AVGVSTINI NIPHI

MEDICES SVESSANI

PHILOSOPHI SVPER LIBROS PRIORVM ARISTOTELIS.

COMMENTARIA CASTIGATISSIMA: QVÆ FIGVRIS quibuſdam ex optimis exemplaribus deſumptis, ſyllogiſmorum omnium in quacunque figura contextorum, tàm vtiles, quàm inutiles coniugationes ingenioſiſſimè oſtendentibus, luculentiora reddita ſunt: necnon quamplurimis margineis Annotationibus illuſtrata.

ACCEDVNT ETIAM DVO LVCVLENTISSIMI INDICES: Alter voces ac Res notatu dignas, Alter Capita Librorum præmonſtrans.

VENETIIS,
APVD HIERONYMVM SCOTVM.
M D LXIX.

INDEX OMNIUM NOTATU dignorum, ac Quæſtionum, quæ in his Commentarijs Auguſtini, Niphi Sueſſani: Super Libros Priorum Reſolutiuorum habentur, diſertiſſime oſtendens.

A, Eſt propoſitio, ſi imponatur ad ſignificandum iſtam Deus eſt. folio. 5
A, nõ eſt ſylli, ſed ſyllogiſmi ſignũ, ſi imponatur ad ſignificandum ſyllm. 5
Ab vniuerſalibus innata eſt doctrina ꝓcedere ad minus vniuerſalia in eadẽ doct. totali, quia in diuerſis doctrinis vniuerſalibus diuerſorum generũ, incipim⁹ a minus vſibus, vt in phyloſoficis procedimus a minus vniuerſalibus, & tendimus ad methaphyſicam. 24
Ab inferiori negatiua, non ſequitur ſuperior nega. Hæc regula etſi poſita ſit a Iunioribus, fuit tamen ſumpta ex verbis Ariſtotelis, primo Priorum. 97
Abſtracta & cõcreta nõ vno mõ appellanẽ in Ariſt. & Auer. 85
Accidere in diffinitione ſyllogiſmi accipitur pro dimidio contingentis, quòd ſequitur ad neceſſarium. 5
Accidens quandoque accipitur vt diſtinguitur contra per ſe, quandoque diſtinguitur contra naturale. 68.
Ad impoſſe implicãs cõtradictionẽ formalr cõſequẽtia formali & per ſe ſequitur quodlibet, vide gloſam, huius regulæ 2
Ad quamlibet propoſitionem falſam ſequitur per accidens, vt nunc, quælibet propoſitio mundi. 22
Ad omnẽ propoſitionẽ mundi ſequitur propoſitio vera. 22
Ad antecedens eſſe, ſequitur conſequens eſſe, & ad antecedens poſſibile eſſe, ſequitur con ſequens poſsibile eſſe. 47
Affirmatiua ſequitur ex negatiua per modum conſequentiæ, poſſunt enim a ſequi duæ affirmatiuæ. 26
Affirmatiua ſimplex noo poteſt ſequi ex negatiua ſimplici con ſequentia formali. 26
Affirmatio tranſpoſita, non eſt ſimplex negatio in propoſitionibus indefinitis, & in propoſitionibus vniuerſalibus, ſeu determinatis aliqua qualitate. 94
Ex affirmatione tranſpoſita, ſequitur ſimplex negatio. 95
Ex affirmatiua tranſpoſita, hoc eſt, de prædicato infinito ſequitor ſimplex negatioo de prædicato finito. 96
Affirmatiua de prædicato infinito, non ſemper ſequitur ex negatione ſimplici, quæ eſt ꝓpõ negatiua de ꝑdicato finito. 96
Ex affirmatione ſimplici ſequitur negatiuo tranſpoſita. 95
Affirmatiua ſimplex ex negatiua tranſpoſita nõ ſequitur. 96
Affirmatiua. tranſpoſita quando in ſyllogiſmo poteſt maior eſſe vel minor, iu eodem ſyllogiſmo poteſt eſſe maior vel minor negatiua ſimplex. 96
Affirmatiua contra, concludit poteſt ex minori oegatiua. 98
Aliquid põt ſequi ad antecedens, ꝙ nõ ſequiẽ ad cõſequẽs: nihil tñ poteſt ſequi ad conſequens, ꝙ ſequitur ad antecedens. 28
Si aliquid nõ ſequitur ad antecedens aliquo coaſſumpto, illud oon ſequitur ad conſequens eodem coaſſumpto. 28
Ampliatio & appellatio ſunt impedimẽta in cõuerſionibus. 18
Ampliant nomina dicentia aptitudinem, quia illa aptitudo ſe extendit ad id quòd eſt, fuit, vel erit, vel poteſt eſſe. 20
Analytica eſt vna doctrina totalis, cuius partes ſunt prioriſtica, & poſterioriſtica ſecundum Auer. & Diluridatorem. 2
Añtes propõnes reciproce non pñt conuerti, qñ duæ propoſitiones conſequentes reciproce non poſſunt conuerti. 55
Analogum, cur ab Auer. vocetur ambiguum. 69
Antecedentia & conſequentia rei, puta hominis, ſunt duplicia, communia, ideſt remota & proxima. 71
Añs qño poteſt eſſe maior vel minor in aliquo ſyllõ, & conſequens põt eſſe maior vel minor in eodem ſyllogiſmo. 98
Ariſt. primus terminorum diſpoſitiones figuras vocauit. 3
Argumentum a commutata proportione, & quando valet & quando non, lege duas gloſas. 16
Arabes ponũt minorem primo loco, Latini in ſcdo, Græci aũt vtroq; modo, & huius rei cãm dilucidator aſsignat. 22
Ars inueniẽdi mediũ, ab Ariſ. vocator cepſis. i. cõſideratio. 75
Ars inueniendi mediũ poteſt eſſe in vſibus primæ, & ſecundæ figuræ, & non in particularibus, niſi tertiæ, & quare. 75
A ſyllogiſtica coniugatio ꝙ inutilem coniugationem vocant, fit ex maiori affirmatiua, & minor vniuerſali negatiua. 26
A ſylſica coniugatio fit ẽt ex vtriſque vſibus negatiuis. 27
A ſyllogiſtica particulares ſumpte a quãtitate minori, ſũt quatuor: Pria, ex maiore particulari negatiua, minore vſi affir. Scda, ex maiore particulari affir. minore vſi neg. Tertia, ex maiori particulare neg. minore vniuerſali affir. Quarta, ex maiore particulari negatiua, minore vſi negatiua. 27
A ſyllogiſtica combinatio ſm Hermininium fieri põt per terminos omni & alicui non ineſſe vel nulli & alicui ineſſe, ſicuti per omni & nulli ineſſe. Sed hæc opinio deficit. 28
A ſyllogiſticæ duæ in tertiæ figuræ: Prima ex maiore vniuerſali affirmatiua, & minore vniuerſali negatiua, nihil ſeqniẽ. Secunda ex ambabus negatiuis nihil ſequitur. 24
A ſyllogiſticæ particulares & indefinitæ quatuor ſunt, prima quando vtræque ſunt affirmatiuæ, ſecundæ quando vtræque ſũt negatiuæ, tertia quãdo maior eſt affirmatiua, & minor nega. quarta quando eſt econtrario. 29
A ſyllogiſticæ coniugationes in ſecunda figura ſunt duæ: prima ex vtriſque vniuerſalibus nihil cõſtat: ſecunda & vtriſque vniuerſalibus negatiuis conſtat. 31
A ſyllogiſtica coniugationes particu. in ſecũda fig. ꝗuæ ſint. 32
A ſylſica ſiue inutilis ſiue incõnexibilis cõiugatio ẽ duplex. 35
A ſylſica cõiugatio de ineẽ, differt a cõiugatiõe de neceſſario. 39
A ſyllogiſticæ de propoſitionibus contingentibus ſunt nouẽ, quinque a ſyllogiſticæ ponuntur. 47
Afferit I, negat O. particulariter ambæ. Et hæ quatuor literæ ſignificant quatuor ſpecies. 26
A ſuꝑiori negatiue ad inferi⁹, eſt bona conſequẽtia ꝑ ſe, hæc regula ſompta eſt ex verbis Ariſt. primo Priorum. 97
Auctio ſyllogiſtica eſt duplex, continua & diſcontinua. 67

B

Bonitas conſequentiarum poteſt dupliciter impediri ex parte ſuppoſitionibus. 25
Brochardo efficiuntur ſylſicæ coniugationes: & contra hunc dotnum fiunt aſſyllogiſticæ coniugationes. 35
Bonitas ſyllogiſmi eſt duplex, aut per ſe & gratia formæ, aut per accidens & gratia materiæ. 56

C

Coelũ põt quieſcere ab aliquo motu, puta a reuolutione hodierna, ſed non a motu ſimpliciter. 46
Combinatio iſta eſt vtilis, videlicet ſi maior ſit vſis contingens & affirmatiua, & minor vſis nega. 60
Contrariorum eſt eadem diſciplina. 86
Contradictoria contingentis habet duas cauſas veritatis, a quarum qualibet infertur diſiunctione. 23
Contradictorium in neceſſarijs poteſt accipi dupliciter. 38
Continuum quomodo ineſſe diuiditur in infinitum. 38
Concſo eſt aliud a præmiſsis, nõ ſimpſr, ſed integritate. 5
Concluſio in tertia fig. non poteſt eſſe ſine particularis. 36
Concluſio duo continet extrema, prædicatũ & ſubm, prædicatum eſt maior extremitas, ſubiectum minor. 25
Concluſio ſemper ſequitor deteriorem partem ſyllogiſmi. 27
Concluſio a maiore ſortitur qualitatem a maiore ꝗtitatẽ. 27
Concluſio aliqua ex ſui natura eſt de contingenti, quæ tamen eſt neceſſaria ex ſoppoſitione. 42
Concluſio tam in ſyllogiſmis affirmatiuis, ꝙ nega ſemper eſt ſimilis alteri præmiſſarom in materia, & econtra. 46
Concluſio non põt eſſe neceſſaria: vel de ineſſe, niſi aliqua propoſitio ſit neceſſaria vel de ineſſe. 46
Concluſio affirmatiua poteſt concludi ex minori nega. 98
Concluſio eſt vſis ex vſibus, vs patet ex prima, ſecunda, & tertia figuris. Q ñq; concluſio efficitur particularis ex vtriſque vniuerſalibus, vt patet in tertia figura. 55
Concluſionis vnius poſſunt eſſe plura media. 55
Concluſio vna qño põt ſylſari ex pluribus trib⁹ terminis. 56
Concluſio recta poteſt ſequi ex ambobus obliquis. 87
Concluſio eſt ſimilis præmiſsis vel præmiſſe, quomodo hoc

ſit intelligendum. 87
Concluſio q̃ eſt reduplicatiua, reduplicatione ſubiecti. 88
Concluſionis proportio ad propoſitiones eſt ſubdupla, ad ipſos vero terminos eſt ſubtripla. 68
Conuerſio propoſitionum fit in vtroque termino, & propoſitionibus vtroque termino conuenientibus. 8
Conuerſio propoſitionum fit in duobus terminis tm̃, & non poteſt fieri in vno ſolo, nec in pluribus duobus. 8
Cõuerſio ſcdm Auer. eſt permutatio ordinis ꝑpõnis de ſubto in prædicatũ & ecõuerſo, manẽte veritate & qualitate. 9
Conuerſionis dantur tres definitiones ſecundum Philoponũ, & Sorticolas. 8
In conuerſione ſeruanda eſt veritatis 8
Conuerſio ſecundum Dilucidatorem eſt factio prædicati de ſubiecto & econtra, cum neceſſitate conſequens. 8
Cõuerſio eſt aiæ, ꝑpõnũ, & terminorum diuerſimode, Aiæ vt ſubiecti ꝑpõnũ vt in ſigno, terminorum vt in cauſa. 9
Conuerſio per quandam ſimilitudinem poteſt dici enchymema, argumentum, formalis conſequentia, propoſitio hypothetica, conditionalis, propoſitio rationalis. 8
Conuerſionis ſpẽs ſunt duæ tm̃, in terminis & in parte, quæ diuidit, quia eſt totius in partẽ, vel partis ad partẽ, & nõ ſũt decem, vt quidam dicere ſunt conati, nec tres vt alij. 11
Cõuerſio cõtra põnem non datur vt probat forti rõne. 11
Conuerſionem per contrapoſitionem Ariſt. Boethus, & Aue. concedere videntur, ideo cum diſtinctione ſaluat Dilucidator concluſionem præcedentem. 11
Conuerſio propõnis vniuerſalis fit in propõnem ſingularem, particularem affirmatiuã, & vniuerſalẽ affirmatiuam. 13
Conuerſio eſt principium quo ſyllogiſmi perfecti reducuntur ad perfectos. 7
Conuerſio in terminis eſt, quando tantummodo termini mutantur, cæteris omnibus remanentibus, quæ eſt ſimplex cõuerſio nuncupari ſecus aſſolet. 8
Conuerſiones in parte per accidẽs, & particularis quæ ſint. ibi.
Conuerſio eſt terminorũ ꝑpõnum, & ſyllogiſmorum. ibid.
Conuerſionis plures definitiones ponit Dilucidator Auer. ſcilicet Philop. iuniorum & ſua, 8
Conuerſionis ſpẽs ſunt decẽ ſecundũ quandã opinionem. 9
Conuerſio, & conuerte, ſunt idem ſicut factio & facere. 8
Conuerſio per contrapoſitionem, quæ ſit apud Ariſt. 9
Conuertenda eſt notior conuerſa. 10
Conuerti non pñt plures propõnes ſunt tñ reducibiles ad propoſitiones conuertibiles, & tũc neceſſum eſt addere aliquas particulas, quę propoſitionis ſenſum minime mutant. talis quidem additio fieri debet antequam conuertantur. 13
Conuerſio vniuerſalis affirmatiua fit in parte. 13
Conuerſio particularis affirmatiuæ fit in parte. 13
Conuerſio particularis affir. eſt aliquando per accidens. ibi.
Conuerſio particularis negatiuæ, non poteſt fieri ſiue in terminis, ſiue in parte, probatur regula. 13
Conuerſionum alia formalis, alia reductiua. 13
Conuerſionũ alia ꝑpria alia impropria, & deſcribit vtraq; ibi.
Conuerſio duplex, alia formalis, alia materialis. 13
Conuerſio duplex, quædã bona ꝑ ſe, quædã ꝑ accidens. 14
Conuerſio propoſitionis vniuerſalis affirmatiuæ, cuius prædicatum eſt terminus diſtributus cõis, fit duobus modis. 14
Conuerſio vniuerſalis affirmatiuæ fit in excluſiuam, deductis impedimentis. 14
Conuerſio exceptiuarum quomodo ſiat. 14
Conuerſio reduplicatiuarum quomodo fiat. 14
Conuerſio particularis affirmatiuæ fit particulariter. 14
Conuerſio particularis negatiuæ non datur. 15
Conuerſio ꝑpõnum in q̃bus deficit p̃dicatũ, & quarũ verbũ ſubſtantiuum ſecondo loco adiacet, quõ fieri debeat. 17
Conuerſio propoſitionis in qua eſt obliquum, fier. non poteſt niſi obliquum reducatur ad rectum 18
Conuerſio quomodo fieri debeat quo ad terminos, & propoſitiones quorum ſunt ſuppoſitiones perſonales, materiales, formales & confuſæ diſtributiuæ. 18
Conuerſio ꝑpõnũ futuri, vel præteriti tpis, quomodo fiat. 19
Conuerſio propoſitionum, quarum ſubiectum & prædicatũ ſunt participia futuri vel præteriti temporis quomodo fieri debeat. 19
Conuerſio propoſitionum quomodo fit. 21
Conuerſio propoſitionum neceſſarium de ſenſu diuiſo quomodo fit. 21
Conuerſio propoſitionum vniuerſalium, particularium, affirmatiuarum & negatiuarum, neceſſarium, & contingentium, quomodo fiat. 23
Conuerſio vniuerſalis affirmatiuæ de contingenti nato, & de cõtingenti æquali, fit ad oppoſitum qualitatem. 23
Conuerſio propoſitionis contingentis negatiuæ, non poteſt fieri in terminis. 55
Contingentium oĩa genera quomodo conuertantur. 23.24
Conuerſionem quod ſitu ſuper eſt, require in litera P, qm̃, vt ait Dilucidator, cõuerſio ſic eſt affectio terminorum, quòd eſt etiam affectio propoſitionum.
Conſequentia quæ fit a tranſpoſita ad negatiuam, fit in ꝑpõnibus indefinitis, ſumpto ſubiecto eodem modo. 98
In cõſequẽtia bona, oppoſitũ cõſequentis, & ipſum añs nõ cõtingit eidem ineſſe. Hæc regula quamuis ſit poſita a iunioribus, fuit tñ ſumpta ex verbis, Ariſt primi Priorum. 97
Conſequentiarũ quarũlibet principium regulatiuũ eſt quoties oppoſitum conſequentis repugnat antecedenti. 12
Conſequentia bona diuiditur per bonam malam, & non per veram & falſam. 110
Conſequentiarum tum bonarum tum malarum regulatiua principia quæ ſint. 12
Conſequentia plures definitiones ponunt & iprobantur. ibi.
Conſequẽtiarũ diuiſiones examinant, & quæ nã ſit conſequentia bona, quæ mala, quæue neceſſaria declaratur. 11
In conſequentia bona & formali per ſe, ex ꝑpõne impoſſibili implicante contradictionem ſequitur quolibet. 12
Conſequentia bona per accidens, quæ ſit. 12
Conſequentia quid ſit peripatetice ſentiendo. 12
Conſequentiarum bonitas dupliciter impediri poteſt ex parte ſuppoſitionis. 15
Conſequentia formalis fieri non poteſt a propoſitione habente plures cauſas veritatis, ad propoſitionem habentem vnã cauſam Veritatis. 26
Conſequentiarum aſſignantur octo regu. ſecundum Philop. tres vero ſecundum Ariſt. Neotoricos. 48
Conſequentiarum vnum eſt regulatiuum principium, vna eſt limitatio, & vna eſt regula vniuerſalis. 71
Conſequentiæ ſunt ſumptæ ex verbis Ariſto. 91
Conſequens & oppoſitum añtis poſſunt ſimul ſtare in bona conſequentia. Hæc reg. & ſi ſit poſita a iunioribus, eſt tamẽ ſumpta ex verbis Ariſt. primo priorum. 97
Contingens triplex, & vide hic quàmplura. 22
Contingens ꝑprie q̃ diſtinguit contra neceſſariũ & impoſſibile eſt duplex, infinitũ & natũ, & quid ſit cõtingens natũ. 23
Contingens aptum, natum propenſum, & plerunque quandoque idem ſunt teſte Philopono. 23
Contingens vel contingere definitur ab Ariſt. 44
Contingens propoſitio definitur ab Ariſt. 44
Contingens ſequitur ad neceſſarium, teſte Ariſto. in libro de interpretatione. 44
Contingens eſt neceſſarium, & ſoluitur contradictio, in dictis Ariſto. 44
Contingens ſumitur dupliciter, vno modo pro poſsibili, alio modo pro non neceſſario. ibidem
Contingens & non neceſſarium conuertuntur. 44
Cõtingens duplex apud Ariſt. determinatũ & indefinitũ. 45
Contingens quõ conuertitur, & ponuntur tres reg. ibid.
Contingens aptum conuertitur in oppoſitam qualitatem, quæ rarenter contingit. 45
Contingens æquale conuertitur ad oppoſitam qualitatem, quæ æqualiter contingit. 45
Contingẽs rarum conuertitur ad oppoſitam qualitatem, qua plerunque contingit ſaltem quo ad tempus, licet nõ quo ad cauſam vel ſubiectum. ibi.
Contingens illud ex quo ſyllĩ efficiunt, q̃d eſt. & quale. 45
Coniugatio pfecta eſt illa, quæ põt regulari per dictũ de omni vel de nullo: imperfecta aũt eſt, quæ regulat deductione ad impoſſibile, vel expoſitione ſecundum Auer. 54
Coniugatio inutilis eſt ex ambabus affirmatiuis, ipſo vniuerſali addito ad maiorem, particulare ad minore tunc enim non eſt ſyllogiſmus. 55
Cõiugationes nõ vniuerſales ſunt quatuor. duæ penes particularia,

laria, & duæ indefinitas. 27
Coniugationes inutiles tertiæ figuræ ponuntur. 35
Coniugationes particulares ſunt quatuor duæ ſyllogiſticæ, & vtiles, & duæ aſyllogiſticæ & inutiles. 39
Coniugatio ſemper inuenitur vtilis & ſyllogiſtica, quando illa propoſitio eſt neceſſaria, quæ facta reductione ſyllogiſmi inuenitur maior in prima figura. 43
Coniugationes conſtantiũ ſyllogiſmorum ex propoſitionibus contingentibus vniuerſalibus ponuntur. 46
Coniugationes ſyllogiſmorum conſtantium ex propoſitionibus particularibus contingentibus. 47
Coniugatio qualibet, quæ põt regulari ꝑ dictum de omni, vel de nullo ſecundũ Auer. eſt perfecta. illa aũt quæ regulatur Deductione ad impoſsibile eſt imperfecta. 52

D

Demonſtratio eſt ſubiectum primum librorum Analyticorum, non ſyllogiſmus, ſed ille primum dicitur prædicatum. 2
Demonſtratio & demonſtratiua ſcientia differunt, ſicut ſenſus & ſentire, licet quandoque ſint idem. 2
Demonſtratiua ſcientia eſt diuerſa a demonſtratione, ſicut ſentire a ſenſu. 1
Demonſtratio aliquis ſyllogiſmus eſt, ſyllogiſmus vero non omnis demonſtratio eſt. 24
Demonſtratio fieri non poteſt in tertia diſpoſitione, quia illa ſyllogizat particulariter, & concludit particulariter, quòd repugnat demonſtrationi. 24
Demonſtratio fieri nequit ex cõtingentibus & indefinitis, ſed ex contingentibus aptis. 25
Deceptio vnde proueniat in ipſis ſyllogiſmis. 84
Definitio quandoque falſificatur ex vno termino, cuius rationem definitio non competit definibili: ideo in ſyllogiſmo, non debemus deſtruere totam difinitionem, ſed partẽ, hoc eſt, vnum tantummodo terminum. 88
Dialectica interrogatio eſt propoſitio ſyllogiſtica, non actu, ſed poteſtate. 3
Dictum de omni, & dictum de nullo eſt oratio complexa habens deſcreptionem quid nominis tantum. 6
Dictum de omni, & ppõ vlis affirmatiua idem ſunt. 6
Dici de omni & eſſe in toto idem ſunt, dici de nullo, & nõ eſſe in toto idem ſunt. 6
Dici de oĩ nõ eſt oõ cõpleta ſed æqualet huic, pdicatum vlr & affirmatiue dicitur de ſubiecto. Similiter dici de nullo. 6
Dici de oĩ proprie non habet definitionem, ſed interpreta. 6
Dictũ de omni eſt totus ſyllogiſmus in ſigno, ſyllogiſmus eſt dictum de omni ineſſe. 6
Dici de omni & dici de nullo definiuntur quidditatiue. 27
Dici de omni & dici de nullo eſt triplex, prioriſticum, poſterioriſticum, & ex vtroque compoſitum. 6
Ex diſtributo ſequit nõ diſtributũ, & econtra nõ ſequitur. 16
Dictum de omni deſcribitur in vniformi & difformi ſyllogiſmorum generatione. 46
Dialectic' ſylls eſt duplex, phyſicus videlicet & mãticus. 48
Diuiſia methodus habet duos proceſſus. 57
Diuiſa methodus eſt inutilis ad deſtruendum vel conſtruendum aliquod quatuor prædicatorum. 82

E

E Cõuerſo, eſt ppõ, & ipſum a, in caſu ſi ponatur ad ſignificandũ dictum eſſe ſecundũ ſorticolas, & eſt complexũ quia ſub ordinat ppõni, & quia ſubordinat cõplexo: ſecundum Hesberum ſophiſ. 21. non ſunt formaliter ſuppoſitiones quantuis pro ipſis propõnibus ſupponant. 2
Enunciatio definitur in lib. de interpret. vt inſtrumentũ mentis, id eſt definita per verum & falſum, qua ſunt in mente.
In libro aũt Priorum vt pars ſylli, ideo definita eſt, per negationem & affirmationem. 2
Enthymema quid ſit & vnde dicatur. 90
Enthymema ſyllogiſticum & aſſyllogiſticum quomodo fit. 90
Electio quænam fieri debeat. 70
Ecthesis, hoc eſt, terminorum expoſitio, eſt vna cũ deceptionis in ſyllogiſmis & conſequentijs. 83
Eſſentia diuina vt eſt terminus, quomodo ſyllogizatur. 24
Ex ĩpoſsibili ſequit quodlibet, qũo intelligẽda ſit iſta regula. 12
Extremitas maior & extremitas minor quæ ſint. 27
Extrema & medium vere & proprie non reperiuntur niſi in rebus naturalibus, hic vero tranſumptiue. Id Ariſto. exponendo iſta, vtitur termino voco, & non termino eſt. 25
Extrema & media ſunt relatiua, ideo Ariſto. definit extremitates ſecundæ figuræ. 30
Extrema tertiæ figuræ. 33
Expoſitorius ſyllogiſmus, cur ſit in prima & ſecunda fig. 34
Exponentes ppõnes quas ſorticolæ vocant pbationes terminorum, a peripateticis rectius vocantur cãæ veritatis. 55
Exẽplificãdo duo documenta dedit Ariſ. quæ deſeruiunt artĩ exemplificandi & abundandi in propoſitionibus. 89
Exẽpla ponimus vt ſentiat qui adiicit. Et ſic Ariſt. vtitur literis & geometricalibus, & falſis pro veris. 90

F

Falſum duplex, falſum poſſe & falſum impoſsibile. 44
Falſo poſsibili poſito nunquam ſequitur, niſi falſum poſſibile, & non poteſt ſequi falſum impoſsibile. 49
Figuræ ſunt tantum tres, & naturales, ſi vero ſint quatuor, quarta eſt in naturalis ſecundum Auer. 25
Figura qualibet conſtat ex quibus terminis, vt duobus extremis & medio. 26
Figurarum ſufficentia enumeratur. 24
Figura eſt diſpoſitio, in qua medius terminus alteri extremorum ſubicijtur, de altero vero prædicatur. 24
Figura ſecunda aſsimilatur formæ, & datur ratio dicti. 24
Figura prima quid ſit diffinitiue. Quid ſecunda. 30
Quid tertia. 33
Figura tertiam negat Valla. 26
Figura quarta vr̃ poſſe pari ſcd̃m Auer. at illa nõ eſt nãlis, ſed artificialis, vtpote cõuerſa maiore, vel mi. vel vtraque. 27
Figura prima eſt ſimilis demonſtrationi, ſecunda ſyllogiſmo dialectico, tertia falſigrapho. 30
Figura ſecunda definitur ab Ariſt. & boetho. 30
Figura ſecũda eſt naturalis ſecundũ Auer. & quare eſt nãlis 30
Tertia quoque eſt naturalis. 33
Figura vocatur ab Ariſ. ipſa terminorũ diſpõ, & dicitur figura per ſimilitudinem fig. mathema. vt punctus fluens cauſat lineam, linea ſuperficiem, ſuperficies corpus ſicut terminus cauſat propoſitiones, propoſitiones ſyllogiſmum. 30
Figura tertia definitur ab Ariſt. & Boetho. 33
In tertia figura nõ eſt ſyllogiſmus perfectus, poteſt tamẽ perfici, & quomodo perficitur. 34.36
In tertia fig. nõ põt eſſe concluſio vniuerſalis, cõiugatio tñ in ea ſit vniuerſalis, at concluſio qualibet eſt particularis. 37
In tertia figura oportet minorem eſſe affirmatiuam. 36
Figuræ & earum modi habent quatuor communia. 36
Figura prima perficit omnes ſyllogiſmos. 37
Figura prima eſt alijs perfectior quia aliæ ad eam reducuntur, & ad modos eius modi aliarum figurarum. 37
Figuram quartam eſſe poteſt quadrupliciter ſigni. 37
Figu. quartã vñr conficere quinq; vltimi modi. primæ fig. 64
Figura ſecunda reducitur ad primam. 92
Et tertia in prima, & prima in tertia. 93
Et de modis reſoluendi. 94
Figuram ſecundam docet Ariſt. reſoluere in tertiam, & tertiam in ſecundam. 92

G

Feminatæ orationes quæ ſint. 4
Genus atq; differentia cur in diffinitione reponantur. 4

H

Hypotheſis eſt propõ condõnalis, & non reſoluitur per aliquam figuram, & lege multa de hypotheſi. 92

I

ICos & ſignum 138
Infinitas proprietatis eſt vt terminum vniuerſaliorẽ, faciat minus vniuerſalem. 24
Indefinitã apud Auer. poteſt ordinari cum vniuerſali gratia materiæ, & per accidẽs, & cum particulari per ſe gratia formæ cum careat ſigno vniuerſali. 28
Indefinita eundem ſyllogiſmum conficit, ſi ponatur loco particularis affirmatiuæ. 37
Indefinita negatiua ponitur loco vlis negatiuæ. ibidem
Impoſſe aliquid ſimpliciter, neceſſariũ, eſt ñ ex ſuppõne. 46
Intellectus intelligit impoſsibilia intelligendo poſsibilia, & intelligit ea quæ ſunt nec poſſunt eſſe per ea quæ ſunt. 20
Interuallum & ppõ idem ſunt, interuallũ dicitur ppõ ſyllogizabilis, ppõ vero quando non eſt ſyllogizabilis. 62

Inductio. 145
Inſpectio & conſideratio quomodo differant. 78
Inſpectiones vtiles & inutiles declarantur. 78
Inuentio medij & reſolutio tractatur in libro Priorum & Topicorum, ſed aliam & aliam ob cauſam. 71
Inuentio medij & extremorum tractatur in lib priorum. 68
Inuentionis medij ars eſt a natura inititiue, ipſa vero obſeruatio complet artem. 78
Inuentionis medij ars tradita in libris Priorũ, eſt vſior ea quæ libri Topicorum, Elenchorum & Poſteriorum. 71
Inuentionis propoſitionum methodos habes quinque. 72
Inuentionis medij ars non applicatur niſi vlibus primæ & ſecundæ figuræ, particularibus vero tantum tertiæ. 71

L

Liber Priorum & Poſteriorum ſunt quaſi vnus totalis, qui dicitur analyticus. 24
Liber Prio. in tres partes princi. ſecatur. ſ. ſyllogiſmorũ generationem inuentionem medij, & in reſolutionem. 82
Liber ſcd's Priorũ, eſt de ſyll'orum minus principalis: eſt n. de ſyllica prãtibus, q̃ conſequunt ad perfectionem ſyllogiſ. 92

M

Maiore exiſtente neceſſaria, & minore de ineſſe, concluſio eſt neceſſaria ſecundum Auer. 40
Maiore exñte de neceſſario ineſſe, & minore de contingenti, nõ ſequit̃ concl'o niſi de contingenti ſimplr. 54
Maiore exñte vli affirmatiua, & minori particulari affirmatiua, ſequitur concluſio particularis affirmatiua. 27
Maior & medius termin' dñt eſſe ſubalterna ſm Ariſtot. 27
Maior exñte vli affirmatiua, minore vero vli negatiua, concluſio erit vniuerſalis negatiua in ſecunda fig. 31
Maiore exiſtente de ineſſe & minore neceſſaria, concluſio eſt de ineſſe & non de neceſſario ineſſe. 39
Maiore exñte negatiua de neceſſario ineſſe, minore vero de ineſſe, ſequitur concluſio ſyllogiſtica. 39
Maiore exiſtente negatiua de ineſſe, minore de neceſſario ineſſe, eſt a ſyllogiſtica coniugatio. 39
Maior poteſt eſſe dupliciter neceſſaria. 42
Maior ſi fuerit neceſſaria ſimplr cõcl'o erit neceſſaria ſimplr: ſi vero fuerit neceſſaria ex conditione ſilr erit & cõcl'o. 40
Maiore exiſtente de ineſſe affirmatiua, minore vero vli negatiua de contingenter ineſſe, concluſio erit vniuerſalis affirmatiua de contingenter ineſſe. 50
Maiore exñte vli negatiua de ineſſe, minore vero vli nega. de contingenti, concl'o erit vlis negatiua de contingenti. 50
Maior & minor ſiue de ineſſe ſiue neceſſariæ ſiue cõtingẽtes, dñt eſſe ſimiles concl'oni, ſiue affirmatiuæ ſiue neg. ſint. 65
Maior extremitas, quomodo ſit prope medium. 30
Maiore exiſtente recta & minore obliqua, concluſio erit obliqua in prima figura. 86
Maiore exiſtente obliqua & minori recta, concluſio erit recta in prima figura. 86
Materia peripatetice quomodo poteſt eſſe ſine forma. 46
Medius terminus quid ſit. 25
Medium in omni figura ſe habet vt pars, & vt totũ, vel actu, vel reductione. 66
Mediũ cõſiderai dupliciter: quo ad vſum & quo admodum. 25
Mediũ in ſecunda figu. deſcribitur ab Ariſt. 30. & in tertia. 23
Media poſſumus imaginari ſeptem modis in ſyllogiſmo. 66
Methodus inueniendi mediũ tradita in libris Priorũ eſt vſior illa, quæ tradita eſt in libris Topicorum, Elenc. & Poſte. 71
Minore exñte negatiua in prima fig. nihil ſequitur. 88
Minorem oportet eſſe affirmatiuam in tertia fig. 36
Minor debet eſſe communior maiore & medio termino. 27
Minore exñte negatiua indefinita nihil ſeqoil, quia in mã neceſſaria ꝓpõ negatiua indefinita æquiualet vli nega. 28
Mixtio trium figurarum & modorum metaphorice dicitur mixtio, quatenus diuerſæ ꝓpões miſcentur ad eliciendũ pactum diuerſum, vtpote concluſionem. 58
Modi reperiuntur, qui faciunt ſenſum compoſitum, & aliqñ do ſenſum diuiſum. 20
Modi qñq; tenent nominaliter quandoque aduerbialiter. 21
Modi vt modi tales ſunt, non faciũt ꝓpõnẽ de ſenſu compoſito, vel diuiſo, nec propoſitionem diſtinguibilem. 22
Modus affir. facit affirmationem, negatiuus negationum. 24
Modi primæ figuræ, quot ſin vide. 34
Modi omnes particulares omnium figurarum perficiuntur per duos modos vniuerſales primæ figuræ. 37
Modi aliarum figu. qño reducuntur ad modos primæ. 37
Modi particulares primæ fig poſſunt conſiderari duobus modis, vno modo vt poſſunt perfici proprijs regulatiuis principijs, alio mõ vt particulares ſunt. Ponit igitur iſta cõcl'o. Primo modo particulares primæ ſunt perfectioribus vlibus ſecundæ. Secundo modo ſunt imperfectiores. 37
Modi vles ſecundæ fig. ſunt perfectiores oĩbus alijs modis. 37
Modi quartæ figuræ videntur eſſe illi quinque primæ figu. qui concludunt indirecte. 64
Modorum ſufficientia ponitur & dubitatur. 75
Modales termini, vt ſcio, credo, volo, dubito, &c. quo ſumuntur. 96

N

Neceſſarium eſſe ac neceſſe ſequitor contingens eſſe. 22
Neceſſariæ propoſitiones & contingentes, quarũ modi non negantur, nõ ſunt negatiuæ ſimpliciter, licet earum dicta negentur ſecundum Philop. 22
Negatiua ſimplex ſequitur ex negatiua ſimplici, formali & materiali conſequentia. 26
Negatiua vniuerſalis conuertens, ſequitur ex vniuerſali negatiua conuerſa conſequentia formali. 26
Ex puris negatiuis poteſt fieri aſyllogiſtica coniugatio in quatuor caſibus. 26
Neceſſarium eſt duplex, ex ſuppoſitione & ſimpliciter. 40
Neceſſarium ex ſuppoſitione eſt duplex. 40
Negatiua de dicto eſt ſimplr affirmatiua de modo. 47
Nomen, verbum, & enunciatio alia rõne tractantur in libro de interpretatione, & alia in libro Priorum. 8
Nomen ſumptũ in recto & in obliquo, eſt idẽ ſubſtantialiter & accidentaliter, & differunt ſecundũ conſtructionẽ. 87
Nota rationis facit conſequentiam, & vide multa præclara ibi de nota rationis. 50.

O

Obligatio non fuit inuentum ſorticolarum, ſed Græcorum & Peripateticorum. 15
Obliquitas in ꝓpoſitionibus contingit, aut ex parte ſubiecti, aut ex parte prædicati, aut ex parte vtriuſque. 17
Obliquus quando præcedit rectum eſt ſubiectum. 17
Obliquus aliquando ponitur ſolitarie, aliquando ante verbũ in recto vel ſequente, vel præcedente. 18
Obliquus in propoſitione conuertenda debet reſolui. 18
Obliquus, quo obliquus eſt, non poteſt eſſe ſubiectum propoſitionis, & ad rectum poteſt reduci. 18
Obliquus in propoſitione cõuertẽda debet reduci ad rectũ. 18
Ex obliquis vtriſq; in negatiuis ſyll'is ſequitur concl'o recta in ſecunda figu. vbi ſemper ſyllogiſmus eſt negatiuus. 86
Obliquus quando præcedit verbum &c. non potuit breuius poni, vide cauſam. 18
Obliquitas ſi fuerit ex parte ſubiecti &c. vide cauſam. 17
Oratio eſt gen' remotũ ad oẽs ſpẽs argumẽta, & ſyll'orum. 5
Ordo doctrinæ, cum ſit contrarijs ordini naturali, ideo ordo naturalis incipit a prioribus naturæ, ordo doctrinæ a prioribus nobis. 83
Oppoſitũ añtis nõ põt ſtare cũ cõſequẽte, hãc regulã iuniores ſumpſerunt ex verbis Ariſt. primo Priorum. 98
Oppoſitũ cõſequẽtis nõ cõuertitur cũ oppoſito añtis, ſumpta eſt hæc rla ab ipſis Iuniorib. ex verbis Ariſt. 1. Priorum. 98
Oſtenſiuus ſyllogiſmus, quomodo & ex quibus propoſitionibus conficitur. 64

P

Pars in modo eſt terminus ſumptus cum accidentali, vel materiali determinatione. 5
Quid vero ſit totum in modo, vide litera. S. 5
Particularia conſtruunt vlia cõſtitutione Topica cõſtitutione vero ſyllica impoſſe eſt particularia cõſtruere vle. 69
Perfectio rerum eſt duplex: eſſentialiter & accidentalis. 61
Petitio quomodo fit, & quid exigitur vt fiat. 65
Per ſe eſt duplex ex primo Poſteriorum. 69
Poſsibile poteſt poni in eſſe ea ex parte qua eſt poſsibile, & tunc ſequitur impoſsibile. 46
Poſsibile coincidit cum contingenti. 7
Poſsibile per ſe & poſſe per accñs deſcribuntur ab Auerr. 45
Poſsibile eſt illud quod iam in actu exiuit, & dicitur poſsibile, ineſſe vide alia ſignificata eius. 48

Poſsibile

Poſsibile potens, & poteſt ambulare non differunt etiam quo ad eorum oppoſita. 91
Prædicata ſecundum opinionem, quæ nam ſunt. 69
Præpõ aliqñ capitur pro particula quæ deſeruit caſui, aliquando pro aſſumptionem qua concluſionem antecedit. 3
Prædicatum in naturali prædicatione quãdoq; eſt æquale ſubiecto, quandoq; maius, nunquam minus, ſed in prædicatione naturali poteſt eſſe minus ipſo ſubiecto. 4
Prædicatum vniuerſaliter prædicari de ſubiecto, non eſt idẽ q prædicatum præciſe. 7
Prædicatum dici de ſubiecto, ex prædicatum. 7
Primũ principiũ põt oſtenſiue prioriſtice demõſtrari, & per ſyllogiſmum ad impoſs, poſterioriſtice vero minime. 78
Priorum liber ac Poſter. eſt vnus defendendo Auer. 1
Proportio concluſionis ad propoſitionem eſt ſub dupla, ad terminos vero ſubtripla. 67
Problema particulare negatiuum particulare affir. vniuerſale negatiuum facile eſt ſyllogizatu, vniuerſale vero affirmatiuum difficillimum eſt ad ſyllogizandum. 68
Problema vl'e negatiuũ, & vl'e affir. particulare affir. & negatiuum, quo eſt facile ad conſtruendũ & deſtruendum. 68
Problema cõſtruendũ, vel deſtruendũ ſemper debet reſolui in ſubiectum & prædicatum, & ibi agitur de inuẽtione propoſitionum ipſius problema. 70
Problema eſt quadruplex, vl'e affirmatiuũ, vniuerſale nega. particulare affirmatiuum, & particulare nega. 79
Problemata multa ſyllogizantur experientia. 80
Problema, ppõ, inſtantia, concluſio, quæſtio, enunciatio idem ſunt ſubiecto ſm græcus, differunt ratione. 2
Propoſitio eſt maior aſſumptio apud rhetores. 2
Propoſitio eſt notior termino. 2
Propõne & enũtiatio idẽ ſunt re, differunt rõne, ſed de ppõne agit in Topicis, vt pblema eſt, in peri Her. vt ppõ, & in libro Poſteriorum vt ſuppoſitio, vel contra. 2
Propoſitio eſt analogus habens ſub ſe ſpecies. 2
Propõ ſylſtica eſt de tertio adiacẽte, & illa ab Ariſt. diffinitur. 2
Propõ iſta hypocentaurus eſt, eſt quidẽ ppõ, q in ea aliquid de aliquo dicitur ratione alterius partis. ſ. dictionis. 2
In iſta propoſitione, non homo volat, dicitur aliquid de aliquo ratione prædicati, non ratione ſubiecti. 2
Propõ eſt definita p terminos tranſcẽdentes, eo q ſunt nobis nãlr notiores, & nõdũ declaratũ erat quid ſit ſubm, & quid prædicatum, quæ duo intelligunt per alicuius de aliquo. 2
Propoſitio in qua ſignum additur prædicatio, non eſt ordinabilis ad ſyllogiſmum. & aſsignatur ratio dicti. 2
Propõ põt dici quãta dupliciter. ſ. ſimpliciter, & ſecũda quid. 3
Prpõ Indefinita poteſt fieri vniuerſalis additione ſigni vniuerſalis, & poteſt fieri particularibus additione ſigni particularis, ſingularis fieri minime poteſt. 2
Propoſitio dialectica poteſt dupliciter conſiderari, uno modo vt ſtat ſub forma interrogationis, alio modo vt determinata ad conſenſum reſpondentis. 3
Propoſitionis definitionem, diuiſionem, ac ſpecierum propoſitionis definitiones ſimul poſuit Ariſt. 2
Propõ quælibet ſyllogiſtica debet eſſe de tertio adiacente. 2
Propõ eſt definita ab Ari. per affirmatiuam & nega. quæ ſunt ſpecies qualitatiuæ propoſitionis nõ quãtitatiuæ. quia ſunt ppinquiores verbo, q eſt forma, & nõ mã ppoſitionis. 2
Propõnis ab Ariſt. definitæ, quælibet pars eſt recte poſita. 2
Propõ ſylca etſi ſit de tertio adiacẽte, eſt alicuiꝰ de aliquo. 2
Propoſitio ſyllogiſtica ſufficienter eſt definita per ſpecies qualitatiuas & non quantitatiuas. 2
Propoſitiones quantitas non eſt vera & prædicamentalis, ſed metaphorica & ſimilitudinaria. 2
Propoſitio quælibet categorica eſt alicuius quantitatis. 3
Propõnũ quantarũ ſpecies & numerus eſt ſufficiens. 3
Propoſitio demonſtratiua aſſumpta, & aſſumptio propõnis, ſunt idem ſubiecto & re; ſed differunt ratione. 3
Propoſitio dialectica eſt interrogatio contradictionis poteſtate, actu vero cuius quærit conſenſum 3
Propoſitio ſophiſtica, rhetorica, poetica, cum ſint ſyllogiſmo inutiles, iure ab Ariſt. ſunt prætermiſſæ. 3
Propoſitio diuiſa eſt ab Ariſt. ſufficienter in propoſitionem de ineſſe, & contingenter ineſſe, cum ſecundum modos, tum ſecundum materiam & formam. 7
Propõnis diuiſiones ſunt vtiles ſm Auer. ad cões ſpẽs ſyllorũ, etiam ad perfectos & imperfectos, miſtos, & ſimplices affirmatiuus & negatiuos, vniuerſales & particulares. 7
Propoſitio contingens eſt illa quæ eſt falſa de præſenti, quia non exiuit ad actum: de futuro eſt vera, quia exibit, vel eidem non repugnat exire ad actum. 8
Propoſitio neceſſaria de ineſſe eſt illa, quando prædicatum ineſt ſubiectu, & non poteſt non ineſſe. 8
Propoſitio impoſsibilis eſt illa, quando prædicatum non ineſt ſubiecto & non poteſt ineſſe. Tunc ſit propoſitio de neceſſario non ineſſe, ſiue impoſſibilis. 8
Propoſitiones ſingulares ſunt de ineſſe reductiuæ. 8
Propoſitio particularis affirmatiua conuertitur in particularem, & cum addito poteſt conuerti in vniuerſalem. 25
Propoſitio vniuerſalis negatiua contingens de contingenti naro poteſt conuerti ac contingentem vniuerſalẽ, hoc eſt, non Ad impoſsibilem vniuerſalem ſecundum Ariſto. 24
Propõnes particulares primæ fig. ſunt imperfectiores vl'ibus ſecundæ vt particulares ſunt, ſed quatenus poſſunt perfici regularius principijs proprijs, ſunt perfectiores. 38
Propõ de ineſſe ſimplr eſt illa, quæ indifferenter eſt vera p oibus tpibus, modo prædicatũ inſit omni ſubiecto. 50
Propoſitionum longa diuiſio, & vtilis valde ponitur. 6
Propoſitionibus quibuslibet affirmatiuus, quarũ ſubiectum & prædicatum ſunt termini limitati corrñdet ſuum propriũ ſignificatum, quod non eſt ſubiectum propoſitionis. 6
Propoſitionis cuiuslibet duplex eſt ſignificatum. 7
Propoſitio eſt triplex, ſcilicet de ineſſe, de neceſſario ineſſe, & de contingenter ineſſe. 7
Propoſitionum materiæ ſunt tres, aut ſubſiſtunt, aut inſunt, aut poſſunt non eſſe, ſi inſit econtra. 7
Propoſitio de modo neceſſaria eſt naturalis, de modo contingentis eſt innaturalis. 7
Per propoſitiones de ineſſe intelligit Ariſt. propoſitionem de contingenti poſitam in actu, aut re, aut conſenſu. 7
propõ de ineſſe, aut de ineſſe ſimplr, aut de ineſſe vt nunc. 7
propoſitiones ſingulares ſunt de ineſſe reductiue, quatenus prædicatum ineſt ſubiecto. 8
Propoſitio vniuerſalis negatiua conuertitur in terminis. 8
Propõ vl'is affirmatiua non conuertitur vl'r, ſed in parte. 8
Propõ particularis affir conuertit particulariter, vt iſta vocat conuerſiu in parte, quando fit de parte in partem. 8
Propoſitio particularis negatiua non conuertitur nec de parte ad totum, nec de parte ad partem, niſi gratia materiæ. 9
Propoſitiones in quas fit conuerſio, quæ & quot ſunt. 8
Propõ neceſſaria ſequitur ad qualibet propoſitionem. 28
Propoſitio vniuerſalis negatiua eſt duplex. 13
Propoſitio vniuerſalis quadruplex. 14
Propoſitio particularis conuertitur in particularem ſolum, qñ prædicatum eſt terminis communis non diſtrubutus. 15
Propoſitio particularis de prædicato diſtrubuto affirmatiue infert vniuerſalem. 15
Ex propoſitione particulari nihil ſequitur ſyllogiſtice, quamuis ſequatur vel conuerſionis, vel interpretationis via. 25
propoſitio ſingularis negatiua eſt duplex. 16
Propoſitio ſingularis negatiua, cuiꝰ prædicatum eſt terminus diſcretus, conuertitur in ſingularem negatiuam. 16
Propoſitio ſingularis negatiua, cuius prædicatũ eſt terminus communis, conuertitur & ad particularem negatiuam, & ad vniuerſalem negatiuam. 16
propoſitio particularis duplex, cuiꝰ prædicatum diſtubuitur, & cuius prædicatum non diſtrubuitur. 16
Propoſitio particularis negatiua, cuius prædicatum non diſtribuitur conuertitur particulariter negatiue. 16
Propõ quælibet particularis negatiua ſiue ſit de prædicato diſtribuito, ſiue nõ diſtributo, cõuertitur particularẽ nega. 16
Nulla propoſitio particularis negatiua de prædicato diſtributo conuertitur per ſe in particularem nega, de prædicato diſtributo. Et iſta regula eſt ad mentem Ariſto. 16
Propoſitio particularis negatiua eſt duplex. 18
propoſitio particularis negatiua non conuertitur particulariter negatiue, nec ſingulariter negatiuæ. 18
Propoſitio duplex impedita & expedita. 17
Propoſitionũ impedimenta ſm conuerſionẽ ſunt quinq;. 17
Propoſitio vl'is priuatiua conuertitur in termini, vl'r. 20

Propoſitio vlis affirmatiua conuertitur particulariter. 20
Propõ particularis affir conuertitur particulariter. 20
Propoſitio neceſſaria pōt duobus modis conſiderari ſ. quo ad modos, quo ad dicta, & quo ad eſſe vel non eſſe. 20
Propõ contingens particularis cõuertitur particulariter. 20
Propõ vniuerſalis negatiua neceſſaria, habet duos oppoſitas, alteram, de dicto, alteram de dicto & de modo. 20
Propõ particularis priuatiua.i.nega.non conuertitur. 25
Propõ qñ eſt de ſenſu diuiſo, & quando de ſenſu compoſito. Et quomodo hæ propoſitionibus inter ſe differant. 23
Propoſitio de ſenſu cõpoſito aliquando reſolubiliter, aliquando exponibiliter probatur. 25
Propoſitio neceſſaria quæ ſit ſecundum Ariſt. 22
Propõ particularis & vlis affir. contingens, quæ etiam eſt neceſſaria ſecundum rem, conuertitur particulariter. 23
Propõ vlis negatiua contingens conuertit in terminis. 23
Propoſitio particularis cõtingens negatiua nõ cõuertitur. ibi.
Propõ qualibet de quauis ſpẽ contingentis proprij duplr deſtruitur, & eius oppoſitũ habet duas cauſas veritatis. 23
Propõ cõtingẽs ꝓprie infert copulatiue earũ cõtradictoria. 23
Propoſitio negatiua de contingenti, ſiue nato, ſiue æquali non conuertitur vniuerſaliter. 23
Propõ particularis contingens negatiua ſiue de nato, ſiue de æquali cõtingenti, ſemper conuertil particulariter. 23
Propoſitio vniuerſalis affirmatiua de prædicato infinitato, cõuertitur particulariter. 24
Propoſitio particularis de prædicato infinitato, conuertitur particulariter. 24
Propoſitio vniuerſalis negatiua de prædicato Infinitato, conuertitur vniuerſaliter, 24
Propoſitio particularis poteſt eſſe vera vel falſa, veritate vel falſitate ſui ipſius, vel ſuæ ſubalternæ. 28
Propõ particularis ſiue affir. ſiue neg habet duas cãs veritatis, ꝑ quarũ quamlibet eſt indifferẽter vera, prima eſt ob ſuam ſubalternãtẽ vlem, ſcda eſt vna copulatiua facta de partib⁹ ſubcontrarijs, quæ ſit fuerit vera, particularis eſt vera. 12
Propõ particularis eſt duplex, vide oĩno iſtã diſtinct. ſi vis ſcire, qũo ex ea ſequatur, vel non ſequatur concluſio. 29
Propoſitio contingens eſt affirmatio vel negatio non neceſſaria definitio iſta eſt Ariſt. 44
Propõ de ineſſe, neceſſaria, & contingens, differunt. 44
Propoſitiones contingentes conuertuntur inter ſe. 45
Propõ aliqua apud Au. eſt ꝑ ſe vera, quæ ꝑ accñs eſt falſa. 45
Propõnis contingẽtis ꝑdicatũ non actu in eſt ipſi ſubiecto. 46
Propoſitio qualibet contingens, ſiue de dicto affirmato, ſiue de dicto negato eſt ſimpliciter affirmatiua, quia eius modus remanet affirmatus. 54
Propoſitio ad cuius prædicatum additur ſignum vniuerſale, eſt inutilis vel impoſsibilis. 78
Propoſitionum alia de obliquo, alia de recto, alia de ſecundo, alia de tertio adiacente. 86
Propoſitio non poteſt eſſe ex puris obliquis, quin in ea ſit aliqua pars recta. 87
Propõ ſingularis, ſecundũ Philop. eſt indefinita. 98

Q

QVæſitũ ſyllogiſticũ quid ſit ſecundum Auer. 25
Quæſitum ſyllogiſticum eſt duplex. 25
Quodlibet ſequitur ex impoſsibile negatiuo. 25
Quæſitum eſt illud q́ petitur, in methodo, in ſecundo proceſſu non in ſe, ſed in ſuo ſimili, vel æquiualenti. 82

R

REctus præcedens obliquum eſt duplex, categorema, & ſyncategorema. 17
Reductio ſyllogiſmorum. Vide indictione figura, vel in dictione ſyllogiſmus. 94
Reductio in ſyllogiſmis neceſſarijs quomodo fiat. 38
Reductio in perfectio ſyllogiſmi, perfectio vero eſt euidentia neceſſariæ illationis. 38
Reductio qualibet ſyllogiſmorum & propoſitionum fieri debet per manifeſta. 38
Reductio ſyllogiſmorum quadruplex. 83
Reductio & reſolutio qualibet eſt a ꝑfecto ad imperfectũ. 83
Reduplicatio non eſt addenda medio. 88
Reduplicatiuum mediũ vt medium, non eſt pars concluſionis quamuis ingrediatur concluſionem, quia poteſt ingredi ipſam vt determinatio alterius extremi. 87
Reduplicatio duplex poteſt accidere in ſyllogiſmis. 88
Reduplicationis notæ quæ nam ſint. 88
Reduplicationis ſigna ſemꝑ ſe tenẽt ex parte ꝑdicati, & dicũt aptitudinẽ reduplicãdi, licet non ſemꝑ actu reduplicẽt. ibi.
Reduplicationis ſigna pñt teneri ſpecificatiue & reduplic. 88
Ad propoſitionem Reduplicatiuam, quatuor concurrunt. 88
Vide quamplurima de Reduplicatione. 88
Regulatiuum principium omnium conſequentiarum, eſt cum ex oppoſito conſequentis infertur oppoſitum totius antecedentis, vel alterius partis. 12
Regulas conſequentiarũ & earum limitationes leges. 72
Reſolutionem ſyllogiſmorum vide. 82
Reſolutionis confuſarum orationum ponuntur quatuor regulæ ſiue præcepta. 84
Reſolutio ſyllſorum ſtat in duas ꝓpõnes, ꝓpõ vero reſoluitur in tres terminos, & iſtæ duæ reſolutiones differũnt. 86
Quicquid repugnat conſequenti, repugnat & antecedenti, gloſas duas habet iſta regula. 15

S

SIgna quantitatis ſubiecto & non prædicato ſunt addenda vt reddant totam propoſitionem quantam. 3
Significatũ in nulla ꝓpõne eſt idẽ q́ ſubiectũ illius. 6
Significatũ aliud ꝓpõni categorice, affirmatiue de pſenti, &c. nõ correſpondet præter ſignificatum ſui ſubiecti. 6
Signũ vle cui eſt addẽdũ, ſubiecto an prædicato, an vtriſq;. 71
Sylls eſt primum prædicatum in negotio analytico. 1
Syllogiſmo accidit quod ſit perfectus vel imperfectus, & iſta non variant illius ſubiectum. 1
Syllogiſmi principia, vt perfecti vel imperfecti, (non vt ſyllogiſmus eſt) ſunt dictum de omni, & dictum de nullo, eſſe in toto, & non eſſe in toto. 2
Syllogiſmi definito fuit ab Ariſt. recte aſsignata. 5
Syllogiſmus eſt vnus ab vnitate medij termini ſumpti in duobus extremis, & ab vnitate concluſionis. 55
Syllogiſmus probatiuus non illatiuus definitur ab Ariſt. 5
Syllogiſmus habet quatuor cãs, & Ariſt. illas poſuit. 2
Sylls eſt. Iſtã concſone Ariſ. nõ ꝓbauit, ſed vbiq; eã ſupponit, aut quia per ſe nota, aut qa ex qbuſdam notis oritur. 4
Sylls efficit apud Phil. dianœtica virtus ſiue cogitatiua. 4
& ꝑte 6. procemij, pōt hæc virtus vocari rõ particularis. 4
Sylls ſunt tres, dialecticus, demonſtratiuus, & ſophiſticus. 4
Sylls eſt rerum, quæ q̃q; conueniunt, & q̃ique differunt. 4
Oratio eſt genus remotum ſyllogiſmi. 5
Syllogiſmi definitio continet illam particulã poſitis, vbi Ariſ. per poſita intelligit cõceſſa, nõ aut ordinata in modo, & in figura, vt dixerunt ſorticolæ. 5
Sylls ſignum non eſt ſyllogiſmus, vt hæc litera A poſito quod imponatur ad ſignificandum aliquem ſyllogiſmum. 5
Sylls eſt dupliciter neceſſarius, aut penes materiã, vt demõſtratiuus, aut penes formã. vt ille qui infert concluſione. 51
Syllogiſmorũ licet ſint quatuor modi reducẽdi, recte tñ Ariſt. ſolum de conuerſione agit cœtera omittens principia. 8
Sylls expoſitorij affirmatiui regulantur per hoc principium. Quæcũq; inſunt vni. 3, q́ eſt hoc aliquid ſimplr, & vnũ numero, illa inter ſe quæ inſunt. 3, nõ ſint relatiua. Et ibi habes principiũ regulatiuũ et ſyllogiſmi expoſitorij negatiui. 11
Syllogiſmus eſt in prima figura, quoties medium eſt in toto principio, & vlr. in toto medio per ſe, licet per accidens poſſit oppoſitionum accidere. 25
Syllogiſmus poteſt confici ex puris particularibus in vno duntaxat caſu, videlicet vt ille ſyllogiſmus æquiualens ex expoſitorio, reducitur ad expoſitorium. 29
Syllogiſtica coniugatio confici non pōt ex puris nega. 27
Sylls facti ex propoſitionibus indefinitis, & ex ꝓpõnibus particularib⁹ conueniũt i forma, differunt aũt in materia. 37
Syllogiſmus ſophiſticus non eſt vera ſpecies ſyllogiſmi, niſi ſecundum opinionem. 5
Syllogiſmus non eſt genus ad demonſtratiuum & dialecticũ, ſed eſt totum in modo. 5
Syllogiſmus eſt terminus ſimplex, demonſtratiuũ vero & dialecticum ſint determinationes materiales. 5
Sylls eſt duplex, ſimplr, & vt diſinitur in lib. Priorum. 6
Syllogiſmorum reductio eſt quadruplex. 8
Sylls eſt vlior demonſtratione, ideo omnis demonſtratio eſt

syllogiſmus

ſyllogiſmus, nō aſt contra: hæc hēt Ariſt. in texto. 24
Syllogiſmus aliq̄s in prima fig. eſt vl̄n, in quo mediū eſt in toto primo, nec poſtremū in toto medio, vtputa cū vna res ſingulares eſt eadē cuilibet diuerſarū rerum diuiſiue. 25
Syllogiſmi fieri poſſunt duobus modis. ſ. per dici de omni, & dici de nullo, & per eſſe in toto, & per non eſſe in toto. 27
Nullus ſyllogiſmus eſt actu perfectus in ſecunda figura, ſed virtute poteſtate. 3
Syllogiſmus eſt neceſſarius, cum ex oppoſito conſequentis cū alteram præmiſſarum infertur oppoſitum alterius. 31
Syllogiſmi quando conſtant, & quando non ex ipſis vniuerſalibus vide pulchra. 34
Syllogiſmi imperfecti omnes perficiuntur per primam figurā Ariſto. probat concluſionem. 37
Sylli tertiæ figu. quō reducuntur ad vniuerſales primæ. 37
Sylli vl̄es tertiæ reducuntur ad particulares primæ per conuerſionem, & ad vl̄es primæ per reductionē ad impoſſibile. 37
Syllogiſmus non eſt de ineſſe, niſi vtræque propoſitiones ſint de ineſſe. 44
Syllogiſmus, quando, quomodo, & quis fiat ex propoſitionibus contingentibus. 54
Syllogiſmi quarumcunque figurarum perficiuntur per vniuerſales primæ, & quomodo. 58
Syllogiſmi oēs, aut affirmatiui aut negatiui, aut vniuerſales, aut particulares, aut oſtenſiui, aut conditionales. 61
Syllogiſmus ducens ad impoſsibile, quo ad principalem partem eius eſt oſtenſiuus. 64
Syllogiſmi ad impoſsibile, quomodo ex quibus propoſitionibus conficiuntur. 64
Sylls ducens ad impoſle cōponitur ex vno ſyllo hypothetico, & altero categorico, & ſic fit ex duobus ſyllogiſmis. 63
Syllogiſmus ducens ad impoſsibile ſaltim quo ad ſecundū proceſſum oñdit falſum & ſic poteſt vocari oſtenſiuus. 64
Syllus tranſlatorius fit ex vno hypothetico, & altero categorico, & fit aut cōſenſu, aut ſimilitudine, aut cōtrarietate. 6
Sylls tranſlatorius eſt hypotheticus, & ex parte oſtſious. 64
Syllogiſmus in quo non eſt aliqua propoſitio vniuerſalis, aut non eſt ſyllogiſmus, aut petit q̄ eſt in principio, aut non eſt ad propoſitum vt ait Ariſt. in litera. 64
Syllogiſmus ois eſt per tres terminos & non plures, qm̄ ſi plures ſint termini plures erunt ſyllogiſmi. 65
Syllorum principia, alia ſunt formalia, alia materialia. 65
Syllogiſmus quilibet conſtat ex duabus propoſitionibus, & tribus terminis. 66
Sylls non eſt niſi conſtet ex duabus propoſitionibus. 66
Syllogiſmorū quidā ſunt augmentabiles, quidā vero non. 67
Syllogiſmus probatiuus, non autem ſyllogiſmus communis omnibus deſcribitur ab Ariſto. 68
Syllogiſmi ex quibus fieri poſsint, & ex quibus non. 69
Syllogiſmus ducens ad impoſsibile vocatur ab Ariſto. ſyllogiſmus mendacij, & quare. 78
Syllogiſmus oſtenſiuus differt a ſyllogiſmo ducente ad impoſſibile, & quomodo. 78
Syllm factū eſt ambobus obliquis docet Ariſt. reſoluere. 85
Syllogiſmus ex obliquis eſt triplex. 86
Eiuſdem ſyllogiſmi poſſunt eſſe plures concluſiones. 91
Syllogiſmi ex hypotheſi non omnes reſolui debent in aliquā trium figurarum. 81
Syllogiſmus eſt duplex. ſ. oſtſiuus, ſiue categoricus & hypotheticus: neceſsitas primi eſt per dici de omni & de nullo neceſſitas ſecundi eſt per aliquam localem habitudinem. 82
Syllogiſmi ſecūdæ figu. quomodo reducuntur ad i primā. 92
Syllogiſmi tertiæ fig. reducunt in primā & ſyllogiſmi primæ in tertiā: lege hic diſtōnē quandā per pulchrā de figura. 93
Syllogiſmus fieri pōt ex terminis infinitis in quauis figura. 98
Syllogiſm9 cōfici pōt ex puris nega. q̄ quō fiat, lege verba vltima primi Priorū, & i cōmētarijs magni dilucidatoris. 96
Syllogiſmus qui ꝑcedit per æque nota, cui arte accōmodet. 96
Syllogiſmus ex oppoſitis quid ſit. 13
Modi ſyllogizandi ex oppoſitis ſunt ſex. 13
Syllogiſmus circularis, quid ſit. 110
Subiectū eſt de quo aliquid dicitur, ꝑdicatum eſt q̄ de altero in ꝑpōne ſyllogiſtica, ideo vnū eſt ſubiectū vt ſpēs, & quatuor prædicata, vt genus, definitio proprium, & accidens. 4
Suppō nō fuit cognita ab Ariſ. neque ab aliquo græcorū periti ſed latini huiuſce morbi fuerūt inuctores. 18. Et in ludicris dialecticis, enūciatio 35. hoc clare probat Diluci. 5
Subalternas ſimplex negatiua, ſequitur ex ſubalternante ſimplici & formali conſequentia. 13
Subiectū nō eſt bene definitum ab ijs, qui dixerunt, ſubm eſt illud de quo aliq̄d dr̄, nec bene eſt definitum prædicatū. 4
Circa ſubm & ꝑdicatū ſunt quatuor ꝑſpicienda, & lege illa. 52

T

Tranſumptio & ſumptio non ſunt idem, & opinantur Stoici, ſed differunt. 79
Tranſumptio cur ſit inuenta. 79
Tranſumptio bifariam poſſumus ſyllogizare, & quid eſt ſyllogizare per tranſumptum. 79
Tranſomptio quomodo vtimur. 80
Terminus eſt pars orationis, & Ariſto. fuit primus qui vocauit partes propoſitionis terminos. 4
Terminus eſt recte definitus ab Ariſto. diſſolotio. 4
Terminus ſuper quem cadit reduplicatio, ſi non ſpecificat ſubiectum, ſe tenet ex parte prædicati. 13
Termini concernentes actum mentis, an ſuppnant a parte ante, ſicut a parte poſt. 19. 21
Termini qñ ſic ſe hñt, q̄ poſtremus in toto medio, & medium ſit vel non ſit in toto primo, neceſſe eſt extremitatum eſſe ſyllogiſmum perfectum. 24
Termini primæ & ſecunde coniugationis quid ſint. 26
Termini omni & nulli ineſſe ſimpliciter non ſunt dandi, niſi per accommodationem. 27
Terminorū tranſpō non eſt neceſſaria in reductione ſylli præſentim qñ ſyllogiſmi ſecundæ reducuntur ad primam. 31
Termi. oi eſsēdi & nulli eſsēdi qui, & quales ſint, & quot. 31
Termini oi eſsēdi & nulli eſſen. qñq; ſecundū Ariſt. nō poſſunt ſumi, ſcdm eundem Ariſ. tollitur iſta contradictio. 32
Termini nulli eſſendi poſſunt multipliciter impediri. 25
Terminorum probationes ſiue exponentes a veris Peripateticis, vocantur cauſæ veritatis propoſitionis: ideo ſorticolæ male tribuunt titulum. 51
Tres termini ſunt duæ propoſitiones in ſyllis conficientis. 66
Terminis ſingularis non poteſt ſumi vniuerſaliter, nec poteſt diſtribui per ſe, nec cum adiectiuo. 84
Terminus priuatiuus ſignificat priuationem formæ, connotando aptitudinem ſubiecti, cuius eſt illa forma. 98
Terminus negatiuus principaliter ſignificat non eſſe, connotat tamen tale, quòd terminus infinitus ſignificat negationem talis formæ ſupponendo ens. 99
Terminus aliq̄s pōt teneri priuatiue, nega. & infinitanter. 98
Totum in modo apud Ariſ. eſt terminus complexus reſpectu ipſius ſumpti cum determinatione accidentali. 6

V

Vacuū ab Ariſ. deſtruitur cum vacui aſſūptione, & quō dēt formari Ariſ. cōſequētia ad deſtructionē vacui. 12
Vniuerſalē quō cōſtruit ex particularib9 & quō nō. 69
Vniuerſalis negatiua infere particularem nega. ſibi alternā. 13
Veritatis propoſitionis ratio quæ nam ſit. 55
Verbum eſt terminus & non eſt terminus, q̄ quō ſit lege. 4
Verborum quædam ſignificant motum vel mutationem poſitiue, quædam priuatiue. 20
Verbi ſignificantia ampliationem. 19
Verbum affirmatiuū agit affirmationem, negatum nega. 23
Verbum non eſt terminus cū ſumitur pro copula, quia eſt ſyncathegorema in quòd reſoluitur propoſitio. 25
Verbom in ſyllogiſmo nec eſt aliqua extremitatem, nec eſt medius terminus. 25
Vnum quod cum ente conuertitur, non conuertitur cum ente particulariter, ſed nominaliter ſumpto. 14
Vtrū ꝑpōnis q̄titas ſit vera a ꝑtralis, an ſimilitudinaria. 2
Vtrum ois propoſitio cathegorica ſit alicuius quantitatis. 3
Vtrum verbom ſit terminus. 4
Vtrum ſyllogiſmus poſsit dici perfectus vel imperfectus. 5
Vtrum ſyllogiſmus definitus ab ariſt. ſit genus an dialecticum demonſtratiuum, & ſophiſticum, an ad dialecticum, & demonſtratiuum ſolum. 5
Vtrū dictum de omni & propō vniuerſalis differant. 5
Vtrum prædicatum dici de omni ſubiecto ſumpto vniuerſaliter ſit prædicatum. 6
Vtrum diuiſio Ariſt. de propoſitione ſit completa. 7

Vtrum in conuerſione debeat ſeruari eadem veritas. 8
Vtrum conuerſio ſit terminorum vel propoſitionum. 8
Vtrũ vniuerſalis affirmatiua cõuertatur in particularẽ affir. 13
Vtrum particularis affirmatiua conuertatur in parte. 14
Vtrum particularis negatiua conuertatur. 15
Vtrum poſsit eſſe aliqua propoſitio particularis negatiua, cuius prædicatum non diſtribuatur. 16
Vtrum propoſitiones impeditæ eodem modo conuertantur ſicut expeditæ. 16
Vtrum ex puris particularibus fiat ſyllogiſmus. 29
Vtrum ſit dare quartam figuram. 37.25
Vtrum ex maiore neceſſaria & minore de ineſſe, ſequatur cõcluſio neceſſaria. 39
Vtrũ ex vtraq; de ineſſe ſequatur concluſio de ineſſe. 43
Vtrum poſſibile poſito ſequatur impoſsibile. 45
Vtrũ ex ambabus negatiuis in prima fig. aliqd ſyllogizetur. 55
Vtrũ ꝓpõnem de ineſſe ſimpliciter intelligat illam propõnẽ, quæ eſt abſoluta ſecundum tria tempora expoſuit.
Vtrum miſtiones quas poſuit Ariſto. in ſophiſticæ. 46
Vtrum propoſitio de ineſſe debeat eſſe in miſtione de ineſſe vt nunc, an de ineſſe ſimpliciter. 52
Vtrum ex maiore de ineſſe & minore de contingenti ſequentur tantum concluſio de contingenti communiter. 55
Vtrum ſit bona combinatio ſi fiat ſyllogiſmus ex maiora de ineſſe negatiua, & minore de contingenti in Cæſare. 57
Vtrum vniuerſalis negatiua cõuertatur in terminis, & eſt obiectio quàm facit Ariſt. contra ſe in textu. 54
Vtrum cuiuslibet ſyllogiſmi ſint tantum tres termini, & non plures, nec pauciores. 67
Vtrum poſſit dari ars inueniendi medium. 69
Vtrum quilibet ſyllogiſmus ducens ad impoſsibile ſupponat vnũ oſtenſiuum ſaltem in mente, vel contra. 64
Vtrũ conſiderationes quælibet fiant circa intermedia. 69
Vtrum medium in demonſtrationibus ſit maiore extremitate minus, vt dixit Ariſt. cum ſit conuertibile cum eo. 82
Vtrum terminus diſcretus poſſit vniuerſaliter diſtribui. 84
Vtrum aliqua propoſitio poſsit fieri ex obliquis. 88
Vtrum differant, & potens & poteſt ambulare. 95
Vtrum reduplicatio tenta ex parte prædicati faciat propoſitionem falſam. 89
Vtrum dictio reduplicatiua, quando ſpecificat, dicat cauſam inhærentiæ prædicati ad ſubiectum. 89
Vtrum dictio reduplicatiua, cum tenetur ſpecificatiue, teneatur etiam commitatiue 89
Vtrum reduplicatio prædicati, vel ſubiecti, vel medij poſſit addi minori. 88
Vtrum poſsit fieri ſyllogiſmus reduplicatiuus in ſecunda figura, & tertia. 89
Vtrum ſecundus proceſſus in ſyllogiſmus per tranſumptum poſsit reſolui in aliquam trium figurarum. 92
Vtrum cum Ariſtoteles docuerit cæteros figurarum modos ad primos reduci primæ, nunc recte faciat, dum omnes reciproce reduce præmonſtrat. 94
Vtrũ differant, & qũo, negatiuũ, Priuatiuũ, & infinitum. 98
Vtrum hoc ſyncathegorema de quolibet, & illud de nullo diſtribuat pro quo diſtribuit quando dicitur, de quolibet eſt, vera affirmatio vel negatio, & de nullo eorum ambo. 98
Vtrum conſequentia quæ fit tranſpoſita ad negationem, ſit in propoſitionibus vniuerſalibus, an in indefinitis. 98
Vtrum ex terminis infinitis poſsit fieri ſyllogiſmus. 98
Vtrum ex maiore in toto falſa & minore in quodã falſa combinatio ſit vtilis ad concluſionem in toto veram. 105
Vtrum ſyllogiſmus factus per aſſumptionem inferat dici de omni, aut de nullo, aut particularem. 114
Vtrũ p aſſumptionẽ maior ſyllogizari poſsit in Barocho. 115
Vtrum vl̃is poſsit in diſamis ſyllogizari per aſſumptionẽ. 116
Vtrum minor per aſſumptionem poſsit probari. 115
Vtrum in Felapton & Darapti poſsit ſyllogizari vniuerſalius per aſſumptionem. 117
Vtrum maior ſyllogiſmi facta in Datiſi, poſsit oſtendit per ſyllogiſmum aſſumptiuum. 116
Vtrum maior per aſſumptionem ſyllogizari poſsit. 115
An Ariſtoteles tetigerit omnes quatuor cauſas ſyllogiſmi, an materialem tantum. 1
An Ariſtoteles debuerit in libro Priorum tractare de nomine & verbo, & enunciatione, cum de his non egerit in libro de interpretatione. 1
An Ariſto. prætermiſerit per ſe accidentia ſyllogiſmi. 1
An Ariſtoteles debuerit incipere a propoſitione, an a termino an a ſyllogiſmo, an a principis ſyllogiſmorum, ſcilicet a dicto de omni, vel de nullo. 2
An propoſitio de ſecundo adiacente poſsit eſſe ſyllogiſtica. 2
An ly econuerſo & ly, A ſint propoſitiones. 1. Solu.
An propoſitionis quantitas ſit metaphorice diſcreta, an metaphorice continua. 2
An ſigna quantitatis debeant addi ſubiecto & non prædicato, & cor. 2
An demonſtratiua propoſitio ſit ſumptio propoſitionis vniuerſalis vel particularis. 3
An dialectica propoſitio ſit interrogatio contradictionis. 3
An dialectica interrogatio, vt ſic, ſit ſyllogiſtica propoſitio. 4
An prædicatum ſit illud, quòd dicitur de altero, & ſubiectum, de quo aliquid dicitur. 3
An a, ſit ſyllogiſmus, poſito, ꝙ ſignificet vnũ ſyllogiſmum. 5
An ſyllogiſmus ſit vnum, & a quo habet quod ſi vnus. 3
An diuiſiones Ariſtoteles pe propoſitione ſint bonæ & vtiles, & ad quid ſint vtiles. 7
An conuerſio ſit permutatio ordinis propoſitionis. 8
An conuerſio ſit aliqua ſpecies argumenti. 8
An conſequentia bene diuidatur in bonam & malam. 10
An apud Ariſt. detur conuerſio per contrapoſitionem. 18
An in conuerſionibus debeat ſeruari eadem ſuppoſitio. 18
An intellectus intelligat impoſsibilia, puta vacuum, chimæram, & id genus. 20
An regula Ariſtotelis ſit vera, quòd vniuerſalis, ſcilicet negatiua conuertitur, &c. 21
An diuiſio Ariſto. de triplici contingenti ſit bona. 22
An vniuerſalis negatiua de contingenti nato conuertatur in terminis. 25
An poſsit fieri ſylls perfectus, qui nõ ſit ex tribus terminis. 25
An in ſyllogiſmis primæ figuræ ſemper medium ſit in toto primo & poſtremum in toto medio. 24
An ex negatiua ſequatur negatiua. 26
An poſsit fieri ſyllogiſtica coniugatio ex puris negatiuis. 26
An ſit poſsibile dare terminos, in quibus omni ineſſe, & nulli ineſſe dicatur, niſi ſubaccipiamus ſub minore. 28
An omni minore in qua ponitur omni ineſſe, ſit par. nega. 28
An coniugationes ſint ſexdecim & non plures. 29
An modi vtiles ſint pauciores quatuor vel plures. 30
An medium habeat rationem extremi, cum in vtraque propoſitione prædicetur. 30
An alterum extremorũ ſe poſsit hr̃e ꝓprius aut longius. 31
An cum Ariſto. probet modos ſecundæ figura per ſyllogiſmũ ad impoſsibile probet per ignota. 31
An ſyllogiſmi facti ex propoſitionibus indefinitis, & facti ex propoſitionibus particularibus differant ſpecie. 37
An particulares primæ ſint perfectiores vel imperfectiores.
An ſyllorũ & figurarum ſit vera mixtio an metapho. 39
An concluſio poſsit eſſe neceſſaria, vel de ineſſe ſi neutra præmiſſarum ſit de ineſſe vel neceſſaria. 43
An contingens in minus ſit minus aptum euenire, quia rarenter euenit. 47
An ſit verum quod proprium ſignificatum poſsibile eſt, quòd nondum exiuit ad actum, poteſt tamen exire. 48
An ex maiore de contingenti & minore de neceſſario, ſequatur concluſio de ineſſe. 53
An ex maiore vniuerſali negatiua neceſſaria & minore contingentis poſsit ſequi concluſio neceſſaria negatiua. 52
An ſit verum quòd ſi duæ propoſitiones ſequentes non conuertuntur, nec antecedens poteſt conuerti. 55
An termini quos ſumit Ariſt. in quarta coniugatione a ſyllogiſtica ſint, communes. 54
An Ariſt. fuerit inſufficiens, quia probauit quòd ex vna negatiua & altera affirmatiua in ſecunda figura nullus cõficitur ſyllogiſmus, & non probauit, quòd ex ambabus affirmatiuis, nullius efficitur ſyllogiſmus. 56
An ſi maior vl̃is contingens, & affirmatiua, & minor vl̃is negatiua contingens, ſit bona combinatio. 60
An ſi dare quartã diſpoſitionem, vt dixit Galenus, in qua medium quòd prædicatur de maiori ſubijciatur in minori. 64

An in

I N D E X.

An in ſyllogiſmis ſit petitio principi, niſi ſumatur ſignum vniuerſaliter. 65

An medium in omnibus modis trium figurarum ſe habeat ad extrema, vt pars ad totum. 66

An ſit poſsibile vt aliquid poſſit ineſſe contingenter ſuperiori, & neceſſario, inferiori. 58

An Ariſt. ſit ſuperfluus dando regulas, & methodos ſyllogizandi & inueniendi mediū in lib. Priorum & Topic. 69

An Ariſt. ſit ſibi ipſi contrarius, cum ſupra pcepit pxima conſequentia eſſe proſpicienda, & nunc præcepit vltiſsima & remota conſequentia eſſe proſpicienda 68

An primum principium poſsit demonſtrari 70

An Ariſtoteles recte fecerit incipiendo ab orationibus diſtinctis ad confuſa. 82

An intellectus Ariſtomenes ſemper ſit. 84

An iſta ſit neceſſario falſa, ægrotans eſt ſanum. 85

An in ſyllogiſmo, cuius maior eſt obliqua, & minor recta deceptio ſumenda ſit ex medio diuerſificato. 87

An ſcire bonum & non ſcire bonum ſit idem, Et eſt quærere, an affirmatio ſimplex & tranſpoſita repugnent. 96

An ſylls ex contingen vſibus poſsit plura concludere. 112

An ex veris poſsit ſequi falſum. 107

An ex falſis poſsit ſequi verum. 105

An eodem modo & eadem demonſtratione probetur particularis negatiua per negationem poſtpoſitam, & particularis per negationem præpoſitam. 220

An in omni ſyllo circulari petatur q eſt in principio. 228

An valeat iſta conſequētia, fit ſylls, igitur fit Elencho. 529

An contraria poſsint ſimul opinari. 130

An hſe extremitates magnas ſit ſignum fortitudinis. 134

An Ariſt. cōmittat circulū, cū primo docet inuenire ſignū per paſsionē, & poſtea per ſignū ſyllogizare paſsionē. fol. vlt.

Cur Ariſt. cum nec in primo, nec in ſecūdo Priorum agat de demonſtratione, proponit dicere de demonſtratione. 2

Cur cum demonſtratio & demonſtratiua ſcientia ſint idem, Ariſtoteles proponit vtrunque. 1

Cur Ariſt. agit de terminis in libro Priorum cum de ſimplicibus ſit dictum in libro prædicamentorum. 2

Cur Ariſtoteles. definiuit propoſitionem per ſpecies qualitatiuas, & quantitatiuas. 2

Cur quantitas ppōnis addit ſubiecto & non prædicato. 2

Cur Ariſt. deſcripſit terminum diſſolutione, & nō compoſi. 4

Cur cum ſit quatuor modi reducendi ſyllogiſmos, Ariſtoteles agit tantum de vno ſcilicet de conuerſione. 8

Cur nomina dicentia aptitudinem ampliant. 20

Cur Arabes ponunt minorē primo loco, latini vero in ſecundo loco, & vnde orta eſt hæc differentia. 27

Cur ſi ex contradictorio conſequentis cū altera præmiſſarum infertur alterius contradictorium ſylls eſt neceſſarius. 30

Cur Ariſto. ſyllogiſmos tertiæ probauit expoſitione, & non particulares primæ vel ſecundæ. 34

Cur in tertia figura concl̄o nō poteſt eſſe niſi particularis. 36

Cur dixit Ariſto. vles tertiæ reduci ad vniuerſales primæ. 37

Cur ſylls ex affirmatiuis eſt perfectio q̄ ex negatiuis. 47

Cur ex minore neceſſaria, coniugatio eſt inutilis ad concluſionem neceſſariam. 48

Ex minore contingente de ineſſe, non eſt inutilis ad concluſionem contingentem. 48

Cur eſt minore contingenti, cōiugatio eſt impfecta, & ex maiore cōtingente, minore de ineſſe, cōiugatio eſt pfecta. 52

Cur ſi maior ſit contingens & minor ineſſe, concluſio eſt de contingenti definito, & non econtrario. 48

Cur Ariſt in deductione tali non eſt vſus in tertia figura. 56

Cur eadem in deductione tali, non ſumpſit contradictorium concluſionis, ſicut ſumpſit contrarium. 56

Cur in tertia figura oportet minorem eſſe affirmatiuam. 36

Cur Ariſt. ad oſtendendum talem coniugationem eſſe inutilē non dedit terminos quibus omni, & quibus nulli. 55

Cur Ariſt. nō probauit non poſſe fieri ſyllm in Came. vel Feſtiono, vel Barocho, ex puris contingentibus Quia nō poſſunt perfici conuerſione, vel deductione ad impoſſibile. 74

Cur Ari. nō ſumpſit terminos neceſſario eſsēdi & nō eſſen. 58

Cur Ariſtoteles dedit regulas inueniendi mediū in libro Priorum, & non inueniendi extrema. 69

Cur Ariſ. ſubiectum & prædicatū vocauit añs cōſequentes. 70

Cur Ariſto. non aſsignauit regulam & methodum abundandi in propoſitionibus ſyllogiſmorum de neceſſario eſſendi, & de contingenti in mixtis: ſicuti aſsignauit in ſyllogiſmis, de ineſſe. 75

Cur Ariſt ad terminandum vle affirmatiuum vnam tm̄ regulam aſsignauit, ad concludendum vero problema vniuerſale negatiuum aſſignauit duas. 72

Cur Ariſtoteles non aſsignauit inſpectiones circa qualitatem, ſicut aſsignauit circa quantitatem. 75

Cur ſecunda fig. in primam, & poſt in ſecunda reſoluit. 64

Cur reſolutione ſecundæ figuræ in tertiam, & tertiæ in ſecunda fit conuerſio vtriuſque propoſitionis. 94

Cur Ariſt probauit regulas per vniuerſalus terminos. 104

Cur Ariſto. prætermiſit has duas coniugationes ex maiore in toto falſa, & minore in parte falſa: ex maiore in parte falſa, & minore in toto falſa. 106

Cur in particularibus ex minore penitus falſa poteſt eſſe concluſio vera, & non in vniuerſalibus. 105

Cur minor in modis particu. non poteſt accipi tota falſa. 106

Cur in ſecūda figura indifferenter negatiua & affirmatiua totis falſis concluſio ſequatur vera, in prima vero figura non niſi in minore falſa. 108

Cur potius per ſubiecta quibus paſsio non vlr et conuenit inuenitur ſignum, q̄ per ſubiecta, quibus vlr competit. 14

Quid ſint termini primæ & ſecundæ coniugationis. 26

Quid intelligit Ariſ per poſita in definitione ſyllogiſmi. 5

Quid ſit propoſitio contingens. 8

Quid intelligit Ariſto. per maiorem extremitatem eſſe prope medium, minorem vero procul a medio. 70

Quid intelligit Ariſt. per hanc propōnem eſt album. 95

Quid ſit propoſitio ex toto falſa, & ponuntur duo dubia circa deſcriptionem propoſitionis ex toto falſa. 105

Quid intelligit Ariſt. per conuerſionem terminorum. 135

Quid exigitur ad hoc, quòd ſyllogiſmus ſit illatiuus. 5

Quid ſit petere principium. 129

Qualis eſt propoſitio ſingularis. 3

Quæ animæ virtus ſiue potentia efficit ſyllogiſmum. 4

Quæ ſit propoſitio neceſſaria. 7

Quæ & quot ſint ſpecies conuerſionis. 9

Quæ ſint principia regulatiua conſequentiarum. 51

Quæ ſint regulatiua ſyllogiſmorum expoſitoriorum. 10

Quæ ſint propoſitiones ſecundæ figuræ. 30

Quæ & quot ſint dictiones reduplicatiuæ. 88

Quæ ſit libri primi intentio. 1

Quæ ſit libri ſecundi intentio. 99

Quæ ſit vtilitas ſyllogiſmi circularis. 512

Quot & quæ ſint ſpecies conuerſionis. 9

Quod ſunt ſyllogiſmi. 5

Quod & quales ſint propoſitiones in quibus fit conuerſio. 8

Quot exiguntur ad bonitatem conſequentiæ. 10

Quomodo & quo pacto in vtroque conuenire debent propoſitiones in quibus fit conuerſio. 8

Q̄ō conuertuntur ppōnes in quibus deficit ſubiectum. 16

Q̄ō conuertit hæc ppō, ens eſt ſubiectum in Metaphyſi. 15

Q̄ō conuertuntur propōnes in quibus deficit p̄dicatum. 17

Q̄ō conuertuntur propōnes de altero extremo obliquo. 16

Q̄ō conuertuntur propoſitiones habentes aduerbium. 17

Quomodo conuertuntur propoſitiones, in quibus ponitur terminus ampliatiuus. 18

Quomodo conuertuntur propoſitiones, in quibus ponitur terminus præteriti vel futuri temporis. 18

Quomodo conuertuntur propoſitiones, in quibus eſt præteritum, vel futurum ratione verbi. 19

Quomodo conuertuntur propoſitiones, quarum copula eſt, de præterito, & prædicatum de futuro. 19

Q̄ō conuertitur propoſitio cuius tam ſubiectum, q̄ prædicatum ſunt participia tam præteriti, quàm futuri tēporis. 18

Q̄ō conuertuntur ppōnes de verbis ſignificantibus motū, vel mutationem poſitiuæ vel priuatiue. 19

Q̄ō conuertuntur ppōnes, quæ pertinet ad præteritum vel futurum, vel ad præſens & ad poſsibile, ratione verbi vel nominis ſignificatiui ampliationem & actum mentis. 19

Quomodo poſſimus euitare ſyllogiſmum, & quomodo poſſimus cogere ad ſyllogizandum. 532

I N D E X   F I N I S.

Index

INDEX CAPITVM Librorum Priorum Reſolutiuorum Ariſtotelis.

Capita primi Libri, ac particulæ Primæ.

Cap.1. DE tribus figuris, Termino, Propoſitione, & Syllogiſmo. fol.1.
Cap.2. De propõne conuerſione. 7
Cap.3. De neceſſariarum propoſitionum conuerſione. 20
Cap.4. De contingentium propoſitionum conuerſione. 22
Cap.5 De ſyllogiſmis trium figurarum ex propoſitionibus inexiſtentibus. 25
Cap.6. De Secunda figura, quæ ineſt propoſitionibus inexiſteutibus. 30
Cap.7. De tertia figura. 33
Cap.8. Quæ nam in omnibus figuris inutiles coniugationes penitus, vel non penitus ſint inutiles. Quo pacto etiam ſyllogiſmi omnes perficiãtur, & in vniuerſales primæ figuræ reducantur. 36
Cap.9. De ſyllogiſmis ex ambabus de neceſſario in tribus figuris. 38
Cap.10. Mixtio Neceſſarij & ineſſe in prima figura. 38
Cap.15. Mixtio neceſſarij & ineſſe in ſecunda figura. 40
Cap.12. Mixtio neceſſari ineſſe & in tertia figura. 42
Cap.13. De contingenti, & de Propoſitionibus ſecundum contingens, deque illarum cõuerſionibus. 44
Cap.14. De ſyllogiſmis ex puris contingentibus io prima figura. 46
Cap.15. Mixtio contingentis, & ineſſe in prima figura. 48
Cap.16. Mixtio Neceſſarij & contingeutis in prima figura. folio. 52
Cap.17. De Syllogiſmis ex vtriſque contingentibus in ſecunda figura. 54
Cap.18. Mixtio contingentis, & ipſius ineſſe in ſecunda figura. 56
Cap.19. Mixti Neceſſarij & cõtingentis in ſecunda figura. 58
Cap.20. De Syllogiſmis ex ambabus contingentibus in tertia figura. 59
Cap.21. Mixtio contingentis & ipſius ineſſe in tertia figu. 60
Cap 22. Mixtio neceſſarij & contingentis in tertia figura. 62
Cap.23. Syllogiſmorum genera omnia tribus tantum formari figuris oſtenditur. 63
Cap.24. In omni ſyllogiſmo terminum aliquem oportet eſſe affirmatiuum & vniuerſalem. 64
Cap.25. Syllogiſmum omnem ex tribus tantum conſtare, terminis, & duabus propoſitionibus oſtenditur: de augmento idem propoſitiouum ac concluſionum ex terminorum additione tractatur. 65
Cap.26. Quæ nam problema tum facile, difficileue in vnaquaque figura ſyllogizentur. 67

Portio Secunda.

Cap.1. QVonam modo propoſitiones inueniendæ, ſint. fol.68
Cap.2. De modo inueniendi medium ad quodcunque problema in omni ſyllogiſmorum genere, conſtruendique ſyllogiſmi. 72
Figura inueniendi medium. 73
Cap.3. De diuiſione, eiuſque ſyllogiſmo agitur.

Portio Tertia.

Cap.1. OMnes ſyllogiſticas rationes ad aliquàm prædictarũ figurarum reducẽdas eſſe dicitur. 82
Cap.2. De Ecteſi terminorum. 84
Cap.3. De reduplicatiuis ſyllogiſmis. 87

De Reſolutione.

Cap.1. DE reſolutione ſyllogiſmorum ex hypotheſi, ſiue ſuppoſitione. 91
Cap.2. De Reciproca reſolutione ſyllogiſmorũ vnius figuræ in aliam. 92

Capita Libri Secundi.

Cap.1. QVi nam ſyllogiſmorum plures concludere concluſiones poſſint: 99
Cap.2. Quod ex falſis in prima figura verum colligatur. 107
Cap.3. Verum ex falſis in prima figura qũo colligatur. 105
Cap.3. Verum ex ſalſis, quomodo colligitur in ſecunda figura. 105
Cap.4. Quod ex falſis verum ſyllogizetur in tertia fig. 107
Cap.5. De circulari oſtenſione in. 1. figura. 109
Cap.6. De circulari oſtenſione in. 2. figura. 112
Cap.7. De circulari oſtenſione in. 3. figura. 113
Cap.8. De Conuerſione, quæ fit in ſyllogiſmis. 114
Cap.9. De ſyllogiſmo conuerſiuo in ſecunda figura. 115
Cap.10. De ſyllogiſmo conuerſiuo in. 3 figura. 116
Cap.11. De per impoſsibile ſyllogiſmo. 117
Cap.12. De ſyllogiſmo per impoſſibile in. 2. figura. 120
Cap.13. De ſyllogiſmo per impoſsibile in. 3 figura. 121
Cap.14. De differentia, quæ eſt inter demonſtrationem ducentem ad impoſſibile & oſtenſiuam. 121
Cap.15. Omne oſtenſiue monſtratum, & per impoſsibile monſtrari poſſe, & econuerſo oſtenditur. 122
Cap.17. De tertia figura. 112
Cap.18. De ſyllogiſmo ex oppoſitis. 123
Cap.19. De ſyllogiſmo ex oppoſitis in ſecunda figura. 123
Cap.20. De ſyllogiſmo ex oppoſitis in. 3. figura. 124
Cap.21. De petitione principij. 125
Petitionum in principio explicatio in cunctis trium figurarũ modis ex caſtigatiſsimis exemplaribus ad vtilitatem, ſtudioſorum excerpta. 127
Cap.22. De non propter hoc accidere falſum. 127
Cap.23. De oratione falſa. 128
Cap.24. De eo, quòd eſt, non ratiocinari. 129
Cap.25. De elencho, ſiue Redargutione. 129
Cap.26. De Fallacia ſecundum opinionem. 129
Cap.27. De conuerſionibus terminorum in prima figu. 132
Cap.29. De inductione. 134
Cap.30. De exemplo. 134
Cap.31. De deductione. 135
Cap.32. De inſtantia. 135
Cap.33. De Icote & Signo. 135
Cap.34. De enthymemate. 137
Cap.35. De ſyllogiſmo phyſiognomico. 137

FINIS INDICIS CAPITVM.

ARISTOTELIS RESOLVTIVORVM PRIORVM LIBER PRIMVS,

CVM AVGVSTINI NIPHI MEDICES PHILOSOPHI SVESSANI COMMENTARIIS.

DE TRIBVS FIGVRIS.

PRIMVM *Dicere circa quid: & cuius intentio eſt: quoniam circa demonſtrationem eſt: & demonſtratiuæ ſcientiæ.*

Comen. 1.

QVONIAM Mos eſt eorum; qui ſcribunt: ponere intẽtionem eorũ: quæ ſcripturi ſunt. Ariſtot. ergo eorum quæ ſcripturus eſt intentionem proponit: & ait ſe oportere dicere circa quid: & cuius eſt intentio: quoniam intentio eſt circa demonſtrationem: & demonſtratiuæ ſcientiæ: hæc de intentione. Sed fortaſſe dubitares primo, quia Ariſto. nec in primo, nec in ſecundo huius de demonſtratione vel de demonſtratiua ſcientia agit. Ergo intentio quam proponit, non eſt ad propoſitum præſentis libri. Præterea dato q intentio quam proponit eſſet ad propoſitum præſentis libri, demonſtratio & demonſtratiua ſcientia idem eſt, vt ſecundo Poſteriorum in fine tradit. Et poſtea dicemus. Igitur cum dixit intentionem eſſe de demonſtratione, non oportebat addere, & de demonſtratiua ſcientia. Neoterici dixerunt Ariſtot. in his verbis poſuiſſe intentionem tam huius libri, quám libri poſteriorum. Intentionem quidem libri poſteriorum, dum dixit de demonſtratione. Intentionem vero præſentis libri, dum ait & demonſtratiuæ ſcientiæ, quia per demonſtratiuam ſcientiam ſyllogiſmum intellexerunt. Quæ expoſitio ſtare non poteſt, quia ſtatim cum inquit. Deinde determinare ponit intentionem præſentis libri, ergo illam non ponit in his verbis. Potiſsimum cum verbum illud. Deinde quid diuerſum a præcedenti indicet, quare ſi hic intentionem libri Poſteriorum poſuit, poſtea intentionem præſentis libri ponere cogetur. Præterea durum eſt per demonſtratiuam ſcientiam intelligere ſyllogiſmum. Alij dixerunt Ariſtot. his verbis poſuiſſe intentionem libri Poſteriorum tantum, poſtea intentionem præſentis libri, vt argumentum cogit. Verum alterum verbum alterius eſſe expoſitiuum dicunt, legunt enim ſic, primũ dicere oportet ſupple, deficit enim verbum oportet more attico (vt Philoponus inquit) circa quid, & cuius eſt intentio. Et lege pro ideſt, quoniam intentio ſupple eſt circa demonſtrationem, & pro ideſt demonſtratiuæ ſcientiæ. Auerroes autem in paraphraxe voluit Ariſtot. in his verbis tetigiſſe intentionem libri Poſteriorum, & eius vtilitatem ſiue finem. Et ideo inquit, primum dicere oportet circa quid tanquam circa intentionem & ſubiectum, & cuius eſt intentio ſiue gratia cuius eſt intentio præſentis libri. Quoniam intentio circa demonſtrationem eſt, tanquam circa ſubiectum, & gratia demonſtratiuæ ſcientiæ, tanquam gratia finis. Verbum enim quoniam de demonſtratione reſpondet illi verbo circa quid, verbum vero demonſtratiuæ ſcientiæ reſpondet illi verbo cuius. Vt etiam Philoponus animaduertit. Sed hæc Auerroes expoſitio ambigua videtur, non enim erat neceſſarium ponere intentionem libri Poſteriorum pro intentione præſentis libri. Propterea Philoponus vult Ariſto poſuiſſe intentionem præſentis libri, & vtilitatem illius intentionis. Cum enim dicit de demonſtratione, poſuit intentionem præſentis libri, cum dixit, demonſtratiuæ ſcientiæ, poſuit vtilitatem, eſt enim demonſtratiuus ſyllogiſmus vtilis ad demonſtratiuam ſcientiam, vtilis etiam ad philoſophiam. Cauſa expoſitionis eſt, quia Philoponus differentiam facit inter intentionem, & ſubiectum. Secus Hammonius & alij Græci, qui inter ſubiectum & intentionem nullam differentiam fecerunt. Sed hæc Philoponi expoſitio non placet, nam cum Ariſto. ait de demonſtratione eſſe intentionem, quia demonſtratio eſt finis logici negotij, vel eſt finis huic libro intrinſecus, vel extrinſecus. Non intrinſecus cum non in hoc libro tractetur. Nec extrinſecus, quia ſic cuiuslibet libri facile eſſet aſsignare finem. Nam omnium ſcientiarum finis eſt cognitio rerum diuinarum extrinſecus. Si quis autem vellet, poſſet defendere Auerroem. Si verba eius trahantur ad bonũ ſenſum, & dicere, Quod Ariſto. ſupponit librum hunc & librum Poſteriorum eſſe quaſi vnum librum totalem, qui vterq; ſub analytico genere continetur, & huius totalis libri quaſi vnius intentionem tangit, cum inquit de demonſtratione, & finem illius, cum inquit & demonſtratiuæ ſcientiæ. Et per intentionem intelligit ſubiectum iſtius libri totalis, ſubiectum enim ſcientiæ analyticæ, ſiue librorum analyticorum eſt demonſtratio. Finis vero demonſtratiua ſcientia hoc eſt omnis ſcientia, quæ demonſtratione acquiri poteſt, vt dicemus. Sed occurtes, nam ſubiectum debet eſſe communiſsimum in ſcientia, modo ſyllogiſmus videtur communior demonſtratione. De hoc diſputauimus in compluribus locis. Nunc vero dicamus ſubiectum primum in ſcientia nõ eſſe cõmuniſsimum, ſed ſub primo prædicato immediatum. Vnde in negotio analytico primum prædicatum eſt ſyllogiſmus. Primum vero ſubiectum demonſtratio, in præludio autem aliter diximus, verũ de his alibi. Inquit: Primum dicere ſupple oportet, circa quid tanquam circa ſubiectum totius analytici negotij, & cuius gratia ſupple eſt intentio analytica tota. Et reſpondens ad verbum illud circa quid: Inquit quoniam circa demonſtrationem eſt tota analytica intentio. Et reſpondens verbo illi cuius: Inquit, & demonſtratiuæ ſcientiæ gratia. Cum vero dicebatur demonſtrationem, & demonſtratiuam ſcientiam idem eſſe, dic poteſt quòd licet demonſtratio & demonſtratiua ſcientia plerunq; ab Ariſtot. pro eodem accipiantur, hic tamen differunt (vt Philoponus inquit) vt ſenſus, & ſentire. Habemus enim ſenſum in ſomno, & vigilia, ſentire vero nõ niſi in vigilia, & tu intellige exemplum Philoponi bene, nam vt ſentire eſt a ſenſu, ſic demonſtratiua ſcientia a demonſtratione. Inſuper ſicut ſenſus eſt gratia ipſius ſentire, ſic demonſtratio gratia demonſtratiuæ ſcientiæ. Hactenus de intentione in generali, quæ eſt totius analytici negotij.

Dubiũ Philoponi primum.

Secũdũ eiuſdem dubitatio.

De ordine huius libri ad alios libros logicæ vide dilucidatorẽ in prologo libri poſteriorum.

Qualis expoſitio. Philoponi expoſitio.

Hoc eſt peripatetice dictũ cum conſideraueris verba Ariſto. ĩ fine ſecũdi poſteriorum.

Deinde determinare quid eſt propoſitio, & quid terminus, & quid ſyllogiſmus, et qualis perfectus, & qualis imperfectus. Poſt hæc autem, quid eſt in toto eſſe, uel non eſſe hoc in hoc. Et quid dicimus de omni, aut de nullo prædicari.

Philoponus vult, quòd poſtquam accepit Ariſto. intentionem, Hic accipit quædam vtilia, quæ valebunt ad ea quæ dicturus eſt de propoſita intentiooe, imitatus morem geometrarum, qui præaccipere conſueuerunt theoremata quædam vtilia ad eam, quam propoſuerunt doctrinam: quod quidem in libro prædicamentorum obſeruauit: vbi volens agere de prædicamentis, prædocuit quid ſint æquiuoca, & quid vniuoca, & alia. In Libro de interpretatione quid nam ſit nomen, quidem verbum, & alia. Ego vero arbitror, quòd licet hæc quæ proponit, vtilia ſint ad propoſitam intentionem, tamen dico quòd poſtquam Ariſtote. poſuit intentionem totius analytici negotij: Hic reſumit omnia ea, de quibus pertractabit in hoc libro, vt innuat intentionem præſentis libri in ſpecie. Volens io hoc libro pertractare quid ſit propoſitio, quid terminus, & quid ſyllogiſmus, & qualis perfectus, & qualis imperfectus. Præterea pertractabitur quid eſt hoc ſubiectum eſſe, vel non eſſe io toto hoc prædicato. Etiam quid ſiue quid eſt quod dicimus de omni ſubiecto, aut de nullo ſubiecto prædicatum prædicari. Quo vero ad verba attinet, cum dicit deinde determinare ſupplendum eſt verbum oportet. verbum vero (deinde,) annotat ordinem in intentione, quia in intentione primum oportet dicere de demonſtratione: deinde de his. in executione autem eſt totum oppoſitum, in executione enim oportet dicere de his, quæ enim ſunt priora in executione, ſunt in intencione poſteriora. Cum vero dicit qualis perfectos & qualis imperfectus, hoc facit, quia perfectio ſyllogiſtica eſt accidens ſyllogiſmo non varians eius ſubſtantiam (vt dicemus) dicit autem eſſe vel non eſſe, de omni aut de nullo complexus propoſitionem affirmatiuam, & negatiuam. Quomodo vero ſubiectum eſſe vel non eſſe dicatur in toto prædicato, & quid ſit prædicatum dici de omni vel de nullo ſubiecto, poſterius dicemus.

Dub. 1. Sed dubitares primo Boetius in libro de ſyllogiſmo Categorico, qui huic libro correſpondet, vult ad tractatum de ſyllogiſmo eſſe neceſſarium tractare de quatuor cauſis. Sed Ariſt. ſolum materiales cauſas tangere videtur. Forſaſſe dici poteſt eum omnes cauſas tetigiſſe, materiales quidem dum de termino, & propoſitione proponit. Effectrices vero dū de principijs regulatiuis ſcilicet quæ ſont eſſe vel non eſſe in toto, & de omni vel nullo prædicari, hæc enim ſunt vt effectiua ſyllogiſmorum principia. De fine vero dum de ſyllogiſmo demonſtratiuo propoſuit. Ac de forma, dum de perfecto, & imperfecto proponit, ſpecies enim forma ſunt generis.

Dub. 2. Secundo dubitabis quia Boetius in eo libro vult ad tractatum de ſyllogiſmo eſſe neceſſarium agere de nomine & verbo, quæ Ariſt. nunc prætermittit. Neoterici dixerunt de nomine & verbo præſuppooi eſſe dictum io libro de interpretatione, vbi etiam de enunciatiooe dixit. Hic vero dicit de termino. Sed hoc nihil eſt quia a pari nec de propoſitione hic agendum eſſet, quia de illa dictum eſt in libro de interpretatione. Ideo dicendum hic pertractari de nomine & verbo, & de enunciatione, ſed dum agit de nomine, & verbo, agit de eis ſub prætextu termini, de enonciatione, ſub prætextu propoſitionis.

Dub 3. Dubitabis & tertio, quia Ariſt. videtur prætermittere accidentia per ſe ſyllogiſmi. Dicunt Ariſt. illa indicaſſe per quod quid eſt ſyllogiſmi, nam quod quid eſt, eſt omnium accidentium principiom. Melius dici poteſt illa indicaſſe per ea quæ inquit. Qualis perfectus, qualiſue imperfectus. Nam licet ſint ſpecies, quia ſunt accidentales ſpecies, ſunt accidentia.

Dub. 4. Quarto quæres cur de terminis hic, cum ſatis de ſimplicibus dictum ſit in libro prædicamentorū. Hammonius libro Perihermenias ait de ſimplicibus eſſe dictū in libro Prædicamentorom, vt intellectos ſimplices ſignificant. Vt vero partes enunciationis de eis eſt dictum libro de interpretatione. Vt ſunt ſyllogiſmorum partes de eis hic agitur, hæc de intentione.

Logos oratio logica connexio.

Propoſitio quidem ergo eſt oratio affirmatiua, vel negatiua alicuius de aliquo.

Com. 3. Hactenus de intentione: Nunc exequitur, & primo quid propoſitio ſit, definit, & dicit, q́ propoſitio eſt oratio: affirmatiua, vel negatiua alicuius de aliquo, hoc eſt prædicati de ſubiecto. Sed circa hanc propoſitionis definitionem plures dubitationes emergunt: Prima quidem, quia non debuit incipere a propoſitione, ſed à termino, Nam ſicut Philoponus argumentatur, aut doctrine ordo eſt a compoſitis, aut a ſimplicibus. Si eſt a ſimplicibus ergo debuit eſſe a termino, qui & propoſitione, & ſyllogiſmo eſt ſimplicior. Sin autem a compoſitis, ergo a ſyllogiſmo, eſt enim ſyllogiſmus, & termino, & propoſitione compoſitor. Præterea vel doctrine ordo eſt a principijs, aut a principiatis. Si eſt a principijs, tunc ante ſyllogiſmi definitionem debuit præmittere de dicto de omni, vel de nullo, & de eſſe in toto, vel non eſſe in toto, quæ ſunt principia regulatiua ſyllogiſmi. Præterea de propoſitione dictum eſt in topicis, & in libro de interpretatione, ergo dicere de illa hic nulla eſt neceſſitas. Præterea vt Mar. Tullius inquit, in libro rhetoricæ propoſitio eſt maior ſyllogiſmi propoſitio. minor vero non propoſitio eſt, ſed aſſumptio. Si ergo propoſitionem definit, vt ſyllogiſmi partem, oportebat etiam definire aſſumptionem, quæ eſt altera ſyllogiſmi pars, hæc quo ad textum. Quo vero ad definitionem propoſitionis: Dubitatur primo argumento Alexan. quia vt Top. 6. dicitur, quælibet definitionis pars in plus eſt, quam definitum, & totum in equo: Quod etiam ſecundo Poſteriorum oſtenditur. At in propoſito, quælibet definitionis pars ſe habet in minus, vt affirmatio, vel negatio. Præterea in definitione non debet cadere copula, vel coniunctio. Præterea vt Alexan. argumentatur æquiuocum non definitur: At propoſitio eſt affirmationi & negationi æquiuocum, prædicatur enim per prius de affirmatione, eſt enim affirmatio tempore & natura prior negatione, natura quidem, quia dignior, tempore vero, quia ſimplicior. Præterea in libro de interpretatione definitur enunciatio, quæ idem eſt, quod propoſitio, per verum & falſum. Igitur aut hæc, aut illa male definitur. Præterea hæc eſt propoſitio Deus eſt, & illa vacuum non eſt, quæ non eſt affirmatio, vel negatio alicuius de aliquo. Præterea hæc eſt propoſitio, Hyppocentaurus eſt figmentum, quæ non eſt alicuius de aliquo. Inſuper hæc, non homo volat propoſitio eſt, quæ non eſt alicuius de aliquo, cum ille terminus non homo enti, & non enti communis ſit & nihil determinate ſignificet. Adhuc hæc Socrates, & Plato diſputant, eſt propoſitio, vbi non aliquid de aliquo, ſed de aliquibus prædicatur. Præterea ſi propoſitio eſt affirmatio vel negatio, fruſtra additur alicuius de aliquo. Præterea cur definitio potius compoſitione, quàm reſolutione definitur, debuit enim dici propoſitio eſt in quam reſoluitur ſyllogiſmus. Vt de termino dicitur. Præterea quare ſicut definitur per ſpecies qualitatiuas, non definitur per ſpecies quantitatiuas. Præterea cur dixit propoſitionem eſſe alicuius de aliquo, & non prædicati de ſubiecto. Præterea hæc dictio econuerſo eſt propoſitio, in illa, homo eſt riſibilis, & econuerſo, quæ tamen non eſt alicuius de aliquo: Similiter .a. eſt propoſitio, ponendo per caſum quòd .a. ſignificat mihi illam deus eſt, quæ tamen non eſt alicuius de aliquo.

De propoſitionis nomine.

Pro ſolutiooe primo de oomine dicamus, nam propoſitio Græce eſt protheſis, Latinæ propoſitio, vel præpoſitio, vel propoſitum. Nec verum eſt propoſitionem dici quaſi pro alio poſitionem, ſed potius protheſis ſonaret propoſitionem quaſi antepoſitionem, cum anteponatur concluſioni. Sed quia apud nos præpoſitio aliquando accipitur pro particula, quæ ſeruit alicui caſui, aliquando pro aſſumptione, quæ anteponitur concluſiooi, ad tollendam æquiuocationem dicimus Latinæ propoſitionem, quæ non poteſt intelligi, niſi pro ea aſſumptione, quæ in ſyllogiſmo præponitur.

Propoſ. Problema. Inſtantia. Cōcluſio. Enūciatio. Quæſtio.

Quo vero ad rem, Hammonios, & Græci ferè omnes propoſitione ſtrictiſſime accipientes dixerunt, quòd propoſitio, problema inſtantia, concluſio, quæſtio, & enunciatio idem ſont ſubiecto, ratione tamen differunt, nam propoſitio dicitur, vt ſyllogiſmi pars, quæ ſi eſt demonſtrationis pars, principium dicitur vt ſuppoſitio, vel petitio, vel dignitas, ſi eſt pars ſyllogiſmi dialectici, eſt interrogatio. Problema vero vt propoſitum, quod quæritur ante ſyllogiſmom dialecticum. Inſtantia vero quatenus contraria enunciantur, aliqoo affirmante, aut negante aliquid quæſtio, vt quæritur ante demonſtrationem.

Concluſio,

Concluſio, vt ſyllogiſmi ſtatio: Enunciatio, vt ſignificans mentis conceptum. At ſi propoſitio præſſe accipiatur: Apud rhetores propoſitio eſt maior aſſumptio, vt M. Tulius inquit, Vt ſi vellem probare Cæſarem eſſe tyrannum, propoſitio aſſumetur hæc, quinque petit muniliones tyrannizat, ex hac infertur ergo Ceſar tyrannizat, hæc ergo maior apud Oratores propoſitio dicitur. Minor vero dicitur aſſumptio, nam illud additum Cæſar petit muniones. Aſſumptio eſt, cum maiori coaſſumatur. Apud vero logicum ſcilicet analyticum & topicum tam maior quàm minor eſt propoſitio, concluſio vero nó propoſitio eſt, ſed ex propoſitionibus deductio. Tunc ad rationes, ad primam dicendum eum ne a ſimplicibus, nec a compoſitis incepiſſe ſecundum doctrinæ ordinem, ſed a notioribus, quia vero propoſitio eſt termino. & propoſitione notior, ponitur enim in vtriuſque definitione, & non econtra, ideo e propoſitione incepit. Ad ſecundam dicendum principia illa non eſſe ſyllogiſmi, vt eſt ſyllogiſmus, ſed vt eſt perfectus, vel imperfectus. Ideo poſt definitionem ſyllogiſmi, ſed ante definitionem perfecti, vel imperfecti, accipiuntur. Ad tertiam patet ſolutio, nam licet illa idem ſint re, ratione differunt. Ideo de propoſitione, vt eſt problema, vel inſtantia dicitur in topicis. Vt propoſitio, dictum eſt hic, vt ſuppoſitio vel concluſio dictum eſt in poſterioribus. Ad quartam patet ſolutio, propoſitio enim apud rhetorem alia ratione dicitur ab ea, quæ dicitur apud logicũ. Ex his patet cur propoſitionis genus logon accepit, nam logos non ſolum de enunciatiua, ſed de interrogatiua prædicatur, etiam de cæteris id genus & non ſolum de oratione, quæ exologos Græce dicitur, ſed de ratione, quæ Græce exologos appellatur, vt Boetius in prædicamentis, poteſt autem dici verbo communi logica connexio. Verum de genere ſatis in iudiciis. Hæc de definitione quo ad textum. Quo vero ad propoſitionis definitionem primo debes ſcire, ad circumſcribendam differentiam rei propriam, Aliquando vti circumlocutione per diſiunctionem, aut per copulationem, & ſic Ariſtote. propter ignorantiam propriæ propoſitionis differentiæ complexus eſt illa duo ſubdiſiunctione. Aut aliter dici poteſt Ariſtote. eſſe vſum mirabili breuitate, qua ſimul propoſitionis deſcriptionem, & eius in ſpecies diuiſionem. Adhuc & ſpecierum definitiones complexus eſt. Propoſitionis definitionem quidem, per id, quod ait, oratio affirmatiua, vel negatiua, diuiſionem vero dans intelligere omnem propoſitionem eſſe aut affirmatiuam, aut negatiuam. Definitionem denique ſpecierum, per id, quod ſubiribit alicuius de aliquo. Cur vero propoſitio per ſpecies deſcribatur. Alexand. aſſignat cauſam, quia eſt quodam analogum, quod nullam habet naturam præter illas ſpecierum, hac ratione per eas deſcribitur. Hæc ſunt, quæ Græci in expoſitione huius definitionis tradiderunt, ex quibus non erit difficile obiecta diluere, prima quidem ratio ex iis eſt diluta nemo dubitat. Quartum vero diluit Hammonius in Libro de interpretatione, vbi aſſerit eo in libro enunciationem definitam eſſe, vt mentis inſtrumentum, & vt enuncians ea, quæ in mente ſunt, & quia in mente ſunt verum & falſum, ideo eo libro per verum & falſum eſt definita. Accedit quod inſtrumentum fine deſcribitur, quia ergo enunciatio, vt inſtrumentum mentis ibi deſcribitur. Inſtrumenti autem finis eſt veritas, iure per verũ, & falſum deſcribitur. Hic autem deſcribitur, vt pars ſyllogiſmi, quia vero pars ſyllogiſmi, & propoſitio vt eſt pars ſyllogiſmi abſtrahit ab omni materia, tam vera quàm neceſſaria, non autem abſtrahit ab affirmatiuo & negatiuo merito quorum ſyllogiſmi variantur. Iure hic per affirmationem, & negationem. Ibi per verum & falſum definita eſt. Quintum vero ambiguum eſt, nam Alexand. & Porphyrius dixerunt nullam eſſe propoſitionem de ſecundo adiacente, niſi in voce, hæc enim Socrates eſt, huic ſubordinatur, quæ eſt Socrates eſt ens in mente. Tum quia verbum eſt ſemper nota eorum, quæ de altero dicuntur: Tum ſecundo quia verbum quandam compoſitionem ſignificat, quæ ſine extremis non eſt intelligere. Alij dixerunt & in voce & in mente dari propoſitionem de ſecundo adiacente. Alioquin cum dicõ homo eſt animal, ſenſus eſſet, homo eſt ens animal, & ſic in mente eſſet proceſſus in infinitum. Propterea hac quæſtione nunc omiſſa Ariſtote. vt (patet) deſcribit ſyllogiſticam propoſitionem, modo ſyllogiſtica propoſitio, non eſt niſi de tertio adiacente. Sed dices hic eſt bonus ſyllogiſmus, omnis ſol eſt, hic ſol, qui nunc oritur eſt ſol, ergo hic ſol eſt. Vbi patet propoſitionem de ſecundo adiacente eſſe ſyllogiſticam. Et Dicendum in hoc ſyllogiſmo maiorem extremitatem eſſe ſumptam ante concluſionem in prima propoſitione, & in ſecunda. ſi ipſum eſt, eſſet maior, quod eſt contra reſolutionem ſyllogiſticam. Quia ergo propoſitio ſyllogiſtica propoſitio eſt de tertio adiacente, ideo qualibet eſt alicuius de aliquo. Sextum etiam diluitur, quia tales ſunt propoſitiones ratione alterius partis, ſicut illa Homerus eſt poeta. Nam licet Homerus nõ ſit aliquid, poetica eſt aliquid, & ſic hæc propoſitio hyppo. eſt fictio eſt propoſitio, quia licet hyppo. non ſit fictio eſt aliquid, & ſic hyppo. eſt aliquid ratione fictionis. Septimum etiam deletur eadem ratione, quia licet ſubiectũ per ſe nihil ſit, ratione prædicati vel verbi aliquid eſt, vt diximus de Homero. Vel dici poteſt illum terminum nõ homo, eſſe aliquid. quia ex quo prædicatur de ente, & non ente, id ſignificat, de quo vere prædicatur prædicatũ volat. Octauũ deletur; quia licet Socrates & Plato duo ſint, ſubeunt rationem vnius ſubiecti. Nonum tollitur, quia additum eſt illud alicuius de aliquo, vt definitio ſpeciei ſcilicet propoſitionis. Decimum deletur, quia propoſitio eſt ipſo termino notior, ideo non definitur reſolutione, quia enim eſt notior termino, terminus ipſe definitur per reſolutionem in propoſitionem, & non econtrario. Cur vero ſyllogiſmus non definitur reſolutione in propoſitiones, cum propoſitio ſit ſyllogiſmo notior, loco ſuo dicemus. Vndecimum ſoluere enitur Culuerbinas, dicit enim hic eſſe definitam ſyllogiſticã propoſitionem, magis autem per ſpecies qualitatiuas, quia per illas magis diuerſificantur ſyllogiſmi, quàm per ſpecies quantitatiuas, quia per tales non ita ſyllogiſmi diuerſantur. Per ſpecies autem qualitatiuas magis diuerſantur, quia propoſitioni eſſentialiores ſunt, quàm ſpecies quantitatiue. Quæ ſolutio mihi ambigua eſt, quia quantitas eſt propinquior ſubſtantiæ, quàm qualitas. Præterea ſicut omnis propoſitio eſt aut affirmatiua, vel negatiua, ita omnis eſt vniuerſalis, aut particularis, aut indefinita, potuit ergo propoſitio definiri ſic, propoſitio eſt oratio particularis vel vniuerſalis, vel indefinita alicuius de aliquo. Quidam dicerent omnem propoſitionem eſſe affirmatiuam, vel negatiuam alicuius de aliquo, non autem vniuerſalem particularem, vniuerſalem, vel indefinitam, cum aliqua propoſitio ſit non quanta. Quæ reſpõſio petit, poſterius enim probabimus omnem propoſitionẽ eſſe quantam dicamus ergo: quòd licet quantitas ſit propinquior ſubſtantiæ quo ad ſubſtantiæ materiã, qualitas eſt ſubſtantiæ propinquior, quo ad eius formam. Ideo propoſitio per ſpecies qualitatiuas definitur tanquam propinquiores eius verbo, quod eſt propoſitionis forma. Ex quo patet quantitatem non eſſe ſubſtantiæ propinquiorem qualitatem vniuerſaliter, ſed ſolum iis, quæ conſequuntur ſubſtantiam merito materiæ, verum de iis alibi. Duodecimum deletur. quia ideo per terminos tranſcendentes, definit, quia nondũ patet quid prædicatum, quidue ſubiectum ſit. Tranſcendentia vero naturaliter ſunt primo nota. Circa vltimum magna differentia eſt inter Sorticolas. Nam aliqui eorum voluerunt ipſum ecõuerſo, & ipſum a. in caſu eſſe propoſitiones, & complexa. Propoſitiones quidẽ quia ad hoc vt aliquis terminus ſit propoſitio, ſufficit quòd ſubordinetur propoſitioni. Complexa vero, quia ad hoc, vt terminus ſit complexus, ſufficit, vt ſubordinetur alicui complexo. Pro hac opinione ſunt, & argumenta, & authoritates, quæ nunc tranſeant, iuxta hanc opinionem definitio erit ſic intelligenda propoſitio eſt oratio affirmatiua vel negatiua alicuius de aliquo, aut formaliter, aut vni tali ſubordinata. Heſperus vero aſſerit tales propoſitiones non eſſe formaliter, licet pro propoſitionibus ſupponant. Iuxta cuius decretum argumentum erit dilutum. Sed quæ opinio horum verior ſit, in paruis logicis quærito.

Hæc autẽ aut uniuerſalis, aut particularis, aut indefinita eſt. Dico autẽ uniuerſalẽ quidem, cum aliquid omni, aut nulli

Margin notes: Preſſe propoſitio. Solutiões. Excepti. Dubiões contra definitionem hic ſoluuntur. Paulus Vene. Paulus pergul. Petrus Man. Sophiſmatizat.

ἐν μέρει In parte particularis. Non alicui Alicui nō Hic deficit verbum ſignificat more attico.

nulli ineſſe. Particularem uero, cum aliquid alicui, aut non alicui, aut non omni ineſſe. Indefinitam autem, cum aliquid ineſſe uel non ineſſe, ſine uniuerſali, uel particulari, ut contrariorum eadem eſſe diſciplinam, aut uoluptatem non eſſe bonum.

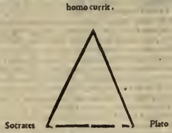
Comen. 4.

Præmiſſa propoſitionis definitione, eam per quantitates diuidit, in vniuerſalem, particularem, & indefinitam. Vniuerſalem autem vocat eam, quæ omni aut nulli ſubiecto ineſſe prædicatum ſignificat, Particularem autem, quæ alicui ſubiecto ineſſe, aut alicui ſubiecto non ineſſe, aut non omni ſubiecto ineſſe ſignificat. Indefinitam denique quæ prædicatū ineſſe ſubiecto, vel non ineſſe ſine vniuerſali vel particulari ſignificat, cuius indefinite exempla ponit. Affirmatiue quidem, vt contrariorum diſciplina eadē eſt, negatiue vero, voluptas non eſt bonum. Tacuit autem exempla propoſitionis vniuerſalis, atque particularis, quia exempla indefinite ſufficiunt, nam ſi ad ſubiecta additur particulare ſignum, propoſitionis quæ indefinite erant, particulares fiunt. Si autem additur ſignum vniuerſale, fiunt vniuerſales. Quo vero ad conſtructionem attinet, in textu deficit verbum ſignificat, more attico. Quo denique ad verba attinet, vt Philoponus inquit. Ariſto. particularem affirmatiuam vna voce ſignificauit. Negatiuam autem duabus vocibus, videlicet per hanc vocem alicui non, & per illam non omni. Quia particularis negatiua duobus opponitur, ei qui dicit aliquis, & ei, qui dicit omnis, ex quo patet verba illa, aut non alicui eſſe intelligenda poſtpoſita negatione ſcilicet hoc modo alicui non. Nam non alicui æquipollet omni. Hæc quo ad verba. Quo vero ad rem. Quæritur primo vtrum propoſitionis quantitas ſit vera & prædicamentalis: An ſimilitudinaria. Nonnulli Neotericorum, & quidem non imperitorum dixerunt quantitatem, qua propoſitio dicitur vniuerſalis, particularis, vel indefinitam, eſſe veram, & prædicamentalem. Declarant quia per illam menſuratur prædicamentaliter quantum, vt oratio. Quod vero oratio ſit prædicamentaliter quanta, in libro Prædicamentorum patet. Sed hæc poſitio eſt falſa, & non probat, quod intendit. Falſa quidem, quia prædicamentalis quantitas eſt mēſura ſubſtantiæ prædicamentalis. At propoſitio non eſt ſubſtantia prædicamētalis, ergo quantitas qua propoſitio eſt vniuerſalis, vel id genus, non poteſt prædicamentaliter dici. Quod vero non probet, declaro, quia conceſſo eis, quòd oratio ſit prædicamentaliter quantum, vt ipſa eſt prædicamentaliter quanta non mēſuratur vniuerſalitate aut id genus, ſed quo ad tempus, quia eſt aut longa, aut breuis, & quo ad ſyllabarum numerum, vt quia eſt ex duabus vel tribus ſyllabis, pro ratione pedum. Eſt ergo dicendum eam, quantitatem, qua propoſitio menſuratur, quaue dicitur vniuerſalis, particularis, vel indefinita, eſſe ſimilitudinariam, atque metaphoricam, veluti & ipſa propoſitio metaphorice ſubſtantia dici poteſt. Prætérea quantitas ineſt ei, cui ineſt ratione materiæ, ergo qualis eſt materia, talis & quantitas dicenda erit. At propoſitionis materia ſubiectum eius eſt, quod non proprie ſed metaphorice materia dicitur, ergo & eius quantitas, metaphorice dicetur. Erit ergo quātitas qua propoſitio dicitur vniuerſalis, & id genus metaphoricam, quatenus eſt menſura ſubiecti, vel acceptionis eius, pro ſuppoſitis in ordine ad prædicatum. Et quoniam quantitas eſt cōtinua & diſcreta. Quæritur conſequenter. An propoſitionis quantitas ſit metaphorice diſcreta. An metaphorice continua? Neotericorū nonnulli arbitrantur quantitatem eſſe metaphorice continuam. Cum igitur triplex ſit continua quantitas, linea videlicet ſuperficies & corpus. particularitas, qua propoſitio particularis dicitur eſt metaphorice linea. Nam vt linea eſt quantitas a puncto ad punctum, ſic acceptio ſubiecti in particulari propoſitione eſt quantitas a ſubiecto ipſo quaſi puncto, ad ſuppoſitum, quaſi punctum. Poteſt enim a ſubiecto ad ſuppoſitum trahi vna quaſi linea. Indefinitas vero, qua propoſitio dicitur indefinita eſt metaphorice ſuperficies, nam in tali propoſitione ſubiectum accipitur ad minus pro duobus, vnde deſcenſus erit quaſi triangula ſuperficies, quia in propoſitione vniuerſali ſubiectum accipitur pro omnibus vel pro nullis vniuerſalitas propoſitionis erit metaphorice corpus, cuius.n. omnibus dimenſionibus terminatur. Quæ poſitio non

De quantitate propoſitionum; Quæſtio. 1.

Quid quātitas.

Secūda.q.

placet, quia tunc non poſſet indefinita propoſitio vera eſſe niſi eius ſubiectum acciperetur ad minus pro duobus ſuppoſitis, quod eſt contra Ariſtote. qui ait indefinitam ſignificare ineſſe ſine vniuerſali & particulari. quia poteſt & cum vniuerſali & particulari ſignificare, additione enim particularis ſigni, ſignificabit particulariter, additione vero vniuerſalis ſigni ſignificabit vniuerſaliter, hoc autem non eſſet verū, niſi eius ſubiectum indifferenter poſſet accipi pro vno, & pro pluribus. Alij vero dixerūt quantitatem, qua propoſitio dicitur vniuerſalis & id genus eſſe metaphorice diſcretam. Nam cum quantitas, qua propoſitio dicitur vniuerſalis, ſit menſura acceptionis ſubiecti pro ſuppoſitis in ordine ad prædicatum, ſubiectum aut accipitur pro vno, aut pro pluribus, ſi accipitur pro pluribus, quantitas erit numerus, & illa erit vniuerſalitas, vbi ſubiectum accipitur pro omnibus, & ita pro pluribus. Si pro vno, quantitas illa non eſt formaliter numerus, ſed virtualiter, quatenus vnitas eſt principium numeri, & ſic erit numerus virtualiter, ſic particularitas, & indefinitas virtualiter numeri ſunt, quatenus in propoſitionibus quæ ſunt particulares, vel indefinite, ſubiectum accipitur pro vno, quod eſt principium numeri. Sed dices ſi ita eſſet, cum quærimus de quantitate propoſitionis, non bene diceremus quanta eſt hæc propoſitio, ſed quota, quoniam quantum interrogat de continuo, quotum de numero. Dici poteſt aliter eſſe apud Grammaticos, aliter apud logicos, Grammatici enim per quantum ſemper intelligunt continuum, vt longum & breue, maius & minus, per quotum vero intelligunt diſcretum, vt primum vel ſecundum. At logicus ponit quantum genus diſcreti, & continui, ideo per quantum poteſt logicus de vtroque quærere. Nec hoc eſt ab ratione, quia grammaticus attendit vſum, logicus veritatem modo vſus poteſt eſſe contra veritatem. Deinde quæritur cur hæc quantitas potius ſubiecto addi debet, ſi propoſitio debet dici vniuerſalis vel id genus, quàm prædicato. Reſpondent nonnulli hoc eſſe, quia ſubiectum eſt materia propoſitionis, prædicatum eſt forma, at quantitas cum materia ſe tenere debet, & non cum forma. Sed hoc ſtare non poteſt, quia tàm ſubiectum quàm prædicatum eſt materia, & ſolum verbum eſt forma, ratio ergo concludit quantitatē non debere verbo addi, non autem prædicato. Præterea exponentia notat contrarium, dicimus enim homo eſt omne animali, & homo eſt nullus lapis, ergo quantitas poteſt indifferenter addi & ſubiecto, & prædicato, cum ſint materia propoſitionis. Verbum autem forma. Alij dixerunt ideo ſubiecto eſſe quantitatem addendam, quia ſi quantitatis ſignum prædicato adderetur, non haberet vim ſigni, ſed tranſiret in parte prædicati. Cum vero ſubiecto additur, retinet vim ſigni quantitatem ſignificantis, qua propoſitio dicitur quanta. Sed hæc cauſa perit, dicit enim ſignum a parte prædicati tranſire in partem, non ſic a parte ſubiecti, & hoc quæro. Cur enim a parte prædicati tranſit in eius partem, & a parte ſubiecti non, hoc quærimus, & cauſam debuit aſsignare. Præterea tam a parte prædicati, quàm a parte ſubiecti ſignum habet vim ſuam, ſi enim fuerit diſtributiuum, ſemper terminum, cui additur diſtribuit deducto impedimento. Ita enim. Homo in hac, animal eſt omnis homo,

Tertia q. Verū ſigna quantitatū ſubiecto ad dantur.

terminus

terminus ille homo diſtribuitur, ſicut in illa omnis homo eſt animal. Quare reſtat dubitatio, cur propoſitio non dicitur quanta ſigno addito prædicato, ſicut addito ſubiecto. Dicamus ergo aliter primo ſecundum Ariſto. hic, deinde ſecundum Sorticulas. Secundum Ariſto. quidem quia propoſitio ordinatur ad Syllogiſmum. Quia vero ea propoſitio, in cuius prædicato additur ſignum, non eſt bona ad ſyllogiſmum, non enim ex ea ſyllogiſmos conſtat, non enim ſequitur homo eſt omne animal. Socrates eſt homo, ergo Socrates eſt animal, vel omne animal. Hic enim ſyllogiſmus cum non poſsit regulari per dici de omni, vel de nullo, non eſt bonus. Præterea dantur termini in quibus omni, & in quibus nulli (vt dicemus) prædicatum ineſt. Secundum Sorticolas vero, quia ſignum reddens totam propoſitionem quantam, oportet reddere quamlibet partem propoſitionis quantam. At cum ſignum ponitur a parte prædicati, non quælibet propoſitionis pars redditur quanta, non enim habet vim ſupra præcedens. Cum vero ponitur a parte ſubiecti, quælibet propoſitionis pars afficitur aliqua quantitate. Si enim dixero nullus homo eſt lapis, ille terminus homo, & ille terminus lapis diſtributiue accipiuntur. Cum dico omnis homo eſt animal, ille terminus homo diſtributiue accipitur, & ille terminus animal indefinite, quod ſorticule confuſe teneri dicunt. Cum dixero aliquis homo eſt animal, & ille terminus homo, & ille terminus animal afficitur particularitate, vterque enim ſupponit determinate. Cum dixero homo eſt animal. vterque terminus indefinite accipitur. Sed ſi dixero homo eſt omne animal, ille terminus animal accipitur diſtributiue, ille vero terminus homo non vi ſigni a parte prædicati accepti, ſed vi indefinitatis accipitur indefinite. Quare ſignum a parte ſubiecti ſignificat quantitatem totam propoſitionem, & omnem eius partem reddens quantam, a parte prædicati non, recte ergo a parte ſubiecti, & non a parte prædicati quantitas addi debet, hæc ſecundum ſorticulas. Conſequenter quæritur vtrum omnis propoſitio categorica, ſit alicuius quantitatis. De categorica loquor, quoniam de quantitate hypotheticarum in Libro de interpretatione diximus. Sorticole tenẽt multas eſſe propoſitiones categoricas nullius quantitatis. Vnde Paulus Venetus ea logica, quam magnã vocat, aſſerit propoſitionem nullius quantitatis eſſe, cuius ſubiectum a propria eius denominatione ſuſpenditur, vi alicuius termini totam propoſitionem præcedentis, a quo propoſitionis probatio incipit. Dicit cuius ſubiectum a propria eius denominatione ſuſpenditur, quia denominatio ſubiecti eſt, vt ſit vniuerſale, aut particulare, aut indefinitum. Modo in propoſitione non quantam ſubiectum ſuſpenditur ab vniuerſalitate, particularitate, & indefinitate, quæ ſunt eius propriæ denominationes. Dicit vi alicuius termini totam propoſitionem præcedentis, quia nullus terminus vim habet, niſi ſupra id, quod ſequitur ſecundum ſorticolas, dicit a quo propoſitio probatur, quia ſic ſuſpenditur ſubiecti denominatio. Vt ab æterno homo eſt. Incipit Plato legere, neceſſe eſt hominem eſſe animal, & id genus. Quælibet enim harum eſt non quanta, quia ſubiecta ſuſpenduntur a propriis denominationibus propter terminum, qui præcedit totam propoſitionẽ, e quo eſt probatio propoſitionis. Hæc enim propoſitio. Incipit Socrates legere, probatur ratione illius termini incipit, & illa propoſitio ab æterno homo eſt, probatur ratione illius termini ab æterno, & ſic ſunt non quantæ, tales ſunt exceptiue, excluſiue, propoſitiones modales de ſenſu compoſito, & omnes quæ probantur merito termini præcedentis totam propoſitionem. Sed hæc ſorticolarum poſitio eſt ambigua. Primo quia nec Ariſto. nec aliquis expoſitorum eius in diuiſione propoſitionis vtitur propoſitione non quanta. Ergo nulla talis eſt dabilis. Præterea omnis talis poteſt eſſe pars ſyllogiſmi, ergo omnis talis eſt quanta, antecedens patet, nam Ariſto. in hoc Libro docet ſyllogizare in reduplicatiuis, in exceptiuis, excluſiuis, & alijs talibus. Vnde primo Libro de Celo facit talem ſyllogiſmum, omnis magnitudo conſtans tribus eſt perfecta. Solum corpus eſt magnitudo conſtans tribus. Igitur ſolum corpus eſt perfectum. Ex ablatiuo in conſequentia, fit hic ſyllogiſmus, homine exiſtente riſibili, omnis homo eſt animal rationale. Plato eſt homo, homine exiſtente riſibili. Ergo Plato eſt animal rationale. Præterea ab æterno omne animal eſt ſenſitiuum. Omnis homo eſt animal, Ergo ab æterno omnis homo eſt ſenſitiuum. Breuibus quælibet talis poteſt eſſe antecedens, vel conſequens ad aliquã vniuerſalem, vel particularem, ergo omnis talis eſt quanta. Si quis autem vellet, poſſet concordare, nam propoſitio dici poteſt quanta dupliciter aut ſimpliciter, aut ſecundũ quid, dicitur ſimpliciter quanta, quæ principaliter probatur ratione ſubiecti quanti, vt omnis homo currit. Quia homo currit, & nihil non homo currit, Vel ſyllogiſmo, quoniam omne animal currit, omnis homo eſt animal, ergo omnis homo currit. Dicitur ſecundum quid quanta, quæ licet poſsit probari ratione ſubiecti quanti. Principaliter probatur alio termino a ſubiecto, vt Incipit Socrates legere, quia nunc non legit, & immediate poſt hoc leget, vel quia nunc legit, & immediate ante hoc non legebat. Ex ijs poteſt colligi concilium. Vltimo quæritur de numero ſpecierum propoſitionum quantarum, quia non videtur numerus ſufficiens. Datur enim aliqua quanta, quæ nulla earum eſt, vt ſingularis. Culuerbinus aſſerit ſingularẽ eſſe particularem contractam, ideo eam ſub particulari contineri aſſerit. Alij dixerunt Ariſtote. pro tanto ſingularem prætermiſiſſe, quia ea nec demonſtrator, nec dialecticos vtitur. Quia vero hic liber eſt de ſyllogiſmo communi ad dialecticum. & demonſtratiuum, ad quos ſingulares propoſitiones accommodari non poſſunt, iure prætermiſit, in libro de Interpretatione illius meminit, quia in exemplis, inductionibus, & ſyllogiſmus expoſitorijs ea vtimur. Alij authoritate Hammonij dixerunt propoſitionem ſingularem eſſe indefinitam, ſignificat cum aliquid ineſſe, vel non ineſſe ſine particulari & vniuerſali. Sed hoc videtur contra Boetium, qui & in libro de ſyllogiſmo categorico, & in libro de introductione ad categoricum, inter ſingularem, & indefinitam non paruam differentiam fecit. Præterea indefinita effici poteſt vniuerſalis additione ſigni vniuerſalis, & particularis additione ſigni particularis, ſingularis vero minime. Poſſunt concordari quatenus indefinitum poteſt accipi negatiue, & priuatiue, negatiue indefinita propoſitio eſt, quæ eſt propoſitio, & non vniuerſalis, nec particularis, & ſi hoc pacto intelligunt, bene dicunt. Priuatiue propoſitio indefinita eſt, quia actu nec vniuerſalis nec particularis eſt, ſed eſt apta eſſe, & hoc pacto ſingularis propoſitio non eſt indefinita, non enim apta eſt fieri vniuerſalis, aut particularis, & ſic loquitur Boetius. Verũ vero Ariſtote. ſingularem prætermiſit, quia intellexit illam ſub particulari, vel indefinita, hoc eſt aliud, Arbitror enim eũ prætermiſiſſe illam, quia nõ eſt ſyllogiſtica, niſi per accidẽs.

Caput 24.

Vtrũ oĩs propõ categorica ſit alicuius quantitatis.

Quæſtio 4 Põ ſorticularum.

Quid propoſitio nullius quãtitatis ſecundũ P. V.

Qualis põ Text. c. 3. & 4.

Expõ poſitionis.

Vltima q.

Differt autem demonſtratiua propoſitio, a dialectica. Quoniam demonſtratiua quidem, ſumptio alterius partis contradictionis eſt. Non enim interrogat, ſed ſumit, qui demõſtrat. Dialectica uero interrogatio cõtradictionis eſt.

Cum deſcripſiſſet propoſitionem, & eam ſubdiuiſiſſet. Nunc differentias propoſitionis ſumit, vt Philoponus, & Auerroes dixerunt, & illas exponit. Eſt enim propoſitio aut demonſtratiua, aut dialectica. quæ differunt ex parte noſtra, quoniam (vt dicit) demonſtratiua propoſitio eſt ſumptio alterius partis contradictionis. aſsignat rationem, quia qui demonſtrat, non interrogat alteram contradictionis partem, ſed illam ſumit. Argumentator ergo demonſtrans ſumit alteram contradictionis partem, ergo demõſtratiua propoſitio erit ſumptio alterius partis contradictionis. Dialectica vero propoſitio interrogatio cõtradictionis eſt. Qui enim interrogat, non ſumit alteram, ſed de contradictione interrogat. Sed in his non paruæ dubitationes emergunt. Prima eſt. Cum contradictionis duæ ſunt partes, vniuerſalis affirmatiua, & particularis negatiua vel vniuerſalis negatiua, & particularis affirmatiua. Verum demonſtratiua propoſitio ſit ſumptio propoſitionis vniuerſalis. An ſumptio propoſitionis particularis. Præterea demonſtratiua propoſi-

Comen. 5.

Dubitãtes.

tio eſt altera pars contradictionis aſſumpta, ergo non eſt ſumptio alterius partis. Antecedens omnibus patet. Præterea in doctrinalibus fiunt diſputationes, & diſcipulus interrogat magiſtrum, omnis autem interrogatio eſt alterius partis contradictionis, Ergo aliqua propoſitio demonſtratiua eſt contradictionis interrogatio. Præterea non video quo modo ſequitur
2. dubi. Demonſtrans ſumit. Ergo demonſtratiua propoſitio eſt ſumptio, ſequitur enim quòd demonſtratio ſit ſumptio. De dialectica propoſitione etiam dubitatur, quia non videtur quòd dialectica propoſitio ſit interrogatio contradictionis, quia (vt dicitur in Libro de interpretatione) interrogatio dialectica eſt petitio reſponſionis, aut alterius partis contradictionis, ſed propoſitio dialectica, & interrogatio dialectica idem eſt, ergo propoſitio dialectica eſt alterius partis contradictionis, & non contradictionis. Tertio dubitatur,
3. dubi. Solutiones Ad primã quia non complete differentias propoſitionum enumerauit, quia prætermiſit propoſitionem Sophiſticam, rhetoricam, & poeticam. Hæc per ordinem dilui poſſunt: Primum quidem, quia in demonſtratione vniuerſali demonſtrans de contradictione ſemper ſumit propoſitionẽ vniuerſalem, in particulari vero, aliquando vniuerſalem, aliquando particularem. Et in affirmatiua demonſtratione ſont affirmatiuam vniuerſalem. In negatiua, poteſt ſumere vtranque, vt regulæ docebunt. Diluitur ſecunda obiectio eiuſdem dubitationis, quia aſſumpta propoſitio & aſſumptio propoſitionis idẽ ſunt ſobiecto, ſed differunt ratione, quatenus aſſumptio accipitur (vt motus) & aſſumpta propoſitio (vt terminus motus, eodem modo) ſicut dicimus generationem & genitum idem eſſe ſubiecto, ratione vero differre. Iterum alia diluitur, quia licet in doctrinali diſputatione diſcipulus interroget, nõ interrogat, vt ſumat conſenſum reſpondentis, ſed vt diſcat, vt Ariſto. in elenchis. Vltima diluitur etiam, quia Ariſto. non argomentatur a concreto ad abſtractum vt (quidam poſſent credere) quia argumentum fuiſſet, demonſtrans ſumit ergo demonſtratio eſt ſumptio, quod non eſt ad propoſitum, ſed argumentum Ariſto. eſt demonſtrans ſumit alteram partem contradictionis, ergo altera pars contradictionis eſt aſſumpta ab actiua ad paſsiuam: Sed ſumptio alterius partis cõtradictionis, & altera pars contradictionis aſſumpta idem eſt, vt generatio, & genitum. Ergo propoſitio demonſtratiua eſt aſſumptio alterius partis quoniam idem eſt propoſitio demonſtratiua, & altera contradictionis pars aſſumpta, & aſſumptio alterius partis.
Ad ſecũdã Ad ſecundam dubitationem dicendum, quòd propoſitio dialectica eſt interrogatio cõtradictionis poteſtate, actu vero eius, cuius quærit conſenſum. Dialecticus enim volens cõſenſum huius omne ſeipſum mouens immortale eſt, quærit putas ne omne ſeipſum mouens immortale eſt, vbi patet actu vnum quærere, poteſtate vtrunque. In Libro ergo de interpretatione cum dicit dialectica interrogatio eſt alterius partis contradictionis petitio, intelligitur actu. Hic vero cum dicitur, quòd ſit interrogatio: intelligitur poteſtate.
Ad tertiã. Ad tertiam dubitationem dicitur propoſitiones eſſe prætermiſſas, quia ad Syllogiſmum (de quo hic eſt intentio) ſunt inutiles, vbi vero ſunt vtiles ibi tractantur.

Nihil autem refert, vt fiat ex utraque Syllogiſmus. Nam & qui demonſtrat, & qui interrogat ſyllogizat, ſumens aliquid de aliquo eſſe uel non eſſe.

Comen. 6. Sed ex differentia aſsignata inter propoſitionem demonſtratiuam, & dialecticam emergit quæſtio, quia ſi dialectica propoſitio eſt interrogatio contradictionis, ex ea nullus fiet Syllogiſmus, non enim ex interrogatione contradictionis fieri poteſt Syllogiſmus. Reſpondet quòd tam & ſi dialectica. propoſitio ſit contradictionis interrogatio, & demonſtratiua ſit ſumptio alterius partis, nihil refert (vt fiat ex vtraque ſyllogiſmus. Nam & qui demonſtrat, & qui interrogat ſyllogizat ſumens aliquid de aliquo eſſe vel non eſſe. Non tamen eodem modo, quia qui demonſtrat ſyllogizat nullo conſenſu captato. Qui vero interrogat, ſyllogizat. Sed prius conſenſu captato. Ex propoſitione ergo dialectica fit ſyllogiſmus conſenſu prius captato, ex demonſtratiua vero ſimpliciter nullo interrogato conſenſu ſyllogiſmus fit. Quare dialectica propoſitio in principio eſt interrogatio. Captato vero conſenſu, eſt aſſumptio. Differt vero a problemate, quia problema in principio eſt quæſtio, in fine autem concluſio. Debes ſcire quòd dialectica propoſitio dopliciter poteſt accipi. Vno modo, vt ſtat ſub forma interrogationis, & ſic ex ea non fit Syllogiſmus, alio modo, vt determinata a conſenſu reſpondentis, & ſic fit ex illa Syllogiſmus, & quia illa (vt ſtat ſob forma interrogationis) & vt determinata conſenſu eadem propoſitio eſt ſubiecto, rectè dicit Ariſto. ex vtraq; fieri Syllogiſmum.

Quare erit ſyllogiſtica quidem propoſitio, affirmatio, uel negatio alicuius de aliquo ſecundum dictum modũ, demonſtratiua quidem. Si uera ſit, & per primas propoſitiones ſumpta: Dialectica autem percunctanti quidem, interrogatio contradictionis eſt. Syllogizanti uero ſumptio apparentis, & probabilis, quemadmodum in topicis dictum eſt. quid quidem igitur eſt propoſitio, et quo diff. runt Syllogiſtica & demonſtratiua. Et dialectica diligentius quidem in ſequentibus dicetur, ad præſentem uero utilitatem ſufficienter nobis determinata ſit, quæ nunc dicta ſunt. μὲν quidem δὲ autem.

Comen. 7 Ex his quæ nunc dicta ſunt colligit definitionem paucis additis, prius enim propoſitionem deſcripſit. Nunc addit ſyllogiſticam, vt innuat ſolum hic agere de ſyllogiſtica, & ait, quòd ex hijs patet quatenus propoſitio ſyllogiſtica eſt affirmatio vel negatio alicuius de aliquo, non quia vera, vt demonſtratiua, aut quia conceſſa, vt dialectica, ſed eſt affirmatio vel negatio ſimpliciter, alicuius de aliquo indifferenter vel quia, vera, vel quia conceſſa. In ſpecie tamen eſt differentia, quia demonſtratiua eſt affirmatio vel negatio alicuius de aliquo, quia vera. Et ita demonſtratiua erit affirmatio vel negatio alicuius de aliquo vera & per primas propoſitiones ſumpta. Dico per primas propoſitiones ſumpta. Si non fuerit immediata. Quare lege ſi pro quia, vt ſit ſenſus, ſi vera ſit, & per primas propoſitiones ſumpta, quia vera eſt, & ſumpta per primas ſuppoſitiones. Si ſit mediata propoſitio, quia vbi eſt immediata eſt vera ſimpliciter, & non ſumpta ex alijs veris. Aut lege & pro vel, hoc modo demonſtratiua quidem. Si vera ſit, aut per primas propoſitiones ſumpta. Dialectica autem percunctanti eſt interrogatio contradictionis, id eſt affirmatio vel negatio alicuius de aliquo interrogata. Syllogizanti vero eſt, ſumptio apparentis & probabilis, vt conceſſum eſt a reſpondente, ergo ſyllogizanti erit affirmatio vel negatio alicuius de aliquo ſumpta a conſenſu reſpondentis. Demum epilogat, & quæ dicit clara ſunt. Sed occurres. An dialectica interrogatio, vt interrogatio ſit ſyllogiſtica propoſitio, & videtur q non, quia non dicit eſſe, vel non eſſe. Ergo dialectica interrogatio non eſt ſyllogiſtica propoſitio. Et dicendum, q actu non eſt ſyllogiſtica propoſitio, quia actu non eſt affirmatio alicuius de aliquo, eſt tamen poteſtate ſyllogiſtica propoſitio, quia captato conſenſu relinquitur affirmatio vel negatio alicuius de aliquo.

ὅρος Terminus διάλυεται Diſſoluitur. Reſoluit. Diuiſio. Seperato. Ablato.

Terminum autem uoco, in quem diſſoluitur propoſitio, ut & prædicatum, & de quo prædicatur, uel appoſito, uel ablato eſſe aut non eſſe.

Comen. 8. Pro iſto texto poſt eſt primũ enunciatũ i dia ſpeci[illegible] .2. dilucidatore. Et ibi dictum eſt prædicibile ab hoie p[illegible]

Hactenus de propoſitione. Nunc terminum deſcribit, dicens eſſe eum in quem propoſitio diſſoluitur. Vt prædicatũ, & id, de quo prædicatur ſcilicet ſubiectum vel appoſito, vel ablato eſſe aut non eſſe. Quo vero ad verba græca attinet. ὅρος græce erat agri finis, vel cuiuſque rei terminus, vltra quem res non diffunditur. Quia ergo primus, qui partes propoſitionis terminos appellauit, fuit Ariſtoteles, & quidem ex ſimilitudine earum partium, quæ dicebantur termini agri, ſiue fines, iure dixit, non terminus eſt, in quẽ diſſoluitur propoſitio, ſed terminum voco, quia ſic partes propoſitionis ipſe primus appellauit. Nec ab ratione, nam ſi via compoſitionis conſideretur propoſitionis pars eſt principium propoſitionis.

[De nomenclatura terminí, & q̄ Ariſto. primas partes propoſitionis terminos appellarit.]

tionis. Si autem via diſſolutionis, pars propoſitionis dicetur terminus, ſiquidem cum naturali termino talem habet ſimilitudinem, q̄ vt ille eſt vltra quem res non protenditur, ita vltra hunc nec Syllogiſmos, nec propoſitio protēdetur. Quæ vero dicit, vt prædicatum, & de quo prædicatur fortaſſe dicit propter propoſitiones, coniunctiones, & id genus, quæ cum in ipſas non diſſoluatur propoſitio, non terminos, ſed terminorum affectiones dicuntur. Vel hæc dicit propter verbum nam cum propoſitio in partes diſſoluitur, remanent ſubiectum, & prædicatum, verbum autem non. Vel dixit hæc, vt innueret diuiſionem termini, io ſubiectum, & prædicatum. Vel hæc dixit pro exemplo termini, quem deſcripſit. Verba autem illa, vel appoſito, vel ablato eſſe aut non eſſe. Exponit Alexā. ſiue propoſitio ſit affirmatiua, ſioe negatiua quaſi dicat, appoſito non eſſe, vt in negatione, vel [illegible] Dierumenu id eſt diuiſo eſſe, vt in affirmationem, vbi ipſum eſſe diuidicur ab extremis. [Dierumenu.] Hæc expoſitio eſt Alexan. iamblici & Philoponi. Melius autem dierumenu, id eſt ablato intelligitur, & tunc oon ſingula ſingulis reddendo legas, ſed diſiuoctione cadente in quolibet illorum, vt ſit ſenſus appoſito vel ablato eſſe, aut appoſito, vel ablato non eſſe, hoc eſt ſiue explicetur vel non explicetur eſſe, ſiue explicetur vel non explicetur non eſſe, prædicatum & ſubiectum ſunt termini, & terminus eſt (vt diximus) in quem propoſitio diſſoluitur. Explicatur autem eſſe, ſiue non eſſe in propoſitiunibus de verbo ſubſtantiuo. Vt Socrates albus eſt. Socrates non albus eſt. Aufertor vero eſſe vel noo eſſe in propoſitionibus de verbo adiectiuo, Vr Soerates diſputet, vel Socrates non diſputat. In his enim ſubſtantiuum uerbū non eſt, niſi proteſtate. Lege ergo iuxta hāc expoſitionem terminum autem voco in quem reſoluitur propoſitio, vel appoſito, vel ablato eſſe, vel appoſito vel ablato noo eſſe. Dico appoſito eſſe vel oon eſſe, in propoſitionibus de uerbo ſubſtantiuo. Dico ablato eſſe vel non eſſe, in propoſitionibus de verbo adiectioo. Vtroq; enim modo terminus eſt in quem diſſoluitur propoſitio. Aut dici poteſt, appoſito id eſt affirmato eſſe, aut diuiſo, id eſt negato oon eſſe, ita vt ſuperfluat negatio more ſuo, vt ſit ſenſus, uegato non eſſe, id eſt negato eſſe. [primo dubitatio.] Occurres primo de terminis dictum eſt io predicamentis. In Libro de Interpretatione, & in grammatica, igitur ſuperfluit de terminis dicere hic. Dicendum quōd Terminus, Dictio, Vox. Nomen ac verbū ſubiecto idem ſunt. Ratione autem differunt. Quia dicitur terminus quatenus in ipſum & propoſitio, & Syllogiſmus diſſoluitor, & ſic de terminis agitur hic. Dicitur dictio, vt orationis pars, & ſic nomeo & verbum termini ſont, & de ijs, vt orationis partes agitur in grammatica. Vt vero vox, de ipſo io predicamentis, & in Libro de Interpretatione agitur. [2. quæſtio.] Secundo occurres. Cur terminum ipſum diſſolutione deſcripſit Ariſtoteles. Neoterici dixerunt, quia hic liber Analyticus eſt hoc eſt diſſolutorius. Cuius proprium eſt procedere reſolutorie. Sed decipientor, quia ſimile ratione omnia definiret reſolutione, & ſic propoſitionem, & Syllogiſmum reſolotoriæ definiret. Hic ergo liber non eſt reſolutorius, qoia procedatur, in eo reſolutorie, ſed quia docet reſolutiones ſyllogiſmorum. Dicamus ergo Ariſtotelem terminum ſic definire, quia eius ratio primo hoc ſignificat. Modo ratio, quam ſignificat nomen, eſt definitio. [3 quæſtio.] Tertio quæres quid ſit prædicatum, quidue ſubiectum. Dixerunt nonnulli per ſubiectum eſſe ſubſtantiam intelligendum. Per prædicatum accidens. Contra obijcit Philoponus, quia tam ſubſtantia, quām accidens poſſont eſſe indifferenter ſubiectum, & prædicatum. Vt exemplis demooſtrat. Alij ſubiectum dici volunt quod determinationis. ſ. vniuerſalitatis vel particularitatis eſt ſuſceptiuum, nō autem predicatum. Iterum Philoponus obijcit, quia tunc in ſingularibus propoſitionibus non daretur ſubiectum, quia ſubiectum (cum ſit terminus ſingularis) non eſt ſuſceptiuus determinationis, ooo enim dicimus, omnis Socrates eſt philoſophus. Propterea Philoponus aſſerit ſubiectum id de quo aliud dicitur, vel cui aliud ineſt, vel non ineſt, predicatum vero omne quod de alio dicitur, vel quod alteri ineſt, vel noo ineſt. Sed contra, quia tunc plura quām quatuor eſſent prædicata, quia ſpecies eſſet prædicatum, dicitur enim de indiuiduo. Et oon tantum unom eſſet ſubiectum, quia & ſpecies, & indiuiduum eſſent ſobiecta. Contra ea quæ primo topicorom aſſerit Ariſtoteles. Boetius in prædicamentis dicit quod predicatum eſt, quod dicitur de alio non propterea, quia dicitur de ſuperiori ad illud, & ſic ſunt quatuor, genus, accidens, definitio, & proprium. Dicitur vero ſubiectom de quo aliud dicitur, non mediante alio vt ſpecies, de qua hæc quatuor dicuntur. Hæc enim Socrates philoſophator, ſubiectum habet per accidens, quatenus eſſe philoſophum de homine dicitur. Sed dubito, quia tunc generaliſsimum non eſſet prædicatum, quia non dicitur de ſpecie niſi mediante genere ſubalterno. [Dubitatio] Mihi igitur videtur dicendum eſſe, prædicatum eſſe, quod dicitor de alio aut ineſt alteri in propoſitione ſyllogiſtica. [propria ſolutio.] Subiectom antem, de quo aliud dicitur, aut cui alterum ineſt in propoſitione ſyllogiſtica. Et hoc pacto vnum eſt ſubiectum. Species ſcilicet. Quatuor prædicata genus, definitio, propriom accidens. Ex quo ſequitor oec ſpeciem eſſe prædicatum, niſi innaturale, nec indiuiduum eſſe ſubiectum, quia nulla propoſitio ſyllogiſtica eſt ſingularis. [4. quæſtio.] Quærunt. iiij. Vtrum uerbum ſit terminus, de qua quæſtione licet in Libro de Interpretatione ſatis diximus, tamen dicendum aliquid & nonc. Auerroes itaq; hic, & Boetius in Libro de Iotroductione ad Syllogiſmos Categoricos, & in primo de ſyllogiſmis Categoricis aſſerunt uerbum non eſſe terminum, quoniam nec prædicatum, nec ſubiectum. Quod Boetius potiſsimum probat primo, quia in verbum propoſitio non reſoluitur. Secundo quia ſi verbum eſſet terminus. Syllogiſmus non conſtaret tribus terminis tantum, ſed pluribus. Alij dixerunt verbum eſſe terminum, & prædicatum, quia verbum eſt nota eorum, quæ de altero dicuntur. Nos vero conſueuimus dicere verbum non eſſe terminum in quem propoſitio, vel Syllogiſmus reſoluitur. Sed quo propoſitio in terminos reſoluitur. Rurſus conſueuimus dicere verbum quatenus Categorema eſt, eſſe terminum & prædicatum, vt Corrit, & id genus. Quatenus ſincategorema, non eſſe terminum, quia ſic compoſitionem ſignificat tantum, quam ſine extremis non eſt intelligere. [5. quæſtio.] Quinto quæront ſi prædicatum eſt prius ſubiecto, vel maius, vel minus. Reſpondetor ſecundum Boetiom in prædicatione naturali omne prædicatum eſſe aut equale ſubiecto, aut maius, nunquam autem minus. In prædicatione autem innaturali, poteſt prædicatum eſſe minus. Vt in hac animal eſt homo. Qood ijs patet perfecta termini deſcriptio, quia Terminus eſt in quem primo reſoluitur propoſitio ſyllogiſtica. Dico primo, propter ſyllabas vel literas, in quas non primo reſoluitur propoſitio, Dico ſyllogiſtica, propter indiuidua, quæ non ſunt ſubiecta. Quia propoſitio ſingularis non eſt ſyllogiſtica. Hæc de termino.

Syllogiſmus autem eſt oratio. In qua poſitis quibuſdā, aliud quidnam ab ijs, quæ poſita ſunt, ex neceſſitate accidit, propter hac eſſe, dico autem propter hæc eſſe, propter hæc accidere, propter hac uero accidere eſt nullius extrinſecus termini indigere ut fiat neceſſarium. [Loges Oratio logica connexio.]

[Com.] Hactenus de propoſitione & termino. Nunc de ſyllogiſmo, quod tertio loco promiſerat, determinat & primo ponit definitionem eius, & inquit. Syllogiſmus autem eſt oratio. In qua poſitis quibuſdam ſcilicet terminis & propoſitionibus, aliud quoddam ſcilicet concluſio ab his, quæ poſita ſunt, propoſitionibus, ex neceſsitate accidit propter tales propoſitiones eſſe poſitas, ac conceſſas. Hæc eſt definitio. Deinde exponit vnam particulam definitio. ſ. quæ erat propter hæc eſſe, & inquit, Dico autem propter hæc eſſe, propter hæc accidere .i. intelligo propter hæc eſſe, idem quōd propter tales propoſitiones poſitas tantum concluſionem ipſam contingere. Dico aotem propter tales propoſitiones, tantum concluſionem contingere, vt nihil aliud ſiue nullus alius terminus, ex quo fieri poſsit propoſitio, indigeat ad inferendum neceſſario concluſionem. Bene enim poteſt eſſe neceſſarius aliquis terminus ad probandum propoſitiones vtraſq; uel alteram, ſed non ad inferendum. Quando enim in oratione ſumuntur quædam propoſitiones, ex quibus ſolum concluſio infertur, tunc talis

oratio

oratio eſt Syllogiſmus, nam licet poſsit accipi aliquis terminus pro Syllogiſmo propoſitionum, ille non ſumitur, vt neceſſarius ad inferendum, ſed vt neceſſarius ad propoſitionem probandã, quæ aſſumebatur in oratione. Differt.n. aliquid ſumi vt neceſſarium ad inferendum, & vt neceſſarium ad probãdum aliquod aſſumptorum. Syllogiſmus ergo eſt oratio, in qua quibuſdam aſſumptis, nullo alio termino, aut propoſitione indiget, vt inferat concluſionem, licet termino aut propoſitione

Prima dubitatio.

ægere poſsit propter aſſumpta, vt cum ſunt immanifeſta. Hæc eſt definitio Syllogiſmi craſſa quadam Minerua expoſita. Sed circa hæc occurrit primo diſputare. An Syllogiſmus ſit. Ariſtoteles enim ſupponit Syllogiſmum eſſe, nec ipſum eſſe alicubi probauit.

Prima ſolutio.

Ad hoc reſpondent quidam, qui ephexei hoc eſt prohibentes cognominantur, & dicunt Syllogiſmum nihil eſſe. Quia ſi dicitis vos ſyllogiſmum eſſe. Aut ſyllogizantes dicitis Syllogiſmum eſſe, aut non ſyllogizantes. Si non ſyllogizantes, vobis credendum non erit. Sin autem ſyllogizantes. Syllogiſmo, quem quæritis vtimini, ac ſupponitis. Sed cauillus iſte conuertitur, eſt enim antiſtrephon, nam aut ſyllogizantes negatis Syllogiſmum, aut non ſyllogizantes. Si non ſyllogizantes vobis non credimus, ſi ſyllogizantes, tunc Syllogiſmum, quem negatis, ſupponitis, quare Syllogiſmus eſt. Simili huic cauillo vſus eſt. Euathlus diſcipulus aduerſus Pythagoram

Cap. 2.

præceptorem. (Vt inquit Gellius Libro quinto) Et Tiſia aduerſus Coracem præceptorẽ (Vt Hermogines in ſua Rhetorica inquit.) Hæc enim Cauillamenta Gellius appellat Antiſtrephonta, quaſi conuertibilia ad oppoſitum. Argumentabatur enim. Tiſia inter nos cauſa eſt, Vt ſoluam propter diſciplinam, quam a te didici. Sed tunc, cum primam cauſam vicero. Ergo te aut vincam, aut a te vincar. Si vincam non ſoluam, eo quia victoria eſt (vt non ſoluam.) Si vincar a te, iterum nõ ſoluam, quia inter nos ex pacto erat non debere tibi ſoluere, donec primam cauſam vincam. At corax præceptor ad oppoſitum cõuertebat Cauillum, aut vinces, aut ego te vincam. Si vinces, ex pacto teneris. Si vincam te, ex victoria ſolues.

Solutio vera.

Antiſtrephon eſt. Vt vide, ſic Ephexiorum Cauillus Antiſtrephon eſt. Propterea dicamus, non omnium eſſe demonſtrationem, quia aut Circulo demonſtrari continget, aut in infinitum abibitur. Oportet ergo per ſe nota quædam eſſe, e quibus alia quædam pateat, & ſic Syllogiſmum eſſe, aut erit per ſe notum aut ex quibuſdam per ſe notis ex oritur, quæ nõ ſunt Syllogiſmus, ſed quædam communia omnibus perſpicua.

2. dubiũ.

Secundo quæres cum ipſius animæ plures ſint virtutes, quæ nam animæ virtus ſyllogiſtica eſt, quæ Syllogiſmum efficit. Reſpondet Philoponus quinq; eſſe animæ virtutes, vt ſint Mens, ſiue intellectus, Dianoetica ſiue rationalis. Opinatrix ſiue opinio. Phantaſia. Et ſenſu. Conſtat autem nec mentem, nec ſenſum ſyllogizare. Mens quidem non ſyllogizat, quia altior eſt diſcurſu, ac Syllogiſmo. Senſus vero minime, quia inferior eſt diſcurſo. Inſuper nec fantaſtica ſyllogizat, nec opinatrix. Vtraque enim terminus eſt Syllogiſmi. Opinio quidem dialectici. Phantaſia Sophiſtici. Ergo virtus quæ diſcurrit ea eſt, quam græci. Dyanoeticam appellant, vt Philoponus inquit. Hanc Auer. vbique cogitatiuam vocat. Sed an hoc ſit verum. In libro de Anima relinquatur. Supponamus

3. quæſtio.

ergo ita eſſe. Quæritur tertio quot ſunt ſyllogiſmi, reſpondet Philoponus ꝙ tres, dialecticus. Demonſtratiuus, & Sophiſticus, quia (vt in prohemio diximus) ſi Dyanoetica accipit a mente, facit demonſtrationem. Si accipit ab opinatrice virtute, facit dialecticum. Si accipit a phantaſtica, facit ſophiſticum.

4. quæſtio.

Quarto quæres vnde dyanoetica ipſa ad ſyllogiſmi inuentionem moueatur. Vel quorum eſt ſyllogiſmus dicendũ ꝙ res ſunt in triplici differentia, aut enim manifeſte conueniunt, aut manifeſte differunt, aut ſiue conueniant, ſiue differant, nunc conuenire nunc differre videntur. Pro his, quæ manifeſte conueniunt, ſyllogiſmo non eget Dyanoetica. Non enim ſyllogiſmus eſt ꝙ homo ſit ens, aut quòd homo ſit homo. Nec pro iis, quæ manifeſte differunt, non enim ſyllogizamus, quòd homo ſit non homo, aut quòd non ſit lapis Mouetur ergo Dyanoetica, quia res quæ conueniunt vel differunt, nunc conuenire, nunc differre videntur. Nam affirmatiuo ſyllogiſmo oſtendit, quæ conueniunt, conuenire, & negatiuo oſtendit, quæ differunt, differre. Nunc circa verba cõſideremus, & primo cur quibuſdam in plurali dixit, pro cuius ſolutione animaduerſione dignum (quòd res, quæ definiuntur) differunt a rebus alterius generis, & a rebus ſui generis, hac ratione omnis definitio, vt ſexto topicorum dicitur, conſtat genere, & differentia. Genere quidem, vt res ipſe, quæ definiuntur, a rebus alterius generis differant. Differentia autem, vt differant a rebus eiuſdem generis. Genus igitur ſyllogiſmi eſt oratio vel logos hoc eſt cõ nexio logica qua quidẽ differt a ſimplicibus, quo vero modo per cæteras particulas a rebus ſui generis differat, dicamus, & primo cur dixit quibuſdam, vt quærebamus.

Verborum conſideratio.

Hinc ſecundo debes ſcire, ꝙ orationes rhetoricæ ſunt quæ vna propoſitione ſumpta, vt minore vel maiore, inferunt concluſionem. Veluti, hic laſciue ornatur, ergo mechus. Huic maior deficit videlicet omnis laſciue ornatus eſt mechus. Similiter hic in nocte vagatur. ergo eſt fur, vel hic ſpirat, ergo viuit. Iis enim vtuntur rhetores aut quia talis eſſe debet eorum ars, aut breuis temporis cauſa, aut vt iudices honorent. Iudices enim oratione ſic breues audientes, ſe honorari arbitrantur, aut (vt Ariſtoteles inquit primo rhetorice) quia neſciunt per plura intelligere.

Quales rhetoricæ orationes & cur breues.

Quare breues rhetoricæ orationes.

Dixit ergo quibuſdam in plurali, propter tales orationes, in quibus non plura, ſed vnum aſſumitur. Cur vero dixit, aliud quiddam ab iis, quæ poſita ſunt, dicamus eſſe nonnullas orationes geminatas, vt ſi dies eſt, dies eſt, dies eſt, ergo dies eſt.

Quæ geminatæ orationes.

Ad harum ergo orationum differẽtiam dixit aliud quiddam ab his, quæ poſita ſunt, eſt etiam ad hoc ratio, quia finis ſemper vult eſſe aliud quiddam ab his, quæ ordinantur in finem, veluti nauigatio aliud a Themone. At concluſio finis eſt, propoſitiones vero ordinatæ in finem. Ergo cõcluſio aliud quiddam a poſitis eſſe debet. Præterea qui probat aliquid per aliquid, aut manifeſtum per manifeſtum probat, aut immanifeſtum per immanifeſtum, aut manifeſtum per immanifeſtũ, quæ cum eſſe non poſsint, fit vt immanifeſtum ſemper per manifeſtum probetur. Et quia immanifeſtum, quod probatur, eſt aliud a manifeſto, per quod probatur, propter hanc cauſam dixit aliud. Cur vero adijcit (quiddam) dicens enim aliud, adijcit quiddam.

Aſſyllogiſticæ orationes quæ ſunt.

Dicamus ꝙ ſunt orationes aſſyllogiſtice, vel quæ ex vtriſque particularibus, vel vtriſque negatiuis Syllogizant, & hæc indifferenter vniuerſale, & particulare, affirmatiuum, & negatiuum inferunt, nihilque determinatum. Ad harum differentiam dixit (quiddam) quia ſyllogiſmus determinatum quid concludit. Cur vero dixit neceſſario, dicamus, quia orationes aut ſint quæ ex æquali inferũt æquale, vt exempla, veluti aliquis nauigans naufragabit. Igitur dion nauigans naufragabit. Aut aliquis noctu ambulans incidit in latrones. Igitur Plato noctu ambulans incidet in latrones, aut ſunt, quæ ex minori inferunt maius, vt inductiones, veluti ſi hoc & hoc animal mandibulam inferiorem mouet, igitur omne animal.

Diuiſio orationum pulchra. Quot ſyllogiſmi.

Modo nec primæ neceſsitatem habent, cum ſint rhetorice, & vane, nec inductiones, primo quia non contingit omnia particularia percurrere. Secundo quia ſiquis intendit probare cocodrillum inferiorem mouere mãdibulam, aut omnia particularia, & ipſum etiam percurret, aut non. Si percurret ipſum, quæſitum (vt cõceſſum ſumet.) Sin autem ipſum non percurret probatio non erit ergo vniuerſale, ad differentiam ergo harum orationum dixit neceſſario. Syllogiſtica enim oratio ex minori infert minus. Cur inſuper dixit accidit, dicamus quoniam ſyllogiſmi dicuntur multiplices, aut ex propoſitionibus de ineſſe, aut ex propoſitionibus de neceſſario ineſſe, aut ex propoſitionibus de cõtingenter ineſſe, aut ex his in iſtis, quia vero accidit, vel contingit ſequitur ad eſſe, ad neceſſarium ineſſe, & ad poſsibile, ideo dixit accidit, vt definitio communis ſit omnibus ſyllogiſmis & de ineſſe, & id genus. Cur vero dixit propter hæc eſſe, licet Ariſto. expoſuit, tamen debes ſcire eſſe nonnullas orationes, in quibus concluſio ſequitur propoſitiones, quæ in eis ponuntur, non tamen ſequitur illas propter illas, verbi cauſa, omne per ſe mobile eſt ſemper mobile, animus eſt per ſe mobilis, ergo animus eſt immortalis. Hæc enim concluſio ſequitur propoſitiones illas, non tamen propter illas ſyllogizatur, ſed alia propoſitione, vel alio termino æget, vt infera-

tur

tur videlicet omne ſemper mobile eſt immortale, nam ſequitur, omne ſemper mobile eſt immortale, animus eſt ſemper mobilis, ergo animus eſt immorralis. Propter tales ergo orationes dixit propter hæc eſſe, eſt enim ſyllogiſmus oratio, in qua quibuſdam poſitis, proptec hæc ipſa, quæ ponuntur, & non propter aliud additum ſequitur concluſio. His dilucidatis patet hanc definitionem eſſe perfectam, ſiquidem ex materia, & forma conſtat. Materia enim deſignatur per illud vrrbum poſitis, quæ enim ponuntur, propoſitiones ſunt, quæ materia ſyllogiſmi ſunt. Forma vero notatur per illud verbum aliud quidem, nam concluſio finis atque forma ſyllogiſmi eſt. Hæc ſunt quæ partim ex græcis, partim ex nobilis collegimus.

Quæ Auerroes. Auerroes autem (licet obſcure) conditiones ſyllogiſmi innuit eſſe ſex. Prima eſt ut propoſitiones quæ aſſumontur, cōcedantor, & ſic per poſita conceſſa videtur intelligere. Secunda eſt, vt propoſitiones aſſumpte ſint plures, qua rondirione ſyllogiſmus differt ab enthymemate, ac exemplo. Tertia, vt concluſio ſit quid aliud ab aſſumptis, qua differt ſyllogiſmus ab ea oratione, in qua petitur principium. Quarta, vt per poſita ſequatur certa concluſio, qua ſyllogiſmus differt ab aſſyllogiſticis ſyllogiſmis. Quinta, vt nullo termino vel propoſitione ægeat pro illationis neceſsitate, qua etiam differt ab orationibus neceſſarijs. Sexta (vt non inferat per accidens) qua differt aſſyllogiſmo ex vtriſque affirmatiuis in materia conuertibili, hæc ex paraphraxe Auerrois.

Dubiões Prima. Sed circa hæc dubitatur primo quo nam modo oratio eſt ſyllogiſmi genus. Auerroes per orationem intelligit propoſitionem hypotheticam rationalem. Quod non placet, nam ſic cætere particule eſſent inutiles, quia genus non poneretur, ſed illud cum ſyllogiſmo conuerteretur. Dicendum ergo orationem acceptam eſſe pro genere remoto, atque communi ad omnes argumentationis ſpecies, vt ad exemplum, inductionem, & ſyllogiſmum. Contrahitur vero ad ſpeciem per cæteras particulas in tali definitione poſitas. Et per logon Ariſto. intelligit logicam connexionem, vt alibi diximus.

2. dubi. Secundo dubitatur, quia ſi per poſita intelligit conceſſa, tunc ſyllogiſmus ex falſis non eſſet ſyllogiſmus, cuius contrarium Ariſtote. aſſerit ſecondo huius, & primo poſteriorum. Conſequentia vero patet, quia falſa concedi non poſſunt. Sorticule propter hoc per poſoa intelligunt ordinata in modo, & in figura. Quod quidem deriſibile eſt, quia tunc per ignotum, ſyllogiſmum ipſom definiret:

Opinio propria. Melius ergo dicendum verbum illud poſitis pro conceſsis eſſe intelligendum, verum non pro eis, quæ ſunt aut natura aut vſo conceſſa, ſed ſi concedantur, a ſyllogizante, ablatiuus enim abſolutus reſoluitur in ſi, & ſic intelligit poſitis id eſt ſi concedantur. Falſa ergo non ſunt digna concedi, tamen ſi concedantur, ex his fit ſyllogiſmus.

Cōceſſum triplex. Præterea conceſſum eſt triplex ſecundom rei naturam tale vt conceditur, & hoc eſt poſterioriſticum, ſecundum opinionem tale (vt conceditor) & hoc eſt conceſſom dialecticum, & ſecundum conſenſum reſpōdentis, & hoc eſt conceſſum prioriſticum.

3. dubi. Tertio dubitant ſorticole, quia .a. eſt ſyllogiſmus (ponendo per caſum) quòd .a. ſignificet mihi vnum ſyllogiſmum, & tamen non erit oratio in qua quibuſdam poſitis, & relique. Et dicendum .a. non eſſe ſyllogiſmum, ſed ſignum ſyllogiſmi. Ariſtote. autem non ſignum, ſed ſyllogiſmum deſcripſit.

4. dubi. Quarto dubitatur, quia concluſio totum quoddam eſt ex vtriſque extremis confectū. Igitur non videtur aliud a propoſitionibus. Et dicendū concluſionem eſſe aliud quid a propoſitionibus, non quidem ſimpliciter, ſed integritate, & hoc ſufficit.

5. dubi. Quinto dubitatur, quia quod neceſſario euenit, non accidit, accidens enim non eſt neceſſarium, & dicendum accidere acceptum eſſe pro dimidio contingenti, quod ſequitor ad neceſſarium.

6. dubi. Sexto dubitaror, quia ſyllogiſmi in ſecunda, & tertia figura non eſſent ſyllogiſmi, quia ægent conuerſione vnius vel plurium. Et dicendum quòd quanquam ægrant conuerſione, non ægent extrinſecus termino vel propoſitione vltra aſſumpta, non enim conuertens in alijs terminis fit ab his, in quibus conuerſa fiebat. Nec conuertens eſt alia propoſitio a conuertente.

7. dubi. Septimo dubitatur, quia quod tenet in omni, tenet per ſe, modo ex affirmationibus in ſecunda figura tenet in omni conuertibili. Et dicendum conuertibilem materiam eſſe particularem materiam, & ita licet teneret in omnibus affirmatiuis conuertibilibus, non teneret in omnibus affirmatiuis.

8. dubi. Octauo quæres vnde ſyllogiſmus vnus ſit. Quidam dixerunt ſyllogiſmum vnum eſſe vnitate concluſionis, quæ vt diximus, eſt ſyllogiſmi forma. Quæ cauſa ambigua eſt, quia ſyllogiſmus per impoſsibile eſt vnus, & non propter concluſionem, cum non ſtemus in prima concluſione, vel ſaltem ſequitur ſyllogiſmum per impoſsibile non eſſe vnum. Alij dixerunt ſyllogiſmum eſſe vnum, quia minor contrahit maiorē. Quæ cauſa minime placet, quia in negatiuis ſyllogiſmis nec maior minorem, nec minor maiorem contrahit. Auerroes in libro de Interpretatione ait ſyllogiſmum eſſe vnum propter vnitatem note rationis. Quod friuolum eſt, quia poteſt eſſe vnus ſyllogiſmus, vbi plures rationis note accipi poſſunt, veluti ſi acciperem quare ergo. Propter hæc dico ſyllogiſmum eſſe vnum, quia cum duobus extremis ſumitur vnus terminus medius. Siquis autem vellet, poſſet dicere ſyllogiſmum eſſe vnum propter vnitatem concluſionis, & hoc pacto ſyllogiſmus hypotheticus erit vnus ſyllogiſmus vnitate vltime, & finalis concluſionis, & poteſt eſſe duo ratione habita ad proximas concluſiones.

Nona. Quæres denique vtrum ſyllogiſmus illatiuus, an probatiuus hic definiator ab Ariſtote. Et videtur quòd non probatiuus, quia in ſyllogiſmo probatiuo propoſitiones accipiuntur, vt conceſſe. At in ſyllogiſmo hoc propoſitiones accipiuntur, vt poſite, non vt conceſſe. Ex alio videtur, quòd hic non definiatur illatiuus, quia tunc male diceretur, in qua quibuſdam poſitis aliud ſequitur. Eſt enim hic ſyllogiſmus illatiuus omnis homo eſt homo, omnis homo eſt homo. Ergo omnis homo eſt homo, vbi concluſio non eſt aliud quid a poſitis. Et dicendom quod hic definitur ſyllogiſmus probatiuus, vbi propoſitiones accipiuntur, vt conceſſe, vel natura, quales propoſitiones demonſtrationis, aut conſenſu reſpondentis quomodo falſe propoſitiones accipiuntor, aut communi opinione, quomodo accipiuntur propoſitiones in dialectico ſyllogiſmo, qui eſt ex probabilibus. Sed quæres, quid requiritur ad illatiuum. Dicendum quod nihil aliud requiritur, niſi vt oppoſitum eius quod infertur, repugnet omnibus vel alteri aſſumptorum.

Perfectum quidem igitur uoco ſyllogiſmum, qui nullis alterius indiget, præter ea, quæ ſumpta ſunt, ut appareat neceſſarius. Imperfectum vero, qui indiget aut unius, aut plurium, quæ ſunt quidem neceſſaria per ſubiectos terminos, non autem ſumuntur per propoſitiones.

Hactenus de ſyllogiſmo. Nunc eum diuidit, & membra ſeorſum deſcribit. Comen. 2. Diuiſio ergo eſt, quod ſyllogiſmorum alius eſt perfectus, alius imperfectus, hæc eſt diuiſio. Deinde definit illas, & primo perfectum, & dicit, quod perfectus ſyllogiſmus eſt, qui nullo altero æget præter ea, quæ aſſumpta ſunt, vt appareat neceſſarius. Deinde definit imperfectum, & dicit, quod imperfectus ſyllogiſmus eſt, qui æget vno aut pluribus, quæ quidem requiſita ſunt neceſſaria per ſubiectus terminos, non autem ſumūtur per propoſitiones.

Quæſtio prima. Sed antequam verba conſideremus, quæritur primo, vtrum aliquis ſyllogiſmus dici poſsit perfectus, vel imperfectus, quia apparet vel non apparet neceſſarius, & videtor quod non, quia perfectio vel imperfectio rei attēditur penes perfectionem formæ, ſed in vtroque ſyllogiſmo eſt eadem forma. Eſt enim idem inferendi modus, quæ eſt forma ſyllogiſmi. Pro ſolutione primo debes ſcire, ſyllogiſmū dici neceſſarium dupliciter, aut penes materiam, & ſic ſyllogiſmus demonſtratiuus dicitur neceſſarius, quia propoſitiones ex quibus componitur, dicuntur neceſſarie, aut penes formam, & ſic ſyllogiſmus dicitor neceſſarius, quia neceſſario infert ex ijs, quæ ponuntur concluſionē. Secundo debes ſcire, quod duplex eſſe poteſt cuiuſq; rei perfectio, aut eſſentialis, & ſic indiuidua eiuſdem ſpeciei omnia ſunt æque perfecta eſſentialiter, aut accidentalis, & ſic licet Mas, & Fœmina ſunt eſſentialiter æque perfecta, tamen mas eſt accidentaliter femina ipſa perfectior. His acceptis, dico primo, quod cum Ariſtote. ait ſyllogiſmum perfectum eſſe, qui apparet neceſſarius, imperfectum vero, qui non apparet neceſſarius, per neceſſarium non intelligit quo ad materiam;

quæ ſunt

quæ ſunt propoſitiones, quia non diſtinguit nunc ſyllogiſmũ pœnes materiam, ſed intelligit pœnes formam, vt dicatur ille neceſſarius, qui neceſſario infert, ille non neceſſarius, qui non neceſſario infert. Secundo dico, ꝙ Ariſtote. cum dicit perfectum ſyllogiſmum eſſe, qui apparet neceſſarius, imperfectum, qui non apparet neceſſarius, non loquitur de perfectione, & imperfectione eſſentialibus, quibus ſpecies ipſe differunt, ſed accidentalibus, quatenus hic dicitur perfectus, cuius illatio nobis videtur neceſſaria. Ille imperfectus, cuius illatio, licet ſit neceſſaria, non apparet nobis neceſſaria, ergo eſſentialiter tam perfectus quam imperfectus neceſſario infere, Vterque enim habet rationem eſſentialem ſyllogiſmi, ergo vterque eſt oratio, in qua quibuſdam poſitis concluſio neceſſario infertur. Verum ille perfectus dicitur, quia ad hoc, vt videatur inferre, nullo æget. Hic imperfectus, quia ad hoc, vt videatur inferre, æget aliquo, vel aliquibus. Vnde non ab ratione Neoterici dicunt vtrunque quo ad eſſe ſyllogiſmum eſſe perfectum, ſed huic aliquid deficit, quo ad bene eſſe, illi nihil, quia nec quo ad eſſe, nec quo ad bene eſſe.

Verborũ conſideratio.

Quo vero ad verba attinet, debes ſcire non eſſe clarum quid Ariſtote. intelligat per vnum aut plura, quo vel quibus indiget ſyllogiſmus, vt appareat neceſſarius.

Prima expoſitio.

Ideo Neoterici, qui accipiunt a literis Alberti dixerunt ſyllogiſmos imperfectos, qui ſunt in ſecunda & tertia figuris, multifariam perfici, aut conuerſione aut tranſpoſitione propoſitionum, aut reductione ad impoſſibile, aut expoſitione, aut pluribus horum. Dicunt ergo imperfectum ſyllogiſmum eſſe, qui ad hoc vt appareat neceſſarius æget vnius vel plurium vno quidem ſi æget conuerſione, vel tranſpoſitione, vel aliquorum eorum, id genus, pluribus vero ſi æget eorum pluribus, ſcilicet conuerſione, & tranſpoſitione.

Refutatio.

Sed hæc expoſitio non placet, quia Ariſtote. antequam deſcendat ad ſpecies ſyllogiſmorum imperfectorum, ponit (vt Philoponus inquit) omnia principia perfectiua ſyllogiſmorum, vbi patet eum non ponere tranſpoſitionem propoſitionum, nec expoſitionem, nec deductionem ad impoſſibile. Cum enim docturus ſit reductionem ſyllogiſmorum imperfectorum ad perfectos, ipſe non docet, niſi conuerſionem, ergo conuerſionem tantum eſſe principium reductiuum ſyllogiſmorum. Ex quo ſequitur, ꝙ licet ſyllogiſmi aliqui probentur per expoſitionem, vel deductionem ad impoſſibile, tamen ſyllogiſmus imperfectus non perficitur niſi ſola conuerſione, nam conuerſione reducuntur omnes ſyllogiſmi aliarum figurarũ ad primam.

Expõ propria.

Aliter ergo dicamus imperfectos ſyllogiſmos ægere vno vel plurium, id eſt ægere vna conuerſione, quæ eſt vnius propoſitionis, aut pluribus, ſcilicet conuerſionibus plurium propoſitiunũ.

Obiectio.

Sed dices ſyllogiſmus æget conuerſione vnius vel plurium, ergo æget aliqua propoſitione noua præter eas, quæ aſſumebantur, & ſic contra definitionem ſyllogiſmi, remouens ergo hanc dubitationem, ſubdit. quæ quidem, ſcilicet requiſita hoc eſt quæ quidem conuerſio, vel cõuerſiones ſunt vere & neceſſarie (vt erant prius antequam propoſitiones cõuerterentur) per ſubiectos terminos, hoc eſt per terminos permanentes, qui manent in vtriſque propoſitionibus, non autem ſumuntur (vt vere & neceſſarie per propoſitiones ipſas permanentes) ſed ordine mutatas. Ergo non perficiuntur per aſſumptionem noue propoſitionis ſed per eaſdem ſolum ordine terminorũ permutatas. Conuertens.n.licet ſic diuerſa a conuerſa ſecundũ quid, non eſt ſimpliciter alia. Cur termini permaneant in vtriſque idem.

Quæſtio.

Quæritur hic vtrum ſyllogiſmus hic definitus ſit genus ad dialecticum, & demonſtratiuũ, & ſophiſticum. Et videtur primo aſpectu ꝙ ſit genus. Quoniam Philoponus voluit tres eſſe ſpecies ſyllogiſmi, & ꝙ hic agitur de ſyllogiſmo communi ad omnes eius ſpecies. In contrarium ratio videtur, non enim ſophiſticus, qui peccat in forma, videtur ſyllogiſmus, Cum ſibi deſit forma ſyllogiſmi.

Prima ſolutio.

Quidam reſpondent, & dicunt ſyllogiſmum non eſſe genus, ad ſophiſticum, & ad dialecticum, & ad demonſtratiuũ. Quoniam ſophiſticus, qui priuat forma ſyllogiſmi, non eſt ſyllogiſmus. Ad Philiponum vero poſſunt dicere eũ enumeraſſe tam veras, quam famigeratas ſpecies. Licet ergo ſophiſticus non ſit vera ſpecies, eſt ſpecies ſecundum opinionem. Sed cõceſſa hac poſitione de ſophiſtico, quia fortaſſe non omnis ſophiſticus eſt ſyllogiſmus, niſi qui peccat in materia tantum:

Secũda.q.

Quæritur vtrum ſit genus ad demonſtratiuum & dialecticũ. Reſpondent nonnulli Neoticorum. Syllogiſmum non eſſe genus ad demonſtratiuum ſyllogiſmum, nec ad dialecticum, ſed ad illos eſſe totum in modo. Sed quia hæc poſitio eſt obſcura.

De toto in modo.

Pro dilucidatione debes ſcire quòd totum in modo ſecũdum Ariſtotelem in topicis eſt terminus incõplexus reſpectu ſuiipſius ſumpti cum determinatione accidentali, vel materiali, Verbigratia iſte terminus homo eſt, totum in modo reſpectu huius complexi homo albus. Ex quo ſequitur quæ ſit pars in modo, eſt enim terminus ſumptus cum accidentali vel materiali determinatione, vt homo albus, vel homo carnoſus, & id genus. Dico ſignanter cum determinatione accidentali vel materiali, quia ſi terminus ſumeretur cum determinatione formali, eſſet definitio, & non pars in modo. Animal enim rationale non eſt pars in modo illius termini animali, ſed eſt definitio hominis. Genus vero eſt terminus incomplexus, qui in plures ſpecies diuiditur per differentias eſſentiales, ſiue formales.

Dilucidatio.

Ex his ſequitur dilucidatio. Syllogiſmus enim eſt terminus ſimplex, demonſtratiuum, & dialecticum ſunt differentiæ ſiue determinationes materiales, quæ accidunt ſyllogiſmo propter materiam.ſ. propter propoſitiones, quæ ſunt materia, non propter formam, quæ eſt illatio expoſitis. Ergo ſyllogiſmus non genus, ſed totum in modo eſt ad illos. Hæc dilucidatio probatur, quia ſpecies tractantur in eodem libro. Vbi agitur de illarum genere. Modo demonſtratiuus agitur in libro poſteriorum. Dialecticus in libro topicorum. Quia vero in hoc libro agitur de ſyllogiſmis primæ, & ſecundæ, & tertiæ figuræ. Ideo ſyllogiſmus eſt genus ad hos, & non ad illos.

Dubiũ. Cap. 1.

Sed contra hanc poſitionem videtur primo quia Ariſto. Primo topicorum enumerat hos inter ſpecies ſyllogiſmi. Præterea hic definit propoſitionem communem ſcilicet ſyllogiſticam, vt eſſet communis ſyllogiſmis dialecticis, & demonſtratiuis. Vt Auerroes, Alexander, & Philoponus dixerunt.

Cõcordia põnum.

Sed poſitiones hæ poſſum concordari, quia vel loquimur de ſyllogiſmo ſimpliciter, vel de ſyllogiſmo, vt definitur hic Si loquimur de ſyllogiſmo ſimpliciter, qui eſt ſyllogiſmus ſolum conſideratus quo ad formam, quæ eſt modus inferendi, ſic recte Neoterici dixerunt ſyllogiſmum non eſſe genus ad illos, ſed totum in modo. Sin autẽ loquimur de ſyllogiſmo vt definitur hic. Cũ ſyllogiſmus hic definitus ſit probatiuus, dici poteſt eum eſſe genus ad illos, nam demonſtratiuum & dialecticum licet ſint differentiæ accidentales ſyllogiſmi ſimpliciter, ſunt formales differentiæ probatiui ſyllogiſmi. Ad ſecundam rationem dico, quod ſunt ſpecies tractantur in eadem ſcienſia, in qua tractatur genus, quando illud genus eſt ſubiectum ſcientiæ, modo ſyllogiſmus, qui hic definitur, non eſt ſubiectum huius libri, ſed principalis eius ſpecies. Subiectum enim huius ſcientiæ eſt ſyllogiſmus ſimpliciter. Cuius ſpecies non ſunt demonſtratiuus & dialecticus ſyllogiſmus.

Altero: Alterius.

In toto autem eſſe alterum altero, & de omni prædicari alterum altero. Idem eſt. Dico autem de omni prædicari quando nihil ſit ſubiecti ſumere, de quo alterum non dicatur. Et de nullo ſimiliter.

Comẽ. 1 x. Intentio. Cauſa ordinis.

Hactenus de ſyllogiſmo, atque eius diuiſione, Nunc vero quid ſit dici de omni, vel de nullo declarat, quod quarto loco promiſerat. Dixit autem de ſyllogiſmo prius ꝙ de principijs ſyllogiſmorum, quia hæc non ſunt principia ſyllogiſmi, quo ſyllogiſmus eſt, ſed quo regulantur. Quia vero propoſuit dicere de eſſe in toto, & de dici de omni ſeorſum. Nunc quaſi ſe excuſans, præmittit non eſſe neceſſarium dicere de illis (vt propoſuit ſeorſum) quia dici de omni & eſſe in toto idem eſt. Vnde inquit in toto autem eſſe alterum altero ideſt in toto altero hoc eſt prædicato eſſe alterum ideſt ſubiectum & alterum prædicari de omni altero idem eſt. Similiter non eſſe in toto & de nullo dici idem eſt.

Lege ad rẽ dilucidatorem enunciatõ 30. logice.

Qua ratione fit vt ſatis ſit declarare quid ſit dici de omni, & de nullo, quia ſtatim patebit quid ſit eſſe vel non eſſe in toto. Quo vero ad verba græca attinet, animaduerſione dignum in græco non dici in toto altero in eodem caſu, ſed in toto alterius. Quod ſonare videtur alterum autem ideſt ſubiectum eſſe in toto ideſt in tota re alterius, ſcilicet prædicari idem eſt, quod dicit (vt annota

ret

ret ſubiectum eſſe partem prædicari) quaſi velit prædicatū habere totalitatem quandam. Cuius ſubiectum eſt pars. Vel forte illa locutio eſt elegantia græca, ſicut nos dicimus. Aliquid boni eſt hic, quod valet ac ſi diceremus aliquod bonū eſt hic, ſic eſſe alterum in toto alterius idem eſt ac ſi diceremus alterū eſſe in toto altero. Hoc enim vtuntur græci, cum vtuntur

An alterū eſſe in toto altero, & alterum dici de omni altero idē ſit.

duobus neutris, vt nos etiam vtimur. Iuniores declarant quomodo eſſe alterum in toto altero, & alterum dici de omni altero idem ſit, dicunt enim hæc eſſe eadem re ipſa, ratione vero eſſe duo. Nam cum dico in toto eſſe alterum altero: prædicatum reſpicio, quod ſubiecti totum ſit. Cum vero alterum de omni altero prædicari enuncio, ad ſubiectum me conuerto. Cui vniuerſaliter etiam ſumpto prædicatum conuenit, atque de eo vniuerſaliter ſumpto prædicatur vere. Sed

Dubiū.

contra quia Socrates eſt in toto homine, & tamen homo non dicitur de omni Socrate. Poteſt expoſitio hæc defendi, quòd hæc eſſe idem intelligitur in terminis vniuerſalibus. In quibus ſyllogiſtica propoſitio fit. Modo Socrates eſt terminus ſingularis; ex quo ſyllogiſtica propoſitio non fit. In vniuerſalibus autem terminis dici de omni & eſſe alterum in toto altero idem eſt re ipſa, ratione vero ac habitudine differunt vt dictum eſt. Philoponus vero dicere videtur alterum dici de

Quæ philoponus.

omni altero eſſe in plus quam alterum eſſe in toto altero, quia riſibile dicitur de omni homine, & tamen homo non eſt in toto riſibili. Similiter riſibile prædicatur de omni rationali, & tamen rationale non eſt in toto riſibili. Propterea velle videtur in vniuerſalibus terminis dici de omni eſſe in plus quā alterum eſſe in toto altero. Et dicendum quòd alterum eſſe in altero eſt ſubiectum eſſe in prædicato, & alterum de altero eſt dici prædicatum de ſubiecto. Verum per tota poſſumus intelligere ſuperiora reſpectu ſuorum inferiorum: & ſic bene dicit Philoponus, quod dici de omni eſt in plus quàm alterum eſſe in toto altero. Eo quia riſibile dicitur de omni rationali. Et tamen rationale non eſt in toto riſibili, vt in ſuperiori, aut poſſumus intelligere indifferenter ſuperiora reſpectu ſuorum inferiorum (vt ſunt genera ſpecies) & differentiæ reſpectu ſuorum inferiorum, vel æqualia reſpectu ſuorum æqualium, & ſic rationale eſſe poteſt in toto riſibili, & econtrario, & homo in toto rationali & econtrario, & ſic verbo ample vtens Ariſtoteles dixit illa eadem eſſe. Hoc ergo ſuppoſito, deſcribit dici de omni, & inquit: Dico autem de omni prædicari, quando nihil eſt ſubiecti ſumere de quo alterum ſcilicet prædicatū non dicatur. Et de nullo ſimiliter dico quando nihil eſt ſubiecti ſumere a quo non negetur alterum. ſ. prædicatum. Hæc ſunt, quæ Ariſto. dicit. Quæritur primo quid

Quæſtio. prima.

eſt dici de omni. Verum ſit oratio. Reſpondent ꝙ dictum hoc quod eſt dici de omni, non eſt oratio completa ſed æquiualet huic, prædicatum vniuerſaliter & affirmatiue dici de ſubiecto, quia tantum eſt dicere, dici de omni, quantum prædicatum de ſuo ſubiecto dici vniuerſaliter & affirmatiue. Simili modo dici de nullo. Modo hoc complexum eſt oratio infinita, & complexum ſignificabile illius propoſitionis, prædicatum vniuerſaliter & affirmatiue eſt dictum de ſubiecto, vel illius prædicatum vniuerſaliter negatiue eſt dictum de ſubie-

2. quæſtio.

cto. Secundo quæritur verum talis oratio complexa habeat proprie definitionem, vel deſcriptionem. Reſpondent, quòd definitio vel deſcriptio proprie datur de terminis incomplexis, ideo cum dictum de omni ſit oratio complexa, vt dictum eſt, proprie nec definitionem, nec deſcriptionem habet. Benè tamen habere poteſt interpretationem quandam eo modo quo oratio minus nota explicatur per orationem magis no-

Excerptū.

tam. Ex quo ſequitur quod huiuſmodi explicationes, quæ ſunt quid nominis talium complexorum, non poſſunt probari, quia quid nominis eſt principium omnis doctrinæ vt dicitur in libro de Senſu. Hac ratione hæc duo quid nominis ſupponuntur hic tanquam principia, quia quid nominis ſup-

3. quæſtio. Opinio Auer.

ponitur in omni ſcientia. Tertio quæres verum dictum de omni & propoſitio vniuerſalis differant. Auerroes tenet ꝙ ſic, velle enim videtur ꝙ ſint eadem ſubiecto, & differunt ratione. Subiecto quidem ſunt eadem quia in vtriſque notatur prædicatum ſubiecto omni in eſſe, & cuilibet contento ſub ſubiecto, & omnibus cum ſubiecto conuertibilibus. Differunt vero ratione, quia in dicto de omni ordo ſyllogiſticus poteſtate habetur ſecundum ſubiectionem, & prædicationem. In propoſitione autem vniuerſali hic ordo non habetur. Sed

Dubiū.

contra, quia tunc dictum de omni non differret a ſyllogiſmo. Dicebam ſyllogiſmum & dici de omni differre vt ſignum, &

Solutio.

ſignatū (vt implicitum & explicitum.) Quod enim dictum de omni ſignat, vniuerſalis ſyllogiſmus exercet. Quare dici de omni eſt totus ſyllogiſmus in ſigno. Syllogiſmus eſt dici de omni ineſſe. Ex quibus patet differentia. Propoſitio enim

Differētia

vniuerſalis eſt ſyllogiſmi pars, dici de omni eſt totus ſyllogiſmus & non eſt illius pars. Ego vero nunc dicerem propoſitio-

Propria poſitio.

nem vniuerſalem affirmatiuam, & prædicari de omni ſubiecto prædicatum, idem eſſe. Similiter prædicatum de nullo ſubiecto prædicari, & propoſitionem vniuerſalem negatiuā idem eſſe. Comparatione enim ad collaterales. Species dictū de omni dicitur vniuerſalis propoſitio, vt comparatione indefinitæ, & cæterarum, comparatione vero ad regulata per ipſam dicitur dictum de omni. Quare dictum de omni, & propoſitio vniuerſalis nomina ſunt diuerſiuoca, non autem re differentia, Quoniam idem complexum ſignificant, & ſic definitio dicti de omni & propoſitionis vniuerſalis eadem eſt. Cum dicis nihil regulatur per eius partem. Ego dicerem quod ſyllogiſmum regulari per dici de omni vel de nullo non eſt aliud quàm ipſum tenere vel neceſſario inferre in virtute definitionis quæ interpretatur dictum de omni de nullo modo interpretatio non eſt pars ſyllogiſmi. Sed ſupponitur, vt principium doctrinæ ſyllogiſmorum. Regulariter ergo ſyllogiſmi non per propoſitiones vniuerſales, ſed per interpretationem propoſitionis vniuerſalis, quæ ſupponitur, vt doctrinæ principium in materia de ſyllogiſmo. His ſuppoſitis venio ad definitiones horum. Definit ergo Ariſtoteles dictum de omni, & inquit. Dicimus autem de omni prædicari, quando nihil eſt ſumere ſubiecti, de quo non dicatur, alterum ideſt prædicatum. Definit etiam dictum de nullo, & inquit, de nullo. Similiter ſupple dico, quando nihil eſt ſumere ſubiecti a quo non negetur prædicatum. Sed contra has definitiones

Dubiū.

quia dicendo homo eſt animal, nihil ſub ſubiecto ſumitur. De quo non prædicatur animal, & tamen homo eſt animal, non eſt dictum de omni. Præterea homo non eſt lapis. Si dixeris, ſub ſubiecto nihil accipies, a quo non remouentur lapis, & tamen non eſt dictum de nullo. Præterea omnis homo eſt albus, eſt dictum de omni, & tamen aliquid eſt ſumere ſub homine, de quo non prædicatur album. Similiter ſi dixero nullus homo eſt albus, & dictum de nullo, & tamen aliquid eſt ſumere ſub homine, a quo non remouetur album. Quidā

Solutio prima.

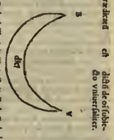
Neotericorum dixerunt, quòd definitiones debent ſic intelligi, dictum de omni ideſt propoſitio vniuerſalis affirmatiua ſignificat prædicatum dici de omni eo de quo prædicatur ſubiectum. Dictum vero de nullo ideſt propoſitio vniuerſalis negatiua ſignificat prædicatum negari ab omni eo de quo affirmatur ſubiectum. Tunc dubitatio eſt ſoluta, quia licet prædicatum affirmetur de omni eo, de quo affirmatur ſubiectum tamen non ſignificatur per illam propoſitionem, & ſic ſoluuntur aliæ. Alij fere in idem occurrentes ſic intelligunt, dici de

2. ſolutio.

omni eſt quando nihil eſt ſumere ſub ſubiecto, quin per propoſitionem prædicatum de eo vere denotetur affirmari. Dici autem de nullo eſt quādo nihil eſt ſumere ſub ſubiecto de quo prædicatum per propoſitionem denotetur vere negari. In iuuenta dicebamus triplex eſſe dictum de omni vel de nullo poſterioriſticum, ſcilicet prioriſticum, & ex vtroque compoſitum. Poſterioriſticum eſt quando ſecundum rem nihil eſt ſumere ſub ſubiecto. De quo non affirmetur vel negetur prædicatum. Et ſic homo eſt animal, eſt dictum de omni poſterioriſticum. Prioriſticum vero, quando per propoſitionem denotatur prædicatum affirmari vel negari de omni eo, de quo ſubiectum affirmatur. Hoc aliqui appellant dictum de omni vel de nullo ſecundum modum. Compoſitum vero ex ijs eſt quando ſecundum rem prædicatum affirmatur, vel negatur de omni eo, de quo ſubiectum affirmatur, & notatur affirmari vel negari per propoſitionem. Vt omnis homo eſt animal, nullus homo eſt lapis. Nunc vero dicamus dictum de omni poſterioriſticum eſſe, quando nihil eſt ſubiecti ſumere, de quo non vere prædicatum affirmetur. Dictum vero de nullo, quando nihil ſubiecti eſt ſumere, de quo prædicatum nō vere negetur.

negetur. Dictum vero de omni dialecticum, eſt quando nihil eſt ſumere ſubiecti, de quo prædicatum non affirmetor opinione, dictom vero de nullo ſimiliter. Dictum denique de omni prioriſticom vel de nullo, eſt quando nihil eſt ſumere ſubiecti de quo non affirmetor, vel negetur prædicatom, ſcilicet conſenſu, ſiue ex parte rei ita ſit, ſiue ſecundum opinionem. Et ſic dubitationes ceſſant. Pōderatio verborum Quo vero ad verba attinet, dixit ſubiecti, & non ſubjecto, quia ſiue ſit pars integralis ſubiecti, ſiue pars ſubiectiua, ſiue ronuertibile cum ſobiecto, prædicatum de illo affirmabitur, vel negabitur, modo quo ſubiectum affirmatur, vel negatur de illo. Quia ſi ſubiectum in obliquo de illo affirmatur, prædicatum etiam in obliquo affirmabitur, & ſi in recto, & prædicatum in recto.

qō logica. Quæront hic vtrum prædicatum dici de omni ſubiecto vniuerſaliter ſumpto, ſit prædicatum. Arguitur quòd oon, quia tunc ſequeretur quandocunque prædicatum eſſet, eſſet dici de ſubiecto vniuerſaliter ſumpto. Conſequens falſum, quia poteſt prædicatum manere, quando non erit dici de ſubiecto vniuerſaliter ſumpto. Verbi gratia ſi ſignum vniuerſale remoueatur a ſubiecto aliquo, propoſitionis vniuerſalis remanente propoſitione indefinita. Ergo non eſt idem prædicatum, & prædicatum dici de omni ſubiecto vniuerſaliter ſumpto. Præterea prædicatum dici de omni eſt propoſitio vniuerſalis, ac prædicatom non eſt propoſitio vniuerſalis. Ergo non eſt idē dici de omni ſubiecto, & prædicatum. In oppoſitum argumentor, deom eſſe, quod eſt ſignificatom huius propoſitionis deus eſt, eſt idem quod deus. Ergo ſignificatum huius propoſitionis videlicet prædicatum dicitur de omni ſubiecto vniuerſaliter ſumpto, quod eſt prædiratum dici de omni ſubiecto vniuerſaliter ſumpto eſt idem quod prædiratum. Pro intellectu tituli, debes ſcire, quòd hæc eſt vna propoſitio categorica prædicatū eſt dictum de omni ſubiecto vniuerſaliter ſumpto. Cuius propoſitionis categorice ſubiectū eſt ille terminus prædicatū. Prædicatum autem eſt ille terminus dictum de omni ſubiecto vniuerſaliter ſumpto, ſignificatum vero huius propoſitionis categorice, eſt prædicatum dici de omni ſubiectio vniuerſalirer ſumpto. Quæritur ergo vtrom ſignificatū iſtud ſcilicet prædicatum dici de omni ſub iecto vniuerſaliter ſumpto, ſit idem quod peædicatum, quod eſt ſubiectū Categorice propoſitionis ac ſi quæreretur. Verū deum eſſe, quod eſt ſignificatum illius propoſitionis, deus eſt, ſit idem quod deus. Hæc pro titulo.

Prima pō. Neotericorum quidam dixerunt in nulla propoſitiooe ſignificatam eſſe idem quod ſubiectum illios. Verbi cauſa, in hac propoſitione homo eſt albus, ſignificatum, quod eſt hominem eſſe album, non eſt homo. Nec in hac, animal eſt roloratum, nam animal eſſe roloratum, non eſt animal, & ſic in omnibus id genus. Ergo ſecundom hanc opinionem non eſt idem prædicatum dici de ſubiecto vniuerſaliter, & prædicatum.

Argumentū contra hanc. Contra hanc poſitionem argumentator. Iunior quidam ſatis acutos, quia tunc ſequeeetur ſignificatum huius propoſitionis deus eſt, non eſſe deum, & ſic deum eſſe non eſſet deus, hoc eſt falſum, quia tale ſignificatum videlicet deum eſſe, aut eſt dependens, aut independens. Si independens, ergo eſt deus, & ſic habetur propoſitum. Si dependens, ergo Deus poterit ipſum annihilare, ergo annihilabitur Deum, non enim poteſt annihilare deum eſſe niſi annihilet Deus.

p. poſitio. Propterea dixerunt præmittendo primo, quòd propoſitionum alia eſt categorica. vt homo eſt animal, Alia hypothetica, & hæc eſt duplex, conditionalis, vt ſi æquus volat, æquus habet alas. Alia deſiunctiua. Vt vel Socrates eſt, vel Socrates oon eſt. Categorica autem, duplex, alia enim de ineſſe, vt Deus eſt, alia modalis, vt contingit lignum eſſe album, & id genus. Propoſitio de ineſſe, alia componitur ex terminis abſolutis, vt hæc homo eſt animal. Alia ex terminis connotatiuis. Quæ eſt duplex, quia vel romponitur ex terminis ronnotatiuis, qui connotant negatiooem vel priuationem. Vt homo eſt cæcus. Vel ex terminis componitur connotatiuis, qui connotant poſitionem aliquam. Vt homo eſt albus, homo eſt figuratus, & id genus. Quæ romponitur ex terminis connotatiuis connotantibus aliquid poſitiui duplex eſt, quia termini conootantes, vel connotant diſpoſitionem ſupee additam, & diuerſam a ſubiecto. Vt iſte terminus album, & id genus. Aut connotant ſubiectum ſe habere ſecundum aliqueo modum, vt iſte terminus figura, vel figuratum, qui ſecundom aliquos ſupponit pro re figurata connotando rem illam aliter ſe habere. Rurſus quæcunque talis duplex eſt, quoniam alia eſt de præſenti, alia de futuro, alia de præterito. Hoc ſoppoſito, dicunt propoſitioni categorice de præſenti affirmatiue compoſite ex terminis abſolutis vel connotatiuis, priuationis vel modi ſe habendi ſubiectum, nullum ſignificatum correſpondet. præter ſignificatum ſui ſubiecti, vt huir Deus eſt, correſpondet Deus. Nam Deum eſſe eſt Deus. Et huic homo eſt animal correſpondet homo, quia hominem eſſe animal, eſt homo. Dico primo Categorice, quia de hypothetica ſecus eſt. Nam ronditionali correſpondet ſignificatum conditionaliter. Vt huic ſi æquus volat æquus habet alas, correſpondet æquum habere alas ſi volaret. Huir vero vel Socrates eſt, vel Socrates non eſt. Si Socrates eſt, rorreſpondet Socratem eſſe vel Socratem non eſſe. Sin autem Socrates nihil ſit, illi nihil correſpondet. Dico de præſenti, quia propoſitioni de poſsibili, vel de præterito vel de futuro, non oportet quod correſpondeat ſignificatum, nam propoſitioni de poſsibili ſufficit, quod poſsit correſpondere. Propoſitioni de præterito ſufficit, quod correſpondebat. Propoſitioni denique de futuro, ſufficit quod correſpondebit. Dico affirmatiue, quia non oportet vt propoſitioni negatiue correſpondeat aliquod ſignificatum. Huic enim Chymera non eſt hippocentaorus, nihil correſpondet. Similiter nec huic Socrates non eſt æquus. Nam ſi Socrates nihil eſt, illi nihil rorreſpondet. Sed ſi Socrates ſit, correſpondet Socrates. Dico abſolutis quia ſi termini ſunt connotatiui, qui ronnotant diſpoſitionem additam ſubiecto, propoſitioni nō coerreſpondent ſignificatum ſubiecti, ſed ſignificatum prædicati, huic enim homo eſt albus correſpondet albedo hominis. Sin autem connotant priuationem, vel modom ſe habendi ſubiectum, propoſitioni nihil correſpondet niſi ſignificatum ſubiecti, vt huic homo eſt cæcus, correſpoodet pro ſignificato, homo, & nihil aliud probatur, quia hæc propoſitio homo eſt cæcus, ſignificat hominem eſſe, & hominem eſſe aptum ad videndum, & hominem non habere viſum, modo hominem eſſe eſt idem quod homo, & hominem eſſe aptum ad videndum eſt idem quod homo, & hominem non habere viſum, ſi homo eſt, idem eſt quod homo, & ſi non eſt, aliquis homo, qui videat tonc hominem non habere viſum nihil eſt. Huir vero homo eſt figuratus nihil rorreſpondet niſi homo.

Qualis hæc poſitio. Ex ijs patet in quibus ſignificatum propoſitionis eſt idem quod ſubiectum, & in quibus non eſt idem. Quod ſi hæc poſitio eſt vera, tunc patet quod prædicatum dici vniuerſaliter de ſubiecto oon eſt aliud, quod prædicatum. Habet enim omnes conditiones. Sed hæc poſitio licet ſophiſtice poſsit defeodi durum videtur, quod hominem eſſe animal ſit homo. Præterea ſi omnis homo eſt animal, non concederem quod omnem hominem eſſe animal ſit homo. Præterea non video cauſam cur huic homo eſt animal correſpondet homo pro ſignificato propoſitionis, & huic homo eſt albus rorreſpondet albedo hominis, non enim arbitror hominem eſſe album eſſe albedinem hominis. Præterea noo eſt idem hominem eſſe hominem, & hominem eſſe animal. Sed hominem eſſe hominem eſt homo. Ergo hominem eſſe animal non eſt homo ab vno diſperato ad alterum. Et quamquā hæc poſsint teneri & defendi. Ego dicerem omnibus propoſitionibus affirmatiuis, quarum ſubiectū & prædicatum ſunt termini limitati, correſpondere ſuam proprium ſignificatū, quod non eſt ſubiectum propoſitionis. Dico quarum ſubiectum & prædicatum ſunt termini limitati. Propter has deus eſt, & deus eſt bonus, quibus correſpondet pro ſignificato deus,

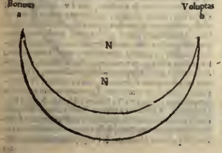
Deus, nam Deum eſſe, eſt Deus, & Deum eſſe bonū eſt Deus: Cauſa eſt quia in Deo, eſſe, bonum, & quicquid eſt in eo, eſt Deus, & hoc propter eius illimitationem. Dico affirmatiuis, quia non oportet omnibus negatiuis correſpondere aliquod ſignificatum. Aſſero autem hanc propoſitionem, quia

Fundamē ta pōnis.

omnes fere logici dicunt terminum complexum, & terminū incomplexum differre in ſignificato. Non ergo ſignificatum huius termini incomplexi homo, eſt ſignificatum huius termini complexi homo eſt animal, quemadmodum nec terminus incomplexus eſt terminus complexus. Quod ſi ita eſt, patet quod prædicatum, prædicari de ſubiecto vniuerſaliter non eſt idem quod prædicatum præciſe, vt nec hominem eſſe animal eſt præciſe homo. Nec ab ratione, quia ſuperius Ariſtote. deſcribens prædicatum dixit quod eſt id quod dicitur de altero. Hic vero deſcribens prædicatum dici de ſubiecto vniuerſaliter, dicit eſſe id, quando nihil ſubiecti ſumitur: De quo nō prædicetur prædicatum. Ergo prædicatum, & prædicatū dici vniuerſaliter de ſubiecto non ſunt idem præciſe. Animaduerte tamen, quod ſignificatum propoſitionis cuiuſque poteſt dupliciter accipi vno modo pro ſignificato ſubiecti cū ſua additione ideſt pro ſignificato additionis, & pro ſignificato ſubiecti, ſimul quæcunque ſit illa additio verbi cauſa, ſignificatum huius propoſitionis homo eſt albus, pro ſignificatione. Illius termini homo. Cum additione albedinis, & ſic ſignificatum illius eſt hominem eſſe album, & hoc modo ſignificatum propoſitionis non eſt præciſe ſignificatum ſubiecti, ſed eſt ſubiecti ſignificatum cum ſua additione hoc eſt cum ſignificato additionis, quæcunque illa ſit, ſiue diſpoſitio, ſiue modus eſſendi, ſiue ipſummet ſubiectum aliter intellectum. Albedo.n. diſpoſitio eſt, figura vero modus ſe habendi ſubiectum, animal & id genus ratio, qua intelligitur homo. Hoc ergo modo negarem ſignificatum propoſitionis eſſe præciſe ſignificatum ſubiecti, quia ſignificatum propoſitionis ſemper ſignificato ſubiecti addit quicquam, quod eſt pars principalis ſignificati totius propoſitionis. Alio modo accipi poteſt pro ſignificato ſubiecti nō quidem ſignificando diſpoſitionem ſubiecti, ſed connotando illam, & ſic idem erit hominem eſſe album dicere, hominem qui eſt albus, ſimiliter hominem eſſe animal, & dicere hominem, qui eſt animal, & iuxta hunc ſenſum, cōcederem quod hominem eſſe animal, ſit homo, quia ſenſus eſt homo qui eſt animal, eſt homo, concederem etiam hominem eſſe album eſſe hominem, quia homo, qui eſt albus, eſt homo. Concederem etiam quod prædicatum dici de omni ſubiecto ſit prædicatum, quia prædicatum dici de ſubiecto vniuerſaliter, eſt prædicatum quod dicitur de ſubiecto vniuerſaliter. Modo prædicatum, quod dicitur de ſubiecto vniuerſaliter, eſt prædicatum.

Concilia opinionū

Quoniam autem omnis propoſitio eſt, aut de ineſſe, aut ex neceſſitate ineſſe, aut contingere ineſſe. Harum autem hæ quidem affirmatiuæ, illæ autem negatiuæ, ſecundum vnamquanque appellationem. Rurſus autem affirmatiuarum, & negatiuarum. Aliæ ſunt vniuerſales, aliæ particulares, aliæ indefinitæ. Vniuerſalem quidem priuatiuam de eo, quod ineſſe, neceſſe eſt in terminis conuerti. Vt ſi nulla voluptas eſt bonum, neque bonum nullum, erit voluptas.

Cum abſoluit quæcunque promiſerat. Nunc de conuerſione propoſitionum aggreditur. Cauſa autem eſt, quia conuerſio eſt principium quoddam. Quo reducuntur ſyllogiſmi imperfecti ad perfectos, reducuntur enim aut conuerſione vtriuſque, In pertractando vero de conuerſione præmittit diuiſiones propoſitiones, & dicit quod omnis propoſitio aut eſt de ineſſe, aut de neceſſario ineſſe aut de contingenter ineſſe. Ecce quod ex hac prima diuiſione erunt propoſitionis ſpecies tres, quæ ductæ per duas, ſcilicet per affirmatiuam & negatiuam, reſultabunt propoſitionum ſpecies. vj. & hoc inquit, harum autem ſecundum vnamquanque appellationem hoc eſt, ſiue de ineſſe, ſiue de neceſſario ineſſe, ſiue de contingenter ineſſe, Sont hæ quidem affirmatiuæ, illæ autem negatiuæ, & ſic erunt. vj. Hæ iterum ſi ducantur per tria erunt. xviij. Nam tales aut ſunt vniuerſales, aut particulares, aut indefinitæ. Vnde inquit, rurſum autem affirmatiuarum aut negatiuarum, aliæ ſunt vniuerſales, aliæ particulares, aliæ indefinitæ: Hic terminatur ſuſpenſio. Ideo ſtatim ſubſcribit primam regulam, & inquit, vniuerſalem quidem priuatiuam de eo quod eſt ineſſe, neceſſe eſt in terminis conuerti. Vt ſi nulla voluptas eſt bonum neque bonū nullum erit voluptas, vbi negatio illa neque ſuperfluit more græco. Cauſa ergo cur diuiſiones propoſitionis tales præmiſit eſt, quoniam conuerſio eſt propoſitionis affectio, quæ pro differentia, atque ratione propoſitionum ipſa variatur. Ideo Ariſtote. antequam de conuerſionibus ageret, præmiſit diuiſiones has propoſitionum. Sed occurrunt dubitationes circa hæc non leues, prima quidem quia non videtur completa. Prima propoſitionum diuiſio per ineſſe, neceſſario ineſſe, & contingenter ineſſe. Nam in Libro de interpretatione adiecit impoſsibile, poſsibile, falſum, verum. Sorticolæ addunt ſcitum, creditum, & id genus. Græcorum interpretum nonnulli dixerunt tantum tres eſſe propoſitionum ſpecies, quia tantum tres ſunt propoſitionum modi contingens videlicet, neceſſarium, & ineſſe. Vt contingit Socratem legere, neceſſario Socrates eſt animal. De ineſſe Socrates ambulat. Hoc probant. Primo, quot ſunt propoſitionum ſiue materiæ, ſiue res, tot ſunt modi, ſiue formæ. Propoſitionum materiæ ſiue res ſunt tres, quia aut ſemper ſubſiſtunt, vt corpora Cœleſtia, aut ſemper alijs accidunt, ſiue inſunt. Vt nigrum Coruo, aut inſunt, & poſſunt non ineſſe, vel non inſunt. & poſſunt ineſſe. Vt album parietis aut motus Socratis. Per modum ſiue formam neceſſario eſſendi explicantur ea, quæ ſemper ſubſiſtunt, vt neceſſario Cœlum eſt corpus, neceſſario homo eſt animal, & id genus. Per modum ſiue formam eſſendi explicantur ea, quæ ſemper accidunt, vel ſemper inſunt, vt de ineſſe Coruus niger eſt, & de ineſſe Cygnus albus eſt. Per modum vero contingenter eſſendi explicantur ea, quæ aliter ſe habent, vt contingit Socratem ſedere. Contingit Platonem iraſci, & id genus. Igitur tantum tres ſunt modi ſiue formæ propoſitionum. Secundo quia res aut ſemper ſunt, aut interdum. Si quidem ſunt interdū, aut exierunt ad actū, & ſic explicantur per modum de ineſſe Socrates eſt grāmaticus, aut nōdum exierunt ad actum. Sed non repugnat ipſa exire, & ſic explicantur per modum contingentis. Vt contingit Socratē ambulare. Sin autem ſemper ſunt. Ita vt nonquam exierunt vel nec exibunt ad actum, ſed ſemper talia ſunt, & ſic explicantur per modum neceſſarij. Vt neceſſario homo eſt animal. Sed cōtra hanc poſitionē obijcit Philoponus primo quia formarū differētia potius materierū differentiā facit, quam econtrario, & ita potius materiæ, ſunt tot, quia modi ſunt tot, quā tot modi, quia materiæ tot. Præterea propoſitio poteſt eſſe de ineſſe, & de modo cōtingēti, vel de modo neceſſario, neceſſaria vero poteſt eſſe de modo eſſendi, vel de modo contingenti, & ita formæ non ſemper correſpondent materijs. Tertio quia Ariſt. faciens mentionem de modis in libro de interpretatione, ipſum ineſſe non collocat inter modos. In iuuenta defendebamus opinionem, refutando omnes has rationes. Primam quidem. Quia in rebus mentis differētia eſt propter materiam & obiectū. Secus eſt in rebus realibus. Aut fortaſſe hæc differētia eſt accidentalis & a poſteriori. Secus autē eſſet de differētia eſſentiali & a priori. Secūda quoq; deletur. quia hij loquuntur in propoſitionibus naturalibus, modo ppoſitio

Com. 12.

Pria dubitatio.

prima pō.

Contra hāc Philoponus.

Defenſio.

de ineſſe ſi fuerit de modo cõtingentis erit innaturalis. Similiter quæ ſecundum rem eſt neceſſaria. Si fuerit de modo neceſſarij, erit naturalis, ſi de modo cõtingẽtis, erit innaturalis. Quare ſi prædicationes erunt naturales, Contingens erit de modo contingentis, neceſſaria de modo neceſſarij, de ineſſe autem erit de modo eſſendi. Nec Ariſto. fuit diminutus in libro de interpretatione, quia vbiq; cum profert propoſitionẽ abſolutam, quæ nec eſt de neceſſario, nec de contingenti intelligit propoſitionem de ineſſe & de modo eſſendi.

Pō Philoponi. Lege ad 18 dilucidatorem enunciato 14 logice.

Philoponus vero concedit tres tantum eſſe propoſitiones nõ inuicem reducibiles ſ. de ineſſe, de neceſſario ineſſe, de contingenter ineſſe. Aſſerit vero Ariſtotelem prætermiſiſſe poſſibile, quia concidit cum contingenti. Quia vt Boetius inquit, poſſibile & cõtingens ſolo hoc differunt, quod poſſibile infirmari poſſit, vt dicendo impoſſibile eſt hominem eſſe lapidem. Contingens vero non, non enim recte diceremos incontingens eſt hominem eſſe lapidem. Prætermiſit vero impoſſibile, quia neceſſarium eſſe æquipollet ad impoſſibile eſt non eſſe. Et impoſſibile eſſe ad neceſſarium non eſſe. Meminit vero hic potius neceſſarij, quia eſt dignius, vt habitus dignior eſt priuatione. De ipſo vero ineſſe tanquã de modo non loquitur, ſed eſt vt materia vtriuſque. Eſt enim ipſum ineſſe indifferens ad neceſſario ineſſe, & contingenter ineſſe. Prætermiſit vero alia vt verum falſum, & cætera id genus, quia nihil addunt vltra proprias materias.

Dub. cōtra has pōnes de diuiſio. ne

Sed tam ex poſitione Veterum quam ex poſitione Philoponi ſequitur diuiſionem propoſitionis per ineſſe, neceſſario ineſſe, & contingenter ineſſe eſſe ſecũdum modos. Et ſecundum materias modorum, quia per neceſſariam propoſitionem intelligit neceſſariam, quæ eſt de modo neceſſaria, & per contingentem intelligit contingentem, quæ eſt de modo contingentis. Et propoſitionem de ineſſe intelligit, quæ ſecundum rem eſt de ineſſe ſiue modo. Pro hac parte facit quia Ariſto. vtens exemplis tam in ſyllogiſmis ſimplicibus, quàm in ſyllogiſmis in iſtis ſemper vtitur propoſitionibus talibus de re, & de modo.

Quæ Auerroes

In contrarium eſt Auerroes, & omnes etiam qui eum ſequuntur, qui volunt Ariſto. diuiſiſſe non propoſitionum formas, ſed materias. Quia triplex eſt materia propoſitionis videlicet de ineſſe. de neceſſario ineſſe, & de contingenter ineſſe.

Contra Auer.

Sed contra, quia eo modo diuidit, quo eis vtitur, ſed vtitur illis, vt ſunt tales de modo, ergo. Propter hoc dixerũt alij ꝙ diuiſit formas propoſitionum, non materias, pro hac opinione facit, quia Ariſt. facit Syllogiſmos communes ad oẽs materias, ſicut propoſitionem cõem deſcripſit ad omnem materiam.

Prima pō

Vno modo poſſet dici Ariſt. diuidere propoſitiones per materias non abſolute, ſed vt ſignificantur per propoſitiones, & quia non poſſunt per propoſitionem materiæ ſignificari, niſi addantur modi, ergo diuiſit propoſitiones in materias vt per modos in ipſis collocatos ſignificantur tales eſſe, & ſic poſſunt poſitiones concordari. Vel dicendum ꝙ Ariſto. diuiſit propoſitionem in neceſſariam, contingentem, & de ineſſe, quatenus ſunt de re, & de modo tales. Verum eſſe tales de re poteſt eſſe, aut quia ita eſt, aut quia conſenſu accipiuntur ita eſſe. Et licet Ariſto. talibus de re & de modo vtatur, quatenus in re ita ſunt. Poteſt tamen vti talibus propoſitionibus, vbi nõ eſſent ita in re, modo, ſumerentur eſſe ita de conſenſu. Et hoc pacto non vtitur ijs applicatis ad materiam probabilẽ, vel demonſtratiuam, quia vtitur illis vt indifferenter applicabilibus ad materiam probabilem & demonſtratiuam. Licet exempla, quibus vtitur ſint ita in re. Cum exemplorum requiratur ſola manifeſtatio. Præterea exemplis etiam nonnunquam vtitur, vt ſunt propoſitiones tales cõſenſu.

2. dubō

Secũdo quærunt ad quid conferunt hę propoſitionum diuiſiones. Auerroes innuit. Solutionem in paraphraſi. Et dicit quòd prima diuiſio, quæ fit per ineſſe, & neceſſario ineſſe, & contingenter ineſſe vtilis eſt ad ſyllogiſmorum ſpecies communes, ſiquidem ex eis & mixtum, & ſeorſum ſyllogiſmi fiant. Secunda vero & tertia diuiſio vtilis eſt ad ſpecies ſyllogiſmorum perfectas, vel imperfectas, quales ſunt ſyllogiſmi affirmatiui, & negatiui, particulares, & vniuerſales in ſpecie.

3. dubō

Quærunt quid eſt intelligendum per propoſitionem de ineſſe, vel non ineſſe quo ſcilicet ad materiam. Auerroes hic reſpondere videtur per propoſitionem de ineſſe, vel non ineſſe, quam ipſe appellat inuentam, vel nõ inuentam, illam eſſe intelligendam, quæ & vera eſt de præſenti, & non neceſſario, & cuius prædicatum actu ineſt omnibus partibus ſubiecti, & pro maiori temporum parte, quod adiecit ad differentiam propoſitionis neceſſariæ. Cuius prædicatum ineſt ſubiecto pro omni differentia temporis.

Refutatio.

Sed hæc poſitio falſa eſt, quia ea data omnis propoſitio de ineſſe eſſet de omni, & vniuerſalis. Quare nulla harum eſſet de ineſſe. Homo nauigat, quia non omnis homo nauigat. Et nec hæc homo ambulat, & cætera id genus. Præterea nec hæc eſſet de ineſſe Socrates diſputat, non enim pro maiori parte temporum Socrates diſputat.

Alia pō

Propterea pace Auerrois dixerim, propoſitio de ineſſe aliud eſſe nihil videtur quàm propoſitio contingens poſita in actu, aut re, aut conſenſu. Hæc enim eſt contingens, contingit Socratem currere, quæ ſi exiuit ad actum re vera vel conſenſu effecta eſt de ineſſe, & ſic videtur eſſe illa, cuius veritas aut conſenſu, aut re, eſt de præſenti, quod ſi veritas eſt de præſenti per hoc quia prædicatum non ineſt ſubiecto, eſt de non ineſſe, & negatiua, ſin autem, quia prædicatum ineſt ſubiecto de præſenti eſt de ineſſe, ſcilicet affirmatiua. Præterea ſi prædicatum ineſt ſubiecto de præſenti pro omnibus vel pro nullis eſt vniuerſalis, ſin autem pro parte, eſt particularis, vel indefinita. Intellige autem hæc omnia aut quia re talia ſunt, aut conſenſu vt dictum eſt. Solet autem propoſitio de ineſſe, vel non ineſſe ſub diuidi in eam quæ eſt ſimpliciter, vel vt nunc. Vt Cignus eſt albus, eſt de ineſſe ſimpliciter Ethiops eſt niger ſimiliter, homo vero diſputat, eſt de ineſſe, vt nũc, quia vt nunc diſputat. Contra quam diſtinctionem poſtea diſputabimus. Hactenus de propoſitione de ineſſe.

Quarta

Quærunt quæ nam ſit propoſitio contingens. Et dicendum quod cõtingens propoſitio eſt, quæ de præſenti quidem eſt falſa, quia nondum exiuit ad actum, de futuro vero eſt vera, quia exibit ad actum, vel non repugnat exire, vt contingit hominem currere, dato quod nunc non currat. Vel contingit hominem non currere, dato quod actu currat. Ergo propoſitio de contingenti ineſſe, eſt propoſitio nondum poſita in actu, quæ ſi eſt de ineſſe, eſt negatiua. Si de non ineſſe, eſt affirmatiua, nam affirmatiuæ contingenti, id quod correſpondet, non eſt de ineſſe affirmato. Sed de non ineſſe, quia contingit eſſe, quod non eſt. Negatiuæ autem bene correſpondet aliquid de ineſſe, quia contingit non eſſe, quod eſt. Ergo affirmatiuæ contingenti correſpondet negatiua de ineſſe. Negatiuæ autem contingenti correſpondet affirmatiua de ineſſe. { Quare valet contingit Socratem currere. Ergo Socrates non currit, iterum contingit Socratem non currere, ergo Socrates currit. } Quod ſi prædicatum poteſt ineſſe omnibus, vel non eſſe eſt vniuerſalis, vt contingit hominem omnem legere, vel nullum legere. Sin autem quibuſdam eſt particularis, vel indefinita, vt contingit aliquem hominem diſputare, vel non diſputare. Hæc autem intelligenda ſunt, aut quia ſua naturalia ſunt, aut quia conſenſu talia eſſe accipiuntur. Hactenus de contingenti.

Quinta

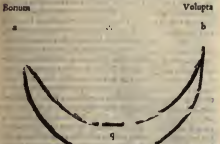
Quærunt rurſus quæ ſit neceſſaria. Et dicendum quod quando prædicatum ineſt ſubiecto, & non poteſt non ineſſe, hæc eſt de neceſſario ineſſe, quando vero non ineſt, & non poteſt ineſſe, hæc eſt & neceſſario non ineſſe, quæ eſt impoſſibilis exemplum primæ vt neceſſario Cygnus eſt albus: Exemplum ſecundi neceſſario ethiops non eſt albus, quæ ratio docet omnem neceſſariam eſſe vniuerſalem de tempore, non autem vniuerſalem de partibus, quia hæc de tempore eſt vniuerſalis, homo eſt albus, quia ſemper aliquis homo eſt albus, non tamen de partibus, quia non omnis homo eſt albus. Animaduerte tamen quod Ariſtot. diuiſit propoſitiones, ſed membra non deſcripſit quia libro de interpretatione deſcripſit. Præterea animaduerte quod propoſitiones hæ poſſunt accipi aut per modum poſterioriſticum, vt quando ſunt tales in re: Aut per modum dialecticum, vt quando ſunt tales ſecundum opinionem. Aut prioriſtice, vt qñ accipiuntur ſecundum conſenſum.

Sexta

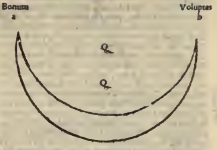
Quærunt iterum quales ſint propoſitiones ſingulares. Vt Socrates diſputat, & Plato Philoſophatur. Reſpondet Auerroes quod videntur propoſitiones de ineſſe reductiue, quatenus prædicatum ineſt ſubiecto. Dum durat ſubiectum, & ſic videntur vere ſolũ de præſenti cui poſitioni Alexander & Porphyrius conſentire videtur

tur in libro de interpretatione. Sed contra occurres, quia ex ſingularibus ſufficienter enumeratis poteſt concludi vniuerſalis neceſſaria: igitur ſingulares ſunt neceſſariæ, noo enim poteſt neceſſarium ex non neceſſarijs ſyllogizari. Solutionẽ innuit Auer. volens, quod ex ſingularibus de ioeſſe non infertur vniuerſalis neceſſaria, ſed vniuerſalis de ineſſe, quæ fortaſſe eſt neceſſaria ex conditione videlicet, dum durat veritas illarum propoſitionum de præſenti. Nam ſi hæc eſt vera, hic currit, & ille, & de cæteris ſimiliter, erit vera hæc, omnis homo currit illius perdurantibus. Probat autem Auerroes rem ſuam authoritate Ariſtotelis ſecundo huius, vbi oſtendit ex non neceſſarijs non poſſe ſequi neceſſarium niſi quia, non autem propter quid. Et ſic ſecundum Aoer. concluſio quæ ſequitur eſt neceſſaria, nõ ſimpliciter. Sed illis & ſic de ſingolis currentibus. Simpliciter autem propoſitio quæ ſequitur eſt vniuerſalis de ineſſe. Theophraſtus vero vt ei imponit Auer. ſentit tales propoſitiones nullius generis eſſe, quia nec de ineſſe, nec de contingenti ineſſe, nec de neceſſario ineſſe. Sed ſi dicũtur de ineſſe, ꝓpterea dicũtur de ineſſe, quia per negationẽ, nec ſunt neceſſariæ, nec de cõtingenti. Cõtra obijcit Auer. primo quia Ariſto. diuidit propoſitiones diuiſione entis poſitiui, nõ priuatiui. Præterea tñ tres ſunt propoſitionũ materiæ, igitur non dabitur aliud genus præter has. Tertio Ariſto. (vt dicet poſtea) ordinat ſingulares cum illis de ineſſe. Ego vero Theophraſtum non vidi ſed ſi eſt (vt Auerroes inqoit) ſingulares propoſitiones propterea inter nullom illorum generũ enomerant, quia nõ ſunt propoſitiones ſyllogiſtice, licet ſint enunciationes. quas Ariſto. coordinauit cum contingentibus ſi ſunt de futuro. Sin autem ſunt de præſenti, coordinauit cũ illis de Ineſſe. Sin autem ſint de præterito, reducuntur ad neceſſarias. Vnde Ariſto. ſufficienter diuiſit propoſitionem in eam quæ de ineſſe, & in eam quæ de neceſſario ineſſe, & in eã quæ contingenter ineſſe, quoniam omnes aut tales ſunt, aut reducibiles ad tales. Hactenus de diuiſione propoſitionum. Nunc de conuerſione, vbi debes ſcire quòd Ariſto. in propoſitionibus de ineſſe primo ponit regulas conuerſionum. Secundo eas probat. Et in ponendo regulas, ſeruat hunc ordinem, quòd in primis ponit regulam in vniuerſali negatiua, quia conuerſio in illa eſt ſimplicior, cum fit ſola tranſpoſitione terminorum. Secundo ponit regulam In vniuerſali affirmatiua, quia hæc continet conuerſionem particularis. Hæc de ordine. Vt vero terminaret ſuſpenſionem, in præſenti poſuit primam regulã in propoſitionibus de ineſſe. Quæ poſtea exponetur, & probabitur, nunc autem de ea hactenus.

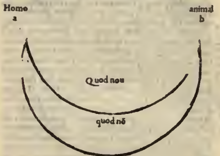
Prædicatiuam autem conuerti quidem neceſſarium eſt non tamen uniuerſaliter, ſed in parte. Vt ſi omnis uoluptas

eſt bonum, & bonum aliquod eſt uoluptas particularem autem, affirmatiuã quidem conuerti neceſſe eſt particulariter. Nam ſi uoluptas aliqua eſt bonum, & bonum aliquod erit uoluptas.

Priuatiuam uero, nõ eſt neceſſarium non enim Si homo non ineſt alicui animali, & animal non ineſt alicui homini.

Poſtquam ordo patet, dicamus ꝙ Ariſtoteles in propoſitioibus de ineſſe quatuor regulas ſumit, quarum prima dicta eſt. Scilicet ꝙ vniuerſalis negatiua de ineſſe in terminis conuertitur. Quæ quidem ideo in terminis dicitur conuerſio, quia ſolum termini mutantur cæteris omnibus remanentibus. Hanc etiã Philoponus ſimplicem vocat, quia nullis alijs mutatis, ſola terminorum mutatione conſtat. Vt ſi nulla voluptas eſt bonũ, nullum bonum eſt voluptas. Secundam vero regulam ponit, cum inquit, prædicatiuam autem. ſ. vniuerſalem conuerti quidem neceſſarium eſt, non tamen vnioerſaliter, ſed in parte, vt ſi omnis voluptas eſt bonum, & bonũ aliquod eſt voluptas. Quæ conuerſio quia fit non ſola mutatione terminorum, ſed mutatione quantitatis, ideo per accidens dicitur a iunioribus. Dicitur vero conuerſio particularis quia cõcluſio eſt particularis, & in parte, quia eſt de toto ad partẽ, eſt enim particularis, vt pars vniuerſalis. Tertiam vero ponit, dicens particularem vero affirmatiuam quidem conuerti neceſſe eſt particulariter. Nam ſi voluptas aliqua eſt bonum, & bonum aliquod erit voluptas. Hæc dicitur in parte, nõ quia de toto ad partẽ conuerſio fit, ſed quia de parte ad partẽ conuerſio fit. Quartam vero regulam ponit, & inquit priuatiuã vero non eſt neceſſarium conuerti ſupple nec de parte ad totum, nec de parte ad partem. Non enim ſi homo non ineſt alicui animali, & animal non ineſt alicui homini. Prætermiſit vero regulas indefinitarum propoſitionum, quia indefinitæ in materia quidem neceſſaria ordinantur cum vniuerſalibus, in materia vero de ineſſe, cũ particularibus. Prætermiſit autẽ ſingulares, quia non ſunt ſyllogiſtice propoſitiones, vel ipſas cõuerti ſenſu apprehẽditur. Quo vero ad verba attinet. Ariſto. vbiq; propoſitionẽ affirmatiuã. Græco verbo categoricã appellat, hoc eſt prædicatiuam. Negatiuam autem appellat priuatiuam. Affirmatiuam enim non appellat ſubiectiuã,

Com. 151

Quare cõuerſio in terminis.

Quæ prætermiſſa ab Ari. ſunt.

aut ſuppoſitiuam, quia etiam negatiua eſt ſuppoſitiua ſubiecti vel ſubiectiua, vt ergo innueret differentiam inter has. illã prædicatiuam appellat, quia in ea prædicatur aliquid de aliquo. Hanc priuatiuam, quia priuatur ipſa prædicatione alicuius de aliquo. In quarta vero regula attende, quia dixit non eſſe neceſſarium conuerti, quia licet per ſe propoſitio particularis negatiua non conuertitur, per accidens, & materiæ gratia conuerti poteſt, nam aliquis homo non eſt album, & aliquod album non eſt homo, optima conuerſio eſt, Verũ hoc eſt gratia materiæ, & per accidens. Sed circa hæc, quæ dicta, & quæ dicenda ſunt.

Digreſſio cõuerſiõis De qua cõuerſiõe loquitur Ariſto.

Primo de conuerſionibus quædam cõmunia tranſigamus, nam Ariſto. pauca dicit. Dicamus ergo primo, quòd cum triplex ſit conuerſio, In terminis quidem, qualis eſt in relatiuis, vt ſi amicus amico eſt amicus, conuertitur, Inimicus inimico eſt Inimicus. Et in conuertibilibus vt ſi homo eſt riſibilis, riſibile eſt homo. In ſyllogiſmis vero, cum ex oppoſito concluſionis oppoſitum alterius propoſitionis infertur. In propoſitionibus denique, vt ſi voluptas eſt bonum. bonum erit voluptas. De conuerſione quidem in terminis, dixit in libro prædicamentorum. De conuerſione autem in ſyllogiſmis dicet ſecundo huius. Nunc igitur de conuerſione in propoſitionibus agit. Huius cauſa eſt, quia eſt principiũ, quo imperfecti ſyllogiſmi reducuntur ad perfectos.

Dubiũ. Cur de cõuerſione. & non de alijs reductiuis principijs. De alijs modis vide de Lucidatore enũciatio. q̃s logice Solutio.

Sed dices cum quatuor ſint modi reducendi ſyllogiſmos, expoſitio videlicet, Conuerſio ad impoſsibile. Tranſpoſitio, & conuerſio propoſitionum, cur ſolum de propoſitionum conuerſione præmittit ante ſyllogiſmorum generationem, cætera principia omittens. Dicendum, vt diximus, quod ſola propoſitionum conuerſio eſt principium reducendi ſyllogiſmos imperfectos ad perfectos. Alia vero non reducendi principia ſunt ſed refellendi ipſos proteruos vel potius probationes ſunt. Tranſpoſitio vero nec eſt ad proteruos, nec ad ſyllogiſmorum reductionem. Lumen autem intellectus eſt principium reducendi vniuerſale, & principale. At propoſitionum conuerſio eſt principium reducendi ſyllogiſmos, particulare, & inſtrumentarium,

In quot terminis conuerſio fit.

Secundo videamus In quod terminis fiat conuerſio. Vbi Philoponus reſpondet, q̃ propoſitionum conuerſio ſemper fit in duobus terminis ſubiecto. ſ. & prædicato. In vno eñ vel pluribus fieri non poteſt. In vno quidem non, quia cum conuerſio quædam relatio ſit, & relatio ad minus duos terminos requirit, conuerſio fieri non poteſt in vno termino. In pluribus vero duobus, non eſt neceſſarium. Dixit ſubiecto & prædicato, quia non eſt hæc conuerſio Socrates videt Platonem. Plato videt Socratem, non enim Plato eſt prædicatũ, ſed pars prædicati, eſt enim prædicatum totum illud videns Platonem, ergo conuerſio eſt videns Platonem eſt Socrates.

Regula.

Ex hac declaratione ſequitur hæc regula. Nulla propoſitio cõuertibilis eſt conuertenda, niſi prius reſoluatur in duos terminos, quorum alter ſit ſubiectum, alter terminus ſit prædicatum. Vt ſi dixero æquus eſt in ſtabulo, eſſe propoſitionem conuertendã. Reſoluatur primo ad illos terminos, qui ſunt, æquus, & ens in ſtabulo, quorum primus eſt ſubiectum, ſecũdus vero prædicatum, poſtea conuertenda eſt. In quot ergo terminis conuerſio fiat, ex iis patet.

Quot & quales ſũt propõnes in quibus fit conuerſio.

Tertio videamus quot, & quales ſint propoſitiones. In quibus fit conuerſio. Et dicamus q̃ cum duo tantum ſint termini, in quibus fit conuerſio. Non enim plures propoſitiones duabus fieri poſſunt in duobus terminis. Quales vero ſint. Iterum dicamus, cum enim propoſitio ex ſubiecto & prædicato conſtet. Oportet propoſitiones conuerſiones, aut conuenire in vtroque termino, aut differre in ſubiecto, & conuenire in prædicato, & conuenire in ſubiecto Differre quidẽ in vtroque termino non poſſunt, non enim hæc eſt conuerſio homo currit, & leo pugnat. Nec poſſunt differre in vno, & conuenire in altero, quia in quouis conuenerint, non fit in eis conuerſio. Hæc enim non eſt conuerſio, homo eſt iuſtus, homo eſt grammaticus, quæ in ſubiecto conueniunt. Nec hæc homo currit, leo currit, licet in iis prædicatum ſit idem. Quare propoſitiones conuertibiles numero duæ ſunt, & cõuenientes in vtroque termino.

Quomodo in vtroque termi no conueniant.

Quarto videamus quonam pacto in vtroque termino conuenire debent, & dicamus quod propoſitiones, cum in vtroq; termino ſint conuenientes. Aut in illis ordine & qualitate conueniunt: Aut ordine & qualitate differunt. Aut ordine differunt. & qualitate conueniunt. Aut ordine conueniunt & qualitate differunt. Non poſſunt ordine, & qualitate conuenire, quia tunc in talibus terminis ſolum vna erit propoſitio, veluti homo eſt animal, & homo eſt animal. Sin autem ordine & qualitate differunt, erit conuerſio per contrapoſitionem. Vbi propoſitiones erunt in duobus terminis ordine, & qualitate differentes. Vt homo eſt iuſtus, ergo non iuſtum erit non homo. Si autem ordine non differunt, ſed qualitate, conuerſio erit ad oppoſitam qualitatẽ, vt contingit hominem currere, contingit hominem non currere. Si autem ordine differunt, non autem qualitate, aut mutatur quãtitas, aut non mutatur quantitas. Si non mutatur quantitas, eſt ſimplex conuerſio in terminis. Sin autem mutatur, eſt conuerſio in parte. Vt omnis homo eſt animal, quoddam animal eſt homo. Quo ergo pacto in vtroque termino conuenire debent, & quot modis, ex hiſce perſpicuum eſt ſufficienter.

De definitione.

Quinto videamus quid nam conuerſio ſit. Ariſtoteles enim definitionem conuerſionis prætermiſit, quia ex deſcriptione ſpecierum deſcriptio generis colligitur colligendo, ſcilicet illa in quibus conueniunt. Vt patet ſecundo poſteriorum.

Definitio Auer.

Auerroes tamen ſic deſcribit, Conuerſio eſt permutatim ordinis propoſitionis de ſubiecto in prædicatum atque econuerſo manentibus veritate, & qualitate.

Definitio Philoponi

Philoponus vero pauris mutatis. Inquit conuerſio eſt duarum propoſitionum in vtriſque terminis conuenientia, manente eadem veritate & qualitate. Sed ordine terminorum mutato. Dicitur primo manente eadem veritate, ad differentiam euerſionis, vbi enim non ſeruatur eadem veritas, non conuerſio, ſed euerſio dicitur. Hæc enim euerſio eſt, omnis homo eſt animal, omne animal eſt homo. Cum non ſeruetur eadem veritas, dicitur manente eadẽ qualitate ad differentiam conſequentiæ contrariæ ſiue conuerſionis per contrapoſitionem. dicitur conuenientia duarum propoſitionum in vtroque termino, loco generis. Quia omnibus conuerſionibus cõpetit. Dicitur ordine terminorum mutato, ad differentiam cõuerſionis contingentium, quæ ſeruato eodem ordine, conuertuntur ad oppoſitam qualitatem.

Iuniores,

Iuniores vero ſic deſcripſerunt, cõuerſio eſt formalis cõſecutio, duarum propoſitionum categoricarum, vtroq; termino permutatim participantiũ. Formalis conſecutio ponitur loco generis, omnis. n. cõuerſio eſt formalis cõſecutio, & nõ ecõtrario, dicitur duarum propoſitionum ad differentiam ſyllogiſmi, vbi ſunt tres propoſitiones. Dicitur vtroq; termino permutatim participantium ad differentiam conuerſionis contingentiũ, vbi non permutãtur termini.

Vtrũ ſeruetur ueri tas.

Sexto quæritur vtrum conuerſione debeat ſeruari eadẽ veritas. Videtur q̃ non, quia non eſt neceſſaria veritas. Nã vt Boetius in libro de ſyllogiſmo categorico dicit, in falſis fit conuerſio, hæc enim eſt bona conuerſio. Aliquis homo eſt lapis; ergo aliquis lapis eſt homo, vbi non ſeruatur veritas. Ergo nec eadem veritas. Præterea hæc eſt bona conuerſio, omne animal eſt album, ergo quoddam album eſt animal, & tñ non ſeruatur eadem veritas. Propter hoc argumentum Iuniores aſſerunt tantum tria eſſe neceſſaria ad conuerſionem. Primũ, vt ſint tantum duæ propoſitiones categorice vtroq; termino participantes, ſiue (vt Philoponus inquit) in vtroq; termino conuenientes. Secundum q̃ in vtroq; conueniant ordine econuerſo, atq; permutato. Tertiũ q̃ alterius ad alterã ſit formalis conſecutio. Ergo ſiue ſeruetur veritas, ſiue non. Conuerſio eſt formalis cõſecutio duarum propoſitionũ in vtroq; termino conuenientium mutato ordine. Poſſunt tñ Philoponus & Auerroes defendi, q̃ debet ſeruari veritas, & eadẽ veritas, aut re, aut conſenſu. Modo falſa, conſenſu accipi poſſunt, vt vera, & hoc ſatis ad mentem Boetij.

Quid conuerſio.

Et licet iſtæ definitiones ſint bene dicte, & omnes poſſint defendi, tamen facilius deſcribi poteſt conuerſio ſupponendo q̃ idem eſt conuertere & cõuerſio: Vt facere & factio, agere & actio. Quare erit conuerſio facere de ſubiecto prædicatum & econtrario cum conſequentiæ neceſsitate. Vel quod idem eſt conuerſio eſt factio prædicati de ſubiecto & econtrario cũ conſequentiæ neceſsitate. Per hoc quod dicitur prædicati de ſubiecto, & econtrario, differt conuerſio a ſyllogiſmis, & ab alijs argumentis. Per hoc quod dicitur cũ conſequentiæ neceſsitate: differt ab ea trãſpoſitione, qua fit de ſubiecto prædicatum, & econtrario in propoſitione

Eadẽ deffinitionẽ habes a di lucidatore enunciatio. lõ. logice.

poſitione particulari negatiua, non enim eſt cum neceſsitate conſequentiæ, licet in ea fiat de ſubiecto prædicatum & ecõtrario. Quare ſequitur, vt non debeat ſeruari veritas, ſed ſolum conſequentiæ neceſsitas, quæ poteſt ſtare cum veritate re aut opinione, aut conſenſu. Quodſi Auerroes & Philoponus dixerunt ſeruandam eſſe veritatem, acceperunt veritatem prioriſtice, pro ea, quæ eſt in re, vel quæ conſenſu ſumitur. Non autem poſterioriſtice. Sexto quæritur quorum eſt conuerſio An terminorum, an propoſitionum. Iuniorũ quidam dixerunt eam eſſe terminorum, propter verba Ariſtotelis cum dixit propter ſubiectos terminos eſſe neceſſaria, non propter propoſitiones. Infra etiam dicit conuerſiones ineſſe terminis. Alij dicunt conuerſionem eſſe animæ, quia cum conuerſio ſit motus rationis videtur eſſe animæ, cũ motus ſit eius, quod mouetur. Philoponus aſſerit conuerſionem eſſe propoſitionum, quia in prædicamentis de terminorum conuerſione. In ſecundo huius de conuerſione ſyllogiſmorũ agit. Hic autem de conuerſione propoſitionum. Ego vero dicerem conuerſionem eſſe terminorum, propoſitionum, & animæ, animæ quidem (vt ſubiecti) in quo recipitur, propoſitionum, vt in ſigno, per quas ipſa ſignificatur. Terminorũ denique vt in cauſa ſiue materia, in qua omnis conuerſio fit.

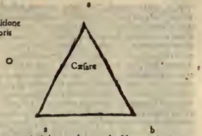
Quorũ eſt conuerſio ad hoc vide 87. anĩ citatũ logice. Capite. 4.

Septimo quæritur de nominibus earum, & dicendum quòd prima propoſitio, cum conuerſio quæritur, dici ſolet conuertibilis, conuertenda, conuerſa, & antecedens. Conuertibilis quidem conuertenda vel conuerſa, quia ipſa eſt, quæ vertitur. Antecedens vero, quia ex ipſa infertur ſecunda propoſitio. Secundo vero dicitur conuertens, & conſequens. Dicitur conuertens, non quæ conuertit, ſed quia intellectus priorem conuertit. Intellectus enim eſt qui conuertit, Secunda autem propoſitio eſt, qua conuertit. Conſequens vero dicitur, quia formaliter ſequitur ad primam, nam cum conuerſio ſit quidam motus rationis, & in omni motu eſt terminus a quo, & terminus ad quem. In conuerſione terminus a quo dicitur antecedens, terminus vero ad quem dicitur conſequens. Octauo quæritur vtrum conuerſio eſt Enthymema, vel aliquod argumentum. Dixerunt Iuniores conuerſionem eſſe argumentum, & enthymema. Alij dixerunt eſſe formalem conſecutionem, alij propoſitionem hypotheticam conditionalẽ. Alij propoſitionem rationalem Nullus autem dicit eam eſſe ſyllogiſmum, quoniam omnis ſyllogiſmus tribus terminis, & duabus propoſitionibus conſtat, conuerſio non conſtat tribus terminis. Ergo non eſt ſyllogiſmus. Qui dicunt cõuerſionem eſſe enthymema vel argumentum, decipiuntur, quia Ariſtoteles docet reducere omne argumentum ad ſyllogiſmum ſecundo huius. Qui dicunt conuerſionem eſſe propoſitionem hypotheticam, vel rationalem, vel conſequentiam, etiam non bene dicunt, quia nihil horum ponit in eſſe. At cum conuerſione perficitur ſyllogiſmus imperfectus, non poteſt eſſe hypothetica propoſitio, vel id genus, Ergo conuerſio nihil horum eſt niſi principium reducendi imperfectos ſyllogiſmos, aggregatum ex duabus propoſitionibus conuenientibus vtroque termino, vt dictum eſt. Per ſimilitudinem tamen dici poteſt enthymema, hypothetica propoſitio rationalis, & conſecutio, quoniam ſicut quælibet habitum eſt neceſſaria conſecutio, ita conuerſio eſt factio prædicati de ſubiecto cum conſequentiæ neceſsitate. Sed contra hæc dubitatur. Primo quia per conuerſionem res dubia certificatur, ergo eſt argumentum, definitur enim argumentum a Boetio, quod eſt ratio rei dubie faciens fidem, antecedens patet, quia per conuerſam infertur conuertens, & de illa certificamur per conuerſionem. Secundo per conuerſionem procedimus a noto ad ignotum, ergo eſt argumentum. Propter hæc quidam dixerunt conuerſionem eſſe enthymema, nam cum ſit argumentum, & omne argumentum eſt. Aut exemplum. Aut inductio. Aut ſyllogiſmus, Aut enthymema, cum conuerſio non ſit exemplum, nec inductio, nec ſyllogiſmus. Ergo erit enthymema. Secundo dixerunt tale enthymema deduci poſſe ad ſyllogiſmum. Nam conuerſio vniuerſalis negatiue, quæ fit in terminis, reducitur ad Cæſare per additionem minoris. Hoc modo, nullum b, eſt a, omne a, eſt a. Ergo nullum a, eſt b. Conuerſio vniuerſalis affirmatiue quæ fit de tota ad partem, reducuntur ad darapti

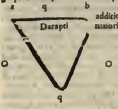
De nomĩb.

An cõuerſio ſit enth.

Additione Maioris

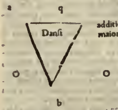

additione maioris, hoc modo, omne b, eſt b, omne b, eſt a, ergo quoddam a, eſt b. Conuerſio particularis affirmatiue, quæ

additione maioris

fit de parte ad partem, eſt reducibilis ad datiſi etiam additione maioris, hoc modo, omne b eſt a, quoddam b, eſt a, ergo quoddã a, eſt b. Ergo conuerſio eſt enthymema. Sed hæc poſitio ſtare nõ poteſt, primo quia omnis ſyllogiſmus eſt in tribus terminis, & in duabus propoſitionibus, at tales ſunt niſi in duobus terminis. Ergo non ſunt ſyllogiſmi, & ſic nec enthymemata. Secundo in omni ſyllogiſmo aſſumptis quibuſdam aliud ſimpliciter a, poſitis neceſſario accidit, ſed conuertens, quæ

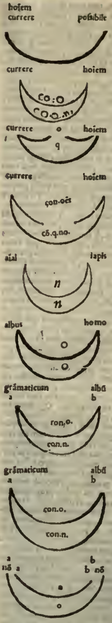
additione maioris

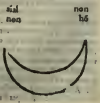
infertur, nõ eſt ſimpliciter aliud quid a, conuerſa, per quã infertur, eſt.n. vna propoſitio ordine terminorum mutato tantum. Tertio oratio, in quã aſſumitur aliqua propoſitio ridicula, ſyllogiſmus non eſt vere, ſed ridiculus. In talibus orationibus aſſumitur propoſitio ridicula. ſ. omne a, eſt a, omne b, eſt b, quæ propoſitiones ſunt ridicule, ergo omnes tales orationes ſunt ridiculi ſyllogiſmi. Propter hæc Albertus tenet cõuerſionem non eſſe enthymema, nec argumentum, cuius rationem aſsignat, quia ille, qui ex conuerſa infert conuertentem, non probat. Sed eandem propoſitionem ſecundũ materiam & ſubſtantiam aſſumit, ordine tamen terminorum ſolum euariato. Probare autem eſt ex vno vel pluribus aſſumptis diuerſum pœnitus inferre. Sed contra Albertum videtur Ariſtote. qui conuerſiones oſtendit eſſe neceſſarias, modo quo oſtenduntur conſequentiæ & argumenta neceſſaria, ſcilicet quia conuerſionem bonam eſſe oſtendit, quoties ex oppoſito conſequentis infertur oppoſitum antecedentis. Ergo vult conuerſionem eſſe argumentum neceſſarium, tale non eſt niſi enthymema vel ſyllogiſmus. Propter hæc alij dixerunt cõuerſionem eſſe conſequentiam, ſiue propoſitionem rationalem. Quæ tamen ſub argumento non continetur. Probant alioquin per conuerſionem nullus ſyllogiſmus perficeretur. Nec hæc poſitio videtur ſecura, primo quia ſi per conuerſionem aliquid probatur, tũc eſt argumentũ, & ita erit enthymema vel ſyllogiſmus, & ſic ſtabit prima poſitio. Præterea ſi eſt aliqua ratio rei dubie faciens fidem, quæ non eſt argumentum. Tunc Boetius non recte deffiniſſet argumentum, nec ſufficientes ſpecies eius enumeraſſet. Propter hæc Culuerbinus, aſſerit conuerſionem eſſe argumentum, & enthymema. Non tamen reducibile ad ſyllogiſmum propter rationes tactas. Nã enthymema duplex eſſe dicit. Alterum quod poteſtate eſt ſyllogiſmus, vtputa, quod conſtat tribus terminis. Alterum quod nec actu, nec poteſtate eſt ſyllogiſmus, vtpu-

Alberti poſitio.

vtputa, quod non conſtat, niſi duobus terminis, & ſic eſt conuerſio. Sed pace viri dixerim Ariſt. ſecundo huius docet reducere omne argumento ad ſyllogiſmum: Immo exemplum, inductionem, & omne enthymema. Ergo non poteſt eſſe argumentum, quin ad ſyllogiſmum reduci poſsit. Propterea teneo quòd conuerſio non ſit argumentum, vt recte Albertus dicit, nec enthymema, quia omne argumentum cum ſit probatiuum, eſt reducibile ad ſyllogiſmum probatiuum. Cum ergo conuerſio reduci non poſsit ad probatiuum ſyllogiſmum: Ergo non poteſt eſſe argumentum. Vnde licet ad ſyllogiſmum illatiuum ridiculum reduci poſsit, vt prima poſitio reduxit, ad probatiuum ſyllogiſmum, qui hic definitur, reduci non poteſt, vt probatum eſt. Secundo, teneo, quòd conuerſio eſt facere de prædicato ſubiectum, & econtrario cum conſequentiæ neceſsitate, vel cum argumenti neceſsitate. Et propterea Ariſto. conuerſiones probat ſecundum regulam argumentorum neceſſariorum, quia licet non ſit argumentum, eſt cum ea neceſsitate, qua argumenta dicuntur neceſſaria. Sed dices, conuerſio eſt cum conſequentiæ neceſsitate, ergo eſt conſequentia, vel argumentum neceſſarium. Non enim videtur aliquid deficere, vt ſit argumentum. Dicendum quod duo ſunt de ratione argumenti neceſſarij. primum, quod ex oppoſito conſequentis inferatur oppoſitum antecedentis, & hoc eſt commune conuerſioni, & omni argumento neceſſario. Secundum, q per argumentum res dubia, quæ videtur falſa, per aliquod vel aliqua aſſumpta certa, & nota probetur, & hoc eſt propria ratio argumenti, per quam definitur, & hæc deficit conuerſioni, nam licet conuerſa, quæ aſſumitur, ſit notior conuertente, quæ infertur, tamen conuertens cum ſit ſubſtantialiter, & materialiter conuerſa non infertur, vt propoſitio dubia, quæ videtur falſa, ſed infertur, vt propoſitio minus certa, atque minus nota. Non enim omne notius altero eſt argumentum, alioquin interpretatio, qua vna propoſitio interpretatur per alteram, eſſet argumentum. Requiritur ergo ad rationem argumenti formalem vt per ipſum propoſitio dubia, quæ videtur falſa, certificetur. Modo conuertens ante conuerſionem, non videbatur falſa ſiue dubia, ſed minus nota propoſitione conuerſa, e qua infertur. Non enim omnis notificatio eſt argumentum, niſi ſit rei dubie. quæ eſt vt videatur falſa. Quare licet conuerſio ſit argumentum ſecundum quid, quia ſolum ſecundum vnam conditionem, quæ eſt neceſsitas argumenti, non eſt argumentum ſimpliciter, cum ei deficiat formalis ratio argumenti, qua eſt argumentum. Præterea conuerſio dici poteſt quartum inſtrumentum: non enim eſt argumentum nec conſequentia, nec propoſitio hypothetica, ſed quartum inſtrumentum, quod eſt oratio in qua de ſubiecto ſit prædicatum cum conſequentiæ neceſsitate. Quibus patet ſolutio ad rationes factas in principio. Prima enim deletur, qua conuerſio non eſt ratio rei dubiæ faciens fidem. Sed bene ſecundum quid eſt argumentum pro quanto eſt cum argumenti neceſsitate. quæ non eſt principalis ratio argumenti: Cum fortaſſe non omnibus competat. Ad ſecūdam vno modo dici poteſt q per conuerſionem procedimus a magis noto ad minus notum, non tamen ad penitus ignotum. Alio modo dico, quòd non ſufficit ad rationem argumenti ſed oportet, vt procedamus a certo ad rem dubiam, res autem dubia eſt, quæ videtur falſa. Per argumentum ergo res dubia quæ videbatur, falſa certificabatur. At per conuerſionem licet res ignota innoteſcat, non tamen res dubia, quæ videbatur falſa, certificatur. Ergo conuerſio dici poteſt argumentum ſecundum quid, non autem dicetur argumentum, quia ei deficit formalis ratio argumenti.

De ſpeciebus. Quæritur vlterius de ſpeciebus conuerſionis, quot & quæ ſunt, quidam enumerāt.x. ſpecies, quarum prima eſt conſequentia in ipſo, vt animal eſt homo, ergo non animal eſt non homo. Secunda eſt conuerſio. Præter quantitatem, vt poſsibile eſt hominem currere, ergo hominem currere eſt poſsibile, vel tantū animal ē homo, ergo omnis hō eſt animal. Tertia ſpēs eſt in ſola qualitate, vt ſi contingit omnem hominē currere, cōtingit nullū hominē currere. Quarta in ſola quantitate, Vt ſi cōtingit oēm hominē currere, Contingit aliquē hominē currere, Et ſi omnis homo currit, aliquis homo currit. Quinta eſt in quantitate & qualitate, Vt ſi contingit omnem hominem currere: Contingit aliquem hominem nō currere. Sexta eſt vbi mutantur termini de ſubiecto in prædicatum, & ecōtrario & nihil aliud, vt nullus lapis eſt animal, nullum animal eſt lapis. Septima vbi mutantur termini, & quantitas, vt omnis homo eſt albus, ergo quoddam album eſt homo. Octaua mutātur termini & qualitas propoſitionis, vt contingit, omne b, eſſe a, ergo contingit nullum a, eſſe b, de qua in contingentibus dicemus. Nona vbi mutantur omnia, termini, quantitas, & qualitas, vt contingit omne b, eſſe a, contingit quoddam a non eſſe b. Decima vbi mutantur termini, & qualitas terminorum, quia contra ponuntur, vt in conuerſione per contrapoſitionem, omne b, eſt a, ergo omne non a, eſt non b. Sed iſti nimis fundunt nomen conuerſionis, propterea præciſe loquendo, vt Ariſtoteles loquitur. Cōuerſionis ſpecies in propoſitionibus de ineſſe, vbi nūc loquimur. Solet dici ab omnibus eſſe tantum duas ſpecies ſcilicet in terminis, & in parte, quæ poſtea ſubdiuiditur, quia vel eſt totius in partem, vel partis ad partem. De conuerſionibus vero in propoſitionibus contingentibus ſuo loco dicetur. Positio Alberti. Hæc poſitio probatur, quia conuerſio de ineſſe, eſt principium reductiuum ſyllogiſmorum de ineſſe imperfectorum ad perfectos, ſed tantum duabus conuerſionibus reduci poſſunt, ergo tātum duæ ſunt conuerſionis ſpecies. Præterea ſi eſſet alia conuerſionis ſpecies. Cum Ariſt. illius nullibi meminerit, erit tunc diminutus. Hanc poſitionem tenet Albertus quia ſi qua eſſet addenda, maxime eſſet conuerſio per contrapoſitionem. Modo hæc non eſt conuerſio, primo quia in ea non permanent ijdem termini. Cum mutentur de finitis ad infinitos. Modo finitus terminus

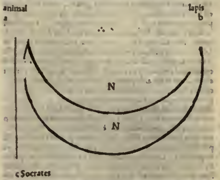
minus & infinitus non eſt idem terminus. Præterea ſi daretur hæc conuerſio, vbi finiti ad infinitos terminos mutantur, cur non datur conuerſio, vbi de infinitis mutentur ad finitos. Præterea ſi daretur conuerſio per contrapoſitionē, eſſet cum conſequentiæ neceſſitate, vt patet per definitionem conuerſionis. quod autem non ſit cum conſequentiæ neceſſitatem, probatur primo de vniuerſali negatiua, quia non ſequitur nullus lapis eſt animal. Ergo nullum non animal eſt nō lapis. Quoniam antecedens eſt verum, & conſequens falſum. Quod conſequens ſit falſum, patet, quia eius contradictorium eſt verum, videlicet aliquod non animal eſt non lapis. Vt lignum non animal eſt, & non lapis. Secundo de particulari negatiua, quia non ſequitur, quædam chymera non eſt homo. Igitur quidam non homo non eſt non chymera, quia antecedens eſt verum, & conſequens falſum, quia ſuum contradictorium eſt verum, videlicet omnis non homo eſt non chymera. Tertio de indefinita negatiua, quia non ſequitur, roſa non eſt ſubſtantia. Ergo non ſubſtantia non eſt non roſa. Quoniam antecedens eſt verum, roſa non exiſtente. Vt ſic, nam ſi roſa non exiſtit, roſa non eſt ens, & ſi roſa non eſt ens, roſa non eſt ſubſtantia. Ergo roſa non exiſtente hæc eſt vera, roſa non eſt ſubſtantia. Cōſequens vero falſum, quoniam hæc eſt falſa non ſubſtantia non eſt non roſa, quoniam contradictorium huius eſt verum videlicet omnis non ſubſtantia eſt non roſa, quoniam a quocunque negatur ſuperius, negatur inferius. Ergo omnis non ſubſtantia eſt non roſa. Quarto de vniuerſali affirmatiua, quia non ſequitur omnis homo eſt ens. Ergo omne non ens eſt non homo. Quoniam antecedens eſt verum, & conſequens falſum. Quoniam ſubiectum conſequentis pro nullo ſupponitur. Modo regula communis ſorticulariorum eſt, propoſitio affirmatiua eſt falſa, cuius ſubiectum pro nullo ſupponit. Simili ratione de particulari affirmatiua dici poteſt, non enim ſequitur aliquis homo eſt ens. Ergo aliquod non ens eſt non homo, ſubiectū enim pro nullo ſupponitur in propoſitione. Ex ijs proſpicuum eſt conuerſionem per contrapoſitionem non eſſe cum conſequentiæ neceſſitate. Sed dubitatur, quoniam Ariſtoteles ſecundo topicorum videtur ponere illam, & vocat eam conſequentiam econtrario. Vt ſi omnis homo eſt animal, ergo omne non animal eſt non homo. Præterea Boetius in libro de ſyllogiſmo categorico aſſerit conuerſionis ſpecies eſſe tres, ſimplicem quam Ariſtoteles conuerſionem in terminis dicit. Aliam ſpeciem ponit, quam conuerſionem per accidens vocat, quanq; Ariſtoteles conuerſionem in parte nuncupauit, quæ eſt duplex, aut de toto ad partem, aut de parte ad partem. Tertiam

Cap. 11. aſſerit, quam per contrapoſitionem nominat, Ariſtoteles vero ſecundo topicorum conſequentiam econtrario. Auerroes etiam conuerſiones in terminis, & in parte affirmat in paraphraſe huius textus; conuerſionem autem per contrapoſitionem aſſerit in libris naturalis philoſophiæ. Vt primo de

Com. 22. Cœlo, &.7. libro phyſicorum. Solebamus in inuenta contro-

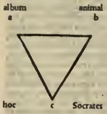
Com. 1. uerſiam tantorum virorum, hoc pacto ſedare, q vno modo conuerſio dicatur pro principio, quo ſyllogiſmi imperfecti de ineſſe reducuntur ad perfectos de ineſſe, & ſic conuerſio eſt oratio. In qua de ſubiecto fit prædicatum, & econuerſo cum conſequentiæ neceſſitate. Et hoc pacto dicitur conuerſio ſyllogiſtica, cuius duo tantum ſunt genera. Alterum dicitur conuerſio, in terminis. Alterum vero in parte. Alio modo accipi poteſt conuerſio pro oratione in qua de ſubiecto fit prædicatum, & econuerſo cum conſequentiæ neceſſitate, ſiue termini mutent, ſiue non mutent qualitatem. Etiam ſiue conſequentiæ neceſſitas ſit per ſe, ſiue per accidens. Et hoc pacto ſunt tria genera, duo ſyllogiſtica, quæ ſunt cū neceſſitate per ſe conſequentiæ. Et tertium eſt conuerſio per contrapoſitionem, quæ eſt cum conſequentiæ neceſſitate topica, non autem per ſe, etiam cum mutatione terminorum ſecundum qualitatem, & ſic loquuntur Boetius, & Auerroes. Tertio modo poteſt ſumi conuerſio pro oratione. In qua vna propoſitio ſecundum quid mutatur ſiue hæc mutatio ſit de non quanta in quantam, ſiue de quali ad qualem, ſiue quo ad terminos, & quantitatem, ſiue quo ad terminos & qualitatem, ſiue quo ad terminos quantitatem & qualitatem, ſiue quo ad terminos & qualitatem terminorum, & ſic poſitio prima poteſt habere locum. Nobis autem ſatis ſit duas eſſe tantum conuerſiones ſyllogiſticas, quibus ſoli imperfecti ſyllogiſmi ad perfectos reducuntur. Sed quæres ſit conuerſio per contrapoſitionē ſit oratio, in qua de prædicato fit ſubiectum, cum conſequentiæ neceſſitate ſaltem ſecundum accidens, & non per ſe in omnibus, quæ ſunt illæ propoſitiones, quæ conuertuntur conuerſione per contrapoſitionem cum cōſequentiæ neceſſitate. Dicendum ſecundum Ariſtotelem.2. topicorum, omnes illae propoſitiones conuerti per contrapoſitionem, in quibus poteſt fieri vna conſequentia, in qua antecedens eſt propoſitio de ſecundo adiacente. Cum ſubiectum eſt terminus ille, qui ſubijciebatur in cōuertenda, & cōſequens eſt vna altera propoſitio etiam de ſecundo adiacente, in qua ſubiectum eſt ille terminus, qui erat prædicatum in conuertenda. Vel facilius omnes illæ propoſitiones poſſunt conuerti per cōtrapoſitionem, in quibus ex oppoſito prædicati poteſt inferri oppoſitum ſubiecti in propoſitionibus de ſecundo adiacente & in terminis limitatis. Vt hæc, homo eſt animal, quoniam ſequitur nullum animal eſt. Ergo nullus homo eſt. Ideo bene cōuertitur homo eſt animal. Ergo non animal eſt non homo. Hæc etiam conuertitur riſibile eſt homo, quia ſequitur nullus homo eſt, ergo nullum riſibile eſt, & propterea ſequitur riſibile eſt homo, ergo non homo eſt non riſibile. Diximus in terminis limitatis, propter hanc fortaſſe, quæ eſt, homo eſt ens, quæ non conuertitur, ergo non ens eſt non homo. Quia eſt affirmatiua, cuius ſubiectum pro nullo ſupponit, verum eſt terminus tranſcendens, ac illimitatus, & quia tranſcendēs eſt, & negatus, ideo pro nullo ſupponit. Quæres cum conuerſio ſit cum conſequentiæ neceſſitate, quæ propoſitionum in conuerſione eſt notior. Vtrum conuertenda, & videtur q ſic, quoniam illa eſt, vt antecedens. Ex alio videtur q notior ſit conuertens, quoniam conuertens accipitur in ſyllogiſmo perfecto, & non conuertenda, & ſic videtur notior. Dicendum quòd conuertenda eſt notior, quoniam conuerſio eſt vt argumentum ducens ad oppoſitum, in quo conſequens eſt notius antecedente. Et ita licet antecedens ſit notius conſequente, tamen in caſu non eſt ita, quoniam conſequentia eſt veluti ſyllogiſmus ducens ad oppoſitum. Hæc generatim de conuerſione.

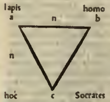
Primum quidem igitur ſit priuatiua uniuerſalis a, b, propoſitio. Si ergo nulli b. ineſt a: neque a. nulli ineſt b. Si.n. alicui ineſt, ut c: non uerum erit nullum b. eſſe a. nam eorum: quæ ſunt b: aliquid eſt.

Poſitis regulis more geometræ, nunc illas probat. Et primo probat primam, quæ erat, vniuerſalis negatiua conuerti- Com. 14.
tur in terminis, pro cuius regulæ probatione: cæterarum debes ſcire (vt Auerroes inquit) Ariſtotelem in hac & alijs probationibus eſſe vſum terminis ignotis communibus omni materiæ. Et quidem non ab ratione. Primo ne quis credat has regulas eſſe neceſſarias non per ſe, ſed gratia terminorū vel materiæ. Secundo vt probatio omnibus communis ſit. Vide- expō.pri.
tur

tur vero in his ſemper pro prædicato ipſo a, ipſo vero b, pro exemplo ſubiecti. Præterea ſubiecto vtitur in caſu datiuo, prædicato autem ſemper vtitur in caſu nominatiuo, vt dicemus. His habitis, quidam iuniores dicunt q; Ariſtoteles ad probandum illam conuerſionem eſſe bonam, ſupponat primo particularem affirmatiuam, aut indefinitam conuerti in parte. Secundo ſupponat tunc conſequentiam eſſe bonam, cum ex oppoſito conſequentiæ ſequitur oppoſitum antecedentis, & in conuerſione ſimiliter ſu ponit idem. Tunc eius probatio eſt, Si nullum b. eſt a. ergo nullum a. eſt b. Vel ergo ſequitur, vel non ſequitur. Si ſequitur, ergo regula bona eſt. Si non ſequitur, detur oppoſitum. Ecerit aliquod a, eſt b, ſit illud a. quod eſt b. c. ergo c. eſt b. ſed particularis vel indefinita conuertitur in parte per primam ſuppoſitionem, ergo b. eſt c. ſed c. eſt a. pee caſum aſſumptum, ergo b eſt a. & dicebatur in prima, quod nullum b. eſt a. Ergo illa conuerſio fuit bona, ex oppoſito enim conſequentis ſequitur oppoſitum antecedẽtis. Sed hæc expoſitio falſa eſt, quia tunc eſſet circularis oſtenſio, nam cum oſtendet particularem vel indefinitam affirmatiuam conuerti in parte. Vtetur conuerſione vniuerſalis negatiuæ, vt videbitur. Quare ſi in hac oſtenſione vtitur conuerſione indefinite vel particularis affirmatiuæ, erit circularis oſtenſio. Aliter ergo ſecundum Auerroem dicamus q; hæc regula probatur per ſyllogiſmum expoſitorium. Cuius medium eſt demonſtratum ad ſenſum, cui ambo extrema ineſſe patet ad ſenſum, Et licet ſyllogiſmus expoſitorius omni in figura fieri poſſit. Hic tamen vtitur eo in tertia figura. Hoc modo videlicet, hoc demonſtrando ipſum c, eſt a. Hoc demonſtrando idem c. eſt b. igitur b. eſt a. in tertia figura. Erit ergo probatio regulæ ſic: nullum b. eſt a. ergo nullum a. eſt b. Hæc conſequentia valet, vel non valet. Si valet, bona fuit conuerſio. Si non valet, detur contradictorium conſequentis. ſ. aliquod a. eſt b. & ſic illud a. quod eſt b. c. Tunc expoſitoriæ argumentor hoc demonſtrando c. eſt a. Eſt enim eius aliquid per caſum. Hoc demonſtrando idem c. eſt b per te qui dicis aliquod a. eſſe b. igitur in tertia figura b. eſt a. Sed hoc eſt oppoſitum antecedentis. Ergo conuerſio fuit bona, nam illa eſt bona conſequentia & conuerſio, in qua ex oppoſito conſequentis ſequitur oppoſitum antecedentis. Quo vero ad cõſtructionem attinet debes ſcire vt dictum eſt, quod Ariſtoteles prædicatum, ſemper ſumit in recto, ſubiectum vero ſemper in obliquo. Scilicet in datiuo caſu, & quidem non ab ratione hoc facit, quia per talem loquendi modum innuit ſubiectum eſſe ſub prædicato, vel eſſe aliquid prædicati. Inquid, primum quidem igitur ſit priuatiua vniuerſalis a. b. propoſitio & ſumit a. in primo loco more græco, quia prædicatum eſt ſupra ſubiectum eſt infra prædicatum. Sit igitur hæc propoſitio, nullum b. eſt a. Tunc argumentatur. Si ergo nulli b. ineſt a hoc eſt. Si hæc eſt vera, nullum b. eſt a. & b. nulli a. inerit. Hoc eſt hæc erit vera, nullum a. eſt b. probat per ſyllogiſmum in tertia figura expoſitorium, nam ſi alicui ineſt, ſit illud c. cui ineſt, quaſi dicat, ſi non, tunc eius oppoſitum videlicet aliquod a. eſt b. erit verum, & ſit illud c. igitur non verum erit nullum b. eſſe a. & probat expoſitoriæ, & inquit, nam c. quod eſt a. per caſum, aliquod eorum eſt quæ ſunt b. & ſic expoſitoriæ ſequitur, hoc demonſtrando c. eſt a. per caſum, hoc demonſtrando idem numero c. eſt b igitur b. eſt a. ſed dicebatur nullum b. eſſe a. Igitur conuerſio bona, quia ex oppoſito conſequentis, oppoſitum antecedentis ſequitur. Sed dubitatur quia Philoponus aſſerit Ariſtotelem probare hanc regulã per ſyllogiſmum contradictionis, qui dicitur ſyllogiſmus ad impoſſibile. Cuius ſignum eſt, quia ex oppoſito conſequentis deducit oppoſitum antecedentis. Auerroes autem dicit hanc probationem eſſe per ſyllogiſmum expoſitorium vt viſum eſt, Ergo videntur oppoſiti. Dici poteſt hanc probationem eſſe vtroq; modo, quo enim expoſitoriæ probatur b. eſſe a. per medium hoc aliquid, ſcilicet c. eſt probatio per ſyllogiſmum expoſitorium, quo vero ex oppoſito conſequentis deducitur oppoſitum antecedentis. Hæc probatio eſt ſyllogiſmus contradictionis. Siue ducens ad impoſſibile. Theophraſtus autem & Eudemus regulam probant per dictum de nullo. Hoc pacto. Si a. de nullo b. eſt. Ipſum a. ab omnibus partibus ipſius b. ſeparatur, quod autem ſeparatur ab aliquo, reciproce ab illo ſeparatur, hoc eſt ipſum ab illo, & econtrario ſeparantur. Quare b. nulli a. inerit. Separatum enim cum ſit ad aliquid, & relatiua reciproca mutuo ſe reſpiciant, & ſint conuertibilia, rationabiliter ſequitur. Si a ab omnibus b. ſeparatur. Contra quoq; b. ab omnibus a. ſeparabitur. Sed occurres, quia ſiue probatio Ariſtotelis ſit ſyllogiſmus contradictionis. Siue ſyllogiſmus expoſitorius, cum nondum horum definitio manifeſta ſit. Videtur ipſe vſus eſſe inſtrumento ignoto nobis. Et dicendum eſt, Ariſtotelem eſſe vſum his, vt ſunt nobis noti. Et manifeſti inſtinctis naturæ. Modo quo vulgares, & mathematici vtuntur ſyllogiſmis logicæ imperiti. Non autem vtitur eis, vt nobis ſunt manifeſti inſtitutis artis. Et hoc ſufficit Circa hæc quæritur de principijs regulatiuis ſyllogiſmorum expoſitoriorum. Eſt enim duplex ſyllogiſmus expoſitorius, Affirmatiuus, Vt hoc demonſtrato Socrate, eſt album. Hoc demonſtrato eodem eſt animal. Ergo animal eſt album. Et negatiuis, vt hoc demonſtrato Socrate nõ eſt lapis, hoc demonſtrato eodem eſt homo. Ergo homo non eſt lapis. Quæritur ergo de relatiuis principijs horũ, nam licet expoſitorius ſyllogiſmus fieri poſſit in omni figura, ſupponamus nunc hoc fieri in tertia: Affirmatiuos quidem, quoties prædicantur duo de eodem negatiuos vero, quoties maior eſt negatiua, & minor affirmatiua. Et tunc horum quæramus regulatiua principia. Nam facile ex his patet regula in omnibus. Reſpõdent Neoterici, q; regulatiuum principium affirmatiuorum eſt, quæcunq; ſunt eadem vni numero ſupponenti pro eodem numero hæc ſunt eadem inter ſe. Dicunt vni numero, quia non oportet ſi fuerint eadem vni ſpeciei, vel vni generi. Dicunt ſupponenti pro eodem, quia licet Socrates & Plato eſſent eadem, vni numero, quia tam Socrates, quàm Plato eſt idem vni numero, quia ſibi ipſi numero, non propterea ſunt eadem inter ſe. Hæc patent per iſtam regulam primi phyſicorum quæcunq; ſunt eadem inter ſe, ſunt eadem vni tertio: Quia non ſunt eadem vni numero ſupponenti pro eodem. Negatiuorum vero principium eſt, quãdo aliqua ſunt eadem inter ſe, quicquid remouetur, ab altero eorum, remouetur ab altero, & tu intelligas (vt prius) q; ſcilicet ſint eadem inter ſe diſcrete, & indiuidualiter, vel ſingulariter. Contra hæc videtur, quod non dicantur hæc logicæ. De rigore enim logico, hæc eſt falſa, quæcunq; ſunt eadem vni tertio numero ſupponenti pro eodem ſunt eadem inter ſe. Quia nullæ res mundi poſſunt eſſe eædem inter ſe, quia aliqua eſſe eadem inter ſe eſt oppoſitio in obiectis, ſequitur enim ſunt, eadem inter ſe, ergo ſunt eadem. Sunt eadem ergo ſunt entia, ſunt entia, ergo ſunt plura, ſunt plura, ergo diuerſa inter ſe, diuerſa inter ſe, ergo non eadem inter ſe. Quare a primo ad vltimum. Si aliqua ſunt eadem inter ſe, hæc non ſunt eadem inter ſe, ſed diuerſa inter ſe. Præterea quælibet duo entia mundi ſunt a quolibet ente tertio diuerſa, ergo nulla entia mundi poſſunt eſſe eadem vni tertio. Simili ratione refutari poteſt principium regulatiuum negatiuorum. Propterea ſortitolæ dicunt q; hæc principia regulatiua ſunt propoſitiones falſæ, vt accipiuntur pro ſe, vt vero accipiuntur pro ſibi conſimilibus in ſenſu, ſunt veræ. Hæc.n. propoſitio quæcunq; ſunt eadem vni tertio ſunt eadem inter ſe, propter rationes factas falſa eſt de rigore logico pro ſe, ſed pro vna conſimili in ſenſu eſt vera. Verbi cauſa, pro hac, quicunq; duo termini coniunguntur vni termino tertio ſingulari ſupponenti pro eodem, coniunguntur inter ſe, modo res ſignificata per illum tertium terminum non ſit eadem cuilibet di-

Secunda expõ. — Cõſtructio verborũ. — Dubiũ. — Secundo. — Probã. Theoph. Eudemi. — Prima q̃ de regulatiuis principijs ſyllogiſmorũ expoſitoriorum. — Prima reſponſio. — Refutatio. — Solu. ſortil colarum.

bet diuerſarum rerum. Hanc particulam addunt propter illum terminum eſſentia diuina, qui eſt terminus ſingulariſſimus, veruntamen res eſt eadem cuilibet diuerſarum rerum, vt filio, & patri, & ſpiritui ſancto. Et ideo non valet, hæc diuina eſſentia eſt pater, hæc eadem numero eſt filius, ergo filius eſt pater. Quoniam res ſignificata per terminum ſingularem tertium, qui extremi termini coniunguntur, eſt eadem cuilibet diuerſarum rerum. Bene tamen diuina eſſentia propter eius infinitudinem, poteſt eſſe eadem cuilibet diuerſarum rerum, eadem enim numero eſt pater, & filius, & tamen filius non eſt pater. Alij dicunt principium eſſe intelligendum ſic, quicunque duo termini coniunguntur vni termino tertio ſupponenti pro eodem, coniunguntur inter ſe, modo coniungantur illi vniuerſaliter, nam hæc eſſentia diuina eſt pater, hæc eſſentia diuina eſt filius, & non ſequitur ergo filius eſt pater, quia pater & filius non coniunguntur vniuerſaliter illi termino eſſentia, licet enim hæc eſſentia ſit pater, nõ tamen omne, quod eſt eſſentia, eſt pater, quia ſpiritus ſanctus eſt eſſentia, & non eſt pater. Similiter licet eſſentia ſit filius, non tamen omne quod eſt eſſentia, eſt filius, Ideo non ſequitur filius eſt pater.

Eodem modo intelligi poteſt principium regulatiuum negatiuorum, quando enim ſunt aliqui termini, qui coniunguntur inter ſe ſimpliciter, & vniuerſaliter, quicquid remouetur ab altero, remouetur ab altero, dicunt vniuerſaliter, quia non ſequitur, pater non eſt filius, pater eſt eſſentia, ergo eſſentia non eſt filius, nam licet pater ſit eſſentia, non tamen quicquid de eſſentia dicitur, quoniam de eſſentia dicitur ſpiritus ſanctus, qui non dicitur de patre. Quare dicunt has propoſitiones omnes de rigore logico pro ſe eſſe falſas, pro conſimilibus in ſenſu ſunt vere. Nec reſponſio hæc aliena videtur ab his, quæ

Alex. expõ.

Alexander dicebat. Hæc enim propoſitio omne b, eſt a, vel aliquod b, eſt a, quibus frequenter Ariſtoteles vtitur eſt falſa, vt propoſitio ſonat, tamen vt interpretatur, vera eſt. Interpretatur enim omnis homo eſt animal, vel aliquod animal eſt album. Sic hæc regulatiua principia ſunt falſa, vt ſonant, & vt ſumuntur pro ſe, vt interpretantur, ſunt vera.

Auer. expoſitio.

Auerroes autem in paraphraſi velle videtur, q affirmatiui expoſitorij regulentur hoc principio, quæcunq; inſunt vni numero demonſtrato ad ſenſum. Alterum alteri inſit, neceſſe eſt. Dico vni numero, quia licet Socrates, & Plato inſit homini, non tamen Socrates Platoni vel econtrario ineſt, non. n. homo eſt vnum numero. Dico demonſtrato ad ſenſum, quia non ſequitur, deus eſt ſapientia, deus eſt bonitas, ergo bonitas eſt ſapientia. Cauſa eſt, quia licet medium ſit hoc aliquid, & ſingulariter, non eſt demonſtrabile ad ſenſum: Simili modo

Refutatio.

de principio regulatiuo negatiuorum dici poteſt. Quæ expoſitio non mihi placet. quia tunc expoſitorijs ſyllogiſmis non poſſemus vti, niſi in rebus ſenſibilibus. At Catholici, & Philoſophi eis vtuntur in omnibus ſcilicet tam in rebus ſenſibilibus, quam in rebus inſenſibilibus. Præterea medio exiſtente hoc aliquid, ſiue demonſtretur ad ſenſum ſiue non, neceſſe eſt extrema coniungi. Illa enim coniunguntur virtute medij, quod eſt vnum aliquid, vt dicit Ariſtoteles, & non ob

Dilucidatio.

aliam cauſam. Dico ergo peripatetice ſentiendo, quòd regulatiuum principium affirmatiuorum eſt, quæcunq; inſunt vni tertio, quod eſt hoc aliquid ac ſimpliciter vnum numero. Illa inter ſe coniunguntur. Modo illa, quæ tertio inſunt, non ſint relatiua. Dico modo non ſint relatiua, quia non ſequitur hoc demonſtrando motum eſt paſsio, hoc demonſtrando eum motum numerum eſt actio. Ergo actio eſt paſsio, aſſumpta ſunt vera tertio libro Phyſicorum. Idem enim motus numero eſt actio & paſsio formaliter, & tamen nunquam concederem q actio eſt paſsio vel econtrario formaliter. Præterea nõ ſequitur hoc demonſtrando Socratem eſt pater, hoc demonſtrando eundem eſt filius. Ergo filius eſt pater. Et cauſa huius eſt, quia vna res abſoluta poteſt eſſe duæ res reſpectiuæ diuiſiuæ ſecundum peripateticos. Hoc pacto cauillus contra perſonas diuinas deletur. Quia licet hic deus ſit pater, & hic deus ſit filius, non ſequitur ergo filius eſt pater, quia extrema, quæ vni tertio coniunguntur, ſunt res relatiuæ, & medium eſt res abſoluta, quæ poteſt eſſe eadem cuilibet diuerſarum rerum relatiuarum. Ex his ſequitur expoſitio principij regulatiui negatiui, quando enim ſunt aliqua, quorum alterũ alteri, quod eſt hoc aliquid, & vnum numero ſimpliciter ineſt, & non ſunt relatiua, ſi aliquid abſolutum remouetur ab illo numero, etiã ab altero remouebitur, intelligatur enim eodem modo, videlicet in abſoluti, & non in relatiuis. Ex quibus ſequitur primo q ſecundum peripateticos eadem res numero poteſt eſſe diuiſiuæ diuerſæ res, etiam in creatis rebus. Patet hoc, quando illa res eſſet abſoluta, & res diuerſæ eſſent relatiuæ, vt in exemplo Ariſtotelis dictum eſt de motu, qui idem numero eſt formaliter actio, & paſsio. Et in exemplo de Socrate, qui idem numero eſt pater, & filius. Cuius oppoſitum aſſerunt non nulli Neoterici, dicunt enim Solum verum hoc eſſe in rebus increatis. Patet ſecundo q regulatiua principia horum ſyllogiſmorum, non ſunt, illa. ſ. quæcunq; ſunt eadem vni tertio, & reliqua. Sed hæc, quæcunque abſoluta inſunt vni tertio, quod eſt hoc aliquid, neceſſe eſt coniungi. Et illud, quando aliqua duo abſoluta ſunt, quorum alterũ alteri ineſt, quod eſt hoc aliquid. Si aliquod abſolutum negatur ab illo quod eſt hoc aliquid, neceſſario negabitur ab altero. Hæc enim ſunt vera de rigore logico, & de rigore phyſico. Quod ſi illa non pro ſe accipiantur. Sed pro alij ſibi conſimilibus in ſenſu, poſſunt tollerari modo, quo ſuperius diximus. Hæc de regulatiuis principijs ſyllogiſmorum expoſitoriorũ dicta ſatis.

Cõtra opinionẽ aliquorum.

De regulatiuis principijs conſequentiarum.

Quæritur ſecundo de regulatiuis principijs conſequentiarum. Ariſtoteles enim viſus eſt velle, omnium conſequentiarum principium eſſe, quoties ex oppoſito conſequentis ſequitur oppoſitum antecedentis. Nunc cum ex oppoſito conſequentis ſequitur oppoſitum antecedentis, conſequentia eſt bona, & ecõtrario, cum conſequentia eſt bona, ex oppoſito conſequentis ſequitur oppoſitum antecedentis. Sed cõtra primo, quia conſequentia non eſt bona, niſi ſit enthymema, enthymema non eſt bonum, niſi reguletur per dici de omni, vel dici de nullo, vt Ariſtoteles aſſerit ſecundo huius, ergo regulatiua principia conſequentiarum ſunt dici de omni, & dici de nullo. Præterea hæc conſequentia eſt & bona & neceſſaria, tantum pater eſt, ergo non tantum pater eſt, vt deducenti à primo ad vltimum patet, & tamen oppoſitum conſequentis. ſ. illud tantum pater eſt, ſtat, immo eſt idem cum antecedente. Ergo illud nõ eſt bonum conſequentiarum principium regulatiuum. Pro oppoſita parte eſt Ariſtoteles qui probans neceſsitatem illius conſequentiæ, vſus eſt illo principio.

Vide dilucidatorem enunciato 41. logicæ ad rem.

De nomine & definitione cõſequẽtiæ.

Circa quæſitum iſtud, primo videndum eſt quid ſit conſequentia. Eſt enim res hæc non leuis. Non enim apud veteres peripateticos quid ſit conſequentia, aut nomen conſequentiæ fuit ſatis quæſitum. Hæc enim videtur iuniorum inuentio, non ab aliquo priorum perquiſita.

Synepia quid. Lege præclara ad rẽ 40. enũciato log. dilucidatoris.

Dicamus ergo primo q veteres, & præſertim Græci conſequentia vſi ſunt, quam Ariſtoteles aliquando ſynepiam appellauit, hoc eſt conſequutionem, ſiue conſequentiam. Sed quid ſynepia ſit, non leue eſt tradere. Quidam dixerunt, quòd conſequentia eſt illatio conſequentis ex antecedente, vt homo currit, ergo animal currit.

Prima definitio. Refutatio.

Quæ definitio multipliciter eſt incompetens, primo quia non explicat abſolutam rationẽ conſequentiæ, ſed relatiuam. Præterea hæc definitio datur per æque, ignota, nam & antecedens, & conſequens quid ſint, ſunt mihi æque ignota, ſicut ipſa conſequentia. Secũdo quia ex hac definitione non habetur genus conſequentiæ, non enim ſcimus ex hac. Si conſequentia ſit propoſitio, an ſyllogiſmus, an argumentum. Præterea homo currit & animal currit, eſt illatio, & quidem conſequentis ex antecedente, & tamen nõ eſt conſequentia, antecedens patet, quia inferre eſt vnum afferre poteſt alterum, quorum vnum præcedit, alterum ſequitur.

Alia definitio.

Alij dixerunt, q cõſequentia eſt propoſitio hypothetica compoſita, ex antecedente, & conſequente, mediante nota aut conditionis aut rationis denotantis antecedente, & conſequente ſimul formatis impoſsibile eſſe, vt antecedẽs ſit verum & conſequens falſum. Circa quam definitionem debes ſcire, q omnis nota rationis, vel conditionis, ſua vi, & proprietate ſignificat impoſsibile eſſe, vt antecedens verum ſit, & conſequens falſum, modo antecedens, & conſequens ſimul formẽtur. Hæc enim eſt eius ſignificandi proprietas. Dixerunt modo antecedens & conſequens ſimul formentur, propter hanc conſequentiam, omnis propoſitio eſt affirmatiua, ergo nulla propoſitio eſt negatiua. Quia ſi omnis propoſitio eſt affirmatiua, non poteſt ſecum ſimul formari hæc videlicet nulla eſt negatiua,

gatiua, quia hæc eſt ſimpliciter falſa, non enim eſt vera, quando non eſt, quia ſi non eſt, non eſt vera. Nec quando eſt, quia quando eſt, eius contradictoria eſt vera. (aliqua propoſitio eſt negatiua demonſtrata illa met, nulla eſt negatiua, tamen ſi antecedens illud, omnis propoſitio eſt affirmatiua, & illud conſequens, nulla propoſitio eſt negatiua, ſimul formentur, impoſsibile eſt vt antecedens ſit verum & conſequens falſum. Non enim poteſt eſſe, vt omnis ſit affirmatiua, niſi nulla ſit negatiua. Ergo ſecundum hanc opinionem conſequentia eſt propoſitio hypothetica compoſita ex antecedente, & conſequente mediante nota conditionis, aut rationis coniunctis, quæ nota denotat antecedente, & conſequente ſimul formatis, impoſsibile eſſe vt ſit verum antecedens, & conſequens falſum.

Dubiũ.

Sed dices, verum in conſequentia mala, nota conditionis, vel rationis denotet hoc, ſcilicet vt antecedente & conſequente ſimul formatis impoſsibile ſit antecedens eſſe verum, & conſequens falſum. Si ſic, ergo omnis conſequentia erit bona. Si non. Ergo definitio non competit omnibus.

Solutio.

Dicendũ φ in omni conſequentia nota rationis, vel conditionis denotat illud, & nego tunc omnem conſequẽtiam eſſe bonam, quia licet denotet illud, ſtat conſequentiam non eſſe talem, quia eſt mala, vnde bona erit, vbi nota illud notat, & eſt, mala autem vbi nota illud denotat, & non eſt. Non enim ex eo φ in propoſitione verbum denotat aliquid eſſe, vel non eſſe, illud eſt, quia in hac propoſitione homo eſt lapis, verbum eſt, denotat hominem eſſe lapidem, & tamen non eſt lapis.

Refutatio.

Et licet hæc definitio poſsit tollerari, pace eorum dixerim qui eam attulerunt, videtur ſuperflua, quia ſi eſt compoſita ex nota rationis vel conditionis erit hypothetica, ergo fruſtra additur illa particula hypothetica.

.ij. definitio.

Secundo datur per nobis ignota, atque.n. mihi ignotum eſt quid antecedens, & conſequens ſunt, & conſequentia.

Refutatio.

Alij dixerunt, φ conſequentia eſt argumentum, in quo vno aſſumpto, aliud neceſſario ſequitur. Dicunt argumentum loco generis, nam omnis conſequentia eſt, argumentũ, & non contrario, dicunt vno aſſumpto, ad differentiam ſyllogiſmi, dicũt aliud neceſſario ſequitur ad differentiam exempli, & inductionis. Et licet hæc definitio ſit magis peripatetica, tamen non eſt vniuerſalis, quia tunc conſequentia mala non eſſet conſequentia. Præterea tũc ſolum enthymema eſſet conſequentia, hoc autem falſum eſt quia a conuerſa ad conuertentem, ab exponentibus ad expoſitam ſunt conſequentiæ, quæ non ſunt enthymemata, cum non poſſint reduci ad ſyllogiſmos. Simili ratione multæ terminorum probationes ſunt conſequentiæ, quæ non ſunt enthymemata, cum non poſsint reduci ad ſyllogiſmum.

Synepia ſiue conſequentia quid.

Quare dicamus, φ ſynepiam, ſiue con ſequutionem Græci appellant propoſitionem compoſitã ex duabus propoſitionibus, vel reducibilibus ad duas, quæ cõiunguntur per notam rationis, denotantem vtriſq; propoſitionibus formatis, φ impoſsibile eſt antecedens eſſe verum, & conſequens falſum. Dicunt propoſitionem compoſitam ad differentiam propoſitionis ſimplicis, quæ non poteſt eſſe conſequentia, dico ex duobus propoſitionibus, vel reducibilibus ad duas propoſitiones, propter ſyllogiſmum, & inductionẽ, & alias multas compoſitas propoſitiones, quarum prima poteſt eſſe compoſita, & tamen ſunt conſequentiæ, quia omnes reducuntur ad duas. Dico coniunctas per notam rationis ad differentiam propoſitionum copulatiuarum, & talium, addidi denotantem vtriſq; propoſitionibus & reliqua, ad explicandam proprietatem notæ rationis: vt ſciatur differentia notæ rationis, a nota copulationis, & cæteris. Hactenus de definitione.

De diuiſ. Lege elucidatorem 14. enũciatio logi.

De diuiſione dicamus, φ conſequentiarum alia eſt bona, alia mala non enim diuiditur per veram & falſam, quia cõſequentia eſt propoſitio hypothetica vel ad illam reducitur, modo ſtat hypotheticam eſſe bonam, & neceſſariam, cuius nec antecedens, nec conſequens eſt verum, nec ipſa eſt vero. Bonam autem, & neceſſariam, malam & non neceſſariam pro eiſdem acceperunt. Eſt conſequentia bona, quando illud, quod notatur per notam rationis, eſt vt notatur, eſt mala, quando illud quod notatur per notam rationis, non eſt, vt notatur.

De requiſito ad bonam conſequentiam. Prima po. Refutatio.

Tertio videamus quid requiritur ad bonam conſequentiam. Ad quod reſpondent Neotericorum nonnulli, φ ad bonitatem conſequentiæ requiritur & ſufficit, φ impoſsibile eſt antecedens eſſe verum, & conſequens falſum. Sed hæc poſitio eſt error, nam hæc conſequentia eſt bona, & neceſſaria, omnis propoſitio eſt affirmatiua. Ergo nulla propoſitio eſt negatiua, antecedens tamen poteſt eſſe verum omnibus propoſitionibus negatiuis annihilatis, poſſunt.n. omnes negatiuæ annihilari, remanente illo antecedente, & tamen conſequens eſt falſum & impoſsibile. Quia demõſtrata illa, nulla propoſitio eſt negatiua eius contradictorium eſt verum, ſcilicet aliqua propoſitio eſt negatiua, & ſic illa eſt falſa, nulla propoſitio eſt negatiua.

Correctio prima.

Ideo alij Neotericorum corrigunt primum modum, & dicunt, φ debet intelligi conſequentiam eſſe bonam, quando formatis antecedente & conſequente impoſsibile eſt antecedens eſſe verum, & conſequens falſum. Modo quando ponitur caſus, quod annihilentur omnes negatiuæ propoſitiones, tunc illud conſequens non poteſt eſſe formatum, quia cũ ſit propoſitio negatiua, etiam ipſa annihilatur, & ſic in caſu non poteſt eſſe ſimul formatum cum antecedente. Propterea oportet addere, bonam eſſe conſequentiam quando impoſsibile eſt antecedens eſſe verum, & conſequens falſum. Si illa ſimul formentur. Et ſic ſi illo antecedente formato, formetur illud conſequens, ergo nulla propoſitio eſt negatiua, impoſsibile eſt antecedens eſſe verum, & conſequens falſum. Quia ſi neceſſario verum eſt, φ omnis propoſitio ſit affirmatiua, neceſſario oportet, vt nulla poſitio ſit negatiua, licet conſequens ſit impoſsibile, tamen formatis, ſi antecedens eſt neceſſarium, conſequens erit neceſſarium.

Correctio

Sed hæc additio non videtur ſufficere, quia ſi fiat hæc conſequentia deus eſt, ergo hæc conſequentia non valet, demonſtrando per illud pronomen hæc, hanc eandem conſequentiam, antecedens eſt neceſſarium, & conſequens ſimiliter, & antecedens, & conſequens ſimul formantur, & tamen conſequentia nulla eſt, ergo non ſufficit dicere bonam eſſe, cum formatis antecedente, & conſequente impoſsibile eſt antecedens eſſe verum, & conſequens falſum, eſt.n. dabilis inſtantia de hac conſequentia, vt dixi, deus eſt. Ergo hæc conſequentia non valet, ipſa met conſequentia demonſtrata. Cum in hac & antecedens, & conſequens ſint neceſſaria, & tamen nulla eſt conſequentia.

Secunda correctio.

Ideo adhuc poteſt corrigi, vt intelligatur hoc pacto, conſequentia bona eſt, in qua antecedente, & conſequente ſimul formatis, impoſsibile eſt antecedens eſſe verum, & conſequens falſum, modo conſequens non repugnet proprietati notæ illationis, & ſic eſt in caſu, illud enim conſequens hæc conſequentia non valet, de directo repugnat proprietati notæ illationis, quæ eſt (vt diximus) φ antecedens impoſsibile eſt eſſe verum, & conſequens falſum. Illud enim conſequens, hæc conſequentia nõ valet, deſtruit proprietatem notæ rationis. Intelligatur ergo, conſequentia bona eſt, in qua antecedente, & conſequente ſimul formatis, impoſsibile eſt antecedens eſſe verum, & conſequens falſum, modo ſignificato conſequentis non deſtruat proprietatem notæ illationis. Ex quibus ſequitur tria requiri atque ſufficere ad bonam conſequentiam. Primum φ impoſsibile eſt antecedens eſſe verum, & conſequens falſum. Secundum φ illud ſit antecedente & conſequente ſimul formatis. Tertium, quòd conſequentis ſignificatio non deſtruat proprietatem notæ illationis.

De diuiſione conſequentiæ. Dilucidator improbat iſtam diuiſionẽ. 46 enũciatio log.

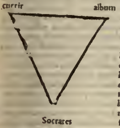
De diuiſione vero bene conſequentiæ. Neoterici dixerunt aliam eſſe formalem, materialẽ aliam, & per formalem non intelligunt eam, quæ formam habet conſequentiæ, quia cum formale in conſequentia ſit id, quod notat nota illationis, omnis eſſet formalis. Nec per materialem intelligunt eam, quæ habet materiam conſequentiæ, quæ eſt antecedens & conſequens, quia omnis eſſet materialis. Sed per formalem intelligunt, quæ ſeruata conſimili diſpoſitione terminorum in omnibus terminis eſt bona, diſpoſitio enim terminorum forma eſt in caſu. Per materialem vero intelligunt, quando ſeruata ſimili diſpoſitione terminorum, non in omnibus terminis eſt bona.

Peripatetica diuiſio conſequentiæ bonæ.

Et licet hæc diuiſio poſsit tollerari, non tamen eſt peripatetica. Propterea peripatetica diuiſio eſt, φ bonarum alia eſt bona per ſe, alia eſt bona per accidens, bona per ſe eſt, qua nulla aſſumptione indiget ad hoc, vt ſit bona nec vt videatur bona. Huius generis ſunt conuerſiones, probationes terminorum, quæ non ſunt bonæ, quia per aſſumptionem alicuius alterius propoſitionis ſunt bonæ, vel reducuntur ad bonam. Bona vero per accidens, eſt quæ eſt bona per reductionem ad bonam per ſe, vtpote

pote

pote aſſumptione alicuius propoſitionis. Vt homo currit, ergo animal currit, hæc.n.reducitur ad per ſe bonam aſſumptione illius, omnis homo eſt animal. Ea.n.aſſumpta, fit ſyllogiſmus tertiæ figuræ, qui eſt conſequentiæ per ſe. Bona per accidens adhuc eſt duplex, alia bona per accidens ſimpliciter, quæ reducitur ad per ſe bona aſſumptione propoſitionis neceſſariæ. Vt in exemplo dato, alia eſt bona per accidens, vt nũc, vt pote quæ reducitur ad bonam per ſe aſſumptione propoſitionis, quæ eſt vera, vt nunc. Vt Socrates currit, ergo album currit, Hæc enim bona eſt vt nunc, quia poſito q̃ Socrates ſit albus, hæc conſequentia eſt bona vt nunc. Socrates currit. Ergo album currit, quia reducitur Socrates currit. Socrates eſt albus, ergo album currit. Ex quibus ſequitur, omnem materialem bonam eſſe formalem reductiue ſi per conſequentiam materialem intelligamus bonam per accidens, & per formalem, bonam per ſe quia omnis talis reducitur per aſſumptionẽ vnius propoſitionis ad formalem. Sequitur ſecundo enthymema bonum, & neceſſarium non eſſe formalem conſequentiam, niſi reductiuæ, bene tamen eſt conſequentia per accidens & materialiter bona, & quidem alteruoi vt nunc bonum, alterum ſimpliciter bonum.

Quod eſt materialis ſit formalis.

Quale enthymema.

Regulæ prima.

Iuxta has diuiſiones ponunt regulas, primam, ad impoſſibile implicans contradictionem formaliter, conſequentia formali & per ſe ſequitur quodlibet, intelligo ſic, q̃ ad quamlibet propoſitionem, quæ formaliter implicat contradictionem, ſequitur conſequentia formali, & per ſe quælibet propoſitio mundi. Verbi cauſa, ad hanc Socrates eſt, & Socrates non eſt, quæ de forma implicat contradictionem, ſequitur igitur homo eſt equus, & quidem conſequentia formali per ſe.

2. regula.

Secundam regulam ex impoſſibili ſequitur quodlibet, intelligo ad quamlibet propoſitionem impoſſibilem ſequitur quælibet propoſitio mundi, non quidem conſequentia formali, & per ſe, ſed materiali, & per accident ſimiliter. Hæ ſunt duæ regulæ de antecedente impoſſibili. Sed de probatione harum regularum non parua eſt quæſtio.

Primꝰ modus probandi.

Quidam has vtraſq; probãt, quia ex oppoſito conſequentis, & ipſo antecedente fit vna copulatiua repugnans. Si enim ſic fecero, homo eſt equus, ergo tu es Romæ, ex oppoſito conſequentis, quod eſt tu non es Romæ, & antecedente.ſ.homo eſt equus, fit hæc copulatiua, homo eſt equus, & tu non es Romæ. Modo hæc copulatiua eſt impoſſibilis, quia partes repugnant, quia impoſſibili propoſitioni quælibet alia repugnat. Cum non poſſit ſecum eſſe ſimul vera aliqua, propter eius impoſſibilitatem. Similiter ſi antecedens eſt propoſitio impoſſibilis implicans formaliter contradictionem, etiam ex oppoſito conſequentis, & ipſo antecedente fit vna copulatiua, impoſſibilis.

Refutatio.

Sed pace tantorum dixerim, ſi iſtæ duæ regulæ eſſent veræ, quia ex oppoſito conſequentis, & ipſo antecedente fit vna copulatiua repugnans, tunc facile eſſet deſtruere omnem propoſitionem impoſſibilem, deducerem.n. vnam quamuis eſſet bona conſequentia, & ſic ex illa impoſſibili vacuum eſt, deducerem te eſſe Romæ, & deum non eſſe, & ſic facere eſſet illam deſtruere. Ariſto. autem valde laborauit. Ergo hæc ſunt friuolæ dicta.

Alius modus.

Propterea dico q̃ ex propoſitione impoſſibili implicante cõtradictionem formaliter, ſequitur quælibet propoſitio mundi conſequentia formaliter, & per ſe, verbi cauſa. Socrates eſt, & Socrates non eſt, igitur homo eſt equus. Deduco formaliter ſic Socrates eſt, & Socrates non eſt, igitur Socrates non eſt, hæc conſequentia eſt formalis, & per ſe a tota copulatiua ad alteram eius partem, reſeruetur ergo illud conſequens in pectore. Rurſus ſequitur Socrates eſt, & Socrates non eſt. Ergo Socrates eſt, conſequentia eſt formalis & per ſe (vt prius) a tota copulatiua ad alteram eius partem. Rurſus ſequitur Socrates eſt igitur Socrates eſt vel homo eſt equus: conſequentia eſt formalis, & per ſe, quia formaliter omnis propoſitio infert ſe ipſam, cum qualibet propoſitione in vna disiunctiua, tunc argumentor. Socrates eſt, vel homo eſt equus, ſed Socrates non eſt, quia reſeruata fuit prius hæc propoſitio in pectore, videlicet Socrates nõ eſt, igitur homo eſt equus & ſicut hæ duæ conſequentiæ ſunt formales, ita poſſumus argumentari in omnibus. Patet ergo ex propoſitione impoſſibili formaliter implicante contradictionem, ſequi formali conſequentia quamlibet propoſitionem mundi, & etiam per ſe.

2. regula.

Secunda vero regula probatur ſupponẽdo definitionem conſequentiæ bonæ per accidens ſimpliciter. Eſt.n. conſequentia bona per accidens, quæ aſſumptione alicuius propoſitionis reducitur ad bonam per ſe, per accidens vero ſimpliciter, quæ aſſumptione propoſitionis neceſſariæ, reducitur ad bonam per ſe, hæc patent ex definitionibus. Sit igitur propoſitio impoſſibilis hæc, homo eſt equus, & argumentor homo eſt equus, ergo tu es Romæ. Vel hæc ſequitur, vel non ſequitur, ſi ſequitur, pari ratione ſequitur, quæcunq; alia, & ſic habetur regula, q̃ ex impoſſibili propoſitione ſequatur quælibet propoſitio. Si non ſequitur aſſumatur cum illa impoſſibili, eius contradictoria, quæ erit neceſſaria, quia contradictoria propoſitioni impoſſibili, eſt neceſſaria, & fiat hoc antecedens, homo eſt equus, & nullus homo eſt equus, & procedam ſic, homo eſt equus, & nullus homo eſt equus: igitur nullus homo eſt equus, a tota copulatiua, ad alteram eius partem, reſeruetur hæc.ſ. nullus homo eſt equus, in pectore, & iterũ ſequitur homo eſt, equus, & nullus homo eſt equus. Ergo homo eſt equus. Similiter a tota copulatiua ad alteram eius partem. Vltra homo eſt equus, ergo homo eſt equus, vel tu es Romæ, tenet argumentum, quia quælibet propoſitio infert ſe cum quauis alia in vna disiunctiua. Vltra homo eſt equus, vel tu es Romæ, ſed per ſeruatam nullus homo eſt equus, ergo tu es Romæ. Tenet.n. a disiunctiua cum deſtructione vnius partis ſuper alteram partem. Ergo ſi homo eſt equus, tu es Romæ, quæ conſequentia eſt bona per accidens, & ſimpliciter, quia reducitur ad per ſe aſſumptione vnius propoſitionis neceſſariæ.

Quod ſit peripateticus.

Hic modus probandi eſt peripateticus, quia Ariſt. deſtruens vacuum, aſſumit aliquam propoſitionem neceſſariam, cum illa impoſſibili vacuum eſt, & ex illis infert vnam impoſſibilem apud omnes, ex qua illata deſtruit vacuum. Quia cum ſequatur impoſſibile, & ratione neceſſariæ aſſumptæ. Sequitur quia poſitio vacui eſt impoſſibilis. Simili modo deſtruit infinitum. Simili ratione deſtruit multitudinem mundorum. Semper.n. cum impoſſibili antecedente aſſumit vnam, vel plures propoſitiones neceſſarias, ex quibus poſtea infert euidenter impoſſibile, e quo poſtea deſtruit poſitionem, nam cum impoſſibile illud ſequatur ad aſſumpta, & non ad propoſitionem neceſſariam coaſſumptam. Sequitur ad poſitionem aduerſarij, & ſic habet illam eſſe impoſſibilem. Hunc modum ergo peripateticũ arbitror, cum ſemper eo vtatur Ariſtoteles, cum vult deſtruere aliquam poſitionem impoſſibilem.

3. regula.

Ex his ſequitur tertia regula videlicet q̃ propoſitio neceſſaria ſequitur ad quamlibet propoſitionem. Probatur, quia oppoſitum propoſitionis neceſſariæ, quæ eſt conſequens, eſt propoſitio impoſſibilis, ſed ad eam ſequitur quælibet propoſitio per antedictas regulas. Ergo tale neceſſarium ſequetur omnem propoſitionem, quia bona conſequentia eſt, quando ex oppoſito conſequentis infertur oppoſitum antecedentis. Quare ſi ex impoſſibili ſequitur quodlibet, quod eſt oppoſitum neceſſario, neceſſarium ſequetur omnem propoſitionem.

4. regula.

Quarta regula, ad quamlibet propoſitionem falſam ſequitur per accidens vt nunc quælibet propoſitio mundi. Probatur ſit hæc falſa. Socrates mouetur, poſito q̃ ſedeat. Dico ad hanc ſequi omnem aliam, verbi cauſa, tu es Romæ, & ſic de alijs probatur, quia vel ſequitur, vel non ſequitur, ſi ſequitur, habeo propoſitum. Si non ſequitur, aſſumo illam. Socrates mouetur, & ſuam cõtradictoriam.ſ. Socrates non mouetur, quæ eſt vera, vt nunc, Et argumentor, vt prius. Socrates mouetur, & Socrates non mouetur, igitur Socrates non mouetur, a tota copulatiua ad alteram eius partem, & ſeruetur hæc Socrates non mouetur in pectore, vltra Socrates mouetur, & Socrates non mouetur. Ergo mouetur per eandem regulam. Vltra Socrates mouetur, ergo Socrates mouetur, vel tu es Romæ, vt prius. Sed per reſeruatam. Socrates non mouetur. Ergo tu es Romæ,

ſimili

5. regula.

ſimili ratione in omnibus. Ex hac regula ſequitur quinta, q̃ propoſitio vera ſequitur ad omnem aliam propoſitionem. Patet, quia eius oppoſita eſt falſa ad quam ſequitur quælibet propoſitio mundi. Si ergo ex oppoſito veræ ſequitur omnis propoſitio, ex oppoſito veræ ſequetur oppoſitum eius, ex qua infertur, ipſa vera, ergo fuit bona conſequentia: Hoc pacto ergo regulæ iuniorum, poſſunt accommodari his, quæ peripatetici dicunt. Et licet hæc refutari non poſſint peripatetice ſentiendo, dicamus, q̃ conſequentia eſt oratio, in qua vno aſſumpto, vel pluribus, quæ habent vicem vnius aliquid ſequitur neceſſario. Dico oratio, quia eſt genus omnium argumentorũ. Dico in quo vno aſſumpto, vel pluribus vim vnius habentibus, propter enthymema vel ſyllogiſmum. Dico aliquid, & non aliud ſequitur ad differentiam ſyllogiſmi, vbi ſequitur aliud. In conſequentia poteſt ſequi aliud, & aliquid nõ penitus diuerſum ab aſſumpto. Dico neceſſario ad differentiam conſequentiæ malæ, quia ſicut ſyllogiſmus, in aliquibus aſſumptis non ſequitur aliud neceſſario: non eſt ſyllogiſmus, ſic conſequentia, non eſt conſequentia, vbi aſſumpto vno nihil neceſſario ſequitur. Præterea additur hæc particula ad differentiam exempli, & Inductionis. Sed contra hanc definitionem ſequitur conſequentiam eſſe enthymema, ſic. n. definitur enthymema. Præterea tunc conuerſiones, & probationes terminorum eſſent conſequentiæ, contra ea, quæ ſuperius diximus. Dicendum q̃ conſequentia, eſt enthymema, & omne enthymema eſt conſequentia, nec hoc eſt contra ſuperius dicta. Secundo dico, vt dixi, quod conuerſiones & probationes terminorum ſicut ſunt argumẽta ſecundum quid, ita ſunt enthymema ſecundum quid. Habent. n. de ratione argumenti neceſſitatem conſequentiæ. Non autem habent, vt faciant fidem de re dubia, vt diximus. Hoc ergo modo concedo probationes terminorum, quæ pro maiori parte ſunt interpretationes terminorum, & conuerſiones, et id genus eſſe enthymemata, argumenta, & conſequentias ſecundum quid, non autẽ ſecundum omnem conditionem, vt diximus. Non enim ſunt rationes facientes fidem de re dubia, bene ergo dictum eſt q̃ ſunt terminorum interpretationes, potius quàm argumenta, cum nullam fidem faciant de re dubia Diuiſio vero peripatetica hæc eſt, q̃ conſequentiarum. Alia eſt bona per ſe. Et alia bona per accidens. Bona per ſe eſt, quæ nulla alia propoſitione eget, vt ſit, & videatur bona Bona per accidens, eſt, quæ eget vna, vel pluribus vt ſit, & videatur bona. Quæq; eſt aut bona ſimpliciter, aut vt nũc, vt diximus in correctione eorum, quæ dixerunt Iuniores. His habitis, dico, q̃ omnium conſequentiarum vniuerſale regulatiuum principium eſt, quoties contradictorium conſequentis, repugnat antecedenti. Nam quoties cõtradictorium conſequentis, repugnat antecedenti, conſequentia bona eſt. Veritas vero huius regulatiui principij eſt, ex communi dignitate, quæ dicit duorum contradictoriorum ſi alterum repugnat alicui propoſitioni, alterum ſequitur ad illam. Et cum conſequens, & eius contradictorium ſint duo contradictoria, fit, vt ſi contradictorium conſequentis propoſitioni antecedenti repugnabit conſequens ad illam ſequatur. Verbi cauſa a eſt ergo b, eſt ſummo contradictorium conſequentis. ſ. nullum b, eſt regula erit, ſi huic a, eſt repugnat, hæc nullum b, eſt ad a, eſſe ſequetur b, eſſe. Hoc regulatiuum principium Ariſtoteles vbiq; ſignificauit, & hic, et poſtea, dum ait ex oppoſito conſequentis quoties ſequitur oppoſitum antecedentis, conſequentiam eſſe neceſſariam. Aliud vero principium malarum conſequentiarum eſt duorum oppoſitorum ſi alterum ſtat alterum non ſequitur neceſſario, ergo quoties ſtat oppoſitum conſequentis cum antecedente non eſt bona conſequentia. Ex ijs patet vnam eſſe regulam omnium conſequentiarum. ſ. vt ſit bona in quacunque oppoſitum conſequentis repugnat antecedenti. Quæcunque enim poteſt hoc principio regulari, eſt bona. Verum de ijs poſtea. Tunc ad rationes, prima enim ſoluta eſt, nam dato quòd conſequentia ſit enthymema, non omne enthymema regulatur per dici de omni, vel dici de nullo, niſi enthymema ſit reducibile ad ſyllogiſmum, modo ſunt quædam enthymemata ſecundum quid, quæ regulantur, vt diximus. Nam principium regulatiuum vniuerſale eſt vnum omnibus commune. Dici vero de omni, vel dici de nullo ſunt particularia, quia regulant ſyllogiſmos, & enthymemata ſyllogiſtica. Cætera vero ſunt communia & ijs, & alijs. Secunda ſoluitur, q̃ illud oppoſitum non ſolum repugnat antecedenti, cum quo eſt ſimile, ſed ſibi ipſi, quia ſi tantum pater eſt, non tantum pater eſt.

Dilucidatio peripatetica.

Contra hãc dubitationes.

Solutio.

Quomodo probationes terminorũ ſint enthymemata vel cõſequentiæ et quõ ſint interpretationes.

Diuiſio peripatetica.

Regulatiuum principiũ conſequentiæ.

Regula omniũ cõſequentiarum.

De probatione regula ſecundũ Sorticolas.

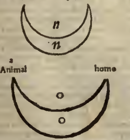
Super eſt modo videre de probatione regulæ ſecundum Sorticolas: Vbi primo debes ſcire, q̃ vniuerſalis negatiua duplex eſt, quædam cuius prædicatum diſtribuitur. Vt hæc nullus homo eſt lapis, quædam in qua prædicatum non diſtribuitur. Veluti quãdo prædicatum præcedit negationem, vt hæc omnis, homo animal non eſt, quia enim ille terminus animal nõ diſtribuitur, ſenſus eſt omnis homo aliquod animal non eſt. Dicunt ergo, q̃ regula Ariſt. debet intelligi de vniuerſali negatiua, cuius prædicatum diſtribuitur. Tunc probant regulam, quia propoſitio vniuerſalis negatiua virtute ſigni vniuerſalis ſignificat prædicatum pro quolibet ſuo ſuppoſito remoueri a ſubiecto pro quolibet ſuppoſito ſubiecti vt patet per dici de nullo, igitur ſicut vnum poteſt remoueri ab altero, ita econtra. Ex quo ſequitur q̃ illa propoſitio, omnis homo animal non eſt, cum ſignificet, idem quod illa, omnis homo aliquod animal non eſt conuertitur in hanc, aliquod animal non eſt homo, & eſt vera. Sed hæc quæ dicunt Sorticolæ. Vno modo bene dicuntur: Alio modo non bene. Quatenus dicunt in illa omnis homo animal non eſt: Illum terminum animal non diſtribui, non peripateticæ loquuntur, quia peripatetici in omni propoſitione tam affirmatiua quam negatiua primo verbum præponunt. Secundo prædicatum. Tertio ſubiectum, & negationem ante verbum præponunt: Et volunt vt fiat propoſitio negatiua, ergo vbicunq; prædicatum ponatur, non verbum negetur, ſemper propoſitio erit negatiua, quare ſemper prædicatũ diſtribuitur. Præterea negatio poſtpoſita facit æquipollere ſuæ contrariæ, ergo hæc omnis homo animal non eſt æquipollet huic nullus homo eſt animal. Præterea, hæc propoſitio omnis homo animal nõ eſt, eſt enũciatio, ſed in enunciatione verbum eſt nota eorum, quæ de altero dicuntur. vel quæ de altero negantur. Ergo in hac prædicatum negatur de ſubiecto. Quare tum ille terminus animal ſit prædicatum, iure in illa diſtribuitur, & ſic hæc omnis homo animal non eſt, & hæc nullus homo eſt animal, æquiualent. Peripateticæ ergo loquendo hæc propoſitio omnis homo animal non eſt, eſt vniuerſalis, & in ea, & in qualibet illi ſimili ille terminus animal diſtribuitur. Quatenus vero dicũt propoſitionem vniuerſalem negatiuam ſignificare prædicatũ pro quolibet ſuo ſuppoſito remoueri a ſubiecto pro quolibet ſubiecti ſuppoſito, bene dicunt, & præceptum Theophraſticum. Dixit enim Theophraſtus in negatiua vniuerſali prædicatum ſeparari a ſubiecto mutuo, quia ex quo eſt vniuerſalis ſeparatio per quot a ſubiecto remouetur prædicatum. per tot ſubiectum remouetur a prædicato. Ergo ſi prædicatum remouetur a ſubiecto pro omnibus ſuis ſuppoſitis, ſubiectum etiam remouebitur a prædicato pro omnibus ſuis ſuppoſitis ex quo eſt vniuerſalis, & mutua ſeparatio. Hæc ergo bene dicuntur. Sed contra hanc regulam ſunt inſtantiæ, nam hæc eſt propoſitio vniuerſalis negatiua, nemo eſt equus, quæ tamen non conuertitur ſic equus eſt nemo. Secunda, hæc propoſitio eſt vniuerſalis negatiua immediatæ ſunt partes continui, quæ non conuertitur in hanc, partes continui ſunt immediatæ. Tertia nihil & chymera ſunt fratres, non conuertitur in hanc, fratres ſunt nihil, & chymera. Pro conuerſione ergo harum, ſit hæc regula, in omnibus conuerſionibus, quæ ſunt conuerſiones per reductionem, antequam conuerſa conuertatur, debet reduci ad conuerſam per ſe. Appello conuerſam per ſe, vbi apparet ſubiectum, & prædicatum. Verbi cauſa; Si volo conuertere hanc nihil videtur, oportet, vt reducatur ad hanc nullum ens eſt viſum. Tunc facta reductione conuertitur, nullum viſum eſt ens, hæc regula generatim ſeruanda eſt in omnibus. Secunda regula vniuerſalis in reductione vel conuerſione, ſi oportet, nihil prohibet mutari genus, aut numerum. Genus quidem, quia bene dicitur, nulla aqua eſt colorata, ergo nullum coloratum eſt aqua. Numerũ vero, quia bene dicitur, nullus homo eſt lapides, ergo nulli lapides ſunt homo: Verbum enim in hac mutauit numerum, verum poſtea dicemus alias regulas. In ſpecie vero, ſit hæc regula. Si in ea propoſitione, quæ debet reduci ad propoſitionem per ſe conuer-

Correctio eorũ quæ Sorticolæ dicunt.

Inſtantiæ.

conuertibilem, ſubiectum vel prædicatum implicitæ aliquid dicit, in reductione, debet explicari prius, & poſtea coouerti, Per hanc regulam diloountur inſtantiæ. Prima quidem, qoia ſi reducirur, nemo eſt equus, nullus homo eſt equus, poſtea conuertitur, nullus equus eſt homo. Secunda vero, quia ſic reducit, nullum mediatum eſt ens, inter partes continui, ergo nullum ens inter partes continui eſt mediarum. Tertia rednicitur ſic, nullom aliquid, & chymera ſont fratres, ergo nulli fratres, ſunt aliqnid & chyinera. Adhuc fiunt inſtãtiæ, quia hæc propoſitio nulla ſtella fixa eſt iſtæ ſol, nõ conuertitur, in hanc nullus iſtæ ſol eſt ſtella fixa. Præterea nullos homo diligitor a ſuo inimico, non cõuertitur, nullus ſous inimicus diligitor ab homine. Præterea hæc nullus homo eſt nullum animal, oon cõuertitur in hanc nollum animal eſt nollus homo. Prætereà nullus homo eſt omnis homo non conoertitor in hãc, nollut omnis homo eſt homo. Pro his ergo ſit hæc ſecunda regula, pro redoctione propoſitionum, quæ non poſſunr cõuerti ad propoſitiones conuertibiles, nihil prohibet addere aliquas particolas, quæ non variant ſenſum peopoſitionis, antequam conuertantur, & ideo in qualibet harum debet addi ex parte prædicati, ens quod eſt, quod incloditor in verbo ſubſtantiuo. Prima ergo nulla ſtella fixa eſt iſtæ ſol, reducitur ad hanc, nulla ſtella fixa eſt ens, quod eſt iſtæ ſol. Tunc conuertitor, nullum ens, quod eſt iſtæ ſol, eſt ſtella fixa. Secunda vero ſic, nullus homo eſt ens, quod diligitor a ſuo inimico: Et tunc ſic conuertitur, nullum ens, quod diligitur a ſuo inimico eſt homo. Tertia ſic reducitor, nullus homo eſt ens, quod eſt nullum animal, conuertitur ergo nullum ens, quod eſt nullum animal eſt homo. Quarta reducitor ad hanc onllus homo eſt ens, qnod eſt omnis homo, modo conuertitur nullum ens quod eſt omnis homo, eſt homo. Aliqui vero conuertunt tertiam & quartam nõ prius illas reducendo, ſed addendo propoſitioni, in quam conuertuntor: Verbi cauſa hæc, nullus homo eſt nullum animal, ſic conuertitor ſine reductiooe, nihil, quod eſt nullum animal, eſt homo. Addunt ergo in conuertente nihil quod eſt, & remouẽt ab illo termino homo, ſignum nullus. Tertiam vero, quæ erat nullus homo eſt omnis homo, ſic conoertunt, nihil quod eſt omnis homo eſt homo. Et tunc iuxta hunc modum oportet dicere regulam eſſe ſic intelligendam, ꝙ ſi propoſitiones non per ſe conuertibiles poſſunt reduci ad conuertibiles, nihil prohibet addere aliquid, modo noo varietur ſenſus propoſitionis, vt dictum eſt. Sed ſi reductio facit propoſitionem reductam obſcuram, non debet prius reduci, & poſtea conoerti. Sed debet conuerti addendo in conuertente quicquid neceſſariom eſt pro conuerſione, modo non varietor eſſentia propoſitionis, & ſic tertia propoſitio, quæ fuit, nullus homo eſt nullum animal, ſic conuertitur ſine reductione, nihil quod eſt nollum animal, eſt homo. Qoartam vero, quæ fuit, nullus homo eſt omnis, homo, conuertitur ſine reductione ſic, nihil quod eſt omnis homo, eſt homo. Verum multæ aliæ inſtaotiæ fiunt, de quibus poſtea dilligentius.

Si vero omni b, ineſt a, & b, alicui a. ineſt. Si enim nulli ineſt, neq; a, nulli b, inerit. Sed poſitum eſt omni ineſſe.

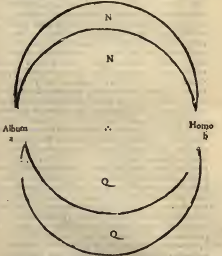

Com. 15. Seconda regula hæc erat, vniuerſalis affirmatiua conuertitor in parte, vt ſi omne b, eſt a, aliquod a, eſt b, probatur etiam Syllogiſmo ducente ad oppoſitum, eodem modo ſic, vel ad illam omne b, eſt a, ſequitur aliquod a, eſt b, vel non ſi ſequitur, habetur regula: Si non ſequitur, ſtabit ergo, non aliquod a, eſt b, non aliquod a, eſt b, ergo nullum a, eſt b, ab æquipollẽtia ad ſuam æquipollentem. Vlterius nullum a, eſt b, igitur per primam regulam nullũ b, eſt a. Sed ſupponebatur, ꝙ omne b, eſſet a, ergo cõtradictio. Vel facile ſic, omne b, eſt a, ergo aliquod a, eſt b, vel ſequitur, vel non ſequitur, ſi ſequitur, ergo regula bona. Si noo ſequitur, ſtabit, eius contradictoria, per illam dignitatem, omnis propoſitio vel eius contradictoria ſtat cum qualibet propoſitione. Si ergo ad illam omne b, eſt a, non ſequitur hæc aliquod a, eſt b, ſtabit contradictoria illius. ſ. illa nullũ a, eſt b. Tonc vltra per primam regulam, nullum a, eſt b, ergo nullũ b, eſt a. Ar dicebatur quod omne b, eſt a, ergo propõ. Sed dices Ariſt. ducit ad cõtrariũ. ſ. ad illam, nullum b, eſt a, quæ eſt contraria illi omne b, eſt a, & ſic non erit Syllogiſmus contradictionis, vt autumat Philoponus: Dicendum ꝙ hæc vniuerſalis negatiua inferr particularẽ negatiuam ſibi ſubalternã, & ſic tandẽ reducitur ſyllogiſmus ad cõtradictionẽ. Sequitur. n. nullum b, eſt a, ergo aliquod b: non eſt a, & ſic fit ſyllogiſmus contradictionis. Inquit, ſi vero omni b, ineſt a ſ. vt hæc ſit propoſitio vera, oẽ b, eſt a, & b, alicui a, ineſt, hoc eſt ſequetor, ꝙ aliquod a, eſt b. Si. n nulli ineſt. i. ſi illa non ſequitur eſtabit eius contradictoria, nullũ a, eſt b, per illam dignitatem duarũ contradictoriarũ. Si vna non ſequitur, altera ſtat. Alterum. n. contradictoriorum ſtat cum quodlibet Si ergo nullũ a, eſt b, neq; a, nulli b, inerit. Id eſt tunc nullũ b, eſt a, ſed poſitum eſt omni b, ineſſe ipſum a, quia accipiebatur, ꝙ omne b, eſt a, ergo oppoſitum. Vel poteſt facile ſic regula probari, vt dicamus. Omne b, eſt a, ergo, quoddam a, eſt b, vel ſequitur aut non ſequitur. Si ſequitur, habetur intentom. Si non ſequitur, detur oppoſitũ conſequentis & erit nullum a, eſt b. Ergo per primam regulã nullum b, eſt a, quare oppoſitum.

Dubiũ pulchra.

Solutio.

Similiter autem & ſi particularis eſt propoſitio. Si. n. ineſt a, alicui b, & b, alicui a, neceſſe eſt ineſſe. Si. n. nulli, nec a, nulli inerit b.

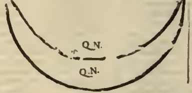
Com. 16. Tertia regula erat, particularis affirmatioa in parte conuertitur, vt aliquod b, eſt a, aliquod a, eſt b. Probatur, quia vel ſequitur, vel non ſeqoitur, ergo regola vero. Sin autem non ſequitur, ergo conrradictorium ſtabat, duorum enim contradictoriorum alterom ſtat ſemper cum omni propoſitione. Quare ſi ad hanc, aliquod b, eſt a, non ſequitur hæc aliquod a, eſt b, ſtabit huius conrradictoria, ſcilicet nullum a, eſt b. Tunc per primam regulam, ſequetur nullum b, eſt a. Sed ſumebaror aliquod b, eſt a, ergo oppoſitio. Regula ergo vera. Inquit, ſimiliter autem conuertitur io parte, & ſi eſt particularis propoſitio, ſi enim ineſt a, alicui b, ita vt ſit hæc vera aliquod b, eſt a, & b, alicui a, ineſſe neceſſe eſt, ita vt vera ſit

ra ſit hæc, aliquod a, eſt b. Si enim non ſequitur, eius contradictorium ſtabit. ſ. nullum a, eſt b, vera: Si enim nulli inerit, ha vt ſit vera hæc. nullum a, eſt b, tunc ipſi a, nulli inerit b, & ſic nullum b, eſt a, per primam regulam: Sed ſumebatur hæc aliquod b, eſt a, ergo contradictio. Aut breuiter ſic, vel ſequitur, aut non ꝙ ſequitor, ſi ſequitur, habetur propoſitum. Si non ſequitur, detur oppoſitum, & erit nullum a, eſt in omni b, ſequitur nullum a, eſt b, ergo nullum b, eſt a. Ergo regula bona, quoniam ex oppoſito conſequentis ſequitur oppoſitum antecedentis. Debes ſcire quod particularis affirmatiua aliquando per accidens poteſt conuerti, vt aliquod animal eſt homo, ergo omnis homo eſt animal, non tamen per ſe, quia non ſequitur.

Si autem & alicui b, non ineſt, non neceſſe eſt & b, alicui a, non ineſſe, vt ſi b, quidem ſit animal a, vero homo, homo quidem enim non omni animali, animal vero omni homini ineſt.

homo animal

a b

equus

Com. 17. Quarta regula erat particularis negatiua non conuertitur, hoc eſt nec in terminis nec in parte, vt ſi aliquod b, non eſt a, non oportet, vt ait ꝙ a, non ſit b, probat per inſtantiam, ad deſtruendum. n. vnum ſufficit: Quod vero detur inſtantia patet, quia non ſequitur aliquod animal non eſt homo, vt equus, ergo aliquis homo non eſt animal, inquit: Si autem & alicui b, non ineſt ſupple ipſum a, videlicet in hac aliquod b, non eſt a, non neceſſe eſt & b, alicui a, non ineſſe, hoc eſt non neceſſe eſt, vt aliquod a, non ſit b, probat dando inſtantiam in terminis. Dicens, vt ſi b, quidem ſit animal: A vero ſit homo. Homo quidem enim non omni animali ineſt, quia hæc eſt vera, aliquod animal non eſt homo, & tamen animal omni homini ineſt, quia omnis homo eſt animal. Quo vero ad verba attinet: Ariſt. dixit non neceſſe eſt & b, alicui a, non ineſſe, quia in propoſitionibus de ineſſe, in quibus prædicantur accidentia per accidens, fieri poteſt conuerſio, ſequitur enim aliquis homo non eſt albus, ergo aliquod album non eſt homo. Nam ethiops eſt aliquis homo, qui non eſt aliquis, & cygnus eſt aliquod album quod non eſt homo. Quia vero non fit vniuerſaliter in omnibus: Ideo dixit, non neceſſe eſt, & reliqua. Ariſt. enim hanc regulam potius poſuit in materia neceſſaria, quàm in materia de ineſſe, ad materiam enim neceſſariam reſpexit, huius vero regulæ cauſam Sorticolæ niſi ſunt aſſignare, quia a termino ſtante determinate ad eundem ſtantem diſtributiuæ non valet conuerſio, ſicut fit in hac conuerſione, in prima. n. illic terminus animal ſtabat determinate, in ſecunda vero ſtat diſtributiuæ, vt aſſerunt hæc Sorticolæ, ſed de ijs poſtea. Circa præſentes regulas primo quæritur de vnaquaque in generali, Secundo in ſpecie quæritur de impedimentis: Prima regula diſputata eſt, ideo quæritur ſecundo. Vtrum vniuerſalis affirmatiua conuertatur in particularem affirmatiuam. Contra quam regulam fiunt complures inſtantiæ: Prima quia ſequitur omne animal eſt homo, ergo omnis homo eſt animal: Secunda quia hæc eſt vera, omnis populus eſt ens, hæc vero falſa, aliquod ens eſt populus. Nam nullum vnum ens eſt populus, ergo nullũ ens eſt populus, & ſic illa fuit falſa, aliquod ens eſt populus. Tertia quia hæc eſt propria omnis homo eſt aliquis homo, hæc vero impropria, aliquis homo. Quarta hæc eſt bona conuerſio, omnis homo eſt nullus lapis, ergo nullus lapis eſt homo quæ tamen non eſt in parte. Quinta ſequitor omnis homo eſt lapis, ergo omnis lapis eſt homo. Sexta hæc eſt bona conuerſio, omnis planeta lucidiſsimus eſt omnis ſol, igitur omnis ſol eſt planeta lucidiſsimos. Septima obiectio ſupponit, hanc, tantum animal eſt homo, æquipollere huic, omne animal eſt homo. Quam ſuppoſitionem probant Sorticolæ, quia valet tantum animal eſt homo, igitur nihil aliud ab animali eſt homo, ab expoſita ad alteram exponentium. Vltra ſequitur, nihil aliud ab animali eſt homo: igitur nihil non idem animali eſt homo. Tenet argomentum, quia aliud ab animali, & non idem animali æquiualent. Vltra ſequitur, nihil non idem animali eſt homo. Igitur omne idem animali eſt homo, quia negatio poſtpoſita facit æqoipollere ſuo contrario, vltra omne idem animali eſt homo, ergo omne animal eſt homo. Idem enim eſt dicere animal, & idem animali. Patet ergo ſuppoſitio. Sed ſequitur, tantum animal eſt homo, ergo omnis homo eſt animal. Igitur vniuerſalis affirmatiua conuertitor ad vniuerſalem, quia illa tantum, animal eſt homo, æquiualet vniuerſali affirmatiuæ. Octaua hæc eſt vera, omnis homo inquantum animal eſt ſenſitiuus, & tamen hæc eſt falſa quoddam ſenſitiuum eſt homo inquantum animal, quia omnis propoſitio eſt falſa, & intelligibilis, cuius prædicato additur dictio redoplicatiua, vt dicemus in hoc primo. Nona hæc eſt congrua & propria omnis homo præter niphum currit, hæc vero incongrua, quoddam currens eſt homo præter niphom. Decima hæc eſt vera omnis homo incipit ſcribere, hæc falſa quoddam ſcribens incipit eſſe homo, quia eſt ſemper falſa. Hæ ſunt Inguenei obiectiones: Cuiuerbinus vero obijcit. Nam ſi vniuerſalis affirmatiua conuertitur in particolarem, tunc hæc eſſet vera conuerſio, omnis homo eſt albus, aliquod album eſt homo, modo patet hanc non eſſe bonam, quia conuertens eſt vera, & conuerſa falſa. Complures obiectiones fieri ſolent, quæ partim diluentur ponentur regulas, partim ex ſolutione harum diſſoluentur. Ingueneus in quæſtionibus huius libri, diſtinguit conuerſionem, quia alia eſt formalis, alia reductiua. ſiue (vt vtar verbis ſuis) alia eſt propria, alia impropria, propria eſt, quando de ſubiecto fit prædicatom, & econtrario, aliquo addito aut diminuto. Impropriam appellat, quando de ſubiecto fit prædicatum, & econtrario aliquo addita vel diminuto. Exemplum primi eſt animal eſt homo, homo eſt animal, vel nullus homo eſt lapis, nullus lapis eſt homo. exemplum ſecundi, nullus homo eſt omne animal, igitur nihil, quod eſt omne animal, eſt homo. Inconuertente enim verbum illud, quod eſt, additur, & alia verba ſunt motata. Tunc regulam Ariſtotelis ſic intelligit. Vniuerſalis affirmatiua de ineſſe, de præſenti, compoſita ex rectis, in qua nullus terminus eſt ampliatiuus, cuius prædicatom eſt terminus commonis explicitus, ſine aliquo ſigno ſompeus, conuertitur in partem conuerſione propria. Probat regulam primo, quia nulla reperitur inſtantia. Secundo quia ex oppoſito conſequentis infertor oppoſitum antecedentis intelligendo per oppoſitum contradictorium. Verbi cauſa, omne b, eſt a, ergo aliquod a, eſt b, quia ſi non, tunc nullum a, eſt b, & ſic nullum b, eſt a, per primam regulam, & vltra ſequitur ergo aliquod b, non eſt, quod eſt contradictorium antecedentis. Intelligit regulam de propoſitione de ineſſe, quia in propoſitionibus de ineſſe loqoitur Ariſ. loquitor de ꝓpoſitionibus de præſenti, quia de propoſitionibus, quarum verbum eſt de futuro vel præterito erunt regulæ ſeorſum, loquitor de compoſitis ex rectis, quia de compoſitis ex obliqois, erunt aliæ regulæ. Loquitur in qua nullus terminus eſt ampliatiuus, quia de propoſitionibus, quarum aliquis terminus eſt ampliatiuus, erunt aliæ regulæ. Loquitur de propoſitionibus, quarum prædicatum eſt terminus communis explicitus, quia aliæ regolæ erunt de propoſitionibus, quarum prædicatum eſt terminus ſingularis vel implicitus, loquitur demum de propoſitionibus, quarum prædicatum eſt ſine ſigno, quia de propoſitionibus, prædicatũ ponitur cum ſignis diſtributiuis, vel particularibus, erũt aliæ regulæ. Ex ijs ſequitur ſecundũ ipſum omnem vniuerſalem affirmatiuam cõuerti in parte autem conuerſione propria aut conuerſione reductiuæ. Circa hanc poſitionẽ primo animaduertendum, ꝙ diſtinctionem Inguenei poſſumus ponere pro vſu Sorticolarum verius hoc modo, ꝙ conuerſio eſt duplex materialis, & formalis, conuerſio formalis erit, quando facimus de ſubiecto prædicatum, & econtrario nullo termino, aut propoſitione addita vel diminuta. Vt omne

Quæſtiones de regulis conuerſionẽ. Vtrũ vniuerſalis affirmatiua conuertatur in parte.

An iſtum animal eſt homo, & omne animal eſt homo, æquipolleant.

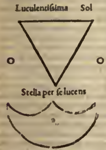
Põ Inguenei.

Concluſio põnis.

Diſtinctio Inguenei alio modo.

omne b, eſt a, quoddam a, eſt b. Materialis vero, quando illud facimus termino, vel propoſitione addita vel diminuta. Vt omne b, eſt a, ergo aliquod, quod eſt a, eſt b. Hæc diſtinctio paret per ſimilem diſtinctionem, quam Sorticolæ fecerunt de cōſequentia. ſcilicet cū diuiſerunt eam per materialem, & formalem. Secundo hanc diſtinctionem ponere poſſumus pro vſu peripateticorum hoc pacto, ꝙ cōuerſio eſt duplex, quædam bona per ſe, quædam bona per accidens, bona per ſe, eſt quæ nullo alio termino, vel propoſitione indiget, vt ſit, & videatur bona, vt omne a, eſt b, ergo aliquod b, eſt a, bona per accidens. Quæ aliquo termino, vel propoſitione indiget, vt ſit bona, vt omne a, eſt b, ergo aliquod, quod eſt a, eſt b. Tunc poſſet dici ſecundum poſitionem Ingueneí, ꝙ Ariſt. loquitur in conuerſione bona per ſe, non autem in conuerſione bona per accidens:

Secunda poſitio. Alij dixerunt contra Inguencum omnem conuerſionem bonam eſſe bonam per ſe, & formalem, quia ſiue addatur terminus, ſiue propoſitio, omne quod additur, eſt de formali intellectu alterius termini. Verbi cauſa, ſi dixero, nihil currit, de intellectu illius termini nihil, eſt aliquid, eſt enim ſenſus nullum aliquid currit, quare ſi conuertitur ſic, nullum currens eſt aliquid, non additur propoſitio, aut terminus tanquam aliquid extranei ad ſubiectum, vel prædicatum, propterea conuerſio eſt bona formalis, & per ſe. Pro hac poſitione argumentor, quia tunc aliquis ſyllogiſmus eſſet bonus in prima figura per accidens, qui eſſet ſecundum regulam, & deduco conſequētiam faciendo hunc in tertia figura, omnis ſtella per ſe lucens eſt luculētiſſima, omnis ſtella per ſe lucens eſt Sol. ergo ſol eſt luculentiſſimus. Reducitur autem cōuerſione minoris, quæ eſt bona per accidēs, hoc pacto, omnis ſtella per ſe lucens eſt luculentiſſima, aliquid, quod eſt ſol, eſt Stella per ſe lucens, ergo ſol eſt luculentiſſimus. Si ergo illa conuerſio erit bona per accidens: Tunc ille ſyllogiſmus in tertia, non poteſt reduci ad primam, niſi conuerſione, quæ eſt bona per accidens, & ſic non eſſet reductio per ſe, & formalis.

Quadruplex propoſitio uniuerſalis. Tenendo hanc poſitionem, propoſitio vniuerſalis affirmatiua quadrifariam ponitur, prima: Cuius prædicatum eſt terminus diſcretus, vt omnis homo eſt niphus. Secunda cuius prædicatum eſt terminus communis affirmatiuæ diſtributus, vt omnis homo eſt omnis homo. Tertia: Cuius prædicatum eſt terminus communis negatiuæ diſtributus, vt omnis homo eſt nullus canis. Quarta, cuius prædicatum eſt terminus communis nullo ſigno affectus, vt omnis homo eſt animal, hac diſtinctione præmiſſa, ſolet dici, quòd propoſitio vniuerſalis de prædicato termino diſcreto, quadrifariam bene conuertitur, vt hæc, omnis homo eſt niphus, vno modo in ſingularem propoſitionem nullo addito, vel diminuto, vt omnis homo eſt niphus, ergo niphus eſt omnis homo: Secundo modo in ſingularem aliquo diminuto, vt omnis homo eſt niphus, ergo nihus eſt homo. Tertio modo conuertitur in particularem affirmatiuam addita illa propoſitione quod eſt, hoc modo, omnis homo eſt niphus, ergo aliquid quod eſt niphus eſt homo. Additur autem illa propoſitio, quod eſt, vt in conuerſione vtraque propoſitio ſeruetur in ſua congruitate. Non enim dici poteſt congrue aliquis niphus eſt homo. Quarto modo conuertitur in vniuerſalem affirmatiuam, addita, vt dixi, illa propoſitione, quod eſt ſequitur enim omnis homo eſt niphus. Ergo omne quod eſt niphus, eſt homo. Conuertitur dico in vniuerſalem, quando vna res non eſt eadem cuilibet diuerſarum rerum: Quod additur, quia non valet, pater eſt hæc eſſentia, ergo omne quod eſt hæc eſſentia, eſt pater. Eſſentia enim diuina vna & eadem numero eſt eadem cuilibet diuerſarum rerum: Hæc de prima propoſitione vniuerſali: Cuius prædicatum eſt terminus diſcretus. Propoſitio vero vniuerſalis affirmatiua: Cuius prædicatum eſt terminus communis affirmatiuæ diſtributus: Dupliciter conuertitur: Primo in particularem affirmatiuam addita illa propoſitione, quod eſt, vt omnis homo eſt omnis homo, conuertitur, ergo aliquid quod eſt omnis homo, eſt homo. Additur autem illa propoſitio (quod eſt in conuertente) vt denotetur, ꝙ iſtud totum omnis homo ſe tenet ex parte ſubiecti in conuertente, ſicut ſe tenuit a parte prædicati in conuerſa. In conuerſa enim illud ſyncategorema omnis poſitum a parte prædicati, erat pars prædicati: Vt ergo totum prædicatum ſeruetur cum ſua totalitate additur quod eſt. Sic enim dicendo aliquid quod eſt omnis homo. Adhuc illud ſyncategorema omnis remanet pars eius cuius prius fuit pars. Si enim diceretur omnis homo eſt homo, nō remaneret pars illius termini homo: Sed afficeret totam propoſitionem. Verum animaduerte hanc eſſe veram fortaſſe aliquid quod eſt omnis homo, eſt homo, & tamen illa fuit falſa omnis homo eſt omnis homo. Non enim de veritate diſputamus. Sed de cōuerſione. Quod quomodo ſit, poſtea dicetur. Propterea conuertuntur ſecūdo ſic, omnis homo eſt omnis homo, ergo omnis homo eſt omnis homo, tranſponēdo terminos, vel ſic omne b, eſt omne a, ergo omne a, eſt omne b, quia ſi non omne a, eſt omne b, hoc erit: Vel quia a, aut quia b, pro nullo ſupponit: vt vtar verbis Sorticolarum, & ſic qua ratione non omne a, eſt omne b. Sic non omne b, eſt omne a, quod eſt oppoſitum antecedentis: Dicebatur enim omne b, eſt omne a. Vel erit, quia quoddam b, ſit, & non ſit a, vel ꝙ quoddam a, eſt, & non eſt b, & quicquid dicitur, ſequitur. Quod quoddam b, nō eſt omne a. Cuius oppoſitum accipiebatur. Propoſitio autem vniuerſalis affirmatiua: Cuius prædicatum eſt terminus communis negatiuæ diſtributus dupliciter conuertitur. Verbi cauſa, omnis homo eſt nullus lapis. Igitur aliquis, qui eſt nullus lapis, eſt homo. Additur enim illa propoſitio, qui eſt, vt denotetur, illud totum (nullus lapis) in conuertente ſe tenere ex parte ſubiecti, vt in conuerſa ſe tenebat ex parte prædicati. Vt enim dictum eſt, ſyncategorema poſitum cum prædicato, eſt pars prædicati, cum ponitur cum ſubiecto, non eſt ita, ſed afficit totam propoſitionem. Secundo conuertitur ſic, omnis homo eſt nullus lapis, ergo nullus lapis eſt homo. Probo, quia ſequitur omnis homo eſt nullus lapis, ergo omnis homo non eſt lapis, ab affirmatiua de prædicato infinito ad negatiuam. Vltra omnis homo non eſt lapis, ergo nullus homo eſt lapis, quæ æquipollet illi, omnis homo non eſt lapis. Valet ergo omnis homo eſt nullus lapis, ergo nullus lapis eſt homo: Illa enim nullus homo eſt lapis, conuertitur in hanc, nullus lapis eſt homo. Vniuerſalis vero affirmatiue de prædicato termino communi, & non diſtributo conuertitur in parte, & nō vniuerſaliter, & niſi in tribus caſibus. Vel quando antecedens eſt impoſſibile, vt omnis homo eſt lapis, ergo omnis lapis eſt homo, quia ex impoſſibili ſequitur quodlibet. Vel quando ſubiectum et prædicatum ſunt termini cōuertibiles, quia ſequitur, omnis homo eſt riſibilis: ergo omne riſibile eſt homo. Vel quādo inferius prædicatur de ſuperiori vniuerſaliter ſumpto, vt omne animal eſt homo, ergo omnis homo eſt animal hæc pro dilucidatione regulæ Ariſt. Sed pro ſolutione obiectionū

Regulæ Inguenei. Ingueneus ponit quatuor regulas, prima eſt, ꝙ vniuerſalis affirmatiua conuertitur in excluſiuam, & econtrario, deductis impedimentis.

De conuerſione excluſiue. Quomodo vniuerſalis conuertitur in excluſiuam. Quod vniuerſalis affirmatiua conuertatur ad excluſiuam, probo, quia ſequitur, omnis homo eſt animal, ergo animal eſt homo, per regulam nunc declaratum, quæ eſt altera exponentium excluſiue. Rurſus ſequitur omnis homo eſt animal, ergo nihil aliud ab animali eſt homo, probo, quia ſi non, detur oppoſitum, tunc aliquid aliud ab animali eſt homo. Et tunc ſequitur igitur aliquis homo eſt aliud ab animali per conuerſionem particularis affirmatiuæ, & vltra aliquis homo eſt aliud ab animali, ergo aliquis homo non eſt animal, quod eſt oppoſitum antecedētis. Sequitur ergo ſi omnis homo eſt animal, vt animal ſit homo, & nihil aliud ab animali ſit homo. Ex iis vero exponentibus ſequitur, ergo tantū animal eſt homo. Ergo a primo ad vltimum. Si omnis homo animal, tantum animal eſt homo. Quod vero ad excluſiuam ſequatur vniuerſalis de terminis tranſpoſitis, patet. Sequitur enim tantum animal eſt homo. ergo omnis homo eſt animal. Et huius cauſa eſt, quia excluſiua venit ab vniuerſali, & ſic

poteſt redire in illam. Diximus deducto omni impedimento, quia ſi vniuerſalis affirmatiua includeret negationem non valeret ab vniuerſali affirmatiua ad excluſiuam: Non enim ſequitur, omnis homo non eſt omnis homo: Igitur tantum omnis homo non eſt homo, quia prima exponens. ſ. omnis homo non eſt homo, eſſet falſa. Addunt quidam q vniuerſalis affirmatiua ſit in terminis rectis, quia nō valet ſecundum eos, cuiuſlibet hominis equus eſt animal, ergo tantum animal eſt equus hominis, quia dato q cuilibet homo habeat equum & bouem, antecedens eſt verum & conſequens falſum. Sed iſti errant: Primo quia illa eſt vera, tantum animal eſt equus hominis etiam in caſu. Secundo quia excluſiua correſpondens illi vniuerſali affirmatiuæ. Non eſt illa tãtum animal eſt equus hominis. Sed hæc, tantum ens cuius equus eſt animal eſt homo. Patet quia illa de obliquis. ſ. cuiuslibet hominis equus eſt animal, reducitur ad propoſitionem de rectis hoc pacto, quilibet homo eſt ens: Cuius equus eſt animal, hæc vero ſic reducta, conuertitur ad excluſiua hoc pacto, ergo tantum ens. Cuius equus eſt animal, eſt homo, modo hæc eſt vera, vt patet per exponentes. Quicquid ſit regula intelligenda eſt omnibus impedimentis deductis. Sed facile dici poteſt, & quidē magis peripateticæ, q vniuerſalis affirmatiua infert excluſiuam de terminis tranſpoſitis, vt probatum eſt, & excluſiua infert vniuerſalem, ex qua venit. Hæc excluſiua tantum omnis homo currit, non infert illam ergo omne currens eſt homo, quia non venit ab illa, & hoc modo intelligendo, nulla indiget limitatione. Verum de excluſiuis, in paruis logicis multa dicemus: Vt de ſpeciebus, quod ſcilicet excluſiuæ ſint: De interpretatione excluſiuarum, & de conuerſione: Nunc vero ſit dictum in tantum. Illud tamen debes ſcire, quòd licet ex vniuerſali affirmatiua ſequatur excluſiua de terminis tranſpoſitis, & econtrario: Quæſtio eſt tamen. Verum ſit conuerſio, an conſequentia. Aliqui enim dixerunt, ſequi alteram alteram ſecundo conſequentia, non autem ſecundū conuerſionem. Aliqui dixerunt alteram alteram ſequi vtroque modo. Verum de ijs poſtea.

Secunda regula de exceptiua.

De conuerſione exceptiuæ dixerunt, propoſitionem conuertendam ex hoc pacto, omnis homo præter niphum currit, ergo quoddam currēs aliud a nipho eſt homo. Clarius tamen illam primo reducerem hoc modo, omnis homo præter niphum currit, omnis homo qui non eſt niphus, currit, & tunc conuertitur ſic; Igitur quoddam currens eſt homo, qui non eſt niphus.

Tertia regula de reduplicatiua.

Reduplicatiuam illam, omnis homo inquantum animal eſt ſenſitiuus: Sic reduxerunt quidam, ergo aliquid quod inquantum eſt animal, & ſenſibile eſt homo. Ego vero dico q terminus ſupra quem cadit reduplicatio. Si non ſpecificat ſubiectum, ſe tenet ex parte prædicati, ergo ſenſus illius eſt, quòd omnis homo eſt ſenſitiuus in quantum animal. Vt tunc conuertetur hoc pacto, ergo aliquid quod eſt ſenſitiuum, inquantum animal, eſt homo. Sic enim denotatur terminum reduplicatum ſe tenere ex parte ſubiecti, ſicut antea ſe tenebat ex parte prædicati quando vero terminus ſupra quem cadit reduplicatio, ſpecificat ſubiectum, tunc eſt pars ſubiecti, & remanet cum ipſo conuertente, vt omnis homo inquantum albus eſt viſibilis, conuertitur, ergo quoddam viſibile eſt homo inquantum albus.

Quarta de vniuerſalibus de incipit.

Vniuerſalem vero affirmatiuam de incipit, vel deſinit, & id genus, prius reducendam eſſe dicit ingueneus, & reſoluendum ad verbum eſt, & ad participium hoc modo omnis homo incipit currere, omnis homo eſt incipiēs currere, poſtea conuertitur, ergo quoddam incipiens currere eſt homo, Ex ijs patet regula Ariſtotelis, quòd vniuerſalis affirmatiua conuertatur in parte.

Solutio obiectionum.

Tunc ad obiectiones facile reſpondetur. Ad primam ingueneus reſpondet, quòd illa, omne animal eſt homo, conuertatur in parte, ſcilicet in illum, quidam homo eſt animal, quia nihil prohibet falſam in veram conuerti. Veram autem in falſam conuerti bene eſt abſurdum. Vnde Culuerbinos, qui eſt huius ſententiæ, fecit differentiam inter vniuerſalem affirmatiuam conuerti ad particularem affirmatiuam, & conuerti cum particulari. Propoſitionem enim conuerti cum propoſitione eſt, quando vera cum vera, & falſa cum falſa conuertitur: Et hoc pacto vniuerſalis negatiua, & particularis affirmatiua conuertuntur cum ſuis conuerſis. Vniuerſalis vero affirmatiua non cum particulari, ſed in particularem conuertitur. Quia poteſt falſa in veram conuerti, non autem cum vera. Alij & quidem verius, dixerunt illum omne animal eſt homo, conuerti in vniuerſalem, ſcilicet in eam, omnis homo eſt animal. Quia vnus de caſibus reſeruatis fuit vniuerſalem affirmatiuā conuerti ad vniuerſalem, quando ſubiectum in conuerſa eſt ſuperius, & prædicatum inferius. Præterea ex illa omne animal eſt homo, poteſt ſequi, & quod omnis homo ſit animal, & q aliquis homo ſit animal, & quælibet alia, quia ex impoſſibili ſequitur quodlibet. Ad ſecundam ingueneus dicit q illa eſt vera, populus eſt ens, vt ille terminus ens accipitur participialiter, ſcilicet pro ipſo exiſtens. Populus enim eſt ens, quia eſt exiſtens. Capiendo vero ens nominaliter, negat illam, quia tunc populus eſſet vnum, omne enim ens nominaliter eſt vnum. Vnum enim conuertitur cum ente nominaliter ſumpto, & non cum ente participialiter accepto. Tunc dicit, q ſicut illa eſt vera, populus eſt ens, id eſt exiſtens, ſic quoddam ens, id eſt exiſtens eſt populus. Et cum dicitur nullum vnum eſt populus. Concedit, & negat, ergo nullum ens eſt populus. Vnum enim quod conuertitur cum ente, non conuertitur cum ente participialiter, ſed nominaliter ſumpto. Hanc reſponſionem approbat Ariminenſis, qui vbique negat has populus eſt vnum, compoſitum eſt vnum, & id genus. Sed in Theologicis noſtris poſitionem hanc reprobaui, non oportet nunc immorari, niſi q cum ingueneus aſſerit illam eſſe falſam, populus eſt ens ſumendo ens nominaliter, non videtur verum dicere, quia ens tranſcendenter ſumptum non eſt ens participialiter, quia illud non prædicaretur, niſi de exiſtentibus tantum. Modo hoc non tenetur ab omnibus, & ideo cōcedo ens vtroq; modo prædicari de populo, & vnum ſimiliter, vt conuertitur cum ente: Non autem vnum, vt diſtinguitur contra multa. Et ſic nego illam, nullum vnum eſt populus, quia aliquod vnum eſt populus, non quidem ea ratione, qua contra multitudinem diſtinguitur, ſed qua contra nihil. Ad tertiam dictum eſt, quòd illa omnis homo eſt aliquis homo, conuertitur in hanc aliquid quod eſt aliquis homo eſt homo: Quia ſicut in prima ſignum illud aliquis tenebat ſe cum prædicato, ita in ſecunda debet ſe tenere cum ſubiecto: Et propterea debet addi illa propoſitio, quod eſt. Ad quartam reſpondet ingueneus, quòd illa omnis homo eſt nullus lapis, conuertitur in hanc aliquid, quod eſt nullus lapis eſt homo. & addit, quòd illa omnis homo eſt nullus lapis, non poteſt conuerti in illam nullus lapis eſt homo. Cuius cauſam dicit, quia in primo tempus copulæ non diſtribuebatur. Cum enim dicitur omnis homo eſt nullus lapis, tempus copulæ nō diſtribuitur, in illa vero, nullus lapis eſt homo, deſtribuitur, modo ex non diſtributo non ſequitur diſtributum.

Quę ingueneus de illa omnis homo eſt nullus lapis.

Sed hic vir delirat, quia tunc ex affirmatiua de prædicato infinito nūquam ſequæretur negatiua de prædicato finito: Quia in ſecunda tempus copulæ diſtribueretur, & non in prima. Ideo dicerem quòd in nulla propoſitione tempus verbi ſubſtantiui non reſolubilis in aliud diſtribuatur, ſed ſolum aut ſubiectum, aut prædicatum. Quare illa propoſitio, omnis homo eſt nullus lapis, conuertitur vt dictum eſt in regulis. Ad quintam patuit ſolutio, illa enim conuerſio fuit de caſibus reſeruatis: Ingueneus vero aſſerit illam eſſe cōſequentiam, quæ bona eſt gratia materiæ, vel per accidens. Ad ſextam ingueneus reſpondet eodem modo, quòd illa eſt conſequentia bona per accidens, non conuerſio: Sed aliter dici poteſt iuxta regulas poſitas in quæſtione. Ad ſeptimam nego ſuppoſitionem, & concedo vſq; ibi nihil non idem animali eſt homo, quia non idem & aliud æquiualent, quando non idem accipitur infinitàter, ergo ſicut nihil aliud ab animali eſt homo, ita nihil non idem animali eſt homo. Quare negatur illa conſequentia, ergo omne idem animali eſt homo, quia negatio illa non neganter, ſed infinitanter tenebatur alioquin nō idem, & aliud nō æquiualerent. Vnde ſicut non ſequitur nihil aliud ab animali eſt homo, ergo omne idem animali eſt homo, ſic non ſequitur nihil non idem animali eſt homo, ergo omne idem animali eſt homo. Verū ſi teneretur neganter, valeret ſecūda cōſequētia. Ad cæteras rationes patet ſolutio per ea, quæ dicta ſunt quæſtione. Tertia regula erat particularis affirmatiua conuerti particulariter: Ideo quæritur verū hæc ſit vera:

Arguitur

Arguitur q non per plures obiectiones. Prima q hoc particularis aliquis planeta eſt omnis Sol, conuertitur in hanc omnis Sol eſt planeta. Secunda hæc aliquis homo eſt niphus, ſic

Verſ particularis affirmatiua conuertatur in par[ti]c.

conuertitur, niphus eſt homo, quæ non eſt particularis. Tertia ex particulari nihil ſequitur, ſed conuerſio eſt bona conſequentia, ergo ex particulari conuerſa nõ ſequitur particularis conuertens. Hæc ingueneus. Alij peritiores obijciunt. Quarto, quia hæc eſt particularis & vera aliquod monſtrum intenditur a natura, quia per expoſitoriũ ſyllogiſmum, hoc intenditur a natura, hoc eſt aliquod monſtrum, ergo mõſtrum aliquod intenditur a natura, & tamen hæc eſt falſa, natura intendit aliquod monſtrum, ſecundo phyſicorum. Quinto non ſequitur aliqua ſpecies eſt homo, ergo aliquis homo eſt ſpecies. Sexto ſequitur aliquod animal eſt homo, vt flebile, ergo omnis homo eſt animal, & ſic vniuerſaliter conuertitur. Septimõ non ſequitur, aliquis exercitus eſt rotundus, ergo aliquod rotundum eſt exercitus, quia poſsibile eſt exercitum eſſe rotundum, nulla re, quæ eſt in exercitu, exiſtente rotunda. Octauo non ſequitur Auguſtinus & niphus ſunt, ſupponendo q ſupponant pro eodem, & ſint multiuoca, ergo entia ſunt Auguſtinus & niphus. Culuerbinus vero nono obijcit, quia non valet, aliquis ignis eſt extinctus, ergo aliquod extinctũ eſt ignis. Prima conceditur ex vſu loquentium. Secunda ab omnibus negatur. Similiter non valet aliquis homo eſt corruptus, ergo aliquod corruptum eſt homo.

Põ inguenei.

Ingueneus vir acutiſsimus voluit particularem conuerti in particularem: Solum quando prædicatum eſt terminus communis, non diſtributus: Vt quoddam b, eſt a, ergo quoddam a, eſt b. Addit regulam eſſe veram in propoſitionibus de ineſſe, de præſenti, de recto, in qua nullus ponitur terminus ampliatiuus. In his enim regulis omnibus hæc ſemper ſunt intelligenda. Quando vero particularis non fuerit ſic limitata. Dicit bene ex illa ſequi aliquando vniuerſalem affirmatiuam, non via conuerſionis, ſed via

Refutatio.

conſequentiæ. Amplius & ſingularem ſimili ratione. Sed pace ſua dixerim hæc poſitio non eſt peripatetica, quia omnis propoſitio mundi poteſt conuerti conuerſione, quæ eſt principium reductiuum ſyllogiſmorum imperfectorũ, ergo omnis propoſitio mundi poteſt conuerti conuerſione per ſe, &

Alia põ. Particularis triplex.

formali. Ideo dicendum, q propoſitio particularis affirmatiua, quædam eſt cuius prædicatum eſt terminus diſcretus, vt quidam homo eſt niphus. Alia eſt: Cuius prædicatum eſt terminus communis, & diſtribuitur, vt quidam Sol eſt tum eſt terminus communis, & diſtribuitur, vt quidam ſol eſt omnis ſol. Alia deniq; Cuius prædicatum eſt terminus communis

Põ aliquorum.

non diſtributus: Vt quoddam b, eſt a. De prima, dixerunt q talis particularis, quæ eſt de prædicato diſcreto, ſine aliquo addito non poteſt conuerti in particularem, ſed in ſingularẽ. Hæc enim aliquis homo eſt niphus, conuertitur ſine addito in hanc, niphus eſt homo, quæ eſt ſingularis, & non particularis. Secundo dicunt, q illam cum addito poteſt conuerti in particularem, quia ſequitur, aliquis homo eſt niphus, ergo aliquid quod eſt niphus, eſt homo. Tertio dixerunt q talis particularis infert vniuerſalem via conſequentiæ, non via cõuerſionis, quia ſequitur aliquis homo eſt niphus, ergo omne quod eſt niphus, eſt homo. Similiter aliquis ſol eſt iſtæ ſol, ergo omne quod eſt iſtæ ſol, eſt ſol. Fallit tamen (vt dicunt) in vno caſu, vbi vna res numero eſt eadem cuilibet diuerſarum rerum. Non enim ſequitur pater eſt hæc eſſentia, ergo omne quod eſt hæc eſſentia, eſt pater filius enim eſt hæc eſſentia diuina, qui nõ

Correctio.

eſt pater. Et quia fallit in caſu, ideo aſſerunt ex particulari huiuſmodi non ſequi de forma vniuerſalem huiuſmodi. Sed in ijs poteſt cadere correctio, quia ſecundum Philoponum ſingularis propoſitio eſt particularis. Non abſoluta, ſed limitata, quam Neoterici diſcretam particularem appellant, ergo talis particularis nullo addito particulariter conuertitur. Tertium q dicunt, falſum eſt, quia ſi talis particularis infert vniuerſalem via conſequentiæ, & non via conuerſionis, tunc talis conſequentia eſſet enthymema; & ita poſſet reduci ad ſyllo-

Propria poſitio.

giſmum probatiuum, quod non concederem. Præterea quia rationem in particularem conuertitur, eadem ratione in vniuerſalem. Quia vtrobiq; conuerſio fit per additum. Teneo ergo talem particularem ſine addito in particularem: Et cum addito in particularem, & vniuerſalem poſſe conuerti. Sine addito quidem conuertitur in particularẽ limitatam. Vt vtar verbis Philoponi, vel in particularem diſcretam: Vt vtar verbis Sorticolarum. Cum addito vero conuertitur in particularem ſimpliciter, & in vniuerſalem, niſi in caſu dicto in diuinis, & in naturalis de motu, qui eſt idem cuilibet diuerſarum rerum. ſ. actioni, & paſsioni: Vt ſuperius diximus.

De ſecũda particulari.

De ſecunda particulari dicendum primo, q illa particularis de prædicato diſtributo affirmatiuæ infert vniuerſalem, quia ſequitur aliquis ſol eſt omnis ſol, ergo omnis ſol eſt ſol. Probant, quia in prima prædicatum accipiebatur pro quolibet ſuo ſuppoſito: Igitur ſi debes fieri ſubiectum, debet accipi ſimiliter. Et ſic debet accipi cum ſigno. Erat enim ſignum pars prædicati. Secundo dicendum, q hæc non eſt conuerſio, ſed conſequentia, quia in prima prædicatum erat terminus communis ſimul cum ſigno: In ſecunda ſubiectum eſt terminus communis ſolum, quia licet ponatur ſignum, non eſt pars ſubiecti, ſicut prius fuit pars prædicati. Tertio dicendum, q conuertitur in particularem hoc pacto aliquis ſol eſt omnis ſol, ergo aliquid, quod eſt omnis ſol, eſt ſol, nam in ſecunda illud ſignum omne relinquitur pars prædicati, vt erat in prima. Sin autem particularis fuerit de prædicato diſtributo negatiuæ, hæc non neceſſario conuertitur. Vt aliquis homo eſt nullus lapis, quia æquipollet particulari negatiuæ, videlicet huic aliquis homo non eſt lapis, quæ conuertitur gratia materiæ, & non per ſe.

De tertia particulari, primum quæſitum.

De tertia particulari, dicatur: vt dixit ingueneus ſ. q illa conuertitur particulariter, & ſic Ariſt. intelligit. Sed quæres quomodo hæc conuertitur ens eſt ſubiectum in metaphyſica: Dicendum q conuertitur in hanc ſubiectum in metaphyſica eſt iſtæ terminus, ens ſi terminus illæ haberet vtrunq; ſignificatum. Propterea dari poteſt aliud exemplum corpus mobile eſt ſubiectum phyſicæ, dici poteſt ſubiectum phyſicæ eſt ille terminus corpus mobile, ſecundum Sorticolas.

Secũdum.

Quæris ſecundo quomodo conuertitur iſta homo eſt ſubiectum, in hac enim homo ſubiectum eſt, ſi dixero ſubiectum eſt iſtæ terminus homo, falſa eſt, quia iſtæ terminus homo eſt prædicatum: Dicendum q ſic conuertitur: quod fuit ſubiectum. ſ. in propoſitione conuerſa, eſt iſtæ terminus homo.

Tertium.

Tertio pono per caſum, q quando iſtæ terminus a, ponitur a parte ſubiecti, ſignificat hominem, quando ponitur a parte prædicati, ſignificet lapidem, & conuertatur hæc a, eſt homo, & patet q ſi dicatur homo eſt a, conuerſa erat vera, & conuertens falſa. Reſpondent Sorticolæ caſum non eſſe admittendum, quando poſitio vel impoſitio dependet ex diuerſa terminorum ſituatione, quia diuerſa terminorum ſituatio dependet ex veritate vel falſitate propoſitionis, & non veritas vel falſitas propoſitionis ex terminorum diuerſa ſituatione: Ideo negatur caſus, vel fortaſſe ſi admittitur, prima pars caſus, non eſt concedenda, ſecunda pars, minime quia repugnat primæ. Ideo totus caſus poteſt negari. Quia eſt vna copulatiua repugnans. Vel forte caſus non debet admitti, quia dependet a futuro. Ideo ſub conditione admitti poteſt. Futurum vero a quo dependet, eſt q ſtante illa impoſitione conuertatur.

Quartum quæſitum.

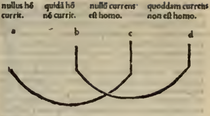
Quarto pono tibi iſtam tu conuertes primam propoſitionem tibi proponendam a me. Caſus enim eſt poſsibilis, quia prima propoſitio proponenda poteſt eſſe quoddam b, eſt a. Tunc propono iſtam, tu non conuertis aliquam propoſitionem. Vel ergo hanc tibi primo propoſitam cõuertes, vel non, non potes conuertere, quia eſt particularis vel ſingularis negatiua, quæ non poteſt conuerti. Si vero tu non conuertes, erit contra poſitũ a me.

De obligationibus.

De obligationibus quid peripatetici ſenſerint, alias, diſputabitur. Hoc vnum ſcias obligationem non fuiſſe Sorticolarum inuentũ, vt gloriantur: Sed primo Græci vtuntur illa; & peripatetici eam appellauerunt Theſim, noſtri obligationem. Melius tamen Theſim, hoc eſt poſitionem, quia ſyllogiſmi, qui fiunt in hoc genere, omnes ſunt Thetici hoc eſt ex poſitis: Quod vero ſint partes obligationes, & quomodo ponere differat a proponere, & quod modis fiat Theſis, alias diſputabitur. Nunc vero ſcias Ariſt. eam non aborrere, immo inquam plurimis locis ea eſſe vſum. Tunc pro reſponſione, debes ſcire, q quoties Theſis dependet, ſimpliciter non debet admitti, ſed ſub conditione dum. ſ. non ponatur aliquid aliud Theſi repugnans, ſicut eſt in caſu. Ex quo ſequitur q ſi quis ponat tibi. Tu negabis primam propoſitionem, quam

tibi proponam, vel aliqoid tale: Cuius veritas, vel caſus dependet a futuro, nunquam debet admitti, verum de ijs alias. Hijs dilucidatis, facile delentur obiectiones. Prima quidem deleta eſt, quia licet, ſequatur aliquis planeta eſt omnis ſol, ergo omnis ſol eſt planeta, non ſequitur via conuerſionis. ſed via conſequentiæ. Non enim fit de prædicato toto ſubiectū. In prima enim illud ſignum omnis erat pars prædicati, nunc non eſt pars ſubiecti, ſed efficiens totam propoſitionem. Et ſic non eſt conuerſio, ſed conſequentia bona per accidens. Bene tamen, vt dictum eſt, concedo illam conuerti in particularem, ſed hoc pacto, ergo aliquid, quod eſt omnis ſol, eſt planeta. Quia (vt dictum eſt) nunc illud ſignum, omne, remanet pars ſubiecti, quia totum ſubiectum eſt (quod eſt omnis ſol) ſicut prius fuit pars prædicati. Secunda iterum deleta, quia vtraq; eſt particularis, licet non eodem modo. Tertia deleta eſt, quia licet ex particulari nihil ſequatur via ſyllogiſmi, aliquid ſequitur via conuerſionis: Vel via interpretationis Alicuius termini. Ad quartam, dicunt q illa, aliquod monſtrum intenditur a natura ſic conuertitur, aliquod quod intenditur a natura, eſt hoc, demonſtrato illo, pro quo prius ſupponebat in prima ille terminus monſtrum. Vel ſic, aliquid quod intenditur a natura, eſt monſtrum hoc: Additur autem illa particula, quod, quia verbum intenditur non habet participium præſentis temporis, in quod verbum illud reſolui poſſet. Hoc enim participium, intentum, eſt præteriti temporis. Volunt etiam, vt addatur pronomen hoc in conuertente loco ſubiecti, quod erat in conuerſa, & dicatur, ſic aliquid quod intenditur a natura eſt hoc ſcilicet canis vel lupus, vel aliquid tale, quo demonſtrato: Prima fuit vera. Sed meo iudicio, ſufficit dicere, aliquid quod intenditur a natura eſt monſtrum. Quia ille terminus monſtrum in hac ſupponit determinate. Quia licet ille terminus intēditur notet actum mentis, & præcedat illum terminum monſtrum, tamen non habet vim in illum terminum, quia non regitur ab illo verbo intenditur. Sed ab illo verbo eſt. Ad quintam dico q hæc eſt vera, aliqua ſpecies eſt homo, vt ille terminus homo accipitur pro conceptu iſto homo. Et tunc ſic conuertitur, iſtæ conceptus homo eſt ſpecies. Id enim quod ſubintelligitur, debet exprimi. Ad ſextam patuit ſol. Illa enim conuerſio eſt per accidens, quia ſubiectum conuerſæ eſt communius, & prædicatum minus commune. Ad ſeptimam dicunt quòd illa propoſitio exercitus eſt rotundus, antequam conuertatur debet reduci, hoc modo exercitus eſt rotundus exercitus, & tunc conuertitur ſic rotundus exercitus eſt exercitus. Ad octauam dico q conuertens erit aliquod ens eſt Auguſtinus & Niphus, quia illa nota copulationis. (Et) denotat non diuerſitatem rerum ſignificatarum, ſed terminorum ſignificantium. Ad vltimam Culuerbinus aſſerit hanc aliquis ignis eſt extinctus, & id genus omnes eſſe falſas. Et propterea conuertens ſimili ratione falſa erit. Sed cum dicitur vſus concedit illas, dicit quòd illas concedit gratia breuitatis ad hunc ſenſum, quod prius fuit ignis, modo eſt extinctum, & hoc modo poſſet ſic conuerti, quod modo eſt extinctum, prius fuit ignis. Sed de his poſtea. Nunc enim non loquimur in propoſitionibus de ineſſe, niſi de præſenti, & vbi non ponitur aliquis terminus ampliatiuus. Quarta regula fuit particularis negatiua non conuertitur. Contra dubitatur. Quia ſi particularis negatiua non conuertitur, particulari negatiuæ repugnat conuerti. Sed particularis negatiua ſequitur vniuerſalem negatiuam, ſequitur enim nullus homo eſt lapis, ergo aliquis homo non eſt lapis. Ergo ſi particulari negatiuæ repugnat conuerti. Quæ ſequitur vniuerſalem negatiuam, etiam vniuerſali negatiuæ repugnabit conuerti, quicquid enim repugnat conſequenti, repugnat antecedenti in bona conſequentia per ſe. Secundo ſicut ſe habet hæc nullus homo currit. Ad hanc quidam homo non currit, ita quoque ſe habet hæc nullum currens, eſt homo ad hanc quoddam currens non eſt homo. Igitur permutatim ſicut primum ad tertium, ita ſecundum ad quartum. Ergo ſicut prima conuertitur in tertiam, ſcilicet nullus homo currit in hanc nullū currens eſt homo, ita quoq; ſecunda conuertetur in quartam ſcilicet quidam homo non currit in illam quoddam currens non eſt homo.

Quæſtio de particulari negatiua.

Tertio ſingularis conuertitur negatiua, vt Niphus non eſt Plato, ergo Plato non eſt Niphus, ergo particularis negatiua etiam conuertetur. Quia de particularibus negatiuis, & de ſingularibus negatiuis idem eſt iudicium. Quarto hæc eſt bona conuerſio, aliquis homo non eſt riſibilis, ergo aliquod riſibile non eſt homo. Quinto ſequitur aliquod animal non eſt homo, ergo aliquis homo animal non eſt, hæc enim eſt bona conuerſio, & nulla contra ipſam reperitur inſtantia. Sexto hæc eſt bona conuerſio aliquod album non eſt grammaticum, ergo aliquod grammaticum non eſt album. Pro dilucidatione ſorticolæ ſupponunt, quòd ex parte ſuppoſitionis terminorum dupliciter cōſequentiæ bonitas impediri poteſt. Vno modo, quando argumentaremur a termino non diſtributo, ſcilicet ſupponente determinate, vel confuſæ tantum ad ipſummet ſupponentem diſtributiuæ. Non enim ſequitur homo currit, ergo omnis homo currit. Alio modo impediri poteſt quando argumentaremur a termino ſtante confuſæ tantum ad eundem ſtantem determinate vel diſcretæ manente in conſequente ea dictionæ vel eo ſyncategorematæ, quæ vel quod faciebat illum ſtare in antecedente confuſæ tantum, exemplum, non ſequitur omnis homo animal non eſt. Igitur omnis homo iſtud animal non eſt. Quia in antecedente (vt dicunt) ille terminus animal ſupponebat cōfuſæ tantum virtute illius ſigni omnis. In conſequente vero ille terminus animal ſupponit determinate, vel diſcretæ propter illud pronomen iſtud, Dicunt (manente in conſequente ea dictione) vel eo ſyncategoremate, quæ vel quod faciebat illum ſtare in antecedente cōfuſæ tantum. Sicut in caſu, vbi remanet in conſequente illud ſignum omnis, quia illa dictione vel illo ſigno non remanēte, poteſt cōſequentia eſſe bona, quia ſequitur omnis homo animal non eſt, ergo homo iſtud animal non eſt. Poteſt enim eſſe vera homine ſupponente pro Nipho, illo vero termino iſtud animal pro Platone, in quo caſu hæc eſt vera homo iſtod animal non eſt. Quāre ſi omnis homo animal non eſt, ſequitur ergo homo hoc animal non eſt. Sed cum illa dictione omnis, quæ ponebatur in antecedente patet illam.

Sed verum hæc Sorticolarum ſuppoſitio ſit vera, eſſet quærere verum. Suppoſitio ſit inuentum peripateticum, quod nunc non intendo diſputare. Sed infra proprio loco. Verum peripatetici primum impedimentum ſub alijs verbis ponerent, dicerent enim conſequentiæ bonitatem impediri, quando argumentum eſt a particulari ad vniuerſalem terminis nō veritatis. Non enim ſequitur aliquis homo currit, ergo omnis homo currit. Vel quando argumentum eſſet a termino ſigno particulari affecto ad eundem terminum ſigno vniuerſali affectum, quia non ſequitur aliquis homo diſputat, ergo omnis homo diſputat, & intellige, vt prius alijs terminis non variatis, quia terminis, vel altero termino variato, poſſet valere. Sequitur enim aliquis homo currit, ergo omnis homo aptus natus eſt currere. Secundum etiam impedimentum cōcederent non ſub eiſdem verbis, exemplum tamen negarent, concederent quidem hoc modo a termino accepto communiter ad eundem acceptum ſpecialiter vel ſingulariter non valet. Non enim valet bis comedi caſeum, ergo bis comedi hunc caſeum. Nam in prima caſeum accepi communiter, in ſecunda ſingulariter. Non ergo valet, quia variatur modus accipiēdi terminum, vt dicetur in elenchis. Poſſunt ergo hæc duo præcepta eſſe vera. Primum quidem ſub illa forma, vel ſub hac a termino accepto pro vno ſuo ſuppoſito indifferenter,

Qualis poſitio ſorticolarum.

renter, ad eundem acceptum pro omnibus non eſt bona conſequentia. Secundum ſub hac a termino accepto communiter ad eundem acceptum ſiguanter non valet argumentum. Vt in exemplo dato, hæc præcepta ſunt ſecũdum eunt modum. quo vtitur Ariſtote. in elenchis. dixi quòd peripatetici exemplum negarent, quia ita omnis homo animal non eſt, ſicut omnis homo non eſt animal, eſt propoſitio vniuerſalis negatiua, cuius prædicatũ ſupponit diſtributiue, vel accipitur vniuerſaliter, vt peripatetice loquar. Præterea dico adhuc, quòd ex parte ſoppoſitionis non ſolum ſunt hæc duo impedimenta. Sed alia, de quibus non oportet ſermonem facere. Sed pro exemplo do vnum. Non enim ſequitur homo eſt ſpecies, ergo aliquis homo eſt ſpecies, quia in prima ſecũdum ſorticolas ſupponit ille terminus homo materialiter. In ſecunda formaliter. Vt vero peripatetice loquare. In prima ille terminus homo accipitur pro notione. In ſecũda pro re ſignificata per notionem, & ſic eſt fallacia æquiuocationis, vel accidentis, vt ælenchis. Poſſunt eſſe alia impedimenta ex parte ſuppoſitionis, quæ nunc relinquenda ſunt, quia ſine illis poſſumus dilucidare rem noſtram. His diſputatis. Primo dicemus de conuerſione negatiuarum ſingularium. Secundo de conuerſione negatiuarum particularium. De primo accipiamus ꝙ propoſitio ſingularis negatiua eſt duplex, altera. Cuius prædicatum eſt terminus diſcretus, altera cuius prædicatum eſt terminus commonis Tunc dicende ſunt duæ regulæ. Prima propoſitio ſingularis. Cuius prædicatum eſt terminus diſcretus conuertitur in ſingularem negatiuam. Sequitur enim Niphus nõ eſt Plato, ergo Plato non eſt Niphus, ſimiliter ſequitur Niphus non eſt iſte homo, ergo iſte homo non eſt Niphus. Cauſam autem ſorticole ex ſuis præceptis aſsignat, quia non variatur ſuppoſitio alicuius termini, ratione cuius conſequentia impediretur. Peripatetici dicerent conuerſionem valere, quia ex oppoſito conſequentis ſequitur oppoſitum antecedentis. Si enim non ſequitur. Niphus non eſt Plato, ergo Plato non eſt Niphus, detur oppoſitum. Tunc Plato eſſet Niphus, & ſi Plato eſſet Niphus, tunc Niphus eſſet Plato per regulas prioris quæſtionis, ſed dicebatur ꝙ Niphus non eſt Plato, ergo ex oppoſito ſequitur oppoſitum, quare conuerſio bona eſt. Secũda regula ſingularis negatiua. Cuius prædicatum eſt terminus communis, conuertitur & ad particularem negatiuam, & ad vniuerſalem negatiuam. Vt Niphus non eſt lapis, conuertitur, ergo nullus lapis eſt Niphus, probant ſorticolæ. Primo quia ille terminus lapis erat in prima negatiue diſtributus, & eodem modo in ſecunda. Secundo quia ex oppoſito conſequentis ſequitur oppoſitum antecedentis. Si enim non ſequitur, detur oppoſitum, & erit aliquis lapis eſt Niphus, quare per regulas præcedentis diſputationis ſequitor. Niphus eſt lapis, cuius oppoſitum ſumptum eſt. Inſuper conuertitur in particularem negatiuam. Vt Niphus non eſt lapis ergo aliquis lapis non eſt Niphus, probatur primo, quia ad illam Niphus non eſt lapis, ſequitur hæc nullus lapis eſt Niphus. Ad hanc nullus lapis eſt Niphus, ſequitur, aliquis lapis non eſt Niphus a ſubalternante ad ſubalternatam. Ergo ad illam Niphus non eſt lapis, ſequitur aliquis lapis oon eſt Niphus. Secundo probatur quia conſequentia eſt bona, cum non impeditur ex parte ſuppoſitionis. Modo in antecedente iſte terminus lapis erat negatiue diſtributus virtute negationis præcedentis. Sed ex diſtributo bene ſequitur non diſtributum, econtra vero non vt dictum eſt in præceptis. Hæc de ſingularibus negatiuis. De particularibus vero negatiuis. Sorticolæ præmittunt, ꝙ duplex eſt particularis negatiua in propoſito. Altera cuius prædicatum diſtribuitur. Vt ſi dixero, aliquis homo non eſt lapis, vel aliquis homo eſt nullus lapis. Altera tt autem, cuius prædicatum non diſtribuitur, vt aliquis homo animal nõ eſt. Cum enim particula negatiua non præcedat illum terminum animal, dicunt illum non deſtribui, propter illam eorum regulam, nullum ſignum vim habet ſupra præcedentem termi num. Tunc ponunt tres regulas, prima eſt, particularis negatiua, cuius prædicatum non diſtribuitur, conuertitur particulariter negatiue, cuius prædicatum non diſtribuitur. Verbi cauſa, quidam homo animal non eſt, ergo quoddam animal homo non eſt. Probant, quia detur oppoſitum conſequentis, ſcilicet omne animal homo eſt, & ſequitur per conuerſionem vniuerſalis in particularem, ergo aliquis homo animal eſt, immo ſequitur vniuerſaliter ergo omnis homo animal eſt, quia vniuerſalis affirmatiua, cuius ſubiectum eſt ſuperius, conuertitur in vniuerſalem. Sed hæc omnis homo animal eſt, contradictoria eſt antecedenti, ergo fuit bona conſequentia. Secunda vero regula eſt, omnis particularis negatiua ſiue ſit de prædicato diſtributo, ſiue non diſtributo, cõuertitur in particularem negatiuam, cuius prædicatum non eſt diſtributum, ſequitur enim quidam homo non eſt lapis. Igitur quidam lapis homo non eſt. Similiter ſequitur quoddam animal nõ eſt homo. Igitur quidam homo animal non eſt. Non enim impeditur conſequentia propter mutationem ſuppoſitionis, Quia a diſtributo ad nõ diſtributum conſequentia poteſt eſſe bona. Tertia regula pro mente Ariſto. nulla propoſitio particularis negatiua de prædicato diſtributo conuertitur per ſe particularem negatiuam de prædicato diſtributo. Non enim ſequitur quidam homo non currit, ergo quoddam currens non eſt homo. Hanc probant, quia a nõ diſtributo conſequẽtia per ſe nunquam ſequitur diſtributum. Vt in præceptis ſorticularum dictum eſt, hoc eſt a termino non ſupponente diſtributiue ad ſeipſum diſtributiue ſupponentem conſequentia non eſt bona per ſe. Hoc pacto eſt in caſo. Quia ille terminus homo in illo antecedente, homo non currit, ſupponebat non diſtributiuæ, ſed determinate, in conſequente vero ſupponit diſtributiuæ, in hac enim quoddam currens non eſt homo, ille terminus homo virtute negationis præcedentis ſupponit confuſe diſtributiuæ. Dicunt conſequentia bona per ſe, quia per accidens in aliquibus terminis valet. Primo quidem, quando termini ſunt conuertibiles, ſequitur, enim quidam homo non eſt riſibilis, ergo quoddam riſibile oon eſt homo. Secundo quando ſuperius negatur de inferiori, vt quidam homo non eſt animal, ergo quoddam animal non eſt homo. Tertio quando ſobiectum & prædicatum ſunt termini diſperati, vt quidam homo non eſt æquus, ergo quidam æquus non eſt homo. Quarto quando antecedens eſt impoſsibile, vt quidam homo noo eſt ſubſtantia, ergo quædam ſubſtantia non eſt homo. Quintus quando conſequens eſt neceſſarium, vt in eodem exemplo. Sextus quando propoſitio eſt de ineſſe, quæ venit ex contingenti poſita in actu. Hæc ſorticolæ. Quæ poſitio videtur omnino contra peripateticos. Idro argumentor primo, ꝙ in ponendo ſuppoſitionem eſt inſufficiens. Nã propoſitio particularis negatiua non ſolum doplex, ſed triplex eſt, qua alia eſt cuius prædicatum eſt terminus diſcretus, vt quidam homo non eſt Niphus. Cuius ſorticolæ hic non meminere. Alia cuius prædicatum eſt terminus communis diſtributus, & tertia ſecundum eos eſt, cuius prædicatum eſt terminus communis noo diſtributus, ergo noo duplex, ſed triplex eſt. Secũdo errant, quia oulla propoſitio eſſe poteſt particularis negatiua, cuius prædicatum non eſt diſtributum. Vt ſuperius probatum eſt, immo in hac quidam homo animal non eſt, ille terminos animal, ſi eſt prædicatom, diſtribuitur. Quia vel illud verbum eſt, erit nota eorũ, quæ de altero affirmantur, vel eorum, quæ ab altero negantur. Non eſt nota eorum, quæ de altero affirmantur, quia tunc illa propoſitio non eſſet particularis negatiua, ſed affirmatiua contra eos. Sin autem eſt nota eorum, quæ de altero negantur, oportet hic eſſe aliquod prædicatum, quod de ſubiecto negatur, & cum illud ſit ille terminus animal, ille terminus animal negabitur, ergo ſupponit confuſe diſtributiuæ. Dixi, ſi ille terminus animal eſt prædicatum, quia ſi eſt pars ſubiecti, tunc propoſitio erit de ſecundo adiacente, cuius ſubiectum erit totum illud homo animal, & prædicatum erit exiſtens, cum reſoluitor propoſitio, hoc modo, quidam homo animal oon eſt exiſteos in rerum natura, ſic autem intelligendo non eſt ad eorum propoſitum, quare ſi propoſitio erit de tertio adiacente, & prædicatum eſt ille terminus animal, ſiue præcedat, ſiue ſequatur negatio, ſemper diſtribuitur, ex quibus ſequitur, ꝙ ſicut hæc eſt falſa, aliquis homo non eſt animal, ita ſecundum peripateticos hæc erit falſa aliquis homo animal non eſt. Semper enim vis negationis cadit in illo termino vbiuis poſito. Sed occurres, & quidem ſatis peripatetice, quia ſecundum Ariſtote. Si dico, quidam homo non eſt grammaticus, eſt vera de ſeruo meo, qui eſt homo, & non grammaticus. Si vero dixero non

De cõuerſione ſingularium negatiuarum

De particularibus negatiuis.

Prima regula ſorticolarum.

Caſus in quibus valet conuerſio.

Refutatio põnis.

Vtrum aliqua propoſitio poſsit eſſe particularis negatiua, cuius prædicatum non diſtribuatur.

Bona dubitatio. Pro ſorticolis.

non quidam homo eſt grammaticus, eſt falſa, quia æquipollet illi nullus homo eſt grammaticus, quia (vt Ariſtoteles inquit) in libro de Interpretatione, negatio præpoſita facit æquipollere ſuæ contradictoriæ Ex iis argumentor, ſi negatio habet vim ſupra terminum præcedentem, tunc iſte æquipollerent, aliquis homo non eſt grammaticus, & non aliquis homo eſt grammaticus. At ſecundum Ariſtotelem inter illas nõ parua differentia eſt, cum altera vera, altera falſa ſit. Ex hac differentia arbitror ſorticolas accepiſſe eorum regulam, ſcilicet negatio non habet vim ſupra præcedentem terminum. Dicendum ꝙ terminum ſequi, vel præcedere negationem ſecundum peripateticos poteſt eſſe aut ſitu, aut intellectu. Tunc dico ꝙ in illa propoſitione quidam homo non eſt grammaticus, negatio ſequitur ſitu, & intellectu illum terminum homo, & ideo non habet vim ſuper eum. In hac autem quidam homo animal non eſt, licet negatio ſitu ſequatur illum terminum animal, intellectu præcedit, quia ſi ille terminus animal eſt prædicatum, oportet vt intellectu ſequatur. Regula ergo ſorticolarum eſt vera hoc modo, negatio non diſtribuit terminum, qui ſecundum intellectum præcedit. Hoc enim modo eſt peripatetica. His habitis, perſpicuum eſt primas duas regulas ſorticolarum eſſe falſas. Primam quidem, quia nulla eſt particularis negatiua. Cuius prædicatum ſecundum intellectum non diſtribuatur, & ſic hæc eſt falſa, quidam homo animal non eſt, ſicut hæc quidam homo non eſt animal Conceditur tamen ꝙ illa quidam homo animal non eſt ſicut hæc quidam homo non eſt animal, conuertitur in illam quoddã animal non eſt homo, & in hanc quoddam animal homo non eſt. Non quidem propter eorum regulam, ſed propter ſecundum caſum, quia ſuperius in conuerſa negatur de inferiori. Secundam vero, quia nulla particularis negatiua eſt. Cuius prædicatum non diſtribuatur. Propterea nõ ſequitur, quoddam animal non eſt homo, igitur quidam homo animal non eſt. Hæc enim falſa eſt. Pro dilucidatione ergo dico ꝙ duplex eſt particularis negatiua. Altera cuius prædicatum eſt terminus diſcretus, vt aliquis homo non eſt Niphus, altera eſt, cuius prædicatum eſt terminus communis, vt aliquis homo nõ eſt lapis, & in qualibet harum quouis modo ſituetur prædicatum, ſemper ſecũdum intellectum diſtribuitur. Tunc ſit vna regula nulla particularis negatiua particulariter negatiue conuertitur nec ſingulariter negatiuæ, Intelligo, vt ſorticolæ intellexerunt, ſcilicet conſequentia bona per ſe, ac formali, vt poſte propter caſus aſsignatos. Hanc vnam regulam per inſtantiam Ariſto. probamus, quia ad deſtruendum ſufficit vnum. Non enim ſequitur aliquis homo non eſt Niphus. Ergo Niphus non eſt homo. Nec ſequitur aliquod animal non eſt homo, ergo aliquis homo non eſt animal. Hæc enim probatio eſt peripatetica, quia deſtruimus per inſtantiã. Conſtruimus autem ſyllogiſmo oſtenſiuo, aut ſyllogiſmo contradictionis, vt dixit Philoponus. Tunc ad rationes. Sorticolæ omnes ſoluunt primam, ꝙ illa regula quicquid repugnat conſequenti repugnat antecedenti intelligitur antecedente, & conſequente ſumptis ſignificatiuæ, & non tenet conſequente materialiter ſumpto, & ſic licet conſequenti repugnet particulariter negatiuæ conuerti, non oportet propter hoc, vt repugnet antecedenti, ſcilicet vniuerſali negatiuæ. Hæc eſt communis ſolutio, quæ conſideratione digna eſt, Sed propter breuitatem tranſeo. Poteſt tamen dici ꝙ illa regula intelligitur quicquid repugnat conſequenti repugnat antecedenti repugnantia oppoſitionis, non repugnantia negationis, negatiuæ enim propoſitioni particulari non competit conuerti, non tamen repugnat contrariæ vel contradictoriæ, vel incompoſsibiliter. Sed ſolum quia non neceſſe eſt conuerti, hoc pacto non oportet vt repugnet antecedenti. Ad ſecundam dicunt locũ a commutata proportione non valere niſi in terminis quantitatem ſignificantibus, vel reducibilibus ad quantitatem, veluti ſunt intenſio & remiſsio, & id genus. Sed contra hanc reſponſionem videtur illud Ariſto. ſecundo de Interpretatione, vbi vtitur commutata proportione, & tamen nec in numeris, nec in quantis, nec in talibus tu vero lege ea, quæ ibi ſcripſimus, quia Ariſto. ea vſus eſt non probatiuæ, ſed confirmatiuæ. Ad tertiam ſatis patuit in quæſtionis dilucidatione. Ad cæteras, ſcilicet quartam & quintam patuit ſol. in dilucidatione. Ad ſextam circa textum diximus quòd Ariſto. dixit particularem negatiuam non neceſſe eſt conuerti, quia in propoſitionibus de ineſſe, quæ ſunt contingentes poſite, in actu, omnes conuertuntur. Hactenus de regulis generatim.

Dilucidatio.

Quæſtio de impedimentis. Enunciato 87

Speciatim vero quærimus vtrum propoſitiones impeditæ eodem modo conuertantur ſicut propoſitiones expeditæ, & videtur ꝙ ſic, quia omnis propoſitio, quæ conuertitur, conuertitur aut in terminis, aut in parte, ergo ſi impeditæ propoſitiones conuertuntur, in terminis vel in parte conuertentur, ergo eodem modo, ſicut expeditæ. Pro intellectu tituli quid per propoſitiones, quid per expeditas in quæſtione intelligendum ſit dilucidemus. Impeditas ergo propoſitiones in propoſito appello, quæ cum ſint ſimplices, hoc eſt reſolubiles in ſubiectum & prædicatum, tanquam in principales partes ſuas, non facile patet illarum conuerſio, ſint huiuſmodi, aut quæ defectu extremorum, aut obliquitate extremorum, aut varietate ſuppoſitionum, quibus extrema ſupponunt, vel (quod idem eſt) varietate accipiendi extrema, vel obſcuritate determinationum, quibus extrema determinantur, vel differentia appellationum vel ampliationum, quibus extrema afficiuntur, non facile conſtat earum conuerſio. Ex quibus patet, quid per expeditas propoſitiones intelligimus. Intelligimus enim eas aut vniuerſales, aut particulares, quæ nullo impedimento detente facile poſſunt conuerti. Vt omne b, eſt a, & nullum b, eſt a, & quoddam b, eſt a, de his enim ſolum Ariſto. conſtituit regulas. Impeditas autem nobis reliquit cõſiderandas, quæ fortaſſe agent diligentiori calamo, quàm illæ, de quibus locutus eſt Ariſto. Sed quæritur quales ſunt propoſitiones iſtæ. Ad æquitandum requiritur æquus, ad motum requiritur tempus, & id genus. Vtrum ſint impeditæ, vel nõ ſunt conuertibiles. Reſpondent ſorticolæ, quorum aſſecla eſt Ingueneus, quòd in prima ille terminus æquus, eſt ſubiectũ. Cuius rationem affert, quia ipſe eſt ſolus rectus. Reſiduum vero, ſcilicet requiritur ad æquitandum, eſt prædicatum. Simili modo de ſecunda dici poteſt. Tunc vult, ꝙ ſic conuertatur. Quod requiritur ad æquitandum, eſt, vel poteſt eſſe, vel intelligi eſſe hic vel hic æquus, & ſic de ſingulis deſcendendo disiunctim ſub illo termino æquus, ſimili ratione de ſecunda dicunt. Sed hæc reſponſio friuola eſt, quia ſi ille terminus æquus intelligitur ſubiectum, quia eſt rectus, vt vult Ingueneus. Tunc ſecundum grammaticos eſſet ſuppoſitum verbi, & rectus a parte ante. Ergo nulla differẽtia eſſet dicere æquus requiritur ad æquitandum, & ad æquitandum requiritur æquus, quod eſt contra eos, quia in prima ſupponit confuſe, in ſecunda determinate. Præterea conuerſione eorum termini non mutant ordinem, eiuſdem enim ordinis ſunt, ad æquitandum requiritur æquus, & ad æquitandum requiritur hic vel hic. Præterea hic eſſet deſcenſus, & non conuerſio. Propterea dicendum, ꝙ huiuſmodi propoſitiones nec ſunt impeditæ, nec expeditæ, ſed ſunt non conuertibiles, conuerſionibus, de quibus loquitur Ariſto. cauſa autem eſt, quia ſunt reductiue hypotheticæ. Secundum enim grammaticos hæc propoſitio & ſimiles ad æquitãdum requiritur æquus, reducitur ad hanc, vt aliquis æquitet, requiritur æquus, hæc autem eſt hypothetica permiſsiue, quia poteſt ſic permitti ad hypotheticam. Siquis debet æquitare, æget æquo. Vt Boetius reducit. Ex quibus ſequitur, ꝙ cum tales ſint potius hypotheticæ quàm categoricæ, iure conuertuntur conuerſione, quia hypotheticæ conuertuntur Ariſtote. autem poſtea docuit conuerti hypotheticas, aut conuerſione per contrapoſitionem hoc eſt ab oppoſito conſequentis ad oppoſitum antecedẽtis, aut econtrario ab oppoſito antecedentis ad oppoſitum conſequentis, Ex hac conuerſione tales conuerti poſſunt. Ex definitione propoſitionum impeditarum colliguntur impedimenta propoſitionum eſſe quinque. Primum eſt extremorum (quibus conſtant propoſitiones) defectus. Secundum eſt obliquitas. Tertium eſt varietas ſuppoſitionum aut modorum accipiẽdi extrema. Quartum eſt obſcuritas determinationum. Quintum eſt differentia appellationum, vel ampliationum extremorum. Pro declaratione ergo tot impedimentorum debes ſcire propoſitionem tandiu eſſe impeditã in conuerſione, quamdiu non apparet quid in illa ſit ſubiectum, & quid prædicatũ. Illis enim apparentibus, facere facile poterimus de ſubiecto præ-

Dilucidator poſuit quinque eſſe impedimenta cõuerſionis lege ibi & peripatetica, nõ ſorticolarum capuũculas.

Pulchra dubiũ.

Quæ Ingueneus.

Refutatio.

Propria ſolutio.

Quod ſpedimenta.

Quandiu propõ dicatur impedita, & quã primũ expedita.

prædicatum & econtra, quod eſt conuertere. Ex quibus colligitur pro præcepto in conuerſionibus, omnem propoſitionem. Coius quærimus conuerſionem, eſſe reſoluendam in ſubiectum & prædicatum. His habitis, dicamus, ꝙ propoſitio impedita defectu extremi, aut eſt impedita defectu vtriuſque extremi, vt hæc, pluit, ningit. & id genus. Aut defectu alterius, & hoc dupliciter, aut defecto prædicati, aut ſubiecti. Defectu ſubiecti, propoſitio eſt impedita, quia deficit, ſubiectum reſpecto verbi primæ, aut ſecundæ perſonæ. Vt ſum bonus, es philoſophus, & id genus, aut deficit ſubiectum reſpectu tertiæ perſonæ, veluti in verbis impersonalibus, vt incipit annus, deſinit ver. Sin autem fuerit propoſitio impedita defectu prædicati, hæc eſſe poteſt de verbo adiectiuo, vt homo currit, & de verbo ſubſtantiuo. Vt Deus eſt. Tunc dicamus. Primo ſi deficit ſubiectum primæ vel ſecundæ, vel tertiæ perſonæ, qua regula cõuertentur, communiter ergo omnes pro regula aſſerunt eſſe ſupplendum ſubiectum ſecundum grammaticam artem. Deinde tentanda erit conuerſio. Verbi gratia, cum deficit ſubiectum reſpectu verbi primæ perſonæ, vt ſi propoſitio ſit hæc, ſum philoſophus ſuppleatur ego, ſi reſpectu verbi ſecundæ (vt ſi propoſitio ſit) es ſapiens ſuppleatur tu, erit ergo prima propoſitio ego ſum philoſophus. Secunda tu es philoſophus. Sin autem deficit ſubiectum reſpectu verbi tertiæ perſonæ, iterum ſecundum regulas grãmaticæ ſupplendum erit. Vt ſi propoſitio ſit. Incipit annus, ſuppleatur ſic, ab aliquo incipit annus, ſimiliter deſinit ver, ab aliquo deſinit ver. Patet ergo regula ꝙ in omnibus talibus ſit ſupplementum ſubiecti, prout requirit conſtructio grammaticæ.

Quod modis impedita defectu extremorum.

De ſuppletis per tertiã perſonam.

Sed nunc quæritur quomodo conuertentur propoſitiones ſupplete reſpectu tertiæ verbi perſonæ, vt ille ab aliquo incipit annus, ab aliquo incipit ver. Nam licet poſtea diſputabitur. Dum de cõuerſione loquemur earum propoſitionum, quæ ſiunt ex obliquis, tamen pro modo tales omnes reſoluendæ ſunt in propoſitiones compoſitas ex rectis, ſcilicet faciendo de obliquo rectum cum ſupplemento propoſitionis per modum poſterius dicendum, hoc modo, aliquid eſt ens, e quo annus incipit. Vbi patet facta hac reſolutione, ꝙ ſubiectum huius eſt ille terminus aliquid, prædicatum totum illud, quod ſequitur videlicet, ens, e quo annus incipit, ergo faciendo de ſubiecto prædicatum, & econtra conuerſio erit ens, e quo annus incipit eſt aliquid. Verum de hac poſtea.

De ſuppletis per primã & ſecundam perſonam Pñ ſequence.

De propoſitionibus vero ſingularibus ſuppletis per pronomina primæ, & ſecundæ perſonæ, non parua quæſtio eſt apud ſorticolas, quomodo cõuerti debeant. Ingueneus dicit. Primo, ꝙ illa ego ſum Niphus conuertitur in hanc. Niphus eſt ego. Iſta vero tu es Plato. In hãc Plato eſt tu. Secundo dicit, iſte non poſſunt a quolibet homine mundi cõuerti. Tertio dicit ꝙ ſolum cõuerti põt a proferẽte. Vt ſi ego proferrẽ illam in perſona mea, ego ſum philoſophus bene cõuertere poſſum philoſophus eſt ego. Si in perſona tua proferrẽ hanc, tu es ſapiens. Ego nec dicere poſſum, ſapiẽs eſt tu. Alius aũt a proferente, quicunq; eas conuerteret, falſo cõuerteret. Vt ſi tu conuerteres hanc, quã ego profero, ego ſum philoſophus, & diceres, philoſophus eſt ego, hæc nõ erat vera de te, qui paſtor es. Sed de me, qui ſum philoſophus. Simili modo & ſi Plato faber ipſam conuerteret, ẽt falſo conuerteret. Sic igitur aſſerit has cõuerti poſſe, ſed nõ niſi a proferẽte.

Refellitur poſitio.

Sed hæc poſitio eſt deriſibilis. Nã ſi inuenirentur tales propoſitiones derelictæ in libris Platonis nũc, oporteret, vt Plato reuiuiſceret ad conuertendũ has. Præterea tunc de conuerſione iſtarum, nõ eſſet ſcientia, niſi durãte perſona tales propoſitiones proferente, & quid ridiculoſius? Propterea alij peritiores dixerunt, quòd iſte ſunt conuertibiles a perſona proferente per modum dictum.

Secũda ſolutio.

Sed ſi audiens has, vult illas conuertere. Verbi cauſa, ſi vult conuertere hanc tu legis poſito quòd ego illi loquens dicam ei tu legis. Ille ſic conuertet, tu legis. Legens eſt aliquid, quod ego ſum. Tertius vero audiens ad quem non loquor, eam ſic conuertat, legens eſt ille, demonſtrando illum pro quo ſupponebat illud pronomen tu. Volunt igitur: quod hæc propoſitio, tu legis, dato ꝙ ego loquar Platoni, qui nunc legit, a me illam proferente poteſt conuerti in propria forma vt videlicet legens eſt tu. Si vult illam conuertere Plato, quem alloquebar, ſic conuertet non in propria forma. Sed dicet legens eſt aliquid, quod ego ſum, ſic enim propoſitio eſt vera, vt prius. Sed ſi vult eam conuertere tertius, & alius a proferente, & a perſona. Cui fiebat locutio dicat ſic, legens eſt ille, demonſtrando Platonem legentem. Sed ego miror tantos viros. Nam cum multa ſcripſerunt in logica, & quidem acutiſsime, Non debuerunt in tam friuolis quæſtiunculis, ſic aperte errare. Si enim conuertere eſt facere de ſubiecto prædicatum, & econtra, & in talibus non poteſt fieri de ſubiecto prædicatum & econtra, niſi a proferente, non video quomodo hæ conuerſiones ſint. Cum non maneant eadem ſubiecta, nec eadem prædicata. In illa enim tu legis, ſubiectum eſt illud pronomen tu, quando conuertit illam perſonam, quam alloquebar, tale pronomen remanet prædicatum. Simili ratione non ſit de ſubiecto prædicatum & econtra, quando illas conuertit tertius, vt intelligenti patet. Ergo iſte non ſunt conuerſiones, ſed translationes. Quid igitur dicendum ſit in iſtis friuolis, non leue fuit mihi. Cum viderim viros doctos in talibus titubare. Ego igitur dicerem has propoſitiones conuerti poſſe & a proferente, & a quolibet alio. Verum a proferente conuertuntur, propria virtute, & per ſe. Ab alijs vero conuertuntur vicariæ, hoc eſt in perſona eius, qui protulit illas, ac ſi eſſet ille. Nam has conuerti ſeruata illarum forma, & conditionibus cõuerſionum poſſet dupliciter, fieri, aut ad ſenſum proferentis aut ad vicem ſenſus proferentis. Verbi cauſa, hæc propoſitio, ego ſum, quam protulit brutus hoſtibus eum quærentibus, ad ſenſum bruti ſeruata forma, & omnibus conditionibus conuerſionis nullus poteſt conuertere niſi brutus ſolũ.n. ipſæ dixit, ego ſum. Ergo ſolus ipſe dicere poteſt, ſum ego. Sin autem aliquis vult conuertere ipſam in propria forma, vt eam protulit brutus ad vicem ſenſus, quo illã protulit brutus non poteſt illam conuertere niſi vt vicarius bruti, & in perſona illius, quæ erit vera. Vel vice veræ prolata, & hæc veritas ſufficit in talibus. Hactenus de propoſitionibus, in quibus deficit ſubiectum.

De propoſitionibus in quibus deficit prædicatum.

De propoſitionibus vero in quibus deficit prædicatum, dicamus, eſt enim res non leuis. Si igitur deficit prædicatum, verbum propoſitionis, vel erit adiectiuum, vel ſubſtantiuũ. Si adiectiuum, deductis alijs impedimentis, de quibus poſtea. Verbum ſecundum Philoponum reſoluendum eſt in eius participium, Vt ſi propoſitio fuerit. Cæſar militat, reſolutio erit Cæſar eſt militans, & tunc facta reſolutione ſubiectum erit Cæſar prædicatum erit militans. Habetur enim participium loco nominis (Vt Philoponus inquit.) Tunc conuerte. Ergo militans eſt Cæſar. Sin autem verbum fuerit ſubſtantiuum. Quæſtio eſt non leuis. Sorticolarum enim nonnulli tradunt propoſitiones tales. Quarum verbum ſubſtantiuum ſecundo loco adiacet non eſſe conuertibiles, quia, vt dicunt carent, prædicato. Et fortaſſe poſſunt moueri, quia tales non ſunt ſyllogiſtice, & ſi ſunt ſyllogiſmorum concluſiones, non categoricorum ſyllogiſmorum ſunt concluſiones, ſed hypotheticorum. Vt ſecundo poſteriorum patet. Sed Boetius, & Philoponus tales conuertunt, quia licet non habeant prædicatum, ſubordinantur alicui, quæ habet prædicatum. Hæc enim Deus eſt illi ſubordinatur. Deus eſt aliquid in rerum natura. Sicut illa vacuum non eſt, ſubordinatur illi vacuum non eſt, aliquid in rerum natura. Modo tales poſſunt conuerti. Illa ergo deus eſt, conuertitur in hanc aliquid in rerum natura eſt deus.

Regula pro 3. propoſitione.

Ex his patet, quòd propoſitio impedita defectu ſubiecti, & pdicati ſupplẽda eſt vtraque ex parte. Vt hæc, pluit, ſuppletur natura pluit, Hæc autem reſoluitur in hanc, natura eſt pluens, quæ poſtea conuertitur in iſtam pluens eſt natura, dices quomodo hæc reſoluitur, curritur ad vocem iucũdam. Dicendum quòd reſoluitur in hanc vox iucunda eſt aliquid ad quod curritur. Tunc ſic conuertitur, aliquid ad quod curritur, eſt vox iucunda, ſimili ratione conuertitur illa. Itur in antiquam ſyluam fortaſſe aliter reſoluuntur. Prima enim ſic, agente curritur, & tunc reſoluitur gens eſt aliquid & equo curritur. Conuerſio autem nunc patet. Sed non eſt ſecundum conſtitutionem grammaticorum. Poſſunt & aliæ innumeræ ſolui quæſtiones iuxta hæc præcepta. de quibus hactenus.

De impeditis extremorũ obliquitate.

Et de impeditis extremorum obliquitate differendum eſt poſt hæc. Dicamus itaque. Primo obliquitatem propoſitionibus accidere, aut ex parte ſubiecti, aut ex parte prædicati aut ex parte vtriuſque, ex parte vtriuſque, vt animam meam tedet vitæ meæ. Ex parte ſubiecti, vt regis eſt be-

eſt benefacere, amicorum ſunt communia omnia. Ex parte vero prædicati, vt incidit in ſyllam, cupiens uitare Carybdim. Hoc officium eſt patris familias. Si accidit obliquitas ex parte

Verū obliquus ſit ſubiectū.

ſubiecti, quæſtio non leuis eſt. Verum debeat reduci ad rectū ante conuerſionem. Quidam ſupponunt obliquum poſſe eſſe ſubiectum propoſitionis, vt in iſta, duorum contrariorū eſt ſcientia vna, ſimiliter in hac, vterque iſtorum currit, ille terminus iſtorū eſt ſubiectū. Nam illud ſyncategorema vterque, nullum categorema includit præter illum terminū iſtorum. Cuius ſignum eſt, quia ille terminus iſtorum diſtribuitur ab illo ſigno vterque. Pro hac ſuppoſitione argumentamur, quia eſt iſte bonus ſyllogiſmus, omnium contrariorum eadem eſt diſciplina, bonum & malum ſunt contrariam. Ergo boni & mali eadem eſt diſciplina. Sed in prima figura, quod eſt prædicatum in ſecunda, erat ſubiectum in prima. Ergo cum in ſecūda prædicatum ſit ille terminus contraria. In prima ſubiectū fuit ille terminus contrariorum, quare obliquus poteſt eſſe ſubiectum. Præterea ſubiectum eſt de quo aliud dicitur, vt patuit, ſed de illo obliquo contrariorum dicitur aliud. i. ille terminus diſciplina. Præterea Ariſto. docet ſyllogizare ex maiore de recto, & minore de obliquo, hoc pacto, omnis diſciplina eſt ſapientia, boni eſt diſciplina, ergo boni eſt ſapientia. Ergo obliquus poteſt eſſe ſubiectū. Sed quomodo obliquus poſſit eſſe ſubiectum, quæſtio eſſet per ſe, digna perſcrutatione,

pō Neotericorū.

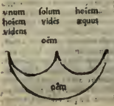
Tamen quantum propoſito ſeruit. Neoterici dixerunt quod quando obliquus præcedit verbum, aliquando ponitur ſolitarie, vt ſi dixeris, contrariorum eſt eadem diſciplina. Regis eſt ius ſuum vnicuique facere. Aliquando ponitur ante verbum cum recto & hoc vel cum recto ſequente, vt hominis æquus currit. Vel cum recto præcedente, & hoc dupliciter, ſicut duplex eſſe poteſt rectus, qui obliquum præcedit, vel ſyncategorema, & hoc ſine recto præcedente obliquum fieri nō poteſt. Vt quilibet æquus hominis currit. Vel categorema, & hoc eſſe poteſt cum ſigno, & ſine ſigno, vt domus vicini comburitur. Ex quo ſequitur ꝙ non poteſt ſyncategorema præcedere obliquum, niſi adſit rectus, vel ſubintelligatur rectus. Vnde in hac, vterque iſtorum currit, ſubintelligitur homo, eſt enim ſenſus vterque homo iſtorum currit. His habitis, dicunt, quod

Cōcluſiones. Prima cōcluſio.

quando ſolus obliquus præcedit rectum, obliquus eſt ſubiectum, vt contrariorum eſt eadem diſciplina, ſubiectum eſt ille terminus contrariorum. Probant quia aduenieute ſigno ſupra obliquum, propoſitio redditur quanta, ergo obliquus eſt ſubiectum. Conſequentia patet omnibus. Antecedens vero probatur, quia hæc eſt vniuerſalis omnium oppoſitorum eſt

Secunda concluſio

eadem diſciplina. Secundo dicunt, ꝙ quando obliquus & rectus verbum præcedunt, ita, vt obliquus præcedat rectum, iterum obliquus ſolus eſt ſubiectum, vt in hac hominis æquus currit, ſubiectum ſolum eſt ille terminus hominis, probant, quia poteſt obliquus ſolus ſine recto diſtribui, & facere propoſitionem vniuerſalem, ergo ſolus ille eſt ſubiectum, probatur aſſumptum, quia ſi dixeris cuiuslibet hominis æquus currit, hæc propoſitio eſt vniuerſalis, vt omnibus patet. Quod autē in illa ſolus rectus diſtribuatur, probant, ponendo per caſum, ꝙ quilibet homo habeat æquum, qui currat, verum ſit vnus æquus communis omnibus hominibus, qui non currat. Et tūc quærunt, vel in illa cuiuslibet hominis æquus currit, præciſe ille terminus hominis diſtribuitur, & nō ille terminus æquus, vel diſtribuitur ille terminus æquus. Si præciſe ille terminus hominis diſtribuitur, & nihil aliud, ergo præciſe ille terminus eſt ſubiectum. Quod autem non diſtribuatur ille terminus æquus, patet, quia tunc omnis æquus curreret, quod eſt falſum, quia æquus omnibus communis non currit, vt per caſum patet. Et ſic ſtat cuiuslibet hominis currere æquū, & non omnem æquum currere. Ex hac probatione patet ꝙ ſiue obliquus ponatur ſolus, ſiue cum recto, modo ponatur. Primo loco, ſemper eſt ſubiectum ſecundum hanc opinionem. Et cauſa eſt, quia vniuerſalis propoſitio fieri poteſt ſola obliqui

diſtributione. Ex iis duabus concluſionibus ſoluunt duos cauillos. Primus eſt, omnem hominem videns eſt vnum ſolum hominem videns æquus eſt hominem videns. Ergo æquus vnum ſolū hoiem videt. Quia poſito caſu ꝙ ois homo videat ſeipſum, hæc eſt vera, oēm hominē videns, eſt vnū ſolū, hominē videns, & quod æquus videat oēm hominē, nam tunc aſſumptiones vere ſunt, & concluſio falſa. Cauillus ergo peccat, quia minor debet eſſe hæc. Sed æquus eſt homo, ergo æquus vnum ſolum hominem videt. Modo minor eſt falſa, Hic autem cauillus non deleretur, niſi ſubiectum maioris eſſet ille obliquus omnem præciſe. Secundus cauillus eſt, cuiuslibet contradictionis altera pars eſt vera. Hæc propoſitio tu es lapis, eſt contradictionis altera pars, ergo hæc propoſitio tu es lapis, eſt vera. Dicunt ꝙ non bene ſumitur, quia ſubiectum in maiori eſt ille terminus contradictionis, Ideo debet ſic aſſumi minor, ſed hæc propoſitio tu es lapis, eſt contradictio, & ſic eſt falſa. Qui cauillus non poſſet ſolui, niſi obliquus præciſe eſſet ſubiectum. Tertio dicunt, ꝙ quando ante verbum poni- Tertia cōcluſio.
tur obliquus, & rectus, & rectus obliquum præcedit, aggregatum ex recto, & obliquo eſt ſubiectum, vt domus vicini comburitur ſubiectum eſt ille terminus domus vicini. Probant ponendo per caſum, ꝙ ſit vnus æquus ſylueſter, qui nullius hominis ſit poſſeſsio. Vltra ponatur quod aliqui homines habeant æquos, & aliqui non. Et vltra ponatur quod omnis æquus currat excepto ſylueſtro. Omnia hæc ſunt poſsibilia. Tunc hæc propoſitio eſt vera, omnis æquus hominis currit, vt patet inducendo in omnibus. Et tamen non diſtribuitur ille terminus æquus præciſe, quia non omnis æquus currit, quia non ſylueſter, nec diſtribuitur ille terminus hominis, quia non omnis homo habet æquum, ergo aggregatum illud diſtribuitur, cuius ſignum eſt, quia ſub illo aggregato fit deſcenſus. Sequitur enim & hi ſunt omnes æqui hominis, ergo hic æquus hominis currit, & hic æquus hominis currit, & ſic de ſingulis æquus hominis. Hæc ſunt, quæ ſorticolæ tradunt de ſuppoſitione. Tunc hac ſuppoſitione ſtante dicunt, ꝙ Quid ſorticolæ.
propoſitionem, cuius ſubiectum eſt præciſe obliquus, ſicut in illis duobus caſibus duarum primarum concluſionum, non oportet propoſitionem reſoluere, & ideo hæc propoſitio oppoſitorum eſt diſciplina eadem, conuertitur ſine reſolutione hoc pacto diſciplina, eadem eſt oppoſitorum. Sed hæc poſitio, Confutatio.
quo ad regulam conuertendi errat, quia ſiue ſubiectum præciſe ſit obliquus: Siue obliquus & rectus obliquum ſequens, ſemper propoſitio eſt reſoluenda. Hæc oppoſitorum eſt eadem diſciplina, reſoluitur hoc pacto. oppoſita ſunt aliqua quorum diſciplina eſt eadem contradictionis altera pars eſt vera, reſoluitur ſic, contradictio eſt aliquid, cuius altera pars eſt vera. Ergo conceſſa eis ſuppoſitione adhuc propoſitio dicetur impedita, donec reſoluatur ad expeditam. De ſuppoſitione vero quid peripatetice ſit ſentiendū, non leue eſt diſſe- De ſuppoſitione.
rere. Arbitror tamen obliquum non poſſe eſſe ſubiectū propoſitionis, quo obliquus eſt, ſed quo obliquus poteſt reduci ad rectum. Probo quia apud logicum verbum vltimata reſolutione verbum eſt ſolum ſubſtantiuum, ſed tale verbū ex parte ante & poſt ſolum cum rectis, vel reducibilibus ad rectos conſtruitur. Ergo ſolum rectus eſt ſubiectum, vel prædicatum, vel obliquus, quo reduci poteſt ad rectum. Præterea ſi obliquus quo obliquus poſſet eſſe per ſe ſubiectum vel prædicatum verbi ſubſtantiui, tunc non oporteret propoſitionem compoſitam ex obliquis reſoluere ad propoſitionem factam ex rectis, quia iam haberemus obliquum ſubiectum, quod poſſumus conuertendo facere prædicatum, & econtra. At noc videmus nullam propoſitionem ex obliquis conuerti, niſi prius in propoſitionem factam ex rectis vertatur. Teneo ergo obliquum quo obliquus eſt, non poſſe eſſe ſubiectum, vel prædicatum propoſitionis, ſed couſque, quouſque poteſt reduci ad rectum ſecundum artem dicendam. Tunc patet ſolutio ad argumenta primæ poſitionis, omnia enim probant obliquum poſſe eſſe ſubiectum non quo obliquus eſt, ſed quo fieri poteſt rectus, vel quo in rectum reduci poteſt. Hoc enim modo poteſt diſtribui, & diſtributus propoſitionem efficere vniuerſalem, hoc modo poteſt ex ipſo fieri ſyllogiſmus. Hoc pacto de ipſo prædicatur aliquid. Hoc modo poteſt reddere ſuppoſitum verbi. Signum autem, quia ſi aliquis obliquus ponitur in

nitur in propoſitione, qui non eſt reducibilis ad rectum, nec ſubiectum, nec prædicatum eſſe poteſt. Vt ſi quis dicat. Niphus mouetur clerici motu, quia enim ille obliquus non poteſt reduci ad cectum, nulla ratione poteſt eſſe ſubiectum, vel pcædicatum peopoſitionis illius. Ex iſs colligitur cegula pulchra, quod quando obliquus præcedit verbum ſolus, ipſe ſolus in reſolutione peopoſitionis reducendus eſt ad rectum, vt cegis eſt benefacere, rex eſt aliquid, cuius eſt benefacere, ſin autem obliquus & rectus præcedunt vecbum, quando obliquus præcedit rectum, tcecum obliquus in reſolutione reducendus eſt ad rectum, & cectus cemanere debet a parte prædicati, quia ex ea parte ſe tenebat. Vt contradictionis altera pars eſt vera, ſic reſoluitur, contradictio eſt aliquid, cuius altera pars eſt vera.

Regula pulchra.

Quando vero rectus præcedit obliquum, nulla opus eſt reſolutione, quia obliquus tunc eſt vt pars, vel determinatio ſubiecti, vt æquus hominis currit, ſubiectum totum eſt rectus & obliquus, quia obliquus eſt, vt determinatio, ponitur enim ad differentiam æqui ſylueſtri, vt poſtea dicemus. His habitis dicamus, quod ſi obliquitas fuerit ex parte ſubiecti, vel erit ſine recto, vel cum recto. Si ſine cecto, ſit hæc cegula, vt obliquus redocatur ad rectum, & in relatiuum ſui caſus, poſtea propoſitio eſt coouertenda, exemplum, cegis eſt beneficia conferre, rex eſt, cuius eſt beneficia cōferre tunc conuertituc, ens, cuius eſt beneficia cōferce, eſt rex. Similiter ſi diceretur omniū oppoſitorū eſt eadē ſcientia, Reſoluitur ſic omnia oppoſita ſunt, quorum eſt ſcientia eadem, quædam entia, quorum eſt ſcientia eadem, ſunt oppoſita. Sin autem obliquus a parte ſubiecti ponitnc cum recto. Si obliquus præcedic cectum, obliquus debet redoci ad rectum, addito poſt verbum relatiuo eiuſdem caſus. Et eectum debet fieri, vel cemanere prædicatum, vel cum prædicato. Verbi cauſa, contradictionis altera pars eſt vera, ſic ceſoluitur contradictio eſt, cuius altera pars eſt vera. Illud autem relatiuum cuius, vt dicemus, refert participium verbi, aut illud tranſcendens aliquid, quod ſemper poteſt intelligi. Ergo erit propoſitio ſic ceſoluta, contradictio eſt aliquid, cuius altera pars eſt vera, tunc conuertitur ſic, aliquid, cuius altera pars eſt vera eſt contradictio. Similiter reſoluitur hæc. Omnem homioem videns eſt vnum ſolum hominem videns, omnis homo eſt aliquid, quod videns, eſt vnum ſolum hominem videns, & tunc conuertituc aliquid quod videns eſt vnum ſolum hominem videns, eſt homo. At ſi rectum præcedit obliquum, tunc obliquus eſt pars ſubiecti, & non oportet, vt mutetur, quia remanere debet, vt prius, vt ſi dicerem æquus Achillis currit, cōuertituc currens eſt æquus Achillis. Cauſa autem eſt quia aggregatum ex recto, & obliquo eſt ſubiectum, vt dictum eſt. At ſi obliquus ponitur a parte prædicati, ſcilicet poſt copulam, tunc ſemper ſubintelligitur rectus, ſcilicet participium vecbi, & tunc aggcegatum ex illo recto, & obliquo erit totum prædicatum. Verbi cauſa, lapis eſt in pariete, ſic reſoluitur, lapis eſt ens in pariete, tunc conuertituc ens in pariete eſt lapis. Sin autem obliquus ponitue a parte prædicati. cum recto explicito. Similiter aggregatum ex recto, & obliquo erit prædicatum, vecbi cauſa, æquus eſt theſaucus ciuis, totum hoc theſaurus ciuis eſt prædicatum, quare conuertetur, ergo theſaurus ciuis eſt æquus.

Quando obliquus ex parte ſubiecti.

Quando obliquus ponitur a parte prædicati.

Ex iſs patet, quomodo propoſitio ſit reſoluenda, quando tam ſubiectum quàm prædicatum fuerint obliqua. Tamen Inguenens pro præcepto aſſerit tales propoſitiones eſſe ſolū de verbis impecſonalibus, & tunc præcipit, vt iuxta ſenſum illarum reſoluantur ad propoſitiones de verbis perſonalibus, & poſtea ſecundum cegulas conuertantuc. Vecbi cauſa, animam meam tedet vitæ meæ, ſic ceſoluitur, anima mea habet tedium de vita mea, tunc conuertitur habens tedium de vita mea. Similitec & illa me teder vitiocum, ceſoluitur, ego habeo tedium de vitiſs, & tunc conuertas pro catione regularū. Hæc tranſeant, quia non ſunt multum aliena. De tertio impedimento, quod proficiſcitur. Quando termini mutant ſuppoſitionem, dicamus. Et primo pro more ſorticolarum. Secundo pro more peripateticorum, qui ſuppoſitiones non cognouerunt. Quantum ad primum dicamus, quòd ſuppoſitionū aliæ ſunt pœnitus & omnino in compoſsibiles. Vt perſonalis, & materialis vel ſimplex, quia a termino materialiter, vel ſimpliciter ſupponente ad eundem perſonaliter

Quando tam ſubiectum quàm prædicatum eſt obliquus.

De impedimento ex ſuppoſitione.

ſupponentem vel econtra non valet conſequentia. Non enim ſequitur homo eſt ſpecies, ergo aliquis homo eſt ſpecies, nec valet, homo eſt animal, & animal eſt genus, ergo homo eſt genus. Aliæ ſunt omnino compoſsibiles, vt omnes determinate, omnibus determinatis, & diſcrete omnibus diſcretis. Aliæ vero partim ſunt compoſsibiles, partim incompoſsibiles, vt diſtributiua, & determinata, & confuſa. Similiter determinata confuſa, & diſcreta. Hæ enim compoſsibiles ſunt quia altera alteram inferre poteſt, non tamen omni modo. Tunc pro præcepto dicunt in conuerſionibus eandem ſuppoſitionem ſecundum genus eſſe ſeruandam, & non ſecundum ſpeciem. Non enim ſi in prima ſubiectum materialiter ſupponebat. In ſecunda formalitec ſupponere poteſt, ſed oportet vtrobique eodem ſuppoſitionis genere terminos ſupponere. At ſecundum ſpeciem non oportet ſuppoſitiones ſeruace, quia poteſt ſubiectum in conuerſa ſupponere diſtributiue, quod in conuertente ſupponet determinate, vt cum conuectitur vniuecſalis affirmatiua in particularem affirmatiuam. Præterea in conuerſa prædicatum ſupponebat confuſe, quod poſtea in conuertentem ſupponet determinate. Sola ergo ſuppoſitio ſecundum genus ſeruanda eſt. Ergo pro regula dicendom pro ſuppoſitionis obſeruatione, vbi oportet eſſe addenda illa, quibus teemini eadem generali ſuppoſitione in vtraque ſupponant, vt ſi voluero conuertere hanc homo eſt nomen. Cum in hac homo accipiatur pro voce, dicas nomen eſt homo in voce, vel iſta vox homo, vel iſte terminus homo. Verum animaduerte aliquando loco relatiui eſſe ponendum antecedens, & econtra in ſuppoſitionibus. Verbi cauſa, omne habens filium diligit illum ſic conuertitur aliquod diligens filium habet illum, vbi patet loco relatiui eſſe poſitum antecedens, & econtra. Sed hic quærunrur duæ quæſtiones. Prima eſt quomodo conuertitur hæc, nullo homine currente, tu es æquus. Similiter & hæc neutrum oculum habendo, tu potes videre. Sorticolæ enituntur has conuertere per regulas de obliquis, aliſ pec regulas ſuppoſitionū. Sed quodlibet proferente contrarium ſtultum eſt ſollicitum eſſe. Propterea dico omnes tales eſſe virtute hypotheticas. Prima enim ſic reſoluituc. Si nullus homo cuccit, tu es æquus. Secunda ſi neutrum oculum habueris, tu potes videre. Quo vero modo hypothetice conuertantur, ſuperius diximus. Hæc pro ſorticolis. Peripatetici vero, qui ſuppoſitiones non cognouerunt, dicerent pro præcepto in coouerſione terminos non eſſe æquiuoce ſumendos. Sumitur autem iſte terminus homo æquiuoce, cum ſumitur in altera pro ſeipſo in voce, & quolibet ſibi conſimili, & in altera & pro re per vocem ſignificata. Ideo non bene conuecteretur hæc, homo eſt biſyllabum, ergo biſyllabum eſt homo, nam in prima accipiebatur homo pro voce, & quolibet ſibi conſimili in voce. In ſecunda pro re. Ergo pro præcepto ſecundum pecipateticos, opoctet addere terminis aliquid, vt denotetur eodem modo accipi in vtraque. Erit ergo conuerſio, biſyllabum eſt hæc vox homo. Hæc peripatetice. Super eſt modo agere de eo impedimento, quod reddit pcopoſitionem obſcuram ex parte aduerbiſ, vel alicuius determinationis. Vbi debes ſcire, quod aduerbium vel determinatio poſita in propoſitione pōt poni in propoſitione ad ornatū, aut ad enitētiā verbi, aut ad ſignificandū obliquū aliquē ſe tenentē ex parte ſubiecti. Ad ornatū quidē, vt ſi dixerim Niphus eſt quàm lucidiſsimus doctoc. Aut Niphus eſt perlucidus peofeſſor. Et tunc tale aduerbium in conuerſione debet remanere cum co propoſitionis extcemo, ad cuius ornatum ponituc conuertetur ecgo, quàm lucidiſsimus doctoc eſt Niphus. Et per lucidus profeſſor eſt Niphus. An enitentiam verbi, vt ſi dicerem Philomela ſuauiter cantat, bobo horrendæ cantat, & id genus. Et quia aduerbium, quod ponitur ad enitentiam verbi ſe tenet cum verbo, & ſic cum participio verbi, quare cum prædicato ſe tenebit. Ergo in conuerſione tales aduerbiales determinationes debent ſe tenece cum prædicatis, quare conuertetuc prima ſic. Suauiter cantans eſt Philomela, & cæteræ id genus ſimiliter. Ad ſignificandum vero obliquum ponuntur aliquando, vt ſi dixeris omnino Cygnus eſt albus, pœnitus Coruus eſt niger. Eſt enim ſenſus pcimæ in omni tempore cygnus eſt albus. Tunc per regulam de obliquo ſubiecto.

Quæſtiones de conuerſionibus.

Pō peripateticorum.

De impedimento ex parte determinationis.

ſto. reducatur ſic omne tempus eſt, quo cygnus eſt albus: Quæ per regulam de prædicato obliquo reducitur. Omne tẽpus eſt ens, quo cygnus eſt albus, quæ poſtea conuertitur quoddam ens, quo cygnus eſt albus eſt tempus. Secundæ vero ſenſus eſt, ſecundum omnem partem coruus eſt niger, quæ debet reduci ſecundum regulam de obliquis. Præterea ter Socrates pugnauit, vel ter Plato comedit panem. Hæc enim reſoluitur ſic, ternis vicibus Plato comedit panem, modo per regulam obliquorum, hæc reducitur ſic, terne vices, ſunt vices quibus Plato comedit panem, tunc conuerte ſic, vices quibus, Plato comedit panem, ſunt terne vices. Præterea ſi dicatur mutuo contraria ſe expellunt, ſic exponitur, diuerſis temporibus contraria ſe expellunt, tunc reducitor, diuerſa tempora ſont tempora quibus contraria ſe expellunt, & tunc conuerte ſecundum regulam, tempora quibus contraria ſe expellunt, ſunt tempora diuerſa. Præterea ſi diceres infinities fuit eclipſis, reſoluitur ſic quodlibet vicibus & pluribns fuit eclipſis, quæ poſtea reducitur ſic, quodlibet vices & plures ſunt vices, quibus fuit eclipſis, & tunc conuerte, vices quibus fuit eclipſis ſunt quodlibet & plures. Præterea hic, & Romæ, venditur piper, ſecundum vnam opinionem in hac propoſitione piper ſupponit confuſe virture illius termini venditur, qui eſt concernens actum mentis. Secundum aliam ſupponit confuſe virtute illius particulæ, & quæ eſt confuſtua. Non ergo bene conuertitur: Hic & Romæ venditur piper. Ergo hic & Romæ venditur hoc vel illud piper: vt Ingueneus autumat, quia hic eſt deſcenſus: Sed hæc propoſirio propter illud aduerbium Hic: reſoluitur. In hoc loco, & Romæ venditur piper quæ reducitur ſic, hic locus & Roma ſunt loca, quibus venditur piper. Ergo loca quibus venditur piper, ſuor hic & Roma. Vbi patet illum terminum piper ſupponere in vtraque confuſe tantom, vel ratione illi termini venditur ſecundum vnam opinionem, vel ratione illius termini loca, qui eſt pluralis numeri includens notam copulationis, quæ ſecundum opinionem alteram confundit.

De ampliationis impedimẽto.

De vltimo impedimento magnæ quæſtiones fiunt, propterea quia aliqui negant ampliationes & appellationes ſiue reſtrictiones, Sorticolæ vero concedunt. propterea magnum emerſit chaos in logica, prætermiſſa igitur quæſtione. Alias diſſerenda de ampliationibus, & appellationibus, de ſingulis in quibus Sorticolæ a peripateticis diſſentiunt diſſerendum nobis eſt.

Prima q̃ō. Quot modis propõ de ptõ vel de futuro.

Quæratur ergo vtrum propoſitiones de præterito, vel futuro eodem modo conuertantur, ſicut propoſitiones de præſenti. Pro dilucidatione accipiamus primo, ꝙ aliqua propoſitio accipi poteſt pertinere ad præteritũ vel futurum: Primo quando ſubiectum eſt participium futuri vel præteriti, vt hæc mortuum eſt homo. Et illa generandum eſt animal. Secundo quando prædicatum eſt participium præteriti vel futuri, vt homo eſt mortuus, animal eſt generandum. Tertio quando verbunt eſt futuri vel præteriti temporis, vt ſenex fuit puer, puer erit ſenex. prægnans fuit virgo, & virgo erit prægnans, & id genus. Quarto quando verbum in propoſitione ſignificat motum vel mutationem: In hac enim homo fit licet verbum ſit de præſenti, quia nihil fit ſubito, ſenſus eſt, homo qui erit, fit, ſimiliter homo deſinit, ſenſus eſt homo qui fuit, deſinit, vt dicemus. Sunt verba hæc, incipit, deſinit, fit, generator, corrumpitur, extinguitur, & omne verbum ſignificans motum, vel mutationem. Addont quinto propoſitionem pertinere ad futurum, vel præteritum, quaodo in ea additur aut nomen aut verbũ ampliationm, vt ſunt verba concernentia actum mentis, videlicet appeto, intelligo, promitto, & id genus. Præterea & hæc nomina cauſatum, cauſa, calefactiuum, productiuom, & omne nomen in iuum terminatum, de quibus dicemus poſtea. Hac diſtinctionem præmiſſa, quæritur vtrum propoſitiones, quæ ſunt de præterito (propterea quia participiom eſt ſubiectom, quod eſt de præterito,) conuertantur eodem modo ſicut ille de præſenti, cuius nec ſubiectum nec prædicatum nec verbum eſt de præterito. Reſpondent Sorticolæ quòd ſic, ſi fuerint affirmatiuæ, hæc enim aliquod mortuum eſt homo, conuertitur in parte hoc pacto, aliquis homo eſt mortuus, licet hujus conuerſionis antecedeos ſit falſum, & conſequens verum. Non enim quæritur veritas conuerſionis, ſed neceſsitas: Si enim prioriſtice conceditur aliquod mortuum eſt homo, ſequitur aliquis homo eſt mortuus. Similirer hæc eſt bona conuerſio, aliquod generandum eſt animal. Ergo aliquod animal eſt generandum. Et ſimiliter antecedens falſum eſt, & conſequens verum. Et dicunt notanter, ſi fuerint affirmatiuæ, quia ſi fuerint negatiuæ, non conſimiliter conuertuntur. Hæc enim vera eſt, nullum mortuum eſt homo, & tamen hæc falſa, nullus homo eſt mortuus. Huius rei cauſa eſt, quia quando participium ponitur a ſubiecti, tam ſubiectum quàm prædicatum ſupponunt pro ſuppoſitis, quæ ſunt de tempore verbi. In illa enim nullum mortuom eſt homo. Mortuum ſupponit pro mortuis, quæ ſunt. & homo pro hominibus qui ſont, & ſic hæc eſt vera nullum mortoum eſt homo. Quando vero participium ponitur a parte prædicati, ſubiectũ ſupponit pro illis, quæ ſunt, & pro illis quæ fuerunt, ſi prædicatum eſt participium præteriti, vel pro illis quæ ſunt, vel pro ſuppoſitis, quæ erunt? Si prædicatum eſt futuri temporis participium. Non tamen eodem modo in particulari vel indefinita, & in vniuerſali; In particulari enim vel indefinita diſiunctiuè, in vniuerſali copulatiuè. Ergo dicendo, aliquis homò eſt mortuus ſecundum Sorticolas, eſt ſenſus aliquis homo qui eſt, vel aliquis homo qui fuit, eſt mortous. Dicendo vero omnis homo eſt mortuus, ſenſus eſt & omnis homo qui eſt, & omnis homo qui fuit eſt mortuus, ideo hæc eſt falſa omnis homo eſt mortuus quia altera pars copulati eſt falſa. Ergo hæc propoſitio nullum mortoum eſt homo, ſecundum Sorticolas conuertitur ſic nullus homo, qui eſt, eſt mortuus, & illa nullum generandum eſt animal, conuertitur ſic, nullum animal quod eſt, eſt generandum. Philoponus diceret illam. Nullum mortuum eſt homo, conuerti ſic nullus exiſtens homo eſt mortuus, & illa nullum generandum eſt animal, conuertitur ergo nullum exiſtens animal eſt generandum, & ſic quantum ad regulam conuerſionum talium peripatetici non differunt Sorticolis, licet quantum ad rationem regulæ ſit aliqua differentia, vt dicemus.

Que Philoponus.

Secunda q̃ō in ampliationib.

Secundo quæritur vtrum propoſitio cuius prædicatom eſt temporis præteriti vel futuri eodem modo conuertatur, vt conuertitur propoſitio non talis, ſcilicet quæ eſt a tali impedimento expedita. Verbi cauſa, vtrum hæc aliquis homo eſt mortuus conuertatur vt alia expedita. Pro regula proponunt Sorticolæ, quod omnis propoſitio, cuius prædicatum eſt futuri temporis, vel præteriti æquipollet vni categorice de ſubiecto diſiuncto ad tempus verbi, & tempus participij, quod eſt prædicatom: Si propoſitio fuerit particularis vel indefinita. Si autem propoſitio fuerit vniuerſalis equippollet vni categorice de ſubiecto copulato eodẽ mõ ad illa tẽpore. Exẽplũ primi: Hæc propoſitio, aliquis homo eſt mortuus, æquipollet huic, aliquis homo qui eſt, vel aliquis hõ qui fuit ẽ mortuus. Illa propoſitio nullus homo eſt mortuus, æquipollet huic, nullus homo qui eſt, & nullus homo qui fuit eſt mortuus. Et ſic hæc eſt falſa nullus homo eſt mortuos. Hæc etiam propoſitio omnis homo eſt mortuus æquipollet, huic omnis homo qui eſt, & omnis homo qui fuit, eſt mortuus, quæ ſimiliter eſt falſa, vt prior. Similiter ſi prædicatum fuerit de futuro aliquod animal eſt generandum æquiualet huic, aliquod animal quod eſt, vel aliquod animal quod erit, eſt generandum. Hæc vero nullom animal eſt generandum, & illa omne animal eſt generandum eodem modo intelligantur, vt priores de prædicato præterito. Sed propter quid ita ſit dicendom non facile a Sorticolis exponitur. Propterea ad mentem eorum debes ſcire ꝙ propoſitio particularis vel indefinita affirmatiua quæ pertinet ad præteritum, vel ſuturũ ratione prædicati, quod eſt participium præteriti vel futuri, habet duas cauſas veritatis, vt hæc aliquis homo eſt mortuus, eſt vera, ſi aliquis homo qui eſt, eſt mortuus, ſequitur enim aliquis homo qui eſt, eſt mortuus, Ergo aliquis homo eſt mortuus, eſt etiam vera, ſi aliquis homo qui fuit. eſt mortuus. Sequitur enim aliquis homo qui fuit, eſt mortuus. Ergo aliquis homo eſt mortuus. Particularis ergo vel indeffinita affirmatiua habet duas cauſas veritatis, alteram, quæ ſumitur a tempore verbi alteram, quæ ſumitur a tempore participij. Simili modo dici poteſt de illa aliquis homo eſt generandus. Eſt enim vera ſi aliquis homo qui eſt, eſt generandus, & etiam eſt

vera,

vera, ſi aliquis homo qui erit, eſt generandus. Ex ijs ſequitur quòd quælibet propoſitio particularis vel indefinita, quæ pertinet ad præteritum, vel futurum propter prædicatum quod eſt participium præteriti vel futuri, æquipollet vni categorice de ſubiecto diſiuncto diſiunctione cadente inter tempus verbi, & tempus participij. Vnde hæc aliquis homo eſt mortuus, æquipollet illi aliquis homo qui eſt, vel aliquis homo qui fuit eſt mortuus. Et hæc aliquod animal eſt generandum, æquipollet illi aliquod animal quod eſt, vel aliquod animal, quod erit, eſt generandum. Propoſitio vero vniuerſalis, quæ pertinet ad præteritum vel futurum ratione prædicati, habet vnam cauſam veritatis, quæ eſt vna copulatiua cadens inter tempus verbi, & tempus prædicati. Hæc enim omnis homo eſt mortuus vera eſt, ſi omnis homo qui eſt, & omnis homo qui fuit, eſt mortuus, & niſi hæc copulatiua ſit vera, illa non eſt vera. Similiter hæc eſt vera nullus homo eſt mortuus, ſi nullus homo qui eſt, eſt mortuus, & nullus homo qui fuit eſt mortuus, & niſi hæc copulatiua ſit vera, illa vniuerſalis non erit vera. ꝙ autem hæc copulatiua ſit cauſa veritatis in talibus, patet, quia ſicut propoſitio particularis vel indefinita eſt vera ſubiecto ſupponente diſiunctiue modo dicto, ſic vniuerſalis erit vera ſubiecto ſupponente copulatiue. Præterea ſi cauſæ veritatis in vniuerſalibus eſſent illæ duæ indifferenter, tunc iſte contrarie omnis homo eſt mortuus, & nullus homo eſt mortuus poſſent eſſe ſimul vere. Prima enim erit vera de homine qui fuit. Secundo autem de homine qui eſt. Patet ergo quòd vniuerſalis in talibus æquipollet vni categorice de ſubiecto copulato copulatione coniungente tempus verbi, & tempus prædicati. Vnde hæc omnis homo eſt mortuus æquipollet huic omnis homo qui eſt, & omnis homo, qui fuit eſt mortuus. Volunt ergo Sorticolæ in conuerſionibus talium fieri ſubiectum diſiunctum prædicatum in particularibus, & econtra. In vniuerſalibus vero negatiuis ſubiectum copulatum debet fieri prædicatum. In affirmatiuis autē ſubiectum copulatum debet fieri prædicatum diſiunctum.

[Quæ Philoponus.]

Exemplum primi aliquis homo eſt mortuus, ergo aliquod mortuum eſt homo qui eſt vel qui fuit. Exemplum ſecundi, nullus homo eſt mortuus, ergo nullum mortuum eſt homo qui eſt, vel homo qui fuit. Exemplum tertij, omnis homo eſt mortuus, ergo aliquod mortuum, eſt homo qui eſt, vel homo qui fuit. Hæc Sorticolæ. Secundum vero Philoponom tales propoſitiones conuertuntur additis ſubiectis earum aduerbijs eius temporis, cuius eſt participium, quod eſt prædicatum in eis: Hæc aliquis homo eſt mortuus, ſic reducitur aliquis homo prius eſt mortuus, modo hæc conuertitur, aliquod mortuum eſt homo prius. Similiter aliquod animal eſt generandum, reducitur ſic aliquod poſterius animal eſt generandum, quæ conuertitur, ergo aliquod generandum, eſt poſterius animal.

[De vniuerſalibus.]

In vniuerſalibus addenda ſunt aduerbia vtriuſque temporis, verbi, & prædicati: Vt omnis homo eſt mortuus, omnis prius & nunc homo, eſt mortuus, & tunc conuerte. Similiter in negatiua.

[Quæ Culuerbinus.]

Culuerbinus autem negat omnes tales, negat enim hanc ignis eſt extinctus, & illam homo eſt mortuus, & ſimiles, dicit tamen, quòd vſus concedit illas in hoc ſenſu, quod prius fuit ignis, modo eſt extinctum, tunc conuertetur modo extinctum fuit prius ignis, & ſic venit quaſi in idem cum Philopono, in ſimilem opinionem venit Albertus, e quo Culuerbinus potuit colligere ſuā opinionem.

[Pō aliorū.]

Alij dixerunt ꝙ tales propoſitiones antequam conuertantur debent diſtingui, ſecundum duos ſenſus: Verbi cauſa, aliquis eſt mortuus, vnum ſenſum habet, aliquis homo qui eſt, eſt mortuus, & ſic eſt falſa. Alium habet. homo qui fuit, eſt mortuus, & ſic eſt vera, & tunc debet conuerti in hoc ſenſu. Sed ſi fuerit vniuerſalis, vnum tantum habet ſenſum, videlicet omnis homo & qui eſt, & qui fuit, eſt mortuus, & ſic eſt falſa: Videtur huic opinioni conſonum illud, quod primo elenchorum Ariſto. ait laborans ſanabatur, vbi diſtinguit illam. Tamen quid peripatetice ſit dicendum, patuit.

[De participiis ad præteritū vel futurū rōne verbi.]

Tertio videndum eſt de conuerſione earum propoſitionum, quæ pertinent ad præteritum, vel futurum ratione verbi copulātis ſubiectum cum prædicato, vt de his Prægnans fuit virgo. Virgo erit mulier. Decapitatus cantabit, & id genus. Reſpondent Sorticolæ ſupponendo quòd copula præteriti vel futuri temporis ampliat ſubiectum ad ſupponēdum diſiunctiue pro ſuppoſitis quæ ſunt de tempore verbi, vel de tempore præſenti in propoſitionibus particularibus vel indefinitis: In vniuerſalibus vero copulatiue. Exemplum prægnans fuit virgo, ille terminus prægnās in hac indefinita ſupponit pro eo quod eſt, vel fuit prægnans, vnde ſenſus eſt quod eſt vel fuit prægnans, fuit virgo. Hæc enim vera eſt, quia licet quod nunc eſt prægnans, non ſit nunc virgo, fuit virgo: Similiter ſenex fuit puer etiam intelligitur eodem modo. Hæc vero puer erit ſenex, æquipollet huic, quod eſt vel erit puer, erit ſenex. In vniuerſalibus vero ampliat ad ſupponendum pro eiſdem copulatiue. Verbi cauſa, omnis prægnans fuit virgo, æquipollet huic omne quod eſt, & quod fuit prægnans, fuit virgo. Præterea omnis puer erit ſenex, æquipollet huic omne quod eſt, & omne quod erit puer, erit ſenex, quæ falſa eſt, veluti & prima. Hæc vero nullus ſenex erit puer, æquipollet huic nihil quod eſt & nihil, quod erit ſenex erit puer, & quia hæc copulatiua erit falſa, ideo illa propoſitio eſt falſa. Poteſt etiam patere alia ratione, quod illa ſit falſa nullus ſenex erit puer, quia ſua contradictoria eſt vera videlicet aliquis ſenex erit puer, nam aliquod quod eſt vel erit ſenex, erit puer.

[Dubiū.]

Sed dices quare copula de præterito ampliat ſubiectum ad ſupponendum diſiunctiue vel copulatiue, pro ſuppoſitis de tempore verbi, & de tempore præſenti. quod enim amplietur ad ſupponendum pro ſuppoſitis de tempore verbi, hoc non caret ratione, quia verbum dat quod habet, ſed cur amplietur ad ſuppoſita de tempore præſenti, obſcurum eſt. Dicendum hoc fortaſſe procedere, quia tempus præſens præſupponitur omni tempori. & ſic copula de præterito, & copula de futuro ſubiectum diſiungit ad ſuppoſita ſui temporis, & etiam ad ſuppoſita de tempore præſenti.

[Regula.]

Ex ijs volunt Sorticolas in particularibus vel indefinitis vel ſingularibus cum conuertuntur debere fieri de prædicato ſubiectum, & de ſubiecto prædicatum, modo quo accipiebatur ſubiectum. Vnde hæc propoſitio prægnans fuit virgo, ſic conuertitur, quod eſt vel fuit virgo fuit prægnans, ſic enim ille terminus virgo ſupponebat. Eſt autem hæc propoſitio conuertens vera, quia licet quod eſt virgo, non ſit prægnans, quod fuit virgo annis decem ælapſis, fuit prægnans proximo anno. Vniuerſalis autem affirmatiua etiam conuertitur in parte hoc modo, omnis prægnans fuit virgo, ergo aliquid quod eſt, vel fuit virgo, fuit prægnans. Non enim oportet vt ſubiectum ſumatur copulatum, ſed diſiunctum, quia conuerſio eſt in parte, & non in terminis. Vniuerſalis vero conuertitur in ſubiectum copulatum, quia conuerſio vniuerſalis eſt in terminis. Sequitur enim nullus puer erit ſenex, ergo nihil quod eſt ſenex & nihil quod erit ſenex, erit puer. Et quia hæc eſt falſa, ideo conuerſa fuit falſa.

[Dubitatio bona.]

Sed quæres quomodo conuertitur propoſitio cuius copula eſt de præterito, & prædicatum de futuro, vt hæc Socrates fuit generandus, vel illa cuius copula eſt de præterito & prædicatum participiū de præterito. vt Niphus fuit genitus. Similiter in illis de futuris fieri poteſt eadem dubitatio. Reſpondent quod conuertuntur ſine ampliatione (addito aliquid quod fuit vel erit de tempore verbi) vt illa Socrates fuit generandus, ſic conuertitur, aliquod, quod fuit generandum. Fuit Socrates. Illa vero Socrates fuit genitus, ſic conuertitur, aliquod quod fuit genitum, fuit Socrates.

[Bona q.]

Sed dices nunquid in talibus ſingularibus oportet prædicatum eſſe diſtributum, vt dictum fuit in conuerſionibus propoſitionum ſingularium, Dicendum quod non. Non enim ſequitur Socrates fuit generandus, ergo omne quod fuit generandum fuit Socrates. Regulæ enim quæ dictæ ſunt in conuerſionibus ſingularium, intelligebantur in conuerſionibus propoſitionum expeditarum. Quæro ſecundo quomodo conuertuntur propoſitiones, quarum tam ſubiectum, quàm prædicatum ſunt participia futuri, vel præteriti, vt hæc quoddam mortuum fuit generandum, dicendum quod eodem modo. Sequitur enim quoddam mortuum fuit generandum, ergo aliquid quod fuit generandum, fuit mortuum. Hæc Sorticolæ.

[Quæ Culuerbinus.]

Culuerbinus aſſerit omnes tales propoſitiones eſſe diſtinguendas, & ſumpto ſenſu vero, in illo iubet eas conuerti. Verbi gratia, nullus ſenex erit puer, Hæc ſecundum eum diſtinguenda eſt, quia hæc propoſitio eſt multiplex, quia ſenex poteſt accipi pro ſene qui eſt & pro ſene qui erit. Si pro ſene qui

eſt, erit ſenſus nullus ſenex qui eſt, erit puer, quæ poſtea in hoc ſenſu conuertitur, ergo nullus puer erit ſenex qui eſt. Sin autem ſumatur pro ſene qui erit, ſenſus eſt nullus ſenex, qui erit, erit puer. Quæ ſi conuertatur, erit falſa, etiam ſicut conuerſa erat falſa. Similiter hæc nullus puer fuit ſenex, poteſt diſtingui, aut pro pueto, qui eſt, & tunc eſt ſenſus, nullus puer qui eſt, fuit ſenex, quæ conuertitur, ergo nullus ſenex fuit puer, qui eſt. Sin autem accipitur pro puero, qui fuit, propoſitio eſt falſa, & conuertens etiam falſa. Sed in hac Culuerbini determinatione eſt dubitatio non parua, quia ſi ita fiat, vt Culuerbinus arbitratur, erit conuerſa vera, & conuertens falſa. Hæc enim vera eſt, nullus ſenex qui eſt, erit puer, hæc tamen videtur falſa nullus puer ſenex qui eſt Nam ab omnibus conceditur hæc. Antichriſtus poteſt eſſe homo, qui eſt. Ergo a pari ab omnibus erit concedendum, aliquis puer poteſt eſſe ſenex qui eſt. Quare hæc concedenda erit, puer erit ſenex qui eſt, cum contingens propoſitio aliquando valeat vnam de futuro, Igitur hæc eſt falſa, nullus puer erit ſenex qui eſt, quia eius contradictoria erit vera, ſcilicet aliquis puer erit ſenex qui eſt. Quare conuerſa erit vera ſcilicet nullus ſenex, qui eſt, erit puer, & conuertens falſa nullus puer erit ſenex qui eſt, quippe cum aliquis puer erit ſenex, qui eſt. Si enim poteſt eſſe, aliquando erit ſenex qui eſt. Philoponus ergo vult tales propoſitiones eſſe reducendas ad propoſitiones de præſenti additis aduerbijs eius temporis, quod in propoſitionibus ponebatur. Poſtea vult illas eſſe conuertendas. Vnde hæc ſenex fuit puer, ſic reducitur ſenex eſt prius puer. Quæ conuertitur prius puer eſt ſenex. Hæc vero mulier fuit virgo, ſic reducitur mulier eſt prius virgo, quæ conuertitur, prius virgo eſt mulier. Similiter virgo erit mulier, ſic reducitur virgo eſt poſterius mulier, quæ conuertitur, poſterius mulier eſt virgo. Similiter hæc, omnis mulier fuit virgo, reducitur ſic omnis mulier eſt prius virgo, tunc conuertitur, quædã prius virgo eſt mulier. Hæc autem nullus ſenex erit puer, ſic reducitur, nullus ſenex eſt poſterius puer, quæ conuertitor, nullos poſterios puer eſt ſenex. Sed quæres quomodo conuertitur hæc decapitatus cantabit, & illa corrupta erit virgo. Philoponus negat omnes tales, quia nullo modo poſſunt reduci ad propoſitionem de præſenti additis aduerbijs, & quia ſunt falſæ. Falſo conuertentur: Vel dici poteſt, quod illa ſic reducitur, poſterius decapitatus, prius eſt cantans, tunc conuertitur, prius cantans eſt poſterius decapitatus. Supereſt modo videre quomodo propoſitiones de verbis ſignificantibus motum vel mutationem conuertuntur. Et primo debes ſcire, ꝙ quædam verba ſignificant motum vel mutationem poſitiue, quædam priuatiue: Exemplum primi, fit, generatur, mutatur, & incipit, & id genus. Exemplum ſecundi, vt deſinit, corrumpitur, remittitur, & id genus. Primo ergo dicendum eſt de propoſitionibus de verbis ſignificantibus motum vel mutationẽ poſitiue. Deinde de alijs. De primis vero adhuc poſſumus loqui, aut de propoſitionibus, quarum verba accipiuntur ſine termino ſequente, vt cum dicimus homo fit, homo generatur. Aut de propoſitionibus quarum verba accipiuntur cum termino ſequente, vt cum dicimus homo fit albus, vel homo deſinit eſſe criſpus. Adhuc ſi loquimur de propoſitionibus quarum verba accipiuntur ſine appoſito, adhuc poſſumus loqui de propoſitionibus, quarum verba ſignificant ſubitariam mutationem aut ſucceſſiuam. Exemplum primi, vt aula illuminatur. Exemplum ſecũdi vt domus fit. Loquemur ergo primo de propoſitionibus, quarum verba ſignificant mutationem ſubitam, & ſine appoſito, vt domus illuminatur. & dicimus ſecundum Sorticolas, ꝙ tales cum conuertuntur, in omnibus conuertentibus debet addi relatiuum, quod cum verbo ſignificãte mutationem, & verbum eſt, vnde hæc propoſitio: Aula illuminatur, conuertitur ſic, quod illuminatur: eſt aula. Quod enim illuminatur in conuertente remanet ſubiectum, quod prius erat prædicatũ. Aula vero remanet prædicatum, quæ fuit ſubiectum. Secundo loquamur de propoſitionis, quarum verba ſignificant motũ ſine appoſito, vt ſunt tales domus fit, homo generatur. A. incipit eſſe, & id genus. Et dico ſecundum Sorticolas, ꝙ tales conuertuntur addito quod, cum verbo propoſitionis, verbum tamen ſubſtantiuũ debet eſſe futuri temporis. Vt homo fit, conuertitur, ergo quod fit, erit homo. Domus generatur, ergo quod generatur, erit domus. A. incipit eſſe, quod incipit eſſe, erit a, cauſa autem eſt, quia verbum ſignificans motum non poteſt facere propoſitionem veram de præſenti, ſed de futuro. Hæc enĩ homo fit, vera eſt. quia quod erit homo fit. Similiter domus generatur, vera eſt, quia quod erit domus generatur. Talis autẽ debet eſſe ſenſus conuertentis Sed quando verbũ ſignificaret ſubitariã mutationẽ, vel ſucceſſiuam, nõ ſemper eſt per ſe manifeſtũ, ideo placeret mihi ad mentẽ Sorticolarũ, vt tales conuertantur in categoricam de prædicato diſiuncto diſiunctione cadente inter verbũ ſubſtantiuũ de futuro, & de præſenti: Verbi cauſa, hæc domus fit, conuertetur, ergo quod fit, eſt, vel erit domus. Nã ſenſus conuerſe erat, quod eſt vel erit domus, fit, & talis debet eſſe ſenſus conuertentis. Verbum præterea, fit, eſt ambiguum, an ſubitariam, an ſucceſſiuam mutationem dicat. Simili ratione hæc a, incipit eſſe, cõuertetur, ergo quod incipit eſſe, eſt vel erit a. Nunc dicamus de propoſitionibus, quarum verba ſignificant mutationẽ, cũ appoſito vt ſunt iſte: Socrates fit homo, Niphus fit philoſophus, Plato incipit eſſe animal, Plato incipit eſſe grãmaticus. Nã ſi appoſitum eſt terminus qoiditatiuus, vel acceptus per modũ ſubſtantiæ ſine reſolutione conuertitur, vt Niphus fit homo, cõuertitur: Ergo homo fit Niphus, albedo fit color, ergo color fit albedo. Sin autem appoſitũ ſit concretũ de genere accidentis cum reſolutione conuertitur. Vt Niphus fit philoſophus, ergo quod fit philoſophus eſt vel erit Niphus. Additur autem prædicatum diſiunctum, quia aliquid poteſt ſimul incipere eſſe, & incipere eſſe, tale, vt ſi aer inciperet eſſe ſole exiſtente ſupra terrã, hæc eſt vera aer fit lucidus, & tamen hæc eſſet falſa, quod fit lucidum eſt aer. Propterea addẽdum eſt, quod fit lucidum eſt vel erit aer. Haſtenus de propoſitionibus quarum verba ſignificant motum vel mutationem poſitiue. De propoſitionibus vero quarum verba ſignificant motum vel mutationem priuatiue. ſimili modo debent regulæ fieri, niſi ꝙ diſiunctũ debet eſſe inter verbum ſubſtantiuum de præſenti, & de præterito. Verbi cauſa Niphus deſinit eſſe, ſic conuertitur, ergo quod deſinit eſſe, eſt vel fuit Niphus. Similiter Socrates corrumpitur, conuertitur, ergo quod corrumpitur, eſt vel fuit Socrates. Hæc vero Niphus deſinit eſſe albus, non conuertitur in illam album deſinit eſſe Niphus, ſed in hanc quod deſinit eſſe album, eſt vel fuit Niphus, hæc Sorticolæ de propoſitionibus quarum verba ſignificant motum vel mutationem. Quæ peripatetici non abhorrent, niſi ꝙ illud quod Sorticolæ faciunt per verbum ampliatum ad præteritum vel futurum, facerent per aduerbia temporum præteriti, vel futuri. Verbi cauſa, homo fit, ſic conuertitur quod fit, poſterius eſt homo, cauſa eſt, quia conuerſa talem ſenſum habebat, cum enim dicitur homo fit, ſenſus eſt, poſterius homo fit, quare quod fit eſt poſterius homo. & de cæteris quis poteſt ſimiliter dicere. Super eſt modo dicere de propõnibus quæ pertinent ad præteritum præſens, & futurũ, & ad poſsibile rõne verborũ vel aliquorũ nominũ ſignificantiũ ampliationem: Vbi animaduertendum eſt, ꝙ quædam iſtorũ ſunt verba, quædã nomina, verba quidem ſunt, quæcunq; ſignificant actũ mentis, vt ſignifico, intelligo, promitto, & id genus quæcunq; actũ mentis aliquo modo concernũt. Noĩa vero, quæcunq; dicunt aptitudinem, vt ſunt hæc nomina cauſa, cauſatum, calefactiuum, effectiuum, & oĩa nomina terminata in iuũ, & id genus. Cum igitur in aliqua propoſitione ponũtur verba hæc in actiua ſignificatione, ampliant terminos rectos a parte poſt ad ſuppoſita quæ fuerunt vel ſunt, vel erunt, vel ſunt poſsibilia. In paſsiua vero ſignificatione ampliant terminos rectos a parte ante, vt æquus promittitur tibi a Nipho, ille terminus æquus ampliatur vſque ad poſsibiles. Cauſa autem eſt quia actus mentis trãſit ad terminos qui hoc modo ab his verbis regũtur. At actus mentis extenditur tam ad ſuppoſita termini quæ ſunt, quàm ad ea, quæ fuerunt, & erunt, & ſunt poſsibilia. Vtrum vero eodem modo terminus qui regitur ab his verbis, ſupponat a parte ante ſicut a parte poſt, hoc eſt extra propoſitum. Sorticolæ enim volunt hæc verba ampliare terminos rectos ab his verbis, ſiue ponantur ante ſiue poſt, verum a parte ante terminus ſupponit determinate, a parte poſt vero confuſe. Veritas tamen eſt, hæc verba non ampliare, niſi

Margin notes:

Dubiũ cõtra culuerbini põnẽ.

Opinio Philoponus.

De propoſitionibus ſignificantibus mutationem.

De propoſitionibus quarũ verba ſignificant ampliationẽ.

Quæſtio magna.

te niſi in paſsiua ſignificatione eorum ſubiecta, non enim ampliant terminos, niſi illi ſupponant determinate. aut pro ſuppoſitis, quæ ſunt vel quæ fuerunt, vel quæ erunt, vel quæ poſſunt eſſe. Si enim terminus ſupponit confuſe tantum, fortaſſe non eſt ampliabilis ad eius ſuppoſita. Et propterea dicerem ſecundum eos hæc verba ſolum in paſsiua ſignificatione ampliant terminos rectos ab eis, cum pounntur ante. Quia ſi quis intelligit bouem, nec intelligit bouem qui eſt, nec qui fuit, nec qui erit, nec qui poteſt eſſe, quoniam qui bouem intelligit, nullum bouem intelligit, & ſic ille terminus bouem non ampliatur cum ponitur a parte poſt, ampliatur ergo cum ponitur in paſsiua ſignificatione verbum, & ipſe a parte ante, vt cum dicitur bos intelligitur. Verum de iis alias. Simili ratione patet cur nomina dicentia aptitudinem ampliant. Hoc enim eſt, quia aptitudo extenditur ad id quod eſt, vel fuit, vel erit, vel poteſt eſſe. Eſt ergo regula Sorticolarum, quod propoſitiones de verbis ampliatiuis, vel de nominibus ampliatiuis, conuertende ſunt cum ſuis reſolutionibus. Vt A intelligitur a Nipho, quia A. ſupponit pro eo quod eſt vel erit vſq; ad poſsibile, vel vſque ad imaginabile, ſecundum Sorticolas conuertetur, quod intelligitur a Nipho. eſt vel fuit vel erit vel poteſt eſſe A. Erat enim in conuerſa ſubiectum ſic ampliatiue ſupponens, ergo addito relatiuo quod cum verbo propoſitionis, ſubiectum ſic ampliare ſumptom debet fieri prædicatum. Nam relatiuum cum verbo relinquetur ſubiectum. Similiter ſanitas cauſatur a labore, conuertitur, ergo quod cauſatur a lobore, eſt vel erit ſanitas. Inſuper æquus promittitur alicui a Nipho, ſic conuertitur, quod promittitur alicui a Nipho eſt vel fuit, vel erit, vel poteſt eſſe æquus. Sed contra

Dubiũ pulcherrima.

hæc ſequitur quod nullum impoſsibile poſſet intelligi, probatur, quia ſi vacuum intelligeretur, ergo quod intelligeretur eſſet, vel fuiſſet, vel poſſet eſſe vacuum. quia intelligitur nõ ampliat vltra poſsibilia, conſequens autem falſum, quia vacuum nec eſt, nec fuit, nec erit, nec poteſt eſſe. propter hoc argumentum Alij Sorticolæ dixerunt, quod verba talia ampliant terminum rectũ ab eis ſuppoſito quod eſt, vel fuit, vel erit, vel poteſt eſſe, vel poteſt intelligi eſſe, & ſic vacuum

Quæ alij

intelligitur, ergo quod intelligitur eſt vel fuit, vel erit, vel poteſt eſſe, vel poteſt intelligi eſſe vacuum. Et ita conuerſio debet fieri. Sed pace horũ dixerim iſti propter logicam deſtruũt philoſophiam, non enim poteſt intellectus, nec eius actus ampliari vltra terminum ſui obiecti. At ſuum obiectum eſt ens reale, ergo non poteſt ſe extendere vltra poſsibilia. Tunc dico quod quando intellectus intelligit aliquod impoſsibile, illud intelligit, intelligendo res quæ ſunt. Intelligit enim vacuum, intelligendo locum, corpus, intelligit autem vacuum quatenus hæc intelligit, vt non poſſunt eſſe. Similiter cum intellectus intelligit infinitum, intelligit finita, ſed modo quo non poſſunt eſſe ſcilicet ſine termino. Cum intelligit Chymeram intelligit partes diuerſorum animalium eo modo tamen compoſitas, quo non eſt poſsibile ipſas componi. Ergo intellectus non ſe extendit vltra poſsibilia, quia impoſsibilia non intelligit, niſi intelligendo poſsibilia, modo quo illa eſſe non poſſunt. Ex quo patet non eſſe bene dictum verba concernentia actum mentis ampliare terminos ab ipſis rectos vltra poſsibilia ſcilicet vſque ad imaginabilia, non enim intellectus poteſt ſe extendere vltra adequatum ſuum obiectum. Sed quid peri

Quid peripatetici.

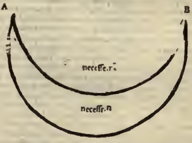
patetici dicerent de conuerſione talium propoſitionum, longum eſſet diſputare, breuibus tamen dicendum quod peripatetici omnes tales propoſitiones diſtinguerent ſecundum omnem ſenſum, quẽ poſſunt habere, deinde pro ſenſu vero eas conuerterent. Verbi cauſa. Si dicatur æquus promittitur Platoni a Nipho. Hæc propoſitio eſt multiplex, quia poteſt intelligi de æquo qui eſt, & ſi ſic intelligitur, conuerſio erit, quod promittitur Platoni a Nipho eſt æquus. Aut poteſt intelligi de æquo, qui fuit, & ſi in hoc ſenſu eſſet vera, tunc conuertitur, quod promittitur Platoni a Nipho, fuit æquus. Eodem modo fieri poteſt ĩ cæteris. Quod autem tales propoſitiones ſint hoc modo diſtinguende, patet, quia poſſunt facere paralogiſmum, hoc modo. Omne rubeum eſt coloratum. Equus qui Platoni a Nipho promittitur, eſt rubeus, dato ꝙ rubeus æquus promittatur. Ergo æquus qui Platoni promittitur a Nipho, eſt coloratum, Concluſio eſt falſa. Ponẽdo ꝙ Niphus promiſerit rubeum æquum, qui nondum eſt natus. Hic ergo eſt paralogiſmus ex æquiuocatione verbi (ꝓmittitur,) quod eſt multiplex, vt dictiones eſt. Ergo omnes tales propoſitiones ſunt diſtinguende. Hactenus de propoſitionibus de ineſſe, & de ſuis conuerſionibus.

Eodem autem modo ſe habebit & in neceſſarijs propoſitionibus. Nam uniuerſalis quidem priuatiua uniuerſaliter conuertitur affirmatiuarũ autẽ utraq; particulariter.

Nunc de conuerſione neceſſarium, & quidem nõ ab ratione, nam neceſſarie quaſi modo eodem conuertuntur, veluti ille quæ ſont de ineſſe. Proponit ergo nunc tres regulas in iis. Com.18.
Quartam vero relinquens in fine capitis. Quarum prima eſt vniuerſalis priuatiua vniuerſaliter conuertitur, hoc eſt in terminis. Secunda vero, vniuerſalis affirmatiua particulariter. Tertia, particularis affirmatiua particulariter conuertitur. Quo vero ad verba attinet. Debes ſcire neceſſarias propoſitiones conſiderari poſſe, & quo ad modos, & quo ad dicta: Quæ Græci eſſe vel non eſſe appellant: Neoterici dicta. Eſt enim propoſitionis neceſſarie dictum, totum illud quod relinquitur, dempto neceſsitatis modo. Vt neceſſe eſt nullum b, eſſe a, dictum eſt nullum b, eſſe a. Si conſiderentur quo ad modos. Sic Ariſto. docuit eas conuertere ſecundo de interpretatione. Quarum conuerſiones Hammonius appellauit æquipollentias, Hæc enim propoſitio neceſſe eſt nullum b, eſſe a, conuertitur, ergo non contingit aliquod b, eſſe a. Verum de iis poſtea, Sin autem conſiderentur, quo ad dicta, cum dicta ſint ꝓpoſitiones vniuerſales vel particulares, affirmatiue, vel negatiue: Ideo eodem modo conuertuntur, vt ille de ineſſe, & de conuerſione harum pœnes dicta loquitur nunc.

Dictum in propoſitione neceſſaria, quid ſit

Nam ſi neceſſe eſt a, quidem, nulli b, ineſſe neceſſe eſt et b, nulli a, ineſſe. Si enim alicui contingit, & a, alicui b, continget utique.

Com.19.

Poſita probatio.

Poſitis regulis. Nunc illas probat, primo probat primam ſcilicet ꝙ vniuerſalis negatiua conuertatur vniuerſaliter, vt ſi neceſſe eſt nullũ b, eſſe a, neceſſe eſt nullũ a, eſſe b, cuius regulæ probatio multifariam fieri poteſt: Primo modo ſupponendo tanquam poſterius declarãdum contingentẽ particularem particulariter conuerti, vt ſi contingit aliquod b, eſſe a, contingit aliquod a, eſſe b. Tunc hac ſuppoſitione ſtante: Quæratur verum ſequatur neceſſe eſt nullum b, eſſe a, ergo neceſſe eſt nullum a, eſſe b, Siquidem enim ſequitur, ergo regula bona. Sin autem non ſequitur, detur oppoſitum, & erit non neceſſe eſt nullum a, eſſe b. Sed hæc æquipollet illi, cõtingit aliquod a, eſſe b. Tunc vltra contingit aliquod a, eſſe b, igitur contingit aliquod b, eſſe a, per ſuppoſitionem, qua diximus contingẽtem particularem affirmatiuam conuerti in parte. Sed hoc eſt antecedentis contradictorium, ergo conuerſio bona eſt. Sed hæc deductio petit principium, & committit circulum. Principium quidem petit, quia procedit per ignota, non enim adhuc patet quomodo conuertitur particularis propõ affirmatiua cõtingẽs. Committit vero circulũ, quia conuerſio particularis affirmatiue contingentis, probabitur per conuerſionem vniuerſalis negatiue neceſſarie. Auer. vero alio modo

Refutatio primi modi.

Deductio Auerroeſt

hanc regulam probat, ſupponit enim poſsibile eſſe quo poſito ineſſe, nullum ſequitur impoſsibile. Tunc probat regulam. Si non ſequitur, neceſſe eſt nullum b, eſſe a, ergo neceſſe eſt nullum a, eſſe b. Sequetur oppoſitum per principium omnium bonarum conſequentiarum regulatiuum. Sequitur igitur non neceſſe eſt nullum a, eſſe b. Sed hoc æquipollet illi contingit aliquod a, eſſe b, per regulam æquipollentiarum, ergo ſequetur aliquod a, contingit eſſe b. Sed per ſuppoſitionem, ponatur ineſſe, tunc aliquod a, eſt b, ſed per regulam illarum de ineſſe, ſequitur aliquod a, eſt b. Igitur aliquod b, eſt a. Sed hoc repugnat illi neceſſe eſt nullum b, eſſe a. Igitur bona fuit conuerſio. Ariſto. ergo non per conuerſionem contingentis, ſed per poſitionem contingentis ineſſe regulã intendit probare, & ſic non argumentatur per ignotum. Quæ probatio non videtur conueniens, primo quia verbis Ariſtotelis non poteſt conuenire. Præterea etiam vtitur ignoto, vtitur enim definitione contingentis, quæ nondum patet. Præterea hic ſyllogiſmus non ducit ad oppoſitum antecedentis, ſed ad repugnans, non enim hæc contradicunt, neceſſe eſt nullum b, eſſe a, & aliquod b, eſt a. Quia licet illæ repugnent, atque incompoſsibiles ſint, contradictoriæ non ſunt. In iuuenta diximus aliter, quòd ſcilicet vniuerſalis negatiua neceſſaria, ſcilicet hæc neceſſe eſt nullum b, eſſe a, habet duas oppoſitas. Alteram ſolum penes dictum, vt neceſſe eſt aliquod b, eſſe a, Alteram penes dictum & modum valet cõtingit aliquod b, eſſe a, vt libro de interpretatione dictum eſt. Hac ſuppoſitione ſtante, vel dicta conuerſio valet, vel non valet, ſi valet, ergo regula bona. Sin autem non valet, detur oppoſitum de dicto, & erit neceſſe eſt aliquod a, eſſe b, ſit illud c. Et argumentor expoſitorie, hoc demonſtrando c, neceſſe eſt a, eſt enim vnum eorum, quæ ſunt a. Hoc demonſtrando idem c, per te, neceſſe eſt eſſe b. Igitur neceſſe eſt aliquod b, eſſe a, quod eſt contradictorium antecedenti ſaltem quo ad dictum. Hæc probatio licet ſit vtilis, tamen non eſt ad verba Ariſto. Ariſtoteles enim ſimpliciter ſumit oppoſitum propoſitionis neceſſariæ, quia illud ſumit per negationem propoſitam toti, quæ negatio præpoſita ponit oppoſitum de dicto, & de modo. Melius ergo dicamus quod ſi non ſequitur, nullum b, neceſſe eſt eſſe a, ergo nullum a, neceſſe eſt eſſe b, ſequetur oppoſitum, detur ergo, & erit non neceſſe eſt nullum a, eſſe b, ſed hæc æquipollet huic contingit aliquod a, eſſe b, ergo ſi illud non ſequitur, ſequetur contingit aliquod a, eſſe b, ſit illud a, quod contingit eſſe b, ipſum c. Tunc expoſitorie argumentor. Hoc demonſtrando c, eſt a, hoc idem demonſtrando, per te contingit eſſe b, ergo expoſitorie contingit aliquod b, eſſe a, quod eſt oppoſitum primæ oppoſitionis. Vnde dicit. nam ſi neceſſe eſt a, quidem nulli b, ineſſe, ita vt neceſſe ſit nullum b, eſſe a, neceſſe eſt & b, nulli a, ineſſe, ita vt ſit neceſſaria illa, neceſſe eſt nullum a, eſſe b. Si enim (vt inquit) alicui contingit, ita vt contingat aliquod a, eſſe b, ſit illud ſupple c. Et ſequetur per ſyllogiſmum expoſitorium, vt a, alicui b, contingat vtique, & ſic continget aliquod b, eſſe a, cuius oppoſitum dicebatur. Et licet hæc probatio ſic colorata, fortaſſe non valet, vt videbitur, quando dabimus regulas ſyllogiſmorum de contingenti, vel regulas ſyllogiſmorum mixtorum ex altera contingenti, & altera ineſſe. Vſque ergo ad illud tempus probatio differatur. Dico ergo quod Ariſto. ſupponit hanc conſequentiam valere, contingit aliquod a, eſſe b, ergo contingit aliquod b, eſſe a. Supponit autem hanc partim ex dictis partim ex principijs regulatiuis conſequentiarum, quæ ſunt nota ex terminis. Ex dictis quidem, quia ſupponit hanc eſſe bonam conſequentiam, aliquod a, eſt b, ergo aliquod b, eſt a, vt per conuerſionem patet. Ex principijs vero regulatiuis conſequentiarum, quia ſupponit quod quando ad antecedens contingens ſequitur conſequens contingens. Ergo ſi ſequitur aliquod a, eſt b, aliquod b, eſt a. Sequetur contingit aliquod a, eſſe b, ergo contingit aliquod b, eſſe a. Supponendo ergo illam conſequentiam eſſe neceſſariam contingit aliquod a, eſſe b, ergo contingit aliquod b, eſſe a. Ex oppoſito conſequentis deducit oppoſitum, & ſic regula bona. Cum tu dicis Ariſto. ergo vtitur conuerſione particularis affirmatiuæ contingentis, ergo vtitur ignotis & cõmittit circulum. Dicendum quod vtitur conuerſione illius non ea ratione, quia eſt conuerſio illius. Sed ea ratione, quia eſt conſequentia neceſſaria, & ſic non committit circulum, quia vero vtitur conſequentia illa partim ex dictis, partim per principia regulatiua conſequentiarum, quæ nobis nota ſunt naturaliter, ideo non vtitur ignotis, ſed notis.

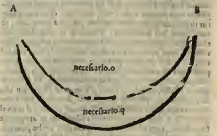
Deductio quæ fuit in iuuenta.

Refutatio.

Qualis deductio.

Verior deductio.

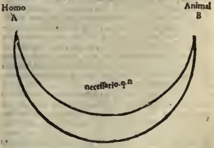
Si autem ex neceſſitate a, omni uel alicui b, ineſt, & b, alicui a, neceſſe eſt ineſſe. Si enim non ex neceſſitate ineſt, neque utique a, alicui b, ex neceſſitate inerit.

Com. 20.

Simul ſecundam & tertiam regulam probat nam ſi neceſſe eſt omne b, eſſe a, ergo neceſſe eſt aliquod a, eſſe b, quia ſi non ſequitur, detur oppoſitum, & primo de dicto, & erit neceſſe eſt nullum a, eſſe b, ſed per primam regulam. Sequitur ergo neceſſe eſt nullum b, eſſe a, & ſic habetur oppoſitum primæ, ergo regula bona. Vel ſecundo detur ſimpliciter oppoſitum, & erit contingit nullum a, eſſe b, ponatur ineſſe, & erit nullum a, eſt b, ſed per regulam illarum de ineſſe. Sequitur ergo nullum b, eſt a, ergo ex oppoſito conſequentis ſequitur repugnans primo antecedenti, quare regula bona. Tertio deduci poteſt ſupponendo hanc conſequentiam eſſe neceſſariam, contingit nullum a, eſſe b, ergo contingit nullum b, eſſe a, & quidem non quo conuerſio eſt, ſed quo eſt conſequentia neceſſaria partim nota ex regulis conuerſionũ illarum de ineſſe, partim ex principio illo regulatiuo bonarum conſequentiarum, ſcilicet quod ſi ad antecedens eſſe ſequitur conſequens eſſe, ad antecedens poſsibile ſequitur conſequens poſsibile, ergo ſi ſequitur nullum a, eſt b, ergo nullum b, eſt a, neceſsitate conuerſionis, neceſsitate principij regulatiui ſequetur, poſsibile eſt nullum a, eſſe b, ergo poſsibile eſt nullum b, eſſe a, & ſic deductio patet. Supponit ergo illam conuerſionem, non quidem qua conuerſio eſt, ſed qua eſt neceſſaria conſequentia.

Particularis uero priuatiua non conuertitur propter eandem cauſam quam & ſupra diximus.

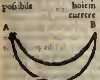
Vltima regula eſt quod particularis negatiua non conuertitur propter eandem cauſam propter quam & ſupra diximus particularem negatiuam de ineſſe non conuerti, hoc eſt propter inſtantiam. Non enim ſequitur neceſſe eſt aliquod b, non eſſe a. Ergo neceſſe eſt aliquod a, non eſſe b, termini ſunt b, animal a, homo vbi patet non ſequi neceſſe eſt aliquod animal non eſſe hominem, igitur neceſſe eſt aliquem hominem

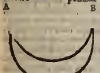
Com. 21.

minem non eſſe animal. Hæc habemus ab Ariſtotele de conuerſionibus neceſſariarum. Sed contra has regulas fieri ſolent inſtantiæ, & primo contra conuerſionem vniuerſalis affirmatiue. Quia non ſequitur neceſſe eſt omne grammaticum eſſe animal. Ergo neceſſe eſt aliquod animal eſſe grammaticum. Præterea nec ſequitur, neceſſe eſt omne creans eſſe Deum. Ergo neceſſe eſt Deum eſſe creantem. Contra vero cõuerſionẽ particularis affirmatiue fiunt inſtantiæ, quia non ſequitur neceſſe eſt aliquod nauigans eſſe animal, ergo neceſſe eſt aliquod animal eſſe nauigans. Nec ſequitur neceſſe eſt aliquod ridens eſſe hominem, ergo neceſſe eſt aliquem hominẽ eſſe ridentem. Præterea nõ ſequitur impoſsibile eſt omne animal eſſe hominem, ergo impoſsibile eſt aliquem hominẽ eſſe animal. Et tamen impoſsibile & neceſſarium idem eſt. Quod vniuerſalis negatiua nõ conuertatur, probo, quia nõ ſequitur neceſſe eſt nullum b, eſſe a. Ergo neceſſe eſt nullum a, eſſe b. Quia ſtat illam propoſitionem, quæ eſt antecedens, nullum b, eſt a, eſſe nulla alia propoſitione exiſtente, & ſic ſtat illam eſſe, quæ eſt antecedens, conſequente nõ exiſtente, ergo conſequẽtia nõ fuit bona. In hac diſputatione primo diſputabimus Sorticolarum poſitiones: Secundo veniemus ad peripateticos. Circa primum ſunt pro modo duæ opiniones Sorticolarum:

De modalibus.

Prima opinio conſtituit duas ſuppoſitiones, quarũ prima eſt, ꝙ reperiuntur quidam modi qui poſſunt propoſitionem facere aliquando de ſenſu diuiſo, aliquando de ſenſu compoſito, vt iſti neceſſarium, poſsibile, ſiue contingens, & impoſſibile, & cæteri id genus. Tales ſunt quicunque poſſunt eſſe ſubiecta, vel prædicata propoſitionum, & poſſunt aduerbialiter teneri. Vtpote quicunque apti ſunt verificari de aliqua tota propoſitiõe, vt propoſitio, vel de dicto æquiualẽti illi propoſitioni. Appellant dictum orationem infinitiuam (vt Deũ eſſe) vel hominem currere, propoſitio vero huic æquipollens, eſt, talis propoſitio Deus eſt. Secunda ſuppoſitio eſt ꝙ huiuſmodi modi poſſunt facere propoſitionem de ſenſu compoſito. Et propoſitionem de ſenſu diuiſo. Faciunt quidẽ propoſitionem de ſenſu compoſito, cum nominaliter ſumpti, accipiuntur vt ſubiecta vel prædicata propoſitionum reſpectu ſuorum dictorum: Vt in hac poſsibile eſt Socratem currere, Vel Socratem currere eſt poſsibile, In prima enim modus nominaliter ſumptus eſt ſubiectũ, & dictum propoſitionis etiam nominaliter ſumptum eſt prædicatum. In ſecunda dictũ propoſitionis nominaliter ſumptũ ſubiectum, & modus ſimiliter nominaliter ſumptus eſt prædicatum. Faciunt vero propoſitionem de ſenſu diuiſo cũ modus aduerbialiter intelligitur cũ verbo, quaſi modificans inhærentiam prædicati ad ſubiectum; vt ſi dicatur hominem poſsibile eſt currere vel homo contingenter currit, vel Deus neceſſario eſt, vel Deum neceſſe eſt eſſe. Vbi licet modus accipitur vt nomen, non tamen ſecundum intellectum intelligitur niſi aduerbialiter tanquam verbi affectio, vel determinatio. Hæc de ſuppoſitionibus.

Secundo videndum eſt de differentijs harum propoſitionum, de quibus Heſberus, & complures alij multa fabulantur. Nos vero eas aſſequemur, quæ noſtro propoſito deſeruiunt.

Prima differentia.

Prima ergo differentia eſt ꝙ propoſitio de ſenſu compoſito affirmatiua non eſt modalis, ſed de ineſſe. Propoſitio vero de ſenſu diuiſo ſola eſt modalis. Primam partem probant, quia eſt de ſimplici inhærentia prædicati ad ſubiectum. In hac enim propoſitione Socratem currere eſt poſsibile, ita ſimplici inhærentia: Ille terminus poſsibile prædicatur de illo dicto Socratẽ currere, vt in hac homo eſt animal. ille terminus animal prædicatur de homine. Ergo ſicut altera eſt de ineſſe, ita & altera. Ex quo ſequitur propoſitionem negatiuam de ſenſu cõpoſito, eſſe præciſe de non eſſe, vt Deum eſſe non eſt neceſſarium, hæc eſt præciſe de non ineſſe. Secundam partem etiam probant, quia propoſitio de ſenſu diuiſo non eſt de ſimplici inherentia prædicati ad ſubiectum, ſed de inherentia modificata per aliquem illorum modorum aduerbialiter conceptorum. Ex hac differentia ſequitur hanc conſequentiam non valere. In hac propoſitione eſt modus, ergo eſt modalis, ſed oportet addere, quod in ea ſit modus, qui nec ſit ſubiectum, nec prædicatum propoſitionis, tunc enim erit modalis. Nec valet, in hac propoſitione eſt modus qui facit propoſitionem de ſenſu compoſito, ergo eſt modalis, ſed oportet addere, quod ineſſe ſit modus, qui nec eſt ſubiectum, nec prædicatum. Vbi autem ita ſic, tunc non faciet propoſitionem de ſenſu compoſito, ſed modificabit verbum, ac inherentiam prædicati ad ſubiectum. Ergo propoſitio de ſenſu diuiſo ſola erit modalis.

Secunda differentia

Secunda vero differentia eſt, quia propoſitio de ſenſu compoſito affirmatiua aſſerit atque infert ſuum dictum eſſe cum dictum fuerit ſubiectum, & propoſitionem quæ illi dicto æquipollet. At propoſitio de ſenſu diuiſo nec affirmatiua, nec negatiua infert orationem infinitiuam eſſe, vel propoſitionem illi æquiualentem, ſed ſi eſt affirmatiua, poteſt inferre ſuum ſubiectum eſſe. Prima pars patet, quia ſequitur, hominem eſſe animal eſt neceſſarium, ergo hominem eſſe animal eſt. Similiter ſequitur hominem eſſe animal eſt neceſſarium, ergo talis propoſitio homo eſt animal eſt. Cauſa eſt, quia cum ſit de ineſſe affirmatiua de tertio adiacente, infert illam de ſecundo. Sequitur enim homo currit. Ergo homo eſt. Ergo ſimiliter ſequetur hominem currere eſt neceſſarium, ergo hominem currere eſt, quia totum illud dictum erat ſubiectum. Et cum illi dicto æquipolleat hæc propoſitio, talis propoſitio homo currit. Sequetur, hominem currere eſt neceſſarium, ergo talis propoſitio homo currit, eſt. Diximus quando propoſitio de ſenſu compoſito fuerit affirmatiua, quia ſi ſit negatiua, non oportet, quia negatiua de tertio adiacente non infert affirmatiuam nec negatiuam de ſecundo. Diximus quando dictum eſt ſubiectum, quia quando eſt prædicatum non oportet. Non enim ſequitur, neceſſarium eſt, non hominem eſſe animal, ergo hominem eſſe, animal eſt, vel hominem eſſe animal non eſt. Quia ſtare poteſt oppoſitum vtriuſque conſequentis cum antecedente. Secunda vero pars eſt perſpicua, non enim ſequitur, hominem poſsibile eſt currere, vel homo contingenter currit, ergo hominem currere eſt, vel ergo talis propoſitio homo currit eſt, quia antecedens eſt verum nulla propoſitione exiſtente. Bene tamen ſi fuerit affirmatiua infert ſecundum quoſdam ſuum ſubiectum eſſe. Sequitur enim homo contingenter currit, ergo homo eſt, de hoc tamen eſt quæſtio, ſed non curo, quia eſt extra principale noſtrum intentum. Satis eſt enim accipere, quod propoſitio de ſenſu compoſito affirmatiua, cum dictum eſt ſubiectum aſſerat & illud eſſe, propoſitionem quæ eſt illi æquiualens.

Tertia differentia.

Tertia differentia eſt, quod propoſitio de ſenſu compoſito eſt cuius ſubiectum, & prædicatum dicti ſimul ſunt apta verificari de eodem. Si fuerit affirmatiua, vel ſimul negari ſi fuerit negatiua. Et propter hoc eſt falſa hæc album eſſe nigrum eſt poſsibile. Quia album, & nigrum non ſunt apta ſimul verificari de eodem. Hæc autem vera, album non eſſe nigrum eſt poſsibile, quia album, & nigrum ſimul negantur de eodem, & hac ratione dicitur, de ſenſu compoſito.

Vnde dicatur propoſitio de ſenſu compoſito & diuiſo.

Propoſitio vero de ſenſu diuiſo eſt, ſubiectum & prædicatũ non ſunt apta ſimul affirmari vel negari de eodem, ſed pro diuerſis temporibus ad bonum ſenſum. Vnde hæc eſt vera album poteſt eſſe nigrum, vel contingit eſſe nigrum, quia quod vno tempore eſt album, alio tempore erit vel poteſt eſſe nigrum. Similiter hæc eſt falſa, album non contingit eſſe nigrũ. Quia eſſet ſenſus idem pro diuerſis temporibus non poſſe eſſe album & nigrum. Et propter hanc cauſam appellatur hæc de ſenſu diuiſo. Hæc de differentijs.

De quantitate.

Tertio videndum eſt ſecundum hanc poſitionem de quantitate propoſitionum de ſenſu compoſito, quoniã de quantitate propoſitionũ de ſenſu diuiſo nulla eſt difficultas. Cum omnes illæ ſint quantæ determinatione eorum, quæ ſunt ſubiecta in eis. Pro quantitate ergo ſupponũt dictũ in talibus propõnibus eſſe terminũ cõem ſal-

Materialiter ſumpti

tem ad ſeipſum & ad quodlibet ſibi conſimile, vt hoc dictum Deum eſſe, eſt terminus communis ad ſeipſum in voce, & ad quodlibet ſibi ſimile in voce, vtpote ad aliud ſibi ſimile in voce tua, & in voce Marci, & in voce Platonis, & ſic ad omnia talia, quæ ſunt in voce alicuius illud dictum proferentis. Simili ratione modus materialiter ſumptus eſt terminus ad ſeipſum in voce, & ad quodlibet ſibi conſimile in quacunque voce, & ita ſi ſumantur in ſcriptis ſimiliter ſunt termini communes ad ſeipſos, & ad quodlibet termino conſimiles in ſcriptis. Tunc dicunt propoſitionem de ſenſu compoſito eſſe vniuerſalem, cuius eius ſubiectum ſigno vniuerſali determinatur vt hæc omne Deum eſſe eſt neceſſarium, vbi ille terminus complexus Deum eſſe, ſupponit materialiter pro ſe, & quolibet ſibi conſimili, Hæc eſt particularis, quoddam Deum eſſe eſt neceſſarium, quia ille terminus Deum eſſe ſupponit materialiter diſiunctiue pro ſe vel quodlibet ſibi conſimili. Hæc eſt indefinita. Deum eſſe eſt neceſſarium, quia ille terminus Deum eſſe nullo ſigno determinatur, cum ſit communis, Hæc eſt ſingularis, hoc Deum eſſe eſt neceſſarium, demonſtrato illo, quod eſt in libro tuo ſcriptum. Sed dices quanta eſt hæc, nullum hominem currere eſt neceſſarium. Dicendum quòd ſi illud ſignum (Nullum) determinat totam propoſitionem. Hæc eſt vniuerſalis negatiua, cuius ſenſus eſt, nulla talis propoſitio homo currit eſt neceſſaria. Si determinat illum terminum hominem, tunc erit indefinita, quia eſt ſenſus, talis propoſitio nullus homo currit, eſt neceſſaria. Ex quibus ſequitur quòd propoſitio quæ æquipollet dicto propoſitionis de ſenſu compoſito debet deſignari per hoc relatiuum talis affectum, ſicut dictum afficitur. Vt ſi dictum vniuerſaliter afficeretur, illud relatiuum talis debet eſſe vniuerſaliter affici. Exemplum, omne Deum eſſe eſt neceſſarium. Propoſitio huic æquiualens eſt, omnis talis propoſitio Deus eſt, eſt neceſſaria. Similiter ſi dicatur quoddam Deum eſſe eſt neceſſarium, propoſitio huic æquiualens erit, quædam talis propoſitio Deus eſt, eſt neceſſaria, & ſimiliter in alijs. Cauſa eſt, quia ſi demonſtraretur per pronomen demonſtratiuum, non ſemper æquiualeret, ſed ſolum fieri poteſt, quando propoſitio de ſenſu compoſito eſſet ſingularis. Vnde æquiualens huius hoc Deum eſſe eſt neceſſarium, eſt hæc propoſitio Deus eſt, eſt neceſſaria, vel hæc talis propoſitio Deus eſt, eſt neceſſaria. Alia poſitio ſorticularum differt ab hac primo quia vult propoſitionem de ſenſu compoſito ſolum eſſe, cum modus prædicatur, vt in hac Deum eſſe eſt neceſſarium. Cuius eſt ratio, quia modus verbo aſſimilatur, quod ſemper tertio locu adiacet ſecundũ Ariſtotelem, cum vero ponitur a parte ante ſiue prope verbum, ſiue in principio, tunc ſemper (vt aduerbium intelligitur) & facit propoſitionem de ſenſu diuiſo modificando inherentiam, prædicati ad ſubiectum. Secundo quia volunt omnem propoſitionem de ſenſu cõpoſito eſſe ſingularem, probant, quia dictum non ſupponit niſi pro ſeipſo diſcrete, non enim habet ab aliquo, vt ſupponat materialiter, cum nullus terminus ſecundæ intentionis ſit, qui ipſum ad talem ſuppoſitionem limitet, ex quo patet omnem talem propoſitionem omne Deum eſſe eſt neceſſarium, eſſe in propriam, ſicut illam omnis Niphus currit, & ſic de cæteris alijs. Patet ſecundo dictum propoſitionis de ſenſo cõpoſito æquipollere vni propoſitioni ſingulari, quæ præciſe idem ſignificet, quod illud dictum. Vnde hæc, Deum eſſe æquipollet huic propoſitioni, quæ eſt Deus eſt, quæ præciſe ſignificat illud dictum Deum eſſe. Vnde hæc propoſitio Deum eſſe eſt neceſſarium, æquipollet huic, hæc propoſitio Deus eſt, eſt neceſſaria, quæ præciſe ſignificat Deum eſſe, & nihil plus, neque minus. Ex differentia harum opinionum patet, quòd ſecundum primã opinionem propoſitio de ſenſu compoſito aliquando reſolubiliter, aliquando exponibiliter probatur, vt vtar verbis eorum Hæc enim omne Deum eſſe eſt neceſſarium ſic exponitur, Deum eſſe eſt neceſſarium, & nihil eſt Deum eſſe, quod non ſit neceſſarium, ergo omne Deum eſſe eſt neceſſarium. Hæc vero reſoluitur, quoddam Deum eſſe eſt neceſſarium, quia hoc eſt neceſſarium, hoc eſt Deum eſſe, ergo quoddam Deum eſſe eſt neceſſarium. Secundum vero poſitionem ſecundam propoſitio de ſenſu compoſito probatur officiabiliter, vt vtar verbis eorum, vtpote per ſuam æquiualentem hoc pacto, Deum eſſe eſt neceſſarium, hæc propoſitio Deus eſt, eſt neceſſaria, quæ præciſe neque plus, neque minus ſignificat, niſi Deum eſſe, ergo Deum eſſe eſt neceſſarium. Verum licet hæ opiniones differant, omnes conueniunt, quòd propoſitio affirmatiua de ſenſu compoſito cuius dictum eſt ſubiectum aſſerit ſuum dictum eſſe, & propoſitionem illi æquiualentem. Hæc de præmiſsis. Nunc ſuper eſt venire ad conuerſiones. Primo ergo reſpondet ad conuerſiones propoſitionum neceſſariarum de ſenſu compoſito ſecũdum ſe totas. Secundo ad conuerſiones talium quo ad dicta. Tertio ad conuerſiones talium de ſenſu diuiſo. De primo, qui tenent propoſitionem neceſſariam de ſenſu compoſito eſſe de ſenſu compoſito, quando modus vel ſequitur, vel præcedit, aſſerunt tales propoſitiones ſecundum ſe totas conuerti, vt conuertuntur illę de ineſſe, in quibus non ponitur aliquis modus. Probãt quia iſtę ſunt de ineſſe ſicut illę, & ſunt vniuerſales, particulares, vel ĩdefinitę, aut ſingulares ſicut illę. Igitur cõuertunt ſicut illę. Hæc.n. vniuerſales affirmatiua, oẽ Deum eſſe eſt neceſſariũ. Cõuertitur particulariter, ergo quoddã neceſſarium eſt Deum eſſe. Similiter hæc particularis affirmatiua, quoddam Deum eſſe eſt neceſſarium conuertitur, ergo quoddam neceſſarium eſt Deum eſſe. Vel conuerſiones fieri poſſunt hoc modo, omne Deum eſſe eſt neceſſarium, ergo quoddam neceſſarium eſt talis propoſitio Deus eſt. Similiter quoddam Deum eſſe eſt neceſſarium, ergo quoddam neceſſarium eſt talis propoſitio Deus eſt. Simili ratione vniuerſalis negatiua conuertitur, nullum hominem currere eſt neceſſarium, ergo nullum neceſſarium eſt hominem currere, vel nullum neceſſarium eſt talis propoſitio homo currit. Secunda vero poſitio dicit tales propoſitiones ſecundum ſe totas non poſſe conuerti, quia tunc argumentum eſſet a propoſitione de ſenſu compoſito ad propoſitionem de ſenſu diuiſo vel econtra. In quo argumento eſt cauillus figure dictionis. Quia conuerſa eſt de ſenſu compoſito, conuertens vero de ſenſu diuiſo. Ergo tales propoſitiones, ſecundum ſe totas non poſſunt conuerti. De conuerſionibus vero earum, quo ad dicta concordant, aſſerunt enim quod tales propoſitiones, quo ad earum dicta conuertantur, ſicut illę de ineſſe modo ſupponatur in antecedente conſtantia conſequentis, vel conſtantia propoſitionis pro qua ſupponit dictum conſequentis. Vnde ſequitur b, eſſe a, eſt neceſſarium, & talis propoſitio a, eſt b, eſt. Ergo a, eſſe b, eſt neceſſarium. Similiter ſequitur omne b, eſſe a, eſt neceſſarium, & talis propoſitio quoddam a, eſt b, eſt, ergo quoddam a, eſſe b, eſt neceſſariũ. Similiter ſequitur, nullum b, eſſe a, eſt neceſſarium. Et talis propoſitio nullum a, eſt b, eſt, ergo nullum a, eſſe b, eſt neceſſarium. Cauſa vero huius conditionis eſt, quia omnis propoſitio de ſenſu compoſito aſſerit ſuum dictum eſſe, & propoſitionem pro qua ſupponit, vel æquiualentem illi dicto. Ergo niſi addatur conſtantia conſequentis, vel propoſitionis pro qua ſupponit dictum conſequentis, conſequentia non valebit. Non oportet hoc obſeruari in propoſitionibus de ineſſe, in quibus non ponitur modus quia nulla propoſitio de ineſſe, in qua non ponitur modus, aſſerit ſuum dictum ſuũe eſſe, vel propoſitionẽ pro qua ſupponit ſuum dictum. Quomodo vero conuertantur neceſſarie de ſenſu diuiſo. Reſpondent, & primo de affirmatiuis, dicunt enim affirmatiuam vtranque conuerti in particularem contingentem. Sequitur, enim omne grammaticum neceſſe eſſe hominem. Igitur contingit aliquem hominem eſſe grammaticum, quia ſi non ſequitur, ſequetur oppoſitum, oppoſitum eſt non contingit aliquem hominem eſſe grammaticum. Hæc vero æquiualet illi neceſſe eſt nullum hominem eſſe grammaticum, ſed hæc conuertitur neceſſe eſt nullum grammaticum eſſe hominem, quæ oppoſita antecedenti eſt. Neceſſaria vero negatiua conuertitur in terminis, quia ſequitur nullum b, neceſſe eſt eſſe a, ergo nullum a, neceſſe eſt eſſe b, probatur per ſyllogiſmum contradictionis, vt prima. At ſi ſint modales de ſenſu diuiſo, in quibus modus eſt impoſsibile vel non neceſſe, ſunt conuertende, vt conuertuntur æquiualentes, vt impoſsibile eſt omne b, eſſe a, valet hanc neceſſe eſt nullum b, eſſe a, modo hæc conuertitur in terminis. Similiter non neceſſe eſt

De propoſitionibus talibus ſecundum ſe totas.

De talibus quo ad dicta

nullum

nullum b, eſſe a, valet hanc contingit aliquod b, eſſe a. Modo

Cõfutatio. hæc conuertitur in parte. Hæc ſorticolæ de neceſſarijs propoſitionibus. Sed in hac poſitione ſunt tot errata, quot verba, Ideo percurrenda omnia eorum dicta. Circa primam eorum ſuppoſitionem errant, cum dicunt eſſe quoſdam modos, qui faciunt propoſitionem aliquando de ſenſu diuiſo, & aliquando de ſenſu compoſito. Qooniam alij peritiores dixerunt tales modos non facere aliquando propoſitione de ſenſu compoſito & aliquando de ſenſu diuiſo: Dicunt enim quòd propoſitio vbi ponuntur tales modi ſemper eſt diſtinguenda ſecundum duplicem ſenſum, ſcilicet compoſituum, & diui-

Cap.3. ſum vt ſumuur ab eo texto, qui ponitur primo elenchorum. Ego vero dico hos modos non facere propoſitionem de ſenſo compoſito vel diuiſo. Nec facere propoſitionem diſtinguibilem, quo tales modi ſunt, cuius probatio parebit infra. Præterea ſecunda eorum ſuppoſitio eſt etiam fictio, cum dicunt tales modos facere ſenſum compoſitum propoſitionis, cum ſubijciuntur, aut prædicantur, ſenſum diuiſum vero, cum mediant peritiores quidam negant hanc ſuppoſitionem, quia tales modos dicunt facere propoſitionem diſtinguibilem vbiconque ponuntur ſiue a parte ſubiecti, ſiue a parte prædicati, ſiue a parte verbi. Alioquin nulla eſſet neceſsitas ponendi regulam ſcribendi huiuſmodi ſophiſmata. Ego vero dico tales modos quo tales modi ſunt, nec facere propoſitionem de ſenſu diuiſo, nec compoſito, nec multiplicem. Hanc enim ſuppoſitionem ipſi fererunt, & non probarunt. Nec ſunt ante authoritatis vt eis ſine ratione credatur. Tertio errant cum dicunt propoſitiones de ſenſu compoſito, in quibus ponitur tales modi eſſe de ineſſe, quia ſecundum Ariſtotelẽ & omnes eius interpretes propoſitio de ineſſe eſt propoſitio contingens poſita ineſſe ſiue poſita in actu. Vt ſuperius fuit dictum. Modo nulla talis eſt huiuſmodi. Qoarto errant quia ſecundum peripateticos propoſitio neceſſaria, quæ eſt re & modo neceſſaria, eſt ſemper de modo neceſſaria, vt modus intelligitur aduerbialiter, licet proferatur nominaliter. Vbi enim acciperetur nominaliter. Tunc neceſſarium idem eſſet quod res vel ens neceſſarium. Et ſic facit propoſitionem coniunctiuam ſecundum Hammonium. Vnde dicere neceſſarium eſt deum eſſe (vt neceſſarium accipitur pro re neceſſaria) eſt ſenſus, res neceſſaria eſt, q deus ſit. Similiter res contingens eſt, q homo curret. Propterea ſi modus neceſſarium debent eſſe ſignum vel nota propoſitionis neceſſariæ, debet intelligi aduerbialiter. Sic.n. (vt vtar verbis eorum) eſt ſyncategorema propoſitionis neceſſariæ. Quinto iſti non intelligunt quid ſit ſenſus compoſitus propoſitionis & quis ſit diuiſus, & quid ſit aliquem terminum compoſitæ, & diuiſæ intelligi vel quid ſit propoſitio diſtingui ſecundum quòd aliquis terminos in ea poteſt diuiſæ & compoſitæ intelligi. Omnis enim propoſitio ſi ſit affirmatiua, eſt de ſenſu diuiſo, & priuatiua prædicationis prædicati de ſubiecto. Vnde neceſſaria, contingens, & de ineſſe omnis ſi eſt affirmatiua ſecundum peripateticos eſt de ſenſu compoſito, & prædicatiua, omnis vero propoſitio ſi ſit negatiua, eſt de ſenſu compoſito, & prædicatiua, ſiue compoſitiua: Si autem eſt priuatiua, eſt diuiſiua, & de ſenſu diuiſo, propoſitio vero diſtinguibilis ratione alicuius termini eſt in qua ponitur terminus qui poteſt compoſitæ & diuiſæ intelligi. Termini vero qui intelliguntur in propoſitione aliquando compoſitæ. aliquando diuiſæ, ſunt termini denominatiui, quos Neoterici appellant concreta accidentalia, vt album grammaticum, nauigans, philoſophum, & id genus. Quoties ergo tales denominatiui termini ponuntur ſubiecta propoſitionum ſemper poſſunt intelligi compoſitæ, & diuiſæ. Vt patet primo elenchorum de illo termino ſcribentem. Et hoc tam in propoſitionibus de ineſſe quàm in propoſitionibus contingentibus, quàm in propoſitionibus neceſſarijs. Album eſt pomum poteſt diſtingui ſecundum compoſitionem quia album intelligitur compoſitæ, & ſic eſt falſa, quia eſt ſenſus ſubiectum album vt album eſt pomum. Et poteſt diſtingui ſecũdum diuiſionem, qua intelligitur album pro ſubiecto ſolum & eſt vera, qua vero intelligitur pro qualitate erit falſa. Quare hæc eſt diſtinguenda, ſicut illa neceſſe eſt album eſſe pomum. Non ratione modi, ſed ratione ſubiecti concreti, Hoc pacto Ariſtoteles diſtinguit illum terminum ſcribentem primo elenchorum, contingit ſcribentem non ſcribere, & non ſcribentem ſcribere. Non enim diſtinguit illam ratione modi quod eſt contingens ſed ratione illius termini, qui eſt denominatiui. Et quibus ſequitur ſigna hæc neceſſarium contingens poſsibile cum ſint notæ propoſitionum nõ facere ratione ſui propoſitionem diſtinguibilem de ſenſu diuiſo, vel compoſito. Si enim aliqua propoſitio eſt neceſſaria quia ſubiectum eſt per ſe aliquid prædicari, vt hæc, homo neceſſario eſt animal. Hæc propoſitio nec eſt multiplex, nec diſtinguenda, verum quia eſt affirmatiua, eſt compoſitiua de ſenſu compoſito, ſin autem propoſitio fuerit cuius ſubiectum eſt terminus denominatiuus, eſt diſtinguibilis. Hæc.n. propoſitio neceſſario nauigans eſt animal poteſt intelligi dupliciter compoſitæ, & diuiſæ intelligẽdo ſubiectum, & ſic non ratione modorum tales propoſitiones ſunt diſtinguendæ, ſed quando aliquis terminus fuerit denominatiuum quoddam. Hæc de erroribus ſuppoſitionum. De regulis vero peripatetici valde differunt ab eis, quia ſecundum Ariſtotelem quando tales propoſitiones conuertuntur ſecundum ſe totas, tales modi ſumuntur nominaliter, ſcilicet vt neceſſarium idem ſit q ens neceſſarium, contingens idem, q ens contingens. Sic ſumendo nõ ſunt conuerſiones ſed æquipollentiæ ille quas ſorticolæ appellant conuerſiones propoſitionum ſecũdum totũ. Hæ.n. æquipollẽt, neceſſaria res q deus ſit, & quod deus ſit eſt neceſſaria res, vt patet per Hammoniũ ſecondo de interpretatione. Similiter hæ æquiualent neceſſaria res eſt q nullus homo ſit lapis, & q nullus hõ ſit lapis, neceſſaria res eſt. Quæ ſorticolæ nõ aduertentes derruduntur in puerilia. Præterea errant in conuerſionibus penes dicta, cum dicunt eſſe addendam conſtantiam conſequentis, hoc eſt falſum, quia ſupponit talis propoſitiones aſſerere ſua dicta eſſe, & eſt falſum, quia ſi eſſet verum, ſolum tunc eſſet verum cum acciperentur nominaliter. modo ſi ſic dicimus neceſſaria res eſt, quòd deus ſit, in tali caſu nõ aſſeritur dictum eſſe, propoſitionem aliquam eſſe. Vnde hæc additio fabella eſt. Cum vero loquuntur de illis, vt ſunt de ſenſu diuiſo, patet q non intelligũt ſenſum diuiſum, nec compoſitum. Præterea non modo affirmatiua neceſſaria conuertitur in contingentem, ſed etiam negatiua & propoſitio de ineſſe, quoniam ſi ad antecedens eſſe ſequitur conſequens eſſe, ad antecedens eſſe ſequitur conſequens contingens contingenter communiter, vt ipſi loquontur. Et ſic ad omnem propoſitionem ad quam ſequitur ſua conuertens de ineſſe, vel de neceſſario ineſſe, ſequitur illa conuertens de contingenti communiter, quia contingens communiter ſequitor ad ineſſe, & ad neceſſario ineſſe. Præterea probationes eorum petunt principia vt patet conſideranti, probant.n. alteram per alterã.

Pro dilucidatione ergo dicendum eſt, q propoſitio neceſſaria de qua loquitur Ariſtoteles, eſt illa cuius ſubiectum per ſe eſt aliquid prædicati.ſ. aut inferius aut conuertibile verum eſt aliqua propoſitio neceſſaria, cuius ſubiectum eſt terminus denominatiuus, vt neceſſario grammaticum eſt animal, & talis antequam conuertatur, debet diſtingui ſecundum præceptum peripateticum in libro elenchorum, facta autem diſtinctione, tunc ſenſus verus conuertatur. Grammaticum ergo poteſt accipi diuiſæ pro qualitate, & ſic eſt falſa, & ſi conuertitur, non conuertitur niſi in falſam, & poteſt ſumi pro ſubiecto cui ineſt grammaticæ, quod eſt illud compoſitæ ſumere, & ſic eſt vera, ideo ſequitur neceſſario omne grammaticum eſt animal, ergo neceſſario aliquod animal eſt aliquid quod eſt grammaticum. Ariſtoteles ergo loquitor in primis. Verum docuit ſecundas propoſitiones conuertere in præcepto libri elenchorum, Sed circa textum dubitat Philoponus quia Ariſtoteles hic appellat propoſitiones negatiuas, in quibus eſſe negatur, & affirmatiuas in quibus eſſe affirmatur. In libro de Interpretatione appellat negatiuas in quibus modus negatur & eſſe. Ergo ſibi contradicit. Laborat Philoponus in hac re. Sed ego breuibus dicerem has opponi poſſe bifariam ſecundum modum tantum, ſecundum dictum tantum, & ſecundum totas.ſ. dictum & modum. Secundum modum tantum, quoties modi tantum aduerſantur, non autem dicta, vt neceſſe eſt hominem eſſe animal, & contingit hominem eſſe animal. Secundum dicta tantum, vt ſi dicta in quanto, & quali aduerſentur, non autem modi. Verbi cauſa, neceſſe eſt omne b, eſſe a, neceſſe eſt

Margin notes: Dilucidatio. (beside "Pro dilucidatione"); Dubiũ. (beside "uas in quibus eſſe affirmatur")

ſe eſt quoddam b, non eſſe a. Secundum ſe totas vero, cum aduerſantur ſecundum modos & dicta. Hoc eſt in modis, & in quanto & quali, vt hæ neceſſe omne b, eſſe a, non neceſſe eſt omne b, eſſe a. Nam hæc ſecunda virtute negationis propoſitæ, æquipollet huic contingit quoddam b, non eſſe a, vbi modus modo, & quantum quanto, & quale quali opponuntur, & ſic loquitur in libro de Interpretatione, & ſic tollitur contradictio.

In contingentibus vero, quoniam multipliciter dicitur contingere, etenim neceſſarium, & non neceſſarium, & poſſibile contingere dicimus. In affirmatiuis quidem, ſimiliter ſe habebit ſecundum conuerſionem in omnibus, Nam ſi a, omni aut alicui b, contingit, & b, alicui a, continget vtiq;. Si enim nulli, nec a, nulli b. Oſtenſum eſt enim hoc prius.

Com. 22. Prima ex poſitio. Hæc de conuerſione neceſſariarum. Non de conuerſionibus propoſitionibus contingentium regulas intenditur proponere. Primo tamen præponit vnam ſuppoſitionem quæ eſt diſtinctio eius quod eſt contingere, & Albertus, quem Culuerbinus imitatur, vult q̃ Ariſt. velit trifariam contingens dici vno modo pro eo quod ſequitur ad neceſſarium quo modo dicere ſolemus. Si deus eſt neceſſario contingit deum eſſe. Solemus dicere contingit ſolem oriri, etiam dicimus. Contingit ſolem vel lunam deficere. Vbi ſemper per contingens intelligimus neceſſarium. Secundo modo contingere capitur vt eſt diſtinctum contra neceſſarium, & ad impoſſibile, & hoc per duplicem negationem. Deſcribitur, quod ſi nec eſt neceſſarium, nec eſt contingens. Vt hominem diſputare, & hoc propriæ dicitur contingens. Tertio modo accipitur pro poſſibili, quod quidem eſt genus ad hæc duo. Vtrunq;.n.contingens eſt poſſibile. Sed dices contra hæc, vniuerſale non diuiditur contra particulare.

Dubiũ contra hæc. Non enim genus ponit in numero cum ſpeciebus, Non enim ſolemus dicere animal multipliciter dici vt aliud ſit homo, aliud equus, aliud animal. Culuerbinus defendit Albertum ex verbis eius, dicens q̃ hæc diuiſio non eſt per ſpecies. Sed per acceptiones diuerſas. Vnde ſenſus diuiſionis eſt, q̃ vna eſt acceptio cõtingentis in communi, quæ ſignificatur pro poſſibile, & q̃ duæ ſint ſpeciales acceptationes eiuſdem ſub vniuerſali acceptione contentæ, quæ ſignificantur per verba illa neceſſarium, & non neceſſarium.

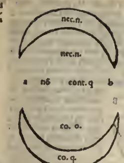
Defenſio culuerbini. Refutatio. Et licet bene defendat quantum ad hoc, tamen videtur mihi, q̃ Ariſtoteles ſecundum hanc diuiſionem erit diminutus, quia contingere non modo de neceſſarijs, ſed de ipſo ineſſe dicitur. Solemus enim dicere de homine currente, q̃ contingenter currat, modo hoc prætermiſiſſet Ariſto. in hac diuiſione. Secundo ad nihil videtur vtile tertium membrũ.

2. Expoſi. Pro regulis enim dandis nihil ſeruit, ergo oportet dicere q̃ Ariſt. vult bifariam ipſum contingere dici vno modo communiter, quod eſt commune ad neceſſarium, & ad ineſſe, quæ hic neceſſarium appellat, & non neceſſarium. Et pro contingere propriæ, quod eſt poſſibile diſtinctum contra neceſſarium, & ineſſe. Quod enim diſtinguitur contra neceſſarium, diſtinguitur contra impoſſibile, cum impoſſibile eſſe idem ſit q̃ neceſſe non eſſe. Ergo vno modo contingere accipitur communiter, alio modo ſpecialiter, inquit, in contingentibus vero, multipliciter dicitur contingere, vno modo communiter, quia & neceſſarium, & non neceſſarium, quod eſt ineſſe, contingere dicimus, & ſic vno modo dicitur vniuerſaliter pro quodam communi ad neceſſarium, & ad ineſſe, quod eſt non neceſſarium. Et etiam dicimus ſecundo modo contingere poſſibile, quod eſt diſtinctum contra illa, hoc modo exponendo nihil eſt diminuti, & nihil ſuperflui Legatur vero textus ſuſpenſiue propter verbum quoniam. Cuius ſuſpenſio terminatur ibi In affirmatiuis quidem. Hoc modo exponendo non oportet facere tot dubitationes, quot Albertus, & Culuerbinus fecerunt.

Quod ad neceſſe eſt ſequatur, cõtingens hic probatur. Quod vero ad neceſſe eſt eſſe, ſequatur contingens eſt eſſe, probatur, & facio hanc conſequentiam neceſſe eſt eſſe, ergo contingit eſſe, vel ſequitur, vel non ſequitur. Si ſequitur, regula, & ſuppoſitio, optima, ſi non ſequitur detur oppoſitum, oppoſitum autem eſt non contingit eſſe. Sed non contingit eſſe, non poſſibile eſt eſſe, & quod non poſſibile eſt eſſe, impoſſibile eſt eſſe, & quod impoſſibile eſt eſſe, neceſſe eſt non eſſe. Ergo a primo ad vltimum ſi detur illud oppoſitum, ſi neceſſe eſt eſſe, neceſſe eſt non eſſe, quod eſt primo oppoſitum. Eodem poteſt probari, q̃ contingens ſequatur ad ineſſe, nam ſi homo de ineſſe currit, ergo hominem contingit currere, quia ſi non ſequitur, ſequetur oppoſitum. Oppoſitum eſt non contingit hominem currere. Tunc vltra non contingit hominem currere, ergo non poſſibile eſt hominẽ currere, non poſſibile eſt hominem currere, ergo impoſſibile eſt hominem currere. Modo hoc repugnat antecedenti. Patet ergo q̃ contingere vno modo capitur pro communi & vniuerſali quoddam ad neceſſarium: & ad ineſſe, alio etiam pro ſpeciali, quod diſtinguitur contra hæc.

Regulæ. Hac ſuppoſitione ſtanti, de affirmatiuis ponit hanc regulam quouis modo capiatur contingens, eodem modo propoſitiones contingentes conuertuntur, ſicut illæ de ineſſe, quia ſicut vniuerſalis & particularis de ineſſe in parte conuertuntur, ita vniuerſalis & particularis affirmatiua contingens, quouis modo accipiatur contingens, particulariter conuertuntur. Exemplum contingit omnem ſtellam eſſe ortam, ergo contingit aliquod ortum eſſe ſtellam. Similiter contingit omne album eſſe dulce, ergo contingit aliquod dulce eſſe album. Vbi patet primam eſſe re ipſa neceſſariam. Secundam vero re ipſa de ineſſe. Poteſt exemplum etiam dari in contingentibus, quia contingit omne amans eſſe patiens, ergo contingit aliquod patiens eſſe amans. Ariſtoteles autem probat regulam, quia ſi contingit omne vel aliquod b, eſſe a, quouis modo accipiatur contingẽs. Contingit aliquod a, eſſe b. Nam ſi non contingit aliquod a, eſſe b, neceſſe eſt nullum a, eſſe b. Illa enim æquipollet huic. Neceſſe eſt nullum a, eſſe b, ergo neceſſe eſt nullum b, eſſe a, quod eſt oppoſitum, vt patet de ducenti. Inquit. Quoniã ſuppleturu contingere eſt dupliciter, in affirmatiuis ſimiliter ſe habuerit ſecundum conuerſionem in omnibus, ſimiliter dico, ſicut ſe habet in his, quæ de ineſſe, quoniam vniuerſalis & particularis vtraque particulariter conuertitur. Nam (vt inquit) ſi a, omni aut alicui b, ineſſe contingit, quouis modo contingere intelligatur, & b, alicui a, continget vtiq;. Ergo ſi contingit omne b, eſſe a, contingit aliquod a eſſe b. Si enim nulli contingit etiam a, nulli b, continget, vt oſtenſum eſt prius.

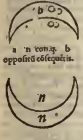
Reſolutio ſextius ad tres regulas prima regula.

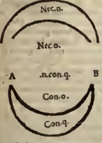
In his verbis Ariſt. innuit tres regulas, prima eſt particularis vel vniuerſalis propoſitio affirmatiua rontingens, quæ ſecundum rem eſt neceſſaria cõuertitur particulariter. Vt ſi contingit omne b, eſſe a, rontingit aliquod a, eſſe b, quia ſi non, detur oppoſitum, & erit non contingit aliquod a, eſſe b, ſed hæc æquiualet illi neceſſe eſt nullū a, eſſe b, ergo neceſſe eſt nullum b, eſſe a, quod eſt oppoſitum antecedenti. Secunda regula particulalis & vniuerſalis

2. regula: affirmatiua contingens quæ ſecundum rem eſt de ineſſe ronuertitur particulariter, ſequitur enim omne b, rontingit eſſe a, ergo aliquod a, contingit eſſe b, quia ſi non, tunc nullum a, neceſſe eſt eſſe b, & arguat (vt prius) Verum hæc eſt differentia, quòd in prima oppoſitum datum æquiualet ad neceſſe eſt nulli ineſſe, oppoſitum datum in ſecunda æquiualet ad nulli ineſſe, & ſic vtroq; modo valet.

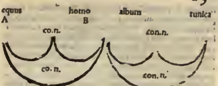
3.regula.

Tertia affirmatiua vtraque contingens propriæ, conuertitur particulariter, quia valet omne b, contingit eſse a, ergo contingit aliquod a, eſſe b. Si non, detur oppoſitom & poteſt dari duplex oppoſitum. Propriæ contingentis vel quia neceſse eſt omne a, eſse b. Vel quia neceſse eſt nullum a eſse b. Contingens enim propriæ dictum habet duplex oppoſitū, neceſse eſse, & impoſsibile eſse. Si datur oppoſitum per neceſse eſſe, tunc oppoſitum erit, ergo neceſse eſt omne a, eſse b. Sed ſequitur neceſſe eſt omne a, eſse b. Ergo neceſse eſt quoddam b, eſſe a, quod eſt oppoſitum primæ. Si detur oppoſitū per impoſsibile eſse. Tūc cum impoſsibile eſse, & neceſse non eſt idem ſit, eius oppoſitum erit neceſse eſt, nullum a, eſse b. Sequitur neceſse eſt nullum a, eſse b, ergo neceſse eſt nullum b, eſse a. Et ſic neceſse eſt aliquod b, non eſse a, quod eſt alterum oppoſitum primæ. Hæ ergo tres regulæ patent.

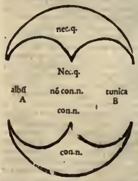

In negatiuis vero non ſimiliter. Sed quæcunque quidem contingere dicuntur, aut ex eo, quòd ex neceſſitate non inſunt, aut ex eo quòd non ex neceſſitate inſunt. Similiter, vt ſiquis dicat hominem contingere non eſſe equum, aut album nulli Tunicæ ineſſe, horum enim hoc quidem ex neceſſitate non ineſt, illud vero non ex neceſſitate ineſt, & ſimiliter conuertitur propoſitio. Si enim contingit nulli homini equum ineſſe, & hominem contingit nulli equo ineſſe. Et ſi album contingit nulli Tunicæ, & Tunica contingit nulli albo. Si enim alicui neceſſario, & album Tunicæ alicui inerit ex neceſſitate. Hoc enim oſtenſum eſt prius. Similiter autem in particulari negatiua.

Hactenus affirmationibus. Nunc de negationibus, quarum ponit tres regulas. Sumendo contingens communiter, prima eſt ſumendo contingens pro neceſſario non eſſe, vniuerſalis negatiua conuertitur in terminis. Secunda ſumendo contingens pro non ineſſe, vniuerſalis negatiua conuertitur in terminis. Tertia ſumendo contingens vtroq; modo particularis negatiua non conuertitur. Vnde dicit, in negatiuis vero, non ſimiliter ſe habet in omnibus, ſicut in illis de ineſſe. Nam quæcunq; contingere dicuntur, aut ex eo ꝙ ex neceſsitate non inſunt, vt eſt æquiualens ad neceſſe non eſſe, aut ex eo ꝙ non ex neceſsitate inſunt. Vt eſt illud quod æquiualet ad non ineſſe, ſimiliter conuertuntur vt ille de ineſſe, quia vniuerſales ronuertuntur, particulares non conuertuntur. Quæcunq; vero ſunt de contingenti proprio, non ſimiliter, vt dicemus. Harum exempla ſunt. Vt ſiquis, hominem rontingere non eſſe equum ſiue nullum hominem eſſe equum dicat, aut album nulli Tunicæ ineſſe, hoc eſt aut nullam Tunicam contingit eſſe albam. Horum (vt inquit) exemplorum, hoc quidem. ſ. primum ex neceſsitate non ineſt. Vt rontingit nullum hominem eſſe equum, quia neceſſario nullus homo eſt equus. Illud vero. ſ. ſecundum non ex neceſsitate ineſt, ſcilicet rontingit nullam Tunicam eſſe albam, quia de ineſſe nulla Tunica eſt alba. Et ſimiliter conuertitur propoſitio, quia prima conuertitur. Vt vniuerſalis negatiua neceſſaria. Secunda vt vniuerſalis negatiua de ineſſe. Quod prima conuertatur, vt vniuerſalis negatiua neceſſaria, probatur, quia (vt inquit) ſi rontingit nulli homini equum ineſſe, & hominem cõtingit nulli equo ineſſe. Quod vero ſecunda conuertatur, vt negatiua vniuerſalis de ineſſe, Probat, quia ſi album contingit nulli Tunicæ ineſſe, & Tunica contingit nulli albo ineſſe. Non contentus exemplo. Probat per ſyllogiſmum contradictionis, & inquit. Si enim alicui neceſſario, hoc eſt. Vt ſi contingit nullam Tunicam eſſe albam, ergo contingit nullum album eſſe Tunicam. Quia ſi aliquod album neceſſario eſt Tunica, per conuerſionem particularis de ineſſe. Cui hæc æquiualet, aliqua Tunica neceſſario eſt alba quod eſt oppoſitum. Vt prius oſtenſum eſt. De particulari vero negatiua in talibus ait ꝙ ſimiliter particularis negatiua non conuertitur. Ergo ſi rontingere capitur ꝑ neceſſario non eſſe, & pro non ineſſe, vniuerſales conuertuntur. Quid vero ſit dicendum. Si contingens capitur propriæ, in textu ſequenti dicemus. Expoſitiones autem Alberti, & Coluerbini nullatenus verbis Ariſt. conueniunt, quoniam male intellexerunt ſuppoſitionem. Hucuſque ergo epilogando, patet. Primo quod neceſſariæ & vniuerſales, & particulares eodem modo conuertuntur ſicut ille de ineſſe, tam negatiuæ, quàm affirmatiuæ. Particulares vero negatiuæ non conuertuntur, ſicut nec ille de ineſſe. Secundo patet ꝙ contingentes quouis modo ſumpto ipſo rõtingere affirmatiuæ omnes eodem modo conuertuntur ſicut affirmatiuæ omnes de ineſſe quia particulares

Com.30.

ticulares, & vniuerſales particulariter. Patet tertio q ſumpto contingere communiter. Vt ſequitur ad neceſſarium, & vt ſequitur ad ineſſe. Vniuerſales negatiuæ omnes vniuerſaliter conuertuntur, particulares vero nullo modo conuertuntur. Vt dictum eſt in illis de ineſſe. Reſtat ergo ſolum videre quomodo vniuerſales ſiue particulares negatiuæ cõuertantur, cum propoſitiones ſint contingentes propriæ. ſ.ipſo contingere diſtinctio contra neceſſarium eſſe, & contra impoſsibile eſſe. Nam ſolum in his eſt differentia. Hoc autem in ſequentibus videbitur.

Quæcunq; vero. Vt in pluribus, & in eo quòd nata ſunt dicuntur contingere, ſecundum quẽ modum determinamus, contingens. Non ſimiliter ſe habet in priuatiuis conuerſionibus. Sed vniuerſalis quidem priuatiua propoſitio nõ conuertitur. Particularis vero conuertitur. Hoc autem erit manifeſtum quando de contingenti dicemus.

Com.47

Ante quam de regulis in negatiuis dicamus. Videndum eſt quid eſt commune propoſitionibus de quouis cõtingenti propriæ. Deinde videbimus, quod modis dicitur cõtingens propriæ. Tertio ad regulas veniemus. Quantum ad primum dicendum q quælibet propoſitio de quauis ſpecie proprij contingentis. Dupliciter deſtruitur, & eius oppoſitum duas habet veritatis cauſas. Verbi cauſa hæc propoſitio contingit quoddam a, eſſe b. Siue ſit de contingenti nato ſiue de contingenti æqualiter, deſtruitur per neceſſarium eſſe illi oppoſitum in quanto, & per impoſsibile eſſe illi oppoſitum etiam in quanto. Verbi cauſa, quia valet neceſſe eſt omne a, eſſe b. Ergo non contingit aliquod a, eſſe b. Iterum impoſsibile eſt omne a, eſſe b. Ergo non contingit aliquod a, eſse b. Cauſa eſt, quia contingens propriæ dicitur duplicem negationem. ſ. neceſsarij, & impoſsibilis. Patet ergo q a qualibet iſtarum diſiunctiuæ deſtruitur particularis contingens. Sed quia impoſsibile eſſe valet idem quod neceſse non eſſe. Ergo idem eſt dicere impoſsibile eſt omne a, eſse b. Et dicere neceſse eſt omne a, non eſse b. Sed hæc æquipollet ſuæ contrariæ. Ergo idem eſt dicere neceſse eſt omne a, non eſse b. Et dicere neceſse eſt nullum a, eſſe b. Quæ ratio docet illam propoſitionem contingit aliquod a, eſse b, poſse indifferenter deſtrui pro qualibet harum ſequitur enim neceſse eſt omne a, eſse b. Ergo non contingit aliquod a, eſse b. Similiter ſequitur neceſse eſt nullum a, eſse b.

Com.: Cõmunia omnibus propoſitionibus de contingenti pptiæ. Quod modis deſtruitur.

Corollarium q contingens copulatiue inferat duo oppoſita.

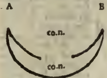
Ergo non contingit aliquod a, eſse b. Ex quibus vlterius ſequitur q propoſitio contingens propriæ copulatiuæ infert contradictoria earum. Sequitur enim contingit propriæ aliquod a, eſse b. Ergo non neceſse eſt omne a, eſse b, & non neceſse eſt nullum a, eſse b. Patet quia contingens propriæ includit duplicem negationem, ſcilicet neceſsarij, & impoſsibilis. Sequitur ſecundo q cõtradictoria cõtingentis propriæ habet duas cauſas veritatis. A quarum qualibet diſiunctiuæ infertur. Sequitur. n. neceſse eſt omne a, eſse b. Ergo non cõtingit propriæ aliquod a, eſse b. Sequitur etiam neceſse eſt nullum a, eſse b, ergo non contingit aliquod a, eſse b. Ergo à qualibet illarum indifferenter contradictoria illius contingentis particularis poteſt eſse vera. Et ſicut diximus de particulari contingenti, ita de vniuerſali dici poteſt, & affirmatiua, & negatiua. Hæc de communibus, quæ competunt propoſitionibus. Cuiuſuis modi contingentis proprij. Nunc de ſpeciebus contingentis proprij dicamus. Vbi patet omnes conuenire, q contingens propriæ, quod contra neceſsarium, & impoſsibile diſtinguitur eſt duplex. Alterum infinitum, alterum natum. Infinitum quidem vocamus æquale ad vtrunq;. Quod alterum oppoſitum comparatione alterius ſit æqualiter indeterminatum euenire. Natum vero quod eſt aptum eſse magis, quam non eſſe. Vt hominem caneſcere in ſenectute. Et hominem eſse dentatum in virilitate. Hoc quidem comparatione ſui oppoſiti, ſcilicet comparatione eius, quod eſt non eſse, dicitur natum. Eius oppoſitum comparatione huius eſt contingens raro. De raro enim homo non caneſcit in ſenectute. Hac ratione contingens raro non enumeratur inter ſpecies contingentis proprij. Cum ſit altera pars contingentis nati, quia ſi contingit plerunq; hominem in ſenectute caneſcere. Contingit raro non caneſcere. Sunt ergo duæ ſpecies contingentis propriæ dicti, quarum altera dicitur contingens infinitum

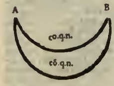
Secundum Corollarium, q contingentis proprij oppoſitum habeat duas cauſas veritatis.

De ſpeciebus.

ſiue æquale, altera contingens natum. His præmiſsis, veniamus ad regulas Ariſtoteles. Albertus ergo & Colberbinus aſſerunt Ariſtotelem ponere duas regulas vniuerſales in propoſitionibus contingentibus negatiuis ſecundum vtranq; ſpeciẽ contingentis. Quarum prima eſt, vniuerſalis negatiua de contingenti ſiue nato, ſiue æquali, non conuertitur vniuerſaliter. Non enim ſequitur, De contingenti æquali vel nato contingit nullum b, eſſe a. Ergo de contingenti nato vel æquali contingit nullum a, eſſe b. Secunda vero eſt, particularis negatiua contingens ſiue de nato ſiue de æquali contingenti conuertitur particulariter. Quia ſequitur de contingenti æquali vel nato cõtingit aliquod b, non eſse a. Ergo de contingenti æquali vel nato contingit aliquod a, non eſse b. Ego vero dico q iſtæ duæ regulæ, vt ponit Albertus, ſunt veræ (vt probabitur) Verum Ariſt. ſolum regulas ponit de contingenti nato. Non enim fecit mentionem de contingẽti æquali vel quia non eſt ſcientificum. Vel quia poſtea de eo loquetur. Solum enim fecit mentionem de contingenti vt in pluribus, modo cõtingens plerunq;, & contingens natum idem eſt. Vnde hæc eadem ſunt contingens aptum. Contingens natum. Contingens propenſum, & contingens plerunq;. Vt Philoponus aſſerit. Et q ita ſit lege verba, quæcunque vero vt in pluribus, & exponit verbum in pluribus, & inquit, & in eo q nata ſunt, dicuntur contingere, Secundum quem modum determinamus nunc contingens, ſcilicet vt diſtinguitur contra neceſsarium, & contra impoſsibile, non ſimiliter ſe habebit in priuatiuis conuerſionibus. Ecce quomodo per contingens vt in pluribus, & per contingens natum idem intelligitur. Deinde exponit regulas & inquit, ſed vniuerſalis quidem priuatiua non conuertitur, ſcilicet vniuerſaliter, particularis vero conuertitur. Hæ ſunt duæ regulæ, & quia probationes regularum patebunt poſtea. Ideo ſe remittit ad poſterius dicta. Et inquit, hoc autem erit manifeſtum, quando de contingenti dicemus. Ergo hic ſunt duæ regulæ ſolum de contingenti nato. Quæ licet veræ ſint de contingenti æquali, vt patebit, tamen Ariſt. illud non dicit. Circa has regulas. Primo probabimus ipſas. Secundo dubitabimus contra eas. Pro probatione primo ſupponamus quòd vniuerſalis affirmatiua de contingenti nato & etiam de contingenti æquali conuertitur ad oppoſitam qualitatem, vt infra dicemus. Sequitur enim de contingenti nato vel æquali cõtingit omne b, eſſe a, ergo contingit nullum b, eſse a. Valet. n. licet non ſeruata eadem contingentis ſpecie, eſt enim ſecunda de contingenti raro. Sit ergo hæc ſuppoſitio q hæc conſequentia valet, de contingenti nato contingit omne b, eſse a, ergo contingit nullum b, eſse a. Hac ſuppoſitione ſtante. Quæro vel vniuerſalis negatiua de contingenti nato conuertitur vniuerſaliter, vel non conuertitur. Si non conuertitur, habetur regula. Si cõuertitur, ſit hæc contingit nullum b, eſse a. Ergo contingit nullũ a, eſse b, & argumentor ab illa ſuppoſitione. Si ſequitur contingit omne b, eſse a. Cõtingit nullũ b, eſse a. Vt ſuppoſitio dicit, ergo ſi ſequitur, contingit nullum b, eſse a. Cõtingit nullum a, eſse b. A primo ad vltimum ſequetur, cõtingit omne b, eſse a. Ergo contingit omne eſse b. Et ſic vniuerſalis affirmatiua conuerteretur in terminis in talibus cuius oppoſitum dictum eſt. Et q ſequatur deduco. Nam ſi contingit omne b, eſse a. Contingit

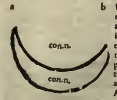
Regula.

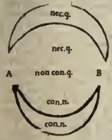

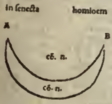
Quæ ſit Ariſt. intentio.

De probatione regularum.

tingit nullum b, eſſe a, per ſuppoſitionem. Contingit nullum b, eſſe a, ergo per te contingit nullum a, eſſe b. Et per ſuppoſitionem iterum ſequetur. Ergo contingit omne a, eſſe b. Per conuerſionem, ad oppoſitam qualitatem. Quare a primo ad vltimum ſequitur contingit omne b, eſſe a. Ergo cõtingit omne a, eſſe b. Quod eſt contra regulas prius aſsignatas. Non poteſt ergo vniuerſalis negatiua in terminis conuerti, quia tunc
Prob8.2. vniuerſalis affirmatiua in terminis conuerteretur. Secunda etiam regula probatur. Quia ſi contingit aliquod b, non eſſe a. Contingit aliquod b, eſſe a, per conuerſionem ad oppoſitam qualitatem. Contingit aliquod b, eſſe a. Ergo contingit aliquod a, eſſe b. Per regulas ſuperius dictas, contingit aliquod a, eſſe b. Ergo contingit aliquod a, non eſſe b. Per conuerſionem ad oppoſitam qualitatem. Ergo a primo ad vltimum ſi contingit aliquod b, non eſſe a. Contingit aliquod a, non eſſe b. Et ſic particularis negatiua conuertitur, quæ eſt ſecunda regula.
Dub8. pulchra. Sed dubitatur contra primam regulam. Quia videtur q vniuerſalis negatiua de contingenti nato cõuertatur in terminis. Vt patet ſyllogizando per ſyllogiſmum contradictionis, hoc modo. Si de contingenti nato contingit nullum b, eſſe a. Ergo contingit nullum a, eſſe b. Probatur, quia ſi nõ, detur oppoſitũ, & erit non contingit nullũ a, eſſe b. Sed hæc æquipollet illi, neceſſe eſt aliquod a, eſſe b. Tunc vltra, neceſſe eſt aliquod a, eſſe b. Ergo neceſſe eſt aliquod b, eſſe a. Et dicebatur cõtingit nullum b, eſſe a. Ergo ex oppoſito ſequitur oppoſitum, & ſic conſequẽtia fuit bona. Pro alia parte eſt textus Ariſt. & eſt inſtãtia, quia non ſequitur contingit nullum hominem eſſe dentatum in ſenectute. Ergo contingit nullum dentatum in ſenectute eſſe hominem. Stat. n. oppoſitum conſequentis, quia neceſſe eſt aliquod dentatum ſenectute eſſe hominem. Et licet hæc quæſtio ſit mihi p grandis tamen cum proteſtatione. Nunc dicerẽ Ariſtotelem velle vniuerſalẽ negatiuam contingentem propriæ loquendo de contingenti. Non cõuerti vniuerſaliter ad vniuerſalem contingẽtem propriæ loquendo de contingenti, vt inſtantia monet. Non tamen negat tales poſſe conuerti ad vniuerſales contingentes communiter loquendo de contingenti. ſ. ſumendo contingens vt diſtinguitur contra impoſsibile. Quia ſumendo contingens, vt diſtinguitur contra impoſsibile. Sequitur contingit nullum hominem eſſe dentatum in ſenecta. Ergo contingit nullum dentatum in ſenecta eſſe hominem. Quia non eſt impoſsibile. Poteſt enim nullus dentatus in ſenecta eſſe homo, quia poteſt nullus dentatus eſſe, & ſic poteſt nullus dentatus eſſe in ſenecta & ita poteſt nullus dentatus in ſenecta eſſe homo. Ergo contingens vniuerſalis negatiua. De contingenti nato, poteſt conuerti ad contingentem vniuerſalem hoc eſt ad noo impoſsibilem vniuerſalem.

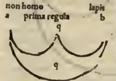

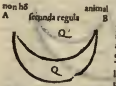
Nunc autem tantum ſit cum ijs, quæ dicta ſunt, manifeſtum. Quoniam contingere nulli, aut alicui non ineſſe affirmatiuam habet figuram. Nam ipſum contingere ipſi eſt ſimiliter ordinatur. Ipſum autem eſt, quibuſcunq; adiacens prædicatur, affirmationem ſemper facit, & omnino. Vt eſt non bonum, vel eſt non album, vel ſimpliciter eſt non hoc. Oſtendetur autem hoc per ſequentia. Secundum conuerſiones autem ſimiliter ſe habebunt alijs.

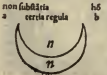
Quia neceſſarias propoſitiones & poſsibiles, quarum dicta ſunt negata appellauit negatiuas, quarum vero dicta ſunt affirmatiua appellauit affirmatiuas. Quærit verum ſit ſimpliciter verum hoc. Reſpondet, q neceſſariæ vel contingentes quorum modi non negantur non ſunt ſimpliciter negatiuæ etiam dictis illarum negatis. Et hoc proponit cum dicit. Nunc autem tantum ſit cum his, quæ dicta ſunt, manifeſtum quoniã contingit nulli, aut contingit alicui, non ineſſe affirmatiuam habet figuram hoc eſt in ſpeciem, & qualitatẽ. Vt hæc eſt ſimpliciter affirmatiua contingit nullum b, eſſe a. Et contingit aliquod b, non eſſe a. Cuius rationem aſſerit, quia ita ſe habet modus in his, ſicut verbum in illis de ineſſe. Sed verbum affirmatũ facit affirmationem, & negatum negationem. Ergo modus affirmatus facit affirmationem, & negatus negationẽ. Vnde inquit, nam ipſum contingere ipſi eſt ſimiliter ordinatur quo. ſ. ad qualitatem. At ipſum eſt quibuſcunq; adiacẽs prædicatur, affirmationem ſemper facit, & omnino. Vt cum dicitur eſt non bonum, vel eſt non album, vel ſimpliciter ſiue vniuerſaliter eſt non hoc, intelligendo per non hoc omne prædicatum infinitatum, vt non muſicũ, aut non animal, aut quoduis non tale, ſemper & omnino propoſitio erit affirmatiua, Quæ ita eſſe, in fine libri huius declarabitur. Et licet ita ſit, q ſint ſimpliciter affirmatiuæ. Cum modi non negentur tamẽ conuerſiones talium neceſſariarum, & poſsibilium. Conuerſiones erunt. Vt dictum eſt in alijs de ineſſe. Præterquam in propoſitionibus negatiuis tantum de contingenti propriæ. In quibus vniuerſales non conuertuntur, ſed particulares. Com .25.
Sunt qui referunt hæc vltima verba ad propoſitiones de prædicato infinito, quæ ſunt ſimpliciter affirmatiuæ. Vt ſit ſenſus quanquam eſt non bonum, eſt non album, & ſimiles, quarum verbum eſt affirmatum, prædicatum negatum ſuit ſimpliciter affirmatiuæ & ſecundum quid priuatiuæ, tamen hæ eodẽ modo conuertuntur, vt illæ quarum prædicata non ſunt infinita. Quia vniuerſalis & particularis affirmatiua conuertuntur in parte. Sequitur enim omne b, eſt non a. Ergo aliquod non eſt b. Similiter & particularis conuertitur. Vniuerſalis autem negatiua, vniuerſaliter. Sequitur enim nullum b, eſt non a. Ergo nullum non a, eſt b. Particularis autem non conuertitur quia datur inſtantia. Non enim ſequitur, aliquod ens non eſt non homo. Ergo aliquis non homo non eſt ens. Quia prima eſt vera, nam ſua æquiualens eſt vera, aliquod ens eſt homo. Secunda vero falſa; quia omnis nõ homo eſt ens. 2.cap6.

ſubſtantia	non homo
corpus	non animal
animal	non corpus
homo	nõ ſubſtãtia.

Harum regularum cauſam aſſignãt Iuniores, quia talis eſt infinitationis proprietas (vt ſemper terminum vniuerſaliorem faciat minus vniuerſalem. Iſtæ enim terminus homo, licet ſit infimus, tamẽ infinitatus eſt ſupremus, & ſic de alijs ſuo ordine. Ergo in talibus ſunt tres regulæ prima vniuerſalis affirmatiua conuertitur particulariter. Quia ſequitur omnis lapis eſt non homo. Ergo quidam non homo eſt lapis. Secunda particularis conuertitur particulariter, quia valet quoddã animal eſt non homo. Ergo quidam nõ homo eſt animal. Tertia regula eſt. Vniuerſalis negatiua conuertitur vniuerſaliter. Quia ſequitur nullus homo eſt non ſubſtantia. Ergo nulla non ſubſtantia eſt homo. Et licet hæc, quæ iſti dicunt, vera ſint, ad verba Ariſ. non ſunt. Non. n. Ariſt. debebat obiter dicere, quæ requirunt principalem pertractationem. Propterea de his partim

partim in libro de Interpretatione, partim in fine huius primi dicendum eſt: Hactenus de conuerſionibus.

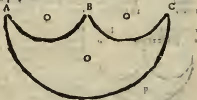
Determinatis autem his. Dicemus iã per quæ, & quando, & quomodo fit omnis ſyllogiſmus. Poſtea vero dicendum eſt de demonſtratione. Prius enim de ſyllogiſmo dicendum eſt quam de demonſtratione. Eo quia vniuerſalior eſt ſyllogiſmus. Nam demonſtratio quidem aliquis ſyllogiſmus eſt. Syllogiſmus vero non omnis demonſtratio eſt.

Com. 26. Hijs ergo ſuppoſitis tanquam neceſſarijs ad pertractationem de ſyllogiſmis; Nunc redit ad tractandum de illis. Verum pertractaturus de ſyllogiſmis, proponit procemium. Vt & intentio habeatur, & ordo ad alios libros vnde dicit, His vero determinatis tanquam ſuppoſitionibus neceſſarijs ad pertractationem de ſyllogiſmis: Dicemus iam per quæ. ſ. per quas propoſitiones, & quando ſupple ſyllogiſmi, vtiles quandoue inutiles fuerint, & quomodo, ſcilicet quo ad medij diſpoſitionem fit omnis ſyllogiſmus. Hæc quo ad præſentem librum. Quo vero ad librum poſteriorum. Inquit: Poſtea vero dicendum eſt de demonſtratione. Cuius ordinis cauſam affert, & dicit: Prius enim de ſyllogiſmo dicendũ eſt, quam de demonſtratione, eo quia ſyllogiſmus vniuerſalior eſt demonſtratione. Nam demonſtratio quidem aliquis ſyllogiſmus eſt, & ſic omnis demonſtratio ſyllogiſmus eſt: Syllogiſmus vero non omnis demonſtratio eſt. Modo ab vniuerſalioribus ſemper innata eſt doctrina procedere ad minus vniuerſalia. Tu vero intelligas ab vniuerſalioribus eſſe procedendum ad minus vniuerſalia in eadem doctrina totali. Nam in diuerſis doctrinis totalibus diuerſorum generũ, poſſumus incipere a minus vniuerſalibus, incipimus, enim a phyſicis, licet minus vniuerſalibus, & procedimus ad metaphyſica, licet vniuerſaliora. Quoniam ſunt doctrinæ diuerſorum generum. Ad poſterioriſtica, & prioriſtica partes ſunt vnius doctrinæ totalis, quæ eſt Analytica: Ideo prius de ſyllogiſmo in illa agendum eſt quàm de demonſtratione, Hactenus de ordine atque procemio.

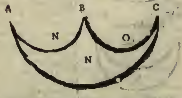
Prima figura.

Quando igitur tres termini ſic ſe habent adinuicem; Vt poſtremus ſit in toto medio: Et medium ſit vel non ſit in toto primo: Neceſſe eſt extremitatum eſſe ſyllogiſmum perfectum.

Barbara

Celarent

Nunc proſequitur de ſyllogiſmis: Et primo de ſyllogiſmis, qui conſtant ex propoſitionibus de ineſſe; Verum antequam ad rem deueniamus, quædam communia omnibus ſyllogiſmis dicenda ſunt. Accipiamus ergo primo figuram ſyllogiſticam eſſe ſyllogiſmum. Syllogiſmum autem omnem

De figura. conſtare ex duabus duntaxat propoſitionibus. Vt eius definitio indicat. Tunc dicendum eſt q propoſitiones duæ, Ex quibus ſyllogiſtica oratio conſtat, aut conueniunt in vtriſque terminis: Vt omnis homo eſt animal, omnis homo eſt animal, Aut in vtriſque differunt. Vt omnis homo eſt iuſtus, omnis equus eſt albus. Aut in altero differunt, & in altero conueniunt: Si in vtriſq; conueniunt, nihil ſequitur, vel ſiquid ſequetur: illud non diuerſum eſt ab aſſumptis. Sin autem in vtriſq; differunt, nihil ex eis ſyllogizatur. Nihil enim ſequitur omnis homo eſt iuſtus, omnis equus eſt albus poſitis. Ergo oportet (Vt in altero differant, & in altero conueniant.) Verum hoc eſſe poteſt, vel quia prima ex vno eſt termino, vt omnis homo eſt homo, vt omnis homo eſt animal. Vel quia ſecunda eſt ex vno termino, vt omnis homo eſt animal, omnis homo eſt homo, & quouis modo dicatur, ex his poſitis nihil diuerſi ſyllogizatur. Patet ergo omnem figuram, omnemq; ſyllogiſmum tribus terminis conſtare, vltimo, ſcilicet primo, & horum medio. Hæc de figura. De numero vero figurarum agamus. De numero. Nam cũ omnis figura tribus terminis conſtet, ſcilicet duobus extremis ac medio: Medius terminus, aut vtriſq; extremis ſubijcitur aut de vtroq; prædicatur. Aut alteri ſubijcitur, de altero vero prædicatur. Si alteri ſubijcitur: de altero prædicatur: Erit prima figura. Si autem de vtroq; prædicatur: Erit ſecunda figura. Sin autem vtriqoe ſubijcitur: Erit figura tertia. De ordine. De figurarum vero ordine dicamus: Et itaq; diſpoſitio in qua medius alteri extremorum ſubijcitur, de altero vero prædicatur: Probe prima figurarum eſt. Primo quidem, quia in nulla aliarum terminus medius habet rationem veri medij: Cum in hac prædicari & ſubijci vices ſubeat. Ea vero diſpoſitio, in qua terminus medius bis Prædicatur, dicitor ſecunda, & prior tertia, quia prædicatum eſt ante ſubiectum. Præterea in prima diſpoſitione omnia problemata ſyllogizantur, & vniuerſalia, & particularia, & affirmatiua, & negatiua. In ſecunda negatiua, ſed vniuerſalia; In tertia diſpoſitione particularia tantum. Præterea prima diſpoſitio potiſſimum demonſtrationi conuenit: Poſt illam ſecunda diſpoſitio. Tertia vero diſpoſitio cum particulariter ſyllogizet, demonſtrationi nullatenus conuenit. Præterea prima diſpoſitio aſſimilatur animæ, quæ medium obtinet corruptibilium & æternorum. Secunda diſpoſitio aſſimilatur formæ, ſcilicet ratione prædicati, quia, ſcilicet in ea medium prædicatur. Tertia aſſimilatur materiæ, quia medium quod vtriſque extremis ſubijcitur, materia eſt. At anima eſt prior forma: Forma vero eſt prior materia, quo fit vt prima diſpoſitio ſit bene inſtituta in primo loco figura prima: In ſecundo loco ſecunda: In tertio tertia: Et de ordine hactenus. De modis. De modis vero, dicamus quot ſunt in prima figura: Nam cum duæ propoſitiones ſint cuiusque ſyllogiſmi. Ille quadrifariam combinari poſſunt: Quoniam aut ambe ſunt affirmatiue, aut ambe negatiue, aut altera affirmatiua, altera vero negatiua. Ex vtraque negatiua inutilis eſt coniugatio. Si vtraque eſt affirmatiua, aut vtraque vniuerſalis: Et hic primus modus primæ figuræ eſt. Aut vtraq; particularis, & ſic inutilis eſt. Aut maior vniuerſalis, & minor particularis. Et ſic eſt tertius modus primæ figuræ. Aut contra maior particularis, & minor vniuerſalis: Et ſic iterum inutilis eſt. Sin autem altera ſit negatiua, altera affirmatiua: Si maior quidem affirmatiua eſt, minor autem negatiua: Inutilis eſt. Sin autem contra, maior eſt negatiua, minor affirmatiua, aut ambe particulares ſunt & ſic inutilis eſt. Aut ambe vniuerſales, & ſic vtilis eſt, & eſt ſecundus modus primæ figuræ. Aut maior particularis, & minor vniuerſalis, & ſic inutilis eſt. Aut contra maior vniuerſalis & minor particularis, ſic eſt quartus modus primæ. Hi ergo ſunt omnes modi primæ figuræ vtiles: Verum vero aliqui alij ſint, poſterius diſputabitur. De verbis. Hijs habitis veniamus ad verba, Ariſt. ergo primo deſcribit eam diſpoſitionem, quam diximus eſſe primam figuram: Et dicit, quando igitur tres termini: Sic ſe habent adinuicem: Vt poſtremus Quid prima figura. ſit in toto medio, & medium ſit vel non ſit in toto primo, neceſſe eſt extremitatum eſſe ſyllogiſmum perfectum. In quibus verbis innuit quid ſit prima figura: Nam eſt diſpoſitio triũ terminorum. Secundum quam poſtremus eſt in medio, & medium eſt, vel non eſt in primo. Innuit etiam ſimul deſcriptionem primorum duorum modorum vniuerſalium illius: Cũ dicit: q eſt diſpoſitio trium terminorum: Secundum quam medium

medium eſt vel non eſt in toto primo, & poſtremum, in toto medio: Cum enim dixit eſt in toto primo: Innuit primum modom, cum autem dixit, vel non eſt in toto primo: Innuit ſecundom modum. Intelligit autem per medium eſſe in toto primo: Medium eſſe in primo (vt in ſuo toto.) Hoc autem eſt primum vniuerſaliter prædicari de medio. Similiter medium nõ eſſe in toto primo, eſt primũ de nullo medio prædicari. Poſtremũ vero eſſe in toto medio eſt medium prædicari vniuerſaliter de poſtremo. Cauſa aũt eſt, quia eſſe in toto & dici de omni idẽ eſt, & de nullo prædicari, & nõ eſſe in toto, etiã idem eſt. Dixit neceſſe eſt extremitatum eſſe ſyllogiſmũ, quia cõcluſio eſt ex maiore, & minore extremitatibus. Non.n.medium concluſionem ingreditur.q.d.neceſſe eſt ſyllogiſmum eſſe concluſionis, quæ componitur ex extremis, & non ex medio. Dixit etiam perfectum qm̃ in prima figura ſont particulares ſyllogiſmi imperfecti, ad quorum excluſionẽ ſubiecit perfectum: Cum.n.mediũ eſt vel non eſt in toto primo, & poſtremum eſt in toto medio ſyllogiſmi ſunt vniuerſales, & ſic perfecti. Hæc generatim de prima figura, et de primis eius modis: Sed dubitatur, quia fieri poteſt ſyllogiſmus perfectus, qui non erit ex tribus terminis, quorum medium ſit in primo, & poſtremum in medio. Vt hic ſyllogiſmos omne biſyllabum eſt ſcriptum quodlibet omne eſt biſyllabum. Ergo quodlibet omne eſt ſcriptum. Vbi To omne non eſt terminus, qui ſit in toto medio, quia cum to omne ſit ſyncategorema: In nullo eſt nec biſyllabum in toto primã, vt patet. Præterea verbum ingreditur cõcluſionem, quod aſſumebatur in propoſitionibus: Ergo ſyllogiſmus non eſt extremitatum tantum, ſed verbi.

Syllogiſmus in diuinis.

Tertio dobitatur, quia iſtæ ſyllogiſmus eſt optimus, omnis eſſentia diuina eſt pater, omnis deus eſt eſſentia diuina: Ergo omnis deus eſt pater. Syllogiſmus eſt optimus. Et tamen nec medium eſt in toto primo, nec poſtremum in toto medio, quoniam ſi eſſentia diuina eſſet totum ad deum, eſſet vniuerſale, quod eſt falſum. Ad primam quanquam ſyllogiſmus ille ſit ridiculus, nec in eis peripatetici elaborarunt: Sed ſolum de illis ſyllogiſmis, qui fiunt ex terminis categorematicis, hoc eſt formaliter ſignificatiuis, qualis ſunt homo, animal, & id genus, tamen, vt ſatisfaciam importunitati externorum (quorum ſtudium totum eſt in verbis, & nullatenus in rebus, quarum ſciẽtiam omnes homines natura deſiderant,) dico pro regula, ꝙ quotieſcunq; ſyncategoremata materialiter capiontur: Secundum eam ſignificationem materialem, efficiuntur categoremata, & ita poſſunt eſſe media, vel extrema, & ſic dico ꝙ medium. ſ biſyllabum materialiter ſumptum erit in toto primo, & poſtremum erit in medio, & ſic ſunt tres termini. Mantuanus autem lõge externis importunior, negat omnes tales propoſitiones, homo eſt biſyllabum, omne eſt biſyllabum, homo eſt ſpecies, & huiuſmodi Dicit tamen has concedi ab aliquibus breuitatis cauſa. Verum longe eſſet diſputare ſuam opinionẽ.

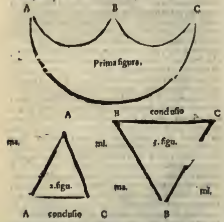
Regula de ſyncategoremate & categoremate.

Ad ſecundam dicendum eſt per ea quæ ſuperius diximus de verbo, ꝙ verbum non eſt terminus cum ſumitur pro copula, quia eſt ſyncategorema, In quod non reſoluitur propoſitio: Et ita licet ingrediatur concluſionẽm, quia tamen medius illã non ingreditur: Syllogiſmus dicitur extremitatum tantum, & non medij termini. Si quidem verbum nec ſit extremitatũ aliqua, nec medius. Terminus. Tertia dubitatio eſt abſtruſiſſima. Propterea nonnulli facile ſe expedientes dixerunt: Regulas Ariſt. habere ſolum locum in creaturis. Non autem in diuinis. Non.n.Ariſt. cognouit aliquam rem ſingularem eſſe eandem cuilibet diuerſarum rerom, & ſic non cognouit aliquam propoſitionem eſſe de omni: In qua ſubiectum non ſit in toto prædicato: Tanquã in ſuo vniuerſali, nec cognouit aliquod poſſe dici de omni, & non eſſe vniuerſale. Modo pro veritate nos tenemus eſſentiam diuinam dici de omni deo, & non eſſe vniuerſalem ad omnem deum Sed licet hæc nõ nouerit Ariſt. Pono per caſum, ꝙ non ſit niſi vnus ſingularis motus in mundo, vtpote a, alteratio, qua caleſit vnum ſingulare lignum. Deinde obligo te ad eam opinionem quæ dicit de mente Ariſt. ꝙ motus ſit paſsio, & ꝙ motus ſit actio: Sic videlicet ꝙ qualibet talis prædicatio ſit formalis. Tunc ſyllogizo omnis motus eſt per caſum a, omnis actio eſt motus per opinionem: Ergo omnis actio eſt a. Vbi patet ſyllogiſmum eſſe optimum, & tamen nec medium eſt in toto primo, nec in medio toto eſt terminus poſtremus. Non enim primum eſt vniuerſale ad medium, nec medium eſt vniuerſale ad poſtremum: Cum a, ſit vnum ſingulare, ad nihil vniuerſale. Similitee motus non eſt vniuerſale ad actionem. Cum ſit vnus ſingularis motus, quæ eſt actio & paſsio. Ergo ſtantibus iſ: Cogitur Ariſt. dicere, quòd in plus eſt dici de omni quam vniuerſale. Cum aliquid poſſit dici de omni aliquo, ad quod nec eſt commune, nec vniuerſale. In caſu enim a, dicitur de omni motu, & tamen nec eſt quid commune, nec quid vniuerſale ad motum: Similiter motus dicitur de omni actione, ad quã nec eſt quid commune, nec quid vnioerſale. Ideo catholici dicunt quòd pater dicitur de omni eſſentia: Et tamen nec eſt quid commune, nec quid vniuerſale ad omnem eſſentiam. Et eſſentia dicitur de omni deo, ad quem nec eſt quid vniuerſale, nec quid commone. Poteſt ergo dici, quòd Ariſt. regula eſt vniuerſalis, excepto vno caſu, ſcilicet cum vna res ſingularis eſſet eadem cuilibet diuerſarum rerum. Excepto enim hoc vno ſolo caſu, omnis ſyllogiſmus perfectus vniuerſalis ex tribus terminis, quorum medius eſt in toto primo, & poſtremus in toto medio. At in hoc caſo ſyllogiſmus eſt vniuerſalis, quia primus prædicatur de omni med o, & medius terminus de omni poſtremo. Hæ deberent ſufficere pro dilucidatione eorum, quæ Ariſtot. dicit. De veritate illarum propoſitionum omnis eſſentia eſt pater, & omnis deus eſt eſſentia: digladiantur externi dialectici. Omnes tamen conueniunt, ꝙ ſi ille terminus eſſentia diſtribuitur ad ſuppoſita termini eſſentiæ, quæ ſunt vna res ſingularis, diuerſa tamen in voce ſolum vel in ſcripto, prædicatio eſt vera: Eſt enim ſenſus ꝙ hæc eſſentia diuina ſit pater, & illa eſſentia diuina ſit pater, & ꝙ non eſt aliqua eſſentia diuina, quæ non ſit pater. Et in hoc ſenſu eſt vera, quia per hæc ſuppoſita non demonſtramus diuerſas eſſentias: Sed vnam eſſentiam ſingularem, quæ eſt eadem patri, quia cum ſint ſuppoſita termini, erunt diuerſi in voce vel in ſcripto: Non autem in re. Similiter de illa omnis eſt eſſentia: Et de illa omnis deus eſt patee. Hanc eandem diſtributionẽ poſſumus facere in omni termino: Cuius non eſt ſecundum rem, niſi vnum ſingulare ſuppoſitum. Bene enim dicimus omnis ſol lucet: Vbi ſenſus eſt, ꝙ iſte ſol luceat, & ille ſol luceat, ꝙ non eſt aliquis ſol, qui non lucet: Non enim hæc ſunt diuerſa ſuppoſita in re: Sed ſolum in voce vel ſcripto: Et dicuntur ſuppoſita termini, quia non eſt deſcenſus ad ſuppoſita alio termino appellata. At ſi ille terminus eſſentia diſtribuitur pro ſuppoſitis rei, quæ eſt eſſentia, quæ ſuppoſita appellantur ſuppoſita extra terminum, propoſitio eſt falſa. Eſt enim ſenſus, quòd omnis res, quæ eſt eſſentia ſit pater, quia deſcenſus fit extra terminũ eſſentiæ ad ſuppoſita rei, quæ eſt eſſentia per terminum tranſcendentem appellata, hoc modo hæc res quæ eſt eſſentia diuina eſt pater: Et illa res, quæ eſt eſſentia diuina eſt pater, & non eſt aliqua res, quæ eſt eſſentia diuina, quæ non ſit pater: Modo hæc eſt falſa de filio. Ideo ſi ille terminus eſſentia diſtribuitur diſtributione extra terminum eſſentiæ, eſt falſa. Dicuntur autem hæc ſuppoſita extra terminum, quia non deſcendimus per illum terminum eſſentia: Sed pee illum terminum; res, quæ eſt eſſentia. Quæ ſuppoſita etiam differunt non ſolum in voce vel ſcripto, ſed in re: Pater enim & filius differunt realiter: Hæc ſuppoſita etiam a nullis dicuntur mediata, ſuppoſita vero termini dicuntur immediata: Sed de nominibus non ſit nobis cura. Addere conſueuerunt externi diſtributionem extra numerum, quoties deſcenderemus ad ſuppoſita alterius numeri per terminum etiam tranſcendentem. Quo in caſu trinitas ab iſ dicetur ſuppoſitum extra numerum illius termini eſſentia, Pater vero ſuppoſitũ in numero, quia cõuenit in vnitate: Trinitas vero denominatur numero trinario. Quo in ſenſu negabitur hæc omnis eſſentia eſt perſona, quia Trinitas eſt eſſentia quæ nõ eſt perſona. Sed de iſ ad Theologos: Satis ſit pro logico præcepto accipere aliquem ſyllogiſmũ eſſe vniuerſalem in prima figura. Vbi nec medium eſt in toto primo nec poſtremum, in toto medio: Vtpote cum vna ſingularis res eſt eadẽ cuilibet diuerſarum rerũ diuiſiuæ, vt diximus: Hæc licet ſint ſuperflua, cum deberẽt in libris Theologorum diſputari, importunitas externorum, qui plerunq; miſcent omnia in vno libro coegit nos facere digreſsionem. Circa verba Ariſtotelis

Pulchra Dubi.

ſolet dubitari quia in ſyllogiſmis vniuerſalibus primæ figuræ non videtur q medium ſit in toto primo, & poſtremum in toto medio ſemper, quia tunc oporteret, vt ſemper primum ſit in plus quàm medium, & medium in plus quam poſtremũ. Et ita nullus poſſet eſſe ſyllogiſmus vniuerſalis in prima figura ex terminis conuertibilibus Iuniores dicebant q extrema & medium poſſunt conſiderari in conuertibilibus, quo ad id, quod ſunt, & hoc pacto non eſt alterum conuertibilium pars vel totum, cum quo ad id, quod ſunt, æqualia ſunt. Aut poſſunt conſiderari, quo ad rationes prædicati & ſubiecti formalis, & hac ratione primum, quo prædicatur de medio, habet rationem totius, medium vero quo eſt ſubiectum, habet rationem partis. Eodem modo medium ea ratione, qua prædicatur de poſtremo habet rationem totius. Poſtremum vero ea ratione, qua eſt ſubiectum habet rationem partis. Sed hæc reſponſio non placet, quia ratio, quam nomen ſignificat eſt rei definitio, quare ſi quo ad res ipſas alterum non eſt alterius aut totum aut pars; Nec etiam quo ad rationes poterit alterum alterius eſſe aut totum, aut pars. Præterea ſi primũ quatenus prædicatur de medio, eſt totum ad mediũ, quatenus prædicatur, continebit medium & aliquid vltra: Vt patet per definitionem totius. At primum ipſum nec quo ad id, quod eſt, nec quo ad rationem prædicati continet medium, & aliquid vltra. Igitur nullatenus eſſe poteſt totum ad medium.. Simili ratione & de medio reſpectu vltimi. Melius ergo dici poteſt aliquod eſſe verum per ſe, & falſum per accidens. Per ſe enim omne animal eſt aptum videre, per accidens tamen poteſt aliquod animal eſſe non viſiuum. Vt talpa. Sic ad propoſitum per ſe omni ſyllogiſmus in prima terminorum diſpoſitione, quæ dicitur prima figura, eſt quoties medium eſt in toto primo, & vltimum in toto medio. Per accidens vero poteſt eſſe ſyllogiſmus in prima figura: Vbi medium non erit in toto primo: Nec vltimum in toto medio: Verbi cauſa in conuertibilibus. Hæc eſt expoſitio Græcorum, & mens Ariſtotelis.

Voco autem medium quidem, quod & ipſum in alio, et aliud in ipſo eſt, quod & poſitione ſit medium. Extrema vero, & quod ipſum in alio eſt, & in quo aliud eſt.

Com. 18, Suppo.

Cum expoſuit figuram: Nunc exponit terminos. Et ſupponit in concluſione eſſe duo extrema prædicatum, & ſubiectum, prædicatum quidem eſt maior extremitas, & quidem in omni ſyllogiſmo. Subiectum vero minor. Hoc ſuppoſito, quid medium & quæ extrema exponit: Cum dicit; Voco autem medium quidem, quod ad prædicatum concluſionis eſt ſubiectum. Ad ſubiectum vero eiuſdem eſt prædicatum. Vnde dicit voco autem medium quidem, quod & ipſum in alio ſcilicet prædicato concluſionis, & aliud .ſ. ſubiectũ concluſionis in ipſo eſt, quod & poſitione ſit medium. Animaduerſione dignum medium ipſum biſariam conſiderari, aut quo ad vſum, quo vtimur eo: Vt vnitiuo prædicati & ſubiecti in concluſione, & quo ad modum, quo ipſo vtimur, vt vniat ſubiectum. Cum prædicato concluſionis. Quo quidem ad vſum in omni figura ipſo vtimur vt vnitiuo prædicati cum ſubiecto, nam in omni figura accipitur ſemel cum prædicato, & ſemel cum ſubiecto, & hoc pacto vtendo ipſo, vnit, ac vim medij habet. Quo vero ad modum vtendi, ac quo ad rationem, qua ipſo vtimur, non eodem modo medium ſe habet in omnibus, quia in prima figura: Cum ſortiatur rationem ſubiecti, ac prædicati, rationem veram medij ſubit, quæ eſt participare vtroq; extremo. In alijs figuris eo vtimur potius vt extremo, quia in ſecunda eo vtimur, vt prædicato. In tertia vero vt ſubiecto tantum. Qua ratione fit, vt in omni figura medium ſit mediũ, quatenus accipiendo ipſum cũ vtroq;, vnit illa in concluſione. In prima vero figura, & quo ad vſum, & quo ad rationem vtendi medium eſt medium: Cum & ſit vnitiuum, & participet vtroq; extremo. Quo vero ad verba attinet, dicit, quod & poſitione ſit medium, quod dicit ad differentiam mediorum in alijs figuris: Nam in aſsignatione terminorum in quibus omni vel nulli ineſſe ſyllogizamus in prima figura, medium volumus intelligere eſſe poſitum ſecundo loco: Nã primo loco in ordine ponitur prædicatum concluſionis, quæ eſt maior. Secundo loco ponitur medium: Tertio ponitur ſubiectum concluſionis: Vt a, Primo: Secundo b: Tertio c. In ſecunda vero figura in aſsignatione terminorum Primo ponitur medium: Secundo prædicatum concluſionis. Tertio ſubiectum. In tertia denique Primo loco ponitur prædicatum concluſionis, quod eſt maior extremitas: Secundo loco ponitur minor extremitas, ſcilicet ſubiectum concluſionis: Tertio ponitur medium veluti ſubiectum vtriuſque. Hæc de medio. Deinde quæ extrema ſint: exponit, & dicit, extrema vero voco, & illud, ſcilicet ſubiectum concluſionis. Quod ipſum eſt in alio, ſcilicet in medio. Quod quidem dicitur minor extremitas: Et illud in quo aliud eſt, ſcilicet prædicatum concluſionis; In quo eſt medium, quod quidem dicitur maior extremitas. Quo vero ad verba attinet Ariſ. dixit voco autem medium, qua reuera in ſyllogiſticis nullum propriæ eſt extremum, nullum quoq; medium: Sed ſolum in rebus naturalibus ac in rebus corporeis: Quia vero hæc tranſumptiuæ dicuntur in ſyllogiſticis: Ideo dixit voco autem. Animaduerſione dignum quid ſit quæſitum ſyllogiſticum apud Auer. Eſt enim quæſitum ſyllogiſticum duplex: Alterum ſyllogiſticum propriæ, quod eſt concluſio determinatæ qualitatis, & determinatæ quantitatis: Vt cum ſyllogiſmus eſt ex vtraq; vniuerſali affirmatiua: ſyllogiſticum quæſitum eſt vniuerſalis affirmatiua. Hæc quo ad qualitatem ac quantitatem determinata. Quo vero ad materiam indeterminatam: Cum abſtrahat ab omni materia. Alterum eſt ſyllogiſticum ſecundum quandam apparentiam: Sed reuera aſyllogiſticum eſt, vt concluſio indeterminata quo ad qualitatem & quantitatem: Vt cum in ſyllogiſmo vtraque propoſitio fuerit negatiua: Nam concluſio non eſt determinata: Cum poſſit eſſe vniuerſalis & particularis, affirmatiua, & negatiua: Similiter cum propoſitiones eſſent particulares. Secundo ex eodem commẽtario colligitur in ſyllogiſmo eſſe medium, & duo extrema, maius, & minus, Atque duas propoſitiones alteram quam propoſitionem maiorem. Alteram quam minorem appellamus. In prima quidem figura maius extremum eſt concluſionis prædicatum. Minus illius ſubiectum; Medium vero quod ad prædicatum concluſionis eſt ſubiectum, ad ſubiectum vero eſt prædicatum; Maior vero propoſitio ea eſt, in qua prædicatum concluſionis de medio prædicatur, ſiue primo, ſiue ſecundo loco ponatur. Minor vero propoſitio ea eſt, in qua medium eſt prædicatum ad ſubiectum concluſionis. At figura nihil aliud eſt quàm ordo termini ad extrema ipſa aut ſecundum ſubiectionem & prædicationem, aut ſecundum prædicationem tantum, aut ſecundum ſubiectionem ſolum. Hijs perſpicuum omnem figuram ſyllogiſticam aſsimilari triangulo. Nam (triangulis tribus punctis) tribuſque lineis clauditur: Sic ſyllogiſtica figura tribus terminis, tribuſq; propoſitionibus conſtare videtur. Et quemadmodum ex tribus punctis duæ ſunt lineæ

Quid medium,

Biſariam medium.

Verbi ponderatio.

Quid extrema.

Quæ Auer.

Quæ figura ſyllogiſtica.

lineæ claudentes vnam baſim trianguli, ſic e tribus terminis duæ exoriuntur propoſitionis vnam concluſionem veluti baſem concludentes. Qua ratione fit, vt termini ſint (vt puncta trianguli) propoſitiones vt lineæ cauſales. Concluſio vero, vt baſis trianguli. Figurantur autem diuerſa ratione: Vt diſcipuli ex illarum differentia facilius diſcant: Omnes tamen vim habent figuræ triangulæ. Vltimo ex commentario ſoluitur quæſtio Galeni. Galenus enim quartam figuram per ſua ſit ſic, quot modis medium diſponitur, tot poſſunt eſſe figuræ. Quatuor modis medium diſponitur, quia aut eſt ſubiectum ad vtrunq; terminum, aut prædicatum de vtroq;. Aut prædicatum ad minorem, & ſubiectum ad maiorem. At contra prædicatum ad maiorem & ſubiectum ad minorem. Ergo quatuor ſunt figuræ. Soluit Auer: Et quidem perductæ, quòd tres tantum ſunt figuræ naturales. Figura vero quarta. In qua medium de prædicato concluſionis prædicatur, & ſubiecto eiuſdem ſubijcitur. Eſt præternaturalis: Ideo de ea ars nõ loquitur: Cum ars imitetur naturam. Quod vero hæc ſit præternaturalis, declaratur, quia eſt præternaturalis ex parte noſtra: Et ex parte rei. Ex parte noſtra quidem, quia nullus homo naturali impetu cadit ad ſyllogizandum per quartam illam Galeni figuram: Sed aut cadit ad ſyllogizandum per primam, aut per ſecundam aut per tertiam. Ex parte rei vero, nam præter naturam eſt (vt prædicatum concluſionis) in ea eſt maius terminus, ſubijciatur medio, & medium ſubijciatur ſubiecto concluſionis, quod ſubijciebatur prædicato eiuſdem, nam naturali ordine quicquid prædicatur de prædicato concluſionis, prædicabitur de ſubiecto eiuſdem. Ergo præter naturale eſt vt medium de prædicato cõcluſionis prædicetur, & ſubiecto illius ſubijciatur. Sed dices in baralipton medium prædicatur de prædicato concluſionis, & ſubijcitur ſubiecto.

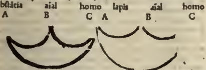
De quarta figura. | Obiectio.

Hæc enim eſt optima figura omne b, eſt a, omne c, eſt b. Ergo quoddam a, eſt c. Vbi patet b, prædicari de c, et ſubijci ipſi a, & tamen a, eſt ſubiectum concluſionis, & c. prædicatum. Dicendũ omnes quinque modos vltimos, qui ponuntur de prima figura, reuera eſſe de quarta figura. Auer. ergo non explodit illam ſimpliciter: Sed dicit nec eſſe naturalem, nec eſſe artificialem artificio ſequente naturam, tamen artificio ſequente intellectum: Illa poteſt artificialis eſſe, quia ſola concluſionis conuerſione vertitur ad naturalem. Valla temerarius, qui voluit os ad cœlum attollerare, negat tertiam figuram aſſerens illam non eſſe naturalem, ꝗ ruſtici, & imperitæ Gentes ea naturali impetu non vtantur. Sed errat dupliciter: Primo quia eſſe poteſt naturalis ex parte rei: Cum medium poſſit & ſubiecto & prædicato concluſionis naturali ratione ſubijci, hoc enim non repugnat naturali ordini terminorum. Ex parte noſtra vero, quia in tertia figura & ruſtici & docti impetu naturali vtuntur expoſitorio ſyllogiſmo quo nec in ſecunda, nec in prima ſic facile vti videntur.

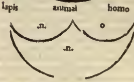
Contra Vallam.

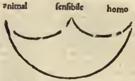
Si enim a, de omni b, & de omni c, neceſſe eſt a. de omni c, prædicari. Prius enim dictum eſt, quomodo de omni dicimus. Similiter autem & ſi a quidem de nullo b, b. autem de omni c, quoniam a, nulli c, inerit.

Com. 19. Hactenus poſuit in prima figura duas coniugationes vniuerſales vtiles: Nunc probat illas (vt placet Auerroi) ex definitione dicti de omni, ac dicti de nullo: Et dicit, ꝗ ſi a, prædicetur de omni b, & b, prædicetur de omni c. Neceſſe eſt a, de omni c, prædicari, quia prius dictum eſt quid ſit de omni prædicari: Nam diximus de omni prædicari aliquid, quando nihil illius eſt ſumere, de quo non dicatur prædicatum: Et ſic patet primus modus: Secundo vero modum dicit, eſſe, quando a, quidem de nullo b, b. autem de omni c, prædicatur. Quia ex ijs ſequitur ꝗ a, de nullo c, prædicatur. Patet autem hoc per definitionem dicti de nullo: Eſt enim de nullo dici, quando nihil eſt ſubiecti ſumere, e quo prædicatum ipſum non negetur.

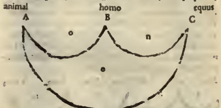

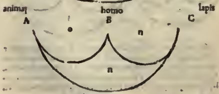

Sed dices qui ſunt termini primæ coniugationis, quiue ſecundæ. Innuit Philoponus Solut. & vult ꝗ termini primæ cõiugationis ſint genus altius, vt prædicatum, & maior extremitas. Subiectum ſiue minor eſt ſpẽs: At genus inter medium eſt medium, vt ſubſtantia animal homo. Termini vero ſecundæ ſunt genus vt terminus medius: Species vt ſubiectum, & minor extremitas, Genus alienum maior vt lapis animal homo. Hæc (vt inquit) innuit Ariſto. & cauſam ſimul cõiugationũ aſſignat. Sed dices primæ cõiugationis hij poſſũt eſſe termini, animal ſenſibile hõ. Termini vero ſecũdæ eſſe poſſunt lapis ſenſibile homo. Modo patet nec primos nec ſecundos ſe habere, vt dicit Philoponus. Dici poteſt hos eſſe terminos per accidens, quia quatenus ſenſibile accidit contineri ſub animali: Similiter ſecundi termini per accidens dicuntur eadem ratione. At Philoponus loquitur in terminis per ſe, qui ſunt tales ꝑ ſe.

De terminis. | Dubiũ.

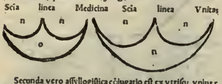
Si autem primum quidem omne medium conſequens eſt. Medium vero nulli poſtremo ineſt, non erit ſyllogiſmus extremitatum. Nihil.n. neceſſariũ accidit eo quòd hæc ſunt. Nam & omni & nulli contingit primũ poſtremo ineſſe. Quare neq; particulare, neq; vniuerſale fit neceſſariũ. Cũ aũt nihil eſt neceſſarium, per hæc non erit ſyllogiſmus. Termini eius quod eſt omni ineſſe, ſunt animal, homo, equus. Eius vero, quod eſt nulli ineſſe, ſunt animal, homo, lapis.

Com. 30 Agit nunc de coniugationibus, quas Græci aſyllogiſticas appellant, noſtri vero inutiles. Quarum prima eſt ex maiore vniuerſali affirmatiua, & minore vniuerſali negatiua: Ex ijs enim aſyllogiſtica ſiue inutilis fit cõiugatio, & probat, quia talis coniugatio non eſt omnino in qua quibuſdam poſitis aliquid neceſſario accidit eo q hæc ſint, ergo nõ eſt ſyllogiſmus: Erit ergo combinatio aſyllogiſtica vnde dicit: Si autem primum quidem ad omne medium conſequens eſt: Ita vt maior ſit vniuerſalis affirmatiua: Medium vero nulli poſtremo ineſt, ita vt minor ſit vniuerſalis negatiua: Non erit ſyllogiſmus extremitatum. Cuius cauſam affert ex definitione ſyllogiſmi: Et dicit, nihil enim neceſſarij accidit eo q hæc ſunt: Nam cum hac diſpoſitione terminorum & omni & nulli poſtremo primum cõtingit ineſſe. Quare cum hac terminorum diſpoſitione neq; particulare, neq; vniuerſale fit neceſſarium: Cum autem nihil eſt neceſſarium propter hanc terminorum diſpoſitionem, per hæc ſic diſpoſita non erit ſyllogiſmus. Erit ergo aſyllogiſtica coniugatio, Diſponit ergo terminos inſtãtiæ, & dicit termini eius, quod eſt, omni ineſſe. i. termini, in quibus aſyllogizatur prædicatum omni ſubiecto concluſionis ineſſe, ſunt a, animal b, homo c, Equus. Quia ſi dicatur omnis homo, eſt animal, & nullus equus eſt homo, conſtat, q omnis equus eſt animal: Termini vero nulli eſſendi. i. in quibus ſtat prædicatum nulli ſubiecto ineſſe, ſunt animal homo lapis, quia ſi omnis homo eſt animal, & nullus lapis eſt homo: Stabit cum ijs, q nullus lapis eſt animal: Hæc eſt prima aſyllogiſtica coniugatio. Quo vero ad verba attinet debes ſcire, quod coniugatio eſt duarum propoſitionum quantitate ac qualitate poſsibilis diſpoſitio, quæ ſi debita fuerit, erit vtilis, ac ſyllogiſtica: Sin autem indebita dicitur inutilis ac aſyllogiſtica, debita quidẽ eſt, inquit datis tribus terminis & duabus propoſitionibus in aliqua figura diſpoſitis, vna tantum concluſio neceſſario ſequitur. aſyllogiſtica vero eſt, in qua tribus terminis & duabus propoſitionibus poſitis in aliqua figura, reperiri poſſunt termini in conſimili diſpoſitione conſtituti, quibus dabitur cõcluſio in qua prædicatum ineſt omni ſubiecto, & concluſio, in qua prædicatum ineſt nulli ſubiecto. Qua ratione fit, dare terminos in quibus omni, eſt dare terminos. Ex quibus conſtituuntur duæ propoſitiones ſimul veræ in aliqua figura, cum quibus ſtat vna vniuerſalis affirmatiua in veritate facta ex extremitatibus illarum propoſitionum. Dare vero terminos, in quibus nulla, eſt dare terminos. In quibus conſtituuntur in aliqua figura duæ propoſitiones ſimul vere: Cum quibus ſtat in veritate vna vniuerſalis negatiua facta ex extremitatibus illarum propoſitionum. Ex quibus ſequitur q quando in prima figura maior eſt affirmatiua, & minor negatiua. Termini in quibus omni ſunt genus, Duæ diſperate ſpecies ſub illo genere contentæ. Vt animal homo equus. Termini vero in quibus nulli, ſunt genus, & ſpecies illius generis, & vnum extraneum ab vtroq;: Vt animal homo lapis:

Quando vero nec primum medio, nec medium poſtremo nulli ineſt, nec ſic erit ſyllogiſmus, Termini eſſendi. ſcientia, linea, medicina. Non eſſendi, ſcientia, linea, vnitas. Vniuerſalibus igitur exiſtentibus terminis, manifeſtum eſt in hac figura, quando erit, & quando non erit ſyllogiſmus: Et quoniam cum eſt ſyllogiſmus: neceſſarium eſt terminos ſic ſe habere, vt diximus: Et ſi ſic ſe habent, manifeſtum eſt, quoniam erit ſyllogiſmus.

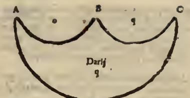

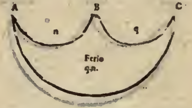
Com. 31 Secunda vero aſyllogiſtica cõiugatio eſt ex vtriſq; vniuerſalibus negatiuis. Propterea dicit. Quando vero nec primum extremum ineſt medio, nec medium vlli poſtremo ineſt: Nec ſic erit ſyllogiſmus: Probat hanc eſſe aſyllogiſticam per inſtantiam, quia poſſunt dari termini omni eſſendi, & nulli eſſendi. Termini quidem omni eſſendi ſunt ſcientia linea, medicina: Quoniam ſi nulla linea eſt ſcientia, & nulla medicina eſt linea: Cum veritate harum propoſitionum ſtat, q omnis medicina ſit ſcientia. Termini vero nulli eſſendi ſunt ſcientia, linea, vnitas. Quoniam ſi nulla linea eſt ſcientia, & nulla vnitas eſt linea; Cum veritate harum propoſitionum ſtat nullam vnitatem eſſe ſcientiam. Tunc epilogat. Cum dicit, vniuerſalibus igitur exiſtentibus terminis; Manifeſtum eſt in hac figura, quando erit, & quando nõ erit ſyllogiſmus Erit enim vtriſque exiſtentibus vniuerſalibus. Modo minor ſit affirmatiua, non erit vero, quando minor eſt negatiua. Præterea patet etiam & quoniam cum eſt ſyllogiſmus, neceſſarium eſt terminos ſic ſe habere (vt diximus). ſ. vel vt primum inſit omni medio, & medium omni vltimo; Vel vt primum nulli medio inſit, & medium omni vltimo, & ſi ſic ſe habent termini, manifeſtum, quoniam erit ſyllogiſmus. Supplet autẽ Ariſt. hanc conuerſionem: Vt innueret hanc fuiſſe definitionem primæ figuræ: Nam definitio cum ſuo definito conuerti debet. Sed dubitatur Primo contra hæc ſyllogiſmo Platonis, quo vtitur Boetius, qui fit ex vtraq; negatiua, nullum non diſciplinabile eſt homo. Nullus equus eſt diſciplinabilis, ergo nullus equus eſt homo. Secundo obijcitur contra ſecundam regulam quia infra dicetur ex minore negatiua fieri ſyllogiſmum in Fapeſmo, & in Feiſeſomorum. Circa præſentem dubitationem. Primo videamus quo modo per modum conſequentiæ ex negatiua ſequitur affirmatiua. Secundo an ex negatiua ſequatur negatiua Tertio veniemus ad propoſitum Ariſt. de primo concordant logici in tribus, quorum primum eſt, q ex vna diſiunctiua negatiua poſſit ſequi propoſitio affirmatiua, immo duæ affirmatiuæ. Verbi cauſa ſit hæc diſiunctiua negatiua non Socrates non currit vel homo non eſt albus. Quoniam omnis diſiunctiua negatiua æquipollet vni copulatiuæ factæ ex partibus contradictorijs partibus illius diſiunctiuæ: Ergo hæc æquipollet illi: Socrates currit, & omnis homo eſt albus. Tunc argumentor, quicquid ſequitur ad hanc copulatiuam affirmatiuã ſequitur ad illam diſiunctiuam negatiuam illi copulatiuæ æquipollentem. Sed ad hanc copulatiuam affirmatiuam ſequitur formaliter quælibet ſuarum partium affirmatiua: Igitur ad illam diſiunctiuam negatiuam ſequitur quælibet pars illius copulatiuæ. Quicquid. n. ſequitur ad æquipollentem, ſequitur ad eius æquiualentem. Et ſic patet primũ. Secundum eſt, q ad vnam propoſitionem ſimplicem negatiuam, ſequitur, formaliter vna diſiunctiua affirmatiua Probatur quia omnis propoſitio infert formaliter ſeipſam cũ quacunq; alia ſub diſiũctione. Sequitur enim nullus homo currit. Igitur nullus homo currit, vel deus eſt: Vbi patet q antecedens eſt vna propoſitio ſimplex negatiua, & conſequens eſt vna diſiunctiua affirmatiua, & ſic patet ſecundum. Tertio dicunt q nunquam ex ſimplici propoſitione negatiua ſequitur ſimplex propoſitio affirmatiua conſequentia formali, & hoc pro mente Ariſt. 2. lib. de Interpretatione. Cuius cauſam experiuntur aſsignare, quia nunquam eſt formalis conſequentia a propoſitione habente plures cauſas veritatis ad propõnem habentem vnam ſolam veritatis cauſam. At ſemper negatiua habet plures cauſas veritatis. Poteſt enim negatiua eſſe vera vel quia ſubiectum pro nullo ſupponit, vel quia prædicatum pro nullo ſupponit, vel quia dato q vtrunque ſupponat pro aliquo, tamen non eſt idem pro quo ſupponit vnum & alterum, At propoſitio affirmatiua vera eſt ex eo ſolo, quia vtrunque ſupponit pro eodem. Hæc propoſitio pulchra eſt, tamen regulas negatiuas Ariſt. docet probare per vnam ſingularem tantum, quia ad deſtruendum ſufficit vnum ſecundo Topicorum. Quia igitur non ſequitur nihil eſt. Ergo aliquid eſt, nec ex hac deus non eſt: Sequitur aliqua affirmatiua. Ergo ex negatiua ſimplici non ſequitur affirmatiua ſimplex. Verum vt Hammonius in ſecundo de Interpretatione gloſauit, hoc Sorticolarum decretum debet intelligi ſine conſtantia ſubiecti, quia cum ſubiecti conſtantia ex negatiua ſequitur affirmatiua. Sequitur. n. homo non eſt lapis, & homo eſt, ergo homo eſt non lapis. De ſecundo omnes Sorticolæ aſſerunt eſt ſimplici negatiua & formali & materiali conſequentia ſequi negatiuam ſimplicẽ, formali quidẽ quia a ſubalternante negatiua ſequitur formaliter ſubalternata Similiter ex cõuerſa vniuerſali ne-

Dubitãones prima. Secunda. Quomodo ex negatiua affirmatiua ſequitur per modum conſequentiæ.

li negatiua ſequitur conuertens vniuerſalis negatiua. Conſequentia vero materiali, quia ſequitur nullum animal eſt: igitur nullus homo eſt. Prætereà ex impoſsibili negatiuo ſequitur quodlibet. Valet enim deus non eſt, ergo tu es Romæ. Hæc Sorticolarum dcetera non ſpernit Philoponus: Philoponus: Vt patebit poſtea: Qui aſſerit ex vna propoſitione poſſe aliquid ſequi conſequentia neceſſaria, & cum dicitur ex vna propoſitione nihil ſequitur: Reſpondet q Ariſtot. intelligit ex vna propoſitione nihil ſequi ſyllogiſticæ. De tertio vero dixerunt in quatuor caſibus poſſe ſyllogiſticam coniugationem fieri ex puris negatiuis. Primus eſt: Si mediū, quod ſimpliciter ſumitur in maiori ſumatur in minori cum relatiuo differentiæ, quia ſequitur, nullus homo currit Nullum album eſt aliud ab homine: Ergo nullum album currit. Prætereà ſequitur etiam. Socrates non currit, nullus homo eſt alius a Socrate, ergo nullus homo currit. Secundus caſus eſt, quando in vna propoſitione vnus terminus negatur de aliquo termino. Et ille idem etiam infinitatus negabitur de eodem termino non infinitato. Nam tunc ex illis duabus propoſitionibus ſequitur vna negatiua de hoc verbo (eſt) ſecundo adiacente. Sequitur enim nullus homo eſt lapis, nullus homo eſt non lapis, igitur nullus homo eſt, & tenet per illud medium, omne quod eſt, aut eſt lapis, aut non lapis: Sed nullus homo eſt lapis vel non lapis: Ergo in cameſtres nullus homo eſt. Tertius caſus eſt quando ad ſimilitudinem primæ figuræ medium variatur ſecundum finitum, & infinitum: Sequitur enim nullum non diſciplinabile eſt homo, nullus equus eſt diſciplinabilis: Ergo nullus equus eſt homo. Quartus caſus eſt ex duabus negatiuis de contingenti. Fit bonus ſyllogiſmus, vt poſtea dicemus. Quare patet his caſibus ablatis, ex puris negatiuis via ſyllogiſmi nihil ſequi. Sed iſti (vt mihi videtur) non intelligunt regulas Ariſtotelis, quia multum refert aliquam coniugationem eſſe ſyllogicam per ſe, & eſſe ſyllogiſticam per accidens. Ex puris enim coniugatiuis coniugatio non eſt per ſe ſyllogiſtica, quia ſic in omnibus eſſet ſyllogiſtica: per ſe enim & de omni idem eſt primo poſteriorum. Quod autem non ſit de omni ſyllogiſtica, probauit Ariſto. quia datur inſtantia ſeruata ſimili forma in omnibus, per terminos eſſendi & non eſſendi. Quod igitur valeat in aliquibus, hoc eſt per accidens, quia in eis non eſt ſimilis forma ſyllogizãdi in omnibus: Sicut in illis Ariſtotelis. Sed quæres propter quid ex puris negatiuis per ſe nihil ſequitur, quidam experiuntur aſſignare cauſam, quia licet quæcunque vni & eidem ſunt eadem, inter ſe ſunt eadem. Et ideo ex puris affirmatiuis aliquid ſequitur: Tamen non quæcunq; differunt ab eodem illa differunt inter ſe. Et propterea ex negatiuis nulla ſequi poteſt negatiua. Verbi cauſa licet homo & riſibile differant ab equo, non propter hoc ſequitur, vt differant inter ſe. Similiter nec oportet, vt quæcunq; differunt ab aliquo, inter ſe ſint eadem: Quia licet homo & equus differant a lapide. Non propter hoc ſequitur, vt ſint eadem inter ſe: Hac ratione aſſerunt ex puris negatiuis: Nec ſequi propoſitio vniuerſalis negatiua: Nec propoſitio vniuerſalis affirmatiua. Et quanquam hæc ratio ſit bona, non eſt neceſſaria logico: Tranſcendit enim terminos huius analyticæ. Ariſtoteles probauit coniugationes vtiles vniuerſales per principia regulatiua, quæ ſuppoſuit. Coniugationes vero inutiles probat per inſtantiam. Vtpote quia poſſunt dari conſimiles termini omni & nulli eſſendi: Et hoc eſt proprium logico, qui ad deſtruendum aſſerit vnum ſufficere. Ergo Ariſt. conſtruxit per principia regulatiua: Deſtruxit vero per inſtantiam. Ad illud quod ſecundo loco dicebatur q in Fapeſmo ex minore negatiua aliquid ſequitur, Auerroes reſpondet illud non fieri in prima figura, ſed in quarta: Vbi non via naturæ fiunt ſyllogiſmi, ſed via artificiali: Vtpote conuerſa minore vel maiore, vel vtraq;.

Si autem hic quidem terminorum vniuerſaliter, alius vero particulariter ad alium, quando vniuerſale quidem ponitur ad maiorem extremitatem ſiue prædicatiuum ſiue priuatiuum, particulare vero ad minorem prædicatiuum neceſſe eſt ſyllogiſmum eſſe perfectum.

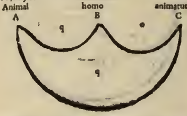
Hactenus de vniuerſalibus coniugationibus: Nūc & de particularibus duas affert regulas, quarum prima eſt, q ex maiore vniuerſali affirmatiua, & minore particulari affirmatiua, in prima figura ſyllogizatur particularis affirmatiua. Secūda vero eſt, q ex maiore vniuerſali negatiua, minore vero particulari affirmatiua, concluſio erit particularis negatiua. Annotatione dignum concluſionem ipſam ſemper ſequi deteriorem ſyllogiſmi partem. Cum igitur in prima coniugatione particulari vna tantum pars ſit deterior ac diminuta videlicet minor ipſa, idcirco concluſio eſt particularis ob ſolam ipſius minoris particularitatem. Cum vero in ſecunda coniugatione ſunt duæ imperfectiones, in maiore quidem negatio, in minore vero particularitas, concluſio ratione maioris erit negatiua ratione minoris erit particularis. Cur vero concluſio ipſa a maiore qualitatem a minore vero quantitatem mutuetur poſtea diſputabitur. Dicit, ſi autem hic quidem terminorum vniuerſaliter fuerit ſe habens ad alium terminum, alius vero terminorū fuerit ſe habens ad alium particulariter, poteſt fieri ſyllogiſtica, & aſſyllogiſtica coniugatio, nam quãdo vniuerſale quidem ponitur ad maiorem extremitatem ſiue vniuerſale illud ſit prædicatiuum hoc eſt affirmatiuum ſiue priuatiuum, hoc eſt negatiuum, particulare vero prædicatiuum ponitur ad minorem, neceſſe eſt ſyllogiſmum eſſe perfectum. Hæ ſunt duæ ſyllogiſticæ coniugationes. Com. 18. Nota regulam.

Quando vero ad minorem, vel etiam quolibet modo aliter ſe habeant termini, impoſſibile eſt, dico autem maiorē extremitatem quidem, in qua medium eſt, minorem vero, quæ ſub medio eſt.

Quæ vero aſſyllogiſticæ ſint: Nunc edocet, & dicit, quando vero additur priuatiuum ad minorem quolibet modo aliter ſe habeant termini quàm dictum eſt. ſ. q vel maior ſit particularis, & minor vniuerſalis, vel vterque particularis, vel vterq; priuatiuus, impoſsibile eſt fieri ſyllogiſmum perfectū, repetit expoſitionem extremitatum, & dicit, dico autem maiorem extremitatem quidem in qua medium eſt. Minorē vero, quæ ſub medio eſt. Repetit vero definitiones extremitatum hic fortaſſe ne quis credat terminos ipſos aliter ſumi in vniuerſalibus coniugationibus & in particularibus. Ambiges quia Arabes plerunque propoſitionem minorem reponunt ſcilicet primo loco, latini vero ſecundo: Ideo quæritur vnde hæc differētia exorta ſit. Dicēdum q ſyllogiſmus poteſt fieri, aut per dici de omni hoc pacto, ſubſtantia prædicatur de omni corpore. Corpus vero de omni animali. Ergo ſubſtantia prædicatur de omni animali, & hoc modo maior primo loco accipitur. Minor vero ſecundo. Alio modo ſyllogiſmus fit per eſſe in toto, hoc modo omne animal eſt corpus, omne corpus eſt ſubſtantia, ergo omne animal eſt ſubſtantia, & in hoc ordine minor ponitur primo loco maior ſecundo, quia ſic quaſi aſcendimus. Tunc patet vnde orta eſt differentia, latini.n.cre- Com. 19. De ſitu propoſitionum.

denteſ non eſſe differentiam inter ordinare ſyllogiſmos per dici de omni, & per eſſe in toto, eodem modo propoſitiones ordinarunt: Arabes vero credentes non eſſe differentiam inter hæc ſirut ordinantur propoſitiones in ſecundo modo. Ita ordinarunt in primo modo: Græci vero vtrunq; ordinem obſeruarunt, vt patet in Commentarijs Philoponi.

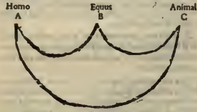
Darij. *Inſit enim a, quidem, omni b, b autem alicui c, ergo ſi eſt de prædicari, quod in principio dictum eſt, neceſſe eſt a, ali cui c, ineſſe.*

Darij

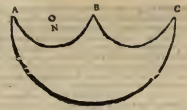
Com. 14. Probat nunc coniugationes ſyllogiſticas, & primo primam per principium relatiuum, cum dicit, inſit enim a, quidem omni b, b vero alicui c, ergo ſi eſt de omni prædicari, quod in principio dictum eſt, neceſſe eſt a, alicui c, ineſſe. Quo vero ad verba attinet. Ariſtoteles per hunc modum loquendi dat intelligere quòd maior et medius terminus debẽt eſſe ſubalterni, cum inquit, inſit enim a quidem omni b, vt animal omni homini: Minor vero vtroque communior, cum inquit b, autem alicui c, vt homo alicui animato. Quoties igitur maior, & medius terminus ſubalterni ſunt, & minor vtroque illorum communior, tunc poſſumus abundare in hoc modo. Quo fit, vt ſimul & ſemel Ariſt. ponat regulæ probationem, & innuat regulam qua abundi ſumus in terminis ſyllogizandi per hunc modum.

Ferio. *Et ſi a, quidem nulli b, ineſt b, vero alicui c, ineſt, neceſſe eſt a, alicui c, non ineſſe, determinatum eſt enim, & de nullo quomodo dicimus, quare erit ſyllogiſmus perfectus.*

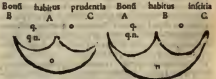
Com. 15. Probat nunc ſecundam coniugationem, & ſimul docet terminos, quibus poſſumus abundare in hoc ſyllogizandi modo. Probat autem coniugationem hanc ſecundam per dici de nullo: diximus enim al quid de nullo prædicari, quoties nihil ſubiecti ſumitur, quin ab eo remoueatur prædicatum. Abundamus vero in hoc ſyllogizandi modo, quoties maior, & medius terminus erunt oppoſitæ ſpecies contentæ ſub minore, vt homo & equus ſub animali. Vnde dicit, & ſi a, quidẽ nulli b, ineſt, ita vt ſint ſpecies oppoſitæ ſub vno genere b, vero alicui c, ineſt, ita vt ſit genus ſaltem ad b, neceſſe eſt a, alicui c, non ineſſe. Determinatum eſt enim vt inquit, & de nullo quomodo dicimus. Quia vero vtraq; harum coniugationum primis principijs regulantur, ſubdit, quare in vtroque horum modorum ſyllogiſmus erit perfectus.

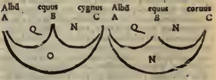
Similiter autem et ſi indefinitum ſit b, c, prædicatiuum nã idem erit ſyllogiſmus et indefinito particulari, ſumpto.

Nunc ponit duas ſyllogiſticas coniugationes indefinitas, cum dicit. Similiter autem & ſi indefinitum ſit b, c, minor propoſitio modo ſupple b, c, ſumatur prædicatiuum, nam idẽ erit ſyllogiſmus & indefinito, & particulari ſumpto. Quæ ratio docet quatuor eſſe coniugationes ſyllogiſticas non vniuerſales, duas quidem penes particulare b, c, duas vero penes b, c, indefinitum, hæc Ariſt. de ſyllogiſticis coniugationibus. Com. 16.
Sed dices videtur q indefinita non magis cum particularibus debeat coordinari, quam cum vniuerſalibus, quia indefinita aliquando æquipollet vniuerſali, vt in materia neceſſaria, aliquando particulari, ſcilicet in materia de ineſſe, ergo non magis cum particularibus quam cum vniuerſalibus erit ordinanda. Innuit Auerroes. Solutio, quòd indefinita ordinatur cũ vniuerſali gratia materiæ, ſcilicet per accidens. Ordinatur cum particulari per ſe, quia gratia formæ, cum careat ſigno vniuerſalitatis. Dubiũ pulchrum.

Si autem ad minorem extremitatem vniuerſale ponatur, vel prædicatiuum, vel priuatiuum, non erit ſyllogiſmus, ſiue affirmatiuum, ſiue negatiuum, vel indefinitum, vel particulare ſit. Vt ſi a, quidem alicui b, ineſt, vel non ineſt b, autem omni c, ineſt. Termini eſſendi bonum habitus prudentia. Non eſſendi, bonum habitus, inſcitia. Rurſus ſi b, quidem nulli c, a, vero alicui b, ineſt, vel non ineſt, vel non omni ineſt, nec ſic erit ſyllogiſmus. Termini quidẽ omni ineſſe album, equus, cygnus, nulli ineſſe album equus, coruus. Idem autem eſt, & ſi a, b, indefinitum ſit. ἀμέθοδα In diſcipli na.

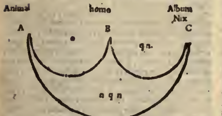

Nunc aſyllogiſticas particulares docet, & ſunt quatuor e minoris propoſitionis quantitate ſumpte, quarum prima eſt ex maiori particulari negatiua, minori vniuerſali affirmatiua. Secunda ex maiori particulari affirmatiua, minore vniuerſali negatiua. Tertia ex maiore particulari negatiua, minore vniuerſali affirmatiua. Quarta ex maiore particulari negatiua, minore vniuerſali negatiua. At ſi pro particulari indefinitũ ſumatur, excreſcet numerus ad octo. Primo ergo docet quando minor eſt vniuerſalis affirmatiua, & maior ſiue negatiua, ſiue affirmatiua particularis. Secundo docet quando minor eſt vniuerſalis negatiua, maior vero particularis ſiue negatiua, ſiue affirmatiua, & dicit. Si autẽ ad minorem extremitatẽ vniuerſale ponatur vel prædicatiuũ, vel priuatiuũ, non erit ſyllogiſmus ſiue negatiuũ, ſiue affirmatiuũ ſumatur particulare vel indefinitum, Com. 17.

dɛfinitum, quod in maiore ponitur, veluti ſi a, quidem alicui b, ineſt, vel non ineſt b, autem omni c, ineſt, erunt termini eſſendi vniuerſaliter, bonum, habitus, non eſſendi bonum habitus inſcitia. Hæc quando minor eſt vniuerſalis affirmatiua, quando vero eſt vniuerſalis negatiua, dicit. Rurſus ſi b, quidem nulli c, a, vero alicui b, ineſt vel non ineſt, vel non omni ineſt, nec ſic erit ſyllogiſmus, & probat per terminos, vt perſpicuum eſt. Simili ratione aſſyllogiſtica eſt coniugatio, ſi maior .ſ. a, b, ſit indefinitum.

Neque quando ad maiorem extremitatem quidem uniuerſale ponatur uel prædicatiuum, uel priuatiuum. Ad minorem uero particulare priuatiuum, non erit ſyllogiſmus, & indefinito & particulari ſumpto. Veluti ſi a, quidem omni b, ineſt b, autem alicui c, non ineſt, uel non omni ineſt. Cui enim alicui non ineſt medium, hoc et omne et nullum ſequetur primum. Ponantur enim termini animal, homo, album. Deinde & de quibus albis non prædicatur homo. ſumantur cygnus & nix. Ergo animal de uno quidem omni prædicatur, de altero uero nullo, quare non erit ſyllogiſmus.

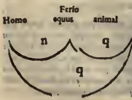

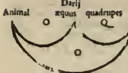

Cõm. 38. Hactenus de aſſyllogiſticis quando minor eſt vniuerſalis, & maior particularis. Nunc contra quando minor eſt particularis negatiua, & maior vniuerſalis ponit aſſyllogiſticas, & eſt prima quando maior eſt vniuerſalis affirmatiua, vnde dicit, neque quando ad maiorem extremitatem quidem vniuerſale ponatur, ſiue illud ſit prædicatiuum, ſiue ſit priuatiuum, ad minorem vero particulare priuatiuum erit ſyllogiſmus & indefinito & particulari ſumpto in minori. Nam ſi minor eſt negatiua, ſiue ipſa fuerit particularis, ſiue fuerint indefinita, nunquam erit ſyllogiſmus. Cuius exemplum eſt, veluti ſi a, quidem omni b, ineſt, b, autem alicui c, non ineſt, vel non omni c, ineſt, quod eſt indefinitum & idem eſt, nam nec ſic erit ſyllogiſmus. Quod autem nec ſic erit ſyllogiſmus, probat, quia illud extremum minus cui alicui medium non ineſt, hoc & omne & nullum ſequitur primum. Hoc eſt, quia ſi medium non ineſt minori extremitati particulariter, poſſunt dari termini omni & nulli eſſendi in quibus maior extremitas inerit omni minori, & nulli minori. Vt ſi b, medium nõ ineſt alicui c, eidem c, omni & nulli ineſſe poteſt primum, & hoc probat per terminos, & dicit ponantur termini animal, homo album, deinde alba de quibus homo non prædicatur, ſumantur nix & cygnus. homo enim nec de cygno, nec de niue prædicatur. Ergo animal de vno quidem omni prædicatur, ſcilicet albo pro cygno. De altero vero nullo, ſcilicet de albo pro niue. Quare non erit ſyllogiſmus, quia erit concluſio de omni quatenus album pro cygno ſumitur, & de nullo quatenus album ſumitur pro niue. Qua ratione vt Auer. dicit cum veritate illarum propoſitionum ſtabunt duæ vniuerſales accommodatæ ſimul vere, erit enim omne album, & nullum album animal. Verum album in prima accommodatur cygno. In ſecunda niui. Dico vniuerſales accommodatæ, quia non ſunt vniuerſales, ſimpliciter abſolute. Sed quæres propter quid non poſſumus dare terminos, in quibus omni ineſſe & nulli ineſſe dicatur, niſi ſubaccipiamus ſub minore vtpote ſub albo cygnum, & niuem. At in minoribus vniuerſalibus poſſumus reperire terminos ſimpliciter non ſubaccipiendo, vt viſum eſt. Præterea in illa minore cum damus omni ineſſe videlicet, quæ eſt album non eſt homo, aut albũ, vt vtar verbis ſorticolarum, ſupponit pro cygno, & ſic æquipollet vniuerſali negatiue videlicet illi nullum albũ quod eſt cygnus eſt homo. Si vero ſupponit pro aliquo cui homo competit, vt pro ſcytha. tunc æquipollet vniuerſali affirmatiue, & ſic non erit particularis negatiua. Immo erit primus modus primæ. Tertio dubitatur cur coniugationes non dicuntur aſſyllogiſtice, quando cum veritate propoſitionum ſtat ſimul veritas duarum contradictoriarum, ſicut quando ſtat ſimul veritas duarum contrariarum. Et ſi dicuntur aſſyllogiſtice, quando ſtat ſimul veritas duarum contradictoriarum. Tunc poterimus oſtendere hanc coniugationem eſſe inutilem, quando dantur termini omni ineſſe, & alicui non ineſſe, vel nulli & alicui ineſſe, & ita non oportet accipere vniuerſales accommodatas. Pro ſolutione accipiamus aliquã particularem propoſitionem poſſe eſſe veram vel falſam, aut ſuijpſius veritate, vel falſitate, aut veritate vel falſitate ſue ſubalterne. Verbi cauſa, hæc aliquis homo non eſt albus vera eſt ſuijpſius veritate, quia ſcytha eſt aliquis homo, qui non eſt albus. Illa vero aliquis homo non eſt lapis, vera eſt veritate illius ſubalterne nullus homo eſt lapis. Particularis quidẽ vera ſuijpſius veritate ſtat cum ſua ſubcontraria. Hæ enim ſtant ſimul aliquis homo non eſt albus, & aliquis homo eſt albus. Particularis autem quæ eſt vera veritate ſue vniuerſalis vim habet contradictoriæ vel contrariæ ad ſuam ſubcontrariam, vt hæ aliquis homo non eſt lapis, aliquis homo eſt lapis. Tunc ad primam dico ꝙ niſi ſubacciperemus, minor non haberet vim particularis negatiue, ſed vim vniuerſalis negatiue, velut illa aliquis homo non eſt lapis. Cum enim minor debeat eſſe particularis ſecundum rem, non poteſt maior de minore extremitate concludi, niſi ſub minori accipiatur aliquid particularius, cui omni inſit primum, & alterum cui nulli inſit. Ad ſecundum dico ꝙ in illa minore aliquod album nõ eſt homo, album ſupponit (vt vtar verbis ſorticolarum) pro cygno, niue, & ſcytha, & alijs albis non tamen vniuerſaliter copulatiue, ſed determinate ſiue particulariter diſiunctiue, ideo poteſt dari ꝙ omne album ſit animal, vt cygnus, & ꝙ nullũ album ſit animal, vt nix. Et ſic patet ꝙ aliter dantur termini omni & nulli ineſſe in aſſyllogiſticis de minore particularis negatiua, & aliter de minori vniuerſali, nam de vniuerſali minori, termini ſũt ſimpliciter & abſolute de omni & nulli ineſſe. De minori particulari vero, ſũt de omni & nulli ineſſe accommodate, vt pote ſubaccipiendo, vt dictum eſt. Ad aliã Herminius vult aſſyllogiſticas coniugationes poſſe oſtendi, per terminos omni & alicui non ineſſe,

Dubiões · 2. dub. · 3. dub. · Solutio.

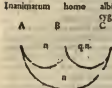

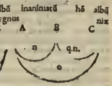

ſe, vel nulli & alicui ineſſe, ſicuti per omni, & nulli ineſſe. Sed hæc ſolutio non valet, quia ſi ita eſſet Ariſtoteles non ſic elaboraſſet dare terminos per ſubacceptionẽ omni & nulli ineſſe, ſi vidiſſet illud ſufficere .ſ. dare terminos omni & alicui ineſſe. Præterea tūc tertius & quartus primæ erunt aſſyllogiſtici, quia ſunt dabiles termini nulli, & alicui non ineſſe. Verbi cauſa. In ferio termini nulli ineſſe homo æquus, quadrupes. Alicui vero ineſſe homo æquus animal. In darij vero, termini omni ineſſe animal æquus quadropes, alicui vero non ineſſe animal æquus viuum. Ergo aſſyllogiſtice non poſſunt oſtendi niſi per terminos omni & nulli ineſſe.

Rurſus a, quidem, nulli b, inſit b, autem alicui c, non inſit, & ſint termini inanimatum homo, album, deinde ſumantur alba, de quibus non prædicatur homo, cygnus, & nix. Nam inanimatum de hoc quidem omni prædicatur, de illo vero nullo.

Com. 39. Secunda aſſyllogiſtica eſt ex minore particulari negatiua, maiore vero vniuerſali negatiua. Sic enim non conſtat coniugatio, poſſunt enim reperiri termini, quibus cum veritate propoſitionum ſtat maiorem omni minori ineſſe, & alij quibus cum propoſitionum veritate ſtat maiorem nulli minori ineſſe, non quidem ſimpliciter, ſed ſubaccipiendo vniuerſales accommodatas. Vnde dicit rurſos a, quidem nulli b, inſit b, autem alicui c, non inſit, ſupple nec ſic erit ſyllogiſmus. Cuius probatio eſt per inſtantiam tei minorum, & ſint termini inanimatum homo, album, deinde ſumantur alba, de quibus non prædicatur homo, cygnus, & nix. Nam inanimatum de hoc quidem omni prædicatur, vt de albo pro niue, de illo vero nullo, vt de albo pro cygno. Et ſic ſtat cum veritate propoſitionum omni & nulli ineſſe, & ſi non ſimpliciter, ſaltem accommodate per ſubacceptionem. Cauſa autem dicta eſt, quare non poſſunt dari termini omni & nulli ineſſe ſimpliciter, ſed per accommodationem, dictum eſt enim quia minor eſſe non poteſt niſi particularis negatiua, quæ non eſt niſi ſit talis ſecundum rem, non ergo termini omni & nulli ineſſe reperiri poſſunt ſeruata particularitate minoris niſi per ſubacceptionem, vel accommodationem. Quo fit, vt inutilis ſit cõiugatio tam ſi reperitur inſtantia per terminos omni & nulli eſſendi ſimpliciter, quam omni & nulli eſſendi accommodate, vt proximo textu ſatis explicauimus.

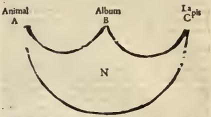
Amplius quoniam indefinitum eſt alicui eorum quæ ſunt c, non ineſſe b. Verũ eſt autem etſi nulli ineſt etſi non omni, quoniam alicui non ineſt. Sumptis autẽ his terminis velut nulli ineſſe, nõ fit ſyllogiſmus (hoc.n. dictũ eſt prius) manifeſtum ergo eſt, quoniã in eo quod ſic ſe habent termini, non erit ſyllogiſmus. Eſſet.n. & in his. Similiter autẽ oſtendetur, etſi uniuerſale ponatur priuatiuum.

Et græci & omnes dixerunt Ariſtotelem nunc afferre ſecundam rationem cur ex minore particulari negatiua, & maiore quouis modo ſumpta aſſyllogiſtica eſt coniugatio, & duo facit, & primo oſtendit coniugationem eſſe aſſyllogiſticam, cum maior eſt vniuerſalis affirmatiua. Secundo cũ maior eſt vniuerſalis negatiua, dicitur autem hæc probatio per indefinitum. Sed quid velit Ariſtoteles intelligere per oſtenſionem per indefinitum, dicamus. Et primo quæ in iuuenta diximus, quæ licet non ſint ad mentem Ariſtotelis dicta, ſunt arguta. Pro cuius expoſitione accipiamus primo, q̃ propoſitio particularis ſiue affirmatiua ſiue negatiua habet duas ſuæ veritatis cauſas, per quarum quamlibet indifferenter vera eſt, prima eſt ob ſuam ſubalternantem vniuerſalem. Verbi cauſa, hæc eſt vera, aliquis homo non eſt æquus, quia nullus homo eſt æquus. Illa etiam aliquis homo eſt animal, quoniam omnis homo eſt animal. Secũda vero eſt copulatiua facta de partibus ſubcontrarijs, quæ ſi fuerit vera particularis eſt vera. Verbi cauſa, hæc eſt vera aliquis homo eſt albus, ſi aliquis homo eſt albus, & aliquis homo non eſt albus. Similiter hæc eſt vera aliquis homo non eſt albus, ſi hæc eſt vera, aliquis homo eſt albus, & aliquis homo non eſt albus. Secundo accipiamus, q̃ licet aliquid poſſit ſequi ad antecedens, quod non ſequitur ad conſequens, tamen nihil poteſt ſequi ad conſequens, quod non ſequatur ad antecedens. Similiter ſi aliquid non ſequitur ad antecedens aliquo coaſſumpto, illud minime ſequetur ad conſequens eodem coaſſumpto, his acceptis, dico q̃ probari ex minore particulari negatiua, nihil ſequi per indefinitum, eſt quia ex minore vniuerſali negatiua nihil ſequitur. Quia ſi ad antecedens nihil ſequitur, nec ad conſequens aliquid ſequetur. Cum igitur ex minore vniuerſali negatiua, quæ eſt antecedens ad particularem negatiuam, nihil ſequitur, nec ad minorem particularem negatiuam, quæ eſt ad illam conſequens, aliquid ſequetur. Diximus enim ſi aliquid non ſequitur ad antecedens aliquo coaſſumpto, nec poterit ſequi ad conſequens eodem coaſſumpto. Dicitur autem hæc probatio per indefinitum, hoc eſt per alteram cauſarum veritatis indefinite ac indifferenter ſumptam, hæc ergo expoſitio in iuuenta fuit arguta, non tamen conſonat verbis Ariſtotelis. Philoponus ergo aſſerit q̃ probare ex particulari minore negatiua nõ ſequi aliquid per indefinitum, eſt quia ex minore negatiua indefinita nihil ſequitur. In materia enim neceſſaria propoſitio negatiua indefinita æquiualet vniuerſali negatiuæ. Quia igitur ex indefinita minore negatiua cum maiore vniuerſali affirmatiua nihil ſequitur, & particularis negatiua æquiualet indefinita negatiuæ, ergo ſi ex minore indefinita negatiua cum maiore vniuerſali affirmatiua nihil ſequitur, quia ſcilicet æquiualet vniuerſali negatiuæ in materia neceſſaria, ſic nec ex particulari negatiua minore cum maiore vniuerſali affirmatiua poterit aliquid ſequi, cum particularis æquiualeat indefinite. Vnde dicit Ariſtoteles: Amplius quoniam indefinitum eſt alicui eorum, quæ ſunt c, non ineſſe b. Quaſi dicat, quoniam hæc propoſitio aliquod c, nõ eſt b, eſt indefinita, vel illi æquiualens. Tota litera eſt ſuſpenſiua, vſque ibi manifeſtum ergo, autem pro &, quoniam alicui non ineſt, & ſi nulli ineſt, & ſi non omni ineſt a enim alicui b, non ineſt, ſi a, nulli b, ineſt vniuerſaliter, & etiam a, alicui b, non ineſt, ſi a, non omni b, ineſt indefinite, autem pro &, ſumptis his terminis, ſcilicet in propoſitione indefinita negatiua minore, velut nulli ineſſe, cum illi æquiualeat in materia neceſſaria, non fit ſyllogiſmus, vt dictum eſt prius, manifeſtum eſt ergo quoniam in eo quod ſic ſe habent termini in minore particulari negatiua, minime erit ſyllogiſmus. Eſſet enim & in his, ſcilicet in minore vniuerſali negatiua, vel indefinita negatiua. Addit q̃ ſimilis probatio per indefinitum fieri poteſt ſi minor ſit particularis negatiua, & maior vniuerſalis priuatiua. Quod igitur ex minore negatiua non ſit ſyllogiſtica coniugatio, patet per hoc, quia ex minore indefinita negatiua non eſt vtilis coniugatio. Hæc eſt expoſitio Philoponi. Sed dices tunc Ariſtoteles non dediſſet regulam aſſyllogiſticam niſi quando minor eſt particularis in materia neceſſaria, nam hæc æquipollet negatiuæ indefinite, & vniuerſali negatiuæ, Philoponus concedit & cõſequens & conſequentiam, vult enim q̃ ſolum ponat regulam aſſyllogiſticarum, quando minor eſt particularis negatiua in Com. 40.

ua in materia neceſſaria, quia de alijs non eſt ars, nec doctrina. Hoc enim caſu ſtante, indefinita negatiua æquiualet vniuerſali negatiuæ, & particularis negatiua æquiualet indefinite. Sed dices cur hæc oſtenſio non dicitur per vniuerſalem, ſicut dicitur per indefinitam, nam ex minore particulari negatiua nō ſequitur aliquid, quia ex minore indefinita negatiua nihil ſequitur, ex minore vero indefinita negatiua nihil ſequitur, quia ex minore vniuerſali negatiua nihil ſequitur. Ergo a primo ad vltimum ex minore particulari negatiua nihil ſequetur, quia ex minore vniuerſali negatiua nihil ſequetur. Ergo hæc probatio dici poteſt per vniuerſalem negatiuam. Præterea particularis negatiua videtur æquiualere in materia neceſſaria ita vniuerſali negatiuæ, ſicut indefinite negatiuæ. Ergo hæc oſtenſio poteſt dici per vniuerſalem negatiuam. Poteſt etiam pro expoſitione Philoponi dici quòd reuera hæc oſtenſio eſt per vniuerſalem negatiuam, ex eo enim quia ex minore vniuerſali negatiua nihil ſequitur, ſic ex minore particulari negatiua nihil ſequetur. Sed dicitur per indefinitam, quia particularis negatiua non poteſt propter ſignum particulare ſubiecti habere æqualitatem cum vniuerſali, ſicut habet cum indefinita. Hæc ergo oſtenſio dicetur per indefinitam, quia particularis cum indefinita habet æqualitatem, & non impeditur propter ſignum. Sed quicquid ſit, hæc expoſitio Philoponi videtur dubia, quia Ariſtoteles loquitur de particulari de ineſſe, quæ eſt propoſitio contingens poſita in actu, modo hæc particularis eſt ſecundum rem particularis, & non eſt in materia neceſſaria particularis. Tantum propter ſignum. Quare hæc probatio non videtur conuenire ei, quod propoſuit. Poſſum ergo dicere quod duplex eſt particularis, altera de ineſſe, quæ eſt re & ſigno particularis, & quod ex minore particulari negatiua tali nihil ſequatur, probatur per terminos in quibus omni & in quibus nulli non ſimpliciter, ſed accommodate per ſubacceptionem, vt dictum eſt. Altera particularis in materia neceſſaria, quæ non re, ſed ſigno eſt particularis, & ꝙ ex minori negatiua tali nihil ſequatur, Ariſtoteles oſtēdit per indefinitam, ſcilicet quia ex indefinita negatiua minore nihil ſequitur. Hæc ſunt, quæ habentur ex Philopono. Facilius tamen dici poteſt, ſupponendo primo quod quicquid non ſequitur ad antecedens cum aliquo coaſſumpto, non ſequitur ad cōſequens eodem coaſſumpto, ſecundo ꝙ indefinita negatiua, & particularis negatiua aut idem ſunt, aut æquiualent, tunc argumentor, quicquid non ſequitur ad antecedens aliquo coaſſumpto, non ſequitur ad conſequens eodem coaſſumpto. Ergo quicquid non ſequitur ad minorem indefinitam negatiuam cum maiore qualitercunque ſumpta, non ſequitur ad particularem negatiuam, quæ eſt illam conſequens. Sed ad indefinitam minorem negatiuam nihil ſequitur, ergo nec ad minorem particularem negatiuam. Quod autem ad infinitā minorem negatiuam nihil ſequitur, patet, quia ad minorem vniuerſalem negatiuam nihil ſequitur, modo indefinita negatiua ſequitur ad vniuerſalem negatiuam. Vnde breuiter hæc eſt probatio ad minorem vniuerſalem negatiuam cum maiore ſumpta qualitercunque nihil ſequitur, ergo ad infinitam minorem particularem negatiuam cum maiorem qualitercunque nihil ſequetur. Ad indefinitam minorem negatiuam nihil ſequitur, ergo nec ad minorem particularem negatiuam aliquid ſequitur. Hæc igitur oſtenſio eſt per indefinitam ratione habita ad proximum antecedens, quod eſt quia ad minorem negatiuam indefinitam nihil ſequitur. Ratione habita ad remotum antecedens, hæc probatio dici poteſt per vniuerſalem, hoc eſt quia nihil ſequitur ad vniuerſalem. Et ſi dices ꝙ particularis ita immediate ſequitur ad vniuerſale ſicut ad indefinitum, dici poteſt, ꝙ particulare immediatius ſequitur ad indefinitum cum ſit quaſi illi idem. Vniuerſali vero eſt ſubalternum. Indefinitum quaſi eſt vniuerſale, quia paruo addito fit vniuerſale. Hoc ergo modo intelligendo probatio eſt ꝙ ad particularem minorem negatiuam ſecundum rem nihil ſequitur. Non enim oportet facere diſtinctionē de particulari vt fecit Philoponus.

Neque etiam ſi ambo interualla particularia, ſiue prædicatiue, ſiue priuatiue dicantur, ſiue hoc quidem prædicatiuum. Illud uero priuatiuum, ſiue hoc quidem indefinitū. Illud uero definitum, ſiue ambo indefinita, erit ſyllogiſmus aliquo modo. Termini uero communes omnium, animal, album, equus, animal, album, lapis.

Nunc quæ aſyllogiſticæ ſint particulares, atque indefinite, tradit, ſunt enim quatuor aſyllogiſticæ particulares. Prima quando vtreque ſunt affirmatiue. Secunda quando vtreque ſunt negatiuæ. Tertia quando maior eſt affirmatiua, & minor eſt negatiua. Quarta quando econtrario. Ergo particulares ſunt quatuor. Totidem quoque ſunt aſyllogiſticæ indefinite, tiam aut ambe ſunt indefinite, aut altera indefinita, altera definita, quæ ducte per affirmatiuum, & negatiuū erunt quatuor, quare omnes erunt octo. Quo vero ad verba attinet. Ariſtoteles propoſitiones διαστήματα hoc eſt interualla. Horum vero extrema dicūtur ὅροι hoc eſt termini, diſpoſitio vero terminorum dicitur σχῆμα hoc eſt figura, nam ſubiectum & prædicatum, vt puncta propoſitio vero vt linea ac interuallum, diſpoſitio vero ſyllogiſtica vt figura eſt. Huius baſis eſt concluſio, in qua maior prædicatur de ſubiecto. Maior vero propoſitio eſt interuallum, quod protrahitur e maiore ad medium. Minor autem eſt interuallum, quod protrahitur e medio ad minorem, & ſic tota figura fit, quæ ſyllogiſmus eſt. Comē. 41.

Manifeſtum eſt igitur ex his quæ dicta ſunt, quòd ſi ſit ſyllogiſmus in hac figura particularis, quoniam neceſſe eſt terminos ſic ſe habere, ut diximus, & ſi ſic ſe habent termini, neceſſe eſt fieri ſyllogiſmum. Aliter autem ſe habentibus nullo modo fit. Palam autem & quoniam, omnes, qui in hac ſunt ſyllogiſmi, perfecti ſunt, omnes enim perficiuntur per ea, quæ ex principio ſumuntur. Et quoniam omnia problemata oſtenduntur per hanc figuram. Etenim omni, & nulli, & alicui, & non alicui ineſſe. Voco autem & huiuſmodi figuram primam.

Epilogat, & in epilogando addit aliqua, quaſi ex dictis illa inferendo, & dicit eſſe manifeſtum ex his, quæ dicta ſunt, ſi in hac figura particularis eſt ſyllogiſmus, ita neceſſario terminos ſeſe habere vt diximus, ſcilicet vt maior propoſitio ſit vniuerſalis ſiue affirmatiua, ſiue negatiua. Minor vero ſemper particularis vel indefinita affirmatiua. At ſi ſeſe habent aliter, nullatenus fit, hæc de epilogo. Addit tamen duo ex dictis quaſi deducta & omnes ſyllogiſmos qui fiunt in hac figura eſſe perfectos, quia regulantur per prima principia, ſcilicet dici de omni, & dici de nullo. Addit etiam ꝙ omnia problemata poſſunt per hanc figuram ſyllogizari, vt vniuerſalia, & particularia, affirmatiua, & negatiua. Ex his ſequitur non ab ratione Comē. 42.

figuram hanc eſſe primam q̄ ſit perfecta, & quòd omnia in illa problemata ſyllogizentur. At in ſecunda ſola negatiua & vniuerſalia, & particularia. In tertia ſola particularia affirma-

Dubi. 1. tiua & negatiua. Sed circa hæc dubitatur primo, quia ex his, quæ Ariſtoteles dicit, habemus ſolum. xvj. Coniugationes, quatuor ſyllogiſticas, duodecim vero aſſyllogiſticas, Modo videtur Ariſtoteles non ſufficienter ſyllogiſticas enumeraſſe, cũ Theophraſtus & Eudemus, ac Porphyrius addidere quinque alios, qui per has dictiones a ſorticolis annotantur videlicet baralipton, celantes, dabitis, ſapeſmo, friſeſomorum. Qua ratione fit nouem ſint vtiles coniugationes. Ariſtotelem defendit Auerroes aſſerens illos modos eſſe prætermiſſos ab Ariſto. quia hic enumerauit ſolum eos modos, in quibus ſyllogizatur concluſio naturalis. Naturale eſt enim vt maior extremitas ſyllogizetur de minori extremitate, cum ſit ſemper aut vniuerſalior, aut æqualis ipſi minori. At cum concluditur minor de maiore illud eſt in naturale, & ſolum ex arte, cum illud fiat conuerſione, & ſic ex arte. Hac ratione Galenus hos modos repoſuit in quarta figura, quæ non eſt naturalis. Ariſtote. ergo cum hic ænumerauit ſolum modos naturales. Ideo illos hic ſubticuit. Poſtea vero de his loquetur. Se-

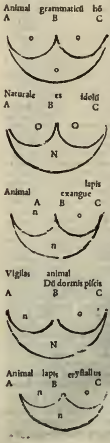
2. dubiũ. cundo dubitatur, quia vt Theophraſtus inquit, ſunt nonnulli ſyllogiſmi qui dant duas concluſiones, in negatiuis enim vniuerſalibus, ſyllogiſmus infert tam conuerſam, quàm conuertentem. Ergo plures ſunt modi vtiles, quàm quatuor. Auer. reſpondet tales concluſiones non eſſe principales, ſed ſyllogiſticas poteſtates, de his enim non hic, ſed ſecundo libro

Vtrum ex puris particularib. fiat ſyllogiſmus. dicetur. Quæritur vtrum ex particularibus pueris fiat ſyllogiſmus. Reſpondemus primo declarando ex vna particulari vel pluribus non quidem ſyllogiſtice, ſe conſequtntia neceſſaria ſequi aliquid, in multis caſibus. Primo quid eſt via conuerſionis. Sequitur anim quoddam album eſt animal, ergo quoddam animal eſt album. Secundo ſequitur via æquipollentie, quia valet, quidam homo currit, ergo nonnullus homo currit. Tertio cum mutatur prædicatum de infinito ad finitum, vt cum ex affirmatiua de prædicato infinito infertur negatiua de prædicato finito. Similiter econtra, ex affirmatiua enim de prædicato finito ſequitur, negatiua de prædicato infinito, quia ſi homo eſt iuſtus. Sequitur ergo homo non eſt noniuſtus. Quarto quando antecedens fuerit vna particularis impoſſibilis, vt quidam homo eſt lapis, ergo tu curris. Quinto quando conſequens eſt neceſſarium, ſequitur enim tu curris, ergo Deus eſt. Sexto cum arguitur a tota diſiunctiua, cum deſtructione vnius partis ſuper alteram partem. Septimo cum arguitur ex vna particulari ad ſeipſam cum vna alia in vna diſiunctiua. Octauo cum arguitur a poſitione, antecedentis alicuius hypothetice ad poſitionem conſequentis. Nono cum arguitur ab vna copulatiua ad quamlibet eius partem. Sed de hoc nulla quæſtio eſt, quia non ſyllogiſticæ, vt poſtea dicet Philoponus, ex particulari vel particularibus poteſt aliquid ſequi, & quidem

Vtrum ex puris particularib. ſyllogiſticæ aliquid ſequatur. conſequentia neceſſaria. Eſt ergo quæſtio vtrum ex puris, & ſolis particularibus ſyllogiſticæ aliquid ſequatur. Reſpondent nonnulli, in quatuor caſibus ex puris particularibus poſſe aliquid ſyllogizari. Primo quidem in ſecunda figura ex duabus particularibus affirmatiuis. Cum medium eſt terminus

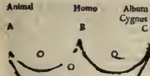
prima pũ. ſingularis, ſequitur enim. Quoddam animal eſt. Niphus, quoddam album eſt Niphus. Ergo quoddam album eſt animal. Secundo dicunt in omni diſpoſitione valere ſyllogiſmũ ex particularibus, in quibus valet ſyllogiſmus expoſitorius modo medium in altera propoſitionum ſumatur cum relatiuo identitatis, quia ſequitur, quoddam album eſt Socra. & illud currit, ergo currens eſt Socrates. Tertio dicunt ſyllogiſmum valere in ſecunda figura, quando prædicatum diſtribuitur, quia ſequitur, quoddam circulo motum eſt omnis luna, quoddam lucens eſt luna, igitur quoddam lucens eſt circulo motum. Quarto ex particularibus puris & negatiuis poteſt ſyllogizari particularis negatiua de inconſueto modo loquendi. Quia ſequitur quoddam animal nõ eſt homo quoddam animal non eſt album. Ergo quoddam album homo non eſt. In nullis autem caſibus præterquam in his poteſt ſyllogiſticæ ex ſolis particularibus propoſitionibus aliquid ſe-

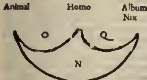
Propria poſitio. qui. Vt Ariſto. probauit. Ergo vero arbitror in vno ſolo caſu ex particularibus poſſe ſyllogiſticæ aliquid ſequi, vtpote ſolum, cum ſyllogiſmus eſt æquiualens expoſitorio, vel cum reducitur ad expoſitorium. Hic enim quoddam animal eſt Socrates, quoddam album eſt Socrates, infert ergo quoddã album eſt animal. Quia conuerſione reducitur ad expoſitorium. Reducitur enim ad hunc hoc demonſtrato Socrates eſt animal, hoc demonſtrato eodem Socra. eſt album, ergo aliquod album eſt animal, vtpote conuerſione vtriuſque propoſitionis. Ille vero quoddam album eſt Socrates, & illud currit, ergo quoddam currens eſt Socrates æquipollet ſyllogiſmo expoſitorio, vt intelligenti patet. Tertium caſum negaret Philoponus, quia illa propoſitio quoddam circulo motum eſt omnis luna, non eſt apud ipſum intelligibilis, vt poſtea dicet. Quia cum ſignum vniuerſale additur ad prædicatum, propoſitio eſt impropria, & in intelligibilis, & ita nec vera, nec falſa, cum non ſit propoſitio. Impropria enim & intelligibilis propoſitio neque eſt propoſitio, neque vera neque falſa. Præterea nec habet contradictoriam intelligibilem. Hæc enim nullum circulo motum eſt omnis luna apud Philoponum eſt impropria & ſimpliciter in intelligibilis. Verum de his in ludicris dialecticis, & dicemus poſtea. Quartum caſum negant expreſſe peripatetici, quia ſi ex illa combinatione non ſequitur propoſitio de conſueto modo loquendi, nec ſequitur propoſitio de inconſueto. Hæ enim (vt ſepius diximus) æquiualent in ſignificando, quoddam album homo nõ eſt, & quoddam album non eſt homo, apud eos omnes ſunt ſynonyme. Ergo ſi altera nõ ſequitur, nec altera poteſt ſequi.

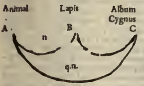

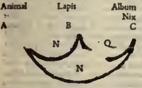
Vlterius contra illos quatuor modus ſyllogiſticos multæ feruntur obiectiones. Contra primum quidem quia dantur termini in quibus omni & in quibus nulli. Termini quidẽ in quibus omni, ſunt animal, grammaticum, homo. Termini vero i quibus nulli ſunt naturale, es idolum. Contra etiam ſecundum modum dãtur termini in quibus omni, & in quibus nulli. Termini quidem in quibus omni ſunt animal exangue lapis. Termini vero in quibus nulli, ſunt, vigilans animal dũ dormit, piſcis, quia omnis piſcis, animal eſt dum dormit, & nullum animal dum dormit, vigilat, & tamẽ ſtat cum his q̄ omnis piſcis vigilet. Contra tertium modum etiam dantur termini in quibus omni & in quibus nulli per ſubacceptionem. Termini quidem in quibus omni & in quibus nullli ſunt animal homo, album, nam ſub albo accipiendo cygnum, animal de omni cygno prædicabitur, ſub albo vero accipiendo niuem, animal de nullo albo prædicabitur. Contra etiam quartum dantur termini omni & nulli ineſſendi. Termini quidem in quibus omni, & in quibus nulli, ſunt animal lapis album, ſub albo vero accipiatur cygnus, & nix, nam animal de omni cygno, & de nulla niue prædicabitur, alij vero obijciũt adhuc per inſtantias contra primũ modum quia non ſequitur, omne animal ſi eſt riſibile eſt homo,

mo,

mo, omnis equus eſt animal ſi eſt riſibile. Præterea nec ſequitur omnis homo vel equus ē equus omne rationale eſt homo vel equus, ergo omne rationale ē equus. Præterea non ſequitur, cuiuslibet cōtradictionis altera pars eſt vera quælibet tua concluſio eſt contradictionis altera pars, ergo quælibet tua concluſio eſt falſa. Præterea non ſequitur omnes propoſitiones ſunt vere vel falſæ. Omnes tuæ concluſiōes ſunt propoſitiones. Ergo omnes tuæ concluſiones ſunt vere vel falſæ. Præterea non ſequitur omnis eſſentia diuina eſt pater, omnis filius eſt eſſentia diuina. Ergo omnis filius ē pater. Cōtra vero ſecundum modū fuerunt inſtancias, quia non ſequitur nullum viuum eſt mortuorum. Omnis homo viuit. Ergo nullus homo eſt mortuus. Præterea non ſequitur nullus pater eſt filius. Omnis eſſentia diuina eſt pater. Ergo nulla eſſentia diuina eſt filius Contra vero tertium fit inſtantia, quia non ſequitur, omnis homo eſt totum diſtributum ſiue omnis homo eſt totum in quantitate. Aliquis homo eſt homo, ergo aliquis homo eſt totum in quantitate, ſiue totum diſtributum. Contra quartum fit inſtantia, quia nō ſequitur nullum mortuum eſt viuum. Aliquis homo eſt mortuus. igitur aliquis homo non eſt viuus, quæ concluſio falſa eſt, quia eius contradictoria vera eſt videlicet omnis homo eſt viuus. Circa obiectiones has. Quidam dixerunt hos quatuor modos eſſe formaliter per ſe ſyllogiſticos, modo termini ſint ſimplices, & recti, & ſyllogiſmus ſit categoricus, & nō hypotheticus, & termini communes, & non diſcreti, & quòd nihil addatur medio in vna propoſitione pluſquam in alia. Dicunt termini ſint ſimplices, quia vbi termini ſint complexi, non oportet, vt ſint in aliqua triom figurarum. Hic enim nō eſt in aliqua trium figurarum, cuiuslibet hominis oculus eſt dexter. Socrates eſt homo. Ergo Socra. oculus eſt dexter. Quoniam ſubiectum maioris eſt terminus complexus. Dico recti, quia ſyllogiſmus ex obliquis non eſt in aliqua figurarū, vt iſte omnem hominem videt equus, Socra. eſt homo. Ergo Socra. videt equus. Dico & ſyllogiſmus ſit categoricus, quia ſyllogiſmi hypothetici non ſunt in aliqua trium figurarum ſecundum eos. Dico & termini ſint communes, quia ſi medium eſt terminus diſcretus, non eſt in aliquo horum modorum. Vt ſi fiat hoc argumentum, iſte ſol lucet, omnis ſol eſt iſte ſol, ergo omnis ſol lucet, qui non eſt ſyllogiſmus in aliquo modo iſtorum. Dico ꝙ nihil addatur in medio plus in vna quam in alia propoſitione, vt cum medium in minore fuerit cum relatiuo identitatis, nam hic eſt bonus ſyllogiſmus, & in nullo illorum modorum, quoddam album currit, Socrates eſt illud album, & ſunt alij caſus de quibus non curo. Dicunt tamē hos quatuor modos eſſe formales ſyllogiſmos, exceptis diuinis, in quibus vna res eſt eadē cuilibet diuerſarū rerū. Verum ſi additione eius particule quod eſt accipiatur ſubiectū maioris & minoris, in omnibus tenent. Vnde debent ſic cōbinari, omne quod eſt b, eſt a. Omne quod eſt c, eſt b. Ergo omne quod eſt c, eſt a. Sic enim in vniuerſalibus & particularibus affirmatiuis, & negatiuis ſyllogiſmi iſti ſunt formales, & quidem in omnibus. Ego vero arbitror hæc eſſe ſuperflua, nam exceptis ſyllogiſmis, quibus vtimur in diuinis, omnes alij modi, cū accipiuntur ſecundum artem prioriſticam ſunt per ſe formales. Dico ſecundum artem prioriſticam, ſcilicet vt ſyllogiſmus conſtet tribus terminis, & duabus propoſitionibus, quarum quælibet reſoluatur ad duos per ſe terminos. Sic enim intelligendo coniugationes huiuſmodi ſunt ſyllogiſtice, & formales. Aliæ vero quæ feruntur, nō ſunt ad propoſitum, cum non ſint per has regulas. Tunc ad obiectiones. Ad primam contra primum, cum ponuntur termini, in quibus omni. Dicendum ꝙ medium æquiuocatur, quia es eſt naturale ſecundum formam & materiam. Idolum vero ſecundum materiam tantum. Ad ſecundam dicendum quòd illa propoſitio dum poteſt teneri ſpecificatiue, & ſic eſt ſenſus nullum animal dormiens eſt vigilans, & ſic minor eſt falſa. Et poteſt teneri temporaliter, & ſic eſt, nullum quando dormit eſt vigilans, & conceditur, & tunc negatur iterum minor. Non enim piſcis eſt animal quando dormit, cum non ſit animal dormitabile. Ad alias obiectiones patet ſolotio, quia in Darij homo de albo pro niue de nullo prædicatur, & ſic nec vniuerſalis minor abſolute, nec per accommodationem. Ad inſtantias vero. Ad primam quicquid alij velint. Ego arbitror ſecundum peripaticticos omnem propoſitionem de quouis extremo conditionato vel diſiuncto æquipollere conditionali, vel diſiunctiue. Quare illa omne animal ſi eſt riſibile eſt homo æquipoller illi animal ſi omne animal eſt riſibile, omne animal eſt homo. Nam propoſitio de extremo conditionato ſecundum Boetium eſt iouenta gratia bræuitatis, tamen æquipollet ſemper vni conditionali. Similiter illa, omnis homo vel propoſitio eſt propoſitio, æquipollet illi omnis homo eſt propoſitio vel omnis propoſitio eſt propoſitio, & tunc patet ꝙ non arguitor ſecundum regulam Ariſto. Quia Ariſtoteles arguit in ſyllogiſmis categoricis, & non in hypotheticis, ex hypotheticis enim nihil ſyllogizatur, in aliqua figura. Sic igitor neganda eſt forma. Ad tertiam dicendum ꝙ maior eſt reſoluenda hoc pacto, quælibet contradictio eſt, cuius altera pars eſt falſa, tunc minor debet eſſe, quælibet tua concluſio eſt contradictio, quæ eſt falſa, & ita ſyllogiſmus nihil concludit. Ad quartam maior eſt. Simpliciter falſa, quia eius ſenſus eſt, omnes propoſitiones ſunt vere, vel omnes propoſitiones ſunt falſæ, quæ pro vtraque parte falſa eſt. Ad quintam obiectionem, quæ fit in ſyllogiſmis diuinis, patuit ſolutio. Ad ſextam quicquid velint alij dico quòd maior eſt vera & minor eſt vera, & concluſio vera, ſi intelligitur ille terminus homo in concluſione, veluti in minori, etat enim ipſa minor intelligēda dē homine qui eſt, modo hæc eſt vera omnis homo qui eſt viuit, & ſic concedo concluſionem .ſ. ꝙ nullus homo, qui eſt, eſt mortuus. Ad ſeptimam patuit ſolutio. Ad octauā dicendum, ꝙ maior eſt falſa ſecundum noſtra iudicra, quia prædicatum non poteſt verificari de ſubiecto materialiter ſupponente, niſi addatur ſignum materialitatis, & ſic hæc eſt falſa omnis homo eſt terminus cōis diſtributus, niſi addatur ſignū materialitatis quod eſt iſte terminus. Ergo ad hoc, vt illa ſit vera, debet ſic enunciari iſte terminus oīs homo eſt terminus cois diſtributus, ſiue totum in quantitate, quod idem eſt, & tunc minor erit falſa. Verum de his in iudicris noſtris diximus. Ad nonum dico eodem modo ſicut ad ſextum. Nam minor eſt falſa de homine qui eſt, & etiam concluſio de homine, qui eſt, eſt falſa. Patet ergo hos modos eſſe ſyllogiſticos per ſe nulla conditione addita, cum bene intelliguntur.

Figura ſecunda.

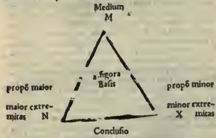
Quādo uero idē huic quidē omni, illi uero nulli ineſt, aut utriq; omni, aut nulli, figurā quidem hmōi uoco ſecundam.

Hactenus

Com. 43. Hactenus de ea terminorum diſpoſitione, quæ prima figura dicitur. At nũc de ea, quæ ſecũda dicitur, nec ab ratione, ſi quidẽ prima figura ſimili demonſtrationi ſit, concludit. n. vniuerſale affirmatiuũ. Secunda vero ſimilis eſt dialectico ſyllogiſmo, qui ſemper cõſenſum reſpondẽtis deſtruit, quod quidẽ eſt negatiuæ ſyllogizare. Tertia vero ſophiſtico cõparatur, qđ ſophiſta ſemper circa particularia verſetur. Bene ergo poſt primã, nunc de ſecũda, & poſtea de tertia dicet. Boetius in ſuo de ſyllogiſmis categoricis definiens ſecundã figurã dicit figura ſecunda eſt quoties terminus medius de vtriſq; extremis prædicatur. Verum hæc definitio non explicat oẽs coniugationes & ſyllogiſticas, & aſſyllogiſticas, propterea Ariſto. omnes explicans dicit qñ vero idem. ſ. terminus huic quidẽ extremo omni, illi vero nulli ineſt, aut vtriq; extremo omni, aut vtriq; extremo nulli, talẽ quidẽ figurã voco ſecundã & recte dixit voco, quia ſolus ipſe ſyllogiſticas coniugationes, vt geometriæ ſtudioſus appellauit. Auer. probat figurã talẽ eſſe naturalẽ, quia imperite gentes ſine arte quaſi a natura inſtitute illa vtuntur. Quod exemplo oſtendit, vt ſi mulier abortum paſſa ſit, & obſtetrix dicat hoc abortiuũ non viuit. Nã ſi quæratur ab obſtetrice, quare abortiuũ nõ viuit. Reſpõdebit quia omne viuũ aptum eſt clamare. Vbi patet eã vſam eſſe ſecũda figura nulla arte præcedente, ſed ſolũ naturali inſtincto motã. Sumpſit. n. maiorẽ, minorem vero innuit. Erit. n. ſyllogiſmus, omne viuũ eſt aptũ clamare. Hoc abortiuũ nõ eſt aptũ clamare. Ergo hoc abortiuũ nõ viuit. Ob eruatione etiã deprehenſum eſt quod imperite gentes ſemper cũ rñdent negatiuæ, & poſtea de cauſis earũ rñſum quæritur, vt plurimũ vtuntur ſecũda figura. Alij authoritate Alexã. dixerunt hanc figurã eſſe naturalẽ, quia eo quod per hãc ſyllogizatur, nihil prius per naturam ſyllogizetur. Hac ratione diximus illos. quinque modos vltimos in prima figura nõ eſſe naturales, quia eſt illis cõiugationibus directius, & quidẽ per naturam aliud concluditur quàm principale quæſitum.

Rñ oñſis. — Quid ſecũda figura ſecundum Boetium. — Quæ Ari. — Quo ad verba. Quod ſit naturales. — Rñ Alex.

Medium autẽ in hac dico, quod de utriſq; prædicatur. Extremitates uero, de quibus dicitur hoc. Maiorẽ quidem extremitatem, quæ iuxta mediũ poſita eſt. Minorem uero, quæ longius ſita eſt a medio. Ponitur autem medium extra extremitates quidem: Primum uero poſitione.

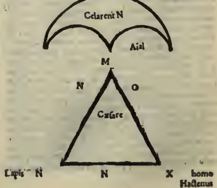

Com. 44. Hactenus de figura, nunc & de terminis, ſunt enim neceſſarij ſyllogiſticæ figuræ vt puncta triangulo. Siquidẽ ex punctis ſinentibus lineæ, ex lineis triangulus proficiſcitur, ita quoque ex terminis propoſitiones, ex propõnibus autẽ ſyllogiſmus. Vnde dicit mediũ autẽ in hac. ſ. figura dico, quod de vtriſque prædicat. ſ. ſubiecto & prædicato cõcluſionis. Quia vero medium & extrema ſunt relatiua, iõ per oppoſitũ definit extrema: Et primo in generali, cũ dicit, extremitates vero dico de quibus dicitur hoc mediũ. Speciatim autem quid vnaquæque ſit, deſcribit, & dicit. Maiorẽ quidẽ extremitatem, quæ iuxta mediũ poſita eſt: Minorẽ vero, quæ longius ſita eſt a medio. Addit ponitur autem medium extra extremitates, quia cum exemplificamus in terminis ignotis, non ponimus medium inter extrema: Similiter cum exemplificamus in terminis, in quibus omni, & in quibus nulli medium intelligitur. Quod primo loco ponitur. Secundo vero loco poſitum extremitas maior eſt. Quod vero tertio loco ponitur. eſt minor. Sed accidunt dubitationes. Prima quidẽ, quia ſi medium in vtraque propoſitione prædicatur; Ergo nõ medij, ſed extremi rationem habebit. Secunda quid intelligit per extremitatẽ maiorẽ eſſe prope mediũ: Minorẽ vero procul a medio. Præterea tertia in ijs verbis videtur contradictionis implicatio, quia medium dicitur per equidiſtantiã ab extremis, & ſic non poteſt alterum extremorũ proprius ac longius ſe habere ad mediũ. Quarta cur ſi mediũ eſt extra extremitates, debeat dici primum. Vltima quæ ſunt huius figuræ propõnes. Herminius opinatus eſt in hac ſecũda figura veluti in prima ſyllogiſmos concludere ex vi terminorum, vtpote quia prædicatum concluſionis eſt naturaliter prædicatũ, ſubiectum vero naturaliter ſubiectum. Contra obijcit Alex. aſſerens non eſſe ſimile in ſecunda, & prima. In ſecunda enim cum ſit negatiua, non eſt ex vi terminorum conſtituta, quia poteſt vniuerſaliter in terminis conuerti. Ad primam ergo dicamus mediũ quo ad vnitiuam extremorũ vim in omni figura medium habere vim medij. At quo ad ſitum terminorũ, quibus vtimur in exemplis. In ſecunda figura eſt primum, & habet rationẽ extremi, ideo narratur primo loco. Ad ſecundã dicendum maiorẽ extremitatem eſſe prope medium vt Aues. dicit, quo ad ſitum deſcriptionis terminorũ, quia quando termini deſcribuntur: Primo loco ponitur m, mediũ. Secundo loco ponitur n, maior extremitas. Tertio loco ponitur x, minor extremitas. Vt omnes ſic deſcribantur m, n, x. Vbi ſemper per m, medium intelligi vult. Per n, vero extremitatem maiorem. Per x, denique minorem extremitatẽ. Philoponus vero aſſerit maiorem extremitatẽ eſſe prope mediũ conditione, quia medium bis prædicatur, maior extremitas ſemel. Minor vero extremitas procul eſt a medio, quia nunquã prædicatur. Ad aliam patet ſolu. Eſt enim mediũ per æquidiſtantiã ab extremis, quo ad vim vnitiuam. Quo vero ad ſitum vel conditionẽ alteri extremitatum magis, alteri minus appropinquat. Ad aliam dico quod in hac figura medium ponitur extra extremitates, cũ habeat conditionem prædicati tm̃, vel quia in deſcriptione terminorũ non ponitur inter extremitates, ſed primo loco. Ad aliam dico quod propoſitio maior in hac figura eſt in qua affirmatiuæ vel negatiuæ medium dicitur de prædicato cõcluſionis Minor vero propoſitio, in qua mediũ affirmatiuæ vel negatiuæ dicitur de ſubiecto eiuſdem. Ex ijs patet figuram hanc ſcribi ad modum trianguli: Cuius baſis x, n, refert concluſionem, latus, m, n, refert maiorem. Latus vero m, x, refert minorem, & ſic latera ſunt propoſitiones puncta termini.

Dubitatio prima. — Quæ Herminius.

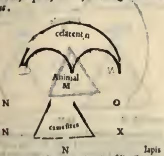
Perfectus quidẽ igitur nõ erit ſyllogiſmus ullo mõ ĩ hac figura. Poſſibile uero erit & uniuerſalibus, et nõ uniuerſalibus exiſtẽtibus terminis, Vniuerſalibus quidẽ exiſtẽtib. terminis, erit ſyllogiſmus quando medium huic quidem omni, illi uero nulli inerit, & ſi ad utrumuis ſit priuatiuũ. Aliter uero nullo modo. Prædicetur enim m, de n, quidẽ nullo. de x, uero omni. Quoniam igitur conuertitur priuatiua, nulli m, inerit n. At m, non x, ſupponebatur, quare n, nulli x, inerit. Hoc enim oſtenſum eſt prius.

Deſcriptio figuræ. — Ceſare.

Com. 45 Hactenus de figura propoſitionibus & terminis, nunc de coniugationibus: Et primo proponit nullum in hac figura ſyllogiſmum eſſe perfectum actu, ſed ſolum poteſtate, quatenus, & vniuerſalibus, & non vniuerſalibus exiſtentibus terminis perfici poteſt conuerſione. Et hoc dicit, perfectus quidem igitur non erit ſyllogiſmus vllo modo actu in hac figura, poſsibile vero erit, vt reducatur ad perfectum, & vniuerſalibus, & non vniuerſalibus exiſtentibus terminis. Et quo ad hoc hæc figura excellit tertiam, quæ non erit poſsibilis, niſi particularibus exiſtentibus terminis. Quo vero modo vniuerſalibus exiſtentibus terminis ſyllogiſmi in hac figura ad perfectos reduci poſsint, primo edocet, cum inquit, vniuerſalibus quidem exiſtentibus terminis, erit ſyllogiſmus per reductionem hoc verum eſt, quando medium huic quidem omni, illi vero nulli inerit, & ſi ad vtrumuis, ſcilicet maiorem vel minorem ſic ſupple additum priuatiuum, quia ſiue maiori, ſiue minori addatur, poteſt ſyllogiſmus per reductionem fieri perfectus. Aliter vero nullo modo, quia fieri non poteſt ſyllogiſmus, nec ſi vtraque propoſitio ſit affirmatiua, nec ſi vtraque fuerit negatiua. Hæc generatim de coniugationibus. Per exempla vero ſpeciatim docet has coniugationes, cum dicit, prædicetur enim m, de n, quidem nullo, de x, vero omni, ſequetur ergo nullum x, eſt n, probat, quia cum conuertatur propoſitio priuatiua in terminis, ſcilicet maior, quæ erat m, n. Tunc nulli m, inerit n. At, m, omni x, ſupponebatur ineſſe in minori propoſitione, erit ergo ſyllogiſmus nullum m, eſt n, omne x, eſt m. Ergo nullum x, eſt n. Quare n, nulli x, inerit in ſecundo primæ, quod eſſe perfectum ſyllogiſmum oſtenſum eſt prius. Patet ergo ſyllogiſmum huiuſmodi poteſtate fieri poſſe perfectum vtpote conuerſione, ſcilicet maioris propoſitionis. Quo vero ad ordinem attinet: Ariſtote. ordinauit prius coniugationem ex maiore vniuerſali negatiua: Illi quæ eſt ex minori vniuerſali affirmatiua, quia hæc vnius conuerſione indiget. Illa vero conuerſione plurium.

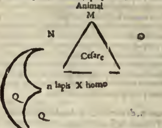
De ordine *Rurſus ſi m, n, quidem omni ineſt x, uero nulli, neque n,*
Cameſtres *x, nulli inerit. Nam ſi m, nulli x, neque x, nulli m, inerit. At uero m, omni n, inerat; Quare x, nulli n, inerit. Facta eſt n, rurſus prima figura. Quoniam autem conuertitur priuatiuum, neque n, nulli x, inerit. Quare erit idem ſyllogiſmus.*

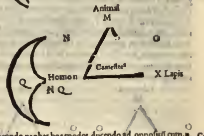

Com. 46 Secunda coniugatio eſt ex maiori vniuerſali affirmatiua, & minori vniuerſali negatiua ſyllogizatur vniuerſalis negatiua: Hoc pacto omne n, eſt m, nullū x, eſt m, ergo nullum x, eſt n. Nam conuerſa minore in terminis, ſyllogizabitur conclusio dicta conuerſa, quibus fit rurſum prima figura hoc pacto omne n, eſt m, nullū m, eſt x, igitur nullum n, eſt x. Dicit, rurſus ſi m, ineſt omni n, x, vero nulli. Tunc nulli x, inerit n, Probatur, nā ſi m, nulli x, ineſt, nec x, nulli m, inerit per conuerſionē in terminis Sumatur ergo hæc pro minore, cum m, omni n, inerat, pro maiori. Tunc conuerſa concluſione x, nulli n, inerit Facta eſt enī rurſus prima figura, quoniā autē conuertitur priuatiuū. Tunc neque n, vlli x, inerit, quare erit idē ſyllogiſmus, qui fuit in ſecūda primæ conuerſis minore & cōcluſione in terminis. Ex ijs patet, q̄ tranſpoſitio nō eſt neceſſaria in reductione, quia vt diximus ſi ſyllogiſmus fit per eſſe in toto vel non eſſe. Minor prima eſt. Secunda maior, ſin autē fit per dici de omni vel de nullo prima eſt maior, ſecūda minor. Ergo trāſpoſitio nō ē neceſſaria ad reductionē ſyllogiſmi.

De trāſpoſitione.

Eſt autem oſtendere hæc, & ad impoſſibile ducentes. Quoniam ergo ſit ſyllogiſmus ſic ſe habentibus terminis, manifeſtum eſt, ſed non perfectus, non.n. ſolum ex ijs, quę ab initio ſumpta, ſed ex alijs perficitur.

Secundo probat hos modos ducendo ad oppoſitū cum.n. ex oppoſito concluſionis cū altera propoſitione infertur oppoſitū alterius. Syllogiſmus eſt neceſſarius. Quod autē ex oppoſito concluſionis cū altera propoſitione ſequatur oppoſitū alterius, deducitur in primo modo, & fiat ſyllogiſmus, nullū n, eſt m, omne x, eſt m, ergo nullū x, eſt n, quia non ſequitur, detur oppoſitum, & erit quoddā x, eſt n. Tūc ex maiore pro maiore, & tali oppoſito pro minore ſyllogizo in quarto primæ oppoſitū concluſionis hoc modo, nullū n, eſt m, hæc erat maior, quoddā x, eſt n, hæc fuit contradictoriū concluſionis. Ergo quoddā x, nō eſt m. At hæc cōcluſio eſt prioris minoris contradictoriū. Dicebatur.n. omne x, eſt m. Ergo ſyllogiſmus eſt vtilis. Secūdus iterum probatur, quia ſyllogizetur ſic omne n, eſt m, nullū x, eſt m, ergo nullū x, eſt n. Nam ſi nō ſequitur, detur oppoſitū cōcluſionis, & erit quoddā x, eſt n. Tunc ſumo maiorē, vt prius videlicet oē n, eſt m, & parte quoddā x, eſt n. Igitur in tertio primæ quoddā x, eſt m, quod eſt minoris prioris ſyllogiſmi cōtradictoriū. ergo ſyllogiſmus fuit neceſſarius. Sed dices cū in ſyllogiſmis, qui probantur ex oppoſito cōcluſionis non ſumitur contrariū concluſionis cū altera propoſitionū, ſicut ſumitur contradictoriū. Dicendū hoc eſſe pro tanto, quia non oportet duorū contrariorū ſi vnū ſit verū, ut alterū ſit falſum, vel ſi alterū ſit falſum, alterum ſit verum. Quia contraria poſſunt eſſe ſimul falſa. At contradictoriorū neceſſario ſi alterū falſum eſt, alterū verū, & ſi alterū verū fuerit, alterū falſum erit. Vnde Ariſt. dicit, eſt autē hæc & ad impoſſibile ducētes. Tacuit autem modum deductionis, quia res facilis eſt, deinde epilogat, & inquit, Quoniam ergo ſit ſyllogiſmus ſic ſe habentibus terminis, manifeſtum eſt non tamen perfectus, cuius cauſam repetit, quia nō perficitur ex ijs ſolū, quæ ſunt ſumpta ab initio.ſ. per dici de omni vel dici de nullo, ſed perficitur alijs.ſ. cōuerſione vnius vel pluriū, & deductione ad impoſſibile. Sed dubitāt quia Ariſto. probat hos modos eſſe neceſſarios per ſyllogiſmū ad impoſſibile. Sed hic ſyllogiſmus nondum patet, & ita ignoto vtetur. Iuniores dixerūt ſyllogiſmū ad impoſſibile, quo ad eam partem, qua oſtenſiuus eſt, ab Ariſto. acceptum eſſe in talium regularū probationem. Quo vero ad eam partē, qua conuerſiuus eſt, declarabitur ſecundo huius, & hoc pacto eo non vtitur Ariſto. Sed hæc ſolutio per difficilis videtur, quia ſyllogiſmus ad impoſſibile ea parte, qua oſtenſiuus eſt, non infert oppoſitum alicuius propoſitionis, ſed ea parte, qua conuerſiuus eſt, cum

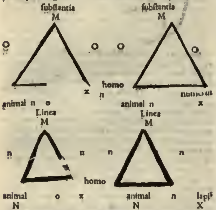
Com. 47
Dubitatio prima

igitur eo Ariſtote. vtatur ea parte, qua infert oppoſitum alterius propoſitionis, videtur eo vti ea parte, qua conuerſiuus eſt. Fortaſſe dici poteſt Ariſtote. eo vti ad confirmandum, & ita non erit inconueniens Ariſtote. eo vti tanquam poſterius notificando. Vel fortaſſe eo vtitur vt naturaliter noto, quia poſterius declarabit ipſum per artem. Secundo quæres propter quid ſi ex contradictorio concluſionis cũ altera propoſitionũ infertur alterius contradictoriũ, ſyllogiſmus eſt neceſſarius. Dicendum quia concluſio ſe habet vt conſequens in ſyllogiſmo, propoſitiones, vt antecedens. Modo principiũ regulatiuum neceſſariarum conſequentiarum eſt, ꝙ quoties ex oppoſito conſequentis infertur oppoſitum totius antecedentis, vel alterius partis cum altera parte ſyllogiſmus fuit conſequentia neceſſaria; Et ſic hæc ſecunda probatio eſt per primũ regulatiuum principium conſequentiarum.

2. dub.

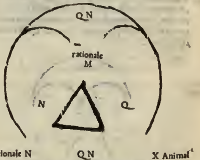
Numerus lapis.

Si autem m, de omni n, & x, prædicetur, non erit ſyllogiſmus. Termini ineſſe, ſubſtantia, animal, homo. Non ineſſe, ſubſtantia, animal, numerus. Medium, ſubſtantia, Nec quando de n, nec de x, nullo prædicetur m. Termini ineſſe, linea, animal, homo, non ineſſe, linea, animal, lapis. Manifeſtum ergo, quoniam ſi ſit ſyllogiſmus ex uniuerſalibus terminis, neceſſe eſt terminos ſic ſe habere, ut in principio diximus. Aliter enim ſe habentibus terminis, non ſit concluſio neceſſaria.

Com.48. Hactenus de ſyllogiſticis coniugationibus, nunc de aſſyllogiſticis, & ſunt duæ, Prima quidem ꝙ ex vtriſque vniuerſalibus affirmatiuis nihil conſtet, & dicit: Si autem m, de omni n, & ſubaudi de omni x, prædicetur, non erit ſyllogiſmus. Hoc probat dando inſtantiam per terminos, & dicit, termini ineſſe ſubaudi ſunt, ſubſtantia, animal, homo. Quoniam ſi omne animal eſt ſubſtantia, & omnis homo eſt ſubſtantia, cum hac ſyllogizandi forma ſtat in veritate omnem hominem eſſe animal. Termini vero non ineſſe ſunt, ſubſtantia, animal numerus. Medium vero vt inquit, in vtraque diſpoſitione eſt ſubſtantia. Quoniam ſi omne animal eſt ſubſtantia, & omnis numerus eſt ſubſtantia, cum ijs ſtat nullum numerum eſſe animal. Quo vero ad verba attinet: Animaduerte in quibuſdam Græcis codicibus legi ἀριθμος, hoc eſt numerus: Vbi patet numerum accipi ſecundum poſitionem Pythagoricorum, qui numerum rerum ſubſtantiam eſſe dixerunt. Hæc de prima aſſyllogiſtica coniugatione. De ſecunda vero ait, ꝙ ex vtriſq; vniuerſalibus negatiuis etiam nihil conſtet. Et dicit, nec quando de n, nec de x, nullo prædicetur m, ſubaudi ſyllogiſmus eſt. Probat dando inſtantiam per terminos, & dicit: Termini ineſſe ſubaudi ſunt, linea, homo: Nam ſi nullum animal eſt linea, & nullus homo eſt linea, cum ijs ſtat omnem hominem eſſe animal. Termini vero non ineſſe ſunt linea, animal, lapis: Quoniam ſi nullum animal eſt linea, & nullus homo eſt linea, cum ijs ſtat nullum lapidem eſſe animal. Deinde epilogat, & dicit, manifeſtum ergo, quoniam ſi ſit ſyllogiſmus ex vniuerſalibus terminis, neceſſe eſt terminos ſic ſe habere, vt in principio diximus, aliter enim ſe habentibus terminis, nõ ſit concluſio neceſſaria. Quo vero ad verba attinet, dixit, nõ ſit concluſio neceſſaria, quia contingenter & quaſi per accidens in terminis conuertibilibus fieri poteſt, vt ſi termini eſſent, homo rationale, riſibile. Nam ſi omne rationale eſt homo, & omne riſibile eſt homo: Sequitur, vt omne riſibile ſit rationale. Non enim hiſce terminis, qui conuertuntur, accipi poſſunt termini omni & nulli eſſendi, ſed hoc eſt per accidens & gratia materiæ, ſiue terminorum. Animaduerſione dignũ, vt iuniores ſentiunt, eſſe huic figuræ proprium, vt propoſitiones ſint diſsimilis qualitatis. Si enim ambæ affirmatiuæ ſint non repugnat aliqua in tertio affirmari, quæ inter ſe negantur, vt homo, & equus in animali. Simili ratione prohibet nihil aliqua in tertio negari, quæ inter ſe affirmantur, vt animal, & homo, in linea. Oportet ergo propoſitiones in hac figura eſſe qualitatis diſsimilis. Et quidem propoſitione quauis affirmatiua, vel negatiua. Quippe cum medium indifferenter extrema tanquam ſibi ſuppoſita reſpiciat.

Cum autem medium ipſum ad alterum extremorum ſumatur uniuerſaliter, ſiquidem ad maius, uniuerſale ipſum collocetur, ſiue affirmatiuum, ſiue negatiuum. Ad minus uero particulare atque oppoſito modo ipſi uniuerſali ſumptum ſit, neceſſe eſt ſyllogiſmum negatiuum particularẽ eſſe, dico autem oppoſito modo hoc pacto, ut ſi uniuerſale ſit negatiuum, particulare ſit affirmatiuum. Vel ſi uniuerſale ſit affirmatiuum, particulare ſit negatiuum. Nam ſi m, nulli quidem n, inſit x, uero alicui, neceſſe eſt ipſum n, alicui x, ineſſe, negatiuum ſi quidem conuertatur n, ſane nulli inerit m, at ipſum m, alicui inerat x. Quare n, alicui x, inerit ſit enim ſyllogiſmus per primam figuram.

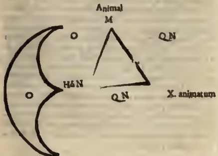

In rationale N QN X Animal

Hactenus de vniuerſalibus, nunc de particularibus. Et primo generatim ſumit omnes vtiles. Secundo ſpeciatim docet eas per exempla. De primo inquit, cum autem medium ipſum ad alterum extremorũ quoduis ſumatur vniuerſaliter. Si quidem ad maius vniuerſale ipſum collocetur, ſiue affirmatiuum, ſiue negatiuum. Ad minus vero particulare atque oppoſito modo ſecundum qualitatem ipſi vniuerſali ſumptũ ſit, neceſſe eſt ſyllogiſmum negatiuum particularem eſſe. Et exponit ſe & inquit, dico autem oppoſito modo, hoc pacto, vt ſi vniuerſale ſit negatiuum, particulare ſit affirmatiuum. Vel ſic contra vniuerſale ſit affirmatiuum particulare ſit negatiuum. Hæc Ariſto. generatim, ſpeciatim autem inquit. Nã ſi m, nulli quidem n, inſit x, vero alicui neceſſe eſt ipſum n, alicui x, ineſſe. Probat per conuerſionem maioris in terminis, & inquit, negatiuum ſiquidem conuertatur n, ſane nulli inerit m, at ipſum m, alicui inerat x. Quare n, alicui x, inerit. Fit enim ſyllogiſmus rurſus ſic ipſa maiore conuerſa, per primam figuram. Com.49.

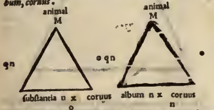
Rurſus ſi m, quidem omni n, inſit x, uero alicui non inſit, neceſſe eſt n, alicui x, non ineſſe. Nam ſi omni inſit, & Baroco.
m, prædi-

m, prædicabatur de omni n, neceſſe eſt m, omni x, ineſſe. Sed ſupponebatur alicui non ineſſe. Et ſi ipſum m, n, qui dē omni inſit x, autem non omni, erit ſyllogiſmus, quòd non omni x, inſit n, demonſtratio autem eadem eſt quæ antea

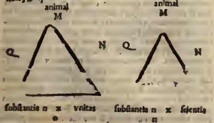

Com̃. 30. Secunda coniugatio eſt ex vniuerſali affirmatiua & particulari negatiua. Inquit: rurſus ſi m, qoidem omni n, inſit x, vero alicui non inſit, neceſſe eſt n, alicui x, non ineſſe. Probat hanc deductionem ad impoſsibile. Nã ſi omni inſit, quod eſt contradictorium concluſionis, & m, prædicabatur de omni n. Neceſſe eſt m, omni x, ineſſe. Nam ſi omne n, eſt m, & omne x, eſt n, per te: Igitur omne x, eſt m. At ſupponebatur alicui non ineſſe. Hæc igitur deductio fit ſumendo cõtradictorium concluſionis pro minore & maiore eadem quæ erat prius, inferendo contradictorium minoris. Hæc de particularibus. De indefinitis vero inquit & ſi ipſum m, omni quidem n, inſit vt prius x, autem non omni indefinite. Demõſtratio autem eſt, quæ antea videlicet ſumendo contradictorium concluſionis inferendo contradictorium minoris.

Sin autem de x, quidem omni, deque, n, non omni prædicetur, non erit ſyllogiſmus. Termini eſſendi ſumantur animal, ſubſtantia, coruus. Non eſſendi uero animal, album, coruus.

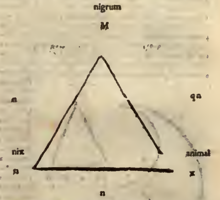

Præterea neque ſi de x, quidem nullo, deque, n, aliquo prædicetur, ſyllogiſmus erit. Termini eſſendi ſumantur, animal ſubſtantia unitas. Non eſſendi uero, animal, ſubſtantia, ſcientia. Igitur cum uniuerſale atque particulare oppoſito ſumantur modo, dictum eſt quando erit ſyllogiſmus, & quando non erit.

Docet nunc aſſyllogiſticas particulares, & primo per contrapoſitionem in qualitate, & inquit. Sin autem de x, quidem omni deque, n, non omni ſiue particulariter ſiue indefinite, Non erit ſyllogiſmus, & ita ex minore vniuerſali affirmatiua, maiore particulari negatiua, nihil conſtat. Docet abundare terminis, & inquit termini eſſendi ſumantur ſubſtantia, animal, coruus. Nam ſi aliqua ſubſtantia non eſt animal Et omnis coruus eſt animal, cum his ſtabit omnem coruum eſſe ſubſtantiam. Non eſſendi vero animal album coruus. Nam ſi quoddam album non eſt animal, & omnis coruus eſt animal, cum ijs ſtabit nullum coruum eſſe album. Hæc eſt prima, dat ſecundam & inquit: Præterea neque ſi de x, quidem nullo. Deque n, aliquo prædicetur: Syllogiſmus erit. Et ſic ex minore vniuerſali negatiua maiore particulari affirmatiua nihil conſtat. Termini eſſendi ſumantur animal ſubſtãtia vnitas. Nã ſi quædam ſubſtantia ſit animal. Et nulla vnitas ſit animal, cum ijs ſtabit omnem vnitatem eſſe ſubſtantiam. Et vtitor vnitate more pitagorico, qui numeros ſubſtantias fecit. Non eſſendi vero animal, ſubſtantia, ſcientia. Nam ſi quædã ſubſtantia ſit animal, & nulla ſcientia ſit animal. Cum ijs ſtat nullam ſcientiam eſſe ſubſtantiam. Epilogat & inquit igitur cum vniuerſale atque particulare oppoſito ſumuntur modo, dictum eſt quando erit ſyllogiſmus, & quando non erit. Com̃ 31

Cum autem conformes ſint propoſitiones ipſe, aut negatiuæ ambe, aut affirmatiuæ, nullo pacto erit ſyllogiſmus. Sint enim primo negatiuæ ambe, & uniuerſale ipſum ad extremum maius conſtituatur: Vt m, nulli n, Alicui vero non inſit x, poterit igitur & omni, & nulli x, ineſſe n, Termini quidem non eſſendi ſumantur nigrum nix animal.

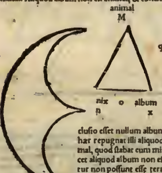

Nunc docet aſſyllogiſticas ex propoſitionibus in qualitate conſimilibus, & primo ſumit omnes aſſyllogiſticas generatim. Secundo ſpeciatim. Generatim quidem inquit cum autem conformes ſint propoſitiones ipſe hoc eſt aut ambe negatiuæ, aut ambe affirmatiuæ, nullo pacto erit ſyllogiſmus. Hæc Ariſto. generatim. Speciatim inquit ſint enim primæ negatiuæ ambe, & vniuerſale ipſum ad extremum maius conſtituatur; Supple & particulare ad extremum minus: Dico ſupple hoc modo non eſſe ſyllogiſmum vt per exemplum m, nulli quidem n. Alicui vero inſit x. Poterit igitur terminis ſic diſpoſitis, cum propoſitionibus illis & omni & nulli x, ineſſe n. Statuit terminos non eſſendi, & inquit termini quidem non eſſendi ſumantur nigrum nix animal. Nam ſi nulla nix eſt nigra, & aliquod animal non eſt nigrum, Cum ijs ſtat nullum animal eſſe niuem. Com̃. 32.

Termini uero omni ineſſendi ſumi non poſſunt: Si m, alicui quidem x, inſit. Alicui uero non inſit. Nam ſi n, quidē

omni inſit x. Inerat autem m, nulli n. Ipſum igitur m, nulli x, inerit. At alicui ineſſe ſupponebatur.

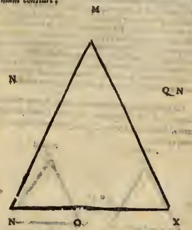
Hactenus docuit in hac aſſyllogizatione terminis abundare, quibus nulli ineſſe contingit. Diſputat nunc verum poſſumus abundare terminis omni ineſſendi. Et tenet, & probat q non: Ad cuius euidentiam animaduerſione dignum vt dicebatur particularem negatiuam bifariam eſſe. Alteram quidẽ veram propter vniuerſalem ſibi ſubalternam vt aliquis homo non eſt lapis. Hæc enim vera eſt quia ſecundum rẽ nullus homo eſt lapis. Alteram autem veram ſuapte natura, quia eſt de ineſſe in materiæ contingenti ceu aliquis homo non eſt albus. Nam aliquis non eſt albus, vt Ethiops. Aliquis eſt albus vt Scytha. Differunt autem hæ, nam particularis eiuſmodi de re contingenti conuertitur ad oppoſitam qualitatem. Si enim aliquis homo non eſt albus, etiam aliquis eſt albus, aliter non eſſet particularis de re. Particularis autem primo modo non conuertitur. Non enim quia aliquis homo non eſt lapis, aliquis homo eſt lapis: Illa enim ſecundum rem eſt vniuerſalis. Ex iis ſequitur in particularibus de re quicquid contradicit, vni, contradicere alteri. Quicquid enim contradicit illi aliquis homo non eſt albus, contradicit illi aliquis homo eſt albus. Sunt.n. ambe & æquiualentes, & conuertibiles. At particularibus primo modo ſecus eſt. Nõ enim quicquid cõtradicit illi aliquis homo non eſt lapis Contradicit illi aliquis homo eſt lapis. Huius rei cauſa eſt, quia particulares primo modo ſunt de re vniuerſali. Particulares vero ſecundo modo ſunt de re particulari. Per hæc igitur Ariſtoteles probat in eiuſmodi aſſyllogizatione non poſſe dari terminos omni ineſſendi quando in illa minor ipſa ſit particularis de re. Dicebatur enim abundare terminis eſſendi vel non eſſendi eſſe, quãdo illis conſtitutis in ſimili forma, datur concluſio non repugnans propoſitionibus, vel alteri, vel alicui quod conuertitur cum altera propoſitionum. At in eiuſmodi aſſyllogizatione termini eſſendi dant concluſionem repugnantem aut minori aut ei quod cum minore conuertitur. Et ſic dari non poſſunt. Exemplum vbi termini ſunt animal nix album. Minor erit quoddam album non eſt animal, cuius æquiualens erit aliquod album eſt animal. Vbi itaque acciperetur hæc cõcluſio omne album eſt nix, & fieret ille ſyllogiſmus nulla nix animal. Aliquod album non eſt animal, & concluſio ſit omne album eſt nix, Tũc ſũpta maiore, & hac cõcluſione pro minore, hoc modo nulla nix animal. Omne album nix, concluſio eſſet nullum album animal. At hæc repugnat illi aliquod album animal, quod ſtabat cum minore videlicet aliquod album non eſt animal. Igitur non poſſunt eſſe termini eſſendi.

Qualeſ termini eſſendi, vel non eſſendi.

Hinc ſomme quot requirũtur ad terminos vt ſint eſſendi vel non eſſendi. Primo vt omnes propoſitiones ſint vere. Quia in ſyllogiſmis poſſunt dari termini eſſendi & non eſſendi non ſeruata veritate. Secundo vt omnes conformes ſint conformes qualitate quantitate, & figura. Tertio vt concluſio vniuerſaliter & negatiuæ & affirmatiuæ ſtet cum propoſitionibus. Quarto quòd nec repugnet omnibus, vel alteri, vel alicui cum altera compoſsibili. Et ſic defectu quarte in eiuſmodi aſſyllogizatione diſponi non poſſunt termini omni ineſſendi. Nam concluſio minori repugnat, aut alicui cum minore compoſsibili. Vt patet ſumendo maiorem, & ipſam pro minore inferendo oppoſitum compoſsibilis cum minore, Inquit termini vero omni ineſſendi ſummi nõ poſſunt: Si m, alicui quidem x, inſit. Alicui vero non inſit, hoc eſt ſi minor ſit particularis de re. Cuius rationẽ ſubſcribit, & inquit. Nam ſi n, quidem omni inſit x, vt ſit concluſio omne album nix: Inerat autem m, nulli n. Hoc eſt erat autem maior nulla nix eſt animal. In ſecundo primæ erit ſyllogiſmus igitur m, nulli x, inerit hoc eſt igitur nullum album animal. At alicui ineſſe ſupponebatur, quia ſumptum fuit aliquod album non eſt animal, quod fuit particulare de re, & ſic concluſio repugnat minori. Non poſſunt igitur termini eſſendi dari. Ambiges quod non poſſunt dari per ſub acceptionem ad album, vt fuit dictum in aſſyllogizationibus primæ figuræ, ſumendo ſub alio cygnum & glaciẽ. Nam erit nix de cygno quidem nullo. De glacie vero omni dicta. Dici poteſt quòd nec ſic dari poſſunt, quia cum concluſio ſit vniuerſalis. Licet ex maiore cum concluſione ſemper inferre oppoſitum eius quod cum minore erat compoſsibile. Sic autem fieri non poteſt in prima figura, quia ſumendo maiorem & concluſionem erit ſyllogiſmus ex ambabus affirmatiuis in ſecunda figura, & ita in eiuſmodi aſſyllogizatione, nec ſimpliciter, nec per ſubacceptionem ſummi poſſunt termini. In prima autem ſaltem per ſubacceptionem. Solutio

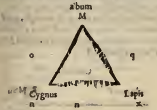
Hoc igitur pacto termini eſſendi ſummi nõ poſſunt. Sed ex indefinito erit oſtendendum. Nam cum verum ſit m, alicui x, non ineſſe, Si & nulli inſit. Atque cum nulli inſit. Non erat ſyllogiſmus: Perſpicuum neque nunc ſyllogiſmum conſtare,

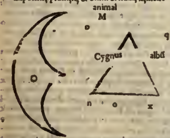
Docet nunc quonam modo ſit illud oſtendendum, & vult eſſe oſtendendum ex indefinito. Erat enim (vt dixi) maxima quicquid non ſequitur ad vniuerſale antecedens aliquo coaſſumpto. Nec ſequetur ad conſequens eodem coaſſumpto. Et ita quicquid non ſequitur ad minorem vniuerſalem negatiuam coaſſumpta maiore vniuerſali negatiua, nec ad minorem particularem negatiuam ſequetur eadem aſſumpta. Habet nanque vniuerſale vt antecedens. Particulare vero vt conſequens. Dicitur autem hæc oſtenſio ex indefinito, aut quia eſt ex vniuerſali, quæ indefinita ſiue indifferens cauſa veritatis particularis, vel quia eſt ex minore indefinita, quæ habet vim vniuerſalis. Inquit hoc igitur pacto termini eſſendi ſummi non poſſunt. Vt ratione nunc patet. Propterea dat regulam qua poſſit oſtendi. Et inquit ſed ex indefinito erit oſtendendum. Nam cum verum eſt m, alicui, x, non ineſſe. Si & nulli ſupple, x, inſit. Hoc eſt propter vniuerſalem illam nullum x, eſt m. Atque cum nulli inſit dicebatur non eſſe Syllogiſmum. Ex minore enim vniuerſali negatiua nihil conſtare diximus, perſpicuum neque nunc Syllogiſmum conſtare. Ex iis tollitur contradictio. Nam primo dixit poſſe ſummi terminos eſſendi, & non eſſendi. Deinde probat Solutio cõtradictionis

non poſſe ſumi terminos eſſendi. Tollitur enim, nam primo dixit dari poſſe virtute vniuerſali ſibi ſubalternæ. Deinde dixit dari non poſſe virtute propria. Hæc Ariſto. in hac obſcura ratione.

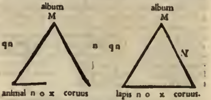
Rurſus ſint ambe propoſitiones affirmatiue, collocetur-que uniuerſale ſimiliter. Ceu m, omni quidem n. Alicui uero inſit x, poteſt ipſum n, & omni & nulli x, ineſſe. Termini nulli ineſſendi ſumantur album Cignus lapis. Omni uero ineſſendi eandem ob cauſam quam antea diximus: Sumi non poſſunt, ſed ex indefinito eſt oſtendendum.

Com. 55. Hactenus ſi conformes ſint negatione docuit non eſſe ſyllogiſmum. Nunc ſi conformes ſint affirmatione. Et vult ex ambabus affirmatiuis vniuerſali ipſo addito ad maiorē, particulari ad minorem non eſſe Syllogiſmum. Huius terminos nulli ineſſendi abundare docet. Sed omni ineſſendi probat non poſſe ſumi per eandem quam dixit rationem. Nam ex cō cluſione cum maiore concluditur in primo primæ oppoſitū eius quod cum minore erat cōpoſſibile. Nam concludit vniuerſalis affirmatiua, quæ cum maiore vniuerſali affirmatiua. Infert aliam vniuerſalem affirmatiuam, quæ contradicit particulari negatiuæ, quæ cum minore erat compoſſibilis. Præterea ait hoc eſſe oſtendendum ex indefinito: Nam ſi ex maiore vniuerſali affirmatiua & minore vniuerſali affirmatiua nō fit ſyllogiſmus: Nec ex minore particulari affirmatiua erit Syllogiſmus. Quod enim non ſequitur ad antecedens aliquo coaſſumpto, nec ad cōſequens aſſumpto eodem ſequetur. Inquit rurſus ſint ambe propoſitiones affirmatiuæ. Collocetur que vniuerſale ſimiliter ad extremum maius, & particulare ad extremum minus. Supple nec ſic eſt Syllogiſmus: Ceu. m, quidem omni, n, inſit. Alicui vero, x, inſit, poteſt terminis ſic diſpoſitis, ipſum, n, & omni & nulli, x, ineſſe. Termini nulli ineſſendi ſumantur albū cygnus lapis. Nam ſi omnis cygnus albus & quidā lapis albus, cū his ſtat nullum lapidem eſſe cygnum. Omni vero ineſſendi ob eandem cauſam quam prius diximus. Sumi non poſſunt: Ex eo quia ex concluſione pro minore & maiore concludetur aliquod incompoſſibile minori. Propterea ſubſcribit regulam, qua oſtenditur, & inquit ſed ex indefinito eſt oſtendendū. Nā quod non ſequitur ad minorē vniuerſalem affirmatiuā, quæ eſt vt indefinita aliquo coaſſumpto, nec ad particularem minorem affirmatiuam ſequi poteſt illo coaſſumpto. At oſtenſum eſt ex vniuerſalibus ambabus affirmatiuis nihil ſequi. Igitur nec ſic erit ſyllogiſmus.

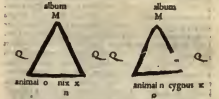

At ſi uniuerſale ad extremum minus ponatur, atque, m, nulli quidem, x. Ipſi autem, n, alicui non inſit, fieri poteſt ut, n, & omni & nulli, x, inſit. Termini eſſendi album animal coruus ſumantur. Non eſſendi albū lapis coruus.

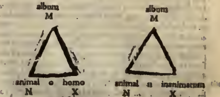
Rurſus docet inutiles quando propoſitiones ſunt conformes, ſed mutat vniuerſale, & incipit a negatiuis, & inquit at ſi vniuerſale ad extremum minus ponatur. Et particulare ſupple ad extremum maius: atque, m, nulli quidem, x. Ipſi vero. n. alicui nō inſit, fieri poteſt vt, n, & omni & nulli, x, inſit. Deinde docet abundare terminis, & inquit termini eſſendi ſumantur album animal coruus. Nam ſi quoddam animal non eſt album, & nullus coruus eſt albus: Cum ijs ſtat omnē coruū eſſe animal. Non eſſendi vero ſumantur album lapis coruus. Nam ſi quidam lapis non eſt albus, & nullus coruus ſit albus: Cum his ſtat nullum coruum eſſe lapidem. Hæc de negatiuis. Com. 56.

Sin uero ambe propoſitiones affirmatiuæ ſint: Termini quidem non eſſendi ſumantur album animal nix. Eſſendi uero album animal Cygnus. Perſpicuum igitur cum conformes ſint propoſitiones, & altera uniuerſalis, & altera particularis ſumatur nullo pacto fieri ſyllogiſmum.

Secundo docet ſi ambe ſint affirmatiuæ & inquit ſin vero ambe propoſitiones affirmatiuæ ſint, & ſupple maior particularis, minor autem vniuerſalis: Termini quidem nō eſſendi ſumantur album animal nix. Nam ſi quoddam animal album, & omnis nix alba. Cum ijs erit nulla nix animal. Eſſendi vero album animal Cygnus albus: Cum ijs erit omnis Cygnus animal. Epilogat & inquit perſpicuum igitur cum conformes ſint propoſitiones in qualitate, & difformes in quantitate quia altera ſit vniuerſalis, altera particularis ſumatur, nullo pacto fieri Syllogiſmū. Hæc de cōformibus in qualitate. Com. 57

Præterea nec erit ſyllogiſmus ſi utrique alicui inſit, aut non inſit. Vel alteri quidem alicui inſit. Alteri uero alicui non inſit. Aut utrique non omni uel indefinite uel inſit uel non inſit. Termini communes omnium, eſſendi quidem ſumantur album animal homo. Non eſſendi uero album animal inanimatum.

Com. 58. Quatuor triplicitas in his verbis indicat inconnexiones, quarum prima ex ambabus particularibus affirmatiuis, & hoc inquit. Præterea nec erit Syllogiſmus ſi vtrique alicui inſit ſupple, m, ipſum. Secunda ex ambabus particularibus negatiuis, & hoc inquit aut non inſit. Tertia ex altera illarum affirmatiua altera negatiua, & hoc ſiue maior ſiue minor ſic vel ſic, & hoc inquit vel alteri quidem alicui inſit. Alteri vero alicui non inſit. Et ſic ſunt quatuor. Similiter quatuor aliæ eſſe poſſunt ſi ambe ſint indefinite. Et hoc inquit aut vtrique non omni ſiue indefinite quod idem eſt vel inſit vel non inſit, vel huic quidem inſit, illi vero non inſit. Docet abundare terminis & quod dicit exemplo patet.

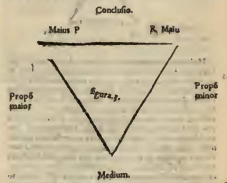
Patet igitur ex ijs quæ dicta ſunt, Syllogiſmum neceſſario fieri ſi termini ſic inter ſe diſponantur uti diximus. Atque ſi ſyllogiſmus ſit. Ita terminos inter ſe neceſſario diſpoſitos eſſe, vt conſtituimus. Perſpecuum etiam omnes ſyllogiſmos qui in hac figura conficiuntur imperfectos eſſe. Omnes ſiquidem quibuſdam ſumptis perficiūtur, quæ quidem aut in terminis ipſis neceſſario inſunt, aut ut ſuppoſitiones ponuntur. Veluti cum per impoſſibile deduximus, Rurſus patet nullum in hac figura ſyllogiſmum affirmatiuum effici, ſed omnes negatiuos confici ſiue uniuerſales, ſiue particulares fuerint,

Com. 59. His ſic examinatis. Primo epilogat coniugationes, & inquit patet igitur ex ijs quæ dicta ſunt. Syllogiſmum neceſſario fieri ſi termini ſic inter ſe diſponantur vti diximus. Atque ſi ſyllogiſmus ſit, ita terminos inter ſe neceſſario diſpoſitos eſſe vt conſtituimus. Hæc quo ad coniugationes. Deinde epilogat naturam talium ſyllogiſmorum, Et inquit perſpicuum etiam omnes ſyllogiſmos qui in hac figura conficiuntur imperfectos eſſe. Cuius cauſam repetit ex eo quia aut per proprias terminorum affectiones perficiuntur vt per conuerſiones, aut per ſuppoſitiones, quibus deducitur ad impoſſibile. Et hoc inquit omnes ſiquidem quibuſdam ſumptis perficiantur. Quæ quidem aut in terminis ipſis neceſſario inſunt vt conuerſiones. Aut vt ſuppoſitiones ponuntur veluti cum per impoſſibile deduximus. Hæc quo ad ſyllogiſmorum naturam. Deinde epilogat quo ad ſyllogiſmorum qualitatem, & inquit rurſus patet nullum in hac figura ſyllogiſmum affirmatiuum effici. Sed omnes negatiuos confici ſiue vniuerſales, ſiue particulares ſint. Hæc de qualitate. Quo vero ad verba attinet, debes ſcire conuerſionem eſſe terminorum affectione. Quatenus per conuerſionem termini afficiuntur tranſpoſitione, & ordine. Et propterea ait quæ quidem aut in terminis ipſis inſunt neceſſario. Et hæc ſyllogiſmorum reductio, ſiue perfectio oſtenſiua eſt, Per ſuppoſitiones vero intelligit ſyllogiſmum ad impoſſibile. Nam in illo ab aduerſario conceditur oppoſitum concluſionis, quam quidem aſſumens arguens cum altera propoſitionum infert oppoſitum alterius. Sed quia hoc facere non poteſt, niſi aduerſarius concedat oppoſitum concluſionis. Propterea oſtenſio dicitur ex ſuppoſitione. Quibus perſpicuum tranſpoſitionē propoſitionum non eſſe ſyllogiſmi principium reductiuum, vt ſentiunt ſorticolæ. Animaduerſione dignum differre, ſyllogiſmum ex ſuppoſitione, & conuerſiuum. Syllogiſmus enim conuerſiuus in ſecundo Priorum. declaratur. In illo enim arguens non intendit concluſionem. Sed ex oppoſito concluſionis cum altera propoſitionum, intendit oppoſitum alterius pro vltima concluſione. Et propterea conuerſiuus dicitur. Syllogiſmus vero ex ſuppoſitione eſt a conſenſu reſpondentis, & eſt oſtenſiuus. Nam ſumpto conſenſu reſpondentis in concluſione, cum alia propoſitione infertur oppoſitum alterius. Sed nō vt vltimo intentum, ſed vt oſtendatur priorem concluſionem fuiſſe veram. Et hunc ſyllogiſmum ad impoſſibile eſſe dixit, qui tamen ſecundum rei veritatem eſt oſtē ſiuus ex ſuppoſitione. Et hoc modo Ariſtoteles nihil ignoti accepit ad probationem ſui propoſiti. Cum hic ſyllogiſmus

Excuſatio vt ipſe ſumit oſtenſiuus ſit. Nam per ipſum non niſi concluſio intenditur, & non conuertere ad oppoſitum alterius propoſitionis. Multa circa eiuſmodi figuram diſputant Iuniores, quæ quidem cum minus ad verborum Ariſtotelis intellectū faciant, bona ratione prætermittimus. Noſtra nanque intentio non eſt niſi verba interpretari Ariſtotelis, & illa tranſlata exponere. Ea quoque addere, quæ ad verborum faciunt intellectum.

De tertia figura.

At ſi eidem, alterum quidem omni. Alterum autem nulli, aut utrunque, uel omni, uel nulli ineſt. Figurā quidem talem appello tertiam. Medium uero in ipſa id dico, de quo utraq; prædicantur. At extrema ea quæ prædicantur, Maius quidem extremum id nuncupo, quod e medio ipſo longius eſt. Minus uero quod eidem propinquius eſt. Medium uero ipſum, extra quidem extrema ponitur, poſitione tamen ultimum eſt.

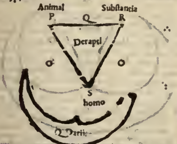
Com. 60. Et de tertia vult tranſigere. Quam quidem Boetius deſcribit. Et inquit tertia figura eſt, quoties ambo extrema de eodē prædicantur medio. Cui Ariſto. addit aut vniuerſaliter affirmatiuæ, aut vniuerſaliter negatiuæ, aut vniuerſaliter affirmatiuæ in vna, & vniuerſaliter negatiuæ in altera. Tacet autem particulares, quia in vniuerſalibus continentur, Inquit at ſi eidem medio ſiue ſubiecto, alterum quidem extremorum inſit omni illi, alterum autem nulli illi, aut vtrunque vel omni illi, vel nulli illi ineſt, figuram quidem talem appello tertiam. Et cum ipſe ſolus vt ſtudioſus geometriæ terminorum diſpoſitionem talem figuram vocauit. Ideo dixit appello. In quibus verbis & vtiles & inutiles tetigit coniugationes, vt in cæteris figuris fecit. Hæc de figura. De terminis inquit medium vero in ipſa id dico. De quo vtraque extrema prædicātur. Et ita medium eſt quod vtrique ſubijcitur vt Boetius dixit. Hæc de medio. Et de extremis inquit at extrema ea appello quæ prædicantur de medio. Hæc de extremis generatim, de ipſis ſpeciatim īquit, Maius quidem extremū id nuncupo, quod e medio ipſo longius eſt. Et intellige longius proprietate & pōne. Proprietate quidē, quia eſt prædicatū tantum, & nullo modo ſubiectū. Pōne vero, quia dum docet abundare terminis primo loco ſcribitur. Minus vero quod eidē propinquius eſt. Proprietate quidem, quia ſaltem in concluſione ſubijcitur. Poſitione vero, quia dum docet terminis abundare ipſum iuxta medium ſtatuit. Hæc de extremis ſpeciatim. Sed cum in hac figura medium non ſit medium poſitione & proprietate vt inerat medium ipſum in prima figura. Sed tantum virtute, quatenus eſt extremorum coniunctiuum, nec ordinetur ſecundum ſubijci & prædicari, nec in medio terminorum ſcribatur. Inquit mediū vero ipſum extra quidem extrema ponitur, ſcilicet dignitate. Poſitione tamen vltimum eſt, quia vltimo loco deſcribitur. Quo fit vt medium ipſum proprietate extremum ſit, quia ſubijcitur tantum. Virtute vero medium eſt, quia extrema coniungit. Hæc de terminis. Ani

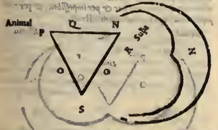
maduer-

maduerſione dignum figuram hanc vt triangulus figurari. Sed euerſus eſt ad differentiam ſecundæ figuræ. Huius figuræ puncta angulorum ſunt p, r, s, quæ quidem tres lineas conſtituunt inſtar trium propoſitionum ſyllogiſmi. Quarum quidem linea p, s, repræſentat maiorem hanc s, eſt p, linea vero r, s, repræſentat minorem hanc s, eſt r. Linea autem p, r, quæ eſt baſis repræſentat baſem ſiue concluſionem ſyllogiſmi.

Opi. Auer. Auerroes vero hanc figuram tertiam vult eſſe naturalem. Tum quia in illam homines per impetũ incurrunt, nulla præcedente diſciplina in ipſa dianoea ſiue parte cogitatiua. Tum quia nihil plus concluditur concluſione, quæ per ſyllogiſmum concluditur.

Perfectus igitur nec in hac figura conficitur. ſyllogiſmus. Poteſt tamen perfici & vniuerſales & particulares ſi ſumantur ad medium termini ipſi. Vniuerſales quidem ſi ſumantur termini. Nam cum & p, & r, omni s, inerint. Syllogiſmus erit, quòd alicui r, p, inſit neceſſario affirmatiuum namq; cum conuertetur, ipſum s, alicui r, inerit. Quare cum ipſi s, omni quidem inerat p. Ipſi autem r, alicui, inſit s, neceſſario p, alicui r, inerit. Fit. n. ſyllogiſmus per primam figuram. Præterea etiam id eſt per impoſſibile oſtendi poteſt. Inſuper expoſitione fieri poteſt oſtenſio, nam cum vtrunq; omni s, inſit. Si aliquid ipſorũ s, ſumatur ceu enim huic profectò & p, & r, inſunt, quare alicui r, p, inerit. Darapti.

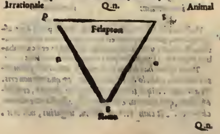

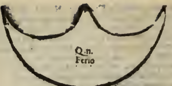

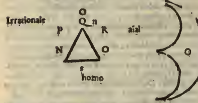
Hactenus de figura & terminis. Nunc de ſyllogiſmorum huius figuræ natura tranſigit, & inquit perfectus igitur nec in hac figura conficitur ſyllogiſmus. Poteſt tamen perfici & vniuerſales & particulares ſi ſumantur termini ipſi ad medium. Et primo docet perficere vniuerſales, deinde particulares. Et inquit vniuerſales quidem ſi ſumantur termini, nam ſi ambæ propoſitiones ſunt vniuerſales affirmatiuæ concluſio eſt particularis affirmatiua, & hoc inquit. nam cum & p, & r, omnis s, inerint. Syllogiſmus erit q alicui r, p, inſit neceſſario. Docet aũt eiuſmodi ſyllogiſmum trifariã perfici. Primo conuerſione minoris, nam ſic fit rurſus prima figura. Secundo oſtenſione per impoſſibile ſumpto videlicet oppoſito concluſionis cum minore inferendo oppoſitum maioris. Tertio expoſitione, ſiue ſyllogiſmo expoſitorio. De primo inquit affirmatiuum namq; cum conuertetur, ipſum s, alicui r, inerit, & ſic minor erit quoddam r, eſt s. Tunc totum ſyllogiſmum conficiendo inquit, quare cum ipſi s, omni quidem inerat p. Ipſi autem r, per conuerſionem alicui inſit ipſum s, neceſſario p, alicui r, inerit. Fit. n. ſyllogiſmus per figuram primam. Hæc de primo. De ſecundo inquit præterea idem etiam per impoſſibile oſtendi poteſt. Sed quoniam modo, ſubiicit. Fit autem ex oppoſito concluſionis ſumpto pro maiore. Et minore eadem concludendo oppoſitum maioris. Eſt enim oppoſitum concluſionis nullum r, eſt p. Cui addo minorem videlicet omne, s, eſt r. Concluſio erit q nullum s, eſt p. Hoc autem eſt contrarium maioris. Hæc de ſecundo. De tertio inquit inſuper expoſitione fieri poteſt oſtenſio, ſumendo indiuiduum vel aliquod ſenſile ſub medio contentum. Supponit. n. Ariſtoteles regulã illam, quicquid ſequitur ad præmiſſas ſingulares, ſequitur ad præmiſſas vniuerſales. Cuius regulæ cauſa eſt, nam ſingulares propoſitiones ſunt vt conſequens. Vniuerſales autem vt antecedens. Modo quicquid ſequitur ad cõſequens, ſequitur ad antecedens, & non econtra. Inquit nam cum vtrunq; omni s, inſit. Si aliqud ipſorum s, ſumatur ceu enim. Vt illius aut indiuiduum, aut ſenſile, huic profectò & p, & r, inſunt. Quare alicui r, p, ipſum inerit. Nam ſi hoc demonſtrato enim eſt p, & hoc demonſtrato eodem enim eſt r, neceſſario aliquod r, eſt p. Dubitauerit forte quiſpiam cur ſyllogiſmos tertiæ expoſitione probauit, & non particulares primæ, nec particulares ſecundæ. Daucus ſentit ſolum in hac figura fieri poſſe expoſitionem ſiue ſyllogiſmum expoſitorium. Non autem in prima aut ſecunda. Nam cum mediũ debeat eſſe res demonſtrata, id eſſe non poteſt niſi ſit vtrique ſubiectum. Hac ratione ait tacuiſſet in illis figuris. Sed an in cæteris figuris fieri poſſit expoſitio, ſiue deſignatio, ſiue ſyllogiſmus expoſitorius, poſtea proprio loco diſputabitur. Nunc vero in prima figura id non feciſſe ſcias, quia illi perfecti ſunt omne. In ſecunda vero, quia expoſitorius ſyllogiſmus nullus eſt negatiuus, niſi medium ſit hoc aliquid ſumptũ. Frequenter enim in expoſitorio negatiuo minor falſa eſt. Hæc enim quidam hypocentaurus non currit, non poteſt ex poſitione probari, nam licet illa hoc demonſtrando hyppocentaurum non currit, ſit vera. Hæc tamen falſa eſt, hoc eſt hyppocentaurus. Propterea in negatiuis non fit. Sed vtrum poſſit fieri etiam in his, poſterius dicemus.

Com. 63. Dubiũ. Solutio Dauci. Propria ſolutio.

Rurſus ſit r, quidem omni inſit s, p, autem nulli inſit, erit ſyllogiſmus, quo p, alicui r, neceſſario non ineſſe concluditur. Idem namq; demonſtrationis erit modus, ſi r, s, propoſitio conuertatur. Demonſtrabitur etiam per impoſſibile. Velut i primus modus demonſtratus eſt. Felapton.

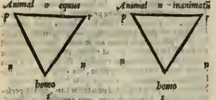

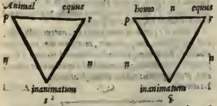

Com. 62. Secunda eſt ex vniuerſali negatiua maiore, vniuerſali affirmatiua minore. Nam conuerſa minore, erit rurſus prima figura. Inquit rurſus ſi r, quidem omni inſit s, p, autem nulli inſit, erit ſyllogiſmus, quo concludetur p, alicui r, neceſſario non ineſſe. Idem nanq; demonſtrationis erit modus ſi r, s, quæ fuit minor in parte conuertatur. Secundo probat idem per impoſſibile, nam ſumpto oppoſito concluſionis pro maiore, & minore pro minore, erit concluſio contraria maiori. Inquit demonſtrabitur etiam per impoſſibile veluti primus modus demonſtratus. Per expoſitionem vero non, quia nullus eſt negatiuus expoſitorius, niſi ſubiectum conſtet vt dicemus.

At ſi r, quidem nulli p, vero omni s, inſit, non erit ſyllogiſmus. Termini quidem eſſendi ſumantur animal equus homo, non eſſendi vero animal inanimatum homo.

Neq; ſyllogiſmus erit cum vtrunq; de nullo s, prædicatur. Termini quidem eſſendi ſumantur animal equus inanimatum. Non eſſendi vero homo equus inanimatum. Medium ſit inanimatum.

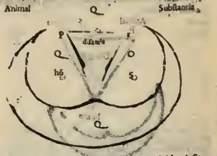
Com. 63. Hactenus de vniuerſalibus vtilibus. Nunc ponit duas aſyllogiſticas, quarum prima eſt ex maiore vniuerſali affirmatiua, & minore vniuerſali negatiua. Secunda vero ex ambabus negatiuis. Quæ ambæ per exempla perſpicue ſunt.

Patet igitur hac etiam in figura ſi vniuerſales ſumantur termini, quando erit ſyllogiſmus, & quando non erit. Nam cum vtrique termini affirmatiui fuerint, erit ſyllogiſmus, quo alterum extremum de altero extremo concludetur. At cum vtrique fuerint negatiui, non erit,

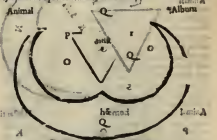
Cum alter tamen eſt negatiuus, alter affirmatiuus. Si maior quidem ſit negatiuus. Minor vero affirmatiuus. Syllogiſmus conficitur, quo de aliquo extremo concludetur alterum extremum. Sin vero econuerſo ponantur, non erit ſyllogiſmus.

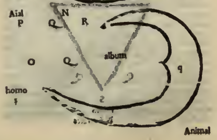
Hactenus de vniuerſalibus, demum epilogat quonam modo ex vniuerſalibus conficitur ſyllogiſmus. Sunt enim vniuerſales propoſitiones aut ambæ negatiuæ, & hoc modo nihil per ipſas conſtat. Aut ambæ affirmatiuæ, & hoc modo per ipſas conſtat. Aut altera affirmatiua, & altera negatiua, quæ eſt dupliciter, nam ſi maior eſt negatiua. Minor vero affirmatiua, conſtat. Si vero econtra maior eſt affirmatiua, minor negatiua, non conſtat. Erunt igitur omnes coniugationes quatuor, quarum duæ ſunt vtiles. Duæ autem inutiles. Hæc de vniuerſalibus. Com. 64.

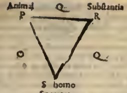
At vero ſi alter ſit vniuerſalis ad medium, alter particularis, ſi vterq; affirmatiuus fuerit, neceſſe ſyllogiſmum fieri. Si ſit terminorum quiuis vniuerſalis. Nam ſi r, quidem omni inſit s, p, vero alicui eidem inſit, neceſſe eſt p, alicui r, ineſſe. Cum enim affirmatiuum conuertatur. Ipſum s, alicui p, inerit. Quare cum r, quidem omni s, inſit. S, vero alicui p, & r, alicui p, inerit. Veluti & ipſum p, alicui r, intrat. Diſamis

Rurſus ſi r, quidem alicui s, p, vero omni eidem inſit, neceſſe eſt p, alicui r, ineſſe. Erit enim idem demonſtrationis modus. Poſſunt autẽ hæc & per impoſſibile, & per expoſitionem vt præcedentia demonſtrari. Datiſi

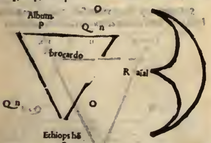
Com. 65. Hactenus de vniuerſalibus. Nunc & de particularibus duas ponit coniugationes. Primo tamen generatim tangit ambas. Et inquit ad vero ſi alter terminorum ſit vniuerſalis ad medium. Alter particularis, ſi vterq; affirmatiuus fuerit, neceſſe eſt ſyllogiſmum fieri, ſi ſit terminorum quiuis vniuerſalis hoc eſt ſiue maior, ſiue minor. Hæc generatim. Speciatim deſcribit duas, quarum prima eſt ex maiore particulari, minore vniuerſali. Inquit nam ſi r, quidem omni inſit s, p, vero alicui eidem inſit, neceſſe eſt p, alicui r, ineſſe. Probat per conuerſionem maioris inferendo conuerſionem concluſionis. Inquit cum enim affirmatiuum conuertatur. Vtpote maior. Ipſum s, alicui p, inerit. Tunc formant totum ſyllogiſmum, & inquit quare cum r, quidem omni s, inſit s, vero alicui p. Per conuerſione & r, alicui p, inerit veluti & ipſum p, alicui r, inerat per ſyllogiſmum primum. Hic eſt primus. De ſecundo inquit rurſus ſi r, quidem alicui s, p, vero omni eidē inſit, neceſſe eſt p, alicui r, ineſſe. Erit.n.idem demonſtrationis modus quo ad conuerſionem. Nam conuerſa minore, ſequitur concluſio, quæ prius. Addi poſſunt autem hæc & per impoſsibile, & per expoſitionem, vt præcedentia demonſtrari. Per impoſsibile quidem ſumendo oppoſitum concluſionis pro maiore. Et minorem inferendo oppoſitum maioris. Per expoſitionem vero ſumendo aliquod ſenſile ſub medium. De quo ambæ prædicantur, vt fecimus in vniuerſalibus modis.

Que Theophraſtus. Hæc de particularibus. Theophraſtus vero mutauit ordinē, nam quartum modū in tertio loco poſuit, & tertium in quarto. Hoc autem feciſſe videtur, quia primus eget duplici conuerſione. Maioris & concluſionis. Hic autem vna tantum minoris videlicet.

Que aliis. Quare hic minus a prima figura diſtat. Alij vero in hac figura aiunt minorem principalitatem ſortiri. Cuius ſignum eſt, quia Ariſt. ſemper primo loco ſumit illam. Et quia tertius modus habet minorem vniuerſalem, hic autē habet, eam particularem hac ratione fit vt ille ſit tertius. Hic quartus. Sed hæc parum ad rem. Ordo enim omnis coniecturalis eſt, & non neceſſarius.

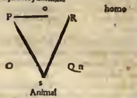
At ſi alter negatiuus, affirmatiuus alter ſumatur. Sitque affirmatiuus vniuerſalis ipſe.

Brocardo. *Cum minor quidem affirmatiuus ſit, erit ſyllogiſmus, ſi enim r, quidem omni s, inſit p, vero alicui eidem non inſit, neceſſe eſt p, alicui r, nō ineſſe. Nam ſi omni inſit. Et r, omni s, inerat p, etiam omni s, inerit. Sed alicui non ineſſe ſupponebatur. Demonſtrabitur etiam ſine deductione, ſi aliquid ipſorum s, ſumatur. Cui ipſum p, non inſit.*

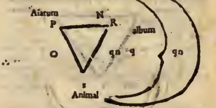
Com. 66. Tertius modus particularis eſt ex maiore particulari negatiua, minore vniuerſali affirmatiua. Sumpto nanq; oppoſito concluſionis pro maiore, & minore ipſa, habebitur oppoſitū maioris. Inquit ac ſi alter negatiuus, affirmatiuus alter ſumatur. Sitq; affirmatiuus vniuerſalis ipſe. Quia hoc eſſe poteſt & in maiore & in minore. Inquit cum minore quidem affirmatiuus ſit, erit ſyllogiſmus. Si.n.r, quidem s, inſit p, vero alicui eidem s, non inſit, neceſſe eſt p, alicui r, non ineſſe. Probat per oppoſitum, & inquit nam ſi omni inſit, & r, omni s, inerat p, etiam omni s, inerit. Sed ſupponebatur in maiore alicui non ineſſe. Secundo probat idem & inquit demonſtrabitur etiam ſine deductione, ſi aliquid ipſorum s, ſumatur. Vtpote ſub homine Ethiops, cui ipſum p, puta album non inſit. Verbi cauſa ſint termini album, animal, homo. Si ſub homine accipiatur Ethiops. Valet hoc demonſtrando Ethiopem non eſſe album. Hoc demonſtrando Ethiopem eſt animal, Igitur quoddam animal non eſt album. Ex his perſpicuum poſſe fieri expoſitionem etiam in negatiuis. Verum hoc eſt quando ſubiectum conſtat. Tacuit vero probationem per conuerſionem, nam particularis negatiua non conuertitur. Vniuerſalis vero affirmatiua ſi conuertitur. Syllogiſmus ex puris particularibus erit.

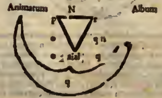
Sed cum maior terminus ſit affirmatiuus, minor vero negatiuus, non erit ſyllogiſmus. Veluti ſi p, quidem omni s, inſit r, vero alicui s, non inſit. Termini quidem eſſendi ſumantur animatum, homo, animal.

Docet nunc aſyllogiſticas contra hunc modum, & vult q econtra ex maiore vniuerſali affirmatiua. Minore particulari negatiua nihil conſtat veluti ſi p, quidem omni s, inſit r, vero alicuius s, non inſit. Termini quidem eſſendi ſumantur animatum, homo, animal. Si enim omne animal animatum, & quoddam animal non homo. Cum his ſtabit omnem hominem eſſe animatum. Com. 67

Non eſſendi vero ſumi non poſſunt, ſi r, quidem alicui inſit s, alicui autem non inſit. Nam ſi nulli r, p, ineſt r, autem alicui s, ineſt p, etiam alicui s, non inerit. At ſupponebatur omni ineſſe. Præterea p, quidem omni s, ineſt r, autem alicui s, etiam p, alicui s, inerit. Supponebatur autē nulli ineſſe.

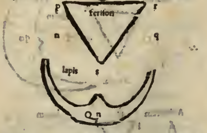
Com. 68. Termini nulli eſſendi quot modis impediantur.

Diſputat nunc vtrùm poſsint ſumi termini nulli eſſendi. Vbi debes ſcire, q multipliciter poſſunt impediri termini nulli eſſendi. Aut quia ex concluſione, pro maiore & compoſsibili minori infertur oppoſitum maioris. Aut quia ex maiore & compoſsibili minori infertur oppoſitum tui intenti in concluſione. Tertio alijs modis vt in prima & ſecunda figura dixit. Ariſtoteles igitur tangit primum & inquit non eſſendi vero ſumi non poſſunt. Si r, quidem alicui inſit s, & alicui non inſit hoc eſt ſi minor ſit particularis de re. Erunt enim hæ compoſsibiles quoddam s, non eſt r, & quoddam s, eſt r. Nam ſi in concluſione nulli r, p, ineſt per te quiuis dare terminos non eſſendi. Sumo hanc pro maiore videlicet nullum r, eſt p, r, autem alicui s, ineſt. Erat.n. hæc compoſsibilis minori. Et propterea hæc ſumatur pro minore videlicet quoddam s, eſt r, p, etiam alicui s, non inerit. At ſupponebatur pro maiore omni ineſſe, ecce q ex terminis datis a te: Sumendo concluſionem, pro maiore, & compoſsibile minori pro minore, dabitur oppoſitum maioris, & ſic tales termini peccant contra primum requiſitum ad terminos. Secundo oſtendit non poſſe ſumi propter ſecundam rationem. Et inquit præterea p, quidem omni s, ineſt in maiore r, autem alicui s. Hæc enim erat propoſitio compoſsibilis, etiam p, alicui r, inerit. Supponebatur autem nulli ineſſe per te, qui terminos non eſſendi ſumpſiſti Ecce quomodo in terminis tuis ex maiore & compoſsibili minori pro minore concluditur oppoſitum eius, quod dabas in concluſione. Et ita propter has duas cauſas termini dari non poſſunt.

Sed agendum eſt vt fecimus prius. Nam cum ſit indefinitum alicui non ineſſe, ſitque verum dicere alicui non ineſſe. Si ſit verum dicere nulli ineſſe. At ſi nulli ineſt, nõ erat ſyllogiſmus.

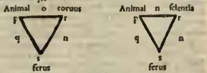
Com. 69. Probat igitur illam eſſe aſſyllogiſticam per regulam indefinitæ. Nam quicquid non ſequitur ad antecedens aliquo conſſumpto, non ſequitur ad conſequens illo eodem aſſumpto. Sed ad minorem vniuerſalem negatiuam nõ ſequitur aliquid maiore quauis aſſumpta. Igitur nec ad particularem negatiuam, quæ eſt vt conſequens. Inquit ſed agendum eſt vt fecimus prius. Nam cum ſit indefinitum alicui nõ ineſſe aut æquiualens indefinito. Sitq; verum dicere alicui non ineſſe. Si ſit verum dicere nulli ineſſe, At ſi nulli ineſt in minore, non erat ſyllogiſmus. Igitur ſi alicui non inſit in minore non erit ſyllogiſmus. Quia quod non ſequitur ad antecedens, non ſequitur ad conſequens. Et ſic illa coniugatio eſt aſſyllogiſtica. Hæc Ariſtoteles.

Feriſon. *At ſi terminorum vniuerſalis quidem ſit negatiuus, Particularis vero affirmatiuus, cum maior quidem eſt negatiuus. Minor vero affirmatiuus, erit ſyllogiſmus. Nã ſi p, quidem nulli s, inſit r, vero alicui inſit p, alicui r, inerit. Erit.n. rurſus prima figura r, s, propoſitione conuerſa.*

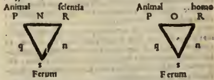
Com. 70. Quartus particularis eſt ex maiore vniuerſali negatiua. Minore particulari affirmatiua. Inquit at ſi terminorum vniuerſalis quidem ſit negatiuus. Particularis vero affirmatiuus, cũ maior quidem ſit negatiuus. Minor vero affirmatiuus, erit ſyllogiſmus. Cuius exemplum eſt. Nam ſi p, quidem nulli s, inſit r, vero alicui inſit p, alicui r, inerit. Probat coniugationem per conuerſionem minoris. Et inquit erit enim rurſus prima figura r, s, propoſitione minore conuerſa in parte. Theophraſti hunc modum vltimum penultimum faciunt, & penultimum vltimum. Quia ſola minoris conuerſione reducitur. Penultimus vero deductione ad impoſsibile. Modo oſtenſio per conuerſionem prior eſt deductione ad impoſsibile. Alexan. vero & Ariſt. ordinant vt diximus, quia minor in illo eſt vniuerſalis. In tertia vero figura minor obtinet principatum. Ex his ſequitur decem eſſe ſyllogiſticas connexiones hac in figura, duas vniuerſales, quatuor vero particulares, atque quatuor indefinitas. Igitur decem.

Quando vero minor eſt negatiuus, non erit ſyllogiſmus. Termini quidem eſſendi ſumantur animal, coruus, ferus. Non eſſendi vero: animal ſcientia, ferus. Atq; medium ſit vtrorumq; ferus.

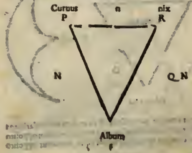
Contra modum vltimo loco poſitum talem ponit inconnexionem. Si contra ex minore vniuerſali negatiua, maiore particulari affirmatiua fiat ſyllogiſmus, non erit vtilis. Nam poſſunt ſumi termini omni & nulli ineſſe. Quo vero ad verba attinet illud verbum (ferus) quod in vtraq; in connexione medium ſumptum eſt, græce eſt ἄγριον. Hoc enim dicitur de plantis etiam. Nam latinæ ſylueſtre eſt quod brutis & plantis conuenit. Homini vero minime. Com. 71.

Nec etiam cum ambo negatiui ponuntur. Sitq; alter quidem vniuerſalis. Alter autem particularis. Cum minor eſt vniuerſalis ad medium, non eſſendi quidem termini ſumantur animal, ſcientia, ferum, eſſendi vero animal, homo, ferum.

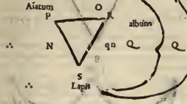

Secunda incõnexio eſt ex ambabus negatiuis. Verum hæc dupliciter vna quando minor eſt vniuerſalis & maior particularis inquit nec etiam eſt ſyllogiſmus cum ambo termini negatiui ponuntur, ſitq; alter quidem vniuerſalis. Alter autem particularis. Et primo docet inconnexionem cum minor eſt vniuerſalis, & inquit cum minor eſt vniuerſalis ad medium, & maior ſupple particularis, nõ eſſendi quidem termini ſumantur animal, ſcientia, ferum, Eſſendi vero ſumantur animal, homo, ferum. Hæc eſt ſecunda. Com. 72.

Sed cum maior fuerit vniuerſalis. Minor vero particularis, non eſſendi quidem coruus, nix, album, ſumantur.

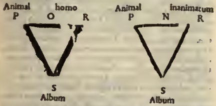
Eſſendi vero ſumi non poſſunt termini. Nam ſi r, quidẽ alicui non inſit s, alicui autem inſit. Siquidem p, omni r, inſit R, vero alicui s, etiam p, alicui s, inerit: At nulli ineſſe ſupponebatur.

Sed ex indefinito demonſtrandum.

Com.73 Probat nunc terminos eſſendi non poſſe ſumi. Propterea, quia ex concluſione pro maiore, & compoſsibili cum minore. Infertur oppoſitum maioris. Dicebatur autem terminos tunc poſſe ſumi cum nulla inter concluſionem & propoſitiones eſt incompoſsibilitas. Huius exemplum eſt ſi termini poſſunt ſumi, ſint. Verbi cauſa animatum, album, lapis, modo nullus lapis eſt animatus. Quidã lapis non eſt albus vt adamas. Cum his non erit hæc concluſio compoſsibilis omne album animatum eſt, quia hac ſumpta pro maiore. Illa propoſitione cum minore compoſsibili etiam ſumpta videlicet quidam lapis eſt albus, erit concluſio in tertio primæ quidam lapis eſt animatus, & ſic habetur oppoſitum maioris. Propterea ait regulam hanc eſſe probandam ex indefinito, nam ſi ad minorem vniuerſalem negatiuam nihil ſequebatur, nec ad minorẽ particularem negatiuam eadem maiorem ſumpta aliquod ſequetur. Quicquid.n. non ſequitur ad antecedens aliquo coaſſumpto. Nec ad conſequẽs ſequetur eodem coaſſumpto. Inquit eſſendi vero ſumi non poſſunt termini, nam ſi r, quidem alicui non inſit s, alicui autem inſit, ita hæ ſint compoſsibiles aliquod s, eſt r, aliquod s, non eſt r. Siquidem p, omni r, inſit in concluſione per te, hac ſumpta pro maior R, vero alicui S, etiam p, alicui s, inerit in tertio primæ. At nulli ineſſe ſupponebatur in maiore. Igitur concluſio repugnat propoſitionibus. Vel alicui compoſsibili cum propoſitionibus, & ſi cum ſumi non poſſunt. Propterea inquit, ſed ex indefinito eſt demõſtrandum. Vt diximus in alijs. Hæc Ariſtoteles.

Propterea neq; ſi vterq; alicui medio inſit, aut non inſit, aut alter ineſt alter, non ineſt. Aut alter quidem alicui, alter vero non omni, aut indefinita, vllo pacto ſyllogiſmus conficitur. Termini communes omnium, eſſendi quidem ſumantur animal, homo, album, Non eſſendi vero animal, inanimatum, album.

Com.74. Tertia eſt ex ambabus propoſitionibus non vniuerſalibus, & hæc poteſt multiplicari per particulare & indefinitum. Et quælibet horum per affirmatiuum & negatiuum, & hoc inquit præterea neq; ſi vterq; alicui medio inſit, aut non inſit. Hæ ſunt duæ. Prima quidẽ ex ambabus affirmatiuis. Secunda vero ex ambabus negatiuis. Aut alter ineſt medio, alter non ineſt, quæ & per duas poteſt multiplicari, quarũ vna eſt a parte maioris, & altera a parte minoris. Et ſic ſunt quatuor. Aut indefinitæ ſiue non omni, & hæ ſunt quatuor aliæ. Igitur omnes ſunt octo. Docet abundare terminis, & ſermo patet. Hæc Ariſtoteles.

Perſpicuum igitur eſt & in hac figura quando eſt ſyllogiſmus, & quando non eſt. Et ſi ita ſe ſe habent termini, vti diximus. Syllogiſmum neceſſario fieri, & ſi ſit ſyllogiſmus, terminos ita ſe ſe habere. Patet etiam et huius figuræ ſyllogiſmos omnes imperfectos eſſe. Omnes ſiquidem aſſumptis quibuſdam perficiuntur. Inſuper etiam non poſſe per hanc figuram vniuerſale quicquam aut affirmatiuum, aut negatiuum ſyllogizari.

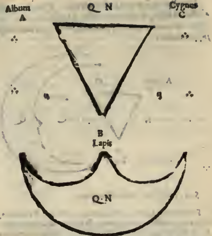
Epilogat tria, quæ diſſeminaverat iam per totum hoc capitulum. Quorum primum eſt ſyllogiſmum fieri terminis diſpoſitis vti diximus. Aliter vero ſumptis non fieri. Secundũ eſt omnes ſyllogiſmos hac in figura eſſe imperfectos. Omnes nanq; quibuſdam aſſumptis perficiuntur vt conuerſione, aut deductione, aut expoſitione. Tertium eſt nullam concluſionem in eiuſmodi figura poſſe eſſe vniuerſalem. Tametſi coniugationes aliquæ ſint vniuerſales. Illæ videlicet quarum ambæ propoſitiones vniuerſales ſunt. Aliquæ particulares, quando altera propoſitionum particularis erit. Multæ ſunt dubitationes circa tertiam figuram. Sed potiſsimæ ſunt duæ. Prima propter quid in tertia figura oportet minorem eſſe affirmatiuam. Reſpondent Iuniores quia minore exiſtente negatiua, nec affirmatio, nec negatio ſequitur. Affirmatio quidem non, quia extrema poſſunt eſſe oppoſita vt animal, lapis, homo. Negatio vero minimè, quia extrema poſſunt eſſe ſubalterna, & minor ſub maiore, vt ſubſtantia, lapis, homo. Secunda ratio eorum eſt quia hæc figura deſcendit a prima per conuerſionem minoris. At minor primæ figuræ eſt tantum affirmatiua. Propterea minor in hac figura non niſi affirmatiua erit. Hæ ratione bonæ ſunt. Poteſt etiam dici minorem eſſe affirmatiuam, quia vbi ſit negatiua dari poſſunt termini omni & nulli ineſſendi. Et hoc ſufficit prioriſtico. Quærunt ſecundo quare concluſio eſſe non poteſt, niſi particularis. Sorticolæ aiunt hoc eſſe, quia prædicatum minoris propoſitionis non ſupponit diſtributiuæ, quia ſiue minor ſit vniuerſalis ſiue particularis, cum non poſsit eſſe, niſi affirmatiua, ſemper prædicatum eius, quod eſt extremum minus, ſtat nõ diſtributiuæ, & ideo in concluſione non poteſt diſtribui, dum ponitur ſubiectum in illa. Hæc reſponſio non eſt peripatetica, ſed ſorticolaria, ideo prætermittatur. Iuniores aiunt hoc pro tanto eſt, quia medium ſubijcitur extremitatibus, & ita eſt tanquam pars illarum. Ideo per ipſum non poteſt concludi alterum extremum de altero, nec affirmatiuæ nec negatiuæ, niſi particulariter, quia non poſſunt concludi conuenire per tale medium, nec differre niſi in parte. Hæc ſolutio bona eſt ſed potius metaphyſica. Melius dicerem nihil poſſe concludi in hac niſi particulare, quoniam concluſio ſequitur quo ad quantitatem minorem. At minor in hac eſt poteſtate particularis, cum deſcendat a prima figura per conuerſionem minoris, propterea omnes ſyllogiſmi huius figuræ ſunt poteſtate aut tertius primæ, aut quartus primæ. Propterea omnis in hac figura eſt particularis. Multa alia dici poſſunt, quæ quia partim bene dicta ſunt ab alijs, partim quia nõ faciunt ad intellectum libri, prætermitto.

Com.75. · Dub. · 2. Dub. Solut o. Iuniorum. · 2. dub. Rñſio ſorticolarum. · Q̃gat ſolu. ſorticolarum. · Q̃gat ſolu. Iuniorum. Propria ſolutio.

Perſpicuum autem eſt & omnibus in figuris quando nõ fit ſyllogiſmus. Affirmatiuis nanq;, aut negatiuis vtriſque terminis atq; particularibus ſumptis nihil fit pœnitus neceſſarium. Sumpto vero affirmatiuo ac negatiuo. Si negatiuus ſumatur vniuerſalis. Semper minoris extremi negatiui ad maius ſyllogiſmus conficietur. Veluti ſi a, quidem omni b, aut alicui inſit b, autem nulli ineſt c. Nam ſi conuertantur propoſitiones, neceſſe eſt ipſum c, alicui a, nõ ineſſe. Similiter autem & in cæteris figuris. Semper enim fit ob conuerſionem ſyllogiſmus.

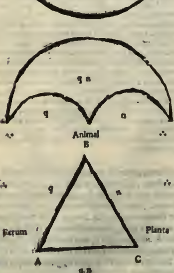
Fapeſmo Friſeſomorum

Priſeſome tum

Conſequenter Ariſtoteles quædam communia ſumit ad omnes figuras. Vbi debes ſcire quod coniugationum quædam ſunt aſſyllogiſticæ ſiue inconnexiles. Quædam ſyllogiſticæ ſiue connexiles. Aſſyllogiſticarum ſiue inconnexilium, aliæ ſunt pœnitus inconnexiles, veluti ex ambabus particularibus, vel indefinitis & ex ambabus negatiuis. Hæ.n. ſunt pœnitus aſſyllogiſticæ, ſiue inconnexiles, quia nullam prorſus cõcludunt concluſionem, hoc eſt nec primariam, nec ſecundariam, ſiue nec directã, nec indirectam, vel vt vtar verbis Auerrois nec naturalem, nec innaturalem. Quædam vero ſunt aſſyllogiſticæ, ſiue inconnexiles ſecundum quid. Hæ autem ſunt, quæ quidem primariam, ſiue directam, ſiue naturalem concluſionem non concludunt, quæ eſt maioris de minore. Sed ſecũdariam ſiue indirectam, ſiue innaturalem, quia minorem de maiore. Hæ autem in ſecundo huius poteſtates appellantur ſyllogiſticæ, Fiunt autem hæ in omnibus figuris: Quando minor eſt vniuerſalis negatiua & maior affirmatiua, ſiue vniuerſalis, ſiue particularis. In prima quidem, cum maior eſt vniuerſalis: Termini ſumantur coloratum, homo lapis. Nam omnis homo coloratus. Nullus lapis homo. Quoddam coloratum non eſt lapis. Si enim conuertatur maior in parte; & minor in terminis: Syllogiſmus eſt, nullus homo eſt lapis. Quoddam coloratum eſt homo. Quoddam coloratum non eſt lapis. Simili modo fieri poteſt ſi maior eſt particularis. Termini ſumantur album homo planta. Nam quidam homo eſt coloratus. Nulla planta eſt homo, ſequitur quoddam coloratum non eſt planta. Conuerſis enim propoſitionibus, maiore quidem in parte. Minore vero in terminis: Erit hæc eadem concluſio. In ſecunda vero termini ſumantur animal: ferum, planta. Nam quoddam ferum eſt animal. Nulla planta eſt animal. Igitur quoddam ferum non eſt planta. Conuerſa.n. minore. Erit ſyllogiſmus, nullum animal planta. Quoddam ferum animal. Quoddam ferum non eſt planta. In quarto primæ. In tertia autem termini ſumantur album, cygnus, lapis. Nam quidem lapis albus. Nullus lapis cygnus. Quoddam albus cygnus. Conuerſa enim maiore. Erit ſyllogiſmus. Nullus lapis cygnus. Quoddam album eſt lapis. Igitur quoddam album non eſt cygnus. Inquit perſpicuum autem eſt & omnibus in figuris quando non ſyllogiſmus. Hoc enim declaratum eſt. Tamen repetit affirmatiuis nanque aut negatiuis vtriuſq; terminis, atq; particularibus ſumptis. Nihil fit pœnitus neceſſarium: Hoc eſt nec primariæ, nec ſecundariæ. Sumpto vero affirmatiuo. atq; negatiuo, ſi negatiuus ſumatur vniuerſalis: Subaudi & ad minorem: Semper minoris extremi ad maius ſyllogiſmus conficietur. Et ita ſecundariæ ſaltem aliquid concludetur. Veluti ſi a, quidem omni b, Com.76.

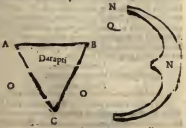
aut ali-

aut alicui inſit b, autem nulli inſit c. Hoc.n.modo cōnexio eſt concludens aliquod a, non eſſe c. Nam ſi conuertantur propoſitiones. Neceſſe eſt ipſum c, alicui a, non ineſſe. Nihil aūt Ariſt. Solutio dubitationis. meminit tranſpoſitionis. Quia ſiue propoſitionis tranſponantur, ſiue non, ſemper proprijs rationibus intelliguntur conſtitutæ. Subiicuit autē exempla in alijs figuris, quia facile quis poteſt terminis abundare. verum in omnibus ijs fieri non poteſt Solutio dubitationis. perfectio eodē modo. In prima nanq; fit conuerſis vtriſque. In ſecunda vero conuerſa minore tantum. In tertia aūt conuerſa maiore. Debes ſcire q; Ariſt. tacuit cæteros tres modos: Qui ijs verbis deſignantur videlicet baralipton. cœlantes, dabitis. Quia eiuſmodi in propoſitionibus non differūt ab alijs: Solutio dubitationis. Sed ſolum quo ad concluſionem, aut quia eiuſmodi ſunt poteſtates ſyllogiſticæ vt dixit Auerroes. Secundo debes ſcire in eiuſmodi connexionibus ideo cōcluſionem eſſe particularem quia vt ſapide dicunt Iuniores: In ijs minor eſt ſub maiore, & cum neceſſe ſit concluſionem eſſe negatiuam, & ſuperius non negatur ab inferiore niſi in parte, propterea concluſio eſt particularis. Qua ratione fit vt econtra videlicet maiore negatiua & minore affirmatiua: Nulla fit concluſio indirectè, niſi poteſtatiue, quia minor continetur ſub maiore, & ibi eſt vis rectitudinis. Aut melius dici poteſt concluſionem ſequi ipſam minorem quo ad quantitatem. Sed qm̄ in talibus minor eſt poteſtate maior. Et maior poteſtate minor. Sed qm̄ ipſa minor eſt particularis, facta reductione, ideo cōcluſio eſt particularis. Inquit Auer. q; Ariſt. non enumerauit tales modos in priprijs locis figurarū, quia non ſunt naturales: Nā in eis nō cadit vis dianoetica ſiue cogitatiua per naturā, ſed potius per ipſum artificiū.

Perſpicuum etiam eſt indefinitam propoſitionem eundē omnibus in figuris ſyllogiſmum efficere, poſitam loco particularis affirmatiuæ.

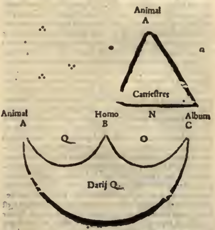
Com. 77. Secundum cōmune omnibus figuris eſt: Indefinitam propoſitionem eundem ſyllogiſmum efficere, poſitam loco particularis affirmatiuæ. Sed occurres nam vt partes inter ſe: Ita Dub8.a. bolutio. tota etiam inter ſe. Sed particulares & indefinitæ differunt ſpecie. Igitur ſyllogiſmi ex indefinitis, & ſyllogiſmi ex particularibus etiam ſpecie differunt. Niſi eſſet q; tales ſyllogiſmi forma conueniunt. Materia vero differunt. Forma quidem, qm̄ conuerſione expoſitione, & deductione eodem modo perficiuntur. Materia vero, quatenus propoſitiones eorum differunt. a.Dub8. Secundo occurres quare ſignanter dixit propoſitionem indefinitam affirmatiuam, particularis loco poni. Negatiuæ Prima ſolutio. vero nihil meminit. Dicunt nonnulli in vno oppoſito alterū Secūda ſolutio. dediſſe intelligere. Antiquiores expoſitores dixerunt indefinitam negatiuam magis poni loco vniuerſalis negatiuæ. Propterea ſolum affirmatiuæ ſubmeminit.

Patet inſuper ſyllogiſmos qui imperfecti ſunt, omnes per primam perfici figuram. Omnes enim aut oſtenſione, aut deductione ad impoſſibile perficiuntur. At vtroque modo primo fit figura. Nam etſi oſtenſione perficiuntur, conuerſione perficientur. Conuerſio autem figuram efficiebat primam. Sin vero deductione ad impoſſibile demonſtrantur: Falſo poſito ſyllogiſmus fit per primam figuram. Ceu vltima in figura, ſi a, & b, omni c, inſint: Ipſum a, alicui b, inerit. Nam ſi a, nulli b, inſit. Ipſum autem b, omni c, inerat a, profecto nulli c, inerit. At omni ineſſe ſupponebatur: Idem & in cæteris fiet.

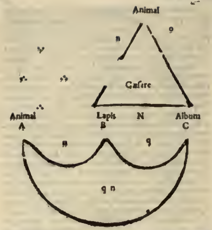

Com. 78. Tertium commune eſt omnes ſyllogiſmos, qui imperfecti ſunt, perfici per primam figuram. Cuius rationem dicit. & ſic componitur. Quæcunque oſtenſione, aut deductione perficiuntur, per primam perficiuntur figuram. Sed omnes ſyllogiſmi aut oſtenſione aut drductione perficiuntur. Igitur omnes per primam perficiuntur figuram. Inquit patet inſuper ſyllogiſmos qui imperfecti ſunt: Omnes per primam perfici figuram. Hæc concluſio. Deinde ſumit. minorem, & inquit, omnes enim aut oſtenſione hoc eſt demonſtratione recta, aut deductione ad impoſſibile perficiuntur. Hæc eſt minor. Deinde ſumit maiorem, & inquit at vtroque modo prima fit figura. Hæc eſt maior. Quam probat dicens, nam ſi oſtenſione perficiuntur, conuerſione perficientur: Conoerſio autem (vt diximus) figuram faciebat primam: Sin vero deductione ad impoſſibile demonſtrantur. Falſo poſito, fit ſyllogiſmus etiam per primam figuram: Et declarat hoc per exemplum in tertia. de qua minus videtur: Et hoc vt habeat in ſecunda eſſe eodem modo. In tertia n, ex concluſione pro maiore & minore. In prima figura infertur oppoſitum maioris. Inquit ceu vltima in figura, ſi a, & b, omni c, inſit: Ipſum a, alicui b, inerit. Deducit nam ſi a, nulli b, ineſt: Ipſum autem b, omni c, inerat a, profecto nulli c, inerit. At omni ineſſe ſupponebatur in maiore. Addit idem & in cæteris fieri: Verum non dedit exempla, quia ſuperius illa poſuit. Sic Igitur patet maior, & per conſequens totus ſyllogiſmus.

Præterea licet & omnes ſyllogiſmos, ad vniuerſales primæ figuræ ſyllogiſmos reducere. Patet nanque per illos ſecundæ figuræ ſyllogiſmos perfici, quanquam non ſimiliter omnes. Nam vniuerſalis quidem negatiua conuerſa. Particularium vero vterque, deductione ad impoſſibile. At particulares primæ figuræ ſyllogiſmi, & per ſe quidem ipſos perficiuntur. Et per ſecundam etiā figuram deductione ad impoſſibile licet oſtendere. Ceu ſi a, quidem omni b, ineſt b, autem alicui c. Ipſum a, profecto alicui c, inerit. Nam ſi nulli ineſt b, vero omni inerit, nulli quoq; c, b, inerit. Hoc enim ſcimus per ſecundam figuram. Darij.

Similiter & in negatiuo erit demonſtratio. Nam ſi a, quidem nulli b, ineſt b, autem alicui c, a, profecto alicui c, non inerit. Si enim omni ineſt b, autem ipſi nulli inerat, nulli c, b, ipſum profecto inerit. At hæc media erat figura. Fero.

Com. 79. *Quare cum ij quidem qui in media ſunt figura ſyllogiſmi, omnes ad vniuerſales reducantur primæ. Et particulares primæ ad ſyllogiſmos figuræ mediæ, patet etiam particulares primæ figuræ ſyllogiſmos, ad vniuerſales eiuſdem reduci.*

Quartum cōmune eſt cæteris figuris, & particularibus modis primæ, vt omnes perficiantur per duos primos vniuerſales primæ. Qua ratione fit vt prima figura cæteris ſit perfe-ctior. nam ad illam aliæ reducuntur. Et de modis primæ primi duo vniuerſales ſunt perfectiores. Quia ad illos omnes alij cuiuſuis figuræ reducuntur. Inquit præterea licet & omnes ſyllogiſmos, ad vniuerſales primæ figuræ ſyllogiſmos reducere. Hæc eſt concluſio hanc probat, & vt mihi videtur inductione: Inducendo videlicet per omnes modos ſecundæ vniuerſales, & particulares, & per particulares omnes primæ, & per omnes tertiæ tam vniuerſales quàm particulares. Et inquit patet namq; per illos ſecundæ figuræ, ſyllogiſmos perfici, vt viſum eſt longa commentatione. Quãquam (vt ait) non ſimiliter omnes. Nam vniuerſales quidem reducũtur negatiua propoſitione cōuerſa in terminis. Particularium vero vterq; deductione ad impoſsibile. Debes ſcire vniuerſales reduci cōuerſione negatiuæ propoſitionis, non tamen ſecundum eandem

Nota hæc. propoſitionem: Nam primus modus ſecundæ reducitur conuerſione maioris tantum. Secundus vero eiuſdem conuerſione minoris & concluſionis. Particulares vero licet omnes deductione ad impoſsibile demonſtrentur: Tamen primus particularis ſecundæ conuerſione & deductione ad impoſsibile perficitur. Hæc de modis ſecundæ. De modis vero primæ inquit ad particulares primæ figuræ ſyllogiſmi, et per ſe quidem ipſos perficiuntur hoc eſt per principia regulatiua vniuerſaliũ videlicet dictũ de omni, & de nullo. Et per ſecundam etiam figuram deductione ad impoſsibile licet oſtẽdere. Nam ſumpto oppoſito concluſionis pro minore, et maiore pro maiore. Infertur oppoſitũ minoris in ſecunda figura. Inquit ceu ſi a, quidem omni b, ineſt, vt ſit hæc vera omne b, eſt a, b, autem alicui c, vt ſit hæc vera aliquod c, eſt b. Ipſum a, profecto alicui c, inerit. Nam ſi nulli ineſt ita vt hæc ſit vera nullum c, eſt a. Hac ſumpta pro minore b, vero omni inerat. Erat enim hæc vera omne b, eſt a. Igitur in ſecundo modo ſecundæ nullum c, eſt b. Erit enim totus ſyllogiſmus, omne b, a, nullum c, a. Igitur nullum c, b, ſupponebatur autẽ aliquod c, eſſe b. Hoc.n. inquit ſcimus per ſecundam figuram, hæc de affirmatiuo. De negatiuo vero, inquit ſimiliter & in negatiuo erit demonſtratio, videlicet ex oppoſito concluſionis pro minore, & minore pro maiore inferendo oppoſitum minoris. Inquit nam ſi a, quidẽ nulli b, ineſt b, autem alicui c, a, profecto alicui c, non inerit: probat dicens: Si.n. omni ineſt. ita vt ſit hæc vera omne c, eſt a, hac ſumpta pro minore b, autem ipſi nulli inerat a. Ita vt ſit hæc vera nullum b, eſt a. Tunc arguo nullum b, eſt a. Omne c, eſt a. Igitur in ſecundo ſecundæ nullum c, eſt b. Et hoc ſubdit nulli c, b, ipſum profecto inerit. At hæc media erat figura. Et ſic patet particulares primæ reduci ad vniuerſales ſecundæ. Tunc complet rationem, & inquit quare cum ij quidem qui in media ſunt, figura ſyllogiſmi, omne ad vniuerſales reducantur primæ. Et particulares primæ ad ſyllogiſmos vniuerſales figuræ mediæ. Patet & particulares primæ figuræ ſyllogiſmos, ad vniuerſales eiuſdem reduci. Hæc de modis ſecũdæ & particularibus primæ. Sed occurres nã particulares primæ eſſent tunc imperfectiores vniuerſalibus ſecundæ, quod quidẽ falſum eſt. Iuniores reſpondent hos particulares non reduci ad illos vt in terminum vltimum, ſed veluti in viam ac tranſitum. Sed hoc videtur ſtare non poſſe: Primo quia propinquius perfectiori eſt perfectius. Modo vniuerſales ſecundæ propinquiores ſunt vniuerſalibus primæ. Igitur vniuerſales ſecundæ perfectiores ſunt. Secundo natura incipit ab imperfectiori ad perfectius, igitur et ars. Quare particulares eiuſmodi ad imperfectiores, cũ ab ijs ars incipiat. Propterea dici poteſt particulares tales quatenus perfici poſsũt proprijs regulatiuis principijs perfectiores eſſe vniuerſalibus ſecundæ. Quatenus vero particulares, ſic ſunt illis imperfectiores, & quo ad hãc rationem perficiũtur per illos. Et cum in vniuerſalibus primæ congregẽtur ambo hæc, propterea cæteris ſunt perfectiores. Hæc Ariſtoteles.

Dubiũ (margin note beside "in media ſunt")
Solutio iuniorum. Cõtutatio. (margin note)
Propria ſolutio. (margin note)

Syllogiſmi vero tertiæ figuræ ſi vniuerſales quidem ſint termini, per vniuerſales continuo ſyllogiſmos primæ figuræ perficiuntur. Sin vero particulares ſumantur ſyllogiſmos particulariter eiuſdẽ primæ figuræ perficiuntur. At tales ſyllogiſmi ad illos iam ſunt reducti. Quare & ſyllogiſmi particulares figuræ tertiæ ad eoſdem perfecto reducuntur. Perſpicuum igitur eſt omnes ſyllogiſmos ad vniuerſales primæ figuræ ſyllogiſmos reduci. Syllogiſmorum igitur ij qui eſſe vel non eſſe indicant, dicti ſunt quonam modo ſeſe habent, & per ſeipſos, qui ex eadem ſunt figura. Et inter ſe-qui ex diuerſis ſunt figuris.

De ſyllogiſmis vero tertiæ, quonam modo reducuntur ad illos primæ vniuerſales: Nunc docet, & inquit ſyllogiſmi vero tertiæ figuræ ſi vniuerſales quidẽ ſint termini, vt ſunt duo primi, per vniuerſales cõtinuo ſyllogiſmos primæ figuræ perficiuntur. Et ſic vniuerſales tertiæ ad vniuerſales primæ reducũtur. De pticularibus inquit ſin vero particulares ſumãtur, per particulares eiuſdem primæ figuræ perficiuntur. At tales ſyllogiſmi ad illos iam vniuerſales primæ (vt dictum eſt) ſunt reducti. Quare & ſyllogiſmi particulares figuræ tertiæ ad eoſdem vniuerſales primæ profecto reducuntur. Et ita omnes reducuntur ad illos. Demum epilogat, & ſermo patet. Quo vero ad verba attinet, dubitabis quare Ariſtoteles dixit vniuerſales tertiæ cõtinuo, ſiue ſtatim reduci ad vniuerſales primæ. Nec intelligere poteſt de reductione per impoſsibile, quia etiã particulares reducũtur ad illos immediatæ per deductionem ad impoſsiobiles. Nec per conuerſionem, quia hoc modo reducuntur ad particulares. Ego nihil boni habeo quo poſsim mihi ipſi ſatisfacere nunc. Tu vero conſidera. Vnum tamen ſcias vniuerſales tertiæ reduci ad particulares primæ per conuerſionem, & ad vniuerſales per deductionem ad impoſsibile. Similiter & particulares reducuntur tum ad vniuerſales primæ deductione, Tum ad particulares cõuerſione. Quare omnes reducuntur ad vniuerſales primæ pluribus modis. Hæc Ariſtoteles de cõiugationibus trium figurarum. Quibus verſus annecti poſſunt, primæ figuræ quidem verſus eſt. Grammata egrapſe geaphidi Thecnicos.

Com. 80. (margin note)
Dubiũ verborum. (margin note)
Verſus figurarum græca. (margin note)

Verſus ſecundæ.

Egrapſe cateche Metrion acholon.

Verſus tertiæ.

Apaſi ſdenaros hiſacis aſpidi amalos phericos.

In ijs enim verſibus ponuntur quatuor literæ a, e, i, o, & A, vt ſcis ſignificat vniuerſalem affirmationem: E, vero vniuerſalem negationem: I, autem particularem affirmationem: O deniq;

denlq; particularem negationem. Sunt etiam iſ verſus ſignificatiui rei alicuius, eſt enim eorum ſenſus, artifex qui literas calamo ſcripſit, & qui ſcripſit atque detinuit, dulce carmen, iſ clipeo valens eſt omnibus, æquales mitis atque optimus. Hij ſunt verſus, quos in Ariſtotelis codicibus Græcis ſcriptos reperi. An vero ſint Ariſtotelis, to conſidera. Digreditur hic Auerroes de quarta figura, quoniam Galenus conceſsit illam. Ego vero pro declaratione mentis eius dicerem quadrifariam poſſe fingi figuram quartam. Nam aut in concluſione maior de minore, aut minor de maiore prædicatur. Si quidem maior de minore, adhuc bifariam aut quia medium minori ſubijcitur, & de maiore prædicatur, quo pacto Galenus fortaſſe quartam figuram contendit, & hoc modo eſt omnino innaturalis, eſt enim contra naturam vt medium de maiore prædicetur, quod minori ſubijcitur, et tamen minor etiã non prædicetur de maiore. Naturale nanque eſt prædicatum de aliquo prædicari de eo quod illi ſubijcitur. Aut quia maior de medio, & medium de minore prædicatur, ſed tranſpoſitæ ita vt minor præcedat propoſitio in ſyllogiſmo: Et hoc pacto eſt naturalis, & prima figura præmiſsis tranſpoſitis: Vnde Philoponus dixit ſuperius terminos poſſe ordinari aut per prædicari, aut per ineſſe. Per prædicari quidem propoſitio maior debet præcedere, minor ſequi. Per ineſſe vero econtra minor propoſitio præcedit, maior ſequitor. Licet latini ſemper minorem faciunt ſecundo loco. Si vero minor de maiore prædicatur. In concluſione. Hoc rurſus vt prius bifariam eſt: Nam aut mediũ minori ſubijcitur, & de maiore prædicatur: Et hoc pacto omnino eſt innaturalis propter rationem tactam. Aut medium ſubijcitur maiori & de minore prædicatur. Et hoc pacto concludunt illi duo modi primæ figuræ fapeſmo friſeſomorum: quo nãq; ad propoſitiones naturales ſunt. ſed quo ad concluſiooes ſunt innaturales.

Digreſsio Auer. de 4 figura.

Hæc de quarta figura.

Finis cooiugationum trium figurarum.

De mixtionibus.

De ineſſe.

Cum vero ipſum ineſſe, atq; etiam neceſſario ineſſe, & contingenter ineſſe, differant (Multa ſiquidem, non tamen neceſſario inſunt. Multa vero nec neceſſario, nec penitus competunt, ſed contingenter inſunt) patet ſyllogiſmos cuiuſuis horum differre, atque non ſimiles habere terminos, quatenus alius ex ijs quæ neceſſario inſunt, alius ex ijs quæ inſunt, alius ex ijs quæ contingenter inſunt conficitur.

Com. 81.

Hactenus de tribus figuris, nunc de mixtionibus propoſitionum in ſyllogiſmos vult pertractare: Et primo ſyllogizat intentionem tractatus, hoc pacto: Ex diuerſis propoſitionibus diuerſi conficiuntur ſyllogiſmi. Propoſitio neceſſaria, contingens & de ineſſe ſunt diuerſæ. Igitor ex ijs diuerſi conficiuntur ſyllogiſmi. De ratione tangit minorem, & probationem: Et inquit cum vero ipſum ineſſe. atque etiam neceſſario ineſſe, & contingenter ineſſe differant, cuius probationem ſcribit: Et lege ſuſpenſiuæ, & inquit multa ſi quidem, non tamen neceſſario inſunt, vt homo eſt albus, & animal, eſt grammaticum: Multa vero nec neceſſario, nec pœnitus de ineſſe competunt, ſed contingenter: Vt nauale prælium eſt, & Socrates vincit olimpide. Hæ.n. non ſunt de ineſſe veræ, ſed contingenter, ſunt.n. falſæ poſsibiles: Ponit tunc concluſionem, & inquit patet ſyllogiſmos cuiuſuis horum differre, atq; oon ſimiles habere terminos, nec propoſitiones, quatenus alius ex ijs quæ neceſſario inſunt: Alius ex ijs quæ inſunt: Alius ex ijs quæ cõtingenter inſunt, conficitur. Hæc eſt concluſio, & intentio & cauſa intentionis. Occurres fortaſſe, quia quæ hoc io libro tractantur, pertinent ad ſylogiſmum, quo ſyllogiſmus eſt. At neceſſario ineſſe, ineſſe, & contingenter ineſſe ſunt materiæ ſyllogiſmorum, de quibus nihil tractatur hic. Dici poteſt neceſſario ineſſe, ineſſe, & contingenter ineſſe abſtrahi a demonſtratiuo, probabili: Et ſophiſtico, & ita licet pertineant ad materiã, non pertinent ad materiam, niſi quatenus illa eſt ſyllogiſmi, vt ſyllogiſmus.

Dubiũ.

Solutio.

In ijs igitur quæ neceſſario inſunt, ſimili fere ſe habent modo perinde atq; in ijs quæ inſunt: Similiter enim in ipſo ineſſe, atq; neceſſario ineſſe, vel non ineſſe, & erit, & non erit ſyllogiſmus. Differunt tamen ob ipſum neceſſario ineſſe, vel non ineſſe, quod quidem terminis ipſis additur. Nam & ipſum negatiuum ſimiliter conuertitur: Et ipſum eſſe in toto, et de omni prædicari ſimiliter aſſignamus.

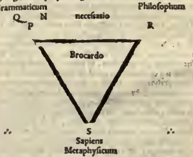
Com. 82.

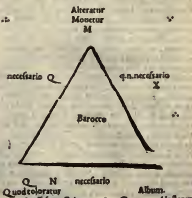
Propoſuit intentionem & rationem intentionis, nunc exequitur, & proponit vniuerſalem regulam ſyllogiſmorum neceſſariorum: Et inquit in ijs igitur quæ neceſsario inſunt ſyllogiſmi fere ſimili ſeſe habent modo perinde atq; in ijs, quæ inſunt. Cuius declarationem ſobſcribit. Et inquit ſimiliter.n. in ipſo ineſse atque oeceſſario ineſse quãtum ad affirmatiuos, vel non ineſse, quo ad negatiuos, & erunt ſyllogiſmi quo ad vtiles, & non erunt, quo ad inutiles. Dixit fere ſimiliter ſeſe habere: Ideo hoc declarat: Et inquit differunt tamen ob ipſum neceſsario ineſse, vel non ineſse, quod quidem terminis ipſis additur & ita ſolum differunt pœnes additionem modi neceſsarij. Dixerat illos habere ſeſe eodem modo: Idto hoc probat, & inquit nam & ipſum negatiuum ſimiliter conuertitur, & per conſequens per conuerſionem imperfecti reducuntur, & ipſum eſse in toto, & de omni prædicari ſimiliter aſsignamus, & ita perfecti proprijs principijs regulantur. Hæc eſt communis regula.

In cæteris igitur eodem modo concluſionem effici neceſſariã per conuerſionem perinde atq; in ijs quæ ſunt de ineſſe, oſtendetur. Verum in media figura, cum altera vniuerſalis affirmatiua fuerit, altera particularis negatiua, & rurſus in tertia, cum altera vniuerſalis affirmatiua, altera particularis negatiua fuerit, non ſimiliter oſtendetur: Sed neceſſe eſt de eo conficere ſyllogiſmum, cui alicui vtrunq; non ineſſe exponimus. Erit enim neceſſarium in hoc, ſi & de expoſito, atque de illo aliquo neceſſarium fuit. Quod.n. hoc aliquid eſt: Ipſum exponitur. Fiunt autem vtroq; modo ſyllogiſmi in propria figura.

Baroco

Brocardo.

Com. 83 Hactenus declarauit quare non eſt pœnitus eodem modo quo ad ſyllogiſmos ipſa coniugatio neceſſariorum, per hoc quia terminis additur modus neceſsitatis, nunc declarat quòd nec quo ad reductionem imperfectorum ſunt pœnitus coniugationes eædem, nam omnis imperfecti in illis de ineſſe reducuntur per conuerſionem præter barocco, & brocardo qui per impoſsibile reducebantur vt viſum eſt. At in ijs de neceſſario bene omnes alij præter hos duos reducuntur conuerſione, tamen in ij duo non reducuntur per impoſsibile, vel ſi reducantur per impoſsibile. non eodem modo. vt dicemus, ſed bene per ſyllogiſmos expoſitorios. Igitur quo ad reductionem etiam eſt aliqua differentia, ex eo quia ſaltem illi duo non eodem modo reducuntur. Debes ſcire quòd reductio per impoſsibile in neceſſarijs fieret per contradictionem quod eſſet propoſitio contingens verbi cauſa, contradictorium huius, neceſſario quoddam n, non eſt x, ſecunda figura, eſt non neceſſario quoddam n, non eſt x, hoc per regulam æquipollentiarum valet contingenter omne n, eſt x. Igitur reductio per impoſsibile ſi fieret, oporteret vt maior eſſet neceſſaria, & minor contingens. In tertia etiam contradictorium illius neceſſario quoddam p, non eſt r, eſſet neceſſario quoddam p, non eſt r, quod æquipollet illi contingenter omne p, eſt r, & ita oportet vt maior eſſet contingens, & minor neceſſaria in reductione huius. Sic igitur in vtriſque fieret per mixtionem neceſſarij & contingentis, modo nondum patet an hæc mixtio ſit coniugatio vtilis, omnis autem reductio debet eſſe per notiora: Propterea hæc probatio non conuenit eiuſmodi ſyllogiſmis, Ex quibus perſpicuum eſt Ariſtotelem non velle hanc mixtionem non poſſe fieri, vt Iuniores laborant defendere, ſed hanc mixtionem non eſſe bonam reductionem: Omnis enim reductio eſt perfectio ſyllogiſmi: Perfectio autem eſt euidentia ſuæ neceſſariæ illationis. Hoc autem nondum eſt euidens: Propterea Ariſtoteles vult non eſſe nunc bonam reductionem. Vtrum autem illa mixtio ex maiore neceſſaria & minore contingente, in prima figura vt fieret in reductione illius modi ſecundæ. Vel ex maiore contingente & minore neceſſaria, in eadem prima figura, vt fieret in reductione illius modi tertij, ſit ſyllogiſtica coniugatio, eſt alia quæſtio, & proprio capite tractabitur: Nunc vero Ariſtoteles tantum habere vult pro eiuſmodi bonam non effici reductionem, cum reductio omnis fieri debeat per manifeſta. Et propterea confugit ad ſyllogiſmum expoſitorium, quod eſt ſignum ſenſibile, & omnibus perſpicuum. Inquit in cæteris ſupple omnibus præter barocco & brocardo eodem modo concluſionem effici neceſſariam per conuerſionem perinde atque in ijs, quæ ſunt de ineſſe, oſtendetur. Et ita quantum ad reductionem cæterorum coniugationes neceſſariæ, & de ineſſe concordant. Verum in media figura cum altera propoſitionum vniuerſalis affirmatiua fuerit, altera particularis negatiua vt in barocco: Et ruſus in tertia, cum altera vniuerſalis affirmatiua, altera particularis negatiua fuerit, non ſimilliter oſtendetur. Igitur differunt quo ad reductionem horum duorum modorum; Nam in reductione talium neceſſariorum oportet procedere per mixtionem, quæ nondum patet. Propterea ait ſed neceſſe eſt de eo conficere ſyllogiſmum, cui alicui vtrunque non ineſſe exponimus, hoc eſt oportet probare per ſyllogiſmum expoſitorium. Cuius autem ait. Erit enim neceſſarium in hoc, hoc eſt de particulari, ſi de expoſito, atque illo aliquo ſubaccepto ad ſenſum; neceſſarium fuit. Quod enim hoc aliquid eſt, ipſum exponitur. Et ſic probatio hæc expoſitoria eſt valida, quia eſt ad ſenſum. Addit ſunt autem vtroque modo hoc eſt expoſitus & exponens ſyllogiſmi in propria figura, vt ſi expoſitus ſit in ſecunda, exponens ſimiliter, & ſi expoſitus in tertia, etiam & exponens. Termini vero in ſecunda figura ſunt quod mouetur, quod coloratur, album. Nam ſi neceſſario omne quod coloratur mouetur, & neceſſario quoddam album non mouetur, neceſſario quoddam album non coloratur. Sub ipſo quod mouetur, ſumatur quod alteratur: Et arguatur expoſitoriæ ſic neceſſario quod coloratur eſt hoc quod alteratur. Neceſſario album non eſt hoc quod alteratur. Igitur neceſſe eſt extrema coniungi in particulari, videlicet quòd neceſſario quoddam album non coloretur: Simili modo termini in tertia figura ſumantur. Grammaticum. Philoſophum, Sapiens, ſub ſapiente metaphyſicum, & fiat ſyllogiſmus, vt prius. Debes ſcire quòd in neceſſarijs ſumi poteſt contradictorium dupliciter, aut in eadem ſpecie materiæ, & in altera ſpecie; Verbi cauſa contradictorium huius neceſſario quoddam album non coloratur, vno modo eſt contingenter omne album non coloratur. Alio modo neceſſario omne album coloratur. Et hoc propter cauſas ſuperius traditas, quando igitur Ariſtoteles ait non effici bonam oſtenſionem per contradictorium, eſt intelligendum de contradictorio extra ſpeciē ſuæ materiæ. Nam ſic oſtenſio eſſet per admixtionem, vbi autem contradictorium ſumeretur in eadem ſpecie materiæ, nihil (vt mihi videtur) prohibet poſſe effici oſtēſionem, quia ſic eſſet ex puris neceſſarijs & vniformi coniugatione. Hæc de vniformi generatione.

Mixtio neceſſarij & ineſſe.

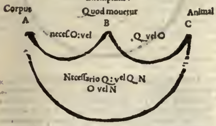
In prima figura.

Poteſt itaque fieri vt altera propoſitionum neceſſaria ſit, atque ſyllogiſmus neceſſarius euadat: Non tamen vtrauis, ſed quæ ad maius extremum eſt. Ceu ſi ipſum a, ipſi b, neceſſario ineſſe aut non ineſſe ſumpſeris b, autem ipſi c, ineſſe duntaxat, Hoc enim modo ſi diſpoſueris propoſitiones: Propterea ipſum a, ipſi c, inerit, neceſſario aut non inerit, quia omni b, ineſt, aut non ineſt neceſſario a, ipſum c, vero eſt aliquod eorum, quæ ſunt b, quare patet & ipſi c, ineſſe aut non ineſſe neceſſario a, ipſum.

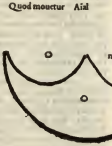
Hactenus de vniformi generatione ſyllogiſmorum de neceſſario & de ineſſe ſeorſum ſimpliciter perfecit; Nunc docet Com. 84 hæc miſcere & vtiliter, & inutiliter. Cauſa ordinis patet, nam ſimplicia præcedunt compoſita & mixta, ideo non poſset dare doctrinam miſcibilium: Niſi prius ſimplicium tradidiſſet cognitionem, vt etiam medici faciunt in medicinarum commixtionibus. Docet enim primo ſimplices: Deinde illarum mixtionem. Qua ratione fit vt rectè pars hæc de mixtione Dubi. neceſsarij & ipſius ineſse inſcribatur ab Ariſtotele. Occurris forſitan, nam in libro de generatione dictum eſt mixtionem alteratorum miſcibilium vnionem eſse, ita vt non ſit mixtio, ſi miſcibilia in ipſa remaneant actu. At in talibus coniugationibus mixtis: Propoſitiones actu remanent tales: Igitur non rectè mixtio dici poteſt. Sed hæc dubitatio friuola eſt, nam Solutio. mixtio hæc metaphoricæ dicitur quatenus propoſitiones diuerſæ ſpeciei coniunguntur ad eliciendum quendam actum diuerſum vtpote concluſionem. Animaduerſione dignum in eiuſmodi commixtione octo confici coniugationes, quarū quatuor ſunt ſyllogiſticæ: Et quatuor inconnectibiles ſiue aſyllogiſticæ. Harum vtilium prima eſt quoties maior fuerit de neceſsario ineſse, & mino, de ineſse tantum: Nam hoc modo fit ſyllogiſmus neceſsarius in prima figura. Inquit poteſt itaque fieri vt altera propoſitionem neceſſariaria ſit, atque ſyllogiſmus neceſsarius euadet, non tamen vtrauis, ſed quæ ad maius extremum eſt: Hæc enim eſt vtilis: Inutilis vero erit, quando ad minus extremum fuerit, vt patebit. In quibus itaque verbis duas indicauit vtilem videlicet & inutilem. Exemplificat de vtili, & inquit ceu ſi ipſum a, ipſi b, neceſsario ineſse, aut non ineſse ſumpſeris. Quod ait propter affirmatiuos, & negatiuos modos b, autem ipſi c, ineſse duntaxat ſumpſeris. Et tu intellige ſeruata quantitate propoſitionū, quam docuit ſeruare in illis de ineſse. Huius reddit cauſam vniuerſalem & cōmunē videlicet per dici de omni vel eſse in toto. Et inquit, hoc enim modo ſi diſpoſueris propoſitiones: Propterea ipſum a, ipſi c, inerit, neceſsario, aut non inerit, quia omni b, ineſt, aut non ineſt neceſsario ipſum a, c, vero eſt aliquid eorū quæ ſunt b, quare patet & ipſi c, ineſse aut non ineſse neceſſario

ſario a, ipſum. Et ita hæc mixtio vtilis eſt ad concluſionem neceſſariam, quia regulari poteſt per principia commonia omnium ſyllogiſmorum perfectorum, vt viſum eſt in illis de ineſſe.

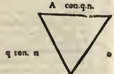
Exemplum.

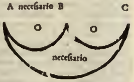

Philoponus probationes. Philoponus vero coniugationem eiuſmodi eſſe ſyllogiſticam enititur probare dupliciter: Primo per impoſsibile, nam ſic ſeſe habentibus terminis at propoſitionibus aut ſequitur concluſio, aut non ſequitur. Siquidem ſequitur, habeo illam eſſe ſyllogiſticam: Si non ſequitur detur oppoſitum cōcluſionis, tunc oppoſitum erit non neceſſario omne c, eſt a, ſed hæc per oppoſitionem modi ad modum, quāti ad quantum & qualis ad quale, æquipollet illi contingenter quoddam c, non eſt a. Tunc argoo per regulam mixtionis contingentis & ipſius ineſſe in tertia figura, quo dicetur infra: Contingenter quoddam c, non eſt a, omne c, eſt b. Igitur contingenter quoddam b non eſt a. Igitur ad oppoſitam qualitatem contingenter quoddam b, eſt a. Dicebatur autē neceſſario omne b, eſſe a. Et ſic illa fuit vtilis coniugatio. Secundo idem probat, duabus propoſitionibus ineſſe poſitis, concluſio ſequitur de ineſſe. Igitur altera poſita de ineſſe & altera de neceſſario, nō amplius eadem concluſio debet ſequi,

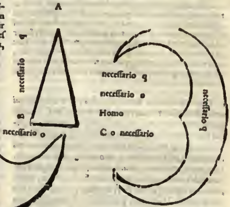
Cōfutatio. ſed neceſſaria. Hæc Philoponus. Sed videtur hæ probationes incongruæ: Prima quidē quia procedit ex ignotis: Non enim dudū patet commixtio contingentis & ineſſe. Præterea mixtio neceſſarij & ineſſe certior mixtione contingentis & ineſſe, & ita prima probatio videtur petitio principij. Secunda vero, primo quia reducitur ad oppoſitum, nam ex duabus neceſſarijs concluſio fit neceſſaria. Igitur ex altera neceſſaria, concluſio non debet eſſe neceſſaria, & ita de ineſſe. Secundo ex ijs de ineſſe concluſio eſt de ineſſe. Igitur ex maiore de ineſſe, & minore neceſſaria erit concloſio neceſſaria contra Ariſt. Propterea nihil addi poteſt ijs quæ Ariſt. ait, nec vltra ea quæ ait licet progredi, veluti nec vltra columnas Herculeas licet nauigare. Hæc mihi videntur.

Si vero a, b, quidem propoſitio non eſt neceſſario b, c, vero fuerit neceſſaria, Concluſio profecto neceſſaria non erit: Nam ſi erit neceſſaria: Ipſum a, alicui b, ineſſe neceſſario emerget, & per primam, & per tertiam figuram, quod quidem falſum eſt. Propterea quia tale ſumi poteſt b, cui nulli ipſum a, ineſſe continget. Praterea ex terminis ipſis etiam patet concluſionem non neceſſario euenire, vt ſi a, ſit quod mouetur b, vero animal c, autem homo. Homo nanque animal neceſſario eſt, at animal mouetur non neceſſario, quare neque homo.

Exemplificat de aſſyllogiſtica, & dat cauſam, & inquit ſi vero a, b, quidem propoſitio, quæ fuit maior non eſt neceſſaria b, c, vero fuerit neceſſaria, quæ eſt minor, concluſio profecto neceſſaria non erit: Sed ſi concluſio ſit aliqua, illa erit de ineſſe. Et ita hæc eſt aſſylogiſtica ad concluſionem de ne- Com. 85.

ceſſario ineſſe, nō tamen vt dicemus ad concloſionem de ineſſe. Fiat igitur ſyllogiſmus hoc pacto omne b, eſt a, omne c, eſt b, neceſſario. Igitur ſi dicis omne c, eſſe a, neceſſario: Arguam in prima figura ſumendo cōcluſionem pro maiore, & cōuerſionem minoris pro minore hoc modo neceſſario omne c, eſt a, neceſſario quoddam b, eſt c. Tunc ex vtriſq; ijs, erit quoddā b, erit a, neceſſario quod eſt falſum. Quia maior erat de ineſſe, & non neceſſaria. Rorſus per tertiam ſumendo concluſionem pro maiore, & minorem hoc modo neceſſario omne c, eſt a, neceſſario omne c, eſt b. Igitur neceſſario: quoddam b, eſt c, a, at de ineſſe ſumebatur omne b, eſſe a. Inquit nam ſi erit neceſſaria: Ipſum a, alicui b, neceſſario ineſſe emerget. Et per primam & per tertiam figuram. Per primam quidem ſumendo cōcluſionem pro maiore, & conuerſionē minoris pro minore. Per tertiam vero ſomēdo concluſionem etiā pro maiore & minorem pro minore, quod quidem falſum eſt, & non dixit repugnans, quia non eſt ad impoſsibile, ſed ad falſum, & quod ſit falſum: Declarat propterea quia talem ſumi poteſt b, vt animal, cui nonnulli ipſum a, hoc eſt quod mouetur ineſſe continget. Et ita potuit maior eſſe vera de ineſſe: Vbi de neceſſario ineſſe erit falſa, vt illa omne animal mouetur. Et ſic cōcluſio videtur aliquantulū præmiſsis vel præmiſſe repugnās. Idē probat ſomendo terminos, & inquit præterea ex terminis ipſis etiam patet concluſionē non neceſſario euenire vt ſi a, ſit quod mouetur, ſiue motus b, vero animal c, aūt hō: Hō nanque animal neceſſario eſt, & ita hæc minor erit vera omnis homo eſt animal neceſſario. At animal mouetur non neceſſario, ſed de ineſſe, ita vt hæc ſit vera, omne animal mouetur. Qua- De aſſyllogiſtica.

re neq; homo neceſſario mouetur, ſed de ineſſe omnis homo mouetur. Quo vero ad verba attinet debes, ſcire q differt aſſyllogiſtica coniugatio in neceſſarijs, & in de ineſſe. Dicebatur enim in ijs quæ ſunt aſſyllogiſtica coniugatio eſſe, in qua poſſunt inueniri termini omni & nulli ineſſendi. Et propterea illa erit inutilis pœnitus. Aſſyllogiſtica vero coniugatio in neceſſarijs eſt ſolum ea in qua poſſunt ſumi termini, quibus non ſequitur ineſſe neceſſario tantum, cum quibus ſtat ſequi ineſſe. Et propterea hæc coniugatio non eſt ſimpliciter inutilis ac aſſyllogiſtica, ſed ſolum ad neceſſariam concluſionem. Qua ratione fit vt ſolum in hac ſufficiat per terminos inſtare in conſimili coniugatione, Quare vero ſequatur ex maiore de ineſſe, & minore neceſſaria, concluſio de ineſſe, & non de neceſſario ineſſe; Iuniores declarare enituntur, & vane: Nam ſufficit logico id habere per terminos ipſos. Hoc.n. Iuniori prioriſtico ſat eſt; Cætera atinent ad metaph. & non ad nos.

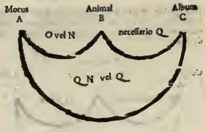
Simili profecto pacto etſi ipſa a, b, propoſitio ſit negatiua: Erit enim eadem oſtenſio.

Cõm. 86. Indicauit ex maiore negatiua de neceſſario ineſſe, & minore de ineſſe, poſſe fieri ſyllogiſmum. Nunc aſſyllogiſticam huic oppoſitam eſſe inquit econtra ſi maior negatiua fuerit de ineſſe, & minor neceſſaria. Cuius rei probatio eſſe poteſt, & per

De numero. deductionem ad falſum, & per terminos, vt dictum fuit. Hæc de vniuerſalibus, in quibus patet eſſe quatuor coniugationes, duas videlicet affirmatiuas, quarum altera vtilis, altera inutilis eſt, & duas negatiuas, ſimiliter quarum altera eſt vtilis, & altera inutilis.

De particularibus. *In particularibus vero ſyllogiſmis. Si vniuerſalis quidem eſt neceſſaria etiam concluſio erit neceſſaria. Si autẽ particularis neceſſaria ſit, concluſio ſanè non erit neceſſaria ſiue affirmatiua ſiue negatiua vniuerſalis ipſa fuerit. Sit itaq; primo vniuerſalis ipſa neceſſaria, & ipſum a. quidem omni b, inſit neceſſario b, vero alicui c, inſit duntaxat, neceſſe erit vt ipſum a, alicui c, inſit neceſſario. Nam c, ipſum ſub b, continetur, at omni b, inerat neceſſarium. Similiter etiam etſi negatiuus ſit ſyllogiſmus, eadem enim erit huius oſtenſio. Sed ſi ipſa particularis ſit neceſſaria, non erit concluſio neceſſaria. Non enim ad impoſſibile deuenietur veluti. In vniuerſalibus ſyllogiſmis. Similiter etiam in negatiuis. Termini ſumantur. Motus, animal album.*

Com. 87. Hactenus de vniuerſalibus, quæ ſunt quatuor, & de particularibus etiam, quæ ſunt quatuor aliæ, nunc docet. Et inquit in particularibus vero ſyllogiſmis, ſi vniuerſalis quidem eſt neceſſaria, & ſupple & particularis de ineſſe, etiam concluſio erit neceſſaria. Hæc eſt prima ſyllogiſtica, huic oppoſitam aſſyllogiſticam inquit ſinautem ipſa particularis neceſſaria ſit, & vniuerſalis fuerit de ineſſe, concluſio ſanè non erit neceſſaria, ſiue affirmatiua, ſiue negatiua ipſa vniuerſalis fuerit. Ecce quo modo quatuor ſunt duæ vtiles, & duæ inutiles. Vtiles quidẽ probat per communes regulas, quæ ſunt de omni & de nullo dici, aut eſſe vel non ineſſe in toto aliquo, & inquit ſit itaq; primo vniuerſalis ipſa neceſſaria. Et ipſum a, omni b, quidem inſit neceſſario b, vero alicui c, inſit duntaxat de ineſſe, neceſſe erit vt ipſum a, alicui c, inſit neceſſario, quod per principia pbat, & inquit nam c, ipſum ſub b, continetur, at omni b, inerat ipſum a neceſſaria. Similiter etiam inquit ſi negatiuus ſit ſyllogiſmus. Eadem.n. erit illius oſtenſio, vtpote per dici de nullo, vel non eſſe in toto. Hæc de vtilibus. De inutilibus, inquit ſed ſi ipſa particularis ſit neceſſaria, & ſupple vniuerſalis de ineſſe, non erit concluſio neceſſaria, licet ſit de ineſſe. Cuius cauſam affert, & inquit non.n. ad impoſſibile aliquod deuenietur ſupple quamuis dicatur eiuſmodi eſſe inutiles. Aut aliter intelligi poteſt. Non enim ad impoſſibile, ſed ad falſum deuenietur per eiuſmodi coniugationes. Addit etiam ſimiliter in negatiuis. Et diſponit terminos vt motus, animal, album, Cuius exemplum eſt.

Quæſtio Auer. Monet Auerroes in præſenti loco quæſtionem vtrum ex maiore neceſſaria & minore de ineſſe, concluſio ſit neceſſaria. Ariſtoteles enim per exemplum & per principia regulatiua ſyllogiſmorum communia probauit q ſic, & voluit modum concluſionis imitari modum maioris. In hac quæſtione inducit poſitionem Eudemi, Theophraſti, & Themiſtij, qui tenuerunt q non, & rationes illorum. Prima eſt quia ſemper concluſionis modus debet ſequi partem imbecilliorem. Sed minor eſt imbecillior. Igitur debet ſequi minorem. Secundo quia ad minorem de ineſſe ſequitur concluſio de ineſſe, & ad minorem de neceſſario ſequitur de ineſſe. Igitur non ſemper ex modo maioris ſequitur modus concluſionis. Antecedens patet primo q ad minorem de ineſſe ſequitur cõcluſio de ineſſe, nam in illa medius terminus ſe habet vt totum, & minor extremitas vt pars, ſed medium in minore prædicatur de minore extremitate de ineſſe. Igitur & maior extremitas quæ eſt totum ad medium prædicabitur de eadem etiam com modo eſſendi. Tenet conſequentia per illam regulam, quando pars prædicatur de aliqua parte ſub ſe contenta, totum ad illam prædicabitur de illa parte contenta, etiam per modũ quo illa pars prædicabatur de illa contenta. Et ita ſi medium de extremitate minore de ineſſe prædicatur in propoſitione minore, etiam maior quæ eſt totum ad medium de ineſſe prædicabitur de illa in concluſione. Igitur ſi minor eſt de ineſse, etiam concluſio eſt de ineſſe. Secunda pars probatur etiam ſi minor eſt neceſsaria & maior de ineſse, etiam concluſio eſt de ineſse. Nam maior extremitas quæ eſt totum ad medium prædicatur de medio inexiſtenter hoc eſt de ineſſe. Igitur de quocunque prædicatur medium, etiam inexiſtenter prædicabitur. Et ita de minore in concluſione. Quare ſiue maior ſit de ineſse ſiue ſit neceſsaria, ſemper concluſio eſt de ineſse. RS Philoponus. Pro his arguit Philoponus tertio ſi minor eſt de ineſse. Igitur concluſio, & ita regula falſa. Probatur antecedens ſit minor hæc omne c, de ineſse eſt, modo cum hæc minor ſit de ineſse, licet actu ſit vera. Non neceſsario nec contingenter eſt vt dixit Ariſto. & ita b, poteſt non ineſse, licet actu inſit, q ſi b, poteſt non ineſse, igitur & a, quod eſt ſupra b. Et ſic ſi minor eſt de ineſse, non poteſt maior extremitas de minore neceſsario prædicari in concluſione. Et ita tenent Ariſt. regulam non eſse veram, & q concluſio nõ ſequitur conditionem maioris, ſed potius minoris. Cõfutatio Auer. Sed hanc poſitionem refellit Auer. nam variabile debet ſequi potius conditionem variabilis, quã rei inuariabilis. Sed minor eſt magis inuariabilis ipſa maiore, cum ſit contracta ad affirmationem, at maior poteſt eſse indifferenter affirmatiua & negatiua. Et concluſio eſt variabilis quia poteſt eſse indifferenter ſe habens ad affirmationem & negationem, ad neceſsitatem & contingentiam. Igitur debet affici affectu maioris & non affectu minoris. Solutio rationum il-. Tunc ad rationes reſpondet Auerroes & primo ad ſecundam. Et primo negat præſuppoſitum videlicet q in maiore propoſitione ſit pars & totum aliquid vt medium. Bene.n. in illa prædicatum eſt totum & medium pars. Attamen medium non dicitur totum niſi ſubaccipiatur minor. Et hæc reſponſio eſt ad hominẽ quia non ſatisfacit ad rem, ſed ſolum ad verba. Secundo magis ad rem concedit in maiore propoſitione & in minore eſſe aliquid vt totum & aliquid vt pars, & negat tunc ad maiorem ſemper ſequi illam de ineſſe. Sequitur.n. illa de ineſſe ſi ipſa eſt de ineſſe, & ſequitur neceſſaria, ſi illa ſit neceſſaria. Ad rationem dicit concedendo medium prædicari de mino-

re ex-

re extremitate per modum eſſendi, & ita maior extremitas de illa eodem modo. Sed non tantum per modum eſſendi, de quocunque.n. prædicatur inferius prædicatur ſuperius & eodem modo, ſed non tantum. Nam poteſt prædicari illo modo & adhuc amplius, cum ſit communius, & magis indifferens. Ad primam reſpondet, negando concluſionem ſequi imbecilliorem partem. Non.n. concluſio negatiua ſequitur præmiſſam negatiuam, ex puris.n. negatiuis nihil ſequitur, & ita ſi ſequitur. Sequitur virtute affirmationis, & per conſequens illa maxima eſt falſa apud Auerroem. Sed tunc mouet vnam inſtantiam contra Ariſtotelem quia non ſequitur omne ambulans mouetur neceſſario. De ineſſe omnis homo ambulat. Igitur neceſſario omnis homo mouetur. Reſpondet Auerroes quòd ex maiore neceſſaria per modum quo eſt neceſſaria ſequitur concluſio neceſſaria, non ſimpliciter, ſed per illum modum. Et quia hæc maior neceſſario omne ambulans mouetur, eſt neceſſaria de ambulante vt ambulans. Neceſſario.n. omne ambulans mouetur vt ambulat vel dum ambulat. Ideo concluſio debet eſſe neceſſaria ex conditione videlicet quòd neceſſario omnis homo mouetur, dum ambulat, vel inquantum ambulat. Hæc eſt ſolutio Auerrois.

Inſtãtia cõtra Ariſto. Solutio Auer.

Solutio. a.

Alij vero vt narrat Auerroes aliter dicunt, volunt.n. regulam Ariſtotelis eſſe intelligendam hoc modo ex maiore neceſſaria, in qua poteſt ſaluari dictum de omni, & minore de ineſſe, concluſio eſt neceſſaria, quod eſt dicere ex maiore neceſſaria, in qua prædicatum prædicatur de omni ſubiecto, ita vt ſub ſubiecto liceat deſcendere ad omnia contenta, ſequitur concluſio neceſſaria. In propoſito in hac neceſſario omne ambulans mouetur, non licet deſcendere ad omnia contenta ſub ambulante, quia non ad hominem, leonem, & cætera id genus. Hæc ſolutio eſt ſimilis illi quam dant ſorticolæ.

Sorticolarum põ.

Volunt.n. ex maiore neceſſaria de ſenſu diuiſo, & minore de ineſſe, ſequi concluſionem neceſſariam, vt bene valet omne grammaticum neceſſario eſt animal. Omnis homo de ineſſe eſt grammaticus. Igitur omnis homo neceſſario eſt animal. Et huius cauſa eſt quia in hac ſaluatur dictum de omni. Quia licet deſcendere ſub ſubiecto copulatiuæ ad omnia contenta, in illa non ſaluatur dictum de omni, quia non licet deſcendere quia ſubiectum modalis de ſenſu compoſito ſtat immobiliter. Et ſit ex maiore neceſſaria de ſenſu diuiſo. Hoc eſt in qua ſubiectum tenetur pro omnibus contentis. Et minore de ineſſe, erit concluſio neceſſaria.

Cõfutatio

Sed huic obijcit Auerroes. Primo quia dictum de omni, & propoſitio vniuerſalis ſecundum rem idem ſunt. Igitur in omni propoſitione vniuerſali eſt dictum de omni ſecundum rem. Et ita oportet vt ſub ſubiecto liceat deſcendere ad omnia contenta. Secundo arguit hæc propoſitio omne ambulans mouetur neceſſario, eſt vera actu, & illa neceſſario omne ambulabile eſt mobile, eſt vera poteſtate. Sed actus & præſentia ſunt ſuppoſitorũ. Igitur illa eſt actu vera pro ſuppoſitis quæ actu ſunt, & illa pro ſuppoſitis quæ potentia ſunt. Ergo in illa ſaluatur dictum de omni pro contentis ſub ſubiecto. Propter hæc regulæ ſorticolarum ſunt friuolæ, & non peripateticæ.

Reſpõſio Albumaſaris

Aliter ad obiectionem reſpondet Albumaſar vt narrat Auer. Vult.n. regulam eſſe intelligendam ſic ex maiore neceſſaria, in qua actu & potentia continetur dictum de omni, ſequi concluſionem neceſſariam. Modo in propoſito licet ſaluetur dictum de omni in potentia, quia omne ambulabile eſt mobile neceſſario, non ſaluatur in actu, quia non neceſſario omne ambulans mouetur. Sed hæc poſitio ſtare non poteſt vt dicit Auer. quia videtur illa conditio ſuperflua. Vbicunque enim poteſt ſaluari dictum de omni in potentia, ibi & actu ſaluari poteſt. Et forte non conuertitur.

Cõfutatio per Auer.

Nam de quocunque aliquid potentia prædicatur, actu prædicatur, vt ſi Antichriſtus eſt homo. Antichriſtus actu eſt homo, non autem econtra. Non enim ſi homo actu ſit homo, homo potentia eſt homo, & ita conditio Albumaſaris ſuperfluit. Alexander demum aliter reſpondet, & vult regulam eſſe intelligendam quando in maiore ſaluatur dictum de omni actu. Et hoc dicit vniuerſaliter tam in ſyllogiſmis de ineſſe, quàm neceſſarijs, quàm contingentibus quam mixtis, vult.n. ſemper in maiore debere ſaluari dictum de omni actu, ſi debeat ſequi cõcluſio, hoc eſt debet prædicatum competere omnibus contentis ſub ſubiecto actu. In propoſito non eſt ita quia non neceſſario omne ambulans actu mouetur. Ideo non arguitur per regulam.

Cõfutatio per Auer.

Contra arguit Auerroes, quia videtur illud non neceſſarium eſſe in omnibus. Non enim in ſyllogiſmis ex puris contingentibus. In his enim non oportet dictum de omni actu ſaluari, quia tunc non eſſent propoſitiones contingentes ſed de ineſſe. Hæc Auerroes in quæſtione.

Dubitationes contra Auer prima dubitatio a dubiũ

Sed contra Auerroem emergunt quæſtiones. Prima quia tunc in concluſionem ingrederetur medium. Erat.n. ipſum ambulans terminus medius, & hoc concluſionem ingreditur. Secunda quia tunc ſub omni ſubiecto propoſitionis neceſſariæ liceret deſcẽdere ad contenta, quia per ipſum in omni vniuerſali tali ſaluari debet dictum de omni.

3 dubiũ

Tertia quia concluſio non imitaretur ſemper maiorem, nam concluſio neceſſaria apud ipſum ſemper eſt neceſſaria ex conditione. Maior poteſt eſſe neceſſaria ſimpliciter & ex conditione.

Põ Iuniorũ latinorum

Propter hæc forte Iuniores latini volunt regulam Ariſtotelis eſſe intelligendam hoc modo vt minor ſit de ineſſe ſimpliciter, qualis non eſt hæc de ineſſe omnis homo ambulat. Solum.n. eſt de ineſſe vt nunc.

Cõfutatio

Sed hæc poſitio ſtare non poteſt, quia etiam econtra ex maiore de ineſſe ſimpliciter, & minore neceſſaria concluſio eſſet neceſſaria. Præterea propoſitio de ineſſe apud Ariſtoteles eſt, quæ nec eſt neceſſaria, nec contingens vt in principio huius capitis ſumpſit. Ad propoſitio de ineſſe ſimpliciter eſt neceſſaria per naturam & ſecundum rem, licet non de modo. Et ita hæc poſitio non eſt peripatetica.

Põ Philoponi

Philoponus vero inquit eſſe dictum neceſſarium ipſum ab Ariſtotele in libro de Interpretatione dupliciter. Vno modo ſimpliciter, quo modo ſolem oriri cras eſt ſimpliciter neceſſarium. Alio modo ex conditione, ſiue ex ſuppoſitione, vt ſi edideris domũ, neceſſarium eſt tibi habere lapides & id genus. Et hoc dupliciter ſubdiuiſit Philoponus aut quo ad ſubiectum vt Socrates eſt animal neceſſario dum fuerit Socrates. Aut quo ad prædicatum vt Socrates ſedet neceſſario dum ſedet, Quo.n. vſque prædicatum illud fuerit, ſemper ſubiecto inerit. Tunc vult ex maiore neceſſaria & minore de ineſſe ſequi concluſionem non neceſſariam ſimpliciter, ſed ex conditione, & non quo ad ſubiectum, ſed quo ad prædicatum, & ſic ſenſus eſt neceſſario omnis homo mouetur quouſque mouetur. Probat autem hoc authoritate Alexandri Aphrodiſiei in libro de Mixtione, qui aſſeruit præceptorem ſuum Soxigenem ſic declaraſſe regulam Ariſtotelis. Et hoc modo non ſequitur mediũ ingredi concluſionem. Nam ſyllogiſmus eſt neceſſario omne ambulans mouetur dum mouetur. Omnis homo de ineſſe ambulat. Igitur omnis homo mouetur neceſſario. dum mouetur,

Cõfutatio

Sed nec hæc declaratio videtur conueniens, nam tunc ex maiore de ineſſe & minore neceſſaria efficeretur illo modo concluſio neceſſaria. Sequitur enim de ineſſe.n. omne animal mouetur. De neceſſario ineſſe omnis homo eſt animal. Igitur de neceſſario ineſſe omnis homo mouetur dũ mouetur.

Propria ſolutio.

Propter hæc videtur mihi eſſe dicendum cum Auerroe, vbi debes ſcire quod maior poteſt eſſe dupliciter neceſſaria, veluti omnis propoſitio neceſſaria, ſimpliciter & ex conditione, quod eſt dicere in qua prædicatum de omni contẽto ſub ſubiecto prædicatur neceſſario & abſolute, & in qua prædicatur de omni contento ſub ſubiecto ex conditione. Hæc enim eſt neceſſaria primo modo omne genitum neceſſario corrumpetur. Quia omnia contenta ſub genito corrumpentur. Illa eſt neceſſaria, ſecundo modo omne ambulans mouetur neceſſario, quia omne contentum ſub ambulante neceſſario mouetur inquantum ambulat. Hanc diſtinctionem Iuniores latini ſub alijs verbis poſuerunt, quod vno modo in illa propoſitione neceſſario omne ambulans mouetur ipſum ambulans ſumitur pro ſubiecto, & ſic eſt contingens, alio modo pro ſubiecto vt ſtat ſub forma hoc eſt pro corpore ambulante vt eſt ambulans, & ſic eſt neceſſaria. Hanc etiam ſorticolæ volunt dicere dum dicunt hanc eſſe veram de ſenſu compoſito, & non de ſenſu diuiſo. Eſt enim vera ſumendo ambulans vt ambulans, non pro ſubiecto quod ambulat. Ex his ſequitur in omni propoſitione neceſſaria vniuerſali quouis modo neceſſitatis. Semper ſub ſubiecto poſſe deſcendere ad omnia contenta. Si enim eſt neceſſaria ſimpliciter ſiue ſubiecto ſumpto pro materia, ſiue in ſenſu diuiſo licet deſcendere, vt in illa omne genitum neceſſario corrumpetur.

tur. Si vero ſit neceſſaria ex conditione, vel ſubiecto ſumpto in ſenſu compoſito etiam licet deſcendere, ex conditione. Si enim neceſſario omne ambulans mouetur, cũ hæc non ſit neceſſaria niſi ſumpto ambulante quatenus eſt ambulans. Sequitor vt homo neceſſario moouetur, vt ambulat. Et leo neceſſario mouetur quatenus ambulat, & in cæteris id genus. Igitur in omni tali ſaluatur dictum de omni, quod eſt q̃ nihil eſt ſumere ſub ſubiecto de quo non prædicetur prædicatum. Tunc ad quæſtionem dico q̃ ex maiore neceſſaria ſemper ſequitur concluſio neceſſaria ſue condõnis, vt ſi fuerit neceſſaria ſimpliciter. concluſio eſt neceſſaria ſimpliciter, nã ſequitur neceſſario omne genitũ corrumpetor, mundus eſt genitus. Igitur neceſſario mundus corrũpetur. Si vero fuerit neceſſaria ex cõditione, ẽt concluſio erit neceſſaria ex conditione. Nam ſi neceſſario omne ambulans mouetur, & oĩs homo ambulat, ẽt neceſſario omnis homo mouetur vt ambulans. Quia ſic maior erat neceſſaria. Et hunc locum intelligere multis diebus laboraui, & non vidi aliquem ante me, qui huic locũ ſedauerit. Dici põt aliter vt in ludicris q̃ concluſio erit neceſſaria non ſimpliciter, ſed propoſitionibus poſitis ac conceſsis. Conceſsis enim q̃ omne ambulans moueatur neceſſario, & q̃ oĩs homo ambulat. Sequitur q̃ neceſſario oĩs homo ambulat. Illis conceſsis non m̃ ſimpliciter. Non ſic ſequitur ſi minor eſt neceſſaria, & maior de ineſſe cum non poſſet regulari per dici de omni vel dici de nullo. Et præterea ex concluſione ſequitur repugnans maiori per primã vel tertiam figurã. Sequitur ergo cõcluſio neceſſaria i lis poſitis, quæ ratio eſt ſimpliciter neceſſaria. Ad obiectiones contra Auerroem ad primã nego mediũ ingredi concluſionẽ. Nam ipſum ambulans abſolute ſumptũ eſt ſubiectum in maiore & prædicatum in minore, vt reduplicatum ſe tenet ex parte maioris & prædicati. Totum.n. illud erat prædicatum & maior videlicet mouetur inquantũ ambulat, & hoc totum eſt prædicatum in concloſione, & ita mediũ concluſionẽ non ingreditor ea ratione, qua mediũ, ſed ea ratione qua ſe tenet cũ maiore, & eſt pars prædicati. Ad ſecundam patet ſolotio ſub omni ſubiecto propoſitionis neceſſariæ licet deſcendere non tñ eodem modo vt dictũ eſt, & hoc ſorticolæ ignorarunt. Similiter ad tertiã, nã ſemper concluſio imitatur maiorẽ, quia ſi maior eſt ſimpliciter neceſſaria. Etiam cõcluſio, & ſi ex conditione, ẽt concluſio, hæc ſunt quæ mihi videntur de tam graui quæſito, & ſi aliter videbitur poſtea nõ recuſabo dicere, mutantur opiniones ſecundum tempora.

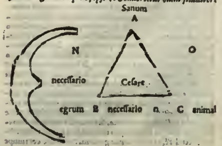
Solutio obiectionũ.

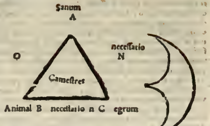
Mixtiones in ſecunda figura.

In ſecunda uero figura ſi negatiua propoſitio eſt neceſſaria, etiam concluſio erit neceſſaria. Sin autẽ affirmatiua neceſſaria fuerit, concluſio non erit neceſſaria. Sit.n. primo negatiua neceſſaria, & a quidem nulli b, inſit neceſſario, c, autem ipſi inſit duntaxat, cum igitur negatiua conuertatur. Ipſum b, profecto nulli a, neceſſario inerit. Sed a, omni c, cõpetebat, quare nulli c, b, ipſum neceſſario inerit. Eſt.n.c, ipſum ſub ipſo a. Simili ratione etiã ſi ad c, ipſum negatio adijciatur, Nam ſi a, ipſum nulli c, ineſt neceſſario c, etiã nulli a, inerit neceſſario, ſed a, ipſũ omni b, ineſt quare nulli b, inerit c, neceſſario, facta eſt enim rurſus figura prima. Igitur neque b, ipſi c. Conuertitur enim ſimiliter.

Ceſare

Cameſtres

Nunc docet miſcere ipſum ineſſe, & neceſſario ineſſe in ſecunda figura. Et primo ſyllogiſticæ & in vniuerſalibus, & anteequam ſpeciatim ad regulas deſcendat. Ponit vnam regulam generalem, videlicet q̃ ex negatiua neceſſaria & prædicatiua de ineſſe ſemper concluſio eſt neceſſaria ſiue illa negatiua ſit maior, ſiue minor, & hoc quo ad vtiles. Quo vero ad inutiles ponit ſecundam, quæ eſt ex affirmatiua neceſſaria, & negatiua de ineſſe, concluſio nunquam eſt neceſſaria, ſed de ineſſe. Auer. autem & Philoponus reducunt regulas ad vnam, & eſt concluſionem effici talem, qualis eſt illa propoſitio in ſecunda figura, quæ facta reductione ad primam, remanet maior, & hoc eſt verum. Quia in cæteris concluſiones non ſequuntur niſi quatenus deſcendunt & redeunt ad primam figuram. Inquit in prima vero figura ſi negatiua propoſitio eſt neceſſaria, etiam concluſio eſt neceſſaria, ſiue maior ſit, ſiue minor. Et hoc quo ad vtiles coniugationes. Sin autem affirmatiua neceſſaria fuerit, concloſio non erit neceſſaria, hoc quo ad inutiles. Speciatim declarat hæc, & inquit, ſit.n. primo negatiua neceſſaria, & a, quidem nulli b, inſit neceſſario. Ita vt ſit hæc maior neceſſario nullum b, eſt a, c, autem ipſi inſit duntaxat, vt ſit hæc minor de ineſſe omne c, eſt a. Cum igitur negatiua illa maior conuertitur. Ipſum b, profecto nulli a, neceſſario inerit, & ſic maior remanebit neceſſario nullũ a, eſt b, ſed a, omni c, competebat, itaque minor erat omne c, de ineſſe eſt a. Quare nulli c, ipſum b, inerit neceſſario. Eſt enim c, ipſum ſub a. Quo fit vt reguletur per principium commune regularium. Quo vero ad verba attinet debes ſcire verbũ illud neceſſario inerit græce eſſe ἐνδέχεται: quod eſt contingit. Sed quia ſumpſit hic contingere pro eo quod ſequitur ad neceſſarium, ne accidat confuſio, tranſtuli illo modo. Hæc de primo modo, & de ſecundo inquit ſimili ratione etiam ſi ad c, ipſum negatio adijciatur, & ſupple ſit neceſſaria propoſitio. Nam ſi a, ipſum nulli c, ineſt neceſſario per conuerſionem c, etiam nulli c, ineſt neceſsario. Sed a, ipſum nulli b, ineſt in maiore, quare nulli b, inerit c, neceſſario. Facta eſt.n. rurſus prima figura per conuerſionem minoris & concluſionis. Igitur neque b, ipſi c, vt ante reductionem dicebatur, neque c, ipſi b, vt poſt reductionem dicitor. Conuertitur enim ſimiliter. Ex his perſpicuum concluſionem imitari ſemper propoſitionem illam, quæ poſt reductionem remanet maior in prima figura.

Com.18.

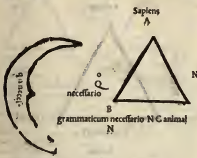
At ſi affirmatiua propoſitio ſit neceſſaria, non erit concluſio neceſſaria. inſit.n. ipſum a, omni b. neceſſario, nulli uero c, inſit duntaxat, Negatiua igitur ſi conuertatur, prima reddit figura. Sed oſtenſum eſt in prima concluſionem non effici neceſſariam, ſi negatiua propoſitio qua eſt ad maiorem, non ſit neceſſaria, quare nec in his neceſſaria erit.

Coniugatio inutilis vniuerſalis eſt ſi affirmatiua ſit neceſſaria & negatiua de ineſse, & tunc hoc reſoluitur in duas, quia aut eſt maior, aut eſt minor. Inquit at ſi affirmatiua propoſitio ſit neceſsaria, non erit concluſio neceſsaria quod exemplo & reductione probat, & inquit, inſit enim ipſum a, omni b, neceſsario, nulli vero c, inſit duntaxat. Negatiua igitur ſi cõuertator, prima reddit figura, ſed oſtenſum eſt in prima non effici concluſionem neceſsariam, ſi negatiua propoſitio quæ eſt ad maiorem, non ſit neceſsaria, quare nec in his neceſsaria erit.

Com.19.

erit. Tacuit autem ſecundam videlicet Ceſare, quia ſimilis eſt oſtenſio, vt ſæpe ipſæ inquit.

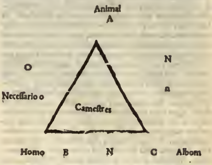
Præterea ſi concluſio eſt neceſſaria, continget ipſum c, alicui a, non ineſſe neceſſario. Si nanque b, ipſum nulli c, ineſt neceſſario, etiam nulli b, c, ipſum inerit neceſſario. Sed b, alicui a, neceſſe eſt ineſſe. Si & a, quidem ipſum omni b, inſit neceſſario, quare neceſſe eſt & ipſum c, alicui a, non ineſſe ſed nihil refert tale ſumi c, ipſum cui omni contingat ineſſe.

Com. 90. Idem probat per impoſsibile & vtitur ſyllogiſmo hypothetico, & inquit, nam ſi ſequitur, detur illa, & ſit illa neceſſario nullum c, eſt b, ſed hæc conuertitur in terminis, ſumatur igitur conuerſio huius pro maiore hæc videlicet neceſsario nullum b, eſt c. Maior vero erat illa neceſsario omne b, eſt a, ſed hæc conuertitur in hanc neceſsario quoddam a, eſt b, arguo igitur in quarto primæ ex conuerſione concluſionis pro maiore & conuerſione maioris pro minore. Hoc modo neceſsario nullum b, c, neceſsario quoddam a, b. Igitur neceſsario quoddam a, non eſt c. Sed hæc repugnat minori quæ erat de ineſse nullum c, eſt a, nam cum hac ſtat nullum a, eſse c, quæ eſt eius conuertens. Modo hæc non ſtant ſimul nullum a, eſt c, & neceſsario aliquod a, non eſt c, poteſt enim tale eſſe c, cui eſse contingit a, & non eſse. Similiter tale a, cui eſse & non eſse contingit c, vt dicebatur b, a, ſit ſapiens, & c, animal vel econtra. Inquit præterea ſi concluſio illa ſit neceſsaria videlicet neceſsario nullum c, eſt b, contingit ipſum c, alicui a, non ineſse neceſsario, quod eſt incompoſsibile ipſi minori. Deducit ſi nanque b, ipſum nulli c, ineſt neceſsario, etiam nulli b, c, ipſum inerit neceſsario per conuerſionem, ſumatur igitur hæc pro maiore videlicet nullum b, eſt c, neceſsario, Sed b, alicui a, neceſse eſt ineſse, ſi & a, quidem ipſum omni b, inſit neceſsario per conuerſionem in parte. Sumptis igitur his, conuerſione concluſionis pro maiore, & cõuerſione maioris pro minore, neceſse erit & ipſum c, alicui a, non ineſse, hoc autem eſt repugnans minori, quia nihil refert tale ſumi c, ipſum, cui omni contingat ipſum a, ineſse, & ſic cum illa minore ſtabat quoddam a, eſt c. Sed huic compoſsibili repugnat

Dubitatio concluſio deducta, & ita patet probatio. Sed ambiges fortaſſe, quia hæc deductio fundatur in hoc quod hæc ſtant ſimul nullum c, eſt a, & quoddam c, eſt a, quod conuertitur in illam quoddam a, eſt c, ſed hoc videtur impoſsibile, nam illa duo ſunt contradictoria nullum c, eſt a, & quoddam c, eſt a. Igitur non ſtant ſimul. Dici poteſt per verba Auerrois cum illa nullum c, eſt a, ſtare illam contingit nullum c, eſse a. Propoſitio enim de ineſse eſt de natura propoſitionis contingentis, cum ſit contingens poſita in actu, cum hac contingit nullum c, eſse a, ſtat hæc contingit omne c, eſse a, ad oppoſitam qualitatem, cum hac ſtat illa contingit quoddam c, eſse a, quæ ſi ponatur ineſse, tunc cum illa nullum c, eſt a, ſtabit quandoque aliquod c, eſse a, & per conſequens aliquod a, eſse c, per conuerſionem in parte. Et quia dicta coniugatio deſtruit hanc vltimam. Ideo non eſt bona, quia concluſio repugnat minori aut alicui compoſsibilium cum minore. Ad formam dico illas poſse ſtare non pro eodem nunc temporis. Et hoc ſufficit, & ſcias hunc locum non eſſe leuem. Iuniores enim non conſiderant.

Præterea quamuis poſitione terminorum indicari poſſit talem concluſionem non eſſe ſimpliciter neceſſariam, termini tamen ſi ſic ſe habent, neceſſaria eſt. Verbi cauſa, ſit a, animal b, homo. C. Album, propoſitiones quoque ſimili modo ſumpte ſint. Nam ſi poteſt animal nulli albo ineſſe. Homo etiam nulli albo inerit, ſed non neceſſario. Effici enim poteſt homo ipſe albus, licet nõ quouſque animal ipſum nulli albo ineſt. Quare ſi ſic ſe habeant termini, neceſſaria eſt concluſio, non autem ſimpliciter neceſſaria.

Tertio idem probat per terminos, non enim ſequitur neceſsario omnis homo eſt animal. Nullum album eſt animal. Igitur neceſsario nullum album eſt homo, quia ſi neceſsario nullum album eſt homo, neceſsario nullus homo eſt albus. At falſum eſt, quia italus de ineſse eſt albus, vel de contingenti italus eſt albus. Verum animaduerſione dignum aliquam concluſionem eſse neceſsariam ex ſuppoſitione, hoc eſt neceſsitate conſequentia, quæ ſua natura eſt de ineſse vel de contingenti. Dixit.n. Philoponus duplex eſse neceſsarium ex ſuppoſitione. Vt concluſio, nam quibuſdam poſitis neceſsario ſequitur, quod eſt dicere neceſsitate conſequentiæ. Et neceſsitate ſimpliciter, quod ſui natura eſt neceſsarium. Ad propoſitum vult Ariſtoteles ex affirmatiua neceſsaria & negatiua de ineſse in ſecunda figura concluſionem eſse neceſsariam neceſsitate conſequentiæ, nam hoc modo omnis concluſio eſt neceſsaria, modo ſint termini ſyllogiſticæ diſpoſiti, ſed de hac neceſsitate non eſt loquendum, quia ſic omnis concluſio eſt neceſsaria. At ex affirmatiua neceſsaria & negatiua de ineſſe non ſequitur concluſio neceſsaria neceſsitate ſimpliciter. Et ita per hæc voluit eſse ſolutum cauillum, quia dicere poſset cauillator ex affirmatiua neceſsaria, & negatiua de ineſse cõcluſionem ſequi neceſsariam, nam quibuſdam poſitis omnis concluſio eſt neceſsaria. Cui innuit reſponſionem volens hoc modo ſumendo neceſsitatem omnem concluſionem eſse neceſsariam, & hanc etiam eſse neceſsariam. Sed regula debet intelligi de neceſsitate ſimpliciter. Inquit præterea quamuis poſitione terminorum indicari poſsit talem concluſionem non eſse ſimpliciter neceſsariam, termini tamen ſi ſic ſe ſe habent in modo & figura, neceſsaria eſt. Et ſic per iſtos terminos, qui ſumentur declarabitur ſolum concluſionem non eſſe neceſsariam ſimpliciter neceſsitate rei ſiue conſequentis, cum quo tamen ſtat illam eſse neceſsariam neceſsitate ſuppoſitionis, ſiue conſequentiæ vt omnes aliæ concluſiones debite illatæ. Deinde docet ſumere terminos, & inquit verbi cauſa ſit a, animal b, homo c, album. Propoſitiones quoque ſimili modo ſumpte ſint vt prius. Nam poteſt animal de ineſſe nulli albo ineſse ita vt ſit hæc minor, nullum albũ de ineſſe eſt animal, & ſupple maior ſit neceſsario omnis homo eſt animal. Homo igitur nulli albo inerit. Supple neceſsitate cõſequentiæ, ſed non neceſsario ſupple neceſsitate rei, & conſequentis. Effici enim poteſt homo ipſæ albus, & ſic erit albus de ineſse. Licet non quouſque animal ipſum nulli albo ineſt. Com. 91.

Nam

Nam quouſque nollum album eſt animal. Et neceſſario omnis homo eſt animal, Sequitur neceſsitate conſequentiæ nullum hominem eſſe album, quod tamen non eſt neceſſarium neceſsitate rei, quia poteſt homo effici album, & tunc erit vera illa quoddam album eſt homo, quod eſt concluſioni oppoſitum. Quare ſi ſic ſe ſe habent termini neceſſaria eſt concluſio neceſsitate conſequentia. Non autem ſimpliciter neceſſaria.

Dubiũ. Sed ambigere poteſt Iunior nam dictum eſt regulã Ariſtotelis ex vna de neceſſario ineſſe & alia de ineſſe vel nõ ineſſe non ſemper ſequi neceſſariam ſimpliciter, ſed ex conditione.

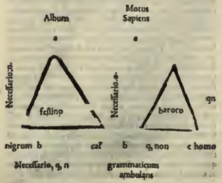
Solutio. Sed per te ex affirmatiua neceſſaria, & negatiua de ineſſe, concluſio eſt neceſſaria ex ſuppoſitione. Igitur pro regula. Dici poteſt ſaluo meliori iudicio quicquid velit Philoponus Ariſtotelem aliter accipere neceſſarium ex ſuppoſitione hic, & aliter expoſitores ibi. Eſt enim neceſſarium ex ſuppoſitione dupliciter vno modo ſolum propter illationem. Et hoc modo falſum poteſt eſſe neceſſarium, modo inferatur neceſſario. Alio modo ex parte rei, quod ideo ſimpliciter neceſſarium non dicitur, quia eſt neceſſarium per conditionem vt omnis homo mouetur dum currit. Ariſtoteles igitur per neceſſarium ex ſuppoſitione intelligit neceſſarium ſyllogiſticum. At expoſitores volunt neceſſarium ex parte rei cum aliqua conditione, quod aliquo modo dici poteſt neceſſarium ſimpliciter, pro quanto opponitor ad neceſſarium ex ſyllogiſmo. Et to bene ſuper hoc conſidera, quia non eſt res leuis. Quo vero ad verba attinet, debes ſcire quòd Ariſtoteles ex hac diſpoſitione in cameſtres, concludit hanc neceſſario nullus homo eſt albus, & ſic videtur concludere conuerſionem, & non directam concluſionem. Hoc autem ideo facit quia idem eſt iudicium de conuerſa, & conuertente. illa enim neceſſario nullum album eſt homo, conuertitur in hanc neceſſario nullus homo eſt albus. Propterea loco illius hanc poſuit. Quia quicquid obiecit huic, obijci poteſt illi.

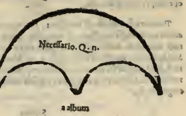
Feſtino. *Similiter etiam ratione fit ipſis in particularibus ſyllogiſmis. Nam cum propoſitio negatiua, & uniuerſalis*

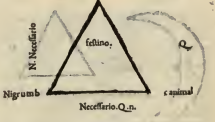
Barocco. *fuerit, & neceſſaria, concluſio etiam neceſſaria erit. Cum autem affirmatiua & uniuerſalis fuerit & neceſſaria, & particularis non neceſſaria, concluſio profectò non erit neceſſaria.*

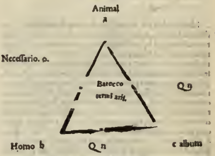
Feſtino. *Sit itaque primum negatiua propoſitio & uniuerſalis & neceſſaria, atque ipſum a, ipſi b, quidem nulli inſit neceſſario. Ipſi uero c, alicui inſit. Cum igitur negatiua conuertatur, Ipſum b, nulli a, inerit neceſſario a, uero alicui c, ineſt. Quare neceſſario ipſum b, alicui c, non inerit.*

Barocco. *Præterea ſit affirmatiua, & uniuerſalis & neceſſaria, ponaturque ad b, affirmatiuum. Si ipſum a, quidem omni, b, inſit neceſſario. Ipſi uero c, alicui non inſit b, ipſum alicui c. non ineſſe perſpicuum eſt, non tamen neceſſario. Erũt enim ad demonſtrationem utiles ijmet termini, qui in uniuerſalibus ſyllogis ſumebantur.*

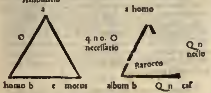
Conſ. 30. Docet noue coniugationes particulares. Et prima vtilis eſt in feſtino ex vniuerſali maiore negatiua neceſsaria, minore de ineſse. Secunda inutilis eſt in Barocco ex maiore affirmatiua neceſsaria, minore negatiua de ineſse. Inquit ſimili etiam ratione fit ipſis in particularibus ſyllogiſmis, nam cum propoſitio negatiua ſit tam vniuerſalis, quàm neceſsaria, concluſio etiam neceſsaria erit. Cum aotem affirmatiua ſit tam vniuerſalis, quàm neceſsaria, & particularis non neceſsaria concluſio profectò non neceſsaria erit. Probat has per exempla. Et inquit ſit itaqoe primum negatiua propoſitio & vniuerſalis & neceſsaria, atque ipſum a, ipſi b, quidem nulli inſit neceſsario. Ipſi vero c, alicui inſit vt in feſtino cum igitur negatiua videlicet illa neceſsario nullum b, eſt a. Conuertatur ipſum b, nulli a, in erit neceſsario, & ſic erit maior nullum a, eſt b, neceſsario. At vero ipſum a, alicui c, ineſt, quare neceſſario ipſum b, alicui c, non inerit in ferio, quia facta eſt rurſus prima figura, vbi maior relinquitur neceſsaria. Hæc de vtili.

Barocco. Præterea ſit affirmatiua & vniuerſalis & neceſsaria. Ponaturque ad b, affirmatiuum hoc eſt ſit maior vniuerſalis affirmatiua & neceſsaria vt in Barocco. Si ipſum a, quidem omni b, inſit neceſsario. Ipſi vero c, alicui non inſit b. Ipſum alicui c, non ineſse perſpicuum eſt, hoc eſt ad hanc coniugationem ſequitor concluſio de ineſse, non tamen neceſsario, & ita in Barocco licet ex maiore neceſsaria, & minore de ineſse concluſio ſit de ineſse negatiua. Non tamen eſt neceſsaria. Probat per terminos & inquit, erunt enim ad demonſtrationẽ ſupple vtiles ijmet termini, qui in vniuerſalibus ſyllogiſmis ſumebantur. Vt animal homo album, nam de neceſsitate omnis homo eſt animal. Quoddam album non eſt animal. igitur de ineſse quoddam album non eſt homo, quia non neceſsario

quoddam

quoddam album non eſt homo, quia fieri poteſt vt omnia alba mundi ſint homines, & omnes homines albi. Quare hoc modo in Barocco non ſequitur.

Barocco. *Præterea nec ſi negatiua particularis neceſſaria ſumpta fuerit, erit profecto concluſio neceſſaria. Nam per eoſdem terminos fieri poteſt oſtenſio.*

Com. 93. Secunda coniugatio ad neceſſarium inutilis in Barocco eſt ex vniuerſali affirmatiua maiore de ineſſe, particulari negatiua minore. Hoc enim modo terminis ſumptis. Licet concluſio efficiatur de ineſſe, non tamen neceſſaria, quod per eoſdem terminos oſtendit aliquantulum variatos nam a, vult eſſe hominem b, album c, animal, nõ enim terminis his ſic ſumptis ſequitur de ineſſe omne album eſt homo. Neceſſario quoddam animal non eſt homo. Igitur neceſſario quoddam animal nõ

Dubitatio eſt albũ. Quia quocunque tali animali dato. Illud effici poteſt album. Sed dices ſicuti poſuit in Barocco duas inutiles. Alterã pœnes maiorẽ, alteram pœnes minorẽ. Cur non poſuit duas

Solutio. in feſtino alterã pœnes maiorẽ, alteram pœnes minorẽ. Dicetem hoc eſſe factũ pro tanto quia poſſet alicui videri ex minore in Barocco neceſſaria effici neceſſariam concluſionem, quia eſt negatiua. Ex minore vero in feſtino nulli poteſt videri, quia in generali regula continetur, quæ dicit ex affirmatiua neceſſaria non ſequitur neceſſaria concluſio in ſecunda figura, quia facta conuerſione affirmatiua ſemper relinquit in

Quæ Philoponus. prima figura minor. Debes ſcire vt Philoponus inquit has coniugationes eſſe inutiles non quidem ſimpliciter. Sed ſecundum quid, quia licet ſint inutiles ad neceſſarium concludendũ. Sunt vtiles ad ineſſe. Quia quod neceſſarium eſt, etiam eſt de ineſſe & ſic ſemper concluditur de ineſſe quoniã quod de neceſſitate, eſt autem non, ſemper ſimpliciter de ineſſe, aut non ineſſe dicitur. Secundo debes ſcire etiam vt Philoponus ait ꝙ ideo ex particulari negatiua neceſſaria in Barocco nõ fit concluſio neceſſaria, quia illa non põt ad ſe cõuerti. Et propterea non poteſt remanere nec maior, nec minor in prima figura.

Quales dubitationes Iuniorum. Subtiles dubitationes excitãt Iuniores an ex affirmatiua vniuerſali neceſſaria in Barocco ſequatur concluſio neceſſaria, atque verum ex particulari negatiua neceſſaria, quæ cũ recte determinentur, nec pateat nunc qualis ſit mixtio ipſius ineſſe, & contingentis, vel neceſſarij & contingentis, bona cauſa prætereundæ ſunt. Ne ingentia tirunculorum deterreantur.

Mixtio in tertia figura.

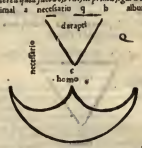
In poſtrema autẽ figura ſi termini quidem ad medium uniuerſales fuerint, atq; utreq; propoſitiones affirmatiuæ, quæcunq; propoſitio neceſſaria fuerit, concluſio ẽt neceſſaria erit. Sin autẽ altera negatiua, altera affirmatiua ſit, cũ negatiua quidẽ neceſſaria fuerit, ẽt cõcluſio neceſſaria erit. Cum autem affirmatiua, concluſio non erit neceſſaria.

Hactenus de ſecunda. Nunc de tertia, & ponit regulã generalem & ait ex duabus vniuerſalibus affirmatiuis in hac figu-

Comm. 94. Expoſitio ra, quæcũq; illarũ fuerit neceſſaria ſiue maior, ſiue minor, omnino ad hanc ſequetur cõcluſio neceſſaria. Hæc generatim de affirmatiuis. De negatiuis vero regula generalis eſt, ꝙ cũ fuerit altera affirmatiua & altera negatiua, ad negatiuã neceſſariã quidẽ neceſſaria ſequit̃ concluſio, cauſa eſt vt diximus quia in prima cõmixtione cõuerſa propoſitione altera quæ eſt de ineſſe, & in ſecunda conuerſa affirmatiua, & reuerſione facta ad primã figuram, maior inuenitur negatiua. In prima autẽ figura ad maiorẽ ſemper concluſio ſequitur. At ſi affirmatiua fuerit neceſſaria, & negatiua de ineſſe, concluſio erit de ineſſe, & non neceſſaria. Propterea quia reductione facta ad primam. Minor inuenitur neceſſaria. Inquit in poſtrema autem figura, ſi termini quidem ad mediũ vniuerſales fuerint. Atque vtreq; propoſitiones affirmatiuæ, vt darapti, quæcunq; propoſitio neceſſaria fuerit ſiue maior ſiue minor, concluſio etiam neceſſaria erit. Sin autẽ altera negatiua, altera affirmatiua ſit, cũ negatiua quidẽ neceſſaria fuerit, ẽt concluſio neceſſaria erit. Cum autẽ affirmatiua fuerit neceſſaria, & negatiua de ineſſe, concluſio nõ erit neceſſaria, ſed de ineſſe. Ex his col-

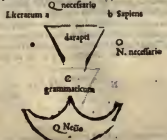
Regula generalis ligitur hæc regula generalis, tunc videlicet eſſe concluſionem neceſſariam, cum ea propoſitionũ fuerit neceſſaria, quæ facta conuerſione ad primã figurã inuenitur maior. Hæc regula eſt Philoponi etiã, quam approbauimus in ſecunda figura.

Darapti. *Sint.n.primo utreq; propõnes affirmatiuæ, atq; ipſum a, & ipſum b, omni c, inſint. Sitque neceſſaria a, c, propoſitio, cum igitur ipſum b, omni c, ineſt, etiam ipſum c, alicui b, inerit per conuerſionem uniuerſalis in parte. Quare ſi ipſum a, omni c, ineſt neceſſario, & ipſum c, alicui b, ipſum a, alicui b, ineſſe neceſſum erit. Nam b, ipſum ſub c, eſt, propterea quia facta eſt rurſus prima figura.*

Comm. 95. Datis regulis atq; conſtitutis, nunc probat illas. Et primo primã, quæ fuit ex ambabus vniuerſalibus affirmatiuis maiore exiſtẽte neceſſaria, per cõuerſionẽ ſolius minoris. Et inquit ſint.n.primo vtreq; propoſitiones affirmatiuæ atq; ipſum a, extremũ maius, & ipſum b, extremũ minus omni c, medio inſit. Sitque neceſſaria a, c, propoſitio hoc eſt maior videlicet neceſſario omne c, eſt a, cum igitur ipſum b, omni c, ineſt in minore, etiã ipſum c, alicui b, inerit per conuerſionẽ vniuerſalis propoſitionis in parte. Tunc quaſi epilogando totũ ſyllogiſmum inquit quare ſi ipſum a, omni c, ineſt neceſſario, & ipſum c, alicui b, ipſum a, alicui b, ineſſe neceſſum eſt. Probat nunc reductionem per communia principia, & inquit, nã ipſum b, ſub c, eſt conuerſione & reductionem facta. Propterea quia facta rurſus eſt prima figura. Vt tertius primæ per ſolam minoris conuerſionem in parte.

Simili ratione oſtenditur & ſi b, c, propoſitio eſt neceſſaria. Conuertitur.n.ipſum c, alicui a, ineſſe. Quare ſi ipſum b, omni c, neceſſario ineſt, & ipſum c, alicui a, etiam ipſum b, alicui a, inerit neceſſario.

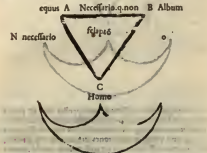
Probat

Com̃. 96. Probat ſecundam quando minor eſt neceſſaria, & hoc per duas conuerſiones maioris videlicet propoſitionis in parte, & concluſionis, & inquit ſimili ratione oſtenditur & ſi b, c, propoſitio videlicet minor eſt neceſſaria, conuertitur enim ipſum c, alicui a, ineſſe, quod relinquitur vt minor. Quare ſi ipſum b, omni, c, neceſſario ineſt, & ipſum c, alicui a, per conuerſionem nunc factam, etiam ipſum b, alicui a, inerit neceſſario, per conuerſionem concluſionis. Animaduerte tamen vt recte Philoponus monet, hanc concluſionem concludi, quæ eſt neceſſario aliquod a, eſt b. Non tamen hæc erat cõcluſio quæ-

Dubitatio ſita, ſed conuerſio quæſitæ. Occurres forſitan nam ex maiore vniuerſali affirmatiua de ineſſe, & minore vniuerſali affirma-

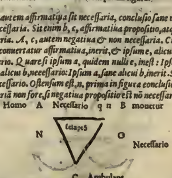
Solutio. tiua neceſſaria: Poteſt concludi concluſio de ineſſe, ſi minor neceſſaria in parte conuertatur. Igitur non neceſſaria. Dici poteſt quicquid velit Philoponus, quod poteſt vtraque concludi, ſed modo diuerſo, per conuerſionem enim maioris & concluſionis neceſſaria concluditur. Per conuerſionem vero minoris neceſſariæ concluditur concluſio de ineſſe tantum. Quid vero velit Philoponus, lege, quia aliter videtur dicere.

Felapton: *Rurſus ſit a, c, quidem negatiua b, c, autem affirmatiua, atque negatiua ſit neceſſaria: Cum igitur affirmatiua conuertitur, inerit alicui b, c, ipſum: Sed ipſum a, nulli c, inerat neceſſario, ipſum profecto a, alicui b, neceſſario non inerit. Nam ipſum b, ſub c, ipſo eſt.*

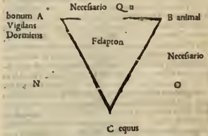
Com̃. 97. Hactenus quando ambe ſunt affirmatiuæ; Nunc quando altera eſt negatiua & altera affirmatiua agit, nam ſi negatiua ſit neceſſaria, etiam concluſio erit neceſſaria per conuerſionẽ minoris in parte: Inquit rurſus ſit a, c, quidem negatiua vtpote maior, b, c, vero affirmatiua. Cum igitur affirmatiua minor conuertitur, alicui b, ipſum c, inerit per conuerſionẽ. Sed ipſum a, nulli c, inerat neceſſario, ipſum profecto a, alicui b, neceſſario non inerit. Nam facta reductione ipſum b, ſub ipſo c, eſt, & ſic inuenitur maior neceſſaria in prima figura.

Felapton. *Sin autem affirmatiua ſit neceſſaria, concluſio ſane non erit neceſſaria. Sit enim b, c, affirmatiua propoſitio, atque neceſſaria. A, c, autem negatiua & non neceſſaria. Cum igitur conuertatur affirmatiua, inerit, & ipſum c, alicui b, neceſſario. Quare ſi ipſum a, quidem nulli c, ineſt: Ipſum uero c, alicui b, neceſſario: Ipſum a, ſane alicui b, inerit. Sed non neceſſario. Oſtenſum eſt, n. prima in figura concluſionẽ neceſſariã non fore, ſi negatiua propoſitio eſt nõ neceſſaria.*

Com̃. 98. Coniugatio Inutilis eſt in Felapton ſi minor quæ eſt vniuerſalis affirmatiua, fuerit neceſſaria. Nam concluſio erit de ineſſe, quia conuerſa minore: In prima figura fit reductio, vbi minor inuenitur neceſſaria, ex qua non concludebatur neceſſaria concluſio. Inquit, ſin autem affirmatiua ſit neceſſaria, concluſio ſane nõ erit neceſſaria. Probat in terminis, & inquit ſit enim b, c, affirmatiua propoſitio atque neceſſaria, ita vt ſit hæc minor de neceſsitate omne c, eſt a. A, c, autem negatiua, & non neceſſaria, ita vt ſit hæc maior de ineſſe nullum c, eſt a, Cum igitur conuertatur affirmatiua illa, quæ fuit minor, inerit & ipſum c, alicui b, neceſſario, & ita reſtabit minor hæc de neceſsitate aliquod b, eſt c. Tunc epilogat totũ ſyllogiſmũ: Et inquit, quare ſi ipſum a, quidem nulli c, ineſt: Ipſum vero c, alicui b, neceſſario vt per conuerſionem patuit: Ipſum a, ſane alicui b, inerit: Sed non neceſſario: Cuius cauſam ait dicens, oſtenſum eſt enim prima in figura concluſionem neceſſariam non fore, ſi negatiua propoſitio eſt neceſſaria, vt eſt in propoſitio facta reductione.

Præterea & per terminos res hæc erit perſpicua. Sit .n. ipſum a quidẽ bonum b, autem animal c, equus. Bonũ igitur contingit nulli equo ineſſe. Animal autem neceſſario omni equo ineſt, ſed non neceſſario aliquod animal non eſt bonum. Contingit ſiquidẽ omne animal eſſe bonũ. Vel ſi nõ fuerit hoc poſſibile, uigilans, aut dormiens loco termini ſumendum ſane erit. Nam omne animal capax eſt utriuſque horum. Quonam igitur modo ſi ad mediũ uniuerſales ſint termini, concluſio neceſſaria eſt, dictum eſt.

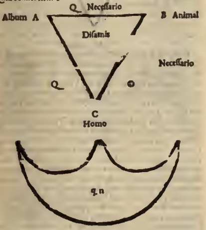

Idem per terminos probat ſumendo, bonũ, animal, equũ. Com̃. 99. A, videlicet bonum b, animal c, equum. Patet non ſequi neceſſariam. Quia nõ ſequitur de ineſſe nullus equus eſt bonus. De neceſsitate omnis equus eſt animal Igitur de neceſsitate quoddam animal non eſt bonum. Nam contingit omne animal eſſe bonum. Inquit & per terminos res hæc erit perſpicua. Sit enim a, quidem bonum, b, autem animal c, equus. Tunc arguit bonum igitur contingit nulli equo ineſſe. Animal autem neceſſario omni equo ineſt: Sed non neceſſario aliquod animal non eſt bonum. Contingit ſiquidem omne animal eſſe bonum. Sed occurres terminis, primo quia maior eſt falſa, nam hæc propoſitio nullus equus eſt bonus, eſt falſa, quia omnis equus eſt naturale bonum, & neceſſario. Secundo quia cõcluſio eſt neceſſaria, aliquod enim animal neceſſario non eſt bonum, vt animal quod ſagittas proijcit. Propterea docet mutare terminos, & loco boni vult eſſe ſumendum vigilans aut dormiens. Inquit vel ſi non fuerit hoc poſsibile, Philoponus refert ad maiorem, Poteſt etiam referri ad concluſionem, vigilans aut dormiens loco termini maioris ſumendum erit, nã omne animal capax eſt vtriuſque, & indifferẽs ad illa, & propterea videtur retuliſſe illud ad concluſionem. Occurres Ariſto. vt Iuniores dubitant, quia ſi nõ ſequitur illa concluſio ne- Dubitatio ceſſario quoddam b, non eſt a. Sequetur oppoſita videlicet nõ neceſſario quoddam b, eſt a. Hæc æquipollet illi contingenter omne b, eſt a, quæ ponatur ineſſe, & conuertatur in parte, & ſumatur pro minore, & ſyllogizo ſic de neceſsitate omne c, eſt b, quoddam a, eſt b. Igitur de neceſsitate quoddam c, eſt, a, Solutio & quæ contradicit maiori. Reſpondent quod quando illa de con- Cõfutatio tingenti ponitur ineſſe, non plus ſumitur quàm illa de con- & propria ſolutio. tingenti. Sed melius eſt dicere quod ſyllogiſmus quæſtionis eſt in

ſecunda

ſecunda figura ex ambabus affirmatiuis, quomodo coniugatio eſt pœnitus aſſyllogiſtica, vt diximus.

Si uero alter uniuerſalis, alter particularis, atque affirmatiui ſint ambo, cum uniuerſalis quidem neceſſarius efficitur, etiam concluſio neceſſaria efficietur. Eritq́ue demonſtratio eadem ut prius. Conuertetur enim particularis affirmatiua. Si igitur neceſſe eſt omni c, b, ipſum ineſſe, & a, ſub c, eſt, neceſſe eſt ipſum b, alicui a, ineſſe. Nam ſi ipſum b, alicui a, & ipſum a, alicui b, ineſſe neceſſum eſt. Quia conuertitur.

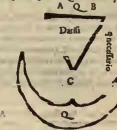

Datiſi. *Simili ratione & ſi a, c, ſit neceſſaria atque uniuerſalis propoſitio fuerit. Nam ipſum b, ſub, c, eſt.*

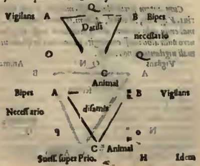
Cōm. 100. Hactenus de vniuerſalibus, nunc de particularibus talem ponit regulā, q̄ neceſſaria cōcluſio ſequitur ad vniuerſalē neceſſariam, cauſa huius eſt, quia facta reductione in prima figura, ipſa inuenitur maior. Inquit ſi vero ſupple terminorū alter vniuerſalis, alter particularis, atq; affirmatiui ſint ambo, cū vniuerſalis quidē neceſſarius efficitur, ēt concluſio neceſſaria efficietur, eritq́ue demonſtratio eadē vt prius. Cōuertetur enī particularis affirmatiua, & primo ponit exemplū in diſamis, & inquit ſi igitur neceſſe eſt omne c, b, ineſſe, quæ erat minor in tertia figura, ſed nūc vt maior proponitur, & a, ipſum ſub c, eſt videlicet facta cōuerſione maioris, neceſſe eſt ipſum b, alicui a, ineſſe, quod eſt cōuerſio cōcluſionis. Et quia poſſes dicere hanc non eſſe concluſionē propoſitā, ſed illius pœceſtatē, inquit nā ſi ipſum b, alicui a, & ipſum a, alicui b, neceſſum eſt ineſſe, quæ fuit cōcluſio noſtra, nam conuertitur. Hæc de diſamis. De datiſi inquit ſimili ratione. & ſi a, c, maior propoſitio ſit neceſſaria, atque vniuerſalis, nam ipſum b, ſub c, eſt per conuerſionem vt prius. Hæc de ſyllogiſticis ad neceſſarium.

Sin autem particularis eſt neceſſaria, non erit concluſio ſane neceſſaria. ſit enim b, c, particularis & neceſſaria, atque ipſum a, omni c, inſit, ſed non neceſſario, cum itaq; b, c, propoſitio conuertetur, prima reddit figura, & quidē uniuerſalis propoſitio non eſt neceſſaria, particularis autē eſt neceſſaria. At cū hoc pacto propoſitione diſponebātur, nō erat cōcluſio neceſſaria. Quare nec in ijs erit neceſſaria.

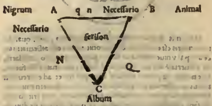
Hactenus quando vniuerſalis eſt neceſſaria, nunc quando particularis eſt neceſſaria, & ſupponit ambas eſſe affirmatiuas, & ait q̄ ſi vniuerſalis ſit de ineſſe, particularis vero neceſſaria, ad vniuerſalē iterum ſequitur cōcluſio, ſiue maior illa fuerit, ſiue minor. Et primo oſtendit eam quæ habet ad extremum maius neceſſariam propoſitionē per conuerſionem minoris. Et inquit ſin autem particularis eſt neceſſaria, non erit concluſio ſane neceſſaria. Et hoc indicat primo in diſamis vt dixi, & inquit ſit, n, b, c, propoſitio particularis, & neceſſaria hoc eſt minor, atque ipſum a, omni c, inſit, ſed non neceſſario, ita vt maior hæc ſit de ineſſe omne c, eſt a. Cum itaque b, c, propoſitio, quæ eſt minor cōuertitur, prima redditur figura. Vbi quidem vniuerſalis propoſitio non inuenitur neceſſaria. Particularis autē inuenitur neceſſaria. At cū hoc pacto in ipſa prima figura propōnes diſponebātur, nō erat concluſio neceſſaria. Quare nec in ijs eſt neceſſaria. Hæc eſt regulæ probatio. Cōm. 101.

Præterea idē et per terminos eſt perſpicuū. Sit enim ipſum a, quidē uigilia: ipſum autē b. Bipes c, ipſum ſit animal. Ipſum itaq; b, alicui c, neceſſe eſt ineſſe. Ipſum uero a, omni c, ineſſe contingit. Quare ipſum a, alicui b, inerit. Sed non neceſſario. Non.n. neceſſe aliquod Bipes dormire, aut uigilare. Simili quoq; ratione eoſdē per ipſos terminos oſtēdetur, concluſionem etiam non fore neceſſariam, ſi & a, c, propoſitio eſt particularis & neceſſaria. Datiſi.

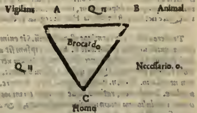

Cõm. 102. Idem per terminos oſtendit, & inquit præterea idem & per terminos eſt perſpicuum. Sit enim ipſum a, quidem vigilia, ipſum autem b. Bipes c, ipſum ſit animal, tunc arguit ipſum itaque b, alicui c, neceſſe eſt ineſſe, quoniam de neceſsitate quoddam animal eſt bipes. Ipſum vero a, omni c, ineſſe cõtingit, quia de ineſſe omne animal vigilar. Quare ipſum a, alicui b, inerit, quia aliquod bipes vigilar, ſed non neceſſario. Nõ enim neceſſarium eſt aliquod bipes dormire, aut vigilare Hæc de ipſo datiſi. Et de ipſo diſamis inquit ſimili quoque ratione eoſdem per ipſos terminos oſtendetur etiam concluſionem non fore neceſſariam, ſi & a, c, propoſitio, quæ eſt maior eſt particularis & neceſſaria, non tamen eodem ordine, Sed a. Bipes b, vigilans c, animal ſumantur. Præterea non per vnius tantum conuerſionem, ſed per conuerſionem maioris, & cõcluſionis. Vt ſæpe dictum eſt, Hæc de particularibus affirmatiuis.

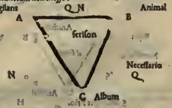
Ferison *Atque ſi terminorum, alter affirmatiuus, alter negatiuus fuerit, cum uniuerſalis quidem & negatiuus, & neceſſarius fuerit, etiam concluſio erit neceſſaria. Nam ſi ipſum a, nulli c, neceſſario ineſt. Ipſum uero b, alicui c, ineſt, ipſum a, alicui b, neceſſe eſt non ineſſe. Cum uero affirmatiuus ponitur neceſſarius, ſiue uniuerſalis, ſiue particularis ſit, aut negatiuus particularis, concluſio ſane non erit neceſſaria.*

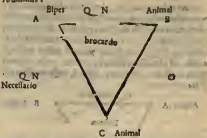
Brocardo *Nam alia quidem per illa eadem, quæ prius diximus, oſtendemus. At uniuerſalis affirmatiuus cum quidem ſit neceſſarius: Termini uigilans animal homo ſumantur, & medium homo.*

Ferison *Cum autem particularis affirmatiuus fuerit neceſſarius. Vigilans, Animal, Album, termini ſumantur. Animal enim albo quidem alicui neceſſario ineſt. Vigilantia uero nulli albo ineſſe contingit. Et non neceſſe eſt alicui animali uigilantiam non ineſſe.*

Brocardo *At cum particularis fuerit negatiuus, & neceſſarius. Bipes, Motus, Animal, termini ſumantur: Medium uero animal.*

Hactenus de particularibus puris affirmatiuis. Nunc & de particularibus, quãdo vnus terminorum eſt affirmatiuus, alter negatiuus, diſponit cõiugationes. Debes ſcire vt Auer. Innuit generalem regulam in iis eſſe. Vt in aliis Videlicet tunc eſse vtilem cõiugationem. Quando illa propoſitio eſt neceſsaria. Quæ facta reductione ſyllogiſmi inuenitur maior in prima figura. Quod & Philoponus non ſemel dixit. Ex hac vero generali regula proficiſcuntur ſpeciales. Prima in Feriſon, ſi maior eſt neceſsaria. Concluſio & erit neceſsaria Patet per regulam vniuerſalem. Quia facta reductione per conuerſionẽ minoris. Maior inuenitur neceſsaria in prima figura. Secũda ex minore neceſsaria nõ ſequitur concluſio neceſsaria. Patet quia facta cõuerſione minor inuenitur neceſsaria, maior autẽ de ineſse. Tertia regula in Brocardo nullo modo ex vna neceſsaria & alia de ineſse concluſio eſt neceſsaria. Patet quia nõ reducitur per cõuerſionem. Ideo nunquam maior poteſt inueniri neceſsaria. Verum Ariſto. ponit regulas & probat illas partim per conuerſionẽ, partim per terminos. Inquit. At qui ſi terminorum alter affirmatiuus alter negatiuus fuerit. Cum vniuerſalis quidem, & neceſsarius, & negatiuus fuerit. Vt in Feriſon. Etiam concluſio erit neceſsaria. Nam ſi ipſum a, nulli c, neceſsario ineſt. Ipſum vero b, alicui c, ineſt. Ipſum a, alicui b, neceſse eſt ineſse. Hæc ẽ prima regula. Cũ vero affirmatiuus ponitur neceſsarius ſiue vniuerſalis vt in Brocardo, ſiue particularis, vt in Feriſon. Aut negatiuus particularis vt in Brocardo. Cõcluſio ſane nõ erit neceſsaria. In quibus verbis ſtringit alias duas regulas. Vt patet conſideranti. Has regulas deinde declarat, primã quidẽ & ſecundã per conuerſionẽ minoris. Et hoc quo ad Feriſon. Alias vero per terminos, & hoc quo ad Feriſon, & Brocardo. Et inquit. Nam alia quidẽ vt primã, & ſecundam regulã per illa eadem quæ prius diximus, oſtendemus Vtpote conuerſione minoris. Alia vero ſupple tu vt qñ affirmatiuos quidẽ ſit & neceſsarius vt Brocardo & in Feriſon. Supple per terminos. Termini itaque vigilans animal homo ſumantur, & mediũ homo. Supple in Brocardo. Et ſyllogiſmus patet. Cũ autem particularis affirmatiuus fuerit neceſsarius vt in Feriſon. Nõ modo cõuerſione. Sed per terminos poteſt oſtendi, propterea docet ſumere terminos. Et inquit vigilans, animal, albũ termini ſumantur. Nam animal quidẽ alicui albo neceſsario ineſt. Vigilantia vero nulli albo ineſse cõtingit. Et nõ neceſse eſt alicui animali vigilantiã non ineſse. Vt patet. At cũ particularis fuerit negatiuus, & neceſsarius vt in Brocardo. Bipes: Motus, animal, termini ſumantur. Medium vero animal. Sic igitur regulæ dictæ partim per cõuerſionem patẽt. Veluti priores. Partim per terminos. Quo vero ad verba attinet debes ſcire nõnullos codices habere ipſum Bipes p medio. Et vt recte Philoponus meminit, eſt error ſcriptoris. Nam medium debet eſse animal. Aliter non eſset exemplum ad propoſitum. Hæc de exemplo. Cõm. 103. / Regula generalis. / Prima ſpecialis. / Secunda. / Tertia.

Perſpicuũ igitur ſyllogiſmum quidem non eſſe de ineſſe. Niſi utreq; propoſitiones ſint de ineſſe. De neceſſario autẽ eſſe, ſi & altera duntaxat propoſitio fuerit neceſſaria.

Ex dictis nunc infert regulas. Quarũ prima eſt ſyllogiſmũ nõ eſse de ineſse, niſi vtreq; propõnes fuerint de ineſse. De neceſsario tamen ineſse poteſt confici ſi altera duntaxat fuerit neceſsaria. Cm. 104.

neceſſaria. Sed occurrit Philoponus, quia oſtenſum eſt in prima figora maiore exiſtente de ineſſe, & minore de neceſſario ineſſe. Concluſionem etiam de ineſſe. Et ita non oportet vt ambe ſint de ineſſe. Amplius in ſecũda figura oſtenſum eſt ſola affiematiua exiſtente de neceſſario ineſſe. Et negatiua de ineſſe tantum. Concloſionem eſſe de ineſſe. Igitue in ſecunda figora ſyllogiſmus poteſt eſſe de ineſſe. Et noo vtreque propoſitiones erunt de ineſſe. Idem quoque in tertia poteſt ex particulari negatiua neceſſaria ſolum concluſio eſſe de ineſſe. Igitur noo recte dicit Ariſtote. ſempee ad hoc vt concluſio ſit de ineſſe, ambas propoſitiones debere eſſe de ineſſe. Reſpondet Philoponus hanc regulam non eſſe omnibus figuris commonem. Sed tertiæ tantum. Nec omnibus modis tertiæ. Sed ſolũ primo modo. Ille.n. ex quo conſtat ex ambabus affirmatiuis, poteſt concludere concluſionem de ineſſe, quãuis propoſitione exiſtente de neceſſario. Propterea ſi debeat cõclodeee concloſionem de ineſſe, ambe debent eſſe de ineſſe. Ad hoc vero vt ſit concluſio neceſſaria, ſufficit altera. Hæc videtur ſentire Philoponus, ſi recte intellexi. Sed hæc reſponſio nimis arctat regulam. Videtur.n. Ariſto. protuliſſe vniuerſaliter regulam. Alij ſic intelligunt q ſi vtræque propoſitiones fuerint de ineſſe, hoc eſt nec maior, nec minor. Nunquam ſyllogiſmus eſt de ineſſe. Et tunc verbum illud niſi debet traduci ſi non vtreque, quod eſt dicere, ſi neutræ. Nec hæc expoſitio placet, quia non ſubderet poſſe eſſe de neceſſario ineſſe ſyllogiſmum, ex altera ſola neceſſaria. Quid vero ſit dicendum. Nunc noo occurrit aliquid per quod mihi ipſi ſatisfacerem. Sed ſat ſit monſtraſſe locum conſiderationis.

Dubiũ Philoponi.
Solutio Philoponi
Cõfutatio
2. Solutio
Cõfutatio
Excuſatio a ſolutiõe.

Inſuper etiam in vtriſque ſyllogiſmis, & affirmatiuis, & negatiuis neceſſe eſt alteram propoſitionum concluſioni ſimilem eſſe. Atque ſimilem dico. Nam ſi concluſio ſis de ineſſe. Propoſitio ſit de ineſſe. Atque ſi neceſſaria. Propoſitio quoque ſit neceſſaria.

Cõm. 103.
Secunda regula eſt. In vtriſque ſyllogiſmis hoc eſt tam in affirmatiuis, quàm in negatiuis propoſitionum alterã ſemper eſſe ſimilem concluſioni. Dico ſimilem non quidem quo ad qualitatem vel quantitatem, de quo alias eſt vidẽdum. Sed pro nunc dico ſimilem quo ad materiam. Nam ſi concluſio ſit de ineſſe, propoſitionum alteram de ineſſe oportet eſſe. Si vero concluſio ſit neceſſaria, etiam altera propoſitionum debet eſſe neceſſaria. Verum vero etiam hæc regula habeat locum de quantitate, & qualitate, diximus ſuperius. Ad præſentem vero doctrinam ſat ſit verificaſſe ex dictis regulam quo ad materias ipſas.

Quare hoc etiam ex ijs patet, concluſionem non fore neceſſariam, vel de ineſſe, ſi aliqua propoſitio non fuerit ſumpta neceſſaria aut de ineſſe. De ſyllogiſmis igitur quonammodo ex ipſo neceſſario conficiantur. Quamve differentiam habeat neceſſarium ipſum ad ineſſe, ſufficienter fere dictum eſt.

Com. 106.
Tertia regula, quæ eſt ſecunda econuerſo poſita, eſt nõ poſſe eſſe cõcluſionem neceſſariam vel de ineſſe, niſi aliqua propoſitio ſit neceſſaria vel de ineſſe. Hæc regula patet ex ſecunda, quia concluſio alicui propoſitionum ſimilis eſſe debet omnino. Demum epilogat, & inquit: De ſyllogiſmis igitur quonam modo ex ipſo neceſſario conficiantur, quamve differentiam habeat neceſſarium ipſum ad ineſſe. Quod eſt dicere quomodo fit & non fiat mixtio. Sufficienter fere dictum eſt, Et dixit fere; quia multa dicturus eſt de neceſſario in proximis capitibus. Quæ hic ſunt ſuppoſita. Occurrunt Iuniores. Nam infra dicetur ex altera neceſſaria, & altera contingente concluſionem interdum ſequi de ineſſe. Vbi patet tunc concluſionem nulli propoſitionum aſſimilari. Iuniores recte referunt regulam ſolum ad determinata nunc, non autem ad ea quæ determinabuntur. Aut dici poteſt concluſionem illam de ineſſe ſimilari illi de contingenti, non quidem in ſpecie ac denominatione. ſed quo ad proprietatem. Quatenus omnis propoſitio de ineſſe eſt noo neceſſaria, veluti omnis contingens eſt non neceſſaria.

Dubitatio
Solutio 1.
Solutio 2.

Mixtio contingentis, & de propoſitionibus, & ſyllogiſmis, qui ex ipſo conficiuntur: Deque ipſius conuerſione.

De contingenti uero poſt hæc tranſigamus, quando & quonam modo, & per quæ erit ſyllogiſmus.

Com. 107.
Hactenus diſputauit de propoſitionibus de ineſſe, & de neceſſario quonam modo ſeorſum, & mixtim ſeſe habeãt. Tractaturus nunc de propoſitionibus contingentibus quonam modo ſeſe habeant ſeorſum. Et coniugatim cum illis de ineſſe, & neceſſario. Proponit intentionem eius. Et inquit de cõtingenti vero poſt hæc tranſigamus. Quando. Et quonam modo. Et per quæ erit ſyllogiſmus. Et dicit quando, quo ad vtiles, & inutiles coniugationes. Dicit quonam modo. Quo ad figuram ſiue modos ſyllogizandi ex illis. Dicit per quæ, quo ad terminos, atque propoſitiones. Hæc eſt intentio capitis. Cauſa vero ordinis eſt. Quia neceſſarium ſeſe habet per additionem ad ineſſe. Nam omnis propoſito de neceſſario ineſſe, eſt de ineſſe. Et non conuertitur. Ideo poſt illas de ineſſe, ſecutus eſt de illis de neceſſario ineſſe. Et quia neceſſarium eſt principium contingentis, vt in libro de interpretatione eſt dictum. Hac ratione poſt eã quæ de neceſſario dixit, aggreditur ea quæ de contingenti ſunt dicenda.

Ordo, & cã ordinis

Dico autem contingere atque contingens, quod cum non ſit neceſſarium. Ipſum tamen ſi ineſſe ponatur. Ob hoc ipſum non eueniet impoſſibile.

Cõm 108.
Ariſtoteles vbiq; Geometras imitatus, & potiſſimum hoc in libro, antequam propoſitam intentionem proſequatur. Conſtituit principia ſibi: Et ſunt tria. Primum quidem quænam ſit propoſitio contingens. Secundum vero, quonam modo conuertatur. Tertium quot modis ipſum contingens dicitur. Ariſto. itaque primo definit contingere, & contingens. Et definitio vt placet Philopono eſt, contingens & contingere eſt non neceſſarium, nec impoſſibile. Per id.n. quod dixit cum nõ ſit neceſſariũ, innuit cõtingere eſſe nõ neceſſariũ. Per id vero quod ſubdit ipſum tñ ſi ineſſe ponatur, ob hoc ipſum, hoc eſt ob eius poſitionẽ nõ euenit impoſſibile. Innuit nõ eſſe impoſſibile. Igitur cõtingere & cõtingens eſt nõ neceſſarium, nec impoſſibile. Quod ſi ſubaudiatur propoſitio, habetur differentia, & genus. Erit.n. ipſa propoſitio cõtingens propoſitio nec neceſſaria, nec impoſſibilis. Vbi propoſitio loco generis, nec neceſſaria, nec impoſſibilis loco differentiæ. Verum ſic intelligẽdo diminuta eſt, quia nõ habetur quo differat a propoſitione de ineſſe. Auer. vero exponit hanc definitionẽ dupliciter. Vno modo ſecundũ Albumaſarẽ. Alio modo ſecundũ Peripateticos. Secundũ Albumaſarẽ quidẽ loco generis ponitur illa particula illud. Quæ ſignificat eſſe vel nõ eſſe. Et ita eſt ſenſus cõtingẽs eſt affirmatio vel negatio. Loco differentiæ vero, ponitur illa particula nõ neceſſariũ. Hæc.n. cõuertitur cũ definito. Nam omne contingens eſt nõ neceſſariũ. Et omne nõ neceſſarium eſt contingens. Et per non neceſſarium vult tam neceſſarium eſſe, quàm neceſſarium non eſſe. Quod eſt impoſſibile. Erit igitur ſenſus contingens propoſitio, eſt affirmatio vel negatio, non neceſſaria. Et per illam particulam nõ neceſſaria, differt a neceſſario eſſe. Et ab impoſſibile eſſe. Nam impoſſibile eſſe, eſt neceſſarium non eſſe. Illa autem particula, ipſum tñ ſi ineſſe ponatur. Ob hoc ipſum non eueniet impoſſibile, ponitur loco proprij. Propriũ.n. eſt ipſi propoſitioni cõtingenti, ipſa poſita ineſſe, ſi fuerit affirmatiua, vel in nõ ineſſe. Si fuerit negatiua. Vt nõ emergat ex poſitione illius impoſſibile vllũ. Hæc eſt definitio, & expoſitio Albumaſaris, quæ non eſt abſona. Secũdum vero peripateticos loco generis ponitur illa particula non neceſſaria. Vt ſit ſenſus cõtingẽs propoſitio eſt propoſitio nõ neceſſaria. Et tunc iuxta hoc in plus eſt non neceſſarium quã contingẽs. Nam ipſum ineſſe, vel nõ ineſſe nõ neceſſaria ſunt. Nõ tñ contingẽtia. Loco vero differentiæ ponitur, ipſum tñ ſi ineſſe ponitur. Hoc eſt ob ipſum nullũ emerget impoſſibile. Ex qua particula & habetur differentia propoſitionis contingentis a propoſitione de ineſſe. Innuitur.n. per hanc ſecundam particulam contingentẽ propoſitionem non eſſe poſitam in actu, ſed poſſe poni. At propoſitio de ineſſe eſt quæ in actu poſita eſt. Quare per illã particulam

Suppõnes Quod contingens ſecũdũ Phi.
Que auer.
Expõ Albumaſaris
Propõ peripatetico cuat.

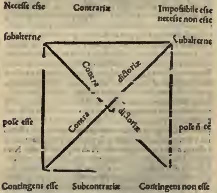
ticulam nõ neceſſaria innuitur genus. Per illam autem poſito autem ineſſe, innuitur differentia. Hæc eſt ſecunda expoſitio. Ex ijs ambabus patet Ariſto. non rem ſiue euentum contingentem definiſſe. Sed propoſitionem contingentem, quã appellauit contingere & contingens. Quatenus in illa prædicatum contingere dicitur ſubiecto. Et quatenus illa eſt contingens. Quatenus enim prædicatum ſubiecto contingere dicitur, per verbum contingere appellauit. Quatenus vero ipſa tota eſt contingens, per verbum contingens dicta eſt. Secundo patet illa famoſa diſtinctio Ariſt. in naturalibus tradita videlicet ꝙ duplex ſit falſum, impoſſibile. Et falſum poſsibile, Falſum quidem impoſsibile, eſt vt hominem eſſe equum. Falſum vero poſsibile eſt vt naualem pugnam eſſe: Hoc enim ſi ineſſe. Hoc enim ſi ineſſe ponitur, falſum quidem eſt. Non tamen impoſsibile.

quetuplex falſum.

Nam id quod eſt neceſſarium equiuoce contingere dicimus.

Cõm.109. In hoc loco tollit contradictionem in dictis ſuis. Nam in libro de interpretatione, voluit ipſum contingens ſequi ad neceſſarium. Hic autem ait ipſum contingens eſſe non neceſſarium. Soluit & dicit nam id quod eſt neceſſarium æquiuoce contingere dicimus, hoc eſt non propriæ. Hinc ſumpſere Iuniores diſtinctionem de ipſo contingente. Nam vno modo pro poſsibili ſumitur, & hoc modo ſequitur ad ineſſe, & neceſſario ineſſe. Alio modo pro contingente. Vt definitur hic. Quod eſt non neceſſarium. Et ita tollitur contradictio.

Quod autem hoc ſit contingens. Perſpicuum eſt ex negationibus atque affirmationibus oppoſitis. Nam nõ contingit eſſe. Et impoſſibile eſt eſſe. Atque neceſſe non eſſe. Aut eadem ſunt, aut mutuo ſe ſequentia. Quare & ijs oppoſita, ut contingit eſſe. Et non impoſſibile eſſe. Atq; non neceſſe eſt non eſſe. Aut eadẽ erunt. Aut mutuo ſe ſequentia. De quolibet enim aut affirmatio aut negatio eſt. Erit igitur ipſum contingens non neceſſarium. Atque ipſum non neceſſarium contingens.

Cõm.110. Prima expoſitio. Iuniores referentes illam particulam hoc ad neceſſarium. Dicunt Ariſto. velle probare id quod proxime dixit, videlicet quòd neceſſarium ſit contingens. Et tunc eſt ſenſus. Quod autem hoc ideſt neceſſarium ſit contingens. Perſpicuum eſt

Cõfutatio ex negationibus & affirmationibus oppoſitis. Sed hæc expoſitio licet conueniat principio textus atque conuenire poſsit rationi Ariſto. non conuenit concluſioni. Concludit enim

Propria expoſitio. ipſum contingens eſſe non neceſſarium. Et ipſum non neceſſarium eſſe contingens. Melius igitur cum Philopono videtur eſſe dicendum, ꝙ Ariſto. aſsignatum de contingenti rationem probet, videlicet quod bene aſsignauit cum dixit quo non exiſtente neceſſario cum ponitur ineſse, nullum accidit impoſsibile. Et ſic videtur probare illam particulam non neceſsarium eſſe differentiam conuertibilem cum ipſo contingente, & quòd conuertitur non neceſsarium & contingens. Hæc enim expoſitio conuenit toti textui. Et principio, & rationi, & concluſioni. Probat autem ſit contingens vel neceſsarium vel non neceſsarium. De quolibet enim prædicatur alterum oppoſitorum, ſed contingens non eſt neceſsarium. Et eſt aliquid igitur eſt non neceſsarium. Præterea non neceſsarium. Aut eſt contingens. Aut non contingens. Non eſt non contingens. Igitur eſt contingens. Inquit ꝙ autem hoc ſit contingens. Hoc eſt quod ipſum contingens ſit non neceſsarium. Et econtra. Perſpicuum eſt ex negationibus, & affirmationibus oppoſitis, quæ declaratæ ſunt in libro de interpretatione. Nam non contingit eſse, & impoſsibile eſt eſſe, & neceſse eſt non eſse. Aut eadem ſunt in ſubiecto. Aut ſe ſequentia hoc eſt conuertibilia. Vt dictum eſt in libro de interpretatione. Nam negatio præpoſita facit æquipollere ſuo contradictorio. Hæc enim contradicunt contingit eſse. Et impoſsibile eſt eſse. Vt patet in figura. Igitur hæc æquipollent non contingit eſse. Et impoſsibile eſt eſse. At impoſsibile eſt eſse æquipollet ad neceſse eſt nõ eſse. Quia negatio poſtpoſita facit æquipollere ſuo contrario. Igitur non contingit eſse æquipollet ad impoſsibile eſt eſse, & ad neceſse eſt non eſſe. Et ſic patet prima pars, quare inquit & ijs oppoſita vt cõtingit eſse, & non impoſsibile eſt eſse, & non neceſse eſt non eſse. Aut eadem erunt in ſubiecto. Aut mutuo ſe ſequuntur. per eandem rationem. Contradicit enim impoſsibile eſse ad contingens eſse. Igitur non impoſsibile eſse ſequitur. Similiter contradicit ad contingit eſse neceſse non eſse. Igitur non neceſse non eſse ſequitur. Hoc per regulam dictam patet, videlicet quia negatio præpoſita facit æquipollere ſuo contradictorio. Quare ſi hæc contradicunt, contingit eſse, & impoſsibile eſse. Et hæc æquipollent, non impoſsibile eſse, & contingit eſse. Similiter ſi hæc contradicunt, contingit eſse; & neceſse non eſse. Hæc æquiualebunt contingit eſse, & non neceſse eſt non eſse. Verum Ariſtote. probat alio modo quia contradictoriorum, ſi vnum non competit, alterum ſequitur. Quare ſi ei quod contingit eſse, non competit impoſsibile eſse, nec neceſse non eſse. Cum contradicant. Ad contingit eſse ſequentur horum oppoſita videlicet non impoſsibile eſse, & non neceſse non eſse. Inquit. De quolibet enim. Aut affirmatio. Aut negatio eſt. Hæc eſt probatio. Tunc dat concluſionem. Et inquit. Erit igitur ipſum contingens non neceſsarium, quia vt dictum eſt. Vel neceſsarium, vel non neceſsarium. Sed non eſt neceſsarium. Et eſt. Igitur non neceſsarium. Atque ipſum non neceſsarium contingens per idem. Quia ipſum non neceſsarium aut contingens aut non contingens, non eſt non contingens. Igitur contingens. Et ſic contingens, & non neceſsarium conuertuntur. Animaduerte ꝙ plus videtur inferre quàm probauerat. Probauit enĩ ſolum contingens eſse valere idem quod non neceſsarium non eſse. Et tamen infert valere idem quod non neceſsariũ. Hoc quidem pro tanto facit quia per eandem rationem probari poteſt. Quia contingens vel eſt neceſsarium, vel non neceſsarium. Et cum non ſit neceſsarium. Igitur non neceſsarium. Et per conſequens recte Albumaſar loco differentiæ. Et male Auer. dixit hanc particulam eſse poſitam loco generis. Erit itaque definitio apud Ariſto. propoſitio contingens eſt affirmatio vel negatio non neceſsaria. Qua non exiſtente. Cum ponitur ineſse, non emergit impoſsibile. Illa particula affirmatio vel negatio loco generis ponitur. Omnis enim propoſitio contingens eſt affirmatio vel negatio. Et non ecõtra. Illa vero particula non neceſsaria ponitur ad differentiã propoſitionis impoſsibilis. Quæ eſt neceſsaria non eſse, & ad differentiam neceſsariæ. Quæ eſt neceſsaria eſse. Cæterum ponitur expoſitiuum differentiæ. Vt videtur velle Philoponus. Vel loco proprij. Vt placuit Albumaſari. Vel melius ponitur ad differentiam propoſitionis de ineſse. Nam õis propoſitio de ineſse ſiue affirmatiua ſiue negatiua eſt actu poſita ineſse. Ad differentiam igitur illius dixit ipſum tamen ſi ineſse ponatur, propter poſitionem illius non æmergit impoſsibile. Et per hoc dat intelligere contingentem eſse quæ non poſita eſt ineſse vel in non eſse. Et hæc eſt melior expoſitio, aliter hæc

Sẽſus deſinitionis.

ter hæc definitio competeret propoſitioni de ineſſe. Nihil eñ eſſet in definitione, per quod ab illa differret. Propoſitio enim de ineſſe eſt affirmatio vel negatio & non neceſſaria. Vt eſt propoſitio contingens. Sed hoc differt quia illa eſt actu talis de ineſſe vel de non ineſſe. Propterea non eſt quæ poſita ineſ-ſe, nullum emergit impoſsibile. Sed eſt quæ eſt ineſſe, vel non ineſſe. Et hoc modo intelligendo definitionem, eſt perfecta. Et dico ꝙ ante me non inuenit, qui hoc modo intelligerent.

De ineſſe propoſitio neceſſaria cõtingens

Ex ijs apparet ꝙ loquendo propriæ propoſitio de ineſſe, & neceſſaria, & contingens differunt. Quia contingens eſt propoſitio de ineſſe nondum poſita in actu. Propoſitio vero de ineſſe vel non ineſſe eſt contingens, quod iam exiuit ad actum eſſendi, vel non eſſendi. Neceſſaria vero eſt quæ nunquam fuit in potentia, ſed ſemper ineſſe. Contingit enim Socratem legere ſi non legit, eſt contingens, ſi legit eſt de ineſſe. Cygnus eſt albus eſt neceſſaria. Ac ſi hæc communiter ſumuntur ad neceſſariam ſequitur de ineſſe. Quia valet Cygnus neceſſario eſt albus, igitur eſt albus. Ad ineſſe vero ſequitur contingens, quia

De ineſſe dupliciter cõtingens

ſi cygnus eſt albus: Cygnum contingit eſſe album. Vt igitur ipſum contingens poteſt ſumi dupliciter pro contingente quod ſequitur ad neceſſarium. Quod nonnulli & imperite vocant contingens altum. Et pro cõtingente ad ambo. Quod indefinitum contingens dicitur. Sic ipſum ineſſe poteſt ſumi proue ſequitur ad neceſſarium. Quod diceretur apud illos ineſſe altum. Apud Auerroem ineſſe abſolutum. Apud Sorticolas ineſſe in quo non ponitur modus. Apud alios ineſſe ſimpliciter. Vt eſt cygnus neceſſario eſt albus. igitur eſt albus. Et poteſt ſumi vt diſtinguitur contra neceſſarium, & contingens. Quod ab Auerroe dicitur inuentum in actu, vel

Cõtra Sorticolas.

non inuentum in actu. Ex ijs perſpicuum eſt quàm imperite. Sorticolæ definiant propoſitionem de ineſſe. Cum dicunt eſſe illam in qua non ponitur modus. Hæc enim definitio eſt inaudita, & ſtulta vt patet per hæc. Hæc de definitione cõtingentis propoſitionis ſufficiant.

Accidit autem propoſitiones omnes de contingenti, mutuo conuerti. Atque conuerti dico non affirmatiuas ad negatiuas. Sed quæ figuram habent affirmatiuam, per oppoſitionem mutuo conuerti. Ceu contingere ineſſe alicui, ad contingere non ineſſe, atque contingere omni, ad contingere nulli. Aut ad non omni. Et contingere alicui ad contingere non omni. Simili modo & in cæteris.

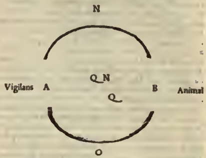
Cõm.115.

Hactenus de primo principio. Nunc de ſecundo quod erat conuerſio proſequitur. Et primo ponit regulas generales, poſtea ſpeciales. Regula itaque generalis eſt vt contingentes propoſitiones conuertantur inter ſe. Conuerſione videlicet quæ terminorum quidem ordinem ſeruat. Qualitatem vero mutat. Vt vniuerſales quidem affirmatiuæ ad vniuerſales negatiuas, & particulares affirmatiuæ ad particulares negatiuas. Sed quia modalis poteſt eſſe affirmatiua quo ad modum & negatiua quo ad modum. Addit atque conuerti non affirmatiuas de modo ad negatiuas de modo vt contingit aliquod b, eſſe a. Igitur non contingit nullum b, eſſe a. Quia hæ ſunt contradictoriæ. Sed quæ figuram hoc eſt modum habent affirmatiuum per oppoſitionem dicti ſolum mutuo cõuerti ceu contingere ineſſe alicui conuertitur ad contingere non ineſſe alicui. Atque contingere omni ineſſe conuertitur ad contingere nulli ineſſe. Aut ad contingere non omni ineſſe. Aut contingere alicui ineſſe conuertitur ad cõtingere non omni ineſſe. Similiter in cæteris hoc eſt indefinitis. Debes

Quæ ex Philopono.

ſcire vt recte Philoponus notat has ſolum pœnes qualitatem conuerti, non autem pœnes quantitatem niſi per accidens. Nam vniuerſalis affirmatiua vt contingit omni ineſſe per ſe conuertitur ad contingere nulli ineſſe. Sed quia ad contingere nulli ineſſe, ſequitur contingere alicui non ineſſe. Propterea ſequitur ad contingere omni ineſſe contingere alicui non ineſſe. Econuerſo autem neque per ſe, neque a particulari ſequitur vniuerſalis, vt perſpicuum eſt per inſtantiam.

Cum enim ipſum contingens non ſit neceſſarium. Non neceſſarium vero poteſt non ineſſe. Perſpicuum ſi ipſum a. alicui b, contingit, etiam contingere non ineſſe. Atque ſi omni ineſſe contingit. Etiam omni contingere non ineſſe. Simili quoque modo, & in particularibus. Nam oſtenſio erit eadem.

Probat regulam & ſyllogizat ſic non neceſſarium eſſe poteſt non eſſe, & econtra. Contingens eſſe eſt non neceſſarium eſſe. Igitur contingens eſſe poteſt non eſſe, & econtra. Maior eſt per ſe nota, minor vero ex definitione cõtingentis habetur. Cõm.112.

Sunt autem propoſitiones eiuſmodi affirmatiuæ, nõ autem negatiuæ. Contingere ſiquidem ipſi eſſe ſimiliter ponatur veluti prius diximus.

Quia dixit omnes tales eſſe affirmatiuas. Declarat nunc iſtud. Et inquit. Sunt autem propoſitiones eiuſmodi affirmatiuæ, non autem negatiuæ. Cuius cauſam ſubdit contingere ſiquidem ipſi eſſe ſimiliter ponatur, velut in libro Perihermenias prius dictum eſt. Ibi enim dictum eſt. Et etiam pro parte hic, modum ordinari ſimiliter vt verbum ipſum eſt. Propterea omnes tales ſunt affirmatiuæ. Quia modus ſemper affirmatur. Sunt vero de dicto diſsimilis qualitatis. Vt patuit. Cõm.113.

Hijs autem definitis. Rurſus dicimus ipſum contingere bifariam dici. Vno quidem modo id quod plerunque fit. Diminuitque neceſſarium ipſum. Ceu caneſcere hominem, aut creſcere, vel decreſcere. Aut omnino quod eſſe aptũ eſt eſſe. Hoc.n. continuam neceſſitatem non habet propterea quia homo non ſemper erit. Verum ſi exiſtet: Aut non neceſſario eueniet. Aut plerunque eueniet. Aliud autem indefinitum, & hoc quidem quod ita eſſe, & non ita eſſe contingit. Veluti animal ambulare, aut ambulante terremotum effici, vel omnino quod euenit a fortuna. Nam enim hoc pacto magis aptum eſt euenire quàm econtra.

Hactenus de generalibus regulis. Nunc de ſpeciali, proponit tamen primo quot modis contingere dicitur quod erat tertium. Et vult bifariam dici, ſed vno, eorum ſub diuiſo in duo, trifariam dicetur. Vno igitur modo dicitur contingens determinatum. Hoc enim eſt quod plerunque fit. Parumque ab ipſo neceſſario imminuens. Circa quod natura & ars verſatur. Vt cum quinque digitis naſci hominem. Aptum eſt eñ magis eſſe quàm non eſſe. Itemque ſanare medicum. Nã magis eſt aptũ eſſe quã non eſſe. Huius tñ exemplum ponit Ariſt. Et inquit ceu caneſcere Hominem. Aut creſcere vel decreſcere, & omnino in omnibus alijs id genus quorum vnumquodq; eſt aptum eſſe. Cauſam exempli affert. Nam licet aptũ ſit illorum vnumquodque eſſe. Non tamen neceſſitatem habet: Et vt dicit Philoponus Ariſtote. aſsignat cauſam ex duobus a parte ſubiecti quidem dicens propterea quia homo non ſemper erit vſque ad tempus annorum caniciei. Quia poteſt mori in iuuentute. Secundo ex parte prædicati quia dato Cõm.114.

ꝙ homo exiſtat. Canicies aut non neceſſario eueniet. Aut plerunque eueniet. Aut forte primum ad augumentum retulit. Secundum vero ad caniciem. Homo enim non ſemper augetur, & decreſcit. Quia non ſemper ipſe viuit non ſemper caneſcit. Quia ſi viuit. Poteſt deficere. Hæc de contingenti determinato. Secundo vero modo dicitur contingere indefinitum. Quod bifariam eſt aut equale aut in minus. Equale quidem eſt circa quod eſt volūtas atque electio vt ambulare animal. Nam poteſt equaliter animal ambulare & non ambulare. In minus vero eſt circa quod eſt fortuna atque caſus. Vt ambulante animali accidit terremotum fieri. Et vniuerſaliter id quod a fortuna fit hoc modo contingere dicitur. Inquit. Aliud autem indefinitum & hoc quidem quod ita eſſe & non ita eſſe contingit. Qua ratione equale dicitur: Veluti animal ambulare. Aut ſecundo modo ſimpliciter dicitur in minus vt ambulante terremotum effici, vel omnino quod euenit a fortuna. Et reddit cauſam quare contingens in minus ſit infinitū vel indeterminatum. Dicit non enim hoc pacto magis aptum

Dubitatio
Solutio.

eſt euenire quàm econtra. Sed dices videtur quod contingens in minus ſit minus aptum euenire quia rarenter euenit. Dici poteſt ꝙ contingens equale, & contingens raro pœnes naturalem aptitudinem ſubiecti vel cauſæ equaliter ſeſe habent. Quia neutrum euenit magis propter aptitudinē ſubiecti vel cauſæ naturalem intrinſecam. Veluti contingens determinatum. At vnum illorum dicitur equale. Alterum rarenter pœnes tempora euentus. Nam contingens equale ad tempus ſui euentus ſeſe habet equaliter. Contingens vero rarenter ad tempus ſui euentus ſe ſe habet in minus. Illud ſiquidem a voluntate. Iſtud vero a fortuna proficiſcatur. Hæc de ipſa contingentis diuiſione.

Conuertitur itaque & ſecundum oppoſitas propoſitiones utrunque contingens. Sed non eodem modo. Nam id quod eſt aptum eſſe ad non neceſſe eſſe conuertitur. Hoc.n. modo hominem caneſcere contingit. Indefinitum uero non magis hoc quam illo modo eſſe contingit.

Cōm. 115.

Hactenus de regulis generalibus. Nunc ſpeciatim, repetit tamen primo regulam generalem quòd licet diuerſimode dicitur contingens, vt plerunque equale & rarenter. Vnumquodque horum ſimilem habet conuerſionem. Quia omnia hæc conuertuntur ad oppoſitam qualitatem. Hæc generatim. Speciatim vero eſt aliqua differentia. Quia contingens plerunque ſiue aptum eſt id in quo plerunque & plus eſt affirmatio quàm negatio. Contingens vero equale eſt id in quo affirmatio, & negatio ſunt equales. At contingens raro eſt id in quo eſt plus minus negatio quàm affirmatio. Quare erunt

Prima regula

tres regulæ. Prima contingens aptum conuertitur ad oppoſitam qualitatem quæ contingit rarenter. Nam ſi hominem contingit caneſcere. Etiam contingit non caneſcere. Verum

2. regula.

affirmatio eſt plerunque. Negatio vero rarenter. Secunda cōtingens equale conuertitur ad oppoſitam qualitatem. Quæ contingit equaliter. Nam ſi contingit ambulare animal. Equa-

3. regula

liter contingit non ambulare. Tertia contingens rarum cōuertitur ad oppoſitam qualitatem. Quæ contingit plerunque ſaltem quo ad tempus. Licet non magis quo ad cauſam. Vel ſubiectum vt diximus. Nam ſi animali ambulante contingit terremotum fieri. Etiam animali ambulante contingit terremotum non fieri. Quæ licet ambo ex parte ſubiecti. Vel cauſæ fuit indefinita. Tamen affirmatio quo ad tempus eſt in minus. Negatio autem in plus. Ariſtoteles vero explicauit ſolum duas. Et inquit conuertitur itaque & ſecundū oppoſitas propoſitiones vtrunque contingens hoc eſt determinatum & indefinitum, hæc generatim. Sed non eodem modo. Nam id quod eſt aptum eſſe ad non neceſſe conuertitur, Hoc eſt ad contingens raro. Quod hic appellat non neceſſe. Hoc enim modo hominem caneſcere contingit. Indefinitum vero ſupple conuertitur ad oppoſitum quod non magis hoc quam illo modo contingit eſſe. Et ita velle videtur ꝙ tam contingens equale, quàm contingens raro conuertatur ad contingens equale, Dici poteſt vt diximus quòd contingens equale conuertitur ad contingens infinitum. Et contingens raro etiam ad contingens infinitum. Igitur ambo conuertuntur eodem modo. Quod intelligitur ex parte ſubiecti, vel cauſæ. Licet aliquo modo diuerſo ex parte temporis vt

Contra Iuniores.

diximus. Ex his ſequitur imperite loquutos eſſe Iuniores, qui dicunt contingens plerunque quod eſt contingens aptum cōuerti in contingens raro, quod eſt ſecunda pars ſecundi ſignificati. Sic enim contingens aptum conuerteretur ad contingens infinitum Siue indeterminatum. Quod non concederem. Ad quod Ariſtote. Animaduertens dixit contingens aptum conuerti ad non neceſſe eſſe. Et hoc propterea, quia non habebat nomen illius negationis ad quam conuertitur, Sed illam per non neceſſe eſſe deſcripſit. Imperitius quod dicunt credentes contingens rarum conuerti ad contingens plerunque. Quod dicitur contingens natum conuerteretur, enim. Tunc contingens infinitum, ſiue indeterminatum incontingens determinatum atque aptum. Propterea vno nomine dixit cōtingens infinitū cōuerti ad negationem quæ eſt cōtingens infinitū. Peripatetice igitur loquendo dicemus cōtingens natum conuerti ad non neceſſe eſſe. Contingens vero infinitum ad contingens infinitum. Equali quidem ad equale reſpectu ſubiecti & temporis. Rarenter contingens ad equale quidem reſpecti ſubiecti vel cauſæ, ad inequale reſpectu temporis. Hanc rem paucinorunt. Sed balacterizando omnia cōfundunt.

Atque ſcientia & ſyllogiſmus demonſtratiuus de indefinitis contingentibus non eſt, propterea quia inordinatum eſt medium, de contingentibus uero aptis eſt. Nam & rationes & conſiderationes de hoc modo contingentibus fere fiunt. De contingentibus uero alijs fieri poteſt ſyllogiſmus, non tamen quæri ſolet. Determinabuntur autem hæc magis in ſubſequentibus, nunc uero quonam modo, & quando & quis erit ſyllogiſmus ex propoſitionibus contingentibus, dicemus.

Cōm. 116.
Expō Philoponi.

Philoponos velle videtur Ariſtote. poſt hæc eligere de quo contingenti ſit ſermo. Et vult quòd ſermo cum ſit de ſyllogiſmis contingentibus. Erit ſolum de contingenti apto. Et non de contingenti infinito. Et huius cauſam aſſignat ex medij inordinatione. Medium enim eſt quod figuras determinat. Cum autem cōtingens ſit equale. Non magis medium ipſum ſubijcitur primo quàm non ſubijcitur. Nec de vltimo magis prædicatur quàm non prædicatur. Similiter eſt de contingēti raro. Medium enim in talibus non magis ſubijcitur primo, quàm non ſubijcitur. Nec magis prædicatur quàm non prædicatur de vltimo. Sic igitur patet de mente Philoponi ſyllogiſmum nullum poſſe fieri ex contingentibus infinitis. Quia propoſitiones non ſunt magis affirmatiuæ quàm negatiuæ. Et propterea hæc ſunt prætereunda ab hoc libro. De contingentibus vero aptis ſit ſyllogiſmus, & conſideratio dialectica. Quia propoſitiones ſunt magis affirmatiuæ quàm negatiuæ. Aut forte Ariſtoteles poſtquam fecit diuiſionem. Nunc

Expō propria.

ponit differentiam pœnes hoc. Quia ſcientia & demonſtratio fieri poteſt de contingentibus aptis. Quia in illis medium poteſt habere ordinem ad extrema. De contingentibus vero indefinitis fieri non poteſt demonſtratio, vel ſcientia propter medij inordinationem. Verum vero de contingentibus infinitis poſſit fieri ſyllogiſmus ſimpliciter. Nam de ipſis non eſſe demonſtratiuum, nemo dubitat. Reſpondet quòd fieri poteſt eo modo quo dicemus. Non autem quæri ſolet ab illis qui nos anteceſſerunt. Nec eſt in vſu illorum, propterea de his dicemus. Quonam modo fiant. Inquit. Atque ſcientia & ſyllogiſmus demonſtratiuus de indefinitis contingentibus non eſt, propterea quia inordinatum eſt medium, quo ad affirmationem, & negationem cū extremis vt dixit Philoponos. De contingentibus vero aptis eſt ſcientia, & demonſtratio. Nam & rationes & conſiderationes hoc eſt problemata de hoc modo cōtingentibus fere fiunt. Et ita demonſtrationes & ſcientia. Et conſiderationes, & problemata de talibus contingentibus fiunt. Verum vero ſaltem ſyllogiſmus

giſmus aliquo modo de ipſis infinitis conficiatur. Reſpondet de alijs vero contingentibus fieri poteſt ſyllogiſmus, eo modo quo dicemus poſtea. Non tamen quæri ſolet ab alijs ante nos. Nec eſt in vſu illorum frequenter. Determinabuntur autem hæc magis in ſubſequentibus. Nunc vero quomodo, & quando & quis erit ſyllogiſmus ex propoſitionibus contingentibus dicemus. Ex his patet differentia membrorum. Huic expoſitioni videtur Auerroes in ſua paraphraxe conſentire. Quia ait ex contingentibus æqualibus poſſe fieri ſyllogiſmum. Verum quomodo fiat, non patet.

Quæſtio ſi poſsibile poſsit poni ineſſe.

Circa calcem huius quærere ſolent vtrum poſsibile ſit quo poſito ineſſe nullum ſequitur impoſsibile. Et videtur ꝙ non, Primo ſedentem poſsibile eſt currere. Nunquam tamen poteſt poni ineſſe ꝙ ſedens currat. Secundo continuum poteſt diuidi in infinitũ, nunquam tamen poteſt poni in eſſe diuiſo in infinitum. Tertio materia poteſt eſſe ſine forma. Nunquam tamen erit ſine forma. Quarto apud philoſophos cœlum poteſt quieſcere. Nunquam tñ erit quieſcens. Quinto admiſſo ꝙ Niphus ſit in Auiano, poſsibile eſt ipſum eſſe Sueſſe. Non tamen poteſt poni ineſſe, ſi ipſe eſt in Auiano. Vt captiunculatores dicunt. Præterea poſsibile eſt nullam propoſitionem eſſe negatiuam, & tamen non poteſt poni ineſſe.

Põ ſortic.

Sorticolæ tradunt in hoc loco eſſe definitam propoſitionem poſsibilem de ſenſu diuiſo, et non omnem. Sed quæ alteri non repugnat. Qua ratione obiectiones ſtatim tolluntur.

Cõfutatio

Sed hic modus loquendi non eſt neceſſarius, nec peripateticus. Non neceſſarius quidem. Quia Philoponus & Alexan. hanc doctrinam perfecerunt ſine hoc dicendi modo. Non peripateticus vero. Quia nullus ex peripateticis eum poſuit.

Reſponſio Auerrois.

Auer. vero in libris phyſicis vult aliquam propoſitionem eſſe per ſe veram. Quæ tamen eſt falſa per accidens, vt omne animal poteſt videre. Quæ tamen de talpa eſt falſa. Tunc diceret per ſe poſsibile eſſe quo poſito ineſſe non emergit impoſsibile. Per accidens vero propter illos caſus poteſt eſſe vt non ponatur ineſſe. Et ſi dicis omne per ſe eſt de omni. Igitur omne poſsibile ſi per ſe poteſt poni ineſſe, ponetur ineſſe. Dici poteſt omne per ſe eſſe de omni cũ ſpecificatione ipſius ſubiecti a parte prædicati, & ſic concederet materiam poſſe eſſe ſine forma, quandoq; fore quatenus poſsibile. Hæc reſponſio fuit olim a nobis comprobata.

Propria ſolutio.

Nunc vero magis peripateticæ diceremus omne poſsibile eſſe vel poſſe poni ineſſe ex ea parte qua poſsibile. Sic enim intelligit Ariſtoteles. Et tunc ad primam dico ꝙ ſedens poteſt currere pro ſubiecto & Socrate qui ſedet, & Socrates poteſt poni ineſſe ſedens, ſaltem pro temporibus diuerſis quia ſic erat poſsibile. Ad ſecundum dico continuum poſſe diuidi in infinitum & poteſt poni ineſſe non quidem diuiſo in infinitum, quia non erat poſsibile eſſe actu diuiſum in infinitum. Sed poſsibile erat diuidi in infinitum. Et hoc modo poteſt poni in diuidi in infinitum. Ad tertium ſorticolæ concedunt ꝙ a forma poteſt eſſe materia ſeparata, non aũt ſine forma vel ſeparata a forma, propter variationem, quam dicunt eſſe ſuppoſitionis. In prima ſiquidem determinate. In ſecunda confuſæ diſtributiuæ ſupponat ille terminus forma. Peripatetici vero dicerent materiam poſſe eſſe ſine forma qualibet determinate, non autem ſine forma ſumpta determinate vel indeterminate. Ad quartum dici poteſt cœlum poſſe quieſcere ab aliquo motu. vt a reuolutione hodierna, & poteſt poni ineſſe hoc modo. Non autem ſimpliciter a motu, & hoc modo nõ oportet vt ponatur ineſſe. Ad quintum dicendum vt aliquod eſt impoſsibile ſimpliciter & neceſſarium ex ſuppoſitione. Vt equum habere alas eſt abſolutæ impoſsibile, tamen ex ſuppoſitione eſt neceſſarium, ſi volat. Sic aliquod eſt abſolutæ poſsibile, quod eſt ex ſuppoſitione impoſsibile. Vt abſolutæ poſsibile eſt Niphum eſſe Sueſſe, tamen admiſſo Niphũ eſſe in Auiano eſt ex ſuppoſitione impoſsibile Niphus eſſe Sueſſe, ideo nõ poteſt poni ineſſe. Quia hac ex parte eſt impoſsibile. Ad vltimam dicũt ꝙ illa poteſt poni ineſſe per deſtructionem omnium propoſitionum mundi. Omnibus enim deſtructis, nulla propoſitio eſt, & ita nulla eſt negatiua. Non autem debet poni ineſſe per poſitionem illius propoſitionis nulla propoſitio eſt affirmatiua, quia implicaret contradictionem, nam ipſa eſt negatiua. Hæc de definitione conuerſioneq; ipſius poſsibilis, & de diuiſione contingentis.

Cum autem huic alicui contingere ineſſe alterum bifariam ſumi poſſit, aut enim cui ineſt hoc aliquid, aut cui contingit hoc aliquid ineſſe, nam de quo b, a, ipſum prædicari contingeret, horum alterum ſignificat, aut de quo b, prædicari, aut de quo contingere prædicari, atq; de quo b, ipſum a, contingere prædicari, aut omni b, ipſum a, contingere ineſſe, differt nihil, perſpicuum igitur ipſum a, omni b, contingere ineſſe bifariam dici.

Nunc ad rem venit, vult enim agere de ſyllogiſmis ex puris contingentibus, deinde de mixtis. Sed quoniam principia regulatiua in puris de contingenti: & in mixtis non ſumuntur eodem modo. Ideo primo docet quot modis dictum de omni intelligi poſsit. Deinde eligit ipſum ad propoſitum. Debes ſcire ꝙ in omni propoſitione contingenti prædicatum non actu ineſt, vel non ineſt ſubiecto, aliter vis propoſitionis contingentis eſſet vis propoſitionis de ineſſe. Ideo ex parte prædicati ſemper habet vim futuram. Ex parte vero ſubiecti eſſe differentia, nam quando prædicatum ſumitur contingenter ineſſe alicui ſubiecto vt albo alicui ineſſe motum, hoc poteſt intelligi, vel de eo quod eſt album. Vel eo quod non eſt album, ſed eſſe poteſt album. Igitur hæc propoſitio aliquod album contingit moueri poteſt intelligi vt ipſum album ſumitur pro quodam quod nunc actu eſt album. Vt ſit ſenſus aliquod quod eſt album, contingit moueri. Vel pro eo quod nondum eſt album, ſed poteſt eſſe, vt ſit ſenſus aliquod quod contingit eſſe album, contingit moueri. Et hoc volũt dicere ſorticolæ ꝙ in hac propoſitione, aliquod album contingit moueri, ipſum albũ poteſt ſupponere ampliatiuæ pro eo quod eſt vel poteſt eſſe, vel reſtrictiuæ pro eo quod nunc eſt album. Ex hoc arguit Ariſtoteles, vt in particulari de contingenti ſubiectum poteſt ſumi pro eo quod eſt, vel pro eo quod poteſt eſſe, ita in dicto de omni videlicet contingit omne album moueri, ipſum album poteſt ſumi pro his omnibus quæ ſunt, vel quæ eſſe poſſunt alba, inquit, cum autẽ huic ſubiecto particulari contingere ineſſe alterum prædicatũ poſsit ſumi bifariam. Aut enim ſumendo illud particulare pro eo cui ineſt hoc aliquid hoc eſt ipſum ſubiectum. Verbi cauſa pro quodam albo, quod nunc eſt album, aut pro eo cui contingit hoc aliquid ſiue ſubiectum ineſſe. Vt per exemplũ, nam de quo b, ipſum a, prædicari contingere horum alterum ſignificat. Hoc eſt ipſum a, dici contingenter de quodam b, vt de c, horum alterum ſignificat, aut de quo b, prædicari, hoc eſt aut de eo de quo actu b, prædicatur, aut de eo de quo contingit prædicari. Sic igitur in particulari de contingenti ſubiectum poteſt ſumi pro eo quod eſt, vel pro eo quod poteſt eſſe. Sumit deinde quaſi minorem ꝙ non differt particularis & vniuerſalis quantum ad hoc quod eſt contingere ineſſe. Et hoc inquit atque de quo b, ipſum a contingere prædicari aut omni b, ipſum a, contingere ineſſe. Differt nihil quantum videlicet ad contingere ineſſe, nam ambæ hæ ſunt de contingenti. Concludit dictum de omni poſſe ſumi dupliciter, & inquit perſpicuum igitur ipſum a, omni b, contingere ineſſe bifariã dici aut ſumpto ſubiecto in actu aut in potentia. Quaſi arguerit ſic, in particulari de contingenti ſubiectum poteſt accipi in actu & in potentia. Sed vniuerſalis & particularis non differunt quo ad rationem contingentiæ. Igitur in vniuerſalis ſubiectum poteſt ſumi in actu vel potentia. Et ſic dictum de omni bifariam intelligi poteſt.

Com. 117.

Quæ ſorticolæ.

Syllogiſmus Ariſ.

Syllogiſmus totus.

Primum itaq; ſi de quo c, b, contingit, & de quo b, ipſum a, dicamus quis erit ſyllogiſmus, & qualis. Sic enim ambæ propoſitiones ſumentur de contingenti. Cum autem de quo b, eſt, ipſum a, contingit hæc quidem eſt ineſſe. Illa vero contingens, quare ab vniformibus incipiendum eſt, veluti etiam in alijs incepimus.

Com. 118.

Nunc ordinem ponit in dicendis, & proponit prius dicere de ſyllogiſmis de contingenti. Vbi dictum de omni ſumitur primo modo videlicet pro ſubiecto in potentia. Deinde dicendum

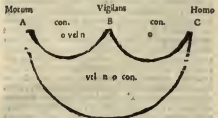
cendum eſt de mixtis ex ineſſe & contingenti, vbi dictum de omni ſumitur quo ad eius ſubiectum in actu. Nam vt in alijs generatio vniformis præcedit difformem, ſic & in his. Propterea agendum eſt primo de vniformibus. Secundo de mixtis. Hæc de ordine.

Quale dictũ de omni vel de nullo.

Ex his patet dictum de omni in vniformi ge negatione eſſe quando nihil contingit ſumi ſub ſubiecto cui nõ contingat ineſſe prædicatum. In difformi vero eſt quando nihil actu eſt ſub ſubiecto, cui non contingit ineſſe prædicatum. Secundo ſequitur rectè Ariſtotelem prætermiſiſſe principium negatiuum, quia in contingentibus, affirmatio conuertitur ad oppoſitam negationem, aut quia eadem eſt ratio.

Barbara. Celarent.

Cum igitur ipſum a, omni b, contingit, atque ipſum b, omni c, ſyllogiſmus ſanè erit perfectus, ipſum a, omni c, contingere ineſſe concludens. Patet autem hoc ex definitione. Nam contingere omni ineſſe hoc pacto aſſerebamus. Simili ratione & ſi ipſum a, quidem contingat nulli b. Ipſum vero b, omni c, concludetur ipſum a, contingere nulli c, nam de quo b, contingit ipſum a, non ineſſe, hoc erat nihil omittere torumque ſub b, contingunt.

Barbara vel Cælarent

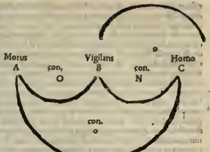
Cõm. 119. Quod quatuor ſint cõiugationes. Barbara.

His poſitis ad coniugationes accedit, & primo coniugationes aſsignat ex ambabus vniuerſalibus, quæ ſunt aut ex ambabus affirmatiuis, aut ex ambabus negatiuis, aut ex altera affirmatiua & altera negatiua. Quæ eſſe poteſt vel ex maiore affirmatiua, & minore negatiua, aut econtra. Et ita quatuor ſunt vtiles, licet duæ perfectæ, duæ autem imperfectæ. Inquit cum igitur ipſum a, omni b, contingit, atq; ipſum b, omni c, ſyllogiſmus ſanè erit perfectus concludens ipſum a, omni c, contingere. Probat per regulam vniuerſalem ſumptam a definitione dicti de omni. Nam contingere omni ineſſe hoc pacto

Celarent. aſsignabamus. Hæc eſt prima vtilis & perfecta. Secundam tangit dicens ſimili ratione & ſi ipſum a, quidem contingat nulli b, ipſum vero b, omni c, concluderur ipſum a, contingere nulli c, probat per definitionem dicti de nullo. Et inquit nam de quo b, contingit ipſum a, non ineſſe. Hoc erat nihil omittere eorum quæ ſub b, contingunt, igitur hæc coniugatio vtilis & perfecta. Sunt igitur duæ vtiles & perfectæ, quia immediatæ regulantur per dictum de omni, vel dictum

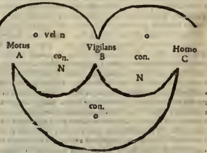
Conſideratio verborum. de nullo. Quo vero ad verba græca attinet, verbum illud nam de quo b, contingit ipſum a, non ineſſe. In græco legitur ipſum a, non contingere. Sed Ariſtoteles contingere ſumit interdum pro ineſſe, & pro neceſſerio ineſſe. Propterea ne accideret confuſio nimia verborum obſeruatione, illo modo tranſtuli,

Cum autem ipſum a, omni c, contingit. Ipſum vero b, contingit nulli c, per propoſitiones quidem quæ ſumuntur, non eſt ſyllogiſmus. Sed ſi b, c, propoſitio conuertatur ſecundum contingentiam, fit idem qui & prius erat. Nam cum contingit ipſum b, nulli c, ineſſe, contingit etiam omni ineſſe. Hoc enim prius diximus. Quare ſi ipſum b, quidem omni c, contingit. Ipſum autem a, omni b. Rurſus idem conficietur ſyllogiſmus.

Hactenus de coniugationibus perfectis, quæ regulantur per dictum de omni vel dictum de nullo. Nunc & de imperfectis, quæ conuerſione perſpiciuntur. Quarum prima eſt ex vniuerſali affirmatiua maiore, & vniuerſali negatiua minore. Et inquit cum autem ipſum a, omni c, contingit ineſſe, ipſum vero b, contingit nulli c, ineſſe, per propoſitiones quidẽ quæ hoc pacto ſumuntur non eſſe ſyllogiſmus ſupple perfectus. Sed ſi b, c, propoſitio, quæ erat minor conuertatur ſecundum contingentiam hoc eſt ad oppoſitam qualitatem, fit idem ſyllogiſmus qui & prius erat. Nam cum contingit ipſum b, nulli c, ineſſe, contingit etiam omni ineſſe. Hoc enim prius diximus in regulis conuerſionis. Quare epilogando ſi ipſum b, omni c, contingit ineſſe. Ipſum autem a, omni b, rurſus idem conficietur ſyllogiſmus. Et ſic patet coniugatio. Cõm. 120.

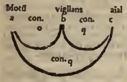
Simili ratione & ſi ad ambas propoſitiones, ipſius ineſſe negatio adijciatur. Atque hoc dico vt ſi ipſum a, quidem contingat nulli b, atque ipſum b, nulli c. Nam ob eas quæ ſumuntur propoſitiones, non fit ſyllogiſmus. Sed ſi conuertantur, idem erit ſyllogiſmus, qui fuit & antea. Perſpicuum igitur eſt ſi negatio ad extremum adijciatur minus, aut non fieri ſyllogiſmum, aut fieri quidem, non tamen perfectum. Quippe cum reddatur conuerſione neceſſarius.

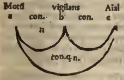
Secunda imperfecta conficitur ex vtriſq; vniuerſalibus negatiuis, nam conuerſis ad oppoſitam qualitatem, redditur perfectus vt prius. Inquit ſimili ratione & ſi ad ambas propoſitiones adijciatur negatio eius quod eſt ineſſe. Supple coniugatio erit imperfecta quidem, ſed vtilis. Quo vero ad verba attinet. Verbum illud ipſius ineſſe, græce eſt τῦ ἐνδέχεσθαι: hoc eſt ipſius contingere, ſed id ſonat vt diximus. Exponit ſe & inquit atque hoc dico vt ſi ipſum a, quidem contingat nulli b, atque ipſum b, nulli c, nam ob eas quæ ſumuntur propoſitiones, non fit ſyllogiſmus, ſed ſi conuertantur, idem erit ſyllogiſmus, qui & antea fuit. Perſpicuum igitur eſt ſi negatio ad extremum adijciatur minus, aut non fieri ſyllogiſmum, aut fieri quidem, non tamen perfectum. Quippe cum reddatur conuerſione neceſſarius. Hæc de vniuerſalibus. Cõm. 121.

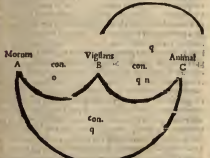
At vero

At vero ſi altera propoſitionis ſumatur vniuerſalis, altera particularis. Si ad extremum maius vniuerſale
Darij. *ponatur. Syllogiſmus ſanè erit perfectus. Nam ſi ipſum a, omni b, contingit, atque ipſum b, alicui c, ipſum a alicui c, profectò continget. Patet autem hoc ex definitione eius quod eſt contingere omni.*

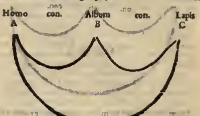
Ferio. *Rurſus ſi ipſum a, contingit nulli b, atque b, ipſum alicui c, ineſſe contingit ipſum a, alicui c, cōtingat non ineſſe, neceſſum eſt. Oſtenſio autem eſt eadem. Sed ſi particularis propoſitio negatiua ſumatur, vniuerſalis autem affirmatiua, ſintq́; ſimili modo poſita, veluti ſi ipſum a, quidem omni b, contingat. Ipſum vero b, alicui c, contingat non ineſſe, ob eas quidem quæ ſumpta ſunt propoſitiones, non fit manifeſtus ſyllogiſmus. Sed ſi particularis conuertatur, atq; ponatur ipſum b, alicui c, contingere ineſſe, eadem ſanè erit concluſio, quæ erat & antea, quemadmodum diximus a principio.*

Com. 222. Hactenus de vniuerſalibus coniugationibus, nunc de particularibus. Quarum prima eſt ex maiore vniuerſali minore particulari, quæ quadruplex eſt, aut ex ambabus affirmatiuis, aut ex ambabus negatiuis, aut ex maiore affirmatiua & minore negatiua, aut econtra ex maiore negatiua & minore affirmatiua. Quæ omnes vtiles quidem ſunt, duæ tamen perfectæ. Inquit at vero ſi altera propoſitionum ſumatur vniuerſalis, altera particularis. Si ad extremum maius vniuerſale
Darij. ponitur. Syllogiſmus erit perfectus. Nam ſi ipſum a, omni b, ineſſe contingit, atque ipſum b, alicui c, ipſum a, alicui c, profectò continget. Patet autem hoc ex definitione eius quod eſt contingere omni. Et ſic hæc coniugatio vtilis eſt, quia regulatur per dictum de omni. Hæc eſt prima. Rurſus ſi ipſum a, contingit nulli b, atque b, ipſum alicui c, ineſſe contingit ipſum a, alicui c, contingat ineſſe neceſſe eſt, oſtenſio autem eſt eadem, ſed per dictum de nullo. Hæc eſt ſecunda, & ita duæ ſunt vtiles & perfectæ. Et de imperfectis, inquit ſed ſi particularis propoſitio quæ fuit minor negatiua ſumatur, vniuerſalis autem affirmatiua, ſineq́ue ſimili modo poſitæ hoc eſt non tranſpoſitæ, ſed reſtet maior vt maior & minor, vt minor. Verbi cauſa ſi ipſum a, quidem omni b, contingat. Ipſum vero b, alicui c, contingat non ineſſe, ob eas quidem quæ ſumptæ ſunt propoſitiones, non fit ſyllogiſmus euidens atq; manifeſtus. Sed ſi particularis conuertatur, atque ponatur ipſum b, alicui c, contingere ineſſe, eadem ſanè erit concluſio, quæ & antea erat, vt dictum eſt. Tacuit autem coniugationē ex ambabus affirmatiuis, quia ſimili modo perficitur. Hæc de vniuerſalibus.

Sin vero ea propoſitio quæ ad extremum maius collocatur, particularis fuerit ſumpta. Et quæ ad extremum minus, vniuerſalis, ſiue ambæ affirmatiuæ ſumantur, ſiue ambæ negatiuæ, ſiue difformes, ſiue ambæ indefinitæ, ſiue particulares, nullus prorſus fit ſyllogiſmus. Prohibet enim nihil ipſum b, excellat a, & non de æqualibus prædicetur. Atque id in quo ipſum b, excellit a. Sumatur ipſum c, nam ipſum a, huic nec omni, nec nulli, nec alicui, nec non alicui contingit ineſſe. Si propoſitiones quidem conuertantur ſecundum contingentiam, atq; ipſum b, pluribus ineſſe contingat quàm a.

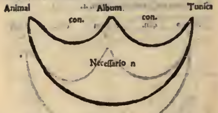

Hactenus de ſyllogiſticis. Nunc de aſſyllogiſticis, & ſunt nouem quia aut ambæ particulares, aut ambæ indefinitæ, aut maior particularis & minor vniuerſalis, quæ dictæ in tres vt aut ambæ ſint affirmatiuæ, aut ambæ negatiuæ, aut altera affirmatiua altera negatiua, erunt omnes .ix. aſſyllogiſticæ. Inquit ſin vero ea propoſitio quæ ad extremū maius collocatur, particularis fuerit ſumpta. Et quæ ad extremum minus fuerit ſumpta vniuerſalis, ſiue ambæ affirmatiuæ ſiue ambæ negatiuæ hoc eſt qualitate conformes, ſiue qualitate difformes, vt altera ſit affirmatiua, altera negatiua, aut ſi ambæ ſunt vel indefinitæ, vel ambæ particulares, nullus prorſus fit ſyllogiſmus. Probat per hoc quia poteſt tale medium ſumi, quod excellet extremitatem maiorem, atque ſumi quoddam ſub illo medio in quo excellit maiorem, cui nullatenus ipſum a, ineſſe continget. Verbi cauſa ſi medium ſit album, & maior ſit homo. Poteſt enim ſub ipſo b, albo ſumi quoddam c, videlicet lapis, cui nullatenus continget ineſſe ipſum a, hominem, & ſic inutilis eſt coniugatio. Inquit prohibet enim nihil ipſum b, album excellat a, hominem. Et non de æqualibus prædicetur. Immo de pluribus. De pluribus enim album, quàm homo prædicatur. Atque id in quo ipſum b, album excellit ipſum a, hominem; ſumatur ipſum c, minus vtpote ſumatur lapis. Nam his ſumptis ipſum a, homo, huic quidem nec omni, nec nulli, nec alicui, nec non alicui contingit ineſſe. Sed dices hominem contingit nulli c, ineſſe, quia contingit nullum lapidem eſſe hominem. Nam ſi neceſſe eſt nullum lapidem eſſe hominem, contingit nullum lapidem eſſe hominem. Reſpondet hoc eſſe intelligendum de contingenti quod conuertitur ad oppoſitam qualitatem. Hoc enim modo ſumpto contingere differt a, neceſſario eſſe, & neceſſario non eſſe. Propterea ait ipſum hominem nec omni nec nulli lapidi contingere, nec alicui, nec non alicui. Si propoſitiones quidem conuertantur ſecundum contingere hoc eſt ſi propoſitiones intelligantur de contingente propriæ, quod cōuertitur ad oppoſitam qualitatem. Atq; ipſum b, pluribus ineſſe contingat quàm a. Sic enim concluſio non erit de contingente puro, ſed vel de neceſſario ineſſe, vel de neceſſario non eſſe. Com. 223.

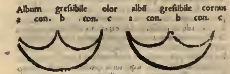
Præterea etiam per terminos patet, Nam ſi propoſitiones ſic ſe ſe habuerint, Primum profectò vltimo neceſſario ineſſe continget & omni & nulli, Atque termini communes

communes omnibus eſſendi quidem neceſſario ſumantur animal album homo. Neceſſario vero non eſſendi animal album tunica.

Cōm.124. Docet nunc ſumere terminos. Animaduerte tamen terminos non eſſe ad omni & ad nulli contingere ineſſe, quia hæ ſtant ſimul, ſed ad omni & nulli neceſſario ineſſe, & ſic coniogatio eſt inutilis, quia cum ſimili forma ſtant duæ contrariæ ſimpliciter. Animaduerte etiam terminos Ariſt. poſſe calumniari. Propterea mutentur termini, ſintq́; termini neceſſario eſſendi album greſſibile olor. Termini vero neceſſario non eſſendi album greſſibile coruus. Hæc de terminis ſufficiant.

Perſpicuum igitur eſt hoc pacto ſi termini diſponantur, nullum prorſus fieri ſyllogiſmum. Nam omnis ſyllogiſmus eſt aut eſſendi, aut neceſſario eſſendi, aut contingenter eſſendi. Eſſendi quidem atque neceſſario eſſendi, patet fieri non poſſe. Affirmatiuus ſiquidem interimit negatiuum, atq; negatiuus affirmatiuum. Reſtat igitur ipſum fore contingenter eſſendi. At hoc eſt impoſſibile. Nam hoc pacto ſi termini diſponantur. Oſtenſum eſt primum vltimo & omni & nulli contingere neceſſario ineſſe. Quare non erit ſyllogiſmus contingenter eſſendi. Quippe cum neceſſarium non ſit contingens.

Cōm.125. Epilogando ea omnia quæ dixit, duas concludit generales regulas. Quarum prima eſt per ſyllogiſmum illo modo conſtitutum videlicet ex maiore particulari, minore vero quouis modo ſumpta, atq; cuiuſuis qualitatis fuerint, nullum problema concluditur. Nam omnis ſyllogiſmus eſt aut eſſendi, aut contingenter eſſendi, aut neceſſario eſſendi. Eſſendi quidem atq; neceſſario eſſendi fieri non poteſt ſyllogiſmus, quia repetibiles ſunt termini in quibus omni, & termini in quibus nulli eſſendi ſtabit concluſio. Sic enim diximus inutilem eſſe coniugationem, quia vna concluſio aliam perimit, ſuntq́; incompoſſibiles, quæq; ad vnam formam ſequi non poſſunt. Et hoc inquit eſſendi quidem atque neceſſario eſſendi. Patet fieri non poſſe, affirmatiuus ſiquidem interimit negatiuum, atque negatiuus affirmatiuum. Qui cum ſint incompoſſibiles vnam formam ſubire non poſſunt. Nec fieri poteſt ſyllogiſmus contingenter eſſendi, nam ſi termini hoc pacto vt diximus diſponantur, videlicet vt medium ſit in plus quàm maior extremitas. Oſtenſum eſt primum vltimo, & omni & nulli contingere neceſſario ineſſe. Quare non erit ſyllogiſmus contingenter eſſendi, vt nunc loquimur de contingente. Quippe cum neceſſarium non ſit contingens, vt nunc loquimur. Hoc autem adiacit quia illæ concluſiones oppoſitæ ſunt de cōtingenti communiter ſumpto. Hæc eſt prima vniuerſalis regula.

Inſuper etiam patet ſi termini vniuerſaliter ſumantur in ipſis propoſitionibus contingentibus, ſiue affirmatiui ſiue negatiui. Syllogiſmum fieri ſemper in prima figura. Perfectum quidem, ſi affirmatiui. Imperfectum vero ſi negatiui ſumantur. Atq; oportet ipſum contingens in his ſumatur, non vt in neceſſarius. Sed vt diximus in definitione. Illiuſmodi ſiquidem contingens lateat ſæpe.

Secunda regula vniuerſalis eſt ſi termini vniuerſaliter in Cōm.126.
propoſitionibus contingentibus ſumantur, ſiue affirmatiui ſiue negatiui. Syllogiſmum fieri ſemper in prima figura. Sed non eodem modo. Perfectum quidem ſi affirmatiui. Imperfectum vero ſi negatiui ſumantur. Et quoniam contingens poteſt ſumi communiter vt etiam ad neceſſarium ſe extendit, & ad ineſſe, & ad contingenter ineſſe, cum hæc multiplicitas in his quæ dicta ſunt, & quæ dicentur poſſit generare difficultatem, præcipit in omnibus ſuis ſermonibus, qui de contingenti ſyllogiſmo fiant, ipſum ſumi vt definitum eſt vt videlicet diſtinguitur contra neceſſarium. Propterea inquit atq; oportet ipſum contingens in his ſumatur non vt in neceſſarijs, ſed vt diximus in definitione, vt diſtinguitur contra neceſſariū, ne videlicet nos lateat ob multiplicitatem, nam illud contingens communiter ſumptum latet ſæpe, niſi fiat hoc modo diſtinctio. Hæc Ariſt. de vniformibus contingentibus in prima
figura. Sed quæres primo ex ambabus negatiuis in prima fi- Dubitatio
gura nihil ſyllogizatur. Sed propoſitiones contingentes ſiue prima.
actu ſint affirmatiuæ ſiue actu negatiuæ, ſemper ſunt poteſtate atq; æquipollenter negatiuæ. Igitur nihil ſequitur. Secun- Secunda.
do cur magis perfectus eſt ex affirmatiuis quam ex negatiuis, ex quo affirmatiua in negatiuam, & negatiua in affirmatiuam
conuertitur. Tertio ſyllogiſmi ex puris negatiuis non ſunt Tertia.
imperfecti quo ad figuram. Igitur non ſunt imperfecti. Quar Quarta.
to obijciunt per obiectiones. Primo quia non ſequitur contingit omne grammaticum eſſe album, contingit omne nigrum eſſe grammaticum. Et tamen non contingit omne nigrum eſſe album. Secundo quia contingit omne album eſſe animal, & contingit omnem hominem eſſe album, & tamen non contingit omnem hominem eſſe animal, ſed neceſſario
omnis homo eſt animal. Quinto dubitant verum ſyllogiſmi Quinta.
tales ſint ex contingentibus definitis, vel infinitis, vel ex vtriſ
que. Ad primam dicendum tales omnes propoſitiones eſſe Solutio. 1.
ſimpliciter affirmatiuas, licet dictum ſit quandoque affirmatiuum, quandoque negatiuum. Modo non eſt inconueniens primam figuram fieri ex ſimpliciter affirmatiuis, quæ ſecundum quid ſunt negatiui. Fit enim quandoque ex terminis infinitis, qui propoſitionem ſecundum quid faciunt negatiuam. Quia igitur hæ cōtingentes ſimpliciter ſunt affirmatiuæ quia modus affirmatur. Propterea quouis modo ſe ſe habeat di-
ctum, coniungi poſſunt in hac figura. Ad ſecundam poſſu- Solutio 2.
mus dare duas cauſas vt Philoponus innuit. Prima eſt quia negatiua de dicto, eſt ſimpliciter affirmatiua de modo, ideo ad illam facile conuertitur. Secundo quia affirmatio notior eſt negatione, & ſyllogiſmus perfectus ſit qui nullo eget vt appareat neceſſarius. Poteſt etiam addi tertia cauſa, quia in negatiuis puris non poteſt ſaluari dictum de omni, nec dictum de nullo. Quia ſemper requirunt alteram affirmatiuam, vt per
definitionem eorum patet. Ad tertiam patet ſolutio. Sunt.n. Solutio 3.
imperfecti quo ad modum, quia ille modus ex negatiuis non
apparet neceſſarius. Ad quartam vno modo concedi poteſt Solutio 4.
concluſio pro ſubiecto quod eſt vel poteſt eſſe nigrum. Nam hoc poteſt eſſe album. Alio modo minor eſt falſa, quia quoddam

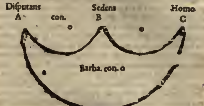
dam nigrum non poteſt eſſe grammaticum vt coruus. Et ſimili modo ad ſecundam. Contra Iu niores. Ex his apparet quàm pueriliter diſputent quales termini eſſe debeant in talibus, nam tales eſſe debent, vt propoſitiones ſint contingentes. Itemq; patet eſſe male dictum minorem in talibus non poſſe ſumi niſi ſubiecto ſumpto ſtricte pro eo quod eſt. Nam Ariſtoteles dixit in talibus propoſitiones eſſe ambas contingentes & eodem modo ſubiecto ſumpto. Solutio ſ. Pō The. philoponi. Ad quintam Philoponus & Themiſtius tenent propoſitiones contingentes talium ſyllogiſmorum non poſſe eſſe niſi de contingente apto, quod quidem merito aptitudinis ſubiecti vel cauſæ plerunq; euenit. Imperfecti vero bene quo ad propoſitiones poſſunt eſſe de cōtingenti rarenter, modo concluſio ſit de contingente plerunq;. Verbi cauſa ſi ſic ſyllogizetur. Contingit nullum frigidi capitis caneſcere in ſenectute. Contingit nullum ſenem eſſe frigidi capitis. Igitur contingit omnem ſenem caneſcere. Sunt enim propoſitiones de contingenti rarenter. Concluſio vero vt in pluribus. Cauſa eſt quia propoſitiones cōuerſæ ad oppoſitam qualitatem reſtant de contingenti plerunq;. Sic igitur voluit perfectum ſyllogiſmum non effici niſi ex contingenti pleronque tam quo ad propoſitiones quàm quo ad concluſionem, imperfectum autem quo ad propoſitiones fieri de cōtingenti rarenter. Cī pōnis. Quo ad concluſiones autem de contingenti plerunq;. Aſsignat autem Them. vt Auerroes narrat cauſam, quanq; Philoponus ſuperius aſsignauit, quia nullum problema eſt niſi contingens plerunque. Propterea cum concluſio ſit problema, oportet eſſe contingentem plerunq;. Cæteræ vero propoſitiones quæ ſunt de contingenti raro vel æqualiter ſunt extra artem & doctrinam. Et ſic nec ſunt quæſtiones ſcientificæ, Pō Auer. nec problemata plerunq; contingentia. Hæc Themiſtius & Philoponus. Auerroes vero vult de contingenti rarenter effici poſſe ſyllogiſmum, & quo ad propoſitiones, & quod ad concluſionem, & quod Ariſtoteles dixit ſupra. Dixit enim poſſe fieri licet non ſoleat quæri. Hic tamen ſyllogiſmus non eſt doctrinalis, quia nec ſcientificus, nec problematicus. Erit tamen ſyllogiſmus ſimpliciter, de quo nonnullæ artes agunt pro materia ſubiecta, veluti mantica, & id genus, quādo aliud facere non poſſunt. Et pro Auerroe facit, quia tales poſſunt regulari per dictum de omni & de nullo. Et ſi ſunt imperfecti, poſſunt per conuerſionem perfici. Replica contra Auer. Sed contra Auerroē argues, nam omnis ſyllogiſmus aut eſt dialecticus, aut demonſtratiuus, aut ſophiſticus, ſed ſyllogiſmus qui eſt de concluſione contingenti rarenter. Non eſt demonſtratiuus, nec dialecticus, nam dialecticus eſt problematicus vt ſunt ſyllogiſmi libri problematum & de animalibus, nec ſophiſticus. Igitur Solutio. non eſt ſyllogiſmus. Dici poteſt talem ſyllogiſmum de contingenti rarenter, etiam dialecticum & problematicū, verum problematicus non eſt vno modo. Vtitur enim problematico ſyllogiſmo naturalis philoſophus dum probat hunc eſſe lōgeuum, quia habet in vola manus tres vel duas inciſuras perpetuas & longas. Et etiam aruſpex infelix probans eſſe augurium, quia ſiniſtrum. Verum naturalis ille ſyllogiſmus problematicus, eſt de contingente plerunq;. Aruſpicis autem problematicus, de contingente rarenter. Ambo tamen dialectici atque problematici ſecundum Auerroem. Phyſicum Problema Manticū. Hinc ad mentem Auerrois concedere oporter dialecticum problema eſſe phyſicum, & manticum. Itemq; duplicem ſyllogiſmum dialecticum. Phyſicum & manticum. Phyſicum quidem, qui per propoſitiones contingentes plerūq; problema contingens plerunq; cōcludit. Manticum vero qui per propoſitiones contingentes rarenter vnam vel ambas problema ſyllogizat contingens rarenter. Et hoc modo patet ſolutio ad obiectionem.

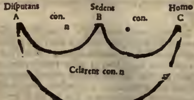
Mixtio contingentis & ineſſe
In prima figura.

At qui cum altera propoſitionum de ineſſe, altera de contingenter ineſſe ſumatur. Cum ad extremum maius contingere ſignificauerit, perfecti erunt omnes ſyllogiſmi, atque de contingenti ſecundum dictam determinationem. Cum vero ad extremum minus, imperfecti erunt omnes ſyllogiſmi, & negatiui non erunt de contingenti ſecundum definitionem. Sed eius quod eſt omni aut nulli ineſſe neceſſario. Nam ſi eius quod eſt omni aut non omni ineſſe fuerint, etiam omni & non omni contingere ineſſe dicemus.

Hactenus de ſimplicibus, & de mixtis. Nunc loquitur, & Cōm. 17. primo in prima figura, & ponit duas regulas generales. Deinde docet multiplicare illas, & inquit atqui cum altera propoſitionum de ineſſe, altera de contingenter ineſſe ſumatur erit mixtio. Verum eſt bifariam, & hoc ſubdit cum ad extremum maius contingere ſumatur, perfecti erunt omnes ſyllogiſmi, atque de contingenti ſecundum dictam determinationem hoc eſt de contingenti quod conuertitur ad oppoſitam qualitatem. Hæc eſt prima regula. Cum vero ad extremum minus, imperfecti erunt omnes ſyllogiſmi, & negatiui non erunt de contingenti ſecundum dictam definitionem videlicet quod conuertitur ad oppoſitam qualitatem. Et tu intellige etiam de affirmatiuis, tam enim affirmatiui quàm negatiui vt ſupplet Auerroes erunt imperfecti. Et non de contingenti definito ſemper. Licet enim aliquando gratia materiæ etiā poſſunt de contingenti definito. Non tamen ſemper, ſignanter autem expreſsit negatiuos, quia de illis minus videtur. Propterea ſubdit, ſed eius quod eſt omni aut nulli ineſſe neceſſario, aſsignat autē cauſam quare & tales dici poſſunt de contingenti. Et inquit nam ſi eius quod eſt omni aut nulli ineſſe erunt, etiam omni & non omni contingere ineſſe dicemus. Nam ſi neceſſario ſol oritur, etiam contingit ſolem oriri, & ita poteſt dici concluſio de poſsibili communiter. Hæc eſt ſecunda regula. Et ambæ hæ regulæ debent intelligi ſeruatis ſeruandis vt debita quantitate, & qualitate & in maiore & in minore. Animaduerte ſyllogiſmos tales rectè imperfectos eſſe, quia perficiuntur per conuerſionem aut per deductionem vt dicemus poſtea.

Contingat enim ipſum a, omni b, ipſum autem b, omni c, ponatur ineſſe. Cum itaque ſub b, ſit ipſum c, b, autem omni ipſum a, contingit, perſpicuum etiam eſt omni c, contingere. Fit enim perfectus ſyllogiſmus. Barbara. *Simili quoque ratione ſi a, b, propoſitio negatiua ſit b, c, autem affirmatiua atque a, b, de contingenter ineſſe b, c, autem de ineſſe ſumatur. Syllogiſmus ſanè perfectus erit concludens ipſum a, nulli c, contingere ineſſe. Perfectos igitur eſſe ſyllogiſmos ſi ipſum ineſſe ad extremum minus addatur, perſpicuum eſt.* Celarent.

Nunc datas regulas probat per dictum de omni, & dictum Cōm. 18. de nullo, & exemplificat de eis, & primo de perfectis. Et in-

quit contingat enim ipſum a, omni b, ipſum autem b, omni c, ponatur ineſſe. Cum itaq; ſub b, eſt ipſum c, b, autem omni ipſum a, cōtingit, perſpicuum etiam eſt omni c, a, ipſum contingere. Fit enim perfectus ſyllogiſmus, quia regulatur per dictum de omni. Hæc de primo primæ, & de ſecundo primæ inquit. ſimili quoq; ratione ſi a, b, propoſitio negatiua ſit b, c, autem affirmatiua atq; a, b, de contingenter ineſſe b, c, de ineſſe ſumatur. Syllogiſmus ſanè perfectus erit concludens ipſum a, nulli c, contingere ineſſe. In ſecundo primæ per dictum de nullo. Epilogat totum.

Cum autem ſyllogiſmi contra ſe ſe habuerint, per impoſſibile oſtendendi ſunt. Simul atque & ipſos imperfectos eſſe perſpicuum eſt. Quippe cum eorum oſtenſio non ſit per eas quæ ſumpta ſunt propoſitiones.

Cōm. 129. Hactenus de perfectis. Nunc de imperfectis, & de his qui non contingens definitum, ſed contingens aptum concludūt. Inquit, cum autem ſyllogiſmi contra ſe ſe habuerint hoc eſt, vt ipſum ineſſe ſit ad maius, ipſum contingens ſit ad extremum minus, tales ſyllogiſmi per impoſſibile oſtendendi ſunt, ſimul atq; & ipſos imperfectos eſſe perſpicuum eſt. Et reddit cauſam, & inquit, quippe eorum oſtenſio non ſit per eas quæ ſumptæ ſunt propoſitiones, hoc eſt per dictum de omni, vel de nullo, ſed conuerſione, vel deductione ad impoſſibi-
Dubiū 1. le. Sunt qui quærunt quam ob cauſam ex minore neceſſaria coniugatio inutilis eſt ad concluſionem neceſſariam, ex minore de contingenti ineſſe non eſt inutilis pœnitus ad concluſionem contingentem, quia ſaltem ſequitur concluſio contingēs
Solutio. pro poſſibili. Reſpondent nonnulli hoc euenire quia contingens eſt amplum atque latioris illationis. Neceſſarium vero preſſum, preſſiorisq; illationis. Vel dici poteſt hoc eſſe quia tam ineſſe quam neceſſario ineſſe quàm etiam contingenter ineſſe ſub poſſibili eſſe continetur, propterea nihil ſequi poteſt quin ſit poſſibile. Vel forſitan ex minore de contingenti nō ſequitur concluſio contingens vt diſtinguitur contra neceſſa-
2. Dubiū rium, & ſic non ſequitur contingens, aliquo modo. Secundo quærūt quo in ſenſu maior quæ eſt de cōtingēti accipi debeat, quoue minor quando eſt de contingenti. Diximus in ſimplici generatione propoſitiones ſumi pro ratione dicti de omni.
Solutio. Dictum autē de omni in ſimplicibus ſumebatur ſubiecto ſumpto pro eo quod eſt vel poteſt eſſe. Et hoc pacto ambæ præmiſſæ erant contingentes vt dixit Ariſto. In mixta autem generatione diximus dictum de omni eſſe ſumendum ſumpto ſubiecto pro eo quod actu eſt. Quia ipſa minor aliter non contineretur ſub maiore. Qua ratione fit vt cum minor ſit contingens, et con contineatur ſub maiore, erit talis ſubiecto ſum-
3. Dubiū. pto pro eo quod eſt vel poteſt eſſe. Quærunt tertio ob quam cauſam ſi maior ſit contingens & minor de ineſſe, concluſio eſt de contingenti definito, non autem econtra ſi maior ſit de
Solutio. ineſſe, & minor de contingenti. Reſpondent & non imperitæ hoc eſſe pro tanto quia cum maior ſit contingens regulari poteſt cōiugatio per dictum de omni, cum ineſſe contineatur ſub contingenti ſaltem ſecundum dimidium. Et ita minor poteſt ſub maiori contineri ſaltem ſecundum dimidium, contra vero non, erit enim fortaſſe maior ſub minore, ſub abiuncta. Verum ſatis ad regulas prioriſticas ſufficit, vt in prima commixtione, per ſumptas propoſitiones ſit euidentia. In ſecunda autem, per inſtantiam, atque deductionem. Hoc enim ſatis.

Primum autem oſtendamus ſi a, eſt neceſſe eſt b, eſſe, etiam ſi poſſibile eſt a, eſſe, neceſſario quoq; fore poſſibile b, eſſe. Sit.n. hoc pacto terminis diſpoſitis a, quidem poſſibile eſſe b, aut impoſſibile. Si igitur poſſibile, cum eſt poſſibile eſſe, fiet. Impoſſibile autem, cum eſt impoſſibile eſſe, non fiet. Simul atque ſi a, ſit poſſibile, & b, impoſſibile, continget profecto ipſum a, fieri ſine ipſo b. Si autē fieri, etiam eſſe ſine b, eſt poſſibile. Nam omne quod fit, cum factum eſt, ipſum eſt.

Cōm. 130. Deducturus Ariſt. coniugationes imperfectas, atq; probaturus illas, præmittit præcepta quædam quorum primū eſt, tale videlicet, quando ad antecedens eſſe, ſequitur conſequens eſſe, etiam ad antecedens eſſe poſſibile, ſequitur conſequens eſſe poſſibile. Et hoc inquit. Primum autem oſtendamus ſi a, eſt, neceſſe eſt b, eſſe etiam ſi poſſibile eſt a, eſſe neceſſario quoque fore poſſibile b, eſſe. Et intellige præceptum in conſe- Prima cōbinatio antecedentis cum conſequente.
quentia neceſſaria & per ſe, quam Sorticolæ vocant bonam formalem. Fortaſſe enim in conſequentia bona per accidens, præceptum locum non habet, quod Sorticolæ etiam nobiſcū aſſerunt. Eſt autem animaduerſione dignum vt Philoponus inquit, præceptum iſtud eſſe vtile ad probationem, ſiue reductione imperfectarum coniugationum. Nam in probatione illarum Ariſt. vtetur propoſitionum tranſlatione de ineſſe ad poſſibile & ecōtra, ne aliquis poſſet cauillare dicens talem propoſitionum tranſlationem eſſe impoſſibilem, præuenit cum hoc præcepto. Eſt igitur præceptum ſi ad aliquod antecedēs eſſe, ſequitur conſequens eſſe, ad antecedens poſſibile, etiam ſequitur conſequens poſſibile. Deducit, ſit antecedens in ſyllogiſmo aliquo a, conſequens vero illius ſit b, quod b, ſequatur neceſſario ad eſſe a, quæritur vel ad a, poſſibile ſequitur b, poſſibile, vel non. Si ſequitur habetur intentum, ſi non ſequitur, detur oppoſitum. Oppoſitorum enim ſi vnum non ſequitur aliud ſtat. Stat igitur oppoſitum, tale aut eſt non poſſibile eſſe b. Sed non poſſibile b, eſſe, valet ad impoſſibile eſſe. Igitur ſtabit a, eſſe poſſibile, & b, eſſe impoſſibile. Stat a, eſſe poſſibile, igitur ſtat a poſſibile fieri, vltra ſtat a, poſſibile fieri igitur poſſibile factum, poſſibile factum, igitur poſſibile eſſe. Sed b, erat impoſſibile, & impoſſibile eſt impoſſibile fieri, & impoſſibile fieri eſt impoſſibile factum, & impoſſibile factum, impoſſibile eſſe. Igitur ſtat a, eſſe b, ipſo non exiſtente. Sed hoc eſt contra poſitum, nam poſuimus ad a, eſſe ſequi b, eſſe neceſſario. Inquit ſit enim hoc pacto terminis conſtitutis in modo & figura a, loco ambarum propoſitionum in antecedente poſſibile eſſe b, autem impoſſibile. Tunc arguit, ſi igitur poſſibile cum eſt poſſibile fiet. Impoſſibile autem cum eſt impoſſibile, non fiet. Et ſtat per te ſimul a, eſſe poſſibile & b, impoſſibile, continget profecto ipſum a, fieri ſine b. Si autē fieri, etiam eſſe ſine b, eſt poſſibile. Nam omne quod fit cum factum eſt, ipſum eſt. Et ita ſtat a, eſſe, & b, non eſſe. Hoc autem eſt contra conceſſum. Suppoſuimus.n. ad a, eſſe ſequi neceſſario b, eſſe. Et ſic præceptum verum.

Oportet autem ipſum poſſibile atq; impoſſibile non ſolū ſumere in generatione. Sed etiam in eo quod verum eſt eſſe, & in alio quouis modo ſi dicatur ipſum impoſſibile. In cunctis enim ſimiliter ſeſe habebit.

Ampliat præceptum non modo ad poſſibile pauloante definitum, ſed ad omne genus poſſibilis. Et inquit oportet autem ipſum poſſibile atq; impoſſibile non ſolum ſumere in generatione, quod eſt poſſibile definitum. Sed etiam in eo quod verum eſt eſſe, quod quidem eſt poſſibile ſequens ad neceſſarium, atq; ad ineſſe. Et in alio quouis modo ſi dicatur ipſum poſſibile, nam in omnibus præceptum noſtrum ſimiliter ſe ſe habebit, & ita patet præceptum eſſe amplæ intelligendum. Cōm. 131. Ad antecedens verū ſequitū conſequēs verum an antecedēs neceſſarium conſequēs neceſſariū.
Quo vero ad verba attinet debes ſcire Ariſto. addidiſſe & in alio quouis modo ſi dicatur ipſum poſſibile. Quia etiam alia ſignificata poſſibilis, vt magnus Diodorus inquit, ait enim poſſibile eſſe, aut quod iam exiuit in actum, quod de ineſſe dicimus, aut quod poteſt exire, nondum tamen exiuit. Philon vero dixit poſſibile eſſe, vel quod iam exiuit. vel quod poteſt exire, nunquam tamen exibit veluti dicimus poſſibile ſentiri quod eſt in centro terræ. Ariſto. vero (vt Philoponus ait) poſſibilis proprium ſignificatum eſſe dicit quod nondum exiuit ad actum, poteſt tamen exire. Cætera ſignificata communia ait eſſe. Calumniantur præceptum hoc ſtoici quia non valet. Primo quia ſequitur ſi Dion mortuus eſt, hoc mortuū eſt. Et oſtendendo per hoc Dionem dum exiſtit. Et tamen Cōtra Ariſ. ſto. ſtoici.
Dionem mortuum eſſe eſt poſſibile. Hoc vero mortuum eſſe eſt impoſſibile, quia iſtud pronomen hoc oſtendebat Dionem dum exiſtit. Dion autem dum exiſtit, nec mori, nec mortuus eſſe poteſt. Secundo ſi nox eſt, hic præſens dies non eſt, & tamen noctem fore eſt poſſibile. Dictū vero præſentē qui

nunc

nunc eſt, non eſt poſsibile non eſſe. Quia neceſſario eſt dum eſt. Reſpōdet Philoponus vt mihi videtur probe, nam dum dico Dionem mortuum, ample loquor pro Dione qui eſt vel fuit, dum dico hoc mortuum eſſe, & demonſtro Dionem qui eſt ſtrictæ loquor, & ita neganda eſt prima conſequentia, videlicet ſi Dion mortuus eſt, Hoc mortuum eſt, quia hoc non poteſt eſſe mortuum dum eſt. Et in hac reſponſione Philo. videtur Sorticolas ſectari qui ampliationes concedunt. Ad ſecundam videtur reſpondere verbum illud hic præſens non tantum indicare quod eſt præſens, ſed præſens, quod eſſe poteſt in omni differentia temporis, quia hæc eſt forte vera hoc eſt ſepulchrum Achillis, licet nihil ſit Achilles, ſimiliter hæ ſunt Platonis ædes. Qua ratione Sorticolæ concedunt in hoc inſtanti incipies diſputare, & in hoc inſtanti non incipies diſputare. Nam iſtud pronomen hoc poteſt teneri pro hoc inſtanti præſentis horæ in qua tota diſputabis, & pro primo inſtanti horæ futuræ in qua non incipies, immo deſines diſputare, propterea Sorticolæ iubent in expoſitionibus horum verborum incipit & deſinit ad ipſum inſtans eſſe addendum quod eſt præſens. Et tunc hæ non ſtant ſimul in hoc inſtanti quod eſt præſens incipis diſputare, & in hoc inſtanti, quod eſt præſens deſinis diſputare. Hæc ad Sorticolas. Ad dubitationes igitur ſtoicorum ad formam primæ dici poteſt illud antecedens Dion eſt mortuus eſſe multiplex, quia Dion poteſt ſumi pro Dione qui eſt, & ſic eſt falſum. Vel pro Dione qui eſt vel fuit, & ita eſt verum, & hoc pacto etiam iſtud pronomen hoc dum dixero hoc eſt mortuum poteſt intelligi pro hoc quod eſt, & ſic eſt falſum. Vel pro hoc quod eſt vel fuit, & ſic eſt verum. Et hoc pacto etiam ad ſecundum dici poteſt, vt intelligenti patet. Animaduerſione dignum quatuor eſſe regulas circa antecedens & conſequens. Prima ſi antecedens eſt poſsibile, neceſſe eſt etiam conſequens eſſe poſsibile, & hanc Ariſtote. probauit. Secunda ſi antecedens eſt impoſsibile, non neceſſe eſt conſequens eſſe impoſsibile, quia ſecundo Priorum, ex falſis & impoſsibilibus poteſt ſequi verum & poſsibile, vt dicetur loco ſuo. Tertia conſequens poſsibile poteſt ſequi antecedens impoſsibile vt nunc patet. Quarta conſequens impoſsibile non poteſt ſequi niſi ad antecedens impoſsibile, quia ex poſsibili nunquam ſequitur impoſsibile. Docet autem has omnes Philoponus multiplicari in octo, nam antecedens & conſequens poſsibile & impoſsibile quatuor ſunt, quæ per duo ducta, erunt octo, quatuor penes poſsibile, & quatuor penes impoſsibile. Quarum prima eſt ſi antecedens eſt poſsibile, contingit etiam conſequens eſſe poſsibile. Secunda ſi antecedens eſt poſsibile, non contingit conſequens eſſe impoſsibile. Tertia ſi poſsibile eſt conſequens, contingit antecedens eſſe poſsibile. Quarta ſi poſsibile eſt conſequens, contingit antecedens eſſe impoſsibile, quia ex impoſsibili & falſo ſequi poteſt poſsibile. Penes vero impoſsibile. Prima eſt ſi impoſsibile eſt antecedens, contingit poſsibile eſſe conſequens. Secunda ſi impoſsibile eſt antecedens, contingit impoſsibile eſſe conſequens. Tertia ſi impoſsibile eſt conſequens, contingit impoſsibile eſſe antecedens. Quarta ſi impoſsibile eſt conſequens non contingit antecedens eſſe poſsibile. Sunt igitur omnes octo, quarum Ariſtoteles tacuit ſeptem, & vnam ſumpſit, quia propoſito ſuo deſeruit.

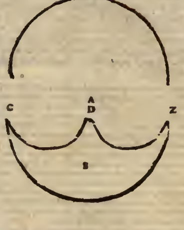
Ampliationes.

Hoc inſtãs quod eſt præſens.

Regulę de poſsibili ſecundũ conſequentiã.

Contingẽtiones cõſequẽtis cũ antecedente.

Praterea non oportet putare dum dicimus ſi a, eſt b, eſt, ipſum b, eſſe, ipſo a, vno aliquo exiſtente. nihil enim euenit aliquo vno poſito, ſed duobus ad minus, modo propoſitiones ſic in ſyllogiſmo diſponantur, vt diximus. Nam ſi c, de d, ipſo, atque d, ipſum de z, eſt, & neceſſario c, de z, etiam fuerit. Erit etiam ita vt ſi vtrunque fuerit poſſibile; etiam concluſio erit poſſibilis. Quare ſi quiſpiam ipſum a, vti propoſitiones poſuerit b, autem vti concluſionem, eueniet profecto non modo ſi a, ſit neceſſarium, ſimul atque ipſum b, fore neceſſarium. Sed etiam ſi ſit ipſum a, poſſibile, ipſum b, etiã fore poſſibile.

Non imperitæ Iuniores ſentiunt Ariſtote. remouere circa dicta dubitationem, nam probatum eſt nihil ſequi niſi tribus terminis, & duabus propoſitionibus, at nunc ipſum a, vnum ſumpſit b, conſequens alterum. Quare videtur hoc repugnare ijs quæ de generali ratione ſyllogiſmi dicta ſunt. Soluit eſſe verum ex vno vel termino, vel propoſitione nihil euenire vt dicemus, & diximus, ſed ad minus ex duabus propoſitionibus, tribus quoq; terminis. Ad id autem quod obijcitur, quod a, eſt vnum. Reſpondet eſſe ſumptum vt vnum. Verum loco ambarum propoſitionum intelligendum eſt eſſe ſumptum b, vero loco concluſionis. Inquit non oportet putare dum in dicta regula dicimus ſi a, eſt b, eſt ipſum b, eſſe ipſo a, vno aliquo exiſtente. Nihil enim euenit aliquo vno poſito, ſed duobus ad minus hoc eſt tribus terminis & duabus propoſitionibus, modo propoſitiones ſic in ſyllogiſmo diſponantur vt diximus in prima tertia & ſecunda figura. Et concedit quod dicit dubitator. Deinde quaſi ad formam, declarat a, ipſum eſſe ſumptum loco plurium, & inquit nam ſi c, de ipſo d, atq; d, ipſum de z, eſt, & neceſſario ijs poſitis c, de z, etiam fuerit, erit & ita vt ſi vtrunq; ſit poſsibile, etiam concluſio erit poſsibilis ſic igitur ad ambas propoſitiones poſſibiles ſequitur concluſio poſsibilis, ſicut ad illas eſſe ſequæbatur concluſionem eſſe, quare ſi quiſpiam ipſum a, vti propoſitiones poſuerit b, autem vti concluſionem, eueniet profecto non modo ſi a, eſt neceſſarium, vel de ineſſe, ſimul atque b, fore neceſſarium vel de ineſſe, ſed etiam ſi fuerit ipſum a, poſſibile, ipſum b, etiam fore poſsibile, & ſic ex vno poteſt ſequi vnum & quo ad eſſe, & poſsibile eſſe, quoties loco plurium ſumptum eſſe intelligitur. Hæc ad dubitationem. Videtur autem Philoponus velle hoc eſſe ſecundum præceptum, & eſt quòd non tantum ſi vnum antecedens eſt poſsibile, conſequẽs eſt poſsibile, ſed etiam ſi fuerint ambæ propoſitiones poſsibiles, concluſio erit poſsibilis. Hæc ſumit Philoponus. Sed quicquid velit Philoponus primum præceptum eſt quoties ad antecedens eſſe ſequitur conſequens eſſe, etiam ad antecedens poſsibile, ſequetur conſequens poſsibile, intelligendo per antecedens, quod eſt plures propoſitiones, vel loco plurium. Sunt qui enituntur defendere ex vno ſolo nihil poſſe ſequi, niſi aliud aut exprimatur, aut ſubintelligatur. Propterea autumant Enthymemata & cætera. Dialectica loca eſſe quo ad intellectum ſyllogiſmos. Philoponus autem tenet ex vno poſſe quicquam ſequi, & gloſſat Ariſtot. verbum dum dicit ex vno nihil ſequi ſyllogiſticæ. Cui magis conſentiendum eſt, quia Ariſtot. docuit ex conuerſa inferre conuertentem vt ſi homo eſt animal, animal eſt homo. Vbi patet deductionem talem non poſſe ad ſyllogiſmum reduci, verum de his ſatis.

Gēm. a ja.

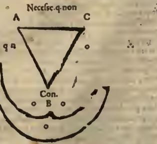
Pō aliquorũ de conſequentia, Pō Philoponi ſi ex vno ſequitur aliqđ.

Hoc autem cum oſtenſum ſit, patet ſi falſum ponatur & non impoſſibile, id etiam quod ob poſitionem accidit, falſum eſſe & non impoſſibile: Nam ſi a, quidem falſum eſt, & non impoſſibile, & b, eſt, ſi a, eſt b, profecto falſum erit, non tamen impoſſibile. Cum enim oſtenſum ſit, ſi a, eſt b, eſt, ſequi etiam poſſibile eſt a, etiam eſt poſſibile b, eſſe, & eſt poſitum ipſum a, eſſe poſſibile, etiam ipſum profecto b, erit poſſibile. Nam ſi impoſſibile eſt, idem ſimul erit poſſibile & impoſſibile.

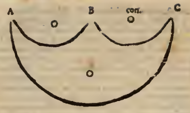
Cõm.133. Secundum præceptum, quod ex dictis concludit, eſt falſo poſsibili poſito nunquam ſequi niſi falſum poſsibile, & non falſum impoſsibile. Probatum eſt enim ad antecedens poſsibile ſequi conſequens poſsibile, quando ad antecedens eſſe ſequitur, conſequens eſſe. Igitur ex falſo poſsibili non poteſt ſequi impoſsibile falſum, aliter antecedens poſſet eſſe, ſine conſequente. quod eſt contra ſuppoſitionem, ſupponebatur enim ad antecedens neceſſario ſequi conſequens. Inquit. hoc autem cum oſtenſum eſt, patet ſi falſum ponatur & non impoſsibile, id etiam quod ob poſitionem accidit, falſum eſſe & non impoſsibile, probat & inquit nam ſi a, quidem falſum eſt, & non impoſsibile, & illa ſic ſe habent q ſi a, eſt b, profecto falſum erit, non tamen impoſsibile. Cum enim oſtenſum ſit ſi a, eſt b, eſt ſequi etiam poſsibile eſt a, eſſe, eſt poſsibile b, eſſe. Hoc enim fuit primum præceptum, & eſt poſitum ipſum a, eſſe poſsibile, etiam ipſum b, ſequitur eſſe poſsibile. Quia ſi non, ſtabit antecedens ſine conſequente, vel idem ſimul poſsibile eſt & impoſsibile. vt b, poſsibile quidem quia ſequens: Impoſsibile vero quia ſic concedit aduerſarius. Sic igitur ſecundum præceptum patet videlicet quòd ſi falſum poſsibile ponitur, nunquam ſequitur niſi falſum poſsibile, & id quod ponitur ob poſitionem, non eſt impoſsibile, ſed falſum quidem, poſsibile tamen. Hinc Sorticolæ verificarunt poſſe conſequentiam eſſe neceſſariam: Cuius antecedens & conſequens ſunt falſa & impoſsibilia, veluti ſi equus volat, equus habet alas. Et multa alia addi poſſunt, veluti in eorum regulis eſt manifeſtum.

Præceptū Sorticolarum.

Barbara. *Hæc vero cum definita ſint, inſit ipſum a, omni b, ipſum autem b, omni c, contingat ineſſe. Igitur neceſſe erit ipſum a, omni c, contingere ineſſe. Nam non contingat, & ipſum b, omni c, ponatur ineſſe, quod quidē licet ſit falſum, non tamen impoſſibile. Igitur ſi ipſum a, non contingat omni c. B, autem ipſum ineſt omni c, ipſum a, profecto non omni b, continget. Fit enim ſyllogiſmus per tertiam figuram. At poſitum erat omni contingere ineſſe. Neceſſe eſt igitur ipſum a, omni c, contingere. Falſum nanque ſi ponatur, & non impoſſibile, quod accidit, eſt impoſſibile.*

Inſuper etiam per primam figuram ſyllogiſmum facere poterimus ad impoſſibile, ſi ipſum b, omni c, ineſſe poſuerimus. Nam ſi ipſum b, omni c, ineſt, Ipſum autem a, omni b, contingit ineſſe, etiam omni c, profecto continget ineſſe ipſum a. At ſupponebatur non omni ineſſe.

Nunc accedit ad regulas, quarum prima eſt ex maiore vniuerſali affirmatiua de ineſſe, & minore vniuerſali etiam affirmatiua de contingenter ineſſe, concluſio eſt vniuerſalis contingenter de ineſſe. Probatur quia ex oppoſito concluſionis pro maiore, & minore poſita ineſſe pro minore in Broccardo ſequitur oppoſitum maioris. Verbi cauſa, de ineſſe omne b, eſt a, de contingenter ineſſe omne c, eſt b. Igitur de contingenter ineſſe omne c, eſt a, deducitur, quia ſi non, tunc non de contingenter ineſſe omne c, eſt a. Hoc autem æquiualet huic, neceſſario quoddam c, non eſt a, tunc arguo, de neceſſitate quoddam c, non eſt a, ponatur minor ineſſe, & dicatur ineſſe omne c, eſt b. Et ſequitur in Broccardo, quoddam b, non eſſe a, per mixtionem neceſſarij & ineſſe in quinto tertiæ figuræ, vbi concludebatur concluſio de ineſſe. Hoc autem contradicit maiori, igitur regula bona. Inquit hæc vero cum definita ſint, inſit ipſum a, omni b. Ipſum vero b, omni c, contingat ineſſe. Igitur neceſſe erit ipſum a, omni c, contingere ineſſe, deducit per oppoſitum, & inquit nam non contingat, & ipſum b, omni c, ponatur ineſſe, quod quidem licet ſit falſum, non tamen eſt impoſsibile, igitur eſt Broccardo ſi ipſum a, non contingat omni c, quod æquiualet huic neceſſario quoddam c, non eſt a, b, autem ipſum ineſt omni c, quia ponebatur de ineſſe omne c, eſſe b, ipſum a, profecto non omni b, continget, hoc eſt aliquod b, non eſt a. Fit enim ſyllogiſmus per tertiam figuram. At poſitum erat omni contingere ineſſe. Erat enim de ineſſe hæc omne b, eſt a, quare cum deducatur ad oppoſitum, neceſſe eſt ipſum a, omni c, contingere ineſſe, quia vt dictum eſt ſi ponatur falſum & non impoſsibile, quod accidit, eſt impoſsibile, quod eſt, contra præſuppoſita. Et ſic regula bona. Secundo idem probat deducendo ad oppoſitum eius quod aduerſarius ait, nam ſi ſic arguitur de ineſſe omne b, eſt a, contingit omne c, eſſe b, ſequitur contingit omne c, eſſe a, quia ſi non contingit, tunc per regulam æquipollentiarum neceſſario quoddam c, non eſt a. Sed deducitur oppoſitum in prima figura per maiorem & eandem minorem poſitam ineſſe. Quia ſequitur de ineſſe omne b, eſt a. De ineſſe omne c, eſt b. Igitur de ineſſe omne c, eſt a, At hoc eſt oppoſitum illius videlicet de neceſsitate quoddam c, non eſt a. Igitur regula vera. Inquit inſuper etiam & per primam figuram ſyllogiſmum facere poterimus ad impoſsibile id eſt deducentes ad oppoſitum eius, quod dedit cauillator, & hoc ſi ipſum b, omni c, ineſſe poſuerimus. Nam ſi ipſum b, omni c, ineſt, ipſum autem a, omni b, contingit ineſſe, hoc eſt ponatur vt ſtabat videlicet de ineſſe omne b, eſt a, & omni c, profecto continget ineſſe ipſum a, hoc eſt de ineſſe omne c, eſt a. At ſupponebatur non omni ineſſe per Cauillatorem. Igitur regula vera. Debes ſcire Primo hanc oſtenſionem non eſſe deductionem ad impoſsibile ſiue ſyllogiſmum ad impoſsibile per conuerſionem. Omnis enim ſyllogiſmus ad impoſsibile per conuerſionem fit ex oppoſito concluſionis, & altera propoſitione, inferentibus oppoſitum alterius. Hæc autem eſt oſtenſio per trāſmotationem ſiue tranſlationem ad contrarium eius quod Cauillator ponit, quæ fit per tranſmotationem, ſiue conuerſionem propoſitionis ab ipſo contingenter ineſſe ad ipſum ineſſe, aut econtra. Propterea dici ſolet ſyllogiſmus ad repugnans per translationem. Et ita poteſt eſſe ſyllogiſmus ad impoſsibile duplex per conuerſionem, & per translationem. Quo vero ad verba attinet ſecundo debes ſcire q tam propoſitiones de contingenti poſſunt verti ad ineſſe, quàm econtra illę quæ ſunt de ineſſe ad contingentes. Propterea eadem erit oſtenſio, ſiue ambæ propoſi-

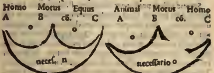
Cõm.134.

Qualis hęc Ariſt. deductio.

Syllogiſmus ad impoſsibile duplex.

propoſitiones de ineſſe ſumantur, ſiue de contingenter ineſſe, quia ſemper recta oſtenſione concludetur oppoſitum conceſſi, Ariſt. tamen maiorem de ineſſe ad contingere conuertit. Minorem cootingentem ad illam de ineſſe. Hæc de verbis. Tertio debes ſcire vt Philoponus innuit q quamuis mixtio neceſſario & ineſſe in Broccardo ſit inutilis ad concluſionem neceſſariam, eſt tamen ſyllogiſtica, & vtilis ad cõcluſionem de
Dub. & a Philop. ineſſe, & propterea ſufficit in propoſito. Sed huic occurrit Philoponus nam ſi concluſio fuerit de ineſſe tantum, cum ipſum ineſſe. Poſsit non eſſe, tunc poſsibile erit omni & nulli b, ineſſe ipſum a. Hoc autem falſum eſt, non tamen impoſsibile. Et ita videtur hæc ſequi ad tranſmutationem minoris, quæ quidem erat falſa, ſed non impoſsibilis, & non erit repugnans maiori, quia ſtant ſimul omne b, de ineſſe eſt a, & quoddam b, de
Solut. Philoponi. ineſſe nõ eſt a. Dici poteſt (vt ex his quæ Philoponus inquit) accipi poteſt, propoſitionem de ineſſe in hoc differre ab illa de contingẽter ineſſe, quia illa de ineſſe, eſt vera actu pro differentia temporis præſenti. Illa autem de contingenter ineſſe eſt vera pro differentia temporis futuri. Et ita cõcluſio quæ eſt actu vera repugnabit maiori, quæ erat actu vera. Repugnat.n. hæc de actu ineſſe omne b, eſt a, & de actu non ineſſe quoddam b, non eſt a, talis autem noo erat minoris tranſmutatio. Et ita regula optima.

Oportet autem ſumere ipſum omni ineſſe, non ad tempus determinando, quod eſt, vt nunc, aut vt in tempore præſenti. Sed ſimpliciter. Siquidem per tales propoſitiones ſyllogiſmos etiã fecimus. Nam per propoſitionem quæ de ineſſe ſumitur, vt nunc, non erit ſyllogiſmus. Quippe cum nihil probibeat forſitan interdum, & omni ei quod mouetur hominem ineſſe, vt ſi nihil aliud moueatur. Motus autem contingit omni equo. Sed homo nulli equo contingit. Praterea etiã ſit A, Animal B, Medium ſit motus C, autem vltimũ ſit homo. Igitur propoſitiones ſimiliter ſeſe habebunt, & tamen concluſio eſt neceſſaria, non contingens, quia neceſſario homo eſt animal. Patet igitur ipſum vniuerſale ſumendum eſſe ſimpliciter, & non in tempore determinato.

Cõm. 135 Dictum eſt ex vniuerſali maiore de ineſſe affirmatioa & minore vniuerſali affirmatiua etiam de contingenter ineſſe, concluſionem eſſe vniuerſalem affirmatiuam de cõtingenter ineſſe. Nunc exponit quid velit intelligere per maiorem de ineſſe. & ait ſe velle intelligere propoſitionẽ de ineſſe ſimpliciter, non autem de ineſſe vt nunc. Cauſa autem eſt quia ſunt reperibiles termini neceſſario eſſendi, & neceſſario non eſſendi. Neceſſario quidem non eſſendi, vt homo, Motus, Equus. Et hoc ſi ponatur pro nunc omne quod mouetur eſſe hominem. Neceſſario vero eſſendi, vt animal. Motus, Homo, etiam ſi ponatur omne quod mouetur, vt nunc eſſe animal. Et ita ſequitur vniuerſale ipſum quod erat de ineſſe in maiore, ſi ſumendum de ineſſe ſimpliciter. Inquit oportet autem ſumere ipſum omni ineſſe non ad tempus determinando; quod eſt vt nunc, aut in tempore præſenti, ſed ſimpliciter. Siquidem per tales propoſitiones ſyllogiſmos etiam fecimus in ſimplici generatione ſyllogiſmorum de ineſſe. Dico autem eſſe ſumendã illam propoſitionem de ineſſe ſimpliciter, nam per propoſitionem quæ de ineſſe ſumitur vt nunc, non erit ſyllogiſmus, quia reperibiles ſunt termini neceſſario eſſendi, & neceſſario non eſſendi. Et hoc inquit quippe cum nihil forſitan prohibeat interdum, & omni ei quod mouetur hominem ineſſe, & propterea poteſt poni de ineſſe, vt nunc omne quod mouetur eſt homo. Motus autem contingit omni equo, quia cum illa maiore ſtat contingit omnem equum moueri. Et tamen cum iis ſtat neceſſario nullus equus eſt homo. Hi igitur ſunt termini neceſſario non eſſendi. Deinde ſumit terminos neceſſario eſſendi, & inquit. Præterea etiam ſit a, animal b. Medium ſit Motus c, autem vltimum ſit homo. Igitur propoſitiones ſimiliter ſeſe habebunt, & tamen cooncluſio eſt neceſſaria, non contingens, quia neceſſario homo eſt animal. Et propterea præcipit vniuerſale ipſum de ineſſe quod in maiore ſumebatur eſſe ſumendum de ineſſe ſimpliciter. Sed occurrit quæſtio apud expoſitores vt Quæſtio quid per propõnem de ineſſe ſimpliciter.
narrat Auer. quid nam Ariſ. intelligit per propõnem de ineſſe ſimpliciter. Cui reſpondet Albumaſar Ariſt. velle per propoſitionem de ineſſe ſimpliciter illam quæ eſt abſoluta ſecũdum Poſitio Albuma.
tria tempora, vt Cygnus eſt albus, & Coruus eſt niger, & id genus. Quæ quidem dicitur de ineſſe ſimpliter, quia prædicatum ineſt omnibus ſuppoſitis ſubiecti, & ſecundum omnia tẽpora. Et hoc homo valet de ineſſe omne quod ambulat mo- Cõfutatio.
uetur, contingit omnem hominem ambulare. Igitur de ineſſe omnis homo mouetur. Sed hæc poſitio ſtare non poteſt, quia tunc ex maiori de ineſſe, quod correſponder contingenti nato ſiue apto, & minore de contingenti non eſſet cõcluſio de contingenti. Et ita non valeret de ineſſe omnis Senex eſt Canus. Contingit omnem hominem eſſe Senem. Igitur contingit omnem hominem caneſcere, quod nullus dicit. Them. Põ The. et Theo. Cõfutatio.
autem & Theo. Dixerunt Ariſt. velle per propoſitionem de ineſſe ſimpliciter, illam quæ indifferenter eſt de neceſſario ineſſe, & impoſsibilis. Sed hæc poſitio ſtare nõ poteſt, quia talis propoſitio non eſt reperibilis. Non enim dari poteſt niſi fortaſſe apud mentem propoſitio aliqua quæ ſimul propoſitionem neceſſariam & impoſsibilem comprehẽdat. Alex. autem Põ Alex.
vt narrat Auer. voluit propoſitiooem de ineſſe ſimpliciter, illam quæ actu eſt vera, ſiue ſit ſecundum minimum tempus, ſi ſecundum æquale. Obijcit autem Auer. hoc non eſſe verum, Cõfutatio.
quia Ariſt. ait in tali diſpoſitione eſſe reperibiles terminos neceſſario eſſendi & non eſſendi Propterea Auer hanc quæſtio- Põ Auer. & appta.
nem determinat & vult Ariſt. per propoſitionẽ de ineſſe ſimpliciter velle illam, quæ indifferẽter eſt vera pro omnibus temporibus, vel plurimo tempore, modo prædicatum inſit ſubiecto omni. Et ita velle videtur propoſitionem eam in qua prædicatũ ineſt omnibus partibus ſubiecti pro omnibus temporibus, vel pro maiori parte temporum. Pro omnibus temporibus quidem vt in illa omnis color eſt albus Pro plurimo vero tempore, vt omnis ſenex canus eſt, ambæ.n. hæ d ci poſſunt de ineſſe ſimpliciter, qua ratione & via ſolui poſſunt obiectiones aduerſus Ariſt. hæc quidem ſolutio Auer. bona eſt. Sed ſolutiones expoſitorum quas reprobauit. nos non legimus in fonte, propterea de veritate illarum ſufficiat eſſe dictum quantum Auer. aſſerit.

Calarent. *Rurſus ſit negatiua propoſitio vniuerſalis a, b, & ſumatur ipſum a, nulli b, ineſſe. Atq; ipſum b, omni c, contingat ineſſe. Hijs igitur poſitis, neceſſe ipſum a, contingere nulli c, ineſſe. Nam ſi non contingit; & ipſum b, ponatur ineſſe omni c, veluti prius dictum eſt, neceſſe eſt ipſum a, alicui b, ineſſe. Fit.n. ſyllogiſmus per tertiam figuram. At hoc eſt impoſſibile. Quare ipſum a, contingit nulli c, poſito.n. falſo, & non impoſſibile, impoſſibile eſt id quod accidit.*

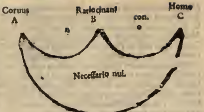

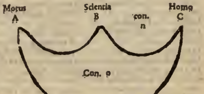
Cõm.116. Secunda regula ex maiore vniuerſali negatiua de ineſſe, & minore vniuerſali affirmatiua contingente, ſequitur vniuerſalis negatiua contingens. Inquit rurſus ſit negatiua propoſitio vniuerſalis a,b, propoſitio,& ſumatur ipſum a nulli b,ineſſe tanquam maior. Atq; ipſum b,omni c, contingat ineſſe. Hijs igitur poſitis, neceſſe eſt ipſum a, contingere nulli c,ineſſe. Probat per oppoſitum ex oppoſito concluſionis pro maiore, & minore in diſamis inferendo oppoſitum maioris. Eſt enim oppoſitum concluſionis non contingit nullum c, eſſe a, hoc æquipollet illi de neceſsitate quoddam c,eſt a. Hoc autem ſumatur vt maior, & arguatur neceſſario quoddam c, eſt a,& ponatur ineſſe q̃ omne c, ſit b. Igitur quoddam b, eſt a,quod eſt oppoſitum maioris. Inquit nam ſi nõ contingat, & ipſum b,ponatur ineſſe omni c,vt prius dictum eſt, neceſſario ſequitur ipſum a,alicui b,ineſſe. Fit enim ſyllogiſmus per tertiam figuram. At hoc eſt impoſsibile & repugnans maiori,quare ipſum a,contingit nulli c, poſito enim falſo, & non impoſsibili. Impoſsibile eſt id quod accidit, contra præcepta & propterea oportet dicere illam fuiſſe ſyllogiſticam.

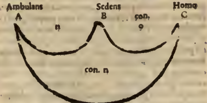
Hic igitur ſyllogiſmus non eſt de illo contingente,quod definitum eſt: Sed de illo quod eſt nulli neceſſario ineſſe: Nam hæc eſt contradictio eius ſuppoſitionis, quæ facta eſt. Supponebatur enim ipſum a, alicui c, neceſsario ineſſe. Syllogiſmus autem per impoſſibile oppoſitæ eſt contradictionis.

Cõm.117. Declarat nunc qua ſpecie contingentis ſit in tali mixtione concluſio contingens. Cum probamus regulam ex oppoſito concluſionis, & vult concluſionem eſſe contingentem ſumendo contingens communiter,prout ſequitur ad neceſſario ineſſe. Quod probat, quia tali modo ipſum contingens ſumitur, quomodo ſumitur eius oppoſitum. Sumitur autem ipſum neceſſe alicui ab aduerſario, quod opponitur ad contingens communiter. Igitur in mixtura ſumptum eſt contingens communiter. Inquit hic igitur ſyllogiſmus non eſt de illo contingente,quod definitum eſt, videlicet de contingente quod conuertitur ad oppoſitum, ſed de eo quod eſt nulli neceſſario ineſſe. Hoc eſt communiter dictum, quod ſe extendit ad neceſſarium eſſe vel neceſſarium non eſſe. Cuius rationem inquit, nam hæc eſt contradictio eius ſuppoſitionis, quæ facta eſt. Supponebatur enim ipſum a, alicui c, neceſſario ineſſe per ipſum aduerſarium, qui negabat coniugacionem, Syllogiſmus autem per impoſsibile eſt oppoſitæ contradictionis. Et ſupple tu oppoſita contradictio ad neceſſe aliquid eſſe, vt dicitur in concluſione, eſt contingens non eſſe, communiter ſumptum. Igitur commixtio eſt de contingente communiter. Hæc Ariſtot. quo ad expoſitionem coniugationem. Vnde velle videtur concluſionem. ſyllogiſmi contradictionis eſſe de contingenti communiter. Immo eſt de ineſſe, vt patet, ſed quoniam ineſſe eſt contingens communiter. Ideo dicitur contingens communiter.

Præterea etiam per terminos patere poteſt non eſſe concluſionem contingentem. Nam ſit a, Coruus b, autem ratiocinans c, homo. Nulli igitur b, a, ineſt, ratiocinans nanque non eſt Coruus. Ipſum autem b, omni contingit c, omni enim homini contingit ineſſe ipſum ratiocinari. Sed ipſum a, neceſſario nulli c, ineſt. Igitur concluſio non eſt contingens. Sed nec ſemper eſt neceſſaria. Sit enim a, id quod mouetur b, autem ſcientia, & c, ſit homo a, igitur nulli b, ineſt b, vero omni c, contingit, & tamen non erit concluſio neceſſaria. Quippe cum non ſit neceſſarium nullum hominem moueri, ſed non neceſſe eſt aliquem moueri. Patet igitur concluſionem eſſe eius quod non neceſſario ineſt. Atq; termini ipſi ſumi poſſunt melius.

Secundo idem probat per terminos: Probat enim per terminos non ſemper ſequi concluſionem neceſſariam in tali diſpoſitione. Nec ſemper ſequi concluſionem contingentem vt definitum eſt contingens. Quia reperibiles ſunt termini ad vtrunque genus. Termini quidem neceſſario non eſſendi. Sumantur Coruus ratiocinans homo. In ijs enim terminis ſequitur neceſſario nullum hominem eſſe Coruum. Termini autem contingenter non eſſendi ſumantur id quod mouetur ſcientia homo. Nam in ijs ſequitur de contingenti concluſio. Quia igitur non ſemper hoc. non ſemper illud ſequitur. Propterea ſequetur ſemper contingens commune ad hoc & ad illud. Sed quia quis poteſt obijcere terminis ſecundo loco poſitis. Quia ſumptum eſt medium ſcientia in abſtracto. Cui non competit moueri. Propterea dat licentiam loco illorum eligere alios terminos. Verbi cauſa ambulans ſedens homo. Et vt dixit in concluſione & ſyllogiſmo affirmatio negatio. Idem poteſt eſſe in concluſione, & ſyllogiſmo. Hæc Ariſtote. Sed occurrunt aliqui quia videntur omnes tales mixtiones Sophiſticæ. Nam cum maior ſit de ineſſe ſimpliciter, Subiectum illius non ſumitur niſi pro præſentibus tantum. Et cum minor ſit contingens. Subiectum & prædicatum videntur ampliari ad exiſtens & ad poſsibile. Verbi cauſa cum dico omne ambulans mouetur, Ipſum ambulans accipitur pro eo quod nunc ambulat. Cum autem dicitur contingit hominem ambulare. Poteſt accipi in hoc ſenſu quod omne quod contingit eſſe hominem, contingit ambulare, vel ſaltem quod nunc eſt homo poteſt in futurum ambulare. Et ita videtur fallacia figuræ dictionis in eo q̃ mutatur modus ſumendi medium ſiue ſuppoſitio. Iuniores reſpondent illud medium ambulans accipi pro omnibus quæ actu vel habitudine ſunt ſub ipſo. Et de omnibus ijs prædicatum contingit prædicari, eo quia prædicatio non requirit exiſtentiam ſubiecti. Et ſic in minore non accipitur amplius. Sed hæc ſolutio non videtur

Cõm.118.

Dub.

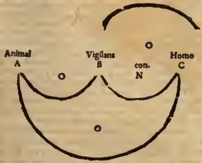
Solutio iuniorum.

Cõfutatio.

detur vera. Quia tunc æque ample ſtaret terminus in propoſitione de ineſſe. Et in propoſitione de contingenti. Præterea hæc eſſet vera ſedens currit. Quia ipſum currens ampliatur. Sorticolæ autem non imperitæ dicunt poſſe terminum in vna & altera æque ample ſupponere. Nõ autem æque ample verificari. Et ita ambulans in prima ſupponit pro præſentibus & futuris & præteritis, poſsibilibus etiam. Tamen prædicatum de ipſo nõ verificatur niſi pro præſenti ambulant. In ſecunda etiam ſupponit eodem modo. Sed non verificatur niſi pro futuro ambulãte. Modo fallacia figuræ dictionis eſt quando mutatur ſuppoſitio. Et non verificatio, ſiue modus verificandi. Stat.n.eſſe rectum ſyllogiſmum, tam & ſi modus verificandi varietur. Nã dicendo omnis homo eſt animal. Socrates eſt hõ. Igitur Socrates eſt animal. In prima ipſum animal de omni homine verificabatur, Et ita homo ample ſumit. In ſecũda & ſi ſupponat eodẽ modo, præſſe verificatur pro Socrate tantum. Et hæc ſolutio paucis mutatis, eſt peripatetica. vt in Elenchis relinquo videndum eſſe. Vel dici poteſt mediũ terminum accipi æque ample, qm̃ contingens non ampliat prædicatum. Ideo ſi in maiore b, ſumebatur pro eo quod eſt. In minore etiam ſumitur pro eo, quod eſt pro parte prædicati.

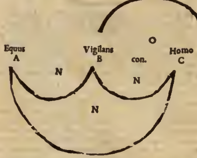
Boſs Sorticolarum.

At ſi negatiuum ad ipſum extremum addatur minus ſignificans contingere. Ex ijs quidem propoſitionibus nullus eſt ſyllogiſmus. Hæc autem propoſitio ſi conuertatur ſecundum contingere erit ſanè vt prius eſt dictum. Inſit.n. ipſum a. omni b. Ipſum vero b, contingat nulli c. Hoc quidem pacto ſi diſponantur termini. Nihil erit neceſſarium. Si tamen b, c, propoſitio conuertatur. Et ipſum b, omni c, ſumatur contingere, Syllogiſmus fit, veluti prius. Nam termini ſimili modo in poſitura ſeſe habebunt.

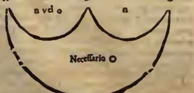
Cõm.139. Hijs dictis circa vniuerſales coniugationes ſyllogiſticas & perfectas. Nunc ad imperfectas & inutiles trãſit. Primo ad imperfectas. Et ponit duas imperfectas. Prima eſt ex minore vniuerſali negatiua contingente. Maiore vero vniuerſali affirmatiua de ineſſe. Nam cõuerſa minore ad oppoſitam qualitatem, Idem emerget ſyllogiſmus qui prius. Vnde dicit at ſi negatiuum ad ipſum extremum addatur minus ſignificans contingere. Ex ijs quidẽ propoſitionibus nullus eſt ſyllogiſmus perfectus aut euidens. Hæc autem propoſitio ſi conuertatur ſecundum contingere hoc eſt ad oppoſitam qualitatem. Erit ſanè ſyllogiſmus vt dictum eſt prius. Cuius rei exemplum ſumit. Et inquit, inſit enim ipſum a, omni b, in maiore. Ipſum vero b, contingat nulli c, in minore. Hoc quidem pacto ſi diſponantur termini. Nihil erit neceſſarium euidens ſiue perfectum. Si tamen b, c, propoſitio. Quæ eſt minor, conuertatur. Et ipſum b, omni c, ſumatur contingere. Syllogiſmus fit veluti prius. Nam termini ſimili modo in poſitura ac ordine & qualitate ponuntur vt prius dictum eſt in modis perfectis. Et ſic patet ſyllogiſmus.

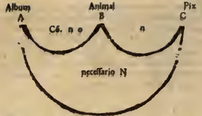
Eodem modo cum ambo interualla negatiua ſunt. Vt ſi ipſum a, quidem nulli b, inſit. Ipſum autem b, ſignificet contingere nulli c. Per hæc enim ſumpta nihil fit neceſſarium. Hæc tamen propoſitio ſi ſecundum contingere conuertatur. Erit ſyllogiſmus. Sumatur enim ipſum a, nulli b, ineſſe. Ipſum vero b, contingat nulli c. Propter hæc quidem nihil neceſſarium fit. Sed ſi ſumatur ipſum b, contingere vere ineſſe omni c, atq; a, b, propoſitio ſimiliter ſeſe habeat. Idem erit rurſus ſyllogiſmus.

Secunda coniugatio eſt ex maiore vniuerſali negatiua de ineſſe. Minore negatiua contingente & vniuerſali. Nam conuerſa minore ad oppoſitam qualitatem redditur coniugatio perfecta. Vnde dicit eodem modo cum ambo interualla ſiue ambæ propoſitiones negatiuæ ſunt. Vt ſi ipſum a quidem nulli b, inſit. Ipſum autem b, ſignificat contingere nulli c. Per hæc enim ſumpta nihil euidẽs ſiue perfectum neceſſarium fit. Hæc tamen propoſitio minor ſi conuertatur ad oppoſitam qualitatem. Erit ſyllogiſmus euidens & perfectus. Cuius exemplum ſumit, Et inquit. Sumatur.n.ipſum a, nulli b, ineſſe. ipſo vero b, contingat nulli c. Per hæc quidem nihil euidenter neceſſarium ſit. Sed ſi ſumatur ipſum b, contingere vere ineſſe omni c. Atque a, b, propoſitio ſimiliter ſeſe habeat. Hoc eſt reſtat vt prius negatiua. Idem erit rurſus ſyllogiſmus. Qui fuit dictus in coniugationibus perfectis. Hæc eſt ſecunda coniugatio, vtilis quidem. Sed imperfecta. Cõm.140.

Sin autem ipſum b, ipſi c, non ineſſe ponatur. Et non contingere non ineſſe. Non erit ſyllogiſmus penitus. Siue negatiua. Siue affirmatiua ſumatur a, b, propoſitio. Termini cõmunes neceſſario eſſendi Album, Animal, Nix, neceſſario. vero non eſſendi ſumatur Album, Animal, Pix. Perſpicuũ igitur eſt cum vniuerſales ſint termini. Atq; altera propoſitionum de ineſſe. Altera vero de cõtingenter ineſſe ſumatur. Cum ea propoſitio de contingenter ineſſe ſumatur quæ verſus extremum minus ponitur. Semper conficitur ſyllogiſmus. Interdum tamen ex ijs met ipſis. Interdum conuerſa propoſitione. Quando autem ex hac vtraq;. Et quã ob cauſam. Diximus.

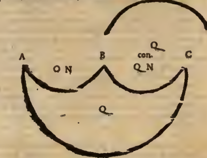

Côm.141 Hactenus de coniugationibus imperfectis, vtilibus tamen, Nunc de inutilibus aſillogiſticisq́; pœnitus. Et ait ex minore de ineſſe negatiua nullum prorſus confici ſyllogiſmum. Vnde dicit, ſin autem ipſum b, ipſi c, non ineſſe ponatur hoc eſt ſi minor ſumatur de non ineſſe. Et non ſumatur cõtingere non ineſſe. Hoc eſt & non ſumatur contingens negatiua. Sed de ineſſe negatiua. Non erit ſyllogiſmus pœnitus. Siue negatiua. Siue affirmatiua ſumatur a,b, propoſitio. Quæ erat maior. Diſponit terminos. Quibus neceſſario omni & nulli eſſendi concluſio cõcluditur. Deinde epilogat, & dicit perſpicuum igitur eſt cum vniuerſales ſint termini. Atq; altera propoſitionum de ineſse. Altera vero de contingẽter ineſse ſumatur. Cum ea propoſitio ſumatur de cõtingenter ineſse. Quæ verſus extremum minus ponitur. Semper cõficitur ſyllogiſmus. Interdũ tamen ex hiamet ipſis. Vt quando ipſa fuerit de contingẽter ineſse. Interdũ conuerſa ipſa minore ad oppoſitum. Quando autem hac vtraq; videlicet & maiore & minore exiſtente nõ conuerſa: Et propter quam cauſam ſupple ſyllogiſmus conficitur. Diximus. Conficitur enim vtraq; nõ conuerſa. Quando maior eſt contingens & minor de ineſse. Tunc enim quouis modo maior fuerit. Dummodo minor ſit de ineſse. Semper de ſyllogiſmus & perfectus. Hæc de vniuerſalibus coniugationibus ſyllogiſticis & aſsyllogiſticis, perfectis & imperfectis tradit Ariſt.

De particularibus. *Si autem interuallorum alterum vniuerſale, Alterum particulare fuerit. Cum ad extremum maius quidem vniuerſale ponitur. Et contingens, Siue affirmatiuum. Siue negatiuum. Ad extremum vero minus particulare affirmatiuum de ineſſe. Syllogiſmus erit perfectus. Perinde atque cum vniuerſales ſint termini. Atq; etiam demonſtratio eſt eadem, Quæ & prius erat.*

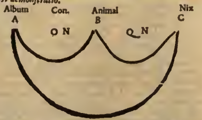
Côm.142. Hactenus de vniuerſalibus. Nunc de partieularibus ponit regulas. Prima eſt ex maiore vniuerſali affirmatiua de contingente. Et minore particulari affirmatiua de ineſse. Secunda eſt ex maiore vniuerſali negãtiua de contingente. Minore vero vt ſupra de ineſse particulari. Probantur autem ambæ hæ veluti vniuerſales per dictum de omni, vel dictum de nullo. Vnde dicit ſi autem interuallorum alterum vniuerſale. Alterum particulare fuerit. Et ſumit interualla pro propoſitionibus. Cum ad extremum maius vniuerſale quidem ponitur. Et contingens, ſiue affirmatiuum iuxta primam regulam. Siue negatiuũ iuxta ſecundam regulam. Ad extremum vero minus particulare affirmatiuum de ineſse. Syllogiſmus erit perfectus. Perinde atq; cum vniuerſales ſunt termini. Atq; etiam demonſtratio eadem eſt. Quæ erat & prius per dictum de omni. Et dictum de nullo,

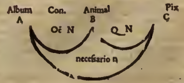
Cum vero vniuerſale quidem ad extremum fuerint maius de ineſſe. Et non de contingenter ineſſe. Ad extremũ vero minus, particulare & contingens. Siue affirmatiua. Siue negatiua ſumantur vtraq;. Siue alterum affirmatiuum. Et alterum negatiuum. Imperfecti erunt ſyllogiſmi omnes. Licet alij deductione ad impoſſibile. Alij quoque conuerſione ſecundum contingere oſtendendentur, Veluti prius dictum eſt. Erit autem ſyllogiſmus qui (vt dictum eſt prius) conuerſione oſtẽditur. Cum & vniuerſalis propoſitio ad maius extremum poſita ſignificauerit ineſſe non ineſſe. Particularis vero quæ eſt negatiua ſumatur de contingenti. Ceu ſi ipſum a, quidem omni b, ineſt vel non ineſt. Ipſum autem b, alicui c, contingat non ineſſe. Nã propõ b, c, cũ conuertitur ſecundũ contingere. Fit ſyllogiſmus

Côm.143. Hactenus de cõiugationibus particularibus, quæ concludũt contingens ſecundum dictã definitionem. Nũc de coniugationibus, quæ concludunt contingens commune. Et inquit cum vero vniuerſale quidem ad extremum fuerit maius de ineſse. Et non de cõtingentes ineſse. Ad extremum vero minus particulare & contingens. Siue affirmatiua. Siue negatiua ſumantur vtraq; extrema. Siue interualla. Siue alterum affirmatiuum, & alterum negatiuum. Imperfecti erunt ſyllogiſmi omnes. Siue magis ad verbum græcum ſyllogiſmus erit omnino imperfectus. Quia non concludit contingens ſecundnm definitionem dictam. Nec regulari poteſt per dictum de omni, vel de nullo. Sed aut deductione aut conuerſione. Et hoc ſubdit licet alij deductione ad impoſsibile vt illi quorum minor eſt contingens affirmatiua. Alij quoq; conuerſione ſecundum contingere oſtendentur. Vt illi quorum minor eſt negatiua contingens. Veluti prius dictum eſt in vniuerſalibus modis. Exponit autem qui ſunt ſyllogiſmi qui conuerſione oſtenduntur, & inquit. Erit autem ſyllogiſmus qui (vt dictũ eſt prius) conuerſione oſtenditur. Cum & maior propoſitio vniuerſalis ad maius extremum poſita ſignificauerit ineſſe vel non. Particularis autem quæ eſt negatiua ſumatur de contingenti ceu ſi ipſum a, quidem omni b, ineſt vel non ineſt. Ipſum autem b, alicui c, contingat non ineſs. Nam propoſitio b, c, cum conuertitur ſecundũ cõtingere, fit ſyllogiſmus. Et ſic patet qui ſyllogiſmo ex minore cõtingente conuerſione oſtenditur. Quis vero deductione, tacuit. Quia manifeſtum eſt per ſe.

Cum autẽ poſita propoſitio particularis non ineſſe ſumpſerit. Non erit ſyllogiſmus: Termini quidem eſſendi ſumantur Album, Animal, Nix, non eſſendi vero Album, Animal, Pix. Inſuper etiam per indefinitum ſumi poteſt demonſtratio.

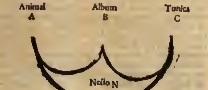
De

Cõm.144. De vtilibus hactenus. Et de aſyllogiſticis nunc proponit. Et inquit. Cum autem poſita propoſitio particularis non ineſſe ſumpſeris. Non erit ſyllogiſmus. Probat hoc dando terminos omni, & nulli eſſendi. Et probat hoc ex indefinito hoc eſt per vniuerſale. Nam ad minorem vniuerſalem negatiuã nihil vt dictum eſt ſequitur. In vniuerſalibus coniugationibus. Igitur nec ad minorem negatiuam particularem. Quicquid enim non ſequitur ad antecedens, non ſequitur ad conſequens. Animaduerte vt dictum eſt iam vniuerſalem propoſitionem de ineſſe ſe ſe habere vt indefinitum reſpectu particularis de ineſſe illi ſub alterne. Quatenus particularis illa poteſt probari ex illa vniuerſali. Et ex ſua ſubcontraria indifferenter. Hæc enim eſt falſa aliquis homo eſt albus. Si nullus homo eſt albus. Et ſi non aliquis homo eſt albus, & aliquis homo non eſt albus. Et ita vniuerſalis ſe ſe habet vt vna cauſa veritatis illius indefinita hoc eſt indifferenter. Hæc diximus ſatis ſuperius.

Propoſitio per indefinitum.

Si autem uniuerſale ponatur ad extremum minus. Particulare uero ad maius. Siue negatiuum. Siue affirmatiuũ. Siue contingens. Siue utrumuis de ineſſe. Nullatenus erit ſyllogiſmus. Nec ſic erit ſyllogiſmus cum particulares uel indefinite ſumantur propoſitiones. Siue ipſum contingere ſumatur. Siue ineſſe. Siue permutatim. Altera contingere. Altera ipſum ineſſe aſſumat. Demonſtratio quidem eſt eadem quæ & prius dicta eſt. Atque termini neceſſario eſſendi ſumantur Animal, Album, Homo. Neceſſario uero non eſſendi Animal, Album, Tunica. Quibus patet ad maius extremum uniuerſale ſi ponatur confici ſemper ſyllogiſmum. Ad minus autem nunquam.

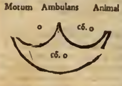
Cõm.145. Secunda inutilis eſt ex maiore particulari quouis modo, & minore vniuerſali etiam quouis modo. Tertia ex vtriſque particularibus quouis modo ſumptis ſecundum contingere. Quarta ex vtriſque indefinitis etiam quouis modo. Quinta ex altera particulari. Altera indefinita quouis modo. His, em̃ quinque modis nihil pœnitus concluditur, propterea ſimpliciter aſyllogiſticæ ſunt. Aſsignat autem terminos omnibus communes vt tranſlatione perſpicuum eſt. Epilogando autem inquit. Quibus patet ad maius extremum vniuerſale ſi ponatur confici ſemper ſyllogiſmum. Et tu intellige ſumpta minor ſecundum debitam qualitatem. Ad minus autem nunquam ſupple maiore accepta nõ ſub debita quãtitate, ſed particulari. Hæ Ariſtoteles. Quæres fortaſſe primo cur ex mino-

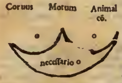
Prima dubitatio.

re contingenti coniugatio eſt imperfecta. Et ex maiore contingente minore de ineſſe coniugatio eſt perfecta. Indicat Auer. ſolutionem coniugationem omnem perfectam dici. Quæ regulari poteſt per dictum de omni, vel dictum de nullo. Quæ vero aut deductione ad impoſsibile. Aut expoſitione regulatur. Omnis talis imperfecta habetur. Quia igitur coniugatio ex minore contingente regulari non poteſt per dictum de omni. Quia minor eſt amplior maiore. Nam ſubiectum maioris pro præſentibus tantum ſumitur. Subiectũ minoris pro præſentibus, & futuris. Ideo eſt imperfecta. At probetur deductione. Quoniam impoſsibile quod eſt contradictorium cõcluſionis cum altera propoſitionum deſtruit præſentia & futura. Quæ in altera propoſitione intelligebatur. Animaduerte tamen per accidens poſſe quandoque regulari per dictum de omni. Quando videlicet prædicatum maioris competit ſubiecto, & actu & poteſtate ſumpto vt omne mobile eſt corpus. Contingit omne animal moueri. Igitur contingit omne animal eſſe corpus. Cum enim nihil actu vel poteſtate ſub ipſo mobili contineatur. Quin ſub corpore ẽt, quia tam quod mouetur, quàm omne quod poteſt moueri eſt corpus. Propterea videtur hæc poſſe regulari per dictum de omni. Secundo occurres quia in mixtione ex minore de cõtingenti dantur termini in quibus concluditur omni contingere ineſſe loquendo de contingenti puro vt motum. Ambulans, Animal. Quia de ineſſe, omne ambulans mouetur. Contingit omne Animal ambulare. Igitur contingit omne Animal moueri. Et dãtur termini neceſſario eſſẽdi vt Corpus motũ. Animal. Nã de ineſſe omne quod mouetur eſt Corpus. Cõtingit Animal omne moueri. Et ſequitur de neceſſario omne Animal ẽ Corpus. Et ſic videt̃ hæc aſyllogiſtica. Indicat Auerroes ſolutionem. Et vult ad hoc vt coniugatio ſit aſyllogiſtica etiam neceſſarium vt dẽtur termini omni & nulli ineſſe neceſſario. Et ita non ſufficit vt dẽtur termini neceſſario eſſendi & contingenter eſſendi. Cauſa autem dicta eſt ſuperius ſæpe. Tertio occurres qualis propoſitio de ineſſe debeat eſſe in mixtione hac an de ineſſe vt nũc. An de ineſſe ſimpliciter. Indicat Auer. ſolutionem, & vult propoſitionem de ineſſe debere eſſe de ineſſe ſimpliciter. Nã vbi propoſitio illa ſit de ineſſe vt nunc, poſsunt ſumi termini neceſſario omni & nulli eſſendi. Termini neceſſario eſſendi. Quando minor eſt contingens. Animal. Motum. Homo. Non eſſendi vero Equus. Motũ. Quando aũt maior eſt contingens. Termini eſſendi Motum. Aĩal. Ambulans. Non eſſendi vero Album. Animal. Nigrum, aut quærere terminos melius. Si hij non placent. Sic igitur patet propoſitionem de ineſſe in tali mixtura ſemper debere eſſe de ineſſe ſimpliciter. Animaduerte tamen quòd licet propoſitio de ineſſe vt nunc non ſit vtilis in hac mixtione contingentis & ineſſe vlla ex parte. Eſt tamen vtilis in mixtura ex vna de ineſſe ſimpliciter & altera de ineſſe vt nunc. Poſsunt enim tot coniugationes effici ex propoſitione de ineſſe ſimpliciter & illa de ineſſe vt nunc. Quot ex vna contingenter & altera de ineſſe ſimpliciter, vt intelligenti patet. Multa alia ſumi poſſunt ex digreſsione Auer. Quæ accepimus diuerſis in locis.

Solutio. Auer. in digreſsione.

Quando per accidens põt regulari.

2. dubĩ. Solutio Auerrois.

3. dubĩ.

Solutio Auer.

Mixtio neceſſarij & contingentis
In prima figura.

Cum autem altera propoſitionum neceſſario ineſſe. Altera contingere ſignificauerit: Syllogiſmus quidem erit, ſi ut prius termini diſponantur.

Cõm.146. Hactenus de mixtione contingentis & ineſſe in prima figura.

gura. Nunc de mixtione neceſſarij, & contingentis in eadem figura pertractat. Et primo proponit regulam generaliſſimā omnibus coniugationibus perfectis, & imperfectis. Et inquit, cum autem altera propoſitionum neceſſario ineſſe Altera cōtingere ſignificauerit. Syllogiſmus quidem erit dummodo vt prius in mixtione ipſius ineſſe & contingentis termini diſponentur. Hoc eſt dummodo ſeruetur debita terminorum diſpoſitio in prima figura. Hæc eſt regula generalis omnibus cōiugationibus perfectis & imperfectis.

Atque perfectus: Cum ad extremum minus neceſſariū collocetur. Eritque concluſio non de ineſſe ſed contingens, ſi affirmatiui termini ſiue uniuerſales, ſiue non uniuerſales.

Cōm. 147. Secunda regula generalis quidem omnibus modis perfectis, ſpecialior tamen prima. Quia ſolum modis perfectis cōpetens eſt, quam ponit. d. atque perfectus cum ad extremum minus neceſſarium collocetur. Et ſupple ad extremum maius ipſum contingere. Eritque concluſio non de ineſſe, ſed contingens, ſi ambo termini videlicet maior, & minor affirmatiui ſint. Siue vniuerſales vt in Barbara. Siue non vniuerſales ambo, ſed alter vt in Darij. Hæc eſt regula communis omnibus perfectis, & vniuerſalibus, & particularibus.

Si uero terminorum alter fuerit affirmatiuus. Alter negatiuus. Cum affirmatiuus quidem neceſſarius fuerit. Cōcluſio erit non de non ineſſe. Sed contingens. Cum uero neceſſarium ipſum fuerit negatiuum. Concluſio erit et de cōtingenter non ineſſe. Et de non ineſſe. Siue uniuerſales. Siue non uniuerſales termini fuerint. Ipſum autem cōtingens in concluſione eodem modo ſumendum eſt quemadmodum etiam prius.

Cōm. 148. Hæc de affirmatiuis. Nunc de negatiuis duas ponit regulas. Quarum prima eſt in modis perfectis. Et inquit. Si vero terminorum. Alter fuerit affirmatiuus. alter negatiuus, poteſt & non poteſt eſſe ſyllogiſmus. Ideo declarat primo quando poteſt. Et inquit. Cum affirmatiuus quidē neceſſarius fuerit ſupple tu & minor. Concluſio erit non de non ineſſe, hoc eſt negatiua de ineſſe, ſed contingens non ineſſe. Et intellige. Siue termini ſint ambo vniuerſales. Siue ſolus maior. Hæc eſt prima coniugatio perfecta. Deinde dat imperfectam. Et inquit. Cum vero neceſſarium ipſum fuerit negatiuum. Et quoniam poteſt eſſe a parte maioris, & a parte minoris. Intellige ſic cum vero neceſſarium ipſum fuerit negatiuum. Et tranſlatum ad extremum maius. Contingens vero ad extremū minus. Sequitur duplex concluſio videlicet, & de contingenter non ineſſe. Et de non ineſſe. Siue ſequitur concluſio de contingenti communiter dicto. Siue vniuerſales ſint ambo termini. Siue non vniuerſales ambo. Sed maior duntaxat. Addit quonam modo ipſum contingere ſumptum ſit. Et inquit. Ipſum autem contingens in concluſione eodem modo ſumendum eſt quemadmodum etiam prius. Quia ſupple tu quando maior eſt contingens. Concluſio erit contingens ſecundum dictam definitionem. Quando vero minor, erit contingens. Concluſio erit contingens communiter accipiēdo ipſum cōtingere. Hæc de ſyllogiſticis.

Ipſius uero neceſſario non eſſe non erit ſyllogiſmus. Refert, enim non neceſſe eſſe. Et neceſſe non eſſe. Igitur cum termini affirmatiui ſint. Concluſionem non confici neceſſariam perſpicuum eſt.

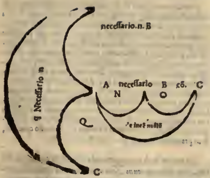
Cōm. 149. Soluit dubium. Poſſet enim Ariſtoteli occurrere verum ex maiore vniuerſali negatiua neceſſaria, & minore contingente poſsit ſequi concluſio neceſſaria negatiua, & videtur ꝙ ſic, quia poteſt ſequi concluſio non neceſſaria. Immo ſemper ſequitur concluſio non neceſſaria. Sed non neceſſe eſſe videtur idem quod neceſſe non eſſe. Igitur poteſt ſequi neceſſe non eſſe. Reſpondet Ariſtoteles ipſius vero neceſſario non eſſe non erit ſyllogiſmus. Quaſi dicat ex maiore vniuerſali negatiua neceſsaria & minore contingente non erit concluſio de neceſsario non eſse. Et ad formam. Reſpondet. d. Refert enim non neceſse eſse. Et neceſse non eſse. Nam non neceſse eſse valet poſsibile communiter dictum. Neceſse non eſse valet impoſsibile. Quia igitur ex maiore vniuerſali negatiua neceſſaria, & minore contingente. Reſpondit nō ſequi concluſionem de neceſsario non eſse. Sed de nō neceſsario eſse. Et poſſes dicere an ex maiore neceſsaria vniuerſali, & affirmatiua & minore contingente, ſequatur concluſio de neceſsario eſse. Reſpondendo per idem concludit igitur cum termini affirmatiui ſint. Concluſionem non confici neceſsariam perſpicuū eſt. Et ſic ſemper concluſio in tali diſpoſitione eſt de contingenti pro poſsibili & communiter dicto. Debes ſcire ꝙ gratia materiæ poteſt interdum in hac mixtione ſequi concluſio de neceſsario eſse vel de neceſsario non eſse. Nam ſequitur neceſsario omne ambulans eſt corpus. Contingit omne animal ambulare. Igitur neceſsario omne animal eſt corpus Etiā neceſsario nullum prudens eſt Equus. Contingit omnem hominem eſse prudēs. Igitur neceſsario nullus homo eſt equus. Sed hoc eſt gratia materiæ. Ideo non debet poni hoc pro regula. Quia haberet inſtantiam. Sed non habet inſtantiam. Quando dicitur ſequi concluſionem poſsibilem. Quia hoc pacto eſt communis omnibus. Et his quæ ſunt de ineſse. Et his quæ ſunt neceſsaria. Hæc Ariſtoteles. Quod gratia materiæ fieri poſsit.

Inſit enim ipſum a, omni b, neceſſario. Ipſum uero b, contingat omni c. Erit itaque ſyllogiſmus imperfectus cōcludens ipſum a, contingere ineſſe omni c. Talem uero eſſe imperfectum ex demonſtratione patet. Nam eo modo oſtenditur. Quo etiam prius dictum eſt. Praterea ipſum a, contingat omni c. Ipſum uero b, inſit omni c, neceſſario. Erit itaque ſyllogiſmus concludens non ipſum a, ineſſe omni c. Sed contingere ineſſe. Eſtq; non imperfectus. Sed perfectus. Perficitur enim immediate per propoſitiones. Quæ a principio ſumpte ſunt.

Poſitis regulis nunc exponit illas, & probat. Et inquit. Inſit enim ipſum a, omni b, neceſsario. Ipſum vero b, contingat omni c. Erit itaque ſyllogiſmus imperfectus ipſum a, contingere ineſse omni c. Probat hanc dicens talem vero ſyllogiſmum, hoc pacto commixtum eſse imperfectum, patet ex demonſtratione. Nam eo modo oſtenditur. Quo etiam prius dictum eſt. Vtpote ſumendo oppoſitum concluſionis pro maiore, & minorem ineſse poſitam inferendo oppoſitum maioris. Hæc de imperfecta. De perfecta vero coniugatione. Inquit. Præterea ipſum a, contingat omni c. Ipſum vero b, inſit omni c, neceſsario. Erit itaque ſyllogiſmus concludens non ipſum a, ineſse omni c. Hoc eſt concludens non concluſionem de ineſse. Sed contingere ſiue de contingenti ineſse. Et addit qualis eſt hæc coniugatio. Et inquit. Eſtque non imperfectus. Sed perfectus. Perficitur enim immediate per propoſitiones. Quæ a principio ſunt ſumpte, vt per dictum de omni contentum in ipſa coniugatione. Hæc de conformibus propoſitionibus atque affirmatiuis. Cōm. 150.

Si autem non conformes ſint propoſitiones. Sit primum propoſitio negatiua neceſsaria. Atque ipſum a, quidem neceſsario nulli inſit b. Ipſum uero b, contingat omni c. Neceſsario euenit ut ipſum a, nulli c, inſit. Nam ponatur aut omni aut alicui ineſse. Supponebatur aut a, nulli b, neceſsario ineſse. Igitur cum conuertatur negatiua. Ipſum b, nulli a, neceſsario inerit. Ipſum autem a, omni uel alicui c, ponebatur ineſse. Quare nulli uel non omni c, ipſum b, continget ineſse neceſsario. At ſupponebatur omni ineſse a principio. Celarent.

Nunc

Côm. 151. Nunc de difformibus qualitate pertractat, & prima regula eſt ex maiore vniuerſali negatiua neceſſaria. Minore vniuerſali contingente, in Cælarent concluſio eſt vniuerſalis duplex videlicet de ineſſe. Et de contingenti. Primo probat quod ſequatur concluſio de ineſſe per deductionem ad impoſsibile ex oppoſito concluſionis pro minore, & maiore conuerſa, inferendo oppoſitum minoris. Inquit. Si autem non conformes ſint propoſitiones. Multiplex poteſt fieri coniugatio. Sit primum propoſitio negatiua neceſſaria atque ipſum a, neceſſario quidem inſit nulli b. Ipſum vero b, contingat omni c. Neceſſario euenit vt ipſum a, nulli c, inſit in Cælarent. Quia ſi non ſequitur hæc concluſio ponatur aut omni aut alicui c, ipſum a, ineſſe. Hoc eſt ponatur contrarium vel contradictorium concluſionis. Supponebatur autem in maiore in tali commixtione a, nulli b, neceſſario ineſſe. Hæc enim fuit maior nullum b, neceſſario eſt a. Igitur cum conuertatur negatiua: Iſum b, nulli a, neceſſario inerit. Sumatur igitur hæc conuerſio pro maiore videlicet neceſſario nullum a, eſt b. Ipſum autem a, omni vel alicui c, ponebatur tanquam contradictorium ineſſe. Ex his mixtis videlicet de neceſſitate nullum a, eſt b. Omne vel aliquod c, eſt a. Quare nulli vel non omni c, ipſum b, continget ineſſe neceſſario per mixtionem neceſſarij & ineſſe. At ſupponebatur in minore omni ineſſe, vel omni contingere ineſſe a principio. Igitur bona coniugatio. Hæc igitur poteſtas patet.

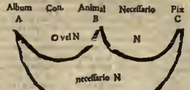
Patet etiam ſyllogiſmum fieri de contingenter non ineſſe. Si & de non ineſſe ſit.

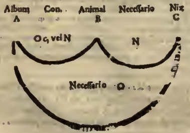
Côm. 152. Prima poteſtas ad concluſionem de ineſſe eſt oſtenſa. Nunc q talis coniugatio poteſtatem habeat ſupra concluſionē contingentem, probat dicens. Patet etiam ſyllogiſmum fieri de contingenter non ineſſe, ſi & de non ineſſe ſit. Quoniam ipſum contingens eſt altius atque communius ipſo ineſſe. Et propterea ſi ad talem coniugationem ſequitur concluſio de ineſſe, etiam de contingenti ſequetur, Hæc Ariſtoteles.

Præterea ſit affirmatiua propoſitio neceſſaria. Et a, quidem nulli b, contingat ineſſe b, vero neceſſario inſit omni c, Syllogiſmus igitur eſt perfectus quidem. Non tamen de nō ineſſe. Sed de contingenter non ineſſe. Nam propoſitio hoc pacto a maiore extremo eſt ſumpta. Atque ad impoſſibile dici non poteſt. Si nanque ponatur a, ineſſe ulli c. Poſitum eſt autem ipſum a, etiam nulli b, contingere ineſſe. Nullum propter hac impoſſibile emerget.

Côm. 153. Secunda coniugatio eſt ex maiore contingente negatiua, & minore neceſſaria affirmatiua. Ex qua vult ſequi concluſionem de contingenti, & non de ineſſe. Inquit. Præterea ſit affirmatiua propoſitio neceſſaria, & a, quidem nulli b, contingat ineſſe b, vero neceſſario inſit omni c, ſyllogiſmus igitur eſt perfectus quidem. Non tamen de non ineſſe. Sed de contingenter non ineſſe. Nam propoſitio hoc pacto a maiore extremo eſt ſumpta, & ita poteſt coniugatio regulari per dictum de nullo. Sed dices nōne ſequitur concluſio de ineſſe. Videtur q ſic, quia ex oppoſito illius infertur oppoſitū alterius. Reſpondet. atque ad impoſsibile duci non pōt, & ſic ex tali mixtione non pōt ſequi concluſio de ineſſe, ſed de contingenti. Et quod nō poſsit deductione oſtendi. Probat dicēs. Si nanque ponatur a, ineſſe vlli c, vt ſequens ad talē commixtionem, poſitū eſt autē in maiore ipſum a, nulli b, contingere ineſſe. Nullum propter hæc ſequitur impoſsibile. Dico nullū ſequi impoſsibile, quia ex oppoſito concluſionis. Nec cū maiore. Nec cum minore recta vel conuerſa. Nec aliquo alio modo ſequi pōt oppoſitum alterius. Et q nō cum maiore probatur, quia ex his, videlicet quoddam c, eſt a, quod ex concluſionis oppoſitū. Et contingit nullū b, eſſe a. Nihil ſequitur nec in ſecunda, nec in prima figura. Ambæ enim ſunt ſecundum rem affirmatiuæ. Ideo in ſecūda figura nullæ ſunt, nec in prima quia peccatet contra formam. Animaduerte q fortaſſe textus eſt legendus ſic. Si nanque ponatur a, ineſſe vlli c, quod eſt oppoſitum concluſionis, poſitum eſt autē ipſum a, et nulli b, contingere ineſſe. Cum hoc modo terminis ſumptis, ſe habeat ſyllogiſmus, & in ſecunda figura, nullum propter hoc impoſsibile ſequitur. Et ſic videtur non ſequi concluſio de ineſſe, quia ex oppoſito concluſionis cum maiore non infertur oppoſitum minoris, quia ſyllogiſmus eſt in ſecunda figura. In qua nihil ſequitur. Vt poſtea dicetur. Occurrit quæſtio nō parua, quia videtur ex maiore de contingente, & minore de neceſſario ſequi cōcluſionē de ineſſe. Quia in tertia figura videtur ex oppoſito cōcluſionis cū minore ſequi oppoſitū maioris, vt in exēplo dato. Concluditur.n. neceſſario quoddā b, eſt a Modo hæc repugnant Contingit nullū b, eſſe a, quæ fuit maiore, & neceſſario quoddā b, eſt a, quod ſequitur. Vt bene ſequitur cōtingit nullū b, eſſe a, neceſſario omne c, eſt b. Igitur de ineſſe nullū c, eſt a, quia ſi non. Sumo oppoſitū pro maiore videlicet quoddā c, eſt a. Et addo minorē ſuam videlicet neceſſario omne c, eſt b. Sequitur igitur neceſſario aliquod b, eſt a, in tertia figura. Res hæc poſterius forſitā pertractabit. Dubitatio Excuſatio reſponſionis

Si autem ad extremū minus negatio ponatur. Cum contingere quidē ſignificauerit. Syllogiſmus cōuerſione conficietur ut prius dictū eſt. Cū autem nō contingere. Nō erit ſyllogiſmus. Nec cū utreq; negatiuæ fuerint, niſi ad minorē cōtingēs adijciatur. Atq; termini hi ſunt. Eſſendi quidē Albū Animal Nix. Non eſſendi uero Albū A͞ial Pix.

Cõm.154 Nunc de imperfectis atque aſyllogiſticis. Et inquit. Si autem ad extremum minus negatio ponatur. Cum contingere quidem ſignificauerit. Syllogiſmus ſupple erit, ſed imperfectus. Quia conuerſione conficitur vt prius dictum eſt ad oppoſitum qualitatem. Cum autem ad minus extremum non contingere ponatur, ſed neceſſarium non eſſe. Non erit ſyllogiſmus, nec cum vtreque negatiuæ fuerint, niſi vt dictum eſt ad minorem contingens adijciatur. Cuius rei probatio patet per terminos, quos ponit, Hæc de vniuerſalibus.

Eodem autem modo ſe ſe habebit, & in particularibus ſyllogiſmis. Nam cum negatiua ſit neceſſaria. Erit & cõcluſio de non ineſſe. Vt ſi a, quidem nulli b, neceſſario ineſt b, uero alicui c, contingat ineſſe. Neceſſario euenit ut ipſum a, alicui c, non inſit. Si enim omni ineſt atque ipſum a, nulli b, neceſſario in eſt. Ipſum etiam b, nulli a, neceſſario inerit. Quare ſi ipſum a, omni c, ineſt, Ipſum b, nulli c, contingit neceſſario ineſſe, Supponebatur alicui contingere.

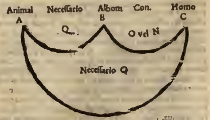

Cõm.155 Nunc de particularibus, & prima regula eſt ex maiore vniuerſali negatiua neceſſaria, & minore contingenti affirmatiua particulari. Concluſio eſt de ineſſe particularis negatiua. Vt ſi neceſſario nullum b, eſt a, & contingit aliquod c, eſſe b. De ineſſe aliquod c, nõ eſt a. Probatur ex oppoſito concluſionis pro minore, & maiore conuerſa inferendo oppoſitũ minoris hoc pacto de neceſsitate nullum a, eſt b, quæ eſt maior conuerſa De ineſſe omne c, eſt a, quod eſt oppoſitum concluſionis. Igitur in Cælarent, neceſſario nullum c, eſt b, quod eſt oppoſitum minoris, & ſic coniugatio vtilis eſt. Inquit. Eodem autem modo ſe ſe habebit, & in particularibus ſyllogiſmis. Et explicat primam regulam. Et inquit. Nam cum negatiua ſit neceſſaria. Supple & maior, & vniuerſalis erit duplex. Concluſio. Et de contingenti non ineſſe. Et de non ineſſe. Et quod de non ineſſe, explicat. Si a, quidem nulli b, neceſſario ineſt b, vero alicui c, contingat ineſſe. Neceſſario euenit vt ipſum a, alicui c, non inſit. Deducit per oppoſitum. Et inquit. Si enim omni ineſt atque ipſum a; nulli b, neceſſario ineſt. Tunc per conuerſionem in terminis ipſum etiã b, nulli a, neceſſario inerit Et ſic formatur hæc pro maiore videlicet neceſſario nullum a, eſt b. Quare ſi ipſum a, omni c, ineſt, quod eſt oppoſitum concluſionis. Ipſum b, nulli c, contingit neceſſario ineſſe. At ſupponebatur alicui contingere. Et ſic patet coniugatio.

Cum autem particularis affirmatiua neceſſaria fuerit. Quæ in ſyllogiſmo eſt negatiuo. Vt b, c. Aut uniuerſalis in affirmatiuo. Veluti a, b. Non erit ſyllogiſmus de ineſſe. Oſtenſio autem eſt eadem quæ fuit, & in prioribus.

Secunda coniugatio eſt ex minore particulari affirmatiua neceſſaria, & maiore contingenti vniuerſali negatiua. Tertia eſt ex maiore vniuerſali affirmatiua contingenti, & minore neceſſaria particulari affirmatiua. Ambe enim hæ perfectæ ſunt concludentes particularem contingentem. Inquit. Cum autem particularis affirmatiua neceſſaria fuerit hoc eſt minor, quæ in ſyllogiſmo eſt negatiuo hoc eſt & maior vniuerſalis, negatiua de contingenti. Dico minorem particularem affirmatiuam neceſſariam vt b, c. Aut vniuerſalis in affirmatiuo. Hoc eſt, & maior vniuerſalis affirmatiua de contingenti. Minor vero particularis neceſſaria affirmatiua. Dico maiorem vniuerſalem affirmatiuam contingentem vt a, b. Non erit ſyllogiſmus de ineſſe. Sed de contingenter ineſſe. Oſtenſio autem eſt eadem per dictũ de omni vel de nullo quæ fuit, & in prioribus. Hæc de particularibus perfectis. Cõm.156

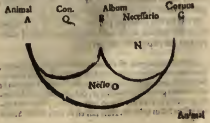
Sin autem vult contingens ad extremum collocetur minus, ſiue affirmatiuum, ſiue negatiuum. Particulare uero neceſſarium ad extremum maius. Non erit ſyllogiſmus. Termini quidem neceſſario eſſendi ſumantur. Animal Album Homo. Neceſſario uero non eſſendi Animal Album Tunica.

Cõm.157 De aſyllogiſticis nunc loquitur. Et ait etiam aſyllogiſticas coniugationes. Quando maior eſt particularis neceſſaria. Et minor vniuerſalis contingens, ſiue affirmatiua, ſiue negatiua. Et oſtendit per terminos. Et res clara eſt pœnitus.

Cum autem neceſſarium fuerit uniuerſale. Particulare uero contingens. ſi negatiuum quidem ſit uniuerſale. Eſſendi quidem termini erunt Animal Album Coruus. Non eſſendi uero Animal Album Pix.

Cõm.158. Secunda aſſyllogiſtica erit ex maiore particulari contingẽte, minore vero vniuerſali neceſſaria & negatiua. Inquit. Cum autem neceſſarium fuerit vniuerſale, & ſupple collocatum ad extremum minus. Particulare vero contingens. Et collocatum ad extremum maius, Eſſendi quidem termini erunt Animal Album Coruus. Non eſſendi vero Animal Album Pix. Hæc eſt ſecunda.

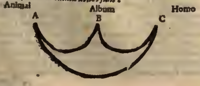
Si autem affirmatiuus fuerit. Eſſendi quidem termini erunt Animal album Cygnus. Non eſſendi uero Animal Album Nix.

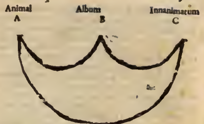

Cõm.159. Tertia quando minor fuerit uniuerſalis affirmatiua, & neceſſaria, & maior vt ſupra particularis contingens affirmatiua: Non erit ſyllogiſmus. Vt per terminos indicat.

Nec etiam ſyllogiſmus erit. Si propoſitiones indefinite, aut particulares utreque ſumantur. Termini quidem eſſendi, communes erunt Animal Album Homo. Non eſſendi uero Animal Albũ Innanimatum. Etenim Animal alicui Albo. Et Album alicui Innanimato. Et neceſſariũ eſt ineſſe & non contingit ineſſe. Atque incontingenti ſimiliter. Quare ad omnia utiles ſunt.

Quarta aſſyllogiſtica eſt quando ambe propoſitiones fuerint vel particulares vel indefinite. Siue ambe contingentes. Siue altera contingens, & altera neceſſaria. Et hoc ſiue maior contingens, ſiue minor. Sic enim nunquam erit ſyllogiſmus. Et docuit ſumere terminos communes omnibus his. Vt eſſendi. Animal Album Homo. Non eſſendi autem. Animal Album Innanimatum. Dubitares forte quia nõ videntur termini communes. Non enim maior illa Animal Album, poteſt eſſe de ineſſe neceſſaria. Et neceſſaria de non ineſſe. Similiter nec illa minor Album Innanimatum poteſt eſſe neceſſaria de ineſſe, & neceſſaria de non ineſſe. Amplius non poteſt eſſe neceſſaria, & contingens. Igitur non ſunt termini communes ad omnes coniugationes. Reſpondet. Etenim Animal alicui Albo, & Album alicui Innanimato, & neceſſariũ eſt ineſſe, & non contingit ineſſe ideſt & neceſſario non ineſt. Neceſſario.n. Animal Albo ineſt pro Cygno neceſſario non ineſt pro Niue. Similiter Album neceſſario ineſt Innanimato pro Niue neceſſario non ineſt, pro Pice. Atque incontingenti ſimiliter. Animal enim contingit alicui Albo ineſſe. Vt Socrati. Et alicui non ineſſe vt Platoni. Similiter Album alicui Innanimato ineſſe cõtingit vt Ciceroni. Alicui non ineſſe vt Virgilio. Quare ad omnia vtiles ſunt. Debes ſcire quòd nonnulli aſſerunt hanc eſſe neceſſariam quoddam Album eſt Animal pro Cygno. Et illa quoddam Album non eſt Animal pro Niue. At cum his ſtat contingere quoddam album eſſe animal, pro eo quod nec eſt animal, nec album, ſed ſimul contingit animal eſſe & album. Similiter de illa quoddam innanimatum eſt album. Eſt enim neceſſaria pro Niue. Et illa quoddam Innanimatum nõ eſt album pro Pice. Cum his tamẽ ſtat contingere quoddam innanimatũ eſſe album pro eo innanimato quod nec eſt, nec eſt album. Sed poteſt ſimul album eſſe innanimatum. Quæ ſunt bene dicta. Cõm.160. Nota, hoc

Perſpicuum igitur eſt terminis ſimiliter ſe ſe habentibus, tam in his quæ ſunt de ineſſe, quam in his quæ ſunt de neceſſario, fieri ſyllogiſmum & non fieri. Verum ſi propoſitio de non ineſſe negatiua ponatur. Eius concluſionis erit ſyllogiſmus. Quæ eſt contingens. Si uero negatiua neceſſaria fuerit. Syllogiſmus profecto erit, & concluſionis contingentis. Et concluſionis de non ineſſe. Inſuper etiam patet omnes imperfectos ſyllogiſmos perfici quoque per dictas figuras.

Nunc quaſi epilogando concludit differentiam inter modos imperfectos mixturæ ipſius ineſſe & contingentis, & ipſius neceſſarij, & contingentis. Et vult modos imperfectos in mixtione contingentis, & ineſſe non poſſe niſi ſuper vnam concluſionem videlicet in illam de contingenti communiter. In mixtione autem neceſſarij, & contingentis poſſe in duas in illam de ineſſe. Et in illam de contingenti communiter. Et inquit. Perſpicuum igitur eſt terminis ſimiliter ſe ſe habentibus, tam in his quæ ſunt de ineſſe ſupple commixtio eſt contingenti, quam in his quæ ſunt de neceſſario commixtio cum contingenti fieri ſyllogiſmum quo ad vtiles. Et non fieri quo ad inutiles. Addit differentiam. D. verum ſi propoſitio de nõ ineſſe negatiua ponatur & maior. Eius concluſionis erit ſyllogiſmus, quæ eſt contingens, ſi vero negatiua neceſſaria fuerit, & maior. Syllogiſmus profecto erit & concluſionis contingen- Cõm.165.

tingen-

tingentis. Et concluſionis de non ineſſe. Hoc eſt primum. Deinde infert ſecundum. Et inquit. Inſuper etiam patet omnes imperfectos ſyllogiſmos per dictas perfici figuras, vtpote deductione ad impoſsibile.

Quæſtio.

Magna hic emergit quæſtio propter quid ex maiore de ineſse, & minore de contingenti non ſequitur niſi concluſio de contingenti communiter. Et ex maiore de neceſſario, minore de contingenti ſequitur concluſio de non ineſſe. Et de contingenti communiter non ineſſe. Hæc.n. eſt quæſtio non parua.

Primo.

Et propterea arguitur cõtra hanc regulam multipliciter primo quia maior eſt ſimilitudo illius de ineſſe ad illam de ineſſe, quàm neceſſariæ ad illam de ineſſe. Igitur ſi maior neceſſaria poteſt in concluſionem de ineſſe, multo magis maior de ineſse poteſt in illam de ineſſe.

Secundo.

Secundo in mixtura propoſitionis de ineſſe, & contingentis ſemper propoſitio de ineſſe eſt de ineſſe ſimpliciter. Modo talis vim habet neceſſariæ propoſitionis. Igitur poteſt in illam de ineſſe veloti maior neceſſaria in illam de ineſſe.

Tertio.

Tertio ex oppoſito cõcluſionis cum minore poſita ineſſe in tertiam figuram. Vt arguatur nullum b, eſt a. Contingit omne c, eſſe b. Igitur de ineſſe nullum c, eſt a Nam ſequitur quoddam c, eſt a. Hoc enim eſt oppoſitum concluſionis. Et omne c, eſt b, quia eſt minor poſita ineſſe. Igitur per tertiam figuram aliquod b, eſt a, quod eſt oppoſitum maioris. Quæ difficultas eſt non parua.

Quarto.

Quarto ſi ad maiorem neceſſariam ſequitur concluſio de ineſſe. Aut erit de ineſſe ſimpliciter. Aut de ineſſe vt nunc. Non de ineſſe ſimpliciter quia ſequitur de ineſſe vt nunc, veluti per hos terminos, nigrum album homo. Nec de ineſſe vt nunc. Veluti per hos terminos, cœlum album homo. Igitur hæc mixtio nec valet ad ineſse ſimpliciter, nec ad ineſſe vt nunc. Et ſic videtur inutilis ad ineſſe.

Quinto.

Quinto ſemper concluſio debet aſſimilari alteri propoſitionum. At concluſio de ineſſe nec maiori nec minori aſsimilabitur.

Sexto.

Sexto ſi ſequitur ad maiorem neceſſariã duplex concluſio de ineſſe, & contingens. Aut æque primo. Aut altera prius altera. Si æque primo, tunc vnum agens poteſt in diuerſa æque primo, quod eſt impoſsibile. Si ordine quoddam, non videtur quam prius inferat.

Septimo.

Septimo ſi maior habet vim ad concluſionem de ineſſe. Igitur ad neceſſariam. Nam accipio concluſionem quæ ſequitur videlicet nullum c, eſt a. Aut igitur ſenſus eſt nullum c, eſt a, neceſſario. Et habetur intentum. Aut ſenſus eſt nullum c, eſt a, cõtingenter. Et cum hæc cõnertatur ad oppoſitam qualitatem. Arguo in tertia figura contingit omne c, eſſe a. Contingit omne c, eſſe b. Igitur contingit quoddam b, eſse a. Quod eſt oppoſitum maioris. Et ſic ille ſenſus non poteſt eſse contingens, nec datur alius.

Octauo.

Octauo effectus aſsimilatur cauſæ proxime. Sed minor eſt cauſa proxima reſpectu maioris. Igitur debet aſsimilari minori. Et ita debet eſſe contingens vt minor.

Opinio. Albu. & Alg.

Albumaſar, & Algazel de quæſtione tenent talem mixtionẽ eſſe inutilem pœnitus tam ad concluſionem de ineſſe, quàm ad concluſionem contingentem moti ſunt ratione non parua, quia omnes ſyllogiſmi primæ figuræ ſunt regulabiles per dictum de omni, vel dictum de nullo. Quia in hoc differunt ab illis ſecundæ, & tertiæ figuræ (vt dixit Ariſtote.) at cũ eiuſmodi ſyllogiſmi non ſint regulabiles per dictum de omni, vel de nullo. Igitur ſunt ſimpliciter inutiles.

Poſitio peripatetic.

Ariſtote. vero & Alexan. & Philoponus, & Auer, arbitrantur tales commixtiones ſyllogiſticas eſse deductione ad impoſsibile. Quoties enim ex oppoſito concluſionis cum altera propoſitionum infertur oppoſitum alterius, ſemper coniugatio eſt ſyllogiſtica. Et perfecta quidem, ſi cum hoc poteſt regulari per dictum de omni vel de nullo. Imperfecta vero ſi tantum deductione oſtenditur. Et ſic ratio eorum probat hanc eſſe imperfectam. Nec eſt abſurdum in prima figura eſſe coniugationem imperfectam in mixtis, quicquid ſit in ſimplicibus. Eſt autem regularum differentia, vt Ariſtote. innuit, in negatiuis. Nam ex maiore neceſſaria negatiua, & minori contingenti, vult quòd ſequitur duplex concluſio. Non autem ex negatiua maiore de ineſſe.

põ Iuniorum.

Aſsignauerunt autem cauſam recentiores cur ex tali commixtione maiore neceſsaria negatiua, & minore contingenti, ſequitur concluſio de ineſse. Et non ex maiori de ineſse negatiua, dicentes in maiore negatiua de ineſse ſolã actualem vnionem prædicati ad ſubiectum tolli, potẽtialem omitti. Hac ratione concluſio non poteſt eſse de ineſse. Notatur enim in maiore actualis remotio prædicati ab ijs quæ actu ſunt ſub ſubiecto. Non ab ijs quæ contingunt eſse ſub eo. Ideo in concluſione nõ fit actualis remotio maioris a minori. Quia in minori propoſitione facta eſt extenſio vſque ad poſsibilia. Sed ſolum fit remotio potentialis. At cum maior fuerit neceſsaria negatiua. Tunc prædicatum remouetur, & actu, & potentia ab ijs, quæ ſunt ſub medio, & ſic quauis facta extenſione in minore, adhuc ab illis remouetur maior. Et ita concluſio erit actu de ineſse negatiua. Eſt enim neceſsarium fortius in negando quàm ſit ipſum ineſse. Pulchrum eſset videre vtrum hæc differentia habeat locum quando maior eſset affirmatiua. Nullus enim expoſitor tetigit, ſed de hoc alibi.

Ad rationes igitur ad primam dico concluſionem de ineſse propoſitioni de ineſse ſimiliorem eſse quo ad formam. Non autem quo ad virtutem. Ad ſecundam dici poteſt propoſitionem de ineſse ſimpliciter non eſse neceſsariam. Quia neceſsaria eſt in omni tempore. At de ineſse ſimpliciter eſt quæ eſt vera pro maiori parte temporum. Et cuius oppoſitum poteſt intelligi eſse ſaltem, vt ſuperius fuit dictum. Ad tertiam dici poteſt ꝙ quando concluſio de ineſse ſequitur ad minorẽ contingentem ſumptam ſub neceſsaria oppoſitum cõcluſionis videlicet omne c, eſt a, repugnat minori contingenti. Et propterea ſi ponatur ineſse, eadem eſt repugnantia. Non autem repugnat quando concluſio de ineſse ſequitur ad minorẽ contingentem acceptam ſub ineſse. Vt ſupra diximus. Ad quartam dici poteſt ſemper concluſionem eſse de ineſse ſimpliciter. Et ad obiectionem dico maiorem eſse falſam. Falſa enim eſt neceſsario nullum album eſt nigrum. Quia ſenſus eſt quòd nullum album ſit nigrum, nec poſsit eſse. Ad quintam patet ſolutio. Concluſio nanque aſsimilatur maiori in virtute. Et hoc ſufficit. Ad ſextam dici poteſt primitate communitatis primæ ſequi concluſionem contingentem. Primitate principalitatis primo ſequi concluſionem de ineſse. Ad ſeptimam reſpondit Ariſtote. ipſum ineſse diuerſum eſse a neceſſario, & a contingenti. Licet ad ipſum ſequatur contingens. Ad octauum patet ſolutio. Nam non vna propoſitio eſt cauſa. Sed ambe. Licet maior ſit propinquior virtute. Et illi aſsimilatur. Hæc de quæſtione. Licet multa alia dici poſsunt. Quæ omitto cum ſint copioſæ ab alijs expoſita.

De ſyllogiſmis ex utriſque contingentibus in ſecunda figura.

In ſecunda uero figura cum utreque quidem propoſitiones de contingenti aſſumẽtur. Nullus erit ſyllogiſmus. Siue affirmatiua. Siue negatiua. Siue particulares. Siue uniuerſales ponantur. Cum autem altera de ineſſe. Altera de contingenti ſumitur. Si affirmatiua de ineſſe ſumpta ſit, minime profecto erit ſyllogiſmus. Si autem negatiua, & uniuerſalis. Semper erit. Eodem autem modo, & quando altera quidem propoſitionum neceſſaria. Altera de contingenti ſumatur. Atque oportet in talibus concluſionibus ipſum contingens ſumere ueluti etiam in prioribus.

Cõmẽ.

In præſenti loco præmittit Ariſtote. tres regulas quarum prima ſeruit vniformi generationi ſyllogiſmorum de contingenti in ſecunda figura. Secunda ſeruit mixtioni ex contingenti, & ineſse. Tertia ſeruit mixtioni neceſsarij, & contingentis. Prima eſt ex duabus contingentibus in hac figura non erit ſyllogiſmus. Secunda eſt ex vna de ineſse, & altera de cõtingenti. Si affirmatiua eſt de ineſse non erit ſyllogiſmus. Si negatiua, & vniuerſalis, Bene erit ſyllogiſmus. Tertia eſt ex vna neceſsaria, & altera de contingenti erit ſyllogiſmus ſi illa neceſsaria ſit vniuerſalis negatiua. Vbi ſit vniuerſalis affirmatiua, non erit ſyllogiſmus. Et addit quòd quando erit ſyllogiſmus, & concluſio de contingenti. Tale contingens ſumetur communiter. Non propriæ vt definitum eſt. Et cauſa eſt quia facta reductione in primam figuram. Remanet maior de ineſse vel neceſsaria, & negatiua in cælarent vel ferio. Omnes enim modi ſecundæ ad hos reducuntur, & hoc pacto in prima figura concluſio eſt contingens communiter, & non propriæ.

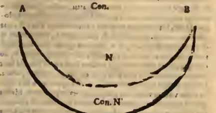
Oẽs modi reducunt ad cælarẽt uel ferio. Propter quid ex puris cõ.

tingentib. nõ fit ſyllogiſmus. De cõuerſione contingentiũ. propriæ. Debes ſcire q̃ omnis propoſitio contingens ſiue de dicto affirmatiuo, ſiue negatiuo. Semper eſt ſimpliciter affirmatiua, quia ſemper modus remanet affirmatiuus. Et propterea ex puris contingentibus non poteſt fieri ſyllogiſmus in ſecunda. Et hoc declarabitur ſtatim.

Primum igitur oſtendendum negatiuam de contingenti non conuerti. Veluti ſi a, contingit nulli b, non neceſſe eſt, & b, nulli a, contingere.

Cõm.163. Quoniam ſyllogiſmi ſecundæ figuræ aut conuerſione, aut deductione ad impoſsibile reducuntur ad ſyllogiſmos primæ vt patuit. Ideo oſtenſurus quòd neutro horum modorum reduci poſſunt. Aliud principium facit oſtendens primo cõtingentem negatiuam non poſſe in terminis conuerti. Et hoc proponit. Primum igitur oſtendendum eſt negatiuam de cõtingenti non conuerti in terminis. Veluti ſi a, contingit nulli b. Non neceſſe eſt per conuerſionem in terminis & b, nulli a, contingere. Sic igitur regula hæc eſt, propoſitio contingens vniuerſalis negatiua non conuertitur in terminis.

Ponatur, enim hoc Et contingat b, nulli a, ineſſe. Cum igitur conuertantur affirmationes contingentes negationibus, & contrariæ, & contraiacentes. Et b, nulli a, ineſſe contingit. Perſpicuum eſt etiam omni a, contingere ineſſe b. At hoc falſum eſt. Non enim neceſſario ſequitur ſi huic omni hoc contingit ut omni huic hoc contingat. Quare negatiua non conuertitur.

Cõm.164 Regulam oſtendit, & primo deductione ad impoſsibile ſic, ſi valet contingit nullum b, eſſe a. Igitur contingit nullum a, eſſe b. Vlterius ſi valet nullum a, eſſe b. Igitur contingit omne a, eſſe b, per conuerſionem ad oppoſitam qualitatem. Et ſi ſic, tunc a primo ad vltimum ſi contingit nullum b, eſſe a, contingit omne a, eſſe b. Et cum illa videlicet contingit nullum b, eſſe a, conuertatur in hanc omne b, eſſe a, per conuerſionem ad oppoſitum. Igitur valet contingit omne b, eſſe a. Et contingit omne a, eſſe b. Supponit igitur Ariſto. in hac deductione ſequi contingit omne b, eſſe a. Igitur contingit nullum b, eſſe a. Et deinceps facit diſcurſum. Inquit, ponatur enim hoc videlicet quod ſi omne b, cõtingat eſſe a, nullum b, contingat eſſe a, & contingat b, nulli a, ineſſe. Cum igitur conuertantur affirmationes contingentes negationibus, contrariæ ſupple contrariis, & contrarietatis hoc eſt contradictoriæ contradictoriis, & b, nulli a, ineſſe contingit. Perſpicuum eſt etiam omni a, contingere ineſſe b, at hoc falſum eſt. Non enim neceſſario ſequitur ſi huic omni hoc contingit, hoc eſt ſi omni b, contingit a, vt omni huic, hoc contingat, hoc eſt vt omni a, contingat b, & ſic deductione patet regula. Ex iis videtur regula Ariſtotelis probari per hanc maximam ſi duæ propoſitiones conſequentes non conuertũtur, nec antecedentes poſſunt conuerti. Et ita in propoſito cum hæc non conuertantur contingit omne b, eſſe a, & contingit omne a, eſſe b. Igitur nec illæ videlicet contingit nullum b, eſſe a, & contingit nullum a, eſſe b. Nam illæ ad has ſequuntur. Sed occurres quia a pari probabo negatiuas de ineſſe non conuerti in terminis. Nam ad illam nullum b, eſt a,

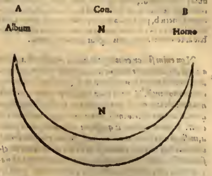
Maxima Ariſto.

Dubiũ patet.

ſequitur hæc quoddam b, non eſt a. Et ad illam nullum a, eſt b, ſequitur hæc quoddam a, non eſt b. Sed hæ duæ particulares non conuertuntur. Igitur nec illæ vniuerſales. Tenet enim conſequentia per maximam Ariſtotelis. Dici poteſt Ariſtotelis maximam eſſe intelligendam in antecedentibus, & conſequentibus reciproce. Qualiter non eſt in talibus de ineſſe. Licet enim ſequatur nullum b, eſt a. Igitur quoddam b, non eſt a, non ſequitur econtra, at in contingentibus reciproce ſequitur. Valet enim contingit omne b, eſſe a. Igitur contingit nullum b, eſſe a. Et econtra, & in talibus tenet maxima. Vel dici poteſt quod Ariſtoteles ſupponit quod hæc conſequentia valeat. Contingit omne b, eſſe a. Ergo contingit nullum b, eſſe a. Tunc argumentatur, ſi conuertitur, contingit nullum b, eſſe a. Ergo contingit nullum a, eſſe b. Tunc per ſuppoſitionem ſequetur contingit omne b, eſſe a. Ergo contingit omne a, eſſe b, quia a primo ad vltimum valet, contingit omne b, eſſe a. Ergo contingit nullum b, eſſe a. Vltra contingit nullum b, eſſe a. Ergo per te contingit nullum a, eſſe b. Vltra ſequitur ergo contingit omne a, eſſe b. Et ſic a primo ad vltimum valet contingit omne b, eſſe a. Et econtra.

Solutio

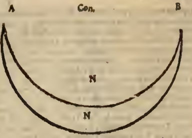
Præterea prohibet nihil ut ipſum a, quidem nulli b, cõtingat. Ipſum uero b, alicui a, neceſſario non inſit. Veluti album quidem omni homini contingit non ineſſe. Quia & ineſſe contingit. Hominem uero non eſt verum dicere quòd contingat nulli albo. Pluribus enim neceſſario non ineſt. At neceſſarium non eſt contingens.

Cygnus Nix

Secundo idem probat per terminos. Vt ſit b. Homo. Et a. Album, Contingit autem nullum hominem eſſe album, quia contingit omnem hominem eſſe album. Non tamen contingit nullum album eſſe hominem. Quia ſic contingeret omne album eſſe hominem. Quod eſt impoſsibile de cygno niue, & margarita. Et id genus. Inquit. Præterea prohibet nihil vt, ipſum a, quidem videlicet album nulli b, contingat videlicet homini. Ipſum vero b, alicui a, neceſſario non inſit vt niui cygno vel margaritæ. Veluti album quidem omni homini contingit non ineſſe. Quia & ineſſe omni homini contingit. Omnem enim hominem contingit eſſe album. Hominẽ autem non eſt verum dicere quod cõtingat nulli albo, quia cõtingeret omni albo. Modo hoc eſt impoſsibile, pluribus enim neceſſario non ineſt vt cygno nihil, & id genus, ad neceſſarium non eſt contingens. Vt nunc loquimur de contingenti. Alter enim contingens prædicatur de neceſſario. Cõm.165

At uero nec ex impoſſibili oſtendetur conuerti ueluti ſi quiſpiam arbitretur quòd ſit falſum contingere b, nulli a, ineſſe. Verum non contingere nulli. Hæ enim affirmatio, & negatio ſunt. Si autem hoc uerum eſt. Neceſſario alicui a, inerit b. Quare a, etiam alicui n, inerit. Ad hoc eſt impoſſibile.

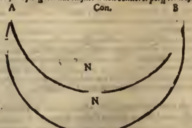

Cõm.166.

Mouet aduerſus dictam regulã difficilẽ quæſtionẽ. Et probat vniuerſalẽ negatiuam contingentẽ conuerti in terminis. Vt ſi contingit nullũ b, eſſe a. Contingit nullũ a, eſſe b. Quia ſi non ſequitur. Tunc detur oppoſitum. Erit tunc ſequens nõ contingit nullum a, eſſe b. Sed hoc equipollet huic neceſſario quoddam a, eſt b, igitur ſi nõ contingit nullũ a, eſſe b, neceſſario quoddã a, eſt b, vltra neceſſario quoddã a, eſt b, igitur neceſſario quoddã b, eſt a, ſed hoc eſt impoſsibile, & ipſi antecedenti repognans. Igitur conuerſio bona, quoties.n.ex oppoſito cõſequentis infertur oppoſitũ antecedentis conſequentia eſt bona. Inquit Ariſt. at vero nec ex impoſsibili oſtẽdetur cõuerti, veluti ſi quiſpiã arbitretur, vt dictũ eſt per regulã oppoſitarum q falſum ſit contingere b, nulli a, ineſſe, verum non contingere nulli. Hæ.n. affirmatio, & negatio ſunt oppoſite, quare ſi nõ ſequitur, contingit nullum a, eſſe b, ſequetur non contingit nullum a, eſse b. Si autem hoc verum eſt, neceſsario alicui a, inerit b, per regulam equipollentiarum, quare a, etiã alicui b, inerit per conuerſionem in parte. at hoc eſt impoſsibile antecedenti repugnans. Igitur conuerſio bona.

Non enim ſi non contingit b, nulli a, neceſſe eſt a, alicui a, ineſſe, nõ cõtingere nanque nulli, biſariã dicitur, uno quidem modo ſi alicui a, neceſſario ineſt. Alio aũt ſi alicui neceſsario non ineſt. Nam id quod neceſsario alicui a, nõ ineſt, non uere dicitur omni contingere non ineſſe. Veluti neque quod alicui neceſsario ineſt, omni contingere ineſſe uere dicitur. Si igitur putauerit quiſpiam nõ contingere b, omni a, ineſſe, ſi neceſſario alicui nõ ineſt, falſum profecto ſumet, omni ineſt, ſi fortaſſe contingit Sed cum quibuſdam neceſſario inſit, propter hoc dicimus, nõ omni contingere. Quare ei quod eſt contingit omni ineſſe, id opponitur quod eſt neceſſario alicui ineſt, & neceſsario alicui non ineſt. Simili ratione ei quod eſt contingere nulli ineſſe, patet igitur ad hoc modo ut definiuimus in principio contingens, non tantum neceſſario alicui ineſſe, ſed neceſſario non ineſſe fore ſumendum. at ſi hoc ſumatur, nullum profecto emergit impoſſibile. Quare non fit ſyllogiſmus. Ex ijs igitur quæ dicta ſunt, negatiuam eiuſmodi non conuerti perſpicuũ eſt.

Falſum eſt dicere.

Non contingit nulli, neceſſe alicui, vel neceſſe non alicui.

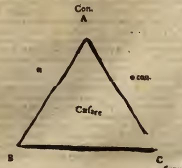
Cõm.167.

Reſpondet Ariſtoteles q hæc conſequentia non valet non contingit nullum a, eſſe b. Igitur neceſsario aliquod a, eſt b. Nam illa propoſitio non cõtingit nullũ a, eſſe b, habet duas cauſas veritatis, verificatur.n. indifferẽter ſi neceſsario aliquod a, eſt b, & ſi neceſsario aliquod a, nõ eſt b, modo ab vna propoſitione habẽte plures cauſas veritatis ad alteram illarũ non valet cõſequentia. Sed bene ad illas diſiunctiue tentas. Valet enim nõ contingit nullum a, eſſe b. Igitur aut neceſsario aliquod a, eſt b, aut neceſsario aliquod a, non eſt b. Inquit, non enim ſi nõ contingit b, nulli a, neceſſe eſt b, alicui a, ineſſe, & explanat ſolutionẽm. D non contingere nanque nulli, biſariam dicitur per duas veritatis cauſas, vno quidem modo ſi alicui a, neceſsario ineſt, alio autem ſi alicui a, neceſsario non ineſt. Hanc reſponſionem probat per talẽ ſyllogiſmum, quot modis vnũ oppoſitorũ interimitur, tot modis alterũ verificatur. Sed contingit dupliciter interimitur, quia ſi neceſſe alicui, & ſi neceſſe non alicui. Igitur non contingit dupliciter conſtruitur videlicet ſi neceſſe ſic, & ſi neceſſe non ſic. Inquit, nã id quod neceſsario alicui non ineſt, non vere dicitur omni cõtingere non ineſſe. Veluti neque quod alicui neceſsario ineſt, omni contingere ineſſe vere dicitur. Tunc ad propoſitũ venit, & inquit, ſi igitur putauerit quiſpiam non contingere b, omni a, ineſſe, ſi neceſsario alicui nõ ineſt tantũ, falſum profecto ſumet. Omni.n.ineſt, ſi contingit ita eſſe q ineſt. Sed cũ quibuſdam neceſſario inſit, propter hæc dicimus non omni contingere. Quare ei quod eſt contingit omni ineſſe, id opponitur quod eſt neceſsario alicui ineſt, & neceſsario alicui non ineſt. Et vt diximus i affirmatiua ita exponit i negatiua, & inquit, ſimili ratione ei quod eſt cõtingere nulli ineſſe per duas cauſas veritatis exponitur. Et ideo concludit patet igitur ad hoc modo vt definiuimus in principio contingens, & nõ cõtingens, non tantum neceſsario alicui ineſſe, ſed neceſsario nõ ineſſe fore ſumendum, at ſi hoc ſumatur, nullum profecto emergit impoſsibile, quare non fit ſyllogiſmus, demum epilogat. Debes ſcire cauſam veritatis propoſitionis eſſe illã, qua poſita in veritate propoſitio, & non econtra, poſito enim q de neceſsitate aliquod b, ſit a, ſequitur igitur non contingit nullum b, eſſe a, ſimiliter propoſito neceſsario aliquod b, nõ eſſe a, ſequitur non contingit nullum b, eſſe a. Et hæ etiã ſunt cauſæ veritatis illius videlicet non contingit omne b, eſſe a. Hæ igitur ſunt cauſæ veritatis, & quaſi exponentes. Sorticolæ enim vocant eiuſmodi propoſitiones exponentes. Melius autem peripatetici tales cauſas veritatis appellant. Et propterea melius tractatus de probationibus terminorum tractatus inſcriberetur de cauſis veritatis propoſitionis. Omnis enim probatio eſt per notius, aliter eſſet petitio. Non autẽ oportet cauſam veritatis eſſe notiorẽ propoſitione verificata. Modo nulla probatio terminorũ eſt per notius. Ideo non recte dicitur probatio, ſed verificatio per cauſas veritatis. Hæc obiter dixiſſe ad Sorticolas ſat ſit. Nam in Iudicris probationes terminorum propoſitionum interpretationes appellauimus.

Probõ regulę.

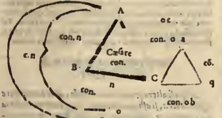
Quid eſt ueritatis propõnis.

Hoc autem cum ſit demonſtratum. Sumatur ipſum a, nulli b, contingere. Ipſi uero c, omni, ob conuerſionem igitur non conficitur ſyllogiſmus. Nam dictum eſt talẽ propoſitionem non conuerti.

Cõm. 168. Sumpſit contingentem de dicto vniuerſali negato nõ cõuerti in terminis. Nunc probat regulam, quæ erat ex puris contingentibus in ſecunda figura nullam confici ratiocinationem vtilem. Et in probando hanc regulam, probat quòd ex maiore vniuerſali negatiua, & minore vniuerſali affirmatiua non conficitur ſyllogiſmus in Cæſare. Deinde quòd nec in Cameſtres, & pro primo vtitur ratione hac. Hic non poteſt reduci ad primam figuram, nec conciſione, nec deductione per impoſsibile. Igitur nullus ex tali coniugatione conficitur ſyllogiſmus. Quod quidem non reducatur conuerſione, patet, quia ſyllogiſmi ſecundæ figuræ non reducuntur, niſi cõuerſione negatiuæ propoſitionis, ſed deductum eſt negatiuã de contingenti non conuerti in terminis. Sed ſolum in parte, veluti affirmatiua ſibi correſpondens. Igitur non poteſt
Dubitatio conuerſione perfici. Sed occurres dicendo Ariſto. inſufficientem, quia ipſe probauit ſolum ex vna negatiua, & altera affirmatiua nullum in hac figura confici ſyllogiſmum, & non proba-
Solutio. uit ex ambabus affirmatiuis nullum confici ſyllogiſmum. Dici poteſt quòd hoc Ariſto. relinquit tanquam notum ex regulis vniuerſalibus, quia in regulis vniuerſalibus dictum eſt, & probatum ex affirmatiuis nullum fieri ſyllogiſmum in hac figura. Prætcrea hoc idem probari poteſt hac ſimili ratione, vt patet bene conſideranti. Etiam hoc poſtea per terminos indicabit.

Prætcrea etiam nec per impoſſibile. Nam ſi ſumatur ipſum b, contingere omni c, ineſſe, nullum ob hæc euenit falſum. Quippe cum a, ipſum omni, & nulli c, contingat ineſſe.

Cõm. 169. Quod vero deductione ad impoſsibile perfici non poſsit. Nunc probat, & vtitur tali ratione ex contrario concluſionis ſumpto pro minore, & maiore ſumpta vt prius pro maiore concluditur de contingenti nullum c, eſſe a ſic arguendo. Cõtingit nullum b, eſſe a, vt fuit ſumptum pro maiore. Contingit omne c, eſſe b, quod eſt oppoſitum concluſionis. Igitur contingit nullum c, eſſe a, modo hoc non eſt falſum repugnans minori, quia ipſum a contingit omni, & nulli c, ineſſe. Inquit prætcrea etiã nec per impoſsibile ſupple perfici poteſt talis ſyllogiſmus. Nã ſi ſumatur pro minore ipſum b, contingere omni c, quod eſt contradictorium concluſionis ſumatur dico cum maiore ſumpta eodem loco vt prius, nullũ ob hæc euenit faſum alicui aſſumptorum repugnans. Cuius cauſam affert & inquit quippe cum ipſum a, omni, & nulli c, ineſſe contingat, & ſic per dictam deductionem non habetur oppo-
Dubũ 1. ſitum minoris. Sed dices propter quid Ariſtoteles non vſus eſt in hac deductione tertia figura, nam ex minore ſumpta pro maiore, & oppoſito ſiue contrario concluſionis ſumpto pro minore in tertia figura ſequitur aliquod b, cõtingere ineſſe a, hoc pacto contingit omne c, eſſe a, contingit omne c,
Solutio 1. eſſe b. Igitur contingit quoddam b, eſſe a. Dici poteſt Ariſto-
2. Dubũ. telem non vſum eſſe hac figura, quia nec hoc modo reducitur
Solutio. ad repugnans. Hæc enim non repugnant contingit nullum b, eſſe a, & contingit quoddam b, eſſe a. Amplius dices propter quid non ſumpſit contradictorium concluſionis, veluti ſumpſit contrarium. Dici poteſt ipſum ſumpſiſſe contrarium & potuiſſe ſumere contradictorium, vt det maiorem euidentiam ſyllogiſmo, qui videtur pollentior. ſi reducitur ad vniuerſales, quàm particulares modos. Potuit tamen ſumere cõtradictorium, & minime reducit ad impoſsibile. Adhuc quæres, cur non ſumpſit oppoſitum concluſionis per negationẽ præpoſitam toti. Dicendum, quia vel non ſequitur concluſio, ſi oppoſitum illud intelligitur pro cauſa veritatis illius negatiua. Cum ex minore negatiua in prima figura nihil ſequatur, vel ſi ſequitur, concluſio erit contingens communiter, vt patet conſideranti.

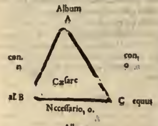
Omnino inſuper ſi ſyllogiſmus aliquis ex ijs eſt. Ipſum fore concluſionis contingentis profecto perſpicuũ eſt. Propterea quia neutra propoſitionũ de ineſſe ſumpta eſt. Eritq; iſte aut affirmatiuus, aut negatiuus. Sed neutro modo eſt. Nam ſi affirmatiuus ponatur, per terminos ipſos oſtendetur, non contingere ineſſe. Sin uero negatiuus, concluſionem non contingentem eſſe, ſed neceſſariam indicabitur. Sit enim ipſum a, quidem album. Ipſum autem b, ſit homo c, ſit equus. Ipſum igitur a, album omni, & nulli ineſſe cõtinget, at ipſum b, ipſi c, neque ineſſe, neque non ineſſe cõtingit. Quod quidem non contingat ineſſe, ex eo patet quia nullus equus eſt homo. Quod autem non contingat non ineſſe, perſpicuum quia neceſſe eſt nullum equum eſſe hominem, at neceſſarium non eſt contingens. Non igitur ſyllogiſmus conficitur.

Quod in Cæſare non liceat ſyllogizari ex puris contingentibus. Nunc probat per terminos, per quos nec contingens ineſſe, nec contingens non ineſſe ſyllogizatur. Termini ſunt album, homo equus. Nam arguendo in Cæſare concluſio eſt neceſſaria nullus equus eſt homo. Modo hæc concluſio non eſt de contingenti ineſſe, quia eſt negatiua Nec eſt de contingenti non ineſſe, quia eſt neceſſaria, & neceſſarium non eſt contingens vt nunc loquimur, de ipſo contingenti. Vtitur autem Ariſtoteles ſyllogiſmo hypothetico a deſtructione cõſequentis ad deſtructionem antecedentis. Et inquit omnino inſuper ſi ſyllogiſmus aliquis in Cæſare ex ijs puris contingẽtibus eſt, ipſum fore concluſionis contingentis perſpicuum eſt. Subaudienda eſt deſtructio conſequentis, vt inferatur ex ijs nullum eſſe ſyllogiſmum, quod eſt antecedentis deſtructio. Probat hypotheticam, dicens propterea quia neutra propoſitionum de ineſſe ſumpta eſt. Et ita oportet vt concluſio ſit ex ijs, non niſi contingens. Deinde probat diſtinctionem illam videlicet quòd concluſio non ſit contingens, dicens eritque iſte aut affirmatiuus, aut negatiuus. Et probat quod neutro modo, & inquit nam ſi affirmatiuus ponatur ſupple in concluſione, per terminos ipſos oſtendetur non contingere ineſſe. Immo quod concluſio ſit negatiua, & neceſſaria. Sin vero ponatur in concluſione negatiuus, per illos met terminos dabitur concluſio non de contingenti, ſed de neceſſario. Et quod ita ſit, conſtituit terminos ipſos, & inquit, ſit enim ipſum a, quidem album, ipſum b, ſit homo c, ſit equus. Quibus conſtitutis, patet quod ipſum a, album omni equo, & nulli homini contingit in Cæſare ſyllogizando, at ipſum b, neque ineſſe, neque non ineſſe contingit. Hoc eſt q̃ concluſio Cõm. 170.

nec eſt contingens affirmatiua, nec contingens negatiua. Et hoc declarat ꝙ quidem non contingat ineſſe, hoc eſt ꝙ nõ ſit contingens affirmatiua, ex eo patet quia nullus equus eſt homo, & neceſſario. Et ita concluſio non põt eſſe contingens affirmatiua. Quod autem non contingat non ineſſe, hoc eſt ꝙ nec ſit contingens negatiua, perſpicuum eſt, quia neceſſe eſt nullum equum eſſe hominem. Non eſt igitur contingens negatiua, quia non eſt contingens, ſed neceſſaria, at neceſſarium non eſt contingens, vt nunc loquimur de contingenti. Non igitur ſyllogiſmus conficitur in Cæſare, qui concluſionem inferat contingentem. Breuiter igitur virtus rationis Ariſto. eſt ſyllogiſmum talem eſſe inutilem, quia non concludit contingentem concluſionem, quia reperibiles ſunt termini in quibus ſyllogiſmus eſt concluſionis neceſſariæ, & negatiuæ. Quæ quia neceſſaria, non eſt contingens, quia vero negatiua, nõ eſt affirmatiua. Hæc Ariſtoteles. Sed occurres, propter quid Ari-

Dubitatio ſto. ad oſtendendum hanc coniugationem eſſe inutilem, non dedit terminos ĩ quibus omni, & in quibus nulli. Dici põt, quia cõtigere omni, & nulli nõ ſunt cõtraria, at ad contingens oportet per contrariũ inſtare, quare eſt neceſſariũ. Secundo occurres, propter quid nõ dedit terminos in quibus neceſſario oĩ, & nulli. Potuit enim dare, quia termini neceſſario omni ſunt album, animal, equus. Termini autem neceſſario nulli

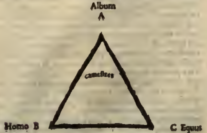
Solutio,

o, dubiũ,

Solutio, ſunt album, homo, equus. Dici poteſt, hoc feciſſe vtens breuitate. Sufficit. n. ſibi dare terminos neceſſario nulli, quia iſti ad oſtendendam combinationẽ eſſe inutilem ſufficiunt. Vel forte iſti non ſunt boni, quia minor repugnat maiori.

Simili ratione demonſtrabitur etiam, ſi econuerſo ſumatur negatiua. Inſuper etiã ſi ambe affirmatiuæ, aut ambe negatiuæ collocentur, per ipſos met terminos erit demonſtratio. Præterea ẽt quando alia uniuerſalis, alia particularis, aut ambe particulares uel indefinite, uel quouis modo alio propoſitiones libeat permutare, ſemper erit profecto per hos met terminos oſtenſio. Perſpicuum igitur eſt nullũ fore ſyllogiſmũ, ſi ambe propõnes de contingenti ſumãtur,

Hactenus ꝙ in Cæſare ex puris cõtingentibus nõ licet ſyllogizare. Nunc ꝙ nec in Cameſtres, probat per eoſdem terminos. Et hoc inquit ſimili ratione demonſtrabitur ẽt ſi econuerſo ſumatur negatiua, vt ſit in Cameſtres. Tertio oſtendit non poſſe fieri ſyllogiſmum per eoſdem terminos ex puris contingentibus, ſi ambe propoſitiones ſint affirmatiuæ, aut ſi ambe ſint negatiuæ, etiã dato ꝙ ſint ambe vniuerſales. Quarto per hos met terminos demonſtrat in Barocco vel feſtino, vbi vna eſt vniuerſalis alia particularis, nullum ex puris contingẽtibus fieri poſſe ſyllogiſmum. Quinto oſtendit ex puris contingentibus non poſſe fieri ſyllogiſmum, ſi ambe ſint particulares, nec ſi ambe ſint indefinite, nec quouis modo alio in qualitate vel quantitate propoſitiones collocentur, & ſemper per hos met terminos. Propterea epilogat nullum poſſe in hac figura fieri ſyllogiſmum, ſi ambe ſint de contingenti. Hæc Ariſto. Sed dices cur non probauit Ariſto. nõ poſſe fieri ſyllogiſmum in Cameſtres, vel feſtino, vel Barocco ex puris contingẽtibus, quia nõ poſſunt perfici conuerſione, vel deductione ad impoſſibile. Vt probauit de Cæſare. Dici poteſt quia hoc intelligitur per id quod dixit de primo. Amplius hæc probatio per terminos ſufficit ad deſtruendum. Debes ſcire ꝙ ſyllogiſmus bonus, & vtilis eſſe poteſt dupliciter. Aut per ſe, & gratia formæ. Aut per accidens, & gratia materiæ, Syllogiſmus vtilis per ſe, & gratia formæ his eſt, qui eſt bonus, & quilibet ſibi conſimilis in forma eſt bonus ad eandem concluſionẽ ſyllogizandam. Et hoc eſt dicere, quando non dantur termini omni, & nulli ineſſendi. Syllogiſmus bonus ſiue vtilis per accidens eſt quando non quilibet ſibi conſimilis in forma eſt vtilis, quod eſt dicere quando dantur termini omni & nulli ineſſendi. Ariſto. igitur probauit ex puris contingentibus nullũ vtilem poſſe confici ſyllogiſmum per ſe ad concludendã concluſionem contingentem, quia non quilibet ſibi conſimilis in forma concludit concluſionem contingentem, quia reperibiles ſunt termini, in quibus per ſimilem formam concluditur concluſio non contingens, ſed neceſſaria. Cũ quo tamen ſtat ſyllogiſmũ, ex puris cõtingentibus eſſe per accidens, & gratia materiæ propter terminos aliquando vtilem. Hæc Ariſto.

Cõm. 171.

Dubitatio

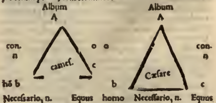
Solutio,

Syllogiſmus per ſe

Syllogiſmus per accidens,

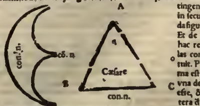
Mixtio contingentis, & ipſius ineſſe in ſecunda figura.

Atqui ſi altera propoſitionum ineſſe, altera contingere ſignificauerit, ſi affirmatiua ineſſe ſignificauerit, negatiua uero contingere, nullatenus erit ſyllogiſmus ſiue uniuerſaliter, ſiue particulariter termini ſumantur. Eruńque oſtenſio etiam per eoſdem terminos.

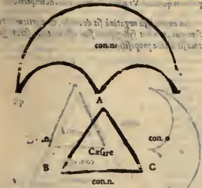
In præſenti capite Ariſtoteles proponit in titulo illius quonammodo liceat ſyllogizari ex vna de ineſſe, & altera de contingenti, in ſecunda figura. Et de re hac regulas conſtituit. Prima eſt ex vna de ineſſe, & altera dẽ cõtingẽti, ſi illa de ineſſe fuerit affirmatiua, nõ licet ſyllogizare ĩ ſcda figura, nec in modis vlibus, nec in modis particularibus. Probat

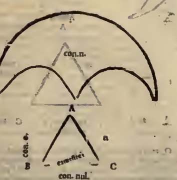
Cõm. 172.

Probat hanc regulã per terminos illos met, quos ſumpſit in præcedentibus regulis, vpote qui ſunt album, homo, equus, per hos enim termi nos, non contingens, ſed neceſſaria ſyllogizaretur concluſio, vt fuit dictum. Poteſt etiam probari regula per rationem, quia tales ſyllogiſmi nec deductione, nec conuerſione perfici poſſent per ſyllogiſmos primæ. Conuerſionem quidem non quia negatiua de cõtingenti nõ conuertitur. Deductione vero minime, quia ſi ſumat maior pro maiore, & contrarium ſecundum dictum ipſius concluſionis pro minore, quod ſequitur, nõ eſt repugnans minori. Et quæ dicit Ariſto. clara ſunt omnibus.

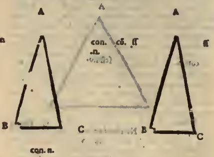
Quando uero negatiua ineſſe ſignificat, affirmatiua uero contingere, ſyllogiſmus erit. Sumatur nanque ipſum a, quidem nulli b, ineſſe. Ipſi autẽ c, omni continegre. Si igitur negatiua conuertatur ipſum b, nulli a, ineſt. Ipſum autem a, omni c, contingit. Conficitur igitur ſyllogiſmus per primam figuram concludens ipſum b, nulli c, contingere. Simili ratione etiam ſi ad ipſum c, negatiua ponatur.

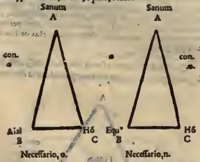
Cõm.193. Secunda regula ſi illa de ineſſe ſit negatiua, & illa de contingenti ſit affirmatiua, erit ſyllogiſmus vtilis ad concluſionẽ de contingenti. Probat autẽ hanc per conuerſionẽ. Nam in Cæſare conuerſa maiore redditur prima figura. In Cameſtres autem, conuerſa maiore, & propoſitionibus tranſpoſitis, ſequitur conuerſio concluſionis in prima figura, vt per exempla patet. Inquit quando vero negatiua ineſſe ſignificat, affirmatiua vero contingere. Syllogiſmus erit, modo ſeruetur debita quantitas. Et primo ponit exẽplum in Cæſare, & quod dicit patet. Deinde dicit ſimili rõne ẽt ſi ad ipſum c, ponat negatiua, vt Cameſtres. Reducetur.n. ad primã per conuerſionem minoris, & propoſitionum tranſpoſitionem, vt dictum eſt.

At ſi ambe quidẽ negatiuæ fuerint, ſignificetq; altera ipſarũ nõ ineſſe, altera cõtingere nõ ineſſe, per ea quidem, quæ ſumuntur nihil euenit neceſſariũ. Sed ſi ſecundũ ipſum contingens propoſitio cõuertatur. Syllogiſmus conficietur concludens ipſum b, nulli c, contingere ineſſe, veluti diximus pauloante, erit enim rurſus prima figura.

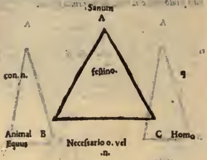
Tertia regula eſt ſi ambe propoſitiones negatiuæ fuerint, & vna illarũ ſignificet nõ ineſſe, altera contingere non ineſſe, per hæc nihil ſequitur euidens. Sed ſi cõuertatur contingens propoſitio ſecundũ contingens ſiue ad oppoſitã qualitatem. Syllogiſmus cõficitur euidens, & concludens ipſum b, nulli c, contingere ineſſe veluti diximus pauloante. Nam facta reductione ſtatim fiet. Secunda per cõuerſionẽ in terminis propoſitionis dẽ ineſſe, & reſtabit prima figura. Debes ſcire q́ ſyllogiſmus ex ambabus negatiuis, quando altera illarũ ſit de ineſſe in ſecunda figura cõcludens eſt imperfectus dupliciter, quia eget duplici cõuerſione, vna qua reducetur ad aliquẽ ſyllogiſmum ſecundæ figuræ. Et alia qua reducetur ad ſyllogiſmos primæ, verbi cauſa. Iſte ſyllogiſmus nullum b, eſt a, contingit nullũ c, eſſe a. Igitur cõtingit nullũ c, eſſe b, eget prima conuerſione, qua cõuertitur minor ad oppoſitã qualitatẽ, vt ſit in aliquo modo ſecundæ videlicet in Cæſare. Hoc autem facto eget ſecunda conuerſione maioris in terminis, vt reducatur ad ſyllogiſmos primæ. Igitur eſt dupliciter imperfectus. Cõm.194

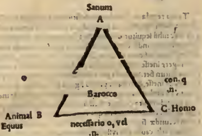
Sed ſi ambe affirmatiuæ ſumantur, nõ erit ſyllogiſmus. Termini quidem eſſendi ſanum, animal homo. Non eſſendi autem, ſumantur ſanum, equus, homo.

Hactenus de vtilibus, & de inutilibus ponit quartam regulam, quòd ſi ambe fuerint affirmatiuæ, etiam dato quòd altera ſit de ineſſe, & altera contingens, nihil ſyllogizatur. Hanc probat, quia ſunt reperibiles termini in quibus neceſſario omni ineſſe, & neceſſario nulli ineſſe cõcluditur, ſeruata videlicet cõſimili forma arguẽdi. Et ponit illos, vt patet i textu. Põt ẽt probari hæc regula vt aliæ ſunt probatæ, quia nec cõuerſione, nec deductione põt perfici ſyllõ hmõi. Hæc de vniuerſalibus vtilibus, & inutilibus, perfectis, & imperfectis. Cõm.195

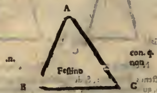
Simili etiã modo ſe ſe habet in particularibus ſyllogiſmis. Nam quando affirmatiua quidem de ineſſe ſiue uniuerſaliter, ſiue particulariter ſumpta ſit, nullus erit ſyllogiſmus, quod quidem ſimiliter, atque per eoſdem terminos uelut antea demonſtrabitur.

Côm. 176 Hactenus de vniuerſalibus. Nunc de particularibus, & primo ponit regulam inutilium, quæ eſt hæc. Hæc in mixtione contingentis, & ineſse in ſecunda figura, & in Feſtino, & Barocco, ſi affirmatiua eſt ea propoſitio quæ eſt de ineſse, nullus eſt ſyllogiſmus ad probandum concluſionem de contingenti. Probat hoc per eoſdem terminos, & poteſt probari, quia nec conuerſione, nec deductione perfici poſſunt. Inquit, ſimili etiam modo ſe ſe habet in particularibus ſyllogiſmis, & explicat quomodo, & inquit, nam quando affirmatiua quidē de ineſſe ſumpta ſit, ſiue ſumatur uniuerſaliter, vt Barocco, ſiue particulariter, vt in Feſtino, nullus erit ſyllogiſmus, cuius cauſam addit dicens. Quod quidē ſimiliter, atque per eoſdem terminos velut antea eſt demonſtratio. Hæc de inutilibus ſyllogiſmis.

Quando autē negatiua fuerit ſumpta de ineſſe, erit ſyllogiſmus, quemadmodum per cõuerſionem antea diximus.

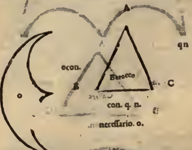
Côm. 177. Secunda regula eſt q̃ q̃n propoſitio de ineſse eſt negatiua, erit ſyllogiſmus, quēadmodū per conuerſionē antea diximus. Quo vero ad verba attinet. Debes ſcire q̃ dixit q̃n autē negatiua, & nō q̃n negatiuæ, quia vult regulam eſſe ſolum veram de Feſtino, quia vbi in Barocco minor eſſet de ineſſe, & negatiua, non eſſet per conuerſionem reducibilis.

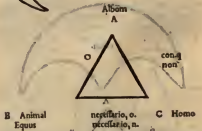
Præterea ſi ambo internalla negatiua ſumantur, atque uniuerſale de nõn ineſſe. Ex his propoſitionibus quidem nō eſt ſyllogiſmus. Sed ſi continges conuertatur, uelut antea diximus, erit ſyllogiſmus.

Nunc de imperfectis ponit regulam, q̃ ſi ambo internalla ſiue propoſitiones ſumantur negatiuæ, ſi internallū vniuerſale fuerit negatiuū de ineſſe. Ex his propoſitionibus nō eſt ſyllogiſmus, quia ex puris negatiuis nihil ſequitur, ſed perficitur per conuerſionē particularis propoſitionis cōtingentis ad oppoſitam qualitatē. Vt antea diximus. Hæc de imperfectis. Côm. 178.

Sin autem ipſa negatiua ſit de ineſſe, & particulariter ſumatur, non erit ſyllogiſmus ſiue affirmatiua, ſiue negatiua ſit altera propoſitionum.

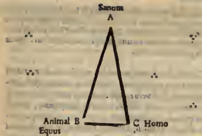

Quarta regula eſt quòd ex particulari negatiua de ineſse, & vniuerſali ſiue negatiua, ſiue affirmatiua de contingenti nō eſt ſyllogiſmus ad concluſionem de contingēnti, Probari poteſt quia nec conuerſione, nec deductione reduci poteſt. Cōuerſione quidem non, quia particularis negatiua non conuertitur. Deductione vero minime quia ex maiore pro maiore, & contradictorio concluſionis pro minore, aut nihil ſequitur in prima figura. Aut non ſeqoitur aliquid repognãs minori vt patet in exemplo. Eadem res demonſtrari poteſt per terminos, nam termini neceſſario eſſendi ſumantur album, animal, homo, neceſſario vero non eſſendi ſumantur, album, equus homo. Côm 179.

Nec cum ambe indefinite aut particulares ſumantur ſiue affirmatiuæ, ſiue negatiua erit ſyllogiſmus. Nam demonſtratio erit eadem atque per eoſdem terminos.

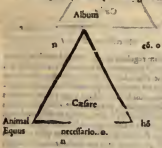
Sanum

Cōmētum. Vltima regula ex vna de ineſſe & altera de contingẽti cum ambæ ſint indefinitæ aut particulares non erit ſyllogiſmus, ſiue ambæ ſint affirmatiuæ, ſiue ambæ negatiuæ, probat regulam per terminos neceſſario omni ineſſendi, & neceſſario nulli ineſſendi. Hæc Ariſt. de mixtione contingentis & ineſſe in ſecunda figura. Animaduertte regulam vniuerſalem, quam Auer. non ſemel dedit, q̃ ea propoſitio in hac mixtione debet eſſe de ineſſe, per quam hæc figura a prima deſcendit, & quia deſcendit per vniuerſalem negatiuam. Igitur hæc debet eſſe de ineſſe ad hoc vt per conuerſionem redeat ad primam figuram, & ad eum modum illius e quo deſcendebat. Igitur regula vniuerſalis erit, quoties negatiua & vniuerſalis fuerit de ineſſe, ſemper combinatio eſt vtilis per ſe. Nam ſemper conuerſione poteſt redire in primam figuram, & eum in modum e quo deſcendebat.

Regula Auer.

Quæſtio contra Ariſt.

Sed maxima ab expoſitorib⁹ græcis, & latinis mouetur contra Ariſt. Quæſtio, q̃a in Cæſare ex maiore de ineſſe & negatiua, & minore contingente non videtur bona combinatio, quia dãtur termini neceſſario eſſendi, & termini neceſſario non eſſendi. Termini neceſſario eſſendi album, animal, homo. Sequitur enim de ineſſe nullum eſt album. Contingit omnem hominem eſſe album. Et tamen de neceſsitate omnis homo eſt animal. Termini vero neceſſario non eſſendi album, equus, homo. Quia de ineſſe nullus equus eſt albus. Cõtingit omnem hominẽ eſſe album. Et tamen neceſſario, nullus homo eſt equus. Hæc.n.eſt difficilis quæſtio.

Solutio latinorum. Reſpondent latini q̃ regula eget duabus limitationibus, vt q̃ propoſitio de ineſſe ſit non de ineſſe vt nunc, & q̃ concluſio ſit de contingenti pro poſsibili & non pro contingenti propriæ.

Q̃ſ Auer. Videtur autem Auer. huic fauere, qui ait ex maiore abſoluta negatiua, & minore contingente ſequi ſyllogiſmum. Patet autem propoſitionem abſolutam ab Auer. eſſe dictam de ineſſe ſimpliciter. Inuentam autem de ineſſe vt nunc. Modo ipſe dicit ex vna abſoluta, negatiua, & altera contingente, & non ex vna inuenta, & altera contingente.

Cōparatio. Sed hæc expoſitio non eſt peripatetica, quia Ariſt. dando inſtantiam debuit ſeruare conſimilem formã at dum inutiles coniugationes oſtendit ſumpſit propoſitionem de ineſſe non ſimpliciter, ſed vt nunc. Igitur & in vtilibus eodem modo voluit intelligere. Amplius hæc figura deſcendit a prima, ſed in prima propoſitio de ineſſe ſumpta eſt pro ea quæ eſt de ineſſe vt nunc. Et quandoq; pro propoſitione de ineſſe ſimpliciter, modo ſuperius expoſito. Vt patet per Alex. Auer. & Philoponũ.

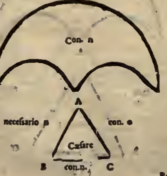
Solutio propria. Igitur eodem modo hic ſumenda eſt. Propterea dici poteſt concluſionem ſequi ſi præmiſſe ponantur, & ita ſequitur ex conditione, non autem ſimpliciter. Differt.n. ſyllogiſmus a demonſtratione. Concluſio.n. demonſtrationis ſimpliciter ſequitur, quia præmiſſe ſunt ſimpliciter neceſſariæ. At concluſio ſyllogiſmi ſequitur quibuſdam poſitis, ideſt ſi quædam ponãtur, & per conſequens ſequitur ex conditione illa, qua præmiſsæ intelliguntur. Et ſic concluſio primi debet eſſe q̃ cõtingat nullum hominem eſſe animal, in eo quod album. Nam licet neceſſario omnis homo ſit animal, contingit nullum hominem eſſe animal album. Hoc.n. intellige in præmiſsis, quia ſi nullũ animal eſt album, & contingit omnem hominem eſſe album. contingit nullum hominẽ eſſe animal vt album eſt. Eodem modo ſecunda eſt intelligenda. Contingit.n. nullum hominem eſſe equum vt non album. Quia licet neceſſario nullus homo ſit equus, & tamen vt propoſitiones ſumuntur, videlicet ſi nullus equus eſt albus, & contingit omnem equum eſſe album. Contingit nullum hominem eſſe equum vt non album eſt. Nec aliquid aſſumitur in concluſione, quod non intelligebatur in propoſitionibus, nam propoſitiones erant hypotheticæ illatiuæ, hoc eſt ſi ſumantur, & hoc explicat conditio addita concluſioni, vt dixit Ioannes grammaticus ſuperius. Et per conſequens concluſio cum ſequatur conditionẽ maioris, ideo ſi maior eſt de ineſſe vt nunc, concluſio debet eſſe de contingenti vt nunc hoc eſt propriæ. Si de ineſſe ſimpliciter, concluſio debet eſſe de poſsibili ſimpliciter. Hoc eſt quod ſequitur cõmuniter ad ineſſe, & ad neceſſe eſſe. Et ita Ariſt. accepit propoſitionẽ de ineſſe, nec determinauit de hac, nec de illa. Quia communiter vult eſſe intelligendam. Hæc ſolutio poteſt patere per ea quæ dixi in mixtione neceſſarij & ineſſe in prima figura, quæ videas, quia ſunt maximè cõuenientia hijs, quæ modo diximus. Animaduerte tamẽ q̃ his non obſtantibus, cõcluſio fortaſsis eſt de contingenti cõmuniter, quia reductione facta ad primã figuram. Concluſio erit cõtingens cõmuniter.

Mixtio neceſſarij & contingentis in ſecunda figura.

Atqui ſi altera propoſitionum de neceſſitate ineſſe, altera contingere ſignificauerit, cum negatiua quidem ſit neceßaria, erit ſyllogiſmus, non modo concludens contingere non ineſſe, ſed etiam non ineße. Sin autem affirmatiua ſit neceſſaria. Syllogiſmus non erit.

Hactenus de mixtione contingentis & ipſius ineſſe. Nunc de mixtione contingentis & neceſſarij vult loqui in eadem figura. Et primo proponit duas generales regulas in hac figura. Secundo multiplicat illas per omnes modos. De primo ponit hanc regulam in ſecunda figura ex vna de neceſſario & altera de contingenti. Si illa de neceſſario eſt negatiua, licet ſyllogizare duplicem concluſionem videlicet de contingenti negatiuam, & de ineſſe negatiuam. Secunda regula ſi affirmatiua in tali mixtione ſit neceſſaria, non ſequitur concluſio contingens. Hæ ſunt regulæ generales. Cōmētũ.

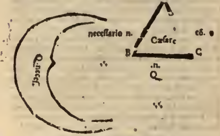
Sumatur ipſum a, nulli b, quidem ineſſe de neceſſitate, atq; ipſi c, omni contingat. Negatiua igitur ſi conuertetur, ipſum b, nulli a, quidem inerit neceßario, at ipſum a, omni c, contingebat, fiet profecto ſyllogiſmus rurſus per figuram primam. Concludens ipſum b, de contingenti nulli c, ineße.

Poſitis

Cōm. 182. Poſitis regulis generalibus. Nunc multiplicat illas per modos ſecundæ figuræ. Et circa hoc ſeruat ordinem conſuetum. Primo de vniuerſalibus, deinde de particularibus. Eſt igitur prima regula ex maiore vniuerſali negatiua de neceſſario, & minore vniuerſali affirmatiua de contingenti cōcluditur concluſio de contingenti, & etiam concluſio de ineſſe negatiua. Et probat primo q; concludat concluſionem negatiuam de contingenti, per hoc quia conuerſa maiore in terminis ſyllogiſmus remanet in prima figura. Hæc de primo.

Simul inſuper patet ipſum b, nulli c, ineſſe. Nam ſumatur alicui ineſſe. Igitur ſi ipſum a, nulli b, contingit ineſſe, & ipſum b, alicui c, ineſt, ipſum a, alicui c, nō continget ineſſe, at ſumebatur omni contingere.

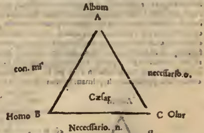
Cōm. 183. Secundo nunc probat q; ad dictam mixtionem ſequitur etiam concluſio negatiua de ineſſe. Et vtitur ratione conſueta, videlicet quia ex contradictorio concluſionis pro minore, & maiore pro maiore, ſequitur contradictorium minoris. Inquit, nulli inſuper per hanc commixtionem patet ipſum b, nulli c, ineſſe, & ſic non modo ſequitur concluſio negatiua de contingenti, ſed de ineſſe. Et probat, quia ſi non ſequitur illa videlicet de ineſſe nullum c, eſt b, ſumatur alicui c, ipſum b, ineſſe. Hoc eſt ſumatur contradictorium huius videlicet quoddā c, eſt b. Igitur ſi ipſum a, nulli b, contingit ineſſe. Id eſt igitur ſi de neceſſitate nullum b, eſt a, (accepit. n. contingere pro neceſſario, vt vtetur verbo amplo.) Et ipſum b, alicui c, ineſt, quod erat contradictorium concluſionis. Ipſum a, alicui c, non contingit ineſſe. Id eſt ipſum a, alicui c, neceſſario inerit, quod eſt contradictorium minoris, quia ſumebatur ipſum a, omni c, contingere. Et ſic regula bona. Et ita non tantum concluſio negatiua de contingenti, ſed etiam de ineſſe ſequitur.

Simili etiam modo demonſtrabitur ſi ad ipſum c, negatiua conſtituatur.

Secundus modus eſt in Cameſtres, & hoc dicit ſimili modo etiam demonſtrabitur ſi ad ipſum c, quod eſt minor extremitas conſtituatur negatiua. Demonſtrabitur dico eodem modo, quia concluſio de contingenti per conuerſionem. Illa de ineſſe per deductionem. Cōm. 184.

Rurſus ſit affirmatiua quidem neceſſaria, altera autem negatiua atq; contingens. Et ipſum a, quidem ipſi b, contingat nulli. Ipſi vero c, inſit neceſſario omni. Sic igitur ſi ſeſe habent termini, nullus conficitur ſyllogiſmus. Poteſt enim ipſum b, neceſſario nulli c, ineſſe. Sit. n. ipſum a, quidem album. Ipſum b, ſit homo. Ipſum c, ſit olor. Patet album olori quidem neceſſario ineſſe omni. Homini vero contingere nulli. Et hominē nulli olori neceſſario ineſſe. Quod igitur hic ſyllogiſmus non ſit rei contingentis, patet quia neceſſarium non eſt contingens.

Nunc ſecundam regulam generalem de inutilibus multiplicat, & exponit per terminos. Erit enim ſecunda regula q; ſi affirmatiua ſit neceſſaria, non ſequitur contingens, ratio huius eſt manifeſta quia nō poteſt reduci conuerſione, attamen probat per terminos, quia in ſimili forma cum propoſitionibus ſtat vna neceſſaria negatiua, quæ quia eſt neceſſaria, nō eſt contingens vt nunc loquimur. Inquit, rurſus ſit affirmatiua quidem neceſſaria, altera autem negatiua & contingens. Cuius ponit exemplum & inquit & ipſum a, quidem ipſi b, quidem contingat nulli. Ipſi vero c, inſit neceſſario omni, dicit ſic igitur ſi ſe habent termini vt in Cæſare, nullus conficitur ſyllogiſmus, probat quia in ſimili forma ſtat cum præmiſſis concluſio neceſſaria. Igitur non eſt bona. Omnis enim ſyllogiſmus per ſe tenet in omni materia. Inquit poteſt n. ipſum b, neceſſario nulli c, ineſſe, & ſumit terminos. D, ſit. n. ipſum a quidem album. Ipſum b, ſit homo. Ipſum c, ſit olor. Tunc hic ſumptis, patet album. Olori, quidem ineſſe omni. Quia omnis olor eſt albus neceſſario. Homini vero cōtingit nulli, quia contingit nullum hominem eſſe album. Vbi patet hominem nulli olori neceſſario ineſſe. Inquit q; igitur hic ſyllogiſmus non ſit rei contingentis, patet quia concluſio eſt neceſſaria, & neceſſarium non eſt contingens, vt modo loquimur. Igitur hæc forma non tenet in omni materia, & ſic non per ſe eſt vtilis. Sed occurres quare Ariſto. non accepit terminos neceſſario eſſendi, & neceſſario non eſſendi. Nam potuiſſet ſumere, veluti eſſendi album, animal, olor. Non eſſendi vero illi, quos ſumpſit videlicet album, homo, olor. Dici poteſt Ariſt. illos non ſumpſiſſe ob breuitatem, & quia potuit ſine illis idem facere. Aut forte non ſunt dabiles termini, quia ſi neceſſario omnis olor eſt albus, non contingit nullum animal album eſſe. Cōm. 185. Dubiū. Dubiū.

Atqui nec rei neceſſariæ. Neceſſarium nanque aut ex vtriſq;, aut ex negatiua neceſſaria euenit.

Dices forſitan, q; illis poſitis non contingens, ſed neceſſaria concluſio ſequitur. Obijcit huic, & vult q; licet cum dictis propoſitionibus ſtet vt vna neceſſaria negatiua, nō tamen illa ſequitur ſyllogiſticæ, & huius cauſam affert, quia concluſio neceſſaria non ſequitur, niſi aut ex vtriſq; aut ex negatiua neceſſaria, vt fuit in præcedentibus declaratum. Quare cum Cōm. 186.

nec

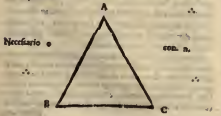
nec vtreq;, nec negatiua ſit neceſſaria, nec concluſio ſequi poteſt ſyllogiſticæ neceſſario.

Inſuper etiam fieri poteſt vt his ſumptis, ipſum b, ipſi c, inſit c. Prohibet. n. nihil ipſum c, ſub b, eſſe atq; ipſum a, nulli b, quidem contingere. Ipſi vero c, neceſſario ineſſe. Veluti ſi c, quidem ſit vigilia, b, autem animal, atque ipſum a, motus. Nam vigilanti quidem neceſſario. Motus ineſt, atq; animali contingit nulli, & omni vigilans eſt animal, Patet igitur nec ſyllogiſmum eſſe eius quod eſt non ineſſe, ſi terminis quidem ſic ſe habentibus, neceſſe eſt ineſſe. Amplius nec oppoſitarum affirmationum ſyllogiſmus eſt. Quare nullus penitus ſyllogiſmus erit.

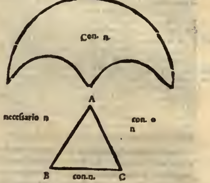
Cōm. 187 Nunc probat q ex affirmatioa neceſſaria, nec ſequitur concluſio de ineſſe negatiua, & probat per hoc quia poſſunt dari termini, in quibus concluſio eſt neceſſaria affirmatiua, vtpote motus, animal, vigilans. Nam motus nulli animali contingit ineſſe & omni vigilanti neceſſario ineſt. Et tamen neceſſario omne vigilans eſt animal. Et ſic cum tali forma ſtat ſequi vnā neceſſariam affirmatiuam. Igitur non per ſe ſequitur vna de ineſſe negatiua. Inquit, inſuper etiā fieri poteſt vt his ſumptis, ipſum b, ipſi c, inſit & neceſſario. Igitur nec concluſio de non ineſſe ſequitur. Et probat dicens prohibet. n. nihil ipſum c, ſub b, eſſe & neceſſario, & ipſum a, nulli b, contingere. Ipſi vero c, neceſſario ineſſe. Et ſic ſtat medium comparari ad maiorem extremitatem contingenter. Ad minorem vero neceſſario, & tamen maior cōparatur minori neceſſario veluti ſi c, quidē ſit vigilia ſiue vigilans b, autem ſit animal, atq; ipſum a motus. Nam vigilanti quidem neceſſario motus ineſſe, ſaltem ſenſitiuus, atq; animali contingit nulli motus ineſſe. Et tamen de ineſſe & de neceſſario ineſſe, omne vigilans eſt animal. Et tūc concludit dicens patet igitur nec ſyllogiſmum eſſe eius quod eſt non ineſſe, ſi terminis quidem ſic ſe habentibus, neceſſe eſt ineſſe. Ita nec in tali diſpoſitione ſequitur contingens non ineſſe. Nec neceſſario non ineſſe, nec non ineſſe. Et addit q nec oppoſitarum affirmationum, hoc eſt earum, quæ illis opponūtur poteſt eſſe ſyllogiſmus. Patet autem q oppoſitarum affirmationum non erit, quia ſi oppoſitarum affirmationum, tūc cum ſint dati termini neceſſario nulli eſſendi, etiam dabuntur termini omni eſſendi. Et ſic erunt termini de omni & de nullo neceſſario eſſendi. Et ita ad vnam formam ſyllogiſmi ſequentur duæ oppoſitæ concluſiones, Sed de his poſtea.

Simili etiam modo oſtendetur ſi ipſa affirmatiua conuerſo ponatur.

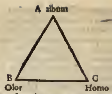
Secunda regula inutilis eſt in Cameſtres, nam maior ſit neceſſaria, et minor contingens nihil pœnitus ſequitor, non contingens, quia cum talibus propoſitionibus ſtat vna neceſſaria negatiua. Non de neceſſario, quia nulla fuit neceſſaria. Non de ineſſe negatiua quia ſtat, neceſſaria affirmatiua per illos terminos motum, animal, vigilans, nec oppoſitarum dictionum videlicet affirmatiuæ & negatiuæ in ſimul de contingenti. Igitur pœnitus nihil ſequitur. Sed occurres contra illos terminos. Quia non videtur poſſibile vt aliquod poſſit contingenter ineſſe ſuperiori, & neceſſario inferiori. Quia omne quod ineſt ſuperiori, eodē modo ineſt inferiori. Et ſic ſi motus contingenter animali ineſt, non videtur poſſe ineſſe, neceſſario vigilanti, cui animal neceſſario ineſt. Dici poteſt hoc poſſe fieri quando medium non eſt eſſentiale quid, nec per ſe competens, nec conuerſim. Quando enim eſt accidentale poteſt ſuperiori comparari contingenter per vnam rationem, & inferiori neceſſario, licet non per ſe. Cōm: 188 Dubiū. Solutio.

Atqui ſi conformes ſint propoſitiones, & negatiuæ quidem ambæ ſemper fit ſyllogiſmus, ſi propoſitio contingens conuertatur ſecundum contingens, vt prius diximus. Sumatur nanq; ipſum a, quidem de neceſſitate nulli b, ineſſe. Ipſi vero c, de contingenti nulli ineſſe. Si igitur conuertantur propoſitiones ipſum b, neceſſario nulli a, inerit, & a, ipſum omni c, continget. Fit igitur prima figura. Similiter etiam ſi ad c, negatiua conſtituatur.

Cōm. 189 Nunc docet regulas, quādo ambæ propoſitiones ſunt conformes videlicet vel ambæ negatiuæ, vel ambæ affirmatiuæ. Et primo quando ambæ negatiuæ, & dicit q ex ambabus negatiuis modo vna ſit neceſſaria, ſemper ſequitur cōcluſio contingens negatiua, quia conuerſa minore ad oppoſitam qualitatem, & maiore in terminis redditur prima figura. Amplius addit ſecundam regulam, q ſi ambæ ſint negatiuæ, & neceſſaria ponatur ad minorem, etiam valet per illas duas met conuerſiones. Quæ dicit clara ſunt. Prima regula. 2. regula.

Sin autem affirmatiuæ ſumantur. Similiter non erit ſyllogiſmus, quia nec concluſionis de non ineſſe, nec de neceſſario non ineſſe. Quippe cum nullam propoſitionem negatiuam aut de ineſſe, aut de neceſſario ineſſe ſumptam eſſe in ſyllogiſmo pateat. Inſuper etiam nec eſſe poteſt concluſionis de contingenti non ineſſe. Nam hoc pacto ſi termini ſeſe habuerint, ipſum b, ipſi c, neceſſario non inerit. Veluti ſi ipſum a, ponatur. Album ipſum b, olor. Ipſum vero c, homo. Præterea nec eſſe poteſt oppoſitarum affirmationum. Cum ſit oſtenſum ipſum b, neceſſario non ineſſe ipſi c. Nullatenus igitur hoc pacto ſyllogiſmus conficietur.

Cōm.190. Hactenus de conformibus in negatione. Nonc de conformibus in affirmatione, de quibus talem ponit regulam, q; ſi ambæ propoſitiones ſint affirmatiuæ, nollus conficitur ſyllogiſmus. Non quidē ad concluſionem negatiuam de ineſſe vel de neceſſario, quia nulla eſt in ſyllogiſmo ſumpta negatiua, nec de ineſſe, nec de neceſſario. Igitur non poteſt ſequi negatiua. Ex puris.n.affirmatiuis nunquam ſequitur negatiua per regulam generalem. Nec autem concluſio de contingenti non ineſſe ſequi poteſt, quia dabiles ſunt termini neceſſario non eſſendi, vt album. Olor. Hō. In quibus ſeruata ſimili forma ſequitor neceſſario nullus homo eſt olor. Et ſiç non poteſt eſſe contingens de non ineſſe, cum neceſſarium non ineſſe, nō ſit contingens non ineſſe. Dices forte q; ex illis affirmatiuis ſequuntur oppoſitæ affirmatiuæ, videlicet concluſio de ineſſe, vel de neceſſario ineſſe, vel de contingenti ineſſe. Contra obijcit, quia ſi tales affirmatiuæ ſequuntur, erunt dabiles termini omni neceſſario eſſendi, & omni eſſendi, & omni contingenter eſſendi, ſed etiam dabantur termini neceſſario non eſsendi veluti fuerunt Album. Olor. Homo. Igitur ſi ſequentur affirmationes oppoſitæ ad illas negationes, ſimul erunt termini eſsendi & non eſſendi. Et per conſequens regula nulla. Et hoc dicit.

Præterea talis ſyllogiſmus ex vtriſq; affirmationibus contingentibus nec etiam poteſt oppoſitarum affirmationum ad dictis negationes, cum ſit oſtenſum ipſum b, neceſſario ineſse ipſi c, & ſic erunt termini omni & nulli neceſsario eſsendi. Aut breuiter ſi tales affirmatiuæ ſequerentur, cum dictum eſt ſequi negatiuam, tunc ad vnā formam ſyllogiſmi ſequerentur oppoſitæ, ſic igitur nullus eſt hoc pacto ſyllogiſmus. Quo vero ad verba græca attinet debes ſcire q; verbum illud oppoſitarum affirmationum. Legitur græce τῶν ἀντικειμένων φάσεων ἢ ἀποφάσεων. Ad verbū vero latinæ eſt oppoſitarū affirmationū vel enunciationum. Ego autē vſus ſum in translationibus vno verbo, quia idem eſt. Nam apophaſis etiam pro ſententia vel enunciatione quandoq; legitur. In alijs vero græcis codicibus verbum Apophaſeon non legi. Hæc de verbis.

Conſideratio verborum.

Simili etiam modo ſe habebit in particularibus ſyllogiſmis. Nam cum negatiua fuerit vniuerſalis, & neceſſaria, ſemper erit ſyllogiſmus & cōtingentis non ineſſe, & ipſius de non ineſse. Cuius quidem oſtenſio eſt per conuerſionem. Cum autem affirmatiua fuerit neceſsaria: nullatenus ſyllogiſmus erit. Quippe cum eodem modo demonſtrari poſſit: quo etiam in vniuerſalibus eſt oſtenſum & per eoſdem terminos. Inſuper etiam nec cum ambæ affirmatiuæ ſumantur. Et enim huius oſtenſio erit vt etiam antea diximus.

Cōm.191. Prima. Hactenus de vniuerſalibus. Nonc de particularibos, de quibus ſit prima regula. Cum negatiua propoſitio ſit vniuerſalis & neceſsaria vt in Feſtino ſemper erit ſyllogiſmos duplicis concluſionis videlicet contingentis non ineſse, & concluſionis de non ineſse. Cuius oſtenſio eſt conuerſione & deductione vt dictum eſt in vniuerſalibus. Et dixit notanter ſi negatiue eſt neceſsaria & vniuerſalis, quia ſi negatiua eſt neceſsaria & particularis vt in Barocco nihil ſequitur, quia nullo pacto perfici poteſt. Secunda. Secunda regula eſt cum affirmatiua ſit neceſsaria, ſiue vniuerſalis, ſiue particularis ſit, nollatenus ſyllogiſmus erit. Vt per terminos dictos in vniuerſalibos demonſtrari poteſt. Tertia. Tertia regula cum ambæ ſunt affirmatiue nihil ſequitur, vt per eoſdem met terminos oſtendi poſset. Hæc de particularibus vtilibus & inutilibus.

Cum autem ambæ negatiuæ ſunt, modo vniuerſalis ſit neceſſaria non ineſſe ſignificans, per eā quidem quæ ſumpta ſunt. Syllogiſmus non erit neceſſarius, ſed ſi propoſitio contingens conuertatur ſecundum contingens, Syllogiſmus erit vt etiam antea.

Cōm.192. De particularibus imperfectis talem ponit regulā, q; ſi ambæ propoſitiones ſunt negatiuæ, modo vniuerſalis ſit neceſſaria per aſsumpta nihil euenit neceſsario, ſed conuerſa particulari contingenti ad oppoſitam qualitatem, erit reductio ad ſecundam figuram, & poſtea conuerſa vniuerſali neceſsaria in terminis erit reductio in primam, & ita bonus ſyllogiſmus. Hæc fuerunt dicta in vniuerſalibus.

Sin autem ambæ aut indefinitæ aut particulares ſumantur non erit ſyllogiſmus. Cuius oſtenſio erit eadem, & per eoſdem terminos. Perſpicuum igitur eſt fieri ſemper ſyllogiſmum ſi negatiua ſumatur vniuerſalis & neceſſaria nō ſolum contingentis non ineſſe, ſed ipſius non ineſſe. Sed ſi affirmatiua ſumatur neceſſaria, nunquam. Inſuper etiam patet ſi termini eodem modo ſumantur: In mixtione contingentis & neceſsarij, & contingentis & ineſſe fieri & non fieri ſyllogiſmum etiam patet omnes ſyllogiſmos tales imperfectos eſſe, eoſq; perfici per dictas figuras.

Cōm.193. Regula inutilium eſt. Si ambæ aut indefinitæ, aut particulares ſumantor propoſitiones, hoc enim pacto nihil ſequitor vt per illoſmet terminos patet. Etiam & per rationem generalē. Demum epilogando tria concludit. Primum eſt q; ſi negatiua propoſitio ſumator vniuerſalis & neceſsaria ſemper conficitur ſyllogiſmus duplicis concluſionis videlicet contingentis de non ineſse, & de non ineſse. Et hoc generaliter verum eſt in vniuerſalibus & particularibus commixtionibus. Sed ſi affirmatiua ſit neceſsaria nunquam fieri poteſt ſyllogiſmus, nec in vniuerſalibus nec particularibus. Et ſic in Barocco nollo modo fieri poteſt vtilis ſyllogiſmus. Secundum eſt q; ſi termini eodem modo diſponātur in mixtione contingentis et ineſse, & in mixtione contingentis & neceſsarij, tot erunt vtiles & inutiles cōbinationes in vna, quot in alia, præter hoc q; in mixtione contingentis & neceſſarij ſequitur duplex concluſio vt dictom eſt. Tertium eſt omnes tales ſyllogiſmos ſiue in prima ſiue in ſecunda mixtione, ſiue in puris contingentibus eſse imperfectos, eoſq; perfici reductione ad primam vel conuerſione, vel deductione vt viſum eſt. Sunt tamen nonnulli qui ſunt imperfecti in ſua figura & ſimpliciter vt illi qui egent conuerſione ad oppoſitam qualitatem, & in terminis. Quo vero ad verba græca attinet, verba illa in mixtione contingentis & neceſsarij & contingentis & ineſse, græce non ſic leguntur, ſed hoc pacto ἐν τοῖς ἀναγκαίοις καὶ τοῖς ὑπάρχουσι: hoc eſt in neceſsarijs & in ipſis de ineſse. Sed ſumpſit neceſsarium pro mixtione contingentis & neceſsarij, & ipſum ineſse pro mixtione contingentis & ineſse, & propterea trāſtuli clarius. Hæc Ariſt. de hac mixtione. Multæ dubitationes fieri poſsunt hic vt Iuniores tangunt, quæ debent tangi in quæſtionibus, quas ædemus. Hæc enim ſatis ſunt quo ad textum.

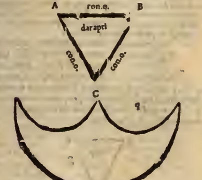
De ſyllogiſmis ex ambabus contingentibus in tertia figura.

In poſtrema vero figura & ſi ambæ ſint contingentes, & ſi altera duntaxat. Syllogiſmus erit. Nam & cum ambæ contingere ſignificant, & cum altera contingere, altera ineſſe ſignificauerit, etiam concluſio erit contingens. Cū autē altera ſumatur neceſſaria, ſi hæc ſit affirmatiua, nec neceſſaria, nec de ineſſe erit concluſio. Sin autem illa neceſſaria ſit negatiua de ineſſe erit ſyllogiſmus, velut antea etiam diximus, Eſt autem contingens ſimiliter ſumendum etiam in his, quod in concluſionibus.

Cōm.194. Quia vult tractare generationem ſyllogiſmorum in tertia figura ex puris contingentibus, & ex altera de contingenti & altera de ineſse, & ex altera de neceſſario, & altera de contingenti. Ideo ponit tres regulas generales, deſeruientes his tribus. Prima eſt ex ambabus contingentibus in tertia figura concluſio erit contingens. Hæc pro prima generatione ſyllogiſmorum.

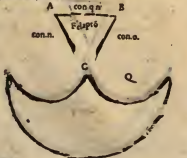
giſmorum. Secunda ex vna de contigenti & altera de ineſſe etiam in tertia figura, vt ſupra cõcluſio erit contingens. Hæc pro generatione ſyllogiſmorum ſecunda. Tertia ex altera de neceſſario, & altera de contingenti etiam in tertia figura, non ſequitur vna concluſio, ſed cum propoſitio neceſſaria eſt affirmatiua, concluſio nec erit neceſſaria, nec de ineſſe, ſed contingens. Cum propoſitio neceſſaria erit negatiua, concluſio erit de ineſſe. Hæc pro tertia ſyllogiſmorum generatione. Addit regularum limitationem dicens, eſt autem ipſum contingens ſimiliter ſumendum etiam in his hoc eſt propoſitionibus ſyllogiſmorum, quod in concluſionibus ſumitur. Et non in propoſitionibus pro contingenti communiter, & in concluſionibus pro contingenti propriæ. Sed vniformiter in præmiſſis & concluſionibus. Et hũc locum ignorant Iuniores, referẽtes hoc ad proximum capitulum. Hæc generatim.

Darapti. *Sint itaq; primum contingentes, atq; ipſum a, & ipſum b, omni c, contingat ineſſe. Cum igitur affirmatiua in parte conuertatur, ſi ipſum b, omni c, contingit, etiam ipſum c, alicui b, continget. Quare ſi ipſum a, omni c, contingit, & ipſum c, alicui b, neceſſe eſt etiam vt ipſum a, alicui c, contingat, fit enim hoc pacto rurſus figura prima.*

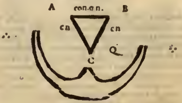
Cõm.193 Docet nunc multiplicare primam regulam per modos tertiæ figuræ. Et dicit ꝙ ex ambabus vniuerſalibus contingentibus ſequitur concluſio particularis contingens. Perficitur autem hæc per conuerſionem minoris in parte. Nam illa ſic conuerſa, redditur rurſus figura prima. Animaduerte tamen ꝙ nunc ſumit eoſdem terminus, ſed non eodem modo. Nam a, loco maioris extremi b, loco minoris c, loco medij ſemper ſumit. Hæc de primo modo.

Felapton. *Inſuper etiam ſi ipſum a, quidem nulli c, contingit ineſſe. Ipſum autem b, omni c, contingit, neceſſe eſt etiã ipſum a, alicui b, contingat non ineſſe. Rurſus enim prima erit figura per conuerſionem.*

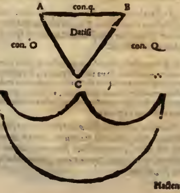
Secundus modus eſt in Felapton ex ambabus contingentibus prima negatiua vniuerſali, & ſecunda affirmatiua vniuerſali. Ex his enim concluſio contingens negatiua particularis ſyllogizatur. Perficitur autem vt primus per conuerſionẽ minoris in parte. Cõm.196.

Sin autem vtreq; negatiua ſumantur. Ex his quidem quæ ſumuntur, nõ erit ſyllogiſmus ſed ſi propoſitiones conuertantur, erit ſyllogiſmus vt antea diximus. Nam ſi ipſum a, & ipſum b, contingant nulli c, ineſſe, ſi ipſum contingens non ineſſe tranſmutetur. Prima rurſus ob conuerſionem redibit figuram. Imperfectus in Darapti.

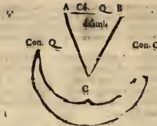

Nunc de imperfectis. Inquit. Quod ex ambabus negatiuis contingentibus vniuerſalibus ſequitur in 3. figura contingens particularis negatiua. Probat quia ſit tranſmutetur contingẽs hoc eſt minor quæ eſt contingens vniuerſalis negatiua. Tranſmutetur dico duplici conuerſione. Primo ad oppoſitam qualitatem. Secundo in parte redditur vt prius figura prima ob talem duplicem conuerſionem. Quo vero ad verba attinet, dixit notanter tranſmutetur, quod græce eſt μεταληφθῇ: quia plus eſt quàm conuerti. Quaſi dicat. Si plus vna, conuerſione vertatur. Tunc reddit prima figura. Solent Iuniores dubitare vtrum ſi maior ſit vniuerſalis contingens & affirmatiua, et minor vniuerſalis negatiua contingens, ſit bona combinatio. Et non debent ambigere vt recte Albertus ſubmeminit quia conuerſa minore duplici conuerſione mox redditur prima figura. Igitur hæc combinatio vtilis eſſe debet. Similimodo fieri poteſt conuertendo maiorem ſolum in parte, inferendo concluſionem conuerſam. Et ita omni ex parte hæc combinatio vtilis habetur. Com.197. Dubiũ. Solutio.

Si autem terminorum alius ſit vniuerſalis, alius particularis. Si termini ſimili modo ſumantur vt in ſyllogiſmis de ineſſe. Et erit. Et non erit ſyllogiſmus. Nam contingat ipſum a, quidem omni c, Ipſum vero b, inſit alicui c, erit profecto rurſus prima figura. Si particularis propoſitio conuertatur. Si enim ipſum a, omni contingit, atq; ipſum c, alicui b, inſit. Ipſum a, nimirum alicui b, continges. Inſuper etiam ſi ad b, c, vniuerſale ſumatur. Simili modo ſyllogiſmus conficitur. Datiſi. Diſamis.

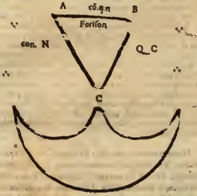
Hactenus

Cõm. 198. Hactenus de vniuerſalibus. Nunc de particularibus. Et inquit. Si autem terminorum alius ſit vniuerſalis. Alius particularis modo ſeruetur debita qualitas, & quantitas propoſitionum vt dictum eſt in ſyllogiſmis de ineſſe. In hac diſpoſitione erit ſyllogiſmus. Et hoc quo ad inutiles, & oõ erit. Et hoc quo ad inutiles hoc eſt dicere in tali diſpoſitione dabuntur combinationes vtiles, & combinationes inutiles. Et exponit duos affirmatiuos videlicet Dariſi, qui perficitur per conuerſionem minoris, Et Diſamis, qui perficitur conuerſione vt dictum eſt in his de ineſſe. Et quæ dicit. Clara ſunt.

Feriſon

Simili etiam ratione. Si a, c, quidem ſit negatiuum b, c, autem affirmatiuum. Emerget rurſus prima figura ob conuerſionem.

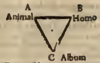

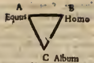
Cõm. 199. Hactenus de affirmatiuis particularibus. Nunc vero de negatiuis Et primo de perfectis, ait enim in Feriſon fieri ſyllogiſmum, quia perficitur per conuerſionem minoris. Vt dictum eſt de alijs, in Broccardo vero nullam vult eſſe coniugationẽ, quia reduci non poteſt conuerſione. Nec deductione vt patet.

At ſi ambæ negatiuæ ſumantur, & ſit altera vniuerſalis, & altera particularis. Per ipſa quidem quæ ſumuntur non erit ſyllogiſmus, ſed ſi conuertantur erit ſyllogiſmus. Veluti antea diximus.

Cõm. 200. Et de imperfectis nunc. Ait enim q; ſi ambæ ſint negatiuæ, & eadem quantitate. Qua fuerunt priores, per aſſumpta nõ erit ſyllogiſmus, vt dictum eſt. Sed ſi conuertantur ambæ propoſitiones ad oppoſitam qualitatem, vel ſaltem conuertatur altera. Erit ſyllogiſmus in Feriſon, qui poſtea conuerſione minoris reducitur vt prius.

Sin autem ambæ indefinitæ, aut particulares ſumantur. Non erit ſyllogiſmus. Quia ipſum a, omni b, & nulli neceſſe eſt ineſſe. Termini eſſendi ſumantur Animal Homo Album. Non eſſendi Equus Homo Album. Medium autem ſit Album.

Cõm. 201. De inutilibus. Regulam ponit vniuerſalem, videlicet q; ex puris vel indefinitis, vel particularibus in hac generatione, & in hac figura nihil ſyllogizatur. Quia dantur termini neceſſario eſſendi, & nõ eſſendi. Hæc de puris tradit Ariſt. Circa quæ literales dubitationes nullæ contingunt.

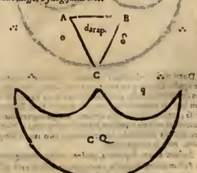
Mixtio contingentis, & ipſius ineſſe in tertia figura.

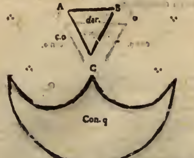
Si vero altera propoſitionum ineſſe. Altera contingere ſignificat. Concluſio quidem non de ineſſe, ſed de contingenti erit. Modo termini in ſyllogiſmo ſeſe habeant vt in prioribus.

Com. 202. Nunc de mixtis ſyllogiſmis ex altera de ineſſe, & altera de contingẽti. Reſumit autem regulam quam in proximo capite accepit, & eius limitationem. Regula eſt, q; ex altera propoſitionum de ineſſe, altera de contingenti. Concluſio eſt non de ineſſe, ſed de contingenti. Hæc eſt regula. Limitatio vero regulæ eſt, vt termini ſumantur eodem modo quo ad quantitatem & qualitatem, vt in prioribus modis proximi capitis. vt ſtatim ipſe explicabit. Hæc generatim.

Darapti

Sint itaq; primum affirmatiuæ. Et ipſum a, quidem omni c, inſit. Ipſum autem b, omni c, contingat ineſſe. Si igitur b, c, conuertatur. Prima redibit figura. Eritq; concluſio quòd ipſum a, alicui b, contingit ineſſe. Nam cum altera propoſitionum contingere ſignificauerit in prima figura, etiam concluſio erit contingens. Simili etiam ratione ſi b, c, propoſitio de ineſſe a, c, autem de contingenti ſumatur ineſſe, Syllogiſmus erit.

Multiplicat

Cõm.203. Multiplicat regulam. Et primo per vniuerſales, deinde per particolares, & multiplicando regulam per vniuerſales: primo multiplicat per affirmatiuos. Secundo per negatiuos. Sit igitur prima regula ex maiore de ineſſe vniuerſali affirmatiua. Minore de contingẽti etiam vniuerſali affirmatiua, in Darapti concluſio erit cõtingens. Probatur quia conuerſa minore in parte, reddit rurſus prima figura. In qua dictum eſt ꝙ ex altera quauis contingenti ſequitur concluſio contingens. Ibi enim diximus concluſionem eſſe contingentem, quoties maior vel minor eſt contingens. Secunda regula ex maiore vniuerſali affirmatiua contingenti. Et minore vniuerſali affirmatiua de ineſſe, etiam concluſio eſt contingens. Probatur etiam vt ſupra, quia conuerſa minore in parte, reddit iterum prima figura. Hæc de vniuerſalibus modis affirmatiuis. Animaduerte tamen ꝙ tam in prima quàm in ſecunda commixtione concluſio eſt contingens. Non autem ſecundum eãdem ſpeciem contingentiæ. Nam in prima commixtione concluſio eſt contingens, ſumendo contingẽs pro poſsibili. In ſecunda autem concluſio eſt contingens propriæ. Huius cauſa eſt quia diſpoſitio huius debet regulari pro ratione primæ figuræ, e qua deſcendit. Sed quia dictum eſt in prima figura, ꝙ ex minore contingenti concluſio eſt poſsibilis. Et ita etiam dici oportet in reductione, quare in prima commixtione cum facta reductione, minor remaneat de contingenti. Sequitur vt concluſio ſit poſsibilis. At quia in ſecunda reductione ſecundæ mixtionis maior remanet contingens. Ideo concluſio in illa eſt contingens. Sed videtur ꝙ ex minore contingenti ſequetur concluſio contingens. Et ex maiori contingenti ſequatur poſsibilis. Quia primus modus poteſt reduci cõuerſione maioris in parte, & tranſpoſitione propoſitionum inferẽdo conuerſionem cõcluſionis, quo pacto maior reſtabit contingens. Igitur illa concluſio eſt contingens, ſed qualis eſt concluſio ſyllogiſmi reducti, talis eſt ſyllogiſmi reducibilis. Igitur ſyllogiſmus primæ commixtionis erit concluſionis contingentis. Simili modo argui poteſt de ſecundo. Nam poteſt conuerti maior contingens. Et tranſponi propoſitiones vt ſupra, vbi remanebit minor contingens. Modo arguitur qualis concluſio eſt ſyllogiſmi reducti, talis eſt reducibilis ſyllogiſmi. Sed reducti concluſio eſt poſsibilis, Igitur & reducibilis. Igitur in ſecunda commixtione ſequetur concluſio contingens propriæ. Nec valet dici vt alias dixi ꝙ per varium modum reducendi poteſt concluſio varie deduci, quia ad vnam formam per ſe non ſequitur niſi vna concluſio per ſe. Mihi hæc quæſtio eſt non parua. Cui nunc mihi non occurrit aliquid boni, ſat ſit locum difficultatis tetigiſſe. Scio tamen bene ſapientum Principem non erraſſe.

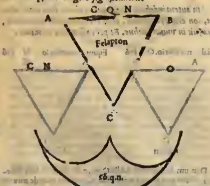
Qualescõ cluſiones dictæ.

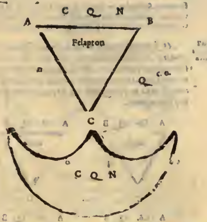
Dubiũ contra Ariſt.

Excuſatio

Felapton

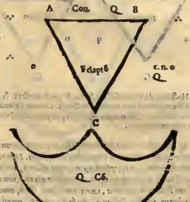
Inſuper etiã. Si a,c, quidem propoſitio negatiua b,c, autem affirmatiua ſumatur. Vtrauis illarũ de ineſſe ſumpta. Vtroq; modo ſanè concluſio erit contingens. Redibit enim rurſus prima figura. In qua quidem demonſtratũ eſt concluſionem fore contingentem. Modo altera propoſitio duntaxat in ipſa contingere ſignificauerit.

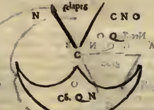

Duas alias regulas in negatiuis multiplicat. Quas vno verbo complicat, videlicet ꝙ in Felapton tam ſi maior quàm ſi minor ſit contingens, concluſio eſt contingens. Non tamen ſecundum eandem contingentis ſpeciem vt dictum eſt in affirmatiuis. Quæ dicit, clara ſunt. Cõm.204

Si autem negatiua contingens verſus extremum minus collocetur. Aut etiam ambæ negatiuæ ſumantur, per ea quidem quæ ſumuntur non erit ſyllogiſmus, Sed ſi conuertantur, erit ſyllogiſmus, vt antea eſt dictum.

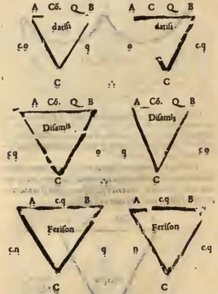

Hactenus de perfectis. Nunc de imperfectis, qui ſunt duo. Cõm.205
Primus ex minore contingenti negatiua, maior de ineſſe affirmatiua.

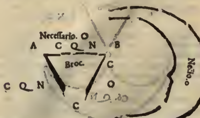
ſirmatiua. Secundus ex maiore negatiua de ineſſe, & minore negatiua contingenti. Nã conuerſa minore vt dictũ eſt dopli-ci cõuerſione reddit iterũ prima figura. Hæc de vniuerſalibus.

Datiſi Diſamis Feriſon *At ſi propoſitionum altera ſit vniuerſalis, altera particularis. Si ambæ affirmatiuæ fuerint. Aut vniuerſalis ſit negatiua. Particularis affirmatiua. Modus erit ſyllogiſmorum idem. Omnes enim per primam perficiuntur figuram. Quo fit vt ſyllogiſmus non ſit concluſionis de ineſſe, Sed contingentis.*

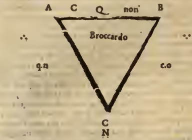
Cõm.206. Hactenus de vniuerſalibus. Nunc de particularibus, & miſcet ſex regulas: Duas videlicet in Datiſi. Duas in Diſamis. Et duas in feriſon. Quæ omnes exemplis perſpicue ſunt. Nec textus eget expoſitione.

Broccar. *Si vero affirmatiua ſit vniuerſalis, negatiua autem particularis. Deductione ad impoſſibile erit oſtẽſio. Inſit enim ipſum b, omni c. Atq; ipſum a, contingat alicui c, non ineſſe. Neceſſe itaq; erit ipſum a, contingere alicui b, non eſſe. Nam ſi omni b, ipſum a, inerit neceſſario. Et b, omni c, ponebatur ineſſe. Ipſum a, profecto omni c, neceſſario inerit. Hoc enim oſtenſum eſt antea. At ponebatur contingere non ineſſe.*

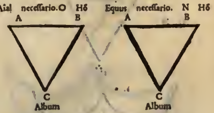

Nunc dat duas alias regulas in Broccardo. Quarum. Prima eſt ex maiore contingente, & minore de ineſſe. Et hanc probat deductione ad impoſſibile ſumendo oppoſitum concluſionis pro maiore, & minorem pro minore. Inferendo oppoſitum maioris per mixtionem neceſſarij & ineſſe. Secunda eſt econtra ex maiore de ineſſe, & minore contingente. Quæ probari poteſt ſumendo oppoſitum concloſionis pro maiore vt ſupra. Et minorem pro minore inferendo oppoſitum maioris per mixtionem neceſſarij & contingentis. Primam regulam explicauit. Secundam tacuit, quia ex prima ſatis patere poteſt. Alij dicunt hanc Ariſt. prætermiſiſſe, quia non valet. Nam ex tali commixtione ſequitur vna affirmatiua contingens, quæ ſtat cum maiore. Alij (vt nos quandoq;) dixerunt. Cõm.207.

Hanc Ariſtotelem omiſiſſe, quia eius probatio eſſet per expoſitionem, vtpote ſumendo ſub c, ipſo quoddam aliud vtpote enim e quo vniuerſaliter ipſum a, remouetur, & ſic ſyllogizabitur nullum enim eſt a. Contingit omne enim eſſe b, igitur contingit quoddam b, non eſſe a, per Felaton. Cũ igitur expoſitorius hic ſit vtilis. Igitur expoſitus. Tu vero in hac re conſidera, quia fortaſſe poſſet huic expoſitioni obijci, quod nunc breuitatis cauſa prætermitto. Sat enim eſt aperuiſſe locum.

Sin autem indefinititæ aut particularis ſumantur ambæ, non erit ſyllogiſmus. Erit enim demonſtratio eadem, quæ fuit in vniuerſalibus, Et per eoſdemmet terminos.

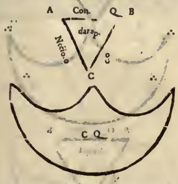
Demum de inutilibus addit. Quæ, quia diximus ſatis ſuperius. Etiam quia textus manifeſtus eſt, omitto. Hæc de mixtione contingentis & ineſſe. Cõm.208.

Mixtio neceſſarij & contingentis in tertia figura.

Si autem altera propoſitionū ſit neceſſaria, altera ſit contingens. Cum termini ipſi affirmatiui ſint. Concluſionis contingentis ſemper ſyllogiſmus erit. Sed cum altera propoſitionum affirmatiua, altera negatiua ſumitur. Si affirmatiua quidem ſit neceſſaria, de contingenti non ineſſe erit ſyllogiſmus. Sin negatiua ſit neceſſaria, & de contingenti non ineſſe, & de non ineſſe ſyllogiſmus erit. Nunquam tamen de neceſſario non ineſſe. Quemadmodum in prioribus figuris dictum eſt.

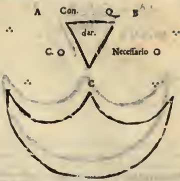
Cōm. 209. Prima. Secunda. Repetit generales regulas mixtionis neceſſarij, & contingentis. Quarum prima eſt ex vna de neceſſario & altera de contingenti vtriſq; affirmatiuis in tertia figura ſemper concluſio eſt contingens. Secunda ex vna affirmatiua & neceſſaria, & altera contingenti negatiua. Concluſio eſt de contingenti negatiua. Tertia. Tertia ex negatiua neceſſaria, & affirmatiua contingenti concluſio eſt duplex de contingenti negatiua, & de ineſſe negatiua. Nunquam autem de neceſſario negatiua, Cauſa autem regularis eſt quia quoties modi taliter diſponuntur vt per conuerſionem relinquatur maior in prima figura de contingenti, ſemper concluſio erit contingens. Quoties vero maior neceſſaria, relinquetur per conuerſionem in prima figura. Concluſio eſt duplex contingens, & de ineſſe. Et hoc ſumendo ipſum contingens pro poſsibili, vt dictum eſt. Quod autem in dictis regulis. Ita ſit per exempla modorum manifeſtabitur.

Sin igitur primum termini ipſi affirmatiui. Et ipſum a, quidem omni c, inſit de neceſſitate. Ipſum autem b, omni c, contingat ineſſe. Cum ergo ipſum a, quidem omni c, de neceſſitate inſit. Atq; ipſum c, alicui b, contingat. Ipſum etiã a, profecto alicui b, continget ineſſe, non tamen ineſſe, Hoc enim modo in prima figura conficiebatur. Darapti

Cōm. 210. Docet nunc regulam primam per modos multiplicare. Et primo in Darapti. Et ait q̃ ex maiore neceſſaria, minore contingente in Darapti concluſio eſt contingens affirmatiua, non autem de ineſſe. Probat quia conuerſa minore in parte relinquitur minor contingens & maior neceſſaria. In qua diſpoſitione primæ figuræ concluſio erat contingens, & non de ineſſe. Regulæ limitatio. Erat autem contingens non propriæ, ſed communiter. Vt illic diſputauimus. Nunc vero illud ſupponatur. Generatim enim eo contingens genere concluſio cõtingens ſyllogizator in tertia figura. Quo facta reductione concluſio erit contingens in prima.

Darapti *Simili etiam ratione oſtenditur ſi ipſa b, c, quidem propoſitio ſumatur neceſſaria. Ipſa autem a, c, contingens.*

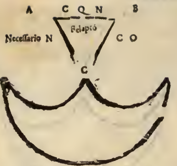
Secunda regula in Darapti eſt econuerſo ex maiore contingenti minore neceſſaria. Nam conuerſa minore in parte redditur prima figura, vbi concluſio ſequitur contingens vt prius. Cōm. 211

Præterea ſi ſit altera affirmatiua, altera negatiua. Cum ipſa affirmatiua neceſſaria ſit. Et ipſum a, quidem contingat nulli c, ineſſe. Ipſum autem b, omni c, de neceſſitate inſit. Rurſus prima reddetur figura. Vbi concluſio non de ineſſe negatiua, ſed de cõtingenti ſyllogizabitur. Etenim negatiua contingere ſignificat, iccirco concluſionem eſſe contingentem perſpicuum eſt. Nam cum propoſitiones hoc pacto in prima figura ſumebantur. Concluſio etiam erat contingens. Felapton

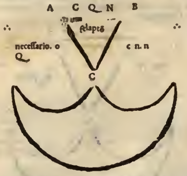
Hactenus de vniuerſalibus affirmatiuis. Nunc de vniuerſalibus negatiuis docet regulam multiplicare vt in Felapton. Prima igitur eſt ex maiore contingenti minore neceſſaria in Felapton. Concluſio eſt contingens, & non de ineſſe. Probatur quia cõuerſa minore in parte, redditur prima figura. Vbi concluſio in illa mixtione erat de contingenti, & non de ineſſe. Vt loco ſuo fuit diſputatum. Cōm. 212

At ſi negatiua propoſitio ſit neceſſaria. Erit etiam concluſio tum de contingenti non ineſſe, cum de non ineſse. Ponatur enim ipſum a, quidem nulli c, ineſse de neceſſitate. Ipſum autem b, omni c, contingere. Si ergo b, c, quidem propoſitio affirmatiua conuertatur. Prima profecto reddetur figura, in qua quidem negatiua propoſitio neceſſaria relinquetur. Sed cum hoc pacto in illa ſeſe habent propoſitiones. Syllogizabatur ipſum a, alicui b, & contingere non ineſſe, & non ineſſe. Fiet igitur neceſſario vt & in hac diſpoſitione ipſum a, alicui b, non inſit. Felapton

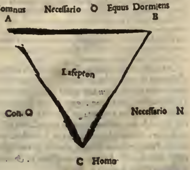

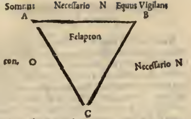
Cõm.23[?]. Secunda regula in Felapton ex maiore neceſſaria minore contingenti. Concluſio eſt duplex de contingenti & de non ineſſe. Probatur hæc regula, quia conuerſa minore, reddetur prima figura. Vbi maior relinquitur neceſſaria, & minor contingens. Sed cum propoſitiones hoc pacto in illa ſeſe habent, concluſio erat duplex. Igitur modo in tertia figura concluſio erat duplex. Igitur modo in tertia figura concluſio erit duplex. Hæc Ariſtoteles.

Laſepton *Cum vero ipſum negatiuum ad extremũ collocetur minus, erit ſyllogiſmus, modo ſit contingens. Et ipſa propoſitio tranſmutetur vt dictum eſt prius.*

Laſepton *At ſi minor ſit neceſſaria, non erit ſyllogiſmus. Etenim omni & nulli ineſſe neceſſario contingit. Termini omni ineſſendi ſumantur. Somnus, Equus, Dormiens, Homo. Nulli vero ineſſendi. Somnus, equus, Vigilans, Homo.*

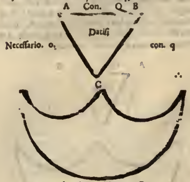

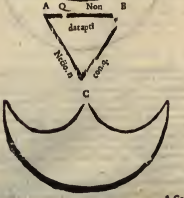
Tertia regula eſt in Laſepton. Quod ex minore contingenti negatiua, & maiore vniuerſali affirmatiua. Sequitur concluſio contingens. Probat per conuerſionem ipſius minoris duplicem. Nam conuerſa minore ad oppoſitam qualitatem, & in parte ſequitur ſyllogiſmus in prima figura. Et ſic regula bona. Aut conuerſa maiore & trãſpoſitis propoſitionibus idẽ ſequitur. Quarta regula eſt in Laſepton, quia ex maiore contingenti, & minore negatiua neceſſaria nihil ſequitur, vt per terminos probat. Et quod dicit patet. Cõm.23[?].

Simili ratione ſeſe habet ſi terminorum ad medium alter ſit vniuerſalis, alter particularis. Nam ſi ambo affirmatiui ſint contingentis & non ipſius ineſſe erit ſyllogiſmus. Inſuper etiam ſi altera propoſitionum negatiua ſumatur, altera affirmatiua. Si ipſum neceſſarium ſit affirmatiuum. Ipſius contingentis erit ſyllogiſmus. Cum autem ipſum neceſſarium ſit negatiuum. Erit & tunc concluſio de non ineſſe. Nam & vniuerſalium, & non vniuerſaliũ terminorum eodem modo demonſtratio erit. Neceſſe eſt enim ſyllogiſmos eiuſmodi per figuram perfici primam. Quare neceſſe in his ita euenire perinde atq; in illis.

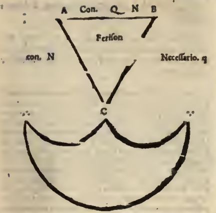
Datiſi.

Felapton.

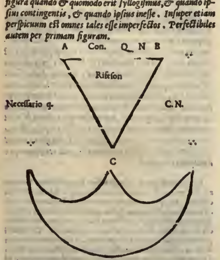

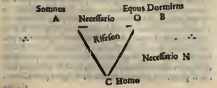
A Con.

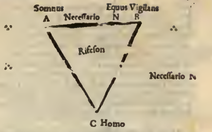

Cōm 115. Hactenus de vniuerſalibus. De particularibos ponir regu-
Prima. las. Prima eſt in Datiſi & Diſamis. Nam in ijs altera propoſitione quauis exiſtente contingenti. Altera neceſſaria quauis, ſemper concluſio eſt contingens. Secũda regula eſt in Feriſon.
Secunda. Nam ſi minor ſit neceſſaria & affirmatiua. Concloſio eſt contingens. Contra autem ſi maior ſit neceſſaria. Concluſio eſt de non ineſſe. Probat quia reductis in prima figura per conuerſiones hoc pacto ſequetur concluſiones. Igitur modo in his eodem modo erit.

Riſeſon *Cum autem negatiuum vniuerſaliter ſumptum ad extremum ponatur minus. Si ſit contingens erit per conuerſionem ſyllogiſmus. Si vero ſit neceſſarium, non erit ſyllogiſmus. Demonſtratur autem eodem modo, quo & in vniuerſalibus, & per eoſdem terminos. Patet igitur & in hac figura quando & quomodo erit ſyllogiſmus, & quando ipſius contingentis, & quando ipſius ineſſe. Inſuper etiam perſpicuum eſt omnes tales eſſe imperfectos. Perfectibiles autem per primam figuram.*

Tertia regula eſt in Riſeſon. Nam quando minor eſt vniuerſalis & contingens, concluſio eſt contingens. Patet per conuerſionem maioris, & propoſitionum tranſpoſitiooem. Cum vero minor eſt neceſſeria, non eſt ſyllogiſmus. Vt patet per il loſmet terminos, quos ſumpſit in vniuerſalibus. Demum epilogat, & ſermo perſpicuus eſt. Nec amplius hæc volui declarare, quia per iam dicta toties. Hæc ſunt notiſſima. Hæc igitur de mixtionibus. Cōm. 116.

De Hypotheticis ſyllogiſmis.

Syllogiſmos igitur hoſce qui in ijs ſunt figuris. Per vniuerſales ſyllogiſmos qui in prima ſunt figura, perfici. Atque in illos reduci. Ex ijs quæ modo diximus, perſpicuum eſt. Vniuerſaliter autem ſyllogiſmos omnes hoc pacto ſeſe habere, nunc patebit. Cum oſtendetur omnem per aliquam harum confici figurarum.

Non opus eſt vt intentionem noui capituli præponamus. Nam Ariſtoteles ipſe intentionem præponit. & quid hactenus ſit dictum, quidue reſtat dicere. Dictum enim eſſe ait q̃ omnes ſyllogiſmi trium figurarom reducuntur & perficiuntur per vniuerſales primæ duntaxat. Dixit perficiuntur. conuerſione. Dixit reducuntur deductione ad impoſsibile. Omnes. n. per illos duos perficiuntor conuerſione, vel reducuntur deductione. Hæc hactenus. Quod eſt nunc dicendum eſt q̃ vniuerſaliter omnes ſyllogiſmi per illos perficiuntor videlicet tã oſtenſiui, quam hypothetici, quam tranſumptiui. Patebit autẽ hoc vt dicit, cum erit oſtenſum nollum poſſe confici ſyllogiſmum niſi in aliqua trium figurarũ. Vnde ſyllogiſmus textus eſt omnes ſyllogiſmi triom figurarum perficiuntur per vniuerſales primæ. Omnes ſyllogiſmi cuioſuis generis ſunt in aliqua trium figurarum. Igitur omnes ſyllogiſmi cuiuſuis generis perficiuntur per vniuerſales primæ. Cōm. 117.

Neceſſe itaq; eſt demonſtrationem omnem. Omnemue ſyllogiſmum. Aut aliquid alicui ineſſe. Aut non ineſſe demonſtrare. Et hoc ſiue vniuerſaliter, ſiue particulariter. Præterea aut oſtenſiue, aut conditionaliter. Nam ſyllogiſmus per impoſſibile pars eſt ſyllogiſmi conditionalis. Quo fit vt primo de oſtenſiuis ſermo noſter incipiat. Quandoquidem ijs diligenter declaratis. Syllogiſmi patebunt. Et hi qui ex ſuppoſitione ſyllogizant.

Proſequitur. Et primo præſumir diuiſionem ſyllogiſmorum, deinde ordinem procedendi conſtruit iuxta ſoom morem. Eſt igitur prima ſyllogiſmorom diuiſio, quia alij ſunt affirmatiui de ineſſe, alij negatiui de non ineſſe, & ſub hac diuiſione voluit intelligerr tã ſimplices de neceſſario & de contingenti, quàm mixtos ex ijs. Secunda diuiſio eſt q̃ affirmatiuorum vel negatiuorum alij ſont vniuerſales, alij particulares. Tertia diuiſio eſt q̃ horom omnium alij ſunt oſtẽſiui, alij conditionales, qui Græce hypothetici dicuntur. Sed quia quis poſſet obijcere de inſufficientia, quia ſyllogiſmi per impoſsibile non videntur aliqui horum. Reſpondet. Illos eſſe ſub hypotheticis contentos vt partes vel ſpecies illorum, vt ſuo loco patebit. Nam omnis ſyllogiſmus aut eſt ad rem, & ſic eſt oſtenſiuus. Aut ad poſitionem, ſic eſt hypotheticus, quare ſyllogiſmus per impoſsibile hypotheticus erit, quatenus eſt ad Cōm. 118.

poſitionem. Hæ ſunt ſyllogiſmorum diuiſiones, quibus ſumptis de ordine dicit ſe velle primo loqui de oſtenſiuis. Nam his diligenter declaratis, patebunt cæteri, & hi qui per impoſsibile, & hi qui ex ſuppoſitione ſyllogizant. Hæc de ordine.

De diuiſione ſyllogiſmi. Animaduerſione dignum vt diximus in principio huius libri q ſyllogiſmus poteſt per eſſentiales differentias diuidi, & ſic diuiſus eſt in tres figuras. Et per differentias accidentales, & hoc dupliciter vel ratione habita ad medium, & ſic diuiſus eſt per Topicum demonſtratiuum, & Elenchum. Vel ratione habita ad propoſitiones ſiue terminos, & ſi ad terminos vel propoſitiones, ſic diuiditur per vniuerſales, particulares affirmatiuos, & negatiuos, oſtenſiuos, & hypotheticos.

Igitur ſi oportet ipſum a, de ipſo b, ſyllogizari, aut ineſſe, aut non ineſſe aliquid de aliquo ſumere neceſſe eſt. Si igitur ipſum a, de ipſo b, ſumatur, id erit aſſumptũ quod in initio fuit. Sin autem de ipſo c, c, vero ipſum de nullo, Neque de illo aliud. Neque de a, ipſo alterum, nullus profecto erit ſyllogiſmus. Nam ex eo quia vnum de vno ſumitur, nihil neceſſario accidit. Quare altera aſſumenda eſt propoſitio.

Cõm. 219. Conſtituto ordine in pertractatione. Nunc exequitur. Et primo probat q omnis oſtenſiuus ſyllogiſmus ex tribus conſtat terminis, & duabus propoſitionibus. Demum demonſtrat omnes oſtenſiuos confici in aliqua trium figurarum. Sumit igitur primo in omni ſyllogiſmo ſyllogizari aliquid de aliquo affirmatiue vel negatiuæ. Et ad ſyllogizandum hoc oportere ſemper coaſſumere aliquid de aliquo affirmatiuæ vel negatiuæ. Hoc enim omni ſyllogiſmo competere eſt perſpicuũ. Et hoc inquit. Igitur ſi oportet ipſum a, de ipſo b, ſyllogizari, aut ineſſe, aut non ineſſe aliquid de aliquo ſumere neceſſe eſt. Eſt igitur ſuppoſitio q in omni ſyllogiſmo concluſio demonſtratur per hoc quod aliquid alicui non ineſt vel non ineſſe. Nec curauit Ariſt. hoc probare, quia eſt per ſe notum. non enim eſſet oſtenſio, niſi aliquid coaſſumeretur. Conſtituatur itaq; concluſio ſyllogizanda, videlicet b, eſt a. Cum per ſuppoſitionem ad huius ſyllogiſmum ſit neceſſarium coaſſumere aliud quid, ſiue aliam quandam propoſitionem, vel illa erit eadem huic omnino & ſimpliciter, vel omnino & pœnitus huic abiuncta in nullo cum hac cõueniens. Supponit Ariſt. q propoſitio coaſſumpta non poſsit eſſe pœnitus ab hac diuerſa, quia illa erit impertinens, nullam cum concluſione habens ſeriem, & ſic nec vim illatiuam, Probat autem q coaſſumpta propoſitio non ſit omnino concluſioni eadem, quia tunc eſſet probatio eiuſdem per idem, Et hoc dicit ſi igitur ipſum a, de ipſo b, ſumatur vt ſyllogiſtica propoſitio. Tunc id erit aſſumptum, quod in initio fuit. Et ſic idem per idem. Et ſic vult habere q coaſſumenda propoſitio nõ ſit pœnitus abiuncta a concluſione, ſed ſit illi aliqua ex parte conueniens ſaltem ratione alterius. Quibus ſuppoſitis probat, quòd non ſit vna quia ſi coaſſumenda propoſitio ſit conueniens, ſit quòd ipſum a, prædicetur de c. Ita vt ſit hæc c, eſt a. Probat quòd non ſufficit ſyllogizari quòd b, ſit a, per hoc quia a, ſit c, quia ſi ſumatur a, de c, aut c, ante illationem ſumitur de aliquo, vt fit in prima figura. In qua maior de medio, & medium de minore ſumitur. Aut de ipſo c, ſumitur aliud quid vt fit in tertia figura in qua de ipſo c, medio prædicantur a, & b. Aut de ipſo a, ſumitur alterum vt fit in ſecunda figura vbi medius terminus prædicatur de a, & de b. Aut nullo horum modorum fit coaſſumptio, Si aliquo illorum trium modorum fit, habetur quòd ſunt neceſſariæ ad minus duæ propoſitiones. Si vero nullo illorum modorum, nihil ſequitur quia ex vno nihil ſequitur, vt diſputabitur. Inquit. Si autem de ipſo c, ſupple, aſſumatur aliquid vel a, c, vero de nullo vt fit in prima figura. Neque de illo c, aliud, vt fit in tertia. Neq; de a, ipſo alterum vt fit in ſecunda. Nullus profecto erit ſyllogiſmus, quia ex vno nihil ſequitur, vt diſputabitur, Quare alteram vltra illam coaſſumptam oportet aſſumere poſitionem. Et ita duas oportet aſſumere ad minus in illius videlicet b, eſt a, oſtenſione. Sic igitur patet duas ad minus eſſe propoſitiones coaſſumendas, ſi debeat concluſio illa b, eſt a, oſtendi ſyllogiſtice. Et ſic patet ſuppoſitio.

Si igitur ſumatur ipſum a, de alio quoddam. Aut aliud quoddam de ipſo a. Aut alterum de ipſo c, eſſe quidẽ ſyllogiſmum prohibet nihil. Ad b, tamen non erit ex illis ſumptis.

Cõm. 220. Sumpſit duas eſſe neceſſarias propoſitiones ad oſtendendũ a, de b. Nunc vult hoc probare. Et primo ſumit concluſiones in terminis. Secundo illas probat. Prima concluſio in terminis ſi ad probandum b, eſſe a, ſumatur ipſum a, de alio quoddam ſub quo non ſumitur ipſum b, vt fieri ſolet in prima figura. Aut ſumatur aliud quoddam de ipſo a. Quod nec de ipſo b, ſumitur vt fit in ſecunda figura. Aut ſumatur alterum de ipſo c, puta. Aut a, Aut b, de quo non ſumatur alterum, vt fit in tertia figura. Eſſe quidem ſyllogiſmum prohibet nihil vt ſi aſſumeretur cum alia propoſitione ad aliam concluſionẽ colligata. Ad concluſionem tamen a, b, non erit ſyllogiſmus illis ſumptis. Eſt igitur prima concluſio in terminis q ex vna propoſitione quæ concluſioni conuenit in altero extremo tantũ non poteſt ſyllogizari b, eſſe a.

Nec ſi ipſum c, alteri. Et illud alteri, & hoc alteri nullo modo ipſi a, b, copulato inſit, erit ad a, b, ſyllogiſmus.

Cõm. 221. Secunda concluſio ex pluribus propoſitionibus ſubalternis in nullo ipſi a, b, copulatis poteſt a, b, concluſio ſyllogizari, hoc inquit. Nec ſi ipſum c, alteri, vt ipſi d. Et hoc alteri vtpote ipſi f, hoc rurſus alteri puta o, inſit nullo pacto ipſi a, b, copulato. Syllogiſmus eſt ad a, b. Eſt igitur ſecunda concluſio ex pluribus propoſitionibus ſubalternis abiectis a concluſione a, b, non ſyllogizatur a, b. Hæ ſunt duæ concluſiones in terminis poſitæ, quæ licet ex dictis ſequantur. Probat illas ratione, quam dicemus, quia ea quæ dixit, videntur eſſe ſumpta tantum. Et non probat.

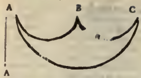
Omnino. n. dicimus nullum pœnitus fore ſyllogiſmum alicuius de aliquo, ſi medium quoddam nõ ſumatur. Quod aliqua ex parte ad vtrunque ſeſe habuerit prædicationibus. Nam ſyllogiſmus ſimpliciter ex propoſitionibus eſt ſimpliciter. Igitur ſyllogiſmus ad hoc. Ex propoſitionibus conficietur, quæ erunt ad illud. Is nanq; ſyllogiſmus hic dicitur, qui ex propoſitionibus conficitur talibus, quæ ſunt ad hoc. Atqui fieri non poteſt. Vt ad ipſum b, propoſitiones ſumantur. Quæ nec affirmatiuæ nec negatiuæ ad illud ſeſe habuerint. Aut rurſus quæ ipſius a, b, nihil commune ſumant. Sed quædam vtriuſq; propria affirmatiuæ, aut negatiuæ capiant. Quare ſi ſyllogiſmus erit ad hoc. Sumendum aliquod medium eſt, quod vtriſq; per prædicationes conueniat.

Cõm. 222. Nunc concluſiones ſyllogizat ſic. Propoſitiones ſumptæ ad certam concluſionem ambæ conuenire debent illi concluſioni. Sed propoſitiones acceptæ in ſyllogiſmo tali ſunt ad certam concluſionem. Igitur ambæ illi conuenire debent. Igitur non eſt vna propoſitio in ſyllogiſmo, nec plures abiectæ. Erunt igitur duæ concluſioni conuenientes. De rationi primo reſumit id quod vult probare. Dicens omnino enim dicimus nullum pœnitus eſſe ſyllogiſmum alicuius de aliquo ſi medium quoddam non ſumatur, quod aliqua ex parte ad vtrunq; ſeſe habuerit prædicationibus. Hoc vult probare, q idem eſt ac ſi probet q duæ ſumendæ ſunt propoſitiones conuenientes concluſioni. Deinde vult ſumere minorem & illius probationem. Et inquit. Nam ſyllogiſmus ſimpliciter ex propoſitionibus eſt ſupple ſimpliciter. Vt patuit per eius definitionem, videlicet ſyllogiſmus eſt oratio in qua quibuſdam & id genus. Patet enim ſyllogiſmum illum ſic definitum non eſſe in prima nec in ſecunda nec in tertia figura, nec ad concluſio-

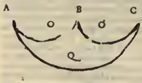
cluſionem affirmatiuam, nec negatiuam, nec particularem, nec vniuerſalem. Et propterea ſyllogiſmus ille cauſã ex propoſitionibus eſt ſimpliciter. Igitur ſyllogiſmus ad hoc. Hoc eſt ad certam concluſionem affirmatiuam vel negatiuã, particularem, vel vniuerſalem vt ad a, b, concluſionem, ex propoſitionibus conficietur, quæ erunt ad illud. Quia vt addit non aliter aliquis ſyllogiſmus hic dicitur, quàm quia conficitur ex propoſitionibus talibus, quæ ſunt ad hoc. Ex his habetur minor quòd videlicet propoſitiones accepte in ſyllogiſmo ſunt ad certam concluſionem. Deinde ſumere intendit maiorem. Et inquit. At qui fieri non poteſt vt ad ipſum b, propoſitiones ſumantur. Quæ nec negatiuæ, nec affirmatiuæ illi conueniunt. Amplius quæ nec aliquid commune ad illud ſumant. Sed tantum ſumant quædam conuertibilia cum a, & b. Verbi gratia d, cum a, f, cum b, ſic dicendo a, eſt d, b, eſt f. Igitur b, eſt a, ſic enim non erit ſyllogiſmus ad hoc, ſed ad aliud. Et ſic patet maior. Tunc infert concluſionem videlicet ꝙ ſumendum eſt medium aliquod quod vtrique per prædicationes conueniat, ſi ſyllogiſmus debeat eſſe ad hoc. Hæc Ariſtoles.

Si igitur neceſſe eſt aliquid ſumere quod ſit utrique commune. Hoc trifariam fieri poteſt. Aut enim ita ut ipſum a, de c. Ipſum autem c, de b, prædicetur. Aut ita ut ipſum c, de utroque. Aut ut ambo de ipſo c. Hæ autem ſunt tres figuræ, quas diximus. Patet itaque omnem ſyllogiſmum neceſſario confici per aliquam harũ trium figurarũ. Quippe cum, & eadem ſit ratio ſi ipſum a, per plura ad ipſum b, copuletur. Quia etiam in pluribus eadem fieri poteſt figura. Perſpicuum igitur eſt oſtenſiuos omnes ſyllogiſmos per huiuſmodi quas diximus figuras terminari.

Cōm.223. Hactenus deduxit vnum debere eſſe medium commune. Quod prædicatione aliquo pacto cum vtroque concluſionis extremo copulatur. Nunc ex pacto deductio propoſitum vult oſtendere, videlicet quòd omnes ſyllogiſmi oſtenſiui perficiuntur per aliquam dictarum trium figurarum. Et procedit ſic vnum eſt commune medium. Aut igitur ita vt ipſum a, concluſionis prædicatum prædicetur de c, & ipſum c, medium de b, eiuſdem concluſionis ſubiecto, & ſic habetur prima figura. Aut ita vt ipſum c, medium de vtroque extremo prædicetur, & ſic habetur ſecunda figura. Aut ita vt ipſum c, medium ſubijciatur vtrique extremo, & ſic habetur tertia figura. Igitur tantum tres ſunt figuræ, quibus medium poteſt copulari prædicatione cum extremis concluſionis. Sed dices per plura media copulari poſſe ipſum a, cum ipſo b. Vt ſi ipſum a, de c, & ipſum c, de d, & ipſum d, de f, & ipſum f, de b, copularetur. His enim omnibus ipſum a, de b, copulabitur. Indicat ſolutionem dicẽs eſſe eandem rationem ac ſi copularetur per vnum medium, quoniam omnia illa copulantur reductiue ad vnum. Sunt enim plures ſyllogiſmi, & ſub ſyllogiſmi, qui non variant rationem figuræ. Ex his infert concluſionem propoſitam, videlicet ꝙ ſyllogiſmi oſtenſiui omnes per aliquam dictarum trium perficiuntur figuram.
Dubitatio Galeni. Sed obijcit Galenus, quia dari poteſt quarta diſpoſitio. Poteſt enim dari medium, quod de maiori prædicetur, & ſubijciatur minori. Sed contra arguit Auerroes, & ſatis perite vt ſuperius diligentius diſputauimus, quia hæc Galeni diſpoſitio eſt in naturalis. Nam maior eſt concluſionis naturale prædicatum, minor eiuſdẽ naturale ſubiectum. Si igitur poteſt dari medium ꝙ minori ſubijciatur, & de maiori prædicetur. Tunc idẽ naturali prædicatione prædicabitur de ſeipſo. Deducitur, quia a naturali prædicatione prædicatur de b, in illa concluſione b, eſt a. Igitur naturali prædicatione prædicabitur de omni de quo prædicatur naturaliter ipſum b, ſed per Galenũ ipſum b, prædicatur naturaliter de c, medio. Igitur a, prædicatur naturaliter de c. Vlterius ipſum c, prædicatur naturaliter per Galenum de a, quia non eſſet aliter quarta diſpoſitio, & ipſum a, prædicabatur naturaliter de c, ipſo. Igitur de omni contento ſubiecto ſub c. Igitur de ſeipſo, cum ipſum

per Galenũ contineatur ſub c, naturaliter, & ſic habetur impoſsibile. Vnde ſi a, ſub c, naturaliter eſt, & c, ſub b, etiam naturaliter, ipſum a, ſub b, naturaliter erit. Sed erat in concluſione naturaliter ſub a, ipſum b, igitur ſub a, erit naturaliter a, quia ſub ipſo b, eſt a, & ſub ipſo a, eſt b. Igitur naturaliter ſub a, eſt a. Ex his ſequitur ꝙ quinque modi primæ. Quos Iuniores, & Ariſtoteles volunt concludere indirecte. Omnes ſyllogizant in quarta figura, vt Baralipton, Celantes, Dabitis, Fapeſmo, Friſeſomorum. Cauſa eſt quia omnes habent medium quod ſubijcitur ſubiecto cõcluſionis, & prædicatur de prædicato eiuſdem. Eſt enim concluſio primi modi b, d, vbi b, prædicatur de a, & c, mediũ ſubijcitur ipſi b, & prædicatur de ipſo a, quare erit in quarta figura. Simili ratione, & in cæteris. Et ſic patet in quarta figura quinque eſſe coniugationes ſyllogiſticas, cæteras autem inutiles eſſe. Præterea patet Ariſtotelem non negaſſe quartam figuram. Sed ſolum voluit illã non eſſe naturalem, ſed artificialem, vt recte Auerroes exponit. Sed de his hactenus. Qui modi ſunt quartæ figuræ.

Inſuper etiam, & hos ſyllogiſmos qui ad impoſſibile ſunt. Eſſe in aliqua trium figurarum, per hęc patebit. Nã omnes qui per impoſſibile probant. Falſum quidem. Syllogizant. Id autem quod ab initio erat hypothetice demõſtrãt. Eo quia contradictione conceſſa, quoddam emergit impoſſibile. Verbi cauſa. Diametrum eſſe coſte incommenſurabilem demonſtrabimus quia ſi ponatur commenſurabilis. Imparia paribus equalia eſſe ſyllogizabimus. Syllogizabitur igitur imparia paribus equalia fore. Diametrum autem coſte incommenſurabilem eſſe hypothetice demonſtratur. Eo quia accidit falſum ex illa contradictione conceſſa. Syllogizare itaque aliquid per impoſſibile nihil aliud eſt quam oſtendere aliquod impoſſibile ex ea poſitione. Qua ab initio facta eſt.

Secundo loco nunc probat ꝙ omnes ſyllogiſmi qui ad impoſsibile ducunt. Sunt in aliqua trium figurarum. Sumit tamen primo ꝙ omnis ſyllogiſmus ducens ad impoſsibile quo ad principalem partem eſt oſtenſiuus. Vbi debes ſcire ꝙ ſyllogiſmus ducens ad impoſsibile eſt oratio compoſita ex vno hypothetico, & vno categorico. Primus eſt hypotheticus ex contradictorio conceſſo. Secundus eſt categoricus oſtendens falſum impoſsibile. Verbi cauſa. Tu negas hominem eſſe animal. Arguo hypothetice ſi homo non eſt animal. Homo nõ eſt rationalis. Sed per te homo non eſt animal. Igitur homo non eſt rationalis. Hic eſt hypotheticus ex conceſsione oppoſiti demonſtrans impoſsibile. Secundus eſt categoricus probans falſum ſequi hoc pacto, omne rationale eſt animal. Homo non eſt animal. Igitur in ſecunda figura homo non eſt rationalis, quæ eſt concluſio falſa. Ecce quomodo ſyllogiſmus ducens ad impoſsibile conficitur ex duobus ſyllogiſmis. Primo quidem hypothetico ex conceſsione oppoſiti impoſsibile demonſtrante. Secundo categorico illud impoſsibile falſum ſyllogizante. Qua ratione patet ipſum eſſe oſtenſiuum, ſaltẽ quo ad alteram partem. Licet videatur ſpecies hypothetici. Ariſto. igitur primo reſumit concluſionem dicens inſuper etiam & hoc ſyllogiſmos, qui ad impoſsibile ſunt, eſſe in aliqua trium figurarum, per hæc patebit. Hæc eſt cõcluſio. Deinde ſumit ſuppoſitionem videlicet ꝙ ſyllogiſmus ducens ad impoſi-

Cōm 224

Quid ſyllogiſmus ad impoſſibile.

impoſsibile ſit aliqua ex parte oſtenſiuus, ſiue categoricus. Et inquit. Nam omnes qui per impoſsibile probant, falſum quidem ſyllogizant. Vt patet in ſecunda parte, vbi ſyllogizatur ipſum impoſsibile falſum ſequi. Id autem quod ab initio erat. Hypothetice demonſtrant eo quia contradictione conceſſa emergit impoſsibile, vt patet in primo proceſſu impoſsibile demonſtrante. Hæc eſt ſuppoſitio videlicet, q̃ ſyllogiſmus ducens ad impoſsibile ſit aliqua ex parte oſtenſiuus, vel categoricus. Ponit exemplum, & eius virtus eſt, da oppoſitum huius videlicet diameter eſt coſte incommenſurabilis. Tunc hypothetice demonſtro ſi diameter eſt coſte commenſurabilis imparia paribus commenſurabuntur, ſed conſequens eſt impoſsibile. Igitur & antecedens. Categorice vero falſum ſyllogizabo ſic ſicut diameter ad coſtam ita impar ad par, ſed per te diameter coſte commenſurari poteſt. Igitur impar paribus. Propterea inquit ſyllogizabitur. Igitur imparia paribus equalia fore. Diametrum autem coſte commenſurabilem eſſe hypothetice demonſtratur. Eo quia falſum accidit illa cōtradictione conceſſa, & ſic hic ſyllogiſmus conficitur ex duobus proceſsibus primo hypothetico. Secundo categorico. Tunc infert ſuppoſitionem dicens ſyllogizare itaque aliquid per impoſsibile nihil aliud eſt, quàm oſtendere aliquod impoſſibile ex ea poſitione, quæ ab initio facta eſt. Et ſic patet ſuppoſitio q̃ ſyllogiſmus ducens ad impoſsibile, ſaltem quo ad ſecundum proceſſum faſum oſtendit.

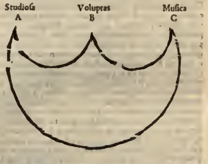
Quare cum in his quæ ad impoſſibile deducuntur, falſi quidem ſyllogiſmus oſtenſiue conficiatur. Eius vero quod ab initio demonſtratiuus eſt, hypothetice procedat, atque oſtenſiuos prius diximus per has terminari figuras. Patet igitur ſyllogiſmos hoſce, qui ad impoſſibile ſunt, per has fore figuras.

Cōm.225. Ex hac ſuppoſitione ſyllogizat propoſitam concluſionem hoc pacto. Omnis ſyllogiſmus oſtenſiuus per aliquam trium figurarum terminatur. Omnis ſyllogiſmus ad impoſsibile eſt oſtenſiuus ſaltem in parte. Igitur omnis ſyllogiſmus ad impoſsibile eſt in aliqua trium figurarum. De ratione tangit minorem dicens, quare cum in his quæ ad impoſsibile deducuntur, ſalſi quidem ſyllogiſmus oſtenſiue conficiatur. Propoſiti vero quod ab initio erat, demonſtratiuus hypothetice procedat. Hæc eſt minor. Dat maiorē dicens atque oſtenſiuos prius diximus per has terminari figuras. Hæc eſt maior. Dat concluſionem dicens patet igitur ſyllogiſmos hoſce qui ad impoſſibile ſunt. Per has fore figuras.

Simili ratione, & in omnibus aliis, qui hypothetice cōficiuntur. Nam hi omnes per translationem procedunt. Tam hi qui per conſenſum ab initio fiunt, quam hi qui per quamuis ſuppoſitionem terminantur. At qui ſi hoc uerum eſt. Neceſſum erit omnem demonſtrationem omnem ve ſyllogiſmum per aliquam trium quas diximus figurarum terminari. Quod ſi hoc ſit deductum. Patet, & omnes ſyllogiſmos perfici per primam figuram. Et omnes reduci in uniuerſales eiuſdem primæ modos.

Cōm.226. Sub hypotheticis continentur translatorij ſyllogiſmi, eſt autem trāslatorius ſyllogiſmus aggregatum ex duobus proceſsibus. Primo hypothetico. Secundo categorico. Et hic trifariam fit. Aut conſenſu. Aut ſimilitudine Aut contrarietate. Conſenſu quidem fit ſi animus Platonis eſt immortalis. Omnis animus eſt immortalis. In hac hypothetica eſt conſenſus amborum, ſed animus Platonis eſt immortalis, Igitur omnis animus. Hic eſt primus proceſſus hypotheticus. Secundus probat categorice ſic poſitionem antecedentis. Omnis animus diuina contemplans eſt immortalis. Animus Platonis diuina contemplatur. Igitur immortalis. Hic eſt categoricus. Similitudine vero ſi Sylla occupans bona publica tyrannizat. Cæſar occupans bona publica tyrannizat. Eſt enim ſimile de vno & alio, ſed Sylla occupauit bona publica. Igitur tyrannizat, Hic eſt hypotheticus. Categoricus eſt ille qui probat alteram propoſitionum videlicet quòd Sylla occupauit publica, quia omnis petens munitiones occupat publica. Sylla petit munitiones. Igitur Sylla occupat publica, hic eſt categoricus. Contrarietate autem fit, hoc pacto, ſi Socrates eſt eger. Socrates non eſt ſanus, Sed Socrates eſt eger. Igitur non eſt ſanus, Hic eſt primus hypotheticus. Quod ſit eger probo categorice omne ſenſiliter leſum eſt egrum. Socrates ſenſiliter leditur. Igitur eſt eger. Ex his omnibus patet primo q̃ omnis translatorius ſyllogiſmus eſt hypotheticus. Secundo quòd trifariam fit translatio. Aut conſenſu, Aut ſimilitudine, Aut cōtrarietate. Tertio patet quod omnis translatorius eſt in parte oſtenſiuus. Et ita intentum videlicet quod omnis ſit in aliqua trium figurarum. Inquit. Simili ratione & in omnibus alijs qui hypothetice conficiuntur, nam omnes hi per translationem procedunt. Tam hi qui per conſenſum, ab initio fiunt, quàm hi qui per quamuis ſuppoſitionē terminantur, videlicet aut per ſimilitudinem, aut per contrarietatem. Tunc infert principalem concluſionem. Addens q̃ omnis oſtenſiuus perficitur per primam figuram, quia omnes figuræ per primam perficiuntur vt patuit. Et q̃ omnes per vniuerſales, primæ, aut deductione aut conuerſione vt patuit.

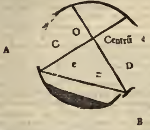
Præterea etiam omnibus in ſyllogiſmis oportet aliquē terminorum eſſe affirmatiuum, & uniuerſalem. Nam ſine uniuerſali. Aut non eſt ſyllogiſmus. Aut non ad propoſitum. Aut quod eſt in principio, petitur. Sumatur enim muſicam ſtudioſam eſſe. Si itaque uoluptatem ſtudioſam eſſe ponatur. Non addendo ipſum ſignum omnem, non erit ſyllogiſmus. Si autem aliquam uoluptatem eſſe ſtudioſam dixeris. Si aliam quidem ab ipſa muſica. ſyllogiſmus nō erit ad propoſitum. Sin uero ipſam eandem. Id quod eſt in principio petitur.

Hactenus de figuris. Nunc de modis. Et primo proponit concluſionem capituli. Et inquit. Præterea etiam omnibus in ſyllogiſmis oportet aliquem terminorum etiam affirmatiuū, & vniuerſalem. Hæc eſt capituli concluſio. Huius concluſionis prima pars non probatur, quia probata eſt ſuperius per terminos eſſendi, & non eſſendi. Secunda vero pars probatur nunc, & ratio textus eſt Enthymema, hoc pacto, ſi nulla propoſitionum eſt vniuerſalis. Igitur aut nō eſt ſyllogiſmus. Aut non ad propoſitum. Aut quod eſt in principio petitur. Deducitur conſequentia per duo exempla. Quorum primum eſt morale, Secundum vero geometricum. Et inquit. Sumatur enim muſicam ſtudioſam eſſe tanquam concluſio ſyllogizanda. Tunc inquit. Si itaque voluptatem ſtudioſam eſſe ponatur vt maior. Et nō addatur ipſum ſignum omne hoc pacto, videlicet volupeas eſt ſtudioſa. Muſica eſt voluptas. Igitur muſica eſt ſtudioſa. Sic enim inquit ſyllogizando non erit ſyllogiſmus. Declaratur quia nō poteſt regulari per aliquod principiorum regulatiuorum, videlicet per dictum de omni, vel dictum de nullo. Et ſic habetur prima pars. Si autem aliquam voluptatem ſtudioſam eſſe dixeris, ſic ſyllogizādo aliqua voluptas Cōm.227.

luptas eſt ſtudioſa. Muſica eſt voluptas. Igitur muſica eſt ſtudioſa. Petatur an ille terminus voluptas ſupponat pro aliqua alia voluptate ab ipſa muſica, vel pro ipſamet muſica. Si pro alia ab ipſa muſica, vtpote pro d. Tunc erit ſyllogiſmus hoc pacto aliqua voluptas eſt ſtudioſa d, eſt aliqua voluptas. Igitur d, eſt ſudioſa, ecce q ſyllogiſmus ooo eſt ad propoſitū. Immo nec ſyllogiſmus, ſin autem ſupponat pro ipſamet muſica voluptate. Tunc id quod eſt in principio, petitur. Et ſic nec eſt ſyllogiſmus vt prius. Oportet igitur aliquam propoſitionem eſſe vniuerſalem.

Fit etiam hoc idem manifeſtus in figuris. Vt cum probare volueris angulos, qui ſunt ſupra firmamentum trianguli equi lateri equales eſſe. Nam ſint in centrum ducte a, b, linea, & e, z, triangulum equilaterum eludentes. Si itaque a, c, & b, d, equales eſſe ponas. Non addens equales eſſe omnes, qui ſunt ſemicirculorum. Et rurſus c, d, angulos equales, non omnes aſſumens qui ſunt portionis. Inſuper etiam ab equalibus angulis, & equalibus demptis equales ceteros eſſe, qui ſunt e, z, quod erat in principio, petitur. Niſi ſumatur ab equalibus omnibus equalibus demptis equales relinqui. Patet igitur in omni ſyllogiſmo oportere vniuerſalem ſumi.

Secundum exemplum eſt geometricum. In quo concluſio
Cõm.228. ſit hæc. E, z, anguli triangoli æquilateri o, a, b, qui ſunt ſupra baſim ſiue firmamentum equales ſunt. Ad huius æuidentiam ducantur primo duæ lineæ a, centro o, circuli deſcripti quæ ſint o, a, & o, b. Deinde ducatur ab ipſo a, in ipſum b, linea c, d, quæ dicitur baſis trianguli, ſiue firmamentum. Erunt igitur primo anguli ſemicirculorum videlicet a, c, ex parte e, & b, d, ex parte z. Secundo erunt etiam ibidem anguli portionis. Quorum vnus dicitur c, a, b, alter d, b, a, quique ſunt ſub baſim. Tertio notantur etiam anguli ſupra baſim, videlicet e, z, eſt igitur concluſio ſyllogizanda e, z, anguli ſupra baſim, æquales ſunt. Pro huius concluſionis ſyllogizatione. Facio tres ſyllogiſmos. Quorum primus eſt, anguli ſemicirculorum ſunt æquales a, c, & b, d, ſunt anguli ſemicirculorū vt patet. Igitur ſunt æqualis. Secondus eſt anguli portionis ſont æquales. Sed anguli c, b, a, & d, b, a, ſunt anguli portionum. Igitur ſunt æquales. Tertius eſt ſi ab æqualibus æqualia demas, quæ remanent ſunt æqualia. Anguli c, a, & d, b, qui ſunt ſemicirculorum ſuut æquales, igitur ab his demptis angulis portionis, videlicet c, a, b, & d, b, a, anguli ſupra baſim videlicet e, z, erunt æquales, quod erat intentum. Inquit modo Ariſtoteles q ſi in primo ſyllogiſmo ſumitur anguli ſemicirculorum ſunt æquales, vt ſupponunt pro a, c, & pro b, d, angulis. Amplius ſi in ſecundo ſyllogiſmo ſumatur anguli portionis ſunt æquales, & vt ſupponunt pro c, a, b, & pro d, b, a, angulis. Præterea ſi ſumatur ſi ab æqualibus æqualia demas cætera quæ remanent ſunt æqualia, vt ſupponunt pro angulis remanentibus, videlicet e, z. Sic ſupponendo, quod eſt in principio, in omnibus petitor, niſi addatur omnibus ſignum vniuerſale. Aliter aut non eſt ſyllogiſmus aut oon ad propo-
Dubitatio ſitum vt dictum fuit. Sed occurres quia etiam ſumpto vniverſali videtur petitio principij, nam cum dico omnis voluptas eſt ſtudioſa, quæro vt ipſe arguit, aut voluptas ſupponit pro muſica, aut pro alia re a, muſica. Si pro alia re a, muſica. Syllogiſmus erit vtilis, non tamen ad muſicam. Si pro muſica, erit tunc petitio principij. Et ſic ſua ratio deſtruere videtur propoſitum. Poteſt ſolui q ſupponit pro muſica, ſed non Solutio tantum, & propterea non petitur quod eſt in principio, quoniam poteſt vniuerſale eſſe notius qualibet ſingulari exiſtente ignota. Non autem poteſt particularis eſſe nota, ſingulari pro qua ſupponit exiſtente ignota. Requiritur enim ad petitionem principij idem, & eodem modo ſumatur, & inferatur.

Et cum vniuerſale quidem ex vniuerſalibus terminis oſtendatur. Particulare autem, & ſic, & aliter, fit ut concluſio quidem vniuerſalis, non niſi per vniuerſales terminos oſtendatur. Et ſi vniuerſales ſint termini contingat concluſionem non eſſe vniuerſalem.

His modo declaratis, ex dictis facit excerpta. Quorū pri- Cõm.229. mum enthymematice infert dicens, & cum vnioerſale quidem ex vniuerſalibus terminis oſtendatur. Particulare autē, & ſic & aliter, ex hoc infert fit vt concluſio quidem vniuerſalis non niſi per vniuerſales terminos oſtendatur. Fit etiam q ſi vniuerſales ſint termini, contingat concluſionem oon eſſe vniuerſalem. Prima pars excerpti patet in omnibus figuris. Secunda vero patet in tertia, vbi concluſio particularis ex vniuerſalibus vtriſque ſyllogizatur.

Inſuper etiam omni in ſyllogiſmo, patet aut ambas propoſitiones, aut alteram neceſſario ſimilem eſſe conficiendā ipſi concluſioni, non modo dico quo ad affirmatiuum uel negatiuum. Sed quo ad neceſſarium, uel ineſſe, uel contingēs. Nam cætera prædicamenta conſiderare oportet.

Secundum excerptum eſt in omni ſyllogiſmo ambas pro- Cõm.230. poſitiones aut alteram tantum debere eſſe ſimilem ipſi concluſioni, & exponit in quo, quia aut quo ad affirmatiuum aut negatiuum, aut neceſſarium aut ineſſe, aut contingens. Semper enim propoſitiones ambe vel altera debet concluſioni aſſimilari in aliquo horum. Et notanter dicit in aliquo horum, quia in alijs prædicamentis, cuiuſmodi ſunt probabile, verū, falſum, manifeſtum. Et id genus, poteſt ſeruari ſimilitudo inter propoſitiones, & concluſionem, quia ſi concluſio eſt probabilis propoſitiones debent eſſe omnes vel altera probabilis. Si vera, & propoſitiones, ſi manifeſta, & propoſitiones, non tamen neceſſario, quia ex occultis poteſt concluſio manifeſta ſyllogizari, vt ſiquis per interpoſitionē terræ ſyllogizet Eclipſim lunæ, quæ nunc eſt. Erit enim cōcluſio ſenſibus nota, propoſitiones ex Aſtrologia accepte. Ex falſis etiam poteſt verū ſyllogizari, vt ſecūdo huios dicetur. Quia igitur in alijs prædicamentis non eſt neceſſaria ſimilitudo inter propoſitiones, & concluſiones, ideo dixit cætera prædicamenta eſſe conſideranda, quatenus poteſt eſſe ſimilitudo aliquando, & aliquando non.

Patet etiam vniuerſaliter quando erit, & quando non erit ſyllogiſmus, atque quando poſſibilis, quando ve perfectus. Præterea etiam patet terminos neceſſario ſe ſe habere aliquo eorum modorum, quos diximus, ſi eſt ſyllogiſmus.

Vltimo epilogat, & quæ dicit, patent. Verum verbum il- Cõm.231. lud poſsibilis. Poteſt dupliciter exponi vno modo pro imperfecto, & tunc ſenſus eſt. Patet etiam vniuerſaliter quando erit ſyllogiſmus, & hoc ad vtiles coniugationes. Et quando non erit, & hoc quo ad inutiles, atque quando poſsibilis, hoc eſt imperfectus, quandove perfectus. Aut poteſt per illud verbū poſsibilis, intelligi ſyllogiſmus, qui aliqua propoſitione indiget ad perfectionem rei quæ demonſtratur. Verbi cauſa. Syllogiſmus cui deeſt aliqua propoſitio, erit omne per ſe mobile

io mor-

in mortale, animus eſt per ſe mobilis. Igitur in mortalis. Huic deeſt illa omne ſemper mobile in mortale. Nam erit tunc maior ſic ſyllogizanda omne ſemper mobile in mortale, omne per ſe mobile, eſt ſemper mobile. igitur omne per ſe mobile in mortale. Primus ſyllogiſmus dicitur poſsibilis perfici, quia deficit ſibi aliqua propoſitio, ad hoc vt appareat neceſſarius. Melius tamen eſt exponere primo modo.

Fore autem omnem demonſtrationem, omnem ve ſyllogiſmum treis per terminos, & non per plures, perſpicuum eſt. Si non per alios atque alios eadem concluſio conficiatur. Veluti e, & per a, b, & per c, d, aut per a, b, & a, c. Nam plura eſſe media earundem conclusionum, prohibet nihil. Hæc autem cum ſunt, non unus, ſed plures erunt ſyllogiſmi, aut rurſus cum a, & b, utrunque per ſyllogiſmum ſumitur. Verbi cauſa ipſum a, per d, e, & b, ipſum etiam per z, t, aut cum alterum horum inductione. Alterum ſyllogiſmo accipitur. Quo etiam modo plures erunt ſyllogiſmi, cum & plures ſint concluſiones a, uidelicet & b, & e, Quod ſi non plures, ſed unus ſit. Hoc pacto profecto fieri poteſt una concluſio per plures. Sed ut e, per a, b, fieri non poteſt.

Cõm.231.
Prima expõ noſtra.

Vt Philoponus dicit. Intentio clara eſt. Vult enim oſtendere q omnis ſyllogiſmus eſt per tres terminos ſolum, & nõ per plures. Et hoc proponit dicens, fore autem omnem demonſtrationem, omnemve ſyllogiſmum treis per terminos, & non per plures, perſpicuum eſt. Hæc eſt partis intentio. Cauſa huius intentionis eſſe poteſt, quia ipſe vult verificare principia omnium ſyllogiſmorum, quare cum antea verificauit principia ſyllogiſmorum formalia q videlicet ſint in aliqua trium figurarum. Et in aliquo modo illatum. Nunc verificare intendit principia ſyllogiſmorum materialia, q videlicet ſit omnis ſyllogiſmus ex tribus terminis, & duabus propoſitionibus. Eſt igitur cõcluſio literæ omnis ſyllogiſmus cõſtat ex tribus terminis duntaxat. Limitat autem Ariſtoteles hanc concluſionem. Primo ſi concluſio non ſit pluribus ſyllogiſmus demonſtrabilis. Quoniam aggregando omnes ſyllogiſmus, quibus illa demonſtrari poſſet, videretur ſyllogiſmus ex illis aggregatus non ex tribus eſſe terminis, ſed ex pluribus. Secundo q propoſitiones ſyllogiſmi datæ concluſionis non eſſent adhuc pro ſyllogizabiles, nam ſyllogiſmus aggregatus ex illis adhuc eſſet ex pluribus quam tribus terminis. Inquit ſi non per alios atque alios ſyllogiſmus eadem cõcluſio conficitur, nam aggregatum ex his omnibus poſſet videri vnus ſyllogiſmus ex pluribus tribus terminis. Et ponit exemplum dicens veluti e, concluſio, & per a, b, ſyllogiſmũ, & per c, d, ſyllogiſmum, aut per a, b, & a, c, ſyllogiſmos eſſet demonſtrabilis, nam aggregatum. Ex his omnibus poſſet videri vnus ſyllogiſmus quatenus eſſet ad vnam concluſionẽ, quia dixit plura eſſe media ad vnam concluſionem, prohibet nihil. Addit tamen q licet tale aggregatum videantur vnus ſyllogiſmus, non eſt vnus, & hoc dicit, hæc autem cum ſunt, non vnus, ſed plures erunt ſyllogiſmi. Hæc de prima limitatione. De ſecunda dicit, & rurſus cum a, & b, vtrunque per ſyllogiſmum ſumitur. Verbi cauſa ipſum a, per d, & b, etiam ipſum per z, t, pro ſyllogizetur. Aut cum horum alterũ inductione, pro ſyllogizetur, alterum ſyllogiſmo, nam hoc modo videri poteſt eſſe ſyllogiſmus ex pluribus tribus terminis, addit tamen q non eſt vnus ſyllogiſmus, ſed plures, eo quia concluſiones ſunt tres, duæ pro ſyllogiſtice, a, & b, & vna ſyllogiſmi principalis, videlicet e. Sic igitur ſiue eadem concluſio pluribus ſyllogiſmis, ſit ſyllogizabilis, ſiue præmiſſe eiuſdem ſyllogiſmi ſint ſyllogizabiles, ſemper vnus ſyllogiſmus ex tribus eſt terminis. Addit q ſi ſyllogiſmus aggregatus non ſint plures, ſed vnus ſyllogiſmus hoc pacto poteſt vna concluſio ex pluribus terminis tribus ſyllogizari, ſed vt e, ſyllogizatur per a, b, hoc eſt immediate, fieri non poteſt. Eſt igitur concluſio textus q vnus ſyllogiſmus ex tribus dũtaxat terminis cõficitur. Nam licet vna poſſit pluribus ſyllogiſmis demonſtrari, illi non vnus ſunt, ſed plures. Amplius licet propoſitiones ſyllogiſmi poſsint pro ſyllogizari, adhuc plures ſunt ſyllogiſmi. Vel fortaſſe hæc litera põt exponi breuibus q vnus ſyllogiſmus eſt ex tribus terminis. Supponendo q vnius cõcluſionis ſi ſint plures ſyllogiſmi, illi non vnus ſint. Et ſecundo dato q propoſitiones ſint pro ſyllogizabiles, adhuc ille nõ eſt vnus. Et ſic videtur Ariſtoteles ponere concluſionem, & facere vnam ſuppoſitionem, cõcluſio eſt q vnus ſyllogiſmus conſtat ex tribus tantum terminis. Suppoſitio vero eſt q ſi eiuſdem concluſiones ſint plures ſyllogiſmi, illi non vnus, ſed plures ſunt. Amplius ſi propoſitiones poſsint ſyllogizari. Syllogiſmi non vnus, ſed plures ſunt. Hæc eſt ſuppoſitio. Debes ſcire vt Philoponus inquit quòd eiuſdẽ concluſionis eſſe poſſunt plures ſyllogiſmi diſperati, & duo ſyllogiſmi communicantes. Verbi cauſa concluſionis e, vt dicitur in litera poſſunt eſſe a, b, & c, d, ſyllogiſmi diſperati. qui in nullo conueniunt. Et poſſunt eſſe ſyllogiſmi communicantes a, c, b, c, ſyllogiſmi, qui in c, conueniunt. Exemplum in terminis ſit e. Hæc concluſio animus eſt in mortalis, hæc quandoque per hoc mẽdium, quod eſt ſemper mobile ſyllogizatur vt in Phedro, interdum per inferre vitã corporibus vt in Phedone. Aliquando, quia non corrumpitur a propria malitia, vt in authore. Communicantes autem erunt cum aſſumuntur vt pro ſyllogiſmi propoſitionum, vt ſi ad e, concluſionem ſumantur a, b, propoſitiones, quæ egerent ſyllogiſmis. Nã ſyllogiſmus probans a, & ſyllogiſmus probans b, communicantes erunt. Verbi cauſa ſit concluſio iuſtum eſt bonum. Syllogiſmus vero ſit omne honeſtum bonum. iuſtum honeſtum. Iuſtum bonum. Maior vero pro ſyllogizetur appetibile bonum, honeſtũ appetibile. Honeſtum bonum. Minor iterum ſic laudabile honeſtum. Iuſtum laudabile. Iuſtum honeſtum. Ecce quomodo ambo in termino honeſtum communicant. Hæc pro verbis Ariſto. Animaduerte tamen quòd textus iſte facilius poteſt exponi, dicendo q Ariſtoteles præmittit vnam concluſionem videlicet q omnis ſyllogiſmus conſtat ex tribus terminis. Secundo vero remouet antequam illam probet duo impedimenta, quibus alicui poſſet concluſio videri falſa. Primum eſt obijciendo q vna concluſio poteſt pluribus ſyllogiſmis demonſtrari, & ita poſſet dici aggregatum ex his omnibus eſſe vnum ſyllogiſmum. Quo conceſſo ſyllogiſmus non ex tribus, ſed ex pluribus terminis conficeretur. Secundo poſſet impediri concluſio obijciendo concluſionem aliquã per vnũ ſyllogiſmum poſſe demonſtrari, cuius propoſitiones adhuc ſunt pro ſyllogizabiles, & ita poſſet dici aggregatum ex principali ſyllogiſmo, & pro ſyllogiſmis eſſe vnum ſyllogiſmum, quo conceſſo ſyllogiſmus ex pluribus terminis eſſet quàm ex tribus. Obijcit autem his impedimentis Ariſtoteles primo dicendo tale aggregatum ſiue primum ſiue ſecundum non eſſe vnum, ſed plures ſyllogiſmos, eo quia non vna, ſed plures ſunt illorum proxime concluſiones. Secundo obijcit dicendo q dato q aggregatum tale ſiue primum, ſiue ſecundũ ſit vnus ſyllogiſmus, concluſio eſt hoc modo intelligenda, de ſyllogiſmo videlicet principali, qui ad vnam tantum eſt concluſionẽ. Et hoc inquit in fine textus, q ſi nõ plures ſyllogiſmi ſint, qui aliquo illorum aggregatorum ponuntur, ſed vnus, hoc pacto profecto fieri poteſt vna concluſio per plures, ſcilicet remote & pro ſyllogiſtice, ſed vt e, concluſio ſit per ſyllogiſmũ a, b, fieri non poteſt. Igitur omnis ſyllogiſmus principalis ad vnam principalem eſt ex tribus terminis, & hæc eſt concluſio literæ, quæ probabitur. Hæc expoſitio eſt melior.

a Expoſitio noſtra.
Quæ Philoponus.
a Expõ noſtra tenenda.

Sit enim ipſum e, concluſio quæ ex a, b, c, d, deducatur. Cum neceſſum ſit aliquod illorum ad aliud atque aliud ſumi, ad alterum quidem ut totum, ad alterum autem ut pars (hoc enim demonſtratum eſt prius, quòd ſi ſyllogiſmus eſt neceſſe eſt illo modo terminos ſe ſe habere) habeat itaque ſe ſe hoc modo a, b.

Cõm.233

More boni geometræ Ariſto. Poſtquam poſuit concluſionem. Nunc eam ſignat in puluere, vt geometræ agunt, & ſupponit quædam, vt concluſionem facilius deducat. Et debes ſcire q Ariſtoteles per ipſum e, intelligit quandam concluſionem,

nem, vbi ſunt duo extrema videlicet ſubiectum, & prædicatum, quam vno verbo appellat, vt ſyllogiſmus ſit facilior, & per a, b, intelligit vnum medium, quod ideo diuerſis verbis appellat, quia extremis ipſius concluſionis dupliciter comparatur, ſubiecto quidem vt totum. Et vniuerſale, & propterea cum illo minorem facit propoſitionem. Prædicato vero vt pars, & inferius, propterea cum illo facit maiorem propoſitionem. Amplius etiam per c, d, intelligit etiam medium, ſiue eiuſdem, ſiue alterius figuræ. Nam vt Philoſophus dixit, & Philoponus ſubmeminit vna met concluſio poteſt pluribus ſyllogiſmis diuerſarum figurarum ſyllogizari vt hæc aliquis homo non eſt albus per medium quod eſt album in tribus figuris ſyllogizari poteſt. Et ſic per c, d. Medium aliud intelligit, ſed (vt mihi videtur) potius in prima figura, vbi intelligit primum, quoniam pluribus medijs in eadem figura ſyllogizari poteſt. Et hoc ideo diuerſis literis deſignauit, quia habet duplicem habitudinem, ad ſubiectum concluſionis quidem vt totum. Ad prædicatum vero vt pars. Deſcribit igitur concluſionem, & ſyllogiſmum in puluere more boni geometre Et inquit, ſit enim ipſum e, concluſio, quæ ex a, b, c, d, deducatur, hæc eſt deſcriptio concluſionis. Deinde more boni geometre facit ſibi ſuppoſitionem, ꝙ videlicet a, b, mediū ad aliud atque aliud extremum ipſius e, ſe ſe habeat vt totū, & vt pars. Et hoc inquit cum neceſſum ſit aliquod illorum ad aliud atque aliud ſumi, ad alterum quidem vt totum videlicet ad ſubiectum ipſius e, ad alterum vero vt pars videlicet ad prædicatum ipſius e, quod aſſerit eſſe prius oſtenſum, propterea concluſit ſuppoſitionem: quam voluit eſſe præhabendam, & inquit. Habeat itaque ſe ſe ipſum a, b, medium ad extrema concluſionis ſyllogizande cuiuſuis. Hæc igitur eſt ſuppoſitio vt medium ſemper ad extrema concluſionis ſe ſe habet vt totum, & vt pars.

Ex his igitur quædam erit concluſio aut itaque erit illa e, & ex c, d, alia, aut aliqua alia præter has. Et ſi e, quidem erit, ex a, b, profecto ſyllogiſmus erit dūtaxat. Quod ſi c, d, medium, hoc pacto ſe ſe habeat, ut ad alterum ut totum, ad alterum, ut pars ſumatur, etiam ex his quædam emerget concluſio, quæ erit aut e, & ex a, b, alia, aut alia quædam præter has. Et ſi e, ſit concluſio, & ex a, b, alia, erunt aut plures. Syllogiſmi, aut eadem fortaſſe concluſio per plures terminos deducetur. Si uero quædam alia præter has, & erunt plures ſyllogiſmi, & inter ſe abiuncti. Si vero ipſum c, d, non eo modo ſe ſe habet ut ſyllogiſmū conficiat. Fruſtra erunt ſumpte propoſitiones, niſi aut inductionis, aut explanationis, aut alicuius alterius talium gratia ſumpte fuerint. Si autem ex a, b, non e. Sed quædam alia deducatur concluſio, & ex c, d, aut alia quædam, aut alia præter has, erunt & plures ſyllogiſmi, & nō eius quod ponebatur. Ponebatur enim eſſe ſyllogiſmum ad e. Si autē nulla ex c, d, fiat concluſio, ſequitur, & propoſitiones fruſtra eſſe ſumptas, & non ad id ad quod erat ab initio ſyllogiſmus. Patet igitur omnem demonſtrationem omnemve ſyllogiſmum ex tribus duntaxat terminis fieri.

Cōm. 134 Syllogiſmus.

Syllogiſmus huic textus eſt valde occultus. Propterea poteſt hypothetice ſic componi, aut ex a, b, & c, d, medijs aliqua ſyllogizatur concluſio, aut nulla. Si aliqua, vel ex a, b, medio ſyllogizatur e, & c, d, alia, vtpote m, vel econtra ex c, d, e, ex a, b, vero m. Vel vna alia ex ambobus medijs. Præter has, quæ ſit a, aut ex ambobus illis ſola e, ſyllogizatur. Aut ex a, b, ſyllogizatur non e, ſed p, ex c, d, r, vel m, aut econtra ex a, b, vel n, & c, d, p, non poſſunt plures partes fingi. Si detur ꝙ ex a, b, e, concluſio ſyllogizatur, & ex c, d, m. Tūc habetur propoſitum videlicet ꝙ ſyllogiſmus eſt ex tribus terminis vno videlicet medio, & duobus concluſionis extremis, ad quorum vnum ipſum medium a, b, ſe habet vt totum, & ad alterum vt pars. Similiter Syllogiſmus ad m, erit etiam ex tribus terminis eodem modo. Et ſic habetur propoſitum. Et hoc dicit. Ex his igitur quædam erit concluſio, hoc eſt ſi detur ex his eſſe aliquam concluſionem, aut itaque erit illa e, vtpote ex a, b, & ex c, d, alia vtpote m, aut aliqua alia præter has, vtpote q. Et ſi e, quidem erit videlicet ex a, b, & ex c, d, m, ex a, b, profecto ſyllogiſmus vnus erit duntaxat, qui ex tribus eſt terminis. Et ſic habetur membrum intentum. Sed ſi dabis econtra ex c, d, ſyllogizari e, ex a, b, vero m, erunt tunc plures ſyllogiſmi vt prius, quorum vnus eſt ad e, alter vero ad m, at ſi ab omnibus his medijs ſyllogizetur vna alia præter has vtpote q, erunt plures ſyllogiſmi, & abiuncti, quorum vnus erit per a, b, medium alter per c, d. Hoc tenet per ſuppoſitionem. Quia quoties medium ſe habet ad alterum concluſionis extremum vt totum, ad alterum vt pars, ſyllogiſmus eſt. Quare ad q, duo erunt ſyllogiſmi, per medium quidem a, b, vnus, nam ad extremum vnum ipſius q, ſe habet vt totum, ad alterum vt pars. Alius per c, d, propter eandem rationem. Si autem ex illis medijs a, b, & c, d, nulla ſyllogizatur concluſio pœnitus, fruſtra eſſent ſumpta, at ſi ex illis omnibus ſequitur e, tantum, tunc erunt duo ſyllogiſmi principales, & abiuncti, vt de q, probatum eſt. Hæc eſt rationis vis. Verum verba ſunt obſcura, & ideo lege illa, quod ſi c, d, medium hoc pacto ſeſe habet vt ad alterum vt totum ad alterum vt pars ſumatur, etiam ex his quædam emerget concluſio, quæ erit aut e, & ex a, b, alia vtpote m, aut alia quædam præter has videlicet q, quaſi dicat ſi ipſum e, non ab a, b, ſed ab c, d, ſit, & ab a, b, m, concluſio ſit, quod fuit aliud membrum ſyllogiſmi, & hoc dicit, & ſi e, ſit concluſio medij c, d, & ex a, b, alia videlicet m, erunt aut plures ſyllogiſmi, aut eadem concluſio per plures terminos medios deducetur. Erunt quidem plures ſyllogiſmi, quia cōmunicantes videlicet ſyllogiſmus, & pro ſyllogiſmus. Nam vnus conficietur per medium c, d, ad e, alius per mediū a, b, ad m, hoc autem patet ex ſuppoſitione, quia mediū c, d, ad extrema ipſius e, ſe ſe habet vt totum, & vt pars. Igitur erit ſyllogiſmus, & eodem modo a, b, ad m. Igitur plures erunt ſyllogiſmi. Per plures vero terminos medios, hoc eſt quia plures ſyllogiſmi principales abiuncti, & ſic adhuc plures erunt ſyllogiſmi. Vnus per a, b, & alter per c, d, propter eandem rationem, quia medium ſe ſe habet vt totum, & vt pars. Si vero inquit quædam alia præter has videlicet q, & erunt plures ſyllogiſmi, & abiuncti hoc eſt principalis. Deducitur, quia vnus erit per c, d, quod ſe habet vt totū, & ſe habet vt pars, & alius per a, b, quod ſimiliter ſe ſe habet vt totū, & vt pars. Et ſic adhuc plures erunt ſyllogiſmi, & habetur quemlibet illorum ex tribus fieri terminis. Si vero inquit ipſum c, d, non eo modo ſe ſe habet vt ſyllogiſmum conficiat, fruſtra erunt ſumpte propoſitiones, niſi aut inductionis, aut explanationis aut alterius gratia vt dicetur. Ex his apparet ſyllogiſmus, quia non poteſt fingi ab his omnibus ſequi ipſum e, ſolum, quia vt prius erunt duo ſyllogiſmi, vt deductum eſt de q, deinde Ariſtoteles complet ſyllogiſmum addens vltimā partem. Et inquit, ſi autem ex a, b, non e, ſed quædam alia deducatur concluſio, vtpote p, & ex c, d, aut alia quædam vtpote non m, ſed r, aut adhuc alia præter has deducetur videlicet n. erunt, & plures ſyllogiſmi, ad p, quidem vnus per rationem tactam, & ad r, vel ad n, alius. Et non ad id quod ponebatur videlicet ad e. Reddit ad primum membrum dicens, ſi autem nulla ex c, d, fiat concluſio fruſtra propoſitiones eſſent ſumpte, & non ad e, quod fuit propoſitum. Et ſic ſequitur omnem ſyllogiſmum ex tribus eſſe terminis. Totus igitur ſyllogiſmus eſt, aut ex a, b, & c, d, ſequitur aliqua cōcluſio, aut nulla, ſi nulla fruſtra eſſent propoſitiones. Si aliqua, vel ex a, b, ſequitur e, & ex c, d, m, vel econtra ex a, b, m, & ex c, d, e, aut alia præter has puta q, aut ipſum e, ab ambobus, aut ab a, b, ſequitur p, ex c, d, r, vel n, ſequitur. Si ex a, b, ſequitur e, & ex c, d, m, vel econtra, non vnus, ſed plures erunt ſyllogiſmi, vt deductum eſt. Si ſequitur ab illis ſimul q, vel ipſum e. Iterum erunt duo ſyllogiſmi principales abiuncti. Si ab a, b, ſequitur p, ex c, d, r, vel n. Iterum plures erunt ſyllogiſmi. Quare omnino oportet confiteri ſyllogiſmos ex tribus fieri terminis. Hic ſyllogiſmus literæ. Quo vero ad verba attinet debes ſcire ꝙ poſſunt ſumi propoſitiones in ſyllogiſmo non ad concluſionem, vel gratia inductionis, vt

Expō verborum.

nis, vt quando plura ſingularia ſumuntur, & non ordine ſyllogiſtico, aut gratia occultationis vt cum volumus decipere. Tunc enim interponimus propoſitiones non ſyllogiſticas. Aut gratia explanationis, vt doceamus diſcipulos, exponendo terminos ſyllogiſmi. Et hæc tria expreſsit Ariſtote. Poſſumus autem addere propoſitiones propter alias cauſas vt propterea multas agamus concluſiones. Hæc Ariſto. in illis verbis. Secundo debes ſcire quòd Ariſtoteles in ſyllogiſmo hypothetico fecit ſeptem partes, quia ſeptem modis poſſumus imaginari media illa a, b, & c, d. Primo quòd ex a, b, ſequatur e, ex c, d, vero alia concluſio vtpote m. Secundo imaginando econtra ex c, d, ſequi e, ex a, b, ſequi m. Tertio imaginando ex his ſimul nullum horum ſequi, ſed aliud præter hæc, videlicet q. Quarto imaginando ex illis ſimul ſequi ipſum e, tantum. Quinto imaginando nihil pœnitus ex illis ſequi. Sexto imaginando ſequi ex illis aliquid, ſed nec e, nec m, ſed ex a, b, ſequi p, ex c, d, autem ſequi n, vel r. Septimo imaginando econtra ex a, b, ſequi n, vel r, ex c, d, ſequi p. Tunc dixit quòd ſi ex a, b, ſequitur e, & c, d, ſequitur m, duo erunt ſyllogiſmi quorum quilibet ex tribus conficitur terminis ex duobus extremis, & ex medio, quod ad vnum illorum eſt vt totum, ad aliud vt pars. Et ita ex tribus terminis. Secundo dixit quòd ſi dicatur econtra ex a, b, ſequi m, c, d, vero e, per eandem rationem duo erunt ſyllogiſmi vt prius. Tertio dixit quod ſi ſequitur nullum horũ ſed q. Tunc erunt duo ſyllogiſmi communicantes, vel duo abiuncti, propter eandem rationem, quia medium ſe habet ad alterum extremorum vt totum, ad alterum vt pars. Quarto non dixit, ſed poſſet dici ex illis in ſimul ſequi ipſum e, tantum, & hoc tacuit quia oportet illos eſſe plures aut communicantes, aut abiunctos. Quinto dixit quod ſi nihil ſequitur, fruſtra eſſent propoſitiones, niſi aut cœlandi, aut explanandi, aut manifeſtandi cauſa. Sexto dixit quod ſi dicatur ex a, b, ſequi p, ex c, d, ſequi n, vel r. Vel ſeptimo dicatur econtra, ſequitur illos eſſe duos ſyllogiſmos propter eandem cauſam, & non ad e, concluſionem poſitam. Hæc Ariſtoteles. Vnde vis ſyllogiſmi eſt hæc. Omnis oratio conſtans ex medio, & duobus extremis, ad quorum vnum medium ſe habet vt totum, & ad alterum vt pars, conſtat ex tribus tantum terminis. Omnis ſyllogiſmus per ſuppoſitionem eſt oratio conſtans ex vno medio, & duobus extremis, ad quorum vnum medium ſe habet vt pars, ad alterum vt totum. Igitur omnis ſyllogiſmus ex tribus conſtat terminis. Hæc eſt vis ſyllogiſmi. Sed occurres, quia minor falſa videtur, ſoli enim ſyllogiſmi primæ figuræ conſtant ex medio, quod ad vnum extremum ſe ſe habet vt totum, ad alterum vt pars. Nam in ſyllogiſmis ſecundæ figuræ medium ſe habet ad ambo extrema vt totum. In ſyllogiſmis vero tertiæ medium ſe ſe habet vt pars ad ambo. Dico quod ſyllogiſmi cæterarum figurarum deſcendunt a ſyllogiſmis primæ per conuerſionem, & reducuntur ad illos per conuerſionem, quare medium in omnibus ſe habet ad extrema vt totum, & pars vel actu, vel reductione. Et hoc ſufficit.

Vis ſyllogiſmi. Dubitatio. Solutio.

Hoc itaque cum ſit declaratum, & ex duabus propoſitionibus, & non ex pluribus eſſe ſyllogiſmum, perſpicuum eſt. Siquidem tres termini, duæ ſint propoſitiones. Niſi aliquid aſſumatur (ut ab initio diximus) ad ſyllogiſmorum perfectionem. Præterea patet etiam eam ſyllogiſticam orationem in qua propoſitiones, per quas principalis conficitur concluſio, non fuerit pares. (Eſt enim neceſſarium ut ſuperiores concluſiones non nulla propoſitiones ſint rurſus.) Hanc ipſam orationem aut non ſyllogizaſſe, aut plura quàm fuerint ad concluſionem neceſſaria, interrogaſſe.

Côm. 235. His declaratis. Nunc duo ex his excerpta infert. Primum eſt quod omnis oratio ſyllogiſtica, conſtat ex duabus propoſitionibus. Secundum quod quæ non conſtat ex duabus propoſitionibus, non eſt ſyllogiſtica, aut plura ſumpſit, quàm ad concluſionem fuerint neceſſaria. Primum quidem ex dictis ſyllogizat, nam ex tribus terminis omnis ſyllogiſtica conſtat oratio. Duæ propoſitiones ſunt tres termini. igitur ex duabus propoſitionibus conſtat omnis oratio ſyllogiſtica. Inquit. Hoc itaque cum ſit declaratum, perſpicuum eſt ſyllogiſmum & ex duabus conſtare propoſitionibus, & non pluribus. Probat hoc excerptum, & inquit ſiquidem tres termini duæ ſint propoſitiones. Dico duæ ſunt propoſitiones, niſi aliquid aſſumatur (vt ab initio diximus) ad perfectionem ſyllogiſmorum, vt videlicet pro ſyllogiſmus probans maiorem aut minorem, aut expoſitio, aut conuerſio, & id genus. Hæc nõ pro vi ſyllogiſtica ſunt ſumpta, ſed ad maiorem perfectionem, vel ad maiorem euidentiam. Quo vero ad verba attinet. Debes ſcire quod duæ propoſitiones ſunt tres termini, ſecundum materiam, pro quanto ex tribus terminis duæ fiunt propoſitiones duntaxat partim conuenientes, partim differentes, vt dictum eſt. Hæc de primo. Secundum vero infert per conuerſionem per contrapoſitionem, nam ſi omnis oratio ſyllogiſtica ex duabus conſtat propoſitionibus tantum, ſequitur per conuerſionem per cõtrapoſitionem, quòd quæ non conſtat ex duabus tantum, non eſt oratio ſyllogiſtica, vel ſi eſt, forte erit pro quanto in illa eſt aſſumptum aliquid ad perfectionem ſyllogiſmi vt diximus. Inquit præterea patet etiam eam ſyllogiſticam orationem. In qua propoſitiones, per quas principalis conficitur concluſio non fuerit pares vt duæ tantum. Antequam totam compleat concluſionem faciens parentheſim interponit quando poſſunt ſumi plures propoſitiones, & vult tunc poſſe ſumi plures, quando propoſitiones fuerint ſimul concluſiones proſyllogiſmorũ, & propoſitiones ad intentam concluſionem, & hoc dicit. Eſt enim neceſſarium vt ſuperiores concluſiones nonnulle videlicet proſyllogiſmorum propoſitiones ſint rurſus ad intentam concluſionem, quo in caſu poteſt ſyllogiſmus conſtare ex pluribus duabus propoſitionibus. Hoc interpoſito complet concluſionem, & quaſi dicat patet talem orationem in qua plures fuerint, hanc ipſum talem orationem aut non ſyllogizaſſe, & hæc eſt pars propria intenta. Aut plura quàm fuerint ad concluſionem neceſſaria interrogaſſe ſiue aſſumpſiſſe. Et hoc eſt additum pro complemento. Hoc eſt ſecundum excerptum, & ſic patet primum ſequi ex ijs quæ proxime dixit. Secundum vero ſequi ex primo per conuerſionem per contrapoſitionem.

Declaratio verborum.

Quibus fit, ut ſi ſyllogiſmus ſumatur ſecundum principales propoſitiones, omnis talis ſyllogiſmus ex propoſitionibus quidem paribus, ex terminis uero imparibus cõficiatur. Siquidem termini propoſitionibus ipſis plures uno ſint. Fit etiam ut concluſio ipſa propoſitionum ſit dimidium.

Côm. 236. Docet nunc Ariſto. ex dictis. Primo quonam modo propoſitiones ad terminos ſe ſe habent ſecundum numerum. Similiter, & concluſiones ad propoſitiones. Et duo facit, quia primo docet hoc in ſyllogiſmis ſumptis per principales propoſitiones. Secundo in ſyllogiſmis ſumptis tàm per principales, quàm per additas propoſitiones. Eſt enim duplex ſyllogiſmus alius quidem ſimplex qui per propoſitiones non augetur eo quia ibi nulla propoſitio eſt proſyllogizabilis, & in tali nullus aſſumitur proſyllogiſmus. Alius vero mixtus qui auctus dicitur ſyllogiſmus. Hic enim eſt his, in quo, & principales, & proſyllogiſtice ſumuntur propoſitiones. Et propterea negotium hoc diuiſim eſt in duo. De primo igitur vult quod in ſyllogiſmo per principales duntaxat propoſitiones aſſumpto propoſitiones ſint duæ pareſve. Termini vero tres, impareſve, quia vt dictum eſt termini ſunt propoſitionibus plures vno. Amplius in talibus ſyllogiſmis cõcluſio eſt dimidium propoſitionum, quia vna. Vnum vero dimidium eſt duorum. Hæc de primo. Quo vero ad verba attinet. Debes ſcire vt bene Græci animaduerterunt q̃ Ariſtote. per concluſionem vnam, non intelligit ſecundum ſpeciem, nam ſuperius fuit dictum ex mixtione neceſſarij, & contingentibus ſequi interdum duas concluſiones, videlicet de poſſibili, & de ineſſe. Sed per vnam concluſionem, intelligit

Declaratio concluſionis Ariſtote.

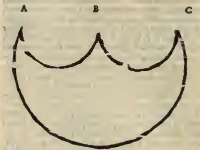
telligit quo ad materiam, quia ſiue ſequatur de poſsibili concluſio, ſiue de ineſſe ſemper eſt vna eademq́ue ſecundum terminos atque materiam, & hoc pacto loquitur Ariſtote. Amplius loquitur de concluſione, quæ vi ſyllogiſmi ſequitur, nõ autem de ea quæ vi ſub acceptionis aſſumitur. Quia vt dicitur primo poſteriorum, & ſecundo huius augentur demonſtrationes in poſtaſſumendo concluſiones ſub cõcluſionibus, & ſic patet primum.

Inſuper etiam ſiue proſyllogiſmos, ſiue per plura abiuncta media perficiatur concluſio, ceu ipſum a, b, per c, & d, numerus terminorum ſemper uno propoſitionum numerum exuperabit. Nam ſiue extrorſum adijciatur terminus, ſiue ad medium interponatur, Vtroque ſane modo interualla ipſa quibus quidem interuallis propoſitiones equales ſunt, pauciora ſunt ipſis terminis.

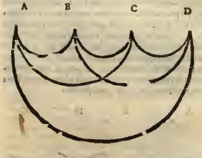
Cõm.137. Nunc demõſtrat quonammodo in ſyllogiſmis auctis propoſitiones, & termini ſe ſe habeant. Et primo oſtendit quòd eodem modo ſe ſe habent in auctis. Veluti in non augumentabilibus. Verum primo oſtendit. Secundo oſtendit differentiam. Pro intellectu primi debes ſcire quòd auctio ſyllogiſtica eſt duplex, quædam eſt continua, quidem diſcontinua. Continua quidem fit in anteaſſumendo, vt quoties ſyllogiſmus fieret, cuius aliqua propoſitio eſſet proſyllogizabilis, quæ rurſus proſyllogizaretur per alium ſyllogiſmum, cuius adhuc propoſitiones eſſent proſyllogizabiles, & ſic vſque ad per ſe nota. Hæc enim auctio continua eſt. Diſcontinua vero eſt quoties vna eademve concluſio per plura media ſyllogizaretur. Vt a, b, concluſio per a, & c, ſyllogiſmos. Eſt igitur textus concluſio quod ſiue concluſio augeatur continua auctione, ſiue diſcontinua, ſemper numerus terminorum eſt vno tantum maior numero propoſitionum. Et hoc dicit & inſuper etiam ſiue per proſyllogiſmos hoc eſt auctione continua, ſiue per plura abiuncta media hoc eſt diſcõtinua auctione perficiatur concluſio ceu ipſum a, b, per c, & d, numerus terminorum ſemper vno propoſitionum numerum exuperabit. Hæc eſt concluſio. Syllogizatur hæc hypothetice, ſi extrorſum adijciatur terminus vt fit in auctione continua, ſiue ad medium interponatur terminus vt fit in auctione diſcontinua, vtroque ſane modo interualla ipſa, quibus quidem interuallis propoſitiones equales ſunt, pauciora ſunt ipſis terminis. Hæc eſt maior, adde minorem. Sed omnis auctio eſt aut per terminum extrorſum, aut per interpoſitionem ad medium. Igitur omnis auctio fit in pluribus terminis quàm ſint propoſitiones vno. Quo vero ad verba attinet. Animaduerte propoſitionem, & interuallum idem eſſe. Dicitur enim interuallum, quando ſyllogizabilis eſt propoſitio, eo quia inter extrema poteſt interponi medium. Dicitur propoſitio quando non eſt ſyllogizabilis. Hæc de primo.

Verum propoſitiones quidem non ſemper pares erunt. Termini autem impares. Sed uerſa uice cum propoſitiones pares fuerint. Termini imparer erunt. Cum termini pares, propoſitiones impares habebuntur. Siquidem uno addito termino, ſimul una excreſcat propoſitio, quouis modo terminus ipſe adijciatur. Quare cum he quidem pares, illi uero impares ſint, neceſſe eſt eadem ſeruata additione uiciſſim commutare.

Cõm.138. Nunc ponit differentiam aliquam inter ſyllogiſmus non augumentabiles, & augumentabiles, quantum ad hoc quòd in auctis ſyllogiſmis, ſemper termini ad propoſitiones permutatim ſe ſe habent ſecundum par, & impar. Et hoc proponit dicens verum propoſitiones quidem, non ſemper pares erunt, nec termini ſemper impares. Sed verſa vice cum propoſitiones pares fuerint. Termini impares erunt. Cum termini pares, propoſitiones impares habebuntur. Et huius cauſam affert quia ſemper vno duntaxat termino addito vna ſemper excreſcit propoſitio, quouis modo addatur ſiue inter maius, & medium ſiue inter medium, & minus extremum. Hoc facile eſt exemplo deducere. Tunc repetit concluſionem. D. quare cum hæ quidem pares. Illi vero impares ſint, neceſſe eſt ſeruata eadem, & vniformi additione, ſiue conditione viciſsim terminos, & propoſitiones ſecundum par, & impar permutare. Dixit ſeruata vniformi additione, quia poſſet fieri additio aſſyllogiſtica, vel expoſitoria, vel inductoria. Vbi non eſſet hæc vice verſa purmutatio ſecundum par, & impar in propoſitionibus, & terminis. Hæc de differentia. Sed occurres quia ſint tres termini a, c, d. Verbi cauſa inſcripta figura. Dubitatio

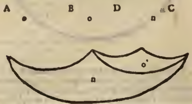
Conſtat ꝙ propoſitiones ſunt duæ vt a, c, & c, d. At ſi addatur a ius terminis vt b, vt in ſubſcripta figura.

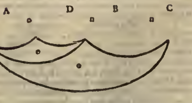

Tunc addite ſunt duæ propoſitiones videlicet a, b, & b, c, aliter non eſſet proſyllogiſmus perfectus. Igitur non eſt. verum quòd addito vno termino, addatur vna propoſitio. Reſpondet Philoponus quod licet addantur duæ, per additionem tamen omnes erunt tres, vt a, b, b, c, c, d. Et hoc propterea quia altera corrumpitur in proſyllogiſmo, videlicet a, c, quia vbi prius erat propoſitio, effecta eſt modo per additionem concluſio proſyllogiſmi per ipſum b, & reſtant vna minus, & ita addito vno termino, vna additur propoſitio. Ex quo patet ꝙ per additionem hanc concluſiones non reſtant dimidia propoſitiorium, nam addito b, termino, propoſitiones reſtant tres, videlicet a, b, b, c, & c, d, etiam & cõcluſiones tres, vt a, c, per b, a, d, per c, & b, d, per c. Quando. n. Ariſto. dixit concluſiones etiam dimidia propoſitionũ, intellexit in ſyllogiſmis non auctis. In auctione tamen diſcontinua, id quod dicit Ariſto. non habet locum, quia addito extrinſeco termino, duæ adduntur propoſitiones, verum quia propoſitio a, c, conuertitur in concluſionem, non excreſcit niſi vna, & ita erunt tres, videlicet c, d, b, c, & a, b. Et tunc oportet dicere ꝙ verbum illud quouis modo addatur, intelligitur de auctione continua. Et tunc vult dicere quouis modo addatur ſiue inter maius, & mediũ, ſiue inter mediũ, & minus extremũ. Igitur præſens textus totus eſt legendus de auctio- Solutio

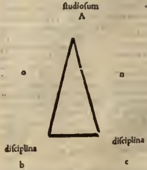
ne continua,quæ fit per proſyllogiſmum. Quare oportet dicere quòd in quouis ſyllogiſmo fuerit ſemper numerus terminorum eſt maior numero propoſitionum, ſiue augeantur continuæ, ſiue diſcontinuæ. Vt præcedens textus narrat. In auctione tamen continua propoſitiones, & termini ſe habent ſecundum par, & impar permutatim. Vndecunque addatur terminus ſiue inter maius, & medium, ſiue inter minus, & medium. Vnde lege literam iuxta hanc expoſitionē. Verum propoſitiones non ſemper pares erunt, nec termini ſemper impares ſupple in ſyllogiſmis, quæ augentur auctione continua, ſed verſa vice cum propoſitiones pares fuerint, termini impares erunt. Contra autem cum termini pares, propoſitiones impares habebuntur. Cuius cauſam addit. d, ſiquidem vno addito termino, ſimul vna excreſcat propoſitio. Nam addito ipſo b, termino, bene duæ nouę adduntur propoſitiones vt a, b, & b, c. Verum vna tantum excreſcit, quia prima, videlicet a, c, quæ proſyllogizatur, non amplius propoſitio, ſed concluſio efficitur, dico vna excreſcit propoſitio quouis modo, & vndecunque terminis addatur, ſiue inter maius & medium, ſiue inter medium, & minus extremum. Semper enim excreſcit vna propoſitio, quia prior vicem ſubdit non propoſitionis, ſed concluſionis. Ideo concludit quare cum hæ quidem pares. Illi vero impares ſint, neceſſe eſt ſeruata eadem additione viciſsim permutare propoſitiones, & terminos ſecundum par, & impar. Dico ſeruata eadem additione, quia ſi auctio non eſt vniformis, & continua, ſed difformis, & diſcontinua, hoc non fieret. Ex his apparet quòd in auctione non ſemper concluſiones dimidia ſunt propoſitionum. Vt ſuperius declarauit. Hæc de textu.

Concluſiones uero nec ad terminos, nec ad propoſitiones ipſas eundem amplius ſubibunt ordinem. Siquidem termino, concluſiones excreſcant his terminis pauciores uno, qui præerant. Ad ultimum nanque non fit concluſio duntaxat, ad cæteros autem omnes fit. Verbi cauſa, ſi ipſis a, b, c, ipſum d, adijciatur, continuo etiam concluſiones duæ excreſcunt, ut pote, & quæ ad a, & quæ ad b, & in cæteris id genus ſimiliter. Et ſi ad medium ipſum addatur, eodem modo etiam erit res. Eo quia ad unum duntaxat non fit ſyllogiſmus. Quare multo plures concluſiones erunt, tàm terminis, quàm concluſionibus.

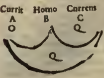

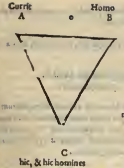

Cōm.139. Quonam modo propoſitiones ad terminos ſe ſe habeant in continua ſyllogiſmorum auctione dictum eſt. Nunc quonam modo concluſiones ſe ſe habent ad terminos atque propoſitiones exponit, declarat. Et debes ſcire quòd ante auctionem proportio terminorum ad concluſionem erat tripla, quia termini erant tres. Concluſio vero vna. Proportio propoſitionum ad concluſionem dupla quia propoſitiones duæ. Et concluſio vna. Quare ante auctionem proportio concluſionum ad terminos eſt ſubtripla. Ad propoſitiones autem ſubdupla, facta autem additione per vnius termini additionem concluſiones excreſcunt duæ, quia alia eſt proſyllogiſmi, alia ſyllogiſmi. Termini vero ſunt quatuor. modo quatuor ad duo proportio erit dupla. Amplius propoſitiones reſtant poſt auctionem tres. Igitur propoſitionum ad concluſiones erit proportio ſexquitertia. Quare mutatur proportio. Rurſus mutatur ſemper proportio concluſionū ad terminos, & ad propoſitiones per auctionem continuam, tā ſi hæc auctio fiat ex parte minoris proſyllogizabilis, quàm maioris. inquit concluſiones vero nec ad terminos, nec ad propoſitiones ipſas eundem amplius ſubibunt ordinem ſiue proportionem, ſiquidem addito vno termino, concluſiones excreſcant his terminis, qui præerant pauciores vno, quia termini qui præerant cum addito ſunt quatuor, & concluſiones duæ, igitur mutatur proportio. Præterea propoſitiones tres, & concluſiones duæ, & ita proportio mutetur. Addit quòd hæc auctio fit per intermediationem, non autē poſt vltimum vtpote poſt c, ſed inter b, c, vel inter a, b, quia ad vltimū vtpote ad c, non fit concluſio. Sed ad cæteros omnes fit vt ad b, & ad d, & alia. Huius rei ſumit exemplum, & inquit. Verbi cauſa, ſi ipſis a, b, c, ipſum d, addatur, continuæ. Duæ etiam concluſiones emergent vtpote quæ ad a, ſub quo c, accipiebatur, & quæ ad b, ſub quo idem c, ſumitur, & in cæteris id genus per additionem continuam. Et quia fecit additionem inter b, c, addit, & ſi ad medium ipſum addatur hoc eſt inter a, b, eodem etiam modo res erit, eo quia ad vnū non fit ſyllogiſmus videlicet ad vltimum, quod eſt c. Tunc concludit quòd multo plures concluſiones erunt tàm terminis quàm propoſitionibus, dicens. Sed ſibi videtur contrarius. ait enim concluſiones etiam plures terminis, & propoſitionibus, cum dixit contrarium. Dici poteſt vt ex Philopono innuitur, quòd per terminos intelligit additos ſiue his qui præerant.

Et hoc pacto concluſiones omnes, & ſyllogiſmi, & proſyllogiſmi plures erunt terminis additis, & propoſitionibus additis. Vel forte græca litera ē hæc quare concluſiones, & terminorum, & ꝑpoſitionum multo plures erunt, & eſt ſenſus quare concluſiones quæ ſunt horum terminorum, & harum propoſitionum aucti ſyllogiſmi erunt plures ſuppletu cōcluſionibus antequam ſyllogiſmus augeretur. Et ſic non concluſiones ad terminos vel propoſitiones aucti ſyllogiſmi comparat, ſed ad concluſiones ſyllogiſmi antequam augeretur. Sed circa dicta occurres. Primo quia non videtur cuiuslibet ſyllogiſmi tres tantum eſſe terminos, & nō plures, nec pauciores. Primo quia ſyllogiſmi ex oppoſito ſunt duo tantum, vt omnis diſciplina eſt ſtudioſa. Nulla diſciplina eſt ſtudioſa. Igitur nulla diſciplina eſt diſciplina. Patet huius duos eſſe terminos. Secundo enthymema illud quod eſt conuerſio. Duos habet tantum terminos, videlicet omnis homo currit. Igitur quoddam currēs eſt homo. Quia ſic, educit oīs homo currit, quoddā currēs eſt hō igitur quoddam currens eſt hō. Patet hōc ex duobus eſſe terminis. Tertio inductio plures habet duob. quæ ſic reduci- Dubitatio

reducitur. Per tertiam figuram hic homo currit, & hic homo currit. Hic, & hic homines ſunt omnes homines. Igitur omnes homines currunt. Patet plures eſſe terminos. Quarto exemplaris ſyllogiſmi plures ſunt termini, vt patet, quia videtur quaſi ſyllogiſmus inductorius. Recentiores dicūt ſyllogiſmos hoſce

Solutio 1. recētiorū. ex duobus conſtare terminis ſecundum rem, tribus tamen ſecundum rationem. Quoniam in primo diſciplina vim habet duorum, videlicet b, c. In ſecundo coouerſiunis ipſum currens vim duorum, videlicet a, c. In tertio omnes illi habent vim vnius, videlicet c, tantum. Idem in exemplo. Sed hoc videtur falſum, quia ſi illi ſunt tres, quia ratione ſunt tres, &

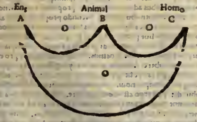
Cōfutatio noo re, a pari omnis ſyllogiſmus erit in prima figura ex quatuor terminis, quia medius terminus in illa ſubit vicem duorum, quia ad alterum partis, ad alterum totius, vt dictum eſt. Modo rationes he valde differunt. Cuius rei ſignum eſt quòd Ariſtoteles appellauit terminum medium duobus literis. Cōclusionem vero vna taotum, quod quidem factom eſſe arbitror, quia medium eſt ratione duo. Propter hæc videtur mihi quòd Ariſtoteles in iſto libro probatiuum ſyllogiſmū de-

Solutio propria. ſcripſit vt placuit Alexan. & Auer. non autem ſyllogiſmum communem omnibus, & ita de tali nonc ſermonem fecit. Tales non ſunt dicti ſyllogiſmi, quia omnes illi perunt, & non probant. Propterea de his non loquitur. Animaduerte quòd in probatiuo ſyllogiſmo, licet propoſitio poſſit eſſe ex pluribus duobus terminis. vt eſt hæc propoſitio Ariſto. eſt phyſicus. Grammaticus. Rhetor, Moralis, Metaphyſicus, tamen

2. Dubiū omnes reſoluuntur in duos ſubiectum videlicet, & prædicatum vtpote in a, & b. Secundo occurres ſi ambo vltima, vi-

Solutio 2. delicet ſopremum, & imum ſint aſſyllogiſtica. Recentiores dicunt ambo vltima aſſyllogiſtica eſſe. Supremum quidem, quia

Cōfutatio nihil infra. Sed videtur hæc non conueniens, quia ſupremū poteſt per inferius ſyllogizari de imo, vt ens de homine per animal. Propterea ſermo Ariſto. fortaſſe de vltimo intelligitur, quia vltimum nulli poteſt eſſe prædicatum. Propter hoc de nullo ipſum ſyllogizari poteſt, ſed omnia de ipſo. Poteſt etiam verum eſſe de ſupremo, quatenos eſt deuenire ad vnū, de quo ſupremum eſt immediatum, de quo ſyllogizari non poteſt probatiue, quia per ſe notum eſt de illo de quo aſſumitur. Ens enim de quouis aſſumitur ootum eſt, quia prima impreſſione imprimitur in anima vt Auicenna dicit. Tu vero teneas primam ſolutionem. Loquitur enim de vltimo, quia ſub illo non poteſt fieri concluſio, nec ſyllogiſmus, quia eſt vltimum. Et licet ſit deuenire ad ſupremum, de illo non loquitur.

Atqui cum ea de quibus ſyllogiſmi ſunt, & qualia in vnaquaque figura, & quotfariam oſtendantur. Hactenus habeamus, erit etiam nobis perſpicuū quale nam problema difficile, qualeve ſyllogizatu facile eſt. Nam & quod in pluribus figuris, & quod plures per caſus concluditur, id facile eſt quod autē in paucis, & per paucos, id difficile admodū ſyllogizatu exiſtit. Quare cū affirmatiuū quidē uniuerſale per primā duntaxat figurā, & per ipſam non niſi uno modo oſtendatur. Negatiuū, & per primā, & per mediam. Per primā quidē, & vnice. Per mediā uero bifariā, particulare affirmatiuū per primā, & per ultimā. Vnice quidem per primā. Trifariā uero per ultimā. Particulare autē negatiuum in omnibus demōſtretur figuris. In prima quidē unice. In media bifariam. In ultima trifariam, perſpicuum erit profecto uniuerſale affirmatiuum poſſe conſtrui eſſe difficillimum. Deſtrui autem eſſe facillimum.

Duo de problematibus, quæ per ſyllogiſmos ſyllogizātur. Cōm 240 Hactenus declarauit, q̃ videlicet ſint affirmatiua vel negatiua, vniuerſalia vel particularia, & q̃ trifariā ſyllogizātur aut in prima, aut ſecunda, aut tertia figura. Nunc quod problematum facile quodve difficile ſyllogizatu ſit proponit pertractare. Inquit atqui cum ea problemata de quibus ſunt aſſyllogiſmi & qualia in vnaquaque figura ſint, quia vel affirmatiua, vel negatiua, vel vniuerſalia vel particularia. Et quo trifariā oſtendantur, quia trifariam duntaxat. Hactenus habeamus, hoc eſt in habitu, & virtute teneamus Erit etiā nobis perſpicuum quale nam problema difficile, qualeve facile ſyllogizatu eſt. Hæc eſt quaſi intentio. Deinde intendit talē concluſionē, q̃ problema particulare negatiuum primo facile ſyllogizatu eſt. Secundo facile eſt particulare affirmatiuū. Tertio facile eſt vniuerſale negatiuū. Vltimo omniū difficillimū eſt vniuerſale affirmatiuū. Hæc eſt concluſio, & probatur ſic quod pluribus in figuris, & per plures modos ſyllogizabile eſt, id eſt facilius ſyllogizatu. At particulare negatiuū per omnes figuras poteſt ſyllogizari, & in illis per ſex modos. Particulare affirmatiuum per duas tantū, & in illis per modos quatuor. Vniuerſale negatiuū per duas, & in illis per modos tres. Vniuerſale affirmatiuum per vnā, & vnice. Igitur particulare negatiuū primo facile, & reliqua ſuo ordine. Hæc Ariſt. Quo ad verba attinet debes ſcire q̃ dixit problema, & nō propoſitio, quia propoſitio non niſi de præmiſsis intelligitur. Amplius dixit problema, & non concluſio, quoniā cōcluſio propriæ in demonſtrationibus eſt, problema in ſyllogiſmis. Vlterius debes ſcire q̃ modos figurarū appellauit caſus, non ſecundū eum modum, quo caſum ſumit in naturalibus, ſed per caſum intelligit variationem, vt dictū eſt alias. Amplius debes ſcire q̃ in concluſione plus accepit, quàm in proceſſu ſeminauit. Intulit enim vniuerſale affirmatiuum eſſe difficillimum ſyllogizatu ſiue conſtitutu, ſed eſſe deſtitutu atque confutatu facillimū. Hoc quidem adiecit, non vt ſequens ad ea quæ modo dixit. Sed vt ſequens ad ea quæ proximo ſubiungit. Vnde hoc additum eſt quaſi intentio ad ſequentia.

Atque eo oīno uniuerſalia deſtruere facilius eſt, quàm particularia, quia tam ſi nulli inſit, quàm ſi alicui nō inſit, pernecatum eſt uniuerſale. Horum uero id quod eſt alicui non ineſſe, in omnibus oſtenditur figuris. Id uero quod eſt nulli ineſſe, in duabus. Similiter etiam fit in negatiuis, nam & ſi omni, & ſi alicui inſit, id quod in principio erat, pernecatum eſt, quod quidem duabus fit figuris. At in particularibus unice duntaxat deſtructio eſt. Aut per omni aut per nulli ineſſe demonſtrando.

Hactenus de facilitate difficultateve ſyllogizationis. Nunc Cōm. 241. de difficultate facilitateve conſtructionis atque deſtructionis, & vult in deſtructione eſſe ordinem contrarium. Nam primo deſtructu facile eſt problema vniuerſale affirmatiuum. Secundo vſe negatiuū. Tertio particulare affirmatiuū. Vltimo particulare negatiuū. Nā generatim vſe, vt vſe deſtructu facilius eſt particulari. Eo quia vſe omne bifariā deſtrui pōt. Affirmatiuum quidem, per particulare negatiuum, & per vniuerſale

negatiuum. Negatiuum vero, & per particulare affirmatiuum, & per vniuerſale affirmatiuum. Ergo omne vniuerſale biſariam deſtrui poteſt, at particulare omne, non niſi vnice, affirmatiuum quidem, per vniuerſale negatiuum. Negatiuum autem per vniuerſale affirmatiuum. Quare generatim particulare eſt deſtructu difficilius. Semper enim quod pluribus modis deſtrui poteſt, facilius deſtrui poteſt. Amplius vniuerſale affirmatiuum particulatim eſt facilius deſtrui ipſo vniuerſali negatiuo, quia licet ambo biſariam. Tamen quæ deſtruunt affirmatiuum, facilius conſtrui poſſunt, vt particulare negatiuum, & vniuerſale negatiuum, quàm quæ deſtruũt negatiuum, vt particulare affirmatiuum, & vniuerſale affirmatiuum. Quare vniuerſalia affirmatiua facilius deſtrui poſſunt quàm vniuerſalia negatiua. Præterea particulare affirmatiuum facilius deſtruitur particulari negatiuo, quia affirmatiuum per vniuerſale negatiuum deſtruitur. Negatiuum per vniuerſale affirmatiuum, at vniuerſale negatiuum facilius conſtruitur vniuerſali affirmatiuo. Igitur ordo horum eſt, vt diximus. Hæc de deſtructionibus.

At conſtruere contra eſt. Quippe cum particularia conſtructu facilia ſint. Siquidem & per plures figuras, & per plures modos conſtruantur.

Cõm.241. Hactenus de deſtructione. Nunc de conſtructione. Eſt enim ordo vt diximus, quòd primo conſtructu facile eſt particulare negatiuum. Secundo particulare affirmatiuum. Tertio vniuerſale negatiuum. Quarto vniuerſale affirmatiuum. Nã vt diximus particulare vt particulare vniuerſali ipſo vt vniuerſali ſemper conſtructo eſt facilius. Quia in pluribus figuris, vel plures modos. At negatiuum particulare facilius affirmatiuo, quoniam in pluribus, & per plures. Vniuerſale negatiuum facilius affirmatiuo per idem.

Verum latere omnino non oportet poſſe ſe ſe mutuo deſtruere & uniuerſalia per particularia, & particularia per uniuerſalia. Conſtruere uero mutuo ſe ſe non poſſe, quia non uniuerſalia per particularia. Sed & particularia per uniuerſalia bene. Eo quia ſi omni ineſt, alicui ineſſe neceſſe eſt. Simul atque cum his deſtruere quàm conſtruere facilius eſſe patet.

Nunc quonam modo vniuerſalia ad particularia ſe ſe habent quo ad conſtructionem deſtructionemve, & quidnam
Cõm.243. ſimpliciter ſit facilius conſtruere ne vel deſtruere, vult pertractare. Et dicit primo q; vniuerſalia, & particularia conuertuntur quo ad deſtructionem. Quia per vniuerſalia deſtrui poſſunt particularia, & econtra particularia per vniuerſalia, vt patuit. Quo vero ad conſtructionem non conuertuntur. Nam bene per vniuerſalia particularia conſtrui poſſunt. Cõtra autem per particularia vniuerſalia conſtrui non poſſunt. Hinc concludit ſecundum videlicet quòd abſolute facilius eſt deſtruere quàm conſtruere, quia deſtruere conuenit, & vniuerſalibus, & particularibus. At conſtruere vniuerſalibus
Pondũ tantum. Animaduerſione dignum vniuerſale deſtrui non poſſe, niſi particulare per quod deſtruitur ſyllogizetur. Et quia vniuerſali ipſo ſyllogizato, poteſt & particulare haberi. Ideo vniuerſale poteſt conſtruere ſyllogiſtice particulare, vt in tertia figura. Particulare autem non poteſt vniuerſale cõſtruere, quia ex particularibus ſyllogiſtice non fit vniuerſale. Hinc patet particularia quæ in inductione colliguntur, non conſtruere vniuerſale ſyllogiſtice. Et ſic tollitur contradictio hic, & in libro Topicorum. Ibi enim docuit vniuerſale conſtrui per particularia. Hic dicit non eſſe poſſibile. Tollitur enim contradictio quia hic de conſtructione ſyllogiſtica loquitur, ibi de conſtructione Topica.

Quonam modo igitur omnis conficitur ſyllogiſmus, & per quot terminos propoſitioneſve, & quonam pacto ſe ſe habeant inter ſe. Inſuper etiam problema quale unaquaque in figura, quale ve in pluribus, atque in paucis quale. Ex his ſit modo oſtenſum.

Nunc quæ pluribus in locis fecit, recapitulat, & quæ dicit, perſpicua ſunt. Cõm.244.

De propoſitionum facultate portio ſecunda.

Quomodo autem idonei ipſi erimus ad propoſitum ſemper ſyllogiſmis, & per quam uiam ſumemus circa unumquodque principia, nunc dicendum iam. Non enim ſolum oportet fortaſſe generationem conſiderare ſyllogiſmorum. Sed & potentiam habere faciendi. Poſſeſ pro poſſum.

Syllogiſmorum (vt dictum eſt.) Aliud eſt illorum forma Cõm.245.
Aliud materia. Eſt quidem ſyllogiſmorum forma concluſio ipſa. Materia vero propoſitiones. Quare cum de ſyllogiſmorum formis abunde egit, conſequens eſt vt de illorum materia pro ſequatur. Egit quidem de formis ſiue concluſionibus abunde, quia quales concluſiones ad ſimplices, qualeſve ad mixtos ſyllogiſmos ſequantur, expoſuit. Egitque cætera, quæ huic parti neceſſaria erant. Quare & nunc rationi conſentaneum eſt, de propoſitionibus agat. Aſſignat autem Ariſtoteles duas cauſas huius intentionis, finalem quidem, vt ad omne problema ſyllogizandum abundi efficiamur, efficientem autem, quòd perfectum artificem non ſolum ſyllogiſmorum generationem conſiderare oportet eorum formas contemplando. Sed etiam facultatem habere, qua facile illos conficiat conſiderando materiam. Nam (vt recte Philoponus inquit) Nauifactor non tantum nauis formam, ſed ligna ſpectare debet. Domificator etiam non modo domus formam, ſed lapides. Neoterici vero dicunt Ariſtotelis intentionem eſſe de medij inuentione. Egit enim (vt dicunt) de medio in ordine ad extrema. Ad nunc de eius inuentione agit. Hinc rationem ordinis aſſignant, nam prior eſt medij ratio ad extrema, quàm eius inuentio. Quæ non ſunt imperite dicta, nam licet de medio, quatenus eſt mediũ, non ſit prima intentio, tamen de ipſo quatenus ſuo ordine propoſitiones efficit. Conſideratio exoriri poteſt. Aliud etiam ijdem Neoterici Ariſtotelis capitulum, introducunt. Dicunt enim quòd cum Ariſtoteles ex quibus, & qualibus eſt ſyllogiſmus omnis, quod quidem ad ſyllogiſmorum generationem pertinet, tradiderit. Nunc vult artem tradere, qua ſyllogiſmos facile conficiamus. Quare ordo patet, nam prius cognoſcere debemus ex quibus eſt ſyllogiſmus, quam habere artem, qua illos facile cõficiamus. Quæ omnia ſunt perite dicta, licet non multũ verbis Ariſtotelis conſona. Quod patet primo ex partis inſcriptione. Cum dicitur de propoſitionum facultate portio ſecunda. Euporia enim Græce, eſt latinæ facultas, vel abundantia, ſiue opulentia. Secundo etiam patet, ex ijs, quæ Ariſtoteles proponit. Inquit enim quomodo autẽ idonei ipſi erimus ad propoſitum hoc eſt ad omne id, quod proponitur ſyllogizandum, ſemper ſyllogiſmis, & per quam viam ſiue artem ſumemus circa vnumquodque principia. Nunc dicendum. Iam ergo proponit dicere artem, qua ſyllogiſmis, ſiue ſyllogiſmorũ propoſitionibus ad vnumquodque propoſitũ conſtruendũ, vel deſtruendum abondemus Secundo proponit dicere artẽ qua principia hoc eſt propoſitiões ſumemus circa vnũquodq; propoſitum ſiue problema, quod proponitur. Sed an abundandi ars, & ars cognoſcendi propria propoſiti principia idẽ ſit, ex Neotericis non habemus. Philoponus videtur pro eodem hæc habere. Abundat enim his ſyllogiſmis, vel propoſitionibus, qui propoſiti ꝓpria principia nouerit. Et qui cuiuſq; propria principia nouit, ijs propoſitionibus vel ſyllogiſmis abundat. Vna ergo eſt intentio, docere, ſcilicet artem qua abũde omne propoſitum ſyllogizemus. Quo vero ad verba attinet, verbum Græce eſt euporeſomen εὐπορήσομεν, latinæ abũdemus, dicemur, atque facultatem habeamus. Vnde nõ video, quo pacto in veteribus trãſlationibus antiquus interpres verbum illud. Idonei expoſuerit, non.n. qui idoneus eſt ad rẽ, eſt illa re

Side notes (right margin, column 2): Quæ Philoponus. — Quæ neoterici. — Quod expõ muniere nõ ſit verbis Ariſt. conſona. — Dubiũ bona. Solutio. — Verborũ conſideratio idonei. Error veterũ tranſlationum.

illa re abundus, quare ſi nos idonei ſumus ſyllogiſmis, non oportet nos illos abūdare. Propoſitum Græce eſt τὸ προκείμενον Tuhemenon, quod problema ſonat, id enim proponitur,
Pr poſitū quod dubitabile eſt. Ar dubitabile, & ſyllogizabile idem eſt. Tale videtur problema, poteſt etiam non imperite exponi propoſitum, ſiue datum, nam ſyllogizamus, quod proponi-
Cauſa inuētionis. tur, vel datur. Hæc quo ad verba. Aſſignauit autem Ariſtoteles intentionis duplicem cauſam, alteram finalem, cum dixit vt abundemus ſyllogiſmis, alteram efficientem, cum inquit, non ſolum enim fortaſsis oportet conſiderare generationem ſyllogiſmorum, ſed oportet habere potentiam, hoc
Dynamis. eſt facultatem, qua illos facile faciamus Dynamis enim Græce eſt tum potentia. Tum facultas, ſiue virtus, ſiue facilitas.
1 Dubiū. Tacuit autem ordinis cauſam, quoniam ex hiſce patet. Sed dubitabit quiſpiam primo quia prope libri Topicorum principium dicitur propoſitum eſſe negotij methodum adinuenire, qua omne problema ſyllogizare poſsimus, quare hic Ariſtoteles videtur ſuperfluus, vel ibi. Præterea rem hanc Ariſtoteles ſuperius ab oluiſſe videtur. Declarauit enim figuras, & modos ſyllogiſmorum, aſsignans ex quibus, & qualibus propoſitionibus ſyllogizemus, ergo viſus eſt egiſſe de ſyllo-
Solutio. giſmorum materia. Dicendum in libris Topicorum eſſe aſsignatam regulam, qua propoſitiones dialecticas quiſpiam inuenire poſsit, at hic aſsignat regulam, qua propoſitiones ſimpliciter, quæ materia ſunt ſyllogiſmi ſimpliciter, inueniamus. Præterea quod ſuperius de figuris, & modis dixit ſyllogiſmorum, ſpectauit ad formam ſyllogiſmorum, declarauit enim ex puris negatiuis nullum ſyllogiſmum fieri, nec ex puris particularibus, quæ omnia ſpectant ad formam ſyllogiſmorum, ad nunc tradit artem, qua facile propoſitiones inueniamus, quæ ſunt materia ſyllogiſmorum. Neoterici (vt dixi-
Dubiōnes interpretum prima. mus) arbitrantur Ariſtotelem hic dare artem inueniendi medium in quouis propoſito ſyllogizando, ideo non iniuria dubitant, non videtur enim hoc eſſe contra libri huius rationē. Eſt enim liber hic analyticus, hoc eſt reſolutorius. igitur non inuentius, nam inuenire eſt componere. Quare non erat hic
Solutio in aliorum. de medij inuentione agendum. Reſpondent tamen hunc librū, quàm ſequentem eſſe reſolutorios, non quidem eo, vt nihil compoſitiuis, atque inuentionis edocerant, ſed quatenus pro maiori parte docent reſoluere. Et ſi hæc non ſint imperite dicta. Melius dicemus de inuentione agi in his libris, non enim agi poteſt de reſolutione, quin de compoſitione agatur, non tamen agitur de compoſitione propter compoſitionem, ſed propter reſolutionē, docet enim Ariſtoteles hic inuenire medium, vt doceat concluſionem reſoluere in ſua principia, quæ
Secunda. ſunt propoſitiones. Aliter etiam Philoponus dixit ſuperius. Quærunt, & ſecundo quàm ob cauſam aſsignetur hic regula inueniendi medium, & non inueniendi extrema. Reſpondet hic eſſe aſsignatam vtriuſque rei regulam, non tamen eodem loco, nam prius aſsignauit Ariſtoteles regulam inueniendi extrema. Nunc vero inueniendi medium. Sed mihi videtur non poſſe eiuſmodi regulas diuerſis locis tradi. Quoniam extrema, & medium ſunt Correlatiua, quæ vnica intellectione intelliguntur. Propterea mihi videtur hic Ariſtotelem tradidiſſe artem inuentione extremorum ſimul etiam, & mediorum. Verum in ordine ad materiam ſyllogiſmorum, ſuperius vero in ordine ad formam. Dubitant vltimo, & ſa-
3. Dubiū. tis rationabiliter, quia non videtur artem inueniendi media tradi poſſe, nam hæc ars vel eſt nobis a natura inſita, connataque, vel de nouo acquiſita. Si nobis connata, non oportet eam Ariſtotelem tradere, eam quilibet eam habet. Sin autem de nouo acquiſita inuentaque, quæratur an arte an natura ſit inuenta. Si arte, erit procedere in infinitum. Si natura ea-
Solutio. dem ratione erit de arte inueniendi medium. Reſpondent artem inueniendi medium eſſe acquiſitam, non quidem alia arte, ſed ſenſu, & experientia. Quia enim ſenſu experimentoque apprehendimus animal ſecundum eius omnia ſingularia ſub ſubſtantia eſſe, & hominem ſecundum eius ſingularia omnia ab animali. Statim cognouimus hominem contineri ab animali, & ſic hæc ars inuenta eſt ſenſu, & experimento. Hæc ſolutio niſi exponatur, non intelligitur, quoniam adhuc ſtare videtur argumentum, ſi recte perpendatur.
Cap. 6. Propterea vt Fabius Quintilianus de rhetorica dicit libro ter

tio Oratoriarum inſtitutionum. Sic nos de arte inueniendi mediam dicimus. Dicit enim artis initium eſſe nobis a natura. artem vero ipſam ab obſeruatione, nam natura fecit artis, cuiuſque initium, obſeruatio artem. Fecit quidem natura ipſa initium artis inueniendi medium, quoniam media facimus ab ipſa natura protinus geniti. Vnuſquiſque enim protinus genitus ſermocinatur arbitrans medium accepiſſe ad ſermocinandum. Fecit vero obſeruatio artem, nam homines ſicuti in medicina, cum viderent alia ſalubria, inſalubria alia, ex illorum obſeruatione medendi artem effecerunt, ita in ſyllogizando, cum viderent alia media vtilia, alia inutilia fecerunt artem inueniendi medium. Quare artes initium natura ipſa fecit. Artem vero obſeruatio. Hæc res lucidius eſt explicata in rhetorice commentationibus.

Omnium igitur quæ ſunt, hæc quidem ſunt talia, ut de nullo alio prædicentur, uere uniuerſaliter. Vt Cleon, & Callias. Et quod ſingulare, & ſenſibile eſt, de his autem alia, nam & homo, & animal uterque horum eſt. Illa uero, & ipſa quidem de alys prædicantur, de illis autem alia prius non prædicantur. alia autem & ipſa de alys, & de his alia, ut homo de Callia, & de homine animal.

Ante igitur quàm methodum illam proſequatur. Quærit Cōm. 146.
primo, quæ ſunt illa, de quibus ſyllogiſmum conficere apti ſumus, & præmittit diuiſionem eorum, quæ ſunt, volens illorum alia eſſe, quæ tantum ſubiecta ſunt, de nullis autem prædicata, vt ſingularia. Alia vero eſſe, quæ tantum prædicata ſunt, & ad nulla ſubiecta, vt vniuerſaliſsima decem rerum genera, vt Philoponus exponit. Alia autem eſſe, quæ & ſubiecta, & prædicata eſſe poſſunt, vt intermedia. Quo vero Verborū conſideratio Vniuerſaliter & Vere.
ad verba attinet, addit. Vniuerſaliter, quia ſingulare de aliquo prædicari poteſt particulariter, vt quidam homo Socrates eſt. Vniuerſaliter autem, de nullo. Addit etiam vere, quia non vere hoc eſt quia per accidens, & ſecundum opinionem ſingulare prædicatur de aliquo, nam (vt poſtea dicemus) hoc veniens eſt Socrates. Et illud currens eſt Coriſcus. Vel dixit vere, quoniam falſo Socrates de multis prædicari poteſt, vt de lapide de equo, & id genus. Aut dixit vere ho. eſt affirmatiuæ, quoniam negatiuæ. Socrates de multis prædicatur. Præ- Singulare ſenſibile.
terea adiecit, & ſingulare, & ſenſibile. referens ſingulare ad primas ſubſtantias, & ſenſibile ad indiuidua accidentium. Nō enim ſolum de primis ſubſtantijs hic ſingulare intelligit ve voluerunt quidam Hic apparet qualiter non recte diffiniunt ſubiectum Iuniores, cum dixerūt eſſe illud, de quo aliud Contra in mores de ſubiecto & prædicato
dicitur, nec recte prædicatum, cum dixerunt eſſe illud, quod dicitur de alio, nam ſubiectum (vt in prædicamentis Boetius exponit) eſt aut id, de quo aliud dicitur, vt ſubſtantiæ primæ, & ſingularia.ix. accidentium, quæcunque ſunt, aut illud. Cui aliud ineſt, vt ſubſtantiæ primæ tantum. Prædicatum vero id, quod de alio dicitur, vt ſubſtantia ſecunda, aut quod in alio eſt, vt accidentia.x. indiuidua enim accidentium prædicata ſunt, quæ non dicuntur de alio. Alioquin eſſent vniuerſalia, ſed ſunt in alio. Similiter ſubſtantiæ ſecundæ ſunt ſubiecta accidentium, de quibus non dicuntur accidentia, ſed quibus inſunt accidentia. Sed dubitabis fortaſſe, nam tunc diuiſio non eſſet ſufficiens, nam non omnia ſunt ſecundæ ſubſtantiæ, vel accidentia. Et ſic non omnia eſſent prædicata vel ſubiecta, & tamen de illis problemata quærimus, vt Dub. Lege diſputatiões noſtras Metaphyſicas. diſputatione prima.
de animo ſi ſit mortalis. De deo ſi ſit immobilis, de materia ſi ſit vna, & de alijs id genus, quæ nec ſecundæ ſubſtantiæ ſunt, nec primæ, nec accidentia. Poſſet dici in his eſſe prædicata, vel ſubiecta per reductionem, vt Boetius dicit, vel ſecundum opinionem, & non naturalia. vt poſtea dicimus.

Quoniam igitur aliqua quidem eorum, quæ ſunt, de nullo nata ſint dici, palam. Nam ſenſibilium pæne unumquodque eſt huiuſmodi, ut de nullo prædicari ſint, niſi ut ſecundum accidens. Dicimus enim quandoque albū illud Socratem eſſe, & hoc ueniens Calliam. Quoniam autem et in

ſurſum pergentibus ſtetur quandoque. Rurſus dicemus. Nunc autem ſit hoc poſitum.

Cõm.247. Remouet circa dictam diuiſionem, dubium. Nam & ſubiectis, & prædicatis ſtatum ſuppoſuit, aſſerens nonnulla eſſe prædicata tantum, nonnulla vero eſſe ſolum ſubiecta. Hoc autem non probauit, quare videtur prtere. Remouet igitur hoc, volens ſtatum in ſubiectis ſumptum eſſe tanquam per ſe notum ad ſenſum. In prædicatis vero, vt conceſſum, atque poſterius declarandum. Aut fortaſſe per hæc ſe excuſauit. Nã accepit, quæ vel patent ſenſu. Aut alibi declarantur. Et ita quæ dicit, vt conceſſa accepit. Aut fortaſſe diuiſionem propoſitam hic probat partim ex ſenſu, partim ex conceſsis alibi. Quo vero ad verba attinet. Debes ſcire, ꝙ quemadmodum duplex per ſe eſt, vt primo poſteriorum dicemus. Alterum quod in ratione eſt ſubiecti, vel ſubiectum in ratione prædicati. Alterum quod naturale eſt. Primo modo hæc non eſt per ſe. Socrates eſt albus. Secundo modo bene, nam naturale prædicatum de naturali ſubiecto dicitur, ſic duplex per accidens. Alterum, quod neutro modo ineſt. Alterum, quod præternaturale eſt, vt veniens eſt Socrates, hoc eſt enim per accidens. Quoniam Socrates non eſt naturale prædicatum, nec veniens naturale ſubiectum. Ariſtoteles ergo hic per ipſum accidens, non intelligit, vt diſtinguitur contra per ſe, ſed vt diſtinguitur contra naturale, quod Philoponus animaduertit. Neoterici vero non intelligentes dixerunt Socratem prædicari per accidens de veniente, quia non eſt forma, vel quia accipitur ſecundum differentias accidentales, quæ nõ recte dicuntur. Nam Ariſto. ſeipſum exponit primo poſteriorum. Vbi per accidens, exponit præternaturale. Non ergo hæc ad propoſitum ſunt.

Nota hæc Duplex per ſe.

Quæ neoterici.

Cõtra neotericos.

Textus Antiquus. Alterum. Aliud. Aliquod.

De his igitur non eſt demonſtrare prædicatum alterũ, niſi ſecundum opinionem. Sed hæc de alijs, neque ſingularia de alijs, ſed alia de illis. Quæ autem in medio ſunt manifeſtum quòd vtroque modo contingunt. Etenim, & hæc, de alijs, & alia de talibus dicuntur. Et fere rationes, et cõſiderationes ſunt maxime de his.

Cõm.248. Propoſita diuiſione. Nunc declarat, quæ ſunt illa, de quibus ſyllogiſmo, & problemata conficere poſſumus. Et illa, ex quibus non poſſumus. Et primo dicit de ſupremis nullum poſſe demonſtrari prædicatum, niſi ſecundum opinionẽ. Secundo dicit ꝙ hæc demonſtrantur de alijs. Ex his ſequitur de ijs eſſe ſyllogiſmos vno modo, & alio modo non. Sunt quidem ſyllogiſmi de his vt quæ de alijs, & prædicata. Non autem ſunt ſyllogiſmi de his, vt de ſubiectis, & vt de quibus. Quo vero ad verba attinet, dicit de ſupremis non eſſe prædicata, niſi ſecundum opinionem, quod nonnulli exponunt ſecundum Analogiam. Poteſt enim de aliqua ſubſtantia demonſtrari vnum. Vt de prima cauſa, & de prima materia At ipſum vnum Analogum eſt, & prædicatum ſecundum opinionem. Vnde & Auer. vbique Analogum. Ambiguum appellat, quia non inuenitur vere commune, niſi ſecundum opinionem. Philoponus autem tres eſſe opiniones dicit eſſe. Vna quidem eſt, quæ ens eſſe genus aſſerit. Alia, quæ vnum dicit eſſe genus. Alia, quæ vnum quatuor elementorum ad decem prædicamenta. Et ita Ariſtoteles ait de decem generibus ſimpliciter prædicatis nihil prædicatum demonſtrari poſſe, niſi ſecundum opinionem aliquam illarum trium. Vel forte, & tutius dicerem Ariſtotelem appellare prædicata ſecundũ opinionem, quæcunque nec ſunt accidentia, nec ſubſtantiæ ſecundæ, vt ſunt illa, quæ de animo, & de intelligentijs dicuntur, itemque, & de materia, & forma, & cæteris id genus. Amplius & illa, quæ de decem prædicamentis. Hæc enim nec vera prædicata ſunt, nec illa, de quibus prædicantur, ſunt vera ſubiecta. Sed quaſi ſecundum opinionem. Tertio dicit de infimis ſubiectis non eſſe ſyllogiſmos, tanquam ipſa de alijs ſyllogizentur, niſi per accidens (vt dictum eſt.) Quarto dicit de ipſis poſſe eſſe ſyllogiſmis tanquam de ſubiectis, ex hiſce ſequitur de infimis vno modo non eſſe ſyllogiſmos, quia non quatenus ipſa de alijs prædicantur. Alio modo eſſe, quoniam de ipſis, vt de ſubiectis bene ſunt. Quinto dicit intermedia vtroque modo ſyllogiſticis conuenire, quia vt de quibus, & vt quæ, ſunt enim prædicata, & ſubiecta reſpectu diuerſorum. Vltimo dicit de his intermedijs eſſe rationes. Hoc eſt problemata, & ſyllogiſmos, & conſiderationes, ſcilicet illas, quibus conſideramus. Conuertibilia cum re, antecedentia, conſequentia, & repugnantia, quibus inuenitur medium de quolibet problemate, vt Philoponus exponit. Addit vero fere quia de ſupremis etiam fiunt ſaltem prædicata, quæ dicuntur ſecundum opinionem. Vel addit fere propter ſyllogiſmos ſecundæ figuræ, & propter ſyllogiſmos negatiuos primæ figuræ, qui fieri poſſunt de ſupremis, & imis. Sunt qui dicunt vniuerſaliſsima ſyllogiſticis conuenire, vt prædicata de alijs, non autem vt ſubiecta aliorum. Infima vero ſubiecta nullo pacto ſyllogiſticis conuenire, quia nec vt aliorum prædicata, cum de nullis prædicentur, nec vt aliorum ſubiecta, quia vt inquit Philoponus, quæcunque infimis, & indiuiduis ſubiectis inſunt, vel quæcunque de illis dicuntur, ea dici, vel illis in eſſe, ſenſu perſpicuum eſt. Nemo enim de Socrate tentat demonſtrare album, aut Simum, quia hæc illis ineſſe ſenſu patet. Et ſic problemata, & ſyllogiſmi omni ex parte non niſi de intermedijs fiunt. Hinc patet ſyllogiſmos de aliquo eſſe trifariam intelligi poſſe, aut quatenus illud, de quo ſunt, prædicatur de alio. Et ſic de ſupremis ſunt, & non de imis. Aut quatenus illud, de quo ſunt, eſt ſubiectum ad alia. Et ſic de imis ſunt, & non de ſupremis. Aut vtroque modo, & hac ratione de intermedijs eſſe poſſunt. Sunt enim prædicata, & ſubiecta. Quæres vtrum rationes omnes, & conſiderationes fere circa intermedia fiant. Et videtur primo ꝙ non, nam rationes fiunt de ſupremis, tanquam de partibus definitionum, & de imis tanquam de definibilius, modo definitiones rationes ſunt. Similiter, & ſyllogiſmi fiunt de ſupremis, tanquam de extremis concluſionum, & de imis tanquam de ſubiectis. Præterea in exemplo proceditur ab vno ſingulari, & exemplum eſt quædam ratio, inductio a pluribus ſingularibus procedit quæ etiam quædam ratio eſt. Inſuper in ſyllogiſmo expoſitorio medium eſt hoc aliquid, & ſingulare. Ergo conſiderationes nõ ſolum ſunt de intermedijs. Dicamus ergo textũ expoſitiõi poſſe vno modo, vt dictum eſt, quod Ariſtote. per logos ideſt rationes, intelligit problemata, & ſyllogiſmos, & per cõſiderationes, intelligit conſiderationes quibus inſpicimus propria rei antecedentia, conſequentia, & repugnantia, vt patebit. Diximus etiam addidiſſe, nam ſic exponendo. Patet omnes eiuſmodi fieri per intermedia. Fere propter ſyllogiſmos negatiuos. In quibus ſuprema poſſunt eſſe media, & ſubiecta. Et ita ſubiecta, & prædicata. Et hæc expoſitio eſt melio.

Excerptũ.

Verba cõſideranda.

Quæ Philoponus.

Tertia expoſitio. Quæ nam ſint prædicata ſecundum opin. dilucidatoris.

Quæ aliqui.

Pulchra diuiſio.

Dubitatio

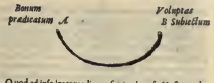

Solutio.

Igitur aliti

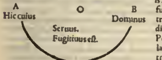
Oportet igitur propoſitiones circa vnumquodque horum ſic ſumere, ſupponentem id primum, & definitiones, & quæcunque propria rei ſunt. Deinde poſt hoc quæcunque ſequuntur rem. Et rurſus quæ res ſequitur. Et quæcunque non contingunt ipſi ineſſe, quibus autem ipſa non contingit, non ſumendum eſt. Eo quòd conuertitur priuatiua.

Bonum

Cõm 249.

Quod ad ipſa intermedia proſpiciendum ſit Hactenus declarauit. Itemq; & q̃ de intermedijs rationes, & cõſiderationes ferè omnes ſint. At nunc methodum nobis aſsignat, qua problemata e quouis propoſito, facile propoſitiones adinueniamus. Supponit autem pro regula vt problema conſtruẽdum vel deſtruendum in ſubiectum & prædicatum ſemper reſoluatur. Vt Philoponus inquit, verbi cauſa. Si quærimus an voluptas ſit bonum. Annotanda ſunt bonum & voluptas, bonum quidem, vt prædicatum, voluptas autem vt ſubiectum. Huius rei cauſa eſt primo q̃ reſolutio hæc ambo extrema maius, videlicet & minus nos docet. Quando quidem prædicatum cuiuſuis problematis in quauis figura ſemper eſt maior extremitas. Subiectum autem eiuſdem, minor, quo fit vt reſolutio illa extremorum inuentui ſumat. Secundo etiam propter propoſitiones ipſas, quæ ex obliquis conſtat. Niſi enim problema in extrema reſolues, ijs propoſitionibus, quæ ex obliquis conſtant, non erit facile extrema, aut media inuenire, verbi cauſa. Si problema ſit, cuiuslibet domini ſeruus eſt fugitiuus, niſi ſic reſoluas quilibet dominus eſt is, cuius ſeruus ẽ fugitiuus, nec extrema, nec medium inuenies. Poſt hanc regulam. Methodum tradit. Et primo quidẽ generatim ad omne problema, & ad omnem figuram. Secundo vero ſpeciatim. Generatim itaq; quatuor proſpicienda eſſe præcipit circa rem ipſam.

Regula.

Quid res & vide quo ſolus dilucidator habet mentẽ Ariſtot. in hoc loco.

Sed quid ipſe per rem in hac arte intelligat, declaremus, & dicamus eum per rem intellexiſſe tam prædicatum quàm ſubiectum. Vſos eſt enim nomine rei. eo q̃ conſiderationes iſtæ communes ſunt rei ſubiecti, & rei prædicati. At cum diſtinguet conſiderationes, quæ ſubiecti, & quæ prædicati ſeorſum, de re etiam diſtinguetur. At nunc nobis ſatis ſit expoſuiſſe eum per rem intellexiſſe & ſubiectum, & prædicatum. Iubet ergo circa rem ipſam hoc eſt tã circa prædicatum, quã circa ſubiectum quatuor proſpicienda eſſe. Primo quidem conuertibilia, ſiue ſint definitiones, ſiue deſcriptiones, ſiue propriæ affectiones. Secundo proſpicienda eſſe conſequentia rem. Intelligit autem per conſequentia rem, omnia quæ de re prædicantur. Hæc enim conſequentia rem dicuntur quia re ipſa ineſſe poſita. Hæc ponuntur, ſequunturq́ue, non autem econuerſa. Vt ſi homo eſt animal eſt. Contra autem non ſequitur. Tertio iubet conſideranda eſſe antecedentia rem. Et intelligit quæ rei ipſi ſubijciuntur. Quæ ideo antecedentia appellantur, quia ad illa eſſe ſequitur res, non autem contra. Animalis enim antecedens eſt homo, quòd ad hominem eſſe ſequatur animal eſſe. Quarto denique proſpicienda eſſe vult extranea ſiue aliena a re, quæ repugnantia dicuntur, nec conſiderare (vt ait) oportet ea, quibus res ipſa repugnat, quia ea conſiderando quæ rei repugnant, conſideramus ea, quibus res ipſa repugnat. Nam vniuerſalis negatiua in terminis conuertitur. Sufficit ergo quarta conſideratio. Inquit. Oportet igitur propoſitiones circa vnumquodq; horum ſic ſumere, ſupponẽtem id primum ideſt problema, & reſoluere ipſum, vt extrema inueniantur, deinde oportet ſupponentem problema primo conſiderare omnia conuertibilia & definitiones atque deſcriptiones, & quæcunque propria rei ſunt. Prima ergo conſideratio eſt proſpicere rei conuertibilia quæcunque ſunt. Vnde Ariſtoteles ijs verbis regulam tradit, quæ extremorum inuentui ſeruit, & primam conſiderationem præcipue. Deinde ſecundam conſiderationem aſsignat. Et inquit. Deinde oportet conſiderare poſt hoc quæcunq; ſequuntur rem. Rem dico prædicati, vel ſubiecti. Albertus autem per rem, ſubiectum duntaxat intelligit. Quod non mihi placet. Non enim eſſent conſiderationes hæ communes. Addit & tertiam cum inquit. Et rurſus quæ res ipſa ſequitur. Tertio loco proſpicienda ſunt vt quæcunq; antecedunt rem. Quarta vero ſubſcribit. Et inquit. Et quæcunque non contingunt ipſi rei ineſſe: vt quæque dicuntur aliena, extranea, & repugnantia vt Philoponus inquit. Excuſat autem ſe a quinta conſideratione. Poſſet enim aliquis dicere ea eſſe proſpicienda quibus res ipſa repugnat. Ideo dicit quibus autem ipſa non contingit, non ſumendum eſt eo q̃ priuatiua, ſcilicet vniuerſalis conuertitur in terminis. Quare ſi inter ea, quæ rei repugnant relinquentur illa, quibus res ipſa repugnat.

Diuidendum autem eſt conſequentium quæcunq;. & in eo quod quid eſt, quæcunq; propria, & quæcunq; vt accidentia prædicantur. Et horum, quæ ſecundum opinionum. Et quæ ſecundum veritatem. Quanto enim plurium taliũ abundauerit quis, citius inueniet concluſionem. Quanto autem veriorum, magis demonſtrabit.

Et de generalibus conſiderationibus hactenus. At nunc ea: quæ ſecunda conſideratione proſpicienda erant ſubdiuit: vt Philoponus inquit. Hoc eſt ea: quæ rem conſequuntur. Nam vt Iuniores dixerunt conſequentium, alia eſſentialia ſunt, vt quæcunq; prædicantur inquit. Cuiuſmodi prædicata ſunt per ſe primo modo, vt de homine animal, & corpus, & ſubſtantia, & cætera id genus. Alia accidentia. Quorum alia communia ſunt. Alia vero propria. Propria quidem vt Simum, & Aquilum, de naſo. Communia autem vt nigrum, & Bipes, & id genus. Sed dices Ariſtoteles propria collocauit in prima conſideratione. Igitur non debet illa conſtituere inter ea, quæ ſunt ſecundæ conſiderationis. Innuit Philoponus ſolutionem ex eo q̃ Ariſtoteles propria, quæ in prima conſideratione ſtatuit, definitiones deſcriptiones, & omne quod conuerſim per ſe prædicatur, intellexit. At nunc propria accidentia intelligit, quæ diſtinguuntur contra communia accidentia. Sed contra hæc adhuc dubitatur, quia propria ſunt, quæ prædicantur conuerſim, ſiue accidentia ſint, ſiue eſſentialia. At quæ conuerſim prædicantur, non enumerantur inter conſequentia. Nam conſequentia (vt diximus) ſunt quæcunque prædicantur de re prædicatione maioris de minore. Poteſt defendi (quod dixit) Philoponus Ariſtotelẽ hic per propria intelligere nõ quæ conuerſim prædicãtur de re, quia hæc ſunt de prima conſideratione, ſed accidentia, quæ per ſe de re dicuntur. Non tamen conuerſim veluti ſimum & Aquilum de naſo, & par de numero, & cætera id genus. Hæc propria accidentia ſunt, ſed cum non conuerſim prædicentur, inter conſequentia enumerantur. At per accidentia intelligit quæcunq; nec conuerſim nec per ſe prædicantur, vt nigrum de Ethiope. Erit ergo diuiſio, conſequentium, alia eſſentialia, alia accidentalia. Et accidentalium quædam per ſe de re prædicantur, quædam, vt accidentia, & per accidens, & hoc pacto non eſt confuſio in diuiſione Ariſtotelis. Ex his apparet diuiſionem Iuniorum non eſſe bonam cum dicunt conſequentium, alia eſſentialia, alia accidentalia. Et accidentalium, quædam propria, quædam communia. Nam propria hic non accipit, vt diſtinguuntur contra communia, ſed contra per accidens prædicantia. Sequitur deinceps pars illa. Et horum, quæ ſecundum opinionem, vbi Iuniores arbitrantur Ariſtotelem ea conſequentia rurſus ſubdiuidere, quæ communia accidentia ſunt. Nam horum alia ſecundum opinionem, alia ſecundum veritatem prædicantur. Et intellexit per prædicata ſecundum opinionem, quæ rem plerunque ſequuntur, & per prædicata ſecundum veritatem intellexerũt, quæ rem ſequuntur ſemper. Vel aliter per prædicata ſecundum opinionem, intellexerunt quæ dicuntur de re probabiliter. Ex quibus dialectice propoſitiones conſtant per prædicata ſecũdum veritatem, intellexerunt, quæ prædicantur demonſtratiuæ de re. Ex quibus conficiuntur propoſitiones demonſtratiuæ, & hanc ſecundam expoſitionem Albertus ſequitur. Sed prima expoſitio

Cõm. 250.

Dubĩ.

Solutio Philoponi.

Quid intelligit Ariſt. per propria.

Contra Iuniores.

Secunda ps textus. Quæ Iuniores.

Refutatio

expoſitio pace horum dixerim, videtur extorta, & aliena. Non enim poſitum intelligere quod eſt ſecũdum opinionem, eſſe pleronque, cum vel ſit nunquam, ſi opinio erit falſa, vel ſemper, ſi opinio ſit vera. Similiter ſecunda expoſitio conuenit verbis Ariſtotelis. Non enim accidentia communia poſſunt conficere propoſitiones demonſtratiuas. Non enim illæ ſunt: niſi ex his, quæ ſunt per ſe.

Quæ Philoponus.

Philoponus vero vult Ariſtotelem hic quintam concloſionem cõſtituere, quam eorum eſſe inquit. Quæ rem ſequuntur, aut ſecundum opinionem, aut ſecundum veritatem. Nam voluptatem ſecundum veritatem ſequuntur & motus, & appetibile, ſecundum opinionem ſequitur eſſe ſm naturam. Non.n.omnis voluptas ſecundum naturam eſt. Voluptas enim eorum, qui ſcabiem patiuntur cum ſe fucauerint, non eſt ſecundum naturam. Neque ucium ſecundum veritatem voluptatem ſequitur, ſed ſecundum opinionem. Non enim omnis voluptas, felicitatem & quietem præbet. Præterea, vt dicit ad decem prædicamenta ſequuntur vnum, & ens ſecundum opinionem, aut omnia eſſe ex aqua, vel igne, vel aere, non autem ſecundum veritatem. Erit ergo quinta conſideratio. Vt inquit. Eorum quæ rem ſequuntur, aut ſecundum opinionem, aut ſecundum veritatem.

Expõ propria et pulchra.

Poteſt autem dici Ariſtotelem non quintam facere conſiderationem ſed omnia conſequentia alia diuiſione diuidere, aut in ea quæ rem ſequuntur ſecundum opinionem, aut in ea, quæ rem ſequuntur ſecundum veritatem, ſiue hæc ſit eſſentialia, quæ ſequuntur, ſiue accidentia Eſſentialia enim ſecundum veritatẽ, vt animal & ſubſtantia de homine. Eſſentialia ſecundum opinionem ſunt ens & vnum de decem prædicamentis. Inſuper accidentia ſecundum opinionem, ſunt vt diuiſibile de animo, corporeum, & id genus. Secundum veritatem, ſunt immortale. Incorporeum, & id genus. Quare quæcunque rem conſequuntur, poſſunt rem conſequi, aut ſecundum opinionem, aut ſecundum veritatem, non ergo quintam cõſiderationem fecit. Vltimo harum conſiderationum vtilitatem innuit, ex eo, ꝙ quanto horum pluribus quiſpiam abundauerit, tanto celerius concluſionem inueniet, & quanto verioribus, tanto ſolertius demonſtrabit.

Dubiũ.

Sed poſt hæc omnia quæret Iunior cur in hoc loco Ariſtoteles appellauerit id, quod prædicatur de re, conſequens rem. Et quod rei ſubijcitur antecedens. Et non prædicatum, & ſubiectum.

Solutio.

Quicquid Iuniores dixerunt, videtur mihi Ariſtotelem hoc pacto eſſe locutum, vt diſtinctius ars hæc habeatur. Nam per conſequens, non intelligit præciſe prædicatum, ſed prædicatum affirmatiuũ, quod prædicatur non conuerſim. Propria enim quæ in prima conſideratione conſtituit, prædicata ſunt. quæ conſequentia non vocantur.

Quid per conſequentia intelligitur.

Vnde per conſequentia intelligit prædicata, quæ prædicantur affirmatiuæ, & quidem prædicatione maioris de minore. Per antecedentia vero intelligit ea, quæ ſubijciuntur affirmatiuæ rei, & de quibus res ipſa prædicatur prædicatione maioris de minore.

Quid per aliena, & extranea.

Per aliena autem atque extranea, intelligit ſubiecta, de quibus negatiuæ prædicatur res, vel prædicata, quæ de re prædicantur negatiuæ, ex quibus patet prædicata eſſe communiora conſequentibus & extraneis. Similiter & ſubiecta antecedentibus & extraneis, quare vt hac in arte diſtincte loqueretur. Vſus eſt conſequentibus, & non prædicatis: antecedentibus, & non ſubiectis.

Corolla.

Ex iјs ſequitur hanc poſſe eſſe quintam conſiderationem, non quidem conſequentium (vt dixit Philoponus) ſed eorum, quæ prædicantur. Nam qui abundare deſiderat in propoſitionibus non modo ad conſequentia proſpicere debet, ſed generatim ad omnia prædicata tam ſecundum opinionem, quam ſecundum rẽ. Et tunc hæc quinta conſideratio differet a ſecunda, quatenus per hanc proſpicimus vniuerſaliora vtpote prædicata ipſa, per ſecundam vero, ſolum prædicata, quæ conſequuntur. Qua ratione fit, vt prædicata ſecundum opinionem Ariſtoteles intelligat ea. quæ ſecundum diuerſas ſententias prædicantur, vt de voluptate eſſe ſecundum naturam ſecundum opinionem Epicuri. Secundum vero Stoicos eſſe præter naturam, quam & etiam quæ & reuera prædicantur. Et quidem ſapientum conſenſu vt de voluptate eſſe appetibile.

Oportet autem eligere, neq; aliquam, ſequuntur. Sed quæcunque totam rem ſequuntur, vt non quod aliquem hominem, ſed quod omnem hominem ſequitur. Per vniuerſales enim propoſitiones ſyllogiſmus eſt. Cum enim eſt indefinita, in manifeſtum eſt ſi vniuerſalis eſt propoſitio, cum vero definita, manifeſtum. Similiter autem eligendum eſt, & quæ ipſa ſequitur tota, propter dictam cauſam. Ipſum autem quod ſequitur, non ſumendum eſt totum ſequi. Sciam diſciplinam.

Dico autem, vt hominem omne animal. Aut muſicam omnem ſcientiam, ſed ſimpliciter ſolum ſequi quemadmodum & protendimus. Etenim inutile alterum eſt, & impoſſibile. Res uerbũ ſupplecũ. De.

Vt omnem hominem eſſe omne animal, vel iuſtitiam eſſe omne bonum. Sed quod res ipſa ſequitur, de illo omni dicitur. ta.

Cõm 232.

Cum conſiderabilia omnia diligenter collegerit, egiſſetq; de conſiderationibus. Nunc de illorum electione pertractat. quæ conſiderata ſunt. Diximus enim eſſe conſideranda conuertibilia cum re, conſequentia rem, & antecedentia rem. At cum quolibet horum multifariam ſit, docet quod in vnoquoque genere horum eligendum ſit, initio ſumpto a conſequentium genere.

Antẽ de diligentes.

Nota.

Vbi debes ſcire ꝙ conſequentium quædam ſubiecto problematis vniuerſaliter inſunt vt homini animal, & Ethiopi nigrum. Quædam particulariter vel indefinitæ, vt homini nigrum, & animali muſicum. præterea eorum quæ rem antecedunt alia antecedũt tota, vt homo, animal. Alia in parte, vt homo, nigrum. Aliena etiam duplicia, nam quædam ſunt aliena a tota re, vt ab omni homine lapis. Quædam autem aliena ſunt a re ipſa in parte, vt ab homine nigrum.

Regula.

Eſt ergo eligendi regula vt conſequentium ea eligantur, quæ rem vniuerſaliter ſequuntur. Antecedentium etiam, quæ rem in toto antecedunt. Alienorum denique, quæ vniuerſaliter a re ipſa aliena ſunt. Huius electionis cauſam aſsignat, vt propoſitio in ſyllogiſmo vniuerſalis ſumatur. Cum ſyllogiſmus ex puris particularibus, aut indefinitis non conficiatur. Inquit oportet autem eorum quæ conſequuntur, non ea eligere, quæ aliquam rem in parte ſequuntur, ſed quæcunque totam rem vniuerſaliter ad omnia ſua ſuppoſita diſtributam, ſequuntur, illa eligere decet.

Quæ ſint eligenda.

Ceu non quod aliquem hominem, vtpote nigrum, ſed id, quod omnem hominem ſequitur, vt animal. Et aſsignat cauſam, eo ꝙ per vniuerſales propoſitiones ſyllogiſmus eſt.

Quæ Iuniores.

Refutatio.

Quam cauſam Iuniores intelligunt, non quod vtreque propoſitiones ſyllogiſmi vniuerſales ſint, ſed vna, vel vtreque. Sed ſi ita cauſa iſta intelligatur, oportet etiam eligere aliquando conſequentia, quæ rem in parte ſequerentur. Nam ſi altera ſolum vniuerſalis neceſſaria ſit, oportebit alteram eſſe particularem, vel indefinitã, quare oportebit aliquod conſequens eligi, quod particulariter antecedat vel ſequatur.

Expõ propria diluci daceris & Ariſtotelis calanis.

Ideo intelligas ſyllogiſmum fieri per vtraſque propoſitiones vniuerſales. Legimus enim de ſyllogiſmo vniuerſali, nam vt ſyllogiſmi vniuerſales eligibiliores ſunt particularibus, ita conſequentia vniuerſaliter eligibiliora ſint. Fuit autem erroris eorum cauſa, quia credebant hanc regulam vniuerſalem eſſe omnibus ſyllogiſmis, quod falſum eſt, cum cap. iſtud de electione conſiderabilium inſcribatur ſecundum philoponum. Et quia ſyllogiſmi vniuerſales præeliguntur particularibus, ideo & conſequentia vniuerſaliter etiam particulariter conſequentibus præeligere docuit. Similiter etiam conſequentia in vniuerſalibus ſyllogiſmis non ea eligere oportet, quæ rem indefinitæ ſequuntur. Nam cum res ipſa indefinita ſit, vtpote ſubiectum propoſitionis indefinitæ ſumitur. In manifeſtum eſt an propoſitio ſit vniuerſalis, vel particularis, cum vero definita fuerit ſigno vniuerſali, vel particulari, manifeſtũ erit quanta illa ſit, nam patebit ipſam eſſe aut vniuerſalem, aut particularem.

Q. æ Alb.

Albertus intelligit ſic, vt non oporteat medium indefinitæ ſumi tanquam conſequens vel antecedens rem. Nam de concluſione dubitatio erit illa vniuerſalis ſit, vel particularis. Quando quidem & pro toto, & pro parte indefinitum verificari poſsit. At cum definitum quantitate vniuerſali ipſum fuerit per ſignum vniuerſale, tunc qualis concluſio, & quanta ſequatur, patebit.

Refutatio.

Quæ expoſitio non placet, nam Ariſtoteles vbiq; propoſitionem non ſyllogiſmi concluſionem, intelligit, ſed aſſumptionum alteram vt etiam M. Tullius in rhetoricis ſeruauit.

ſeruauit. Præterea de medio nihil meminerat, ſed de re. Ergo de re ſermo legendus eſt. Propterea intelligo non eſſe in ſyllogiſmis vniuerſalibus conſequentia eligenda, quæ rem indefinite ſequuntur, nam ignorabitur, an propoſitio, quæ aſſumitur in præmiſsis ſit particularis, an vniuerſalis. Propterea ſignum vniuerſale ad rem addendum eſt, vt vniuerſalitas propoſitionis pateat. Sic enim ſyllogiſmus vniuerſalis relinquetur. Hactenus de conſequentium electione in vniuerſalibus ſyllogiſmis. De antecedentium vero electione, etiam in vniuerſalibus ſyllogiſmis. Inquit. Similiter autem elegendum eſt, & quæ res ipſa ſequitur tota, ita vt antecedens rem non in parte, vel definitæ ſumatur in vniuerſalibus ſyllogiſmis, ſed in toto. Etiam propter dictam cauſam, quia in vniuerſalibus ſyllogiſmis vtraq; propoſitio vniuerſalis eſt. De electione alienorum prætermittit, quia ſimili ratione corũ electio agenda eſt,

Obiter occurrens.

in vniuerſalibus ſyllogiſmis. Ijs declaratis de electione, obiter declarat cui extremorum propoſitiones vniuerſale ſignũ addi debet. Hæc enim obiter dicit hoc loco, quia abunde in libro de interpretatione tanquam in proprio loco dictum de his eſt. Non.n.erat locus iſtæ illi pertractationi proprius.

Cui eſt addendum ſignum vniuerſale.

Vult itaq; ſignum vniuerſale, vt omne, non eſſe addendum conſequenti ſiue prædicato tantum. Nec ſimul ſubiecto, & prædicato. Non.n prædicato tantum addendum eſt, vt homo eſt omne animal, quia impoſsibile eſt hominẽ eſſe omne animal. Nec ſubiecto & prædicato ſimul, quia omnem hominem eſſe omne animal, eſt impoſsibile, & inutile. Inutile quidam, quia ſatis eſt illud addere ſubiecto. Impoſsibile vero, quia propoſitio illa falſa eſt. Præcipit ergo ſubiecto ſignum illud addendum eſſe, prædicatum vero ſimpliciter ſumendum. Inquit. Ipſum autem ſupple quod rem ſequitur non totum vniuerſaliterq; ſequi rem ſumendum eſt. Dico autem vt hominem eſſe omne animal. aut muſicam eſſe omnem ſcientiam, ſiue diſciplinã, ſed ipſum conſequens ſimpliciter ſolum ſequi ſumendum eſt, ſimpliciter hoc eſt in ſuppoſitione ſimplici, quæ eſt quãdo terminus communis prædicatur nullo ſigno affectus, vt poteſta dicemus. Quemadmodum & protendimus, ſiue ipſum porrigimus. Sed quia ipſum porrigimus ſine ſigno, ideo ſimpliciter ſumitur. Declarat vero vtrique non eſſe addendum ſignũ. Et inquit. Etenim inutile eſt alterum.ſ. extremorum videlicet prædicatum ſic ſumere, & impoſsibile, vt omnem hominem eſſe omne animal. Addere vero prædicato eſt impoſsibile, vt iuſtitiam eſſe omne bonum. Præcipit ergo ei eſſe addendum, quod res ſupple ipſa ſequitur, nam de illo omni dicitur. Sic igitur antecedenti & ſubiecto addendum eſt, non autem conſequenti & prædicato. Iuniores hic dixerunt non eſſe ſignum

Quæ Iuniores & Alber.

vniuerſale addendum prædicato propoſitionis, quia inutile & falſum efficit ſermonem. Inutilem quidem, quantum ad ſyllogiſticam rationem. Quoniam vniuerſali ſigno addito prædicato. Syllogiſmus non poteſt regulari per dici de omni. Falſum vero quia impoſsibile eſt prædicatum ſecundum quodlibet ſui ineſſe ſubiecto, quod eſt eius inferius. Quæ expoſitio,

Qualis hg. capiẽ.

licet verbis Ariſtotelis conueniat. Falſa eſt, quoniam hæc propoſitio omnis homo omne animal eſt ſyllogiſmo vtilis videtur, ſi ſic conficeretur, omnis homo eſt omne animal. Socrates eſt homo, ergo Socrates eſt omne animal. Animaduertendum eſt vt in libro de interpretatione diximus, In negatiuis,

Limitatio præcepti Ariſto.

vniuerſale ſignum poſſe addi prædicato tantum, & ſubiecto ſimulatque prædicato. Nam bene dicitur homo nullus Equus eſt, & omnis homo non omne animal eſt. At in affirmatiuis ſi prædicato tantum adderetur, propoſitio redditur impoſsibilis, ſi ſubiecto, & prædicato ſimul. Redditur impoſsibilis, & eſt inutilis illi addere, quia ſatis additum eſt ſubiecto. Hactenus de verborum expoſitione. Quo vero ad difficultatem

Verborũ conſideratio per neceſſaria.

verborum attinet. Animaduerte ex verbis Ariſtotelis colligi propoſitionem, ad cuius prædicatum additur ſignum vniuerſale eſſe inutilem, & impoſsibilem. Et intelligit per inutilem qui in intelligibilem, & impropriam. Modo regula eſt ſorti colarum propoſitio in intelligibilis, & impropria neq; eſt vera, neque eſt falſa. Hæc enim omnis homo eſt omne animal, & illa muſica eſt omnis diſciplina eſt in intelligibilis, & impropria. Et ſic nec vera nec falſa; veluti hæc omnis Socrates eſt homo, nec vera, nec falſa eſt, quoniam eſt impropria, & in intelligibilis. Cauſa autem quia huius contradictoria nec eſt vera, nec eſt falſa, videlicet hæc quidem Socrates non eſt homo. Quare de mente Ariſtotelis hæc propoſitio omnis homo eſt omnis homo, & omnis homo eſt omne animal, & muſica eſt omnis diſciplina eſt in intelligibilis, & impropria, quoniam eſt inutilis, & impoſsibilis. Ex his ſequitur ad nullam talem eſſe reſpõdendum per verum & falſum, niſi reducatur, ſi reduci poteſt ad propriam. Ad hanc enim omnis Socrates

Excerpti.

eſt homo, non eſt reſpondendum, niſi reducatur ad hanc, omne ens, quod eſt Socrates eſt homo. Nam nunc eſt vera. Similiter ad hãc omnis homo eſt omnis homo, nõ eſt reſpondendum, niſi reducatur ad hanc. omnis homo eſt ens, quod eſt omnis homo, quæ reducta eſt impoſsibilis. Colligitur ſecundo ex his, quæ Ariſtoteles dicit, prædicatum non ſupponi, quoniam non eſt quantificabile, niſi per reductionem ad ſubiectum per conuerſionem. Modo ſuppoſitio idem eſt, quod quantitas propoſitionis, ergo ſi non eſt quantificabile, nec poteſt ſupponi, niſi per conuerſionem reducatur ad ſubiectum, & ita prædicatum ſupponitur per accidens eo modo, quia ſupponitur in conuertente. Et hæc inquit. Ipſum autẽ quod ſequitur quod eſt prædicatum communius. Non ſumendum eſt totum ſequi. Hæc eſt cum ſigno vniuerſali diſtributum, & exponit quid intelligat per totum ſequi Et inquit. Dico autem ſubaudi totum ſequi. Vt hominem ſequi omne animal aut muſicam, omnem ſcientiam. Sed dico ipſum conſequens debere ſimpliciter ſolum ſequi pœnitus ſine ſigno. Quemadmodum ipſum & protendimus hoc eſt & ſupponimus. Quoniã ſicut nulla ſuppoſitione ſupponitur, ac protenditur ad ſignificata verbalia, ſic nullo ſigno quantitatis accipi debet affectum. Quod autem ſine ſigno vniuerſalitatis accipi debeat, probat. Et inquit. Etenim alterum, ſcilicet prædicatũ, quod eſt alterum extremorum propoſitionis. Eſt inutile ad propoſitionem veram vel falſam. Et impoſsibile, vt omnem hominem eſſe omne animal, vel iuſtitiam eſſe omne bonum. Propterea addit q ſignum vniuerſale ad ſubiectum addi debeat. Et inquit. Sed quod res ipſa ſequitur, ſcilicet ſubiectum ad quod res ipſa, quæ prædicatur, ſequitur, de illo omni dicitur, & ita ad ſubiectum ſignum addendum. Hæc Ariſtoteles, de quibus in iudicijs.

Quando autem ab aliquo continetur ſubiectum, cuius conſequentia oportet ſumere ipſius vniuerſalis quidẽ conſequentia, vel non conſequentia non eſt eligendum in his. Sumuntur enim in illis, nam quæcunq; ad animal & ad hominem ſequuntur. Et quæcunq; non inſunt ſimiliter. Sed quæ circa vnumquodq; ſunt propria, ſumendum eſt. Sunt enim quædam ſpeciei propria præter genus. Neceſſe eſt enim diuerſis ſpeciebus propria quædam ineſſe.

Cum dixiſſet pro ipſius medij inuentione eſſe conſideranda ſubiecti, & prædicati Problematis conſequentia, antecedentia, & aliena, & docuiſſet quæ horum eligenda ex parte quantitatis propoſitionis. Nunc exponit quæ conſequentia, quæ aliena, & quæ antecedentia eligẽda in conſiderationibus ſuperius

Cõm. 151.

inductis ſunt ex parte ordinis & propinquitatis. Et primo declarat quæ conſequentia, atque quæ aliena eligenda in conſiderationibus ſint. Secundo quæ antecedentia. Et pro declaratione ambarum partium. Animaduertendum, q conſequentia, aliena, & antecedentia, tam ſubiecti quam prædicati problematis ſunt in duplici differentia. Nam quædam ſunt remota, quæ ab Ariſtotele communia conſequentia vel antecedentia vel aliena dicuntur, verbi cauſa. Remota ſiue communia conſequentia hominis, ſunt quæcunque ad animal conſequuntur, vt corpus, & ſubſtantia, & ens. Repugnantia vero remota, ſunt quæ conſequuntur ad lapidem, vt in ſenſitiuum, inanimatum, & id genus. Quædam vero ſunt propinqua, vt ad hominem conſequentia propinqua ſunt animal, ſenſitiuum, & id genus. Simili ratione antecedentia remota ſunt, vt ab ipſo animali remota ſunt quæ antecedunt ad hominem, Vt Socrates, & Plato. Proxima vero ſunt, Homo, & Equus. Tunc vult q in electionibus, quæ in conſiderationibus ſunt ſubiecti vel prædicati concluſionis, circa conſequentia, & aliena, debemus ad proxima, ac propria reſpicere, &

Conſequentia ſunt duplicia communia & propinqua.

Propinqua.

re, & non ad remota. Vnde inquit. Quando autem ab aliquo prædicato vniuerſali continetur ſubiectum, vt homo ab animali, aut animal ab animato. Cuius ſubiecti conſequentia vel antecedentia, vel aliena oportet ſumere, ipſius prædicati vniuerſalis quidem, videlicet animalis conſequentia, & non conſequentia. Hoc eſt & aliena, non eſt eligendum in his ſ. conſiderationibus, quæ ſiunt de homine ſubiecto. Cuius cauſam affert. Et inquit. Sumuntur enim in illis. ſ. electionibus quæ fiũt de conſequentibus alienis, & antecedentibus ipſius animalis. Ergo fruſtra fiet hæc electio in conſiderationibus de homine, & aſsignat cauſam. Et inquit. Nam quocunq; ad animal, & ad hominem ſequuntur. Ergo fruſtra fiet hæc electio in conſiderationibus de homine, ſi agetur in conſiderationibus de animali. Et addit, q ſimiliter quæcunq; non inſunt hoc eſt aliena ſunt, eligendum eſt. ſ. propria: & non communia. Et propterea exponit, quæ eligenda, & dicit, ſed quæ circa vnumquodque ſunt propria, eligendum eſt, vt in conſiderationibus de homine, quæ ſunt propria ac propinqua homini, & in conſiderationibus de animali, quæ propria ſunt animali. Cuius cauſam affert. Et inquit. Sunt quædam conſequentia propria ſpeciei præter genus, quia vt inquit neceſſe eſt diuerſis ſpeciebus propria quæ quædam ineſſe, & etiam propria repugnare, vt homini, & lapidi, ad hominem enim ſequitur animatum, ad lapidem vero, inanimatum. Verum quæ ſequuntur ad corpus etiam ad hominem & lapidem ſequuntur. Ergo eligenda ſunt conſequentia, & repugnantia, non quæ ſequũtur corpus, ſed quæ cuiq; propria ſunt.

Neq; etiam vniuerſaliter eligendum eſt ea, ad quæ ſequitur ipſum contentum, vt animali, ea, ad quæ ſequitur homo. Neceſſe enim eſt ſiquidem ad hominem ſequitur animal, etiam ad hæc omnia ſequi. Conuenientiora vero hæc ſunt hominis electioni.

Cõm.153. Hoc idem nunc præcipit in conſiderationibus antecedentium. Vult enim q antecedentia proxima, & non remota eligantur. Non enim in conſiderationibus quæ fiunt de animali, debemus eligere, antecedentia hominis, quoniam hæc remota ſunt de animal, & quærunt in conſiderationibus, quæ fiunt de homine. Vnde inquit. Neq; etiam vniuerſaliter hoc eſt omnino eligendum eſt ea antecẽdẽtia ad quæ ſequitur ipſum contentum. ſ. homo in conſiderationibus ſubaudi quæ fiũt de animali. Et hoc inquit vt in conſideratione, quæ competit animali non ea eligenda ſunt antecedẽtia ad quæ ſequitur homo cuius cauſam aſsignat. Et inquit. Neceſſe. n. eſt ſiquidem pro quia ad hominem ſequitur animal, etiã animal ipſum ſequi ad hæc antecedentia omnia, ad quæ homo ſequitur. Propterea dicit, ſed conuenientiora ſunt hæc electioni hominis, nõ autem animalis. Quare ſiue ſubiecti ſiue prædicati fiant cõſiderationes, ſemper propria antecedentia, & conſequentia, & aliena eligenda ſunt, non autem remota, ac communia. Hæc de ſecunda electione ex parte ordinis.

Sumendum autem eſt & quæ vt in pluribus ſequuntur, & ea quæ ſequuntur. Nam problematum vt in pluribus, & ſyllogiſmus eſt ex propoſitionibus, quæ ſunt vt in pluribus, omnibus, aut quibuſdam. Similis enim eſt vniuſcuiuſq; concluſio principijs.

Cõm.154. Hactenus docuit qualia antecedentia, & cõſequentia, & aliena, eligenda ſint reſpectu prædicati, & ſubiecti. Nunc qualia antecedentia, & conſequentia, & aliena ſumenda ſunt atq; eligenda, docet reſpectu concluſionis. Vbi debes ſcire ſyllogiſmi propoſitiones ſemper ſumendas eſſe pro concluſionis ratione. (Opiniõ. M.) Quandoquidem concluſio omnibus, aut alicui propoſitionũ ſimilis ſemper eſſe debeat, & quia ſyllogiſmi propoſitiones ex antecedentibus, & conſequentibus, & alienis conficiuntur, iure hæc ea ratione ſumenda erant, qua & concluſio problematica eſt. At problematica concluſio interdum eſt vt nunc. Interdum ſimpliciter, aliquando vniuerſalis, aliquando particularis, nonnunquam plerunq;, nonnunquam in omnibus, aliquando & ſecundum opinionem, aliquando & ſecundum eci veritatem, ideo præcipit & ea, quæ ſequũtur etiam eſſe ſumendum vt quæ plerunq; ſequuntur. Simili ratione, & antecedentia, & aliena. Rurſus pro concluſionis ratione ſumenda hæc ſunt etiam nonnunquam vt nunc, ſimpliciter aliquando. Interdum in toto, in parte interdum, aliquando in pluribus, aliquando in omnibus, ſecundum veritatem aliquando, aliquando ſecundum opinionem, cuius cauſam aſsignat, nam problematum vt in pluribus & ſyllogiſmus eſt ex propoſitionibus, quæ ſunt vt in pluribus, aut omnibus, aut quibuſdam. Nam (vt dicit) vniuſcuiuſq; concluſio ſimilis eſt principijs, quæ in ſyllogiſmo aſſumuntur. (Exceptio aduertẽſione digna.) Ex hiſce perſpicuum eſt hanc prioriſticam methodum longe vniuerſaliorem eſſe illa libri Topicorum. Illa libri Elenchorum, & illa libri Poſteriorum. Nam hic docuit methodum inueniendi medium in Elenchis ſyllogiſmis, in dialecticis, & in demonſtratiuis. In Elenchis quidem, cum dixit pro inuentione medij ad concluſionem accidentalem. Sophiſticamq; eſſe eligenda antecedentia, conſequentia, & aliena accidentalia. In dialecticis vero, quia præcipit conſequentia, antecedentia, & aliena eſſe eligenda ſecundum opinionem. At in demonſtratiuis, cum ait aliena, conſequentia, & & antecedentia eſſe eligenda eſſentialia, quæ ſunt vt ſemper, vel plerunq;. Vt ſemper quidem, pro inuentione medij in demonſtrationibus mathematicis, vt plerunq; autem pro inuentione medij in naturalibus demõſtrationibus. Naturalis enim Philoſophus demonſtrationibus vtitur ad concluſionem veram plerunq;. Syllogizat enim phyſicus maxillarem dentem eſſe rotundum hoc pacto, maxillaris dens os eſt ad terendum aptum. Et omne os ad terendum aptum eſt rotundum, quare concluſio plerunq; vera erit. Non. n. ſemper maxillaris dens rotundus eſt, ſed plerunq;. Methodus ergo hæc cæteris vniuerſalior eſt, cum omnes contineat. Hæc de tertia electione reſpectu concluſionis.

Amplius quæ omnium conſequentia ſunt non eligendũ eſt. Non enim erit ſyllogiſmus ex his, propter quam autẽ cauſam. In ſequentibus erit manifeſtum.

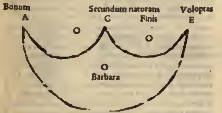
Refellit nunc inutilem electionem conſequentium. Et inquit. Non eſſe eligenda ea conſequentia, quæ & ſubiectum ipſum, & prædicatum ſequuntur, nam ad medij inuentionẽ hæc electio eſt inutilis, cuius cauſam aſsignat ex eo, quia ex his ſyllogiſmus non fit, niſi ſupple in ſecunda figura, qui inutilis eſt, ſimili ratione etiam ſuppleas tu nec aliena eſſe ea eligenda, quæ & ſubiecti & prædicati aliena ſunt. Non. n. ſyllogiſmus ex hiſce fieri poteſt, niſi vtraq; propoſitio ſit negatiua, quæ coniugatio inutilis eſt, verum vero poſsit ea antecedentia eligi, quæ vtrique antecedunt, poſterius dicemus. Nam electio eiuſmodi non eſt inutilis, quia ſaltem in tertia figura pro medij inuẽtione confert. Ex his, quæ hic Ariſto. Inquit, tres conſequentiarum præcepta colligi poſſunt, quæ Neoterici tradunt, quorum primum eſt in omni conſequentia bona per ſe quicquid ad conſequens ſequitur, ad antecedens etiam ſequitur, non autem contra fit. Secundum quicquid antecedit ad antecedens, & ad conſequens antecedit, & contra eſſe non poteſt. Tertiũ denique quicquid repugnat conſequenti & antecedenti repugnat, non autem contra fieri poſſe conſtat. Quæret quiſpiam obiter de principio regulatiuo omnium conſequentiarum. Dicebamus olim tria eſſe hæc principia, quæ ijs tribus regulis habentur, quas nunc narrauimus. Nunc vero arbitror vnum duntaxat eſſe omnium conſequentiarum principium regulatiuum, eſtq; quoties contradictorium conſequentis repugnat antecedenti, ſequentia eſt argumentum per ſe, vel (vt vtar verbis aliorum) conſequentia eſt bona formaliter, ſiue per ſe. Veritas autem huius regulatiui principij ex ea propoſitione habetur, quæ communis dignitas, de quolibet alterum contradictoriorum verum eſt, & de nullo vtrunq;, vel ex illo, quod idem eſt, duorum contradictoriorum ſi alterum alicui repugnat, alterum ad illud ſequitur. Et cum conſequẽs, & eius contradictorium ſint duo contradictoria. Si contradictorium conſequentis antecedenti repugnabit, conſequens ad illud antecedens per ſe ſequatur, neceſſe eſt. Tale principium, regulatiuum Ariſtoteles in præcepto nullibi aſsignauit, eo tamen

vſus

Cõm.155.
Regulę cõſequentiarum. Primum. Secundũ. Tertium. De principio regulatiuo cõſequentiarũ.

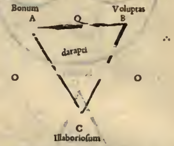
vſus eſt in regulis conuerſionum, & in reductione ſyllogiſmorum per impoſsibile, & in alijs quàm pluribus regulis ſyllogiſticis. Vidi quo. Ex hoc ſequitur, conſequentiarum regulas, quas Sorticolæ ad immenſum multiplicarunt, eſſe ſuperfluas. Eſt enim Regula omnium conſequentiarum. vna regula, ſicut vnum omnium regulatiuum principium. Quæ poteſt ſic aſsignari omnis conſequentia bona eſt, quæ regulari poteſt ea principio quod diximus. Vnde ſi ſic argumentaremur. Homo eſt ſpecies, ergo homo eſt genus, licet hic argumentemur, ab inferiori ad ſuum ſuperius, quia tamen hæc non poteſt regulari eo principio, cum oppoſitum conſequentis ſtet cum antecedente, ideo non eſt bona. Secundo etiam ſequitur limitationes conſequentiarum, quas Iuniores ad immenſum auxerunt, eſſe vanas. Omnes enim regulæ vna limitatione conſtant, videlicet q oppoſitum conſequentis repugnet antecedenti. Regulæ autem, quæ hoc vno principio nō conſtant, bonæ non ſunt. Vnde hæc conſequētia ſi homo eſt, animal eſt, non eſt bona quia argumentum eſt ab inferiori ad ſuperius, ſed quia oppoſitum conſequentis repugnat antecedenti. Similiter ſi argumentum eſſet hoc currit, hoc eſt homo, ergo homo currit, dicerem ipſum non eſſe bonum, quia eſt ab exponentibus ad expoſitam, ſed quia oppoſitum conſequentis repugnat antecedenti, ſimili ratione, & in cæteris regulis id genus. Non enim tenent, quia ſunt regulæ tales, ſed quia regulari poſſunt principio omnium conſequentiarum. Immo omnium ſyllogiſmorum regulatiuo. Quid igitur ſit principio regulatiuum omnium conſequentiarum; & vbi Ariſtoteles eo vſus ſit, & q vna ſit omnium conſequētiarum regula, ex hiſce patet.

Fecana. Barbara. *Conſtruere quidē igitur volentibus de aliquo toto Eius quidem, quod conſtruitur, inſpiciendum eſt ad ſubiecta, de quibus ipſum dicitur. Eius autem, de quo oportet prædicari, quæcunq; ad ipſum ſequuntur. Si.n. aliquod horum idem ſit. Neceſſe eſt alterum alteri ineſſe.*

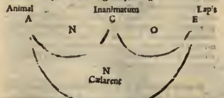
Cōm 256. Hactenus & conſiderationes, & electiones perfecit. Nunc conſequenter methodos nobis aſsignat inuentionis propoſitionum cuiuſq; problematis nobis propoſiti. Dico cuiuſque problematis, quia & vniuerſalis, & particularis, & affirmatiui, & negatiui. Aſsignat autem primo regulam, quia facile conſtruere poterimus problema vniuerſale affirmatiuum, eo q hoc problema & in prima figura, & in primo primæ, conſtruitur, vt ſeruet ordinem ſuum. Verum (vt Philoponus monet) cum voluerimus aliquod ineſſe, vel non ineſſe ſyllogizare. Primum problema ipſum ſyllogizādum reſoluendum eſt ad ſubiectum, & ad prædicatum, vt maior & minor extremitates apprehendantur. Nam problematis ſubiectum ſyllogiſmi minor extremitas eſt prædicatū autem, maior, verbi cauſa. Si problema conſtruendum ſit omnis voluptas eſt bonum, annotanda ſunt & bonum, & voluptas. Erit enim in ſyllogiſmo bonum, quod eſt problematis prædicatum. Maior extremitas. Voluptas eiuſdem ſubiectum erit minor. Quibus expoſitis, & recte perpenſis, pro vniuerſali affirmatiuo problemate conſtruendo præcipit Ariſtoteles eſſe annotanda omnia ea, de quibus prædicatum problematis prædicatur, quæ dicuntur antecedentia ad bonum, verbi cauſa. Virtus. Amicitia. Honor, & ſecundum naturam finis. Eſt enim virtus bonum, & amicitia bonum, & honor bonum, & finis ſecundum naturam bonum. Iterum præcipit omnia ea annotanda eſſe, quæ ſequuntur ad voluptatem, quæque dicuntur de ipſa, vt finis ſecundū naturam. Ferinum. Corruptiuum, & id genus. Hæc enim voluptatem ſequuntur, & de ipſa prædicantur, his annotatis. Horum medium erit, quod vnum, & idem ſequitur, voluptatē, & antecedentia ad bonum, verbi cauſa. Finis ſecundum naturam. Hoc enim de omni voluptate dicitur, quoniam omnis voluptas finis ſecundum naturam eſt, & antecedit ad prædicatum, quoniam omnes finis ſecundum naturam bonum eſt, ideo medium relinquetur. Inquit. Conſtruere quidem igitur volentibus de aliquo toto, ſupple aliquid, vt de omni voluptate bonum (totum, quod græce eſt olon. Hic non de integrali intelligitur, ſed de vniuerſali) eius quidem, quod conſtruitur, hoc eſt boni. Inſpiciendum eſt ad ſubiecta, de quibus ipſum bonum dicitur. Eius autem de quo oportet prædicari, hoc eſt voluptatis, inſpicienda ſunt, quæcunq; ipſum ſequuntur. Nam vt inquit. Si horum. ſ. quæ ſequuntur voluptatem, & antecedunt bonum, aliquod, vnum & idem eſt. Neceſſe eſt ſupple vniuerſaliter alterum. ſ. bonum alteri. ſ. voluptate ineſſe, & ſic problema vniuerſaliter conſtruitur.

Si autem non quoniam omni, ſed quando alicui, ea, ad quæ ſequitur vtrunq;. Si enim aliquid horum idem erit neceſſe eſt alicui ineſſe. Cageti. Darapti.

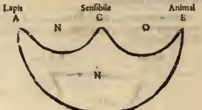
Secunda regula ſi voluerimus conſtruere problema particulare affirmatiuum, & quidem in tertia figura. Ea proſpicienda erunt, quæ vtrunq; ſequitur, quæq; vtriq; antecedunt, & ſi eorum aliquod idem eſſe reperiatur. Neceſſe eſt alterum alteri ineſſe particulariter, verbi gratia. Illius problematis voluptas eſt bonum. Sumendū eſt ipſum illaborioſum, quod vtrique antecedit. Sic enim concludetur, q quædam voluptas eſt bonum. Inquit. Si autem non quoniam in omni ineſt, ſed qm̄ alicui ineſſe problema eſt, ea proſpicienda ſunt, ad quæ vtrunque ſequitur. Si.n. aliquid horum idem erit, ad quod vtrunque ſequitur. Neceſſe eſt alicui ineſſe. Seruit autem hæc. Regula proprie, atq; directe primo modo affirmatiuo tertiæ figuræ. Particulari vero affirmatiuo primæ figuræ ſeruit per conuerſionem minori, quare omnibus ſeruire videtur. Animaduerte tamen Ariſtotelem ideo poſt primum primæ vniuerſalem affirmatiuum accipit hunc modum tertiæ, quoniam hic modus eſt in tertia figura veluti vniuerſalis, quoniam ex vniuerſalibus propoſitionibus. Cōm. 257. Nota.

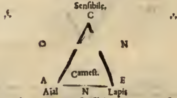
Quando autem nulli oportet ineſſe, eius, cui quidem non oportet ineſſe ad conſequentia. Eius vero quod oportet nō ineſſe, ad ea quæ non contingunt ipſi adeſſe. Darapti. Celarent. Daſenes. Celarent.

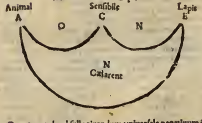

Tertia regula ad ſyllogizandom problema vniuerſale negatiuum in ſecundo primæ, id ſumendom eſt, quod ad ſubiectum conſequitur. Prædicato vero ſit alienom, vt illius problematis nullus lapis eſt animal. Medium eſt ipſum inanimatū, nam inanimatum eſt conſequens ad lapidem, & alienum ab animali. Inquit. Quaodo autem nulli oportet ineſſe. Eius.ſ. ſubiecti, cui quidem non oportet ineſſe, ad conſequentia, ſupple inſpiciendum eſt. Eius vero, quod oportet non ineſſe, hoc eſt prædicati, oportet ſupple inſpicere ad ea, quæ non contingunt ipſi adeſſe. Hoc eſt ad aliena a prædicato.

Hebare. Cameſtres Cælarent. *Aut conuerſim eius quidem cui oportet non ineſſe, ad ea, quæ non contingunt eidem ad eſſe. Eius autem quod non ineſſe, ad ſequentia. Nam ſi hæc ſint eadem vtrorunq;, nulli continget alterum alteri ineſſe. Fit enim quandoq; quidē in prima figura ſyllogiſmus, quandoq; in media.*

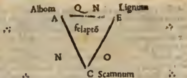

Cōm.159. Quarta regula ad ſyllogizandum vniuerſale negatiuum in ſecundo ſecundæ oportet ſumere alienum a ſubiecto, quod conſequens ſit ad prædicatum. vt huius problematis, nullus lapis eſt animal, medium eſt ſenſibile. Vnde inquit. Aut conuerſim hoc eſt conuerſione facta ſubiecti quidem, cui oportet nō ineſſe, ad ea, quæ non contingunt eidem adeſſe, hoc eſt ad aliena ſubiecti. Eius vero, quod oportet non ineſſe, hoc eſt prædicati ad ſequentia. Inſpiciendum eſt, nam ſi hæc ſint eadē vtrorumq;. Nulli continget alterum alteri ineſſe, hoc eſt ſi eorum alterum quoduis ſit idem. In ſecundo modo ſecundus ſyllogiſmus ſit. Addit ſyllogiſmum fieri nonnonquam in prima, nonnunquam in media figura. In media quidem, quia nō conuerſione facta. In prima autem conuerſione, minoris & concluſionis, & tranſpoſitione propoſitioonum. Nam vniuerſalis negatiua conuertitur vniuerſaliter.

Cedagoi Felapton. *Si autem alicui non ineſſe eius quidem cui oportet nō ineſſe, ad quæ ſequitur, quod eius autem, quod non ineſſe, quæ non poſſibile eſt, ipſi ineſſe. Si enim aliquid horum erit idē. Neceſſe eſt alicui non ineſſe,*

Cōm.160. Quinta regula, ad ſyllogizandum problema particulare negatiuum ex vniuerſalibus iñ propōnibus, oportet ſumere aliquod, quod antecedit ſubiectū. Prædicato vero, ſit alienū, vt illius problematis, quoddam lignū non eſt album. Medium eſt ſcamnū Inquit. Si aūt alicui nō ineſſe aliquid ſyllogizare oportet. Subiecti, cui quidē oportet non ineſſe, ea inſpicienda ſunt, ad quæ ipſum ſequitor. Prædicati vero, quod nō ineſſe oportet, ea reſpicienda ſunt quæ ipſi non poſſibile eſt ineſſe, hoc eſt ad aliena. Si.n. aliquid horom erit idem, neceſſe eſt alicui non ineſſe, vtpote in ſecundo modo tertiæ figuræ. Quæret quiſpiā circa ea, quæ dicta ſunt, cur ſicut aſſignauit methodū abundandi propoſitionibus in ſyllogiſmis de ineſſe, eam nō aſſignauit in illis de neceſſario, & de cōtingenti, & in mixtis. Alb. aſſignauit cauſam ex eo q generatio ſyllogiſmorū non eadē eſt in illis de ineſſe, & in illis de neceſſario, & contingenti, & in mixtis. Diuerſatur.n. pœnes principia regulatiua quæ ſunt dici de omni, & dici de nullo, & pœnes principiū reductiuū, quæ eſt ipſa conuerſio. Cū.n. hæc principia ſint alia in illis de ineſſe, & in cæteris. Ideo generatio non erat eadē in illis omnibus, quia vero vnus eſt modus conſequentiū, & antecedentiū, & alienorū in illis omnibus, ideo methodus abundandi vna eſt in illis omnibus Ego non contradicendo huic vero, ſed fortaſſe quæ ipſe voluit dicere, declarando, dicerē, methodū eſſe vnū inueniendi medium in omnibus, ex eo quia hæc accipitor ratione terminorū problematis, qui ſunt ſubiectū, & prædicatom, qui termini ſunt eiuſdē rōnis in illis omnibus, quia vero gñatio accipitur reſpectu propōnū, quæ non ſunt eiuſdē rationis in oībus ſyllīs. Ideo gñatio nō eſt eadē in illis oībus & tu intelligas in quibus generatio ſyllorom fieri pōt. non.n. in contingentibus generari pōt ſecundo figura, vt patuit. Quærit Alber. ſecundo q̄ ob cauſam ad terminandū problema vl̄e affirmatiuū vnam tm̄ regulam Ariſt. aſſignauit, ad concludendū vero vl̄e negatiuum, duas. Rñdet hoc eſſe ex eo, q problema vl̄e affirmatiuum cōſtruitur per aliquid, quod vtriq; extremo, eſt conueniens vl̄r, quia per id quod conſequitur ſubiectū, & antecedit prædicatū, & quia hoc nō poteſt eſſe niſi vno modo. Ideo vna rl̄a eſt, at negatiuū concluditur per aliquid, quod alteri extremo eſt cōueniens & alteri extraneū. Et cum illud poſſit eſſe duplr, quatenus illud pōt eſſe alternatim vno modo vt ſit ſubiecto conueniens, & prædicato extraneū, vel contra prædicato cōueniens, & ſubiecto extraneū. Ideo duas regulas aſſignat. Hæc Alberti cauſa eſt pulchra. Alia tamen aſſignari poteſt, quia problema vl̄e affirmatiuū non niſi in vna figura fit, at vl̄e negatiuū in pluribus figuris. Ideo illius vnam, negatiui duas regulas aſſignat. Quæret & tertio Iunior cū ſit quatuordecim modi ſyllogiſmorū naturaliter cōcludētiū. Et quinq; pternaturaliter concludētes, cur aſſignat ſex regulas, hic videlicet quinq;. Et poſtea ſextā. Dicerē problemata eſſe tm̄ quatuor vl̄e affirmatiuū, vl̄e negatiuū, particulare affirmatiuū, & particulare negatiuū. Et per cōſequens. Pro numero problematū tm̄ quatuor ſunt regulæ, aſſignauit, aūt ſex ad abundantē doctrinā, non aūt plēs, quia cæteræ cōuerſione ad has reducuntor, verū de his poſtea. Præterea particuiariū non dedit regolas, qm̄ regulæ eædē ſunt, quæ vniuerſaliū, nec differūt, niſi q antecedētia, & cōſequētia, & extranea in particularibus ſumuntur ſm̄ partē. In vl̄ibus vero ſecundū totū, nec dedit regulā, qua mediū inuenire poſſumus in problemate particulari primæ figuræ, ſed tertiæ. Quia cōuerſione vterq; modus ē vnus.

De his qui que regulis leg. ſuſius diſſerit orem, ab enunciatoe 94 vſq. ad hoc libri. Dubiū Solutio Alberti. Solutio propria. 2. Dubiū. 3 Dubiū.

Magis autem erit ſic vnumquodq; eorū, quæ dicta ſunt, manifeſtum. Sint.n. ſequentia quidem a. In quibus eſt b, quæ autem ipſum ſequitur. In quibus c, quæ vero non contingunt ipſi ineſſe. In quibus d. Rurſum autē ipſi e, quæ quidem inſunt. In quibus f, quæ autē ipſum ſequitur. In quibus g, quæ vero non contingunt ipſi ineſſe. In quibus h, eſt.

prędicat a, b, ſequēs, c, pręcedēs, d, q lis extra, e, ſubdit. f, ſequēs, g, pcedēs, h, lis extra.

Bonum

prædicat a, c, ſubdit. b, ſequens. a, præcedit dq; ſit extra. f, ſequitur g, præcedit h, ſit extra. bf, febas. cg, cageri dh, hedas cf, fecana. bh, hebare df, dafenes ch, hecas. gd, gedag. bg, gebali Febas. Hecas. Hedas.

Hęc autem deſcriptio de facultate propoſitionũ eſt. Et intelligitur A, e, propoſitio habens prædicatum a, bonum. Subiectum e, voluptas b, vero conſequentia a, c, autem quæ a, ſequitur d, vero extranea ab eodem. Et rurſum f, conſequentia e, g, autem quæ e, ſequitur b, vero extranea ab eodem. Fiunt igitur nouem coniugationes ſic bf, cg, db, cf, bh, df, cb, dg, bg, quarum quidem ſex conſtant, & faciunt ſyllogiſmum. Tres autem videlicet bf, cb, db, non conſtant.

Dictas regulas manifeſtius exponens, quandam inſcriptionem facit. Vbi per a, problematis prædicatum intelligit per e, ſubiectum. Modo non in fine dictionum earum, quæ in carminibus ſunt, collocentur. Animaduerte Ariſtot. poſuiſſe hoc problema omnis voluptas bonum in exemplo figuræ, non quod ſit intelligendum per omnes coniugationes. Non enim eſt ſecundum omnes ſyllogiſmi modos, quorum regulas aſsignat. Eſt enim vniuerſale affirmatiuum, quod non niſi in primo primæ ſyllogizatur. Seruit autem hoc problema vt intelligantur quæ ſint prædicati atq; ſubiecti conſequentia, antecedentia, & aliena. Secundo animaduertendum in Græcis codicibus literas haberi vt eas nos in latinum tranſtulimus. Sed ne ab his carminibus, quæ de literis latini carmina ſcripſerunt, recederemus. Litera more carminum conſcripſimus. Figuræ carmina.

Carmina ſubiecti, & prædicati.

Prædicati primum.
Prædicati a, b, ſequens c, præcedit. dq; ſit extra.
Subiecti ſecundum.
E ſubdit f, ſequitur g, præcedit h, ſit extra.

Tertio animaduertendum quòd hæ quatuor vocales a, e, i, o. In fine dictionum carminum earum coniugationum, quæ vtiles ſunt. Significant problemati ſpeciem a, quidem vniuerſale affirmatiuum e, autem vniuerſale negatiuum i, particulare affirmatiuum o, particulare negatiuum. Vnde verſus.

Aſſerit a, negat e, ſunt vniuerſaliter ambæ.
Aſſerit i, negat o, ſunt particulariter ambæ.

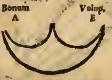
Carmina problemati.

Carmina vero artis, qua medium quis poteſt facile inuenire de quolibet problemate propoſito. Hæc ſunt.
Fecana, Cageri, Dafenes, Hebatẽ, Gedago.
Gebali ſtant, ſed non conſtant Febas Hedas Hecas.

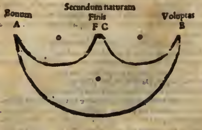
Carmina methodi.

Vt vero intelligantur. debes ſcire has eſſe nouem dictiones, per quarum ſex primas, intelliguntur ſex conſtans coniugationes, per tres vltimas, tres inconſtantes. Rurſus debes ſcire ſex primas eſſe triſyllabas, nam per vocalem vltimæ ſyl-

mæ ſyllabæ notantur qualitas & quantitas problematis, per duas ſyllabas præcedentes notantur, quæ reſpicieda ſunt pro medij inuentione. verbi cauſa. Per vltimam ſyllabam illius dictionis Fecana, cuius vocalis eſt a, notatur problema vniuerſale affirmatiuum, per f, ante e, notatur eſſe reſpiciendum ad conſequentia e, ſubiectum problematis. Per c, ante a, intelligitur eſſe reſpiciendum ad antecedētia prædicatum, inter quæ ſi aliquod vel aliqua reperientur, quæ eadem ſunt ſubiecti conſequentia, & prædicati antecedentia, illud, vel illa erunt media ad ſyllogizandum problema vniuerſale affirmatiuum, & de cæteris ſimili modo, de quibus ſeorſum dicemus. Tres vero dictiones vltimæ ſunt biſyllabæ, quia in eis nulla notari debet concluſio, nam quælibet illarum eſt inutilis. Inquit: Magis autem erit ſic hoc eſt per ſubſcriptam figuram vnūquodq; eorū præceptorum ad inueniendum medium, quæ dicta ſunt, manifeſtum. Sint.n.in figura ſequentia quidem a, prædicatū omnia ea, in quibus eſt b, quæ autem ipſum a, ſequitur hoc eſt prædicatum præcedentia, ea ſint. in quibus eſt c, quæ vero ipſi c, prædicato non contingunt ineſſe, quæq; aliena dicuntur, ſunt ea omnia, in quibus eſt d. Hæc de prædicati, quod eſt bonum, conſequentibus, antecedētibus, & alienis Deinde deſcribit hæc eadem in figura de ſubiecto. Et inquit. Rurſum autem ipſi e, ſubiecto, quæ quidem inſunt, hoc eſt conſequentia, ea omnia ſunt, in quibus eſt f, quæ autem ipſum e, ſubiectum ſequitur hoc eſt præcedentia ſubiectum ſunt ea omnia, in quibus eſt g, quæ non contingunt ipſi ineſſe hoc eſt aliena, ea omnia ſunt, in quibus h, eſt. Et ſic habentur ſubiecti, quod eſt voluptas conſequentia antecedentia, & aliena. Hæc ſunt verba, quæ Ariſt. præmittit inſcriptioni. Poſtea vero figura inſcripta, Inquit. Hæc autem inſcriptio de propoſitionum facultate eſt. Deinde quid per literas in illa inſcriptas intelligat, exponit. Et inquit. Et intelligatur a, e. Propoſitio habens prædicatum a, bonū. Subiectum e, voluptas b, vero intelligantur conſequentia a, c, autem quæ ipſum a, ſequitur, quæq; dicuntur antecedentia a, prædicatum d, vero intelligantur extranea ab eodem a, hæc de prædicato, & de ſubiecto. Inquit. Et rurſum f, intelligantur conſequentia e, ſubiectum g, autem quæ ipſum e, ſequitur, quæ dicuntur antecedētia e, ſubiectum h, vero extranea ab eodem e. His deſcriptis colligit vtiles, & inutiles coniugationes ex parte angulorum figuræ. Et inquit. Fiunt igitur nouem coniugationes ſic bf, quæ illa dictione Febas notātur, & eſt inconſtans cg, vt per Cageti habetur dh, vt per hedas inutilem intelligitur cf, vt per Fecana apparet bh, vt per Hebare, notatur df, vt Daſenes ch, vt per Hecas inutilem dg, vt per Gegado bg, vt per Gebali perpenditur. Quarum quidem ſex conſtant, & faciunt ſyllogiſmum. Tres autem videlicet bf, id eſt Febas cg. Hecas dh. Hedas non conſtant, Hæc de figura.

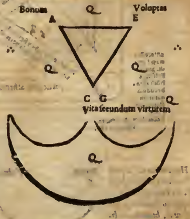

Fecana. Barbara. *Siquidem igitur aliquid idem eorum, quæ ſunt c, alicui eorum quæ ſunt f, ſit. Neceſſe eſt a, omni e, ineſſe. Nam f, quidem c, c, autem omni a. Quare omni e, ineſt a.*

Com. 162. Diſpoſita, & dilucidata figura, repetit regulas, & quidem per literas in ipſa figura collocatas, vt figuræ vſum quilibet poſsit facile memoriæ commendare. Prima eſt, quoties eorū quæ in c, ſunt, aliquod idem eſt alicui eorum, quæ ſunt in f, regula vtilis eſt ad ſyllogizandum problema vniuerſale affirmatiuum, videlicet omne e, eſt a. Inquit ſiquidem igitur aliquid idem, eorum quæ ſunt c, hoc eſt præcedētium a, prædicatum, alicui eorum, quæ ſunt f, hoc eſt conſequentium ſubiectum idē ſit. Veluti ſecūdum naturam finis. Neceſſe eſt a, bonum, quod eſt prædicatum, omni e, voluntati, quæ eſt ſubiectum ineſſe. Nam f, quidem hoc eſt ſecundum naturam finis omni e, voluptati ineſt, atq; omni c, ſecundum naturam finis a, ineſt, quare omni e, ineſt ipſum a. Habetur autem hæc regula per illam dictionem Fecana. In illa.n.ipſum a, vltima ſyllaba poſitum notat problema eſſe vniuerſale affirmatiuum. Per a, autem circiter medium collocatum notatur problematis prædicatum. Per c, ante a, notantur antecedentia prædicatum a, per e, prope principium dictionis notatur ſubiectum problematis. Per f, ante e, notantur conſequentia ſubiectum e. Igitur per hanc dictionem Fecana habetur ꝙ ad conſtruēdum problema vniuerſale affirmatiuum, oportet reſpicere ad conſequentia ſubiectum, & ad antecedentia prædicatorum quorum ſi aliquid idē eſt, illud eſt medium ſyllogizans problema. Animaduerte medium per duas literas eſſe collocatum, vt. f. notaret eius habitudinem ad ſubiectum, vt conſequens eſt, & habitudinem ad prædicatum, vt præcedens ipſum.

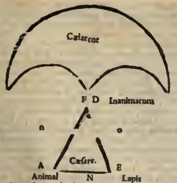
Cageti. Darapti. *Si autem c, eſt g, idem. Neceſſe eſt alicui e, ineſſe a. Nā id quod eſt c, a, id quod eſt g, e, omne ſequuntur.*

Com. 163. Secunda regula quando idem eſt antecedens ſubiecti, atque prædicati, valet ad ſyllogizandum problema particulare affirmatiuum in Darapti, & in Darij per conuerſionem minoris. Inquit. Si autem c, hoc eſt prædicati antecedens, & g, id eſt ſubiecti antecedens idem eſt. Neceſſe eſt alicui e, ineſſe a. Nam ad omne c, ſequitur a, prædicatum, & ad omne g, ſequitur e, ſubiectum. Igitur valet ad ſyllogizandum particulare in Darapti, & per conuerſionem minoris in Darij. Animaduerſioni dignum hanc regulam haberi dictione Cageti. Nam. i. in vltima ſyllaba collocatum ſignificat problema particulare affirmatiuum, & per c, ante a, ſignificatur eſſe reſpiciendum ad antecedentia prædicati. & per g, ante e, ad antecedentia ſubiecti. Igitur ſignificat problema particulare affirmatiuum eſſe terminandum per medium, ꝙ vtriuſq; extremi antecedens eſt.

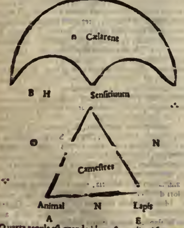
Daſenes Ceſare. Calarent. *Si autem f, & d, ſint idem. Nulli e, a, ineſt ex proſyllogiſmo. Quoniam enim conuertitur negatiua. Et f, ei quod eſt d, idem eſt. Nulli f, ineſt a, f, autem omni e.*

Calarent

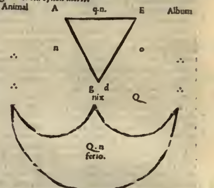
Cõm.164. Tertia regula quando idem eſt prædicato alienum, & ſubiecti conſequens valet ad ſyllogizandum. Problema vniuerſale negatiuum in Cæſare, in Cælarent vero valet conuerſa minore in terminis. Inquit. Si autem f, hoc eſt ſubiecti ſequens, & d, hoc eſt alienum prædicato ſint idem. Ex tali proſyllogiſmo nulli e, inerit a, in Cæſare. Quoniam enim conuertitur negatiua, quæ eſt maior, & f, ei, quod eſt d, idem eſt, nulli f, inerit a, & f, ineſt omni e. Igitur ſupple in cælarent nulli e, ineſt a. Habetur autem regula hæc per daſenes. Vbi e, vltima ſyllaba collocatum problema vniuerſale negatiuum ſignificat. Cuius medium quærendum eſt f, vero ante e, ſignificat eſſe proſpiciendum ad conſequentia ſubiecti, quod eſt e, d, vero ante a, ad aliena a, prædicato. Igitur ſignificat problema vniuerſale negatiuum terminandum eſſe per medium, quod eſt ſubiecti ſequens, prædicato vero alienum. Animaduerſione dignum in exemplo figuræ, vbi problema illud omnis voluptas bonum, poſitum eſt, non poſſe reperiri aliquod idem quod ſit voluptatem ſequens, & a bono alienum. Ideo oportet mutare terminos. Non.n.exemplum illud omnibus exemplis accommodari poteſt. Cum ſit vniuerſale negatiuum. Præterea debes ſcire Ariſt. hic per proſyllogiſmum accepiſſe ſyllogiſmũ & ſyllogiſticam auctionem. Vt græce animaduertunt.

Hebare camestres *Rurſus ſi b, & h, idem. Nulli e, inerit a. Nam b, a, quidem omni ei autem in quo e, nulli inerit. Idem enim erat ei, quod eſt b, h, b, autem nulli e, inerat.*

Cõm.165. Quarta regula eſt, quando idem eſt prædicati ſequens, ſubiecto vero alienum. Tunc valet ad ſyllogizandum problema vniuerſale negatiuum in Cameſtres. In cælarent autem, per minoris conuerſionem, & concluſionis, & ſi licet, per propoſitionem tranſpoſitionem. Inquit rurſus ſi b, & h, idem eſt, hoc eſt ſi prædicati ſequens, & ſubiecto alienum idem eſt, nulli e, inerit a, nam b, a, quidem omni ineſt, cum ſequatur ad a, ei autem in quo eſt e, nulli inerit, ponitur enim b, idem ei, quod eſt h, quod ab e, ſubiecto alienum eſt, quare a, nulli e, inerit, notatur vero hæc regula per illam dictionem hebare, vbi e, in vltima ſyllaba problema vniuerſale negatiuum ſignificat h, autem ante e, ad extranea ſubiecto proſpiciendum eſſe, & b, ante a, ad conſequẽtia prædicatum, vbi ſi vnum reperitur quod ſit ſubiecto alienum, & prædicati ſequens, medium eſt ad ſyllogizandum problema vniuerſale negatiuum. Animaduerſione dignum hoc exemplum haberi non poſſe per problema collocatum in dicta figura, & propterea mutaui terminos.

Gedage. Felapton & Ferio. *Si vero d, & g, idem a, alicui e, non inerit, nam ei, quod eſt g, non ineſt a, quoniam neq; ipſi d, g, autem ſub e, eſt. Quare alicui e, non inerit.*

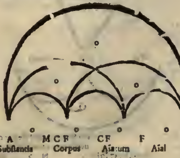
Cõm.166. Quinta regula ſi vero d, ſcilicet extraneum a, prædicato a, & g, ſcilicet antecedens e, ſubiectum eſt idem, medium erit ad concludendum q̃ a, alicui e, non ineſt, in Felapton, & per conuerſionem mioorıs in ferio, nam ei quod eſt g, nõ ineſt a, quoniam neq; ipſı d, ineſt g, autem ſub e, eſt, quare alicui e, nõ inerit a. Notatur autem hæc regula per illam dictionem Gedago. Nam g, ante e, ſignificat eſſe proſpiciendum ad antecedencia ſubſtantiam, & d, ante a, ad extranea prædicato, vbi ſi aliquod idem erit, ad ſyllogizandum o, hoc eſt particulare negatiuum valet.

Gebali. Baraliptõ Difamis. ꝺi uel ꝺi Autem igitur. *Si autem g, & b, idem conuerſus erit ſyllogiſmus, nam g, quidẽ a, inerit omni b, enim omni a, e, autem ipſi b, idem enim erat ei, quod eſt g, a, igitur ei, quod eſt e, omni quidem non neceſſe eſt ineſſe, alicui autem neceſſe, eo quòd conuertatur vniuerſale prædicatiuum in particulare.*

Cõm 167. Sexta regula eſt problematis particularis, quod indirectè ſyllogizatur, vtpote conuerſa concluſione. Verbi cauſa ſit problema quoddam e, eſt a. Cuius termini ſunt ſubſtantia animal, vt ſit problema quædam ſubſtantia eſt animal. Inquit, ſi autem g, & b, idem eſt, hoc eſt ſi idem præcedens ad e, fuerit, & conſequens ad a, vtpote præcedens ad ſubſtantiam, & ſequens ad animal. Veluti viuens, quod ad animal ſequitur, & ſubſtantiam præcedit, tale medium g, b, vtile erit ad ſyllogizandum quoddam e, eſſe a, hoc eſt quandam ſubſtantiam eſſe animal, in Baralipron, & quidem indirectè, hoc etiam medium valet ad ſyllogizandum quoddam e, eſſe a, in tertia figura per conuerſionem minoris ſyllogiſmi in Baralipton facti, quia cõuerſione in Diſamis idem problema ſyllogizatur. Vnde inquit, ſi autem g, præcedens ſubiecti, & b, ſequens prædicati idem eſt, conuerſus erit ſyllogiſmus, nam ſyllogizat particulare indirecte, & cauſam aſsignat, & inquit, nam ipſum g, quidem omni a, inerit, omne animal eſt viuens, b, enim ipſum ineſt omni a, nam omni animal viuens ineſt, ſequitur enim ad animal e, autem ipſi b. ſ. omni etiam ineſt, quoniam ſubſtãtia ineſt viuenti omni. idem enim erat ei, quod eſt g, quod eſt præcedens ad e, viuens. n. præcedit ſuſiſtantiam. Conrludit problema, & inquit, a, igitur ſcilicet animal ei, quod eſt e, ſ. ſubſtantia, omni quidem nõ neceſſe eſt ineſſe, ſed alicui neceſſe eſt ineſſe, & affert cauſam & inquit, eo q̃ conuertatur vniuerſale prædicatiuum in particulare, deberet enim ſequi omne a, eſſe e, quoniam omne animal eſt ſubſtantia, ſed per conuerſionem ſequitur, quoddam e, eſſe a, quare medium quod prædicatur de omni prædicato, & antecedit ad omne ſubiectum, vtile eſt ad ſyllogizandum problema particulare affirmatiuum indirecte, & quidem in prima figura. In tertia vero directe conuerſa minore. Notatur autem hæc regula per Gebali, nam I. vltima ſyllaba poſitum ſignificat problema particulare affirmatiuum g, b, vero ſignificat eſſe proſpiciendum ad præcedens ſubiectum, & ad ſequens prædicatum, quod ſi idem fuerit, vtile erit ad ſyllogizandum quandam ſubſtantiam eſſe animal, ſiue quoddam e, eſſe a. Sed animaduerte per exemplum in figura poſitum non poſſe terminos hos inueniri, ideo nos alios terminos aſsignauimus.

Manifeſtum ergo quoniam ad prædicta perſpiciendum ἑκατέρω Vtrinq; in vtroq; vtriuſq;. Verū aūt. Aliud verbū adduū. *eſt. Vtrinque ſecundum vnumquodque problema, per hæc enim omnes ſyllogiſmi ſunt. Verum oportet & ſequentium, & eorum ad quæ aliud ſequitur vnumquodque & ad prima, & ad vniuerſaliſſima inſpicere. Vt eius quidem quod eſt e, magis ad c, f, quàm ad f, ſolum. Eius autem quod eſt a, ad c, f, quàm ad f; ſolum. Nam ſi ei quidem, quod eſt c, f, ineſt ipſum a, & ei quod eſt f, & ei, quod eſt e, inerit. Si autem ad hoc non ſequatur a poſſibile eſt, ad id quod eſt f, ſequi. Similiter autem & in his, ad quæ idem ſequitur, conſiderandum eſt, nam ſi ad prima quidem, & ad quæ ſub illis ſunt, ſequetur. Si autem non ad hæc, quæ tamen ſub his ſunt poſſibile eſt.* De antecedentibus quæ proſpicienda.

Ex dictis quaſi corollariæ deducit ad conſequentia, & antecedentia, & aliena eſſe proſpiciendum pro quouis problemate ſyllogizando. Ex eo quòd per hæc tria ſyllogiſmi omnes conficiantur. Oſtendit autem hoc, vt inquit hæc tria conſiderata ſufficere pro artis perfectione. Inquit, manifeſtum ergo eſt quoniam ad prædicta. Tria antecedentia. Cõm. 168 Conſequentia, & extranea proſpiciendum eſt vtrinque hoc eſt tam ex parte ſubiecti, quàm prædicati ſecundum vnumquodque problema, dixit ſecundum vnumquodque problema, quoniam & dialecticum, & analyticum, & ſophiſticum. Vel dixit ſecundum vnumquodque problema, quia & vniuerſale, & particulare & affirmatiuum, & negatiuum. Aſsignat autem cauſam, & inquit, per hæc enim tria omnes ſyllogiſmi ſunt. Et poteſt intelligi omnes ſyllogiſmi hoc eſt omnes figuræ, non autem omnes modi. Et poteſt intelligi omnes modi omnium figurarum, verum non eodem modo, nam aliqui per illa conficiuntur per ſe, aliqui conuerſione. Vel poteſt intelligi, & quidem per omnes ſyllogiſmos ſecundum genus. Nam quadruplex eſt ſyllogiſmus, aut vniuerſalis affirmatiuus, aut vniuerſalis negatiuus, aut particularis affirmatiuus, aut particularis negatiuus, modo omnes hi per illa tria confici poſſunt. Verbum vtrunque græce eſt ἑκατέρω, hecateru, latine vtriuſque, vel in vtroque. Nos vero vtrinque dicimus, hoc eſt vtraque ex parte ſubiecti, ſcilicet & prædicati. Subſcribit tamen quandam horum vtilem proſpectionem, pro propoſitionum ſyllogiſticarum abunda facultate, aſſerens eſſe vtile vt conſiderentur. Prima & communiſſima antecedentia, atque conſequentia, per communiſſimum antecedens intelligit illud quod eſt remotum a ſubiecto, & proximum vel propinquius prædicato. Vt ſi problema ſit ſubſtantia homo. Inter quæ multa ſunt antecedentia & conſequentia. Vniuerſale & commune antecedens eſt quod eſt ſubſtantiæ propinquum, & ab homine remotum vt corpus, & animatum. Conſequens vero commune & vniuerſale eſt quod ab homine eſt remotum, vt animatum, & corpus. Quæ ſubſtantiæ ſunt propinqua. Et inquit verum oportet, & conſequentium, & eorum, ad quæ aliud ſequitur, hoc eſt antecedentium, vnumquodque ad prima, atque vniuerſaliſsima inſpicere. Verbum aliud in græcis codicibus non eſt, ſuppleuimus autem nos, ſicut græca conſtructio expoſcit. Et ponit exemplum per literas. Et inquit, vt eius quidem, quod eſt e, ſubiectum, videlicet hominis, magis ad c, f, hoc eſt ad animatum, quàm ad f, ſolum, id eſt animal proſpiciendum eſt. Eius autem quod eſt a, prædicatum, magis ad c, f, vniuerſaliſsimum antecedens, quàm ad f, hoc eſt particulare ſolum. Appellat magis vniuerſale gemina litera. Minus vero vniuerſale ſingulari litera, vt innuat ita magis vniuerſale continere minus vniuerſale, & ad ipſum eſſe multiplex (vt Binarius) literarum numerus continet vnitatem, & eſt multiplex ad vnam literam. Præterea & alia ratione ſic vocat, vt innuat, q̃ ſit conſequens ad ſubiectum vt patet per f, & antecedens ad prædicatum, vt patet per c. Vniuerſaliſsimum vero tribus literis nuncupat, vt innuat proximum eſſe prædicato per tres gradus. Aſsignat autem cauſam cur ad conſequentia, atque antecedentia prima, atque vniuerſaliſsima eſt proſpiciendum. Primo per ſe, nam proſpiciendo vniuerſaliſsimum conſequens. atque antecedens, magis propoſitionibus, atque medijs poterimus abundare, ſit problema exempli cauſa, omnis homo eſt ſubſtantia. Conſequentia hominem, & præcedentia ſubſtantiam ſunt, animal, animatum, corpus. Si ergo ſumpſero corpus. Syllogiſmus erit, omne corpus ſubſtantia, omnis homo corpus, ergo omnis homo ſubſtantia. Corpus ergo erit vnum medium, & quia vniuerſale continet minus vniuerſale, ſequitur enim ſi omne corpus eſt ſubſtantia, vt omne animatum ſit ſubſtantia, nam vt iuniores dicunt a ſuperiori diſtributo ad inferius diſtributum valet conſequentia. Ideo ſecundum medium erit animatum. Quare ſyllogizabimus, omnis homo eſt animatus, omne animatum ſubſtantia, omnis homo ſubſtantia. Et cum animatum contineat animal, erit tertium medium animal ad idem problema ſyllogizandum. Contra vero non. Non enim ſi per animal ſyllogizatur omnis homo eſt ſubſtantia,

per

per animatum poteſt ſyllogizari, non enim ſequitnr per ſe, ſi omne animal eſt ſubſtantia, vt omne animatum ſit ſubſtantia. niſi per accidrns, neque ſequitur omne corpus eſt ſubſtantia. Quare ſi vniuerſaliſsima conſeqoentia, & antecedentia proſpexerimus abundabimus medijs. Inquit. Nam ſi ei quidem quod eſt c, f, hoc eſt animato, ineſt a, ideſt ſubſtantia, & ei, quod eſt f, ſcilicet animali, & ei quod eſt e, ſcilicet homini inerit, quare per inſpectionem ad vniuerſaliſsima pluribus medijs abundabimus. Secundo vtile eſt proſpicere hæc vniuerſaliſsima per recurſum, nam ſi proſpexerimus vniuerſaliſsima, quæ hominem conſequuntur vtpote vſque ad ens, ſi illa vniuerſaliſsima exuperarent prædicatum hominis videlicet ſubſtantiam, recurrere poterimus ad eá quæ ſub illis vniuerſaliſsimis continentur, donec inuenerimus vnum vel plura, quæ non tranſcendunt prædicatum, & conſequuntur ſubiectum. Quare omnino vtile eſt proſpicere vniuerſaliſsima, quia vel abundabimus per eiuſmodi inſpectionem pluribus medijs, vel per vtile eſt proſpicere hæc vniuerſaliſsima non vltra prædicatum, ſed quæ ſunt inter prædicatum & ſubiectum, quoniam ſi proxiſsimum præcedens ad ſubſtantiam non eſt vtile, remotum præcedens erit vtile. Inquit, ſi autem ad hoc ſcilicet vniuerſali ſimum cõſequens ad ſubiectum ſcilicet ad animatum propter tranſcendentiam non ſequatur a, poterimus recurrere ad f, & poſsibile eſt, vt ipſum a, ſequatur ad f, contentum ſub c, f, vniuerſaliſsimo. Simili modo de antecedentibus. Inquit, ſimiliter & in his ad quæ idem a, ſequitur, hoc eſt in antecedentibus ad a, conſiderandum eſt, Cauſam affert, quam dixit, & inquit nam ſi ipſum a, ſequitur ad prima, & vniuerſaliſsima antecedentia, & quæ ſub illis ſunt ſequetur. Quare abundabimus pluribus medijs. Sin autem non ad hæc a, ipſum ſequatur ob illorum nimiam tranſcendentiam, ad ea tamen quæ ſub his vniuerſaliſsimis ſunt, poſsibile eſt vt a, prædicatum ſequatur. Quare per recurſum omnino relinquetur medium. Vtile ergo eſt ad vniuerſaliſsima illa proſpicere, vel quia abundabimus medijs, vel quia omnino non deerit nobis medium, ſemper enim per recurſum ad ea, quæ ſub illis continentur, poterimus ipſum inuenire. Tacuit autem extranea, vel quia idem iudicium eſt, vel quia omnia extranea, & ea quorum ſunt.

Dubi. Solutio Albert. In equo ſe habent, nec alterum altero dicitur propinquius vel remotius. Dubitant ferè omnes, q Ariſtoteles ſibi contrarius videtur. nam ſuperius præcepit proxima conſequentia eſſe proſpicienda. Hic vero præcipit vniuerſaliſsima, atque remota. Albertus reſpondrt Ariſtotelem ſuperius eſſe locutum de conſequentibus reſpectu alterius extremi. Ac nunc loquitur de conſequentibus, vt mediant inter ſubiectum, & prædicatum. Atque reſpectu vtriuſque extremi. Verum cur quando loquimur de conſequentibus abſolutæ reſpectu alterius, proxima, & reſpectu vtriuſque, remota proſpicere debemus. Albertus cauſam non aſsignat. Philoponus ait proxima conſequentia eſſe proſpicienda in deſcribendo, nam qui deſcribit proxima, & remota deſcribit.

Dubi. In conſtruendo vero hic dicit eſſe reſpiciendum ad remota, quia ſic pluribus medijs abundabimus. Ego vero dicerem ad proxima eſſe reſpiciendum in inueniendo media, at in inuentis medijs vtendo, proxima præcepit hic eſſe proſpicienda, vt abundemus medijs. aut dicendum q Ariſtoteles non vult hæc eſſe eligibiliora, ſed vtilia ad abundantiam mediorum. Sed quæres cur conditor carminum ſicut poſuit literas in dictionibus, quibus annotatur problema, & annotantur antecedentia, & conſequentia, & extranea, cur non poſuit literas, quibus annotatur figura. Cui medium ſeruit. Solutio. Reſpondetur, quia figura, cui medium ſeruit, & modus ſyllogiſmi, cui ſeruit, ſatis habentur per literas, quibus notantur conſequentia, antecedentia, & extranea, atque problema. per f, e, quæ in Fecana dictione ſunt, habetur medium ſeruire primæ figuræ, quod enim ſequitur ſubiectum, eſt de eo vniurrſaliter prædicans, quod præcedit prædicatum. Prædicato ſubijcitur vniuerſaliter, ergo habetur medium quod debet eſſe ad minorem prædicatum, & ad maiorem ſubiectum, & ſic habetur figura. Modus vero habetur ex concluſione etiam, quæ cum ſit vniuerſalis affirmatiua, non eſt niſi in primo. Præterea d, f, quod eſt medium annotatum in dictione Daſenes, ſignificat primæ, & ſecundæ figuræ ipſum inſeruire, medium enim hoc, eſt extraneum a prædicato, & ſequens ſubiectum, extraneum autem prædicato poteſt eſſe tam ſi illi ſubijcitur, quàm ſi de eo negatiuæ prædicetur, quare vtriq; figuræ ſeruit. Si enim extraneum negatiuæ de prædicato dicitur, cum idem de ſubiecto dicatur affirmatiuæ, & vniuerſaliter. Secunda figura relinquitur, at ſi de extraneo prædicatum dicatur, cum illud extraneum affirmatiuæ de ſubiecto vniuerſaliter prædicetur. Figura prima relinquetur. Et ſic ex literis problema, & medium ſignificantibus annotatur etiam figura, vt diſcurrenti patet. Simili ratione patet in dictione. Habere in qua ponitur h, b, nam ſequens ad prædicatum, & extraneum a ſubiecto, non poteſt eſſe niſi in ſecunda figura videlicet in Cameſtres, in quo modo minor eſt negatiua, & ſic in cæteris partim ex qualitate partim qoantitate problematis, partim ex habitudine medij, quæ habetur ex literis, quæ annotant medium. figura patet, & modus. Non ergo alias literas præter illas neceſſe erat addere. Nam illis & figura, & modus comprehenduntur.

Palam autem & quoniam per tres terminos, & duas propoſitione eſt conſideratio, & per prædictas figuras ſyllogiſmi omnes. Monſtratur enim omni quidem e, ineſſe a, quando c, & f, idem aliquid ſumitur. Hoc autem erit medium, extremitates autem a, & e, ſit igitur prima figura. Alicui autem, quando c, & g, ſumitur idem, hæc autem poſtrema figura eſt. Medium.n.ſit g. Nulli vero, quando d, & f, idem eſt. Sic autem & prima figura, & media eſt. Prima quidem, quoniam nulli f, ineſt a. Siquidem conuertitur priuatiua f, autem omni e. Media autem, quoniam d, a. quidem nulli e, autem omni ineſt. Alicui autem non ineſſe, quando d, & g, idem fuerit. Hæc autem poſtrema figura eſt, nam a, quidem, nulli g, inerit e, vero omni g. Manifeſtum igitur eſt, quoniam per prædictas figuras omnes ſyllogiſmi ſunt. Antiquus. Fecana. Barbaca. Cageti. Darapti. Dafenes. Cæſare. Calarent. Gedage. Felapton.

Cõm.169. Rurſus etiam ex dictis conducit ex quot terminis, quotque propoſitionibus, dicta ars inueniendi medium conſtat. Et quòd omnes ſyllogiſmi, qui hac arte terminantur, per prædictas figuras, quas tres eſſe dixit, conficiantur nec ab ratione hoc facit, nam per ea quæ hic dicit, colligitor quòd in dictionibus carminum non ſit neceſſarium ponere literas per quas figura & modus ſyllogiſmi habeatur. Præterea etiam per hæc quæ dicit, vult habere artis ſufficientiam. Et hoc proponit, cum inquit. Palam autem & quoniam per tres terminos, & duas propoſitiones eſt conſideratio, appellat autem artem inueniendi medium. Scepſim, hoc eſt, conſiderationem, quoniam qui media inuenit, conſiderat multa, & proſpicit multa. Immo vniuerſa in conſideratione, atque inuentione collocata eſt. Hæc eſt prima pars excerpti. Deinde ſubſcribit ſecundam. Et inquit, & palam ſupple etiam eſt, quòd ſyllogiſmi omnes, qui hac arte conficiuntur, per prædictas figuras ſunt, quas in principio libri expoſuit, hæc eſt ſecunda excerpti pars. Probat autem vtraſque has excerpti partes inductione, inducendo videlicet in omnibus regulis aſsignatis in hac arte. Et inquit, monſtratur enim omni quidem e, ineſſe a, per Fecana. vtpote, quando c, & f, idem aliquid ſumitur, hoc eſt quando aliquid eorum quæ conſiderantur, idem eſt ad ſubiectum conſequens, & prædicatum præcedens. Modo ſic accipiendo medium, erit conſiderationis vnus terminus. Extremitates vero duæ videlicet a, & e. Ergo conſideratio tribus terminis conſtat, & duabus propoſitionibus. hæc quo ad primam excerpti partem. Quo vero ad ſecundam inquit, ſit igitur ſic ſyllogizando prima figura. Qua ratione patet primam artis regulam tribus terminis, duabuſque propoſitionibus conſtare, & quòd ſyllogiſmus, qui hac regula conficitur, in prima figura eſt, quæ eſt aliqua trium. Idem (Scepſis, conſideratio.)

Inducit in Cageti. Et inquit, alicui autem ſupple e, ineſſe, a, monſtratur, quando c, & g, ſumitur idem, hoc eſt quando aliquod eorum quæ ſumuntor in conſideratione, idem eſt præcedens ad ſubiectum, & ad prædicatũ, quæ habitudo eſt in tribus terminis, & duabus propoſitionibus, & eſt tertia figura. Qua ratione patet ſecundam artis regulam eodem modo ſe habere, vt de prima dixit. Eadem & in Daſenes inducit, & inquit, nulli vero e, ineſſe a, monſtratur, quando d, & f, idrm eſt, hoc eſt quando extraneum a prædicato eſt conſequẽs ſubiectum, qua ratione erit hæc ſecunda conſideratio in tribus terminis, & duabus propoſitionibus. Qua vero in figora ſyllogiſmus ſit, qui hac regula conficitur, exponit, & inquit, ſic autem & prima figura, & media eſt. Prima quidem, quoniam nulli f, ineſt a. Siquidem conuertitur, affirmatiua f, autem omni e, quare erit prima. Media autem, quoniam d, quod eſt idem f, ei quod eſt a, nulli ineſt e, autem omni. Sic enim media figura fit, quare patet tertiam conſiderationis regulam tribus terminis & duabus propoſitionibus conſtare. Et ꝙ ſyllogiſmus, qui illa regula ſit, eſt in aliqua dictarum figurarum. Tãdem hæc eadem in particulari negatiuo, quæ per Gedago deſignatur, Inducit, & inquit alicui autem e, non ineſſe a, monſtratur, quando d, hoc eſt extraneum a, prædicato, & g, ideſt præcedens ſubiectũ idem eſt, nam hæc habitudo tribus terminis, & duabus propoſitionibus conſtat, & poſtrema figura fit. Nam a, quidem nulli g, inerit e, vero omni g, & ita in tertia figura. Ex hiſce deducit quæ dixerat, & inquit, manifeſtum igitur eſt, quoniã per prædictas figuras omnes ſyllogiſmi fiunt ſupple, qui hac arte reperiuntur, & ſupple ꝙ hæc conſideratio, qua medijs abundamus, tribus terminis conſtat, & duabus propoſitionibus, & ſic perſpicuum eſt ſecundum excerptum. Ex hiſce apparet in dictionibus, quæ oſtendunt artis regulas, non eſſe neceſſarium addere literas, quibus figura ſyllogiſmi, & modus deſignentur, quia figura ſatis haberi poteſt per literas medium inducentes. Vt inductiue Ariſtoteles drmonſtrauit in omnibus carminom dictionibus, & modus ex qualitate & quantitate problematis. Ex hiſce rurſus patet non artis ſufficientiam hic Ariſtotelem aſsignaſſe, vt Albertus, & Culuerbinus autumant, ſed ea. In quibus ars conſiſtit ipſum explicaſſe. Probauit enim omnem hanc artem in tribus terminis verſari duabuſque propoſitionibus, & in his ſyllogiſmis ſolum,

Dubiũ de ſufficiẽtia modorum.

qui in dictis tribus figuris ſunt. Quæret fortaſſe quiſpiam cur ſicut Ariſtote. drmonſtrauit artem hanc eſſe in ſyllogiſmis trium figurarum, non demonſtrauit omnes ſyllogiſmos cuiuſuis figuræ hac arte reperiri. Poteſt dici cauſam eſſe, quia hæc ars noo fit niſi inſpectione conſequentium, antecedentium, & extraneorum. Modo hæc non poſſunt applicari per ſe niſi his ſyllogiſmis, qui habent vtranque propoſitionem vniuerſalem. Conſequens enim eſt prædicatum vniuerſaliter, antecedens ſubiectum vniuerſaliter, extraneum vero negatur & vt ſubiectum, & vt prædicatum vniuerſaliter. Quare eiuſmodi ars non niſi his ſyllogiſmis per ſe accommodari poteſt, qui vtranque propoſitionem vniuerſalem habent. Tales in prima & ſecunda concluſionem etiam vniuerſalem habent, ſolum autem in tertia concluſionem particularem habent, ergo hæc ars per ſe de medij inuentione eſſe poteſt in vniuerſalibus primæ, & ſecundæ figuræ. In particularibus vero non niſi tertiæ. Per conuerſionem autem eſt omnium, & particulariom, & vniuerſalium omnium figurarum, vt diximus ſuperius.

Cur non particularibus hæc ars applicetur.

Et quoniam non eligendum quecunq; omnia ſequuntur, eo quòd nullus fiat ſyllogiſmus ex ipſis. Nam construere quidem omnino non erat ex ſequentibus. Priuare autẽ non contingit per ea, quæ omnia ſequuntur. Oportet enim huic quidem ineſſe, huic autem non ineſſe.

Cõm. 170. Tertium excerptum eſt quòd ſi communiora cõſequentia ſint eligenda, non tamen vſq; adeo communiora eligẽda ſunt vt omnia ſequantur. Eo quod nullus ex ipſis fiat ſyllogiſmus, nam conſtruere. Vt inquit, nõ erat ex ſequentibus, hoc eſt nõ poteſt medium prædicare in vtraq;, niſi ſecunda figura fieret ex ambabus affirmatiuis. Quare cum medio in vtraq; prædicante, non fiat ſyllogiſmus niſi in ſecunda figura. Et in illa fieri non poſsit, in nulla fieri poteſt ex conſequẽtibus omnium. Similiter etiam ſi extranea eligenda ſunt, nõ ea eligenda ſunt, quæ vtriq; extranea ſint, quia (vt inquit) priuare autem non contingit per ea, quæ omnia ſequuntur. Hoc eſt non contingit priuatiuæ ſyllogizare per vtriq; extranea, quoniam ex puris negatiuis in nulla figura fit ſyllogiſmus. Nam in ſyllogiſmo negatiuo huic quidem ineſſe oportet medium, huic autẽ non ineſſe. Quare cum communia conſequentia, communiaque extranea eligenda tibi ſint, vt ſuperius præcepit, non vſque adeo communia eligas, vt aut vtriuſque conſequentia ſint, aut vtriuſque extranea, quoniam hoc pacto eligens nullum ſyllogiſmum conficere poteſt. Aut intellige hoc pacto, patet etiam & quoniam non eligendum, quæcunq; omnia ſequuntur, quoniã nullus fit ſyllogiſmus ex his cauſa, cuius cauſam aſsignat, & inquit, quoniam nec conſtrure quidem erit omnino ex ſequentibos, non enim in ſecunda figura ſyllogiſmus ex duabus affirmatiuis eſt. Nec etiam priuare contingit, hoc eſt nec priuatiuæ ſyllogizare ex conſequentibus. Quia vt inquit, oportet huic quidem ineſſe, huic autem non ineſſe. Ergo ex vtriſq; ſequentibus, nullo pacto fit ſyllogiſmus, nec affirmatiuus, nec negatiuus. Affirmatiuus quidem non, quia in ſecunda figura nullus eſt talis. Priuatiuus minime, quia alteram oportet eſſe negatiuam.

Manifeſtum autem quoniam, & aliæ conſiderationes, quę ſecundum electiones ſunt, inutiles ſunt ad faciendum ſyllogiſmum. Vt ſi conſequentia vtriuſque eadem ſunt, aut ea. ad quæ a, ſequitur, & quæ non contingunt e, ineſſe. Aut rurſum quæcunque non poſſibile eſt vtrique ineße. Non enim fit ſyllogiſmus per hæc. Nam ſi ſequentia eadem ſunt (vt b, & f,) media fit figura, prædicatiuas habens vtraſq; propoſitiones. Si autem ea, ad quæ a, ſequitur, & quæ non contingunt ineſſe e, vt c, & b. Prima erit figura priuatiuam habens ad minorem extatem propoſitionem. Si autem quæcunq; non contingunt vtrinq;, vt d, & b, priuatiuæ vtreq; propoſitiones erunt, aut in prima, aut in media figura. Sic autem nullo modo erit ſyllogiſmus.

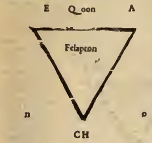
Febaſt Hecas.

Hedas.

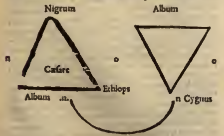
Quartum ſiue excerptum, ſiue corollarium eſt, alias conſiderationes, quæ in ſuperiori figura ſecundom electiones ſunt inutiles eſſe ad ſyllogiſmum conficiendum, vtpote ſi conſequentia vtriuſq; rei eadem ſint, aut ea ad quæ a, ipſum ſequitur, quæq; præcedentia prædicatum dicuntur, & quæ nõ contingunt e, ipſi ineſſe, quæq; extranea ſubiecto appellamus, eadem ſint. Aut rurſum quæcunq; non poſsibile eſt vtriq; in eſſe, quæ vtriq; rei aliena dicebamns eadrm ſint. Non enim fit ſyllogiſmus per hæc, hoc eſt per has tres electiones. Quæ per ordinem Ariſtoteles exponit, & primo quando conſequentia vtriuſq; rei eadem ſunt, & inquit nam ſi ſequentia vtriuſq; rei eadem ſunt (vt b, & f,) b, enim ſignificat ea quæ prædicatum ſequuntur f, vero, quæ ſequuntur ſubiectum, media fit figura, vbi medium bis prædicabitur, & ſic erit inutilis, quoniam habet vtraſque propoſitiones affirmatiuas, ex quibus nihil ſequitur in ſecunda figura. Quam inutilitatem per dictionem Febas annotarunt iuniores, per quam ſignificarunt b, f, medium ſimpliciter inutile eſſe ad ſyllogiaandom. Deinde exponit ſecundam, & inquit. Si aotem ea ad quæ a, ſequitur, quæ dicuntur prædicatum præcedentia, & ea quæ non contingunt ineſſe ipſi e, quæ dicuntur aliena a, ſubiecto, eadem fuerint, vt c, & h. Prima erit figura priuatiuam habens ad minorem extremitatem propoſitionem, qoare inutilis erit ad ſyllogiſmum. Nec dici poteſt vtilem eſſe hanc electionem ad tertiam figuram, quoniam nec in tertia figura aliquis ſyllogiſmus fit hoc pacto, vt diſcurrenti patet. Hanc annotant per illam dictionem. Hecas, vbi notatur quando h, c, idem eſt. In prima nullum fieri ſyllogiſmum. Deinde tertiam exponit, & inquit. Si autem quæcunqne non contingunt vtrique rei, hoc eſt vtriuſque aliena eadem ſunt, vt d, & h, quæ in dictione. Hædas habẽtur, priuatiuæ vtreque propoſitiones erunt, aut in pri-

Cõm. 171.

in prima aut media figura, ſic autem in nulla figura, ſyllogiſmus eſſe poteſt. Quare patet has tres electiones inutiles eſſe. Sed circa hæc quærunt. (prima dubitatio.) Iuniores, quam ob cauſam ſicut ſunt inutiles contra modũ inſpectiones, nõ ſunt inutiles inſpectiones aduerſus figuram. (Solutio.) Meo iudicio friuola eſt hæc quæſtio, nam & aduerſus figuram, & aduerſus modum ſunt vtiles, & inutiles inſpectiones, verum ad præſentem artem vtiles, & inutiles aduerſus figuram inſpectiones ſupponuntur tanquã ſuperius declaratę. Declarauit quæ vtilis, & quæ inutilis aduerſus figuram diſpoſitio ſit, illa igitur ſuppoſita, docet inſpectiones vtiles, atque inutiles aduerſus modum. Quare quærere quam ob cauſam inſpectiones vtiles, atque figuras inutiles non aſsignauit, friuolum eſt, & falſum, quoniam illas alibi aſſignauit, & ad præſentem artem ſupponit. (2. dubĩ.) Quærunt ſecundo cum ad ſyllogiſticum modum duæ exiguntur, & quantitas, & qualitas, quare ſicut aſsignauit vtiles, atque inutiles, pœnes qualitatem inſpectiones, non pœnes quantitatem aſsignauit. (Solutio.) Mihi videtur eſſe dicendum quicquid Iuniores velint, duplici ratione inſpectiones aduerſus quantitatem. Ariſtote. non aſsignaſſe, & neceſsitate eorum, quibus artem confecit, & æuitande ſuperfluitatis cauſa. Neceſsitate quidem eorum, quibus artem confecit, quoniam hæc ars inſpectione conſequentis, & præcedentis, & extranei conficitur, modo hæc non poſſunt ſe haberi niſi vniuerſaliter reſpecto eorum, quorm ratione inſpiciuntur, vt ſuperius diximus. Euitande vero ſuperfluitatis cauſa, quia ſuperius aſsignauit vtiles, & inutiles pœnes quantitatem inſpectiones. Quare ne in doctrina ſuperfluum videatur, nunc illas præterit. (3. dubĩ.) Dubitant & tertio, nam ea inſpectio, quæ prædicati antecedens ſumit, & ſubiecti extraneum vtilis videtur. Si enĩ ſyllogizemus in Felapron nullũ c, h, eſt e, omne c, h, eſt a, ſequetur quoddam a, non eſſe e. (Solutio.) Iuniores dixerunt hãc inſpectionem vtilem eſſe ad ſyllogizandum ſubiectum de prædicato, non autem prædicatum de ſubiecto. (Cõfutatio) Sed non placet hæc eorum ſolutio. Nam ſolum in prima figora concluſio indirecte ſyllogiʒatur, & in nulla alia. Propterea hæc videtur directa, & non per c, h, quod eſt præcedens, prædicatum, & extraneum ab ſubiecto, nam c, in caſu non eſt ſubiectũ ſed prædicatom, & ſic non bene per c, h, ſyllogizabitur, ſed per d, g, hoc eſt per medium, quod eſt extraneũ a prædicato, & præcedens ſubiectum ſyllogizatur. Hactenus de iuniorum dubitationibus.

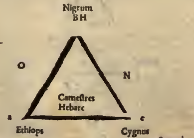

Manifeſtum autẽ & quæ eadẽ ſunt. Sumendũ eſt ſecundum conſideratione͂, & non quæ diuerſa ſunt, uel cõtraria. Primum quidem, quoniam medij gratia eſt inſpectio, Medium autem non diuerſum ſed idem oportet ſumere.

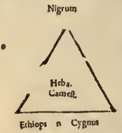
(Cõm. 271.) Demum deducit dictæ artis ſufficientiam. Oſtendens ex dictis ad propoſitionum facultatem eam, quæ per ſequentia, & antecedentia, & extranea dicta eſt, quorum identitatem ſumere oportet ſecundum alterum extremorum nullam eſſe aliam methodum, nam (vt inquit) ſi alia eſſet, aut illa eſſet nõ conueniens, vel ad noſtram reducibilis. (Conſiderãdum.) Animaduerſione igitur dignom veterum nonnullos aliam methodum aſsignaſſe, nam ad ſyllogizandam vniuerſalem negatiuam, inſpiciendum eſſe ad b, f, quæ vtriuſque ſequentia ſunt dixerunt, quia ſi illa aut contraria ſunt, aut diuerſa, ad ſyllogizandum vniuerſalem negatiuam valebunt. Verbi cauſa, ſit problema nullus Cygnus eſt Ethiops, conſequens Cygnum ſubiectũ problematis eſt Albũ. Ethiopẽ prædicatũ Nigrũ. Quia igitur hæc ſunt contraria, põt problema duobus ſyllogiſmis ſyllogizari. Primo nullũ Albũ eſt Nigrũ, omnis Ethiops eſt Niger. Ergo nullus Ethiops eſt Albus. Medium eſt Nigrum Ethiopẽ conſequens. Secũdo ſyllogiſmo ſic nullus Ethiops Albus, omnis Cygnus Albus, ergo nullus Cygnus Ethiops, mediũ Albũ, & ita Album & Nigrũ, quæ illa ſequontur, & inter ſe contraria media ſunt. Simili ratione ſumi poſſunt duo conſequentia, quæ ſunt diuerſa, vt ſi problema ſit nullus lapis eſt homo lapidis conſequẽs erit inanimatũ. Hominis vero Animal, modo inanimatum, & Animal non contraria ſunt, ſed diuerſa. Eſt igitur regula antiquorũ, vt ad conſequentia vtriuſque rei inſpiciamus, quæ ſi fuerint contraria, aut diuerſa, erunt media ſecundum dictum modũ ad ſyllogizandũ vniuerſalem negatiuam. (Nota.) Quo vero ad verba attinet. Debes ſcire verba Ariſtotelis dupliciter reperiri, vno modo ſic, Palam autẽ, & quæ eadẽ ſumeodum ſecundum conſideratione͂, & quæ diuerſa, aut cõtraria, & tunc videt quaſi corollariũ ex dictis, quaſi dicat pal. autẽ & quæ eadẽ ſumenda ſecundum conſideratione͂, vtpote præcedentia, & ſequentia, quæ (vt extremis eadẽ ſumuntur) & quæ diuerſa & cõtraria, vtpote extranea ſubiecto, vel prædicato, quæ vt rei cõtraria, vel diuerſa ſiue repugnantia accipiuntur. Alius textus legitur (vt nos tranſtulimus) & tunc lege, palam autẽ & quæ eadẽ ſunt ideſt cõſequentia, & antecedẽtia, & extranea, quæ eadẽ ſunt ſumendũ eſt, ſecundũ cõſideratione͂, & non eſſe ſumendũ vtriuſque cõſequẽtia, quæ ſunt aut diuerſa, aut cõtraria, vt veteres aſſerunt. Et hoc pacto textus rectior eſt, vt placet græcis expoſitoribus, quẽadmodũ verba ſequẽtia demonſtrant. Probat autẽ Ariſtot. cõſequẽtia nõ eſſe ſumendũ vt cõtraria vel diuerſa primo, quoniã medij gratia eſt inſpectio, mediũ autẽ non diuerſum, vel cõtrarium eſt, ſed vnũ. Nã vnius problematis vnus eſt per ſe ſyllogiſmus, vnius autẽ ſyllogiſmi, vnũ eſt mediũ, conſtat.n. tribus terminis ſubiecto videlicet, & prædicato problematis, & vno medio, & duabus propoſitionibus (vt dictum eſt.) Quare non diuerſa vel cõtraria eſſe poſſunt. Erunt enim ad diuerſa problemata, quæ non vno ſyllogiſmo ſyllogizantur.

Deinde in quibuſcunq; accidit fieri ſyllogiſmũ, quòd ſumantur contraria, aut nõ contingentia eidẽ ineſſe, in prædictos omnia reducuntur modos, ut ſi b, & f, ſint contraria, aut nõ contingunt ineſſe, erit quidẽ.n. bis ſumptis ſyllogiſmus, quoniã nulli e, ineſt a. ſed non ex ipſis, ſed ex prædicto modo. Nam b, a, quidem omni e, autem nulli ineſt, quare neceſſe eſt b, idem eſſe alicui eorum, quæ ſunt b. (Non contingentia eidẽ ineſſe diuerſa, diſperata.) (Non contingunt eidem ineſſe diuerſa diſperata.)

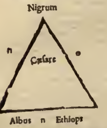

Secundo

Cōm. 273. Secundo declarat illam antiquorum artem reduci ad prædictam. Nam ſi problema ſit, nullum Ethiopem eſſe Album, medium erit Nigrum. At Nigrum eſt extraneum a prædicato videlicet Albo, & ſubiecti ſcilicet Ethiopis conſequens Quare relinquetur tertia regula, quæ intelligebatur per dictionem Daſenes. Simili ratione & de illo problemate nullus, Cygnus eſt Ethiops per Hebare. Inquit deinde in quibuſcunque accidit fieri ſyllogiſmum, quòd ſumantur contraria, aut non cōtingentia eidem ineſſe, ideſt aut diuerſa, in prædictos modos omnia reducuntur. Et hoc declarat, vt ſi b, & f, vtriuſque conſequentia ſint contraria, aut non contingentia eidem ineſſe, ideſt aut diuerſa. Erit quidē enim ijs ſumptis ſyllogiſmus, immo erunt duo ſyllogiſmi ad duo problemata, quoniam nulli e, ineſt a, ſed non ex ipſis regulis, quas ipſi ponunt, ſed ex prædicto modo noſtro quē dedimus. Cuius exēplum affert ī Hebare, & inquit nam b, quod eſt ſequens a, prædicatum omni a, quidem ineſt. Nigrum enim omni Ethiopi ineſt, a, aūt nulli ineſt, quoniam Nigrū nulli Cygno ineſt, quare neceſſa eſt b. Nigrū conſequens prædicati Ethiopis, idem eſſe alicui corū, quæ ſunt h, ideſt extranea a ſubiecto, quod eſt Cygnus. At hæc erat quarta regula, quæ per Hebare notabatur. Quare problema nullus Ethiops eſt Albus, per Daſenes. Problema vero nullus Cygnus eſt Ethiops, per Hebare terminatur, & ita ars antiquorū ad prædictā reducitur.

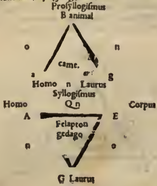
Daſenes.

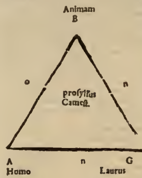
Non poſſunt eidem ineſſe di. i. ſpectata ſint, diuerſa ſint. *Rurſum ſi b, & g, non poſſint eidem ineſſe, erit quoniam alicui e, non inerit a, & n, ſic media erit figura. Nam b, a, quidem omni g, uero nulli inerit. Quare neceſſe eſt idē eſſe alicui eorum quæ ſunt d, nam non contingere g, & b, eidem ineſſe, nihil differt, aut g, alicui eorum quæ ſunt d, idem eſſe. Omnia.n. ſumpta ſunt in d, quæ non contingunt a, ineſſe. Manifeſtum ergo quoniam ex iſtis huiuſmodi inſpectionibus nullus fit ſyllogiſmus.*

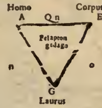
D
H
L
D
H

a, Homo. e, Corpus. b, Animal. g, Laurus.

Hactenus de regula, quam veteres de vniuerſali problemate negatiuo aſsignabant. At nunc de regula, quam de problemate particulari negatiuo aſsignant. Ariſtoteles diſputat. Dicebant enim ad terminandum problema particulare negatiuum eſſe reſpiciendum ad b, & g, hoc eſt ad cōſequens prædicati, & ad præcedens ſubiecti, quæ ſi contraria ſunt, vel diuerſa, poteſt problema terminari in tertia figura. Verum primo proſyllogizando in ſecunda. Verbi cauſa, ſit problema, quoddā Corpus non eſt Homo, tunc ſubiectū erit Corpus, qđ per e, ſignificatur, prædicatum quod per a, intelligit, erit Homo. Sit igitur præcedens e, ſubiecti ſcilicet corporis Laurus, quod pꝫ g, itelligitur. Cōſequēs pꝛdicatum ſcilicet hominē, quod per b, intelligitur, ſit Animal. Patet hæc duo Laurum, & Animal eſſe diuerſa. Tunc antiqui vtebantur duobus ſyllogiſmis, ad terminandum illud problema, & primus, qui proſyllogiſmus eſt, erat omne a, eſt b, quoniam omnis Homo eſt Animal b, enim ad a, conſequebatur. Nullum g, eſt b, quoniā g, & b, erant diuerſa, nullus enim Laurus eſt animal, quare nullum g, eſt a quoniam nullus Laurus eſt Homo. mediū itaqꝫ huius eſt b, hoc eſt Animal, quod a prædicatum, videlicet hominē ſequit. Principalis vero ſyllogiſmus eſt in tertia figura, videlicet nullum g, eſt a, quoniam nullus Laurus eſt homo, vt fuit deductum. Eſt enim g, idem alicui corū, quæ ſunt d, omne g, eſt e, quoniam omnis Laurus eſt Corpus, eſt enim g, præcedens ad e, ergo quoddam Corpus non eſt Homo. Patet medium eſſe Laurum, quod eſt extraneum a prædicato, & præcedens ſubiectum. Quare hæc antiquorum regula ad Gedago reducitur. Inquit, ſi b, & g, non poſſint eidem ineſſe, vt dicebant antiqui, qui voluerunt ad ſyllogizandum problema particulare negatiuum, eſſe inſpiciendum ad b, quod ſequitur. Prædicatum, & ad g, quod antecedit ſubiecto, quoties illa ſu[illegible]r aut contraria, aut diuerſa. Inquit. Ariſtoteles illis ſumptis erit ſyllogiſmus, quoniam alicui e, non inerit a. Sed non ex ipſis regulis, quas illi conſtituebant, ſed ex prædictis noſtris regulis, quod declarat, & primo oſtendit per ſyllogiſmum in ſecunda figura, quod g, præcedens ad e. Si eſt diuerſum ab ipſo b, ſequente ad a, quod propter hoc ſit reducendum ad d, extraneum ab ipſo a, & ſyllogizat in ſecunda figura, hoc pacto dicens, etenim ſic media erit figura, & intellige de proſyllogiſmo, qui neceſſarius eſt ad demonſtrandum propoſitū. Nā (vt inquit) b, quidem a, omni, eſt enim b, ad a, ſequens g, vero nulli inerit, intellige quòd idem b, nulli g, ineſt. Sunt enim diuerſa, atque aliena, ergo nulli g, inerit a, hic eſt proſyllogiſmus, ex hoc infert illud præcedens, quod eſt g, eſſe ad aliquod eorum, quæ ſunt d, reducibile, & inquit. Quare g, quod ponebatur ad e, præcedens, neceſſe eſt eſſe idem alicui eorum, quæ ſunt d, & aſsignat cauſam, cum inquit nam non contingere Cōm. 273.

gere g, & b, eidem ineſſe, hoc eſt g, & b, eſſe extranea, atque diuerſa, nihil differt, aut g, alicui eorum, quæ ſunt idem eſſe. Siquidem quicquid ſequentis extraneum eſt, & eius quoque cuius conſequens erat, extraneũ ſit oportet. Propterea ſubdit, omnia enim ſumpta ſunt in d, quæ non contingunt a, ineſſe, quare g, eſt extraneum ad b, & b, ſequitur ad a, g, erit extraneum ad a, quare erit idem alicui eorum, quæ ſunt d, nam omnia extranea ab a, ſumpta ſunt in litera d, ergo g, medium in tertia figura, erit extraneum a prædicato, & præcedens ſubiectum, & ſyllogiſmus principalis erit, nullum g, eſt a, quoniam g, eſt eorum quæ ſunt a, omne g, eſt e, quoniam eſt præcedens ſubiecto, ergo per Gedago quoddam e, non eſt

Digreſsio circa verba Ariſto.

a. Quare antiquorum regula, ad prædictam reducitur. Lectio vero latina habebat, quare neceſſe eſt idem eſſe alicui eorum, quæ ſunt b. Nam non contingere g, & b, eidem ineſſe, nihil differt, aut b, alicui eorum, quæ ſunt h, idem eſſe, omnia enim ſunt ſumpta in h, quæ nõ contingunt e, ineſſe. Quæ

a, Homo. e, Corpus. b, Animal g, Laurus.

quòd ita ſtare non poſsit. Primo per terminos declaratur, ſit a. Homo e. Corpus b, conſequens ad a, ſit Animal, & g, antecedens e, ſit Laurus. Patet ex his terminis ſumpta eſſe g, & b, extranea, nihil enim idem contingit Laurum eſſe, & animal. Patet etiam omni b, ineſſe e, ex eiſdem terminis, omne enim animal corpus. Secundo probatur lectionem latinam ſtare non poſſe rationibus, nam ſi ex eo, quòd omni a, ineſt b, & nulli g, ineſt b, colligi poſsit (vt latina lectio habet) b, idem eſſe alicui eorum, quæ ſunt h. Sit igitur illud K. Tunc per ſecundam figuram, nullum e, eſt K, omne b, eſt K, nullum b, igitur eſt e, ſed dicebatur omne b, eſſe e, hoc autem eſt impoſsibile, quare latina lectio ſtare non poteſt. Præterea b, conſequens eſt ipſius a, & g, & b, poſita extranea, quare g, etiam alienum erit ab ipſo a, nam quicquid extraneum eſt conſequenti. Et eius quoque cuius conſequens erat, extraneum eſſe oportet g, igitur ex neceſsitate aliquid eorum erit, quæ ſunt d, eo quòd d, omnia extranea ſignificet ipſius a. Inſuper non oportet quod antecedenti extraneum eſt, idẽ quoque eſſe conſequenti extraneum. Quare non oportet b, eſſe ipſi e, extraneum, ſi eſt extraneum ab ipſo g, quod eſt ad e, antecedens ergo non oportet eſſe b, idem alicui eorum, quæ ſunt h. Hactenus de errore latinæ lectionis. Culuerbinus vero Alberti ſectator lectionem latinam defendit. Inquit enim ſi b, & g, contraria ſunt, cum b, ei quod eſt g, ſit repugnans, erit in parte repugnans ei, quod eſt e, eſt enim g, antecedens ad e, & quicquid antecedenti repugnat, pro parte conſequenti repugnabit, vnde animal repugnans lauro, pro parte corpori repugnat. Et propterea ſyllogizari poteſt aliquod e, non eſſe a, per g, medium. Verum non vno ſyllogiſmo, ſed per duos, & proſyllogiſmo quidem in ſecunda ſic omne a, eſt b, nullum g, eſt b, ergo nullum g, eſt a. Syllogiſmo vero in tertia ſit nullum g, eſt a, omne g, eſt e, ergo aliquod e, non eſt a, vbi patet b, eſſe in primo medium, quod cum ſit extraneum ab ipſo g, erit pro parte extraneum ipſi e, & ſic erit idẽ

Cõfutatio

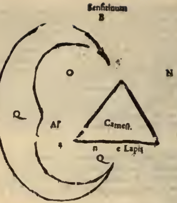
alicui eorum, quæ ſunt h. Sed pace horum dixerim, hæc defenſio ſtare non poteſt. Primo quia tunc medium non erit extraneum a prædicato, & præcedens ſubiectum in ſyllogiſmo principali, & ſic non reducetur ad Gedago. Præterea extraneum in parte alicui ſubiecto, non numeratur in illis, in quibus ponitur h. Nam omne extraneũ alicui, conuertitur vniuerſaliter cum eo (vt Ariſtoteles ſuperius dixit.) Ergo quod in parte eſt extraneum ſubiecto non poteſt idem eſſe alicui eorum, quæ ſunt h, erit enim ſic illi in toto extraneum, extraneum enim facio cum eo cuius eſt extraneum, propoſitionem vniuerſalem negatiuam. Quare lectio latina dubia videtur, niſi dicatur, quòd Ariſtoteles loquitur ad hominem, nam dixerunt quidam particulare negatiuum ſyllogizari poſſe per b, g, quæ ſunt contraria vel repugnantia ſibi contra obijcit Ariſtoteles, hoc fieri non poſſe niſi b, enumeretur ſaltem inter ea, quæ ſunt in h, quæ licet ſecundum veritatem dicunt vniuerſalitatem, tamen in caſu erit extraneum ſecundum partem, vnde inquit, rurſus ſi b, & g, non poſsint eidem ineſſe. Hoc eſt ſint ſibi inuicem repugnantia, be ic concedo, quoniam alicui e, non inerit a, quoniam ſic me ia erit figura, nam b, ipſi a, quidem omni ineſt g, vero pulli inerit, quia illi contrarium. Quare neceſſe eſt idem b, eſſe alicui eorum, quæ ſunt h, ſaltem in parte ſecundum eos. Nam non contingere g, & b, eidem ineſſe, nihil differt ab eo ſubſtantiandi quod eſt g, eſſe aliquod eorum quæ ſunt h, quoniam omnia quæ non contingunt a, ineſſe, ſumpta ſunt in h, ſaltem ſecundum eos, & ſic lectio latina bene ſtat. Demum ea, quæ dixit aduerſus hanc ſecundam antiquorum inſpectionem epilogat, & inquit, manifeſtum ergo quoniam ex iſtis quidem huiuſmodi inſpectionibus nullus fit ſyllogiſmus. Et per inſpectiones huiuſmodi intelligit, quæ fierent de b, & g, quoties illa ſunt contraria, per has enim inquantum tales nullus vnus fit ſyllogiſmus, niſi g, reducatur ad aliquid eorum, quæ ſunt d, & ſic fit ſyllogiſmus non per tales inquantum huiuſmodi, ſed vt reducuntur ad noſtras regulas.

Sin autem b, & f, ſint contraria, idem eſſe b, alicui eorum, quæ ſunt h, & ſyllogiſmum ſemper fieri per hæc. Accidit ergo ſic inſpicientibus conſiderare uiam aliam neceſſariam, eo quòd quandoque latet identitas, quæ eſt inter b, & h. Hebare

Veteres (vt viſum eſt) duabus inſpectionibus docebant abundare propoſitionibus, aut, reſpiciendo ad b, g, quoties ſunt contraria, aut reſpiciendo ad b, f. Simili modo ſi ſunt contraria. Si reſpicimus ad b, g, contraria, docebant abundare in particularibus problematibus negatiuis, vt viſum eſt. Sin autem reſpexerimus ad b, f, contraria, docebant abũdare in vniuerſalibus negatiuis, poſtquam ergo refutauit eam antiquorum inſpectionem, quæ erat de particularibus negatiuis, reddit ad aliam inſpectionem, quæ eſt de vniuerſalibus negatiuis. Et inquit, ſin autem b, & f, ſint contraria, vt dicebant veteres, debere eſſe ad terminandum problema vniuerſale affirmatiuum, manifeſtum eſt idem eſſe b, alicui eorum, quæ ſunt h, nam cum b, ſit contrarium ipſi f, & f, ſequitur ad e, b, erit contrarium atque extraneum ab e, quicquid enim conſequenti extraneum eſt, & antedenti extraneum erit. Ac extranea ab e, per literam h, notabantur in figura, quare oportet b, eſſe idem alicui eorum, quæ ſunt h, propterea ſubdit, & ſupple manifeſtum eſt ſyllogiſmum ſemper fieri per hæc noſtra præcepta, & non per eorum inſpectiones. Cum enim medium fuerit conſequens prædicati, & ſubiecti extraneum, erit regula noſtra, quæ habetur per Hebare. Propterea concludit quid iſtis accidat, & inquit, accidit ergo ſic inſpicientibus vtpote ad b, f. Contraria, conſiderare vnam aliam neceſſariam, quæ ſit vtilis & aperta, per quam facile intelligatur, quo modo ſit problema vniuerſale negatiuum terminandum, eo quòd iſta eorum inſpectione, quandoque latet identitas, quæ eſt inter b, & h. Non enim per hanc eorum inſpectionem facile apprehenditur identitas inter b, & h, niſi proſpiciamus f, eſſe contrarium ipſi b, & ſic non inſpecto ſolo b, patet ipſum b, eſſe idem alicui eorum, quæ ſunt h. Sed oportet laborare, & interponere f, contrarium ipſi b, & ſic per argumentum, & coniecturam ſciemus b, eſſe idem alicui eorum, quæ ſunt h. Via ergo noſtra erit vtilior, & apertior, quia non tot laboribus patet b, eſſe idem alicui eorum, quæ ſunt h. Nam proſpectis ipſius a, conſequẽtibus, & ipſius e, extraneis, ſi aliquid idem erit conſequens ad a, & extraneum ad e, mox habebitur medium ad ſyllogizandum nullum e, eſſe a, vtpote per Hebare.

Cõm.274

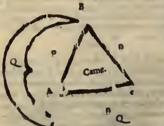
Eodem autem modo ſe habent, & qui ad impoſſibile deducunt ſyllogiſmi his, qui oſtenſiui ſunt. Nam ipſi fiunt per ea, quæ ſequuntur, & per ea, ad quæ ſequitur utrunque. Et eadem conſideratio in utriſque eſt. Quod enim monſtratur oſtenſiue, & per impoſſibile eſt ſyllogizare, & per eoſdem terminos, & quod per impoſſibile, & oſtenſiue. Vt quoniam a, nulli e, ineſt, ponatur enim alicui ineſſe, ergo quoniam b, omni a, a, autem alicui e, & b, alicui e, inerit. Sed nulli inerat.

Dariſi

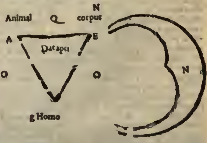
Cõm. 275 Hactenus de arte inueniendi medium in oſtenſiuis. Nunc de arte inueniendi medium in his ſyllogiſmis, qui ducunt ad impoſsibile. Et primo proponit artem inueniendi medium in ſyllogiſmis ad impoſsibile ſub hac concluſione. Et inquit, eodem autem modo ſe habent, & qui ad impoſsibile deducunt ſyllogiſmi. His, qui oſtenſiui ſunt, hæc eſt concluſio. Probat concluſionem primo quia ſyllogiſmi ad impoſsibile per conſequentia fiunt, & per antecedẽtia vtriuſque ſubiecti, & prædicati, & per aliena vtriuſque. At per hæc eadem & oſtenſiui. Ergo eodem modo oſtenſiui, & ad impoſsibile ſyllogiſmi ſe habent. Inquit, nam & ipſi ſcilicet ſyllogiſmi ad impoſsibile fiunt per ea, quæ ſequuntur vtrunque idest ſubiectum, & prædicatum. Et ſupple per ea, ad quæ vtrunque ſcilicet ſubiectum & prædicatum ſequitur. Conſequentia enim ſunt, quæ ſequuntur. Antecedentia vero, ad quæ vtrunq; ſequitur, ſcilicet prædicatum, & ſubiectum. Et adde etiam ſyllogiſmos ad impoſſibile fieri per aliena ab vtroque. Secundo idem probat, ex eo, quod tam in oſtenſiuis, quàm in ſyllogiſmis ad impoſsibile eadem eſt conſideratio. Cuius cauſam affert, ex eo, ꝙ omne quod oſtenſiue demonſtratur, & per impoſsibile eſt ſyllogizare, & per eoſdem terminos, & contra quod demonſtratur per impoſsibile, & oſtenſiue demõſtratur. Non tamẽ eodem modo, demonſtratur hæc concluſio nullũ e, eſt a, oſtenſiue non enim ex hypotheſi. Demonſtratur vero ſyllogiſmo ad impoſsibile ſumpto oppoſito cõcluſionis cum altera propoſitionum aſſumptarum in ſyllogiſmo oſtenſiuo, quæ erat manifeſte vera, & in oſtenſiuo ſyllogiſmo conceſſa, inferendo oppoſitum alterius manifeſte falſum, ergo ex hypotheſi. Tamen per eoſdem terminos extrema videlicet & mediũ. Animaduerſione dignum ſyllogiſmum ad impoſsibile ſemper ſupponere ad ſyllogiſmum oſtenſiuum. Verbi cauſa, ſyllogizetur hæc concluſio per oſtenſiuum, omne e, eſt a. Hoc pacto, omne a, eſt b, nullum e, eſt b, ergo nullum e, eſt a. Hic primus eſt ſyllogiſmus, qui græce deicticus dicitur, latinæ etiã aſſertorius. Eadẽ põt & per ſyllogiſmũ ducentem ad impoſsibile ſyllogizari, ſũpta hypotheſi, quæ ẽ cõtradictoriũ cõcluſionis, nam poſtquam ꝑ te negatur, ſequi vniuerſalem illam concluſionem nullam e, eſt a, oportet te dare illius oppoſitum ſequi. Nam duorum oppoſitorũ ſi alterum non ſequitur ad antecedens, alterum ſequi neceſſe

Conſiderandum.

eſt, quare hypotheſis, quam tu ſequi concedes, erit aliquod e, eſt a. Tunc ſumpta maiore, quæ erat manifeſte vera in oſtenſiuo, & addendo hypotheſim pro minore, hoc pacto. omne a, eſt b, aliquod e, eſt a, ſequetur oppoſitum eius propoſitionis, quæ fuit minor in oſtenſiuo, quod quidem oppoſitum eſt manifeſte falſum, videlicet ergo aliquod e, eſt b. Et quoniam hæc concluſio eſt manifeſte falſa. Ideo aliqua propoſitionum erit manifeſte falſa, earum dico, quæ in ſyllogiſmo ad impoſſibile aſſumpte ſunt, & non maior, quæ erat manifeſte vera, ergo minor. Falſum ergo eſt, ꝙ aliquod e, ſit a. Quare huius oppoſitum erit verum, videlicet nullum e, eſt a, & ſic habetur eadem concluſio oſtenſiuo ſyllogiſmo, & ducente ad impoſsibile probata, & per eoſdem terminos. Inquit vt quoniã a, nulli e, ineſt, hæc eſt concluſio oſtenſiui, ſi negetur, ponatur enim a, alicui e, ineſſe, erit tunc hypotheſis, quæ per te ſequitur ad antecedens aliquod e, eſt a. Ergo quoniam b, omnĩ a, inerat in oſtenſiuo. Hæc enim in oſtenſiuo erat maior, omne a, eſt b. A. autem alicui e, hæc enim eſt hypotheſis tua, quã ſequi putabas. Ergo ex illa propoſitione, quæ fuit maior in oſtenſiuo, & ex hypotheſi a te data b, alicui e, inerit. Sed in oſtenſiuo ipſum b, nulli e, inerat, quare cum hoc ſit manifeſte falſum, & non ſequitur propter maiorem, quæ eſt manifeſte vera. Sequitur propter hypotheſim, quare hypotheſis eſt falſa, & ſic eius oppoſitum quod eſt nullum e, eſt a, erit verum. Ecce quomodo eadem concluſio oſtenſiuo ſyllogiſmo, & ducente ad impoſsibile probatur, & per eoſdem terminos, & per inſpectiones ad ea, quæ in arte ſunt aſsignata. Animaduerte ꝙ verba Ariſtotelis poſſunt aliter legi, & meo iudicio magis ad rem, vt dicemus ꝙ primo ponat concluſionem. Dicens eodem autem modo ſe habent, & qui ad impoſsibile deducunt ſyllogiſmi his, qui oſtenſiui ſunt. Hæc eſt concluſio, deinde probat illam, & primo ex inſpectionum identitate, & inquit, nam ipſi fiunt per ea, quæ ſequuntur, & per ea, ad quæ ſequitur vtrunque, hoc eſt quia & oſtenſiui, & ad impoſsibile ducentes fiunt per eandem inſpectionem antecedentium, cõſequentium, & extraneorum. Secundo probat illam ex conſiderationis identitate. Et inquit, & eadem cõſideratio in vtriſque eſt. Deinde declarat per exempla quomodo oſtenſiui, & ad impoſsibile ducentes eadem conſequentium, & antecedentium, & alienorum inſpectione fiant, & ponit exemplum primo in vniuerſalibus problematibus. Secũdo ibi rurſum quoniam alicui, ponit exemplum in particularibus. Et prima pars patet ex hiſce, quæ diximus.

Rurſum quoniam alicui ineſt. Si enim nulli e, ineſt a, e, autem omni g, nulli g, inerit a. Sed omni inerat. Similiter autem & in alijs problematibus. Semper enim erit in omnibus per impoſſibile oſtenſio, ex conſequentibus & his, ad quæ ſequitur utrunque.

Calarent.

Hæc eſt ſecunda pars, in qua ponit exemplum in particulari problemate. Syllogizetur enim oſtenſiue aliquod e, eſt a, hoc pacto in Darapti, omne g, eſt a, omne g, eſt e. Ergo quoddam e, eſt a. Si non ſequitur hæc, ſequetur oppoſitum, videlicet nullum e, eſt a. Tunc ex tali hypotheſi, quæ ſecundum te ſequitur pro maiore, & ex ea propoſitione, quæ in oſtenſiuo fuit minor. Syllogizabimus in Calarent, ſic nullum e, eſt a, hæc Cõm. 276

a, hæc eſt hypotheſis. Omne g, eſt e, hæc erat in oſtenſiuo minor. Ergo nullum g, eſt a. At hoc eſt manifeſte falſum. Igitur aliqua propoſitionum, & non minor, quia illa eſt manifeſte vera, ergo maior. Quare ſua oppoſita videlicet aliquod e, eſt a, vera. Et ſic habetur propoſitum, inquit, rurſum quoniam alicui e, ineſt a, ſit ſupple concluſio in oſtenſiue. Si enim hæc negatur, & concedatur ſequi oppoſita, videlicet nulli e, ineſt a, hac pro maiore ſumpta e, autem omni g, ſupple inerat in minore oſtenſiui ſequitur q nulli g, inerit a. Sed hoc eſt manifeſte falſum, quia omni inerat in maiore oſtenſiui. Quare oportet dare alicui e, ineſſe a, & ſic habetur intentum. Addit ſimiliter autem & in alijs problematibus, cuiuſuis quantitatis, & qualitatis. Semper enim erit oſtenſio, quæ per impoſſibile eſt, ex conſequentibus, & ex his antecedentibus, ad quæ vtrunque ſubiectum, & prædicatum ſequitur, quemadmodũ, & oſtenſiui. Hoc pacto per hæc duo exempla patet ex identitate inſpectionum fieri & oſtenſiuos, & ducentes ad impoſſibile, vt primã ratio aſſumpſit.

Et in unoquoque problemate eadem eſt conſideratio, & oſtenſiue uolenti ſyllogizari, & ad impoſſibile ducere. Nã ex eiſdem terminis utreque demonſtrationes ſunt, ut ſi oſtẽſum eſt nulli e, ineſſe a, quoniam accidit & b, alicui e, ineſſe, quod eſt impoſſibile. Si ſumptum ſit e, quidem nullum a, autem omni ineſſe b, manifeſtum erit quòd nulli e, inerit a. Rurſum ſi oſtenſiue ſyllogizatum ſit a, ineſſe nulli e, ponentibus ineſſe alicui, per impoſſibile monſtrabitur nulli ineſſe, ſimiliter autem, & in alijs. In omnibus enim ijs, neceſſe eſt communem aliquem ſumere terminum alium a ſubiectis, ad quem erit mendacij ſyllogiſmus. Quare conuerſa ea propoſitione, altera ſimiliter ſe habente, oſtenſiuus erit ſyllogiſmus per eoſdem terminos. Differt enim oſtenſiuus ab eo, quia ad impoſſibile eſt. Quoniam in oſtenſiuo ſecundum ueritatem ambe ponuntur propoſitiones. In eo autem qui ad impoſſibile, falſa una. Hæc quidem igitur magis manifeſta erunt per ſequentia, quando de impoſſibili dicemus. Nunc autem tantum manifeſtum ſit nobis, quoniã ad hæc perſpiciendum, & oſtenſiue uolentibus ſyllogizare, & ad impoſſibile deducere.

Animaduerſione dignum inſpectionem differre a conſideratione. Nam conſiderando inuenimus antecedentia, conſequentia, & extranea. Inſpiciendo vero, inuentis vtimur, cũ inuenimus antecedentia prædicati, & conſequentia ſubiecti. inſpicimus an aliquod eorum vnum, & idem ſit antecedens prædicati, & conſequens ſubiecti, vt habeamus medium in Barbara ſimili modo in cæteris facimus. Quare differt inſpectio a conſideratione, tametſi ambe de ſubiecto, & prædicato problematis ſint. Cum igitur Ariſtoteles probauit identitate inſpectionum, in oſtenſiuo, & in deducente ad impoſſibile eandem eſſe artem ad inueniendum medium. Nunc hoc idem probat identitate conſiderationum. Et hoc proponit, & in vnoquoque problemate eadem conſideratio eſt, & oſtenſiue volenti ſyllogizare, & ad impoſſibile ducere. Cuius rationem affert, & inquit, nam ex eiſdem terminis vtraque demonſtrationes ſunt, termini enim oſtenſiui ſunt b, a, e. Termini vero ducentis ad impoſſibile ſimiliter, Et hoc oſtendit. Primo præmittendo ſyllogiſmum ad impoſſibile oſtenſiuo. Secundo contra præmittendo oſtenſiuum ſyllogiſmo ducenti ad impoſſibile. Et præmittens deducentem ad impoſſibile. Inquit (vt ſi oſtenſum eſt nulli e, ineſſe a,) quoniam accidit, & b, alicui e, ineſſe, quod eſt impoſſibile, ſic ſyllogizando omne a, eſt b, quoddam eſt a, ergo quoddam e, eſt b. Si inquam ſic ad impoſſibile ſyllogizetur. Termini ſunt b, a, e. Deinde ſyllogizans oſtenſiue inquit, ſi ſumptum ſit nulli e, ineſſe b. Sicut eſt in rei veritate ſumendum, quoniam concluſio præcedentis ſyllogiſmi erat impoſſibilis, & ſit ſumptum etiam omni a, ineſſe b, in Cameſtres manifeſtum eſt, quoniam nulli e, inerit a, quare termini erunt b, a, e. Simili modo termini erunt b, b, a, e. Si præmittatur oſtenſiuus, & hoc inquit. Rurſus contra ſi oſtenſiue præſyllogizatum ſit nulli e, ineſſe a, hoc pacto, omne a, eſt b, nullum e, eſt b, ergo in Cameſtres nullum e, eſt a, patet terminos eſſe b, a, e. Deinde ſyllogizat per impoſſibile, & inquit, ponentibus ſupple a, alicui e, ineſſe, quod eſt oppoſitum. Dictæ concluſionis, quæ in oſtenſiuo fuit ſyllogizata, per impoſſibile monſtrabitur nulli ineſſe ſyllogizando in Darij ſic, omne a, eſt b, aliquod e, eſt a, (vt ponis) ergo aliquod e, eſt b, hoc eſt manifeſte falſum. Et non ratione maioris, ergo ratione minoris. Quare eius oppoſitum, quod eſt nullum e, e[illegible]rum eſt. Quare termini ſunt b, a, e. Simili modo in omnibus alijs fieri poteſt. Sic igitur ijdem ſunt termini vtriuſque ſyllogiſmi, ſiue oſtenſiuus præmittatur, ſiue ducens ad impoſſibile. Et quia quiſ iam dicet nunquid præmittere oſtenſiuum, vel poſtponere refert quo ad terminorum identitatem, quaſi reſpondens. Inquit, in omnibus enim ſupple oſtenſiuis ſyllogiſmis ſiue præpoſitis, ſiue poſtpoſitis, communem aliquem terminum ſumere oportet, vtpote b, alium a, ſubiectis, nam in Cameſtres a, ſubiectum erat in prima, & e, ſubiectum erat in ſecunda. Terminus b, eſt communis, in vtraque prædicatum, licet in altera affirmatiue, in altera negatiuæ. Et in hoc apparet tranſlationes latinas eſſe mendaces, quatum verba ſunt. In omnibus enim neceſſe eſt ijs qui per impoſſibile communem aliquem ſumere terminum, aliũ a ſubiectis quæ ſtare non poſſunt. Non enim in deducentibus ad impoſſibile communis terminus, qui eſt a, alius eſt a ſubiectis. Immo ipſum a, eſt ſubiectum in prima, nec videlicet (vt Albertus inquit) quòd ſit alius a ſubiectis in oſtenſiuo, quoniam etiam in oſtenſiuo, ipſum a, eſt ſubiectũ in prima. Quare verba græca recte ſe habent ſic, in omnibus enim neceſſe eſt communem aliquem ſumere terminum alium a, ſubiectis, ecce quòd loquitur in oſtenſiuis, in quibus communis terminus eſt b, alius ab a, & e, quæ erant ſubiecta in propoſitionibus, ad quem communem terminum, velut in prædicatum, erit ſyllogiſmus mendacij, nam ſyllogiſmus mendacij concludit quòd aliquod e, eſt b, & ſic ad eum terminum, qui erat cõmunis in oſtenſiuo, hoc eſt qui erat medium in oſtenſiuo. Syllogiſmus mendacij ducit, veluti in prædicatum concluſionis. Et intendit per ſyllogiſmum mendacij ſyllogiſmum ducentẽ ad impoſſibile, qui ideo mendacij dicitur, quia eo oſtenditur, q mẽdax ſit hypotheſis. Ex his deducit quomodo ſyllogiſmi eiuſmodi ſe ſe habent inter ſe. Et inquit, quare eadem propoſitione conuerſa, altera autem ſimiliter ſe habente, oſtenſiuus erit ſyllogiſmus per eoſdem terminos. Albertus nõ recte hæc verba exponit. Inquit enim eadem propoſitione, quæ erat concluſio in oſtenſiuo cõuerſa in ſuum oppoſitum, altera vel maiore, vel minore in ſyllogiſmo oſtenſiuo ſimiliter ſe habẽte, generatur ſyllogiſmus oſtenſiuus. Hoc enim implicate videtur, nam ex oppoſito concluſionis oſtenſiui ſyllogiſmi, cũ illius altera propoſitione deducitur impoſſibile, & ſic nõ oſtẽſiuus. Sed ducens ad impoſſibile ſit. Propterea melius dicas, quare, poſtquam ad communem terminum mendacij ſyllogiſmus factus eſt, eadem propoſitione, quæ eſt mendax conuerſa ad oppoſitum. Altera ſimiliter ſe habente, hoc eſt ſiue maiore, ſiue minore non mutata, per eoſdem terminos erit oſtenſiuus ſyllogiſmus. Erit dico per eoſdem terminos, non tamen eodem modo ſe habentes. Nam in oſtenſiuo communis terminus

minus eſt b, in deducente ad impoſsibile cõmunis, & medius terminus eſt a. Ex hiſce patet in vtriſque ſyllogiſmis alteram propoſitionem eſſe communem, vtpote illam, quæ immutabiliter ſe habet. Hæc.n. ſiue maior, ſiue minor ſit, cum immutabilis ſit, vtriſque cõis erit. Sed dices videtur ꝙ vterque ſyllogiſmus ſit oſtenſiuus, quoniam in vtroque propoſitiones ponuntur, & in vtroque illis poſitis, oſtenditur concluſio, ergo vterque oſtenſiuus videtur. Reſpondet Ariſtoteles, & inquit, differt, enim oſtenſiuus ab eo, qui ad impoſsibile ſyllogiſmus eſt, quoniam in oſtenſiuo ſecundum veritatem ambe propoſitiones ponuntur, in eo autem, qui eſt ad impoſsibile, falſa vna ponitur, quaſi dicat vtrunque aliquo pacto eſſe oſtenſiuũ, licet non eodem modo vt patet. Verum, quia res iſta nõ multum hic eſt dilucidata, ad ſecundum librum tranſmittit nos. Ait tamen eſſe ex his manifeſtum, & in oſtenſiuis, & in deducentibus ad impoſsibile ſemper eſſe inſpiciendum ad hæc, quæ dicta ſunt, videlicet ad antecedentia, ad cõſequentia, & ad extranea. Quando quidem ducens ad impoſsibile ſit aliquo pacto oſtenſiuus, & ex eiſdem terminis, ex quibus oſtenſiuus,

Dubitatio sibi correſpõdens conſtat. Quærunt græci expoſitores quonam modo ſyllogiſmus ad impoſsibile, & oſtenſiuus conuertantur, cum in ſermone de tribus figuris ſit oſtenſum quartum ſecundæ, & quintum tertiæ ſolum per impoſsibile oſtendera, per rectum autem nequaquam.

Solutio. Solutio eſt, quòd non de modis figurarum eſt hic ſermo, ſed de problematibus omnibus vniuerſalibus, & particularibus, affirmatiuis, & negatiuis, ꝙ vnumquodque horũ, & recta, & per impoſsibile oſtẽditur, nam rectum ſyllogizatur oſtenſiue conuerſum ad oppoſitum ſyllogizatur per impoſsibile non tamen ſecundum omnem, & vnumquẽqua modum figurarum.

Dubiũ Iuniorum. Præterea iuniores dubitant, nam primum principium in metaphyſica per impoſsibile oſtendit Ariſtote. in quarto libro metaphyſicæ, quod tamen dicit non poſſe oſtenſiue demonſtrari.

Solutio Alber. Magnus Albertus reſpondet primum illud principium non demonſtrari oſtenſiue ideſt per cauſam. Demonſtrari vero oſtẽſiue, quia recto diſcurſu.

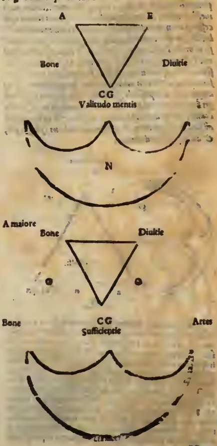
Propria Solutio. Puto melius eſſe dicendum, bene illud poſſe prioriſtice oſtenſiue demonſtrari, quoniam recte ſyllogizatur, & per impoſsibile etiam, quoniam conuerſum ad oppoſitum ſyllogizari poteſt. Non tamen poſterioriſtice. Vel forte ſermo Ariſtotelis eſt verus per ſe, & de omni problemate, quatenus ſyllogizabile, eſt falſus per accidẽs, quatenus problema eſt demonſtrabile.

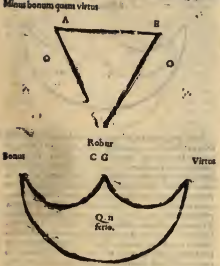
Nota. Animaduerte Ariſtotelem hic nullam feciſſe differentiam inter ſyllogiſmum per impoſsibile, & ſyllogiſmum ducentem ad impoſsibile, vt putat Alber. Nam indifferenter altero pro altero vſus eſt. Verum vero ſit aliqua differentia, non eſt præſentis ſpeculationis, ſatis eſt mihi Ariſtotelem hic nullam inter eos indicaſſe differentiam. Immo nec Alexander, nec Philoponus talem differentiam hic fecerunt. Sed de hac re diligentius in ſecundo libro.

Dubitatio. Quæret fortaſſe quiſpiam vtrum quilibet ſyllogiſmus ducens ad impoſsibile ſupponat vnum oſtenſiuum ſaltem in mente, vel ecõtra. Videtur ex verbis Ariſtotelis vtrunque. Inquit enim Ariſtotelis in omnibus enim his neceſſe eſt aliquem communem ſumere terminum alium a ſubiectis, ad quem erit mendacij ſyllogiſmus, & loquitur de oſtenſiuis, alioquin non diceret ad quem communem terminum veluti in prædicatum concluſionis deducte per impoſsibile, erit ſyllogiſmus mendacij. Ergo ducens ad impoſsibile præſupponit oſtenſiuum. Quod vero oſtenſiuus ſupponat ducentem ad impoſsibile, ex verbis quæ ſubſcribit patet. Inquit, enim quare conuerſa eadẽ propoſitione, videlicet ad oppoſitum, a litera ſimiliter ſe habente oſtenſiuus erit ſyllogiſmus per eoſdem terminos. Ecce ꝙ indicat ducentem ad impoſsibile ſupponi, cum dicat oſtenſiuum fieri conuerſione ad oppoſitum eius propoſitionis, quæ fuit concluſio in deducente ad impoſsibile. Ex dictis Ariſtotelis nihil certi habemus, nam ait indifferẽter alterum alterum poſſe præſupponi, & quouis præſuppoſito, ſemper termini ſunt ijdem, licet non eodem modo diſpoſiti. Præterea dixit omne problema eſſe ſyllogiſmo ducente ad impoſsibile, & ſyllogiſmo oſtenſiuo demonſtrabile, vtpote nullum e, eſt a, non conuerſum, oſtenſiue ſyllogizatur, conuerſum ad oppoſitũ, vt ad illam aliquod e, eſt a, ſyllogizatur per impoſsibile. Forſitan dici poteſt ſyllogiſmum per impoſsibile fieri poſſe, nullo ſuppoſito oſtenſiuo in mente. Nam poſſum ſyllogizare ex maiore manifeſte vera, & ex tua hypotheſi falſa deducendo vnã manifeſte falſam. Poſſum autem oſtenſiue ſyllogizare vnam veram. Ex ambabus veris, & non correſpondendo alterum alteri, ſed per diſsimiles terminos, & diſsimilia problemata, & diſsimiles propoſitiones, & tales ſyllogiſmi dicentur abiuncti, ſiue diſperati, ſiue impertinentes poſſum etiam ſyllogizare oſtenſiue correſpondendo ad ſyllogiſmum per impoſsibile, vtpote conuertendo concluſionem deductam per ſyllogiſmũ ad impoſsibile ad oppoſitum, & poſſum ſyllogizare per impoſsibile correſpondendo ad ſyllogiſmum oſtenſiuum, & cõuertendo concluſionem veram per oſtenſiuum deductam, & tunc iſti ſyllogiſmi erunt cõuerſiui, atque coniuncti, ſiue coalterni, ſed de ordine eorum. In ſecundo libro dicemus. Nunc vero ſatis ſit demonſtraſſe oſtenſiuum, & ducentem ad impoſsibile bifariam eſſe, aut conuerſiuos, aut abiunctos. Solutio.

In alijs autem ſyllogiſmis, qui ex hypotheſi ſunt. Vt quicunque ſecundum tranſumptionem, aut etiam ſecundũ qualitatem ſubiectis, non in his, quæ a principio, ſed in tranſumptis erit conſideratio. Modus autem inſpectionis eſt idẽ. Conſiderare autem oportet, & diuidere quot modis ſunt, qui ex hypotheſi. Demonſtratur quidem igitur vnumquodque problematum ſic. Be Ex De Be Ex De Quid ꝛ ig ent, e nim

Magis bonum quàm diuitie

Glm.2ſ.

Hactenus declaratum eſt hypotheticos qui ad impoſsibile deducunt, per eandem methodum perfici. At nooc declarat eandem methodo perfici hypotheticos, qui tranſumptione vtuntur. Sed antequam ad declarationem accedamus. Primo animaduerſione dignum, non eſſe idem ſumptionem, & tranſumptionem, vt ſtoici arbitrantur. Sumpta enim ſiue aſſumpta, ſiue ſumptiones, ſiue aſſumptiones, & poſita, ſiue Conſiderandum. poſitiones, vel conceſſa, aut conceſsiones, idem eſt ſecundum peripateticos. Nam ſyllogiſtice, vel proſyllogiſtice propoſitiones a peripateticis poſitiones, ſiue poſita ſunt appellate, vt ex definitione ſyllogiſmi patet, quæ etiam conceſſa dicuntur.

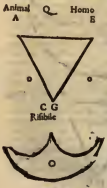
M. Tullius eam propoſitionem, quam nos maiorem appellamus, vbique propoſitionem appellat. Eam vero, quam nos dicimus minorem, ipſe ſumptionem vocat. Quid igitur ſumptio, ſiue ſumptum ſit, ex hiſce patet. Tranſumptum vero, ſiue tranſumptio eſt propoſitio quædam, quæ ab aduerſario conceſſa aut vi ſyllogiſmi, aut motu proprio oppoſitiones deducit problema principale, verbi cauſa. Sit problema principale. Diuitiæ non ſunt bonæ. Tranſumptum erit. Sanitas magis videtur bonum, quam diuitiæ. Nam hoc conceſſo ab aduerſario, aut motu proprio, aut vi ſyllogiſmi. Syllogizabo negatiuæ ſic. Sanitas magis bonum videtur, quam diuitiæ, ſed ſanitas non eſt bonum. Ergo nec diuitiæ. Dicitur autem propoſitio illa tranſumptio, ſiue tranſumptum, quia nec eſt ſyllogiſtica, nec proſyllogiſtica propoſitio, ſed vltra has aſſumptum, quod nullo pacto ad problema principale poteſt eſſe ſyllogiſtica, aut proſyllogiſtica aſſumptio, & Ariſtoteles vocat illam hypotheſim. Eſt enim tranſumptio hypotheſis, quoniam ea conceſſa infertur principale problema. Ex his ſequitur cauſa, quare inuenta fuit tranſumptio. Nam cum ad principale problema caremus medijs, vtimur tranſumptione. Sequitur etiam ſyllogiſmum per tranſumptum, & ſyllogiſmum tranſumpti, vel de tranſumpto non eſſe idem. Nã his proceſſus, quo probamus propoſitionem. Syllogiſmus tranſumpti, vel de tranſumpto eſt. Secundus vero proceſſus, in quo vtimur hypotheſi, quæ aut conceſſa ab aduerſario, aut ſyllogizata, principale problema, deducimus. Syllogiſmus per tranſumptum dicitur, ex his patet quid ſit per tranſumptionem ſyllogizare. Vlterius animaduerte nos bifariã poſſe per tranſumptum ſyllogizare aut propter eandem qualitatem in ſubiectis, aut propter particularem inſpectionẽ antecedentium, conſequentium, & alienorum prædicati, & ſubiecti eius hypotheſis, quæ tranſumptio dicitor, hoc eſt aut propter conuerſionem alterius propoſitioois in ſyllogiſmo principali. Et per ſubiecta, in quibus qualitas conſideratur intelligo ſubiectum hypotheſis, ſiue tranſumpti, & ſubiectum problematis principalis, verbi cauſa. Problema pricipale problema licet procedere, vt locus a maiori ad minus, vbi deſtructiuæ procedimus, locus a minori ad maius, vbi conſtructiuæ. Locus a ſimili, vbi vtroque modo argumentamur. Locus & cauſa ad effectum. Locus a contrarijs, & cæteris id genus, de quibus in Topicis dictum eſt. Quare habitudo localis, vt huius procedimus, e ſubiecto tranſumpti ad ſobiectum problematis, reſpectu alterios, atque alterius prædicati, qualitas in ſubiectis dicitur, vt ſi tranſomptum ſit, omne animal eſt ægrum. Loca a contrarijs vtentes, deducemus nullom animal eſſe ſanum. Et ſi tranſumptum ſit, domus eſt bonum, loco a cauſa deducemus, domificatorem eſſe bonom, & in cæteris id genus ſimiliter. Quid igitur qualitas in ſubiectis ſit, hactenus. Vtimur autem tranſumpto propter particularem inſpectionem, vt ſi tranſumptum ſit particulare, & nos ab ipſo non variatis terminis, nec qualitate, dedocimus vniuerſale non quidem vi inſpectionis, ſed vi conuerſionis alterius propoſitionis, quæ in ſyllogiſmo eſt, verbi cauſa. Per

Tranſumptum quid.

Quare inuenta tranſumptio. Syllogiſmus de trãſũpto ſyllogiſmus per tranſumptũ differunt.

Per tranſũptũ ſyllogizare bifariam.

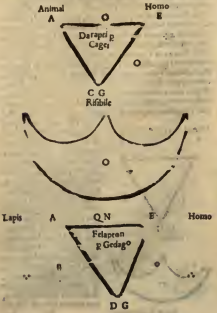
Vſus tranſumpti per particularem inſpectionem.

Cageti probamus quoddam e, eſt a, per mediũ c, g, quod eſt vtrique præcedẽs, ex hoc tranſompto particulari per particularẽ inſpectionẽ, quæ habetur per Cageti. Deducimus vniuerſaliter oẽ e, eſſe a, vtpote conceſſo ab aduerſario, quod g, præcedẽs ad e, cõuertat cũ e, vt ſi termini eſſent aĩal hõ riſibile, per riſibile, quod antecedit ad hominem, & ad animal in darapti ſic. Syllogizare, oẽ riſibile homo. Ergo quidam homo animal, hæc eſt cõcluſio per Cageti deducenda per mediũ c, g. Tamen ex hac particulari deducimus omne e, eſſe a, hoc eſt oẽm hominẽ eſſe ani- mal

mal, quia riſibile conuertitur cum homine, ideo conuerſa minore erit ſyllogiſmus in barbara. Patet ergo per hanc particularem inſpectionem, quæ Cageti habetur, nos per transumptum probare vniuerſale. Cum à particulari tranſumpto ad vniuerſale proficiſcamur, virtute ſyllogiſmi, cuius minor eſt conuertibilis. His declaratis, ad verba Ariſtotelis deueniamus. Inquit, in alijs autem ſyllogiſmus, qui ex hypotheſi ſunt, vt quicunque ſecundum tranſumptionem, aut etiam ſecundum qualitatem in ſubiectis, & ſupple aut ſecundum particularẽ inſpectionem procedunt, non his ſupple problematibus, quæ a principio tanquam principaliter probanda. Methodus noſtra eſt accommodanda, ſed in tranſumptis erit conſideratio. Debemus.n. reſpicere ad prædicati, atque ſubiecti ipſius tranſumpti antecedentia, conſequentia, & extranea. Et non ſubiecti, atque prædicati problematis antecedentia cõſequentia, & extranea, quare methodus erit de inuentione medij in ſyllogiſmo, qui eſt de tranſumpto, qui eſt primus proceſſus, & non in ſecundo proceſſu. Quoniam ad ſecundum proceſſum ſufficit qualitas in ſubiectis, quæ eſt illorum localis habitudo, aut conuertibilitas medij cum ſubiecto. Propterea ſubdit, modus autem inſpectionis idem eſt, ſupple in primo proceſſu, vt in oſtẽſiuis omnibus. verum (vt inquit) conſiderare oportet, & diuidere quot modis ſunt ex hypotheſi ſyllogiſmi. Melius dicere quot modi ſunt de hypotheſi ſyllogiſmi, Proceſſus enim primus eſt de hypotheſi, & non ex hypotheſi. Propterea verbum græcum ec, pro de intelligitur. Vnde quaſi epilogando inquit monſtratur quidem igitur vnumquodque problematum ſic, ideſt methodo prædicta in oſtenſiuis, ſaltem quo ad primos ipſos proceſſus. Nam in ſecundis proceſsibus vtimur aut qualitate in ſubiectis, aut conuerſione medij cum ſubiecto, vt poſtea.

Eſt autem & alio modo quædam ſyllogizare horũ. Vt uniuerſalia per particularium inſpectionem ex hypotheſi. Si.n.c, & g, eadẽ erunt. Solis autem his, quæ g, ſunt, ſumatur e, ineſſe, omni utique, e, inerit a. Et rurſum ſi d, & g, eadem ſunt. Solum autem de g, prædicetur e. Quoniam nulli e, inerit a, manifeſtum ergo eſt, quoniam ſic inſpiciendum erit.

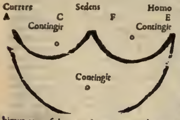

Per particularem inſpectionem antecedentis, & conſequentis, & extranei duæ regulæ aſsignantur, altera per Cageti, altera per Gedago. Per Cageti enim ſyllogizatur. Problema particulare affirmatiuum in Darapti. Per Gedago problema particulare negatiuum in Felapton. Quoties ergo ex particulari. Problemate vniuerſale deduci poteſt. Syllogiſmus erit per tranſumptum in eiſdem terminis, & in eadem qualitate, quare tranſumptum erit particulare problema. Problema principale erit vniuerſale, quod ex tranſumpto deducitur. Verum in hac ſpecie tranſumptionis non idem eſt hypotheſis ſiue tranſumptum, & locus propter quem ex tranſumpto infertur problema, nam hypotheſis, ſiue tranſumptum erit particulare problema, e quo ad vniuerſale proficiſcantur. Locus vero eſt, quòd minor conuertatur in terminis, nam conuerſione ſtãte, poterimus vniuerſale ſyllogizare, per tales particulares inſpectiones. Nam conuerſa minore relinquetur ſyllogiſmus aut in Barbara, aut in Cælarent. Inquit Ariſtoteles, eſt autem & alio modo quædam horum ſyllogizare, vt ex hypotheſi vniuerſalia problemata, per particularium inſpectionem. Ponit exempla. Et inquit Si.n.c, & g, hoc eſt antecedẽs ad a, & antecedens ad e, eadem erunt. Solis autem his, quæ g, ſunt, ſumatur e, ineſſe. Et per hæc intelligit hypotheſim, quæ eſt, vt e, inſit ſolis his, quæ ſunt g. Eo modo, quo prædicata conuertibilia omni ſoli, & ſemper ſubiecto inſunt. Ex hac particulari cum illa hypotheſi, ſequetur quòd omni e, inerit a, ſyllogiſmus enim hic, qui in Darapti eſt, ad Barbara reducetur per conuerſionem minoris in terminis, hæc de particulari affirmatiuo. Deinde de particulari negatiuo. Inquit. Et rurſum ſi d, & g, eadem ſunt g, quidem præcedens ad e, & d, extraneum ab a. Si inquam hæc, eadem ſunt, ſolum de g, prædicetur e, hoc eſt conuertibiliter e, ineſſe ipſi g, ſupponatur. Syllogiſmus in Felapton erit per particularem inſpectionem ſignificatam per Gedago, ſed quoniam minor vniuerſaliter cõuertitur, ſequitur in Cælarent, quoniam nulli e, inerit a. Demum epiloget. Et inquit. Manifeſtum ergo eſt, quoniam in his ſyllogiſmis, per tranſumptum ſit (vt in arte dictũ eſt) inſpiciendum eſt. Saltem in primis proceſsibus. Cõm.279

Eodem autem modo & in neceſſarijs, & contingentibus. Nam eadem conſideratio, & per eoſdem terminos erit, & eodem ordine, & cõtingentis, & ineſſe ſyllogiſmus. Sumendum autem & in contingentibus, & quæ non inſunt, poſſibilia autem ineſſe. Oſtenſum eſt enim quoniam, & per hæc fit contingentis ſyllogiſmus. Similiter autem ſe habebit, & in alijs prædicationibus.

Oſtendit & in neceſſarijs & contingentibus eodem modo artem valere. Et inquit. Eodem autem modo & in neceſſarijs & contingentibus problematibus, ars inueniendi medium valet. Nam vt inquit. Eadem conſideratio, & per eoſdem terminos erit. Et per terminos intelligit ſubiectum, atque prædicatum contingentis, aut neceſſarij problematis. Nam conſiderando vtriuſque rei antecedentia, & conſequẽtia, & extranea. Conſideratio de inuentione medij perficitur ſimili modo in his, vt in alijs. Syllogiſmus quoque, qui & de contingenti & qui de neceſſario eſt, & eodem ordine ideſt eadem figura, quæ eſt ordo terminorum cum medio, fit, vt cæteri ſyllogiſmi aguntur. Eſt tamen aliqua differentia (vt dicit) inter cõtingentes, Cõm.280

gentes, & de ineſſe ſyllogiſmos. Nam conſequentia quæ inſunt, & antecedentia, qu bus inſunt res, non ſumenda ſunt, quæ modo iſunt, ſed quæ poſsibilia ſunt ineſſe. Si em̃ ſyllogizamus, hoc ꝓblema. Oĩs homo, pōt currere. Syllogizabimus, omne ſedens poteſt currere omnis homo poteſt ſedere, omnis homo pōt currere. vbi non quæ inſunt ſed quæ ineſſe poſſunt, ſumpta ſunt. Nã ſuperius demõſtrauimus ꝑ hæc, quæ ineſſe poſſunt. Syllogiſmũ de cõtingenti fieri. Addit ſimiliter autem res ſe habebit & in alijs prædicationibus. Verum quid per alias prædicationes intelligit, nõ facile patet. Albertus intelligit alios prædicãdi modos, ceu in modalibus de vero, & falſo, poſsibili, impoſsibili. De quibus in ſecundo de interpretatione. Dicebamus nos per alias prædicationes Ariſtotelẽ intelligere problemata alia, quæ per mixtos ſyllogiſmos deducuntur. Nam tam in mixtis, quàm in ſimplicibus methodus eadem eſt. Dicemus autẽ nunc Ariſtotelẽ intelligere per alias prædicationes, alia problemata, quæ ex obliquis conſtant. Nã reductis obliquis ad rectos, eadẽ erit methodus inueniendi medium. Vel fortaſſe per alias prædicationes, intelligit alia prædicata hypothetica, quæ fiunt in ſyllogiſmis conditionalibus. Vt Theophraſtus inquit. Referente Alexandro. Nam vt Boetius inquit. Conditionalis ſyllogiſmus omni figura fit. Hic.n. eſt in prima figura ſi a, eſt b, eſt ſi b, eſt c, eſt, ergo ſi a, eſt c, eſt. Nam medium b, prædicatur de a, & c, prædicatur de b, medio. Quare a, erit ſubiectum c, prædicatum, & b, medium, quod antecedit ad c, & ſequit ad a. Simili modo fieri poſſunt in alijs figuris, de quibus exempla Boetij in libro de hypotheticis perquire. Intelligit ergo per alias prædicationes, alia prædicata, quæ nõ abſolute, ſed hypothetice prædicantur. Nã quæ in his eadem ars eſt, vt in categoricis, vt dicemus.

Expõnes. verborum alberti expoſitio.
Prima noſtra expoſitio. Alia expõ noſtra.
3 Expõ.

Manifeſtum ergo ex dictis eſt, quoniã non ſolũ poſſibile eſt per hanc uiã fieri oẽs ſyllogiſmos, ſed etiã, quoniam per aliam impoſſibile eſt. Omnis.n. ſyllogiſmus, oſtenſum eſt, quoniam per aliquã prædictarum figurarũ, fit. Has autem non cõtingit per alia conſtitui, quã per ſequẽtia, & quæ ſequitur unumquodq;. Ex his.n. propoſitiones, & medij ſumptio eſt. Quare nec ſyllogiſmum poſſibile eſt fieri per alia.

Cõm. 181

Ad demonſtrandã præſentis artis ſufficientiã, duo requirũtur. Et quod omnes ſyllogiſmi per ipſam cõſtituantur. Et per nullã aliã cõſtitui poſsint. Demõſtrauit itaq; Ariſto. hactenus oẽs ſyllogiſmos ac arte cõſtitui, at nunc ꝙ per aliã conſtituant nullã, hoc pacto ſyllogizat. Omnis ſyllogiſmus qui eſt per aliquam triũ figurarũ, per aliã artem cõſtitui non poteſt, quàm per conſequentia, antecedentia, & extranea. Sed omnis ſyllogiſmus mũdi eſt per aliquã triũ figurarum, ergo oĩs ſyllogiſmus mundi per aliã arte cõſtitui non pōt, quàm per antecedẽtia. conſequentia, & extranea, huius ſyllogiſmi primo accipit concluſionem. Et inquit. Manifeſtũ ergo ex dictis eſt, quoniã non ſolũ poſsibile eſt per hanc artẽ, atque viã fieri oẽs ſyllogiſmos, vt huc vſque Ariſto prolixe demõſtrauit, ſed etiã; quoniam per aliã impoſsibile eſt. Primũ.ſ. ꝙ omnes ſyllogiſmi hac arte conſtituantur. tanquam manifeſtũ ex dictis, concludit. Secundum videlicet ꝙ nec per aliã conſtitui poſsint, nõ tanquã ex dictis manifeſtũ, ſed tanquã ex dicendis manifeſtum fore propoſuit. Deinde de ſyllogiſmo ſumit minorem. Et inquit. Omnis.n. ſyllogiſmus oſtẽſum eſt, quoniã per aliquã prædictarum figurarũ fit, hæc fuit minor. Deinde accepit maiorem. Et inquit. Has autẽ ideſt hos ſyllogiſmos qui ſunt in aliqua trium figurarũ, nõ contingit per alia conſtitui, quàm per ſequentia, & quæ ſequitur vnumquodque.ſ. prædicatũ, & ſubiectũ, hoc eſt per antecedentia, & ſupple per extranea. Hæc fuit maior, cuius cauſam dicit. Et inquit. Ex his.n.ſ. antecedentibus, & cõſequentibus. & extraneis, propõnes, & medij ſumptio eſt. Per medij.n. ſumptionẽ propoſitiones ſunt, vt patuit. Repetit cõcluſionẽ. Et inquit. Quare nec ſyllogiſmũ poſsibile eſt fieri per alia, quàm per antecedentia, conſequentia, & extranea.

Syllogiſmus textus hic eſt

Via ergo de omnibus quidem eadem eſt. Et circa philoſophiam, & circa artem quamlibet, & diſciplinam. Oportet.n. quæ inſunt & quibus inſunt circa unumquodq; colligere. Et his quàm pluris abundare. Et hoc per tres terminos conſiderare. Destruentem quidem ſic. Conſtruentẽ uero ſic. Et ſecundum ueritatem, quidẽ, ex his, quæ ſecundũ ueritatem ſcripta ſunt ineſſe, ad dialecticos autem ſyllogiſmos, ex propoſitionibus quæ ſunt ſecundum opinionem.

Probauit præſentis artis ſufficiẽtiam ex parte ſyllogiſmorum, inquantũ omnis ſyllogiſmus cuiuſq; figuræ hac arte cõſtituitur, & per nullã aliã. Nunc quaſi ex dictis corollariæ oſtẽdit præſentis artis ſufficientiam ex parte problematũ, quæ in omnibus artibus, & ſcientijs proponuntur, inquantũ hac arte ſyllogizantur, & nulla alia. Et hoc proponit. Et inquit. Via ergo de omnibus quidem eadem eſt, de omnibus.ſ. problematibus, & circa philoſophiam.i. his oĩbus, quæ ſunt circa philoſophiam, quæ ſunt philoſophica problemata, & de his omnibus, quæ ſunt circa artem quamlibet, & de his oĩbus, quæ ſunt circa diſciplinam. Et per philoſophiam, fortaſſe metaphyſicã intelligit, & fortaſſe diuinam & naturalem, & per artẽ quãlibet fortaſſe intelligit rationales, & mecanicas, propterea dixit quamlibet Et per diſciplinas, intelligit mathematicas oẽs quæ per excellentiam dicuntur mathematice ideſt diſciplinæ, deinde ſequuntur illa verba. Oportet.n. & quæ inſunt & reliqua in quibus aſsignat cauſam, quare de oĩbus problematibus omnium ſcientiarum, eadem via ſit, & Albertus ſic intelligit. Oportet.n. quæ inſunt.i. prædicata, & ea, quibus inſunt.i. ſubiecta problematum circa vnumquodque problema colligere, ita vt omne problema ad extrema reſoluatur, & his collectis, quàm plurimis abundare. Et hæc.ſ. ſubiecta, & prædicata oportet per tres terminos.ſ. antecedẽtia, conſequentia, & extranea cõſiderare. Sed hæc expoſitio nõ videtur conſona, nã nos non ſubiectis, & prædicatis dicimur abũdare, ſed propoſitionibus, vel conſequentibus, & antecedentibus, & extraneis, nec per tres terminos, intelligere ſolet, niſi maiorẽ, & minorẽ extremitates, & medium. Melius ergo per ea quæ inſunt conſequentia, & per ea, quibus inſunt, antecedentia intelligerem. Hæc.n. circa vnumquodque.ſ. circa ſubiectum, & prædicatum problematis, colligere oportet, & his.ſ. conſequentibus, & antecedentibus & ſupple extraneis, oportet abundare. Sic.n. & propõnibus abũdabimus. Et oportet hæc.ſ. conſequentia, antecedentia, & extranea tres terminos tantum conſiderare, & non per quatuor, vt veteres, qui conſiderarunt ſubiecti, & prædicati duo conſequentia contraria, & ita quatuor terminos conſiderabant, ſubiectum, & prædicatum problematis, & conſequentia contraria, vt ſuperius diximus. Hæc ſunt generatim obſeruanda in omnibus problematibus cuiuſuis ſciẽtiæ, atque cuiuſuis artis, & diſciplinæ. Speciatim vero, & per partes eſt aliqua differentia, nam deſtruẽtem, qui vult problema negatiuum ſyllogizare. Oportet illa conſiderare ſic ideſt vno modo, nam ꝙ ſyllogizat problema negatiuũ debet conſiderare extranea, & antecedentia, vel conſequentia. Conſtruentem vero, qui vult problema affirmatiuum ſyllogizare, oportet conſiderare ſic, ideſt alio modo, quoniam ſolum antecedẽtia, & conſequentia. Secundam differentiam tangit ex parte veritatis, & probabilitatis, nam qui demõſtratiue ſyllogizat, oportet conſiderare antecedentia, conſequentia, & extranea vt propoſitiones veras, & neceſſarias faciãt, qui dialectice, quatenus dialecticas. Inquit. Et ſecundum veritatem volentem problema ſyllogizare oportet conſiderare conſequentia, quæ ſecundum veritatem ſcripta ſunt ineſſe rei. Similiter & antecedentia, & extranea, ad dialecticos autem ſyllogiſmos oportet

Cõm. 182

Cõfutatio

tet ex propoſitionibus, quæ ſunt ſecundum opinionem ſyllogizare, & per conſequens oportet conſiderare conſequentia, quæ ſecundum opinionem inſunt. Hæ ſunt duæ differentiæ ſpeciatim illa conſiderando. Nam problemata poſſunt, vt vera conſiderari,& vt vera tali veritate, neceſſaria, vel dialectica, vt vera ad ſyllogiandū illa, ſufficit conſiderare ſubiecta prædicata problematis,& illorum antecedentia,& extranea,& illis abundare, & per tres terminos inſpicere. At ſi problemata ſcientiarum cōſiderentur (vt vera tali veritate) neceſſaria, videlicet, vel dialectica, affirmatiua, vel negatiua,tunc nō eodem modo cōſiderantur illa. Nam quatenus affirmatiua ſunt, ſolum ad antecedentia, & conſequentia inſpicimus, quatenus negatiua,etiam ad extranea. Similiter ſi cōſiderantur, vt neceſſaria,conſideramus cōſequentia (vt neceſſario ſequuntur) antecedentia,vt neceſſario antecedunt, & extranea, vt neceſſario remouentur. Sin autem (vt vera dialectice conſiderantur) oportet inſpicere ad conſequentia, quæ ſecundum opinionem ſequuntur, ad antecedentia, quæ ſecundum opinionem præcedunt, & ad extranea, quæ ſecundum opinionem remouentur.

Summam eium cōſideratorū.

Principia itaque ſyllogiſmorum vniuerſaliter quidē dicta ſunt, & quomodo ſe habeant, & quomodo oportet inquirere ea. Quatenus non aſpicimus ad omnia, quæ dicuntur. Neque ad eadem conſtruentes, & deſtruentes, neq; etiam conſtruentes de omni, aut de aliquo. Et deſtruentes ab omnibus, vel ab aliquibus, ſed ad pauciora, & determinata.

Cōm. 183. Epilogat. Et inquit. Principia itaque ſyllogiſmorum, vniuerſaliter quidem dicta ſunt, & licet per principia ſyllogiſmorum, intelligi poſſint termini, propoſitiones, & figuræ. Hic intelligit antecedentia, conſequentia, & aliena, quæ vniuerſaliter dicta ſunt, quoniam ſpeciatim dicenda ſunt in ſcientijs particularibus cum alia ſint phyſica, alia metaphyſica, alia geometrica, & alia, atque alia in alijs atque alijs ſcientijs. Hic enim de his diximus generatim per terminos communes omnibus omnium ſcientiarum, vtpote per bf, cg, hd, quæ vniuerſalia omnibus ſunt,& quomodo ſe habeant, quia non per quatuor, ſed per tres terminos ſunt conſtruenda. Diximus etiam quomodo inquirenda ſunt, quantum ad inſpectionem, quatenus ad vnum problema ſyllogizandum non inſpicimus ad omnia, quæ dicta ſunt ſemper. Non enim ad vnum problema conſtituendum inſpicimus ad antecedentia, conſequentia, & extranea ſimul, ſed vel antecedentia, vel ad antecedentia, & conſequentia, vel ad extranea, quæ ad conſequuntur, aut antecedunt. Simili modo neq; inſpicimus ad eadē in conſtruendo,& deſtruendo. Nam in conſtruendo inſpicimus Fecana, Cageti, Gebali. In deſtruendo inſpicimus Daſenes, Hebare, Gedago. Neque conſtruentes de omni, & de aliquo, eadem inſpicimus. De omni enim conſtruentes hoc eſt vniuerſaliter affirmatiue inſpicimus Fecana, de aliquo vero conſtruentes Cageti, & Gebali. Neque deſtruentes reſpicimus eadem, nam cum ab omnibus deſtruimus, reſpicimus Daſenes, & Hebare. Deſtruentes vero, ab aliquibus reſpicimus Gedago. Propterea inquit. Sed ad pauciora, & determinata. Reſpiciendum eſſe diximus, ſiquidem alia pro affirmatiuis, alia pro negatiuis,& pro vniuerſalibus alia, & alia pro particularibus.

Enim Autem

Secundum vnumquodque vero eorum, quæ ſunt eligere eſt, vt de bono, aut de ſcientia. Propria.n. ſecundum vnāquanque ſunt plurima. Quare principia quidem, quæ ſunt circa vnumquodque, experimento eſt creſcere. Dico autē, ut Aſtrologicam quidem experientiam. Aſtrologice ſcientiæ. Sumptis enim ſufficienter apparētibus, ſic inuētæ ſunt Aſtrologice demonſtrationes. Similiter autem & circa aliam quamlibet ſe habet, & artem, & ſcientiam.

Creſcere, Tradere. παραδοῦναι.

Cōm. 184. Quid Ariſtoteles velit hic facere, non facile patet: Nōnulli Ariſtotelem dicunt hic tradere viam, qua accipitur propria principia, quæ ſunt petitiones ſiue propoſitiones in demonſtrationibus diuerſarum ſcientiarum contractis, Nam cum

1. Expō. determinauit viam, qua commonia principia accipiuntur, cōmuneſque propoſitiones ſyllogiſtice, erat decens addere viā, qua propria principia proprieque propoſitiones acciperentur. Nonnulli vero dixerunt Ariſtotelem per verba hæc remouere tacitum dubium. Nam cum ſit dictum artem inueniendi medium eſſe omnibus communem, atque ſufficientē, & ad omnem ſcientiam valere, ideo quiſpiam ambigeret an iſta ſufficiat ad propria principia ſumenda in vnaquaq; ſcientia,cui Ariſto. reſpondere dicunt artē hanc non ſufficere, quā expoſitionem ſequebamur olim. Alij vero dicūt dubiū, quod Ariſtoteles remouet,eſſe an per iſtam artem poſſint ſyllogizari principia cæterarum ſcientiarum. Sicut ſyllogizari poſſunt problemata omnium ſcientiarum. Cui reſpondere dicūt ſciētiarum principia nō poſſe arte eiuſmodi ſyllogizari, ſiquidem ſcientiarum principia per viā ſenſus memoriæ, & experientiæ habentur. Fortaſſe Ariſtoteles remouet aliud dubiū, nam (vt Philoponus ſuperius dixit) hæc ars eſt Inueniendi propoſitiones ad omnem ſyllogiſmum, & abundandi illis. Ideo quis diceret ergo fruſtra ſunt aliæ ſcientiæ,cum per hanc artē ſufficienter propoſitiones omnium ſyllogiſmorum inueniātur. Reſpondet & inquit. Secundum vnumquodque vero problemarum eorū, quæ ſunt in determinatis ſcientijs eligere eſt, & non tantū cōmuniter, vt per artē hanc habitū eſt. Verbi gratia, eorum problematū, quæ ſunt de bono, verū ſit voluptas, vel virtus,& cætera id genus, & eorū problematū, quæ ſunt de ſcientia; verū ſit de nouo, an reminiſci, & verum eadem ſit contrariorum, quorum problematum prima ſunt moralia. Secunda vero metaphyſica, ſiue Dialectica. Horum.n. principia ſunt diuerſa. Propoſitioneſque non eædem, & cauſam aſſignat. Et inquit Propterea.n. ſecundum vnamquanq; ſcientiam plurima ſunt, & diuerſa, nā eorū, quæ de bono alia ſunt, & alia eorū, quæ de ſcia. Quare licet hæc ars ſit inueniēdi propoſitiones in omni ſcia, non tñ per hanc habētur propriæ cuiuſq; problematis propōnes, ideo aliæ ſciæ nō fruſtra ſunt. Et tunc emergit aliud dubiū, ſi aliorū problem: tū aliæ ſint propoſitiones, nunquid ille ſyllogiſmo accipi poſſint, & per hanc artem, reſpondet, & inquit. Quare principia quidē quæ ſunt circa vnūquodq; problema, experimēto eſt inuenire, creſcere atque tradere. Dico autē, vt Aſtrologicam quidē experientiam eorū propriorū principiorū eſſe, quæ ſunt Aſtrologice ſciētiæ. Sumptis.n. ſufficienter apparētibus, vt in deliquijs, acceſſibus, receſſibus, proceſſibus, regreſſibus, occultationibus, & exortibus, ſic inuente ſunt Aſtrologice demonſtrationes, primo tamen illarum propōnes deinde demonſtrationes, & inducens in omnibus. Inquit. Similiter autem & circa aliam quamlibet ſe habet artem, ſiue ſciam. Ergo propoſitiones problematum diuerſarū ſciarum non ſyllogiſmis ac arte cōſtīe accipiuntur, ſed experimēto. Vt ſecundo Poſteriorum docet.

2. Expō.

3. Expō.

Expō pręſens & 4.

Quare ſumptis, quæ inſunt circa vnumquodq; noſtrū iam erit demonſtrationes prompte declarare. Si.n. nihil ſecundum hiſtoriam omittatur eorum, quæ ſubtiliter, & vere inſunt rebus, habebimus de omni (cuius non eſt demonſtratio.) Hanc inuenire & demonſtrare. Cuius autem non nata eſt demonſtratio, hoc facere manifeſtum. Vniuerſaliter quidem igitur quo oportet modo propoſitiones eligere, pæne dictum eſt. Per diligentiam autem pertranſiuimus in eo negotio, quod circa dialecticam eſt.

Declarare Promere. Educere.

Hanc Hec. Ipſum.

Cōm. 185. Ex hiſce deducit hanc artem eſſe vtilem omnibus ſcientijs in ſpecie, nam licet non ſit vtilis ad ſyllogizandum principia demonſtrationum particularium ſcientiarum, eſt vtilis ad ſyllogizandum, atque demonſtrandum ex his. Sumpta enim principiorum veritate per obſeruationem, per hanc artē ſcimus illa in ſyllogiſmo collocare. Inquit. Quare ſumptis, quæ inſunt circa vnumquodque idem conſequentibus, quæ inſunt circa ſubiectum, & prædicatum. Similiter ſumptis antecedentibus, quibus inſunt vtraq;, & ſumptis alienis ab vtroq;, per ſenſum memoriam, & obſeruationem, noſtram iam erit demonſtrationes prōpte declarare, & illas ad formam ſyllogiſticam per hanc artem reducere. Prompte quidem, quia non requiritur tempus quo inueniamus aliud neceſſarium, & redditę

dit cauſam. Et inquit. Si enim nihil ſecundum hiſtoriam, ideſt veritatem & inquiſitionẽ omittatur eorũ ſcilicet conſequentium, quæ ſubtiliter, & vere inſunt rebus. Similiter eorũ antecedentium, quibus vtronque ineſt, & alienorum, habebimos de omni.ſ. problemate (cuius quidem non eſt adhuc facta demonſtratio) hanc illam demonſtrationem nondum de illo factam, & inuenire, & demonſtrare. Quo vero ad verba attinet. Verbum ſecundum hiſtoriam poteſt conſtrui cũ illo verbo omittatur, & poteſt cõſtrui cum illo verbo inſunt. Si cum verbo omittatur, conſtruitur, ſenſus eſt, ſi nihil omittatur ſecundum hiſtoriam, ideſt (vt in hiſtoria fit) in qua nihil de rebus geſtis omitti ſolet, cum eſt fidelis. Si igitur (vt fit in hiſtoria) eorum quæ inſunt nullum omittatur, facile poterimus demonſtrationes facere. Sin autem cum verbo inſunt cõſtruitur, lege ſic. Si enim nihil omittatur eorum, quæ ſecundũ hiſtoriam ideſt veram narrationem, ſubtiliter, & vere inſunt rebus. Tunc (vt diximus) facile demonſtrationes facere poterimus. Verbum autem ſubtiliter græce eſt ἀκριβῶς, acribos, quod licet (latinæ ſit ſubtiliter) diligenter exacte, & id genus tamen hic (vt mihi videtor) pro certitudinaliter, ſiue conſtanter intelligitur. Et tunc eſt ſenſus, ſi nihil (vt in hiſtoria fieri ſolet) omittatur eorum, quæ certitodinaliter, & vere inſunt rebus ſubiecto.ſ. & prædicato, nihil etiam eorum, quæ antecedunt rebus, & nihil eorum, quæ aliene ſunt a rebus ipſis, habebimus de omni problemate, cuius non eſt adhuc facta demonſtratio, hanc demonſtrationem, quam nõdom fecimus, etiam inuenire, & demonſtrare. Et dixit eorum, quæ certitudinaliter inſunt, & vere quia demonſtrationes ſunt ex veris, & notioribus, atque certioribus. Niſi enim ea ſumantur certitodinaliter, & vere aut ſequuntur, aut antecedunt ſubiectũ, & prædicatum problematis, non poterunt propoſitiones eſſe demonſtrationum. Non enim erunt notiores, & veriores. Propterea ſubdit, cuius vero non nota eſt ſupple eſſe demonſtratio, vt problematis dialectici, cuius demonſtratio eſſe non poteſt, hoc ſupple aliter oportet facere manifeſtũ, quoniam non oportet ſumere, quæ vere, & certitudinaliter inſunt, ſed quæ ſecundum opinionem inſunt, vel ſecundũ opinionem antecedunt, vel ſecundum opinionem a rebus ſunt aliena, vt in libris Topicorum dicetur. Deinde quaſi epilogando inquit. Vniuerſaliter atque ſummatim pene dictũ eſt, quomodo oportet propoſitiones eligere nam generatim atque confuſe, per diligẽtiam autem atque diſtincte pertranſiuimus in eo negotio, quod circa dialecticam eſt, vt in libris Topicorum, vbi dedit methodum abundandi propoſitionem, cũ loca vtilia cuioſque problematis aſsignauit. Verbum pœne, nõ eget expoſitione, nam dicens vniuerſaliter, dixit pœne ſe dixiſſe.

yàç eſti ναί. δ'ì autẽ « aut Autẽ δ' Itaq; δ'ì.

Quoniam autẽ diuiſio per genera, parua quadam particula eſt, dictæ methodi, facile eſt uidere. Eſt enim diuiſio uelut infirmus ſyllogiſmis. Nam quod quidẽ oportet oſtendere. petitur. Syllogizatur autem ſemper aliquid ſuperiorum. Primum itaque idem hoc latuit omnes utentes ea.

Cõm. 286 Nunc refellit aliorum artem, quam veteres de medij inoẽtione aſsignarunt, nam ſic ars aſsignata ab ipſo relinquetur laudata. Sed quorum hæc ars ſit, quam Ariſtoteles ipſe refellit, non facile patet. Alexander Platonis eſſe contendit, nam Plato diuiſionem aſſerit eſſe viam inueniendi medium. Cum enim diuiſione definitio inueniatur, & definitio medium in demonſtratione ſit, medium in ſyllogiſmis diuiſione inoeniri affirmauit. Quam expoſitionem Auer. in commento de anima ſecutus eſt, vbi Hippocratem demonſtrationem. Platonem diuiſionem viam eſſe inueniendi medium in demonſtrationibus aſſerit. Sed hæc Alexandri expoſitio ambigua eſt. Nam Plato methodum in quatuor diſſecuit, in diuiſiuam, definitiuam, demonſtratiuam, & reſolutiuam, qua ratione diuiſiua modus cum ſit diuerſa a demonſtratiua, ad illam non confert. Philoponus aotem ignorat eos, quorum methodus eſt hæc. Ideo quicunque illi ſint. Ariſtote. primo proponit eorum errorem. Et inquit. Quoniam autem diuiſio per genera, parua quadam particula eſt dictæ methodi, facile eſt videre. Dixit parua particula quoniam diuiſio ad medij ſyllogiſtici inuentionem aut nihil confert, aut confert ſolum ad inuentionem medij in demonſtratione. Modo demonſtratio non omnis ſyllogiſmus eſt, ſed aut vna pars, aut vna ſpecie. Ergo diuiſio non ad omnem medij ſyllogiſtici inuentionem, ſed ad partem confert, quare eſt parua particula totius artis. Dixit autem per genera, quoniam multiplex eſt diuiſio alia accidentis in ſubiecta, alia ſubiecti in accidentia, & aliæ id genus. Diuiſio autem, quæ ad medij in demonſtratione inuentionem confert, eſt illa, quæ per genera fit ad ſpecies, mediantibus eſſentialibus differentijs. Hæc enim eſt, quæ dici poteſt parua particula dictæ artis. Deinde oſtendit alia ratione, cur diuiſio non ſufficiat pro medij inuentione in demonſtratione. Et inquit. Diuiſionem non ſufficere, quia diuiſio eſt infirmus ſyllogiſmus, cuius cauſam aſſerit ex eo, quia quod oportet oſtendere, in illo petitur. Verbi cauſa. Si oportet oſtendere de homine eſſe mortale, petitur. Syllogizabitur enim ſic eſſe animal aut mortale, aut immortale homo eſt animal, ergo homo eſt mortalis, aut immortalis. Sed non eſt immortalis, ergo eſt mortalis, in hoc ſyllogiſmo petitor. Hoc enim.ſ. hominem non eſſe immortalem, aſſumitur, quod erat, probandum. Eſt enim eque ignotum hominem non eſſe immortalem, & eſſe mortalem. Sed ſupple ſi non petitur, non ſyllogizabitur, niſi ſemper aliquid ſuperiorum, propoſito, nam ſi non aſſumitur altera pars diſiuncti, videlicet illa, ſed non eſt immortalis, non ſyllogizatur niſi illud mortale, vel immortale. Modo hoc eſt quid ſuperius, ad ipſum mortale, quod intendebatur de homine, cum diſiunctum ſit communius altera ſui parte, quare per diuiſionem aut petitur, aut ſolum aliquod vniuerſale ſyllogizabitur. Propterea quaſi epilogando, ait hoc idem eſſe primum eorum, quæ latuerunt omnes vtẽtes via diuiſionis. Ex his apparet duplicem cauſam, quare diuiſio non eſt via conueniens ad inuentionem medij. Prima quia non facit ad inuentionem medij in ſyllogiſmo, in eo quòd eſt medium ſyllogiſmi, ſed eo quòd eſt medium demonſtrationis, quare hoc pacto diuiſio erit parua particula huius artis, cum conferat ſolum ad medium ſyllogiſmi demonſtratiui. Secunda quò aut petatur in ipſa, aut per ipſam non ſyllogizator propoſitum, ſed aliquod communius illo, quod de homine quærebatur. Duplex error cã.

Alex. expoſitio. 1.

Primo de ala cõ. 5.

Expõ phil lopo. 2.

Et ſuadere conati ſunt tanquã exiſtẽte poſſibili de ſubſtantia demonſtrationem fieri, & de eo, quod eſt quid.

Cõm. 287. None ponit eorum motuum, qui dixerunt diuiſionem eſſe methodum inoeniendi medium in demonſtrationibus. Et inquit. Et ſuadere conat. ſunt ſuam opinionem tanquam exiſtente poſsibili de ſubſtantia demonſtrationem fieri, & de eo quod eſt quid. Si ergo de definitione fieri poteſt demonſtratio, fieri poteſt ſyllogiſmos, & cum nullus de diffinitione fieri poſsit ſyllogiſmus, niſi diuiſiuus, iure diuiſiuo ſyllogiſmo medium in demonſtrationibus inoenitur. Et cum demonſtratio ſit principaliter ſyllogiſmus, videtur diuiſio vtilis ad inoentionem medij in ſyllogiſmis.

Quare neque quoniã contingebat ſyllogizare eos, qui diuidunt, intellexerunt, neq; quoniã contingebat ſic, quẽ ad modum diximus. In demonſtrationibus.n. cũ oportet quid ſyllogizare ineſſe, oportet mediũ, per quod fit ſyllogiſmus, minus ſemper eſſe, & non uniuerſalius prima extremitatum. Diuiſio autem contrarium vult, nam uniuerſalius ſumit medium. Sit enim animal quidem, in quo a, mortale autem in quo b, & immortale, in quo c, homo uero, cuius terminum oportet ſumere, in quo d, omne ergo animal accipit aut mortale, aut immortale, hoc autem eſt quicquid erat a, omne eſſe aut b, aut c. Rurſus hominem ſemper, qui diuidit ponit animal eſſe, quare de d, ſumit a, eſſe. Ergo ſyllogiſmus quidem eſt, quoniam d, aut b, aut c, omni erit, quare hominem aut immortalem, aut mortalem neceſſariũ eſt eſſe. Animal autem mortale ſolum, non neceſſe eſt eſſe,

Enim. quidem ergo. aut.

ναί Et.

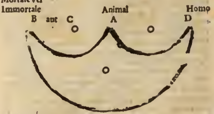
Syllogiſmus de ſecunda particula deffinitiõis hominis, ſuppoſito quod hõ ſit aĩal.

Term indi. definitionẽ

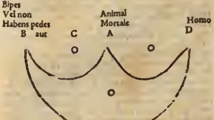
Secundus Syllogiſmus.

ſed petitur, hoc autem erat, quod oportebat ſyllogizare. Et rurſus qui ponit a, quidem animal mortale, in quo autem b, pedes habens, in quo autem c, non habens pedes. Hominem uero d. Similiter ſumit a, quidem aut in b, aut in c, eſſe. Omne enim animal mortale, aut pedes habens aut pedes non habens eſt, de d, autem a, nam hominem, animal mortale ſumpſit eſſe, quare habens pedes, uel non habens pedes eſſe animal, neceſſe eſt hominem. Pedes autem habens, non neceſſe eſt, ſed ſumit. Hoc autem erat, quod oportebat rurſus oſtendere.

A animal. B mortal. C immortal. D homo.

A animal mortale. B pedes habens. C Non habẽs pedes D homo.

Côm.188. Animaduertendum in diuiſiua methodo fieri duos proceſſus, alterũ ſyllogiſticum, quo ſyllogizatur de definibili quoddã diſiunctũ vniuerſalius, quare altera eius pars, quæ de definito quæritur, verbi cauſa. Si de homine quærimus mortale, quæ eſt vna particula definitionis hois, non mortale ſyllogizatur, ſed mortale, vel immortale hoc pacto, omne aial mortale vel immortale, ois homo eſt aial. Ergo ois homo eſt mortalis, vel immortalis. Hic eſt primus proceſſus, & quidem ſyllogiſticus. Secundus vero eſt, quo cõcludirur quæſitũ, & fit a deſtructione alterius partis diſiunctiue ad alterã partẽ, hoc pacto, ois homo eſt mortalis, vel immortalis, ſed non eſt immortalis, ergo eſt mortalis. Horũ proceſſuũ primus eſt ſyllogiſticus ſimpliciter. Secũdus vero ſyllogiſticus ſecundũ quid, & ſimpliciter aſſyllogiſticus, qm̃ petit, id qood quærebat. Quærebatur.n. hominẽ non eſſe immortalẽ, ſed mortalẽ. Ariſto. ergo primo ſumit, quid nõ intellexerunt vtentes diuiſione. Et inquit. Quare neque quoniã contingebat ſyllogizare eos, qui diuidunt, intellexerunt, & hoc, quo ad primũ proceſſum. Iſti.n. ignorãt primum proceſſum, qui eſt ſyllogiſticus, & quid per ipſum ſyllogizatur, neque intellexerunt ſecundũ proceſſum, quo ſyllogizabatur, quoniã contingebat ſic, hoc eſt pedẽdo qui reuera nõ eſt ſyllogiſticus, ſed eſt cũ perítione principij vt diximus. Ignorabant ergo iſti quid ſyllogiſtice, & quid aſſyllogiſtice in diuiſione cõcludebatur Nam ſyllogiſtice concluditur illud diſiunctum, quod eſt vniuerſalius quæſito, quod eſt altera pars eius. Aſſyllogiſtice vero deducebatur quæſitum, ſed cum petitione principij, & hoc declarat, & ſyllogizat accipiens primo maiorem. Et inquit. In demonſtrationibus.n. cum oportet quid ſyllogizare ineſſe alicui, oportet medium, per quod fit ſyllogiſmus, minus ſemp̃ eſſe ſupple maiore extremitate, quæ quæritur, & maius extremitate minore, nam omnis demonſtratio cum in Barbara fiat, per Fecana conficitur, addit. Et non vniuerſalius prima extremitate, nam poſſet dici in demõſtratione non eſſe mediũ aliqua extremitate minus. Com demõſtratio ex conuertibilibus cõſtet, propterea addit, vel ſaltẽ nõ minus, eſt ergo maior ſyllogiſmi hæc, mediũ in demonſtratione, per quod demõſtrat quæſitũ de cõceſſo, hoc eſt maior de minore, nõ debet eſſe minus extremitate maiore. Deinde accipit minorẽ Et inquit. Diuiſio autẽ contrariũ vult, nã vniuerſalius ſomit mediũ. Eſt ergo minor, mediũ in diuiſione eſt maius quæſito. Eſt.n. quæſitum mortale de homine, modo ſiue mediũ ſit animal, ſiue mediũ ſit illud diſionctum, ſemper eſt maius quæſito, omne ſiquidẽ mortale eſt animal, & nõ cõuertitur. Similiter omne mortale vel immortale, & nõ conuertitur. Ergo nec per animal, nec per illud diſiunctũ in via diuiſiua põt ſyllogiſtice demonſtrari mortale de homine. Quare ſi per diuiſionẽ oſtenderur, nõ niſi per ſecondũ proceſſum demonſtrandum erit, at in ſecundo proceſſu petitur. Ariſto. ergo oſtendit, qũo ſyllogiſtice non põt quæſitũ illud de hoie demonſtrari, & q̃ ſi demonſtretur per ſecundũ proceſſum petitur. Et inquit. Sit.n. animal quidẽ, in quo a. Mortale vero i quo b, homo vero. Cuius terminũ ſiue definitionẽ oportet ſumere, ſit, in quo d. Omne ergo aial diuiſor ipſe accipit, aut mortale, aut immortale, hoc autẽ eſt dicere, quod quicquid erat a, ſit aut b, aut c. Rurſus hoiem ſemper, qui diuidit, ponit aial eſſe, quare de d, ſumit a, eſſe, nam d, homo, & a, animal ponebantur eſſe. Ergo ſyllogiſmus quidẽ erit qm̃ d, aut b, aut c, omne erit, quare hominẽ aut mortale animal, aut imortale animal neceſſariũ eſt eſſe, nõ autẽ neceſſe eſt hoiem eſſe animal mortale ſolũ. Syllogiſtice ergo de hoie illud diſiunctum demonſtratur, per mediũ, quod eſt aial, at nec per aial, nec p̃ illud diſiunctũ demõſtratur ſyllogiſtice mortale, quod quærebatur de homine. Sed in ſecũdo proceſſu petitur nam cũ dicitur, ſed homo nõ eſt immortalis, in hoc aſſumpto petitur hominem eſſe mortalẽ, hoc autẽ erat, quod oportet ſyllogizare, & nõ petere. Patet ergo quid ſyllogiſtice, & quid aſſyllogiſtice in diuiſione demonſtratur. Mortale.n. de homine nõ demonſtratur ſyllogiſtice, quia ſiue animal, ſiue illud diſiunctũ mediũ velis, demonſtrari non põt, cum ſit maius illo quæſito. Demõſtratur autẽ aſſyllogiſtice petẽdo hoiem nõ eſſe immortalẽ, Hæc itaq; dicebat Ariſto. vtẽtes via diuiſiua ignorare. Non.n. intellexerunt quid ſyllogiſtice, & quid ſyllogiſtice ſic.i. aſſyllogiſtice per viam diuiſiuã demonſtetur. Hæc de illa particula hois definitionis, quæ eſt mortale, idem oſtẽdit de ea particula, quæ eſt bipes. Eſt.n. homo animal mortale bipes. Et inquit. Et rurſus qui ponit a, quidẽ animal mortale, in quo autẽ b, pedes habens, in quo autẽ c, eſt non habens pedes hominẽ vero, cuius quærimus particulã illam bipes, intelligitur in d, hic cõſtituens hoc pacto terminos, ſimiliter ſumit a, quidẽ aut in b, aut in c, eſſe. Omne enim animal mortale aut pedes habens eſt, aut pedes nõ habens eſt. De d, autẽ a, nam hominẽ animal mortale per primã diuiſionẽ ſumpſit eſſe, quare neceſſe eſt hominẽ eſſe animal habẽs pedes, vel non habẽs pedes, nõ tamẽ eſt neceſſe hominẽ eſſe animal habẽs pedes, ergo ſyllogiſtice quidẽ illud diſiunctum habẽs pedes, vel non habẽs pedes deducitur, nõ autem illius diſiuncti alterum.ſ. habẽs pedes, quoniã ſiue animal ſit mediũ, ſiue illud diſiunctũ, eſt in plus prima extremitate. Aſſyllogiſtice vero concluditur per ſecundũ proceſſum petendo hoiem nõ eſſe nõ habentẽ pedes. Nam in hoc ſumit hominem habere pedes, quod quidẽ erat probandũ. Et ſicut de his duabus particulis dictũ eſt, ita & de illa particula animal, & de cæteris dici põt, ſemper tamẽ aliquo communi ſuppoſito.

Et ergo in hunc modum ſemper diuidentibus uniuerſalius quidẽ accidit mediũ ſumere eo. De quo quidẽ oportet et demõſtrare differentias extremitates. Finaliter autẽ quòd hoc ſit homo, aut quodcunq; utiq; ſit quod quæritur, nihil dicunt manifeſtum, ut neceſſarium ſit. Etenim aliam uiam facientes omnem, habitas idoneitas non opinantur eſſe.

Quaſi epilogando quæ dixerat cõtra vtentes via diuiſiua. Inquit. Et ergo in hũc modũ ſemper diuidẽtibus. Hoc eſt his, qui vtuntur via diuiſiua hoc pacto, ſemper accidit mediũ ſumere vniuerſalius eo, de quo oportet & demonſtrare differentias Côm.189

rentias quæſitas quæ ſunt extremitates maiores, erit ergo medium vniuerſalius maiori extremitate, quæ eſt ea differentia quæ quæritur de definito. Et eo definito, de quo quæritur, quia ſiue animal ſit, ſiue illud diſiunctũ, ſemper eſt maius vtraque extremitate. Ergo per tale medium non poteſt ſyllogiſtiræ differentia quæſita ſyllogizari. Finaliter autem ꝙ homo ſit hoc, ideſt mortalis, vel quuodcunq; vtiq; ſit, quod quæritur videlicet bipes vel id genus. Nihil dicunt manifeſtum, vt neceſſarium ſit, quod quæritur. Cum.n. ſyllogizato diſiũcto, ſumũt ſed homo non eſt immortalis, ſic dicendo, nihil dicunt manifeſtum. Immo petũt principium, nam hoc eſt æque ignotum ſicut illud, quod quæritur, quare non ſumunt aliquid manifeſtius quæſito, vt per illud aſſumptum neceſſarium ſit ſupple id quod quæritur deducendum. Eſt.n. æque ignotum. Demum quid de arte noſtra illi ſenſerint, obiter ſubſcribit. Et inquit. Et.n. aliam viam facientes omnem, id eſt pœnitus aliam. Sumpſit.n. omnem, pro omnino, quaſi dicat. Et.n. omnino facientes aliam viam inueniendi medium, habitas idoneitates, ideſt dicta præcepta, quæ idoneitates appellant, quòd illis idonei ſumus inuenire medium non opinantur eſſe. Verbum habitas græce eſt ἐνδεχόμενας: endechomenas, latinæ contingentes, tamen per contingentes habitas intellige, ſiue congruentes. Quod igitur per diuiſionem medium non inueniatur, nec ſyllogiſmi, quatenus ſyllogiſmus, nec ſyllogiſmi, quatenus demõ-

Dub. Pulchra Solutio Iuniorum. ſtratiuus, ex hiſce patet. Quæres fortaſſe quid petitur in diuiſiua ipſa methodo. Reſpondent Iuniores in ſecundo proceſſum peti, illud vero, quod petitur dicunt eſſe deſtructionem alterius partis diſiuncti. Nam poſtquam ſyllogizatum eſt, omnem hominem eſſe mortalem vel immortalem, ſumit diuidens, ſed non eſt immortalis, modo hanc negatiuam deberet probare, & non probans, illam petit, ſumitq; illam tanquam manifeſtam. Sed hæc reſponſio eſt directe aduerſus

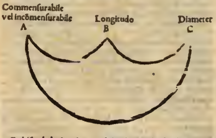
Reprob. verba Ariſt. qui ait eum, qui diuidit petere illã homo eſt mortalis, quia ſumens illam homo non eſt immortalis, in illa petit hominem eſſe mortalem, quoniã æque notæ ſunt ambæ,

Solutio propria. & in altera, altera continetur. Quare dicendum illud, quod petitur, non peti, niſi in ſecundo proceſſu, & quod petitur eſſe quæſitum, verum non in ſe petitur ſed in ſuo æquiualenti.

Manifeſtum autem eſt, quoniam neq; deſtruere hac via eſt, neq; de accidente aliquod, aut proprio ſyllogizare, neque de genere in quibus ignoratur, vtrum hoc modo aut illo ſe habeant. Vt putas ne Diameter eſt commenſurabilis, aut incommenſurabilis. Si enim ſumat quòd omnis longitudo eſt commenſurabilis, aut incommenſurabilis. Diameter autem eſt lõgitudo, Syllogizatum eſt, quoniam aut incommenſurabilis aut commenſurabilis eſt Diameter. Si autem ſumetur incommenſurabile, quod oportet ſyllogizare ſumetur.

Cõm 290. Oſtendit & nunc diuiſiuam methodum inutilem eſſe ad deſtruendum vel conſtruendum aliquod quatuor prædicatorũ de quibus in Topicis dictum eſt. Vnde inquit. Manifeſtum autem eſt, quoniam hac via, quæ eſt diuiſio. Non eſt aliquid eorum prædicatorum, quæ in Topicis dicta ſunt, deſtruere, hoc eſt negatiuæ ſyllogizare, neq; eſt ſyllogizare. ſ. affirmatiuæ aliquod de accidente id eſt aliquam ſpeciem accidentis de ſuo ſubiecto, aut de proprio eſt ſyllogizare aliquam ſpeciem, de eo, cuius eſt proprium, nec de genere i. nec aliquam generis ſpeciem poſſumus ſyllogizare de eo, cuius eſt genus, potiſſimum in his, de quibus ignoratur verum hoc modo, vel illo ſe habeant. Vult igitur dicere viam diuiſiuam eſſe ſimpliciter inutilem, quoniam per ipſum nec negatiuæ ſyllogizari poteſt aliquod quatuor prædicatorum, nec affirmatiuæ ſyllogizari aliquod accidens de eo, cuius eſt accidens, nec aliquod proprium, nec aliquod genus, de his dico, in quibus dubitatur quid horum ſit. Quo vero ad verba attinet. Cum Ariſtoteles inquit. Neq; de accidente aliquod, non intelligas accidens eſſe id, de quo ſyllogizatur aliquod ſed per aliquod intelligit ipſe aliquam ſpeciem accidentis, vnde ſenſus eſt neque aliquod accidens dr eo, cuius eſt. Probat autem hoc vno tantum exemplo. Et inquit. Vt putas ne Diameter eſt commenſurabilis, vel incommenſurabilis. Si enim (vt inquit.) Quiſpiam ſumat, quoniam omnis longitudo eſt commẽſurabilis, vel incommenſurabilis Diameter autem eſt longitudo. Syllogizatum eſt, quoniam commenſurabilis, vel incommenſurabilis eſt Diameter. Ecce quomodo non quæſitum ſyllogizatũ eſt, ſed quid quæſito vniuerſalius. At (vt inquit.) Si ſumatur incommenſurabile & ſupple dicatur, ſed non eſt incommenſurabilis, & concludatur ergo eſt commẽſurabilis, dum ſumit ꝙ non ſit incommenſurabilis, quod oportet ſyllogizare, ſumetur, & cum in illo aſſumpto cõtelligatur quæſitũ noſtrum, petitur, quod erat probandum, & ſicut de commenſurabili, quod eſt accidens, ſiue proprium Diametro, dictum eſt, ita in cæteris prædicatis intelligendum erit.

Non ergo eſt oſtendere, Nam via quidem hæc eſt. Per hanc autem non eſt oſtendere commenſurabile vel incommenſurabile. In quo a, lõgitudo b, autem commenſurabile, vel incommenſurabile. Diameter c.

Ex hiſce deducit primo, ꝙ ſi diuiſiua methodus ſit illa, qua medium ſemper inuenitur. Nihil poteſt oſtendi nec iniuria hæc repetit. Repetit n. hæc, vt innuat diuiſionem, qua ſemper vſus eſt Plato in ſuis dialogis, nullam eſſe, & pœnitus inutilẽ, & hoc concludit. Cum inquit. Non ergo eſt oſtendere, intellige ſi ſola diuiſione medium inuenitur. Probat, nam via quidem, qua aliquid oſtenditur, hæc eſt ſupple, qua oſtenſum eſt Diametrum eſſe commenſurabilem vel incommẽſurabilem. At (vt dicebamus) per hanc diuiſiuam viam non eſt oſtendere de Diametro commenſurabile, vel incommenſurabile. Et diſponit terminos, vt in quo eſt a, ſit longitudo, in quo eſt b, ſit illud diſiunctum commenſurabile, vel incommenſurabile. Diameter ſit, in quo c. Patet per diuiſiuam hanc methodum determinare nec commenſurabile, nec incommenſurabile de ipſo Diametro demonſtrari, ſed illud diſiunctum ſolum, quare nihil per hanc viam demonſtrari poterit. Siquid.n. hac demonſtrari poſſet, eſſet illius diſiuncti alterum, at nullum illius demonſtrari poteſt, ergo diuiſiua methodo ſimpliciter nihil eſt oſtenſibile, hæc Ariſt. Cõm. 291.

Manifeſtum igitur eſt. Quoniam neq; ad omnem conſiderationem congruit inquiſitionis modus neq; quibus maxime videtur conuenire, in his eſt vtilis. Ex quibus quidem igitur demonſtrationes fiunt, & quomodo, & ad quæ perſpiciendum ſecundum vnumquodq; problema manifeſtum eſt ex dictis.

Ex his quoq; deducit methodum diuiſiuam nulli vtilem eſſe conſiderationi, quoniam, nec ad conſtruendum nec ad deſtruendum aliquod problema cuiuſuis prædicati nec ad definitionis inuentionem, cui potiſſimum vtilem eſſe aſſerebatur. Et inquit. Manifeſtum igitur eſt, quoniam neque ad omnem conſiderationem congruit, hic inquiſitionis modus, & quiſpiam. Dicet ſi non ad omnem, ergo ad aliquã non eſt vtilis, quia negatio præpoſita facit æquipollere ſuo contradictorio. vltra ſequitur alicui eſſe vtilem. cum ſubcontrariæ ſint ſimul vere potiſſimum quando materia non fuerit neceſſaria. Intellige ergo negationem illam poſtpoſitam, licet præcedat, & Cõm. 292.

tun

tunc equipollet nulli. Propterea ſubdit, neq; in his vtilis eſt, quibus maxime videtur conuenire. Videtur enim conuenire definitionibus inueniendis modo ꝙ his non cõueniat dictum eſt. Demum epilogat. Et inquit. Ex quibus quidem igitur demonſtrationes .i. ſyllogiſmi. Fiãt, quoniam ex tribus terminis, & duabus propoſitionibus, & quomodo, id eſt qualibus, conſiderationibus, & ad quæ perſpiciendum, hoc eſt quibus inſpectionibus, ſecũdum vnumquodq; problema .ſ. vniuerſale particulare, affirmatiuum, & negatiuum, manifeſtum eſt ex dictis.

Prĩa dubĩ.

Quæret fortaſſe quiſpiam circa ſuperius dicta, quomodo medium in demonſtrationibus ſit maiori extremitate minus, cum ſit ſecum conuertibile.

Solutio Iuniorum.

Iuniores dixerunt medium in demonſtratione eſſe minus ſecũdum rationem maiori extremitate, maius vero minore extremitate, ſecundum rem vero eſſe æquale. Sed hoc non eſt intelligibile, nam ſi ſecundũ rationem eſt minus, ergo ſecundum rationem erit inferius. Modo in demonſtrationibus medium nec eſt inferius, nec ſuperius. Propterea dici poteſt vt diximus ſuperius Ariſt. addidiſſe medium eſſe minus, aut non vniuerſalius, & hoc rationi ſufficit. Præterea dici poteſt aliquid competere alicui ſecundum rationem generis, quod non competit alicui ſecundum ratioñe ſpeciei, vt poſſe videri ipſi talpe ſub ratione animalis competit, non tamen ſub ratione talpe. Sic medio in primo primæ competit vt eſt medium ſyllogiſticum eſſe antecedens ad prædicatum, & conſequens ſubiectum, vt vero eſt medium demonſtratiuum, competit eſſe equale.

2ᵃ dubĩ.

Quæres vlterius quomodo medium in diuiſiua methodo ſit maius prima extremitate.

Solutio Iuniorum.

Cum animal erat medium ad ſyllogizandum illud diſiunctum mortale vel immortale, quod vel eſt in minus, vel æquale illi. Dici poteſt (vt Iuniores dicunt) & quidem nõ imperite, maiorem extremitatem eſſe alteram diſiuncti partem videlicet mortale, nam illam quærimus de homine. Modo in primo proceſſu ſyllogizatur illud diſiunctum de homine per animal, & illic medium non eſt in plus in ſecũdo proceſſu concluditur per deſtructionem alterius partis quæſita maior, vtpote de homine mortale. Modo cum accipitur, ſed homo non eſt immortale, quod aſſumitur non immortale videtur in plus, cum ex negatiua non ſequatur affirmatiua. Hæc Iuniores.

Solutio propria.

Melius dico. Ariſt. non aſſerere in diuiſiua methodo medium eſſe in plus, ſed hos ſumere ad hominẽ. Si .n. quærimus mortale de homine ſyllogizare, medium per aduerſarium aſſignandum erit, & cum nõ poſſit eſſe deſtructio alterius partis, nam in illa peritur, & nihil ſyllogiſtice per illã deducitur, erit animal, aut illud diſiunctum, & ſic quodlibet illorum eſt maius prima extremitate, & quæ quærebatur. Et ſic in diuiſiua methodum ſecundum aduerſarios. Si debet ſyllogiſtice ſyllogizari quæſitum, medium debit eſſe minus. Conſtat autem ſecundum eos eſſe maius.

De ſyllogiſmorum reſolutione portio tertia,

Quomodo autem reducemus ſyllogiſmos in prædictas figuras, dicendum vtiq; erit poſt hæc. Reliquum .n. rurſus hoc conſiderationis eſt. Si .n. generationem ſyllogiſmorum inſpiciamus, & inueniendi habeamus poteſtatem. Amplius autem factos reducamus in prædictas figuras, finem habet, quæ ex principio, ſuppoſitio eſt. Accidet autem & ſimul quæ prius dicta ſunt confirmari & manifeſtiora eſſe, quòd ſic ſe habent, per ea, quæ nunc dicenda ſunt. Oportet enim omne quod verum eſt ipſum ſibi ipſi cõſentaneum eſſe omni quaq;.

ὁμολογῦμενον. Conſentaneum. Cõfeſſum. Cõſentiẽs Conſonã. Cõm 191. Quadruplex reſolutio.

Hæc eſt portio tertia, quam Ariſt. περὶ τῆς ἀναλύσεως id eſt de reſolutione ſyllogiſmorum inſcribit. Analyſis enim & reductio idem eſt. Eſt enim quadruplex reſolutio & quadruplex reductio. Alia enim eſt, cum ſyllogiſmi cæterarum figurarum ad primam, quæ cæteris perfectior eſt, reducũtur. Alia cum in eadem figura ſyllogiſmi ad eos reducuntur, qui in eadem perfectiores ſunt. Omnes enim ſyllogiſmos, primæ ad duos primos reducimus, & omnes contingentes, imperfectos per conuerſionem ad oppoſitum reducimus ad perfectos. Et de hac reſolutione, atq; reductione in prima particula egit. Tertia eſt reſolutio atque reductio, qua aſſyllogiſticæ orationes ad ſyllogiſmos reducuntur, atq; reſoluuntur. Eſt autem aſſyllogiſtica oratio antecedens, nõ diſpoſitum in modo neq; in figura, licet ex eo ſequatur neceſſario conſequens, & de hac proponit. Cum inquit. Quomodo autem reducemus ſyllogiſmos, non qui diſtinctæ ſunt ſyllogiſmi, ſed qui confuſæ ac informes, quales ſunt ſyllogiſticæ orationes obſcure tamen ſyllogiſticæ propter infirmitatem, in prædictas figuras. Dico quomodo imperfectos ſyllogiſmos reducimus ad perfectos, quoniam omnis reductio, vel reſolutio eſt ab imperfecto ad perfectum. Dicendum vtiq; poſt hæc, ſcilicet quæ diximus de generatione ſyllogiſmorum, & de propoſitionum facultate eſt ergo intentio, quomodo informes ſyllogiſmi ad conformes reducantur. Quarta vero reſolutio atque reductio eſt quoties vna cõcluſio in plures figuras & quidem per plura media reſoluitur, de qua ea parte diſſerendum eſt, quæ incipit. Quæcunque autem in pluribus. Patet ergo per hæc quid reſtat, & quæ ſit partis intentio. Aſsignat vero huius ſuæ intentionis cauſas. Et primo inquit. Reliquum enim rurſus hoc conſiderationis eſt. Vniuerſa enim huius libri conſideratio in tres partes diſſecatur. In generationem, ſcilicet ſyllogiſmorum, in inueniendi poteſtatem, & in reſolutionem, atque reductionem ſyllogiſmorum qui propter confuſionem non ſyllogiſtici videntur. Propterea inquit. Si enim generatione ſyllogiſmorum inſpiciamus, vt particula prima inſpeximus, & inueniendi habeamus poteſtatem, quod efficimus particula ſecunda. Amplius autem factos confuſæ tamen reducamus in prædictas figuras, finem habebit ſuppoſitio, quæ ex principio eſt. Hoc enim reſtat in hac tertia particula, hæc eſt prima ratio. Aſsignat ſecundam. cauſam, ex eo, ꝙ quæ dicta ſunt, ꝙ bene dicta ſint, per hæc, quæ nunc dicemus, confirmabuntur, & dilucidabuntur. Nã cum ea, quæ diximus, vera ſint, & verum omne ſit, cui & dicta poſterius, & dicta prius omnia conſonant, hæc quæ poſterius dicimus, illis veris antedictis conſonando illa magis ac magis confirmabunt dilucidabuntq;. Vnde inquit. Accidet etiam ſimul quæ prædicta ſunt de generatione ſyllogiſmorum, & de facultate propoſitionum, & confirmari & manifeſtiora fieri, ꝙ ſic ſe habent, vt dictum eſt, per ea, quæ nunc dicenda ſunt, cuius rationem aſsignat. Cum inquit. Oportet .n. omne quod verum eſt ipſum ſibi ipſi conſentaneum eſſe omni quaq; hoc eſt & per ea, quæ ſunt ante, & per ea, quæ ſunt poſt, & ab omni latere. Quo vero ad verba attinet, verbum conſentaneum, eſt ὁμολογῦμενον: homologumenon. Latinæ eſt & conſentaneum, & conſonans, & confeſſum, & conſentiens. Vnde & alij authoritatem hanc ſic tradunt, vero omnia conſonant. Alij ſic, veritas teſtatur ſibi ex omni loco. Dices nonne informæ præcedit formale. Ergo confuſus ſyllogiſmus præcedit diſtinctæ ſyllogiſticum. Debuit ergo prius de confuſis orationibus diſſerere, quæ ſunt priores quã de diſtinctis ſyllogiſmis. Dicas Ariſt. hic de confuſis diſſerere, non quid ſunt, nam de eis ſic erit in prima parte, vbi de inutilibus cõiugationibus egit. Sed de reductione confuſarum orationum loquitur quæ ad ſyllogiſmos fit. Ergo hæc conſideratio præſupponit ſyllogiſmos. Semper .n. reducibile ſupponit id, ad quod fit reductio. Præterea ordo doctrine eſt contrarius ordini naturali. Naturalis .n. ordo incipit a prioribus natura, noſter a prioribus nobis. Licet igitur informæ ſit prius natura, ad nos eſt poſterius.

Secundũ dubiũ.

Præterea dices ſi finem imponemus intentioni propoſitæ ex pertractatione huius tertij. Secundus liber. Priorum fruſtra eſſet. Dicendum librum ſecundum eſſe de conſequentibus ad perfectionem ſyllogiſmorum. Et .n. de ſyllogiſticis poteſtatibus, quare per illa tria principalis finis habetur. Per librum ſecundum finis ſecundarius attingitur, minuſq; principalis.

Primũ præceptum.

Primum quidem igitur oportet tentare duas propoſitiones accipere ſyllogiſmi. Facilius .n. in maiora diuidere quam in minora. Maiora autem compoſita ſunt quam ea, ex quibus componuntur. Deinde conſiderare, vtra in toto, & vtra in parte, & ſi non amba ſumpta ſint. Eum,

Secundum præceptũ. Tertium præceptũ.

quì

qui ponit alteram. Aliquoties enim vniuerſalẽ protendentes, eam, quæ in hac eſt, non ſumunt neque ſcribentes, neque interrogantes. Aut has quidem protendunt, per quas autem hæ cõcludunt, omittunt alia vero vana interrogantur. Conſiderandum autem ſi quid ſuperflui ſumptum ſit, & ſi quid neceſſariorum omiſſum, & hoc quidem ponendum,

Quartum præceptũ.

illud vero auferendum, donec veniat quis ad duas propoſitiones. Sine.n. his non eſt reducere interrogatas orationes.

Cõm. 294.

Hactenus de intentione: Nunc vero dictam intentionem proſequitur. Primo docens via reſolutiua propoſitiones inuenire, & cum ars conſtet præceptis, quatuor præceptis docet reſolutionem confuſarum orationum, & ex quibus propoſitionum inuentio patere poteſt.

Præceptũ primum.

Primum ergo præceptũ eſt de propoſitionum numero. Cum inquit. Primum quidem igitur oportet tentare duas propoſitiones accipere ſyllogiſmi, & intellige præceptum hoc ex eo, quia in oratione confuſa quandoque plures quandoque pauciores duabus propoſitionibus ſunt. Ideo ſemper in duas propoſitiones vniuerſa

Opiniõ,

oratio reducenda eſt. Animaduerte tamen, quòd tota oratio eſt informis ſyllogiſmus, diuiditur in antecedens, & cõſequẽs. Conſequens quidem ſtatim conſtat per notam illationis, nam ea propoſitio, quæ per notam illationis infertur, concluſio eſt in tali informi ſyllogiſmo totum vero illud quod præcedit, ex quo videlicet infertur. Hæc oratio confuſa dicitur, & informis, quam tentandũ eſt reducere ad duas propoſitiones. Amplius cõcluſio cognoſcitur per hoc quod proponitur & antecedens, & per hoc quod probat propoſitũ. Cauſa autem, quare prius de propoſitionum, quàm de terminorũ numero tentandum eſt. Hæc videtur, quòd (vt inquit) facilius enim in maiora diuidere, quàm in minora. Maiora autem compoſita ſunt ſcilicet propoſitiones, quàm ea, ſcilicet termini ex quibus componuntur. Ergo prior eſt orationis confuſæ reſolutio ad

Cõſiderõ verborũ.

propoſitiones, quàm ad terminos. Quare præceptum de propoſitionum numero præcedit præceptum de terminis. Quo vero ad verba attinet, per diuidere nõ diſſecare intelligit. Nã facilius eſt quantum aliquod diſſecare in partes minores, quã in partes maiores. Poſſumus enim cultello de ligno partes minores findere, maiores vero non niſi ſecuri. Sed per diuidere intelligit reſoluere. Oratio.n. quæ ſyllogiſtica eſt, confuſa tamen, prius reſoluitur ad maiora & propinquiora quàm ad terminos minores, & remotiores, inuento propoſitionũ nu-

Secundum præceptũ.

mero. Secundum præceptum eſt de differentia propoſitionum. Hoc eſt quæ maior, quæve earum minor propoſitio ſit. Hoc autem præceptum adimpletur, quoties cõſideratur vera in toto. Hoc eſt quæ nam vniuerſalis, vera in parte ſit, ideſt

Dubiũ Pulchrũ.

quæve particularis. Sed dices, quid ſi demonſtratio ſit potiſſima conſtans ex veriſq; vniuerſalibus. Vno modo dici poteſt præceptum non habere locum niſi cum propoſitiones ſunt diſsimiles quantitate, vel intellige præceptum locum habere vt in pluribus non autem in omnibus. Melius fortaſſe intelligit per vniuerſalem eam in qua ponitur problematis prædicatum, quod in ſyllogiſmo eſt maior extremitas quæ vocatur totum particularem, in qua ponitur problematis ſubiectum, quod dicitur pars. Cum.n. prædicatum contineat ſubiectum. Propoſitio in qua ponitur prædicatum, vniuerſalis dicta eſt. Et propoſitio in toto in qua vero ſubiectum, particularis, & dicitur propoſitio in parte. Et per hoc ſecundum præceptum habere quomodo totum antecedẽs debeat reduci ad duas propoſitiones, vt ad eas ſolum, in quarum vna ponitur prædicatum problematis, in altera ſubiectum, nam ſic habetur maior & minor. Et habetur quæ duarum defuerit in oratione, & quæ ponitur, ſed qm̃ in oratione confuſa quæ ad ſyllogiſmum

Quadruplex confuſio in ſyllogiſticis orationibus

reduci poteſt. Quadrifariam confuſio accidit, vt græci expoſitores annotarũt. Alia quidem propoſitionis minoris defectu. Alia autẽ defectu maioris. non ſyllogiſticarum propoſitionũ, ſed ſyllogiſticarum. Alia non neceſſarium propoſitionum abũdantia. Defectu quidẽ minoris, vt ſi oratio ſit. Omne propriũ bonũ, ergo ſanitas bonum. Defectu vero maioris, vt ſi oratio ſit. Voluptas eſt ſecundum naturã, ergo voluptas eſt bonum. Defectu pſyllogiſticarum propoſitionũ, vt ſi oratio ſit. Socrates noctu vagatur, omne noctu vagãs fur. Socrates ergo fur. Huic orationi ſyllogiſticæ non deſunt propoſitione. Proſyllogiſtica deeſt, nam deficit omne clam accidens fur, qua maior proſyllogizatur. Si enim addidero omne noctu vagans clam accedit relinquetur maior. ſ. q omne noctu vagans fur. Propoſitionum denique non neceſſarium abundantia, vt ſi oratio ſit. Voluptas eſt ſecundum naturam bonum. Voluptas eſt operatio. Voluptas eſt imperturbata vita. Omne ſecundum naturam eſt bonum, ergo voluptas bonum. In hac enim prima & vltima neceſſariæ ſunt, cæteræ ſuperfluæ, Poſſetq; addi & quintam confuſionem, vt quando ponerentur proſyllogiſticæ propoſitiones, non autem ſyllogiſticæ, non tamen curauit addere, quia ex his colligi poteſt. Cognoſcitur autem quando maior, vel minor, vel vtreq; defuerint ex præcepto præcedenti, nam ſi in nullis propoſitionibus aſſumptarum inuenitur ſubiectũ neq; prædicatum problematis, nullæ ſunt ad problema propoſitiones immediatæ. Ea vero in qua ſubiectũ vel prædicatum problematis inuenitur, eſt maior, vel minor. Cũ igitur quadrifariam confuſio accidat, ideo emergit tertium præceptũ. Et inquit. Et ſi nõ ambæ ſumptæ ſint, conſiderare debemus eũ opponentẽ vel eum ſyllogiſmũ, qui ponit alterã. Nã (vt inquit) Aliquoties vniuerſalem, protendentes propo nenteſq; id eſt maiorem, eam, quæ in hac eſt ideſt minorem non ſumunt. Dico non ſumunt, nec ſcribentes, qui poſteris monumenta relinquunt neque interrogantes, qui opponunt. Aut hac quidem protendunt. ſ. ſyllogiſticas. Proſyllogiſticas vero per quas hæ ſyllogiſticæ concluduntur, omittunt. Aliæ vero, quæ abundanter ponuntur vane interrogãtur, quia nec ponuntur, vt ſyllogiſticæ, nec vt proſyllogiſticæ, cur vero ſuperflua in oratione confuſa nonnunquam aſſumantur. Dicemus nam licet nec ad ſyllogiſmum, nec ad proſyllogiſmũ vtiles ſint. Nonnunquam ad occultandum ponuntur, vt ſophiſtæ agunt. Nonnunquam ad ornatum, vt rhetores. Nonnunquam ad abundantem doctrinam, vt phyſici ſeruant, aliquando aũt ad terminorum reſolutionem, vt mathematici conſueuerunt. Propterea præcipit Ariſt. ſi quid in oratione ſuperflui poſitum ſit, id auferendum eſſe, ſiquid vero neceſſariorũ prætermiſſum. Adijciẽdum, quo vſq; ad duas propoſitiones deuentum ſit. Nam ſine his ſyllogiſticæ orationes reduci nõ poſſunt, quæ interrogari ſolent. Cognoſcuntur autem ſuperfluæ, per hoc, q non continent nec ſubiectum, nec prædicatum problematis. Amplius nec ſubiectum nec prædicatum propoſitionis proſyllogizabilis. Omnes.n. propoſitiones præter has, ſuperfluas dicit ad ſyllogiſmos. Quod ſi poſsint per permutationem reduci ad has, vt poſtea dicet, non omnino ſuperfluas appellat.

Cur inutiles propoſitiones.

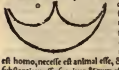
In aliquibus quidem ergo facile eſt videre quod minus eſt, aliqui vero latent, & videntur ſyllogizare, eo quòd neceſſarij quid accidit ex ijs, quæ poſita ſunt. Vt ſi ſumatur, non ſubſtantia interempta, ſubſtantiam non interimi, ex quibus autem eſt interemptis, & quod ex eis eſt, corrumpi. His enim poſitis neceſſarium eſt quidem ſubſtantiæ partem eſſe ſubſtantiam, non tamen ſyllogizatum eſt per ea, quæ ſumpta ſunt, ſed deſunt propoſitiones. Rurſus ſi cum eſt homo. Neceſſe eſt eſſe animal, & cum eſt animal. Subſtantiam, & cum eſt homo. Neceſſe eſt eſſe ſubſtantiam, ſed nondum ſyllogizatum eſt. Non enim ſe habent propoſitiones (vt diximus.) Fallimur autem in talibus, eo quòd neceſſarium quoddam accidit ex his, quæ poſita ſunt, quoniam & ſyllogiſmus neceſſarium eſt. In plus autem eſt neceſſarium, quàm ſyllogiſmus: nam omnis ſyllogiſmus neceſſarium. Neceſſarium autem non omne ſyllogiſmus, quare, non ſiquid & accidat poſitis quibuſdam, ſtatim tentandum eſt reducere, ſed primum ſumendum eſt duas propoſitiones.

Cõm. 295.

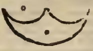
Poſitis his præceptis, quando in tertio ſit facilitas, quando vero difficultas. Nunc oſtendit, vt exponat quod antecedẽs facile, quodve difficile ad propoſitiones ac ſyllogiſmum reducatur. Et inquit, in aliquibus quidem ergo facile eſt videre, quod minus eſt, vtpote, quando aut maior, aut minor ponitur,

nitur,

nitur, altera quauis prætermiſſa, vel quando non ſequitur concluſio de neceſsitate. Aliqui vero ſyllogiſmi latent quo pacto deficiant, & videntur ſyllogizare, eo ꝙ neceſſarij quid accidit ex his, quæ poſita ſunt. Latent ergo ſimilitudine, quam habent, cum perfectis ſyllogiſmis. Nam (vt perfecti ſyllogiſmi quicquam neceſſarij concludunt) ita nonnulle orationes quibuſdam poſitis ſyllogizare videntur non nihil neceſſarij. Conſtant. n. duabus propõnibus, & ijs, quibus nõ nihil neceſſari ſequitur, ideo ſimilitudine, quã cũ perfectis ſyllogiſmis ſubeunt, an quicquam in eis deſit, nõ facile cernitur. Huius rei duo exẽpla ponit. Primum, cum inquit, vt ſi ſumatur in oratione aliqua, non ſubſtantia interempta. Subſtantiam non interimi, partibus autem interemptis, ex quibus aliquid eſt, id ipſum quod ex eis eſt, & corrumpi ſumatur, his enim poſitis, neceſſarium quidem eſt ſubſtantiæ partem eſſe ſubſtantiam, non tamen ſyllogizatum eſt per ea, quæ ſumpta ſunt. Sed deſint propoſitiones, verum in eis clam propoſitiones haberi poſſunt, in

prima enim hæc haberi poteſt, omne illud, quo ſubſtantia corrumpitur, eſt ſubſtantia, quæ eſt maior. In ſecunda vero hæc habetur, pars ſubſtantiæ eſt id, quo ſubſtãtia corrumpitur, ergo pars ſubſtantiæ eſt ſubſtantia. Secundum exemplum ponit. Cum inquit. Rurſum ſi cũ eſt homo, neceſſe eſt animal eſſe, & cum eſt animal, neceſſe eſt ſubſtantiam eſſe, ſequitur & cum eſt homo, neceſſe eſt ſubſtantiam eſſe. Sed nondum ſyllogizatum, non enim ſe habent propoſitiones, vt diximus, in modo, & in figura. Verum in prima hæc latet, omnis homo

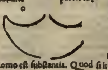

eſt animal. In ſecunda hæc, omne animal eſt ſubſtantia, ideo ſequitur omnem hominem eſſe ſubſtantiam. Repetit autem decipiendi cauſam, & inquit. Fallimur autem in talibus ſcilicet orationibus duabus propoſitionibus conſtantibus, quæ neceſſarij quicquam concludunt, ſimilitudine, quam cum perfectis ſyllogiſmis, ſubeunt (vt diximus, & ſimilitudo eſt) eo ꝙ neceſſariũ quoddam accidat ex his, quæ poſita ſunt. In eiuſmodi orationibus, quoniam & ſyllogiſmus neceſſarium eſt, ſcilicet quibuſdam poſitis. Verum licet aliqua ſit ſimilitudo, non eſt omnimoda, nam neceſſarium eſt in plus quàm ſyllogiſmus, ſiquidem omnis ſyllogiſmus eſt neceſsarium, non autem omne neceſſarium eſt ſyllogiſmus, propterea concludit, quare non ſiquid, & accidat quibuſdam poſitis, ſtatim eſt tentandum reducere, id eſt ſtatim eſt iudicandum eſſe ſyllogiſmum, quem reducere atque reſoluere debemus ad duas propoſitiones ſecundum artem ſyllogizandi aſſumptas. Sed primum ſumendæ ſunt duæ propoſitiones ſecundum artem ſyllogizandi ſumptas nam illis ſumptis, poſſumus reſoluere ſyl-

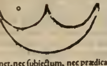
Nota. logiſmum ad eas. Iudicando eſſe bene aſſumptas. Ex hoc loco iuniores ſumpſerunt conſequentias, nam dicit omnem ſyllogiſmum eſſe conſequentiam neceſſariam, non autem cõtra omnis conſequentia neceſſaria eſt ſyllogiſmus. Ergo dabiles ſunt conſequentiæ præter ſyllogiſmos. Animaduertendum tamen ꝙ oratio illa confuſa, qua probatur partes ſubſtantiæ eſſe ſubſtantias, poteſt ſic reſolui, & quidem magis ad verbum quibuſcunq; interemptis, interimitur ſubſtantia, illa ſunt ſubſtantiæ. Sed partibus ſubſtãtiæ interemptis ſubſtantia interimitur. Ergo partes ſubſtantiæ ſunt ſubſtantiæ. Secunda vero oratio, ſic omne illud, quo poſito ponitur Animal, eſt ſubſtantia. Sed homine poſito ponitur Animal, ergo

Vnde cõſequẽtiæ.

Alia reſolutio melior.

Homo eſt ſubſtantia. Quod ſi ita ſit, nulla erit bona conſequentia, quæ ad ſyllogiſmũ non reducatur. Verum de his poſterius. Ex his colligi poteſt regula cognoſcendi, propoſitiones, quæ in antecedente ſuperflue accipiuntur, nã quæ propoſitio nec ſubiectum nec prædicatum principalis problematis cõtinet, nec ſubiectum, nec prædicatum propoſitionis proſyllogizabilis, nec conuerſione, nec permutatione aliqua, reduci poteſt ad continentem ſubiectum vel prædicatum problematis principalis, nec ad continentem ſubiectum vel prædicatum propoſitionis proſyllogizabilis, omnis talis ad ſyllogiſmum ſuperflua ab Ariſtotelis dicitur.

Quid propoſitio ſuperflua ad ſyllogiſmũ.

Deinde ſic diuidendum in terminos. Medium autem ponendum terminorum: qui in vtriſq; propoſitionibus dicitur, neceſſe eſt eum medium in vtriſq; eſſe in omnibus figuris. Siquidem ergo ſubijciatur & prædicetur medium, aut ipſum quidem prædicetur, aliud vero ab illo negetur. Prima erit figura. Si autem prædicetur & negetur ab aliquo, media erit figura. Si vero alia de illo prædicentur, aut hoc quidem prædicetur. Illud vero ab illo negetur. Poſtrema, ſic enim ſe habuit in poſtrema figura medium. Similiter autem & ſi non vniuerſales ſint propoſitiones, nam eadem eſt determinatio medij.

Docuit reſoluere conſequentias neceſſarias quæ nõ ſunt ſyllogiſtice ad propoſitiones. Nunc eaſdem ad terminos reducere docet. Sed Ariſtoteles ordinem peruertere videtur. Nã conſtituto problemate, per inuentionem medij propoſitiones docuit abundare, & illas adinuenire, nunc autem propoſitiones prius, & poſtea terminos docet. Animaduerte ergo, vt diximus. Ariſtotelem docere in vniuerſa hac portione reducere omnes orationes neceſſarias, actu aſſyllogiſticas, ad ſyllogiſmos. Sunt autem orationes neceſſariæ non ſyllogiſticæ conſequentiæ neceſſariæ. In quibus ponitur aliquod antecedens non in modo, & in figura conſtitutum ex quo ſequitur aliquod conſequens neceſſarium, vt ſæpe dictum eſt, docuit ergo primo antecedens reſolui in duas propoſitiones, verum reſolui in duas propoſitiones poteſt eſſe aut confuſæ aut diſtinctæ. Confuſæ eſt, ſi antecedens reſoluatur ad duas propoſitiones, quæ prima facie videntur neceſſariæ pro conſequente inferendo, ſiue ille ſint ſecundum ſyllogizandi regulas ſumpte, ſiue non, & talis reſolutio quæ ad propoſitiones eſt confuſa, præcedit illam ad terminos, ac ad medium, alia eſt reſolutio, quæ ſit diſtinctæ in propoſitiones, vtpote ſecundum ſyllogizandi regulas, & hanc docet nunc reſoluendo vniuerſam orationem ad tres terminos, & qui illorum eſt mediũ dicens. Nam ſic patet reſolutio eiuſmodi conſequentiarum ad propoſitiones, vt ſyllogiſmi partes ſunt. Fit autem hæc diſtincta reſolutio. Primo reſoluendo problema, quod de neceſsitate ſequebatur, ad ſubiectum, & prædicatum. Nam hac prima reſolutione prima cognoſcitur per prædicatum maior extremitas, per ſubiectum vero minor. Deinde ſecunda reſolutio fiat propoſitionum, quæ in antecedente aſſumebantur, ad earum terminos, & proſpiciendum eſt hac facta verum vnus illorum terminorum ſit, qui coordinetur cum prædicato. Sic enim ſcietur maior, & cum ſubiecto, nam ſic minor apprehenditur. Quibus reſolutionibus factis, ꝙ ille propoſitiones ſyllogiſticæ ſumptæ ſint, cognoſcemus. Cognoſcemus autem figuram, habitudine illa cognita, quam medium habet cum extremis. Inquit, deinde ſic ideſt eo modo in terminos diuidendum eſt, vt in propoſitiones diximus. Medium eſt terminorum ponendum eſt, qui in triſque propoſitionibus dicitur. Dicit autem hoc Ariſtoteles ſupponendo duplicem reſolutionem, & problematis, & propoſitionum in antecedente aſſumptarum. Et quod medium bis dicatur, probat, cum inquit, neceſſe eſt enim medium in vtriſq; propoſitionibus eſſe, in omnibus figuris, quod inductione probat, & ideo verbum

Cõm. 196.

Quæſtio pulchra.

Conſiderandum.

Quomodo fit reſolutio.

verbum ergo non illatiuæ legatur, ſed pro quoniã, vnde qua ſi cauſam aſsignans inquit. Nam ſi ſubijciatur, & prædicetur medium, prædicetur, ſcilicet affirmatiuæ, aut ipſum quidem prædicetur videlicet de ſubiecto problematis, aliud vero, ſcilicet prædicatum problematis ab illo negetur. Prima erit figura. Si autem & prædicetur de aliquo extremorum problematis, & negetur ab alio. Media erit figura. Si vero de illo medio alia.ſ. vtraq; extrema prædicentur, aut alterum de illo prædicetur, alterum ab illo negetur, poſtrema eſt. Nam in poſtrema figura ſic ſe habuit medium. Et quia hæc intelligontur, quoties propoſitiones ſunt vniuerſales vtæq;. Addit, ſimiliter autem ſe habet medium & ſi non vniuerſales ſint propoſitiones.ſ.vtraq;, ſed altera Nam eſt eadem determinatio medij, vel intellige ſimiliter ſe habere medium ſi non ſint vniuerſales propoſitiones, ideſt ſi nulla ſit vniuerſalis. Erit.n. eadem medij determinatio, & ſyllogiſtica erit oratio de figura, non autem demonſtratio.

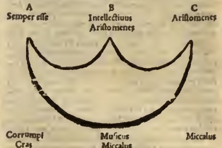
Manifeſtum igitur quoniam in qua oratione non dicitur idem frequenter, non fit ſyllogiſmus. Non enim ſumptũ eſt medium.

Cõm 297. Sed dices quid ſi in propoſitionibus præaſſumptis nullus terminus frequenter ſumatur, hoc eſt ſemel cum problematis ſubiecto. Semel cum prædicato. Reſpondet, & inquit. Manifeſtum igitur quoniam in qua oratione non dicitur idem frequenter, hoc eſt cum ſubiecto & prædicato problematis, ipſa ſupple oratio ſiue conſequentia non fit ſyllogiſmus, ſupple ex illis propoſitionibus, Non enim ſumptum eſt medium. Quare oportet reducere propoſitiones illas ad eas, in quibus idem frequenter ſumatur. Alioquin nihil neceſſarij concludit.

Quoniam autẽ habeamus quale problematum in vnaquaq; figura clauditur, & in qua uniuerſale, & in qua particulare. Manifeſtum eſt quoniam non ad omnes figuras perſpiciendum, ſed in vnoquoq; problemate ad propriam, quæcunq; vero in pluribus concluduntur, medij poſitione cognoſcimus figuram.

Cõm 298. Quæret fortaſſe quiſpiam verum conſequentia ad ſyllogiſmum reducenda. Reduci debeat ad omnes, aut ad vnam figuram, & ad quam, reſpondet orationem ſiue conſequentiam eſſe ad omnes vel ad vnam reducendam figuram apprehendi qualitate, & quantitate problematis, quod conſequentia deducitur, aut poſitione medij, quod in præaſſumptis propoſitionibus accipiebatur. Et hoc inquit, quoniam autem habemus quale problematum in vnaquaque figura clauditur, & in qua vniuerſale, & in qua particulare, nam in particulare in omnibus, vniuerſale in prima & ſecunda, & vniuerſale affirmatiuum ſolum in prima, negatiuum in prima & ſecunda. Particulare negatiuum quidem in omnibus, affirmatiuum in prima, & tertia. Manifeſtum eſt, quoniam non ad omnes figuras ſemper perſpiciendum eſt pro reductione conſequentiarum. Sed pro problematis natura ad propriam illi problemati, & ſi problema in omnibus aut pluribus ſyllogizari poteſt, inquit figuram apprehendi ea poſitione, quam habet medium in præaſſumptis propoſitionibus, hæc de diſtincta reſolutione, quæ fit ad propoſitiones, per terminorum inuentionem. Tradit Ariſtoteles.

De terminorũ abuſu. *Frequenter quidem igitur falli accidit circa ſyllogiſmos propter neceſſarium, quemadmodum dictum eſt prius. Aliquoties autem propter ſimilitudinem poſitionis terminorum, quod quidem non oportet latere nos, vt ſi a, de b, dicitur, & b, de c. Videbitur enim vtiq; ſic ſe habentibus terminis eſſe ſyllogiſmus, non fit autem neq; neceſſarium quicquam, neq; ſyllogiſmus. Sit enim in quo a, ſemper eſſe. In quo autem b, intellectiuus Ariſtomenes. In quo autem c. Ariſtomenes. Verum itaq; eſt a, ineſſe b, Semper enim eſt intellectiuus Ariſtomenes. Sed & b, de c. Nam Ariſtomenes intellectiuus Ariſtomenes eſt a, autem non ineſt c. Corruptibilis enim eſt Ariſtomenes. Non igitur fiebat ſyllogiſmus ſic ſe habentibus terminis. Sed oportet vniuerſaliter a, b, ſumere propoſitionem. Hæc autem falſa eſt, quæ putabat omnem intellectiuum Ariſtomenem ſemper eſſe, cum Ariſtomenes corruptibilis ſit. Rurſum ſit in quo quidem c. Miccalus. In quo autem b, Muſicus Miccalus. In quo autem a. Corrumpi Cras. Verum eſt ergo b, de, c, prædicari. Nam Miccalus, eſt Muſicus Miccalus. Sed & a, de b. Corrumpetur enim Cras Muſicus Miccalus a, autem de c. Falſum eſt. Hoc itaque idem priori eſt. Non enim verum eſt vniuerſaliter. Miccalus Muſicus quoniam corrumpetur cras. Hoc autem non ſumpto, non erat ſyllogiſmus. Hæc ergo fallacia fit in eo quod bene. Vt enim nihil differens dicere hoc huic ineſſe, aut hoc huic omni ineſſe concedimus.*

Cõm 299. Epilogat primam cauſam, qua in ſyllogiſmus ipſis decipi ſolemus, & inquit, frequenter quidem igitur falli accidit circa ſyllogiſmos ipſos propter neceſſarium, hoc eſt neceſſarij ſimilitudine, vt viſum eſt. Dicit autem frequenter, quoniam hac neceſſarij ſimilitudine plerunque iudicamus conſequentias ſyllogiſticas eſſe, quæ reuera non ſunt. Immo pro maiori parte veteres, qui logicæ erant ignari. Hac errandi cauſa decepti fuerunt. Secunda decipiendi cauſa eſt ſimilitudo figurarum, quæ in terminis ipſis inuenitur. Syllogiſmus .n. ex propoſitionibus indefinitis, quoties ſecundum aliquam figurarum diſponitur, videtur ſyllogiſmus, qui tamen non eſt, cum in omni ſyllogiſmo neceſſarium ſit propoſitionum aliquam eſſe vniuerſale. Inquit, aliquoties autem decipimur, propter ſimilitudinem poſitionis terminorum, poſitionem terminorum appellat figuram, quæ eſt terminorum diſpoſitio. Quod quidem decipulum non oportet latere nos, ne in antiquorum ignauiam labamur, qui dialecticæ ignari ſeruant aliquando figuram, & non modum, & ſic non ſyllogizant. Dixit aliquoties, quoniam hæc deceptio non ita frequenter emergit, ſicut prima. Explicat autem in terminis vniuerſalibus quid velit dicere, & inquit. vt ſi a, de b, dicitur, & b, de c. Siquis enim ſic ſyllogizabit b, eſt a, c, eſt b. Videbitur ſic ſe habentibus terminis ſyllogiſmus, non fit autem, per talem terminorum poſitionem, neque neceſſarium quicquam, hoc eſt nec conſequentia neceſſaria, nec ſyllogiſmus, ſcilicet vtilis. Et quod nec neceſſarij quicquam, nec ſyllogiſmus per talem terminorum diſpoſitionem

ſpoſitionem emergat, duobus exemplis oſtēdit. Cum inquit. Sit.n.in quo a, ſemper eſſe, ſiue ſempiternum. In quo autem b, ſit hoc complexum intellectiuus Ariſtomenes. In quo autē c, ſit Ariſtomenes ſimpliciter atq; incomplexe ſumptus. Terminus itaq; ſic diſpoſitis, verum eſt a, ineſſe b Semper enim eſt intellectiuus Ariſtomenes. Sed etiam & b, de c, verum eſt. Nam Ariſtomenes eſt Ariſtomenes intellectiuus, & tamen his ſic conſtitutis a, non ineſt c. Nam Ariſtomenes eſt corruptibilis, non ſemper ens. Propterea concludit non igitur terminis ſic ſe habentibus, fiebat ſyllogiſmus. Sed ſi vtilis eſſe debet ſyllogiſmus, oportet a, b, propoſitionem maiorem ſumere vniuerſaliter, videlicet omnis intellectiuus Ariſtomenes ſemper

Dubiū de exemplo.

eſt. Hæc autem propoſitio ſit vniuerſaliter ſumpta falſa eſt, hæc inquam falſa eſt, quæ putabat omnem intellectiuum Ariſtomenem ſemper eſſe, cum Ariſtomenes incorruptibilis ſit. Sed circa hoc exemplum non leuis eſt dubitatio. Primo quia non videtur illa indefinita ſiue ſingularis vera. Intellectiuus Ariſtomenes ſemper eſt. Nam deſinente Ariſtomene, deſinit Intellectiuus Ariſtomenes, deſinente.n.parte, idem numero

Solutio 1.

totum permanere non poteſt. Dixerunt intellectiuum Ariſtomenem ſemper eſſe ſecundum intellectiuam partem, nam

Refutatio.

licet Ariſtomenes non ſemper ſit ſecundum tamen eam partem, quæ eſt intellectus, immortalis eſt. Sed hæc ſolutio ambigui quicquam habet, nam eadem ratione illa vniuerſalis vera erit, omnis intellectiuus Ariſtomenes eſt immortalis, & ſemper ens. Quoniam omnis Ariſtomenes ſecundum partem in-

Solutio. 2.

tellectiuam ſemper eſt. Hanc autem Ariſtoteles falſam eſſe ait. Alber multa dicit, quæ mihi non placet. Alij dicunt hæc exempla eſſe ſecundum Platonis locutionem. Plato.n.vbique hominem duo ſignificare aſſerit, & animum, & animal humanum. Hæ n.vera eſt (vt Platonicæ loquar,) animus eſt homo, & animal humanum eſt homo Similiter Ariſtomenes poteſt duo ſignificare intellectiuum Ariſtomenem, qui animus eſt. Animalis rationalis, quod Ariſtomenes dicitur, & animal humanum, quod Ariſtomenes eſt. Quare ille indefinita vera erit. Intellectiuus Ariſtomenes ſemper eſt, nam ſi more ſortiſcolarū licet abpti verbis, intellectiuus Ariſtomenes in ea propoſitione ſupponitur, pro animo eius humani animalis, quod Ariſtomenes dicitur. Secunda etiam vera eſt. Ariſtomenes eſt intellectiuus Ariſtomenes, etiam ipſo Ariſtomene pro animo ſumpto, nam animalis Ariſtomenici animus Ariſto-

Refutatio.

menes intellectiuus eſt. Ex his vero, non ſequitur Ariſtomenem ſemper eſſe, niſi gratia materiæ. Hæc iſti. Sed nec iſta placent, nam ſic intelligendo, illa vniuerſalis vera erit, omnis intellectiuus Ariſtomenes ſemper eſt. Nam animus Ariſtomenis ſemper eſt, & ſub hoc ſenſu negatur minor. Ariſtomenes eſt intellectiuus Ariſtomenes, nam ſi concedatur, non niſi de eius animo veram eſſe dicendum eſt, & hoc pacto etiam concluſio vera erit. Præterea ſi intellectiuus Ariſtomenes pro Ariſtomenis animo intelligitur, tunc terminus diſcretus, atq; ſingularis poſſet diſtribui. Nam animus Ariſtomenis diſcretus

Solutio 3. Dianoetō.

terminus eſt. In antiquis expoſitionibus dicebamus Ariſtotelem per Dianoeton Ariſtomenem intellexiſſe rationalem Ariſtomenem, & per rationalem Ariſtomenem intelligit rationale, quod eſt Ariſtomenes. Hoc enim pacto cadere poteſt diſtributio in termino ſingulari Poſſumus.n.dicere omne rationale, quod eſt Ariſtomenes, ſemper eſt licet hæc ſit falſa. Tunc dicebam illam indefinitam eſſe veram. Rationale, quod eſt Ariſtomenes, ſemper eſt. Secunda etiam vera Ariſtomenes. Et tamen non ſequitur, ergo Ariſtomenes ſemper eſt. Sequitur enim ſi adderetur omne rationale, quod eſt Ariſtomenes ſemper eſt. Modo hoc falſum eſt. In antiquis expoſitionibus, quæ an vera ſit, tu vides. Fortaſſe illa indefinita, rationale, quod

Propria ſolutio. Dianoetō.

eſt Ariſtome. ſemper eſt, falſa videtur. Propterea ſaluo meliori iudicio, dicerē illam eſſe veram. Intelligibilis Ariſtome. ſemper eſt. Dianoetus enim hic ab Ariſt pro intelligibili accipitur, non pro intellectiuo. Sed pro eo, quod intelligi poteſt. Modo intelligibilis Ariſtomenes ſemper eſt, non.n aliquando intelligibilis. Ariſtome. eſt, & aliquando non eſt, ſed intelligibilis Ariſtome ſemper eſt, ſimiliter & ſecunda, quæ fuit Ariſtome eſt intelligibilis Ariſtome. etiam vera eſt veluti Socrates eſt Socrates albus, & Plato eſt Plato philoſophus, & cæteræ id genus. Non tamen ex his ſequitur ꝙ Ariſtomenes ſemper ſit, eſt ſint aut particulares, aut indefinitæ aut ſingulares, ex quibus nihil ſyllogiſticæ ſequitur, cum dentur termini omni & nulli eſſendi, vt prima particula huius libri dictum eſt. Propterea addit Ariſtot. ſed oportet a, b. Maiorem vniuerſaliter ſumere, ſupple ſi ſyllogiſtica debet eſſe coniugatio illa. Ac ſi ſic vniuerſaliter ſumatur a, b, maior. Falſa eſt, cum putet atque ſignificet omnem intelligibilem Ariſtomenem ſemper eſſe, & ꝙ hæc vniuerſalis falſa ſit omnis intelligibilis Ariſtomenes ſemper eſt, patet quia Ariſtome. eſt intelligibilis Ariſtomenes, quia non ſemper eſt, cum ſit corruptibilis. Ex his apparet Ariſtotelem non affirmaſſe diſtributionem poſſe addi termino diſcreto vel ſingulari. Cum non loquatur categoricæ. Sed hypotheticæ, dicit.n.ſi illa coniugatio ſyllogiſtica eſſe debet, oportet a, b, propoſitionem vniuerſalem eſſe, & ſi vniuerſalis eſt, falſa eſt. Ecce quomodo hypotheticæ loquitur. Quare ex his non habetur aliquid contra communes ſorticolarum regulas. Robertus Culuerbinus, cuius commentaria nuper ædita ſunt, ſub Egidij Romani titulo. Dicit Ariſtotelem cum inquit. Sed oportet vniuerſaliter a, b, ſumere propoſitionem, non intelligere per hoc propoſitionem in eiuſmodi terminis vniuerſalem accipi debere, ſed maiorem in eiuſmodi primæ figuræ diſpoſitione, debere accipi vniuerſalem, per id autem ꝙ Ariſt. ſubſcribit, hæc autem falſa eſt, quæ putabat omnem intelligibilem Ariſtomenem ſemper eſſe, non intendit propoſitionem in eiuſmodi terminis falſam eſſe. Sed ꝙ falſum ſit ipſam poſſe accipi vniuerſalem in talibus terminis. Ideo græca verba ſunt, τοῦτο δὲ ψευδὲς.i.hoc autem falſum eſſe, & ſignificet falſum eſſe ꝙ poſsit illa accipi vniuerſalis, & ꝙ non poſsit accipi vniuerſalis. Probat, quia Ariſtom. eſt ſingulare quid, cum ſit corruptibilis, & per conſequens non poteſt ſumi vniuerſalis. Hæc expoſitio ſaluat primum exemplum, ſed ſecundum videtur ſaluare non poſſe. Dicit.n.rurſum ſit in quo quidem c. Miccalus. In quo autem b, Muſicus Miccalus. In quo autem a. Corrumpi cras, verum eſt ergo terminis ſic ſtantibus b, de c, prædicari. Nam Miccalus eſt Muſicus Miccalus. Sed & a, de b, etiam verum eſt prædicari Corrumpetur enim cras Muſicus Miccalus, ſi eius Muſica cras perimat a, autem de c, falſum eſt prædicari. Non.n.Miccalus cras peribit, licet eius Muſica pereat. Hoc itaq; idem priori eſt. Eſt.n.aſyllogiſtica coniugatio, non.n.verum eſt vniuerſaliter Muſicus Miccalus quoniam Corrumpetur cras. Hoc autem non ſumpto.ſ.vniuerſaliter, non erat ſyllogiſmus. Ecce quomodo non intendit falſum eſſe illam poſſe accipi vniuerſaliter. Sed videtur intendere illam debere ſumi vniuerſaliter, ſi coniugatio debeat eſſe ſyllogiſtica, propterea ſubſcribit, hoc autem non ſumpto, quaſi dicat, quæ ſi vniuerſaliter non ſumatur, non erat ſyllogiſmus, & ꝙ non poſsit eſſe vera ſi vniuerſaliter ſumatur, probat, quia Miccalus cras non corrumpetur qui eſt Muſicus Miccalus. Quare ex verbis Ariſtotelis. colligi non poteſt ſingulares terminos poſſe vniuerſaliter ſumi, cum non ſint aſſertoriæ, atque categoricæ dicta, ſed hypotheticæ. Vtrum vero terminus ſingularis poſsit vniuerſaliter diſtribui. Culuerbinus bene dicit. Ait enim ipſum nec per ſe, nec cum adiectiuo poſſe diſtribui, per ſe quidem non, cum ſit diſcretus, cum adiectiuo minime, quoniam per adiectiuum non tollitur diſcretio. Poteſt tamen terminus diſcretus diſtribui per adiectiuum, quoties adiectiuum ſumeretur per modum nominis ſubſtantiui. Hoc pacto, omne album quod eſt Socrates eſt viſibile, omne Muſicum quod eſt Miccalus poteſt interire. Demum Ariſtoteles recolligit ſecundam decipiendi cauſam, & inquit. Hæc ergo fallacia fit in eo quod pœne.i.hæc deceptio naſcitur ex eo ꝙ quæ ſumuntur in terminorum poſitione videntur fere ſimilia, & eadē fermæ vniuerſalibus, ex quibus fiunt ſyllogiſmi. Solemus.n.concedere plerunq; hoc huic ineſſe, aut hoc huic omni ineſſe, ac ſi nihil differant, vt in phyſicis nō raro fit, ubi ex indefinitis ſyllogizamus vtentes illis pro vniuerſalibus. Quia igitur aliquando bene ex talibus ſyllogizamus, vt quando ſunt per ſe Arbitramus ſemper bene ex his ſyllogizare, & hæc eſt decipiendi cauſa, quam græci expoſitores Theſim, id eſt poſitionem terminorum appellant.

Quæ Robertus. Culuerbinus.

Qualis expoſitio Roberti.

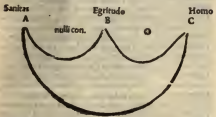
An terminus diſcretus poſsit diſtribui.

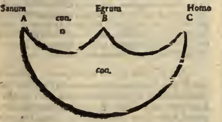
Quid Theſis terminorum.

De Ectheſi terminorum.

Frequenter autem mentiri euenit, eo quòd non bene exponuntur

ponuntur in propoſitione termini, vt ſi a, quidem ſit Sanitas. In quo b, Egritudo. In quo c, Homo. Verum enim eſt quòd a, nulli b, contingit ineſſe. Nulli enim ægritudini Sanitas ineſt. Et rurſus quoniam b, ineſt omni c, omnis enim Homo ſuſceptibilis eſt ęgritudinis. Videbitur ergo vtiq; accidere nulli homini contingere ſanitatem ineſſe. Huius autẽ cauſa eſt, quòd non bene exponuntur termini ſecundum locutionem, quoniam tranſumptis his, quæ ſunt ſecundum habitudines, non erit ſyllogiſmus. Vt ſi pro ſanitate quidem ponatur ſanum, pro ægritudine autem ægrum, non enim verum eſt quoniam non contingit ægrotanti ſanum ineſſe. Hoc autem non ſumptum, non fit ſyllogiſmus, niſi contingentis. Hoc autem non impoſſibile, contingit.n. nulli homini ineſſe ſanitatem.

Cõm. 300. Tertia cauſa qua decipimur in reſolutione conſequentiæ ad terminos, credentes conſequentiam valere, quæ non valet. eſt Ecthesis, id eſt expoſitio terminorum. Vtpote quando exponimus aliter terminos in propoſitionibus vtriſq; vel aliter quàm in cõcluſione. Verbi cauſa, ſi in a. Sanitas in b. Aegritudo, in c, Homo poneretur. Eſſet enim in prima figura hæc maior vera, neceſſario nulli ægritudini ſanitas ineſt, & hæc minor, & ægritudo ineſt omni homini. Eſt enim homo, omnis ſuſceptibus ægritudinis. Ergo neceſſario, nullus homo eſt ſanus. Euenit deceptio, quia termini aliter in concluſione, aliter in propoſitionibus ſumpti ſunt. In propoſitionibus.n ſumpti ſunt in abſtracto, in concluſione vero in concreto. Quare ſi debet fieri reſolutio, termini eodem modo in propoſitionibus ſumi debent, veluti in concluſione, quibus ſic ſumptis. Syllogiſmos ſic conficietur, neceſſario nulli ægroto ineſt ſanum. Omni homini ineſt ægrotum, ergo neceſſario nulli homini ineſt ſanum. At conſtat maiorem falſam eſſe, quoniam contingit ægrotum omnem eſſe ſanum. Et propterea concluſio eſt falſa. Quæ erit vera de contingenti, ſi maior vertatur ad contingentem. Vnde inquit. Frequenter autem mentiri euenit ſupple in reſolutione conſequentiarum, & circa ſyllogiſmos, credendo eſſe neceſſarios, qui non ſunt neceſſarij, eo q; non bene exponuntur in propoſitione altera vel vtraq; termini Nã in propoſitione vno modo, in concluſione alio modo exponuntur. Et dat exemplum primo in figura prima, & inquit, vt ſi a, quidem ſit ſanitas b, autem ægritudo c, vero homo, nam terminis ſic diſpoſitis, ex maiori de neceſſario, & minori de contingenti (vt græcis placet) vel de ineſſe (vt latinis) videtur. Concluſio videtur ſequi de neceſſario, quæ eſt falſa, & nõ ſequitur. Erit.n. terminis ſic diſpoſitis, verum dicere, quoniam a, nulli b, contingit, hoc eſt, quoniam a, neceſſario nulli b, ineſt. Nulli.n. contingere æquipollet neceſſario nulli. Erit dico verum q; a, nulli b, neceſſario ineſt, quia nulli ægritudini ſanitas neceſſario ineſt. Et rurſus verum erit, quoniam b, ineſt omni c, vel de ineſſe, vel de contingenti Omnis enim homo ſuſceptibus eſt ægritudinis. Terminis ſic ſumptis in propoſitione maiori & minori videbitur accidere nulli homini contingere ſanitatem ineſſe. Hoc eſt q; neceſſario nulli homini ineſt ſanitas, quæ eſt falſa, quoniam contingenter omni homini ineſt ſanitas. Aſsignat cauſam deceptionis, qua decipimur reſoluendo tales ſyllogiſmos, & inquit. Hujus autem cauſa eſt, q; non bene exponuntur termini ſecundum locutionem, nam in propoſitionibus ſumuntur in abſtracto, in concluſione in concreto. Ideo ante reſolutionem oportet terminos tranſumi in maiori ad concretos. Inquit, quoniam tranſumptis his, quæ ſunt ſecundum habitudines, id eſt quoniam tranſumptis ijs terminis, qui ſunt nomina habitudinum, vel habituum, ad nomina denominatiua, non erit ſyllogiſmus. ſ. probans illam concluſionem de neceſſario, quoniam maior facta tranſumptione erit falſa de neceſſario ſi ſumatur. Quo ad verba attinet, abſtracta non vno modo appellantur, ab Auer. quidem dicuntur principalia, ab Ariſt. hic dicuntur nomina ſecundũ habitudines. Concreta ab Auer. dicuntur ſumpta, ab Ariſt. denominatiua, deinde tranſumit terminos, cum inquit, vt ſi pro ſanitate quidem ponatur ſanum, pro ægritudine autem ægrũ. Nam ſic terminis tranſumptis, non erit verum dicere quoniã non contingit ægrotanti ineſſe. Sanum eſſe. Hæc enim falſa erit neceſſario, nullum ægrotans eſt ſanum. Hoc autem non ſumpto, non fit ſyllogiſmus ſupple ad concluſionem neceſſariam, ſed ad concluſionem de contingenti, nam ſic non ſumptum, ſed de contingenti ſumptum, valet ad concluſionẽ contingentem, quæ quidem eſt non impoſsibilis Contingit.n. nulli homini ineſſe ſanitatem. Si.n. ſic ſyllogizetur contingit nullum ægrotans eſſe ſanum, omnis homo ægrotat. Ergo concludetur, contingit nullum hominem eſſe ſanum.

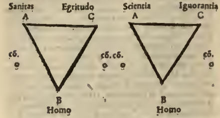
Rurſum in media figura ſimiliter erit falſum, nam ſanitatem ægritudini quidem nulli, homini vero omni contingit ineſſe, quare nulli homini ægritudo.

In ſecunda figura ſimili modo deceptio accidit propter malam terminorum expoſitionem. Et hoc inquit. Rurſum in media figura, ſimiliter erit falſum, & non neceſſarium, nec neceſſario eueniens, quod ſyllogizatur ex maiori de neceſſario & minori de contingenti vel de ineſſe, quando termini non bene exponuntur, nam ſanitatem ægritudini quidem nulli contingit ineſſe, neceſſario enim nulla ægritudo eſt ſanitas. Homini vero ſanitatem ineſſe contingit. Contingit enim omnem hominem ſanum eſſe, quare terminis ſic poſitis contingeret neceſſario nullum hominem eſſe ægrum, aut neceſſario nulli homini ineſſe ægritudinem, quod falſum eſt. Cõm. 301.

In tertia autem figura ſecundum cõtingere accidit falſum. Etenim ſanitatem, & ægritudinem, & ſcientiam & ignorantiã & omnino contraria omni eidem contingit ineſſe. Sibi vero inuicem impoſſibile. Hoc autem conueniens eſt prædictis. Cum enim eidem plura contingerent ineſſe, contingebant & ſibi inuicem. Manifeſtum igitur, quoniam in omnibus his, fallacia fit propter terminorum expoſitionem.

ſitionem. Tranſumptis.n.his,quæ ſunt ſecundum habitudines,nihil ſit falſum. Palam ergo, quoniam ſecundum huiuſmodi propoſitiones ſemper quod eſt ſecundum habitum, pro habito ſumendum, & ponendum terminum.

Cōm. 302. In tertia figura ſimili ratione deceptio accidit propter malum terminorum expoſitionem, vt ſi ex vtriſq; contingentibus ſyllogizemus, concluſio falſa ſecundum contingere ſyllogizabitur, nam & ſanitatem & ægritudinem, & ſcientiam & ignorantiam, & omnino contraria omni eidem contingit ineſſe, vt homini. omni enim homini contingit ineſſe ſanitatē, & omni homini contingit ineſſe egritudinem, & tamen impoſsibile eſt ſanitatem ineſſe egritudini. Similiter homini omni ſcientiam ineſſe contingit, & omni homini ignorantiā contingit ineſſe, & tamen non contingit ſcientiam ignorātiæ ineſſe, ſimili ratione & omnia contraria omni eidem ineſſe contingunt, & tamen alterum alteri ineſſe impoſsibile eſt. Hoc autem prædictis conueniens eſt, dictum eſt enim ex contingentibus propoſitionibus ſequi contingens, nam cum eidem plura contingerent ineſſe, ita vt vtreq; propoſitiones fierent contingentes, contingebant & ſibi inuicem, & concluſiones erant de contingenti, vt particula huius libri prima dictum eſt. Propter hæc concludit cauſam decipiendi, & inquit. Manifeſtum igitur, quoniam in his omnibus fallacia fit, atq; deceptio circa reſolutionem, propter difformem terminorum expoſitionem. Tranſumptis.n.his, quæ ſunt ſecūdum habitudines ſop ple ad denominatiua, in his cōcluſionibus qua diximus in tertia figura, nihil falſi fit. Sequetur.n.contingens ex contingentibus. Ex his colligit præceptum in arte.ſ.reſolutoria, & præcipit terminos eſſe ſumendos eoſdem in propoſitionibus, & in concluſionibus, & poſtea oratio ſiue conſequentia ad tres terminos eſt reſoluenda. Vnde inquit. Palam ergo, quoniā in huiuſmodi propoſitionibus, & ſecundum huiuſmodi propoſitiones ſemper nomen quod eſt ſecundum habitum pro habitu etiam in concluſionibus ſumendum eſt, & ponendum eſt terminum. Similiter & denominatiua in propoſitionibus, ſic in concluſionibus ſumenda ſunt. Poſtea conſequentia reſoluenda eſt in tres terminos. Quo ad verba attinet, vt expoſitores Græci dixerunt termini in propoſitionibus eodem modo ſumendi ſunt, vel per identitatem, vel per æquiualentiam. Siquis.n.ſic ſyllogizet omne animal eſt currens, omnis homo eſt animal, ſequitur omnis homo currit, & tamen termini ſecundum identitatem non eodem modo ſumuntur, nam terminus currens eſt participium maiore, & verbum in concluſione. Sumuntur tamen eodem modo ſecundum æquiualentiam, quoniam verbum & participium æquiualent. Dubitant Græci, & Latini, quia Ariſtoteles dixit illam neceſſario nullū

Dub. ægrotans eſt ſanum, eſſe falſam, & tamen videtur vera, & neceſſaria, quoniam in nulla differentia temporis eſt vera. Reſpondent latini ſuo modo. Græci vero dixerunt illam eſſe falſam, ex eo, q quando alterum oppoſitorum alicui ineſt, potentia relinquitur ad alterum. Ideo quando aliquid ægrotat, poteſt ſanum fieri. Tunc dixerunt ægrotans ſumi poſſe pro ſubiecto, & pro forma denominatioæ ſumpta, pro ſubiecto, illa eſt aliquando vera ægrotans eſt ſanum, quoniam quod hodie ægrotat, cras ſanum erit, & hoc pacto Ariſtoteles aſſerit illam eſſe falſam de neceſſario. At ſi ægrotans ſumatur formaliter, ſic illa eſt vera, nunquam.n.ægrotans (vt ægrotans) eſſe poterit ſanum, & ſic nō loquitur Ariſt. Hæc græci, & ſapide.

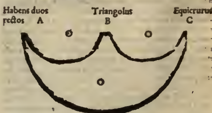
Solutio.

Non oportet autem terminos ſemper quærere nomine exponi. Sæpe enim erunt orationes, quibus non ponuntur nomina. Quare & difficile erit reducere huiuſmodi ſyllogiſmos.

Dicebamos olim Ariſtotelem hic aſsignare quartam cauſam, qua impedimur non raro in reſoluēdo ſyllogiſmos conſequentiasq; ad tres terminos, vtpote quando in ſyllogiſmo conſequentia ipſa medium fuerit oratio, ſiue complexus terminus, aut cætera extrema ſimiliter, nam reſoluere eiuſmodi conſequentias ad tres terminos erit nobis nō facile, hæc olim, ad nunc videtur Ariſtotelem perſoluere dubitationem, quæ apud veteres fuit non leuis. Perſæpe enim fiunt ſyllogiſmi (vt huiuſmodi) expetendum & delectabile eſt bonum. Virtus eſt expetenda, & delectabilis. Ergo virtus eſt bonum, huius medium eſt illa oratio, ſiue complexum illud, expetēdum & delectabile, quærebant ergo veteres an hic ſyllogiſmus ſit, cum.n. omnes ſyllogiſmus ad tres terminos reſoluatur, & hic nō conſtat tribus terminis non videtur ſyllogiſmus. Reſpondet ergo Ariſtoteles, non oportet, autem terminos ſemper quærere non.ſ.ſimplici exponi, vt ſyllogiſmos in tres terminos reſolubilis dicatur, & hoc primo probat ex eo q ſæpe rebus loco nominum orationes imponimus; appellantes illas terminis complexis, quibus nomina ſimplicia impoſita non ſunt. Cōm. 303.

Opinio. Quo vero ad verba attinet. Debes ſcire, rerum alias nominari vero termino, atq; ſimplici nomine ſignificari, vt ſunt Equus, Homo, animal, & cætera id genus. Aliæ vero ſunt, quæ orationibus. Complexisq; nominibus ſignificātur, vt rerum proprietates, atq; definitiones, quas primi impoſitores non potētes vno nomine appellare, orationibus illas circūſcripſerunt. Quando igitur in ſyllogiſmis eiuſmodi orationes collocātur, pro vno termino accipi debēt. Propterea Ariſt. cōcludit tales ſyllogiſmos non de facili ad tres terminos reſolui poſſe. Cum non ſit leue deprehendere an vniuerſa oratio, an aliquis orationis terminus ſit pro termino accipiendus.

Aliquoties autem & falli accidet propter huiuſmodi inquiſitionem, vt cum immediatorum erit ſyllogiſmus. Sit enim a, duo recti. In quo autem b. Triangulus. In quo c. Equicrurus. Ergo ei, quod eſt c, ineſt a, propter b, ei vero, quod eſt b, non iterum propter aliud, per ſe enim triāgulus habet duos rectos, quare non erit medium eius, quod eſt a, b, & ſi demonſtrabile ſit.

Cōm. 304. Diximus olim Ariſtotelem hic aſsignare modum, quo in eiuſmodi ſyllogiſmis fallimur, & quando. Melius autem nunc videtur eum eius, quod dixit, aſsignare ſecundam cauſam. Dixit enim non ſemper terminum ſimplicem eſſe quærendum, & aſsignauit primam cauſam. At nunc aſsignat ſecundam, ex eo q in compluribus ſyllogiſmis termini ſimplices quæri non poſſunt, vtpote in his ſyllogiſmis, qui ex vtriſque vel altera propoſitione immediata conficitur. Siquis enim in talibus quærit reſoluere propoſitiones ad medium vno termino ſignificabile, fallitur. Inquit aliquoties autem & falli accidit propter huiuſmodi inquiſitionem, aut in eiuſmodi inquiſitione, quærendo reſolutionem ſyllogiſmorum ad tres terminos, & propoſitionum in medium vno nomine ſignificabile, & tamen non ſemper hoc fieri poteſt, quoniam in ſyllogiſmis qui conſtant propoſitionibus immediatis omnibus vel pluribus,

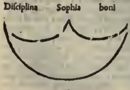
pluribus, ſi illarum propoſitionum immediatarum quæris reſolutionem ad vnum medium, quæris impoſsibile, & ponit exemplum. Cum inquit, ſit enim a, duo recti, vel habẽs duos rectos. In quo autem b, ſit triangulus. In quo c, ſit æquicrurus. Ergo ei, quod eſt c, ineſt a, propter b, vnde ſyllogiſmus erit. Equicrurus eſt triangulus. Triãgulus habet duos rectos, ergo equicrurus habet duos rectos. In hoc ergo ſyllogiſmo maior, ſcilicet a b, immediata eſt. Nam a, immediate ineſt ipſi b. Siquidem habere duos rectos immediate ineſt triangulo, ei enim quod eſt b, non ineſt a, propter aliud ſubiectum mediũ, aut propter aliud medium vno termino ſignificabile, non.n. mediat aliquod ſubiectum, quod poſsit accipi pro medio vno termino ſignificabili, quia per ſe, & non per ſubiectum medium vno termino ſignificabile triangulus habet duos rectos. Propterea concludit quare non erit medium eius complexi ue propoſitionis, quod eſt a, b, & ſi tale complexum ſit demõſtrabile. Animaduerte ꝙ illa propoſitione b, eſt a, hoc eſt triangulus habet duos rectos, eſt immediata per carentiam ſubiecti medij, & per carentiam medij vno termino ſignificabilis. Propterea qui quærit tale medium vno termino ſignificabile, quærit impoſsibile. Eſt tamen mediata, quoniam habet medium non nomen ſimplex. Sed orationes complexas, & multas vt primo Euclidis patet propoſitione. 32. Patet ergo ſecũda ratione non ſemper quærendum eſſe in reſolutione ad terminos Medium vno nomine ſignificabile.

Manifeſtum enim quoniam medium non ſic ſemper eſt ſumendum, vt hoc aliquid. Sed aliquando orationem, quod accidit & in prædicto.

Cōm. 305 Ex his rationibus colligit præceptum, dicens nõ ſemper eſſe medium ſic vno nomine ſignificabile quærendum, vt hoc aliquid, & vno termino ſimplici acceptum, ſed aliquando ſumendum eſt orationem, vt medium, quod accidit, & in prædicto ſyllogiſmo, vbi propoſitiones non poſſunt reſolui ad medium per vnum terminum ſignificabile, ſed per orationẽ.

Ineſſe autem primum medio, & hoc poſtremo, non oportet ſumere, vt prædicentur ſemper ad ſe inuicem, ſimiliter aut & primum de medio, & hoc de poſtremo, & in non eſſe ſimiliter. Sed quoties dicitur eſſe, & verum eſt dicere hoc eſt hoc, toties arbitrari oportet ſignificare & ineſſe, vt quoniam contrariorum vna eſt diſciplina. Sit.n. a, vnam eſſe diſciplinam b, autem contraria ſibi inuicem a, ergo ineſt ipſi b, non quoniam. Contraria inſunt ei, quod eſt vnam eſſe eorum diſciplinam. Sed quoniam verum eſt dicere de ipſis vnam eſſe eorum diſciplinam. Accidit autem quandoque quidem primum de medio dici. Medium autem de tertio non dici, vt ſi ſophia eſt diſciplina, boni autem eſt ſophia. Concluſio, quoniam boni eſt diſciplina, quod quidem igitur bonum non eſt diſciplina. Sophia autem eſt diſciplina, quandoque autem medium quidem. De tertio dicitur. Primum autem de medio non dicitur, vt ſi cuiuſlibet qualis aut contrarij eſt diſciplina, bonum autem eſt & contrarium, & quale. Concluſio quidem, quoniam boni eſt diſciplina, non eſt autem bonum diſciplina, neque quale, neq; contrarium. Sed bonum hæc. Eſt autem quandoq; neque primum de medio neq; hoc de tertio. Primo de tertio quandoq; quidem dicto, quandoq; autem non dicto, vt ſi cuius eſt diſciplina. Huius eſt genus, boni autem eſt diſciplina. Concluſio, quoniam boni eſt genus. Prædicatur autem nullum de nullo. Sin autem, cuius eſt diſciplina. Genus eſt hoc, boni autem eſt diſciplina. Concluſio, quoniam bonum eſt genus. Ergo de extremo quidem prædicatur primum, de ſe autem inuicem non dicuntur.

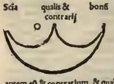
Cōm. 306 Docet nunc reſoluere ſyllogiſmos, qui ex obliquis propoſitionibus conficiuntur. Nam ſyllogiſmorum, aliquis quidem eſt ex vtriſq; rectis, vt omnis philoſophus bonus. Socrates philoſophus eſt. Socrates ergo bonus. Aliquis ex vtriſq; obliquis, vt omnium contrariorum eadem diſciplina, omnium contrariorum eadem eſt ſapientia, ergo aliqua ſapientia eſt diſciplina, aliquis eſt altera de rectis, & altera de obliquis, & hic bifariam eſt, quia vel ex maiore de rectis, & minore de obliquis, vel eſt maiore de obliquis, & minore de rectis. Cum igitur Ariſt. docuit reſoluere eos ſyllogiſmos, qui ex propoſitionibus de rectis conficiuntur. Docet nunc reſoluere eos ſyllogiſmos, qui conſtant aut ex vtriſq; propoſitionibus de obliquis, aut altera de obliquis, & altera de rectis. Huius autẽ cauſa eſt, quoniam non ſolum rerum naturas, nos curare debemus. Sed etiam in dictionibus ornatum. Hanc ob cauſam orationum conſtructiones ſeruamus ne in ſolecíſmum labamur, qui eſt vna mera ſophiſtica. Præterea eſt & alia cauſa longe vrgentior, ꝙ res non ſolum rectis, ſed obliquis caſibus ſignificantur, quandoquidem aliam atq; aliam ſubiecti ad prædicatum habitudinem, alio, atque alio caſu ſignificamus. Ideo non ſolum ſecundum rectum caſum. Sed ſecundum obliquos exponere oporte. Hactenus de intentione, & de cauſis intentionis. Sed quæ propoſitiones de obliquis, quæve de rectis eſſe poſsint. Declaremus, propoſitionum igitur aliæ ſunt de ſecundo adiacente, vt Socrates eſt, vacuum non eſt, & id genus. Aliæ de tertio adiacente, vt Socrates eſt muſicus. Homo eſt animal, & id genus. Quæ de ſecundo adiacente ſunt, omnes ex rectis conſtant. Hoc enim Socrates eſt, nullum habet ſenſum. Quæ de tertio ſunt, aliæ de ineſſe, aliæ de neceſſario ineſſe, aliæ de contingenti de ineſſe quidem propoſitiones vtroq; modo ſunt, & de rectis aliquando, & de obliquis aliquando. At quæ de neceſſario, ſecundum communem loquendi modum, ex obliquis fit, vt neceſſe eſt deum eſſe, & neceſſe eſt auarum eſſe malum. Quæ autem de contingenti plerunq; ex obliquis, raro ex rectis conſtant, dicimus enim poſſibile eſſe Socratem ambulare, & ꝙ Socrates poteſt ambulare. Quibus autem terminis in propoſitione obliquitas contingat, perſpicuum eſt, nam licet & ſubiecti, & prædicati eſſe poſsit, plerunque ſubiecti obliquitas habetur, raro prædicati, vtriuſq; autem nunquam, vt in libro de interpretatione diximus, inquit ineſſe autem primum hoc eſt maius extremum medio, & hoc.ſ.medium poſtremo, hoc eſt minori, non oportet ſumere ſic.ſ. vt ſemper ad ſe inuicem prædicentur ſimiliter aut primum de medio, & hoc de poſtremo, quaſi dicat non ſemper eſt intelligendum, vt primum de medio, & medium de poſtremo in recto prædicetur. Vnde in toto hoc capite prædicari, vel dici hoc de hoc, non niſi in recto intelligit. Et ſicut in ijs, qui ſunt ineſſe, & affirmatiui non ſemper in recto. Primum de medio, & medium de poſtremo prædicatur, ita ſimiliter & in negatiuis, qui ſunt in non eſſe. Sed quia dixit, non ſemper in ſyllogiſmis affirmatiuis, vel negatiuis. Primum de medio, & hoc de poſtremo in recto dicitur. Addit, ſed quoties dicitur eſſe, & quoties verum eſt dicere hoc eſt hoc, toties arbitrari oportet ſignificare & ineſſe vel non ineſſe. Dicimus autem Socrates eſt philoſophus, Socratis eſt Plato auditor. Socrati aduerſantur. Athenienſes. Socratem neceſſe eſt moratum eſſe. Ergo & tot modis fieri poſſunt prædicationes, propoſitiones, atq; ſyllogiſmi. Ponit autem Ariſto. vnum exemplum, cum inquit, vt quoniam contrariorum vna eſt diſciplina, hoc eſt problema. Sit enim a prædicatum videlicet vnam eſſe diſciplinam b, autem ſubiectum contraria ſibi inuicem a, ergo ineſt ipſi b, non ad hunc ſenſum, quoniam contraria inſunt ei. quod eſt vnam eſſe eorum diſciplinam, ſed quoniam in obliquo verum eſt dicere ipſorũ, atque de ipſis vnam eſſe eorum diſciplinam. Simili modo poſſunt poni exempla in alijs caſibus, quæ breuitatis cauſa reticuit Ariſtoteles. Sed quod modis ſyllogiſmi ex obliquis conſtent, Ariſtoteles oſtẽdit, vbi debes ſcire ꝙ ſyllogiſmus ex obliqs triplex eſt. Alius ex vtriſq; obliquis, alius ex maiore obliqua, alius ex minore obliqua. Maiore vero re-

to recta, erunt ergo tres regulæ, quæ ſi ducantur in tres pro ſigurarū numero erūt nouē, quæ ſi in duas pro numero qualitatū, quæ ſunt affirmatio, & negatio erunt .xviij. (vt Græci enomerant.) inquit. Accidit autem quādoq; quidem primum medio dici .ſ. in recto. Medium autem de tertio non dici .ſ. in re-

1. regula. cto. Ergo prima regula eſt ex maiore recta, & minore obliqua in prima figura concluſio eſt, de obliquo, vt ſi ſophia eſt diſciplina, boni autem eſt ſophia Concluſio eſt in obliquo, quoniam boni eſt diſciplina. Ideo addit, quod quidem igitur bonum non eſt diſciplina. Sed ſophia eſt diſciplina. Hæc eſt pri

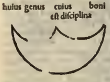
2. regula. ma regula. Deinde aſsignat ſecundam regulam, ex minore recta, & obliqua maiore in eadem figura. Cum inquit,

quandoque autem medium de tertio quidem dicitur in recto. Primum autem de medio in recto non dicitur, & concluſio ſequit vt prius, vt ſi cuiuslibet qualis aut cōtrarij eſt diſciplina, bonum autem eſt & contrarium, & quale. Concluſio quidem eſt, quoniam boni eſt diſciplina, non eſt autem bonum diſciplina, neque quale, neque contrarium, ſed bonum eſt. hæc ambo ſcilicet in recto. Animaduerte ex altera recta. Altera obliqua

Nota. (vt græci tradunt) ſyllogiſmum non eſſe niſi cōcluſionis obli-

3. regula. que, vt per omnes diſcurrere licet. Tertiam regulam tradit, & inquit, eſt autem quandoque neque primum de medio dictum in recto, neq; hoc de tertio dictum in recto, & tamen concluſio aliquando dicitur recta. In qua primum de tertio dicitur in recto, aliquando obliqua. In qua primum nō

dicitur in recto de tertio, vt ſi cuius eſt diſciplina. Huius eſt genus, boni autem eſt diſciplina. Concluſio eſt obliqua, quoniā boni eſt genus. Prædicatur autem (inquit) in hoc ſyllogiſmo nullum de nullo in recto, & concluſio eſt obliqua, ꝙ aliquando recta deducatur, oſtendit, cum inquit, ſi autem cuius eſt diſciplina, genus eſt hoc, boni autem eſt diſciplina. Concluſio eſt de rectis, quoniam bonum eſt genus. Propterea concludit, ergo de extremo quidem prædicatur primum in concluſione in recto, de ſe inuicem non dicuntur in recto in propoſitionibus. Hæ ſunt tres regulæ in prima figura.

Eodem autem modo & in non eſſe ſumendum eſt. Non enim ſemper ſignificat non ineſſe hoc huic, non eſſe hoc hoc. Sed aliquando non eſſe hoc huius, aut hoc huic, vt quoniam non eſt motionis motus, aut generationis generatio. Voluptatis autem eſt, non ergo voluptas generatio, aut rurſus quoniam ipſius riſus eſt ſignum. Signi autem non eſt ſignum, quare non eſt ſignum riſus. Similiter autem & in alijs. In quibus interimitur problema quod eſt dicere aliquo modo ad ipſum genus. Terminos quidem enim Ponendum eſt occaſionem, & tempus opportunum, & deū propoſitionem autem ſumendum eſt ſecundum nominis cauſam,

Cōm. 307. At nunc regulas aſsignat in negatiuis, ſed quoniam ſecunda figora ex ſolis negatiuis fit. Iure in ea exempla conſtituit, in cæteris exempla omittens. Exponit autem primo quid ſignificat hoc non ineſt huic, quo frequentiſsimæ vſus eſt in hac arte, & hoc ineſt huic, vt omni, vel nulli b, ineſt a, omni vel nulli c, ineſt b, & in cæteris id genus. Et inquit, eodem autem modo & in non ineſſe ſumendum, vt ſumptum eſt ineſſe. Nō enim hoc quod dico hoc huic non ineſſe ſemper ſignificat nō eſſe hoc, hoc in recto. Sed aliquando non eſſe hoc huius, vel hoc huic in obliquo genitiuo vel datiuo caſu. Hoc expoſito, aſſignat regulam. Et inquit, vt quoniam non eſt motionis motus, aut generationis generatio, voluptatis autem eſt & motus & generatio. Ergo voluptas nec eſt motus, nec generatio. Aut rurſus quoniam ipſius riſus eſt ſignum phyſiognomicum, vt claritas oculorum, vel aliud id genus in phyſiognomicis aſsignatum. Signi autem non eſt ſignum, niſi per accidens, quare riſus non eſt ſignum. Patet ergo ex vtriſque obliquis in negatiuis ſyllogiſmis ſequi rectam, addit ſimiliter autē & in alijs, ſcilicet ſyllogiſmis, in quibus interimitur problema, quod problema eſt dicere aliquo modo, ſcilicet prædicatum ad ipſum genus hoc eſt ad ipſum ſubiectum, in problemate negatiuo ex obliquis prædicatum. Dicitur aliquo modo ad ipſum ſubiectum, quia non ſimpliciter dicitur, ſed in obliquo. In omnibus ergo ſyllogiſmis, in quibus concluditur problema negatiuum, eſt ſimilis regula, appello problema negatiuum in propoſito non, quod eſt ſimpliciter dicere vel enunciare rectum de recto, ſ. d in quo dicitur prædicatum aliquo modo, ſcilicet in obliquo ad ipſum genus, quod eſt ſubiectum propoſitionis. Deinde exemplificat quando altera eſt obliqua. Et inquit. Rurſum quoniam occaſio non eſt tempus opportunum, & probatur hoc ſyllogiſmo. Deo occaſio quidem eſt. Deo vero non eſt tempus opportunum. Ergo in tertia figura, occaſio non eſt tempus opportunum, & quod Deo tempus opportunum non ſit, patet, quia nihil Deo eſt conferens, at opportunitas temporis eſt ſemper conferens ei, qui vtitur ipſa. Dicit terminos in reſolutione ſyllogiſmorum atque propoſitionum ſumendos eſſe in recto, videlicet occaſionem, & tempus opportunum, & Deum. At propoſitiones ſunt ponendæ ſecundum nominis caſum, quatenus vere eſſe poſſunt. Poſſunt autem conſtitui aliæ regulæ ſed Ariſtoteles breuitatis amicus ſubticuit.

Simpliciter enim hoc dicimus de omnibus, quoniam terminos quidem ſemper ponendum ſecundum declinationes nominum, vt bonum, aut homo, aut contraria non hominis, aut boni, aut contrariorum, propoſitiones autem ſumendum ſecundum cuiuſque caſus, aut enim quoniam huic, vt æquale, aut quoniam huius, vt duplum, aut quoniam hoc, vt feriens vel videns, aut quoniam hic, vt homo animal, aut ſi aliquo modo aliter cadit nomen in propoſitione.

Secundum Græcorum interpretationes, Ariſtote. ſoluit quæſtionem, poſſet enim quæri vtrum ars inueniendi mediū ſit conoeniens his ſyllogiſmis, qui de obliquis, ſicut ijs, qui de rectis ſiunt. Reſpondet Ariſtoteles, & ait primo omnes ſyllogiſmos reſolui ad duas propoſitiones, Propoſitiones vero ad tres terminos. Sed differentia eſt, quoniam in reſolutione ad propoſitiones, propoſitiones ſumuntur eo modo, quo vere eſſe poſſunt, vt ſi in obliquis vere ſunt, in obliquis aſſumuntur. At in reſolutione propoſitionum ad terminos ſemper cum terminos acceperimus, illos in recto ſignamus. Et hoc dicit Ariſtoteles, ſimpliciter enim hoc dicimus de omnibus, quoniam terminos quidem ſemper ponendum eſt ſecundum declinationes nominum, hoc eſt per reductionem ad rectos, vt homo, aut bonum, aut contraria, non hominis, aut boni, aut contrariorum, & ſic in reſolutione propoſitionum ad terminos. Termini ſumantur in recto, ſed propoſitiones ſumendæ ſunt, ſecundum cuiuſq; caſus, quatenus vere eſſe poſſunt. Aut enim quoniam huic vt datiuo, vt æquale, quod dicitur alicui æquale, aut quoniam huius in genitiuo. Vt duplum quod eſt dimidij, aut quoniam hoc in accuſatiuo feriens animal, vel videns ſcamnum, aut quoniam hic in nominatiuo, vt homo, animal, aut ſi aliquo modo aliter cadit nomen in propoſitione, quod dicit olfaciens alia idiomata, quæ habent alios caſus, vt ablatiuum. Quare propoſitiones ſumendæ ſunt quatenus vere eſſe poſſunt. Termini vero ſemper in recto. Ex hoc ſoluitur .q. Cum enim termini ſumantur ſemper in recto, eadem ars his ſeruit, ſumenda enim ſunt antecedentia, & cōſequentia, & extranea horum terminorum, vt dictum eſt, qm̄ omnium rectorum vna eſt re- Cōm. 308.

eſt regula. Hæc græci. Aut fortaſſe Ariſtoteles cum has omnes regulas conſtituiſſet, omnes ſyllogiſmos, qui ex obliquis ſunt, docet reſoluere, & ait in omnibus eiuſmodi ſyllogiſmis obliquos terminos eſſe ad rectos reſoluendo. In conſtructione tamen propoſitionum quæ de obliquis ſunt, ex quibus ſyllogiſmi ſunt, termini ſumendi ſunt ſecūdum eum caſum, quo propoſitiones vere eſſe poſſunt. Ergo cum in reſolutione termini ſumontur, in recto ſumantur, in conſtructione vero, eo modo ſumantur, quo vere propoſitiones ſunt.

Ineſſe autem hoc huic, & verum eſſe hoc de hoc, toties ſumendum, quoties prædicamenta diuiſa ſunt. Et hæc aut aliquo modo, aut ſimpliciter. Amplius autem aut ſimplicia, aut complexa. Similiter autem & in non ineſſe. Conſiderandum tamen hæc, & terminandum melius.

Cōm. 309. Cum docuit reſoluere ſyllogiſmos ex obliquis conſtitutos, circa ea quæ de talium ſyllogiſmorum reſolutione dixit, remouet quæſtionem, nam fortaſſe poſſet aliquis dicta præcepta intelligere ſolum de prædicatis in prædicamēto ſubſtantiæ, & ſolum in prædicatis genericis, & ſolum in prædicatis incōplexis. Ideo ſoluens q. eiuſmodi inquit, ineſſe autem hoc prædicatum huic ſubiecto, & hoc prædicatum verum eſſe de hoc ſubiecto, non ſolum in prædicatis de genere ſubſtantiæ intelligendum eſt, ſed toties ſumendum atque intelligendum eſt, quoties prædicamenta diuiſa ſunt. Ergo intelligenda ſunt præcepta in prædicatis omnium prædicamentorum. Dixit autē, hoc hoic ineſſe, & hoc de hoc verum eſſe, vt alterum alterius ſit expoſitiuum, ſignificans præcepta ſuperius aſsignata non habere locum, niſi in ſyllogiſmis ex veris, & addit hæc prædicata in quolibet prædicamento eſſe ſumenda, aut aliquo modo. ſ. in ſpecie, aut ſimpliciter hoc eſt in genere. Secondum ſpeciem quidem, vt Socrates albus eſt. Secundum genus vero, vt Plato coloratus eſt. Amplius autem prædicata hæc ſumenda ſunt, aut ſimplicia (vt voluptas eſt bonum) aut complexa, (vt voluptas eſt ens ſecundum naturam.) Qoare quæ de reſolutione ſyllogiſmorum talium diximus. Intelligenda ſunt in omnibus prædicatis cuiuſcunque prædicamenti, & non ſolum in prædicatis ſecundum genus, ſed ſecundum ſpeciem, & non ſolum in ſimplicibus. Sed in complexis, quæ (vt inquit) ſimiliter & in non ineſſe, & negationibus intelligenda ſunt. Modo (vt ait) hæc prædicata, quæ ſumuntur, conſiderentur atq; definiantur, quo melius conſiderari poſſunt, quia eo caſu, quo propoſitiones melius vere eſſe poſſunt. Hactenus

Dubſnes. Ariſt. de ſyllogiſmis ex obliquis. Sed circa hæc dubitares, cum in libro de interpretatione dictum ſit omnem enūciationem conſtare, ex nomine & verbo, & q obliqui non ſunt nomina, & ita nulla conſtat ex obliquis. At propoſitio, & enunciatio idem eſt, ergo nulla propoſitio conſtabit ex obliquis.

Solutio Iuniorum. Iuniores reſpōdent, bene propoſitionem ex obliquis eſſe poſſe, non tamen enunciationem, & cauſam aſsignant nonnulli, ex eo, q in enunciatione attenditor veritas vel falſitas, in propo

Refutatio. ſitionibus vero non. Quæ reſponſio non mihi placet, quoniam Ariſt. loquitur de propoſitionibus (vt circa illas veritas vel falſitas attenditur.) Dicit enim conſideranda eſſe prædicata, modo quo melius vere eſſe poſſunt propoſitiones, vtpote

Propria ſolutio. eo caſu, quo vere ſunt propoſitiones. Melius autem dicas nullam propoſitionem eſſe poſſe ex obliquis niſi actu, quoniam poteſtate ſunt reducibiles ad rectos. Præterea nulla propoſi-

2. dubſ. tio eſt ex puris obliquis, quin altera eius pars ſit recta. Præterea etiam dubitares, nam in ſyllogiſmo ex maiori obliqua, & minori recta videtor deceptio proficiſcens propter medium,

Solutio recen. quod diuerſimode ſumitur. Reſpondent recentiores mediū

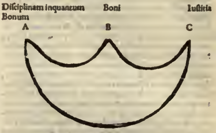
Refutatio. variari ſecundum accidentales modus intelligendi, quæ non ſufficit ad deceptionem. Sed nec hæc reſponſio valet, quoniā

Propria ſolutio. tunc medium ſaltem accidentaliter variaretur. Et ita deceptio per accidens committeretur. Propterea dicerem nomen ſumptum in recto & in obliquo eſſe idem ſubſtantialiter, & accidentaliter. Differt tamen ſecundum conſtructionem quæ non ſufficit ad fallaciam ſyllogiſticam. Cum non faciat extraneum

3. Dubſ. Tertio dubitabis q concloſio de recto non videtur ſequi ſylogiſmum ex vtriſq; obliquis, cum debeat ſimilis eſſe ſemper alicui propoſitioni. Reſpondent recentiores concluſionem debere eſſe alicui propoſitionū ſimilem, quo ad inherētiam, & in propoſito ita eſt. *Solutio recen.* Quæ reſponſio minime placet, *Cōfutatio* quoniam etiam quo ad quantitatem ſimilis eſt alicui propoſitionum, & quo ad qualitatem. *Propria ſolutio.* Propterea dicas concluſionem ſimilem eſſe alicui propoſitionum quo ad qualitatem, quantitatem, & ad modum. Non autem quo ad obliquitatem, cum hæc poteſtate ſit rectitudo. Vnde regula intelligatur concluſionem ſequi propoſitionem aliquam, quando per ipſam ſpecies ſyllogiſmi variatur.

De reduplicatiuis ſyllogiſmis.

Reduplicatum autem in propoſitionibus ad primam extremitatem ponendum eſt, non ad medium. Dico autē (vt fiat ſyllogiſmus) quoniam iuſtitiæ eſt diſciplina, quoniam bonum. Quoniam bonum inquantum bonum, ad primam extremitatem eſt ponēdum. Sit enim a diſciplina, quoniam bonum. In quo autem b, bonum. In quo c, ſit iuſtitia a, ergo verum eſt de b, prædicari. Nam boni eſt diſciplina, quoniam bonum. Sed & b, de c, nam iuſtitia quoddam bonum eſt. Sic ergo fit reſolutio.

Cōm. 310. Vt placet Philopono. Ariſtot. Aſsignat aliam ſpeculationem. Nam cum orationibus in quibuſdam non ſemel inuenias terminum aliquem bis aſſumptum (vt in propoſitione) & in concluſione. Syllogiſmus in illis terminis conſtitutus videtur in quatuor terminis. Ideo docet tales orationes. In quibus bis terminus aliquis aſſumitor, reſoluere in terminos tres, & cui trium terminorum addi debet reduplicatus terminus, & aſsignat pro regula vt terminos bis aſſumptus & reduplicatus maiori extremo addatur, non autem medio, vel regula ſit hæc, reduplicatio medij termini, cum in concluſione aliqua ponitur, & in propoſitione maiore ponenda eſt, & in extremo maiore, quod eſt prædicatom concluſionis, vt ſi hæc ſit concluſio. Iuſtitiæ eſt diſciplina in eo q bonum, hoc reduplicatum, quod eſt medium, debet annectī maiori extremo, videlicet illi prædicato, quod eſt diſciplina. Inquit reduplicatum autem quoties in orationibus accidit, & quod in propoſitionibus ponitur, ponendom eſt ad primam extremitatem, & per reduplicatum intelligit medium. Cum bis ſumitur in propoſitione. ſ. & in concluſione. Eſt ergo regula, reduplicatio medij, quoties in orationibus ſyllogiſticis accidit, ad primam extremitatem, & non ad mediū ponenda eſt, & ponit exemplum, cum inquit. Dico autem (vt ſi fiat ſyllogiſmus) quod iuſtitiæ eſt diſciplina inquantum bonum. Illa reduplicatio medij, quæ eſt inquantum bonum, ad primam extremitatem ponenda eſt, & pro ſyllogiſtica compoſitione. Inquit, ſit enim a, diſciplina inquantum bonum. In quo autem eſt b, ſit bonum. In quo aotem autē eſt c, ſit iuſtitia. Terminis ſic conſtitutis, patet ſyllogiſmū. In quo reduplicatur medium, & ponitur ad maiorem extremitatem reſolui in tres terminos ſcilicet a, b, c. In quos reſolui ſolent alij ſyllogiſmi. Vnde inquit, ergo verum eſt a, de b, prædicari. Nam boni eſt diſciplina in eo q bonum. Sed & b, de c. Eſt enim iuſtitia quoddam bonum, ſic ergo terminis conſtitutis talium orationum redoplicato medio, fit reſolutio ad a, b, c, qui ſunt tres termini. Philoponus hic addit aliam cauſam, cur re-

cur reduplicatio medij in talibus orationibus debet poni ad maiorem extremitatem, nam in concluſione ponitur in prædicato, modo prædicatum concluſionis extremitas maior eſt.

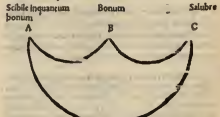
Refutatio. Sed hæc ratio Philoponi non militat, diceret enim aduerſarius aliquando reduplicationem inueniri in ſubiecto concluſionis, vt ſi concluſio ſit, ens inquantum ens, eſt ſubiectum metaphyſicæ, vbi per rationem Philoponi, oporteret reduplicationem addi ad extremitatem minorem. Propterea melius dicemus poſtea. Nunc vero ſatis ſit habere reduplicationem medij, cum ponitur in aliqua propoſitione, & in concluſione eſſe addendam maiori extremitati. Vtrum vero poſsit addi minori. Dicemus, nam Ariſtoteles declarabit.

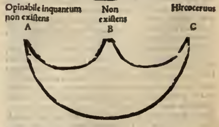
Si autem ad b, ponatur, ipſum quoniam bonum, nõ erit, Nam à, quidem de b, verum erit b, autem de c, non erit verum. Bonum enim quoniam bonum prædicari de iuſtitia. Falſum eſt, & non intelligibile,

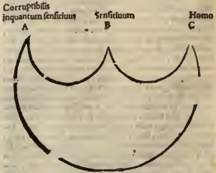
Cõm.318. Cur vero reduplicatio medij non ad medium ſit addenda. Nunc exponit, & inquit. Si enim non ſic poſitus fuerit reduplicatus terminus qui eſt ipſum quoniam bonum ad maiorẽ extremitatem. Sed ad medium in minore propoſitione, non erit ſyllogiſmus, cuius cauſam aſsignat, & inquit, nam licet a, de b, veræ prædicetur: Eſt enim hæc vera boni eſt diſciplina b, de c, non veræ prædicabitur, bonum enim quoniã bonum prædicari de iuſtitia falſum eſt, & non intelligibile.

Dubiũ. Sed occurres nam ſi falſa eſt minor. In qua ponitur reduplicatio medij. Verbi cauſa, hæc. Iuſtitia eſt bonum inquantum bonum, falſa erit, & maior, vbi eadem reduplicatio ponetur videlicet illa boni eſt diſciplina inquantum bonum. Non enim maior ratio eſt cur illa reduplicatio faciat minorem falſam, & non maiorem. Præterea videtur & minor intelligibilis. Intelligitur enim ſaltem, quia falſa eſt. Philoponus hic declarat minorem illam in qua ponitur medij reduplicatio, videlicet iuſtitia eſt bonum inquantum bonum eſſe ridiculum, falſam, & intelligibilem. Eſt quidem ridiculum, quia dicere iuſtitiam eſſe bonum inquantum bonum, eſt dicere iuſtitiam eſſe bonum quia bonum, veluti dicere Socratem eſſe hominem inquantum homo eſt dicere Socratem eſſe hominem, quia eſt homo. modo hoc eſt ridiculum dicere. Supponit enim Ariſtoteles reduplicationem dicere cauſam, cum enim dicimus. Homo eſt ſenſitiuus inquantum animal, eſt ſenſus. Homo eſt ſenſitiuus, quia eſt animal, & propterea Ariſtoteles loco verbi inquantum vtitur quoniam, eo quia reduplicatiua dictio ſignificat cauſam inherentiæ prædicati ad ſubiectum. Eſt etiam illa falſa, quia terminus, cui additur ſignum reduplicationis ſemper vniuerſaliter intelligitur. Ideo dicere hominem eſſe ſenſitiuum, inquantum animal, ſignificat omne animal eſſe ſenſitiuum, quare & dicere iuſtitiam eſſe bonum inquantum bonum, ſignificat iuſtitiam eſſe omne bonum, non enim aliter accipi poteſt, bonum, niſi vniuerſaliter. Hæc autem eſt falſa. Iuſtitia eſt omne bonũ, propoſitio enim de prædicato diſtributo, aut vniuerſaliter ſumpto falſa eſt, quã do ſubiectum eſt terminus plura habens ſuppoſita, hæc enim falſa eſt. Homo eſt omnis homo, & illa omnis homo eſt omnis homo. Dixit quando ſubiectum eſt terminus communis plura habens ſuppoſita, quia quando ſolum vnum haberet ſuppoſitum, eſſe vera. Hæc enim eſt vera, ſol eſt omnis ſol, & omnis ſol eſt omnis ſol, & cæteræ id genus. Patet ergo hanc falſam eſſe. Iuſtitia eſt bonum inquantum bonum, quia ſignificat eſſe omne bonum. Verum de falſitate huius diſputabimus diligentius poſtea. Eſt etiam in intelligibilis, quoniam licet ſit intelligibilis, quia falſa, non eſt intelligibilis (vt profertur) profertur enim iuſtitiam eſſe bonum ſu' hoc ſenſu quia eſt bonum, modo ſub hoc ſenſu idem eſſet ſui cauſa, & prius ſeipſo, quod non eſt intelligibile, patet ergo reduplicationem medij nõ facere maiorem falſam, quoniam illa vera eſt, cuiuslibet boni eſt diſciplina. Minorẽ vero facere falſam, ridiculã, & in intelligibilẽ. Poteſt præter hæc aſsignari alia cauſa, cur reduplicatio medij nõ addenda eſt minori, nam tunc non ingrederetur concluſionẽ, & ita non poſſet concluſio eſſe reduplicatiua. Si igitur hæc medij reduplicatio ad b, poneretur facere inutilem ſyllogiſmum ad illam concluſionem, & eſſet minor falſa ridicula, & intelligibilis.

Similiter autem & ſi ſalubræ oſtendatur quòd ſcibile eſt inquantum bonum, aut hircocerius quòd opinabile, inquantum non exiſtens, aut quòd homo corruptibilis, inquantum ſenſitiuus. In omnibus enim his prædicatis, ad extremum reduplicationem ponendum eſt,

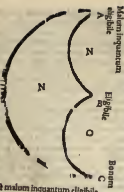

Oſtendit reduplicationem medij, quoties in orationibus accidit, maiori extremitati, & non medio eſſe addendam. Nunc hoc idem tribus alijs exemplis oſtendit. Et inquit. Similiter autem & ſi oſtenderetur hæc concluſio ꝙ ſalubre eſt ſcibile inquãtum bonum, aut hæc ꝙ hircocervus eſt opinabile inquantum non exiſtens, aut illa ꝙ homo eſt corruptibilis inquantũ eſt ſenſitiuus. In omnibus.n.his prædicatis reduplicatio ponẽda eſt ad extremũ primum, nam hæc reduplicatio inquantum bonum ponenda eſt ad ipſum ſcibile, & hæc inquantum non exiſtens, ponenda eſt ad ipſum opinabile, & illa inquãtum ſenſitiuus ponenda eſt ad ipſum corruptibile, & ſic ſemper ad maiorem extremitatem. Cõm.319.

Solutio dubiũ. Quo vero ad verba attinet, notat Philoponus in græcis codicibus non legi verbum opinabile. Legitor.n.ſic, aut hircocervus, inquantum non exiſtẽs, ſed ſupplendum eſt eo modo, quo nos ſuppleuimus. Nec turbet te mediũ reduplicatum ingredi concluſionem, nam licet medium, vt medium non ſit pars concluſionis, tamen vt determinatio alterius extremi concluſionem ingredi poteſt, nam ſic eſt pars

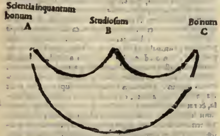
eius

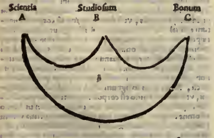
Soluitur alia.

eius extremi, cui additur. Exempla vero in negatiuis tacuit, quia facile eſt illa reperire. Si enim fuerit concluſio q nullum bonum ſit malum inquantum eligibile. Reduplicatio medij, videlicet inquantum eligibile ad malum quod eſt maior extremitas addẽda erit. Syllogizabimus enim bonũ omne eligibile, nullum eligibile malum inquantum eligibile, nullum ergo bonum eſt malum inquantum eligibile.

Non eſt autem eadem poſitio terminorum quando ſimpliciter aliquid ſyllogizatum fuerit, et quãdo hoc aliquid, aut quo, aut quomodo. Dico autem, ut quando bonum. Scibile oſtenſum erit, & quando aliquod ſcibile quoniam bonum. Sed ſi ſimpliciter quidem ſcibile oſtenſum eſt, mediũ ponendum eſt ens. Si autem, quoniam bonum, quid ens. Sit enim a, ſcientia quoniam quid ens, in quo autẽ b, e is quid, in quo autem c, bonum. Verum eſt ergo a, de b, prædicari. Erat enim ſcientia alicuius entis, quoniam quid ens, ſed & b, de c, nam in quo c, ens quid, quare & a, de c. Erit ergo ſcientia boni, quoniam bonum. Erat enim ipſum quid ens propriæ ſubſtantiæ ſignum. Si autem ens medium poſitum ſit, & ad extremum ens ſimpliciter, & non quid ens dictũ ſit. Non erit ſyllogiſmus quoniam eſt ſcientia boni, quoniam bonum, ſed quoniam ens, ut ſit in quo a, ſcientia quoniam ens, in quo b, ens, in quo c, bonum.

Accidit etiam nonnunquam in aliquibus orationibus, vt in Cõm. 313 concluſione ſit reduplicatio minoris, ſiue ſubiecti illius. Verbi cauſa. Sic concluſio ſit, boni eſt ſcientia inquantum bonum. Ideo Ariſtoteles ponit pro regula, quando concluſio eſt reduplicatiua reduplicatione ſubiecti, quod in ſyllogiſmo eſt minor extremitas. Hæc minoris reduplicatio ad maiorem extremitatem, quæ eſt prædicatum concluſionis, ponenda eſt, & non ad medium, vt dictum eſt, & probat exemplo. Vnde inquit. Non eſt autem eadem poſitio terminorum, quando ſimpliciter, ſcilicet ſine reduplicatione minoris aliquid ſyllogizatum fuerit, & quando fuerit ſyllogizatum hoc aliquid aut quo, aot quomodo. Hoc eſt, & quando ſyllogizata erit concluſio reduplicatiua reduplicatione minoris, quæ minor poteſt eſſe hoc aliquid, hoc eſt per ſe ſpecies prædicari, vel poteſt eſſe quo, ideſt ſpecies ſe habens per modum quo ſe habet ſpecies, vel poteſt eſſe quomodo, ideſt ſpecies accidentalis vt album reſpectu corporis, quando ergo concluſio fuerit reduplicatioa reduplicatione minoris, quouis modo minor ſe habeat ad maiorem, ſiue vt pars ſpecies, ſiue alio modo, ſemper reduplicatio minoris addenda eſt prædicato concluſionis, quod in toto ſyllogiſmo eſt maior extremitas, exponit exemplo. Cum inquit. Dico autem vt quando bonum ſcibile oſtenſum erit, & quando aliquod bonum oſtenſum erit eſſe ſcibile, quoniam boonum, nam ſi ſimpliciter ſcibile oſtenſum eſt Medium etiam ſimpliciter ens ponendum eſt, & abſq; reduplicatione debet ſubijci prædicato maioris propoſitionis. Debemus enim dicere ſtudioſi eſt ſcientia, & non dicere, ſtudioſi eſt ſcientia, inquantum bonum. Si autem in concluſione accipitur quoniam bonum, hoc eſt, ſin aotem ſumerur cum reduplicatione hoc pacto boni eſt ſcientia inquantum bonum, medium etiam accipiendum eſt quid ens, ideſt debet ſubijci prædicato, in quo eſt reduplicatio minoris, hoc pacto ſtudioſi eſt ſcientia, quoniam bonum. Deinde diſponit terminos. Cum inquit. Sit enim a, ſcientia quoniam quid ens, ideſt quoniam bonum, in quo autem b, ſit ens quid, vt ſtudioſum quod eſt aliquod ens, in quo autem c, ſit bonum. Terminis ſic diſpoſitis, verum eſt a, de b, prædicari. Erat enĩ ſcientia alicuius entis hoc eſt ſtudioſi quoniam bonum, etiam verum erit b, de c, prædicari, nam in quo ponebatur c, ponebatur ens quid, hoc eſt aliquod eſt ſpecies medij, & quod ſub medio continetur videlicet bonum, quod eſt ſpecies ſtudioſi, quod ponebatur medium. Quare erit verum etiam & a, de c, quia verum eſt boni eſſe ſcientiam, inquantum bonũ, nam in hoc caſu ipſom quid ens, quod eſt inquaotum, vel in eo quod, vel quæcunque dictio eſt oota reduplicationis, eſt ſignum propriæ & ſpecie ſubſtantiæ contente ſub medio. Patet ergo quando concluſio fuerit reduplicatiua reduplicatione minoris extremitatis, talem reduplicationem eſſe addendam maiori extremo, quod eſt prædicatum concluſionis. Deinde diſponit terminos in abſolutis ſyllogiſmis. Cum inquit. Si autem ens medium poſitum ſit, hoc eſt aliquod ſimpliciter acceptum ſit mediũ, ita nec ſit ipſius medij reduplicatio in concluſione, nec ipſius minoris extremitatis dicit, igitur ſi autem medium ens poſitum ſit, & ad extremom ens ſimpliciter hoc eſt, vt non ſit quid ens dictum oec medij, neque minoris extremi reduplicatione, non erit ſyllogiſmus concludens concluſionem boni eſſe ſcientiam, quoniam bonum, ſed quoniã ens ideſt ſed abſolute abſque reduplicatione qood boni ſit ſcientia. Verbi cauſa (vt ſi ſit in quo a ſcientia) quoniam ens, ideſt ita vt ſit hæc maior ſtudioſi eſt ſcientia ſimpliciter, abſque reduplicatione, in quo b, ens ſcilicet ſtudioſum, in quo c, bonum, terminis ſic diſpoſitis, concluſio eſt boni eſt ſcientia. Ex his igitur Ariſtoteles duas regulas voluit eſſe obſeruandas in ſyllogiſmis reduplicatiuis, qui ſyllogizant reduplicatiuam concluſionem, pro ratione videlicet reduplicationum, nam duplex reduplicatio accidere poteſt in concluſione, aut medij, aut minoris extremi, pro reduplicatione medij regula eſt, vt ponatur hæc cum maiori extremo, quod eſt concluſionis prædicatum. Pro reduplicatione minoris extremi, quod eſt ſubiectum concluſioois regula eſt, vt illa ponatur etiam cum maiori extremo, quod eſt concluſionis prædicatum. Vnde ex his poteſt vna regula fieri, vt quoties in concluſione acciderit reduplicatio cuiuſuis, illa cum prædicato ponenda eſt, quod eſt extremitas maior. Sed dices cur tacuit reduplicationem maioris extremitatis, non ne accidere illa poteſt in ſyllogiſmis? Dico illam accidere non poſſe, niſi in ſyllogiſmis ridiculis, falſis, & in intelligibilibus. Vbi enim

Regulæ Ariſtot.

Dubiũ

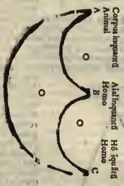
Solutio.

enim concluſio eſſet reduplicatiua reduplicationa prædicati,
quod in ſyllogiſmis eſt extremitas maior, vt ſi concluſio ſit
homo eſt animal, inquantum animal. Hæc eſſet falſa, quia ſi-
gnificat, quòd homo ſit omne animal. Cum reduplicatio vni
uerſaliter accipi terminum ſignificat, vt dicemus. Eſſet ridicu
la, & in intelligibilis, quia ſignificat hominem eſſe animal, quia
animal, quod non eſt intelligibile, & eſt ridiculum dicere. Hac
ratione rem hanc Ariſtoteles tacuit.

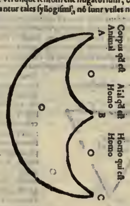
*Manifeſtum igitur eſt, quoniam in particularibus ſyllo-
giſmis, ſic ſumendum eſt terminos.*

Cōm. 314 Philoponus hæc verba non expoſuit, ideo fuit cauſa, vt
ego non bene intellexerim illa. Propterea dici poteſt vno mo
do Ariſtotelem per particulares ſyllogiſmos intelligere redu-
plicatiuos, qui particulares dicuntur, quatenus per reduplica-
tionem dicuntur contracti ad materiam reduplicatiuam. Po-
teſt etiã alio modo itelligi per particulares ſyllogiſmos, quo-
rum concluſiones, & altera propoſitionum ſunt particulares,
& tunc ſenſus eſt eodem modo, & eaſdem regulas eſſe ponen
das de ſyllogiſmis particularibus, vt de vniuerſalibus Vel in-
telligi poteſt quia quæ prius poſita ſunt, pro vniuerſalibus ſyl
logiſmis poſita ſunt, & ſi propoſitiones in illis expreſſe vni-
uerſales non ſint. Hæc ſunt, quæ de reduplicatiuis ſyllogiſmis
habemus ab Ariſtotele circa quæ non paroe emergunt quæ-
ſtiones. Nam ex his, quæ Ariſtoteles ait ſolum habemus du-
plicem poſſe in ſyllogiſmis accidere reduplicationem, aut me-
dij, aut minoris extremitatis, & inſuper habemus omnem ta
lem eſſe maiori extremitati adijciendam, quæ erit in conclu-
Dubitationes de reduplicatiuis. ſione prædicatum. Dubitantur ergo multa. Primum quid
ſit propoſitio reduplicatiua. Vbi primo debes ſcire dictiones
Quæ reduplicatiuæ dictiones. reduplicatiuas eſſe multiplices, vt inquantum, in eo quòd, ſe-
cundum quòd, vt, quatenus, quo, & cæteræ id genus. Sunt
enim hæc ſigna ex parte prædicati ſemper accipienda, quem-
admodum ſigna quantitatis ſubiecto adduntur, vt dicemus,
nec dicuntur reduplicatiuæ, quia ſemper eundem terminum
Quot modis accipi poſſunt. geminent, ſed quia eundem geminare aptæ ſunt. Secundo vi-
dendum eſt, quot modis hæc accipi poſſunt in propoſitioni-
bus. Quidam dixerunt hæc accipi poſſe bifariam ſpecificati-
uæ, & reduplicatiuæ. Alij vero dixerunt hæc accipi poſſe tri-
fariam ſpecificatiuæ, reduplicatiuæ, & concomitatiuæ. Spe-
cificatiuæ quidem quando huiuſmodi dictiones indicant ali-
quam conditionem, vel aliquem modum, vel aliquem ſen-
ſum ſecundum quem propoſitio eſt vera, in qua ponitur, quæ
aliter non eſſet vera, vt ſi dixero. Omne animal inquantum
homo eſt rationale. Hæc enim propoſitio, omne animal eſt
rationale, eſt falſa, ſed quia hæc dictio inquantũ ſpecificat ani-
mal ad hominem, ideo illa eſt vera, omne animal inquantum
homo eſt rationale. Præterea hæc eſt ſimpliciter falſa, ens eſt
ſubiectum in libris Phyſicorum, ſed ſi addatur ens inquantum
mobile, ſic ſpecificatum eſt ſubiectum naturalis philoſophiæ.
Sic igitur ſpecificatiuæ tenentur, cum ponuntur ad ſpecifican
dum aliquem terminum, vt propoſitio per illã ſpecificatio-
nem vera ſit, quæ aliter eſſet falſa. Reduplicatiuæ vero tenen
tur, quoties terminus reduplicatus, vel quoties terminus ſu-
pra quem ille dictiones cadunt. Intelligitur accipi vt cauſa
inherentiæ prædicati ad ſubiectum, vel quoties ille dictiones
denotant immediationem prædicati principalis ad terminũ,
ſupra quem cadunt, vel conuertibilitatem. Exemplum pri-
mi, iuſtitia eſt voluptuoſa inquantum bona. Eſt enim iuſti-
tia voluptuoſa, quia bona. Exemplum ſecundi homo eſt cor-
pus inquantum animatum. Significat enim hanc prædica-
tionem animatum eſt corpus, eſſe immediatam, quia ſignifi-
cat inter animatum, & corpus nihil mediare. Exemplum ter-
tij, homo eſt ſenſitiuus inquantum animal. Significat enim
animal, & ſenſitiuum conuerti. Ariſtoteles tamen accepit in
textu ſolum, vt ille dicunt cauſam inherentiæ prædicati ad
ſubiectum. Propterea vſus eſt quoniam, pro verbo redu-
plicatiuo. Eſt enim verbum quoniam particula cauſalis. Con
comitatiuæ vero teneri has dictiones dicunt, quoties ſigni-
ficant conſequentiam in terminis ipſis (vt ſi dixero) iuſtitia
eſt bonum inquantum bonum, in terminis hæc conſequen-
tia intelligitur quòd iuſticia ſit bonum, & quòd bonum ſit bo-
num, & quòd ſiquid eſt bonum, illud eſt bonum. Propte-
Quæ author. rea iuſtitia eſt bonum inquantum bonum. Ego vero non
dubito tales dictiones poſſe aliquando accipi ad ſpecificandum
terminum, vt per talem ſpecificationem propoſitio intelliga
tur vera, quæ aliter non eſſet vera, ſed hoc pacto illas intelli-
gendo, dicebamus eas facere propoſitiones reduplicatiuas de
modo, non de re. Similiter non dubitamus illas poſſe intel-
ligi reduplicatiuæ, vt cum ſignificant cauſam inherẽtiæ præ-
dicati ad ſubiectum, vel immediationem prædicati principa-
lis de termino, ſupra quem cadunt, vel conuertibilitatẽ præ-
dicati principalis cum eo termino, ſupra quem cadunt. Sed
quoniam quouis modo ſignificant, denotant illud ſupra quod
cadunt ſemper eſſe cauſam inherentiæ, prædicati principalis
ad ſubiectum principale, capiendo cauſam pro ratione, qua
prædicatum inheret ſubiecto. Ariſtoteles pro reduplicatiuis
dictionibus vſus eſt cauſalibus, vt ſunt quoniam, aut quia, &
id genus. Illud vero quod ego dubito, eſt an hæ dictiones
ſignificare poſſint terminorum concomitantiam, non ſigni-
ficando reduplicationem, nec ſpecificationem. Non enim in
hac propoſitione iuſtitia eſt bonum inquantum bonum, di-
cit concomitantiam ſine ſpecificatione, cum concomitantia
ſit relatio, quæ eſſe non poteſt eiuſdem ad idem, & præterea
ridiculum eſt dicere illam iuſtitia eſt bonum inquantum bo-
num ſignificare iuſtitiam eſſe bonum, & bonum eſſe bo-
num, & ſiquid eſt bonum, illud eſſe bonum, cum tales pro-
poſitiones ſint ridiculæ, vt autumat Philoponus, bonum eſt
bonum, & ſiquid eſt bonum, illud eſt bonum. Propterea hæc
propoſitio iuſtitia eſt bonum inquantum bonum intelligitur
Iuſtitia eſt bonũ iquãtum bonũ falſa. vera, vt dictio illa reduplicatiua ſpecificat bonum ad purum,
& ſimpliciter bonum. Eſt enim ſenſus, iuſtitia eſt bonum ſim-
pliciter, vel purum bonum, & ſic ſpecificat. Bene tamen con-
cedo cum hæ tenentur reduplicatiuæ, ſignificare concomitan
tiam terminorum. Si enim Iuſtitia eſt bonum quo ſtudio-
ſum, ſequitur iuſtitiam eſſe bonum, & ſtudioſum eſſe bonum,
& ſiquid eſt ſtudioſum, illud eſſe bonum. Non tamen tene-
ri poſſe illas arbitror concomitatiuæ, quin teneantur redupli
Excerptũ primum. catiuæ. Ex hiſce patet quatuor concurrere ad reduplicatiuã
propoſitionem, verbum quòd concurrit ad omnem propo-
ſitionem, cum ſit copula prædicati de ſubiecto. Concurrit
reduplicatiua dictio, quæ eſt ſignum termini reduplicati, ſi-
ne qua dictione propoſitio nulla diceretur reduplicatiua. Cō-
currunt ſubiectum, & prædicatum principalia, & demum
quarto concurrit terminus ſupra quem cadit ſignum redupli
catiuum denotans talem terminum eſſe cauſam inherentiæ
prædicati principalis ad ſubiectum. Verbi cauſa. In hac pro-
poſitione, homo ad corpus inquantum animal, verbum eſt
ipſum eſt. Dictio reduplicatiua eſt illa particula inquantum.
Subiectum eſt ille terminus homo, & prædicatum ille ter-
minus corpus. Terminus reduplicatus ſupra quem cadit
illa particula inquantum, eſt ille terminus animal, qui eſt cau-
Secundũ ſa, & ratio cur homo ſit corpus. Secundo ſequitur termi-
num ſupra quem cadit ſignum reduplicatiuum, vi illius ſi-
gni teneri diſtributiuæ, atque vniuerſaliter, aliter tamen quã-
do principale prædicatum, & terminus reduplicatus idẽ ſunt,
aliter cum ſunt diuerſa. Nam quando ſunt diuerſi termini.
Terminus reduplicatus intelligitur vniuerſaliter reſpectu
prædicati principalis, vt ſi dixero homo eſt corpus inquan-
tum animal, ille terminus animal intelligitur vniuerſaliter
reſpectu prædicati principalis, quod eſt ille terminus corpus,
quoniam intelligitur omne animal, eſſe corpus, & ſiquid ani
mal eſt, illud eſſe corpus, quando vero reduplicatus termi-
nus, & principale prædicatum incidunt in eundem termi-
num, tunc vniuerſaliter intelligitur reſpectu principalis ſu-
biecti, & hoc quando ſignum illud reduplicatiuæ intelligi-
tur, vt ſi dixero homo eſt corpus inquantum corpus, ſi di-
ctio inquantum reduplicatiuæ teneretur, eſſet ſenſus homo
eſt omne corpus. Sed tunc ſunt dubitationes, prima vtrum
reduplicatio reduplicatiuæ tenta a parte prædicati, cum præ-
dicatum, & terminus reduplicatus concedunt in eundem
terminum, ſemper propoſitionem falſam, ridiculam, & in-
telligibilem efficiat. Videtur enim quòd non, quia hæc eſt
vera, planeta ſemper lucens eſt ſol inquantum ſol, nam pla-
neta ſemper lucens eſt omnis ſol. Præterea hæc eſt vera, iu-
ſtitia

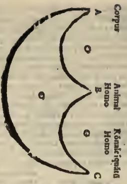
Secunda ſtitia eſſe bonum inquantum bonum. Dubitatio ſecunda eſt, vtrum ſignum reduplicatiuũ ſemper ſe teneat ex parte prædicati, & videtur quòd non, quia aliquando ſe tenet ex parte ſubiecti, vt in hac omne animal inquãtum homo eſt rationale. Aliquando ex parte prædicati, vt in illa iuſtitia eſt bonum inquantum ſtudioſum. Tertio vtrum dictio reduplicatiua, quando ſpecificat, dicat cauſam inherentiæ prædicati ad ſubiectum. Si enim diceret cauſam, tunc eſſet propoſitio,
Quarta. in qua ponitur, de re, & de modo reduplicatiua. Quarto vtrum cum iſte dictiones redoplicatiuæ intelligantur, ſpecificatiuæ, & concomitatiuæ etiam accipiantur. Iſte dubitationes ſunt, & quidem non leues. Prima ergo dubitatio facile deleri poteſt ſupponendo terminos communes eſſe, aut qui vnum ſolum ſuppoſitum habent, vt iſte communis terminus ſol, & ille communis terminus Deus, & ille communis terminos phenix, & id genus. Aut qui plura ſoppoſita habẽt, vt homo, animal, & id genus. Et ſupponeudo etiam in terminis, pro vno ſolo ſupponibilibus propoſitionem poſſe eſſe veram de prædicato diſtributo. Hæc enim eſt vera, ſol eſt omnis ſol, & omnis ſol eſt omnis ſol. Phenix eſt omnis pheuix, & omnis phenix eſt omnis phenix. In terminis vero ſupponibilibus pro pluribus nequaquam. Non enim hæc eſt vera homo eſt omnis homo, nec illa omnis homo eſt omnis homo, & id genus. Patet ergo reduplicationem reduplicatiuæ tentam reddere propoſitionem falſam, quoties redderetur prædicato, qui eſt terminus communis habens plura ſuppoſita. Hæc enim eſt falſa homo eſt animal inquanrum animal, quia per ea, quæ diximus, ſignificat hominem eſſe omne animal, & quia animal eſt terminus communis habens plura ſuppoſita, ideo ſicut hæc eſt falſa homo eſt omne animal, ita & illa homo eſt animal inquantum animal. Vbi vero prædicatum principale eſſet commonis terminus pro vno ſuppoſito ſolum ſupponibilis, poſſet reduplicatio reduplicatiuæ tenta facere propoſitionem veram, ſi adderetur prædicato principali, quoniam ſicut hæc eſt vera, ſol eſt omnis ſol, & illa, planeta ſolum lucens eſt omnis ſol, ita & hæc, planeta ſolum lucens eſt ſol inquantum ſol. Quod vero addebatur, nihil eſt, quoniam in ea propoſitione iuſtitia eſt bonum inquantũ bonum. Signum reduplicatiuom teneretur reduplicatiuæ, falſa eſſet, ſed ſi teneretur ſpecificatiuæ, vt teneri poteſt, vera eſt. Significat enim iuſtitiam eſſe bonum ſimpliciter, & ſpecificatum ad purum bonum. Quo vero modo propoſitio in qua prædicatum princi. ale reduplicatur, ſit ridicula, & in intelligibilis, & inutilis ad ſyllogiſmum, ſuperius diximus. Eſt enim ridicula, quia datur cauſa eiuſdem per idem, eſt in intelligibilis, quia non poteſt intelligi idẽ eſſe cauſam ſui ipſius. Eſt inutilis, quia ex tali propoſuione nullus conſtat ſyllogiſmus. Se-
Solutio.2. cunda dubitatio facile deleri poteſt. Omnes enim dicunt illam ſemper teneri a parte prædicati, cuius cauſam aſsignant, quia terminus ſupra quem cadit redupl.catio ounquam poteſt diſtribui, & ita nec poteſt eſſe ſubiectum, nec ſubiecti pars, quare e ſubiecti parte reneri non poteſt. Ego vero dicerem reduplicationem de re ſemper teneri a parte prædicati quoniam cauſa inherentiæ prædicati cum ſubiecto ſe debet tenere cum eo, cuius eſt cauſa, quare ſemper vt ſic coordinabitur cũ prædicato inherentiæ, ſicue verbum, quia eſt nota prædicatorũ, cum prædicatis. At reduplicatio de modo quæ ſpecificat terminum, ex ea termini parte tenetur, cuius eſt terminus, vt ſi ſpecificat ſubiectum, cum ſubiecto, ſi prædicatum cum prædicato ſe tenere iuſtum eſt. Si enim dixero omne animal eſt rationale inquantum homo, vel omne animal inquantum homo eſt rationale, ſemper ſpecificatio ſe tenet cum ſubiecto. Cuius eſt ſpecificatio, ſin autem dixero iuſtitia eſt bonum inquãtum bonum, vel iuſticia vt bonum eſt bonum, ſemper ſe te-
Solutio.3. net cum prædicato, cuius eſt ſpecificatio. Tertia dubitatio remouetur ex eo, quia licet terminus ſpecificãs ſit cauſa, quare propoſitio ſit vera, tamen non eſt cauſa inherentiæ prædicati principalis ad ſubiectum principale cum prædicatũ principale ſine ipſa ſpecificatione non inhereat ſubiecto, & ita licet ſit cauſa veritatis propoſitionis, non eſt cauſa, quare principale prædicatum inheret ſubiecto principali. Subiectum enĩ principale eſt animal, & prædicatum eſt rationale, modo non omni animali inheret rationale bene tamen omni animal inquantum homo rationale inheret. Vltima iam deleta eſt, Solutio.4.
quia quando reduplicatio reduplicatiuo tenetur, denotat cauſam inherentiæ prædicati ad ſubiectum, quando vero ſpecificatiuæ denotat ſpecificationem, nam niſi prædicatum principale per terminum reduplicatum ſpecificaretur, non eſſet vera, & denotat terminorum concomitantiam, quia valet homo eſt corpus inquantum animal, ergo homo eſt corpus, & omne animal eſt corpus, & ſiquid eſt animal, illud eſt corpus, hæc de reduplicatione dicta ſufficiant. Conſequenter quæritur vtrum ex propoſitionibus vtriſque reduplicatiuis. Syl- 2. dubiũ principale.
logizari poſsit concluſio redoplicatiua. Videtur prima fronte concluſionem reduplicatiuam ex vtriſque reduplicatiuis, reduplicationibus etiam redoplicatiuæ tentis ſyllogizari poſſe, nam hic eſt vtilis ſyllogiſmus omne animal inquantum homo eſt corpus, inquaotum animal. Omnis homo inquantum homo eſt animal inquantum homo, ergo omnis homo inquantum homo eſt corpos inquantum animal. Vbi patet

cõcluſiouem eſſe reduplicatiuã ſyllogizari ex vtriſque reduplicatiuis. Et ſi nónulli concedant eorum. Tamen reuera eſt cõtra Ariſtotelem, nam ſi reduplicatio in his propoſitionibus reduplicatiuæ accipitur, cũ dicat cauſam inherentiæ prædicati pricipalis ad ſubiectum principale, non poteſt intelligi niſi ex parte prædicati inherentis, & tunc quælibet illarum eſt nugatoria, & falſa, nam ſenſus primæ eſt omne animal eſt corpus inquantum animal in eo quòd homo, ſenſus vero ſecundæ eſt, omnis homo eſt animal inquantom homo in eo quòd homo. Vbi patet vtrunque ſenſom eſſe nugatorium, & falſum. At ſi inueniantur tales ſyllogiſmi, nõ ſunt vtiles niſi quia propõnũ reduplictiones ſpecificatiuæ accipiunt. Vñ ſenſus eſt, oẽ aial, quod eſt hõ, ẽ corpus quod ẽ animal, oĩs hõ, qui ẽ hõ, eſt animal, quod eſt homo, ergo oĩs hõ qui eſt homo, eſt corpus, quod ẽ animal.

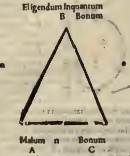

Tertio etiã dubitant, vtrũ reduplicatio prædicati vel ſubiecti, vel medij poſsit addi minori, & videtur addi poſſe, nam valet omne ani- 3. Dubiũ.
mal eſt corpus, omne rationale inquantum homo eſt animal, ergo omne rationale inquantum homo eſt corpus. Cõn.aſo.
Quam rem nonnulli concedunt, ſed eſt contra Ariſtotelem, quia ipſum inquantum homo, vel tenetur ſpecificatiuæ, & ſic concederem, nam rationale, quod eſt homo, eſt animal, & concluſio non erit reduplicatiua, niſi de modo. Sin autem teneatur redoplicatiuæ, tunc teneretur a parte prædicati, & eſſet ſenſus, omne rationale eſt animal inquantum homo, cum prædicatum minoris ſit medium, & medium

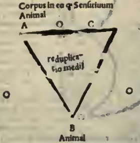

medium cõcluſionem nõ ingrediatur, In re non ſequetur concluſio reduplicatiua. Quæ igitur Ariſtoteles de reduplicatiuis ĩ prima figura vniuerſalibus, & particularibus affirmatiuis, & negatiuis dixerat, hoc pacto intelligẽda ſunt. Sed cum alia-

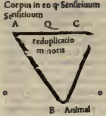
Dub. 4. rum figurarum nihil Ariſtote. meminerit, nonnulli dixerũt in cæteris etiam claudi poſſe, cum ſecunda deſcendat a prima conuerſione negatiuæ, & tertia conuerſione particularis, vel minoris. Hac de cauſa Albertus vir doctiſsimus in ſecunda figura dicit hunc ſyllogiſmum valere, nullum malum eſt eligendum, omne bonum eſt eligendum inquantum bonum, ergo nullum bonũ eſt malum inquantum bonum.

In tertia vero valebit, ſi ponatur ea ĩ propoſitione reduplicatio, quæ remanet maior in prima facta reductiõe ſyllogiſmorũ tertiæ ad primã figuram. Verbi cauſa. Valet omne animal eſt corpus inquantum animal, omne animal eſt ſenſitiuum. Ergo quoddam ſenſitiuum eſt corpus inquantum animal. Valet enim quia conuerſa minore, remanet medij reduplicatio in maiori, & ex parte prædicati. Similiter valet omne animal eſt corpus in eo quõd ſenſitiuum, omne animal eſt ſenſitiuum, ergo quoddam ſenſitiuum eſt corpus in eo q̃ ſenſitiuum. Nam conuerſa minore, fit ſyllogiſmus reduplicatiuus ĩ prima figura reduplicatione minoris extremi.

Ego vero cõcedo in tertia figura concluſionem reduplicatiuam, & medij, & minoris reduplicatione ſyllogizari poſſe. In ſecunda vero non concederem. Primo quia reduplicatio non poteſt intelligi niſi a parte prædicati, & prædicatum cum termino reduplicato non ingreditur concluſionẽ, cum ſit medium in ſecunda figura. Præterea prædicatum cũ tali termino reduplicato non poteſt de alio extremo affirmari, & de maiori extremo negari, vt conſideranti patet. Inſuper vel talis terminus reduplicatus ponetur in negatiua, vel affirmatiua, non in negatiua ſecundum Albertum, nec ſecun-

dum veritatem, quia tunc illa nõ conuertetur in terminis, nulla ſiquidẽ negatiua reduplicatiua in terminis conuerti põt, nec in affirmatiua, quia tunc facta conuerſione, reduplicatio remaneret ad minorem. Vbi patet talem eſſe inutilem. Quare Ariſtoteles ſolũ in prima, & tertia intellexit tales eſſe ſyllogizandas. In ſecũda vero nequaquã. Hactenꝰ de ſyllogiſmis reduplicatiuis.

Oportet autem accipere quæ idem poſſunt nomina pro nominibus, & orationes pro orationibus, & nomen & orationem. Et ſemper pro oratione nomen ſuſcipere. Facilior eſt enim terminorum expoſitio. Vt ſi nihil differt dicere ſuſpicabile opinabilis non eſſe genus, aut non eſſe idem quidam ſpecificabile quid opinabile. Nam ſi idem eſt quod ſignificatur pro oratione dicta opinabile, & ſuſpicabile terminos ponendum. Quoniam vero non eſt idem uoluptatem eſſe bonum, & eſſe uoluptatem hoc bonum. Non ſimiliter ponendum terminos, ſed ſi eſt ſyllogiſmus quoniam uoluptas eſt hoc bonum, terminum, ponendum hoc bonum Si autem quoniam bonum, bonum. Similiter autem & in alijs.

Hæc quæ Ariſto. tradit. Philoponus theoremata hoc eſt ſpeculationes appellat. Alij vero nõ imperite documenta, q̃ per hæc doceat nos, & moneat in aliquibus pro faciliori eorũ quæ tradit declaratione, ſunt qui hæc documẽta ad ſyllogiſmos reduplicatiuos facilius intelligẽdos eſſe dicant eſſe cõſtituta. Sed Philoponus documẽta hæc ſeruire nobis aſſerit arti reſoluẽdi. Primũ quidẽ ſeruit exẽplificandi arti. Docet enim nos quid ſit exemplificare, & quõ fieri debeat, quare docet reſoluere quæ obſcura ſunt, in exempla. Perſæpe enim in dicendo occurrunt nobis obſcura. Propterea docet nos, quo pacto in exempla illa poſſunt reſolui, quippe cum exempla magis moueãt, quàm verba. Eſt ergo documentũ quando volumus exemplificare, vt accipiamus, & nomẽ & orationẽ, ſed indifferẽter, quia nomina pro noibus, & orationes pro orationibus, & noĩa pro orationibus, & oratiões pro noibus, vt in exẽplis edocet Philoponus. Addit tamẽ hæc fieri nõ poſſe, niſi idẽ valeant. Vnde inquit. Oportet autẽ accipere ſupple in exẽplificãdo, & nomẽ & orationẽ indifferẽter, vt orationes pro orationibus, & noĩa pro noibus, & orationes pro noibus, & noĩa ꝓ orationibus, modo idem poſsint, atque valeant in ſignificãdo. Et dixit modo eadẽ ſignificent, quia ſi diuerſa, nõ eſſet exẽplificare, ſed ad aliã materiã migrare. Addit tamẽ ſemper eſſe accipiẽdũ nomẽ pro oratione mõ fieri poſsit, cuius cãm dat. Et inquit. Facilior enim eſt terminorũ expõ. Supple qñ per noĩa, quàm qñ ꝑ orationes fit. Et addit Philoponus, maxime ad abũdandũ in propoſitionibus, qñ enitimur media inuenire. Quandoquidẽ facilius eſt inuenire antecedẽtia, cõſequẽtia, & extranea, quæ ſunt extremorũ, quàm quæ ſunt orationũ totarũ. Verbi cauſa. Si dicere ſuſpicabile nõ eſt genus opinabilis, & dicere aliquod opinabile nõ eſt idẽ ipſi ſuſpicabili idẽ ſit dicere. Poſſumus vti altera oratione pro altera. Ve illa quæ eſt ſuſpicabile nõ eſt genus opinabilis pro illa, quæ eſt aliquod opinabile nõ eſt ſuſpicabile. Sed ſi idem ſignificatur per opinabile, & ſuſpicabile, pro oratione, quæ explicat ipſum ſuſpicabile, & pro oratione quæ explicat ipſum opinabile poſſumus ponere terminos ſuſpicabile, & opinabile. Documentum ergo iſtud non modo ſeruit arti exemplificandi, ſed ei arti quæ eſt de abundandia propoſitionum. Secundum documentũ ſeruiens & arti exẽplificandi, & arti reſoluẽdi ſyllogiſmos cõſiſtit in attẽdẽdo ea. In quibus parua videtur differentia. Nã parua differẽtia aliquãdo cũ non attẽditur, facit nos maxime errare. Et probat hoc Ariſto. exẽplo, nã bonũ, & hoc bonũ videtur parũ differre. Et tñ non eſt idẽ voluptatẽ eſſe bonũ. ſ. ſine illo articulo hoc. Vt exponit Philoponus, & voluptatẽ eſſe bonam cũ articulo hoc. Et quia hæc

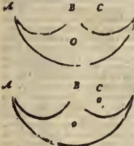
Cõm 315.

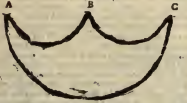
Primũ do

Secundũ

hæc non ſunt eadem, ideo nō ſimiliter ponendi ſunt termini, ſcilicet bonū pro hoc bono, & hoc bonū pro bono. Sed ſi ſyllogiſmus eſt concludens ꝙ voluptas eſt hoc bonū, terminus ponendus ſit hoc bonū cū articulo. Si autē ſyllogiſmus ſit cōcludens ꝙ voluptas ſit bonū in terminus ponēdus ſit bonum ſine articulo hoc. Similiter autē & in alijs id genus. Quod vero ad verba attinet, articulo neutri generis græce eſt τὸ : To: qđ antiquus interpres male intelligens, quod tranſtulit. Ideo fuit cauſa, vt latini expoſitores nō recte intelligerent, qui expoſuerunt nō ad mentē Ariſtotelis. Alij per τὸ verterunt ipſum bonū, ſed quouis modo dicatur. Ariſtoteles per hoc documētum vult habere, vt etiam parua differentia ſit attendenda, quia perſepe illa parit nobis in reſoluēdo maximū errorē, cuius exemplū poſuit Alexāder ſatis pulchrū. Si.n. quis argumētetur, ſi nihil eſt, neque nox eſt, nox non eſt, ergo dies eſt, dies eſt, ergo aliquid eſt quare ſi nihil eſt, aliquid eſt Patet autē hunc errorē accidere ex mutatione verbi neque, in verbū nō. Bene enim ſequitur, ſi nihil eſt, neque nox eſt, cū neque dies ſit, ſed non facienda eſt permutatio ad non. Hoc pacto nox non eſt, quia tunc ſequitur ergo dies eſt, ſed accipiendo, neque nox eſt, nam ſic accipiendo, non ſequitur neque nox eſt, ergo dies eſt, quia per verbum neque intelligitur neque noctem, neque diē eſſe. Patet ergo paruam mutationem attendendam eſſe.

Non autem idem neque eſſe, neque dicere, quoniam cui b, ineſt, huic quoque omni a, ineſt. Et dicere cui omni b, ineſt, et a, ineſt omni. Nihil enim prohibet b, in eſſe c, non autem omni, ut ſit b, pulchrum quid c, autem album. Si igitur alicui albo ineſt pulchrum quid. Verum eſt dicere, quoniā albo ineſt pulchrū. Sed non omni fortaſſe.

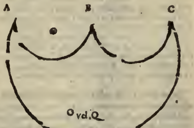
Cōm. 316 Tertium ſiue theorema, ſiue documentum eſt, quo mouet nos de ſyllogiſticis, & aſſyllogiſticis enthymematibus cuius rationem Philoponus aſsignat ex eo, ꝙ antiqui pro maiori parte in diſputationibus vtebantur enthymematibus, & quidem vno aſſumpto indefinito, ideo neceſſarium erat declarare, quæ ſyllogiſtica, quæve aſſyllogiſtica enthymemata ſint. Eſt autem enthymema. Vt M. Tullius in Topicis inquit argumētum, quod vno aſſumpto concludit. Vnde Iuuenalis, curtum ſermone rotato torquet enthymema. Dicitur autem ab enthymema ab enthymumae verbo, quaſi mente concipio, aut commentor, vt ſit enthymema, quaſi latinæ commentū, vel commentario. Et quia enthymema eſt argumentū, quod cōcludit vno aſſumpto, & altero prætermiſſo. Seruato tamen in mente, ideo primo declarat quæ enthymemata ſint ſyllogiſtica aſſumpta minore, & ſumit hæc duo enthymemata nō eſſe eadem c, eſt b, ergo omne c, eſt a, & omne c, eſt b. Ergo omne c, eſt a. Primum enim quod aſſumit minorem indefini-

Quid enthymema

tam, non eſt ſyllogiſticum ad concluſionem vniuerſalem. Nō enim ſequitur c, eſt b, ergo omne c, eſt a. Secundū vero, quod aſſumit minorem vniuerſalem. Syllogiſticum eſt ad vniuerſalem concluſionem. Inquit. Non eſt autem idem nec re, nec ſermone dicere, quoniam cui minori indefinite b, ipſum mediū ineſt, ergo huic quoque minori omni a, maior ineſt, quaſi dicat non eſt idē enthymema, in quo aſſumitur minor indefinita, & infertur concluſio vniuerſalis, & dicere cui minori omni b, ipſum medium ineſt, & maior etiam minori omni ineſt, ideſt & enthymema, in quo aſſumitur minor vniuerſalis, & infertur vniuerſalis concluſio, & ꝙ hæc enthymemata non ſint eadem probat, quia minor indefinita, & minor vniuerſalis differunt, & quòd differant, probat. Cum inquit. Nihil enim prohibet b, ineſſe c, non autem omni, & ita ſtat aliquam propoſitionem eſſe indefinitam, quæ non eſt de omni, vt ſi b, ſit quoddam pulchrum videlicet pomum c, autem album. In hoc caſo igitur, ſi alicui albo ineſt aliquod pulchrum, ſcilicet pomum, ita vt ſit vera hæc, aliquod album eſt pomū, verum erit dicere, quoniam albo ineſt, pulchrum, hoc eſt vera erit illa indefinita. Album eſt pomum, ſed non omni albo fortaſſe pomum ineſt. Ergo differunt indefinita, & vniuerſalis. Nam indefinita non infert, nec infertur, niſi ex particulari, at vniuerſalis non infertur ex indefinita nec ex particulari. Dixit autem fortaſſe, quia indefinita infert vniuerſalē aliquando in propoſitionibus eſſentialibus, & per ſe. Quod ſi vniuerſalis, & indefinita differunt. Patet ea duo enthymemata differre, quorum alterum aſſumit minorem indefinitam, & alterum vniuerſalem. Nam aſſumens minorem indefinitam aſſyllogiſticum eſt ad vniuerſalem concluſionem, aſſumens vero, minorem vniuerſalem ad vniuerſalem concluſionem ſyllogiſticum eſt. Animaduerte tamen vt ex verbis Philoponi accipitur. Enthymemata cuius aſſumptio eſt indefinita eſſe aſſyllogiſticum ad vniuerſalem concluſionem, non autem ad particularem. Modo in mente altera ſeruata vniuerſalis ſit, nam ſi ſeruata non fuerit vniuerſalis, enthymema eſt ſimpliciter aſſyllogiſticum, cum dentur termini omni ineſſe, & nulli ineſſe. Ineſſe quidem riſibile animal homo, quia ſtant hæc. Homo eſt animal, ergo omnis homo eſt riſibilis. Nulli vero ineſſe ſunt equus animal homo, quia hæc ſtant homo eſt animal, ergo nullus homo eſt equus. Præterea enthymema etiam cuius maior in mente ſeruata ſit non vniuerſalis, aſſumptione quouis modo ſe habente, eſt ſimpliciter aſſyllogiſticum, quoniam ex maiori non vniuerſali in prima figura nihil ſequitur. Quæ enthymemata ſint ſyllogiſtica, quæve ſyllogiſtica minore aſſumpta, & ſeruata maiore, ex hiſce patet.

Si ergo a, ei, quod eſt b, ineſt, non omni autem de quo b, (neque ſi omni c, ineſt b, neque ſi ſolum alicui) non neceſſe eſt ei, quod eſt c, ineſſe a. Non quia non omni, ſed nec ineſſe ei, quod eſt c. Si itaque de quo b, dicitur vere, huic omnis inſit a, accidet a, de quo omni b, dicitur, de eo omni dici. Si autem a, dicatur, de quo omni dicitur b. Nihil prohibet ei, quod eſt c, ineſſe b, non autem omni a, aut non ineſſe omnino.

δὴ. Itaque. Autem. δὲ. Quo. του τῷ.

Hic textus

Com. 317. Hic textus vno modo exponi poteſt, vt Ariſtote. declarat quando ex minore vniuerſali vel particulari ſequitur concluſio vniuerſalis, vel particularis, & quando non ſequitur, & vult ex minore aſſumpta nihil ſequi, quando maior ſeruata non fuerit vniuerſalis, quia dantur termini omni, & nulli ineſſendi, vt dictum eſt, & hoc pacto Philoponus intelligit. Alio modo exponi poteſt, quod cum Ariſto. declarauit, quæ enthymemata ſyllogiſtica, & quæ aſſyllogiſtica ſint ex minore aſſumpta, & maiore ſeruata. Nūc oſtēdit quæ ſyllogiſtica, quæue aſſyllogiſtica, ſint ex maiore ipſa aſſumpta, minore ſeruata. Et inquit. Si ergo ipſum a, ei, quod eſt b, ineſt, non omni autem ineſt, de quo b, dicitur, hoc eſt ſi quod aſſumitur, eſt nō vniuerſalis maior, quouis modo minor fuerit in mente, neq; ſi omni c, ineſt b, neque ſi ſolum alicui c, inſit. Hoc eſt ſiue minor fuerit vniuerſalis, ſiue particularis ſolum, non neceſſe eſt ei, quod eſt c, ineſſe a. Dico non neceſſe, non quia non omni neceſſe ſit, ſed ſimpliciter, & nullo modo ei, quod eſt c. Neceſſe eſt ineſſe. Eſt ergo aſſyllogiſticum ex aſſumpta maiore. Quando illa nō aſſumitur vniuerſaliter, quouis modo in mēte ſeruetur minor, ſiue vniuerſalis, ſiue non vniuerſalis, quādo vero ſyllogiſticum enthymema ſit, maiore aſſumpta ex hiſce patet. Deinde quaſi epilogando. Inquit. Si itaque de quo b, dicitur vere, huic omni ineſt a, id eſt ſi maior aſſumpta ſit vniuerſalis. Accidet a, dici de omni eo, de quo b, dicitur. Modo minor ſeruata ſit vniuerſalis. Dixit accidet, quia non erit concluſio ſemper vniuerſalis, ſed ſecundum minoris ſeruatæ exigentiam. Sin autem a, dicitur de quo b, omni dicitur. Ita vt a, dicatur non vniuerſaliter de eo, de quo vniuerſaliter a, dicitur nihil prohibet ei, quod eſt c, in minore ſeruata ineſſe, b, cui non omni, immo cui non omnino inſit a, quia ex maiore non vniuerſali in prima figura quouis modo minor ſit, nihil ſequitur. Patet ergo quando maiore aſſumpta, & minore ſeruata Enthymemata ſunt ſyllogiſtica, & quando aſſyllogiſtica, & dixi hæc eſſe quaſi epilogando dicta, quod verbū græcum δὴ in aliquibus libris δὴ legitur, quod puto melius eſſe dictum. Nam δὴ pro igitur accepit. vel pro itaque, quod eſt epilogationis ſignum aliquando.

In tribus igitur terminis, manifeſtum quoniam de quo b, omni, ipſum a, dici. Hoc eſt de quibuſcunque b, dicitur, de omnibus dici & a, & ſi b, quidem de omni, & a, ſimiliter. Si autem non de omni, non neceſſe eſt a, ineſſe omni.

Com. 318. Epilogat & exponit quid vult ſignificare ipſum a, dici de eo omni de quo omni, ipſum b, dicitur. Inquit. In tribus igitur terminis manifeſtum eſt quoniam de quo ipſum b, dicitur, ipſum a, dici, & ita enthymema cuius minor eſt vniuerſalis concludere maiorem vniuerſalem. Patet tribus terminis, vt cæteri ſyllogiſmi patere poſſunt. Deinde exponit quid vult ſignificare ipſum a, dici de omni, de quo ipſum b, omni dicitur. Et inquit. Hoc eſt vult ſignificare de quibuſcunque b, dicitur, de omnibus dici & ipſum a, & vult ſignificare ſi b, quidem ipſum de omni dictum ſit, & a, ſimiliter dici de omni. Nam in prima figura ſi minor eſt vniuerſalis, & concluſio erit vniuerſalis. Sin autem ipſum b, non de omni c, dicatur, non neceſſe eſt a, ineſſe omni c, ſed, vt ſupplet Philoponus, cōtingit non ineſſe. Nam b, non de omni c, dici eſſe poteſt, aut quia b, ineſt ipſi c, indefinite, vel alicui c, particulariter, vel quia non ineſt omnibus, ſed alicui c, non ineſt, quouis modo dicatur non contingit a, ipſum ineſſe omni c. Si enim minor ſit particularis vel indefinita, quæ in mente ſeruatur, concluſio eſt particularis, ergo non de omni, & ſi eſt indefinita vel particularis negatiua, concluſio non eſt de omni, immo dantur termini de omni, & de nullo ineſſe. Vt declaratū eſt, quia ex minore negatiua in prima figura nihil ſequitur.

Non oportet autē arbitrari propter expoſitionem accidere aliquod inconueniens. Non enim laboramus in eo quòd aliquid ſit, hoc, ſed quemadmodum geometra pedalem, & rectam hanc eſſe, & ſine latitudine dicit, quæ non eſt (ſed non ſic utitur, ut ex eis ſyllogizans. Omnino enim quod non eſt vt totum ad partem, & aliud ad hoc ut pars ad totum, ex nullo talium oſtendit demonſtratur) ſic expoſitione utimur, ut ſentiat qui diſcit dicentes, Non enim ſic ut ſine his non poſſibile ſit demonſtrare, quemadmodū ex quibus eſt ſyllogiſmus.

Quia per totum hunc librum doctrinam, & regulas fecerat (vtens literis) quæ ſunt prima elementa, ne quis putet literarum vſum cauſam eſſe, vt coniugationes aliæ ſyllogiſtice, aliæ aſſyllogiſtice ſint. Quartum documētum tradit, quo nos moneat ſyllogiſmos non eſſe hos vtiles, illos inutiles, ob literarum poſitionem. Inquit. Non oportet autem arbitrari propter expoſitionem terminorum, quam fecimus in literis, accidere aliquod inconueniens. Neque etiam, vt ſupplet Philoponus propter exemplorum aſſumptorum materiam. Aliquando enim vſus fuit terminis notis, ideo ait regulas non fuiſſe veras gratia materiæ, ſed propter ſyllogiſticam coniugationem, & aſsignat cauſam cur expoſitione elementorum non ſequitur abſurdum. Et inquit. Non enim cum exempla ponimus in elementis laboramus in eo quòd aliquid ſit hoc, quod in exemplis elementorum ponimus, ſed quemadmodū geometer lineam pedaneam, & rectam hanc eſſe & ſine latitudine dicit, quæ reuera non eſt, immo non ſic vtitur, vt ex his velit ſyllogiſmum eſſe. Omnino enim quod non eſt, vt totum ad partem ſcilicet maior, & aliud ad hoc (vt pars ad totum ſcilicet medium) quod ad maiorem eſt pars, ad minorē totum, demonſtrator mathematicus ex nullo talium demonſtrat. Neque enim fit ſyllogiſmus, nam niſi termini ſic ſe habeant, quòd maior totum ſit, medium vero ad maiorē pars, ad minorem totum, & minor vtriuſque pars, non erit ſyllogiſmus aliquo pacto ſcilicet in prima figura, qua vtitur geometra, vt igitur geometra vtitur exemplis non vt ex illis ſit ſyllogiſmus ſed docendi gratia, ſic nos expoſitione elementorum vtimur dicentes exempla, vt & ſentiant, qui diſcunt. Nō enim illis vtimur, vt ſine illis literis non poſsibile ſit demonſtrare tanquam ſint illa, ex quibus eſt ſyllogiſmus. Non enim illis vtimur, quod illa ſint ſine quibus ſyllogiſmi non ſunt. Sed (vt diximus) vtimur illis (vt ſentiant) qui diſcunt. Quo vero ad verba attinet, verba illa expoſitione autem ſic vtimur, & reliqua complent comparationem inter vſum noſtrum per literas, & geometrarum per exempla, quaſi dicat ſicut illi vtūtur exemplis; ſic nos vtimur expoſitione, & iuxta hoc verbum autem, nō eſt de neceſsitate, ideo in tranſlationibus non debet poni, verba vero quemadmodum ex quibus eſt ſyllogiſmus, debent legi cum aduerſatiua particula, quæ eſt ſed, & tunc eſt ſenſus, non ſic vtimur literis, tanquam literæ ſint ſine quibus demonſtrationes fieri non poſsint, ſed ſupple vtimur illis tanquam ex quibus eſt ſyllogiſmus hoc eſt vt oſtendamus ſine particulari, & vniuerſali, affirmatiuo, & negatiuo ex quibus ſunt ſyllogiſmi, fieri non poſſe ſyllogiſmos Quare ex his patet non male nos literis vſos eſſe. Eſt inſuper alia cauſa, cur literis vtitur Ariſtoteles vt Auerroes inquit in libro poſteriorum, & in hoc libro. Nam per vſum literarum intelliguntur regulæ vniuerſaliter in omni materia. Non te turbet expoſitio Iuniorum in hoc loco. Dicunt enim Ariſtotelem in hoc libro, & in alijs ad veritatis manifeſtationem aliquando eſſe vſum falſis ideo nos monet in veritatis expoſitione non ſemper veris eſſe vtendum, quia falſis pro veris vti poſſumus, nō vt ita ſint, ſed vt ſentiat qui diſcit, vt etiam facit geometra. Quæ expoſitio mihi non diſplicet.

Nota loco terminorum ignotorum poſſumus notis

Expoſ. iuniorum.

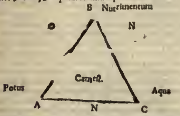
Non lateat autem nos quoniam in eodem ſyllogiſmo nō omnes concluſiones per vnam, & eandem figuram ſunt. Sed hæc quidem per hanc, illa uero per aliam. Palam ergo quoniam, & reſolutiones ſic faciendum, quoniam autem non omne problema in omni figura eſt, ſed in unaquaque diſpoſita ſunt. Manifeſtum eſt ex concluſione in qua figura ſit quærendum.

Com. 320. Quintum theorema ſiue ſpeculatio eſt de ſyllogiſmis, quoties in illis fuerit plures concluſiones. Accidit.n. in eodem ſyllogiſmo eſſe plures concluſiones, quādo fuerit compoſitus ex ſyllogiſmo principali, & proſyllogiſmis, qui ſyllogizant propoſitiones.

Com. 319

poſitiones. Appellat. n. Ariſto. hic eundem ſyllogiſmum, cum ſuis propoſitionibus, quoties proſyllogiſmorum concluſiones claudit. Quando ergo in eodẽ ſyllogiſmo fuerint plures concluſiones, non oportet illas ſemper quærere in eadẽ figura, quia (vt Philoponus longa commentatione exponit) Si principalis ſyllogiſmus ſit in primo primæ ex vtriſque affirmatiuis vniuerſalibus, cum vniuerſale affirmatiuum non niſi in figura prima ſyllogizetur. Iure proſyllogiſmi, & illorum concluſiones in prima quærantur. Si autem in ſecundo primæ ex maiori vniuerſali negatiua, & minori vniuerſali affirmatiua. Quando adhuc probari poſſunt, vniuerſalis negatiua quæratur in prima, & ſecunda, & vniuerſalis affirmatiua in prima. Quando vero probanda propoſitio ſit particularis ſiue affirmatiua, ſiue negatiua, quæratur in tribus, exempla patent ex his quæ dicit Philop. inquit Non lateat aut nos, quoniam in eodem ſyllogiſmo .ſ. cum ſuis probationibus, non oẽs concluſiones per vnam & eandem figuram ſunt. Quoniã ſtat hanc quidem concluſionẽ principalis ſyllogiſmi eſſe per vnã, & illa proſyllogiſmi eſſe per aliam, & quoniam non oẽs concluſiones ſunt per eandem figuram, palam etiam, quoniam, & reſolutiones ſic faciendum eſt, quomodo ſunt & in quibus figuris reſolubiles. Sed dices vnde ſcire poſſumus in qua figura concluſio ipſa ſit reſolubilis. Reſpondet & inquit. Quoniã autem non omne problema in omni figura eſt, vt diximus. Sed in vnaquaque ipſa problemata diſpoſita ſunt fieri. Problema. n. quantitate, & qualitate iia in vna fieri aptum eſt, ꝙ non in alia. Manifeſtum eſt ex ipſa cõcluſione in qua figura ſit, eſſe quærendum. Nam ſi vniuerſalis affirmatiua in prima tantũ, ſi negatiua in prima, & ſecunda, ſi particularis negatiua, in tribus, ſi vero affirmatiua in prima, & ſecunda,

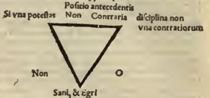
Et ad definitiones, orationum quęcunque ad unum quid ſunt redarguibiles eorum, quæ in termino ſunt, ad quod redarguibile ſunt, ponendum eſt terminum, & non totã orationem. Minus. n. contingit perturbari propter longitudinem. Vt ſiquis aquam oſtendit, quoniam eſt humidus potus. Potum, & aquam terminos ponendum.

Cõm. par. Quinta ſpeculatio, ſiue documentum eſt de definitionibus. ſunt. n. nonnulle definitiones falſæ, quia nõ competunt definibili propter vnum terminum. Vt hæc aqua eſt humidus potus. Eſt. n. aqua humida, ſed non potus, vel illa homo eſt animal quadrupes. Eſt. n. homo animal, & non quadrupes, ideo documentũ ſit, vt non totam deſtruamus, ſed partẽ, quæ ipſi definito non cõpetit. Inquit. Et ad definitiones ſupple. Quintum documentũ ſit, vt earum orationũ .ſ. definitiuarũ. (Per logon. n. definitionẽ intelligit) quæcunq; ad vnũ quid eorum, quæ in ipſo termino .i. definitione ſunt, redarguibiles ſunt, id ad quod redarguibiles ſunt. Terminũ ponendũ tanquã maiorem, vt ſi non oĩa, In definitione poſita redarguibilia ſunt, ſed eorum, quæ in illa ponuntur, ſolum vnũ. Illud vnũ ponatur terminus maior & nõ totam orationẽ ponendũ eſt maiorem terminũ id eſt totã definitionẽ. Non n. hæc tota oratio humidus potus terminus maior ponatur, ſed potus Cuius cãm ait, quia propter longitudinẽ .ſ. reſecatã minus diſcipulũ perturbari cõtingit. Nam ſermo longus, vt primo rhetoricæ. Inquit Ariſto. ad eos, qui nequeunt plura proſpicere, grauis eſt Exẽplum ponit, vt ſiquis oſtẽdit aquã, quoniã eſt humidus potus ſi redarguere vult hanc, nõ totã orationẽ ponat maiorẽ terminum, ſed potum maiorẽ, & aquam minorem ponẽdũ eſt terminos. Et ſyllogizet, omnis potus nutrimentũ, nulla aqua nutrimentum. Ergo nulla aqua potus eſt.

De reſolutione ſyllogiſmorum ex hypotheſi.

Amplius autẽ ex hypotheſi ſyllogiſmos non eſt tentandum reducere. Nam non eſt ex his, quæ poſita ſunt reducere. Non. n per ſyllogiſmum oſtenſi ſunt, ſed ad placitum conceſſi ſunt omnes, ut ſi quis ponat. Si una quædam poteſtas non ſit contrariorũ, neque diſciplinam eſſe unam. Deinde diſputet, quoniam non eſt una poteſtas contrariorũ, vt ſanatiui, & egrotatiui. Simul. n. idem erit ſanatiuum, & egrotatiuum, quoniam autem non eſt omnium contrariorum una poteſtas oſtenſum eſt. Sed quoniam diſciplina nõ eſt una, non eſt oſtenſum, quamuis confiteri ſit neceſſe. At non ex ſyllogiſmo, uerum ex hypotheſi hoc igitur non eſt reducere, quoniam non vna poteſtas eſt. Hic. n. fortaſſe erat ſyllogiſmus. Illud autem hypotheſis.

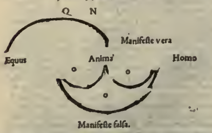

Nunc (vt Philopo. inquit.) Vult declare, ꝙ non oẽs hypotheticos reſoluere oportet in figurã. Quo vero pacto veniat Ariſto. in hanc declarationẽ, exponamus. Ariſto. igitur declarauit oẽs ſyllogiſmos reſoluẽdos eſſe in tres terminos, & duas propõnes Et quia ſyllogiſmi ex hypotheſi ſunt ſyllogiſmi. Ergo vñr reſoluẽdi in tres terminos, & duas propõnes, & ſic videntur reſoluẽdi in aliquã figurã. Propter hoc exponit nõ oẽs ſyllogiſmos ex hypotheſi reſoluẽdos eſſe in aliquã trium figurarum. circa quod primo ponit cõcluſionẽ declarandã, & dicit. Amplius autẽ ex hypotheſi ſyllogiſmos nõ eſt tẽtãdum reducere, hæc eſt cõcluſio Deinde probat hanc, & ſua rõ eſt. Syllogiſmi qui fiunt ex his, quæ poſita ſunt, nõ reſoluuntur in figurã. Syllogiſmi ex hypotheſi ſunt ſyllogiſmi, qui fiunt ex his, quæ poſita ſunt. Ergo ſyllogiſmos ex hypotheſi nõ eſt in figurã reducere de rõne ponit maiorẽ, & dicit. Nã nõ eſt ſyllogiſmos ex his, quæ poſita ſunt factos reducere in aliquã figurarum, Probat maiorẽ, & dicit. Nõ. n. per ſyllogiſmum oſtenſi ſunt, ſed ad placitum quaſi ex datis, & conceſsis, ſunt oẽs. Eſt ergo maior. Syllogiſmi qui fiunt ex his, quæ poſita ſunt, nõ reſoluuntur in figurã. Cui ſi addatur minor videlicet, ſed ſyllogiſmi ex hypotheſi ſunt ex his, quæ poſita ſunt, ex datis videlicet & ad placitum, ergo nõ eſt tales in figurã aliquam reſoluere. Quod autẽ ſyllogiſmi ex hypotheſi ex datis ac conceſſis ex placito ſint, per exẽpla exponit. Et primo quidẽ in ſyllogiſmis ex hypotheſi, qui fiunt per tranſumptũ. Deinde in ſyllogiſmis ex hypotheſi, qui fiunt ad impoſsibile. Circa primã partẽ Animaduertẽdum ſecundum Philop. In ſyllogiſmis ex hypotheſi, qui fiunt p trãſumptum duo eſſe, hypotheſim videlicet, & põnẽ. Hypotheſim Philop cõceſſum ſiue datum vocat, quia aduerſarius ad placitũ vel propter aliquẽ locũ dialecticum illud dat, vel cõcedit. Huius exẽplum Philop. affert ex libro de cælo. Ibi. n. Ariſto. loquẽs de figuris ſtellarum petit, ꝙ ſi luna eſt ſpherica, oẽs ſtelle ſunt ſphericæ. Hæc eſt hypotheſis, quæ eſt propõ condõnalis, & propter hoc dicta eſt hypotheſis. Põ vero eſt, cõceſſio añtis. Nã antecedente poſito, ſequitur cõſequẽs. Vult igitur, ꝙ hypotheſis, quæ eſt propõ conditionalis, nõ reſoluitur p aliquã figurã, ſed poſitio añtis per aliquã figurã reſoluitur, vt ꝙ luna ſit ſpherica. Hoc. n. probat ſyllogiſmo, hoc pacto, omne corpus, cuius lumen ſphericæ augetur, & diminuitur, eſt ſphericum. Luna eſt corpus, cuius lumen ſphericæ creſcit, & diminuitur ergo luna eſt ſpherica, Hoc probato, ſequitur poſitio conſequentis, ſcilicet quòd cæteræ ſtellæ ſint ſphericæ. In quo ſyllogiſmo patet hypotheſim non reſolui in aliqua figura, ſed põnem antecedẽtis. Ariſt. autem accipit aliud exemplum. Accipit. n. hanc hypotheſim, Aduerte.

videlicet ſi vna potentia non eſt contrariorum, vna diſciplina non eſt contrariorũ. Hæc.n.hypotheſis in figuram aliquã non reſoluitur. Reſoluitur autem poſitio antecedentis in tertia figura, hoc pacto, ſani & ægri non eſt vna poteſtas Sanũ, & ægrũ non ſunt contraria, ergo cõtrariorũ nõ eſt vna potẽtia. Tunc ſequitur contrariorũ nõ eſt vna potẽtia, ergo contrariorũ nõ eſt eadẽ diſciplina, vnde dicit Vt ſiquis ponat, ſi vna quædã poteſtas nõ ſit contrariorũ, neque diſciplinã eſſe vnam contrariorum, & per hæc patet hypotheſis. Deinde diſputet, quoniã non eſt vna poteſtas contrariorũ, vt ſanatiui, & ægrotatiui, & hoc per ſyllogiſmum in tertia figura. Quod autẽ ſani, & ægri nõ ſit vna poteſtas, vt fuit maior ſyllogiſmi in tertia figura. Probat, & dicit. Simul.n idẽ erit ſanatiuũ, & ægrotatiuũ, aliquando. Quoniã ſi potẽtia erit eadẽ contrariorũ, aliquando actu idẽ ſubiectum. Subijcietur ſimul vtriſque cõtrarijs. Tunc verificat exemplum, & dicit. Quoniam autem nõ eſt omniũ contrariorũ vna poteſtas, per ſyllogiſmũ oſtẽſum eſt, & ſic poſitio antecedentis per aliquam figurã reſoluta eſt. Sed quoniã diſciplina non eſt vna, non eſt oſtenſum per ſyllogiſmum, quamuis cõfiteri ſit neceſſe ex hypotheſi, & hoc dicit. At non ex ſyllogiſmo, verũ ex hypotheſi, tunc quaſi epilogando dicit. Hoc igitur.i.hanc hypotheticam non eſt reducere quoniã, diſciplina vna contrariorũ. Non eſt vna poteſtas contrariorum. Hic.n.ſ. in poſitione antecedentis, quòd videlicet vna poteſtas nõ ſit contrariorum. Fortaſſe erat ſyllogiſmus, in hypotheſi autem non erat. Sic igitur perſpicuum eſt in ſyllogiſmis ex hypotheſi, qui fiunt per tranſumptum, non totos reſolui in aliquam figuram, ſed ſolum reſoluitur poſitio antecedentis, non autem hypotheſis, & non ſolum antecedẽtis poteſt reſolui, ſed etiã conſequentis deſtructio. Plato autẽ, vt Philopo. narrat nõ ſolum poſitionem, ſed hypotheſim reſoluit in figura. Accepit.n.quòd ſi viuens & mortuũ ex ſe inuicem ſunt, animæ noſtræ ſunt in inferno. Sed viuens, & mortuum ex ſe inuicem ſunt, ergo animæ noſtræ ſunt in inferno. Verum hoc raro fit, & nõ ſemper. Ex hoc loco accipit aliquã eſſe conſequentiam, quæ non poteſt reduci ad figuram aliquã, & ſic acceperũt ex his Sorticoiæ tractatum, qui de conſequentijs eſt. Non.n.oportet oẽm conſequentiam reduci in figurã, veluti nec oẽm hypotheſim, ſolum autem ea conſequẽtia reducitur, quæ eſt enthymema Quo vero ad verba attinet. Aui maduerte quòd cũ Ariſto. dicit hypotheſes ad placitũ cõcedi, non intelligas oĩno abſque rõne. Quoniã conceditur aut virtute oppõnis, vt in ſyllogiſmis per impoſsibile, aut virtute loci dialectici, & propter aliquã maximã ex loco conſtitutã, vt pota, aut ex ſimili, aut a maiori, aut a minori, aut a contrario, aut alio modo, ſed hæc dicuntur conceſſa ad placitum, quia nõ vi ſyllogiſmorum. Vnde hypotheſis in ſecundo libro de Cælo, quæ eſt, quòd ſi luna ſit ſpherica, omnes ſtellæ ſint ſphericæ, conceditur loco a ſimili. Et ſimiliter ſi vna potentia nõ eſt cõtrariorum, nec diſciplina erit contrariorum, etiam loco a ſimili conceditur.

Vnde Sorticoiæ acceperunt a Aduerte.

Similiter autem, & in his, qui per impoſſibile concludũtur. Nam neque hos eſt reſoluere, ſed ad impoſſibile quidẽ reductionem eſt. ſyllogiſmo.n. monſtratur. Alterum autem non eſt. Nam ex hypotheſi concluditur.

Com. 303. Nunc idem oſtendit in his ſyllogiſmis, qui per impoſsibile concluduntur. Et primo proponit intentum, & dicit. Similiter autem, & in his, qui per impoſsibile concluduntur, ſubaudi non eſt reſoluere in aliquam figurarum. Et per ſyllogiſmos ad impoſsibile ducentes nõ intelligit ſyllogiſmos in quibus ex oppoſito concluſionis cum altera propoſitionum ſyllogizatur oppoſitũ alterius vt fit in Barocco, & in Broccardo, quẽadmodum Albertus intellexit, quoniã ſic vterq; ſyllogiſmus reſolueretur in aliqua figura, vt ſuperius declarauit Ariſto. Nã in Barocco primus ſyllogiſmus eſt in ſecunda figura. Et ſecundus, fit in Barbara. In Broccardo vero. Primus ſyllogiſmus eſt in tertia figura, & ſecundus in prima, & in cæteris eodem modo. Quid igitur per ſyllogiſmos qui fiunt per impoſsibile Ariſto. velit, non vna ratione exponitur Non vno modo intelligi poteſt ſyllogiſmus ex falſis, & impoſsibilibus, ex quibus ſyllogizatur aliquod aperte falſum. & vlterius aliud magis aperte falſum. Vt ſi aliquis concedat, quòd omnis homo ſit lapis Syllogiſmus erit, omnis homo eſt lapis. Omne riſibile eſt homo, ergo omne riſibile eſt lapis, tunc vltra, omne riſibile eſt lapis, ergo omne riſibile eſt inſenſitiuũ, & ſic vlterius ſemper ſyllogizando falſum, & impoſsibile magis apertum. In quo proceſſu patet primum eſſe ſyllogiſmum. Cæteros vero non eſſe ſyllogiſmos. Primus quidem eſt ſyllogiſmus, quia reſolubilis in tres terminos, & in duas propoſitiones. Secundũ vero ex hypotheſi, & non ſyllogiſticus. Philopo. vero vult quòd omnis ſyllogiſmus ducens ad impoſsibile habeat tria, propoſitum, reductionem, & hypotheſim. Propoſitum quidem eſt vt hoc videlicet aliquod animal non eſt equus, vel aliquod tale, Tunc quæritur aut eſt ita quòd aliquod animal nõ ſit equus, aut ejus oppoſitũ, videlicet omne animal eſt equus. Si eius oppoſitum. Syllogizo ſic, omne animal eſt equus, omnis homo eſt animal. Hæc.n.eſt aperte vera. Ergo omnis homo eſt equus, quæ eſt aperte falſa. Tunc aliud quod habet eſt hypotheſis. Hypotheſis autem eſt duarum contradictoriarũ. Si vna eſt falſa, altera eſt vera, & ita quia concluſio eſt aperte falſa, & non minor, quæ eſt aperte vera, ergo maior. Maior eſt omne animal eſt equus. Hæc eſt aperte falſa, ergo contradictoria eſt vera, videlicet aliquod animal nõ eſt equus. Duorum enim contradictoriorum ſi alterum eſt falſum, alterũ eſt verum, Eſt ergo hypotheſis duarum contradictoriarum, ſi altera eſt falſa, altera vera eſt. vel ſi ad alteram ſequitur falſum, & impoſsibile, altera eſt vera, quare ſi concluſio eſt aperte falſa, & altera propoſitio eſt vera. Oportet alteram eſſe aperte falſam, reductio vero eſt concluſio quæ ſequitur ex contradictoria propoſiti. Tunc vult, quòd nec propoſitum neq; hypotheſis ſyllogizetur, ſed concluſio aperte falſa, quæ ſequitur ex contradictorio propoſiti, videlicet illa omnis homo eſt equus, & ſic non totus ſyllogiſmus per impoſsibile reſoluitur in aliquam figuram, ſed ille qui probat concluſionem aperte impoſsibilem ex impoſsibili conceſſo, cum altera aperte vera. Dicit, ſimiliter autem, & in his, qui per impoſsibile concluduntur, hoc eſt in his, qui aſſumpto impoſsibili, concludunt aperte falſum, Nã neque hos eſt reſoluere.ſ.totos, ſed eſt reſoluere ſolum reductionẽ ad impoſsibile, hoc eſt ſyllogiſmũ qui ex impoſsibili infert concluſionẽ aperte impoſsibilẽ, cuius cauſam affert. Et dicit, ſyllogiſmo n. monſtratur.ſ. illa reductio, ſed alterũ.ſ.hypotheſim nõ eſt.ſ. in figuram reſoluere. Nã ex hypotheſi concluditur. Sunt.n.in tali ſyllogiſmo tria propoſitum, vt illa propoſitio aliquod animal non eſt equus, reductio, videlicet illa propoſitio oĩs homo eſt equus Et hypotheſis quæ eſt, duarum contradictoriarũ ſi altera falſa, vel ſi ad eã ſequitur falſum, altera vera eſt, quare ſi cõcluſio eſt falſa, & nõ altera propoſitio, ergo altera. Horũ triũ propoſitionũ non reſoluitur in ſyllogiſmũ, ſed probatur per oppoſitũ, quoniam ſi non aliquod aĩal non eſt equus, ergo omne aĩal eſt equus, per regulã æquipollẽtiarum, tunc vltra omne aĩal eſt equus, & oĩs homo eſt aĩal, ergo oĩs homo eſt equus. Hæc eſt aperte falſa, & non pro minori, quæ eſt aperte vera, ergo pro maiori. Quare eius oppoſita erit vera. Patet ergo q; ſola reductio reſoluatur in figuram. Non autem propoſitum, nec hypotheſis.

Differunt autem a prædictis, quoniã in illis quidem oportet prius confiteri, ſe debeat cõcedere, ut ſi oſtendatur una poteſtas contrariorum, & diſciplinam eſſe eadem. Hic autem, & non prius confeſſi concedunt, eo quòd manifeſtum ſit falſum,

ſit falſum, ut poſita Diametro ſymetro eo quòd imparia eſſe equalia paribus.

Cõm.324.

Cum dixiſſet quaſi conuenientiam inter hos duos hypotheticos ſyllogiſmos, quatenus vterque ex hypotheſi eſt. Nũc ponit differentiam, & vult (vt Philoponus exponit) ꝙ ſyllogiſmus hypotheticus, qui eſt per tranſumptum, nõ poteſt ex hypotheſi inferre concluſionem principalem probatam, niſi ex compoſito fiat hypotheſis præconfeſſio. Non.n. ſequitur diſciplinam eſſe contrariorum, niſi ſupponatur illa hypotheſis videlicet ꝙ ſi poteſtas eſt vna contrariorum, nec etiam diſciplina eſt vna cõtrariorum. Syllogiſmus autem per impoſſibile poteſt ſyllogizare per concluſionem principalem neceſſario, nulla ipſius hypotheſis facta præconfeſſione. Quoniam ſequitur concluſio principalis per naturam ac legem contradictoriarum, quæ eſt, ꝙ ſi vna ſit falſa, vel ducens ad falſum, altera ſit vera. Hæc.n. hypotheſis ſiue præconcedatur, ſiue nõ, ſemper ſyllogiſmus fit, & ſequitur oppoſitum. Dicit differũt autem a prædictis, qui fiunt per tranſumptum, quoniam in illis quidem, oportet hypotheſim prius cõfiteri ſi debeat aduerſarius concedere principalem concluſionem. Vt ſi oſtendatur, vna poteſtas eſt contrariorum, & diſciplinam eſſe eandem contrariorum. Non.n. poteſt cõcluſio principalis ſequi, niſi præcõfeſſione hypotheſis. Hic autẽ hoc eſt in ſyllogiſmis autem per impoſſibile, & nõ prius aduerſarij præcõfeſſi hypotheſim concedunt cõcluſionem principalem, eo ꝙ ex illius propoſiti oppoſito manifeſtum ſit falſum. modo duarũ contradictoriarum, ſi altera ſit falſa, vel id ad quod ſequitur falſum, altera erit vera. Et ponit exemplum, vt poſita Diametro Symetro hoc eſt cõmenſurabili coſte, ſtatim ſequitur impoſſibile, eo ꝙ ſequitur imparia eſſe equalia paribus. Geometra.n. vt Philoponus inquit. Volens oſtẽdere ꝙ Diameter coſte incõmenſurabilis ſit, vtitur deductione ad impoſſibile per ſyllogiſmũ hypotheticũ hoc modo quia ſi nõ ſit incõmenſurabilis, cõmenſurabilis erit, ſed ſi cõmẽſurabilis ſit, imparia erũt equalia paribus, nõ ergo cõmenſurabilis. Vbi patet ſyllogiſmũ fieri non ex præconfeſſione hypotheſis. Sed circa hæc quærunt an ſecundus proceſſus in ſyllogiſmo per tranſumptũ, poſſit reſolui in figurã aliquam. Et videtur ꝙ ſic, quoniã tranſumptio eſt cõſequentia. Ois autẽ conſequentia eſt ſyllogiſmus imperfectus, qui ad perfectũ reſolui põt. Quare trãſumptio reſolui poteſt in figuram. Iuniores reſpõdent ꝙ ſyllogiſmus ſit duplex oſtenſiuus, quia Boetio categoricus dicitur, & hypotheticus. Neceſſitas ſyllogiſmi categorici eſt per dici de omni vel dici de nullo. Neceſſitas vero ſyllogiſmi hypothetici eſt p aliquã habitudinem localẽ, & aliquando per naturã oppõnis. Et concludit propoſitũ vel a poſitione antecedentis, vel a deſtructione antecedentis. Tunc dicunt, ꝙ ſyllogiſmi ex hypotheſi non poſſunt reſolui in ſyllogiſmum categoricum, ſed bene in hypotheticũ. Sed adhuc dubitatur, quoniam omne argumentũ eſt aut ſyllogiſmus, aut enthymema, aut inductio, aut exemplũ, ſed hæc oia, vt ſecundo huius dicitur reduci poſſunt in ſyllogiſmum categoricũ. Quare cũ ſyllogiſmus ex hypotheſi ſit argumẽtũ, relinquitur ꝙ debeat reduci in ſyllogiſmũ categoricũ. Præterea enthymema dicitur argumẽtũ breue ex vna propõne altera ſeruata in mẽte. Ergo eſt ſyllogiſmus, ſed ſyllogiſmus ex hypotheſi eſt enthymema, ergo ẽ ſyllogiſmus. Exẽplũ etiã dicit paradigma, a para quod eſt iuxta, & digma, quod eſt ſignum, quaſi ſignũ quod eſt iuxta aliquid, exiſtens in mẽte noſtra formatũ, ergo eſt ſyllogiſmus. Quare cũ ſyllogiſmus ex hypotheſi ſit aut exemplũ, aut enthymema, oino erit reſolubilis in aliquã figuram. Dicendũ ꝙ Iuniores bene dixerunt. Non.n. omnis ſyllogiſmus ex hypotheſi reſolubilis eſt in aliquam figurã, ſed bene in aliquẽ ſyllogiſmũ, quia aut ad hypotheticum, aut ad categoricum. Cum vero dicitur ꝙ in ſecũdo Priorũ Ariſtoteles dicit omne argumentum reſolui in figuram. Intelligendum eſt, non ſecundũ totum, ſed ſecundum aliquid ſui, vt ibi videbitur. Sic etiã ſyllogiſmus ex hypotheſi ſecundum aliquid ſui reſoluitur in figurã, quoniã poſitio antecedentis, vel deſtructio conſequẽtis in figurã reſoluitur, Hypotheſis autẽ non. Cum vero dicitur enthymema, & exẽplũ tenere virtute propõnis, quæ eſt in mẽte, dicẽdũ, ꝙ illa propoſitio non eſt maior vel minor ſemper, ſed eſt dignitas, virtute cuius exẽplũ vel enthymema debet neceſſitatẽ. Verum de his in rhetoricis ludicris libro ſecundo copioſe dictum eſt.

Quæſtio pulchra.

Solutio iuniorum.

Dubiũ.

Solutio.

Inſtãtia.

Plures autem, & diuerſi terminantur ex conditione, quos proſpicere oportet, & notare apte. Quæ ergo horum differentiæ, et quoties fiunt, qui ſunt ex hypotheſi, poſtea dicemus. Nunc autem tantum ſit nobis manifeſtum, quoniã nõ eſt reſoluere in figuris huiuſmodi ſyllogiſmos, & ob quã cauſam diximus.

Cõm.325.

Quia dixit ſyllogiſmos ex hypotheſi non oportere oẽs in figuram reſoluere, & declarauit hoc in duabus ſpeciebus ſcilicet in ſyllogiſmis ex hypotheſi per trãſumptũ, & in ſyllogiſmis ex hypotheſi per impoſſibile, & nõ in oibus, cũ ſint plures alij, quaſi ſe excuſans ab vlteriori inductione, dicit. Plures autem, & diuerſi ſyllogiſmi terminantur ex conditione, hoc eſt ex hypotheſi. Quos oportet proſpicere, & notare apte ac diligenter, & exponere quomodo non reſoluantur in figurã. Tunc remittit ſe ad librũ qui de his eſt, & dicit, quæ ergo horum differentiæ, & quoties fiunt, qui ſunt ex hypotheſi ſyllogiſmi, poſtea dicemus. Vbi Philoponus dicit expoſitores dicere, ꝙ nõ appareat, vbi de eis Ariſtoteles dicat. Fortaſſe aliqua dicet ſecundo huius & in Topicis. Secũdo.n. huius agit de ſyllogiſmis ex hypotheſi qui ſunt per impoſſibile. In Topicis vero de his qui ſunt per virtutem loci. Reſumit autem nũc quid per hæc perſpicuum eſt, & dicit. Nunc autem tantum ſit nobis manifeſtum, quoniam non eſt reſoluere in figuras huiuſmodi ſyllogiſmos, & ob quam cauſam, non reſoluuntur in figuram diximus. Hæc de ſyllogiſmis ex hypotheſi.

De reciproca reſolutione ſyllogiſmorum vnius figuræ in aliam.

Quæcunque autẽ in pluribus figuris monſtrantur problematum, ſi in altera ſyllogizetur, eſt reducere ſyllogiſmũ in alteram. Vt eum qui in prima eſt priuatiuum. In ſecundam figuram. Et eum, qui in media eſt in primam. Non omnes autem, ſed quoſdam.

Cõm.326.

Caput iſtud inſcribit de reciproca reſolutione ſyllogiſmorũ vnius figuræ in aliã, quia docet qũo vna figura reſoluatur in alterã, & ecõuerſo. Sed quo orſum hæc, nõ clare patet. Quidã dixerunt Ariſtotelem hoc facere, quoniã docuit qũo oratio ſyllogizanda reſoluatur in figuram. At nunc intendit declarare quomodo oratio ſyllogizata in altera figura, poſſit reduci in alteram, quæ expoſitio Alberti eſſe videtur. In iuuenta diximus Ariſtotelem declaraſſe vnã cõcluſionem per vnũ medium ſyllogizari vno ſyllogiſmo, ideo quia quis põt dubitare an concluſio per vnũ medium ſyllogizabilis pluribus figuris ſyllogizari poſſit, propterea declarat qũo cõcluſio vno medio ſyllogizabilis, põt ſyllogizari pluribus figuris. Philop. autem, vt mihi videtur, rectius exponit. Vult.n. ꝙ Ariſtote. per hæc doceat, quòd nõ oporteat, ſi componens ſyllogizauit problema in vna figura, vt reſoluat etiam illud ſolũ in illa figura, in qua compoſuit. Quoniam quando problema eſt in pluribus figuris ſyllogizabile, põt eſſe compoſitum in vna figura, & reſolui in pluribus. Et hoc proponit, & dicit. Quæcũque autem problematum, in pluribus figuris monſtrãtur, vel demonſtrari poſſunt, dato quòd in altera tantũ ſyllogizetur, & ſit cõpoſitum ſolũ in altera, reſolui tñ poteſt in pluribus, & hoc dicit. Si in altera per compõnem ſyllogizetur, eſt reducere ſyllogiſmum per quẽ ſyllogizatũ eſt, in alterã, & ſic reſolui poteſt in pluribus. Quare bene dictũ eſt, ꝙ nõ oportet vt reſolutio fiat in vna figura, ſi compoſitio fuerit facta in vna figura, quando problema põt ſyllogizari in pluribus figuris. Quo vero ad verba attinet, dicit. Quæcunque problematũ in pluribus figuris mõſtrantur, quoniã ſi ꝓblema nõ eſſet, niſi vna figura demonſtrabile, reſolui non poſſet, niſi in illa vt Barbara non poteſt reſolui niſi in prima, & Barocco ſolum in ſecunda, & Broccardo ſolum in tertia, quoniam ſolum per vnam figuram ſyllogizari poſſunt. Et exponit, quod dixit. Et inquit. Vt eũ ſyllogiſmũ priuatiuũ, qui eſt in prima, vide-

2. expõ.

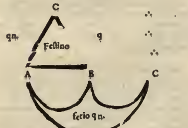
Secunda.

Tertia Philoponi expoſitio.

licet cælarent, reſolui ac reduci poteſt in ſecundam figuram, & eum, qui in media eſt figura, reſolui poteſt in primam. Limitat tamen propoſitionem hanc, & dicit, non omnes autē, qui in ſecunda ſyllogizat ſunt ad primā reſolui ac reduci poſſunt, ſed quoſdam. Quoniam tres primos videlicet. Cæſare, Cameſtres, Feſtino. Barocco autem non, vt dictum eſt. Hæc de intentione.

Erit autem in ſequentibus manifeſtum. Si enim a, nulli b, b, autē omni c, a, nulli c. Sic ergo prima figura. Si autem cōuertatur priuatiuæ. Media erit. Nā b, a, quidē nulli c, autē omni inerit. Similiter autē, & ſi nō uniuerſalis, ſed particularis ſit ſyllogiſmus, ut ſi a, quidē nulli b, b, autem alicui c. Conuerſa enim priuatiua. Media erit figura,

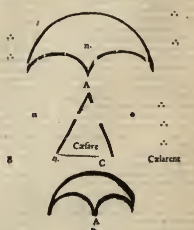

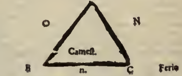

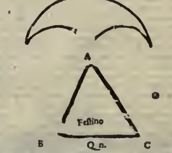
Nunc percurrit oēs figuras, & primo reducit primam figu-
Cōm. 327. ram in ſecundam. Et declarat quomodo problema ſyllogizabile in pluribus figuris, cum in prima ſyllogizatur. reducatur aut reſoluatur in ſecundam, & hoc proponit dicens, erit autē illud quod diximus, in ſequentibus manifeſtum. ſ. percurrēdo oēs modos figurarum, vnde percurrendo vnomquemq; oſtēdit, ꝙ quartū modū in ſecūda, & quintū in tertia, impoſſibile eſt, ad alterā reſoluere figurā, & dicit. Si. n. a, nulli b. Subaudi ineſt, ita vt hæc ſit maior, nullum b, eſt a, b, autem omni c, ita vt hæc ſit minor, omne c, eſt b, a, nulli c. Subaudi inerit, & ſic concluſio erit nullum c, eſt a. Sic ergo eſt prima figura, & ſecundus modus primæ videlicet cælarent. Tunc docet hūc modum reſoluere, ac reducere ad ſecundam videlicet ad Cæſare. Et dicit, ſi autē conuertatur priuatiua, videlicet maior, in terminis, erit propoſitio nullum a, eſt b, & ſic erit media figura, nam b, quidem nulli a ineſt, quoniam nullū a, eſt b, c. autē ipſi omni inerit ipſum b, & ſic ſequitur, ꝙ nullū c, eſt a, in Cæſare. Simili modo docet reducere ferio in feſtino, & dicit. Similiter autem & ſi nō vniuerſalis, ſed particularis ſit ſyllogiſmus, qui fit in prima figura, & exponit ipſum, & dicit, vt ſi a, quidē nulli b, ineſt, b, autē alicui c, ineſt, erit ſic ſumptis ſyllogiſmus in ferio. In feſtino autem erit per conuerſionem, quod exponit, & dicit conuerſa enim priuatiua, videlicet maiore in terminis. Media erit figura, quia ſequitur nullum a, eſt b. Quoddam c, eſt b. Ergo quoddam c, eſt a. Quo vero ad terminos attinet,

Animaduerte ꝙ termini quibus vtitur, ſunt a, b, c. A quidem extremitas. Maior b, autem. Medium c, autem extremitas minor, vt capitulo de figuris fecit. Conſiderandum;

Eorum autē ſyllogiſmorū, qui ſunt in ſecūda figura, uniuerſales quidē reducūtur in primā figurā, particulatiuum autē alter ſolū. Inſit. n. a, b, quidem nulli c, uero omni, cōuerſa priuatiua. Prima erit figura. Nam b, quidē, nulli a. A, autem omni c, inerit. Si autē prædicatiuū quidem ſit ad b, priuatiuū autem, ad c. Primus terminus ponendus eſt c, hoc enim nulli a. A, autem omni b, quare nulli b, inerit c, ergo & b, nulli c. Conuertitur. n. priuatiua. Si autem particularis ſit ſyllogiſmus, quando priuatiuum quidem erit ad maiorem, extremitatem. Reſoluetur in primam figuram ut ſi a, quidem nulli b, a, autem alicui c. Cōuerſa. n. priuatiua. Prima erit figura nam b, quidem nulli a. A, autem, alicui c, quando uero prædicatiuū, non reſoluetur, ut ſi a, quidem omni b, c, uero non omni. Non enim ſuſcipit conuerſionem a, b, neque cum ſit, erit ſyllogiſmus.

Nunc docet per exēpla reducere ſyllogiſmos qui fiūt in ſecūda figura ad primam, vt Cæſare quidem ad cælarent conuerſione ſolius maioris. Cameſtres autem, cōuerſione minoris, &

ris, & conuerſione concluſionis, & permutatione extremorum. Feſtino denique ad ferio, conuerſione maioris tantum. Et dicit, eorum autem ſyllogiſmorum, qui ſunt in ſecunda figura, vniuerſalis quidem, reducentur in primam figuram.ſ.omnes. Particularium autem alter ſolum videlicet feſtino. Barocco autem non. Et ꝙ ita ſit, exponit, & dicit, inſit enim a, b, quidem nulli, ita vt ſit maior, nullum b, eſt a, c, vero omni, ita vt minor ſit, omne c, eſt a. Conuerſa priuatiua, hoc eſt a, b, maiori. Prima erit facta figura, nam b, quidem nulli a, inerit a, autem, omni c, inerit, quare, & nulli c, inerit b, videlicet in cælarent. Deinde exemplificat in Cameſtres, & dicit, ſi autem prædicatiuum quidem ſit. Ad b, hoc eſt ad maiorem extremitatem, Priuatiuum, autem ſit ad c, hoc eſt ad maiorem extremitatem. Primus terminns hoc eſt maior extremitas ponendus eſt c, videlicet per conuerſionem concluſionis. Hoc.n. ſcilicet c, nulli a, inerit a, autem omni b. Quare conuerſa minori, & concluſione nulli b, inerit c, ergo per reuocationem, & b, nulli c, inerit. Conuertitur enim priuatiua. At conuerſa concluſione fit quod erat principio videlicet ꝙ nulli c, inſit b. Hoc enim in ſecunda concluſum erat.

Aduertendum. Patet ergo quomodo vniuerſales in ſecunda reſoluantur in primam. Animaduerte tamen, ꝙ Cameſtres reſoluitur ad cælarent, conuerſa minori, & tranſpoſita extremitate maiori ad minorem, & ſic ſequitur concluſio conuerſa. Eadem tamen concluſio ſequetur, ſed non per ſyllogiſmum, ſed per trãſumptum, vt poſtea dicemus. Deinde declarat quomodo particulares, & dicit, ſi autem particularis ſit ſyllogiſmus, vt in Feſtino, quando priuatiuum quidem erit ad maiorem extremitatem, reſoluetur in primam figurã. Cuius exemplum affert, & dicit, vt ſi a, nulli b, inſit a, autem, alicui c. Conuerſa enim

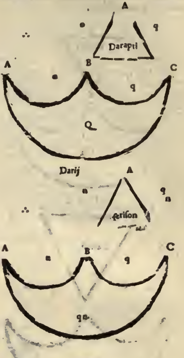
Nota. priuatiua videlicet a, b. Prima erit figura. Nam b, quidẽ, nulli a, ineſt a, autem, alicui c, & ſic fit ferio. Quo vero ad verba attinet. Animaduerte in tranſlationibus legi corrupte, verba illa b, autem alicui c. Sed legantur a, autem alicui c, ſic enim in græco habentur. Deinde exponit quis particularis nõ poteſt reſolui in primam, & dicit, quando vero prædicatiuum ſubaudi erit ad maiorem extremitatem, vt in Barocco, non reſoluetur hic modus in primam figuram, veſi a, quidẽ omni b, inſit, ita vt maior ſit, omne b, eſt a, c, vero non omni, ita vt minor ſit, quoddam c, non eſt a, hic in primam non reſoluetur. Et cauſam affert, & dicit non enim a, b, ſcilicet maior ſuſcipit conuerſionem.ſ. in terminis, neque cum fit.ſ. conuerſio in parte, erit ſyllogiſmus, quoniam relinquetur ex puris particularibus. Quo vero ad verba attinet, cum Ariſtoteles dixit non.n. ſuſcipit conuerſionem a, b, non intelligit ſimpliciter, quoniam cum ſit vniuerſalis affirmatiua, ſaltẽ in parte conuertitur. Sed dicit, ꝙ non ſuſcipiat conuerſionem idoneam ad reductionem faciendam in primam figuram, propterea ſubdit, neque cum fit.ſ. conuerſio in parte, erit ſyllogiſmus, nam remanebit vtraq; particularis, ex quibus nullus fit ſyllogiſmus. Vſus autem eſt hic a, pro medio b, pro prædicato concluſionis c, autem pro ſubiecto, vt in capitulo de figuris fecit.

Rurſus qui in tertia quidẽ figura ſunt, non reſoluuntur omnes in primã. Qui autẽ ſunt in prima, omnes in tertiã.

Cõm.329. Nunc docet reducere figuram primam in tertiam, & econuerſo. Et primo proponit id, quod vult declarare, & dicit. Rurſus, qui in tertia quidem figura ſunt, non reſoluuntur omnes in primam, quoniam non quintus videlicet Broccardo.

Conſiderandum. Qui autem ſunt in prima, omnes reſoluuntur in tertiã Quo vero ad verba attinet. Animaduerte hæc verba non ſic legi in veteribus tranſlationibus, leguntur.n. hoc pacto. Qui autẽ ſunt in prima, non oẽs in tertiam, & ſic velle videtur, ꝙ nec oẽs qui ſunt in tertia, reſoluantur ad primam, nec oẽs qui ſunt in prima, reſoluantur in tertiam, quoniam non niſi particulares primæ. In codicibus vero græcis leguntur verba hæc, vt diximus. Videlicet qui autem ſunt in prima, oẽs in tertiam, & tu intelligè de particularibus.

Inſit enim a, quidem, omni b, b, autem, alicui c. Ergo quia conuertitur particularis prædicatiua, inerit & c, alicui b. A, vero omni b inerat. Quare fit tertia figura. Et ſi priuatiuus ſit ſyllogiſmus, ſimiliter. Conuertitur.n. particularis affirmatiua. Quare a, quidem nulli b, c, autem alicui inerit.

Ferio

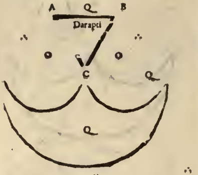
Propoſita intentione. Nunc exequitur, & primo docet reſoluere particulares ſyllogiſmos primæ i tertiã, & dicit. Inſit. enim a, quidẽ, omni b, ita vt hæc ſit maior omne b, eſt a, b, autẽ alicui c, ita vt minor ſit, quoddã c, eſt b. Ergo quia conuertitur particularis prædicatiua, quæ eſt minor videlicet b, c, inerit, & c, alicui b, ita vt minor ſit, aliquod b, eſt c, a, vero in maiori inerat omni b. Quare fit tertia figura. Minori cõuerſa. Deinde docet reſoluere particularem negatiuum, & dicit, & ſi priuatiuus ſit ſyllogiſmus, ſimiliter reſolui poteſt in tertiam, etiã conuerſione minoris, & dicit, conuertitur.n. particularis affirmatiua hoc eſt b, c. Minor. Quare a, quidem nulli b, inerit, ita vt maior ſit nullum b, eſt a, c. autem ipſum inerit alicui.ſ.b, ita vt minor ſit quoddam b, eſt c. Quare eadem erit concluſio videlicet ꝙ quoddam c, non eſt a, vtitur autem a, pro prædicato problematis c, pro ſubiecto b, autem pro medio vt fecit prius. Cõm.330.

Eorum autẽ ſyllogiſmorum qui ſunt in poſtrema figura, unus tantũ non reſoluitur in primã quando non uniuerſalis ponitur priuatiua. Alij autem omnes reſoluuntur.

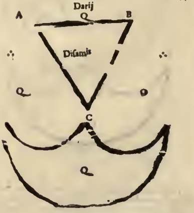
Nunc docet econuerſo reducere ſyllogiſmos tertiæ figuræ in primam. Et primo proponit ſuam intentionem, & dicit, eorum autẽ ſyllogiſmorũ, qui ſunt in poſtrema figura, vnus tantum non reſoluitur in primam, quando videlicet nõ vniuerſalis ponitur priuatiua, vt Broccardo. Alij autem omnes reſoluuntur in primam figuram. Cõm.331.

Prædicẽtur.n. de omni c, & a, et b. Ergo cũ cõuertetur c, ad utrunq; particulariter, inerit a, alicui b. Quare erit prima figura. Siquidẽ a, omni c, c, uero alicui b, et ſiquidem Darapti

a, omni c, b, autem, alicui c, eadem ratio. Conuertitur.n. Diſamis ; *ad b, c. Si autem b, quidem omni c, a, autem alicui c. Primus terminus ponendus b. Nam b, omni c, c, autem alicui a. Quare b, alicui a, quoniam autem conuertitur particularis, & a, alicui b, inerit.*

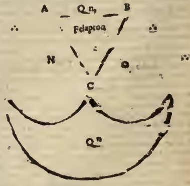
Darij

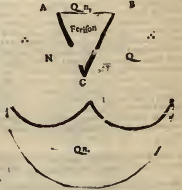

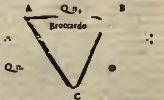
Darij

Com. 332. Cum propoſuiſſet quòd conuerſo ſyllogiſmi tertiæ figuræ poſsint reſolui in primam. Nunc illud declarat, & primo in affirmatiuis. Secundo in negatiuis, & declarando in affirmatiuis. Primo hoc exponit. In darapti, & dicit, prædicentur enim de omi c, medio, & a, & b, extremitates, vt a. Maior, & b. Minor, vt ſint prædicationes hæ, omne c, eſt a, omne c, eſt b. Ergo ſubaudi cum cõuertetur c, particulariter ad vtrũque tàm ad a, Maiorem quàm ad b, Minorem, quia vtraque conuerti poteſt in parte, conoertatur tamen minor propoſitio, & tunc ſequitur ergo q͛ a, inerit alicui b, quare erit prima figura, ſiquidem a, omni c C vero alicui b, inſunt. Hæc enim diſpoſitio eſt primæ figuræ. Et ſiquidem a, omni c, b, autem alicui c, eadem ratio eſt, conuertitur enim ad b, c, propoſitio minor, & fit rurſos prima figura. Deinde hoc exponit in diſamis, & dicit, ſi autem b, quidem omni c, ineſt in minori propoſitione, ita vt minor ſit omne c, eſt b. A, autem alicui c, inſit in maiori, ita vt maior ſit aliquod c, eſt a, cum inquam ita ſit, reſoluendo in primam figuram. Primus terminus ponendus b, in concluſione, ita vt fiat maior extremitas, nam tunc hoc facto b, omni c, ineſt in maiori propoſitione c, autem ineſt alicui a. Qoare b, inerit alicui. Et ſic ſyllogizatur in prima conuerſa concluſione, & maiori in parte, tranſpoſitiſque extremis, quoniam autem conuertitur particularis, quare conuerſa concluſione iterum, reuocatio erit ad primam concluſionem, & a, alicui b, inerit, & ſic fiet eadem cõcluſio eſt tamen hæc differentia, quoniam fit eadem concluſio non per ſyllogiſmum, ſed per tranſumptum, nam concluſio q͛ aliquid a, ſit b, ſequitor per conuerſionem q͛ aliquid b, ſit a, verum hoc eſt per tranſumptum, & non per ſyllogiſmum. In cæteris vero ſequitur eadem concluſio, per ſyllogiſmum.

Et ſi priuatiuus ſit ſyllogiſmus uniuerſalibus terminis, ſimiliter ſumendum. Inſit enim b, omni c, a, autem nulli c. Ergo alicui b, inerit c, a, autem, nulli c, quare erit mediũ Felapton, Feſtino. *c. Similiter autem, & ſi priuatiua quidem ſit uniuerſalis, prædicatiua autem particularis. Nam a, quidem, nulli c.* Brocardo *C, autem alicui b, inerit. Si autem particularis ſumatur priuatiua, non erit reſolutio, ut ſi b, quidem, omni c, a, autem, alicui c, non ineſt, conuerſa enim b, c, utreque propoſitiones erunt particulares.*

Nunc docet reſoluere negatiuos tertiæ figuræ ad primam, Com. 333. & vtitur terminis conſoetis in tertia, videlicet a, pro prædicato problematis, maioriq; extremitate b, vero pro ſubiecto problematis, minoriq; extremitate c, autẽ pro medio. Et dicit, &

cit, & ſi priuatiuus ſit ſyllogiſmus vniuerſalibus & exiſtentibus terminis, vt Felapton. Similiter ſumendum eſt per conuerſionem minoris particularis affirmatiuæ, vt fuit dictum in affirmatiuis, & hoc exponit, & dicit, inſit.n.b, omni c, ita vt minor ſit omne c, eſt b, a, autem, nulli c, inſit in maiori, ita (vt maior ſit nullum c, eſt a. Ergo per conuerſionem alicui b, inerit c: A, autem nulli c, inerat) Quare erit medium c, reſolutione facta in prima figura. Hoc idem declarat in particulari, & dicit, ſimiliter autem & ſi priuatiua quidem ſit vniuerſalis propoſitio, quæ eſt maior, velut in Ferison, prædicatiua autem particularis, nam a, quidem nulli c, inerit in maiori, vt maior hæc ſit nullum c, eſt a, c, autem alicui b, inerit per conuerſionem, et ſic reſolutio erit in prima figura, conuerſione minoris. Deinde exponit modum, qui non reſoluit in primam figuram, & dicit. Si autem particularis ſumatur priuatiua, vt in Broccardo non erit reſolutio. (in primam figuram. Vt ſi b, quidem omni c, inſit in minori a, autem alicui c, non ineſt, conuerſa.n. b, c, ſcilicet minori, vtraq; propoſitiones erunt particulares, ex quibus nullus ſit ſyllogiſmus.

Manifeſtum autem, quoniam ad reſoluendum ad ſe inuicem figuras, quæ ad minorem extremitatem eſt propoſitio conuertenda in vtriſque figuris. Hac enim conuerſa tranſitio fit.

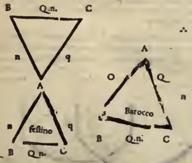
Com. 334. Ex his, quæ dixit, concludit ꝙ ad reſoluendum primam figuram in tertiam, & tertiam figuram in primam, propoſitio minor conuertenda eſt. Dicit manifeſtum autem q̃m ad reſoluendum ad ſe inuicem figuras, videlicet primam in tertiã, & tertiam in primam, vt exponit Philoponus, propoſitio quæ eſt ad minorem extremitatẽ, hoc eſt propoſitio minor cõuertenda eſt in vtriſq; figuris, videlicet prima, & tertia. Hac.n cõuerſa, tranſitio fit, de prima in tertiã, & de tertia in primam. Addit autem Philoponus, ꝙ prima, & ſecunda reſoluũtur inuicẽ cõuerſione maioris, quæ vniuerſalis negatiua eſt. Sed dubitatur, q̃m diſamis, qui eſt tertius modus tertiæ figuræ reſoluitur in primã conuerſione maioris, & permutatione extremitatum. Amplius Cameſtres, qui eſt ſecundus modus ſecundæ reſoluitur ad primam conuerſione minoris, & permutatione extremitatum. Innuit ſolutionem Philoponus ꝙ minor vocatur, quæ poſt conuerſionem, in prima remanet minor. Maior vero, quæ poſt conuerſionem remanet maior. Et quia in Cameſtres poſt conuerſionem minoris, illa remanet maior. Ideo dicitur conuerſione maioris reſolui in primam. Simili modo, quia in Diſamis, conuerſa maiori, remanet minor. Ideo dicitur conuerſione minoris reſolui in primam.

Dub.

Solutio.

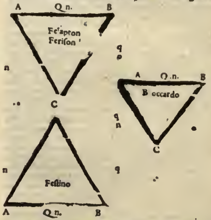
Feſtino. *Eorum autem qui in media ſunt figura, alter quidem reſoluitur, alter vero non reſoluitur in tertiam. Nam cum ſit vniuerſalis priuatiua, reſoluitur. Si.n.a, nulli quidem b, alicui autem c, vtraq; ſimiliter conuertitur ad a. Quare b, quidẽ nulli a, c, vero alicui. Medium ergo a, quando autem a, omni b, c, autẽ alicui non inſit, non fit reſolutio. Neutra enim propoſitionum ex conuerſione vniuerſalis.*

Barocco.

Com. 335. Nunc de reſolutione ſyllogiſmorum qui ſunt in ſecunda ad figuram tertiam, & econuerſo, differit. Et primo propo-nit, quod intendit, & dicit, eorum autem ſyllogiſmorum, qui in media ſunt figura, de particularibus loquor, alter quidẽ reſoluitur vt Feſtino. Alter vero nõ reſoluitur in tertiam, quia Barocco nõ reſoluitur. Deinde exponit hoc, quod propoſuit, & dicit, nam cum ſit vniuerſalis priuatiua, reſoluitur in tertia vt Feſtino in Feriſon. Et hoc exemplo declarat, & dicit. Si enim a, nulli b, alicui autem c, inſit, ita vt ſyllogiſmus ſit nullum b, eſt a, aliquod c, eſt a. Vtraq; hæc propoſitio conuertitur ad a, vt maior, & minor, ita vt a, fiat vtriuſq; ſubiectum. Quare ſi vtraq; conuerſa b, quidem nulli a, ineſt, ita vt maior ſit nullum a, eſt b, c, vero alicui a, ineſt, ita vt minor ſit aliquod a, eſt c. Medium ergo erit a, & eadem concluſio habebitur. Deinde exponit qui non reſoluitur in tertia, & dicit, quando autem a, ineſt omni b, c, alicui non inſit, veluti ſit in Barocco, nõ fit reſolutio in tertiam, q̃m neutra propoſitio poſt conuerſionem remanet vniuerſalis, & ſic nullus fiet ſyllogiſmus. Quo vero ad rationem attinet. Animaduerte, ꝙ Ariſt. de particularibus ſecundæ locutus eſt, q̃m vniuerſales non poſſent reduci, niſi conuerſis vtriſq; propoſitionibus, & ſic problema, quod ad illas ſequetur, non erit amplius vniuerſale. Sed particulare. Et ita non idem problema erit reſolutum in pluribus figuris: Cur de particularibus.

Qui autem in tertia ſunt figura reſoluentur in mediã, quando fuerit vniuerſalis priuatiua, vt ſi a, nulli c, b, autem alicui, aut omni c. Nam c, a, quidem nulli b, autẽ alicui inerit. Si autem particularis ſit priuatiua, non reſoluetur. Non.n. ſuſcipit conuerſionem particularis negatiua. Felapton. Feriſon. Broccardo

Nunc docet reſoluere ſyllogiſmos tertiæ figuræ in ſecundam, & primo reducit vtroſq; negatiuos, & dicit, qui autem in tertia ſunt figura, reſoluentur in mediam, non tamen ſemper, ſed quando vniuerſalis fuerit priuatiua & ſic tam Felapton quàm Feriſon in ſecundam reſolui poſſunt. Et hæc exponit, & dicit vt ſi a, nulli c, inſit, ita vt maior ſit nullum c, eſt a, b, autem inſit alicui, aut omni c, vt in Felapton, vel Feriſon, ita vt ſit minor, omne c, vel aliquod c, eſt b. Sic enim fieri poteſt tranſitus in ſecundam, nam (vt inquit) c, a, quidem, nulli b, autem, alicui per conuerſionem inerit, & ſic erit ſecunda figura ad idem problema. Deinde exponit, quis modus non reſoluitur, & dicit, ſi autem particularis ſit priuatiua, vt in Broccardo, hic modus ad ſecundam non reſoluetur. Non enim ſuſcipit conuerſionem particularis negatiua, & ſic non poteſt reſolui in ſecundam. Com. 336

Manifeſtum ergo quoniam idem ſyllogiſmi non reſoluuntur in his figuris, qui nec in primam reſoluebantur. Et quoniam in primam figuram reducti ſyllogiſmis, iſti ſoli ſyllogiſmi per impoſſibile clauduntur. Quomodo ergo oportet ſyllogiſmos reducere, & quoniam reſoluuntur figuræ in ſe inuicem, manifeſtum ex dictis.

Cõm. 117. Ex his quaſi corollariæ infert primo qui ſyllogiſmi reſolui & qui non reſolui poſsint in figuris ſecunda & tertia, & dicit. Manifeſtum ergo, quoniam idem ſyllogiſmi non reſoluuntur in figuris .ſ. ſecunda & tertia, qui nec in primam reſoluebantur, vt Barocco, qui eſt quartus ſecundæ, & Broccardo qui eſt quintus tertiæ. Hi enim quia non ſunt reſolubiles in primam, nec in his reſolui poſſunt. Secundo infert, & quoniam in primam figuram reductis ſyllogiſmis, hoc eſt patet ſecundo ꝙ ſi reducantur ſyllogiſmi omnes, qui aliarum ſunt figurarum, in primam, iſti duo ſoli ſyllogiſmi videlicet Barocco, & Bruccardo per impoſsibile clauduntur, cæteræ vero per conuerſionem. Demum epilogat, & dicit, quo modo ergo oportet ſyllogiſmos reducere, & hoc quo ad intentione primæ partis, & quoniam reſoluuntur figuræ in ſe inuicem, & hoc quo ad intentionem ſecundæ partis, manifeſtum ex dictis.

1 Dubĩ. Dubitant iuniores primo quoniam prius Ariſtoteles docuit reducere omnes ſyllogiſmos cæterarum figurarũ ac primos. Nunc vniuerſaliter docet reducere reciproce, & ſic videtur inconſtantia.

Solutio. Reſpondent, & acceperunt ab Alberto, ꝙ prius locutus fuerit de reductione imperfecti ad perfectum. Hic loquitur de reductione pœnes originem ac ſitum medij.

Refutatio. Quæ vt mihi videtur, non ſunt bene dicta. Non enim hic (vt Philoponus dixit) de reductione locutus eſt Ariſtoteles, ſed quomodo problema pluribus figuris ſyllogizabile, compoſitum in vna figura, poſsint reſolui in alias.

Solutio propria. Quare dicendum ꝙ prius de reductione locutus eſt, quæ eſt imperfectorum ſyllogiſmorum ad perfectos. Hic autem de reſolutione compoſiti problematis in plures figuras.

Exceptiũ primum. Et propter hanc cauſam, nõ reſoluuntur ſyllogiſmi vnius figuræ in alteram, niſi ſeruata problematis identitate, & quia non in omnibus ſeruari poteſt problematis identitas, ideo non in omnibus reſolutio fit ad alteram figuram. Et hac ratione vniuerſales ſecundæ figuræ non reſoluuntur in tertiam, quoniam non poteſt ibi ſeruari problematis identitas.

Secundum Exceptiũ. Amplius per idem patet vt Philoponus innuit Ariſtotelem eſſe locutum de ea reſolutione, quæ fit conuerſione propoſitionum, & non reductione per impoſſibile. ideo non docuit Barocco, & Broccardo reſolui in plures figuras, nec etiam primum primæ videlicet Barbara.

2. Dubĩ. Amplius quærunt cur ſecunda figura in primam, & ecõuerſo prima in ſecundam reſoluitur ſola conuerſa maiori.

Solutio. Rationem optime aſsignet Albertus, ꝙ hoc ſit ideo, quia ſecunda a prima deſcendit conuerſione maioris. Eſt etiam alia ratio, quoniam minor propoſitio in ſecunda figura eſt veluti minor in prima, cum medium in illa prædicetur de minori. Et per hoc patet, cur prima in tertiam, & econuerſo reſoluatur conuerſione minoris. Hoc enim eſt, quia medium eodem modo ſe habet in propoſitione maiori in vtriſq; illis figuris. In vtriſque enim ſubijcitur. Differunt autem in ſola propoſitione minori, quoniam medium in tertia ſubijcitur. In prima autem prædicatur. Et ideo ſola mutatione minoris altera in alteram reſoluitur.

3. Dubĩ. Amplius patet cur in reſolutione ſecundæ in tertiã, & econuerſo, vtraq; propoſitio conuertitur. Hoc enim eſt, quoniam in vtraq; medium aliter diſponitur. In ſecunda .n. de vtriſq; prædicatur. In tertia vero, vtriſq; ſubijcitur. Quo vero ad corollarium attinet. Animaduerte, ꝙ cum dicit Ariſtoteles iſti ſoli ſyllogiſmi per impoſsibile reducuntur non intelligit, ita ꝙ alij non reducantur. Nam vt patuit, omnes per impoſsibile reduci poſſunt in primam. Sed intelligit iſtos ſolos reduci per impoſsibile, & non per conuerſionem, quoniam alij reducuntur vtroq; modo & per impoſsibile, & conuerſione. Iſti autem ſolum per impoſsibile. Ex his patet cur Ariſtoteles non docuiſſet quomodo alij per impoſsibile reducãtur, quoniam vt diximus de mente Philoponi, hic non de reductione, ſed de reſolutione loquitur Ariſtoteles. Qui autẽ per impoſsibile reducuntur, non reſolui dicuntur.

De ſyllogiſmis ex terminis infinitis.

Differt autem in conſtruendo, vel deſtruendo opinari, aut idem, aut diuerſum ſignificare, non eſſe hoc, & eſſe non hoc. Vt non eſſe album ab ea, quod eſt eſſe non albũ. Non enim idem ſignificant. Nec eſt negatio eius, quod eſt eſſe album, ea quæ eſt eſſe non album, ſed non eſſe album.

Cõm. 118. Omnes conueniunt ꝙ Ariſtoteles velit declarare propoſitionem affirmatiuam de prædicato infinito, non eſſe ſimplicem negationem, vt quòd hic non ſit negatio ſimplex, videlicet eſt non album. Quam expoſitionem vult Philoponus, dicit .n. Ariſt. velle declarare tranſpoſitam affirmationem nõ eſſe ſimplicem negationem, vt eſt non album, non eſſe ſimplicem negationẽ, ſed affirmationem tranſpoſitã. Sed cur hoc velit nunc declarare, cum illud in ſecundo libro de interpretatione ſit declaratum. Iuniores ex Alberto accipientes cauſam attulerunt, vt remoueretur error aliquorum, qui affirmationem tranſpoſitam, & ſimplicem negationem eandem eſſe dicebant. Philoponus vero cauſam affert, quoniã Ariſt. docuit reſoluere problema negatiuum in figuras, ne igitur quis decipiatur reſoluendo affirmationem tranſpoſitam pro negatione ſimplici. Docet inter has differentias. Et hoc proponit, & dicit. Differt autem in conſtruendo vel deſtruendo hoc eſt in ſyllogizando affirmatiuæ vel negatiuæ, opinari idẽ aut diuerſum ſignificare non eſſe hoc, quod eſt ſimplex negatio, & eſſe nõ hoc, quod eſt tranſpoſita affirmatio, vt non eſſe albũ, quod ſimplex negatio eſt, ab eo, quod eſt eſſe nõ album, quod tranſpoſita affirmatio eſt, hoc eſt affirmatiua de prædicato infinita. Quod autem differant, probat primo quia non idẽ ſignificare, quod, vt per ſe notum derelinquit, & dicit, non .n. idem ſignificant. Secundo quia eſſe non album, quod eſt tranſpoſita affirmatio, non eſt negatio ac cõtradictoria eius, quod eſt eſſe album, quæ eſt ſimplex affirmatio. Ergo non eſſe albũ & eſſe non album differunt, & ita affirmatio trãſpoſita differt a ſimplici negatione, & dicit, nec eſt negatio eius, quod eſt eſſe album, quæ eſt ſimplex affirmatio, ea tranſpoſita affirmatio, quæ eſt eſſe non album, ſed ea quæ eſt eſſe non album, quæ ſimplex negatio eſt. Vnde ſyllogiſmus eſt, propoſitiones quarum altera eſt negatio illius eſt album, & altera non eſt negatio eiuſdem differunt. Sed eſſe non album non eſt negatio, illius eſt album, & non eſſe album eſt illius negatio. Igitur hæ differunt.

Dubitatur. Sed quæritur quid Ariſtoteles intelligat per hanc propoſitionem eſt album, in qua ſubiectum non ponitur.

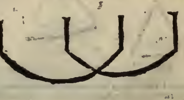
Solutio. Philoponus textu illo, & in pluribus etiam quorum, vult ꝙ intelligatur indefinita, & propterea vult ꝙ Ariſtoteles oſtendat affirmationem tranſpoſitam non eſſe ſimplicem negationem, primo in propoſitionibus indefinitis. Deinde textu illo & in pluribus, etiam quorum, idem oſtendat in propoſitionibus vniuerſalibus, ſeu determinatis aliqua quantitate.

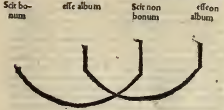
Dubĩ. Sed tunc eſt dubium, quoniam ſi intelligeretur in propoſitionibus indefinitis, illius propoſitionis eſt album. Simplex negatio non erit hæc, non eſt album, quoniam hæ erunt ſubcontrariæ, & ſimul vere. Hæ enim vere ſimul ſunt. Animal eſt album. Animal non eſt album.

Solutio. Fortaſſe Philoponus per indefinitas intelligit propoſitiones, in quibus ſubiecta accipiuntur pro eodem numero indiuiduo. Secundum enim Philoponum propoſitio indefinita, cuius ſubiectum accipitur pro vno numero, etiam dicitur indefinita. Immo ſingularis dicitur indefinita apud ipſum, quia nec vniuerſalis, nec particularis eſt. Verum de his poſtea.

Ratio autem huius hæc eſt. Similiter enim ſe habet poſſibile eſt ambulare, ad poſſibile non ambulare, ei quæ eſt eſſe albũ, ad eſſe non album, & ſcit bonũ, ad ſcit non bonum.

põt non ambulare	eſſe non album	nõ põt ambulare	non eſſe album

Cōm.139. Cum aſsignaſſet rationem. Nunc (vt Philoponus innuit) eam exponit in terminis, & exponēdo illam in terminis, accipit cauſam eius quod dixit per analogiam, quæ eſt ad propoſitiones modales, nam vt in libro de interpretatione dictum eſt, verbum eſt æquiualet modo videlicet ipſi poteſt. Et dicit, ratio autem & cauſa huius hæc eſt. Huius, ſcilicet quod eſſe non album non ſit negatio eius, quod eſt eſſe albū, quoniam ſimiliter ſe habet poſsibile eſt ambulare ad poſsibile non ambulare ei, quæ eſt eſſe album ad eſſe non album. Cauſa eſt, quoniam verbum eſt ſimiliter ſe habet ad poſsibile, & ad modum. Similiter etiam ſe habet eſſe album ad eſſe non albū, ſicut ſe habet & ſcit bonum ad ſcit non bonum, tunc complenda eſt ratio, ſed poſsibile non eſſe non eſt negatio eius quod eſt poſsibile eſſe. Amplius, nec ſcit non bonum eſt negatio eius quod eſt ſcit bonum, ergo nec eſſe non bonum erit negatio eius quod eſt eſſe bonum. Conſtituit autem Philoponus rationem hanc in terminis, verum clarius eſt, verba Ariſtot. ſic nude intelligere, quàm tot confuſionibus ipſa inuoluere.

Nam ſcit, vel ſciens bonum, nihil differt. Neq; poteſt ambulare, vel eſt potens ambulare. Quare & oppoſita, non poteſt ambulare, & non eſt potens ambulare. Si igitur non eſt potens ambulare idem ſignificat & eſt potens non ambulare, ipſa ſimul inerunt eidem. Nam idem poteſt ambulare, & non ambulare. Et idem eſt ſciens bonum, & non bonum. Affirmatio autem & negatio non ſunt oppoſitæ ſimul in eodem. Quemadmodum ergo non eſt idem non ſcire bonum, & ſcire non bonum, nec eſſe non bonum, & non eſſe bonum idem. Proportionalium enim ſi alterum ſit, & alterum erit.

Cōm.140. Cum aſsignaſſet cauſam per analogiam ad modales. Nunc idem probat (vt Philoponus dicit) ducendo ad impoſsibile. Verum primo remouet quoddam dubium. Poſſet enim dubitari, verum poteſt, & eſt potens differant in ratione noſtra dicere. Hæc enim dubitatio exoritur eo quia quis dicere poſſet, verbum eſt, eſſe ſimile ad poteſt, & ad ſcit, non autem potens ſciens, vel ſcibile, vel fortaſſe dubitatio hæc exoritur (vt Philoponus dicit) quia aliquis putare poſſet non ſimiliter ſe habere in propoſitionibus habentibus verbum eſt, & in non habentibus, propterea modum reſoluit in participium & verbum. Et dicit, nam ſcit, vel ſciens bonum, nihil differt, neque poteſt ambulare, vel eſt potens ambulare, ſimiliter nec differt dicere poſsibile eſt ambulare, & poteſt ambulare, ex hic infert ꝙ etiam quo ad oppoſita nulla eſt differentia, & dicit, quare & oppoſita, videlicet non poteſt ambulare, & non eſt potens ambulare nihil differunt. Similiter nec differunt nō poſsibile ambulare, & non potens vel non poteſt ambulare. His declaratis, reſumit rationem ducendo ad impoſsibile. Et dicit, ſi igitur hæc propoſitio non eſt potens ambulare idem ſignificat quod & hæc propoſitione eſt potens non ambulare, ipſa, ſcilicet contradictoria ſimul inerunt eidem, nam idem numero poteſt ambulare, & non ambulare, quoniam eadem potentia eſt oppoſitorum. Et idem eſt ſciens bonum, & non bonum. Eſt enim eadem ſcientia contrariorum, deſtruit conſequens & dicit, affirmatio autem & negatio non ſunt oppoſitæ ſimul in eodem. Quare ſciens non bonum nō eſt oppoſitio ad ſciens bonum, nec potens non ambulare poteſt ad ambulare. Ex his patet hanc rationem ab illa non differre quo ad rem, ſed ſolum quo ad formam, quoniam prima fuit oſtenſiua. Secunda autem per impoſsibile ſumpta. His declaratis Ariſt. Epilogādo primam rationem, Dicit, quemadmodum, ergo non eſt idem non ſcire bonū, & ſcire non bonum, ita quoq; nec eſt idem eſſe non bonum, & non eſſe bonum. Cauſam reperit, & dicit proportionalium enim ſi alterum ſit, & alterum erit. Modo probatum eſt eſſe bonum, & ſcire bonum, & non eſſe bonum, & non ſcire bonum, & eſſe non bonum, & ſcire non bonum eſſe proportionalia. Quare ſi ſcire bonum & non ſcire bonum ſunt contradictoria, eſſe bonum, & non eſſe bonum erunt contradictoria. Et ſi ſcire bonum, & ſcire non bonum non ſunt contradictoria, nec ſcire bonum nec ſcire non bonū erunt contradictoria. Quo vero ad terminos attinet. Animaduerte ꝙ Philoponus propoſitionem, in qua nullus terminus negatur, ſiue infinitatur appellat affirmationem ſimplicem, propoſitionem vero, in qua prædicatur infinitatur, appellat affirmationem tranſpoſitam. Sic etiam contradictorias, alteram negationem ſimplicem, quæ ſimplici affirmationi opponitur, alteram negationem tranſpoſitam, quæ affirmationi trāſpoſitæ opponitur, vocat, nam eſt propoſitio quadruplex, ſimplex affirmatio, cui ſimplex negatio opponitur. Et tranſpoſita affirmatio, cum tranſpoſita negatio contradicit.

Nec eſſe non æquale, & non eſſe æquale idem. Huic.n. quod eſt eſſe nō æquale, ſubiacet aliquid, & hoc eſt inæquale. Illi vero nihil. Eo quòd æquale quidem vel inæquale nō omne eſt. Equale autem eſſe vel non æquale eſſe, omne.

Cœpit probare, ꝙ affirmatio tranſpoſita, & negatio ſimplex differant, & probauit hoc duobus exemplis. Primum quia differt eſſe non album, & non eſſe album. Secūdum quia differt eſſe non bonum, & non eſſe bonum. Vt probauit ratione oſtenſiua, & deducente ad impoſsibile, nunc (Vt Philoponus exponit) idem probat per tertium exemplum, quod eſt manifeſtius prioribus. Et dicit, nec eſſe non æquale, & non eſſe æquale idem, ergo affirmatio tranſpoſita, & negatio ſimplex differunt. Probat antecedens, & dicit, huic.n. quod eſt eſſe non æquale, ſubiacet aliquid, hoc eſt verificatur de aliquo ente, & hoc ens de quo verificatur, eſt inæquale. Conſtat autem ipſum inæquale eſſe ens, qm̄ eſt quantum, nihil.n. (vt Philoponus inquit) eſt inæquale, niſi ſit quantū. Illi vero ſcilicet quod eſt non eſſe æquale, nihil ſubiacet, quoniā tam de ente quam de non ente dicitur: Chymera.n. non eſt æqualis alicui, quia non eſt. Teſtudo autem non eſt æqualis equo, quia Teſtudo eſt ens, & minoris quantitatis quā æquus. Ergo Teſtudo nō eſt æqualis æquo, & ꝙ illi nihil ſubiacent probat, & dicit, eo ꝙ æquale quidem vel inæquale non omne eſt. Non.n. de quolibet dicitur æquale vel inæquale. Nam (vt Philoponus dicit) quod nō eſt quantum, non dicitur æqule, vel inæquale, æquale autem eſſe, vel non eſſe æquale, omne dicitur, quoniam de quolibet dicitur eſſe æquale, vel non eſſe æquale, quia vt ſubaudit Philoponus, eſſe æquale, vel non eſſe æquale in omnibus entibus & in non entibus diuidit verum, & falſum. Cōm.141.

Amplius eſt. Lignum non album, & non eſt album lignum, non ſunt ſimul. Si.n. eſt lignum non album, erit lignum, quòd autem non eſt album lignum, non neceſſe eſt eſſe lignum.

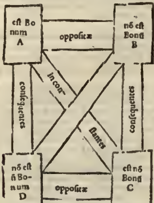
Hoc eſt vltimum exemplum, & (vt Philoponus inquit) manifeſtius cæteris, qm̄ in hoc exemplo ſubiectū ponitur, in cæteris ſubiectū obſcurum eſt. Hic enim lignum ſubiectū eſt. In cæteris nullū ponebatur ſubiectū, ſed obſcure cōtinebatur. Quod autem ſimplex negatio & affirmatio tranſpoſita differant, hoc exemplo patet, nam hæc eſt. Simplex negatio lignum non eſt album Hæc eſt affirmatio tranſpoſita lignū eſt non album, quæ ponit lignū. Quod autem prima nihil ponat declarat Philoponus, quoniam tam anima, quā non ens, hoc eſt Chy- Cōm.142.

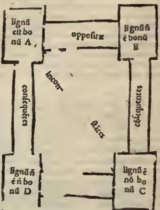
eſt Chymera non eſt album lignũ. At neq; anima neq; Chymera lignum eſt non album, vnde dicit. Amplius eſt lignum non album & non eſt album lignũ, non ſunt ſimul, ſcilicet vere, nec eædem. Et probat, & dicit, ſi.n. eſt lignum non eſt albũ, erit lignũ, & ſic ponitur ſubiecti conſtantia Quod autem non eſt album lignum per negationem propoſitam verbo, non neceſſe eſt eſſe lignum, & ſic non ponitur ſubiectum, neq; ſubiecti conſtantia. Sed dices nunquid in hac propoſitione lignũ non eſt album, ponatur ſubiecti conſtantia, & an ſit negatio
Solutio. ſimplex. Superius diximus tales non eſſe ſimplices negationes, niſi ſubiectis pro eodem numero acceptis. Sic enim ſunt oppoſitæ. Hæ enim lignum eſt album, & lignum non eſt albũ, ſubcontrariæ ſunt. Sed ſubiectis pro eodem numero acceptis ſunt oppoſitæ circa idem.

Quare manifeſtum eſt: quoniã non eſt eius quod eſt bonum: eſt non bonum negatio. Si ergo de omni vno. vel affirmatio vel negatio vera: ſi non eſt negatio: palam quoniam affirmatio aliquo modo erit. Affirmationis autẽ omnis: negatio eſt. Et huius ergo ea quæ eſt non eſt non bonũ.

Cõm. 143. Nunc dat concluſionem principalem primo. Deinde docet inuenire negationem affirmationis tranſpoſitæ. Et dicit, quare manifeſtum eſt, quoniam non eſt eius quod eſt bonum, eſt non bonum ſimplex negatio. Hæc eſt concluſio principalis, tunc inueſtigat qualis hæc ſit, & quæ ſit eius negatio, & dicit. Si ergo de omni vno ſubiecto, vel affirmatio, vel negatio vera eſt, hoc eſt. Si omnes propoſitio mundi eſt affirmatio vel negatio. Si illa propoſitio eſt non bonum non eſt negatio ſimplex, palam q affirmatio aliquo modo erit, dixit aliquo modo, vt Philoponus dicit, quia non eſt ſimplex affirmatio, ſed tranſpoſita, & ſic ſaltem de prædicato negato. Vlterius docet inuenire illius contradictoriam, quæ eſt negatio tranſpoſita per negationem, & dicit, affirmationis autem omnis, eſt aliqua negatio correſpondens. Et huius ergo negatio eſt, ea quæ eſt non eſt non bonum, quæ dicitur apud Philoponum negatio tranſpoſita. Sunt igitur quatuor propoſitiones. Simplex affirmatio. Simplex negatio. Tranſpoſita affirmatio, & tranſpoſita negatio.

Habent autem ordinem hunc ad inuicem. Sit eſſe quidem bonum in quo a, non eſſe autem bonum in quo b, eſſe: aut non bonum in quo c, ſub b. Non eſſe autem non bonum in quo d, ſub a, omni ergo inerit aut a, aut b, & nulli eidem, Et omni aut c, aut d, & nulli eidem.

Cõm. 144. Propoſitum Ariſtotelis (vt Philoponus inquit) erat dicere quòd ſimplicis affirmationis tranſpoſita affirmatio negatio non ſit, cum hoc nobis vtile ſit ad ſyllogiſmorum reſolutiones, ne problema affirmatiuum, quod eſt tranſpoſita affirmatio, putemus negatiuum, & reſoluamus de negatiuum ſyllogiſmum. Cum igitur declarauerit hoc. Nunc tranſit (vt Philoponus inquit) ad oſtendendum. Quomodo ſimplex affirmatio, & ſimplex negatio, tranſpoſita affirmatio, & tranſpoſita negatio ſe habent ſecundum conſequentiam. Et dicit q conuerſo modo ſecundum conſequentiam ſe habent ſimplices, & tranſpoſitæ propoſitiones, quoniam ad ſimplicem affirmationem ſequitur negatio tranſpoſita. Et ad trãſpoſitam affirmationem ſequitur negatio ſimplex, vt autem hæc oſtendat, exponit eas in figura, & dicit, habent autem ordinem hũc adinuicem, prius tamen diſponit figuram, & dicit, ſit eſſe quidem bonum in quo a, vel ſit in quo a, lignum eſt bonum. Nõ eſſe autem bonum ſit in quo b, vel ſit in quo b, huius negatio, videlicet non lignum eſt bonum, eſſe autem non bonum, vel lignum eſſe non bonum ſit in quo eſt c, ſub b Non eſſe autem non bonum, vel non lignum eſſe non bonum ſit in quo d, ſub a. Quo vero ad propoſitiones attinet. Ariſtoteles exempla affert in propoſitionibus non appoſito ſubiecto, ſed quia poſtea affert ſubiectum, ideo nos expreſsimus ſubiectum. Amplius cum dicit c, ſub b, & d, ſub a, poni non intelligit ſecundum ordinem eſſentialem cõſequentiæ vel prædicationis, ſed ſecundum ordinem accidentalem, qui accidit propter ſitũ figularem. Quo accidit pro veritatis manifeſtatione propoſitiones hoc pacto ſituari. Tunc declarat, quæ harum ſe habent vt oppoſitæ hoc eſt contradictoriæ. Dicit, omni ergo inerit a, aut b, & nulli eidem, ergo a, & b, ſunt contradictoriæ. Contradictoria.n. ſunt, cui alterum ineſt. Et omni ineſt aut c, aut d, & nulli eidem, ergo c, & d, ſunt contradictoria, dictũ eſt.n. contradictorium eſſe, cui alteram ineſt, & ſi dices has indefinitas, & ſubcontrarias, iam reſponſum eſt eas eſſe cõtradictorias circa idem ſubiectũ numero. Hæc de figura, & de oppoſitione.

Et cui c, ineſt neceſſe eſt b, omni ineſſe. Si.n. verum eſt dicere, quoniam eſt non album, & quoniam non eſt album, verum. Impoſſibile enim eſt ſimul eſſe album, & non eſſe album. Aut non eſſe lignum album & eſſe lignum album. Quare ſi non affirmatio, negatio inerit. Cui vero ineſt b, non ſemper c, quod enim omnino non eſt lignum, nec lignum erit non album.

His diſpoſitis, ſit prima regula ex ipſa tranſpoſita affirmatione ſequitur ſimplex negatio, ſed nõ econuerſo. Sequitur.n. lignum eſt non album, ergo lignum non eſt album. Probatur quoniam duarum contradictoriarum ſi altera repugnat altera ſequitur. Lignum eſſe album, quæ eſt affirmatio repugnat illi, lignum eſt non album. Hæc.n. copulatiua eſt poſsibilis, lignum eſt album, & lignum eſt non album. Quare ſi affirmatio ſimplex illi repugnat, negatio ſimplex ſequetur. Vt paulo ante diximus. Dicit, et cui c, ineſt, neceſſe eſt b, omni ineſſe, ſi.n. verum eſt dicere, qm̃ ſubaudi, lignum eſt non albũ, & qm̃ non eſt al- Cõm. 145.

eſt album, verũ eſt dicere, ſequitur.n.lignũ eſt non albũ, ergo lignũ nõ eſt albũ, cuius probatiõnem affert, & dicit, impoſsibile n. eſt idem eſſe albũ, & non eſſe albũ, aut impoſsibile eſt non eſſe lignũ album, & eſſe lignũ album. Quare ſi nõ affirmatio competit & negatio inerit. Duorũ.n.contradictoriorũ ſi alterũ nõ ſequitur, ſed repugnat, alterũ ſequatur, neceſſe eſt. Quo verba attinet. Animaduerte q licet Ariſt. exempla ponat in propoſitionibus indefinitis ſub cõtrarijs, quæ poſſunt ſtare ſimul, eſſe quæ ſimul vere. (Hæ.n.ſtant ſimul lignũ eſt albũ, & lignũ eſt non albũ.) Tamẽ intelligit ſubiectis acceptis pro vno ſingulari eodẽ ligno, vt patet. Contra vero non ſequitur, non.n.ſequitur nõ eſt albũ, vel non eſt lignũ album, ergo eſt non albũ, qm̃ Chymera non eſt lignum albũ, & tñ non eſt lignũ non album, qm̃ tunc Chymera eſſet. Sequitur.n. Chymera eſt lignũ nõ albũ, ergo Chymera eſt. Vel ſequit, Chymera eſt alba, ergo Chymera eſt, a tertio adiacẽte, ad ſecundũ adiacens Dicit Cui vero ineſt b, negatio ſimplex, nõ ſemper c, ineſt, quæ eſt affirmatio tranſpoſita. Et cauſam affert, & dicit, quod.n.omnino nõ eſt lignum, vt Chymera, nec lignũ erit nõ albũ. Si.n. Chymera eſt lignũ non albũ, Chymera erit. Quo vero ad verba attinet, dixit non ſemper, qm̃ vt Philoponus dicit aliquando cũ conſtantia ſubiecti ſequitur. Sequitur.n.a, non eſt album, & a, eſt, ergo

Prima regula. a, eſt non album. Verũ de hoc poſtea. Ex his colliguntur duæ regulæ prima ex affirmatiua tranſpoſita, hoc eſt ex affirmatiua de prædicato infinito, ſequitur ſimplex negatio, de præ

Secunda. dicato. Secunda ex ſimplici negatione, quæ eſt propoſitio negatiua de prædicato finito, nõ ſemper ſequitur affirmatio tranſpoſita, hoc eſt affirmatiua de prædicato infinito. Quo igitur modo b, & c, in conſequentijs ſe habeant, ex hiſce patet.

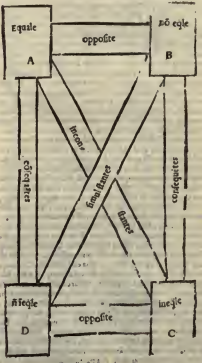
ὁτὶ τὸς quare enĩ. *Econuerſo igitur cui ineſt a, & d, omni ineſt, aut enim c, aut d, quoniam autem non poſſunt ſimul eſſe non album & eſſe album d, inerit, Quare de eo, quod eſt album, verum eſt dicere, quoniam non eſt non album de d, autem non omnino a, erit. Nam de eo, quod omnino non eſt lignum, non verum eſt dicere a, quoniam eſt lignum album. Quare d, verum eſt, & a, non verum, quoniam eſt lignum album.*

Com. 346. Nunc de cõſequentis ipſorum a, d, ponit regulas. Et primo proponit vnam regulam, & dicit, conuerſo igitur, cui ineſt a, & d, omni ineſt. Eſt ergo regula ex affirmatione ſimplici ſequitur negatio tranſpoſita, ſequitur.n. Socrates eſt albus, ergo Socrates non eſt non albus. Quo vero ad verba attinet, dixit ccõuerſo, qm̃, vt Philoponus inquit, ecõtrario ſe habet ſimplex affirmatio cũ ſimplici negatione. Nã ſimplex negatio erat conſequens ad tranſpoſitã affirmationẽ, ſimplex vero negatio, eſt antecedens. Deinde probat regulam, & dicit, aut.n.c, aut d. Sũt enim hæ contradictoriæ, & ita oportet vt aut ad a, ſequatur d, aut c, non c, repugnat.n.c, ipſi a, hæc.n.copulatiua eſt impoſſibile Socrates eſt albus, & Socrates eſt non albus. Quare ſi c, repugnat d, ſequetur. Dicit, qm̃ autem non poſſunt ſimul ſtare, eſſe non album, & eſſe album d, inerit. Duorum.o.oppoſitorum ſi alterũ repugnat alterũ ſequitur. Quare de eo quod eſt album, verũ eſt dicere, qm̃ non eſt non albũ. Eſt ergo regula ex affirmatione ſimplici negatio tranſpoſita ſequitur. Hoc eſt ex affirmatiua de prædicato finito, negatiua ſequitur de prædicato infinito. Deinde aſsignat ſecundã regulam, & dicit, de d, autem nõ omnino erit a, eſt ergo regula ex negatiua tranſpoſita nõ ſequitur affirmatiua ſimplex, niſi vt prius cũ conſtantia ſubiecti. Et probat per inſtãtiam, & dicit, nã de eo quod omnino nõ eſt lignũ vt de Chymera, nõ verũ eſt dicere a, hoc eſt qm̃ eſt lignũ album, quare d, verum eſt. Chymera.n.non eſt lignũ albũ, neq; lignũ non albũ a, aũt qm̃ eſt lignum album, non verum eſt, vnde non valet Chymera non eſt non alba, ergo Chymera eſt alba, niſi cũ conſtantia ſubiecti. Vt dictum eſt.

Palam autem, quoniam & a, c, nulli eidem inſunt, ſed & b, & d, Contingit eidem alicui ineſſe,

Com. 347. Cum dixiſſet, quomodo ſe habẽt propoſitiones quæ ſe conſequuntur in figura. Declarat nunc quomodo ſe habeant & angulares, vt a, c, & d, b, et vult q a, c, nunquam ſimul ſtant, nã quod eſt lignũ album, hoc impoſsibile eſt eſſe lignũ non albũ. At negationes aliquando contingit ſimul eſſe veras, vt de nõ ente, veluti de Chymera Chymera.n.nec eſt alba, nec eſt non alba. Et non ſolum de non ente hæ ſunt ſimul vere, ſed de his etiam, quæ omnino corpora non ſunt, vt anima nec eſt alba nec non alba. Quare affirmationes nunquam ſimul vere ſunt, negationes autem contingit ſimul veras eſſe. Nituntur autem hic Alex. & Philoponus concordare quæ hic dicit Ariſt. cum illis, quæ dicit in libro de interpretatione, quæ quia ſatis clare patet concordia, de ea bona fronte ſuperſedeo. Mouet tamen Philoponus hic dubitationes difficiles, quarum prima eſt q Dub. ſecũ Philop.
Ariſt. ſuperius dixerat has eſſe caſdem vel ſimul ſtare poteſt ambulare, poteſt non ambulare, ſimiliter ſcire bonum, & ſcire non bonũ. Et ſic velle videtur affirmationem ſimplicem & tranſpoſitã nõ eſſe repugnantes. Nunc aũt aſſerit illas ſemper repugnare, & ſic videtur contradictio. Secunda vero dubitatio eſt, qm̃ ſuperius dixit, hæc non eſſe eadem ſcit bonum, & 2. Dub.
non ſcit bonũ. Modo autem dicit, ad c, ſequi b, & ita ad ſcire non bonum ſequi videtur non ſcire bonũ. Philoponus multa dicit. Ego vero ad primam dicerem illas propoſitiones eaſdem eſſe ſecundum conuerſionem, conuertitur.n.poteſt ambulare, ergo poteſt nõ ambulare, eſt.n.potentia oppoſitorum eadem. Amplius conuertitur ſcit bonum, ergo ſcit non bonũ, quia ſcientia eſt oppoſitorum eadem. Et ſic ſuperius loquitur de his, quæ cõuerti poſſunt ad oppoſitum. Hic vero loquitur in his, quæ non cõuertuntur ad oppoſitum. Præterea dici põt has eſt album, & eſt non album eſſe caſdem quo ad qualitatẽ, qm̃ ambæ ſunt affirmatiuæ, & ſic ſuperius locutus eſt. Hic vero loquitur ſecundum veritatem. Ad ſecundã dico q negatio Solutio 1.
ſimplex & tranſpoſita differũt, nec ſunt eædem, qm̃ ſe habent, vt ſuperius & inferius. Tñ negatio ſimplex ſequitur ad tranſpoſitam affirmationẽ, quæ non repugnãt. Superius.n.de identitate ſimpliciter loquitur. Hic de identitate conſequentiæ. Solutio 2.

Simili autem ſe habent & priuationes ad prædicationes eadem poſitione. Si enim æquale, in quo a, non æquale in quo b, inæquale, in quo c, non inæquale, in quo d.

Nunc

Cõm. 148. Nunc oſtendit priuatiuas propoſitiones ſimiliter ſe habere ad ſimplices, vt tranſpoſitæ ad illas ſe habuerunt, & diſponit figuram, & dicit, ſimiliter autem poſitione eadem ſecundũ conſequentiam ſe habent priuationes, hoc eſt propoſitiones de prædicatis priuatiuis ad prædicationes ſimplices, vt iubaudi ſe habuerunt ad illas tranſpoſitæ. Hoc autem aliter probar niſi conſtiruendo figuram, & dicit, ſit enim æquale eſſe in quo a, non æquale eſſe in quo b, eſſe inæquale in quo c, non inæquale eſſe in quo d, quibus patet ad c, ſequi b, & non econtrario. Ad a, vero ſequi d, & non econuerſo, & per eaſdem rationes, vt Philop. declarat. Sequitur.n.eſt inæquale, ergo nõ eſt æquale. Cum.n.antecedenti repugnet eſſe æquale, ergo non eſſe æquale ſequitur. Duorum.n.contradictoriorum, ſi altera repugnat, alterum ſequitur. Contra vero non ſequitur. Non.n.ſequitur, non eſt æquale, ergo eſt inæquale, non quantum.n.vt anima & color, & nõ ens, vt chymera nõ ſunt æqualia. quæ tamen nõ ſunt inæqualia, cũ non ſint quanta. Proprium.n.quantis eſt æquale, & inæquale dici. Rurſus ſequitur eſt æquale, ergo non eſt inæquale. Cum enim illi eſt æquale, repugnet hæc, eſt inæquale, ſua contradictoria ſequetur. Quare ſequitur eſt æquale, ergo non eſt inæquale. Contra vero, non ſequitur. Non.n.ſequitur, non eſt inæquale, ergo eſt æquale, quoniam chymera non eſt inæquale, cũ non ſit quanta, quæ tamen non eſt æquale. Quare priuationes ad ſimplices eodem modo ſe habent, vt tranſpoſitæ.

Et in pluribus etiam quorũ his quidem, ineſt. Illis vero non ineſt idem, negatio quidem ſimiliter vera eſt. Vt quoniam non ſunt alba omnia, aut quoniã non eſt album vnumquodq;. At quoniã eſt non album vnumquodq;, aut quoniã omnia non ſunt alba, falſum eſt. Similiter autem & eius, quæ eſt, eſt omne animal album, non hæc (eſt nõ album omnem animal) negatio eſt, (Ambæ.n.falſæ ſunt.) Sed eſt, non eſt omne animal album.

Cõm. 149. Reuertitur, vt Philoponus inquit, ad illud, quod a principio dixit, videlicet ꝙ ſimplicis affirmationis non ſit tranſpoſita affirmatio oppoſita, ſed ſimplex negatio, & oſtendit idem verum eſſe in magis contingentibus, & in vniuerſalibus propoſitionibus, & primo in propoſitionibus vniuerſalibus in numero plurali. De ſubiectis tranſcendentibus. Deinde in numero ſingulari de ſubiectis limitatis. Dixi in propoſitionibus vniuerſalibus qm̃ vt Philop. inquit, cum Ariſtot. declaraſſet in propoſitionibus indefinitis ſimplices negationes non eſſe affirmationes tranſpoſitas. Nunc idem oſtẽdit in propoſitionibus determinatis vniuerſaliter. Et primo ꝓponit illud, quod vult declarare, & dicit, & in pluribus etiam, quorum idem prædicatum his quidem ineſt. Illis vero non ineſt, vt ſunt propoſitiones de ineſſe quæ ſunt materia modalium de contingenti. In his inquam, ſimiliter negatio quidem vera eſt, affirmatione ſubaodi exiſtente falſa. Et hoc exponit in propoſitionibus vniuerſalibus de ineſſe, quæ ſunt de materia non neceſſaria, & dicit, vt quoniam non ſunt alba omnia, aut quoniam non eſt album vnumquodq;, propoſitio vera eſt. Subaudi affirmatione exiſtente falſa, vt illa omnia ſunt alba, aut vnumquodq; eſt album Cum.n.hæc ſit falſa. Illa vera eſt, non omnia ſunt alba, vel non vnumquodque eſt album. Nam hæc propoſitio non vnumquodq; eſt album, æquipollet illi quoddam ens nõ eſt album, quæ vera eſt. Et vt Philoponus inquit, aut quoniam non eſt album vnumquodq;, additum eſt non vt exemplum diuerſum a priori, ſed, vt illius expoſitiuum. Deinde oſtendit, ꝙ affirmatio tranſpoſita non ſit illi contradictoria, quoniam eſt ſimul falſa. Hæc omnia ſunt non alba eſt falſa ſicut illa, omnia ſunt alba. Et hæc vnumquodque eſt non album, eſt etiam falſa ſicut illa vnumquod eſt album. Quare hæc non poteſt eſſe illius oppoſita negatio, cum ſit ſimul falſa, contradictoria.n.in omnibus (vt Philoponus inquit.) diuidũt verum & falſum. Dicit. at quoniam eſt non album vnumquodq;, aut quoniam ſunt non alba, falſum eſt, ergo nõ poteſt eſſe negatio illius. Deinde idem declarat in alio exemplo in numero ſingulari de ſubiecto expoſito & limitato, & dicit, ſimiliter autem & eius que eſt, eſt omne animal album, non hæc negatio eſt, videlicet eſt non album omne animal. Ambæ.n.falſæ ſunt, hæc.n.falſa eſt omne animal eſt album, inſtãtia eſt de coruo. Hæc ſimiliter, omne animal eſt non album, inſtantia eſt de cygno, ſed negatio illius, eſt videlicet hæc non omne animal eſt album, cum non poſſit eſſe ſimul vera. Patet ergo ꝙ tam in propoſitionibus indefinitis quàm in propoſitionibus vniuerſalibus. tranſpoſita affirmatio non eſt ſimplex negatio. Quare cum de infinitis locutus eſt prius, nunc loquitur de vniuerſalibus, vt Philoponus expoſuit hic. Fortaſſe.n.prius eſt locutus de indefinitis ſubiectis acceptis pro eodem ſingulari numero, hic loquitur de vniuerſalibus. Nam hic declarauit ꝙ nec in vniuerſalibus tranſpoſita affirmatio ſit ſimplex negatio.

Quoniam autem palam, quòd aliud ſignificet, eſt non album, & non eſt album, & illa quidem affirmatio. Hæc vero, negatio. Manifeſtum quoniam non eſt idem modus monſtrandi vtrunq;.

Nunc vt Philoponus inquit, redit ad principale propoſitũ, Cõm. 150. propter quod hæc omnia dixit, propoſitum.n.erat de reſolutione ſyllogiſmorum dicere, & propter hoc tranſpoſitarum affirmatiuum meminit, ꝙ ſi quandoq; tale problema inuenerimus, non oportet putare ipſum negatiuum eſſe. Et ideo ad negatiuum ſyllogiſmũ non eſt reducere hoc. Et quia hoc erat propoſitum, ideo oſtendit tranſpoſitam affirmationem non eſſe ſimplicem negationem. Obiter autem in intermedio de conſequentijs ipſarum pertractauit. Hæc ergo omnia cum compleuiſſet, regreſſus eſt ad propoſitum. Et dicit, quoniam autem palam, ꝙ aliud ſignificet hæc propoſitio eſt non albũ, & hæc non eſt album, & pro, nam illa quidem affirmatio tranſpoſita eſt. Hæc vero negatio ſimplex eſt. Manifeſtum quoniã non eſt idem modus monſtrandi vtrunq;, quoniam tranſpoſita affirmatio per ſyllogiſmos affirmatiuos ſyllogizatur, ſimplex vero negatio, per negatiuos.

Vt quoniam quicquid eſt animal, non eſt album, aut contingit eſſe non album, & quoniam verum eſt dicere eſſe non album. Huius.n.quod eſt eſſe non album, & verum eſt dicere eſſe album, ſiue eſſe non album, idem modus eſt. Conſtructione.n.ambę per primam oſtenduntur figuram.

Cum dixiſſet non eſſe eundem modũ demonſtrandi vtrunque, videlicet affirmationem trãſpoſitam, & negationem ſimplicem, per exempla exponi, & lege ſic, dico non eſſe eundem modum demonſtrandi vtrunque problema, vt qm̃ quicquid eſt animal non eſt album, qm̃ hæc demonſtrator negatiuæ, quia æquippollet illi nullum animal eſt Album. Dat exemplũ Cõm. 151. tranſpoſitæ affirmationis in modalibus, quæ demonſtrantur affirmatiuæ, & dicit, aut contingit eſſe non album, & qm̃ verũ eſt dicere eſſe nõ albũ. Huius.n.quod eſt eſſe nõ albũ, & qm̃ verum eſt dicere eſſe album, ſiue eſſe non albũ, & ſubaudi contingit eſſe non album, idem modus eſt ſyllogizandi. Conſtructiuæ.n.ambæ per primam oſtenduntur figuram. Quo vero ad exempla attinet. Animaduerte ꝙ Ariſt. hic videtur enumerare propoſitionem modalem de vero, quod in lib. de interpretatio. olfecit. Et videtur hic ſyllogizare ex his, & ex propoſitionibus de ineſſe miſcendo, vt docuit ſyllogizare ex altera neceſſaria, & altera de ineſſe. Et Iuniores ampliant hanc mixtionem non modo ad modalem de vero, ſed etiam ad modalem de falſo, de ſcio, de opinor, de dubio, & de cæteris id genus. Videtur.n.ꝙ in omnibus talibus ex altera modali, & altera de ineſſe ita fiat mixtio, veluti ex altera neceſſaria, & altera de ineſſe, in omnibus figuris. Et eadem ſint regulatiua principia, qm̃ poſſunt probari per dici de omni, & dici de nullo. Sed contra obijcitur, qm̃ non ſequitur ſcio omnem mulam eſſe ſterilem. Hoc quod eſt in vtero eſt mula, ergo ſcio hoc quod Obijcies primo. eſt in vtero eſſe ſterile. Nec ſequitur ſcio omnem dualitatem Secundo. eſſe parem, hoc aſconſum in manu mea eſt dualitas. Ergo ſcio hoc aſconſum eſſe par. Præterea non ſequitur dubito omne Tertio. veniens eſſe animal. Omnis homo eſt veniens. Ergo dubito omnem hominem eſſe animal. Inſuper non ſequitur, falſum Quarto. eſt omne animal eſſe rationale, omnis homo eſt animal, ergo falſum eſt omnem hominem eſſe rationalem Multa de his poſſent dici, & dubitari, volumus tamen hæc ſufficere, qm̃ ſi dabitur occaſio, alibi diligentius omnem nodum remouebimus. Prima tamen obiectio delet, qm̃ concluſio ſequitur modo Solutio 1º

quo intelligitur maior. Et quia maior intelligitur de mula qua tenus mula, ideo ſequitur q ſciã hoc quod eſt in vtero eſſe ſte-
Solutio. 2. rile, quatenus eſt mula. Similiter deletur ſecũda. Sequitur.n.q ſciam hoc aſconſum in manu eſſe par, quatenus dualitas. Simi-
Solutio. 3. ter & tertiam. Sequitur.n.q dubitem oẽm hominem eſſe aĩal, quatenus veniẽs. Hoc n. pacto Philoponus, & Auer. Mixtionẽ neceſſarij & ineſſe expoſuerunt, & eodem modo exponenda
Solutio. 4. hæc mixtio eſt. Ad vltimã animaduerte q ex altera de falſo, & altera de ineſſe nõ ſequitur altera de falſo, niſi prius illius de falſo accipiatur æquipollẽs, & ſi ex æquipollẽte de vero, & altera de ineſſe ſequitur propõ de vero, tũc ex illa de falſo ſequitur. Ad propoſitum, hæc propõ, falſum eſt omne animal eſſe rõnale æquipollet illi, verum eſt non oẽ animal eſt rationale. Tunc non ſequitur, verum eſt non omne animal eſſe rationale. Omnis homo eſt animal, ergo verum eſt non omnem hominem eſſe rationalem, quia ex maiori particulari nihil ſequitur. Bene tamen valet, falſum eſt aliquod animal eſſe lapidem, omnis homo eſt animal, ergo falſum eſt aliquem hominem eſſe lapidem, quia maior æquipollet illi verum eſt nullum animal eſſe lapidem. Verum de his hactenus.

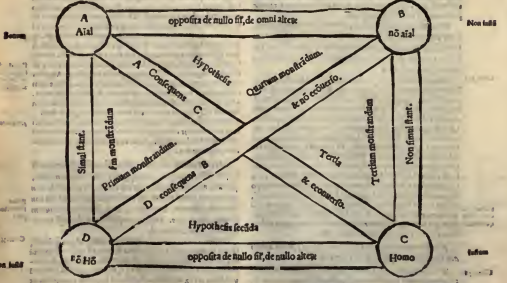
δὲ αὐτὲ γὰρ enim *Nam verũ ipſi eſt. Similiter ordinatur, eius aũt quæ eſt, verũ eſt dicere eſſe albũ, non hæc verum eſt dicere eſſe non album, negatio eſt, ſed hæc, non eſt verum dicere eſſe albũ.*

Com. 352. Quia accepit eſſe non albũ non eſſe negationem illius quod eſt eſſe album. Nũc probat, & dicit, nam verum ipſi verbo eſt. Similiter ordinatur, qm̃ vterq; terminus eſt modificans propoſitionem, eius autem propoſitionis, quæ eſt, verũ eſt dicere animal eſſe album. Non hæc, verum eſt dicere animal non eſſe album, negatio eſt. Sed hæc non eſt verum dicere animal eſſe album, ergo illi animal eſt album negatio erit. Animal non eſt album. Quo vero ad verba attinet. Animaduerte q cum dici. eius autem quæ eſt bene dicitur, quoniam translationes, in quibus loco autem legitur.n. non recte ſunt.

Si.n. verum eſt dicere quicquid eſt homo. Muſicum eſſe, aut non muſicum eſſe, quicquid eſt animal ſumendum. Muſicum eſſe, aut non muſicum eſſe. Et oſtenſum eſt. Non eſſe autem muſicum quicquid eſt homo, deſtructiue monſtratur ſecundum dictos tres modos.

Com. 353. Nunc exẽpla affert vt Philoponus dicit, quõ poſsit rale problema reſolui. ſ. vniuerſale affirmatiuũ ſimplex, & tranſpoſitum, & dicit q maior de medio, medium de minori prædicari debet. Vt oẽ animal muſicus, oĩs homo aĩal. Igitur omnis homo muſicus. Tranſpoſitum vero eodem modo, omne aĩal eſt non muſicũ, oĩs homo aĩal Omnis igitur homo eſt nõ muſicus. Dicit. ſi.n. verũ eſt dicere quicquid eſt homo muſicũ eſſe, ita vt ſit problema affirmatiuum ſimplex, oĩs homo eſt muſicus. Aut non muſicũ eſſe, ita vt ſit problema tranſpoſitum, oĩs homo eſt non muſicus, pro probõne ac reſolutione ſyllogiſtica. Sumendũ eſt quicquid eſt aĩal eſſe muſicum pro reſolutione problematis vl'is affirmatiui ſimplicis, ita vt maior ſit, oẽ aĩal eſt muſicum. Aut ſumendum nõ muſicum eſſe, pro problemate affirmatiuo tranſpoſito, ita vt maior ſit, omne aĩal eſt non muſicũ. Et medio ſic vel ſic ſumpto, vtrũq; problema oſtenſum eſt. Quo vero ad rẽ attinet. Animaduerte, q hmõi problemata reſolui poſſunt cũ modo vera, vt verba Ariſtotelis ſonant, vt ſi problema ſit, verũ eſt dicere omnem hoĩem eſſe muſicũ. Syllogizabimus hoc pacto, verum eſſe dicere omne animal eſſe muſicũ, omnis hõ eſt aĩal. Igitur verum eſt dicere oẽm hominẽ eſſe muſicũ, vel ſic, verum eſt dicere omne aĩal eſſe nõ muſicũ, oĩs homo eſt animal, ergo verũ eſt dicere, omnem hoĩem eſſe non muſicum. Sed ſiue ſic, ſiue ſic ad reſolutionem non differt. Deinde docet reſoluere problema negatiuũ, & dicit. Non eſſe aũt muſicum quicquid eſt homo hoc eſt omnem hominẽ nõ eſſe muſicum, quod æquipollet nullus homo eſt muſicus, ſi reſolui debet, deſtructiue demonſtratur ſecundũ dictos tres modos vt per Cælarẽt, per Ceſare, & Cameſtres, per Cælarent quidem hoc pacto. Nullũ animal eſt muſicũ. oĩs homo eſt animal. Igitur nullus homo eſt muſicus, per Ceſare hoc pacto, nullum muſicum eſt aĩal, omnis hõ eſt animal. Igitur nullus hõ eſt muſicus. Per Cameſtres deniq; hac ratione, omnis homo eſt aĩal, omne muſicũ eſt animal, ergo nullũ muſicum eſt homo, & vltra per cõuerſionem. Ergo nullus homo eſt muſicus. Simili modo ſyllogizari poteſt his tribus modis de vero, vt ſi dixero, verum eſt dicere nullum animal eſſe muſicum, oĩs homo eſt animal. Igitur verum eſt dicere nullũ hominem eſſe muſicum, eodem modo in cæteris. Quo vero ad verba attinet Ariſt. vt Philoponus dicit, accepit problema trãſpoſitum, pro negatiuo, cum dixit. Non eſſe muſicũ quicquid eſt homo, ſenſus tamẽ eſt, nullus homo eſt muſicus, quod problema tribus modis ſyllogizari poteſt.

Hypotheſis Prima.

Si autẽ ... uel

Simpliciter autem quando ſic ſe habent a, & b, vt ſimul quidem eidem non cõtingant, omni autem, de neceſſitate alterum. Et rurſum c, & d, ſimiliter. Sequitur autem ad c, a, & non conuertitur, & ad b, Sequitur d, & non conuertitur. Et a, quidem & d, contingunt eidem b, autem et c, non contingunt.

Cõm. 354. Iterum (vt Philoponus inquit) de conſequentijs, quæ ſunt propoſitionum ſimplicium, & tranſpoſitarum, nunc regreditur. Conſtituit autem primo figuram vt ſuperius fecit. Terminos etiam in illa collocat, ſed non eodem modo, neq; ſimiliter ſe habentes quantũ ad ordinem. Et (vt Philoponus dicit) primo facit tres ſuppoſitiones. Deinde ex illis vult quatuor regulas eſſe probãdas. Loquitur aũt ſuſpenſiue, vſq; ibi & ad b. ſequitur d. Prima itaq; ſuppoſitio eſt, vt ſumatur a, & b, vt animal, & non animal, vel bonum, & non bonum, quæ ſic ſe habeant, vt ſimul quidẽ eidem nõ contingant, omni aũt de neceſſitate alterũ, & hoc pacto animal, & non animal ſe habẽt. Qm̃ omne aut eſt animal, aut non eſt animal. Similiter omne, aut eſt bonum, aut non eſt bonum, & de nullo ſimul. Dicit, & lege ſuſpenſiue. Simpliciter autem, quando ſic ſe habent a, & b, vt ſimul quidem eidem non contingunt, omni autem de neceſſitate alterum inſit, hæc eſt prima ſuppoſitio ſecundum Philop. Affert ſecundam, & dicit, & rurſum c, & d, ſimiliter vt homo, & non homo, aut iuſtum, & non iuſtum. Hæc.n. de nullo ſimul ſunt, & de omni alterum eſt. Deinde affert tertiam ſuppoſitionem ſecundũ Philop. & dicit. Sequitur autem ad c, a, & nõ conuertitur. Nam ad hominem eſſe ſequitur animal eſſe, & ad iuſtum eſſe ſequitur bonum eſſe, & nõ conuertitur, & per hãc tertiam patet c, d, nõ poſſe accipi, niſi vt inferiores ad a, b, alioquin ad c, non ſequetur a, & ita patet non quoſq; terminos accipi poſſe in c, & d, vt nec lignum, nec non lignum, quia ſi ponitur lignum in c, ad ipſum non ſequitur a. Cum hæ ſuppoſitiones veræ fuerint, infert quatuor regulas demonſtrandas, & dicit, & ad b, ſequitur d, vt ad non eſſe animal ſequitur non eſſe hominem, & ad non eſſe bonum ſequitur non eſſe iuſtum. Hæc eſt prima regula. Affert quartam, & dicit & non conuertitur quia non ſequitur ad d, b. Non.n. ad non eſſe hominem non eſſe animal ſequitur. Aſſignat ſecundam, & dicit. Et a, quidem & d, contingunt eidem vt animal, & non homo, contingunt æquo. Et bonum & non iuſtum contingunt ei quod eſt amicum mori pro amico, vt Achillem pro Patroclo, Aſſignat tertiam, & dicit b, autem & c, non contingunt. Vt nõ animal, & homo nulli eidem contingunt. Hæ ſunt quatuor regulæ probandæ. Vt Philoponus inquit.

Primum ergo quòd ad b, ſequatur d, hinc manifeſtum. Cum enim eorum, quæ ſunt c, d, alterum ex neceſſitate omni inſit. Cui autem b, non contingunt c, eo quòd ſimul infert a, a, autem & b, non contingunt eidem. Manifeſtum quòd d, ſequatur ad b.

Cõm. 355 Nũc probat primam regulam videlicet q᷑ ad b, ſequatur d, & hoc proponit, & dicit, primũ ergo q᷑ ad b, ſequatur d, hinc manifeſtum, vt ad non eſſe animal, ſequatur non eſſe hominẽ. Probat hoc pacto, ad quodlibet ſequitur alterum contradictoriorum c, d, ſunt contradictoria, ergo ad quodlibet ſequitur c, aut d, & ſic ad ipſum b, ſequetur aut c, aut d, ſed ad b, non poteſt ſequi c, eo q᷑ ſimul infert a, & ita ad b, ſequeretur a, quod eſt contra ſuppoſitionem primã. Et cum ad b, non poſſit ſequi c, ergo ad b, ſequetur d, & ſic habetur prima regula Dicit. Cum.n. eorum quæ ſunt c, d, alterum ex neceſſitate omni inſit, & cui ineſt b, non cõtingit c, per ſuppõnem, & etiam eo q᷑ c, ſimul infert a, & ſic ad b, ſequeretur a, contra primam ſuppoſitionem, quod exponit d, a, autem & b, non contingunt eidẽ, vt fuit prima ſuppoſitio. Cum igitur ad b, c, nõ ſequatur. Manifeſtum q᷑ ad b, ſequatur d. Ex hac regula Iuniores ſumpſerunt q᷑ a ſuperiori negatiuæ ad inferius, conſequentia eſt bona per ſe. Vt patet per probationem Ariſt. — Prima regula conſequentiarũ.

Rurſum quoniam cum a, non conuertitur c, omni autem aut c, aut d, contingit a, & d, eidem ineſſe.

Cõm. 356. Secunda regula a, & d, contingit eidem ineſſe. Probat hãc regulam, quoniã ſuppoſitum eſt c, ad a, non conuerti, hoc eſt, q᷑ non quibuſcũq; ineſt a, inſit c. Sumatur ergo aliquod hoc, cui a, ineſt c, vero non ineſt, vt equus. Nam equo animal ineſt. Homo vero non ineſt, qm̃ autem omni aut c, aut d, per ſuppõnem. Non ineſt autẽ c, cui ineſt a, vt equo, ergo d, inerit, cui a, ineſt. Quare a, d, contingit eidem ineſſe, dicit. Rurſum qm̃ cũ a, ipſo non conuertitur c, hoc eſt, cum non quibuſcunq; ineſt a, inſit c, ſumatur ſubaudi equus cui ineſt a, & non ineſt c. Omni aũt ineſt aut c, aut d, per ſuppoſitionem, & ſubaudi c, ipſum non ineſt equo, ergo ei inerit d. Quare illi a, d, ſimul inerunt, quod erat probandum. Ex hac regula ſumpſerunt Sorticolæ hanc regulam in bona conſequentia conſequens, & oppoſitũ antecedentis poſſunt ſimul ſtare. Probatur qm̃ ſequitur eſt homo, ergo eſt animal. Sed probatum eſt a, ſtare cum d, in eodẽ, vt in equo, ergo probatum eſt cõſequens, & oppoſitũ antecedẽtis poſſe ſimul ſtare. Quo vero ad ordinẽ attinet. Philop. dicit hãc ſecundo loco eſſe probarã, quia cæteræ regulæ probari non poſſent, niſi hac ſuppoſita, vt patebit. Poſita vero ſecundo loco eſt, quia ſupponit primam, vt conſideranti patet. — 2. regula conſequentijs.

B, autem & c, non contingit, propterea quòd a, ad c, ſequatur. Accidit enim quoddam impoſſibile.

Cõm. 357. Tertia regula b, & c, non contingit eidem ineſſe. Probatur qm̃ ſi cui b, ineſt, huic & c, ineſt, qm̃ per proximam regulam, et per ſuppõnem cui c, ineſt, huic & a, ineſt. Supponitur.n. ſequi ad c, a, tunc cui b, inerit, huic & a, inerit, & ſic cõtradictio, quod eſt impoſſibile, nulli ergo c, & b, inerunt. Dicit, b, autem & c, non contingit eidem ineſſe. Pro, terea q᷑ ad c a, ſequatur, & ſic ad b, ſequetur a, quod eſt abſurdum, cuius cauſam dicit. Accidit.n. quoddam impoſſibile, vt contradictoria ſimul ineſſe alicui. Ex hac regula ſumpſerunt Sorticolæ hanc aliam regulam, in bona conſequentia oppoſitum conſequentis, & antecedens non contingit eidem ineſſe. Vt qm̃ animal ſequitur ad hominem, & oppoſitum conſequentis eſt non animal, non animal, & homo nulli eidem ineſſe poſſunt. — 3. regula conſequentiarum.

Manifeſtum eſt ergo quòd nec b, cum d, cõuertatur. Propterea quòd contingat eidem ſimul a, d, ineſſe.

Cõm. 358. Quarta regula eſt, licet d, ad d, ſequatur, vt ad non animal, non homo, non econuerſo ad d, ſequitur b, qm̃ non cuicunque ineſt d, ei ineſt b, probatur qm̃ oſtenſum eſt, q᷑ in quibus a, contingit vt æquo. His & b, cõtingit, vt nõ homo. Et per te in quibuſcunq; d, contingit, his omnino & b, cõtingit, ergo a primo ad vltimũ quibus a, contingit, & b. etiam contingeret, quod eſt impoſſibile. Nam contradictoria opponuntur. Non ergo ad d, ſequitur b. Dicit his demonſtratis, manifeſtum eſt ergo, q᷑ nec d, cum b, conuertatur. Hoc eſt q᷑ non quibuſcunq; ineſt d, inſit b. Propterea q᷑ contingat eidem, vt æquo ſimul a, d, ineſſe, & ſic contradictoria ſimul. Ex hac Iuniores acceperũt q᷑ ab inferiori negatiuæ non ſequitur ſuperius negatiuæ. Amplius ex hac acceperunt, q᷑ oppoſitum antecedẽtis poteſt ſtare cum conſequente. Antecedentis.n. eſt homo. Animal conſequens. Oppoſitum vero antecedentis eſt non homo, quod ſtat cum animali. Quoniam equus non homo exiſtens, eſt animal. Rurſus acceperunt ex hoc etiam q᷑ oppoſitum conſequentis non conuertatur cum oppoſito antecedentis, nam animal eſt conſequens ad hominem, cuius oppoſitum non conuertitur cum non homine. — Regulę cõſequentiarũ prima, 2. regula. — 3. regula.

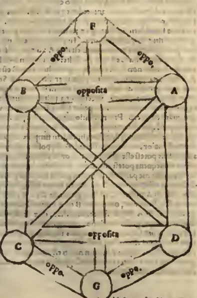
Accidit autem aliquoties & non huiuſmodi terminorũ ordine falli, propterea quòd oppoſita non ſumantur recte, quorum neceſſe eſt omni alterum ineſſe. Vt ſi a, & b, non contingunt ſimul eidem. Neceſſe eſt autem ineſſe cui non alterum, alterum. Et rurſus c, & d, ſimiliter, cui autem c, omni, ſequitur a. Accidet profecto cui d, b, ineſſe ex neceſſitate, quod falſum eſt. — Enim Profecto γὰρ

Cõm. 359 Opponit contra quartã regulam, & vult probare q᷑ ſi ad b, ſeqtor d, contra etiã ad d, ſequatur b, & ita ad nõ hominẽ ſequitur nõ aial. Præparãdo ergo ad oppõnem, dicit, q᷑ ſi a, b, contradicũt, & c, d, contradicũt, & ex c, ſequitur a, etiam conſonũ videbitur, vt ex d, ſequatur b, & ita ad oppoſitũ antecedẽtis vt

ad non

ad non hominem ſequetur oppoſitum conſequentis videlicet non animal, quod eſt contra quartam regulam. Primo præparat ad ſolutionem dubij, & dicit. Accidit autem & aliquoties in huiuſmodi terminorum ordine falli, & cauſam deceptionis aſsignans, dicit propterea q oppoſita non ſumantur recte, & quia oppoſita. Terminus communis eſt ad omnia genera oppoſitorum, exponit quæ intelligat oppoſita, & dicit & intelligo ea oppoſita, quorũ neceſſe eſt omni alterũ ineſſe. Et ſic per oppoſita, contradictoria intelligit, quia ergo aliquando nõ bene accipiuntur contradictoria, accidit non raro fieri cauillos, hæc de præparatione ad ſolutionem. Deinde præparat ad cauillum contra quartã regulam, & accipit pro antecedente (vt Philoponus dicit) illas tres ſuppoſitiones, & ex illis infert cauillum, vel præparationem ad cauillũ. Reſumẽdo ergo ſuppoſitiones dicit, vt ſi a, & b, non cõtingunt ſimul eidem. Aũt pro &, neceſſe eſt ineſſe cui nõ alterũ ineſt. Alterum ineſſe, hæc fuit prima ſuppoſitio, vt a, b, ſit oppoſita contradictoria. Accepit ſecundam, & dicit, & rurſus c, d, ſimiliter ſubaudi ſunt oppoſita, quæ ita ſe habent, vt a, b. Et hæc fuit ſecunda ſuppoſitio. Aſſignat tertiam, & dicit, cui autem c, omni ineſt, ad illud omne ſequitur a, quæ fuit tertia ſuppoſitio. Tunc his ſtantibus infert dubitationem & dicit. Accidit profecto cui d, ineſt b, ineſſe ex neceſsitate, quod falſum eſt. Videtur.n. illis tribus ſtantibus nõ magis ſequi ad b, d quàm contra ad d, b. Hæc eſt præparatio ad cauillum. Quo ad præparationem attinet. Animaduerte q Ariſt. ex induſtria præparauit ad ſolutionem, & ad cauillũ, antea, quia & cauillus, & ſolutio ſunt valde difficiles, ideo præ diſpoſuit nos ad illos.

Nam ſi ſumatur negatio eorum, quæ ſunt a, b, quæ eſt in quibus f, & rurſus eorũ quæ ſunt c, d, ea quæ eſt in quibus g. Neceſſe eſt igitur omni ineſſe aut a, aut f. Aut.n. affirmationem, aut negationem & rurſus aut c, aut g, affirmatio.n. & negatio, & cui c, omnia ſuppoſitum eſt ineſſe. Quare cui f, omni hoc, quod eſt g. Rurſum quoniam eorum, quæ ſunt f, b, omni alterum. & eorum quę ſunt g, d. Similiter ſequitur autem g, id quod eſt f, & id quod eſt d, ſequitur b. Hoc.n. ſcimus ſi ergo a, id quod eſt c, & id quod eſt d, ſequetur b, hoc autem falſum eſt. Econtrario.n. erat in his, quæ ſic ſe habent, conſequentia.

Cum præparaſſet ad cauillum. Nunc deducit cauillum, & ſumit ſuppoſitiones, & debet legi ſuſpenſiue vſq; ibi & cui c, oĩ, & dicit nam ſi ſumatur negatio eorum quæ ſunt a, b, quæ eſt in quo f, ita quidem vt a, b, ſit alterum oppoſitionis extremũ, alterum vero f, quaſi duo extrema oppoſita ambo. Secundo ſumit ſecundam ſuppoſitionem, & dicit, & rurſus eorum, quæ ſunt c, d, ſumatur negatio, ea, quæ eſt in quibus g, ita quidem, vt c, d, ſit alterum extremorum g vero alterum. Tunc ex his deducit proprietates oppoſitorum, & dicit. Neceſſe eſt igitur omni ineſſe aut a, aut f, & vt de a, dicit, ita intelligi debet de b. Eſt.n. f, vtrique contradictorium, & hoc ſubdit. Aut.n. negationem aut affirmationem de quolibet neceſſe eſt veram eſſe. Hoc idem proprium exponit de c, d, & g, & dicit, & rurſum aut c, aut g. Affirmatio.n. & negatio ſubaudi ſunt, quarum alteram ineſſe neceſſe eſt, & vt dicit de c, ita quoq; & de d, dici poteſt, qm̃ g, vtriq; eſt contradictorium. His ſtantibus præcedit ad cauillum, & terminat ſuſpenſionem. Et primo deducit, q ſi ex c, ſequitur a, vt ſi ad hominem eſſe ſequitur animal eſſe, ad f, ſequetur g, & dicit, & cui c, omni a, ſuppoſitum eſt ineſſe. Nam ſuppoſitum eſt ad hominem eſſe ſequi a, hoc eſt animal eſſe & accepit & illarius, vt patet, quia ibi ſuſpenſio terminatur. Deinde ex hoc infertur intentum, & dicit. Quare cui f, omni hoc quod eſt g Nam ex oppoſito conſequentis ſequitur oppoſitum antecedentis. Sequitur enim ad c, a, vt ad eſſe hominem eſſe animal. Et ergo ex oppoſito ipſius a, quod eſt oppoſitum conſequẽtis ſequitur oppoſitum ipſius c. Sed per ſuppoſitiones f, eſt oppoſitum ipſius a. (Ponebatur n ipſis a, & b, vtriſq; oppoſitum.) Ergo ad f, ſequitur g, & in hoc eſt tota vis rationis. Vult.n. habere ex his omnibus q ex f, oppoſito ad a, ſequatur g, ita quidem, vt hæc ſit bona conſequentia f, eſt, ergo g, eſt. Tunc procedit ad intentum, & repetit ſuppoſitiones, & dicit. Rurſum quoniam eorum quæ ſunt f, b, omni alterum ineſt nam f, b, ponebantur oppoſita, & eorum, quæ ſunt g, d. Similiter omni alterum ineſt, quoniam etiam ponebantur oppoſita. tunc ijs reſumptis, procedit ad cauillum, ſed per deducta g, ſequitur ad id quod eſt f. Quoniam ex oppoſito ipſius a conſequentis, quod eſt f, ſequebatur oppoſitum antecedentis videlicet ipſius c, quod erat g, & pro ergo ad id quod eſt d, ſequitur b, vt ad non eſſe hominẽ nõ eſſe animal. Hoc.n. vt inquit. Scimus, ex his. Quoniam ſi ad f, ſequitur g, ad oppoſitum ipſius g, ſequetur oppoſitum ipſius f, cum ſemper ex oppoſito conſequentis ſequatur oppoſitum antecedentis. At oppoſitum ipſius g, eſt d, per ſuppoſitiones, & oppoſitum ipſius f, eſt b, quare ad ſequetur b, quod erat deducendum. Tunc epilogat cauillum & dicit. Si ergo a, ad id, quod eſt c, ſequitur. Et ad id quod d, ſequetur b, deſtruit conſequens, & dicit, hoc autem falſum eſt, cuius cauſam affert, & dicit. Econtrario.n. erat in his, quæ ſic ſe habent vt a, conſequentia. Vnde breuiter cauillus eſt a, ſequitur ad c, ergo ad f, ſequitur g Quoniam ad oppoſitum conſequentis ſequitur oppoſitum antecedentis. Suppoſitum eſt enim f, eſſe oppoſitum ipſi a, b, vtriq;, vt extremo contradictorio g, vero ipſi c, d, etiam vt extremo contradictorio. Ad f, ſequitur g, ergo ad d, ſequitur b, qm̃ ex oppoſito conſequentis ſequitur oppoſitum antecedentis. Quare ad non eſſe hominem ſequitur nõ eſſe animal, quod eſt contra quartam regulam. Breuius adhuc cauillus eſt, ad c, ſequitur a, ergo ad f, ſequitur g, ad f, ſequitur g, ergo ad d, ſequetur b. Conſequentiæ ſunt deductæ. Cõm. 359.

Non enim fortaſſe neceſſarium eſt omni ineſſe aut a, aut f, nec f, aut b. Non enim eſt negatio eius, quod eſt a, hoc quod eſt f. Nam boni non bonum negatio. Non autẽ eſt idem hoc quod eſt non bonum ei, quod eſt neq; bonum, neque non bonum. Similiter autem & in c, d. Nam negationes quæ ſumptæ ſunt duæ ſunt. ἀποφάσεις Negatiões. προτάσεις Propoſitiões.

Reſpondet Ariſt. negando primam ſuppõnem, & ait q nõ bene ſumptum ſit cõtradictorium, cum illis vtriſq; vnum contradictoriũ aſsignari non poſsit. Vnde nec a, b, nec d, c, vnum contradictorium aſsignari poteſt. Duabus.n. propoſitionibus, duo contradictoria aſsignanda ſunt, & ita altera alteri opponitur, & non vtreq; vni tertiæ. Amplius nec ipſis c, d, vnũ contradictorium aſsignatur propter eandem cauſam. Ariſt. itaq; Cõm. 360.

ſupponit in cauillo eſſe deceptionem. (Et vt Philoponus inquit.) Suppoſitæ deceptionis cauſam aſsignat, & dicit. Nõ.n. fortaſſe neceſſarium eſt omni ineſſe A aut F nec F aut B, quoniam male ſumptum eſt F eſſe negationem vtriuſq; ſcilicet ipſorum A B. Non.n.(vt inquit.) Eſt negatio eius quod eſt A, hoc. ꝙ eſt F. Deinde hoc idem in materijs oſtendit & dicit. Nam boni negatio eſt non bonum, hoc eſt eius quod eſt bonum negatio eſt non bonum. Non autem eſt idem hoc, quod eſt non bonum ei, quod eſt neq; bonum neq; non bonum. Vnde ſyllogiſmus eſt, non bonum negatio eſt eius, quod eſt bonum: Non bonum non eſt idem ei, quod eſt neq; bonum neq; non bonum ergo neq; bonum neq; non bonum non erit negatio eius, quod eſt bonum. Quare neq; F negatio eſt ipſius A. Simili ratione probari poteſt, ꝙ F non ſit negatio ipſius A B. Similiter autem inquit. Et in C D negatio G non erit. Nam negationis hoc eſt, propoſitiones quæ ſumptæ ſunt, videlicet D C duæ ſunt & ita duæ oppoſitæ aſsignandæ, & non vna. Quo autem ad verba attinet, verbũ negationis in græcis codicibus alijs legitur προτάσεις, hoc eſt propoſitiones, & melius ſtat. Eſt.n.ſenſus: nam propoſitiones quæ ſunt ſumptæ, duæ ſunt, & ita non vna contradictio aſsignanda eſt. Præterea Ariſtotelem in hoc diſcurſu diſpoſuit F non poſſe eſſe vtriſq; illis, videlicet A B contradictionem niſi ſit negatio vtriuſq;, & ita ſi in A poneretur bonum, & in B poneretur non bonum F oportebit eſſe neq; bonum neq; non bonum. Modo probauit, ꝙ iſtud nulli illarum ſit oppoſitio, niſi eiuſdẽ eſſent duæ oppoſitiones. Sed dices A & eſt B eſt vna copulatiua, vel eſt vna diſiunctiua, ſed tam vni copulatiuæ, quàm vni diſiunctiuæ poteſt aſsignari vna contradictio per negationem propoſitam toti, ergo illud poteſt aſsignari F. Similiter & de C D, dici poterit. Dicendum primo, ꝙ ſi A B, eſt vna diſiunctiua & F eſt illius contradictorium, ipſum F æquipollebit copulatiuæ factæ ex partibus contradictorijs ad A B, & ſic oppoſitio erit vna copulatiua ex partibus oppoſitis, & hoc per legem contradictoriæ diſiunctiuæ. Quare contradictorium erit, nõ eſt bonum, & eſt bonum, quæ non differt a priori niſi ordine. Sin autem A B, fuerit vna copulatiua, F erit vna diſiuncta facta ex partibus contradictorijs ad A B per legem oppoſitionis copulatiuæ, & ſic erit ſenſus non eſt bonum vel eſt bonum, & ſic non habebit intentum, quia non ponit ineſſe. Secundum dicendum, ꝙ A B, non eſt vna propoſitio, quia nec copulatione vna, nec diſiunctione vna, nec aliqua ratione una. Sed vt Ariſt. dicit, ſunt duæ propõnes abiunctæ, & ideo non

1. Quæſtio poteſt vnum contradictorium aſsignari. Hæc de verbis Ariſt. Sed circa finem huius quæritur primo quæ differentia eſt inter terminos negatiuum, & priuatiuum, & infinitum. Iuniores reſpondent ſuo modo, & quæ dicunt obſcura ſunt. Dilucide autem dicimus, ꝙ terminus priuatiuus ſignificat priuationem formæ connotando aptitudinem ſubiecti, cuius eſt illa forma, vt iſtæ terminus inæquale. Inquale.n.ſignificat principaliter priuationem æqualitatis, connotat verum quantum aliquid, quòd eſt aptum natum alteri fieri æquale. Terminus vero negatiuus principaliter ſignificat non eſſe, connotat vero tale vel tale. Vt non homo negatiuæ ſumptum ſignificat non eſſe, connotat vero hominem, & ſic ſignificat non eſſe hominem. Et propterea non poteſt negatio negatiuæ tenta addi termino, niſi ſub intelligatur eſſe. Vt ſi dixero, non homo, ſenſus eſt, non eſt homo. Et ſic terminus negatiuus negat eſſe tale, vt eſſe hominem, vel eſſe æquum, & id genus. Ex hoc ſequitur in tali propoſitione, quæ dicit lapis eſt non homo, ſi ille terminus homo tenetur negatiuæ, eſt ſenſus lapis. Lapis non eſt homo. Si infinitanter tenetur, eſt ſenſus. Lapis eſt exiſtens non homo. Terminus vero infinitanter acceptus ſignificat negationem talis formæ ſupponẽdo ens, vel exiſtens,

Vera ſolutio.

Com 349. vt non homo ſignificat aliquid exiſtens non hominem. Et propterea patet differentia. Terminus.n.neganter ſumptus ſignificat nagationẽ formæ, & entis, ꝙ limitatur pro forma, vt non homo, cum neganter tenetur, ſignificat non eſſe hominem. Infinitanter vero, ſignificat negationem formæ ſuppoſito ente, vt non homo, cum infinitanter tenetur, ſignificat aliquid exiſtens non hominem. At cũ priuatiue tenetur, ſignificat carentiam formæ ſuppoſito ſubiecto apto, vt inæquale. Significat.n. priuationem æqualitatis in quanto, ꝙ eſt aptum fieri æquale. Quare patet tam terminum infinitatum quàm priuatiuum ſupponere eſſe. At terminus negatur negat eſſe. Secun- 2. Quæſtio
do quæritur, cum dicitur de quolibet eſt vera affirmatio vel negatio, & de nullo ambæ, pro quo diſtribuit ſincategorema illud de quolibet, & illud videlicet & de nullo. Dicendum ꝙ Solutio.
diſtribuunt pro ente communi ad ens, & non ens, quia tam pro lapide quàm pro chimera. Et ſi dicitur nihil eſſe cõmune enti & non enti. Dicendum nihil reale eſſe commone, ſed bene ens imaginabile, vel intelligibile, & hoc ſufficit. Tertio quæritur, vtrum conſequentia, quæ fit a tranſpoſita ad negationẽ, 3. Quæſtio
ſit in propoſitionibus vniuerſalibus, an in indefinitis, vt hæc, eſt non bonum, ergo non eſt bonum. Et videtur ꝙ ſit vniuerſalibus, alioquin probatio nulla eſt, quoniam ſi intendat hanc, homo eſt non bonus, ergo homo non eſt bonus. Tunc cum accipit altera iſtarum hominem eſſe bonum, & hominem non eſſe bonum cuilibet ineſſe, falſum accipit, qm̃ hæ non contradicunt. Iuniores dicunt Ariſt. huiuſmodi conſequentias intelligere in vniuerſalibus, licet exempla ſint in propoſitionibus indefinitis. vt ratio cogit. Sed hoc eſt contra Philoponum, qui Solutio Iuniorum.
dicit Ariſt. primo fuiſſe locutum in propoſitionibus indefinitis, deinde in vniuerſalibus; Et propterea dico ꝙ Ariſt. loquitur primo in propoſitionibus indefinitis, ſed ſemper ſubiecto Oppugnatio.
ſumpto pro eodem. Pro diuerſis.n.non contradictoriæ, ſed ſubcontrariæ eſſent. Et ſi diceretur ꝙ tales propoſitiones ſubiecto ſumpto pro eodem, eſſent ſingulares, ergo non indefinitæ. Solutio patuit. Singularis.n propoſitio ſecundum Philo- Alia ſolu.
ponum eſt etiam indefinita. Vel dicendum ꝙ non ſequitur in his propoſitionibus ſubiecta accipiũtur pro eodem, ergo ſunt ſingulares Sed oportet addere, ꝙ ſumantur pro eodem, & nõ poſsint accipi pro alio. Modo ſatis eſt, vt in talibus propoſitionibus ſubiectis ſumptis pro eodem, vel pro quocunq; vno, repugnent. Vlterius quæritur vtrum ex terminis infinitis fieri poſsit, ſyllogiſmus, & videtur ꝙ non, qm̃ ſi fieri poſsit tunc 4. Quæſtio
in figura prima fieri poſset ſyllogiſmus ex minori negatiuo. Declaratur qm̃ iſtæ eſſet bonus ſyllogiſmus, omne non B eſt A, omne C eſt nõ B, ergo omne C eſt A. Et ſi iſtæ eſſet bonus, ergo & iſtæ. Omne non bonum eſt A: nullum C eſt B. Igitur omne C eſt A. Quod autem & iſtæ. Probatur, qm̃ ad illam minorem omne C eſt non B ſequitur nullum C eſt B. Quare ſi ex prima fieri poteſt ſyllogiſmus, ergo ex ſecunda, quæ ſequitur ex illa. Quoties enim antecedens poteſt eſſe minor in ſyllogiſmo, conſequens etiam eſſe poteſt minor in eodem. Dicendum ſecundum Ariſtot. ꝙ ex terminis infinitis poteſt fie- Solutio.
ri ſyllogiſmus in qualibet figura. In prima quidem, quia hi ſunt boni ſyllogiſmi omne non B eſt non A: omne C eſt non B: ergo omne non C eſt non A. Et iterum nullum non B eſt non A. Omne non C eſt non B, ergo nullum non C eſt non A. Patet quia primus poteſt regulari per dici de omni. Secundus vero per dici de nullo. Quod autem in cæteris figuris. Patet quia cæteræ figuræ deſcendunt a prima conuerſione. Quibus patet in qualibet fieri poſſet ſyllogiſmos tam ex vtriſque, quàm ex altero. Pro reſolutione tamen rationis animaduerte, quod quando tranſpoſita affirmatiua poteſt eſſe maior, Notandũ.
vel minor in aliquo ſyllogiſmo, in eodem ſimplex negatio eſſe poteſt maior, vel minor. Patet hæc ſuppoſitio qm̃ quoties antecedens poteſt eſſe maior vel minor in aliquo ſyllogiſmo, etiam conſequens poteſt eſſe maior, vel minor in eodem. Ex hac ſuppoſitione patet ex minori negatiua concludi poſſe concluſionem affirmatiuam, & ita hic erit bonus ſyllogiſmus, omne non B eſt A nullum C eſt B, ergo omne C eſt A, quia primus ſyllogiſmus erat, omne non B eſt A omne C eſt non b ergo omne C eſt A. Modo ſi ex minori hac, quæ eſt affirmatio trãſpoſita ſequitur illa concluſio, ex negatione ſimplici ad minorem, iterum ſequitur illa. Amplius ſequitur ex terminis finitis vtriſq; vel altero fieri poſſe ſyllogiſmum ex puris negatiuis, vnde bene ſequitur nullum non b eſt a, nullum c eſt b, ergo nullum c eſt a. Patet ex eadem ſuppoſitione. Plura alia poſſem dicere, ſed hæc ſatis ſunt.

PRIMI LIBRI PRIORVM FINIS.

ARISTO-

ARISTOTELIS RESOLVTIVORVM PRIORVM LIBER SECVNDVS,

CVM AVGVSTINI NIPHI MEDICES PHILOSOPHI SVESSANI COMMENTARIIS.

SVMMA LIBRI.

DE POTENTIA SEV VIGORE SYLLOGISMORVM, ET ILLIS ANNEXIS.

Qui nam ſyllogiſmorum plures concludere concluſionis poſſint. *cap. I.*

Artem uel methodum.

IN QVOT ergo figuris, & & per quales: & quod propoſitiones, & quando & quo modo ſit ſyllogiſmus, amplius autem ad quæ perſpiciendum conſtruenti, & deſtruenti, & quomodo oporteat quærere ſecũdum vnamquanque artem, amplius autem per quam viam ſummemus, quæ in ſingulis ſunt principia, iam pertranſiuimus.

Cõm. 1.

De intentione.

Alber. põ.

CVM Ariſtoteles perfeciſſet primom librum, tunc tranſit ad ſecondum. Vbi primo epilogat omnia, quæ fecerat de ſyllogiſmis in Libro Primo. Sed quæ ſint intentio Secundi libri, non parua eſt ambiguitas. Albertus intentionem præſentis libri ait eſſe de virtote, & potentia ſyllogiſtica, cuius cauſam afferr, quoniam vt in natura, ita & in arte, at in natura vnaquæq; res prius generatur quàm potentiæ vigorem exerceat, quare & in arte prius ſyllogiſmos generari debet quam ſuam potentiam exercere. Ariſtoteles ergo ſemper naturæ imitator, poſt perfectam ſyllogiſmorum generationem, nunc conſequenter de vigore ac ſyllogiſtica potentia pertractat. Quod autem generationem ſyllogiſmorum perfecerit, oſtendit epilogatus omnia, quæ de ſyllogiſmis pertractauit. Et primo epilogat quæ determinauit de generatione ſyllogiſmorum, (vt Coloerbinus inquit) & dicit. {In quot ergo figuris} ſubaodi fiant ſyllogiſmi, & hoc dicit quantum ad numerum, quia in tribus. {Et per quales} quantum ad qualitates propoſitiones. {Et quot propoſitiones} quantum ad propoſitionum numerum, quia ad minus per duas. {Et quando} quantum ad vtiles coniugationes. {Et quomodo fit ſyllogiſmus} quantum ad figuræ cuiuſque modos. Secundo epilogat, (vt etiã Culuerbions inquit,) ea, quæ dixit de inuentione medij, & inquit. {Amplius autem ad quæ} ſubandi media antecedentia, vel conſequentia, vel oppoſita proſpiciendum conſtruent {ſubaudi per affirmatiuos ſyllogiſmos, & deſtruenti} ſubaudi per negatiuos. {Et quomodo oporteat quærere} de problemate, quod eſt ſecundũ vnãquanque artem & ſcientiam. Tertio epilogat ea, quæ dixit de reductione, & inquit. {Amplius autem per quam viam} ſubaudi reſolutionis ſumemus terminos vel propoſitiones, quæ ſunt principia in ſingulis ſyllogiſmis, iam pertrãſiuimus. hæc de epilogo, qui attinet ad perfectam generationem ſyllogiſmorum. Quare nunc de potentia ac vigore ſyllogiſmorũ eſt agendum. Eſt autem (vt Iuniores dicunt) Syllogiſtica poteſtas, altera quæ proficiſcitur a concluſione & propoſitionibus ratione habita ad aliquod extrorſum, vt ad conuertentem & ſubalternam, altera vero, ratione habita ad concluſionem reſpectu propoſitionum, & hæc multiplex eſt, quia aut quatenus propoſitiones ſunt veræ, vel falſæ, & hac ratione docet ſyllogizare verum ex falſis, & verum ex veris. Aut ratione oppoſitionis, & hac ratione docet ex oppoſito concluſionis ſyllogiyare conuerſiue oppoſitum alterius. Aut ratione incompoſsibilitatis propoſitionum, & per hanc docet ſyllogizare ex oppoſitis. Patet ergo intentionem huius libri eſſe de poteſtate ſyllogiſmorum. Alia vero, quæ hic agit, ad complementum horom interſerit. Alexander autem Aphrodiſius intentionem huius libri eſſe dicit, determinare ea, quæ in primo libro reliquerat, ſunt autem hæc, quod ex falſis verum interdum ſyllogizetor, & quod ex veris verum ſemper.

Cauſa epilogi.

Quomplex potentia.

Põ Alex.

Põ Philo.

Alij autem quos Philoponus approbat, dixerunt intentionẽ huius libri eſſe de materia ſyllogiſmorum: nam cum in primo libro ſpeciem ac formam ſyllogiſmorum dixiſſet, nunc rationi conſentaneum eſt, vt dicat de materia. Eſt autem materia propoſitiones, forma concluſio. Cum igitur in primo dixiſſet de forma, quia de ſyllogiſmis ratione habita ad concluſionem, nunc dicit de materia, quoniam de ſyllogiſmis ratione habita ad propoſitiones. Accepit aotem in procemio (vt Philoponus inquit) quæ dicta ſunt in primo libro, & primo quæ dicta ſunt in prima ſectione. Oſtendit enim in prima ſectione in quot figuris fiant ſyllogiſmis, quoniam in tribus. Et per quales propoſitiones, quoniam in prima figora maiore exiſtente vniuerſali minore vero affirmatiua. In ſecunda aotem, maiore vniuerſali, minore vero exiſtente diſsimili ſecundum qualitatem. In tertia minore exiſtente affirmatiua, & quot propoſitiones quoniam duæ neceſſariæ ſunt ad minus. Et quando & quomodo, quo ad modos vtiles & inutiles. Hæc dicta ſont in prima ſectione primi libri. In ſecunda vero ſectione dictum eſt quomodo oportet nos præparare, quoniam oportet accipere affirmatiua ſobiecta. In tertia denique ſectione de reſolutione dixit, quoniam quadam methodo vtentes reuerti debemus ad principia ſyllogiſmorom. Ex his (vt Philoponus inquit) patet vniuerſalem eſſe hunc librum, ſicut & primum, quoniam primus vniuerſalis eſt quoniam ad demonſtrationem ſyllogiſmorum, hic quantum ad loca.

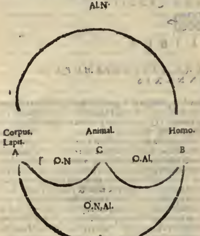
Epilogus. Primi lib. quo ad ſingulas ſectiones.

Qualis hic liber.

Quoniam autem alij quidem ſyllogiſmorum ſunt vniuerſales, alij vero particulares, vniuerſales quidem omnes ſemper plura ſyllogizant, particularium autem prædicatiui quidem plura. negatiui vero cõcluſionem ſolam:

nam aliæ quidem propoſitiones conuertuntur, priuatiua vero non conuertitur. Concluſio autem aliquid de aliquo eſt, quare alij quidem ſyllogiſmi plura ſyllogizant. Vt ſi A oſtenſum ſit omni aut alicui B ineſſe, & B alicui A neceſſarium eſt ineſſe. Et ſi nulli B ineſſe A, & B nulli A, hoc autem aliud eſt a priore. Si autem A alicui B non inſit, non neceſſe eſt & B alicui A non ineſſe, contingit enim omni A ineſſe. Hæc ergo communis omnium cauſa eſt vniuerſalium, & particularium.

Cõiugationes inæq concludentes concluſionẽ primo intentam, mox et aliam ex concluſionis conuerſione, ex quibus particularẽ negatiuã concludens ſolam cõcludit.

Cõm 2. Cum perfeciſſet proœmium, nunc proſequitur. (Et vt Philoponus inquit,) Primo vult ſignificare hanc concluſionem, quod vniuerſales ſyllogiſmi & affirmatiui, & negatiui, & particulares affirmatiui ſoli ſyllogizant plures concluſiones. Particulares vero negatiui nequaquam, probat autem hanc concluſiones. Quarum prima eſt, ſyllogiſmi vniuerſales affirmatiui ſyllogizant plures concluſiones. quoniam conuertibilem & conuertentem. Nam vniuerſalis concluſio, cum ſit vniuerſalis propoſitio, ad particularem conuertitur. Secunda eſt vniuerſales negatiui plures concluſiones ſyllogizant, quia eã conuertibilem quam conuertentem, cum enim vniuerſalis negatiua concluſio ſit propoſitio, quæ conuertitur ad ſe ipſam ſit, vt ſyllogiſmi vniuerſales negatiui plures concluſiones ſyllogizent. Tertia ſyllogiſmi particulares affirmatiui ſyllogizant plures concluſiones, qm̃ conuertibilem & cõuertentem, nam particularis concluſio conuertitur, ad ſe ipſam. Quarta ſyllogiſmi particularis negatiui, vnam ſolam ſyllogizant, qm̃ conuertibilem tantum, non n. particularis negatiua conuertitur. Ex his apparet continuatio, quod, cum perfeciſſet proximũ, nunc exequitur. Et in exequendo primo declarat quomodo ſyllogiſmi plura ſyllogizent ex parte concluſionis, & poſuit concluſiones quatuor, vt diſtinximus. Tacuit autem intentionem Secundi libri, quia ſimul cum executione patet. Vnde inquit. {Quoniam autem alij quidem ſyllogiſmorum ſunt vniuerſales, vt qui ex vtriſq; vniuerſalibus propoſitionibus conſtant, alij vero particulares, vt qui ex altera particulari ſola ſunt, vniuerſales quidem omnes, hoc eſt tam affirmatiui quàm negatiui ſemper plura ſyllogizant ex parte, videlicet conuerſionis, quoniam conuertibilem, & conuertentem. Conuertibilem, quidem immediate, conuertentem vero, mediate. Particularium autem, prædicatiui quidem plura ſubaudi ſyllogizant, qm̃ conuertibilem, & conuerſam, negatiui autem vnam ſolam, quoniam ſolam particularem negatiuam, quæ non conuertitur. Et hoc ſubſcribit. Et inquit. {Nam aliæ quidem propoſitiones conuertantur, ſubaudi, & vniuerſales

Reſolutio 1 ex. in quatuor concluſiones.

omnes & particulares affirmatiuæ. Priuatiua vero, ſubaudi quæ particularis eſt, non conuertitur. Et licet particularis negatiua non conuertatur, tamen; (vt inquit,) concluſio eſt, quæ enunciat aliquid ad aliquo. Poſſet enim dici, ſi particularis negatiua non conuertitur, hoc eſt, quia caret prædicato & ſubiecto, quaſi reſpondens inquit, quod licet talis propoſitio non cõuertitur, tamen habet ſubiectum & prædicatum, cũ enunciet aliquid de aliquo negando, vel dicendo quod non eſt. Aut, (vt Philoponus inquit,) quia quis dicere poſſet, ſi ſyllogiſmus concludit plura, tunc illius ſyllogiſmi concluſio non erit determinata, & vna vnius ſyllogiſmi, (quaſi reſpondens inquit.) Et ſi ſyllogiſmi plura ſyllogizare poſſunt, concluſio tamen eſt aliquid de aliquo. Hoc eſt concluſio illius eſt determinata, & vna vnius, nam conuertibilis, & conuertens non ſunt omnino diuerſæ propoſitiones, cum communicent in terminis, ſolum.n. ordine differunt. Ex his infert concluſionem, & dicit, quare alij quidem ſyllogiſmi plura ſyllogizant, alij, ſubaudi, vnam ſolam concluſionem. Quæ dixerat, exponit per exempla, & dicit. Vt ſi A prædicatum oſtẽſum ſit omni aut alicui B ineſſe, & B alicui A neceſſarium eſt ineſſe, mediũ autem ſit C, hoc pacto, omne C A, omne B C, igitur oẽ B A. Quare per conuerſionem ſyllogizabitur, quod quoddam A ſit B. Aũt in particulari hoc pacto, omne C A, quoddam B C, igitur quoddam B A, quare ſequitur, quod quoddam A ſit B, deinde exponit in vniuerſalibus negatiuis, & dicit. Et ſi ſyllogizabitur, nulli B ineſſe A per C hoc modo, nullum C A, omne B C, igitur nullum B A, & B nulli A etiam ſyllogizabitur. Et quia dixit concluſionem eſſe vnam, quæ ſequitur ad vnum ſyllogiſmum, addit. Hoc autem aliud eſt a priore, & tu intellige non ſimpliciter, quoniam in terminis communicant, ſed ſecundum quid & ratione, (vt innuit Philoponus,) deinde exponit in particularibus negatiuis, & dicit. Si autem A alicui B non inſit, non neceſſe eſt & B alicui A non ineſſe, vt ſi animal alicui homo non inſit, non neceſſe eſt alicui homini animal non ineſſe. Quare ſyllogiſmus, qui negatiuam particulare in ſyllogizat, vnam ſolam concluſionem ſyllogizat. Tunc quaſi epilogando dicit. {Hæc ergo,} ſcilicet quod cõcluſio conuertatur, communis cauſa eſt omnium & vniuerſalium & particularium quod hi plura, alij vnam ſolam concluſionem ſyllogizent. Sed circa hanc communem cauſam dubitant, nã per hoc ſyllogiſmus ex contingentibus vniuerſalibus non plura concluderet, qm̃ concluſio vniuerſalis contingens non conuertitur, & ſyllogiſmus ex particularibus negatiuis plura concluderet, particularis enim negatiua conuertitur. Iuniores reſpõdent, & quidem non eodem modo. Nam alij dicunt cauſam Ariſtotelis veram eſſe in pluribus, quia in ſyllogiſmis de neceſſario, & de ineſſe, in alijs vero non. Alij dixerunt Ariſtotelis cauſam veram eſſe per ſe, falſam autem per accidens, nam in vniuerſali vera, in particulari & gratia materiæ falſa eſt. Dici etiam poteſt q́ contingens conuertitur ad oppoſitam qualitatem. Et ſic ſyllogiſmus plura ſyllogizat, ſaltem ratione conuerſionis ad oppoſitum. Prætereа etiam conuertitur ad contingens ſecundum dimidium, & ita plura concludit. Debetur etiam ſecunda ratio, quoniam particularis negatiua contingẽs ſecundum rem eſt affirmatiua, & Ariſtote. loquitur in pluris negatiuis. Secundo dubitant, quia non videtur ſyllogiſmus vniuerſalis poſſe plura ſyllogizare, ſi.n. concludit conuertentem, vel virtute propoſitionum, vel virtute cõcluſionis. ſi virtute concluſionis, tunc concluſio ſecunda non erit virtute ſyllogiſmi, ſed virtute concluſionis ſyllogiſmi, quare hæc non erit ſyllogiſmi poteſtas, nec virtute propoſitionum, quoniam tunc deberet aſſimilari alteri propoſitionum. At conſtat eam non eſſe ſimilem maiori in qualitate, nec minori in quantitate, igitur nulli propoſitionũ ſimilis videtur. Prætereа vnius potentiæ, atque vnius cauſæ vnius eſt effectus, at; cum ſyllogiſmus ſit vnus, non poterit niſi vnam concluſionem ſyllogizare. Inſuper vel ſyllogizare plura pertinet ad perfectionem ſyllogiſmi, & ſic de hoc in Primo libro debuit dici, vel non pertinet ad ſyllogiſmi perfectionem, & ſic non debuit tractari in libris de ſyllogiſmo. Iuniores dixerũt, quod ſumendo ſyllogiſmũ pro propoſitionibus copulatis ad vnum medium, idem ſyllogiſmus æque primo & immediate ſyllogizat plures concluſiones. Vt ſyllogiſmus in Barbara æque primo

1. Expõ.

2. Expõ.

Dubõnes prima.

Solutio Iunio.

Solutio propria.

2. Dubĩ.

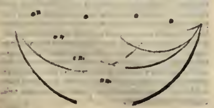
Poſitio Iu.

primo ſyllogizat vniuerſale affirmatiuam, & particularem conuertentem. Si enim immediate ſyllogizat vniuerſalem, longe facilius, & particularem, cum ſit minoris virtutis particularem, quam vniuerſalem ſyllogizare. Præterea ſi minor talis ſyllogiſmi eſſet particularis. Syllogizaret particularem immediate. Igitur fortiori ſi erit vniuerſalis. Si autem ſyllogiſmus ſumeretur pro aggregato ex propoſitionibus, & conclusione, ſic nullus idem ſyllogiſmus plura, ſyllogizare poteſt.
Reprobã. Non enim, concluſione variata manet idem ſyllogiſmus. Sed poſitio hæc bifariam errat. Primo quidem, quia nunquam ſyllogiſmus accipitur a peripateticis niſi pro Propoſitionibus copulatis ad vnum medium. Et ſi dicitur q Philoponus aſſeris concluſionem eſſe formam ſyllogiſmi. Dicemus q eſt forma aduenticia, non autem eſſentialis. Vnde & in definitione ſyllogiſmi dicitur concluſio aliud quippiam adueniens præter ea quæ ſumpta ſunt. Præterea Philoponus accepit ſyllogiſmum pro aggregato ex propoſitionibus, & concluſione, & ſic concedit plures fieri ſyllogiſmos ex parte conuerſionis, & plures fieri ex parte dicti de omni, & de nullo ſaltē ratione formæ. Secundo errat, quia dicit ſyllogiſmum pro propoſitionibus poſſe plura æque primo ſyllogizare, q eſt contra Auer. qui ſic inquit. Ex hac parte accidit ſyllogiſmo vni, & eidem, vt concludat concluſiones plures vna, niſi quia quàm concludit per ſe primo, eſt vna. Et alias quas concludit, concludit quidem ex parte, quæ ſequuntur primam, & ea mediante, & ſunt quaſi cõcluſiones per accidens. Et propter hoc non numerantur huiuſmodi in concluſionibus ſyllogiſmorum in libro primo. Et errauerunt in hoc priores expoſitores, & enumerauerunt eis in primo libro. Ex his accipitur regula per quàm hæc poteſtas declaratur, de qua dictum eſt primo huius, eſt autem regula quicquid ſequitur ad conſequens, ſequitur ad antecedens in bona conſequentia. Et tunc per hanc regulam patet, id q Ariſto. dixit.
Solutio. Tunc ad rationes, ad primam dico q ſecunda concluſio per ſe ſequitur virtute primæ concluſionis, per accidens autem virtute ſyllogiſmi, qui ſe habet, vt antecedens
Obiectio. Sed dices ſi ſequitur virtute concluſionis hoc pacto omnes B eſt A. igitur quoddam A eſt B, vel ſyllogiſtice, aut enthymematice. Iuniores dixerunt enthymematice, quia antecedens eſt totus ſyllogiſmus cum concluſione, conſequens vero conuertens. Et cum dicis omne enthymema reducitur ad ſyllogiſmum.
Solutio. Philoponus negat, nam in ſyllogiſmo per tranſumptum non oportet. Ad ſecundam patuit Solutio, non enim abſurdũ eſt ab vna cauſa plures effectus proficiſci, modo non æque primo proficiſcantur.
3. Solutio. Ad tertiã quoque Solutio eſt perſpicua, quoniam poteſtas hæc non ſpectat ad perfectionem ſyllogiſmi per ſe primo, ſed per accidens, ideo non in primo, ſed in ſecundo agendum eſt de ea.

Eſt autem de vniuerſalibus, & aliter dicere, quæcunq; enim aut ſub medio, aut ſub concluſione ſunt, omnium erit idem ſyllogiſmus, ſi illa quidem in medio, hæc uero in concluſione ponantur. vt ſi A B concluſio ſit per C, quæcunque ſub B aut ſub C ſunt, neceſſe eſt de omnibus dici A. Nam ſi D in toto B, & B in toto A ſit, & D erit in toto A. Rurſum ſi E in toto C, & C in toto A ſint: & E in toto A erit. Similiter autē, & ſi priuatiuus ſit ſyllogiſmus.

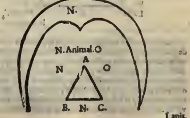
Nouũ. Cõpoſitum. Corpus. Mundus: ſeu eius par. Cœli.

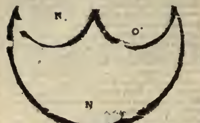
Subſtantia. Qualitas. Diſpoſitio. Habitus. Scientia.
A B E G D

Cõm. 3. Cum demonſtraſſet ex parte conuerſionis plures fieri ſyllogiſmos, nunc, (vt Philoponus inquit,) oſtendit plures fieri ſyllogiſmos ex ipſo de omni, & de nullo dici. accipit autem Philoponus ſyllogiſmum pro aggregato ex propoſitionibus cum concluſione, & demonſtrando hoc ex parte ipſius dici de omni, primo hoc declarat in vniuerſalibus modis primæ figuræ, & dicit. {Eſt autem & de vniuerſalibus} ſubaudi ſyllogiſmis, & {aliter dicere,} quod vnus ſyllogiſmus ſyllogizet plura. Dixit autem de vniuerſalibus, quia ſecus de particularibus, vt dicemus Dixit & aliter dicere, quia, (vt Philoponus inquit,) Quia prius declarauit plures fieri ſyllogiſmos, vel vnum plura ſyllogizare facta conuerſione, nunc hoc idē declarat ex ipſo de omni, aut de nullo dici. Et hæc exponit, & dicit. {Quæcunque enim aut ſub medio, aut ſub concluſione ſunt, omnium erit idem, ſyllogiſmus} non numero, ſed ſpecie, vel genere, vt patet per dici de omni, vel de nullo. Si enim maior prædicatur de omni medio, & medium de omni aliquo, maior etiam prædicabitur de omni illo. Et ſi maior de nullo medio, & medium de omni altero, maior etiam de omni illo prædicabitur. Propterea ſubdit {ſi illa quidem in medio, hæc vero in cõcluſione,} vt in ſuis totis ponantur, & per concluſionem, (vt Philoponus inquit,) terminum vniuerſaliter diſtributum intelligit, qui eſt illius ſubiectum, & minor extremitas Non enim aliquid eſſe poteſt ſub concluſione, niſi ratione ſubiecti illius, cum fuerit vniuerſaliter diſtributum. Deinde hæc, quæ dixit, per exemplum in literis exponit, vt literis rationem faciat, (vt Philoponus inquit,) vt ſi A B cõcluſio ſit per C medium, quæcunque ſub B minore extremitate, aut ſub C medio ſunt neceſſe eſt de omnibus dici A maiorem extremitatem. Probat primã partem per dici de omni, & dicit, nam ſi D ſubacceptum ſit in toto B, ita vt B minor extremitas prædicetur vniuerſaliter de D, & B minor extremitas ſit in toto A vniuerſaliter, vt ſyllogizatum eſt per C medium, & D erit vniuerſaliter in toto A, vt patet per definitionem eius, quod eſt dici de omni. Patet ergo prima pars. Deinde probat ſecundam, & dicit. Rurſum ſi E ſit in toto C medio, ita vt C de E vniuerſaliter dicatur, & C medium ſit in toto A, ita vt A vniuerſaliter de C prædicetur, & E in toto A erit vniuerſaliter. Deinde de vniuerſalibus negatiuis idem ſubdit. Et inquit. {Similiter autem & ſi priuatiuus ſit ſyllogiſmus. nam per dici de nullo idem ſequitur ſi enim A de nullo B per C medium prædicetur, & D ſit vniuerſaliter ſub B, etiã A de nullo D dicetur. Et ſi A de nullo C, & C de omni E, & A de nullo E dicetur, vt patet per dici de nullo. Eſt tamen differentia, & quo ad nomenclaturam, & quo ad rem. quo ad nomenclaturam quidem, nam cum accipitur ſub medio, auctio fit in latus, vt Primo Poſteriorum dictum eſt, cum autem accipitur ſub ſubiecto concluſionis, auctio fit in poſt aſſumēdo, Quo ad rem vero, quoniã cum accipitur ſub medio, ipſummet medium manet medium. Cum vero accipitur ſub minore extremitate, minor extremitas manebit medium. Animaduerte tamen, quod, cum ſumitur ſub medio, non erit vnus ſyllogiſmus plurium, ſed plures plurium, regulari tamen per dici de omni, vel de nullo, ſi autem ſub concluſione forte erit vnus plurium, Hæc in prima figura de vlibus.

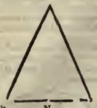
In ſecunda autem figura, quod ſub cõcluſione eſt ſolum erit ſyllogizare. Vt ſi A inſit nulli B, & omni C, concluſio erit, quoniam nulli C ineſt B. Si autem D ſub C eſt, manifeſtum quoniam non ineſt ei B,

Cap. 4. Cum declaraſſet quomodo in prima plures ſyllogiſmi fiāt ex ipſo dici de omni, aut de nullo, nunc vt Philoponus dicit oſtendit, in ſecunda figura, quod non ſit poſsibile, ſubaudi ſub medio, & ſub cōcluſione ex ipſo dici de omni aut de nullo plures ſyllogiſmos fieri, ſed ſolom ſub concluſione. Et primo oſtendit q plures ſyllogiſmi fieri poſsint ſub concluſione ex ipſo dici de omni, vel de nullo, & dicit. In ſecunda autem figura, quod ſub cōcluſione eſt, hoc eſt, quod ſub ſubiecto concluſionis eſt, ex ipſo dici de omni, vel de nullo ſolum erit ſyllogizare. Dico ſolum erit ſyllogizare ſub ſubiecto concluſionis ex ipſo dici de omni, vel de nullo, quia ſub medio nō erit ſyllogizare ex ipſo dici de omni vel de nullo, niſi conuerſione facta, vt dicemus. Erit dico ſyllogizare ſub concluſione ex ipſo dici de omni, vel de nullo ſubiecto concluſionis conuerſo ad medium, & hoc exemplis exponit, & dicit. Vt ſi A, maior extremitas in ſit nulli B, ita vt maior propoſitio ſit, nullum B, eſt A, & A, inſit omni C, ita vt minor ſit omne C, eſt A, concluſio in Cæſare erit, quoniam nulli C, ineſt B, ſi autem D, ſub C, eſt manifeſtum eſt videlicet per ipſum dici de omni, aut dici de nullo. Quoniam non ineſt ei B. Nam dici de nullo eſt quando eſt nihil ſumere ſub ſubiecto. E quo non negetur prædicatum, quare ſi B, de nullo C, dicitur, & C, de omni D. Igitur B, de nullo C, dicetur.

Iis autem quæ ſub A, quoniam B, non ineſt, non palam eſt per ſyllogiſmum, & ſi non ineſt B, ei quod E, ſi eſt E, ſub A, ſed ineſſe quidem B, nulli C, per ſyllogiſmum oſtenſum eſt. Non ineſſe uero ipſi A, hoc quod eſt B, indemonſtratum ſumptum eſt, quare nec per ſyllogiſmum accidit B, non ineſſe E.

Cap. 5. Cum declaraſſet in ſecūda figura, ex ipſo dici de omni, vel de nullo fieri ſyllogiſmom ſub concluſione. Nunc declarat, quòd ſub medio non poſſunt fieri plures ſyllogiſmi ex ipſo dici de omni vel de nullo, ſed fiunt conuerſione facta, per quam reducuntur ſyllogiſmi ſecundæ figuræ ad primam, & dicit. Iis autem, quæ ſub A medio, quoniam B, non ineſt, non palam eſt per ſyllogiſmum regularum per dici de omni vel de nullo, ſed per conuerſionem, & ſi non ineſt B ei, quod eſt E. Si E eſt ſub A, tanquam illius pars ſubiectiua. Quaſi dicat, dato quòd E ſit ſub A, vt in toto prædicato B non dicetur de E per ſyllogiſmum regularum per dici de omni vel de nullo, ſed ſolum per ſyllogiſmū imperfectum alium a priori, qui ad hoc, vt fiat euidens, requiritur conuerſio alterius propoſitionis in terminis. Et propterea dicit, ſed ineſſe quidem B nulli C per ſyllogiſmum oſtenſum eſt, ſcilicet imperfectum, cuius medium erat A non ineſſe vero ipſi A medio hoc quod eſt B maior extremitas, indemonſtratum ſumptum eſt, quoniam neq; per ſyllogiſmū eundem, neq; per alium regularū. Per dici de omni, aut de nullo, ſed conuerſione quæ nulla ratione eſt ſyllogiſmus, ſumptum eſt. Quare nec per ſyllogiſmum regularum per dici de omni, aut dici de nullo accidit B non ineſſe E ſed ſi accidit, accidit per ſyllogiſmum imperfectum alium, qui reduci poteſt ad perfectum, ac regularū per dici de omni, aut de nullo conuerſione. Hæc eſt expoſitio Philoponi.

Quæſtio.

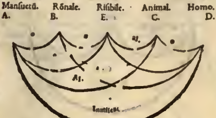
Ex qua remouentur obiectiones contra Ariſto. Nam quidam male intelligentes volunt Ariſto. intellexiſſe, q non liceat ſub medio ſyllogizare aliquo modo. Et tunc mouent quæſtionem contra Ariſto. quia hic ſyllogiſmus videtur bonus, nullus lapis eſt animatus, omne animal eſt animatum, ergo nullum animal eſt lapis. Accipiatur ergo æquus ſub animato quod erat medium, & ab eo remouebitur maior extremitas per eundem modum ſecundæ figuræ hoc pacto, nullus lapis eſt animatus, omnis æquus eſt animatus, igitur nullus æquus eſt lapis. Laborant autem circa ſolutionem, & varia fingunt, nonnulli dicunt ſub medio nihil poſſe accipi, quia eſt prædicatum, quod nullam ſuppoſitionem habet. Et hoc nihil eſt, quia a pari ſub A non poſſet accipi C. Quare ſuppoſitionem habet ſaltem per accidens, quatenus fieri poteſt ſubiectū. Diximus enim in ludicris prædicatum per ſe in propoſitione nullam ſuppoſitionem habere, per accidens autem quatenus ad ſubiectum conuerti poteſt bene habet. Quare non euitant cauillum. Alij blacterizant ſuis figmentis. Sed ex expoſitione Philoponi quæſtio hæc neque euenit, neque difficilis eſt. Ariſtoteles enim voluit ſub concluſione in ſecunda figura fieri poſſe ſyllogiſmum ex ipſo dici de omni vel de nullo regulabilem, ſub medio vero, non niſi conuerſa vniuerſali negatiua, & ſic non negat fieri poſſe alium ſyllogiſmum, a priori ſaltem imperfectum, ſed negat fieri poſſe alium ſyllogiſmum regulabilem per dici de omni aut de nullo, eo modo quo fit ſub concluſione, & eo modo quo fieri poteſt in vniuerſalibus primæ figuræ, quod cum ignoraſſent omnes. In aniles fabulas inciderunt. Tacuit autem aliam figuram quia in tertia nulla concluſio erit vniuerſalis.

Solutio.
Refutatio.
Quæ Philo[illegible]

In particu-

In particularibus autem, eorum, quidem, quæ ſub cõcluſione ſunt, non erit neceſſarium, non enim ſyllogiſmus fit, quando ea ſumpta fuerit particularis. Eorum autem, quæ ſunt ſub medio, erit omnium, ueruntamen non per ſyllogiſmum. Vt ſi A omni B, & B alicui C, nam eius, quod ſub C, eſt poſitum, non erit ſyllogiſmus, eius uero, quod ſub B eſt, erit, ſed non propter eum, qui prius factus eſt ſyllogiſmum.

Coniugatio hæc particularis præter primã concluſionem termino aſſũpto ſub medio cõcludit aliã concluſionẽ, ſub minori vero inutilis eſt quia maior eſt particularis.

Cõm. 6. Nunc tranſit ad particulares. Et primo loquitur in prima figura & dicit, In particularibus autem eorum quidem quæ ſub concluſione ſunt, non erit neceſſarium cuius rationem affert, & dicit, non enim ſyllogiſmus fit, quando ea, ſcilicet maior in prima figura ſumpta fuerit particularis. Quoniam non poteſt probari per dici de omni, aut de nullo, & dixit, non erit neceſſarium, quoniam per accidens poteſt eſſe neceſſarium. Vt ſi concluſio ſit quoddam animal eſt homo, addere poſſumus, ſed Socrates eſt animal, igitur Socrates eſt homo, verum hoc non erit neceſſarium per ſe, ſed gratia materiæ, & per accidens, vt quia conſequens eſt neceſſar um. Deinde aſſignat quomodo in particularibus ſub medio licet ſyllogizare, & dicit, eorum autem quæ ſub medio ſunt, erit omnium ſyllogiſmus, veruntamen non per ſyllogiſmum eundem, ſed per alium regulabilem (vt dicit Philoponus) per dici de omni, aut de nullo. Quæ vero ſunt ſub concluſione, impoſsibile, quoniam non per dici de omni, vel de nullo. Aſsignat exẽplum in elementis, & primo eius, quod ſub concluſione non ſit accipere, vt de more ſolet. Et dicit, vt ſi A omni B, ſcilicet in maiori propoſitione inſit, & B medium in minori inſit alicui C Syllogiſmo ſic ſtante, concluſio erit, quòd A inſit alicui C, non tamen ſub C licet accipere, nam eius quod ſub C, eſt poſitum, videlicet D, non erit ſyllogiſmus, ſcilicet qui regulari poſsit per dici de omni, vel de nullo, cum ſit ex particularibus, deinde aſsignat exemplum eius, quod eſt ſub medio accipere, & dicit. {Eius vero, quod eſt ſub B, erit, ſed nõ propter eum ſyllogiſmum, qui prius factus eſt, ſed per aliũ, qui regulatur per dici de omni, aut de nullo. Sic igitur patet in particularibus primæ figuræ ſub concluſione fieri non poſſe ſyllogiſmum, quia non poteſt regulari per dici de omni, vel de nullo, ſub medio vero poſſe, ſed non per ſyllogiſmum prius factum, ſed per ſyllogiſmum aliũ, qui regulatur, vt primus, per dici de omni, vel de nullo. Et hæc quæ dixit in affirmatiuis, etiam in negatiuis intelligenda ſunt.

Similiter autem & in alijs figuris. Nam eius quidẽ, quod ſub concluſione eſt, non erit, alterius uero erit, uerũ non per ſyllogiſmum, eo quòd & in uniuerſalibus ex indemonſtrata propoſitione, quæ ſunt ſub medio, oſtendebantur. Quare neque hic erit, ſi neque in illis.

Cõm. 7. Nunc eandem oſtendit in particularibus cæterarum figurarum. Et primo proponit concluſionem, & dicit. Similiter autem, & in alijs figuris, ſubaudi dicendum eſt in particularibus ſicut dictum eſt in prima. Hæc eſt concluſio, deinde exponit eam. Et primo quo modo non ſub concluſione. Et inquit Nam eius quod ſub concluſione eſt, non erit ſyllogizare, neque per eundem ſyllogiſmum, neque per alium regulatum per dici de omni, vel de nullo. Alterius vero, ſcilicet ſub medio accipiendo, erit, verum non per ſyllogiſmum, ſcilicet eundem, neque per alium regulatum per dici de omni, aut de nullo, eo quòd & in vniuerſalibus ex indemonſtrata propoſitione, quæ ſunt ſub medio oſtendebantur, non enim demonſtrabatur maior per alium, nec per eundem ſyllogiſmũ, neque per dici de omni probabatur, ſed conuerſione, vt dictum eſt. Propterea concludit {ſi non in vniuerſalibus, quare neque hic erit, ſcilicet in particularibus, ſub medio per ſyllogiſmum accipere, ſi neque in illis ſcilicet vniuerſalibus. Ex his patet, quòd nec in vniuerſalibus primæ, nec in vniuerſalibus ſecundæ, nec in particularibus earum, ſub medio erit ſyllogizare per eundem ſyllogiſmum, ſed in vniuerſalibus primæ, & particularibus erit ſub medio per alium ſyllogiſmum ſyllogizare, qui regulatur per dici de omni, vel de nullo. In vniuerſalibus vero vel particularibus ſecundæ vel tertiæ, nec per eundem, nec per alium regulatũ per dici de omni, aut de nullo. Sed conuerſione facta per alium regulatum per dici de omni vel de nullo. Quæ non intelligentes Iuniores, mouerunt inextricabiles quæſtiones, & quidem ex malo intellectu verborum Ariſtote. emergentes.

Est autem ſic ſe habere, ut ueræ ſint propoſitiones, per quas fit ſyllogiſmus, eſt autem ut falſæ, eſt uero, ut hæc quidem uera, illa autem falſa. Concluſio autem aut uera, aut falſa ex neceſſitate.

Cap. 2. Quod ex falſis in prima figura uerũ colligatur.

Cõm. 8. Hactenus de ſyllogiſtica poteſtate: at nunc, vt Philoponus inquit,) Ariſtoteles vult oſtendere quomodo ex propoſitionibus concludatur concluſio. Et primo præmittit diuiſiones Diones. quarum prima eſt, cum omnis ſyllogiſmus ex duabus propoſitionibus conſtet erunt propoſitiones, ex quibus conſtat, aut ambæ veræ, aut ambæ falſæ, vel altera quidem vera, altera autem falſa, at concluſio neceſſario aut vera, aut falſa eſt. Præterea etiam concluſio cum propoſitionibus combinari poteſt, quoniam aut verum ex vero, aut verum ex falſo, aut falſum ex falſo, aut falſum ex vero erit. Alia combinatio. Horum autẽ quatuor demonſtrabit, q verum ex falſis ſyllogizari poſsit, amplius & quòd falſum non ex veris: nam hæc cognitu difficilia ſunt, quod autem ex veris verum, & ex falſis falſum ſyllogizari poſsit, non oſtendit, quoniam ex his quæ Primo Libro dicta ſunt patent. Philoponus autem ſic diuidit, quod propoſitiones ſyllogiſmi ſint aut ambæ veræ, aut ambæ falſæ, aut Dio. Philoponi. hæc quidem vera, illa autem falſa, & ſi ambæ veræ, vera, & concluſio, ſi autem ambæ falſæ, concluſio erit quandoque vera, quandoque falſa, at, ſi propoſitionum ſit hæc quidem vera, illa autem falſa, ſiquidem maior falſa, & minor vera ſit, falſa erit concluſio, ſi contra, maior vera, minor autem falſa, concluſio quoque vera erit, quæ autem horum Ariſtoteles oſtendet, ex ſubſequentibus patebit. Dicit igitur {eſt autem ſic ſe habere, vt veræ ſint propoſitiones, per quas fit ſyllogiſmus eſt autem vt, vt ſint falſæ, per quas fit ſyllogiſmus. Eſt vero, vt hæc quidem vera, illa autem falſa ſit, ſed quouis modo propoſitiones diſponantur, concluſio aut vera, aut falſa ex neceſsitate eſt, vera quidem, ſi ambæ vel maior ſola vera falſa autem ſi ambæ vel minor falſa ſola.

Ex ueris ergo non eſt falſum ſyllogizare, ex falſis autem, eſt uerum, non tamen propter quid, ſed quia. Nam eius, qui eſt propter quid, non eſt ex falſis ſyllogiſmus, ob quam autem cauſam, in ſequentibus dicetur.

Cõm. 9. His præmiſsis, proponit ea, quæ vult probare, & dicit. Ex veris autem non eſt falſum ſyllogizare, ſubaudi nullo pacto, quia neque propter quid, neque quia & hoc eſt primum. Ex falſis autem, eſt verum ſyllogizare, non tamen propter quid, ſed quia, cuius cauſam affert, & dicit. Nam eius, qui eſt ſyllogiſmus propter quid, non eſt ex falſis. Ob quam autem cauſam ſyllogiſmus propter quid non ſit ex falſis, in ſequentibus dicetur, & hoc eſt ſecundum. Sed cur ſyllogiſmus ex falſis Dubium. ſit ſyllogiſmus concluſionis quia, & non propter quid, non eſt

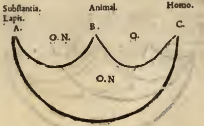
facile

Auer. facile intelligere. Auerroes in paraphraſæ, rationem affert, quia concluſio non accidit propter propoſitiones, ſed propter debitum modum, ac figuram. Sed hoc quod Auerroes ait videtur ambiguum, nam propoſitiones ſunt materiæ rōcluſionis & ſyllogiſmi. Ergo cum rōcluſio accidit propter propoſitiones, videtur accidere propter materiam, accidere autem propter materiam, videtur accidere quia & non propter quid, cum materia reſpectu formæ, ſit quia, non ergo reſtè ait Auerroes, q᷑ ideo ex falſis rōcluſio accidat quia, quoniam non accidit propter propoſitiones. Philoponus autem ait, quòd quando propoſitiones ſunt veræ & entes, medius terminus eſt cauſa, q᷑ extremum extremo coniungatur, quia in veris, & entibus cauſa eſſe poteſt, at cū propoſitiones ſunt falſæ, & non entes, medius terminus non erit rauſa, q᷑ extremum extremo inſit, cum in falſis, & non entibus nihil poſſit eſſe cauſa, igitur propoſitionibus exiſtentibus falſis, cum medius terminus non poſsit eſſe cauſa ſyllogiſmus erit quia, eſt enim ſyllogiſmus quia, qui non habet cauſam eius, quod ſyllogizat. Exiſtentibus autem veris, ſyllogiſmus erit propter quid, quia in veris, & entibus cauſa eſſe poteſt. Nec ſequitur eſt ſyllogiſmus propter quid, igitur erit demonſtratio propter quid, quoniam ad ſyllogiſmum propter quid ſatis vt medium ſit in veris, & entibus rauſa, cur extremum extremo inſit. Ad demonſtrationem autem propter quid, plura requiruntur, vt quod medium ſit ſimpliciter cauſa concluſionis, & non ſolum, quia eſt in veris, & entibus, verum de his poſtea.

Primum ergo, quoniam ex ueris non eſt poſſibile falſum ſyllogizare, hinc manifeſtum eſt. Si enim cum A eſt, neceſſe eſt B eſſe, & ſi non eſt B, neceſſe eſt A non eſſe, ſi ergo uerum eſt A neceſſe eſt & B uerum eſſe, aut accidet idem ſimul eſſe, & non eſſe, hoc autem impoſſibile.

Cōm. 10. Vult oſtendere nunc, quòd ex veris propoſitionibus, vera fiat concluſio. Et ſecundum expoſitionem Auer. probatur ſic, ſit A antecedens, B vero ſit conſequens, & ſumatur illa ſuppoſitio, quæ Primo huius eſt dilucidata, videlicet, quòd ſi ad antecedens eſſe ſequitur conſequens eſſe, ad conſequens non eſſe ſequatur antecedens non eſſe. Tunc argumentatur, ſi verum eſt A, verum erit & B, ſi non, tunc ſtabit B, eſſe falſum, ſed falſum & non ens idem, ergo ſtabit, B non eſſe, ſed ad B non eſſe ſequebatur A non eſſe, igitur A non erit, ſed per te, A erat verum, ergo A erat, nam verum & ens idem, igitur A ſimul erit, & non erit, nam A antecedens non eſt propter non eſſe conſequens, & erit per te, qui aſſeris ipſum eſſe verum. Ariſtoteles igitur primo accipit, quod vult probare, & dicit. § Primum ergo, quoniam ex veris non eſt poſsibile falſum ſyllogizare, hinc manifeſtum eſt, hæc eſt rōcluſio probanda deinde accipit ſuppoſitionem, quam primo huius declarauit, & dicit. Si enim cum A eſt, neceſſe eſt B eſſe, & ſi non eſt B, neceſſe eſt A non eſſe, hæc eſt ſuppoſitio, ſit, ſubaudi ergo, vt ſi verum eſt A, ſcilicet antecedens, neceſſe eſt & B verum eſſe, aut accidet idem A ſimul eſſe, & non eſſe. Deducitur, quoniam, ſi B conſeqnens erit fal um, B non eſt, ſed per ſuppoſitionem ad B non eſſe, ſequitur A non eſſe, igitur A non erit, ſed A ponebatur, verum ergo erat, quia verum, & ens idem eſt quare A ſimul erit, & non erit hor autem impoſsibile. Philopo. Philopo. autem breuiter ſe expediens dicit Ariſtote. accipere quoddam analogum tale. Accipit em̄ A, vt duas propoſitiones veras, B autem rōcluſionem, & dicit. { Sicut neceſſe eſt cum B non ſit, vt neque ſit A, ſic neceſſe eſt cum A, ſit, B eſſe, nam ſi dices, q᷑ cum ſit A, non eſt B, idem eſt, & non eſt, quod eſt abſurdum. Diximus enim, quòd verum ens appellat, falſum autem non ens, igitur neceſſe eſt cum ſit A, ipſum B ſequatur, nam ens erit B vt verum, ſi autem dicis, quod non verum, ſed falſum ſit, tunc erit non ens, quod eſt inconueniens idem ens, & non ens eſſe. Sed vtroque modo bene dicitur.

Non autem, (quoniam ponitur A unus,) accipiatur contingere ut uno aliquo exiſtente, ex neceſſitate aliquid accidere, non n. poteſt, nam quod accidit ex neceſſitate, concluſio eſt, per quæ autem hæc fit, ad minus tres ſunt termini, duo autem interualla, & propoſitiones. Si ergo uerū eſt, cui ineſt B, & A omni ineſſe cui autem C, & B, cui C, neceſſe eſt A ineſſe, & non poteſt hoc falſum eſſe, ſimul enim erit idem, & non erit. Ergo A ut unum poſitum eſt duas propoſitiones colligere, ſimiliter autem ſe habet, & in priuatiuis, non enim eſt ex ueris oſtendere falſum.

Barbara & celarēt ex veris verū concludentes.

Cōm. 11. Hic remouet vnum dubium. cum enim accepiſſet a, (vt vnum terminum,) b vero vt concluſionem veram, dicit nō arbitreris quòd a, vnus ſit terminus, & quòd ex vno termino concludatur b, falſum enim eſt, non enim ex vno termino aliquid rōcluditur, ſed ex tribus terminis, & duabus propoſitionibus accipitur. Vnde dicit { non autem, (quoniam ponitur a, vnus terminus,) accipiatur ac credatur contingere, vt vno aliquo exiſtente ex neceſsitate aliquid accidere. non enim poteſt accidere, cuius cauſam repetit, & dicit { nam quod accidit, ex neceſsitate, concluſio eſt, ea autem, per quæ hæc concluſio fit, ad minus tres ſunt termini. Duo autem interualla, & pro ideſt duæ propoſitiones, & ſic patet ſolutio dubitationis. Deinde, (vt Philoponus dicit,) Ariſtote. oſtendit expoſitione, q᷑ a, pro duabus propoſitionibus accipitur, & tribus terminis, ſimul autem oſtendens, quoniam ex veris verum concluditur, dicit. n. q᷑, ſi neceſſe ſit a, ineſſe ei, quod eſt b, & b, ei, quod eſt C, neceſſe erit a, ineſſe c, quare verum, & ens rōcluſio, ſi autem quis oppoſitum dixerit, verum idem & ens, & non ens erit. Similiter autem in negatiuo verum ex veris oſtenditur, vnde dicit, ſi ergo verum eſt cui ineſt b, & a, omni ineſſe, cui autem c, verum eſt ineſſe, & b, per dictum de omni, cui c, ineſt, neceſſe eſt a, ineſſe. Eſt enim hæc probatio per dictum de omni, deinde repetit rationem per impoſſibile, quæ ſuperius facta eſt, & dicit, & non poteſt hoc falſum eſſe ſubaudi illis exiſtentibus veris, cuius cauſam repetit, & dicit, ſimul enim erit idem, & non erit, quoniam a, antecedēs, quod accipitur pro vtriſque propoſitionibus erit, ens, quia verum erit, & non ens, quoniā ſequens ad non ens, quod eſt conſequens, ſi ponitur falſum. Tunc recolligit, quod ſuperius accepit, & dicit, ergo a, in exemplo ſuperius poſito vt vnum, poſitum eſt duas propoſitiones colligere, hoc eſt continere. Tunc idem & in negatiuis exponit, & dicit. Similiter autem ſe habet, & in priuatiuis, non n. eſt ex veris oſtendere falſum. Subaudi vniuerſaliter nec in affirmatiuis, nec in negatiuis.

Ex falſis autem eſt uerum ſyllogizare, & utriſq; propoſitionibus falſis exiſtentibus, & una, hac autē, non utralibet contingit, ſed ſecunda, ſi quidem totam ſumamus falſam, non tota autem ſumpta eſt utralibet.

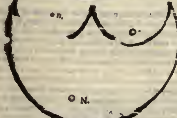
Cōm. 12. Nunc docet ſyllogizare ex falſis verum, & primo proponit regulas, & dicit { ex falſis autem eſt verum ſyllogizare } & hoc prima diuiſione contingit dupliciter, & vtriſque propoſitionibus falſis exiſtentibus, & vna. ſubdiuidit ſecundū membrum, & dicit hac autem, ſcilicet vna exiſtente falſa, nō vtralibet indifferenter exiſtente falſa, contingit verum ſyllogizare, ſed ſecunda, hoc eſt, ſed minore exiſtente falſa, & maiorē vera rontingit verum ſyllogizare. Si quidem totam ſumamus falſam, hoc eſt, modo minor ſumatur tota, ac omnino falſa,

falſa, ſicut eſſet hæc propoſitio, omnis lapis eſt animal, quæ dicitur ab Ariſto. propoſitio tota falſa, non tota autem ſumpta falſa, ſed in parte, eſt verum ex falſa ſyllogizare, vtralibet indifferenter ſumpta falſa, ſiue maiori, ſiue minori, & altera vera. Eſt propoſitio in parte falſa, vt omne nigrum eſt homo, quæ falſa eſt pro inanimatis, vera autem pro æthiopibus. Philopo. autem ex falſis, & veris facit. xvj. coniugationes, & dicit, q Ariſtote. pertranſit has non omnes autem, quæ autem ſunt, quas pertranſit, & quæ ſunt, quas non pertranſit, ex lectione patebit.

De prima figura.

IN ſit enim A omni C, ei autem, quod eſt B, nulli, nec B inſit C. Contingit autem hoc, ut nulli lapidi animal, & lapis nulli homini. Si igitur ſummatur A omni B, & B omni C, A omni C inerit, quare ex utriſque falſis uera eſt concluſio, omnis enim homo animal.

Animal. Lapis. Homo.
Animal. Homo. Lapis.
A B C

Binæ coniugationes ex vtriſque in toto falſis concludentes verũ.

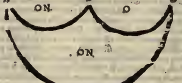
Cõm. 31. Cum enumeraſſet cõiugationes, nunc (vt Philoponus inquit,) dicit de coniugatione, quæ eſt ex ambabus totis falſis, & intendit probare hanc concluſionem ex propoſitionibus vtriſque in toto falſis, contingit verum ſyllogizare. Et primo declarat hanc in prima figura, & in modis vniuerſalibus affirmatiuis, deinde in negatiuis, vocat autem propoſitionem totam falſam, (vt Philoponus exponit,) & Ariſto. poſtea, cuius contrarium eſt verum, vt omnis homo eſt alatus, propoſitio eſt tota falſa, quoniam contrarium verum, nullus homo eſt alatus. Propoſitio autem in quoddam falſa, eſt, cuius oppoſitum contradictorium eſt verum, vt omnis homo eſt albus hæc quidem in quoddam falſa eſt, quia oppoſitum contradictorium verum eſt, non omnis homo eſt albus. Dicit {inſit enim. a, omni C} hoc eſt ponatur hæc concluſio vera, omne C eſt a, vt omnis homo eſt animal. Propoſitiones vero (vt Philoponus exponit,) ſint veræ quidem, vt negatiuæ a B, & B C, vt animal, lapis, & lapis homo. Falſæ autem affirmatiuæ, vt ſint in toto falſæ, vt a, omni B, quod falſum eſt, erat. n. verum nulli B, B vero omni C, quod falſum eſt nam verum erat nulli C, igitur concludetur, quòd a, inſit omni B, quod verũ eſt. Vnde dicit {ei autem, quod eſt B, ipſum a, inſit nulli, eſt enim vera, (vt negatiua,) quoniam nullus lapis eſt animal, nec B inſit C, quoniam etiam vt negatiua vera eſt, quia nullus homo eſt lapis, & Propterea ſubdit. {Contingit autem hoc, ideſt hæc concluſio, vtriſque negatiuis veris, vt nulli lapidi animal, & lapis nulli homini, veris ſumptis, igitur, ſi ſumantur affirmatiuæ. vt a, omni B, videlicet quòd animal inſit omni lapidi, & B omni C, videlicet quòd lapis inſit omni homini, a, omni c, inerit, vt animal omni homini. Quare ex vtriſque falſis vera eſt concluſio. Omnis. n. homo animal. In quibus (vt Philoponus innuit) non ſolum demonſtrauit veritatem concluſionis exemplo, ſed ratione eſt enim regula. Si veris exiſtentibus propoſitionibus coniugatio eſt in ſyllogizabilis, igitur falſis exiſtentibus, & contrario modo ſumptis, erit coniugatio ſyllogiſtica. Cum. n. propoſitiones, vt veræ ſumuntur, erunt ambæ vniuerſales negatiuæ, & ſic coniugatio aſſyllogiſtica eſt. Igitur cum factæ fuerint falſæ, & ſumentur vniuerſaliter affirmatiuæ ex falſis ſyllogizabitur verum. Nam ſi veris exiſtentibus, aſſyllogiſtica ſit coniugatio, falſis exiſtentibus, ſyllogiſtica erit. Non tamen (vt Philoponus inquit) ſemper ex falſis verum ſyllogizatur. Si enim veris propoſitionibus exiſtentibus, aſſyllogiſtica coniugatio concludit negatiuam veram. Mutatis propoſitionibus in falſas, ſyllogiſtica coniugatio concludet falſam concluſionem. Quare non ſemper ex falſis verum ſyllogizatur. Vnde pro regula eſt dicendum, ſi aſſyllogyſtica coniugatio ex veris concludit falſum Syllogiſtica, illis mutatis in falſis, ſyllogizabit veram. Et ſi aſſyllogiſtica coniugatio ex veris concludit verũ, ſyllogiſtica illis mutatis in falſas, ſyllogizabit falſum. Regula 1

Similiter autem, & priuatiuum, inſit enim C nulli nec A, nec B, A autem B omni, ut ſi eiſdem terminis ſumptis, medium ponatur homo. Lapidi enim nec animal, nec homo nulli ineſt, homini autem, omni animal, Quare, ſi cui quidem omni ineſt, ſumamus nulli ineſſe, cui uero non ineſt, omni ineſſe, ex falſis utriſque uera erit concluſio. Vide in ſu periori figura.

Cõm. 14. Cum dixiſſet de coniugatione vniuerſali affirmatiua ex totis falſis verum concludente, nunc de vniuerſali negatiua ex totis falſis dicit, & intendit, q ſi veris exiſtentibus propoſitionibus, vt animal omni homini homo nulli lapidi, coniugatio aſſyllogiſtica concludit concluſionem in toto falſam, illis mutatis in falſas Syllogiſtica coniugatio ſyllogizabit in toto verã, & dicit. {ſimiliter autem, & priuatiuum, hoc eſt, ſimiliter autẽ & ſyllogiſmi vniuerſales priuatiui in prima figura ex falſis veram concluſionem ſyllogizare poſſunt, & hoc demonſtrat, & dicit {inſit enim C nulli, hoc eſt, nec A, nec B, A autem B omni inſit, vt ſi eiſdem terminis ſumptis, medium ponatur homo, animal uero maior extremitas, lapis autẽ minor. Lapidi enim nec animal, nec homo vlli ineſt, homini autem ineſt omni animal. Quare propoſitionib. mutatis in falſas, verbi cauſa, ſi cui quidem omni ineſt ſumamus nulli ineſſe, vt omnis homo eſt animal, cui vero non ineſt: ſumamus omni ineſſe, vt q omnis lapis ſit homo, ex falſis vtriſque vera erit concluſio, quam ſyllogiſtica coniugatio ſyllogizat. Quæret quiſpiam, cur Ariſto. has regulas probauit per terminos, cũ ſint vniuerſales. Auerro. velle videtur, quoniam huiuſmodi regulæ ſunt propoſitiones indefinitæ, non enim vniuerſaliter & ſemper dicit ex falſis verum ſyllogizari, ſed indefinitæ, q ex falſis verum ſit ſyllogizare. At propoſitiones indefinitæ verificari poſſunt per terminos, quoniam ad veritatem indefinitæ ſufficit veritas vnius ſingularis. Philiponus autẽ melius innuit, aſſerit enim, in exemplis huiuſmodi contineri rationes, vt deductum eſt ex his, quæ Philoponus dicit. Solutio 1 Auer. Solutio 2 Philop.

Similiter autem oſtendetur, & ſi in aliquo utraque falſa ſumatur.

Animal. Album. Homo.
Lapis. Album. Homo.
A B C

Coniugationes ex falſis I parte verũ concludentes.

Cõm. 13. Dixit de duabus coniugationibus ambabus in toto falſis, & debebat ſtatim dicere de quatuor coniugationibus & præſertim de illa, in qua ex una tota falſa, & altera in quodam falſa ſyllogizatur, & tamen huiuſmodi coniugationes tacuit, & rationabiliter, (vt Philiponus dicit,) quia ſunt manifeſtæ ex aliis dictis coniugationibus. Dicit autem nunc, ſimiliter autem oſtẽdetur,

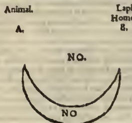
detur, & ſi in aliquo vtraque falſa ſumatur. nam ex his interdum concluſio vera accidit. vt ſi accipias animal ineſſe omni albo, nam hæc, omne album eſt animal, eſt in quoddam falſa, vt in corallo, in cygno autem vera, & album omni homini, quoniam hæc, omnis homo eſt albus, eſt in quoddam falſa, vt in æthiope falſa, in Scytha vera. Et tamen cõcluſio, quæ ſequitur, eſt in toto vera, vt animal omni homini. Similiter in negatiua, nam lapis nulli albo, eſt enim hæc nullum album eſt lapis, in quoddam falſa, vt in margarita, in quoddam autẽ vera, (vt in cygno.) album omni homini, nam hæc omnis homo eſt albus, eſt in quoddam falſa, vt in æthiope, in quoddã vera, vt in Scytha, & tamen concluſio, lapis nulli homini ineſt, in toto vera eſt.

Si autem altera ponatur falſa, prima quidem tota falſa exiſtente, ut A B, non erit concluſio uera, B C autem erit.

Cõm. 16. Cum compleuerit de ambabus in quoddã falſis nunc trãſit ad aliam coniugationem habentem alteram falſam, alteram verã. Quæ erat dupliciter, aut maior falſa, & minor vera, aut maior vera, & minor falſa, & ſi maior eſt falſa, aut tota falſa, aut in quoddã falſa, & dicit {ſi autem altera ponatur falſa, prima quidem, hoc eſt maiore tota falſa exiſtente, vt A B, non erit concluſio vera, B C autem exiſtente tota falſa, & maiore vera erit concluſio vera. Hinc conſtant duæ regulæ. Prima ex maiore tota falſa minore autem uera, non ſequitur vera concluſio. Secunda ex minore tota falſa, maiore vera, concluſio ſequitur vera.

Prima regula. Secunda

Dico autem totam falſam contrariam uere: ut ſi quod nulli ineſt omni ſumptum eſt, aut ſi quod omni, nulli ineſſe.

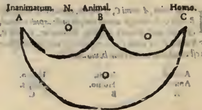

Quænam propoſitio in toto, & ſ parte falſa ſit.

Cõm. 17. Exponit quid per propoſitionem in toto falſam intelligat, & dicit. Dico autem totam falſam, contrariam vere igitur propoſitio in toto falſa eſt, cuius cõtraria eſt vera. Vt ſi quod nulli ineſt, omni ineſſe ſumptum eſt, veluti ſi animal, quod nulli lapidi ineſt, ſumeretur omni lapidi ineſſe. Aut, ſi quod omni ineſt, nulli ineſſe ſumptum ſit. vt ſi animal, quod omni homini ineſt, ſumeretur nulli homini ineſſe at propoſitio in quoddam falſa eſt, quæ habet contradictorium oppoſitum verum, vt omne album eſt animal, eſt in quoddam falſa, quia contradictorium quoddam album non eſt animal, eſt verum. Ex ijs patet, ꝙ tam propoſitio in toto falſa, quàm propoſitio in aliquo falſa, ſit uniuerſalis. Dubitatur, quoniam proprium contradictorijs eſt diuidere verum, & falſum circa quodlibet ens, igitur non bene per contraria deſcribitur propoſitio in toto falſa. Dicendum, ꝙ propoſitio in toto falſa, dicit duo, vt falſitatem, & vniuerſalitatem. Verum & falſum diuidunt contradictoria At verum, & falſum in toto habentur per contraria. Secundo dubitatur, quoniam cõtraria ſunt æque nota, æquæ ignota, igitur non eſt definiendum alterum per alterum. Dicendum. ꝙ Ariſto. deſcriptio eſt quædã exemplaris declaratio. Sed propria deſcriptio eſt, vt dicatur propoſitio in toto falſa, quando prædicatum nulli contento ſub ſubiecto ineſt, & accipitur, vt omni inexiſtens, aut quando omni ineſt, & accipitur, vt nulli inexiſtens. Quo vero ad verba attinet. Animaduerte, ꝙ cum dicitur propoſitio falſa, intelligitur quod commune ad falſam in toto, & ad falſam in parte, ſimiliter cum dicitur propoſitio vera, & vt quid commune intelligitur ad veram totam, & ad veram in parte.

Prima dubitatio. Solutio. Secũda dubitatio. Solutio. Animaduerſio.

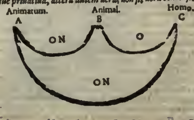
Inſit enim A B nulli. B autem omni C, ſi ergo B C quidem propoſitionem ſumamus ueram, A B autem falſam totam, & omni B ineſſe A, impoſſibile eſt A C concluſionem ueram eſſe, nulli, enim inerat A eorum, quæ ſunt C, ſi quidem, nulli eorum cui ineſt B, inerat ipſum A, B autem omni C.

Cõm. 18. Declaratis terminis, nunc dicit de coniugatione habente maiorem totam falſam, minorem autem veram, & primo de vniuerſali affirmatiuo, & vult ꝙ quando A, ſecundum veritatem nulli B ineſt, & (accipitur, quoniam omni ineſt, tota falſa eſt & B omni C, & eſt verũ, ꝙ B inſit omni C, ex his nõ erit vera concluſio. vt ſi inanimatũ nulli, animali in eſt, & accipitur omni ineſſe, accipitur maior tota falſa, quare ſi accipitur inanimatũ omni animali ineſſe, & animal omni homini, non ſequitur omni homini ineſſe inanimatũ. Duarum.n coniugationũ in eiſdẽ terminis. aut ſimilibus, ſi negatiua cõcludit negatiuã veram affirmatiua non concludet affirmatiuã verã, vt quoniam hæc coniugatio, nullum animal eſt inanimatũ, & omnis homo eſt animal, concludit illam negatiuã veram, nullus homo eſt inanimatus, hæc coniugatio affirmatiua, quæ fit in eiſdem terminis, omne animal eſt animatum, omnis homo eſt animal, non poterit ſyllogizare affirmatiuam veram, (vt Philoponus expoſuit,) vnde dicit {inſit enim A B nulli, vt inanimatum nulli vt inanimatum nulli animali) autẽ omni C, vt animal omni homini. Si ergo B C, quidem propoſitionem ſumamus veram, & ita ſit, A B autem falſam totam, ita vt ſumamus & omni B ineſſe A, impoſsibile enim A C Concluſionem veram eſſe, & aſsignat rationem, quia coniugatio negatiua in eiſdem terminis concludebat negatiuam veram. Ergo hæc affirmatiua in ſimilibus non poterit concludere affirmatiuam veram. Et dicit, nulli enim inerat A corũ, quæ ſunt C in concluſione coniugationis negatiuæ, ſiquidem nulli eorum, cui ineſt B inerat ipſum a, b autem omni c in negatiua coniugatione, ergo in affirmatiua non poteſt concluſio affirmatiua eſſe vera, quare ex maiore tota falſa non poteſt concluſio vera eſſe minore vera exiſtente.

Regula

Similiter autẽ nec ſi A omni B ineſt, & B omni C, ſumpta autem ſit B C quidem uera propoſitio, A B autem falſa tota, & nulli cui B ineſt A, cõcluſio falſa erit, omni.n. C ineſt A, ſiquidẽ cui B omni, & A, B autẽ omni C. Manifeſtũ ergo quoniã prima tota ſũpta falſa, ſiue affirmatiua ſiue priuatiua, altera autem uera, non fit uera concluſio.

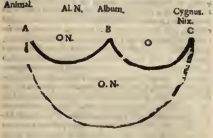

Ex maiore in toto falſa minore autẽ uera bina cõiugatione falſum concludente.

Cum

Cōm. 19. Cum declaraſſet regulam in affirmatiuis coniugationibus, nunc docet in negatiuis, & declarat, ꝙ ex maiore tota falſa, Regula 1 minore autem vera, cōcluſio erit falſa, & nō vera. Probatur per regulā: nam duarū coniugationū in eiſdem, vel ſimilibus terminis, ſi affirmatiua concludit affirmatiuā veram, negatiua concludet negatiuā falſam vt quoniā hæc coniugatio, omne animal eſt animatum, omnis homo eſt animal, cōcludit illam affirmatiuā veram, omnis homo eſt animatus, hæc coniugatio negatiua ex contraria maiori falſa, & ex ipſa minore vera, concluſionē negatiuam falſam concludet. Vt, ſi nullum animal eſt animatū: omnis homo eſt animal, cōcluſio erit falſa, videlicet nullus homo eſt animatus. Dicit {ſimiliter autem nec ſi A omni B ineſt, & B omni C, & ſumpta ſit B C quidem minor propoſitio vera, A B autem maior falſa tota, ita vt & nulli B inſit A coniugatione ſic ad contrariā conuerſa, concluſio falſa erit. Si.n. prima coniugatio vera fuit, quæ affirmatiua eſt, negatiua coniugatio falſa erit. Erit dico concluſio falſa, quia in affirmatiua coniugatione, omni C ineſt A. Siquidem cui b omni, & A, b autem omni C inerat in affirmatiua, & cōcluſio erat omne C eſt A. Quare conuerſa cōiugatione ad negatiuam, concluſio erit falſa. Tunc epilogat, manifeſtū ergo, quoniam prima tota ſumpta falſa, ſiue affirmatiua, ſiue priuatiua. Altera autem. ſ. minore ſumpta vera, non fit vera concluſio. Quo vero ad verba attinet, cū Ariſtote. dicit, nec concluſio erit vera, ſi A omni b ineſt & b omni C, intelligit terminos debere eſſe tales, vt A inſit omni b, & b omni C, vt ſunt animatum, animal homo. Terminis enim ſic ſtantibus, non oportet ex maiore tota falſa, & minore vera, vt concluſio ſit vera.

Non tota autem falſa. erit. Nam ſi A, C quidem omni ineſt, B autem alicui, B autem omni, C. ut animal Cygno quidem omni, albo autem alicui. Album autem omni cygno. Si ſumatur A omni b, & b omni C, A omni C inerit uere. Omnis enim cygnus animal.

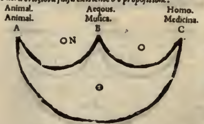
Ex maiori ſ parte falſa, minori uera cōcludentes uerum coniugationes.

Cōm. 20. Nunc dat regulā quando maior eſt in parte falſa, & dicit, non tota autē falſa, ſed ſubaudi in quoddā, erit ſyllogiſmus. {Eſt ergo regula ex maiore in quoddā falſa, minore vera, cōcluſio Regula 2 eſt vera. Et quoniam hæc regula eſt propoſitio indefinita, quæ eſt vera, vna ſingulari exiſtente vera, ideo declarat quandam coniugationē, in qua eſt vera, & primo diſponit terminos in tali coniugatione, & vult, ꝙ termini ſint tales, ꝙ maior inſit omni minori, & cuidam medio, & mediū omni minori, quales ſunt hi termini animal, albū, cygnus: nam animal omni cygno ineſt, & cuidam albo, & albū omni cygno. Terminis ſic ſumptis, ſi maior (vt animal, ſumatur omni albo ineſſe, & album omni cygno) concludetur animal ineſſe omni cygno ex maiore falſa in quoddā, & minore vera. Primo ergo diſponit terminos, & dicit. {nam ſi A quidē omni C ineſt in concluſione, & A maior inſit b alicui medio in maiore, & b mediū inſit omni C minori, vt animal cygno quidē omni, albo autē alicui & album omni cygno. Hæc accipit (vt diſponat terminos) Tunc in talibus terminis diſponit coniugationē, & dicit. Si ſumatur A omni b, vt animal omni albo ineſſe, & b omni C, vt albū omni cygno a omni c inerit vere oīs o. cygnus animal. Regula Ex his patet regula, & nō ſolū p tales terminos patet regula, ſed ratio regulæ. Duarū.n. coniugationū, ſi altera ex particulari maiore negatiua eſt aſſyllogiſtica ad cōcluſionē falſam, altera maiore cōuerſa ad vniuerſalē affirmatiuā. erit ſyllogiſtica ad veram, vt ſi illa, quoddā b non eſt a, omne C eſt b, eſt aſſylogiſtica ad hāc falſam, omne c eſt a. Altera conuerſa maiore ad vniuerſalē, erit Syllogiſtica ad concluſionē verā. Quod prima ſit aſſyllogiſtica ad falſam, patet per hos terminos animal, album, nix. Si.n. quoddā album nō eſt animal, & oīs nix eſt alba, aſſyllogiſtica cōcluſio, & falſa erit, oīs nix eſt animal. Quare conuerſa maiore ad vniuerſalē oppoſitā, ſyllogiſtica erit in his terminis animal, albū cygnus. Vt omne albū aīal, oīs cygnus albus, ſyllogiſtice ſequitur ꝙ oīs cygnus ſit animal.

Similiter autē, & ſi priuatiua ſit a b, poſſibile.n. eſt a b quidem alicui ineſſe, c uero nulli, b autem omni c, ut animal alicui albo, niui uero nulli, albū uero omni niui. Si ergo ſumatur a quidē nulli b, b autem omni c, a nulli c inerit.

Eandem regulā declarat in ſecundo primæ, qui eſt negatiuus, & vniuerſalis, & quoniā hæc regula eſt indefinita, quæ eſt vera, vna ſola ſingulari exiſtente vera, ideo declarat quandā coniugationē, in qua eſt vera. Et primo diſponit terminos in tali coniugatione, & vult, ꝙ maior nulli minori inſit, & cuidā medio, & mediū omni minori. Quales hi termini ſunt, aīal, albū nix, nam animal nulli niui, & cuidā albo ineſt, & albū omni niui. Vult igitur, ꝙ terminis ſic ſumptis, ſi aīal ſumatur nulli albo, & albū omni niui, cōcluſio erit ꝙ nulli niui inſit aīal. Et ſic ex maiore negatiua in quoddā falſa, & minore vera, cōcluſio negatiua erit vera. Primo ergo ſomit regulā, & dicit, ſimiliter autē, & ſi priuatiua ſit a b, & ſubaudi in quoddā falſa, erit etiam cōcluſio vera. Deinde diſponit terminos, & dicit, poſſibile.n. eſt a b quidē alicui ineſſe pro maiore, c vero nulli pro concluſione, b autem omni c pro minore, vt ſi termini ſint animal, albū, nix, & animal alicui albo inſit, niui vero nulli, album vero omni niui. Per hæc vult habere diſpoſitionē terminorū, tunc diſponit coniugationē in his terminis, & dicit, ſi ſumatur ergo a quidē nulli b, b autē omni c, a nulli c inerit. Nulla n. nix eſt animal. In quibus etiam terminis patet ratio regulæ, nā ſi duarū coniugationū altera ex particulari maiore affirmatiua, eſt aſſyllogiſtica ad concluſionē falſam, altera maiore conuerſa ad vniuerſalem negatiuam, erit ſyllogiſtica ad veram. verā. Ex his ſequitur quòd ad concludendū affirmatiuæ verū ex maiore in parte falſa termini ſunt. Genus. Species, & accidens, quod vtriſque accidit. Negatiuæ autē ex maiore in parte falſa. Termini ſunt diuerſæ ſpecies, & mediū vtriſque accidens.

Si autem a b quidē propoſitio tota ſumatur uera, b c autem tota falſa, erit ſyllogiſmus uerus. Nihil.n. prohibet ipſum a, & b & c omni ineſſe, b autem nulli c, ut quæcunque eiuſdem generis ſunt ſpecies non ſub alternæ. Nam animal, & homini & æquo ineſt, æquus autem nulli homini ineſt. Si ergo ſumatur a omni b, & b omni c ineſſe, concluſio uera erit, tota falſa exiſtente b c propoſitione.

Ex maiori uera & minori in toto falſa cōiugationes uerā concludentes.

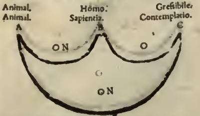
Cum dixiſſet quòd ex maiore tota falſa non fit vera concluſio, & ex maiore in quoddam falſa duplex concluſio vera fit, quia affirmatiua, & negatiua. Nunc dicit ꝙ ex maiore vera tota, & minore tota falſa cōcluſio fit vera. Et primo accipit regulam, & dicit § ſi autem A B quidem propoſitio, quæ eſt maior, Cōm. 22

maior, tota ſumatur vera, B C autem minor tota falſa, erit ſyllogiſmus verus. Probat, & primo diſponit terminos, & dicit {nihil enim prohibet ipſum A, & B & C omni ineſſe, B autem nulli C, vt quæcunque eiuſdem generis ſunt ſpecies ſubalternæ, nam animal, & homini, & æquo ineſt, omni ſubaudi. Aequus autem nulli homini ineſt, quales igitur debeant eſſe termini ex his patet, tunc diſponit coniugationem, & dicit {ſi ergo ſumatur A omni B, & B omni C ineſſe, concluſio vera erit in talibus terminis, tota falſa exiſtente B C propoſitione, cum enim regula ſit indefinita, ideo Ariſtor. verificauit eam per vnam coniugationem pro veritate enim indefinitæ ſufficit vnam ſingularem eſſe veram. Poteſt etiam regula probari, quoniam duarum coniugationum ſi aſſyllogiſtica ex vniuerſali affirmatiua, & minore vniuerſali negatiua aſſyllogiſticæ, dat concluſionem falſam aut particulari negatiua ſyllogiſtica minore conuerſa ad vniuerſalem affirmatiuam cum eadem maiore dabit veram ſyllogiſtice. Quo vero ad verba attinet, per non ſubalternas ſpecies intelligit, quarum vna ſub altera non continetur, vt æquus, & homo.

Similiter autē & cū uniuerſalis priuatiua eſt A B propoſitio. Contingit.n. A neque B, neque C ulli ineſſe, & B nulli C, ut ex alio genere ſpeciebus diuerſum genus, nam animal nec muſicæ, nec medicinæ ineſt, neque muſica medicinæ. Sumpta ergo A quidem nulli B, & b omni C, uera erat concluſio.

Cōm. 23. Eandem regulam declarat in negatiuis, & primo reſumit regulam, & dicit {ſimiliter autem, & cum vniuerſalis priuatiua eſt A B, & tota vera, & minore tota falſa, concluſio erit etiam vera. Deinde docet ſumere terminos, & dicit, contingit enim A neque B neque C vlli ineſſe vt ſi diuerſum genus ſumatur quod combinetur ſpeciebus, quæ ſunt ex alio genere, vt ſunt animal, muſica, medicina, nam animal nec muſicæ, nec medicinæ ineſt, neque muſica ineſt medicinæ, diſpoſitis igitur terminis, docet ſumere coniugationem fieri in illis, & dicit, ſumpta ergo A quidē nulli b, quæ eſt tota vera, quoniam nulla muſica eſt animal, & b omni c, quæ eſt tota falſa. Hæc.n. falſa eſt, omnis medicina eſt muſica, vera erit cōcluſio, quoniam vera eſt hæc nulla medicina eſt animal. Regula igitur cum ſit propoſitio indefinita, verificata eſt in vna coniugatione, & ita ſufficit pro veritate indefinitæ. Etiam ratio regulæ patet, quoniam duarum coniugationum ſi aſſyllogiſtica ex maiore vniuerſali affirmatiua, & minore vniuerſali negatiua, aut particulari negatiua, dat vniuerſalē affirmatiuam falſam aſſyllogiſtice, minore conuerſa ad contrariā dabit ſyllogiſtice vniuerſalem negatiuam veram.

Et ſi non tota falſa ſit b c, ſed in aliquo etiam, ſic erit concluſio uera. Nihil.n. prohibet ipſum A, & b, & c toti ineſſe, b autem alicui c. ut genus ſpeciei. & differentiæ. Nam animal homini omni, & omni greſſibili, b autem alicui greſſibili & non omni. Si ergo a omni b, & b omni c ſumatur, a omni c inerit, quod quidem erat uerum.

Ex maiori in toto vera minori autem eſt quoddam falſa coniugationes uerū in toto concludentes.

Cōm. 24. Regula. Secūda regula eſt, ex maiore tota vera, & minore ī quoddam falſa, concluſio erit vera tota. Primo ergo ponit regulā, & dicit {ſi nō tota falſa ſit B C minor propoſitio, ſed ī quoddam, etiam ſic erit concluſio vera; hæc eſt regula, ſiue concluſio. Deinde diſponit terminos, & dicit {nihil enim prohibet ipſum A, & B & C toti, ac vniuerſaliter ineſſe, vt genus ſpeciei, & differentiæ, quod exponit, & dicit, nam animal, & homini omni, & omni greſsibili, B autem alicui greſsibili, & nō omni, tunc his terminis ſtantibus, dat coniugationem, & dicit. {Si ergo A omni B, & B omni C, ſumatur ineſſe, erit maior tota vera, & minor in quoddā falſa, & A omni C, inerit, quod quidem erat verum. Patet ergo regula, quòd ex maiore tota vera, & minore in quoddam falſa, concluſio fit tota vera. Eſt enim hæc regula probata per terminos, cū ſit propoſitio indefinita, & ratio regulæ eſt, quoniam duarum coniugationum ſi aſſyllogiſtica ex maiore vniuerſali affirmatiua, & minore particulari negatiua, dat vniuerſalem negatiuam falſam aſſyllogiſtice. Minore conuerſa ad contrariam, dabit contrariam concluſionem veram.

Similiter autem cum priuatiua eſt A B propoſitio, contingit enim A nec b nec C ulli ineſſe, b uero alicui c, ut genus ex alio genere ſpeciei, & differentiæ. nam animal nec ſapientiæ ulli ineſt, nec contemplationi, ſapientia uero alicui contemplationi. Si ergo ſumatur A quidem nulli B, b autem omni C nulli c inerit A, hoc autem erat uerum. Vide hāc ī ſuperiori figura.

Eandem regulam declarat in priuatiuis. Declarat enim q. ex minore in parte falſa, & maiore in toto vera, concluſio fit vera in toto. Termini ſunt animal, ſapientia contemplatio, ſunt enim idonei, quoniam A nulli b ineſt, et alicui c, et nō omni, quare A nulli c inerit, et ſic concluſio erit in toto vera, videlicet quòd nulla contemplatio ſit animal. Proponit ergo primo regulam vel concluſionem, et dicit. Similiter autem cū priuatiua eſt A b propoſitio. Subaudi ex maiore tota vera, & minore in quoddam falſa, concluſio erit vera. Deinde docet ſumere terminos, et dicit. Contingit enim A maiorem extremitatem, nec B medio, nec C minori vlli ineſſe. B vero mediū alicui C minori, vt genus ex alio genere, hoc eſt ex alio prædicamento. Contingit nō ineſſe ſpeciei, et differentiæ, et hoc exponit, et dicit, nam animal nec ſapientiæ vlli ineſt, quæ ſapientia eſt ſpecies alterius prædicamenti, nec contemplationi, quæ eſt differentia alterius prædicamenti. Tunc affert coniugationem, et dicit. Si ergo ſumatur A quidem nulli b ineſſe, b autem omni C, nulli C inerit A hoc autem erat verum, quoniam nulla contemplatio eſt animal. Regula ergo cū ſit propoſitio indefinita, bene per talem ſingularem probata eſt. Poteſt etiam ratione probari: nam ſi coniugatio aſſyllogiſtica ex maiore tota vera, et minore particulari negatiua, aut vniuerſali negatiua aſſyllogiſtice dat vniuerſalem affirmatiuam falſam, coniugatio ſyllogiſtica ex minore oppoſita vel contraria cum eadem maiore dabit vniuerſalem negatiuam priori contrariam veram, et ſyllogiſtice. Quo vero ad diſpoſitionē terminorum attinet. Animaduerte quòd Ariſto. ſimul docuit ſumere terminos, et fecit ſemper nos abundantes terminis. Cum enim dicit, ſi genus ſit ex alio prædicamento, et ſpecies, et differentia ex alio, fecit nos abundantes, quia dedit intelligere, quòd ſemper quando genus eſt in alio prædicamento, et ſpecies, et differentia ex alio, erit concluſio vera ex maiore tota vera et minore in quoddam falſa, vt ſi animal ſit de prædicamento ſubſtantiæ, et linea et magnitudo ex prædicamento quantitatis, poterimus in talibus terminis ſyllogizare cōcluſionem verā, ex maiore tota vera, et minore in quoddam falſa. Nam ſequitur, nulla linea eſt animal, omnis magnitudo eſt linea, igitur nulla magnitudo eſt animal. Simili modo in alijs regulis aſsignauit terminos, et docuit nos abundare terminis, vt patuit. Sed quæres, cum Ariſtote. declaraſſet quando ex falſis verum concluditur, cur non aſsignauit quando ex falſis non verum concluditur. Reſpondet Philoponus, quia coniugationes ex falſis, ex quibus non verum concluditur, ſunt incomprehenſibiles, ac fere innumeræ. Secundo quæres, cum ſint duæ aliæ coniugationes, vt ex maiore in toto falſa, & minore in parte falſa, ad hæc, & altera contra, ex maiore in parte falſa, & minore in toto

Cōſideratio verborum. q. prima. Sol. phil. Secūda q.

re in toto falſa, cur has Ariſtoteles prætermiſit. Forte has prætermiſit propter breuitatem, aut quia ex alijs, quæ dixit, facile intelligi poſſunt, vt eiſdem exemplis, vel ſimilibus. Solutio. Ter tio quæres, verũ ex maiore falſa in toto, & minore in quoddam falſa, Tertia. q. combinatio ſit vtilis ad concluſionem in toto veram. Solutio. Et dicendum quòd non, quoniam tunc contradictoriæ ſimul ſtarent. nam terminis his, animal, lapis, inanimatum, ſyllogizabo ſic, omnis lapis animal, omne inanimatum lapis, igitur omne inanimatum animal, ſi igitur hæc concluſio vera ſit, ſyllogizo ex maiore conuerſa ad oppoſitam qualitatẽ, & vera, hoc pacto, nullus lapis animal & ex ſubalterna minori ſic, quoddam inanimatum lapis, concluſio erit, quoddam inanimatum non eſt animal. Quare ſi prima erat vera, & hæc ſecunda, duæ concluſiones contradictoriæ ſimul veræ erunt. Maxima. Et propterea ſit hæc maxima ſi ex propoſitionibus veris concluſio eſt vera, ex eiſdem oppoſitis in qualitate vel quantitate, non ſequetur oppoſita priori vera. Bene tamen ex maiore in quoddam falſa, & minore in toto falſa, concluſio poteſt eſſe vera termini idonei ſunt animal, album coruus. Nam maior hæc omne album animal in quoddam falſa eſt. Minor vero hæc omnis coruus albus, in toto falſa eſt. Cõcluſio tamen in toto vera omnis coruus animal. Et in negatiuis idonei termini ſunt animal, nigrum, nix. Quarto quærũt cur vtriſque in toto falſis, concluſio aliquando erit vera, & Quarta q. maiore ſola in toto falſa, concluſio non poteſt eſſe vera, ſi minor ſit vera. Solutio. Et dicendum, quòd maior ſit totum ad minorem, & ideo, ſi tota ſit falſa, & minor vera, non poteſt concluſio vera, quoniam maior non poteſt eſſe totum ad minorem, non enim falſum ſimpliciter eſt totum ad verum, at quando vtraque falſa eſt, maior poteſt eſſe tota ad minorem, quoniam falſum ad falſum poteſt eſſe totum, ſaltem ex conditione, &c.

In particularibus autem ſyllogiſmis contingit, & prima propoſitione tota falſa exiſtente, altera autem uera, ueram eſſe concluſionem, & A B in aliquo falſa exiſtente, B C autem uera & A B quidem uera, particulari autem falſa, & utriſque exiſtentibus falſis.

Cum dixerit de concludentibus in prima figura vniuerſales concluſiones, nunc dicit de his, quæ concludunt particu- Cõm. 26. lares, rurſus ex diuiſione accipiens coniugationes & dicit, quod ſyllogiſmorum in particulari contingit maiore tota falſa exiſtente, minore autem vera, & maiore in quoddam falſa exiſtente, minore ſimiliter vera manente, & iterum maiore vera, minore autem in quoddam falſa, & maiore falſa, minore autem in quoddam falſa veram eſſe concluſionem. Diuidatur ergo textus in quatuor concluſiones, quarum primam ponit, & dicit. {In particularibus autem ſyllogiſmis cõtingit, & prima propoſitione, ſcilicet maiore tota falſa exiſtente, altera autem vera, veram eſſe concluſionem. Deinde aſſignat ſecundã concluſionem, & dicit. {& A B in aliquo falſa exiſtente, & maiore exiſtente falſa in aliquo, B C autem, ſcilicet minore exiſtente vera, etiam veram eſſe concluſionem. Aſſignat tertiam, & dicit, & A B quidem ſcilicet maiore vera, particulari autem falſa, ſcilicet minore etiam veram eſſe concluſionem. Aſſignat quartam concluſionem, & dicit, & vtriſque exiſtentibus falſis etiam contingit concluſionem veram eſſe. Hæ ſunt quatuor concluſiones, quæ ſi diuidantur per affirmatiuum, & negatiuum coniugationes erunt octo, & has pertranſibit Ariſtoteles. Quæret quiſpiam, cur in particularibus ex maiore tota falſa, vera poteſt eſſe concluſio, & non in vniuerſalibus. Dicendum hoc eſſe, quoniam minor eſt particularis, & ſic ſemper ſe habet veluti falſa in parte. Sed cum ſic ſe habent propoſitiones, vera poteſt eſſe concluſio, dictum eſt enim ex maiore tota falſa, minore autem in parte falſa veram eſſe concluſionem. Rurſus quæret, cur minor in particularibus modis non poteſt accipi tota falſa. Reſpondet Philoponus, & quidem ſatis bene, quoniam ſi accipitur tota falſa, aut negatiua accipitur aut affirmatiua. Si accipitur tota falſa negatiua, coniugatio in prima figura aſyllogiſtica eſt. Si autem accipitur affirmatiua, tunc erit vniuerſalis, & ita maiorem oportebit vniuerſalem eſſe, ex duabus autem vniuerſalibus concluſio vniuerſalis eſt, at nunc loquimur in particularibus, quare minor non poteſt accipi in talibus tota falſa, ſed in quoddam tantum. Breuius autem dici poteſt minorem Alia ſolu. particularem non poſſe accipi totam falſam, quoniam in particularibus non eſt totum, nec verum, nec falſum. Sed ſolum eſt pars.

Nihil enim probibet ipſum A quidem B nulli ineſſe, C autem alicui, & ipſum B alicui C ineſſe ut animal nulli niui, albo autem alicui ineſt, & nix albo alicui. Si ergo ponatur medium, nix, primum autem animal, & ſumatur ipſum A quidem toti B ineſſe ipſum autem b alicui c, a b tota falſa, b c autem uera, & concluſio uera erit.

Particulares contingẽtes ex maiori in to. p. falſa, mino. r uera concludentes uerum.

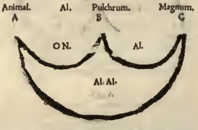
Prima concluſio eſt, ex maiore tota falſa, & minore uera Cõm. 27. concluſio eſt vera. Nunc probat hanc primo in affirmatiuis 26. conclu. de more ſuo primo docet ſumere terminos deinde colligit coniugationem, de prima parte dicit. {Nihil enim prohibet ipſum A quidem B nulli ineſſe. C autem alicui, & ipſum B alicui C ineſſe, & quod hæc eſſe poſſint. Aſſignat terminos, & dicit, vt animal nulli niui, albo autem alicui ineſt, & nix albo alicui. Tunc colligit coniugationem, & dicit. {Si ergo ponatur medium nix. Primum autem animal, & ſumatur ipſum A quidem in quo animal, poſitum eſt toti B ineſſe in quo B nix ponebatur, ipſum autem B alicui C in quo album eſt, tunc terminos ita acceptis, A B maiore tota falſa, B C autem minore vera, erit & cõcluſio A C vera. Ratio igitur regulæ eſt per exẽplum aſſignando terminos, cum enim propoſitio ſit indefinita, per ſingularem probari poteſt. Eſt autem hæc regula propoſitio indefinita, quare recte eſt probata per terminos. Philoponus hic dicit Ariſtotelem accipiſſe minorem particu- Qui Philoponus. larem veram, quæ eſt in quoddam falſa, non propter prædicationem, ſed ſecundum eſſe. Dicimus enim in quoddam falſum. Secundum eſſe, quòd in quoddam ſit verũ, & in quoddam ſit falſum. Secundum prædicationem autem, cum verum fuerit contradictorium, erit igitur falſa ſecundum eſſe in quoddam, & non ſecundum prædicationem. Quare recte Ariſtoteles accepit minorem veram, quæ tamen eſt in quoddam falſa, ſecundum eſſe.

Similiter autem & cũ priuatiua eſt a b propoſitio, poſſibile. n. eſt a b quidẽ toti ineſſe, c autem alicui non ineſſe, b Vide hæc in ſuperiori figura. *uero alicui c ineſſe, ut animal homini quidẽ omni ineſt, ad albũ autẽ aliquod nõ ſequitur, homo uero alicui albo ineſt. Quare, ſi medio poſito hoĩe, ſumatur a nulli b ineſſe, & b alicui c ineſſe, uera ſit cõcluſio, cũ ſit tota falſa a b propõ.*

Eandem concluſionẽ declarat in particularibus negatiuis, Cõm. 28. & primo reſumit illud quod vult probare, & dicit. Similiter autẽ ſequitur cõcluſio vera, & cũ priuatiua eſt a b propoſitio, & tota falſa. Deinde diſponit terminos, & dicit, poſſibile enim eſt a maiorem extremitatem, b quidẽ medio toti ac uniuerſaliter ineſſe, c autem minori extremitati alicui non ineſſe, B uero medium alicui C ineſſe. Hæc enim tria eſſe poſſunt (vt per

exemplum exponit) & dicit, vt animal homini quidem omni ineſt, ad album autem aliquod non ſequitur, hoc eſt, & alicui albo non ineſt. Homo autem alicui albo ineſt, his ſtantibus docet coniugationem, & dicit. Quare ſi medio poſito homine, ſumatur A nulli B ineſſe, & B alicui C ineſſe, vera fit concluſio cum A B propoſitio maior ſit tota falſa. Sic igitur patet coniugationem particularem negatiuam concludere verum ex maiore tota falſa, & minore vera. Cum enim regula ſit indefinitas, ſatis vera erit, ſi in quibuſdam vera reperitur.

Et ſi in aliquo ſit falſa A B propoſitio, B C autem uera exiſtente, erit concluſio uera. Nihil enim prohibet A & B & C alicui ineſſe, b autem alicui C, ut animal alicui pulchro, & alicui magno, & pulchrum alicui magno ineſt. Si ergo ſumatur A omni b, & b alicui C, & A b propoſitio in aliquo falſa erit, b C autem uera, & concluſio uera.

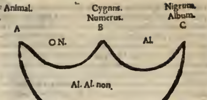
Coniugationes binæ, altera affirmatiua, negatiua altera ex particularibus, maiori in parte falſa minori uera, concludentes uerum.

Cõm. 29. 9. concluſ. Complectit de duabus coniugationibus habentibus maiorem totam falſam, & minorem veram. Nunc dicit de habentibus maiorem in quoddam falſa, & minorem veram, & aſsignat hanc ſecundam concluſionem ex maiore in quoddã falſa, & minore vera concluſio vera eſt, & dicit. {& ſi in aliquo ſit falſa A b propoſitio, b C autem vera exiſtente. erit cõcluſio vera. Hæc eſt concluſio, quam primo in affirmatiuo declarat, & ſecundum ſuam conſuetudinem primo accipit terminos, & dicit. {Nihil enim prohibet A & b & C alicui ineſſe, b autem alicui C, quod declarat per terminos, & dicit. {vt animal alicui pulchro in rei veritate, & alicui magno, & pulchrũ alicui magno ineſt, eſt enim aliquod pulchrum animal, & aliquod magnũ animal, & aliquod magnum pulchrum. Hæ.n. propoſitiones omnes ſunt veræ. Tunc docet ſumere in terminis coniugationẽ, & dicit. {ſi ergo ſumatur A omni b, & b alicui C ineſſe, & a b propoſitio in aliquo falſa erit, b c autem vera, & concluſio vera. Igitur ex maiore in quoddã falſa, & minore vera vtriſque affirmatiuis concluſio eſt vera. Eſt.n. regula probata per terminos, modo quo indefinitæ propoſitiones probantur per ſingulares.

Vide in ſuperiori figura. *Similiter autẽ & cũ priuatiua eſt a b propoſitio: nam ijdem erunt termini, et ſimiliter poſiti ad demonſtrationẽ.*

Cõm. 30. Nunc verificat concluſionẽ in negatiuo, & per eoſdem terminos, & dicit. {ſimiliter autem & cum priuatiua eſt a b propoſitio, & in quoddã falſa, & minor vera, erit concluſio etiam vera. Deinde diſponit terminos, & colligit coniugationem, & dicit: nã ijdem erunt termini. Animal videlicet pulchrũ. Magnum, & ſimiliter poſiti ad demonſtrationem quoniã animal pro maiore. Pulchrum pro medio, & magnum pro minore, ſequitur.n. nullum pulchrum eſt animal, quoddã magnum eſt pulchrum, igitur quoddã magnum non eſt animal.

Rurſum ſi a b quidem uera b c autem falſa, uera erit cõcluſio. Nihil enim probibet a quidem toti ineſſe, b c autem alicui, & b nulli c ineſſe. Vt animal cygno quidem omni, nigro autem alicui. Cygnus uero nulli nigro. Quare, ſi ſumatur a omni b, & b alicui c, uera erit concluſio, falſa exiſtente b c.

Coniugationes ex maiori uera & minori falſa cõcludentes uerũ tã affirmatiuæ quã negatiuæ.

Cum dixerit de coniugationibus habentibus maiorem aut totam falſam, aut in quoddam. nunc dicit de habentibus maiorem veram, & minorem falſam. Et ponit tertiam concluſionem, & dicit. {Rurſum, ſi a b quidem vera eſt b c autem falſa, vera erit concluſio. Deinde probat hanc concluſionẽ. Primo in affirmatiuo, & diſponit in terminos, & dicit, nihil enim prohibet a quidem toti ineſſe b, c autem alicui, & b nulli c ineſſe, & quòd ita ſit, aſsignat terminos, & dicit, vt animal cygno quidem omni, nigro autem alicui, cygnus vero nulli nigro, tunc colligit coniugationem in darij, & dicit. Quare ſi ſumatur a omni b ineſſe, & b alicui c, vera erit concluſio, falſa exiſtente b c minore. Quo vero ad verba attinet. Animaduerte (vt Philoponus inquit) minorem hic accipi non poſſe totam falſam, ſed in quoddam. Si enim ſumeretur tota falſa, eſſet vniuerſalis, & ſic non eſſet regula de particularibus. Quare minor ſumi non poteſt niſi in quoddam falſa, & quoniam propoſitio in quoddam falſa accipi poteſt ſecundum eſſe, aut ſecundum prædicationem, hic (vt Philoponus inquit) minorem in quoddam falſam accipit ſecundum prædicationem, quoniam falſa in quoddam dicitur ſecundum prædicationem, cuius contradictorium verum eſt. Secundum eſſe autem dicitur, in quoddam falſa, quæ ſecundum quoddam vera, ſecundum quoddam falſa eſt. Præterea maiorem autem accepit ſimpliciter veram, eſt enim tota vera. Vt conſideranti patet.

Cõm. 31. 3. concluſ. Verborũ conſideratio.

Similiter autem, & priuatiua ſumpta a b propoſitione. Poſſibile enim eſt a b quidem nulli, c autem alicui non ineſſe, & b nulli C ut genus ex alio genere ſpeciei & accidenti ſuo inſit, quæ ſpecies ſunt alterius generis, ut genus ex alio genere. Speciei & accidenti ſuo ſpeciebus. Nam animal quidem numero nulli ineſt. Albo uero non alicui. Numerus autem nulli albo. Si ergo medium ponatur numerus, & ſumatur a quidem nulli b, b autem alicui c, a alicui c non inerit, quod ſit uerum a b quidem propoſitione exiſtente uera, b c autem falſa.

Vide ſuperiorẽ figuram.

Cõm. 31. Eandem concluſionem verificat in negatiuis, & primo ponit eam, & dicit. {Similiter autem, et priuatiua ſumpta a b propoſitione, et minore falſa, concluſio erit vera. Deinde aſsignat terminos, et ſimul docet nos fieri abundos in terminis, Et dicit{ poſsibile enim eſt a b quidem nulli. C autem alicui non ineſſe, et b nulli c, et docet nos fieri abundos in ipſis terminis, et dicit. {vt genus ex alio genere, hoc eſt ex alio prædicamento, inſit ſpeciei, et accidenti ſuo, quæ ſpecies, et accidẽs ſuum, alterius generis ſunt, et inter ſe, et a genere. Nam animal quidem numero nulli ineſt. Albo vero non alicui. Numerus autem nulli albo. Vbi patet animal eſſe de prædicamento ſubſtantiæ. Numerũ de prædicamento quãtitatis. Albũ, quod eſt accidens animali, de prædicamẽto qualitatis. Tunc colligit coniugationẽ, et dicit Si ergo mediũ ponatur numerus, et ſumatur a quidem nulli b, b autem alicui c ineſſe a alicui c non inerit, quod fuit verum a b quidem propoſitione exiſtẽte vera, b c autem falſa, in quibus fecit nos abundos, nã quoties maior extremitas erit vnius prædicamenti, et ſpecies ſumatur alterius accidẽs, quod generi accidit, ſit alterius prædicamenti a genere, et a ſpecie, ſemper ex maiore vera, et minore falſa,

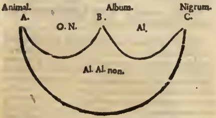
concluſio

Vide in ſuperiori figura.

concluſio erit vera, vt ſi alij termini ſiot plantæ, linea viride. Eſt enim planta de prædicamento ſubſtantiæ, linea de prædicamento quantitatis, viride de prædicamento qualitatis. Quo vero ad concluſionem attinet, per minorem falſam intelligendum eſt, in quoddam falſam, & non ſecundum eſſe, ſed ſecundum prædicationem, vt dixit Philoponus, quoniam ſuū contradictorium eſt verum.

Et ſi in aliquo ſit falſa A B, falſa autem et B C, erit cōcluſio uera. Nihil enim prohibet A alicui B & alicui C ineſſe utrique B autem nulli C, ut ſi B ſit contrarium ipſi C, & ambo accidentia eidem generi. Nam animal alicui albo, & alicui nigro ineſt. Album autem nulli nigro ineſt. Si ergo ſumatur A omni B, & B alicui C uera erit concluſio.

Coniugatio ex utriſque i quoddam falſis concluſio uera eſt affirmatiua, quam negatiua.

Cōm 31

Cum dixerit de coniugationibus, quæ ſunt ex vna falſa, & altera vera in particularibus, nunc etiam in particularibus de ambabus falſis. Et primo de ambabus in quoddam falſis affirmatiuis, affirmatiuam concluſionem concludentibus, & aſsignat concluſionem, quæ eſt quarta, & dicit. § & ſi in aliquo ſit falſa A B propoſitio maior, falſa autem & B C minor, vtriſq; dico falſis in quoddam, vt Philoponus exponit, erit concluſio vera. Hæc eſt quarta concluſio, quam primo probat in particularibus affirmatiuis. Docet autem accipere terminos primo, & ſimul nos reddit abundos, & dicit. Nihil enim prohibet A maiorem extremitatem, alicui B medio, & alicui C minori extremitati, ineſſe vtrique B autem medium nulli C minori extremitati, & q̄ nihil prohibeat probat dando terminos, & docēdo, quomodo fieri poſſumus abundi, & dicit. {vt ſi B ſit contrarium ipſi C ſicut album nigro, & ambo accidentia ipſi generi, vt animali. nam animal alicui albo, & alicui nigro ineſt. Album autem nulli nigro ineſt. Hi ſunt termini, & per honc modum quis fieri poteſt abundus cum enim accipit genus, & duo accidētia contraria quæ ambo illi accidere poſſunt, ſemper in talibus terminis poterimus ex maiore in quoddam falſa, & ex minore etiam in quoddam falſa concludere veram concluſionem vt ſi eſſent hi termini animal, ægrom, ſanum. Tunc colligit coniugationem, & dicit. Si ergo ſumatur A omni B, & B alicui C ineſſe in talibus terminis vera erit concluſio. Quo vero ad rem attinet. Concluſio intelligitur vtriſque in quoddam falſis: Non tamen eodem modo (vt Philoponus inquit) quoniam maior falſa eſt in quoddam ſecundum eſſe, cum in quoddam falſa ſit, in quoddam vera. Minor autem in quoddam falſa ſecundum prædicationem, quoniam ſuum contradictorium verum. Et regula patet: nam cum hæc regula ſit quædam propoſitio indefinita, ſemper erit vera, ſi in aliquibus terminis inuenietur vera.

4. conclu.

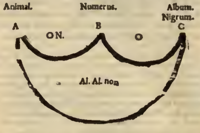
Et priuatiua quidem ſumpta A B, ſimiliter: nam ijdē termini, & ſimiliter ponentur ad demonſtrationem.

Cōm. 34.

Eandem concluſionem probat in negatiuis, & dicit, & priuatiua quidem ſumpta A B, ſcilicet maiore, & in quoddam falſa, ſecundum eſſe, & minore etiam in quoddam falſa ſecundum prædicationem, ſimiliter ſubaudi concluſio erit vera. Probat aſsignando eoſdem terminos, & dicit. Nam ijdem termini, & ſimiliter ponentur ad demonſtrationem. Si enim ſint accidentia contraria, quæ eidem generi accidere poſſunt,

ſemper licebit ſyllogizare ex maiore, & minore in quoddam falſis concluſiooem veram.

Et ex utriſque falſis, erit concluſio uera. Poſſibile eſt enim A B quidem nulli C autem alicui ineſſe, B uero nulli C ut genus ex alio genere ſpeciei, & accidenti ſpeciebus eius. Vt ſi genus ex alio genere ſpeciei, & accidenti ſuo inſit, quæ ſpecies ſunt alterius generis. Animal enim numero quidē nulli, Albo uero alicui ineſt, & numerus nulli albo. Si ergo ſumatur A omni B, & B alicui C, concluſio quidem uera, propoſitiones autem ambæ falſæ ſunt.

Ex maiori in toto falſa & minori i quoddam falſa cōiugōnes concludentes ueram eſt affirmatiuæ quā negatiuæ.

Cōm. 35.

Cum dixerit de cōiugationib. ex ambabus falſis in quoddam, nunc, vt Philoponus inquit, de ea coniugatione dicit, quæ eſt ex maiore tota falſa, & minore in quoddam falſa, & primo aſsignat concluſionem, quæ eſt quinta, & dicit. {& ex vtriſque falſis erit concluſio vera, non tamen eodem modo, quoniam ex maiore tota falſa, & minore in quoddam falſa concluſio erit vera. Deducit concluſionem primo in particularibus affirmatiuis, & accipit terminos, ſimul faciendo nos abundos. & dicit. { poſsibile eſt enim A maiorem extremitatem B quidem nulli medio, C aotem minori extremitati alicui ineſſe, B, vero medium nulli C minori extremitati. Vt ſi genus ex alio genere, hoc eſt ex alio prædicamento ſpeciei, & accidenti ſuo inſit, quæ ſpecies, & accidens ſont alterius generis ac alterius prædicamenti. Nam quoties termini ſic fuerint, vt genus ſit alterius prædicamenti, videlicet vt prædicamenti ſubſtantiæ, & ſpecies ſumatur alterius. Verbi gratia prædicamenti quantitatis, accidens, quod generi accidit, ſit alterius prædicamenti ab eo, in quo eſt ſpecies, vt in prædicamento, qualitatis ſemper in talibus terminis hæc coniugatio locum habet, & exemplificat in terminis, & dicit. Animal enim numero quidem nulli ineſt nullus enim numerus eſt animal. Albo vero alicui ineſt, & numerus nulli albo. Tonc colligit coniugationem, & dicit. {Si ergo ſumatur A omni B, & B alicui C ineſſe, concluſio quidem vera, propoſitiones autē ambæ falſæ ſunt. Sed modo diſsimili, quoniam maior falſa eſt in toto, minor autem falſa in quoddam ſecundum prædicationē. Nec oportuit probare aliter regulam niſi dando terminos, quoniam eſt indefinita propoſitio. Vt conſideranti patet.

5. conclu.

Similiter autem & cum priuatiua eſt A B nihil enim prohibet A b quidem toti ineſſe, C autem alicui non ineſſe, & neque b ulli C ut animal, Cygno quidem omni, nigro autem alicui non ineſt, cygnus uero nulli nigro. Quare ſi ſumatur A nulli b, b autem alicui C A alicui C non inerit, ergo concluſio quidem uera, propoſitiones autem falſa.

Vide in ſuperiori figura.

Cum dixerit affirmatiuam qūo concluditur, nonc oegatiuam dicit, quæ concluditur, ſi ſumatur nullus cygnos eſt animal, quæ eſt tota falſa, & quoddam nigrū eſt cygnus in quoddam falſa, concluditur quoddam nigrum eſt animal, quod eſt verum Ariſto. Igitur primo accipit concluſionem, & dicit. Similiter autem, & cum priuatiua eſt A b propoſitio maior, & tota falſa. Minore autem exiſtente in quoddam falſa, cōcluſio erit vera, hæc eſt concluſio. Deinde docet accipere terminos, & dicit, nihil.n. prohibet A maiorem extremitatē B quidem medio toti ineſſe, C autē minori extremitati alicui non ineſſe,

Cōm. 36.

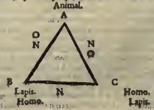
& neque B vlli C, hoc eſt & B medium nihil prohibet ineſſe nulli C minori extremitati. Et aſsignat exemplum in terminis, & dicit, vt animal, cygno quidem omni. Nigro autē alicui non ineſt. Cygnus vero nulli nigro, tunc in talibus terminis colligit coniugationem, & dicit. Quare ſi ſumatur A nulli B, B autem alicui C, A alicui C non inerit, ergo concluſio quidem vera eſt, propoſitiones autem falſæ, hæc ſunt, quæ habentur in prima figura.

Cap. 3. Verum ex falſis quō colligitur in ſecunda figura.

IN media autem figura omnino contingit per falſa uerum ſyllogizare, et utriſque propoſitionibus totis falſis ſumptis, & utraque in aliquo, & hac quidem uera, illa tota falſa, utrauis falſa poſita, & ſi utreque in aliquo falſæ, & ſi hæc quidem ſimpliciter uera, illa autem in aliquo falſa, & ſi hæc quidem tota falſa, hæc autem in quoddam uera, & in uniuerſalibus, & particularibus ſyllogiſmis.

Cōm. 37. Cum compleuerit primam figuram, nunc in ſecundā tranſit, & oſtendit, q in in ſecunda figura contingat ex falſis verū concludere, accipit autem coniugationem, quæ concludit in ſecunda figura ex falſis veram, & vniuerſalem concluſionem ex diuiſione, vt Philoponus deducit, in hunc modum, aut ex ambabus falſis, aut ex vna falſa, & altera vera. Siquidem ex ambabus falſis, aut ex ambabus totis falſis, & hoc, aut maiore negatiua, & minore affirmatiua, aut contra, maiore affirmatiua, & minore negatiua. Aut ambabus in quoddam falſis, & iterum aut maiore negatiua, & minore affirmatiua, aut contra, maiore affirmatiua, & minore negatiua. Aut vna quidem tota falſa, altera autem in quoddam falſa, & hoc dupliciter, aut maiore tota, & minore in quoddam falſis, aut ecōtrario, & de vtriſque his, aut maior negatiua, & minor affirmatiua, aut contra, ma or affirmatiua, minor autem negatiua. Si quidem autem ex vna falſa, & altera vera, aut in quoddā falſa, aut tota falſa, & ſi in quoddam falſa, aut maior in quoddā falſa, & minor vera, aut maior vera, & minor in quoddam falſa, & ſi tota falſa, aut maior tota falſa, & minor vera, aut maior vera, & minor tota falſa. Et ſiquidem maior tota falſa, & minor vera, hoc erit aut maior negatiua, & minor affirmatiua, aut contra maior affirmatiua, & minor negatiua. Si autem maior in quoddam falſa ſit, iterum hoc erit, aut maior negatiua, & minor affirmatioa, aut contra maior affirmatiua, & minor negatiua. Sin autem maior vera ſit, & minor in quoddam falſa, hoc erit, aut maior negatiua, & minor affirmatiua, aut contra maior affirmatiua, & minor negatiua. Has duodecim coniugationes Ariſtoteles quandam pertranſit, quaſdā autem non, vt ex inductione erit manifeſtum vnde dicit. In media autem figura omnino, hoc eſt omnibus coniugationibus, quæ fieri poſſunt, Contingit per falſa verum ſyllogizare. Dico omnino, quia & vtriſque propoſitionibus totis falſis ſumptis, & vtraque falſa ſumpta in aliquo, & hac quidē vera, illa tota falſa, vtrauis falſa poſita ſiue maiore, ſiue minore, & ſi vtreque in aliquo ſint falſæ, etiam verum contingit ſyllogizare, & ſi hæc quidem ſit ſimpliciter vera, illa autem in aliquo falſa etiam contingit verum ex vniuerſalibus ſyllogizare, & ſi hæc quidem ſit tota falſa. Hæc autem in quoddam vera, & in vniuerſalibus, & particularibus ſyllogiſmis, ſemper verum ex falſis contingit ſyllogizare.

Si enim A B quidem nulli ineſt, C autem omni, ut lapidi animal quidem nulli, homini autem omni, ſi contrariæ ponantur propoſitiones, & ſumatur A B quidem omni, C uero nulli, ex falſis totis propoſitionibus erit uera concluſio.

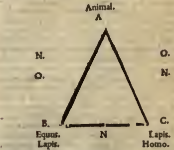
Cameſtres & cæſare ex falſis ī toto cōcluditur verū in toto.

Cōm. 38. Nunc declarat q ex ambabus propoſitionibus totis falſis verum concludatur. Et primo hoc declarat in vniuerſalibus, & declarando hoc in vniuerſalibus primo docet accipere terminos in Cameſtres, & dicit. Si enim A medium, B quidem nulli maiori extremitati ineſt, C autem minori extremitati omni inſit in rei veritate. Vt lapidi animal quidem nulli, homini autem omni. Deinde docet ſumere coniugationem, & vult q terminis ſic ſtantibus, ſi propoſitior es econtrario acceperis facies veram concluſionem ex totis falſis. Maiore videlicet affirmatiua, & minore negatiua, & dicit { Si contrariæ ponantur propoſitiones, & exponit quomodo contrariæ, & dicit. Et ſumatur A animal, B quidem, ſcilicet lapidi omni, C vero homini nulli, ex falſis totis propoſitionibus erit vera concluſio. Hæc.n. omnis lapis animal tota falſa eſt, & hæc nullus homo animal, etiam tota falſa. Concluſio tamen nullus homo lapis, tota vera.

Similiter autem & ſi A ineſt b, quidem omni C uero nulli. Nam idem erit ſyllogiſmus. Vide in ſuperiori figura.

Cōm. 39. Oſtendit primum maiore affirmatiua, & minore negatiua totis falſis exiſtentibus, nunc in Cæſare maiore negatiua exiſtente, & minore affirmatiua totis falſis, quomodo ſequatur verum. Et vult, q ſi A ſecundum veritatem omni B inſit, & C nulli conuerſis ad oppoſitam qualitatē, propoſitiones fiunt falſæ, & concloſio vera, vt animal nulli homini, eſt tota falſa, aīal omni lapidi iterum eſt tota falſa. Et tñ homo nulli lapidi, erit concluſio tota vera, vnde dicit. { Similiter autem & ſi A medium, vt animal, ineſt B maiori extremitati quidem omni, vt homini C vero minori extremitati, videlicet lapidi, nulli. Nam idem erit ſyllogiſmis conuerſis his ad oppoſitā qualitatem. Erunt enim vtreque falſæ totæ, & concluſio vera.

Rurſus, ſi altera quidem tota falſa, altera autem tota uera, nihil enim prohibet A & b, & C omni ineſſe b autē nulli C, ut genus, non ſubalternis ſpeciebus. Nam animal, & æquo omni, & homini ineſt, & nullus homo æquus, ſi ergo ſumatur animal huic quidem omni, illi uero nulli ineſſe, hæc quidem erit falſa, illa autem tota uera, & concluſio uera, ad quodlibet poſito priuatiuo.

Cameſtres ac Cæſare ex altera tota falſa, altera aūt vera, verū cōcludendis.

Cōm. 40. Cum dixerit de ambabus totis falſis, nunc dicit de habentibus vnam quidem totam falſam, alteram autem veram. Et primo proponit intentum, & dicit. { rurſus, ſi altera quidem tota falſa, altera autem tota vera, etiam concluſio poteſt eſſe vera. Deinde probat dando terminos, & primo docet ſumere terminos, & ſimul docet nos fieri abundos, & dicit. { Nihil enim prohibet A medium, & B maiori extremitati, & C minori extremitati omni ineſſe b, autem maiorem extremitatem C nulli minori extremitati. Tonc docet nos fieri abundos, & exemplificat in terminis, & dicit. { Vt genus non ſubalternis ſpeciebus, ſi ineſſe ſumitur. nā animal, & æquo omni, & homini ineſt in rei veritate, & nullus homo æquus in veritate, per quæ patent termini, & q̄ō fieri poteſt quis abundus. Tunc docet coniugationem, & dicit. Si ergo ſumatur

tur animal huic quidem omni, illi vero nulli ineſſe, hæc quidē erit tota falſa, illa autem tota vera, & concluſio vera. Dico erit concluſio vera ad quodlibet extremorum poſito priuatiuo, hoc eſt ſiue ad maiorem, ſiue in minori. Nam ſi ponitur ad minorem ſyllogiſmos erit in Cameſtres, ſi autem ad maio-

Solutio. q.

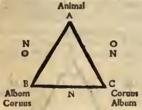
rem, erit in Cæſare. Hæc dixit de falſis in totis. Per quæ patet cur in hac figora indifferenter negatiua & affirmatiua totis falſis, & altera, concluſio ſequatur vera. In prima autem figura, non niſi minore falſa. Nam licet hæc figura non differat a prima niſi coouerſione negatiue, tamen negatiua cum conuertitur, noo remanet in prima figura tota falſa, ſed in quoddam, vt conuertendo illam nullus homo eſt animal in hanc, nullum animal eſt homo. Prima enim erat tota falſa. Secunda autem in quoddam. Non.n. fieri poteſt io ſecūda figura coniugatio ex negatiua tota falſa, niſi cum conuertitur remaneat falſa in quoddam, vt patet diſcurrēdo per omnia exēpla. At hoc patet ex falſa maiore in quodam in prima figura

De terminis.

poteſt verum deduci, vt ſuperios dictom eſt. Quo autem ad terminos attinet. Animaduertendum hic eſſe vſum literis, vt ſermo ſuus ſit vniuerſalior, & facilior, & per A in hac figura ſemper medium intelligit, per B autem maiorem extremitatem, & per C minorem.

Et ſi altera in aliquo falſa, altera autem tota vera. Poſſibile eſt enim A B quidem alicui ineſſe, C autem omni, & b nulli c. Vt animal albo quidem alicui, coruo autem omni. Album vero nulli coruo. Si ergo ſumatur a b quidem nulli, c autem toti ineſſe a, c, quidem propoſitio in aliquo falſa eſt, a c autem tota vera, & concluſio vera.

Cæſare ex Cameſtres ex una in toto vera, ex altera in aliquo falſa, altera contra cōcludentes verum.

Cōm. 42.

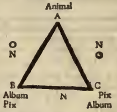
Cum dixiſſet de coniogatione, quæ habet alteram totam falſam, alteram totam veram, nunc dicit de his coniugationibus, quæ habent alteram totam veram, alteram falſam io aliquo. Et hoc proponit, & dicit. Et ſi altera in aliquo falſa altera autem tota vera, ſubaudi ſumantur, contingit concluſionē eſſe totam veram. Deinde exponit eam coniugationem, quæ habet negatiuam in quoddam falſam, & affirmatiuam veram totam. Et primo eam quæ fit in Cæſare. Et docet primo terminos & dicit. Poſſibile eſt. n. a, medium b, maiori extremitati quidem alicui ineſſe in veritate, c, autem minori omni in veritate, & b, nulli c, in veritate, & affert exemplum, & dicit. Vt animal albo quidem alicui. Coruo autem omni. Album vero oulli coruo. Tunc colligit coniugationem in Cæſare, & dicit. Si ergo ſumatur a, videlicet animal b, quidem videlicet albo nulli, c autem minori, videlicet coruo toti ineſſe a, b quidē propoſitio in aliquo falſa eſt. Ac autem tota vera, & concluſio vera, Et ſic patet in Cæſare. Nullum album animal, in aliquo falſa, omnis coruus animal tota vera, Nullus coruus albus tota vera.

Et tranſpoſita quidem priuatina, ſimiliter. Nam per eoſdem termenos demonſtratio eſt.

Cōm. 43.

Idem declarat in Cameſtres ex maiori affirmmatiua tota vera, minore negatiua in aliquo falſa, concluſionem ſequi totam veram, tranſpoſita videlicet priuatiua ad minorē, & tranſpoſitis terminis, & dicit. Et tranſpoſita quidem priuatiua ad minorem in Cameſtres, & tranſpoſitis minori & maiori terminis (medio manente) Similiter ſubaudi idem ſequitur. Nā per eoſdem terminos tranſpoſitos tamen. Medio manente eodem demonſtratio eſt.

Et, ſi affirmatiua quidem propoſitio in aliquo falſa, priuatiua autem tota vera, nihil. n. prohibet a b, quidem alicui ineſſe, c autem toti non ineſſe, & b, nulli c, vt animal albo quidem alicui, pici autem nulli, et album nulli pici. Quare, ſi ſumatur a, toti b, ineſſe, c autem nulli, a b, quidem in aliquo falſa, a c, autem tota vera, & concluſio vera eſt.

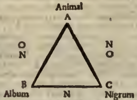
Cameſtres ex maiori in pte falſa, minori autē vera, verū cōcludens, quod ſi tranſponantur termini, per Cæſare idē concludetur eodem modo.

Cōm. 43.

Cum dixiſſet de coniogatione habente affirmatiuam totā veram, oegatiuam autem in aliquo falſam. Nunc dicit de coniugatione habente negatiuam totam veram, affirmatiuam autem in aliquo falſam, & ponit exemplū in Cameſtres. Et primo proponit intentom, & dicit. Et, ſi affirmatiua quidem propoſitio in aliquo falſa, priuatiua autem tota vera, cōcluſio etiā ſequetur tota vera. Probat regulam in Cameſtres. Et primo ſumit terminos, & dicit, nihil. n. prohibet a, medium B, maiori extremitati alicui ineſſe, c autem minori toti non ineſſe, hoc eſt c, autem nulli ineſſe, & b, maiorem nulli c, minori ineſſe, & affert terminos & dicit. Vt animal medium albo quidē maiori alicui in veritate, pici autem minori nulli in veritate, & album maiorem nulli pici minori in rei veritate. Tunc colligit coniugationem in Cameſtres, & dicit. {Quare ſi ſumatur a, toti b, ineſſe c, autem nulli, a b, quidem in aliquo falſa eſt a c, autem tota vera, & concluſio vera eſt in Camaſtres hoc modo, omne albū animal in aliquo falſa, nulla pix animal, tota vera. Igitur nulla pix alba tota vera. Idem patet in Cæſare maiori & minori terminis tranſpoſitis, medio manente. Nam ſequitur nolla pix animal tota vera, omne album animal, in aliquo falſa. Igitur nullum album pix, tota vera, Ex affirmatiua igitur in aliquo falſa, & negatiua tota vera concluſio ſequitur tota vera. Subiecit autem hanc, quoniam perſpicua eſt ex prima parte. Vt Philoponus innuit.

Et ſi vtręq; propoſitiones in aliquo falſæ erit concluſio vera, poſſibile eſt enim a, & b, & c, alicui ineſſe, b autem nulli c, vt animal & albo alicui, & nigro alicui, album vero nulli nigro. Si ergo ſumatur a b, quidem omni, c autem nulli, Ambæ quidem propoſitiones in aliquo falſæ ſunt, & concluſio vera. Similiter autem, & tranſpoſita priuatiua per terminos.

Ex vtriſq; in pte falſis verum concludentia.

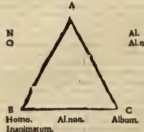

Cōm. 44.

Cum compleuerit de coniugationibus, quæ ſunt ex vna vera, & altera falſa, & hac, aut tota, aut in quoddam. Nunc dicit de ambabus in quoddam falſis, & primo proponit intentum, & dicit. {Et ſi vtræq; propoſitiones in aliquo falſæ ſumantur erit concluſio vera. Et primo declarat hanc regulam in Cameſtres, ex maiore affirmatiua, & minore negatiua, & docet terminos. Et inquit. {Et ſi vtræq; propoſitiones in aliquo falſæ ſumantur, erit concluſio tota vera. Primo ergo ſumit terminos,

minos, & dicit. {Poſsibile eſt.n a, medium & b, maiori extremitati, & c, minori alicui ineſſe b, autem maiorem extremitatem nulli c, minori ineſſe, & hoc eſſe poſsibile exponit in terminis & dicit. Vt animal & albo alicui, & nigro alicui. Album vero nulli nigro, conſtitutis itaq; terminis, colligit coniugationem primo in Cameſtres, & dicit. Si ergo ſumatur a b, quidē omni, vt omne b a c, autem nulli, vt nullum c a. Ambæ quidem propoſitiones in aliquo falſæ ſunt, & concluſio vera. Vt omne album animal. in quoddam falſa, nullum nigrum animal, in quoddam falſa, nullum nigrum album, tota vera. Deinde idem ſequi in Cæſare ſumit, & dicit. Similiter autem tranſpoſita priuatiua per eoſdem terminos in Cæſare idem ſequitur. Vt nullum album animal in aliquo falſa. Omne nigrū album in aliquo falſa, nullum nigrum album, tota vera.

Manifeſtum autem eſt & in particularibus ſyllogiſmis, nihil enim prohibet a b, quidem omni, c autem alicui ineſſe, & b, alicui c non ineſſe. Vt animal quidem omni homini, albo autem alicui, homo vero alicui albo non inerit, ſi ergo ponatur a b, quidem nulli ineſſe, c autem alicui ineſſe, vniuerſalis quidem propoſitio tota falſa, particularis autem vera, & concluſio vera.

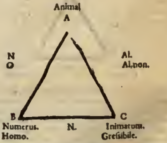
Feſtino, & Baroc. ex maiori falſa ei minori vera cō cludente ꝑ verum.

Cōm 45. Cum compleuerit de coniugationibus, quæ concludunt vniuerſale in ſecunda figura, nunc dicit de his, quæ particulare concludunt, & primo docet ſyllogizare ex altera tantum falſa, deinde ex vtraq;, & docendo ſyllogizare ex altera tantum falſa, primo docet ſyllogizare ex maiore tantum falſa, ſecundo ex minore tantum falſa. Et docendo ſyllogizare ex maiore tantum falſa, primo docet ex negatiua tantum falſa, & in Feſtino, deinde ex affirmatiua tantum falſa, & in Barocco. Omiſit autem coniugationes ex maiore in quoddam falſa, quoniā ex his, quæ dicit perſpicuæ ſunt. De prima proponit intentum, & dicit. Manifeſtum autem eſt & in particularibus ſyllogiſmis, ꝙ ex altera tota falſa, & altera vera. Concluſio vera eſſe poſsit, deinde docet accipere terminos in Feſtino ad ſyllogizandum ex maiore negatiua tota falſa, & minore vera (& vt Philoponus dicit) Primo ſumit quæ ſecundum veritatem ſunt, deinde colligit coniugationem, & accipit maiorem falſam. Vnde dicit, nihil enim prohibet a b, quidem omni c, autem alicui ineſſe in veritate, & b, alicui c, non ineſſe etiam in veritate. Et affert exemplū, & dicit, vt animal medium quidem omni homini maiori extremitati, albo autem minori alicui, & homo maior alicui albo minori non inerit. Hæc de diſpoſitione terminorum in veritate. Deinde in his colligit coniugationem in Feſtino ex maiore tota falſa, & minore vera, & dicit. Si ergo ponatur a, animal, b homini quidem nulli ineſſe, c autem albo alicui ineſſe, vniuerſalis quidem propoſitio tota falſa eſt, videlicet nullus homo animal, particularis autem vera, videlicet quoddam album animal, & concluſio vera, quoddam album non eſt animal. Quo vero ad hos modos attinet. Animaduerte (vt Philoponus vult) Minorem non poſſe accipi totam falſam, ſed bene maiorem, quoniam minor eſt particularis, quæ non accipitur niſi in quoddam aut vera, aut falſa.

Similiter autem & affirmatiua ſumpta a b, poſſibile eſt enim a b, quidem nulli, c autem alicui non ineſſe, & b, alicui c non ineſſe. vt animal nulli inanimato, albo autē alicui, & inanimatum non inerit alicui albo. Si ergo ponatur a b, quidem omni, c vero alicui non ineſſe: a b, quidem propoſitio vniuerſalis tota falſa, a, c autem vera, & concluſio vera. Vide in ſuperiori figura.

Accepit maiorem negatiuam totam falſam, & minorem veram, & in Feſtino. Nunc accipit maiorem affirmatiuam totam falſam, & minorem etiam veram in Barocco, & hoc proponit, & dicit. Similiter autem & affirmatiua ſumpta a b, maiore & tota falſa, deinde diſponit terminos in veritate, & dicit poſsibile eſt.n.a b, quidem nulli c, autem alicui non ineſſe in veritate, & b, alicui c, non ineſſe, etiam in veritate. Et affert exemplum, & dicit, vt animal medium nulli inanimato maiori extremitati Albo autem minori alicui, & inanimatū maior nō inerit alicui albo. Hæc de diſpoſitione terminorum in veritate, deinde docet ſyllogizare in his terminis in Barocco, & dicit, ſi ergo ponatur a b, quidem omni c, vero alicui non ineſſe, a b, quidem propoſitio vniuerſalis tota falſa eſt, quoniā ſua contraria vera, a c autem vera, quia ſua contradictoria falſa, & concluſio vera eſt, vt omne inanimatum animal tota falſa, quoddam album non eſt animal, vera, ergo quoddam albū non eſt inanimatum vera. Cōm. 46.

Et vniuerſali quidem vera poſita, minore autē particulari falſa, nihil.n. prohibet a nec b, nec c, vllum ſequi, & b, alicui c, non ineſſe. Vt animal nulli numero, nec inanimato, & numerus aliquod inanimatū non ſequitur. ſi ergo ponatur a b, quidem nulli, c autem alicui, & concluſio vera eſt, & vniuerſalis propoſitio vera, particularis autem falſa.

Feſtino, barocco ex maiori vera, minori falſa concludentia verum.

Nunc docet quomodo minore exiſtēte falſa, maiore autem vera, concluſio poſsit eſſe vera. Et primo in Feſtino negatiua videlicet exiſtente vera, & dicit, & vniuerſali quidem vera poſita. Minore autem particulari falſa, etiam poteſt concluſio vera eſſe, declarat autem hoc in Feſtino primo, & diſponit terminos in veritate, & dicit. {nihil.n. prohibet a, medium nec b, nec c, vllum ſequi, ſed de vtroq; negati, & b, maiorem extremitatem alicui C minori non ineſſe, & affert exemplum, vt animal nulli numero, & nulli inanimato, & numerus aliquod inanimatum non ſequitur, ſed negatur ab aliquo inanimato. Hæc de diſpoſitione terminorum in veritate. Deinde colligit coniugationem in his terminis, & dicit. Si ergo ponatur a b, quidem nulli c, autem alicui ineſſe, & concluſio vera erit, & vniuerſalis propoſitio vera, particularis autem falſa, vt nullus numerus animal. tota vera, quoddam inanimatum animal, falſa, quoddam inanimatum non eſt numerus, vera. Quo vero ad particularem attinet. Ariſtoteles (vt Philoponus animaduertit) particularem accipit falſam in quoddam, quoniam eſt particularis, verum in quoddam falſa dicitur ſecundum prædicationem, non ſecundum eſſe quoniam contradictoria vera eſt. Cōm. 47.

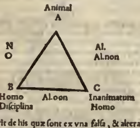
Affirmatiua autē vniuerſali, ſimiliter poſita, poſſibile eſt.n.a, & b, & c, toti ineſſe, b autem, aliquod c, non ſequi, vt ge- Vide hanc coniugationem in ſuperiori figura.

vt genus ſpeciem & differentiam. nam animal omnem hominem, & totum greſſibile ſequitur, homo vero non omne greſſibile. Quare ſi ſumatur a b, quidem toti ineſſe, c autem alicui non ineſſe, vniuerſalis quidem propoſitio vera eſt, particularis falſa, concluſio autem vera.

Cõ.48. Oſtendit ex maiore negatiua vera, & minori affirmatiua falſa, verum concludit, nunc in Barocco oſtendit ex maiore affirmatiua vera, & minore negatiua falſa verã ſequi, & primo proponit hoc, & inquit. {Affirmatiua autem vniuerſali, ſimiliter poſita vera, & ad maiorem, ſubaudi minore particulari negatiua falſa, etiam concluſionem contingit veram eſſe. Deinde diſponit terminos in veritate, & dicit. {poſsibile.n.eſt a, medium, & b, & c, toti ineſſe, b autem aliquod c non ſequi, ſed de quodam c, negari. Et affert exemplum, in quo etiam docet nos fieri abundos & dicit. {vt genus ſpeciem & differentiam proprias ſequitur, vt animal omnem hominem, & totũ greſsibile ſequitur, qm̃ tam de omni homine, quàm de omni greſsibili prædicatur. Homo vero non omne greſsibile ſequitur, cũ non de omni greſsibile prædicetur. Hæc de diſpoſitione terminorum in veritate. Deinde colligit coniugationem in his, & dicit. Quare ſi ſumatur a, animal b, quidem homini toti ineſſe, c autem greſsibile alicui non ineſſe, vniuerſalis quidẽ propoſitio vera, particularis falſa, concluſio autem vera. Nã omnis homo animal tota vera, quoddam greſsibile non eſt animal in quoddam falſa, quoddam greſsibile non eſt homo, vera. Eſt autem minor (vt Philoponus animaduertit) falſa in quoddam, non ſecundum eſſe, ſed ſecundum contradictionẽ, quoniam ſua contradictoria vera eſt.

Manifeſtum autem quoniam & vtriſq; falſis erit concluſio vera, ſiquidem contingit a & b, & c, illi quidem omni, huic vero nulli ineſſe, b vero aliquod c, non ſequi. nam ſumpto a b, quidem nulli, c autem alicui ineſſe, propoſitiones quidem ambæ falſæ, concluſio autem vera.

Feſtino, Barocco ex ambabus in toto falſis, concludentes verum.

Cõ.49. Cum dixerit de his quæ ſunt ex vna falſa, & altera vera, nunc dicit de his, quæ ſunt ex vtriſq; falſis, & primo de maiore tota falſa, minore autem falſa in quoddam, & proponit intentum, & dicit. Manifeſtum autem, qm̃ ex vtriſq; falſis, erit concluſio vera. Et declarat hoc primo in Feſtino, diſponendo terminos in veritate, & dicit. {Si quidem contingit a, & b, & c, illi quidem omni. ſ. omni b, huic vero, videlicet c, nulli ineſſe, b vero aliquod c, nõ ſequi, ſed a, quoddam c, negari, vt animal homini omni, & nulli greſsibili ineſt. Homo autem non omni greſsibili, hæc de diſpoſitione terminorum in veritate, tũc colligit coniugationem & dicit. {Nam ſumpto a b, quidem nulli, c autem alicui ineſſe, propoſitiones quidem ambæ falſæ, concluſio autẽ vera, vt nullus homo animal, tota falſa, quoddam inanimatum animal falſa, quoddam inanimatum non eſt homo, vera. Eſt autem maior quidem tota falſa, quia ſua contraria vera eſt. Minor autem in quoddam falſa (vt Philopo. dicit) ſecundum prædicationem, non ſecundum eſſe, quoniã ſua contradictoria vera eſt.

Vide hanc cõbinationem in ſuperiori figura.

Similiter autem, & cum prædicatiua fuerit vniuerſalis propoſitio, particularis autem priuatiua. Poſſibile eſt.n. a b, quidem nullum, c autem omne ſequi, & b, alicui c, non ineſſe, vt animal, diſciplinam quidem nullam, hominem autem omnem ſequitur, diſciplina autem non omnem hominẽ. Si ergo ſumatur a b, quidem toti ineſſe. c autem aliquod nõ ſequi, propoſitiones quidem falſæ, concluſio autem vera.

Cum accepiſſet maiorem negatiuam totam falſam, nunc accipit ipſam totam falſam affirmatiuam in Barocco, & primo accipit intentum, & dicit. {Similiter autem & cum prædicatiua fuerit vniuerſalis propoſitio, & tota falſa, particularis autem priuatiua, & falſa in quoddam, ſubaudi concluſio poteſt eſſe vera. Deinde diſponit terminos in veritate in Barocco, & dicit. {poſsile eſt.n. a b, quidem nullum, c autem omne ſequi, hoc eſt, poſsibile eſt, vt a, omni b, & nulli c, inſit, & b, alicui c, non ineſſe, et quod hæc ſint poſsibilia declarat dãdo terminos, & dicit. {vt animal diſciplinam quidem nullam. Hominem autem omne ſequitur. {Diſciplina vero nõ omnem hominem. Hæc de diſpoſitionem terminorum in veritate. Deinde colligit coniugationem in his factam in Barocco, & dicit. {Si ergo ſumatur a b, quidem toti ineſſe, c autem aliquod nõ ſequi propoſitiones quidem falſæ ſunt, concluſio autem vera. nam omnis diſciplina animal, falſa tota, quidam homo non eſt animal, in quodã falſa, non quidem ſecundum eſſe, ſed ſecundum prædicationem, quoniam contradictoria vera, quidam homo nõ eſt diſciplina eſt veram.

Cõ.50.

Cap.4. Quod ex falſis verũ ſyllogizetur in tertia figura.

Erit autem & in poſtrema per falſas totas, & in aliquo vtraq; & altera quidem vera altera autem falſa, & hæc quidem in aliquo falſa, illa autem tota vera, & econuerſo, & quotquot modis aliter poſſibile eſt trãſmutare propoſitiones.

Cõ.51. Cum dixiſſet quo modo in ſecunda figura, poſsibile eſt ex falſis verum ſyllogizare, nunc dicit qũo in tertia poſsibile ſit ex falſis verum concludere, & Philop. enumerat tõt modis fieri poſſe in tertia, quot & in ſecunda, & prima, vt per longum proceſſum enumerat, & hoc proponit Ariſt. & dicit. {erit autẽ, & in poſtrema figura & per falſas totas, & per falſas vtraque in aliquo, & altera quidem vera, altera autem falſa, & hac quidem in aliquo falſa, illi autem tota vera, & econuerſo, verum ex falſis ſyllogizare, & quotquot modis aliter poſsibile eſt tranſmutare propoſitiones in prima, & ſecunda, tot & hic contingit verum ex falſis ſyllogizare.

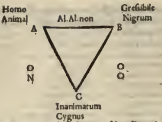
Nihil.n. prohibet nec a, nec b, vlli c, ineſſe a, autẽ alicui b, ineſſe, vt nec homo, nec greſſibile vnum inanimatum ſequitur, homo autem alicui greſſibili ineſt. Si ergo ſumatur a, & b, omni c, ineſſe, propoſitiones quidem totæ falſæ, concluſio autem vera.

Cõ.52. Primum dicit de propoſitionibus totis falſis, & vniuerſalibus affirmatiuis, vt in darapti, & inquit. {Nihil.n. prohibet, nec a, nec b, ulli c, ineſſe a autem alicui b, ineſſe probat per terminos, et dicit. (ut nec homo, nec greſsibile, ullum inanimatũ ſequitur, nec.n. homo nec greſsibile alicui inanimato ineſt, homo autem alicui greſsibile, aliquid.n. greſsibile homo eſt. Terminus ſic diſpoſitis in ueritate, conuertit propoſitiones ad oppoſitam qualitatem, et conſtituit coniugationem ex utriſq; totis falſis in darapti, et dicit. Si ergo ſumatur a et b omni c ineſſe, propoſitiones quidem totæ falſæ erunt, concluſio autem uera. nam omne inanimatum homo, tota falſa eſt, omne inanimatum greſsibile, tota falſa, quoddam greſsibile homo, uera eſt. Quo uero ad terminos attinet. Ariſt. per a ſemper maiorem extremitatem, per b, autem. Minorem, per c uero. Medium intelligit: nam conuerſa minori propoſitione in parte, reductio fit in primam figuram, et remanebunt termini communes omni materiæ, et ignoti, ut patet.

Hanc vide in ſuperiori figura.

Similiter autem, et cum hæc quidẽ eſt priuatiua, illa autem, affirmatiua. Poſſibile eſt.n. b quidem nulli c ineſſe, a autem omni, & a alicui b, non ineſſe, vt nigrũ nulli cygno. Animal autẽ omni, & animal non omni nigro, quare ſi ſumatur b, quidem omni c, a vero nulli, a alicui b non inerit, & concluſio quidem vera, propoſitiones autem falſæ.

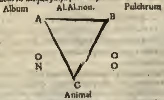
Homo

Darapti, Felapton ex totis falſis concludentes verum.

Cõm. 53. Cum accepiſſet totas falſas, & vniuerſales affirmatiuas, nũc accipit rurſus ambas falſas, & vniuerſales, ſed maiorem quidẽ negatiuam, minorem vero affirmatiuam in Felapton, & hoc proponit, & dicit. Similiter autem, & cum hæc quidem eſt priuatiua, illa vero affirmatiua, in Felapton, vtriſq; totis falſis, vera eſſe poteſt concluſio. Deinde diſponit terminos, & dicit. (Poſsibile eſt.n.b quidem minorem extremitatem, nulli c ineſſe medio, a autem, minorẽ omni c ineſſe medio, & a minorẽ alicui b non ineſſe, vt nigrum nulli cygno in minori propoſitione. Animal autem omni cygno in maiore propoſitione, & animal non omni nigro in concluſione. Hæc de diſpoſitione terminorum in veritate. Deinde colligit coniugationem conuertendo propoſitiones ad oppoſitam qualitatem in Felaptõ, & dicit. Quare ſi ſumatur b, nigrum omni c, cygno in minori a, vero nulli c, hoc eſt a, Animal nulli cygno in maiore a, animal alicui b, nigro non inerit, in concluſione, & erit concluſio quidem vera propoſitiones autẽ falſæ, totæ. Nam nullus cygnus animal tota falſa, omnis cygnus niger, tota falſa, quoddam nigrum animal vera. Ex his patet, quod ambabus falſis totis, & vniuerſalibus, ſiue ambabus affirmatiuis, ſiue maiore negatiua, & minore affirmatiua, concluſio poteſt eſſe vera. Subticuit dicere in vniuerſalibus, quæ habent vnam quidem falſam, alteram autem, veram, quia per nos metipſos intelligere poſſumus.

Et ſi in aliquo fuerit vtraq; falſa erit concluſio vera, nihil.n. prohibet & a, & b, alicui c, ineſſe: & a alicui b, vt album, & pulchrum alicui animali inſunt, & album alicui pulchro. Si ergo ponatur a, & b, omni c ineſſe, propoſitiones quidem in aliquo falſæ, concluſio autem vera.

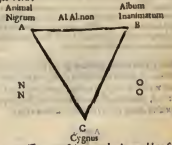
Darapti, Felapt ex vtriſq; in parte falſis verum concludentes.

Cõm. 54. Compleuit ambas falſas totas. Nunc accipit ambas falſas in quoddam, & primo darapti accipit vniuerſales affirmatiuas, & proponit intentum, & dicit, & ſi in aliquo fuerit vtraq; falſa, erit concluſio vera, propoſita intentione. Primo exponit illam in vniuerſalibus affirmatiuis in darapti, & accipit terminos, & dicit. Nihil.n.prohibet, & a, & b alicui c ineſſe, & a alicui b q hæc ſit poſsibilia, probat dando terminos, & dicit vt album & pulchrum alicui animali ineſt, & albũ alicui pulchro. Deinde diſponit coniugationem, conuertendo propoſitiones ad contradictoriam qualitatem, & dicit ſi ergo ponatur a album, & pulchrum omni c animali ineſſe, propoſitiones quidem in aliquo falſæ, & concluſio vera erit. Nam omne animal album in quoddam falſa eſt, omne animal pulchrũ iterum in quoddam falſa, quoddam pulchrum album, vera eſt.

Vide hanc in ſuperiori figura. *Et priuatiua a c, poſita, ſimiliter. Nihil n. prohibet a, quidem alicui c, non ineſſe, b vero alicui ineſſe, & a non omni b ineſſe, vt album alicui animali nõ meſſe, pulchrum autem alicui ineſt, & album non omni pulchro. Quare, ſi ſumatur a, quidem nulli c, b autem omni, vtraq; propoſitiones quidem in aliquo falſæ, concluſio autem vera.*

Com. 55. Dixit de vtriſq; vniuerſalibus affirmatiuis in darapti. Nunc dicit, quæ habent maiorem vniuerſalem negatiuam, & minorem vniuerſalem affirmatiuam in Felapton, & hoc proponit, & dicit, et priuatiua a c poſita, & vniuerſali, b c vero affirmatiua, et vniuerſali, & vtriſq; falſis in quoddam. Similiter ſequi poteſt vera concluſio. Deinde diſponit terminos in veritate, et dicit. Nihil.n.prohibet a quidem alicui c non ineſſe in veritate b vero alicui ineſſe in veritate, & a, non omni b, ineſſe in veritate, & quod hæc eſſe poſsint, probat dando terminos, vt album alicui animali non ineſſe. Pulchrum autem alicui ineſt, & album non omni pulchro hæc eſſe poſsibilia nemo dubitat. Deinde colligit coniugationem, & dicit. Quare ſi ſumatur a, quidem nulli c, vt album nulli animali b, autem omni, vt pulchrum omni animali, vtraq; propoſitiones quidem in aliquo falſæ, concluſio autem vera. Nam nullum animal album, falſa, in quoddam eſt, omne animal pulchrum iterum falſa in quoddam, quoddam pulchrum album vera eſt.

Similiter autem & hac quidem tota falſa, illa autem tota vera ſumpta, poſsibile eſt.n.a & b, omne c ſequi, & a, alicui b, non meſſe, vt animal, & album omnem cygnum ſequitur, & animal non omni meſt albo. Poſitis igitur his terminis, ſi ſumatur b quidem toti c ineſſe, a vero toti non ineſſe: b c quidem tota erit vera, a c autem, tota falſa, & concluſio vera.

Cõiugationes binæ negatiuæ, altera ex vna in toto falſa, altera ex minore concluſ. ſed tota verã.

Cõm. 56. Cum accepiſſet propoſitiones ambas in quoddam falſas, nunc accipit vnam quidem veram, alteram falſam. Et primo maiorem totam falſam, minorem autem totam veram in Felapton, & præmittit intentum, et dicit. ¶Similiter autem et hac quidem tota falſa illa autem tota vera ſumpta in Felapton, ſequi poteſt concluſio vera, et primo diſponit terminos ſecundum veritatem, & dicit. ¶poſsibile eſt.n. a & b, omne c ſequi in veritate, et a alicui b, nõ ineſſe in veritate, q hæc fieri poſsint, probat per terminos, & dicit, vt animal, & album omnem cygnum ſequitur in veritate, et animal non omni ineſt albo in veritate, tunc docet conuertere, & dicit. ¶Poſitis igitur his terminis, ſi ſumatur b quidem album toti c, cygno ineſſe, a vero animal toti non ineſſe, hoc eſt nulli cygno ineſſe, b c quidẽ minor tota erit vera, a c autem maior tota falſa, & concluſio vera. Nam nullus cygnus animal, tota falſa eſt: omnis cygnus albus, tota vera: quoddam album animal, vera eſt.

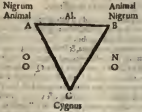
Similiter autem & ſi b c, quidem falſa, a c autem vera. nam hi quidem termini ad demonſtrationem ſunt, nigrum, inanimatum, cygnus. Hanc vide in ſuperiori.

Cõm. 57. Accepit primo maiorem totam falſam negatiuam, nunc contra accipit minorem falſam, & maiorem veram, & hoc proponit & dicit. ¶Similiter autem ſi et b c quidem minor falſa, a c autem vera. ¶maior ſumatur, concluſio vera erit, probat dando terminos. nam hi quidem termini ad demonſtrationem ſunt huius boni ſunt, videlicet, nigrum, inanimatum cygnus. nã nullus cygnus niger tota vera: omnis cygnus inanimatus, tota falſa: quoddam inanimatum nigrum, vera eſt.

Sed & ſi vtraq; aſſumantur affirmatiuæ, nihil.n. prohibet b, quidem omne c ſequi, a autem toti c non ineſſe, & alicui b ineſſe. Vt omni cygno animal, nigrum vero nulli cygno, & nigrum ineſt alicui animali: quare, ſi ſumatur a, & b,

& b omni c ineſſe: b c quidem tota vera, a c autem tota falſa, & concluſio vera. Similiter autem, & a c ſumpta vera; nam per eoſdem terminos demonſtratio.

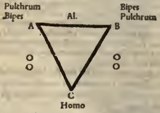
Superioribus ſimiles ex ambabus affirmatiuis idem concludentes.

Cõm. 58. Cum dixerit coniugationes quæ in Felapton ſunt ex maiore negatiua, et minore affirmatiua, nunc accipit ambas affirmatiuas vniuerſales, & primo maiore falſam, & minorem veram. Deinde contra maiorem veram, & minorem falſam. Et proponit intentionem, & dicit. Sed & ſi vtræq; affirmatiuæ aſſumantur, etiam concluſio vera eſſe poteſt. Probat, & primo diſponit terminos ſecundum veritatem, & dicit. Nihil.n. prohibet b quidem, omne c ſequi, a autem toti c non ineſſe, & a alii b ineſſe. Quod hæc eſſe poſsint in veritate, probat aſsignando terminos, & dicit, vt omni cygno animal, nigrum vero nulli cygno, & nigrũ ineſt alicui animali, patet igitur hæc fieri poſſe in veritate. Tunc docet conuertere ad falſitatem, & dicit. Quare ſi ſumatur a, & b omni c ineſſe, b c quidem tota vera, a c autem tota falſa, & concluſio vera. Nam omnis cygnus niger, tota falſa, omnis cygnus animal, tota vera, quoddam animal nigrum vera. Et cum accepiſſet maiorem totam falſam, & minorem totam veram, accipit contra, minorẽ veram totã, et minorem falſam totam, & oſtendit per eoſdem mutato ordine de maiore in minorẽ, et econtrario, et dicit. Similiter autem et a c ſumpta vera, & b c ſumpta falſa, ſequitur concluſio vera. Nam per eoſdem terminos erit demõſtratio, facta tranſlatione de maiore in minorem, & ecõtrario, vt omnis cygnus animal, tota vera, omnis cygnus niger, tota falſa, et quoddam nigrum animal, vera.

Rurſus hac quidem tota vera exiſtente, illa autem in aliquo falſa, poſſibile eſt.n.b quidem omni c ineſſe, a autem alicui c, & alicui b, vt bipes quidem omni homini, pulchrũ autem non omni, & pulchrum alicui bipedi ineſt. Si ergo ſumatur a & b, toti c ineſſe b c, quidem tota vera, a c autem in aliquo falſa, concluſio autem vera.

In Darapti coniugatione ex maiori in quodam falſa, minori vera altera, altera ex maiori vera, et minori in quodam falſa, verum cõcludẽtes.

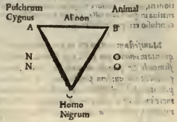

Cõm. 59. Accepit hanc quidem totam veram, illam autem totam falſam, nunc accipit vnam quidem totam veram. Alterã autem in quoddã falſam, & proponit intẽtum, & dicit. Rurſum hæc quidem tota vera exiſtente, illa aũt in aliquo falſa, poteſt concluſio eſſe vera. Et primo diſponit maiore exiſtente in quoddam falſa, & minore vera et dicit. poſsibile eſt.n.b quidem omni c ineſſe a autem alicui c, & alicui b, & q̃ ita ſit probat, et dicit. vt bipes quidem omni homini. Pulchrum non omni homini, & pulchrum alicui bipedi ineſt, hæc ſunt in veritate, tunc docet conuertere, et dicit. Si ergo ſumatur a & b toti c ineſſe, b c quidem minor tota vera, a c autem in aliquo falſa, quæ eſt maior. concluſio autem vera. nam omnis homo pulcher in quoddam falſa, omnis homo bipes, tota vera, quoddam bipes pulchrũm, vera eſt.

Similiter autem & a c quidem vera, b c autem falſa in aliquo ſumpta. Tranſpoſitis enim iiſdem terminis, erit demonſtratio. Vide hanc in ſuperiori figura.

Nunc docet ſyllogizare ex maiore tota vera, & minore in quoddam falſa, et hoc proponit, & dicit. Similiter autem & a c quidem maiore tota vera, b c autem falſa in aliquo ſumpta, concluſio poteſt eſſe vera. Probat, & dicit. tranſpoſitis.n. iiſdem terminis, erit demonſtratio. nam omnis homo bipes tota vera, omnis homo pulcher, in quoddam falſa, quoddam pulchrum bipes vera eſt. Cõm. 60.

Et cum hæc quidem eſt priuatiua, illa vero affirmatiua, quoniam poſſibile eſt b, quidem toti c ineſſe, a autem alicui c, & quando ſic ſe habent, non omni b ineſſe a, ſi ergo aſſumatur b, quidem toti c ineſſe, a autem nulli, priuatiua in aliquo falſa, altera autem tota vera, & concluſio erit verã.

In Felaptõ binæ cõiugationes eodem modo quo ſuperiores verum ex falſis concludentes.

Nunc docet eaſdem coniugationes in Eelapton, & hoc proponit, & dicit, et cum hæc quidem eſt priuatiua, illa vero affirmatiua, etiam concluſio poteſt eſſe vera. Probat et dicit. q̃m poſsibile eſt b quidem animal toti c homini ineſſe, a autem pulchrum alicui c: & quando ſic ſe habent, poſsibile eſt non omni b ineſſe a, non.n. pulchrum ineſt omni animali, hæc de diſpoſitione terminorum in veritate. Tunc docet conuertere Si ergo aſſumatur b quidem animal toti c ineſſe, hoc eſt toti homini, a autem pulchrum, nulli c homini, priuatiua erit in aliquo falſa, altera autem.ſ. affirmatiua tota vera, et concluſio erit vera. nam nullus homo pulcher, in quoddam falſa eſt, omnis homo animal, tota vera. Quoddam animal non eſt pulchrum, vera. Cõm. 61.

Rurſum quoniam oſtenſum eſt, quòd cum a quidem nulli c ineſt, & b alicui, euenit a alicui b non ineſſe. Manifeſtum igitur, quoniam & cum a c tota eſt vera, b c autem in aliquo falſa, contingit concluſionem eſſe veram. Si.n. ſumatur a nulli c, b autem omni a, c quidem tota vera, a c autem in aliquo falſa erit. Vide hanc in ſuperiori figura.

Docuit quando ex maiore in quoddam falſa concluſio poteſt eſſe vera, nunc contra, quando ex minore in quoddam falſa, & maiore tota vera, concluſio poteſt eſſe vera, et non probat regulam per terminos, ſed per rationem, hoc pacto. Si ex minore vera particulari affirmatiua, cum maiore vera vniuerſali negatiua, licet ſyllogizare in Feriſon concluſionem veram particularem negatiuam, igitur eiſdem, addito vniuerſali ſolum ad minorem. licebit eandem particularem negatiuã ſyllogizare. Verbi cauſa hic eſt bonus ſyllogiſmus, nullum nigrum cygnus, quoddam nigrũ animal. igitur in Feriſon quoddam animal non eſt cygnus. Hic ſyllogiſmus eſt bonus, et concludit particularem negatiuã. igitur addito vniuerſali ſolum ad eandem minorem, licebit eandem concluſionem verã particularem negatiuam ſyllogizare, et addito vniuerſali ad minorem, ſyllogiſmus erit ex maiore vera tota, et minore in quoddam falſa, hoc modo, nullum nigrum cygnus tota vera eſt, omne nigrum animal in quoddam falſa, quoddam animal non eſt cygnus, vera. Fundatur autem hæc ratio in illa dignitate dialectica, quando aliquid ſequitur ad antecedens, idem ſequitur ad illud. Addito antecedenti aliquo, q̃ nec diſtrahit, Cõm. 62.

nec di-

nec diminuit, nec mutat in alterum genus, vel in alterum ſpeciem, ipſum antecedens. At vniuerſale ſi addatur ad minorem, nec diminuit, nec diſtrahit, nec mutat in aliud genus vel

Obiectio. ſpeciem, quare eadem concluſio ſequetur. Sed dices, q̄ mu

Solutio. tat propoſitionem minorem de vera in falſam. Dicendum, q̄ mutat de veram in falſam in quoddam, modo falſa in quoddam ſecundum eſſe, eſt vera in quoddam ſicut erat, & ſic non mutat propoſitionem nec in genus aliud, nec in ſpeciem, aliã. Vnde dicit. Rurſum quoniam, oſtenſum eſt in primo huius, quòd cum a quidem nulli c ineſt, & b ineſt alicui c, euenit in Feriſon a alicui b non ineſſe. Verbi gratia, nullum nigrum cygnus, quoddam nigrum animal euenit ex his, vt quoddã animal non ſit cygnus. Quia ita euenit in Feriſon, manifeſtum igitur quoniam, & cum a c tota eſt vera, b c autem mutata ad vniuerſalem in aliquo falſa, contingit concluſionem ſubaudi eandem eſſe veram, & hoc declarat, & dicit, ſi enim ſumatur a quidem nulli c ineſſe, b autem omnia c ineſſe, a c quidem tota vera, b c autem falſa erit, & ſic patet regula per rationem, quod ex maiore negatiua tota vera, & minore affirmatiua in quoddam falſa, veriſq; vniuerſalibus, in Felapton concluſio erit particularis negatiua vera.

Manifeſtum autem & in particularibus ſyllogiſmis, quoniam omnino per falſa erit verum. Nam ijdem termini ſumendi, & quando vniuerſales fuerint propoſitiones, in prædicatiuis quidem prædicatiui, in priuatiuis autem, priuatiui, nihil.n.differt, cum nulli inerat, vniuerſaliter ſumere ineſſe, & ſi alicui inerat, vniuerſaliter ſumere, ad terminorum poſitionem, ſimiliter autem, & in priuatiuis.

Cõm. 64. Cum dixiſſet de cõiugationibus tertiæ figuræ, quæ ſunt ex ambabus vniuerſalibus, nunc dicit, de his quæ ſunt ex altera vniuerſali, & altera particulari, quæ dicuntur coniugationes particulares in hac tertia figura, ſunt.n.dupliciter, aut.n.maior vniuerſalis & minor particularis, aut econtrario minor vniuerſalis, & maior particularis. Et hæ, aut ambæ falſæ, aut vniuerſalis tota falſa, & particularis in quoddam, aut econuerſo, aut hæc falſa, & illa vera, & harum, aut maior vera, & minor falſa, aut econtrario maior falſa, & minor vera. Dicit igitur Ariſtoteles, quod ſicut vniuerſalibus propoſitionibus exiſtentibus oſtendimus ex falſis verum, ſic & in propoſitionibus habentibus vnam vniuerſalem, alteram particularem per eoſdẽ terminos oſtendemus per quos & vniuerſales propoſitiones oſtendimus, & affirmatiuæ ambæ, affirmatiuæ accipiemus, & ſi negatiuæ, negatiuæ. Dicit, manifeſtum autem & in particularibus ſyllogiſmis, quoniam omnino per falſa erit verum. Nam ijdem termini ſumendi ſunt, qui ſumebantur & quando vniuerſales fuerint propoſitiones, & reddendo ſimiles ſimilibus, ſumendi ſunt in prædicatiuis quidem, prædicatiui, in priuatiuis autem, priuatiui. Et quod ijdem termini Sumendi, probat, & dicit. Nihil enim differt quo ad figuram, ac terminorum poſitionem, cum nulli inerat prædicatum ſubiecto, vniuerſaliter ſumere ineſſe. Dico quo ad figuram, quoniam refertur quo ad veritatem. Cum enim nulli ſubiecto prædicatum ineſt in veritate, & ſumitur omni ineſſe, refert ad veritatem, non autem ad terminorum poſitionem, ad ordinem figuræ, & ſi prædicatum ſubiecto alicui inhæret. Nihil differt ad terminorum poſitionem, hoc eſt quo ad ordinem figuræ vniuerſaliter ſumere prædicatum omni ſubiecto ineſſe. Quare econuerſo ſubaudi nihil differt ſumere quæ vniuerſaliter inſunt particulariter ineſſe. Dico nihil differt quo ad figuræ ordinem, quoniam quouis modo ſumantur, ſemper concluſio eſt particularis, in cæteris autem figuris, refert particulariter ſumere, quæ vniuerſaliter inſunt, & quæ particulariter inſunt, ſumere vniuerſaliter, quoniam concluſio variatur de particulari ad vniuerſalem, aut contra de vniuerſali ad particularem. In tertia autem non refert, & (vt dictum eſt) in affirmatiuis, ſimiliter autem & in priuatiuis intelligendum eſt.

Manifeſtum igitur quando concluſio falſa ſit, neceſſe eſt ea, ex quibus eſt oratio, falſa eſſe aut omnia aut aliqua; quando autem vera, nõ neceſſe eſt verum eſſe nec aliquod quidem, nec omne, ſed eſt, cum nullum ſit verum eorum, quæ ſunt in ſyllogiſmiſmis, etiam concluſionem ſimiliter eſſe veram, non tamen ex neceſſitate.

Nunc ex dictis concludit fructum omnium eorum, quæ declarauerat, & dicit. {Manifeſtum igitur quando concluſio falſa ſit. neceſſe eſt ea ex quibus eſt oratio, hoc eſt ſyllogiſmus, falſa eſſe aut omnia, aut aliqua, & Philop. exponit aut omnia hoc eſt, aut omnes propoſitiones, aut aliqua, hoc eſt, aut hæc quidẽ neceſſe eſt vt ſit falſa, aut altera vera. Quando autem vera ſit concluſio, non neceſſe eſt verũ eſſe nec aliquod quidem abſumptorum nec omne, hoc eſt nec ambo, ſed eſt, hoc eſt, ſed cõtingit ſimiliter etiam concluſionem eſſe veram cũ nullum ſit verum eorum abſumptorũ, quæ ſunt in ſyllogiſmis. cõtingit.n. vt dictum eſt, veram concluſionem eſſe & veriſq; falſis exiſtẽtibus, & altera falſa exiſtente, altera autem vera, & veriſque in quoddam falſis exiſtentibus. Et quia aliquis poſſet dubitare. cũ ſemper concluſio vera ex falſis omnibus, aut altera, ſubdit, non tamen ex neceſſitate, & ſemper, nam verum cõtingit ex veris, & ex falſis. per quæ Auerroes velle videtur, falſam concluſionem ſemper debere eſſe ſimilem alicui propoſitionem, aut omnibus. Non.n. poteſt concluſio eſſe falſa, quin omnes, aut altera propoſitionum falſa ſit. Veram autem non debere eſſe ſimilem propoſitionibus, qm̃ poteſt concluſio vera eſſe veriſq; propoſitionibus falſis exiſtentibus, aut altera. Cõm. 64. Dubiũ. Solutio.

Cauſa autem, quoniam quando duo ſic ſe habent ad inuicem, vt cum alterum ſit, ex neceſſitate ſit eſſe alterum, hoc cum non ſit quidem, nec alterum erit, cum autem ſit, non neceſſe eſt eſſe alterum.

Nunc aſſignat cauſam quare non oporteat vera exiſtente concluſione, vt veræ ſint propoſitiones, falſa vero, vt ſint falſæ. {Aſſignauit autem hanc cauſam in principio, nunc autem breuibus ſubmemorat. Hæc igitur cauſa eſt. quoties aliqua ſe habent, vt antecedens, & conſequens, ſemper ſic ſe habent, q̄ poſito ipſo conſequente non neceſſario ponitur antecedens, ſed bene deſtructo, antecedens deſtruitur. At propoſitiones, & concluſio ſe habent hoc pacto vt propoſitiones ſint vt antecedens, & concluſio, vt conſequens. Igitur concluſione deſtructa, q̄ fit per hoc quod falſa eſt, deſtruentur propoſitiones aut omnes, aut altera, q̄ fit, per hoc q̄ omnes ſunt falſæ, aut altera, & concluſione poſita, hoc eſt exiſtente vera, non neceſſario propoſitiones ponentur, hoc eſt erunt veræ. Sumpſit.n. exiſtens, vt Philop. inquit, q̄ vero, & non exiſtẽs pro falſo, & vtitur ſyllogiſmo ſuppoſitiuo. hoc eſt ex hypotheſi, & dicit. {cauſa autem, quoniam, quãdo duo ſic ſe habent ad inuicẽ, vt cum alterum ſit, ex neceſsitate ſit alterum eſſe. Hoc.ſ.conſequens cum non ſit quidem, hoc eſt, cum non ſit verũ, nec alterum.ſ. antecedens, erit.ſ.verum. Cum autem conſequens ſit verum, non neceſſe eſt eſſe alterum.ſ.antecedens verum. Quare concluſione exiſtente falſa neceſſe eſt propoſitiones omnes, aut alteram falſam eſſe, exiſtente autem vera, non oportet omnes aut alteram veram eſſe. Cõm. 65.

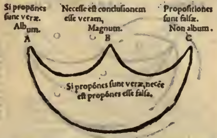
Idem autem cum ſit aut non ſit, impoſſibile eſt ex neceſſitate eſſe idem. Dico autem, vt cum ſit a album, b eſſe magnum ex neceſſitate, & cum non ſit album, b eſſe magnum ex neceſſitate.

A Eſſe album.	Antecedẽtia.	A Non eſſe albũ.
Conſequentia.	Conſequentia.	Conſequentia.
B Nõ eſſe magnũ.	Oppoſita.	B Eſſe magnũ.

Cõm.66. Nunc probat ſecundam partem, videlicet, ꝙ verum non neceſſario ex falſis ſequatur, & vis rationis hæc eſt, ex veris neceſſario ſequitur verum, quoniam ex veris non niſi verum, igitur ex falſis non neceſſario verum. tenet argumentum, qm̃ non poteſt idem conſequens verum exiſtens ſequi ad duo oppoſita ſecundũ eſſe, & non eſſe, & ita non poteſt ſequi ad verũ neceſſario, ꝙ eſt eſſe & ad falſum neceſſario, ꝙ eſt nõ eſſe. Quare, ſi ad verum ſequitur neceſſario verum, ad falſum non ſequetur verum neceſſario. Pro ratione hanc ſumit ſuppoſitionem, vt Auer. inquit, & Philoponus exponit, ꝙ idem conſequens non poteſt neceſſario ſequi ad duo oppoſita antecedentia, quæ opponuntur ſecundũ eſſe, & nõ eſſe, & dicit. {Idem autem antecedens cum ſit, & non ſit impoſsibile eſt ex neceſsitate eſſe idem conſequens, exponit hanc ſuppoſitionem exemplo, & dicit. {Dico autem vt cum ſit a album, & ſumptum pro antecedente b eſſe magnum ex neceſsitate, & cum non ſit album a, b eſſe magnum ex neceſsitate, eſt ergo ſuppoſitio, ꝙ ſit impoſsibile it ad a eſſe album neceſſario ſequatur b eſſe magnum, ad a non eſſe album neceſſario ſequatur idem, videlicet b eſſe magnum, non.n.b eſſe magnum poteſt ſequi ad duo oppoſita ex neceſsitate.

Quo ad exemplum. Quo vero ad exemplum attinet. Ariſt. accipit magnum vt neceſſario ſequens ad eſſe album, qm̃ magnitudo ponitur in definitione albi, vt in definitione ſimi ponitur naſus, eſt.n. album magnitudo diſgregatiua viſus. Et ita, vt ad ſimum eſſe neceſſario ſequitur eſſe naſum, ita ad album eſſe ſequitur neceſſario magnum eſſe. Suppoſitionem autem hanc non probat hic ſed in fine, poteſt probari in duobus terminis, & in hoc pacto. {Si ad a eſſe album, ſequitur de neceſsitate b eſſe magnum, igitur ex deſtructione conſequentis, videlicet b, non eſt magnum ſequetur neceſſario deſtructio antecedentis, videlicet a non eſt album, & per aduerſarios ad a nõ eſſe albũ, neceſſario ſequitur b eſſe magnum, qm̃ ad oppoſita ſecundum eſſe neceſſario ſequebatur idem ſecundum ipſos. Igitur à primo ad vltimum ad b non eſſe magnum ꝙ fuit oppoſitum primi conſequentis ſequitur b, eſſe magnum, quòd impoſsibile eſt apud omnes.

Quando enim cum hoc ſit, vt a album illud neceſſe eſt, vt b eſſe magnum, cum autem ſit b magnum c non eſſe album, neceſſe eſt ſi a ſit album c non eſſe album.

Cõm 67. Poſſet quis dicere contra rationem poſterius aſsignandam ꝙ non valet ratio a primo ad vltimum, & ita non ſequitur ex oppoſito conſequentis oppoſitum antecedentis, & ex oppoſito illo, iterum oppoſitum illius ꝙ fuit conſequens. Contra obijcit, & ſupponit à primo ad vltimum conſequentiam valere, & ita ſit hæc prima ſuppoſitio, & dicit. {Quando.n.cum hoc ſit, vt a album, illud neceſſe eſt eſſe, vt b eſſe magnum cum

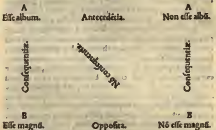
1. Suppõ. autem ſit b magnum, neceſſe eſt c non eſſe album, neceſſe eſt à primo ad vltimum ſi a ſit album, c non eſſe album. Quare bene ſupponendum eſt à primo ad vltimam bonam eſſe conſequentiam, & ita ſequitur, ſi ad a album b eſſe magnum, ex oppoſito, videlicet b non eſt magnum, ſequetur oppoſitum antecedentis, videlicet a non eſſe album ſed per aduerſarios, ad a non eſſe album, ſequitur b eſſe magnum. Nam ad duo oppoſita ſequitur idem, igitur à primo ad vltimum ad b eſſe magnũ ſequitur b non eſſe magnum, nec poteſt dicere, ꝙ à primo ad vltimum non valet, quoniam hic probatur valere per exemplum inductum.

Et quando duobus exiſtentibus, cũ alterum ſit neceſſe eſt alterum eſſe, hoc autem cũ non ſit, neceſſe eſt a non eſſe.

Remouet aliud dubium circa rationem inductam, & poſterius inducendam. Nã ratio ſupponit ex oppoſito conſequentis, debere neceſſario ſequi oppoſitum antecedentis. Modo diceret aduerſarius non eſſe ita. Ideo hanc obiectionem refellendo, ſupponit ſecundo ex oppoſito conſequentis neceſſario ſequi oppoſitum antecedentis. Dicit, & quando duobus exiſtentibus, cum alterum ſit, neceſſe eſt alterum eſſe, hoc eſt, quando duo ſe habent ſicut antecedens, & conſequens, dico ſubaudi ꝙ cum hoc ſ. conſequens non ſit, neceſſe eſt a. ſ. antecedens non eſſe. Nec probat hanc ſuppoſitionem aliter, qm̃ primo huius probatum eſt. Solum.n. ſubmemorat, quæ longe in primo ſunt declarata. Sit igitur hæc ſecunda ſuppoſitio. Cõm 68.

2. Suppõ.

Cum ergo b non ſit magnum, a non poteſt eſſe album, cũ vero a non ſit album, neceſſe eſt b magnum eſſe. Accidit ex neceſsitate, cũ a magnum non ſit, idem b eſſe magnũ, hoc autem impoſſibile eſt. nam ſi b non eſt magnum, a non erit album ex neceſſitate, ſi ergo cũ nõ ſit a album b, erit magnũ, accidit ſi b non eſt magnum, b eſſe magnum, vt per tria.

Duo ergo ſuppoſuit Ariſtoteles, & ꝙ à primo ad vltimum valeat conſequentia, & ꝙ ex oppoſito conſequentis neceſſario ſequatur oppoſitum antecedentis. His duabus ſuppoſitionibus ſtantibus, probat, ꝙ ad duo oppoſita ſecundum eſſe, & non eſſe, non neceſſario ſequatur idem conſequens. vt ad a, eſſe album, & ad a non eſſe album non neceſſario ſequatur b eſſe magnum. probatur ex ſuppoſitionibus: nam ſi ad duo oppoſita ſequetur neceſſario idem conſequens, tunc ad oppoſitum ſequetur ſuum oppoſitum, ꝙ eſt deriſibile, & probatur in terminis, per aduerſarios, ad a eſſe album ſequitur neceſſario b eſſe magnum, igitur ex deſtructione conſequentis videlicet ad b non eſſe magnum ſequetur neceſſario, deſtructio antecedentis, videlicet a non eſſe album, ſed per aduerſarios ad a non eſſe album, ſequitur b eſſe magnum, igitur a primo ad vltimum ab ipſo b non eſſe magnum, ꝙ fuit oppoſitum primo conſequentis, ſequetur b eſſe magnum. Quare ex oppoſito ſequitur ſuum oppoſitum, quia hoc eſt abſurdum, ideo abſurdum eſt ad oppoſita ſecundum eſſe ſequi idẽ. In qua ratione ergo patet ꝙ Ariſtot. ſupponit duo, & quod à primo ad vltimum ſit bona conſequentia, & ꝙ ex oppoſito conſequentis neceſſario ſequatur oppoſitum antecedentis. Dicit, cum ergo b non ſit magnum ꝙ eſt oppoſitum primi conſequentis, à non poteſt eſſe album, quoniam ex oppoſito conſequentis neceſſario ſequitur oppoſitum antecedentis, Cum vero a non ſit album, neceſſe eſt b magnum eſſe, tenet argumentum per aduerſarios, qui dicebant ad duo oppoſita neceſſario idem ſequi. Quare à primo ad vltimum accidit ex neceſsitate, cum b magnum non ſit idem b eſſe magnum, hoc autem impoſsibile, ad idem enim ſuum oppoſitum ſequetur. Et quòd ex oppoſito ſequatur oppoſitum iſtos, repetit, & dicit: nam ſi b non eſt magnum, vt per oppoſitum conſequentis ſumitur, a non erit album ex neceſsitate, quòd eſt oppoſitum antecedentis. Si ergo cum non ſit a album b erit magnum per aduerſarios, accidit à primo ad vltimum, ſi b non eſt magnum b eſſe magnum. Addit, & vt per duo Cõm.69.

poteſt hæc ratio deduci, ita & per tria, ponẽdo tres terminos à primo ad vltimum. Ex hac ſuppoſitione patet q ſi ex veris neceſſario verum ſequatur, ex falſis non neceſſario, verũ erit. Alioquin idem verũ poterit ſequi neceſſario ad verum & ad falſum, & ita ad duo oppoſita ſecundũ eſſe, & non eſſe. Nã verum eſt eſſe, falſum autem non eſſe, vt expoſuit Philoponus.

Dubitãnes, Sed contra hanc ſuppoſitionem argumentatur, qm̃ ad hãc Deus eſt ſubſtantia, ſequitur neceſſario Deus eſt, & ad oppoſitum illius, videlicet Deus non eſt ſubſtantia, ſequitur idem, videlicet Deus eſt, quoniam neceſſarium ſequitur ad quodlibet.

2. Dubĩ. Præterea hæc diſiunctiua Socrates currit, vel Socrates non currit, ſequitur ad hanc Socrates currit, & cum hoc ſequitur ad illam Socrates non currit. Igitur ad ambo contradictoria ſequitur idem conſequentia tenet, quoniam illæ propoſitiones contradicunt. Antecedens vero probatur, quia quælibet propoſitio infert ſe ipſam cum quæcunque alia in vna diſiunctiua, & quidem gratia formæ. Circa hanc rem Iuniores multifariam diſputant, & tandem hanc Ariſtotelis regulam recte intelligunt, ſolum in ſimplicibus propoſitionibus, & de formali ipſa conſequentia, & per ſe. Nam materiali conſequentia, aut conſequentia (vt nunc) vel per accidens, idem conſequens poteſt ſequi ad vtrunque contradictorium, vt rationes cogunt. Non enim neceſſarium ſequitur ad vtrunque oppoſitorum formali ac per ſe conſequentia, & diſiunctiua bene ſequi poteſt ad duo oppoſita, quoniam non eſt ſimplex propoſitio, ſed coniunctiua, vt in ludicris dictum eſt.

Dubĩnes. Iuniorum. Circa finem huius capitis, dubitatur a Iunioribus in numeris argumentis, ego paucis dubitabo, non enim intentio mea eſt ad diſputationes, ſed ad verborum Ariſt. dilucidationem, ſunt enim multi, qui bene dubitant, & male exponuntur. Alij bene exponunt, & dubitationes vilipendunt, ego igitur

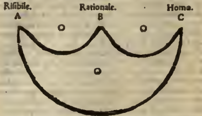
3. Dubĩ exponere verba Ariſtot. enitor. Dubitationes vero relinquimus cauillatoribus. Tamen contra ea, quæ dicta ſunt, dubitamus, quia videtur ex veris poſſe falſum ſequi, quoniam ex poſsibilibus ſequi poteſt impoſsibile. Sequitur enim omne currens eſt homo, omnis æquus eſt currens. Igitur omnis Equus eſt homo. Propoſitiones ſunt poſsibiles, concluſio vero, im

4. Dubĩ. poſsibilis. Secundo dubitamus contra aliud an ex falſis verum, & videtur q non: nam inutilis coniugatio eſt, in qua poſſunt reperiri termini in quibus omni, & in quibus nulli, vt primo huius patet. Sed in omni coniugatione propoſitionibus exiſtentibus falſis, poſſunt reperiri termini in quibus vniuerſalis affirmatiua eſt vera, & ſtante eadem diſpoſitione eſt inuenire alios terminos, in quibus ſtat vniuerſalis negatiua. Igitur tales coniugationes ſunt aſſyllogiſticæ, & inutiles. Quod vero termini reperiantur, probatur vno exemplo, quoniam in omnibus fieri poteſt idem, eſt igitur exemplum, vt termini omni eſſendi ſunt. Animal, lapis, homo, quoniam ſequitur omnis lapis animal, omnis homo lapis, igitur omnis homo animal, non eſſendi vero, arbor, lapis, homo, quoniam ſi omnis lapis eſt arbor, & omnis homo eſt lapis, cum his ſtat, q nullus homo ſit arbor. Circa primam dubitationem. Reſpondent Sorticolæ ex veris poſſe ſequi falſum, non tamẽ poſſe ex veris ſequi falſum, veluti album poteſt eſſe nigrum. non tamen poteſt album eſſe nigrum, quoniam prima eſt vera in ſenſu diuiſo. Secunda etiam in ſenſu compoſito, & ideo non contradicunt. Quod ex veris poſsit ſequi falſum in ſenſu diuiſo, probatur, ex his poteſt ſequi falſum, videlicet omnis homo currit. Socrates eſt homo, ponendo, q hodie ſint veræ, & cras falſæ. Caſo enim poſito ex his poteſt ſequi hæc Socrates currit, quæ erit falſa, igitur ex his quæ nunc vera ſunt, poteſt ſequi falſum hoc eſt iſtud Socrates currit, q erit cras falſum. q autem non poſsit ex veris ſequi falſum. patet per Ariſtot. in textu. Sed hæc poſitio reprobata eſt in ludicris, vbi probauimus huiuſmodi diſtinctionem eſſe figmentum. Propterea dicendum ex veris falſum ſyllogizari bifariam poſſe intelligi, quatenus verum terminus eſt concretus atq; connotatiuus qui poteſt accipi pro re ſiue propoſitionibus, quæ ſubijciuntur veritati. & pro veritate ipſa, & pro compoſito ex propoſitionibus, & veritate hoc eſt ex propoſitionibus quatenus ſunt veræ. Tunc dico q ex veris poteſt ſequi falſum, ſumendo vera pro ſubiectis propoſitionibus, quia ex propoſitionibus, quæ ſunt hodie veræ, poteſt ſequi falſum, non hodie, ſed cras, cum erunt falſæ. Sumendo autem vera pro propoſitionibus veris, quatenus veræ non poteſt ſequi falſum, & hoc pacto Ariſtot. intellexit, & Philop. & Auer. per quæ patet ſolutio ad dubitationem, qm̃ licet quælibet ſit propoſitio ſit poſsibilis, eſt.n. hæc poſsibilis omne currens eſt homo, & illa, omnis æquus currit, tamen ambo ſimul ſunt incompoſsibilia, & ita totum antecedens eſt impoſsibile, & per conſequens non ſequitur ex poſsibili impoſsibile.

Solutio. 2. Per hæc ad aliam dubitationem, regula enim Ariſtotelis debet intelligi cõiugationem eſſe aſſyllogiſticam in qua veris exiſtentibus propoſitionibus, eſt reperire terminos, in quibus omni, & in quibus nulli, & ſic regula Ariſtotelis in pertinens eſt propoſito de coniugationibus his, quæ ſunt ex falſis, vel ex altera falſa. Multa alia Iuniores diſputant, quæ cum ad verba Ariſtot. non faciant, bona fronte prætermiſsimus.

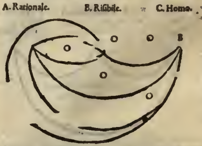
Cap. 5. De circulari oſtenſione in prima figura.

Circulo autẽ, & ex ſe inuicem oſtendere, eſt per concluſionem, & conuerſo prædicationem alteram ſumentem propoſitionem, concludere reliquam, quàm ſumpſerat in altero ſyllogiſmo, vt ſi oportuit oſtendere quoniam ineſt omni c oſtendat autem per b.

Syllogiſmus primus in omnibus circularibus demonſtrationibus, cõcludens concluſionẽ primo internam.

Rurſum ſi demonſtret, quoniam a ineſt b ſumens a quidem ineſſe c, c autem b & a inerit b prius autem econuerſo ſumpſit b ineſſe c.

Barbara cõcludens maiorẽ primi ſyllogiſmi, aſſumens concluſionẽ pro maiori & minorẽ primi conuerſam.

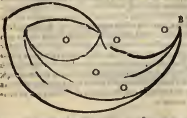
Cõm. 30. Cum dixiſſet quo modo ex falſis ſit ſyllogizare verum, nũc de ſyllogiſmis dicit, qui circulo oſtenduntur adinuicem. Sed quæres ad quid vtilis ſit ſyllogiſmus circularis. Reſpondet Philoponus, q eſt vtilis ad demõſtratiuam methodum: nam per primum ſyllogiſmum demonſtratur cauſa per effectum à poſteriori, per ſecundum vero demõſtratur effectus per cauſam a priori. Poteſt etiam eſſe vtilis alio modo, vt ſi primus ſyllogiſmus ſit ex ſimpliciter notioribus, ſecundus vero, qui vocatur circularis, ex notioribus alicui, aut propter aliquã rõnem, aut propter cõſuetudinem, aut propter auctoritatem, aut propter aliud id genus. Aut tertio poteſt eſſe vtilis dialectico, quoniam dialecticus ſyllogizare definitionem per definitum, & econuerſo, & talis oſtenſio eſt circularis. Ex his deducitur, q ſyllogiſmus circularis probet alteram propoſitionem quã infert. Ariſt. ergo primo deſcribit, quid ſit circulo oſtẽdere, deinde per exẽpla definitionem declarat. Et ſecundum quoſdam procedit reſolutoriæ hoc modo. {Circulo autẽ} ſubaudi oſtendere

dere eſt. {Et ex ſe inuicem oſtendere} ex ſe inuicem oſtendere, eſt par concluſionem, & alteram propoſitionem ſumētem per econuerſo prædicationem, concludere reliquam, quā ſumpſerat in altero ſyllogiſmo. Et licet hæc expoſitio poſſit ſtare, tamen melius dicamus, q̄ Ariſt. primo ſumit id, q̄ vult definire, & dicit. {circulo autem, & ex ſe inuicem oſtendere, hoc eſt q̄ vult deſcribere, deinde deſcribit, & inquit {eſt concludere reliquam propoſitionem, quàm ſumpſerat in altero ſyllogiſmo, ſumentum, hoc eſt dum ſyllogizans ſumit per concluſionem, & alteram propoſitionem, per prædicationem, econuerſo. vel ſic, oſtendere circulo eſt concludere reliquam propoſitionē, quàm ſumpſerat in altero ſyllogiſmo, per concluſionem dum ſumit alteram propoſitionem per prædicationem econuerſo. Quare hic eſt ſenſus, circulo oſtendere eſt ex concluſione, & altera propoſitione conuerſa ſyllogizare alteram. Ex his ſequitur, q̄ ſecundus proceſſus dicitur circularis ſyllogiſmus, non quidem abſolutæ, ſed in habitudine ad aliquem priorem ſyllogiſmum, quoniam reuertitur ad aliquem propoſitionum, vnde prior ſyllogiſmus proceſſit, & dicitur circularis ad ſimilitudinem motus circularis, qui fit reuertendo ad illud, vnde venit mobile. Deinde q̄ dixerat per exempla declarat, & primo ex concluſione & minore conuerſa inferentibus maiorem, & dicit. {vt ſi oportuit in primo ſyllogiſmo oſtendere, quoniam a ineſt omni c, oſtendat autem per b in barbara hoc modo omne b a: omne c b, igitur omne c a, rurſus, ſi demonſtret q̄m a ineſt ipſi b, quæ fuit maior, ſumens a quidem ineſſe ipſi c, quæ fuit concluſio, & nunc ſumatur, vt maior: c autem ſumat ineſſe b ipſi, quæ eſt minor conuerſa, & a ineſt ipſi b, quæ fuit maior, prius autem in ſyllogiſmo priori econuerſo ſumpſit b ipſum ineſſe ipſi c, quare ſyllogizata eſt maior propoſitio ex concluſione pro maiore, & minore conuerſa pro minore hoc pacto, omne c a, omne b c, omne b igitur a.

Quis circularis ſyllogiſmus.

Aut ſi quoniam b ineſt c, oporteat oſtendere, ſi ſumat a de c quæ fuit concluſio, b autem de a eſſe, prius autem ſumptum eſt econuerſo a de b.

A. Rationale. B. Riſibile. C. Homo.

Barbara concludentes minorē primi ex concluſione pro minore, et maiore cōuerſa.

Cōm.71. Aſsignat ſecundum exemplum ex concluſione pro minore, & maiore conuerſa ſyllogizantibus minorem. Vt ſi prius ſyllogiſmus fuerit omne b a, omne c b, igitur omne c a, ſecundus erit ex maiore conuerſa, videlicet omne a b, & ex concluſione pro minore, videlicet omne c eſt a, igitur omne c eſt b, dicit {aut ſi q̄m b ineſt c, oporteat oſtēdere in ſecūdo ſyllogiſmo, hoc fiet, ſi ſyllogizans ſumat a de c, quæ fuit concluſio, & hanc pro minore, b autem prædicatum eſſe de a, quæ eſt maior conuerſa, & ſumat pro maiore, nam ex his ſequitur, q̄ omne c ſit b prius autem in ſyllogiſmo ſumptum eſt conuerſo, a de b: quare & hoc modo eſt etiam circulo oſtendere.

Aliter vero non eſt ex ſe inuicem oſtendere, ſiue aliud medium ſumetur, non circulo, nihil.n. ſumitur eorundem, ſiue horum quiddam, neceſſe eſt alterum ſolum, nam ſi ambo, eadem erit concluſio, at oportet diuerſam eſſe.

Vult oſtendere q̄ aliter non contingat circulariter oſtendere, quàm per concluſionem, & alteram propoſitionem conuerſam, inferendo alteram, & hoc proponit, & dicit. {Aliter

Cōm.72. vero non eſt ex ſe inuicem oſtendere quam ex concluſione, & altera propoſitione conuerſa inferendo alteram. Et hoc probat, & dicit. {Siue.n. aliud medium ſumetur, ſubaudi a terminis in priori ſyllogiſmo poſitis, nō circulo continget ſyllogizare per tale medium, nam, (vt Philoponus inquit,) alias facis propoſitiones, & aliam concluſionem, cuius cauſam dicit, & inquit {nihil.n. ſumitur eorūdem terminorum pro medio, qui erat in priori ſyllogiſmo. Et ſi fiet potius pro ſyllogiſmus, ab vltimo ad primum. Siue horum terminorum quiddam ſumatur, qui fuerunt in priori ſyllogiſmo, neceſſe eſt eſſe alterum ſolum conuerſum cum concluſione, inferre alterum, & ſic habetur intentum. nam ſi ambo interualla, quæ erant in priori ſyllogiſmo ſumantur, & non mutata, eadem erit concluſio, ad oportet diuerſam eſſe, q̄m oportet redire ad principiū. Quo vero ad ſufficientiam attinet, aduerſarius multis modis oſtendere circulo excogitare poteſt, aut aſſumēdo præter terminos aſſumptos, & hoc erit per ſyllogizare, aut aſſumendo eaſdem propoſitiones eodem ordine, & eandem concluſionem, & hoc erit repetere eundem ſyllogiſmum. Quare oſtendere circulariter erit ex concluſione & maiore conuerſa oſtendere minorem, aut ex concluſione, & minore conuerſa oſtendere maiorem. (Et ita recte Philop. ait) tria neceſſaria eſſe ad circularem demonſtrationem, primo vt concluſio ſumatur integra q̄ maiore vel minore. Secundo, vt altera propoſitio ſumatur conuerſa pro maiore vel minore cum concluſione ipſa, & tertio, vt inferant alteram propoſitionem integrā. Tu vero hæc quæ Philoponus inquit, intelligas, cum circulo demonſtrantur integræ propoſitiones.

Quo ad ſufficientiam.

In ijs igitur, quæ non conuertuntur ex indemonſtrata altera propoſitione fit ſyllogiſmus. Non.n. eſt demonſtrare per hos, quoniam medio ineſt tertium, aut primo medium. In ijs autem, quæ conuertuntur, erit omnia demonſtrare pro ſe inuicem, vt ſi a & b & c conuertuntur ſibi inuicem. Oſtendatur.n. a c per medium b, & rurſus a b per cōcluſionem, & b c propoſitionem conuerſam. Similiter autem & b c, & per concluſionē, & per a b propoſitionē conuerſam.

Nunc agit de circulari ſyllogiſmo, & primo exponit in quibus terminis fiat, vt habeatur materia talis ſyllogiſmi. Secūdo exponit quonam modo fiat, vt intelligatur forma. In prima parte dicit. In ijs igitur, quæ non conuertuntur ex indemonſtrata altera propoſitione fit ſyllogiſmus per quæ, vt Philop. innuit. Ariſtot. vult q̄ ſyllogiſmus circularis, ſi debeat aliquid oſtendere, & procedere ex veris, non poteſt fieri niſi in terminis conuertibilibus, fit.n. per conuerſionem vniuerſalis ſimpliciter, quæ ſolum conuertitur ſimpliciter in terminis conuertibilibus. Si.n. fuerit in terminis non cōuertibilibus, propoſitio conuerſa, quæ acciperetur cum concluſione, eſſet falſa, & ſic fieret talis ſyllogiſmus ex concluſione vera, & altera falſa, & ita indemonſtrabili: nam falſum indemonſtrabile eſt, vt Philoponus exponit, qui ait Ariſt. indemonſtrabile pro falſo accepiſſe. Si.n. ſyllogiſmus fuerit, omne animal ſubſtantia, omnis homo animal, igitur, omnis homo ſubſtantia, & acciperetur concluſio, videlicet, omnis homo eſt animal, & minor cōuerſa omne animal eſt homo, maior eſſet vera, & minor falſa in circulari oſtenſione, quare ex altera indemonſtrabili fieret. Simili rōne ſi accipiatur maior conuerſa cū concluſione, maior eſſet falſa, & indemonſtrabilis. Et hoc inquit, non.n. eſt demonſtrare per hos terminos nōn conuertibiles, vt ſunt ſubſtantia animal, homo. Dico non eſt demonſtrare ſumēdum q̄m medio ineſt tertium.i. minorem conuerſam, in qua medio ineſt minor, cum concluſione inferendo maiorem, hoc eſt non eſt demonſtrare maiorem ex concluſione, & minore conuerſa, in qua per conuerſionem medio ineſt tertium, hoc eſt minor extremitas, aut primo medium, hoc eſt nec eſt demonſtrare minorē ex concluſione, & maiore conuerſa, in qua medium ineſt primo. Quoniam ex indemonſtrabili erit demonſtrare, hoc eſt ex falſis, hoc autem eſt abſurdum, q̄m licet verum ex falſis poſſit ſyllogizari, non tamen verum ex falſis poteſt demonſtrari, per quæ innuit bene ſyllogizari poſſet in non conuertibilibus circulari oſtenſione, quia non eſt abſurdum ex falſis ſyllogizari, demonſtrari autem nequaquam, quoniam ex falſis non fit demonſtratio. Deinde aſsignat in quibus fit circularis demonſtratio, & quo modo fit, & dicit. {In ijs autem,

Cōm.73.

tem, quæ conuertuntur erit omnia demonſtrare per ſe inuicem, hoc eſt circulariter. Patet ergo in quibus non, & in quibus ſic demonſtratio fit circularis. Deinde docet quo modo fiat, & dicit} vt ſi a, & b, & c, conuertantur ſibi inuicem, vt rationale, riſibile, homo oſtendatur.n.prius a c per mediū b, vt omne b a, omne c b, igitur omne c a, & rurſum a b oſtendatur per concluſionem acceptam pro maiore, & per propoſitionem minorem conuerſam, hoc modo, omne c a, omne b c, igitur omne b a, ſimiliter autem & b c oſtēdatur, & per concluſionem acceptam pro minore, & per a b maiorem propoſitionem conuerſam maioris, vtroque modo demonſtratio eſt ex demonſtrabilibus, quoniam veræ ſunt propoſitiones. Hæc de forma.

Oportet autem & c b & b a propoſitiones demonſtrare, nā his in demōſtratis vſi ſumus ſolis. Si ergo ſumatur b omni c ineſſe, et c omni a ſyllogiſmus erit eius, quòd eſt b ad a.

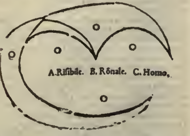
Syllogiſmus cō.ludens maiorem primi cō. etiam ex concluſione per minorē cōuerſa, et minore prioris integra,

Cōm 74. Nunc docet demonſtrare maiorem, & minorem conuerſam, vt b a, & c b: Et primo proponit interum, & dicit. {Oportet autem & c b, minorem conuerſam, & b a maiorem cōuerſam, propoſitiones demonſtrare, & aſsignat cauſam, & dicit, {Nam his indemonſtratis ſolis vſi ſumus, & in præcedētibus circulationibus, & dixit indemonſtratis, quia illæ non fuerunt ſyllogizatæ per aliquem circularem ſyllogiſmum, ſed fuerunt ſumptæ indemonſtratæ. Docet ergo ſyllogizare b a maiorem conuerſam ex ipſa concluſione conuerſa pro minore, & minore integra hoc modo, omne c b minor prioris ſyllogiſmi integra, omne a c concluſio conuerſa prioris ſyllogiſmi, igitur omne a b, maior prioris ſyllogiſmi conuerſa dicit. {Si ergo ſumatur b omni c ineſſe minor integra, & c omni a concluſio conuerſa. Syllogiſmus erit eius, q eſt b ad a, hoc eſt maioris conuerſæ.

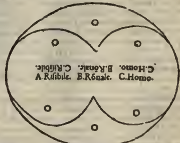
Rurſum ſi ſumatur c omni a ineſſe, & a omni b, neceſſe eſt c ineſſe omni b,

Syllogiſmus cōcludens minorem conuerſam ex cōcluſione cōuerſa pro maiore, & maiore prioris integra pro minore,

Cōm 75. Secundo docet ſyllogizare c b minorem conuerſam prioris ſyllogiſmi ex concluſione conuerſa pro maiore, & maiore integra pro minore, & dicit. {Rurſum ſi ſumatur c omne a concluſio conuerſa pro maiore, & a omni b maior integra, neceſſe eſt c ineſſe b, quæ eſt minor conuerſa.

In vtriſq; ergo ſyllogiſmis c a propoſitio ſumpta eſt indemonſtrata, nam aliæ probatæ erant. quare, ſi hanc oſtē derimus, omnes erunt approbatæ per ſe inuicem. Si ergo ſumatur c omni b, & b omni a, vtræq; propoſitiones demonſtratæ ſumuntur, & c, neceſſe ineſſe a.

Syllogiſmus cōcludens concluſionem primi conuerſam ex ambabus præmiſsis conuerſis.

Docet nunc ſyllogizare concluſionem conuerſam, ex maiore conuerſa pro maiore accepta, & minore cōuerſa pro minore. Et ſic erunt ſyllogizatæ ſex propoſitiones. Vnde Auer. hic dicit eſſe ſex propoſitiones in tribus terminis, a, b, c, nam ſunt tres integræ, vt maior, minor, & cōcluſio, & tres conuerſæ, igitur ſex. Sunt etiam ſex ſyllogiſmi in vna completa circulatione. Primus quidem rectus, & quinq; circulares, vt ex dictis patet. Sed dices, tūc eſſet petitio principij, quoniam per æque ignota. Reſpondet Auer. q propoſitiones accipiūtur in oſtenſione concluſionis a priori, contra vero a poſteriori demonſtratione ſigni. Philoponus autem dixit primum ſyllogiſmum eſſe ab effectu in cauſam, ſecundum vero econtrario. Amplius dices ſyllogiſmus, qui procedit per æque nota cui arti accommodatur. Reſponder Auer. eſſe accommodatum ſophiſticæ. Sophiſta enim vtitur æque notis cum vtatur petitione principij, vnde dicit. {In vtriſq; ergo ſyllogiſmis c a propoſitio, hoc eſt concluſio conuerſa ſumpta eſt indemonſtrata, nam aliæ ſcilicet maior & minor, & harum cōuerſiones probatæ erant, quare, ſi hanc oſtēderimus, omnes quinque erunt probatæ per ſe inuicem, & concluſio integra, per rectum ſyllogiſmum ſyllogizata, & ita omnes ſex erunt probatæ. Tunc docet concluſionem conuerſam ſyllogizare, & dicit (ſi ergo ſumatur c omni b, minor conuerſa pro maiore, & b omni a maior conuerſa pro minore, vtræq; propoſitiones demonſtratæ ſumuntur, & c neceſſe eſt ineſſe a, quæ eſt concluſio conuerſa.

Cōm. 76.

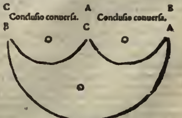
Que Auer.

Dubiū. Reſpōſio. Sol Auer.

Dubiū Rñſio. Auer.

Manifeſtum eſt ergo, quoniam in ſolis iis quæ cōuertuntur, circulo, & per ſe inuicem contingit fieri demonſtrationes. In alijs vero, quemadmodum prius diximus. Accidit etiam & in iis eodem, quod demonſtratur, vti ad demōſtrationem. Nam c de b, & b de a demonſtratur, ſumpto c de a dici, c autem de a per has oſtenditur propoſitiones. Quare concluſione vtimur ad demonſtrationem.

Etiam. γάρ enim δὲ autē.

Minor

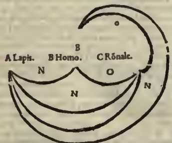
His diligēter in ſuperioribus in ſpeciis circulares ſyllogiſmi ſumitur utilitas.

Concluſio conuerſa.

Cōm. 77. Ex ijs infert duo. Quorum vnum pertinet ad materiam demonſtrationum circularium, aliud pertinet ad vtilitatem. de primo dicit {Manifeſtum eſt ergo, quoniam in ſolis ijs, quæ conuertuntur circulo, & per ſe inuicem cōtingit fieri demonſtrationes, in alijs vero ſyllogiſmis, qui non ſunt demonſtrationes, contingit fieri ex falſis, vt prius diximus, hoc pertinet ad materiam ex qua demonſtrationes atque ſyllogiſmi circulares fiunt. Secundum quod infert, pertinet ad vtilitatem. declarat enim per hoc demonſtrationem circularem eſſe vtilem, quia accidit, vt quod demonſtratur, demonſtretur in diuerſis generibus demonſtrationis, demonſtratur enim concluſio, quæ eſt inuentio cauſæ demōſtratione a poſteriori, & concluſio demonſtrat effectum demonſtratione propter quid. Vnde dicit. {Accidit etiam & in ijs conuertibilibus eodem, quod demonſtratur, demonſtratione quia, vti ad demonſtrationem propter quid, nam c de b, quæ eſt minor conuerſa, & b de a, quæ eſt maior conuerſa demonſtratur ſumpto c de a dici, hoc eſt ſumpta concluſione conuerſa, nam c b, quæ eſt minor conuerſa, demonſtratur c a concluſione conuerſa, & & a b, maiore integra b a maior conuerſa, demonſtratur b c minore integra, & c a concluſione conuerſa, vt perſpicuū eſt: c autem de a, hoc eſt c a concluſio conuerſa demonſtratur c b minore, & b a maiore conuerſis. Quare conuerſa concluſione vtimur ad demonſtrationem earum propoſitionum, quibus vtimur ad demonſtrationem concluſionis conuerſæ.

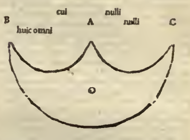
In priuatiuis autem ſyllogiſmis hoc modo demonſtratur. Ex ſe inuicem ſit b quidem omni c ineſſe, a autem nulli b: erit concluſio, quoniam a nulli c. Si ergo rurſus oporteat concludere, quoniam a nulli b, quod prius ſumptum erat, erit a quidem nulli c, c autem omni b, ſic enim econuerſo propoſitio.

Syllogiſmi duo in cælarēt, alter rectus concludēs concluſionem primi integrā, alter concludens maiorē primi ſumens concluſionem primi integram pro maiori & minori cōuerſa, pro minori.

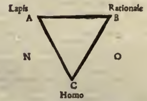

Cōm. 79. Hactenus de ſyllogiſmis affirmatiuis vniuerſalibus primæ figuræ, qui fiunt in barbara. Nunc de negatiuis vniuerſalibus, qui fiunt in cælarent. & primo docet circulo oſtendi maiorē, & vult illam demonſtrari ex concluſione integra pro maiore, & minore conuerſa pro maiore. & dicit {in priuatiuis autē ſyllogiſmis & vniuerſalibus, qui fiunt in Cælarent, hoc modo demonſtratur, hoc eſt fit demonſtratio ex ſe inuicem. Et primo facit ſyllogiſmum rectum, & dicit, ſit b quidem omni c ineſſe ita, (vt minor ſit,) omne c eſt b, a autem inſit nulli b, ita vt maior, nullum b eſt a, erit concluſio, quoniam a nulli c ineſt deinde docet conuertere, & dicit. {Si ergo rurſus oporteat concludere, quoniam a nulli b ineſt, quod prius ſumptū erat, vt maior prioris ſyllogiſmi, erit a quidem nulli c, concluſio integra pro maiore, hoc modo, nullum c a, c autem omni b minor conuerſa, hoc modo, omne b eſt c, & ſtatim concluſio erit a nulli b, quæ fuit maior integra. Aſsignat cauſam, & dicit, ſic.n.c b erit propoſitio econuerſo.ſ.minor, quæ cum concluſione integra, maiorem integram infert.

Si autem quoniam b ineſt c oporteat, concludere, non iā ſimiliter conuertendum a b, nam eadem propoſitio eſt b, nulli a, & a nulli b ineſſe, ſed ſumendum cui a nulli ineſt, huic b, omni ineſſe. Sit enim a, nulli c ineſſe, quod quidem fuit concluſio, cui autem a, nulli b, ſi ſumatur omni ineſſe, neceſſe eſt ergo b omni c ineſſe: quare, cum ſint tria, vnumquodque concluſio eſt facta, & circulo demonſtrare, hoc eſt concluſionem ſumentem, & econuerſo alteram propoſitionem, reliquam ſyllogizare.

Impoßibilis modus demonſtrādi minorē.

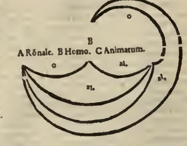

Syllogiſmus quo demonſtratur minor primi per trāſpoſitā, ſiue ex aſſumptiōe.

Cōm. 80. Nunc demonſtrat circulo minorem, & primo declarat quomodo non demonſtratur, & dicit. {Si autem, quoniam b ineſt c oporteat concludere, non iam ſimiliter conuertendū eſt a b, cuius cauſam dicit, nam eadem propoſitio eſt b nulli a, quæ eſt maior conuerſa, & a nulli b ineſſe, quæ eſt maior integra, eſt eadem dico ſecundum ſpeciem, quia vtraq; negatiua, & concluſio quæ accipitur pro minore cum illam, eſt etiā negatiua, quare nihil ſequitur, ex puris enim negatiuis nihil ſequitur. Deinde declarat, quomodo demōſtratur, & vult, q demonſtretur per tranſpoſitam, & concluſionem hoc pacto, cui nulli a ineſt huic omni ineſt b, hæc enim dicitur illius, (nullum b eſt a, non conuertens, ſed trāſpoſita) c nulli a ineſt, igitur c omni ipſum b ineſt, hic ſyllogiſmus per aſſumptionē dicitur, & per hunc demonſtratur illa minor prioris ſyllogiſmi Dicit. Sed ſumendum cui a nulli ineſt, huic b omni ineſſe, ſit enim a nulli c ineſſe, quod quidem fuit concluſio, & accipiatur pro minore, cum illa tranſpota cui autem a nulli ineſt b ſi ſumatur omni ineſſe ex his neceſſe eſt ergo b omni c ineſſe hoc pacto, cui nulli a ineſt, huic omni ineſt B: hæc æquiualet maiori conuerſæ, c nulli ineſt a concluſio fuit integra, igitur c omni ineſt b, quæ eſt minor prioris ſyllogiſmi. Tunc concludit omnem propoſitionem eſſe oſtenſam, ſunt enim tres propoſitiones a c concluſio recti ſyllogiſmi a b maior negatiua eiuſdem b c minor, & omnes

ſunt demonſtratæ. Dicit, quare cum ſint tria, hoc eſt tres
propoſitiones, vnumquodq; , hoc eſt vnaquæque propoſitio
concluſio eſt facta: ac quidem per rectum ſyllogiſmum, a b
maior negatiua per circularem, b c vero per aſſumptionem.
Et concludit quid ſit circulo demonſtrare & dicit (& circulo
demonſtrare) hoc eſt concluſionem ſumentem, & econuer-
a. Dubiũ, ſo alteram propoſitionem, reliquam ſyllogizare. Sed cir-
ca hæc dubitatur, quoniam non ſequitur nullum b eſt a, igi-
tur cui nulli ineſt a huic omni ineſt b: quia non ſequitur nul-
lum animal eſt planta, igitur cui nulli ineſt planta, huic om-
ni ineſt animal; nam lapidi nulli ineſt planta, & tamen pro-
a. Solutio. pter hoc non ſequitur vt omni lapidi inſit animal. Secun
do videtur quòd hic non ſit bonus ſyllogiſmus cui nulli ineſt
a, huic omni ineſt b: ſed nulli c ineſt a; igitur omne c eſt b.
Datur enim hæc inſtantia, cui nulli ineſt ſubſtantia, huic om-
ni ineſt accidens ſed nulli chimæræ ineſt ſubſtantia, igitur om-
nis chimæra eſt accidens. Propoſitiones veræ ſunt, & conclu
Solutio, ſio falſa. Dicendum quòd Ariſtot. non intendit quod in modo
negatiuo propoſitio affirmatiua poſſit ſyllogizari circulari-
ter gratia formæ, ſed vult quod poſſit ſyllogizari neceſſario dua
Quid uelit Ariſt. bus conditionibus ſtantibus. Prima quòd termini propoſi-
a. cõditio, tionis negatiuæ, ſint negatiuæ conuertibiles ita, vt de quo-
libet alter dicatur, & de nullo ambo, & hoc modo omnes ter
mini contradictorij ſunt conuertibiles, vt homo, & non ho
mo, quia ſequitur, nullus homo eſt non homo igitur, cui
nulli ineſt non homo, huic omni ineſt homo, hoc etiam mo
do conuertuntur ſubſtantia, & accidens, nam videlicet nul-
lum accidens eſt ſubſtantia. igitur, cui nulli ineſt ſubſtantia,
huic omni ineſt accidens. Item, ſic conuertuntur actus, & po
tentia, vt patet ſimplex, & compoſitum. nam ſubſtantia &
non accidens, actus & non potentia, ſimplex & non com-
poſitum conuertuntur, quoniam de quolibet ente dicitur al-
terum, & de nullo ambo & in his valet à negatiuis ad tran-
ſpoſitam, ſed ſic non eſt de his terminis animal, planta, la-
a. cõditio; pis. Secunda conditio eſt, quod quolibet terminus in ſyl-
logiſmo per aſſumptionem ſupponatur pro aliquo modo li-
cet ſubſtantia, & accidens ſupponatur pro aliquo. Chimæra
pro nullo ſupponitur, & ſic ceſſat ſecunda obiectio: Ariſto.
enim loquitur ſuppoſita conſtantia ſubiecti, hoc modo, nul-
la ſubſtantia eſt accidens igitur cui enti nulli ineſt accidens,
Dubiũ, huic nulli ineſt ſubſtantia. Modo chimæra non eſt ens. Sed
dubitatur ſecondo cum omnis propoſitio obliqua fieri poſ-
ſit recta. Quæritur quomodo hæc propoſitio, cui nulli in-
Solutio. eſt a, huic omni ineſt b, fieri poſſit recta. Dicendum, quod fiet
recta hoc pacto, omne non a eſt b quia valet, cui nulli ineſt a,
huic omni ineſt b. Igitur omne non a eſt b. Hæc enim æqui
ualet illi. Ex his ſequitur quod ſyllogiſmus erit huic æquiualens,
Dubiũ, omne non a eſt b, nullum c eſt a. Igitur omne c eſt b. Sed ad-
Solutio, hoc dubitatur in qua figura, & in quo modo eſt hic ſyllogiſ-
mus, . Culuerbinus aſſerit in figura prima. In nullo tamen
.62 modo primæ figuræ, & cauſam aſſerit, quoniam hic ſyllogiſ-
mus eſt ex maiore conditionali & eſt quaſi hypotheticus: mo-
do hypotheticus ſyllogiſmus bene eſt in figura, non autem in
modo Videtur autem conditionalis, quoniam quaſi argumẽ
tum eſt à poſitione antecedentis ad poſitionem conſequentis.
Hæc eſt conditionalis ſi cui nulli ineſt a huic omni ineſt b Hæc
eſt poſitio antecedentis c nulli ineſt a concluſio, videlicet igi-
tur c omni ineſt b, erit poſitio conſequentis & ſic eſt in figura,
Refutatio. & non in modo. Sed errat (vt mihi videtur) quoniam
propoſitio abſoluta non probatur per ſyllogiſmum hypothe
ticum niſi per poſitionem antecedentis, vel deſtructionẽ con
ſequentis Modo talis ſyllogiſmus non fit hoc modo in textu.
Melior, Ideo melius, quod hic ſyllogiſmus omne non a eſt b, nullum
Solutio. c eſt a. Igitur omne c eſt b, bene in prima figura, & forma-
liter in nullo modo, ſed poteſt reduci in primum modum ſi
minor mutetur in affirmatiuam de prædicato infinito. Sic
ſyllogizando, omne non a eſt b, omne c non eſt a. Igitur om
ne c eſt b, Et cum propoſitiones ſint ſex, tres integræ,
& tres conuerſæ, ſolum integras docuit ſyllogizare, conuer-
ſas autem prætermiſit, aut quia ſyllogizari non poſſunt niſi
ex vtriſque negatiuis, aut (vt Culuerbinus inquit) quia tran
ſpoſitio in illis eſſet fruſtra, aut non ad propoſitum, vt longa
commentatione exponit,

In particularibus autem ſyllogiſmis, vniuerſalem quidem propoſitionem non eſt demonſtrare per alias, particularem autem eſt. Quoniam autem non eſt demonſtrare vniuerſalem, manifeſtum. nam vniuerſale demonſtratur per vniuerſalia, concluſio autem non eſt vniuerſalis, oportet autem oſtendere ex concluſione, & altera propoſitione. Amplius, omnino non fit ſyllogiſmus conuerſa propoſitione: nam particulare fiunt vtræq; propoſitiones. particularem autem eſt. Oſtendatur.n.a de aliquo c per b: ſi ergo ſumatur b omni a, & concluſio maneat, b alicui c inerit, fit enim prima figura, & eſt medium a.

Syllogiſmus particularis affirmatiuus concludẽs minorẽ primi ex concluſione, et maiore cõuerſa.

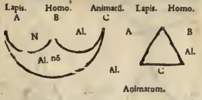
Cõm. 80. Compleuit in prima figura de ambobus vniuerſalibus, nũc pertranſit ad particulares concluſiones, & primo de affirmatiuo aſsignat duas concluſiones. Quarum prima eſt, quod minorem contingit circulo demonſtrare. Secunda vero, quod maiorem nequaquam contingit circulo oſtendere. Has ergo proponit, & dicit {in particularibus autem ſyllogiſmis, vniuerſalem quidem propoſitionem non eſt demonſtrare per alias, ſcilicet per concluſionem, & minorem conuerſam, hæc eſt prima concluſio, particularem autem eſt demonſtrare per alias, ſcilicet per maiorem conuerſam, & concluſionem integram. Hæc de ſecunda concluſio. Primam probat, quoniam vniuerſalis demonſtratur per vniuerſalia, at concluſio, & minor conuerſa ſunt particulares, igitur per has non demonſtratur, dicit {quoniam autem non eſt demonſtrare vniuerſalem manifeſtum eſt, nam vniuerſale demonſtratur per vniuerſalia, concluſio autem non eſt vniuerſalis, nec altera propoſitio eſt vniuerſalis, nec ipſa conuerſa eſt vniuerſalis. Oportet autem oſtendere ex concluſione, & altera propoſitione, & cum ex his demonſtrari non poſſit, igitur vniuerſalis propoſitio, quæ eſt maior, nullo modo demonſtrari poteſt. Poſſet dici quod ex minore conuerſa, & concluſione poſſet demonſtrari vniuerſalis in alijs figuris, per aſſumptionem, contra obijcit. {Amplius omnino, hoc eſt nulla figura fit ſyllogiſmus conuerſa propoſitione minore, nam particulares fiunt vtræq; propoſitiones, ſcilicet concluſio, & minor conuerſa, igitur ex his in nulla figura ſyllogizari poteſt maior, nec per aſſumptionem, quoniam tranſpoſita propoſitio etiam particularis eſt. Ex qua cum concluſione particularis nihil ſequitur. Deinde probat ſecundam concluſionem, & dicit, particularem autem, ſyllogiſmi recti eſt circulo demonſtrare, & hoc probat, & primo facit rectum ſyllogiſmum, & dicit. Oſtendatur enim A de aliquo c per b, hoc pacto omne b eſt a, quoddam c eſt b, igitur quoddam c eſt a. Si ergo ſumatur b omni a, quæ eſt maior conuerſa, & concluſio maneat, hic ſtantibus, b alicui c inerit, hoc pacto, omne a eſt b, quoddam c eſt a, igitur quoddam c eſt b quæ fuit minor recti ſyllogiſmi. Fit.n. prima figura, & eſt medium a. Et ſic patet ſecunda concluſio.

Si autem ſit priuatiuus ſyllogiſmus, vniuerſalem quidẽ propoſitionem non eſt oſtendere, propter hoc, quod prius dictum eſt particularem, (Si ſimpliciter conuertatur a b,

quemad-

quemadmodum, & in uniuerſalibus) non eſt, per aſſumptionem autem eſt. ut cui a alicui non inſit, b alicui ineſſe, nam aliter ſe habentibus non fit ſyllogiſmus, eo quod negatiua eſt particularis propoſitio.

Syllogiſmus particularis negatiuus eſt inde minorē ex aſſūptione cōcludens.

Cōm. 81. 1. conclu. Nunc tranſit ad particulare negatiuum, & ponit duas cōcluſiones. Primam quidem cum dicit. Si autem ſit priuatiuus ſyllogiſmus ex maiore vniuerſali negatiua, & minore particulari affirmatiua, particularem negatiuam concludens concluſionem. vt in Ferio, vniuerſalem quidem penitus non eſt oſtendere propter hoc, quod prius dictum eſt, videlicet quoniam ex particularibus nihil concluditur. Deinde ponit ſecūdam concluſionem, & dicit. (2. cōcluſio) Particularem, (ſi ſimpliciter cōuertatur a b, quemadmodum, & in vniuerſalibus,) non eſt demonſtrare per circularē demonſtrationē, per aſſumptionē autem eſt demonſtrare, & exponit per exemplum, & dicit {vt cui a alicui non inſit, b alicui ineſſe, alicui c, ſubaudi a nō ineſt, igitur alicui c, b ineſt, nam aliter ſe habentibus non fit ſyllogiſmus, eo quod negatiua eſt concluſio, & particularis propoſitio, modo ex vtriſque negatiuis nihil prorſus ſequitor. Dubitant Iuniores, (Dubitatio Iunio.) quoniam hoc pacto ſyllogizando per aſſumptionem, ſyllogiſmus erit ex particularibus, nam tranſpoſita propoſitio eſt particularis, hæc.n. particularis eſt, cui alicui a non ineſt, huic alicui, b ineſt, & ſecunda etiam particularis, hæc, c alicui a non ineſt. Quare ex his nihil ſequitur. Reſpondent Iuniores (Solutio.) talem ſyllogiſmum per aſſumptionem non inferre virtute eius quod eſt dici de omni, aut de nullo. Sed virtute conditionalis, quæ infert a poſitione antecedentis ad poſitionem conſequentis, hoc pacto, ſi cui alicui non ineſt a, huic alicui ineſt b, minor eſt poſitio antecedentis, ſed c alicui non ineſt a, concluſio eſt poſitio conſequentis. Igitur c alicui ineſt b. In talibus autem non eſt abſurdum ex particularibus ſyllogizare, ſed bene in ſyllogiſmis categoricis, qui tenent virtute eius quod eſt dici de omni, aut dici de nullo. Aut melius dici poteſt (Sol. propria.) (vt innuit Philoponus) q licet maior proferatur particulariter, intelligenda eſt vniuerſaliter, quoniam in his quæ ſunt per ſe, & neceſſaria non refert vniuerſaliter, & particulariter proferre. Erit igitur ſyllogiſmus cui nulli a ineſt, huic omni b ineſt, alicui c a non ineſt: igitur alicui c ineſt b. Syllogiſmus iſte reſoluitur in propoſitiones rectas, & abſolutas, hoc pacto. Omne non a eſt b Quoddam c eſt non a Igitur quoddam c eſt b. Et ſic ſyllogiſmus erit categoricus, & euidens vt ſuperius dictum eſt.

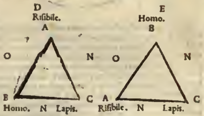
Cap. 6. De circulari oſtenſione in ſecunda figura.

IN ſecunda autem figura, affirmatiuam quidem non eſt oſtendere per hunc modum, priuatiuam autem eſt. Ergo prædicatiua quidem non oſtenditur, eo quòd non ſunt utreq; propoſitiones affirmatiuæ, nam concluſio priuatiua eſt prædicatiua autem ex utriſque oſtendebatur affirmatiuis.

Cōm. 82. 1. cōcluſio. Cum compleuerit de prima figura, nunc tranſit ad ſecundam, & ponit duas concluſiones de vniuerſalibus modis ſecundæ figuræ. Et primo primam, & dicit {in ſecunda autē figura, affirmatiuam quidem non eſt oſtendere per hunc modum, hæc eſt prima concluſio, & dixit, non eſt oſtendere per hunc modum, quoniam. (vt Philoponus inquit,) per aſſumptionem eſt oſtendere. Hoc modo omne non b eſt a, omne non c eſt b, igitur omne c eſt a, vbi patet maiorem conuerti ad oppoſitum qualitatem, & non in terminis. & vt vides, hæc oſtenſio eſt in prima figura. Vel hypothetice ſic, ſi cui nulli ineſt b huic omni ineſt a, ſed nulli c ineſt b, igitur omni c ineſt a, a poſitione antecedentis ad poſitionem conſequentis, in cameſtres vero, ſi cui nulli ineſt c, huic omni ineſt a, ſed per cōuerſionem, nulli b ineſt c, igitur omni b ineſt a, quæ fuit maior. Deinde ponit ſecundam, & dicit. (2. cōcluſio) Priuatiuam autem propoſitionem eſt oſtendere per circularem oſtenſionem. Hæc eſt ſecunda concluſio. Deinde probat primam concluſionem, & dicit. Ergo prædicatiua quidem non oſtenditur, hæc eſt prima concluſio reſumpta. Et probat, & dicit, eo quòd non ſunt vtreq; propoſitiones affirmatiuæ, nam concluſio priuatiua eſt, & ſic coaſſumpta cum negatiua ſiue recta ſiue conuerſa, non infert affirmatiuam, quoniam, (vt inquit,) concluſio affirmatiua non ſyllogizatur, niſi ex vtriſque affirmatiuis. Verum vero poſſit per aſſumptionem ſyllogizari, Philoponus aſſerit q ſic. Verum de his poſtea.

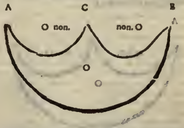
Priuatiua autem ſic oſtenditur. Inſit A omni b, c autē nulli, concluſio erit, quoniam B nulli c inerit, ſi ergo ſumatur b omni a ineſſe, & nulli c neceſſe erit a nulli c ineſſe, fit enim ſecunda figura, & medium b.

In cameſtres ſyllogiſmi duo, alter ſ. D, concludes concluſionem intentā alter.ſ. E, concludens minorē primi, valet negatiuū ex maiore cōuerſa pro maiori & concluſio, nō pro minori.

Cōm. 83. Nunc probat ſecundam concluſionem, & primo in cameſtres, faciendo oſtenſionem etiam in cameſtres ex maiore cōuerſa pro maiore, & concluſione pro minore & dicit {priuatiua autem ſic oſtenditur} & primo conſtituit ſyllogiſmum rectum principalem, & dicit. {Inſit a medium omni b, maiori extremitati, ita vt ſit maior hæc omne b eſt a, c autem.ſ.minori ipſum a inſit nulli, ita vt ſit hæc minor, nullum c eſt a, concluſio principalis ſyllogiſmi recti erit, quoniam b nulli c inerit. Erit ergo totus ſyllogiſmus, omne b a, nullum c a, igitur nullum c b. Deinde docet ipſum conuertere ſumendo maiorem conuerſam, & minorem rectam, & dicit. {Si ergo ſumatur b omni a, ineſſe per conuerſionem, ita vt ſit maior hæc, omne a b, & ſumatur idem b nulli c ineſſe, quæ fuit cōcluſio integra, neceſſe erit a nulli c ineſſe, fit enim hæc oſtenſio in ſecunda figura, & in cameſtres, in quo factus eſt ſyllogiſmus rectus, quia circulatione medium erit b, prius autem medium fuit a, vt patet. Verum vero maior per aſſumptionem ſyllogizari poſſit. (Dubiū. Solutio.) Reſpōdet Philoponus, (vt diximus,) q ſic. Hypothetice ſic, ſi cui nulli ineſt c, huic omni ineſt a, nulli b ineſt c per conuerſionem, igitur omni b ineſt a, a poſitionem antecedentis ad poſitionem conſequentis, vel categorice ſic, omne non c eſt a, omne b eſt non c, igit omne b eſt a.

Syllogiſmus altrumque maiorē primi.

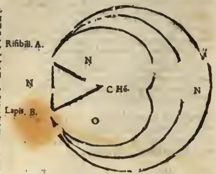

Si a b priuatiua ſumpta ſit, altera uero prædicatiua, prima erit figura, nam c quidem omni a, b autem nulli c,

quare

quare b nulli a, ergo nec a, b medium c, ergo per concluſionem quidem, & unam propoſitionē non fit ſyllogiſmus, aſſumpta autem altera, erit.

Syllogiſmus duo[?] Cæſare, alter concludēs cōcluſionē primo inuentā, alter oſtēdēs maiorē primi cōuerſam ex cōcluſione pro maiori, & minore primi conuerſa uel maiorē primi recta ex cōuerſione cōcluſionis

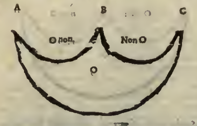
Cōm. 84

Nunc docet circulo oſtendere maiorem ſyllogiſmi facti in Cæſare, & dicit. Si a b priuatiua ſumpta ſit, ita vt maior ſit, nullum b eſt eſt a, altera vero, ſcilicet minor ſit ſumpta prædicatiua, ita vt ſit minor hæc, omne c a, poteſt maior oſtendi circulo, & erit prima figura, ſumendo concluſionem pro maiore, & minorem conuerſam. Inferendo in ſecundo primæ maiorem conuerſam, & dicit. {Nam c quidem omni a ineſt, cum conuertitur minor, omne enim a eſt c, b autem nulli c inerat in concluſione, ſumendo ſyllogiſmum circularem ſic, nullum c b, omne a c, igitur nullum a b, & propterea inquit. {Quare b nulli a inerit, per hanc ergo circulationem ſyllogizatur non maior recta ipſius Cæſare, ſed maior conuerſa, & propterea dicit. {Ergo nec a ineſt b, ſi enim concluditur, quod nullum a ſit b, ſequitur per conuerſionem quòd nullum b ſit a. Erit autem in ſyllogiſmo conuerſiuo medium c, & in prima figura, vt patet. Ex his infert ex concluſione recta, & minore conuerſa non ſyllogizari maiorem rectam, & dicit. Ergo per concluſionem quidem principalis ſyllogiſmi, & vnam propoſitionem, ſcilicet & per minorem conuerſam eiuſdem principalis ſyllogiſmi non fit ſyllogiſmus, ſubaudi ad maiorē principalis ſyllogiſmi rectam, aſſumpta autem altera, ſcilicet conuerſione cōcluſionis ſyllogiſmi circularis erit ſyllogiſmus ad rectam maiorem principalis ſyllogiſmi. Quaſi dicat, quòd ex concluſione recta, & minori conuerſa non ſyllogizatur maior recta principalis ſyllogiſmi, niſi conuertatur concluſio ſyllogiſmi circularis. Et ita requiruntur duæ conuerſiones.

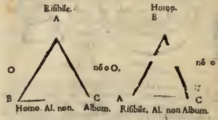
Dubitatio
Sol. Phi.

Sed quæres vtrum minor per aſſumptionem probari poſſit, Reſpondet Philoponus. Minorem in Cæſare ſyllogizari poſſe per aſſumptionem hoc pacto, omne non b eſt a, omne c eſt non b, igitur omne c eſt a. Verum (vt diximus) hæc oſtenſio non eſt per conuerſionem maioris, vel concluſionis, ſed per translationem ad oppoſitam qualitatem, & ad propoſitiones affirmatiuas, vel ſic, ſi cui nulli ineſt b, huic omni ineſt a, c nulli ineſt b, igitur c omni ineſt a.

Oſtenſio minoris per aſſumptionē ſecūdū Phi.

Si autem nō uniuerſalis ſit ſyllogiſmus, quę in toto quidem eſt propoſitio, non oſtenditur propter eandem cauſam, quam quidem diximus, & prius. Quæ autem in parte, oſtenditur, quando uniuerſalis ſit prædicatiua. Inſit enim a omni b, c autem non omni, concluſio b c. Si ergo ſumatur b omni a, c autem non omni, concluſio a alicui c non inerit, medium b.

Syllogiſmus duo[?] Barocco, alter concludens concluſionē primo inuentā, alter ex concluſione pro minore, & maiore cōuerſa concludit minorē primi.
Cōm. 85.

Cum compleuerit de vniuerſalibus in ſecunda figura, nunc dicit de particularibus, & primo de Barocco. Dicit tamen, ſi autem non vniuerſalis ſit ſyllogiſmus, quæ in toto quidem eſt propoſitio, nec in Barocco, nec in Feſtino oſtenditur circulari oſtenſione. propter eandem cauſam, quam quidem diximus, & prius de ſyllogiſmis in prima figura, vbi diximus, quòd ex particularibus non ſequitur vniuerſalis, modo minor, & concluſio ſunt particulares in ipſo Barocco, igitur ex eis non poteſt circulo oſtendi maior. Præterea ſunt ambæ negatiuæ, ex quibus non ſequitur affirmatiua.

Dubitatio
Sol. Phil.

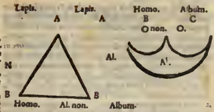
Sed quæres vtrum per aſſumptionem maior in Barocco ſyllogizari poſſit. Reſpondet Philoponus quòd ſic, hoc pacto. Si cui alicui non ineſt C, huic omni ineſt a, quæ eſt minor tranſpoſita, c alicui b non ineſt, quæ eſt concluſio conuerſa, igitur b omni ineſt a, quæ fuit maior. Verum ſi ita fiet. Syllogiſmus erit hypotheticus a poſitione antecedentis ad poſitionem cōſequentis, & ſic nullo pacto poteſt reduci ad categoricum, quoniam propoſitiones remanerent non omnino vniuerſales. Præterea etiam ex minori non ſequitur illa tranſpoſita, non enim ſequitur, ſi alicui c non ineſt a, igitur cui alicui non ineſt c, huic omni ineſt a. Non enim ex particulari ſequitur vniuerſalis. Quare pace Philoponi dixerim.

propria ſolutio.

Arbitror nec per aſſumptionem maiorem vniuerſalem eiuſmodi ſyllogiſmi ſyllogizari poſſe, cum ex particulari non ſequitur vniuerſalis tranſlatio. Fuit enim poſita regula ſuperius, quod niſi ex negatiua ſequatur tranſpoſita, non poſſit fieri hypotheticus ſyllogiſmus ex tranſpoſita. Quæ autem (vt inquit) in parte oſtenditur, quando vniuerſalis ſit prædicatiua, veluti in Barocco. In quo poteſt oſtendi minor, & quod poſſit oſtendi minor declarat, & primo accipit principalem ſyllogiſmum, & dicit. Inſit enim a omni b, ita vt maior ſit, omne b eſt a, c autem non omni inſit, ita vt minor ſit quoddam C non eſt a, concluſio erit b c, hoc eſt quoddam c non eſt b. Hic eſt principalis, & rectus ſyllogiſmus. Tunc docet conuertere ipſum, & dicit. Si ergo ſumatur b omni a per conuerſionem maioris, hoc pacto, omne a eſt b, c autem ſumatur non omni, hoc pacto, quoddam c non eſt b, quæ fuit cōcluſio. Concluſio eſt quòd a alicui c non inerit quæ eſt minor ſyllogiſmi principalis. In feſtino vero nec maior, nec minor circulari oſtenſione declaratur. Maior quidem nō, quia ex particularibus non ſyllogizatur vniuerſalis, modo minor, & concluſio ſunt particulares ſiue recte ſiue conuerſæ accipiantur. {Minor vera nequaquam, quoniam ex negatiuis non ſyllogizatur affirmatiua. Quare nulla propoſitio in Feſtino poteſt oſtenſione circulari oſtendi. In Barocco vero oſtenditur, vt dictum eſt.

Si autē uniuerſalis priuatiua ſit, nō oſtenditur a c propoſitio, conuerſa a b accidit enim utraſque aut alteram propoſitionem fieri negatiuam, quare non erit ſyllogiſmus. Sed ſimiliter oſtēdetur (quemadmodum, & in uniuerſalibus) ſi ſumatur cui b alicui non ineſt a alicui ineſſe.

Syllogiſmi duo alter concludens concluſionem primo intentam alter categoricus concludens minorem primi

Com. 86. Nunc declarat quòd in Feſtino minor non poteſt circulo ſyllogizari, & dicit. {Si autem vniuerſalis, & maior priuatiua ſit, non oſtenditur a c propoſitio ſcilicet minor, quæ eſt, quoddam c eſt a, non oſtenditur dico conuerſa a b maiore, vt ſiebat in Barocco, & aſſignat cauſam, & dicit. {Accidit enim per talem oſtenſionem ſi fieret, vtraſque aut alteram propoſitionem fieri negatiuã. Qua nõ erit ſyllogiſmus ſyllogizans particularem affirmatiuam, quũ affirmatiua non ſyllogizatur niſi ex vtriſque affirmatiuis, & ita ſiue ambæ fuerint negatiuæ, ſiue altera, minor affirmatiua ſyllogizari non poterit, & ſo intellige quod dicit, eſſe verum pro altera parte. Nam re vera vtreq; ſunt negatiuæ. Addit autem, aut alteram propoſitionem fieri negatiuam, ad denotandum quòd nec ſi ambæ, nec ſi altera fuerit negatiua, minor in Feſtino ſyllogizari poterit circulo. Dicit tamen minorem in Feſtino ſyllogizari poſſe per aſſumptionem, & inquit. {Sed ſimiliter oſtendetur, quemadmodum, & in vniuerſalibus per aſſumptionem, ſi ſumatur cui b alicui non ineſt a alicui ineſſe. Sed ſubaudi b alicui c non ineſt. Igitur a alicui c ineſt. Syllogiſmus eſt hypotheticus a poſitione antecedentis ad poſitionem conſequentis, & poteſt reduci ad categoricum hoc pacto, omne non b eſt a, quoddam c eſt non b. Igitur quoddam c eſt a. Sic autem maior in Barocco ſyllogizari non poteſt, quo. iam eſt affirmatiua vniuerſalis, quæ non poteſt hypothetice nec categorice ſyllogizari per tranſlationem, vt dictum eſt. Modi autem vniuerſales, videlicet Ceſare, & cameſtres (vt docuit Philoponus) poſſunt quo ad affirmatiuas ex aſſumptione ſyllogizari, & ſic ceſſant quæcunque dubitant. Iuniores.

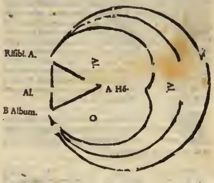
Cap. 9. De circulari oſtenſione in tertia figura.

IN tertia autem figura, quando utreq; propoſitiones uniuerſaliter ſumuntur, non contingit oſtendere per ſe inuicem propoſitionem, nam uniuerſalis quidem oſtenditur per uniuerſalia, in hac autem concluſio ſemper eſt particularis quare manifeſtum, quoniam omnino non contingit oſtendere per hanc figuram uniuerſalem propoſitionem.

Com. 87. Cum dixerit de ſecunda figura, quæ propoſitiones circulo oſtendantur, & quæ non, ſed per aſſumptionem, nunc dicit de propoſitionibus in tertia figura, & primo de his ſyllogiſmis, quorum propoſitiones ſunt ambæ vniuerſales, & dicit. In tertia autem figura, quando vtreq; propoſitiones vniuerſaliter ſumuntur, non contingit oſtendere propoſitionẽ vniuerſalem per ſyllogiſmos, qui fiunt per ſe inuicem, hoc eſt circulari demonſtratione, & propter quid, (vt addit Philoponus.) nam vniuerſalis quidem propoſitio oſtenditur per vniuerſalia. In hac autem figura tertia concluſio ſemper eſt particularis, quare manifeſtum, quoniam omnino non contingit oſtendere per hanc figuram vniuerſalem propoſitionem, ſcilicet nec affirmatiuam, nec negatiuam. Sed dices, (Dubitatio) nunquid per aſſumptionem poſſit ſyllogizari vniuerſalis in his modis, patet quod non, quoniam ex altera particulari, nec per aſſumptionem, nec per ſyllogiſmum categoricum vniuerſalis ſyllogizari poteſt. Præterea vbi non cadit trãſlatio de negatiua in affirmatiua, non fit ſyllogiſmus per aſſumptionem. Quare in his modis, vniuerſalis propoſitio nullo modo ſyllogizari poteſt per aſſumptionem, cum non cadat tranſlatio.

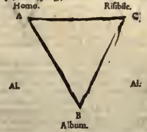
Si autem hæc quidem uniuerſali ſit, illa uero particularis, quandoque quidẽ erit, quandoque uero non erit. Quando ergo utreque prædicatiuæ ſumuntur, & uniuerſalis ſit ad minorem extremitatem, erit, quando uero ad alteram, non erit. Inſit enim a omni c, b autem alicui c, concluſio a b erit. Si ergo ſumatur c omni a ineſſe conuerſa uniuerſali, & a ineſſe alicui b, quod erat concluſio, c quidem oſtenſum eſt alicui b ineſſe, b autem alicui c non eſt oſtenſum, quamuis neceſſe eſt, ſi c alicui b, & b alicui c ineſſe, ſed non eſt idem hoc illi, & illud huic ineſſe.

Syllogiſmi duo, alter concludens concluſionẽ primo intentã alter minorẽ primi cõuerſam ſicut ſuperiores

Sed aſſumendum eſt, ſi hoc alicui illi. & alterum alicui huic, hoc autem ſumpto, non fit iam ex concluſione, & altera propoſitione ſyllogiſmus.

Syllogiſmo ex aſſumptione concludẽs minorẽ ac ſtam.

Com. 88. Cum dixiſſet de vniuerſalibus, nunc dicit de particularibus, & ponit duas concluſiones, & inquit. {Si autem hæc quidem vniuerſalis ſit, illa vero particularis, quandoque quidem erit, quandoque vero non erit. Exponit vero has cõcluſiones, & dicit. {Quando ergo vtreque prædicatiuæ ſumuntur, & vniuerſalis ſit ad minorem extremitatem, vt in Diſamis erit, ſubaudi circulo demonſtrare. Quando vero ad alteram, ſcilicet ad maiorem extremitatem, non erit, ecce q̃ primo diſputat de affirmatiuis, & ponit duas concluſiones, & q̃ in Diſamis erit demonſtrare circulo particularem, in Datiſi autem non erit. Quod autem in Datiſi non erit demonſtrare particularem affirmatiuam, probat, & primo ſumit ſyllogiſmum principalem, & dicit. {Inſit enim a omni c, ita vt maior ſit, omne c a, b autem inſit alicui c, ita vt minor ſit, quoddam c b. His ſtantibus concluſio erit a b, hoc eſt quoddam b a, hic eſt ſyllogiſmus principalis. Deinde declarat in tali non poſſe fieri oſtenſionem circularem completam, & dicit, ergo ſumatur c omni a ineſſe, conuerſa vniuerſali, ita vt ſumatur hæc pro maiore, omne a c, & ſumatur a ineſſe alicui b, quod erat concluſio, c quidem oſtenſum eſt alicui b ineſſe, erit enim ſyllogiſmus hoc pacto, omne a c quoddam b a. Igitur in Darij, quoddam b c, & ſic oſtenſum eſt c alicui b ineſſe, quod non eſt minor recta, ſed minor conuerſa, & hoc dicit b autem alicui c ineſſe, non eſt oſtenſum, quod eſt minor recta principalis ſyllogiſmi quamuis neceſſe eſt, ſi c alicui b, & b alicui c ineſſe, conuertitur.n. Sed non eſt idem hoc.ſ. c illi.ſ. b ineſſe, &

Dubitatio Solutio. huic nulli ineſt a b alicui c ineſt, igitur c nulli ineſt a, ſed an ſit bona aſſumptio, ſuperius eſt diſputatum.

Manifeſtum igitur, quoniam in prima quidem figura per ſe inuicem eſt oſtenſio, & per primam, & per tertiam figuram fit, nam cum prædicatiua concluſio eſt, per primam, cum autem priuatiua, per poſtremam. Sumitur .n. cui hoc nulli, alterum omni ineſſe.

Cōm. 92. Nunc concludit, quædam ex his, quæ dicta ſunt. vel, (vt Philoponus inquit,) hic facit breuem reſumptionem corũ, quæ dixit, & primo reſumit ea quæ dixit de prima figura. Et inquit. {Manifeſtum igitur quoniam in prima figura per ſe inuicem eſt oſtenſio, hoc eſt q in prima figura ſit circularis oſtenſio, quæ oſtenſio circularis eſt aliquando & in prima figura, & aliquando fit per tertiam figuram, nam cum prædicatiua concluſio eſt, ſcilicet in modis affirmatiuis, fit talis oſtẽſio per Primam figuram. Cum autem fuerit priuatiua, fit per poſtremam, verum eſt differentia, quoniam in modis negatiuis, cum concluditur negatiua fit per primam: cum vero concluditur affirmatiua, fit per tertiam, & non quidem per ſyllogiſmum categoricum, ſed per ſyllogiſmum hypotheticum. Sumitur enim cui hoc nulli, alterum omni ineſſe.

In media autem, cum uniuerſalis quidem eſt ſyllogiſmus, & per ipſam, & primam figuram, & per poſtremã. Cum autem particularis, & per ipſam, & per poſtremam.

Cōm. 93. Reſumit quæ dixerat de ſecunda figura, & dicit. {In media autem figura, cum vniuerſalis quidem eſt ſyllogiſmus, & per ipſam, & per primam figuram, & per poſtremam per primam quidem, cum concluditur negatiua in Cæſare. Per ſecundam vero, cum concluditur negatiua in Cameſtres. per tertiam denique, cum per aſſumptionem concluditur affirmatiua tàm ſyllogiſmi qui eſt in Cæſare quàm eius qui eſt in Cameſtres. Cum autem particularis propoſitio ſyllogizatur eorum, qui particulares modi ſunt in ſecunda figura, fit & per ipſam ſcilicet ſecundam & per poſtremam. Per ſecundam quidem, cum ſyllogizatur propoſitio particularis ipſius Barocco, per tertiã vero, cũ ſyllogizatur particularis ipſius Feſtino.

Manifeſtum etiam quoniam in media, & in tertia, qui non per ipſas fiunt ſyllogiſmi, aut non ſunt ſecundum eã, quæ circulo eſt oſtenſionem, aut imperfecti ſunt.

Cōm. 94. Vltimo reſumit quæ dixit de tertia, & media figura, & dicit. {Manifeſtum etiam, quoniam in media, & in tertia, qui non per ipſas fiunt ſyllogiſmi, aut non ſunt ſecundum oſtenſionem, quæ circulo eſt, aut ſi ſunt circulares oſtenſiones, erũt circulationes imperfectæ. Hæ autem ſunt circulatione in tertia figura, quæ fiebant ſyllogiſmorum in Datiſi, & Feriſon. Non enim in his concludebatur integra, ſed conuerſa concluſio. In ſecunda vero ſunt omnes oſtenſiones, quæ ſyllogizãt affirmatiuas, quoniam non ſyllogizantur, (vt patuit ex concluſione, & altera propoſitione conuerſa. Hæc omnia fuerũt prolixe explicata. Nunc vero hactenus de his. Opinādū. Animaduerte pro defenſione eorum quæ Philoponus dixit, quod ſyllogiſmus aſſumptiuus fieri poteſt ad probandam aliquam propoſitionem per dependẽtiam ad aliquam propoſitionem principalis ſyllogiſmi, & hic fit duobus ſeruatis, & q tráſlatio fiat de negatiua, ad affirmatiuam, & q ſit neceſſaria conſequentia ex negatiua ad tranſlatam. Et ſit vt plurimum vtitur ipſo Ariſtote. alio modo fieri poteſt non dependendo ab aliqua propoſitione ſyllogiſmi principalis, & hoc modo potius ſua vis erit proſyllogiſtica, & ad hunc non requiruntur illæ conditiones, ſed ſolum q fiat ex poſitione antecedentis in conſequentis, & hoc pacto ipſo vſus Philoponus vt ſæpius annotauimus, & ſic poteſt defendi Philoponus.

Cap. 8. De cōuerſione, quæ fit in ſyllogiſmis.

Conuertere autem eſt tranſpoſita concluſione facere ſyllogiſmum, quoniam uel extremum medio non inerit, uel hoc poſtremo. neceſſe eſt enim concluſione conuerſa, & altera remanente propoſitione, interimi reliquam, nam ſi erit, & concluſio erit.

Cōm. 95. Triplex conuerſio. Vt Philoponus inquit, & ĩ Primo libro diximus, tres ſunt conuerſiones. Vna quidem, quæ fit in terminis. Secunda, quæ fit in propoſitionibus. Tertia vero, quæ fit in ſyllogiſmo. De conuerſione in terminis dictum eſt prædicamentis, quando dictum eſt æquale eſſe æquale æquali, fit enim hæc conuerſio in relatiuis. De conuerſione vero, quæ fit in propoſitionibus, dictum eſt Primo huius, nunc proponit dicere de conuerſione. quæ eſt in ſyllogiſmis, vt in inſcriptione capituli patet. Fit autem hæc, ſi acceperimus concluſionem facti ſyllogiſmi trãſpoſitam ad contrariam, aut contradictoriam, & alterá propoſitionem integram, & oſtenderimus oppoſitum alterius contrarium vel contradictorium. Verbi gratia, ſi concluſio facti ſyllogiſmi fuerit vniuerſalis affirmatiua, & tranſpoſuerimus hanc ad contrariam, vel contradictoriam, & tunc ex hac, cum altera propoſitione integra, inferimus contrarium vel contradictorium alterius. Poteſt autem fieri hæc conuerſio vt Philoponus inquit, in omni figura, & in ſingulis modis cuiuſque figuræ. Eſt autem hæc conuerſio duplex quoniam, ſi volumus interimere minorem, oportet accipere concluſionem tranſpoſitam ad oppoſitum cum maiore, & inferre oppoſitum minoris. Si volumus interimere maiorem oportet accipere concluſionem tranſpoſitam ad oppoſitum cum minore integra, & inferre oppoſitum maioris. Vnde dicit. {Cõuertere autem eſt tranſpoſita concluſione ad oppoſitum cum altera propoſitione integra, facere ſyllogiſmum, qui concludat, vel quoniam maius extremum medio non inerit, hoc eſt vel qui concludat, oppoſitum maioris, vel qui cõcludat, quoniam hoc, ſcilicet medium poſtremo non inerit, hoc eſt, vel qui concludat oppoſitum minoris. Error aliquorum. Quidam autem arbitrati ſunt conuerſionem in ſyllogiſmo eandem eſſe cum deductione ad impoſsibile. Impugnatio. Contra quos obijcit Philoponus, & quidem recte. Impugnatio quoniam Ariſtote. poſt hanc cõſiderationem pertractat de deductione ad impoſsibile, vbi oſtẽdet non eſſe idem in ſyllogiſmo conuertere, & deducere ad impoſsibile. Deinde Ariſto. probat definitionem aſsignatam, & dicit. {neceſſe eſt enim concluſione conuerſa, ſcilicet ad oppoſitum, & altera remanente propoſitione, interimi reliquã, hoc eſt inferre oppoſitum alterius, aut contrarium, aut contradictorium. nam, vt inquit, ſi erit, ita vt altera non interimatur, & maneat, cum etiam maneat altera, vtriſque propoſitionibus, vt prius, manentibus, & concluſio eadem erit, quæ & prius fuit. Fundatur autem hæc Ariſto. ratio, q ſemper in bona conſequentia ex oppoſito conſequentis ſequitur oppoſitum totius antecedentis, & cuiuslibet partis illius. Et ad poſitionem antecedentis ſequitur poſitio conſequentis.

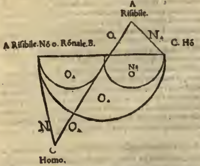
Differt autem oppoſita aut contraria conuertere concluſionem, non enim fit idem ſyllogiſmus, utrolibet conuerſa. Palam autem hoc erit per ſequentia. Dico autẽ opponi quidem omni ineſſe, non omni, & alicui nulli. Contraria autẽ, omni nulli, & alicui non alicui ineſſe.

Cōm. 96. Cum dixiſſet ex oppoſito concluſionis cum altera propoſitione inferri alteram, declarat q non eodem modo inferatur ſemper. Et dicit. {differt autem oppoſitæ. ſcilicet contradictoriæ, aut contrariæ, conuertere concluſionem, non.n. fit idem ſyllogiſmus vtralibet conuerſa, hoc eſt ex conuerſa ad contrarium, & ex conuerſa ad contradictorium non fit idem ſyllogiſmus, & quia res hæc patebit per exempla, quæ poſtea aſsignabit, dicit. {Palam autem erit per ſequentia. exponit autem quid intelligat per opponi, & quid per contrariari, & dicit. {Dico autem opponi quidem, ſcilicet contradictoriæ, omni ineſſe, non omni, ſcilicet ineſſe, & alicui ineſſe dico opponi contradictoriæ nulli ineſſe, contrariæ autem opponi. Dico omni ineſſe nulli ineſſe, & alicui non alicui, & dixit ſubcontrarias opponi contrariæ in neceſſaria materia. Excerpta primum. Ex his primo ſequitur, quod licet in ſyllogiſtica conuerſione ſint duo ſyllogiſmi, tamen ſyllogiſmus conuerſiuus non dicitur

Secundū. tur niſi ſecundus proceſſus in ordine ad primum. Secundo
Tertium. ſequitur, q ſyllogiſmus conuerſiuus, & primus ſyllogiſmus ſint in diuerſis figuris, vt poſtea dicemus. Sequitur tertio ſyl-
Quartum. logiſmum conuerſiuum ſemper ſupponere quendam aliom ſyllogiſmum, qui in conuerſione ſyllogiſmi a Philopono dicitur principalis. Sequitur quarto, quod ſi concluſio principalis ſyllogiſmi fuerit vniuerſalis, bifariā contingit ſyllogizare conuerſione, aut ex oppoſito concluſionis contrario, aut ex oppoſito contradictorio, at ſi concluſio non ſit vniuerſalis, ſolum conuertere erit ex contradictorio concluſionis, non.n. contingit conuertere ex ſubcontrario concluſionis, vt dictū eſt, niſi in neceſſarijs concluſionibus, in cæteris autem ſubcōtrariæ ſtant ſimul. Recte igitur Ariſto. ſumpſit aliquam pro-
Quintum. poſitionem interimi poſſe aut per contrarium, aut per contradictorium. Ex ijs oībus ſequitur quinto, ſyllogiſmum cōuerſiuum inuentum eſſe ad demonſtrandū neceſſitatē principalis ſyllogiſmi. nam illa conſequentia eſt bona, in qua ex oppoſito conſequentis cum altera propoſitione infertur oppoſitum alterius propoſitionis, & conſequenter totius antecedentis, eſt.n. antecedens vna copulatiua, quæ eſt falſa, ſi demōſtratum fuerit per ſyllogiſmum conuerſiuum alteram eius partem eſſe falſam.

Prima figura.

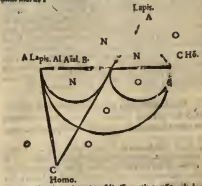
Sit.n. oſtenſum a de c per medium b. Si igitur ſumatur a nulli c ineſſe omni autem b nulli c inerit b & ſi a quidem nulli c b autem omni c a non omni b, & non omni
Itaq; & ſi autē. *nō nulli, non enim oſtendatur uniuerſale per tertiam figuram. Omnino itaque eam, quæ eſt ad maiorem extremitatem propoſitionem non eſt deſtruere uniuerſaliter per cōuerſionem, neceſſe eſt enim ad poſtremam extremitatem utraſque ſumere propoſitiones.*

Cōcluſionis cōuerſiōe ad cōtrariam in Barbara minori eius ambæ deſtruūtur præmiſſæ.

Cōm. 97. Cum dixiſſet, quid ſit conuertere, nunc docet conuertere, & primo vniuerſales modos primæ figuræ affirmatiuos, deinde vniuerſales negatiuos, & loquens de vniuerſalibus affirmatiuis primo docet conuertere concluſionem inferēdo oppoſitum contrarium minoris in Cameſtres. Secundo docet conuertere concluſionem inferendo contradictorium minoris in Felapton. De prima parte dicit. {Sit.n. oſtenſum a de c per medium b, ſcilicet in Barbara. Si igitur ſumatur a nulli c ineſſe, quod eſt cōcluſionis contrariū, & hoc contrariū in cōuerſione ſumatur pro minore, omni aūt b, hoc eſt, & ſumatur pro maiore a ineſſe omni b in Cameſtres, nulli c inerit b, quod eſt minoris contrariū, & ſic patet prima conuerſio ex tranſpoſita cōtraria cōcluſione, & maiore inferentibus cōtrariā minori in Cameſtres. Deinde docet ſecundā, & dicit. {& ſi ſumatur a quidē nulli c ineſſe, quod eſt contrariū concluſionis b autē ſumatur ineſſe omni c a non omni b, & non omnino nulli inerit in Felaptō, quod eſt cōtradictoriū maioris. Quod autē contradictoriū, & nō contrariū oſtendatur, probat, & dicit. {non.n. oſtendebatur vniuerſale per tertiā figurā. propterea cōcludit & dicit. {oīno itaq; eam propoſitionē, quæ eſt ad maiorē nō eſt deſtruere vniuerſaliter per conuerſionē, & cauſam aſsignans inquit. {neceſſe eſt.n. ad poſtremā extremitatem. ſ. ad minorē extremitatem in tali conuerſione vtraſq; ſumere propōnes, quas ſic ſumendo ſyllogiſmus erit in tertia, figura, in qua nullū problema vniuerſale ſyllogizatur, & ſic patet q minor per ſecundā, maior vero per tertiā figurā demonſtratur. Et, cū per ſecundā figurā demonſtratur minor, concluditur contrariū minoris, cū vero per tertiā demōſtratur maior, cōcluditor contradictorium maioris.

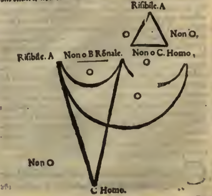
Et ſi priuatiuus ſit ſyllogiſmus, ſimiliter. Oſtēdatur.n. a nulli c ineſſe per b, ergo ſi ſumatur a omni c ineſſe, nulli autem b, nulli c inerit b, & ſi a & b omni c, a alicui b, ſed nulli inerat.

Concluſio celarēt ſi conuertatur ad contrariū, oppoſitū minoris oſtēdetur in ſecunda figura, & oppoſitū maioris in tertia.

Cōm. 98. Cum oſtenderit de vniuerſali affirmatiuo, nūc vult de vniuerſali negatiuo, & dicit. {Et ſi priuatiuus ſit ſyllogiſmus, oſtēduntur per ſecundā, & tertiā fig. propōnes. Minor quidē p ſecundā, maior p tertiā. Et hoc declarat, & dicit. Oſtēdatur.n. a nulli c ineſſe p b in Celarēt Ergo, ſi ſumatur a omni c ineſſe, q eſt cōtrariū concluſionis, & ſumatur pro minore, nulli aūt b, & ſumatur a etiā nulli b ineſſe, quæ fuit maior, etiā pro maiore, nulli c inerit b, q eſt cōtrariū minoris. Et ſic patet cōuerſio, per quā ſyllogizamus cōtrariū minoris. Deinde docet ſyllogizare contradictoriū maioris, & dicit, & ſi a & b inſint omni c, ita vt ſumatur cōtrariū cōcluſionis pro maiore, videlicet omne c a & minor pro minore, videlicet oē c b, his ſumptis a alicui b inerit, ſed nulli inerat, & ſic habet cōtradictoriū maioris.

Si aūt oppoſite cōuertatur cōcluſio, & alij ſyllogiſmi oppoſiti et nō uniuerſales erunt, fit.n. altera propoſitio particularis, quare concluſio erit particularis. Sit.n. prædicatiuus ſyllogiſmus, & conuertatur ſic, ergo ſi a non omni c, b autem omni, b non omni c. Et ſi a quidem non omni c, b autem omni a non omni b.

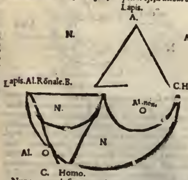

Cōcluſione Barbaræ cōtradictoriæ cōuerſa ſi pro minori cū maiori ſumat minoris inferetur oppoſita in Barocco, ſi vero ſumatur pro maiori cū minori, maioris oppoſitū infertur.

Cõm. 99. Cum docuiſſet cõuertere ſyllogiſmos] ex cõcluſione tranſpoſita ad contrariũ, nunc docet conuertere ſyllogiſmos ex concluſione tranſpoſita ad cõtradictoriũ, & primo in modis vniuerſalibus primæ fig. affirmatiuis. Deinde in vniuerſalibus negatiuis. De prima parte dicit {Si aũt concluſio conuertatur oppoſitæ, hoc eſt ad cõtradictorium & alij ſyllogiſmi conuerſiui, qui ex ipſa fiunt, erunt oppoſiti, hoc eſt concludentes cõtradictorias propoſitionum & particulares, & non erunt vniuerſales cuius rõnem afferr, & dicit. {Fit.n altera propoſitio, ſcilicet concluſio tranſpoſita, quæ erit propoſitio in conuerſiuo ſyllogiſmo, ſemper particularis, igiť ex ipſa cũ altera propoſitione quouis modo ſumpta non põt fieri conuerſio niſi ad propoſitionẽ particularẽ. Quæ dixerat exponit exẽplis, & dicit. {Sit.n. prædicatiuus ſyllogiſmus primus, & principalis in Barbara & cõuertatur ſic, vt dictũ eſt, eſt itaq; ſyllogiſmus principalis, videlicet, omne b a: oẽ c b: igitur omne c a: ergo, ſi a non omni c ineſſe ſumatur, quod eſt contradictoriũ cõcluſionis & pro minore ſumptuum ſit b aũt omni ſumatur ipſum a ineſſe pro maiore b non omni c inerit, quod eſt contradictoriũ minoris in Barocco. Ex concluſionis igitur contradictorio, & maiore in Barocco, concluditur contradictoriũ minoris. Et ſi a quidem non omni c ineſſe ſumatur, quod eſt concluſionis contradictorium, & ſumatur b omni c ineſſe a non omni b inerit in Broc. quod eſt contradictoriũ maioris. Quare ex concluſione tranſpoſita ad contradictorium cum maiore in Bar. concluditur oppoſitum cõtradictorium minoris. Ex concluſione autem tranſpoſita ad contradictorium cum minore in Bro. concluditur contradictorium maioris.

Similiter autem & ſi priuatiuus ſit ſyllogiſmus. Nam ſi a alicui c ineſt, b autem nulli b alicui c non inerit, & non ſimpliciter nulli. Et ſi a quidem alicui c, b autem omni, quemadmodum in principio ſumptum eſt, a alicui b inerit.

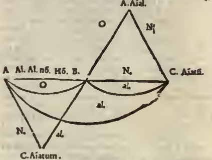
Celarent concluſio conuerſa cõtradictorie ſumpta pro minore cũ maiore infert oppoſitũ minoris ſumpta autem pro maiore cũ minore infert oppoſitũ maioris.

Cõm. 100 Nunc ex concluſione tranſpoſita ad contradictoriũ docet conuertere in vniuerſalibus negatiuis: & primo docet ſyllogizare minoris contradictoriã, & dicit Similiter aũt & ſi priuatiuus ſit ſyllogiſmus in cælarent, hoc pacto, nullum b a, omne c b, igitur nullũ c a Nam ſi a (vt inquit) alicui c ineſt, quod eſt contradictorium concluſionis, b aũt inſit nulli, quæ fuit primi ſyllogiſmi maior, b alicui c non inerit, quod eſt minoris contradictoriũ. Sic igitur ex cõtradictorio cõcluſionis, & ipſa maiore in Feſtino ſyllogizať cõtradictoriũ minoris. Deinde docet ex tranſpoſita concluſione ad contradictorium deducere cõtradictorium maioris in Diſamis. Et dicit, & ſi a quidem inſit alicui c, quod eſt contradictorium concluſionis, & b inſit omni c, quemadmodũ in principio, hoc eſt principali ſyllogiſmo ſumptum eſt, a alicui b inerit in Diſamis, quod eſt contradictorium maioris. Sic igitur patet, ex concluſione trãſpoſita ad contradictorium cum maiore permanente ſyllogizari in Feſtino, contradictorium minoris. Cum minore autem, ſyllogizari in Diſamis contradictorium maioris.

In particularibus autem ſyllogiſmus, quando oppoſite conuertitur concluſio, interimuntur utraque propoſitiones quando uero contraria, neutra, non enim iam accidit, quemadmodum in uniuerſalibus interimere, deficiente cõcluſione ſecundũ conuerſionem, ſed nec omnino interimere oſtendatur enim a de aliquo c per b. ergo, ſi ſumatur a nulli, c ineſſe, b autem alicui c, alicui b non inerit, & ſi a nulli c, b autem omni, nulli c inerit b, quare interimuntur vtraq;.

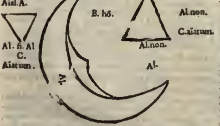
Si concluſio Darij conuertatur ad ſuũ contradictoriũ ſyllogizatur maioris oppoſitũ tertia fig. & oppoſitũ minoris in ſecũda.

Cõm. 101 1. cõcluſio Cum compleuit de vniuerſalibus modis nunc dicit de particularibus, & aſsignat duas concluſiones. Prima concluſio eſt ſi concluſio conuertatur ad contradictorium per ſyllogiſmũ conuerſiuos ambæ propoſitiones interimuntur, ſyllogizantur quæ propoſitionum contraria, aut contradictoria. Secunda concluſio, ſi autem concluſio conuertatur ad contrarium nullo pacto propoſitiones interimuntur. Et per contrarium ſubcontrarium intelligit, dicit. {In particularibus autem ſyllogiſmus, quando oppoſitæ, hoc eſt contradictorie conuertitur concluſio, interimuntur vtræq; propoſitiones. Hæc eſt prima concluſio. Quando vero conuertitur contrariæ, hoc eſt ſubcontrariæ, neutra interimitur. Et aſsignat cãm, & dicit, {non enim iam accidit quemadmodũ in vniuerſalibus interimere deficiente ab vniuerſalitate concluſione ſecundum conuerſionem, ſed accidit nec omnino interimere, quoniã ex concluſione conuerſa ad ſubcontrariã vel non fit omnino ſyllogiſmus, vt patebit, vel ſi fiet, ſyllogiſmus concludet ſubcontrariã alterius propoſitionis. quæ non interimit propoſitionẽ, cum ſtet cũ ea, hæc eſt ſecunda concluſio. Ariſ. ergo primo probat primam concluſionẽ, & dicit {oſtẽdatur.n.a de aliquo c per a, ita vt ſyllogiſmus ſit in Darij iſte omne b a, quoddam c b, igitur quoddam c a Ergo, (vt inquit) ſi ſumatur a nulli c ineſſe, quod eſt contradictorium concluſionis, b autem ſumatur alicui c ineſſe concludetur in Feriſon contradictorium maioris, videlicet a alicui b non ineſſe, quod eſt contradictorium maioris. Deinde docet concludere oppoſitũ minoris in Cameſtres, & dicit, {& ſi a nulli c inſit, quod eſt contradictoriũ cõcluſionis, b aũt oi, quod eſt maior, nulli c inerit b in Cameſtres, quod eſt cõtradictoriũ cõcluſionis. Quare interimunť vtræque, & ſic patet pria cõcluſio. 2. cõcluſio

Si aũt cõtraria cõuertantur, neutra. Nã ſi a alicui c nõ ineſt, b aũt oĩ, b alicui c nõ inerit, ſed nõdũ ĩterimitur quod à principio, cõtingit.n. alicui ineſſe, et alicui nõ ineſſe. uniuerſalis aũt a b oĩno non fit ſyllogiſmus, ſi.n.a alicui c non ineſt, b aũt alicui ineſt, neutra propoſitionũ vniuerſalis eſt.

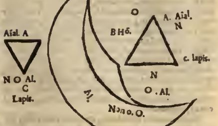
Ex cõcluſione Darij cõuerſione ad ſubcõtrariã nulla deſtruitur propõnũ nõ minor per ſecundam figu. cũ ſit particularis, neque maior per tertiam, quia eſſent ambæ particulares.

Cõm. 102 Nunc probat ſecundam concluſionem, videlicet, quod ſi concluſio tranſponatur ad ſubcontrariũ, neutra propoſitio interimatur.

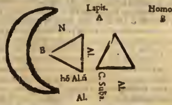
Si autem oppoſita conuertatur b c, a b quidem ſimiliter oſtendetur a c autem oppoſita. Nam ſi b alicui c, a autem nulli c, a alicui b non inerit. Rurſum, ſi alicui c, a autem omni b, a alicui c. Quare oppoſitus fit ſyllogiſmus,

Ex oppoſito cõtrariæ concluſionis Cameſtres ſyllogizat oppoſitũ minoris, ac maioris etiã per tertiã ac primam figu.

Similiter aũt oſtendetur, et ſi ecõuerſo ſe habeãt propõnes.

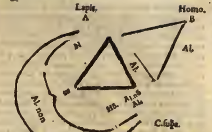
Conuerſa concluſione Cæſare contrarie vel contradictorie ſtant eodẽ modo, quo ſuperius eius maior vel minor.

Cõm. 107. Nunc docet Interimere maiorem, & minorẽ eioſdem ſyllogiſmi, qui factus eſt in Cameſt. & quidem per contradictorium con cluſionis, & dicit. Si autem b c concluſio oppoſitæ, hoc eſt ad contradictorium conuertatur, a b maior ſimiliter oſtendetur. ſ. contradictoriæ, a c autẽ. ſ. minor etiam oppoſitæ. ſ. contradictoriæ, & ſic ex contradictorio cõcluſionis tàm maior quã minor contradictoriæ interimitur. & Primo docet interimere maiorẽ ex contradictorio concluſionis per ſyllogiſmum factum in Feriſon. Deinde docet interimere minorẽ per ſyllogiſmum factum in Darij. De prima parte dicit, {nam ſi b alicui C ineſt, hæc eſt contradictoria concluſionis prioris ſyllogiſmi, quæ pro minore ſumatur, a autẽ nulli c, quæ fuit minor, & pro maiore ſumatur, a alicui b non inerit per ſyllogiſmum factum in Feriſon, & erit contradictorium maioris. Deinde docet interimere minorem per ſyllogiſmum factum in Darij, & dicit. Rurſum, ſi b . licui c, hæc contradictoria concluſionis, quæ ſumatur pro minore, a autem omni b, hæc erat maior, quæ ſumatur pro maiore, a alicui c inerit, per ſyllogiſmum in Darij, & habetur oppoſitum minoris, quare ex contradictorio concluſionis oppoſitus fit ſyllogiſmus, tam maioris quàm mino. non tamen per eandẽ figuram. De ſyllogiſmo vero ſecundæ fig qui fit in cæſare, dicit. Similiter autem oſtendetur & ſi econuerſo ſe habeãt propoſitiones, hoc eſt ſecundæ figuræ, in quo propoſitiones ſe habent econuerſo, ad eas propoſitiones quæ ſunt in Cameſtres, ſimiliter oſtendetur, vt exemplis patet.

Si autem particularis eſt ſyllogiſmus, contrariæ quidem conuerſa concluſione, neutra propõnũ interimitur, quemadmodum nec in prima figura, oppoſitæ autem utreq;. Ponatur. n. a, b quidem nulli ineſſe, c aũt alicui, concluſio erit b c. Si igitur ponatur b alicui c ineſſe, & a b maneat, cõcluſio erit, quoniã a alicui c non ineſt, ſed nõ interimitur quòd ex principio, contingit. n. alicui ineſſe, & non ineſſe.

Rurſum, ſi b alicui c, & a alicui c non erit ſyllogiſmus. Neutrum enim uniuerſale eorum quæ ſumpta ſunt, quare non interimitur a b.

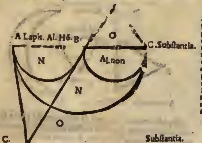
Concluſione Feſtino ad contrariũ conuerſione, nec minoris oppoſitum in Ferio ſecũde, nec maioris in Feriſon tertie ſyllogizari poteſt.

Cũ egiſſet de vl'ibos in ſecunda figura nũc agit de particularibus, & aſſignat duas ſiue regulas, ſiue cõcluſiones, & dicit. {Si autẽ particularis eſt ſyllogiſmus, contrariæ quidẽ conuerſa concluſione, neutra propoſitionum interimitur. quẽadmodũ in prima dictũ eſt. Ibi. n. dictum eſt, quod ex contrario concluſionis nulla propoſitionũ interimitur, & per contrariũ concluſionis, intelligit ſub cõtrariũ Dicit, {etiã neutra propoſitionũ interimitur, quoniam ſi fit ſyllogiſmus. Deducitur particularis oppoſita ſubcontrariæ, quæ nõ interimit priorẽ propoſitionem, ſed ſimul ſtat cũ ea. Si autẽ ſyllogiſmus non fit, per talem ſyllogiſmũ nihil interimitur, hæc eſt prima concluſio Deinde aſſignat ſecunda, & dicit. {Oppoſitæ autem, ſi conuertitur cõcluſio. ſ. ad contradictoriũ. vtraq; propoſitiones interimuntur. Hæc eſt ſecunda. Deinde probat per exẽplar primam concluſionem, & principalem ſyllogiſmũ accepit in Feſtino, & dicit. Ponatur enim A B quidẽ nulli ineſſe, & erit maior, nullũ B eſt A, C autem alicui, & erit minor, quoddam C eſt A, ijs ſtãtibus in Feſtino concluſio erit, B C hoc eſt quoddã C non eſt B, hic eſt principalis ſyllogiſmus in Feſtino. Deinde declarat primã concluſionem, & dicit, ſi igitur ponatur b alicui C ineſſe, & ſit ſub contraria concluſionis quoddã, c eſt b, & hæc ſub contraria accipiatur per minore & a b maneat pro maiore, ita vt propoſitiones ſint, nullum b eſt a, quoddam c eſt b, concluſio erit, quoniam a alicui c non ineſt, in Ferio. Sed per talem ſyllogiſmum non interimitur, quod erat ex principio. ſ. prioris ſyllogiſmi minor, quoniam ſtant ſimul, ſtant enim hæ ambæ, quoddam c eſt a, & quoddã c non eſt a in materia non neceſſaria. Contingit enim in materia non neceſſaria, a alicui c in eſſe, & non ineſſe.

Cõm. 108. quod nec maioris oppoſitum in Feriſon tertiæ. Nunc declarat, quod nec maior interimatur, & ſuppoſitiones factũ eſſe eundẽ ſyllogiſmũ in Feſtino dicit. {Rurſum ſit b alicui c, ſubaudi ponatur ineſſe, ita vt ſit ſubcontrariũ concluſionis, quoddã c eſt b, & a alicui c inerit, ita vt accipiatur minor, prioris ſyllogiſmi, videlicet quoddã c eſt a, non erit ſyllogiſmus, neutrũ. n. vniuerſale eſt eorũ, quæ ſumpta ſunt, licet fuerit figura tertia: quare, cum propoſitiones non ſit vniuerſales, non interimitur a b, quæ erat maior. Sic igitur nec minor interimitur, cum non deducatur propoſitio, quæ ſit illi incompoſſibilis, nec maior, cum ex puris particularibus in nulla figura aliqua propoſitio interimitur.

Si aũt oppoſite cõuertatur, vtraq; interimuntur, nã ſi b omni c, aũt nulli b, nulli c a: inerat aũt alicui. Rurſum ſi b omni c: a aũt alicui c, alicui b a. A Lapis.

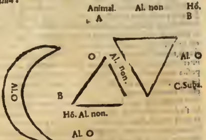
Conuerſa cõcluſione Feſtino oppoſite contradictorie minoris erat contradictoriã in Cæſarent, primæ ac maioris in Diſamis, tertiæ quo inferri poſſit oſtẽdit.

Côm. 110. Hic declarat ſecundã cõcluſionẽ, videlicet, q̃ ſi cõcluſio cõuertatur ad contradictoriũ vtraq; propoſitio interimatur, & ſumit exẽpla in eodẽ ſyllogiſmo facto in Feſtino, & dicit. {Si autẽ cõcluſio ipſa oppoſitæ. ſ. ad cõtradictoriũ cõuertatur, interimuntur vtreq; propõnes, & primo declarat q̃ interimat minor, & dicit, nã, ſi b omni c, ſubaudi ponatur ineſſe, q̃ erit concluſionis cõtradictoriũ, videlicet, omne c eſt b, & accipiatur pro minore, a autẽ nulli b, ita vt permaneat eadẽ maior, videlicet, nullũ b eſt a, nulli c inerit a, & ſic interimitur minor Deinde docet interimere maiorẽ, & dicit. Rurſum, ſi b omni c ponatur ineſſe, q̃ erit cõcluſionis contradictorium, videlicet, omne c eſt b, & accipiatur pro minore, a autem ponatur ineſſe alicui c, ita vt minor permaneat, & accipiatur pro maiore, alicui b inerit a, & ſic per ſyllogiſmum in Diſamis interimitur maior, & ſic vtreq; interimuntur.

Conuerſa cõcluſione Barocco cõtrariæ, ĩ nulla figura, quòd nulla interimatur ꝓpõnũ eius quã ſi conuertatur cõtradictoriæ, & ſumatur pro minori cũ maiori ſua minoris contradictoriũ infertur, in primo primæ, ſi aũt ſumatur ꝓ maiori, cũ minori ſua infertur cõtradictoriũ maioris in Broccardo tertiæ.

Eadem autem demonſtratio, & ſi uniuerſalis ſit prædicatiua.

Cum declaraſſet eas cõcluſiones de propõnib. eius ſylli, qui fit in Feſtino, dicit eadẽ autẽ demonſtratio eſt, & ſi vl'is ſit prædicatiua, hoc eſt, earũ propoſitionũ, quæ ſunt ſylli facti ĩ Bar. qm̃ cõuerſa conclõne ad ſubcontrariũ, neutra Interimitur, cõuerſa vero ad cõtradictoriũ, vtraq;, licet nõ per eandẽ figu.

Côm. 111.

Cap. 10. De ſyllogiſmo conuerſiuo in tertia fig. Côm. 112. 1 Regula.

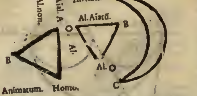
IN tertia uero figura quando contrariæ conuertitur cõcluſio, neutra propõnũ interimitur ſecundum nullum ſyllogiſmũ, quando autẽ oppoſitæ, utreq;, & in oĩbus.

Cũ dixiſſet de ſecũda fig. nũc dicit, & de tertia, & aſsignat duas regulas. Quarũ primã ponit, & dicit {In tertia vero figura, quando concluſio, cõuertit cõtrariæ. hoc eſt ad contrariũ, neutra propõnũ interimitur ſecũdũ nullũ ſyllũm, hoc eſt in nullo ſyllogiſmo tertiæ fig interimi poterit aliqua propõ. Accepit autẽ Ariſ. cõtrariũ pro ſubcõtrario, qm̃, (vt Philo. inquit.) in omni ſyllogiſmo tertiæ fig cõcluſio particularis eſt, & ſic per cõtrariũ, nõ niſi ſubcontrariũ intelligi põt. Deinde

2. Regula. ponit ſecundam regulã, & dicit. {Qñ autem concluſio cõuertitur oppoſitæ, hoc eſt in contradictoriom, vtreq; interimi poterunt, & in omnibus modis tertiæ figuræ.

Sit enim oſtenſum a alicui b ineſſe medium autem ſumptum ſit c. Et ſint uniuerſales propoſitiones, ſi ergo ſumatur a alicui b non ineſſe, b autem omni c, non ſit ſyllogiſmus eius, quòd eſt, a de c. Neque ſi a, b alicui non ineſt, c autem omni, erit eius, quòd eſt, b c ſyllogiſmus.

Sic cõuertatur cõcluſio Darapti, ac Diſamis, ac Datiſi cõtrarię nulla interimitur propõnũ eius.

Côm. 113 Oſtendit primam regulam de primo modo tertiæ figu. & vult q̃ ſi accipiatur a omni b ineſſe, quod eſt ſubcontrarium concluſionis prioris ſyllogiſmi, b autem omni c, non poteſt fieri ſyllogiſmus in prima fig. per a medium, quoniam maior erit particularis negatiua, ex qua in prima fig. nihil ſequitur. Dicit, {ſit.n oſtenſum a alicui b ineſſe, medium autẽ ſumptũ ſit c, & ſint vniuerſales propõnes, & fiat in Darapti ſyllogiſmus hoc pacto, omne c eſt a, omne c eſt b, igitur quoddam b eſt a, deinde declarat, quòd nõ poſsit cõuerti nec probari maioris ſubcontrarium per ſyllogiſmum cõuerſiuũ in prima fig. & dicit. Si ergo ſumatur a alicui b non ineſſe, quòd eſt cõcluſionis ſubcontrariom, pro maiore, b aũt omni c, quæ erat minor, pro minore, ſyllogiſmus nõ fit eius, quòd eſt, a de c. i. per hunc ſyllogiſmũ non ſequitur, quoddã c nõ eſſe a, qm̃ ex maiore particulari negatiua in prima fig. nihil ſequitur. Deinde declarat, quòd nec ad minorẽ conuerſio fieri poſsit, & inquit. Neque ſi a b alicui nõ ineſt, c autẽ omni, erit eius, quòd eſt, b c ſyllogiſmus, ſed eius, quòd eſt c b, nam hoc pacto conuertendo in Barocco ſyllogiſmus erit in hunc modum, omne c eſt a, quoddam b non eſt a, igitur in Barocco, quoddã b non eſt c, modo hæc non eſt ſubcontraria propoſitæ minoris, erat enim minor, quoddam c eſt b, quare licet fiat ſyllogiſmus, tamen nõ erit ad propoſitum.

Similiter autem oſtendetur, & ſi non uniuerſales ſint propoſitiones, aut.n. utraſq; neceſſe eſt particulares eſſe per conuerſionẽ, aut uniuerſalem ad minorẽ extremitatẽ fieri, Sic aũt non fiet ſyllogiſmus, nec in prima fig. nec in media.

Vide hanc in ſuperiori figura.

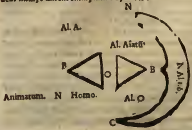
Côm. 114. Cum declaraſſet primã regulã in vniuerſalibus, nunc eam declarat in modis particularibus affirmatiuis tertiæ fig. videlicet in Diſamis, & Datiſi. & dicit. Similiter autem oſtendetur, & ſi nõ vniuerſales ſint ambæ propõnes, ſed altera particularis, altera vero vniuerſalis, & ambæ affirmatiuæ, & q̃ ita ſit in his probat, & dicit, aut.n. vtraſq; neceſſe eſt particulares eſſe per conuerſionẽ concloſionis ad ſubcontrarium, & ſic in nulla figura erit talis ſyllogiſmus, aut erit neceſſe vniuerſalẽ fieri ad maiorem extremitatẽ in prima fig. & ſic in ea non fiet ſyllogiſmus. Verbi gratia, in Diſamis ſi ex oppoſito concluſionis ſubcõtrario, cũ maiore velis ſyllogizare oppoſitũ ſubcontrarium minoris, ſyllogiſmum facies in ſecunda figu. ex particularibus vtriſque hoc pacto, quoddã b non eſt a, quoddam c eſt a, modo ex his nihil ſyllogizatur. Si nautẽ velis ſyllogizare ſubcontrarium maioris ſyllogiſmus erit in prima figura ex maiore particulari negatiua hoc pacto. Quoddam b non eſt a, omne c eſt b, modo ex his nihil ſequitur in prima figura. Amplius ſi in Datiſi velis ſyllogizare ex ſubcontrario concluſionis, cum maiore ſubcontrarium minoris, ſyllogiſmus erit in ſecunda figura ex maiore particulari, hoc pacto. Quoddam b non eſt a omne c eſt a, modo ex maiore particulari in ſecunda figura nihil ſequitur. Sin velis ſyllogizare ſubcontrariũ maioris, ſyllogiſmus erit in prima figu. ex maiore particulari nega. hoc pacto. Quoddam b non eſt a, quoddam c eſt b, modo ex his nihil ſyllogizatur. Tũ quia maior eſt particularis nega. in prima fig. tũ quia vtreq; particulares, ex quibus in nulla figura fit ſyllogiſmos, & ſic patet prima regula etiam in modis particularibus affirmatiuis.

Si autem oppoſitæ conuertatur, propõnes interimuntur utreq;, nam ſi a nulli b, b autem omni c, a nulli c.

Rurſum ſi a, b quidem nulli, c autem omni, b nulli c.

Et ſi altera non ſit uniuerſalis, ſimiliter. Si autem a nulli b, b autem alicui c, a alicui c non inerit. Si enim a b quidem nulli, c autem omni, nulli c b, inerit.

Conuerſa cõcluſiõe Darapti cõtradictoriæ ſumpta quod ꝓ maiori cũ minori cõcluditur oppoſitũ ſ extarent maioris, quod ſi ſumatur pro maiori, cũ minori infertur oppoſitũ minoris in ſecunda fig.

Nunc in cæſarge.

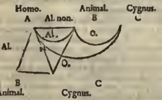
Côm.115. Nunc probat ſecundam regulam, & primo in modis vniuerſalibus affirmatiuis, & dicit. Si autem oppoſitæ, hoc eſt in contradictorium concluſio conuertatur, propoſitiones interimuntur vtræque, & primo docet interimere maiorē eius ſyllogiſmi, qui fit in Darapti, per ſyllogiſmum conuerſiuum ex contradictorio concluſionis cum minore, in prima figura, hoc pacto, nullum b eſt a, contradictorium concluſionis eſt hoc, omne c eſt b, hæc fuit minor, igitur nullum c eſt a, hoc eſt contradictorium, maioris, & dicit. Nam ſi a nulli b ineſt, hoc eſt contradictorium concluſionis, b autem omni c, hæc fuit minor a nulli c inerit, hoc eſt contradictorium maioris.

Côm.116. Nunc docet ex contradictorio concluſionis interimere minorem per ſyllogiſmum in ſecunda figura, & dicit. Rurſum, ſi a b quidem nulli, hoc eſt contradictorium concluſionis eiuſdē ſyllogiſmi, qui prius in Darapti factus eſt, c autem omni, hæc fuit maior, b nulli c inerit hæc eſt oppoſitum minoris, & ſic patet per contradictorium concluſionis interimi vtranque ſyllogiſmi, qui fit in Darapti.

Côm.117. Eandem ſecundam regulam probat in particularibus affirmatiuis, & primo propoſitionē eius ſyllogiſmi, qui fit Datiſi, & dicit. {Et ſi altera non ſit vniuerſalis, ſed particularis, ſimiliter interimuntur vtreq;, & primo docet interimere maiorem, & dicit. {Si enim a nulli b, ſcilicet inſit hoc eſt contradictorium concluſionis, b autem alicui c, hæc fuit minor prioris ſyllogiſmi, a alicui c non inerit, & ſic deſtruitur maior. Deinde docet interimere minorem per ſyllogiſmum in ſecunda figura, & dicit, ſi autem a b quidem nulli, hoc eſt concluſionis oppoſitum, c autem omni, hæc fuit maior, nulli c b inerit, hoc eſt oppoſitum minoris. Simili ratione poſſunt interimi vtreq; eius ſyllogiſmi, qui fit in Diſamis, vt patet conſideranti.

Similiter & ſi priuatiuus ſit ſyllogiſmus. oſtendatur enim a alicui b non ineſſe, ſit autem prædicatiua quidem b c, a c autem negatiua, ſic enim fiebat ſyllogiſmus, quando igitur contrarium ſumitur concluſioni. non erit ſyllogiſmus, nam ſi a alicui b, b autem omni c, non fit ſyllogiſmus eius, quòd eſt a c. Neque ſi a alicui b, nulli autē c fiet eius ſyllogiſmus, quod eſt b c, quare non interimuntur propoſitiones.

In hac, ſi cōuertatur concluſio contrariè, nulla tollitur propoſitionū, nā prima, & in ſecūda fig. maior eſſet particularis.

Côm.118. Nunc oſtendit primam regulam in negatiuis, & primo in vniuerſalibus, & declarando regulam in vniuerſalibus. Primo declarat eam in ſyllogiſmo, qui eſt in Felapton, & dicit. {Similiter vera eſt regula, ſi ſyllogiſmus ſit vniuerſalis priuatiuus, & quod ita ſit, declarat, & primo conficit ſyllogiſmum in Felapton, & dicit. { Oſtendatur enim a alicui b non ineſſe, & ſit prædicatiua quidem b c, ſcilicet minor, a c autem maior ſit negatiua, ſic enim fiebat ſyllogiſmus in Felapton, videlicet, nullum c eſt a, omne c eſt b, igitur quoddam b non eſt a. Tunc declarat, quod ex ſubcontrario non licet interimere aliquam propoſitionem, & dicit. { Quando igitur contrarium ſumitur concluſioni, hoc eſt ſubcontrarium, non erit ſyllogiſmus, & quod non erit ſyllogiſmus, probat, & dicit. {Nam ſi a alicui b, hoc eſt ſubcontrariū concluſionis, b autē omni c, nō fit ſyllogiſmus eius q eſt, a c. ſ. cōtrarij ſiue ſubcōtrarij maioris, immo nullus fit ſyllogiſmus omni ex maiori particulari. Deinde declarat, quòd nec poteſt interimi b c minor, & dicit. {Neque ſi a alicui b, quòd eſt ſubcontrarium cōcluſionis, nulli autem c, hæc fuit maior, ex his fiet eis ſyllogiſmus, quòd eſt, b c minoris, nam licet fortaſſe hic fit ſyllogiſmus in Feſtino, videlicet. nullum c eſt a, quoddam b eſt a, concluſio erit, quoddam b non eſt c, & ſic non erit ad propoſitum. Qoare, (vt inquit,) ex contrario concluſionis nō interimuntur propoſitiones.

Quando uero oppoſitum, interimuntur, nam ſi a omni b, & b omni c, a omni c, ſed nulli inerat. Rurſum, ſi a omni b, nulli autem c, b nulli c, ſed omni inerat.

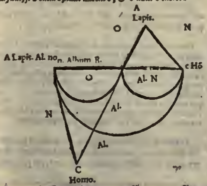
Cōuerſione concluſione ad oppoſita, vtraq; tolluntur propōnes, maior quidē in barbara, minor autē in cameſtres.

Animal. N Cygnus.

Nunc probat ſecundam regulam etiam exemplo ſumpto ab ipſo Felapton. & primo repetit eam, & dicit: {quando vero oppoſitum concluſionis ſumitur cum altera propoſitione, interimuntur, ſubaudi vtreq;. Deinde probat hanc regulam ſupponens ſyllogiſmum factum in Felapton, & primo, quod interimatur maior ex oppoſito concluſionis cum minore, & dicit. {Nam ſi a omni b, hoc eſt oppoſitum concluſionis, & b omni c, hæc fuit minor, A inerit omni c, hoc eſt contrariū maioris, ſed nulli c inerat a. Quare bona eſt cōuerſio. Deinde probat, quòd minor interimatur ex eodem oppoſito cum maiore, & dicit. Rurſum ſi a omni b ineſt, hoc eſt oppoſitum concluſionis, & a nulli c ineſt, hæc fuit maior, b nulli c inerit, ſed omni inerat, & ex contradictorio minoris cum maiore, interimitur minor. Quare interimuntur vtreque. Côm.119.

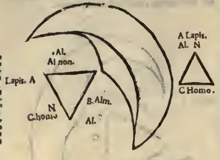
Similiter autem demonſtratur, et ſi non uniuerſales ſint propoſitiones. Sit enim a c uniuerſalis, & priuatiua, altera autem particularis & prædicatiua, ergo, ſi a quidem omni, b autem alicui c, a alicui c accidit, ſed nulli inerat, rurſum, ſi a omni b, nulli autem c, & b nulli c inerit.

Feriſon cōcluſio ſi oppoſitæ conuertatur, ac cū minori ſumatur inferetur in Darij maioris oppoſitū, ſi aūt cōuerſa ſumatur pro maiori cū maiore ſubijciē pro minori inferetur i camestres minoris oppoſitū.

Si autem a alicui b, & b alicui c, non ſit ſyllogiſmus, neque ſi a alicui b, & nulli c, ſic ſit, quare illo quidē modo interimuntur, ſic autem non interimuntur propoſitiones.

Eiuſ. ſi mo do ſi cōclu ſionis ſub cōtrarium ſumatur, non licet ſyllogizare vtriuſq; eius propōnis oppoſitū in prima, ſed in ſecunda figura,

Cōm.120 Nunc declarat eandem ſecundam regulā in particularibus negatiuis exemplo duntaxat ſumpto a Feriſon, & primo repetit regulam, & dicit. {Similiter autem ex oppoſito concluſionis cum altera propoſitione demonſtratur oppoſitū alterius, & ſi non vniuerſales ſint propoſitiones, hæc eſt regula. Deinde probat hanc, & primo conficit ſyllogiſmum conuertendum in Feriſon, & dicit. Sit.n. a c, ſcilicet maior vniuerſalis, & priuatiua, altera autem, ſcilicet b c, minor particularis, & prædicatiua. vt ſit ſyllogiſmus in Feriſon hoc pacto, nullum c eſt a, quoddam c eſt b, igitur quoddam b non eſt a, tunc docet interimere maiorem ex oppoſito concluſionis cū minore, & dicit. {Ergo, ſi a quidem omni b ineſt, hoc eſt oppoſitum concluſionis, b autem alicui c, hæc fuit minor, a alicui c accidet, ſed nulli inerat patet igitur oppoſitum maioris per ſyllogiſmū in prima fig. Deinde docet deſtruere minorē ex oppoſito cōcluſionis cū maiore, per ſyllogiſmum in ſecunda fig. & dicit. {Rurſum, ſi a omni b, hoc eſt concluſionis oppoſitū, & a nulli c, hæc fuit maior, & b nulli c inerit, hoc eſt oppoſitū minoris. Deinde probat primā regulā etiam exemplo ſumpto ab eodē, & primo probat quod ex ſubcontrario concluſionis, cū minore nō licet interimere maiorē, & dicit. §Si autem a alicui b, hoc eſt concluſionis ſubcontrariū, & b alicui c, hæc fuit minor, non fuit ſyllogiſmus, & ſic nō interimitur maior. Deinde, ꝙ nec minor, & dicit. §Neque ſi a alicui b, hoc eſt concluſionis ſubcontrariū, & a nulli c, ſic ſyllogizando fit ſyllogiſmus, ex maiore.n. particulari non fit ſyllogiſmus ſecūda figura. Tunc epilogando breuiter regulas, dicit. {Quare illo quidē mō interimuntur propōnes. ſ. ex oppoſito cōcluſionis, ſic autem, ſ. ex contrario, non interimuntur,

Manifeſtum eſt ergo ex ijs, quæ dicta ſunt, quomodo cōuerſa concluſio in vnaquaque figura, fit ſyllogiſmus, & quando contrariæ propoſitioni, & quando oppoſitæ.

Cōm.121. Nunc vt Philop. inquit, breuē aſſumptionē facit eorū, quæ dixit in tribus figuris, & primo eorū quæ dixit generatim, & inquit. {Manifeſtum eſt ergo ex ijs, quæ dicta ſunt, quo modo conuerſa concluſione in vnaquaque figura fit ſyllogiſmus, & hoc generatim in oībus, & etiam manifeſtū eſt ex dictis, quando contrariæ propōni fit cōuerſio quādo oppoſitæ, nō.n. ſemper ex contrario cōcluſionis cū altera infertur cōtrariū alterius, nec ſemper ex oppoſito concluſionis cū altera interimitur altera, ſed ex dictis patet quando ſic, & quando non.

Et quoniā ī prima quidē figura, per mediā, et poſtremā fiūt ſyllogiſmi, et quæ quidē ad minorē extremitatē, sēper per mediā interimitur, quæ uero ad maiorē, per poſtremā.

Cōm.122. Nunc reſumit quæ dixit de ſyllogiſmus ī prima fig. Et primo ea, quæ dixit cōiter de ſyllogiſmis in prima fig. & dicit. §Et manifeſtū eſt etiā ex dictis, quoniā eorū ſyllogiſmorum, qui in prima quidē figura fiunt, per mediā & poſtremā fiunt cōuerſiui ſyllogiſmi interimentes propōnes, hæc cōiter dicta ſunt de ſyllogiſmis in prima fig. deinde reſumit, quæ ſpeciatim & dicit. {& quæ quidē ad minorē extremitatē propoſitio eſt, ſemper per mediā figurā interimitur. quæ vero ad maiorē, per poſtremam. Hæc de ijs, quæ ſpeciatim dicta ſunt.

In ſecunda autem, per primā, & poſtremam, quæ quidē ad minorem extremitatem, ſemper per primam figuram, quæ uero ad maiorem, per poſtremam.

Cōm 123 Reſumit ea, quæ dicta ſunt de ſyllogiſmis in ſecunda figura, & primo ea, quæ de illis generatim dicta ſunt, & dicit. §In ſecunda autem manifeſtū eſt, ꝙ cōuerſiui ſyllogiſmi fiant per primā, & poſtremā Deinde ſpeciatim reſumit, & dicit. {Quæ quidē ad minorē extremitatē, ſemper per primā figurā interimitur, quæ vero ad maiorē interimitur per poſtremam.

In tertia uero, per primā & per mediā, quæ quidem ad maiorem per primā ſemper, quæ uero ad minorem, per mediam ſemper. Quid ergo eſt conuertere, & quo modo in unaquaque figura, & quis ſit ſyllogiſmus manifeſtum eſt. Cōm 124.

Reſumit etiam ea quæ dicta ſunt de ſyllogiſmis in tertia figura, & dicit. {In tertia vero, patet ꝙ propōnes interimātur per primā & mediā. Hæc de his, quæ generatim dicta ſunt. Quæ quidē ad maiorem interimitur, ſemper per primā, quæ vero ad minorē, interimitur per mediā ſemper. Tunc epilogat, & dicit. {quid ergo eſt conuertere quoniā eſt ſyllogizare ex contrario vel oppoſito cōcluſionis cū altera propōne oppoſitum vel contrariū alterius, & quo modo fiat cōuerſio in vnaquaque figura, & quis ſyllogiſmus fit per conuerſionē, manifeſtū eſt. Hæc de ſyllogiſmi conuerſione. Quæſtiones vero, quæ hic a Iunioribus diſputantur, prætermiſimus, ne tot cauillamentis mentē ſtudioſorum, iuuenum confundamus. ſatis n. nobis eſt dixiſſe, ea quæ ex Philoponi commentarijs intelligere potuimus.

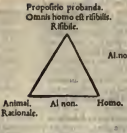
Rōnabilis dilucidatio excuſatio quem vnā omittentur.

Cap. 11. De per impoſsibile ſyllogiſmo.

PEr impoſsibile aūt ſyllogiſmus oſtenditur quidem, quando contradictio ponitur concluſionis, & aſſumitur altera propoſitio.

Cōm.125. Cum cōpleuerit de cōuerſione in ſyllogiſmo, nunc de deductione ad impoſsibile dicit. Et primo definit deductionē ad impoſsibile, & dicit. {per impoſsibile autē ſyllogiſmus oſtenditur} hoc eſt deſcribitur quidē. {quando ponitur contradictio concluſionis, & aſſumitur altera propoſitio nota reſpondenti, quā ipſe verā aſſerit, & ex his vtriſque deducitur aperte impoſsibile, vel aperte falſum, & per concluſionē, non concluſionem probatā, atque ſyllogizatā intelligit, ſed probandā ac ſyllogizandā. Quoties igitur ex oppoſita cōcluſionis probandæ, cum aliqua alia manifeſta vera, vel reſpondenti nota, deducitur quoddā manifeſte impoſsibile, aut manifeſte falſum, hæc deductio dicitur ad impoſsibile. Fit autem hæc deductio ad illud manifeſte impoſsibile, vel manifeſte falſum, vt regreſſus fiat, & interimatur illud oppoſitū cōcluſionis probandæ, ꝙ conceſsit reſpondens, & hoc, vt habeatur ab opponente veritas eius concluſionis probandæ, quàm propoſuit. Verbi cauſa, proponatur hæc, oīs homo eſt riſibilis, quàm opponens probare intendat, & reſpondens neget eam, dicet ergo opponens. detur oppoſita, videlicet aliquis homo non eſt riſibilis. Si hanc dabit, opponens huic, addet hanc verā, & manifeſtam reſpondenti, omne animal rōnale eſt riſibile, & ſyllogizabit in Barocco aliquā concluſionē manifeſte falſam ex his hoc pacto, omne animal rationale eſt riſibile, hæc eſt manifeſte vera, quidā homo non eſt riſibilis, quæ erat data a reſpondente, igitur quidam hō non eſt animal rationale modo hæc concluſio eſt aperte falſa. Quare regrediendo aliqua propoſitio erit falſa, & impoſsibilis, non.n. pōt concluſio eſſe falſa, niſi aliqua propōnum aſſumptarum ſit falſa, & non eſt maior falſa, quoniā fuit aperte vera, & conceſſa, igitur minor erit falſa. Minor autē eſt, aliquis homo non eſt riſibilis, igitur hæc eſt falſa, & cum hæc ſit falſa, ſua contradictoria erit vera, videlicet, omnis homo eſt riſibilis, ſic habetur concluſio inventa.

Exemplū ſyllogiſmi ad impoſsibile.

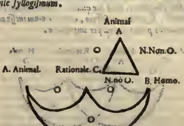
Quare deductio ad impoſsibile fit quoties ex oppoſita concluſionis propoſitæ & probandæ, cum aliqua altera manifeſtæ vera, deducitur quoddam manifeſtæ impoſsibile, vt videlicet ex iſto regrediatur opponens ad falſitatem eius, ꝙ conceſſerat reſpondens. & hoc, vt relinquatur veritas cõcluſionis propoſitæ, quæ erat probanda. Ex ijs patet tam Ariſtote. quàm Philoponum bene appellaſſe ſyllogiſmum hunc. Ariſt. quidẽ ſyllogiſmum ex impoſsibili, Philoponum vero deductionem ad impoſsibile. Dicitur.n.deductio ad impoſsibile, quatenus deducit ad impoſsibile aperte abſurdum. Quatenus vero ex illo abſurdo impoſsibili ſyllogizato deducitur regrediendo præpoſita concluſio, quæ erat probando, dicitur ſyllogiſmus ex impoſsibili. Vlterius patet in ſyllogiſmo per impoſsibile eſſe tria præcipue conſideranda, videlicet id, ꝙ dicitur propoſita concluſio, ſiue probanda, vt omnis homo eſt riſibilis, id etiam ꝙ dicitur hypotheſis, & eſt oppoſitum cõcluſionis propoſitæ, videlicet aliquis homo non eſt riſibilis, & id quoq; ꝙ dicitur coaſſumpta propoſitio, quæ coaſſumitur vt aperte vera, vt omne animal rationale eſt riſibile, ex his.n.duobus fit deductio ad impoſsibile. Amplius patet in ſyllogiſmo per impoſsibile eſſe duos proceſſus, alterum qui fit ex hypotheſi, & coaſſumpta propoſitione, alterum quo regredimur ad veritatem concluſionis propoſitæ. Et hic ſecundus conſtat ex tribus conſequentijs, prima eſt cum argumentamur, cõcluſio eſt impoſsibilis, igitur altera propoſitionum. Secunda, cum dicimus & non eſt impoſsibilis coaſſumpta, igitur hypotheſis. Tertia cum dicimus, hypotheſis eſt impoſsibilis, igitur concluſio propoſita, quæ erat ei contradictoria, ſic igitur duo proceſſus ſunt, alter qui dicitur deductio ad impoſsibile, alter, qui dicitur ſyllogiſmus ex impoſsibili, qui fit ex tribus conſequentijs. Totus autem ſyllogiſmus, qui continet ambos hos proceſſus, dicitur ſyllogiſmus per impoſsibile. De vtilitate vero licet Iuniores diſputent ſatis abunde, tamen videtur huiuſmodi ſyllogiſmus vtilis potiſsimum ſcientijs, vt propoſitiones, atq; earum prima principia probentur contra protervos. Quam rem ſeruauit Ariſt. Quarto Metaphy. cõtra eos, qui negarunt prima principia, ea.n.nõ alio q̄ deductione ad impoſsibile probauit

Fit autem in omnibus figuris, ſimile.n.eſt conuerſioni, verum tamen differt in tantum quoniam conuertitur quidem facto ſyllogiſmo, & ſumptis vtriſq; propoſitionibus, deducitur autem ad impoſſibile, non ex conceſſo oppoſito prius, ſed manifeſto, quoniam eſt verum.

Com. 126.

Cum deſcripſiſſet deductionem ad impoſsibile, nunc vult ponere conuenientiam & differentiam inter deductionem ad impoſsibile, & conuerſionem in ſyllogiſmo, & primo ponit conuenientiam, vt Philoponus exponit. & dicit. {fit autem, ſcilicet deductio ad impoſsibile in omnibus figuris} ſimile.n. eſt quantum ad hoc conuerſioni, quæ fit in ſyllogiſmis, hæc igitur eſt conuenientia. Deinde aſsignat differentiam & dicit. {veruntamen differt in tantum, quoniam conuertitur quidem facto ſyllogiſmo} hoc eſt, quoniam in conuerſione ſupponitur factus ſyllogiſmus, & ſumptis vtriſq; propoſitionibus ſeorſum, ſubaudi illius facti ſyllogiſmi cum oppoſito vel contrario concluſionis, infertur nunc vnius propoſitionis, nunc alterius oppoſitum, vel contrarium Deducitur autem ad impoſsibile, non ex conceſſo oppoſito prius, ſubaudi ſyllogizatæ concluſionis, ſed ex manifeſto quoddam coaſſumpto cũ oppoſito propoſitionis vel concluſionis probandæ, inferendo aperte impoſsibile, vt regreſſus fiat ad veritatem propoſitæ concluſionis. Eſt ergo differentia, vt Philop. colligit prima, ꝙ in conuerſione ſupponatur ſyllogiſmus, & poſtea conuertatur, in deductione ad impoſsibile abſq; ſyllogiſmo ſuppoſito oſtenditur abſurdum. Ponit & alias differentias Philoponus. Et ſic ſecunda differentia erit, ꝙ in conuerſione tam ad contrarium propoſitionis, quàm ad contradictorium conuertitur ſyllogiſmus, in deductione autem ad impoſsibile, nõ niſi ad contradictorium dicitur, vt videbitur. Tertia differentia eſt, ꝙ in conuerſione oſtendit ex contrario, vel oppoſito concluſionis contrarium, vel oppoſitum alterius propoſitionis, in deductione vero ad impoſsibile, ſolum, ex oppoſito propoſitæ concluſionis probandæ cum altero quoddam aſſumpto, manifeſte vero deducit quoddam aperte impoſsibile, vel falſum, vt ex illo regreſſus fiat ad veritatem propoſitæ concluſionis, hæc Philoponus de differentijs. Iuniores vero addunt quartam differentiam, quòd ſyllogiſmi conuerſio fiat ad oſtendendam neceſsitatem ſyllogiſmi prius facti, deductio autem ad impoſsibile, ad oſtẽdendam veritatem propoſitæ concluſionis. Quintam quoque, ꝙ conuerſio procedere poteſt ex vtriſq; veris, deductio autem ad impoſsibile non niſi ex altera falſa, & altera vera, hæc de differentijs

Termini vero ſimiliter ſe habent, & vtrorumq; eadem eſt ſumptio. Vt ſi a ineſt omni b: medium autem C ſi ſupponitur aut non omni, vel nulli b ineſſe eſt, c vero omni quòd fuit verum, neceſſe eſt c, b autem nulli aut non omni ineſſe, hoc autem impoſſibile, quare falſum eſt quòd ſuppoſitum eſt, verum ergo oppoſitum. Similiter autem in alijs figuris, quare quæcunq; conuerſionem ſuſcipiunt & per impoſſibile ſyllogiſmum. Quare rae enim

Cameſtres ſeu feſtino ſecũdę fig. ad probandũ per impoſsibilẽ minorẽ in Barbara.

Nunc vult declarare, ꝙ ſyllogiſmus conuerſiuus aliquo pacto ſit ſyllogiſmus per impoſsibile. Et hoc ideo, quia ſyllogiſmus conuerſiuus eſt ſecundus ſyllogiſmus, qui ſumit oppoſitũ vel contrarium concluſionis, & ex illo cum altera propoſitione deducit oppoſitum vel contrarium alterius, ꝙ oppoſitum vel contrarium eſt manifeſte impoſsibile, & ſic talis ſyllogiſmus conuerſiuus erit ſyllogiſmus per impoſsibile, quatenus per oppoſitum vel contrarium concluſionis, ꝙ eſt impoſsibile, ſyllogizat oppoſitum alterius propoſitionis, quòd eſt aperte impoſsibile, & hoc, vt fiat regreſſus ad veritatem prioris cõcluſionis, ex cuius oppoſito proceſsit, hæc exponit exemplo & dicit. {Termini autem ſyllogiſmi conuerſiui & deducentis ad impoſsibile ſimiliter ſe habent, quoniam amborum termini ſunt a c b, & vtrorumq; ſyllogiſmorũ eadem vel conſimilis eſt ſumptio, quoniam in vtroq; ſumitur oppoſitum cõcluſionis, non tamen eodem modo, vt dictum eſt, quoniam in deductione ad impoſsibile ſumptio eſt oppoſiti concluſionis non ſyllogizatæ, ſed propoſitæ, in conuerſione autem ſumptio eſt oppoſiti concluſionis prius ſyllogizatæ. Declarat hæc exemplo, & dicit. {vt ſi a ineſt omni b per c medium in Barbara. Tunc {ſi ſupponatur a nõ omni vel nulli b ineſſe}, ꝙ eſt oppoſitum vel contrarium concluſionis, c vero omni, quæ fuit maior, & fuit vera, neceſſe eſt c, b aut nulli, aut non omni ineſſe, ꝙ eſt oppoſitum minoris, hoc autem eſt impoſsibile: quare ꝙ ſuppoſitũ eſt. ſ. contrarium vel contradictorium cõcluſionis falſum eſt. addit. {ſimiliter aũt in alijs figuris quoniam in omnibus ſyllogiſmus

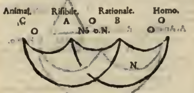
conuerſiuus

conuerſiuus eſt. per impoſsibile, & deducens ad impoſsibile. Quatenus.n.ſumit oppoſitum concluſionis, q̃ eſt impoſsibile, & ex illo ſyllogizat cum altera propoſitione vera, per impoſſibile ſyllogiſmus dicitur, quatenus autem deducit ad aperte impoſsibile, deductio ad impoſsibile dicitur. Tunc concludit propoſitum, & dicit. {quare quæcunq; conuerſionem ſuſcipiunt, & per impoſsibile ſyllogiſmum ſuſcipiunt. Vtrum vero contra, non apparet ex verbis Ariſt. ſolum.n.habemus quod omnis ſyllogiſmus conuerſiuus ſyllogiſmus per impoſſibile. Sed Philop. dicit oppoſitum, q̃m, vt inquit, quæcũq; per impoſsibile oſtenduntur, & conuerſione oſtendũtur, quæcunque vero conuerſione nullo modo per impoſsibile. nã vt inquit, cõuerſio in plus eſt deductione ad impoſsibile. Fortaſſe communis Philoponus conuerſionem accepit, quàm Ariſt.

De prima figura.

ERgo alia quidem problemata omnia oſtenduntur per impoſſibile in omnibus figuris, vniuerſale autẽ prædicatiuum in media, & tertia demonſtratur. in prima autem non demonſtratur, Supponatur.n.a non omni b, aut nulli ineſſe, & aſſumatur alia propoſitio vtrolibet modo ſiue a omni inſit c ſiue b omni d. (ſic.n.erat prima figura.) Si ergo ſupponatur a non omni b ineſſe, non fiet ſyllogiſmus quomodolibet ſumpta propoſitione.

Si autẽ nulli, quando quæ eſt b d aſſumatur, ſyllogiſmus quidem erit falſi, non oſtenditur autem propoſitum: nam ſi a nulli b, b autem omni d, a nulli d inerit, hoc autem ſit impoſſibile. Falſum igitur eſt nulli b ineſſe a, ſed non ſit nulli falſum, omni verum erit, ſi autem, quæ eſt a c aſſumatur, non fit ſyllogiſmus, ſicut nec quando ſupponitur non omni b ineſſe. Quare manifeſtum, quoniam omni ineſſe non oſtenditur in prima figura per impoſſibile.

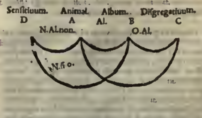
Oſtenſa quod non mõſtretur per impoſsibile vniuerſalis affirmatiua in prima fig. ſumẽdo cõtradictoriũ propoſitæ cõcluſion: quia complicationes eſſent aut ex minori nega. aut ex maiori particulari, quæ in prima figu ſteriles ſunt ſi vero ſumat cõtrarium nec ſimiliter mõſtratur, cũ contraria ſimul falſa eſſe cõtingat. Cõm.118.

Cum accepiſſet conuenientiam & differentiam inter conuerſionem in ſyllogiſmo, & deductionem ad impoſsibile, nũc ad rem venit, & ponit trimembrem concluſionem, & dicit, Ergo alia quidem problemata omnia oſtenduntur per impoſſibile in omnibus figuris, & per alia omnia, intelligit omnia alia præter problema vniuerſale prædicatiuum, ideo ſubdit, vniuerſale autem prædicatiuum in media, & tertia demonſtratur, in prima autem nõ demonſtratur. hæc eſt concluſio. Tũc probat, q̃ problema vniuerſale prædicatiuum non probetur in prima, q̃m ſiue contrarium, ſiue contradictorium propoſitæ concluſionis aſſumatur, cum altera quauis propoſitione ſiue ſupra, ſiue infra aſſumpta, aut nõ fiet ſyllogiſmus aut ſi fiet non valebit ad demonſtrandum propoſitum. Et q̃ ita ſit probat, & dicit. {Supponatur.n.a non omni b aut nulli ineſſe} quaſi dicat, ſit concluſio propoſita, omne b eſt a: quàm ſi negat reſpondens, ſumatur contrarium vel contradictoriũ, vt nullum b eſt a, aut quoddam b non eſt a, & aſſumatur poſtea alia propoſitio vtrolibet modo, ſiue ſumpta a ſumendo c, ita, vt c inſit omni a, ſiue ſumendo ſub b d, ita vt b ipſum inſit omni d: ſic.n.vt inquit, erat prima figura, ſi.n.ſupra a ſumitur c, erit ſyllogiſmus, quoddam b non eſt a, hæc.n.erat oppoſitum concluſionis propoſitæ, quæ nunc ſumitur vt minor, omne a eſt c, hæc eſt maior coaſſumpta, & aperte vera, at patet hoc pacto non eſſe ſyllogiſmum in prima figura, quia ex minore negatiua, nullus in prima figu. ſyllogiſmus fit. Sin autem ſub b accipiatur c erit ſyllogiſmus, omne d eſt b: hæc.n.erit coaſſumpta propoſitio, & minor aperte vera, quoddam b non eſt a: hæc eſt oppoſita concluſioni propoſitæ & maior. At cõſtat, q̃ nec ſic eſt ſyllogiſmus in prima figura, quoniam ex maiore particulari nullus in prima figura ſyllogiſmus fit. Ex his concludit propoſitum & dicit. {Si ergo ſupponatur a non omni b ineſſe, ita vt detur a reſpondente contradictorium propoſitæ concluſionis, non fiet ſyllogiſmus quomodolibet ſumpta propoſitione, hoc eſt nec ſumendo ſupra a, nec ſumendo ſub b: patet igitur q̃ conceſſo contradictorio concluſionis propoſitæ in prima figura non fiat ſyllogiſmus.

Nunc probat, q̃ nec ſi detur contrarium propoſitæ concluſionis in prima figura, deductio ad impoſsibile fieri poterit, q̃m coaſſumpta altera, vel non fiet ſyllogiſmus, vel ſi fiet, non erit ad propoſitum, & dicit. {Si autem ſumatur a nulli b ineſſe, quod eſt propoſitæ concluſionis contrarium, ſyllogiſmus quidem, qui fit per acceptionem ipſius d ſub b, erit falſi, atque deducens ad falſum, non oſtenditur autem propoſitum, q̃m cum fit regreſſus, ſolum habebitur, q̃ illud contrarium ſit falſum, non tamen habebitur, quòd propoſita concluſio illi falſo contraria ſit vera, quoniam contraria poſſunt eſſe ſimul falſa, & hoc probat, Primo accipiendo d ſub b: & dicit. {nam ſi a nulli b accipiatur ineſſe ab aduerſario, b autem omni d, & coaſſumatur hæc pro minore, omne d eſt b, a nulli d inerit hoc autem ſit impoſsibile, quaſi dicat, licet non ſit impoſsibile, ſumatur vt impoſsibile, & falſum, hoc autem tanquam falſo & impoſsibili ſumpto, regrediendo, igitur falſum erit a nulli b ineſſe, quod erat contrarium concluſionis propoſitæ, non tamen habetur intentum, quoniam licet hæc propoſitio, nullũ b eſt a ſit falſa, tamen non ſequitur, vt hæc, quæ eſt ei contraria, ſit vera, videlicet, omne b eſt a, quoniam poſſunt ſimul falſæ eſſe, & propterea dicit. {Sed non ſi a nulli b ineſſe falſum eſt a omni b ineſſe, verum erit, patet igitur, quòd accipiendo d ſub b, fit ſyllogiſmus, ſed non ad propoſitum. Deinde probat, quòd aſſumendo c ſupra a non fiat ſyllogiſmus & dicit. Si autem aſſumatur ea propoſitio, quæ eſt c a, videlicet, omne a eſt c non fit ſyllogiſmus, quoniam maior eſt affirmatiua, & minor negatiua, ex quibus nulla directa concluſio ſyllogizatur, in prima figura. Et quaſi epilogando dicit. {ſicut nec quando ſupponitur non omni b ineſſe a: quod eſt propoſitæ concluſionis contradictorium, fit ſyllogiſmus in prima figura. Quare manifeſtum, quoniam omni ineſſe non oſtenditur in prima figura per impoſsibile. Cõm.119.

Alicui autem, & nulli, & non omni oſtenditur. Supponatur enim a nulli b ineſſe, b autem ſumptum ſit omni aut alicui c, ergo neceſſe eſt a nulli aut non omni c ineſſe. Hoc autem impoſſibile ſit enim verum et manifeſtum, quoniam omni c ineſt a. Quare, ſi hoc falſum, neceſſe eſt a alicui b ineſſe.

Si autem ad a ſumatur altera propoſitio, non erit ſyllogiſmus, nec quando ſubcontrariũ concluſionis ſupponitur, vt alicui non ineſſe. Manifeſtum ergo, quoniam oppoſitum ſumendum eſt.

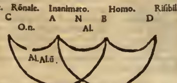
In his ſyllogiſmus aſſumpta ad minorem extremitatem propoſitione, particularis affirmatiua in prima figura, per impoſsibile aſſumitur, aſſumpta non ad maius extremum minime, nã minor eſſet negatiua. Cõm.120.

Nunc proponit ſecundam regulam vniuerſalem, videlicet, q̃ particularis affirmatiua, vniuerſalis negatiua, & particularis negatiua, deductione ad impoſsibile oſtenduntur in prima figura, & dicit. {alicui autem, ſubaudi b ineſſe a, & nulli b ineſſe a, & non omni b ineſſe a oſtẽditur ſcilicet in prima figura deductione

ductione ad impoſsibile. Er primo declarat, q particularis affirmatiua deductione ad impoſsibile oſtendatur in prima figura. Et primo ſumit hypotheſim, quæ eſt cõtradictoria particularis affirmatiuæ, videlicet vniuerſalis negatiua, & dicit. {ſupponatur.n.a nulli b ineſſe, hæc.n.eſt hypotheſis, eſt.n.contradictoria particularis probandæ, videlicet illius, quoddam b eſt a ſi ergo hæc non ſit vera, ſumatur oppoſita videlicet, nullum b eſt a pro hypotheſi vera. Deinde ſub b ſumatur c cui omni aut alicui b inſit, & dicit b autem ſumptum ſit omni, aut alicui c ineſſe quaſi dicat coaſſumpta vero ſit, omne c vel quoddam c eſt b ex his ergo neceſſe eſt a nulli.ſ.in cælarent, aut non omni c in Ferio ineſſe, tūc docet recurrere, & dicit, hoc autem impoſsibile, & quia poſſet eſſe controuerſia de veritate & impoſſibilitate huius, dicit. {ſit.n.verum & manifeſtum, quoniam omni c ineſt a, & ſic illatum illud erit impoſsibile, & falſum, tunc concludit propoſitum & dicit, quare ſi hoc falſum eſt & impoſsibile, neceſſe, eſt a alicui b ineſſe, quia ex illo infertur falſam eſſe hypotheſim, & ſic ſua contradictoria erit vera, quæ erat particularis affirmatiua.

Cõm.131. Deinde declarat inutiles deductiones ad impoſsibile, & dicit. {Si autem ad a ſumatur altera propoſitio, videlicet accipiẽdo d ſupra a non erit ſyllogiſmus quoniam minor erit negatiua, ex qua in prima figura nihil ſequitur neq; quando ſubcontrarium concluſionis ſupponitur, ſubaudi erit ſyllogiſmus, vt ſi ſumatur alicui b a non ineſſe, quoniam ex maiore particulari in prima figura non fit ſyllogiſmus. Propterea dicit, manifeſtum ergo, quoniam oppoſitum ſumendum eſt, hoc eſt contradictorium pro hypotheſi.

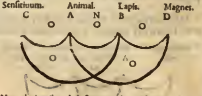
Rurſum ſupponatur a alicui b ineſſe, ſumptum autem ſit c omni a, neceſſe eſt igitur c alicui b ineſſe, hoc autem ſit impoſſibile, quare falſum quidem ſuppoſitum eſt, ſi autem ita verum eſt nulli ineſſe. Similiter autem & ſi priuatiua ſumpta ſit c a, ſi autem ad b ſumpta ſit propoſitio, non erit ſyllogiſmus.

In his ſyllogiſmis vniuerſalis negatiua aſſumatur per impoſsibile i prima fig. ſi aſſumatur ad maius extremum propõ. ſ. ad ipſum a ſiue ro coaſſumatur ad minus extremũ ſub ipſum d nihil concluditur cum maior ſit particularis.

Cõm.132. Secundo hic declarat, q vniuerſalis negatiua deductione ad impoſsibile ſyllogizatur, & primo docet ſumere hypotheſim, q dicit. {Rurſum ſupponatur a alicui b ineſſe, hoc eſt, ſumatur pro hypotheſi, aliquod b eſt a, quæ eſt oppoſita vniuerſalis negatiuæ. Deinde docet coaſſumere alteram, & dicit. {Sumptũ autem ſit c omne a ineſſe eſt ergo coaſſumpta ſupra prædicatum, videlicet ſupra a ſumendum c hoc pacto, & omne a eſt c ex his igitur, neceſſe eſt c alicui b ineſſe. Tunc docet recurrere, & dicit, hoc autem ſit impoſsibile, & ſequitur ex illis. Igitur altera earum erit impoſsibilis, non maior, quæ coaſſumebatur, igitur minor. Minor autem eſt hypotheſis, quæ eſt contradictoria propoſitæ concluſionis, quare falſum quidem ſuppoſitum eſt. Si autem ita ſit, q falſa ſit hypotheſis, verum eſt nulli ineſſe, & ſic illa erit vera nullum b eſt a, quod erat propoſitum. Deinde probat eandem coaſſumendo vniuerſalem negatiuam, & dicit. Similiter autẽ & ſi priuatiua ſumpta ſit a c etiam oſtenditur hypotheſis impoſsibilitas hoc pacto, nullũ a c, hæc eſt coaſſumpta, quoddam b eſt a igitur quoddam b nõ eſt c hæc eſt impoſsibilis, vt ſupponitur. Igitur aliqua propoſitio, & non ea, quæ aſſumebatur. Igitur impoſsibilis erit hypotheſis, & ſic concluſio oppoſita erit vera, quod eſt intentum. quando enim concluſio eſt impoſsibilis, & non ratione coaſſumptæ, erit impoſsibilis ratione hypotheſis, quare oppoſita hypotheſis erat vera, quæ eſt propoſita concluſio. Deinde tangit inutilem coaſſumptionem, & dicit. Si autem ad b ſumpta propoſitio ſit hoc eſt, ſi autem coaſſumpta ſit ſumendo ſub b d non erit ſyllogiſmus, qm̃ ex maiore particulari nullus fit ſyllogiſmus in prima figura.

Si autem cõtrarium ſupponatur, ſyllogiſmus erit, & impoſſibile, non tamen oſtenditur, quod eſt propoſitum. Supponatur enim a omni b, & c ſumptum ſit omni a, ergo neceſſe eſt c omni b ineſſe, hoc autem impoſſibile, quare falſum eſt omni b ineſſe a, ſed nondum erit neceſſarium, ſi non omni, nulli ineſſe. Similiter autem, & ſi ad b ſumatur altera propoſitio. nam ſyllogiſmus quidem erit, & impoſſibile, non interimitur autem hypotheſis, quare oppoſitum ſupponendum.

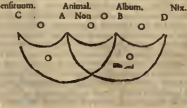

In his coniugationibus ſuppoſita contraria, & non cõtradictoria ipſius concluſionis concluditur quidẽ, ſed nõ aſſumitur p impoſsibile propoſitum in prima figura, cum contraria contingat eſſe ſimul falſa.

Cõm.133.

Nunc dat inutilem deductionem ad impoſsibile, & dicit. Si autem contrarium ſupponatur, eius videlicet concluſionis, quæ eſt vniuerſalis negatiua. ſyllogiſmus erit, & id quod concluditur erit impoſsibile, non tamen oſtenditur, quod eſt propoſitum, ſcilicet concluſio vniuerſalis negatiua, quoniam dato q habeatur hypotheſim eſſe falſam, non propterea ſequitur propoſitam cõcluſionem eſſe veram, quoniam ambæ contrariæ poſſunt eſſe ſimul falſæ, & q ita ſit, probat, & dicit. {Supponatur enim a omni b, quod eſt cõtrarium propoſitæ concluſionis, & c ſumptum ſit omni a ineſſe ita, vt coaſſumpta propoſitio ſit omne a eſt c ergo ex his neceſſe eſt c omni b ineſſe per ſyllogiſmum in Barbara, hoc autem, quod concluditur, eſt impoſsibile. Quare falſum eſt, omni b ineſſe a, & ſic habetur q hypotheſis falſa ſit. Sed nondum erit neceſſarium, ſi non omni, nulli ineſſe, hoc eſt, ſed non ſequitur, falſum eſt omne b eſſe a ergo verum eſt, nullum b eſſe a, quoniam ambæ contrariæ poſſunt eſſe ſimul falſæ & ſic per talem ſyllogiſmum bene interimitur hypotheſis, ſed ex interemptione illius non ſequitur propoſita concluſio. Deinde hoc idem probat accipiendo d ſub b, & dicit. {Similiter autem, & ſi ad b, ſumatur altera propoſitio, nequaquam propoſita concluſio habetur: Nam ſyllogiſmus deducẽs ad impoſsibile quidem erit, non interimitur autem hypotheſis, hoc pacto, videlicet, vt ex illius interemptione inferatur propoſita concluſio } Interimitur enim hypotheſis per talem ſyllogiſmum, quoniam ex hypotheſi, & coaſſumpta deducitur impoſsibile, ex quo interimitur hypotheſis, ſed non interimitur hypotheſis, hoc pacto, videlicet vt ex illius interemptione habeatur propoſita concluſio, quoniam contrariæ poſſunt eſſe ſimul falſæ. Quare, vt inquit oppoſitum, videlicet contradictorium ſupponendum pro tali ſyllogiſmo.

Ad oſtendendum autem non omni b ineſſe b ſupponendum omni ineſſe. nam ſi a omni b, & c omni a, omni b inerit c: ſi ergo hoc impoſſibile eſt, falſum erit quod ſuppoſitum eſt. Similiter autem & ſi ad b ſumpta ſi altera propoſitio.

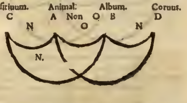

His ſyllogiſmis aſſumitur per impoſsibile i prima figura particularis negatiua ſiue coaſſūpta a c, ſiue b d.

Nunc

Côm.134 Nunc docet ſyllogizare particularem negatiuam per impoſsibile, & dicit. {ad oſtendendum autem non omni b ineſſe a, quæ eſt concluſio particularis negatiua, ſupponẽdum omni ineſſe, hoc eſt ſupponendum eſt contradictorium, videlicet omne b eſt a, & accipiendum c ſupra a, nam ſi a omni b ineſt, & c omni a omni b inerit c per ſyllogiſmum in Barbara. Tunc docet recurrere, & dicit, ſi ergo hoc impoſsibile eſt, hoc eſt, ſi concluſio eſt impoſsibilis, falſum erit quod ſuppoſitum eſt, non enim erit falſa propoſitio coaſſumpta, erit ergo falſa hypotheſis, & ſic ſua contradictoria erit vera. Secundo eandem docet probare ſumendo ſub b & dicit. {Similiter autem & ſi ad b per acceptionẽ ipſius d ſumpta ſit altera propoſitio, videlicet b d: nam ſequitur, omne b eſt a, omne d eſt b. igitur omne d eſt a, concluſio eſt impoſsibilis, & non ratione coaſſumptæ, ergo propter hypotheſim, & ſic idem, vt prius.

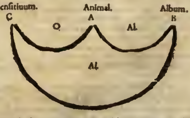
Et ſi priuatiua ſit c a, ſimiliter nam & ſic fit ſyllogiſmus. Si autem ad b ſumpta ſit priuatiua, nihil oſtenditur.

Coaſſumpta, in his cõiugationibus a c negatiua, non autem b d aſtruitur particularis negatiua.

Côm.135 Secundo principaliter probat eandem concluſionem accipiendo contradictorium, & ſupra a ſumendo c priuatiuæ, & dicit. Et ſi priuatiua ſit c a. Similiter oſtenditur concluſio dicta. Nam & ſic fit ſyllogiſmus. Sequitur.n.nullum a eſt c, omne b eſt a, igitur nullum b eſt c, modo concluſio eſt impoſsibilis, ergo & hypotheſis, & ſic vt prius. Si autem (vt inquit) ad b ſumpta ſit priuatiua, nihil oſtenditur, quoniam ex minore negatiua in prima figura nihil ſequitur.

Si autẽ non omni, ſed alicui ineſſe ſupponatur, non oſtenditur, quoniam non omni, ſed quoniam nulli. nam ſi a alicui b ineſt, c autem omni a, alicui b inerit c: ſi ergo hoc eſt impoſsibile, falſum eſt alicui b ineſſe a: quare verum nulli, hoc autem oſtenſo, interimitur verum, nam a alicui quidẽ b inerat, alicui vero non inerat.

Ex hoc ſyllogiſmo aſſtruitur nulli b ineſt, nõ autẽ non ineſſe.i.particularis negatiua nec oppoſitio aſtruitur, quia concluſio vera eſt. extremum minime, nã minor eſt negatiua.

Côm.136 Secundo declarat, q̃ ſi accipiatur ſub contrarium concluſionis pro hypotheſi non erit ſyllogiſmus per impoſsibile deſtruens falſum, ſed deſtruens verum, & dicit. {Si autem non omni.i.ſi non ſumatur contradictorium, ſed alicui ineſſe ſupponatur, hoc eſt, ſed ſumatur ſubcontraria videlicet, quoddam b eſt a, non oſtenditur, quoniam non omni, hoc eſt concluſio particularis negatiua, ſed quoniam nulli, hoc eſt, ſed concluſio vniuerſalis negatiua, & ſic non interimitur hypotheſis falſa, ſed verũ nam, vt inquit, ſi a alicui b ineſt, c autem omni a, alicui b inerit c: erit ergo ſyllogiſmus omne a eſt c, quoddam b eſt a igitur quoddam b eſt c ſi ergo hoc eſt impoſsibile, falſa erit hypotheſis.ſ.alicui b ineſſe a quare verum nulli b ineſſe a duarum enim contradictoriarum ſi altera eſt falſa, altera vera eſt quare, ſi hæc eſt falſa, quoddam b eſt a hæc erit vera, nullum b eſt a: hoc autem oſtenſo, interimitur verum, interimitur enim vtraq; ſubcontraria, quæ vtraque vera erat; nam a alicui quidem b inerat, alicui vero non inerat, & ſic deſtruitur vtraq; ſubcontraria, quæ erat ſimul vera, non ergo eſt ſyllogiſmus per impoſsibile, quoniam per eum non deſtruitur falſum, ſed deſtruũtur, ambæ ſubcõtrariæ, quæ ſunt ſimul veræ.

Amplius non iam propter hypotheſim accidit impoſsibile, falſi enim erat, ſiquidem ex veris non eſt falſum ſyllogizare, nunc autem eſt vera, ineſt enim a alicui b. Quare non ſupponendum alicui ineſſe, ſed omni. Similiter autem & ſi alicui b non ineſt, a oſtenderemus: ſi.n.idem eſt alicui non ineſſe, & non omni ineſſe, eandem in vtriſque demonſtratio eſt.

Secundo idem probat, & vis rationis eſt, in ſyllogiſmo per impoſsibile, falſum quod accidit. debet accidere propter hypotheſim falſam, nõ enim poteſt ex veris accidere. Ergo oportet, vt ſaltem hypotheſis ſit falſa, vt ſaltẽ ex ea accidat falſum. At hypotheſis non eſt falſa, quoniam ſubcontrariæ in materia de ineſſe ſunt ſimul veræ, ergo non poteſt fieri ſyllogiſmus per impoſsibile, dicit. {Amplius non iam propter hypotheſim accidit impoſsibile, quoniam ſi in tali ſyllogiſmo propter hypotheſim acciderit impoſsibile, falſa erit hypotheſis, ſi quidẽ ex veris non eſt falſum ſyllogizare, oportet ergo, ſi falſum accidat, cum nõ coaſſumpta ſit falſa, vt ſaltem hypotheſis ſit falſa nunc autem, vt inquit, hypotheſis eſt vera, ineſt enim a alicui b, ambæ enim ſubcontrariæ veræ ſunt in materia de ineſſe, & ſic ex hypotheſi non poterit ſequi talis concluſio falſa, cum hypotheſis non ſit falſa quare, vt inquit non ſupponendum alicui ineſſe, ſed omni ineſſe & ita per contradictorium, & non per ſubcontrarium erit ſyllogizandum. Sed dices, Obiectio. cum duplex ſit particularis negatiua, altera per negationem præpoſitam, vt non omne b eſt a, altera per negationem poſtpoſitam, vt quoddam b non eſt A, vtrum eodem modo probetur particularis negatiua per negationem poſtpoſitam, velut particularis negatiua per negationem præpoſitam. Reſpondet q̃ eodem modo, & eadem demonſtratione, & dicit. Reſponſio. {Similiter autem, & ſi alicui b non ineſt a, oſtenderemus, ſi enim idem eſt alicui non ineſſe, & non omni ineſſe, negatio.n. propoſita facit æquipollere ſuo contradictorio, eadem in vtriſque demonſtratio eſt.

Manifeſtum ergo. quoniam non contrarium, ſed oppoſitum ſupponendum in omnibus ſyllogiſmis, ſic enim neceſſarium erit Axioma probabile. nam ſi de omni affirmatio vel negatio, oſtenſo quoniam non negatio, neceſſe eſt affirmationem veram eſſe. Rurſum ſi non ponant veram eſſe affirmationem, conſtat veram eſſe negationem, contrarium autem neutro modo contingit ratum facerem. Neque enim neceſſarium, ſi nulli falſum, omne verum neq; probabile, vt ſi alterum falſum quoniam alterum verum. Manifeſtum ergo, quoniam in prima figura alia quidem propoſita omnia oſtenduntur per impoſsibile. Vniuerſale autem affirmatiuum non oſtenditur.

Ex ijs deducit qualis debet eſſe hypotheſis in ſyllogiſmo Côm.138 per impoſsibile, & dicit. Manifeſtum ergo quoniam non contrarium, ſed oppoſitum, hoc eſt contradictorium ſupponendũ pro hypotheſi in omnibus ſyllogiſmis, qui ſyllogizant per impoſsibile, & cauſam aſsignans dicit. {Sic enim id quod ſyllogizat hoc, eſt cõcluſio principalis principaliter propoſita, erit neceſſarium, & Axioma, hoc eſt dignitas, in qua firmatur, erit probabile, hoc eſt ab omnibus conceſſum, & q̃ Axioma erit ab omnibus conceſſum probat, quoniam Axioma erit, q̃ de omni ſit affirmatio vel negatio vera, & de nullo ſimul. nam ſi de omni, vt dicit, affirmatio vel negatio eſt vera, oſtenſo quoniam non negatio eſt vera, neceſſe eſt affirmationem veram eſſe. Rurſum ſi non ponant veram eſſe affirmationem, con-

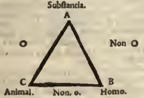
ſtat

ſit veram eſſe negationem, contrarium, autem neutro modo contingit ratum facere, neq;.n.neceſſarium ſi a nulli. b inesse ſit falſum, a omni b ineſſe ſit verum, neq; contingit hoc eſſe probabile, ac ab omnibus conceſſum, vt ſi alterum falſum, quod alterum verum. nam contraria contingit eſſe ſimul falſa, deinde concludit id, quod à principio propoſuit, & dicit. {Manifeſtũ ergo quòd in prima figura alia quidem propoſita, atque problemata omnia oſtenduntur per impoſſibile, vniuerſale autem affirmatiuum non oſtenditur, per hanc figuram.

Caput 22. De ſyllogiſmo per impoſſibile in ſecunda figura.

IN media autem figura & postrema, & hoc oſtenditur. Ponatur.n.a non omni b ineſſe, ſumptum autem ſit omni c ineſſe a: ergo ſi b quidem non omni b ineſt, a c autem omni, non omni b ineſt c: hoc autem impoſſibile. Sit enim manifeſtum, quoniam omni b ineſt c, quare falſum quod ſuppoſitum eſt, verum eſt ergo omni ineſſe.

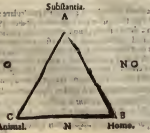
Oſtēſio ꝑ impoſsibile in ſecunda figura ad vniuerſalem affirmatiuam.

Cõm. 139. Cum compleuerit oſtenſionem per impoſſibile in prima figura, nunc tranſit ad oſtendendum problemata in ſecunda, & tertia, & dicit. {In media autem figura, & poſtrema, & hoc.ſ. problema vniuerſale affirmatiuum oſtenditur, & dicit Philoponus, quòd vniuerſale affirmatiuũ non primo oſtenditur in ſecunda vel tertia figura, non.n.in ſecunda figura. vel tertia primo ſyllogizatur problema vniuerſale affirmatiuum. Syllogizatur autem cum deſtructione hypotheſis. Si enim habetur hypotheſim eſſe impoſſibilem, quæ eſt oppoſita vniuerſali affirmatiuæ propoſitioni, habetur vniuerſalem affirmatiuã eſſe veram. Vnde dicit. {ponatur enim a non omni b ineſſe, & hoc pro minore, quæ ſit, quoddam b nõ eſt a, hoc.n.eſt contradictorium problematis vniuerſalis, quod erat, omne b eſt a, & ſumatur c ſub a, & hoc dicit. {Sumptum autem ſit omni c ineſſe a, & hæc pro maiore, tunc epilogat totum ſyllogiſmũ, & dicit. {Ergo, ſi b quidem non omni ineſt a, c autem omni, ita vt omne c ſit a, non omni b ineſt c, hæc eſt deductio ad impoſſibile, tunc recurrens dicit, hoc autem impoſſibile, hoc eſt, ſed concluſio eſt impoſſibilis, & quia hoc poſſet negari, ſubdit. {Sit.n.manifeſtum pro præſenti exemplo, quòd omni b ineſt c, & ſi ita eſt, quare falſum quod ſuppoſitum, & ſic hypotheſis falſa eſt. Verum eſt ergo omni ineſſe, quoniam duarum contradictoriarum ſi altera falſa, altera vera erit.

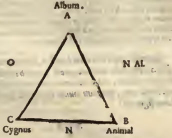
Si autem contrarium ſupponatur, ſyllogiſmus quidem erit, & impoſſibile, non tamen oſtenditur quod propoſitum eſt. Si enim a nulli b: omni autem c: nulli b c, hoc autem impoſſibile quare falſum eſt nulli ineſſe. Sed non ſi hoc falſum, verum omni.

Non oſtenditur vniuerſalis affirmatiua ſumēdo contrariũ nam contraria contingit eſſe ſimul falſa.

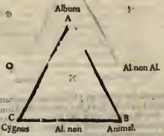
Nunc declarat problema vniuerſale affirmatiuum, non poſſe ſyllogizari per impoſſibile, ſumendo ſuum contrarium, quòd licet primus proceſſus ſit bonus, & per ſecũdum habeatur impoſſibilitas hypotheſis, tamen non deducitur propoſitũ, quoniam vltima conſequentia, quæ fit in recurſu, non eſt neceſſaria dicit. {Si autem contrarium ſupponatur, ſyllogiſmus quidem erit.ſ.qui deducit ad impoſſibile, & impoſſibile, & hypotheſis habebitur pro impoſſibili, non tamen oſtenditur, quod propoſitum eſt, quoniam vltima conſequẽtia, quæ fit in recurſu, non valet, & quòd primus ſyllogiſmus valeat, probat, & dicit. {Si enim a nulli b ineſt, quod eſt contrarium vniuerſalis affirmatiuæ, omni autem c, hoc eſt, & a ineſt omni c nulli b inerit ipſum c, hæc deductio ad impoſſibile vtilis eſt. Deinde declarat vſquequo recurſus ſit bonus, & dicit: {Hoc autem impoſſibile, & non pro aſſumpta propoſitione, quare falſum eſt a nulli b ineſſe, & ſic hypotheſis eſt falſa, & vſq; ad hanc licet recurrere. Sed non ſi hoc falſum eſt, verum erit a omni b, ineſſe, quoniam contrariæ poſſunt eſſe ſimul falſæ, & ſic vltima conſequentia in recurſu ſyllogiſtica non eſt, nec neceſſaria.

Quando autem alicui b ineſt a, ſupponatur a nulli b ineſſe c autem omni inſit, neceſſe eſt ergo c nulli b ineſſe, quare, ſi hoc impoſſibile, neceſſe eſt a alicui b ineſſe.

Ex hac cõiugatione aſtruitur particularis affirmatiua ꝑ impoſſibile ſumẽdo cõtradictorium ex alia nihil, quòd ad verum nullũ ſequitur impoſſibile.

Si autem ſupponatur alicui non ineſſe, eadem erunt, quæ in prima figura.

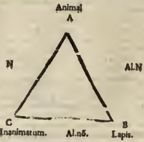
In hac nihil aſtruitur ſi ſumatur ſubcontrariũ. nã ad veram ſuppõnem nullũ ſequitur impoſſibile.

Nunc docet ſyllogizare per impoſſibile problema particulare affirmatiuum, iterum ſumendo contradictorium, & dicit. {Quando autem alicui b ineſt a, ſupponatur a nulli b, ineſſe pro hypotheſi, c autem omni inſit, coaſſumatur c ſub a, ita vt a inſit omni c, neceſſe eſt ergo in cameſtres, c nulli b ineſſe. Deinde docet recurrere, & dicit. {Quare, ſi hoc impoſſibile, neceſſe eſt a alicui b ineſſe, & ſic habetur propoſitum. Com. 141.

Deinde declarat quòd hæc deductio non poteſt fieri ſumendo ſubcontrarium, & dicit, ſi autem ſupponatur alicui nõ ineſſe, quod eſt ſyllogizare per ſubcontrarium, eadem erũt, quæ in prima figura, quoniam nec hypotheſis eſt neceſſario falſa, nec eſt incompoſſibilis concluſioni principali, quoniam ſubcõtrariæ poſſunt eſſe ſimul veræ in materia non neceſſaria, nec accidit falſum propter hypotheſim falſam.

Rurſum, ſupponatur a alicui b ineſſe, c autem nulli inſit, ne-

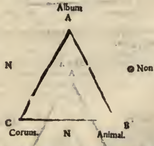
ſit, neceſſe eſt igitur c alicui b non ineſſe, ſed omni inerat, quare falſum quòd ſuppoſitum eſt, nulli ergo b inerit a.

In hac aſtruitur vniuerſalis negatiua.

Cōm.142. Nunc docet ſyllogizare per impoſsibile problemata negatiua in ſecunda figura, & primo vniuerſale negatiuum vt hoc videlicet, nullum b eſt a, & dicit. {Rurſum, ſupponatur pro hypotheſi, a alicui b ineſſe, quæ eſt oppoſita problemati vniuerſali negatiuo, videlicet illi, nullum b eſt a, c autem nulli inſit, hoc eſt, & coaſſumpta ſit, nullum c eſt a, neceſſe igitur eſt in Feſtino, c alicui b nō ineſſe, modo hoc eſt falſum, quoniam omni inerat, omne enim b inerat c, quare falſum eſt, quod ſuppoſitum eſt. ſ. hypotheſis, et ſi falſa eſt hypotheſis, nulli ergo b inerit a, quod erat problema ſyllogizandum.

Quando autem non omni b ineſt a, ſupponatur omni ineſſe c autem nulli, neceſſe ergo eſt, c nulli b ineſſe, hoc autem impoſſibile, quare verum eſt non omni ineſſe. Manifeſtum ergo, quoniam omnes ſyllogiſmi fiunt per mediam figuram.

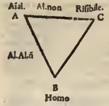

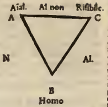
Ex hac cõiugõne cõcludit particularis negatiua.

Cōm 143. Nunc docet ſyllogizare particularem negatiuam per impoſsibile in ſecunda figura, hoc videlicet, quoddam b non eſt a, & dicit. {Quando autem non omni b ineſt a, pro hypotheſi, ſupponatur omni b ineſſe a, c autem nulli ineſſe a, pro coaſſumpta ſupponatur, ita vt ſi coaſſumpta c eſt a, neceſſe ergo eſt ex his in Cæſare, c nulli b ineſſe. Tunc recurrendo dicit, {hoc autem impoſsibile eſt, quare verum eſt non omni ineſſe, quod erat problema propoſitum. Tunc ex his infert id, quod dixerat ſuperius, & dicit. {Manifeſtum ergo, quoniam omnes ſyllogiſmi fiunt per mediam figuram & vniuerſales, & particulares, & affirmatiui, & negatiui.

Cap. 13. De ſyllogiſmis per impoſsibile in tertia figura.

Similiter autem & per vltimam. Ponatur enim a alicui b non ineſſe, c autem omni b, ergo a alicui c non inerit, ſi ergo hoc impoſſibile, falſum erit alicui non ineſſe, quare verum eſt omni. Si vero ſupponatur nulli ineſſe, ſyllogiſmus quidem erit, & impoſſibile non oſtenditur autem quod propoſitum eſt, Si.n. contrarium ſupponatur, eadem erunt quæ in prioribus.

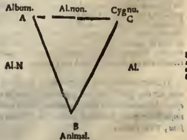

Ex prima cõcluditur vniuerſalis affirmatiua, ex ſecunda ex ſumptione contrariæ cõcluditur impoſsibile, non autẽ aſtruitur ꝓpoſitum ꝑ impoſsibile cum cõtraria contingat ſimul eſſe falſa.

Cōm.144. Cum egiſſet de ſecunda figura, nunc dicit de tertia, & primo declarat quo modo problema vniuerſale affirmatiuũ deductione ad impoſsibile ſyllogizetur, & dicit. {Similiter autẽ & per vltimam. ſ. figuram omnia problemata per impoſsibile ſyllogizantur, & primo vniuerſale affirmatiuum illud, videlicet omne b eſt a, ponatur enim a alicui b non ineſſe pro hypotheſi, quæ eſt concluſioni contradictoria, c autem ponatur ineſſe omni b pro coaſſumpta, eſt enim c acceptum ſupra b, ergo in Broccardo, a alicui c nō inerit, eſt enim a acceptum pro maiore extremitate, c autem pro minore, tunc docet recurrere, & dicit. {Si ergo hoc impoſsibile, falſum erit a alicui b non ineſſe, & ſic hypotheſis falſa eſt. Quare verum eſt omni b ineſſe, & ſic habetur problema.

Deinde declarat quod non poſsit ſyllogizari per impoſsibile pro hypotheſi ſumendo contrarium, & dicit. {Si vero ſupponatur nulli ineſſe, hoc eſt, ꝙ nullum b ſit a, pro hypotheſi, quæ eſt problemati vniuerſali contraria, ſyllogiſmus quidem erit, & id quod deducit eſt impoſsibile, non oſtenditur autem quod propoſitum, cuius cauſam aſsignans, dicit. Si enim contrarium pro hypotheſi ſupponatur, eadem erunt, quæ in prioribus dicta ſunt in ſyllogiſmis primæ figuræ. Dictum eſt enim, ꝙ dato, ꝙ habeatur falſam eſſe contrariam, videlicet illa, nullũ b eſt a, non ſequitur veram eſſe huic contrariam, videlicet, omne b eſt a, quoniã poſſunt eſſe ſimul falſæ ex primo enim proceſſu habetur, ꝙ falſa ſit concluſio illa, quoddam c non eſt a, & ita, ꝙ falſa ſit hypotheſis, videlicet, nullum b eſt a, ex hac vero falſa non ſequitur ꝙ ſit vera illa, omne b eſt a, quoniam poſſunt eſſe ſimul falſæ.

Sed ad oſtendendum alicui ineſſe, eadem ſumenda eſt hypotheſis. nam ſi a nulli b, c autem alicui b a non omni c ergo hoc falſum, verum eſt a alicui b ineſſe.

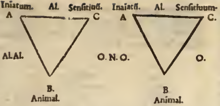
Per hanc aſtruit particularis affirmatiua.

Cōm.145. Nunc docet ſyllogizare problema particulare affirmatiuũ in tertia figu. ſyllogiſmo per impoſsibile, & dicit. {Sed ad oſtẽdendum a alicui b ineſſe, quod eſt problema particulare affirmatiuũ, illud videlicet, quoddam b eſt a, eadẽ ſumenda eſt hypotheſis quæ ſumebatur in proximo ſyllogiſmo, videlicet illa, nullũ b eſt a, nã, ſi a nulli b ineſt, c autem alicui b, a non omni c nerit in Feriſon. Tũc recurrendo dicit. {Si ergo hoc falſum, verum eſt a alicui b ineſſe, quod erat problema propoſitum.

Quando autem nulli b ineſt a, ſupponatur alicui ineſſe, ſumptũ ſit autem & c omni b ineſſe, ergo neceſſe eſt a alicui c ineſſe, ſed nulli inerat, quare falſum alicui b ineſſe a. Si autem ſupponatur omni b ineſſe a, non oſtenditur propoſitum,

Inanimatum

Per primũ ſillogiſmũ probatur per impoſſibile vniuerſalis negatiua ſumendo cõtradictoriũ in ſtlamis, ſi uero ſumatur contrarium, ſicut in darapti, non aſtruitur propoſitũ, cũ contingat contraria eſſe ſimul falſa.

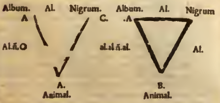

Com. 146.

Nunc docet ſyllogizare problemata negatiua, & primo vniuerſale, & dicit. {Quando autem nulli b ineſt a & debent probari in tertia figura deductione ad impoſſibile, ſupponatur pro hypotheſis, a alicui b ineſſe, ſumpeum ſit autem pro coaſſumpta, & c omni b ineſſe, ergo neceſſe eſt a alicui c ineſſe, ſed hoc falſum, qouniam nulli inerat, quare falſum eſt alicui b ineſſe a, & ſic verum erit, nulli b ineſſe a, quod erat propoſitum. Si autem pro hypotheſi ſupponatur omni b ineſſe a, quod eſt problemati contrarium, ſyllogiſmos erit in Darapti, nou oſtenditur autem propoſitom, quoniam dato, quòd falſom ſit contrarium, ooo ſequitur alterum contrarium verum eſſe.

Sed ad oſtendendũ non omni ineſſe, eadem ſumẽda hypotheſis, nam ſi a omni b, & c alicui b, a ineſt alicui c, hoc autem non fuit, quare falſum eſt omni ineſſe, ſi autem ſic, uerum non omni. Si autem ſupponatur alicui ineſſe, eadem erunt, quæ & in ijs, quæ dicta ſunt.

Per primũ ſillogiſmũ in datiſi p ſumptione cõtradictoriũ aſtruitur particularis negatiua, ſi aũt ſumaſ ſub contrariũ, non aſtruitur propoſitum tam & ſi concluditur.

Cõm. 147

Nunc docet ſyllogizare per impoſſibile in tertia figura particularem negatiuam, & dicit. {Sed ad oſtendendum non omni ineſſe, quod eſt problema particulare negatiuum, illud videlicet, quoddam b non eſt a, eadem ſumenda hypotheſis, videlicet vniuerſalis affirmatiua illa, videlicet omne b eſt a, nam ſi a omni b, & C alicui b ineſt, a ineſt alicui c, tunc docet recurrere, & dicit. {Hoc autem non fuit, hoc eſt, hæc autem concluſio fuit falſa, quare falſum eſt, A omni b ineſſe, quæ erat hypotheſis, ſi autem ſic eſt, quòd hypotheſis ſit falſa, verum eſt, a non omni b ineſſe, quod eſt problema principale. Deinde aſſignat inutilem probationem, & dicit. Si autem pro hypotheſi ſupponatur, a alicui b ineſſe, quæ eſt, ſubcontraria problemati, eadem erunt, quæ in ijs, quæ dicta ſunt. Hoc eſt, quia non erit ſyllogiſmus, cum ſit ex particularibus, & dato quod ſit ſyllogiſmus, non habebitor propoſitum.

Manifeſtum ergo, quoniam in omnibus per impoſſibile ſyllogiſmis, oppoſitum ſupponendum. Palam autem, & quoniam in media figura oſtenditur quam modo affirmatiuum, & in poſtrema uniuerſale.

Cõm. 148. 1. corolla.

Ex ijs deducit duo excerpta vtilia, & primum infert, com dixit. {Manifeſtum ergo, quoniam in omnibus per impoſſibile ſyllogiſmis, oppoſitum ſupponendo pro hypotheſi, non autem contrarium, nec ſubcontrarium, & hoc intelligas vniuerſaliter in omnibus figuris, (vt per multa exempla Ariſtotelis probauit.

2. corolla.

Secundum vero infert, com dicit. {Palam autem, & quoniam in media figura oſtenditur quodam modo affirmatiuam, ſcilicet affirmatiuum vniuerſale, & etiam oſtendetur vniuerſale, affirmatiuum in poſtrema, quaſi dicat eſſe manifeſtum ex dictis tam in ſecuoda quàm in tertia figora per impoſſibile ſyllogizari vniuerſale affirmatiuum, nam licet problema voioerſale affirmatiuum nec in media nec in tertia ſyllogizetur demonſtratione recta, demonſtratione autem deducente ad impoſſibile tam in media, quàm in vitima problema vniuerſale affirmatiuum, ſyllogizari poterit. Quo vero ad verba attinet, Ariſtotelis dixit, & quoniam in media figura oſtenditur quoddam modo affirmatiuum, dixit enim quoddam modo, (vt Philoponus animaduertit.) quoniã non per ſe concluditur, ſed interpretatione aliorũ fit.

verborum conſideratio.

Cap. 14. De differentia, quæ ẽ inter demonſtratione ducentem ad impoſſibile, & oſtenſiuam.

Differt autem quæ ad impoſſibile demonſtratio ab ea, quæ eſt oſtenſiua, eo quod ponat quod uult interimere, deducentes ad confeſſe falſum, oſtenſiua autem incipit a confeſſis poſitionibus ueris. Sumunt ergo utræque duas propoſitiones confeſſas, ſed hæc quidem ex quibus eſt ſyllogiſmus, illa vero unam quidem harum, alteram uero contradictionem concluſionis, & hinc quidem non neceſſe eſt notam eſſe concluſionem, neque prius opinari, quoniam eſt, aut non eſt, illinc uero neceſſe eſt, quoniam non eſt.

Com. 150. Lege primũ ſpoſteriorum dilucidatoris de hĩs duabus demõſtrationibus cap. pprio prima differentia.

Vult nunc oſtendere Ariſtotelis per hæc differentiam inter demonſtrationem dedocentem ad impoſſibile, & demonſtrationem oſtenſiuam. &, vt Philoponus innuit, duas differentias aſſignat ex parte propoſitionum. Tertiam vero, (vt mihi videror,) ex parte concluſionom. Ex parte propoſitiooom quidem, primo, quia demonſtratio ad impoſſibile ſuppooit, (vt interimat id, quod ſupponit,) ponit enim pro hypotheſis contradictorium eius concluſionis, quam probare intendit, poſtea ex interemptione illius deducitur principalis concluſio. Sic igitur demonſtratio per impoſſibile ſuppooit, (vt interimat,) oſtenſioa ſomit propoſitiones, ſimpliciter, (vt oſtendat ſecundo,) quoniam in demonſtratione deducente ad impoſſibile, altera vera, & altera omnino falſa ſumitur, in oſtenſiua autem vtræque veræ. Dicit, {differt autem ad impoſſibile demooſtratio ab ea, quæ eſt oſtenſiua, eo quòd demonſtrans per impoſſibile ponat quod vult interimere deducens ad coofeſſe falſum, & ſic ponit, (vt interimat) oſtenſiua incipit a propoſitionibus confeſsis veris, & ſic non ponit propoſitiones, vt aliquam ioterimat, ſed vt ſimpliciter ex illis oſtendat, hæc eſt prima differentia. Deinde aſſignat ſecundam, & dicit, ſumunt ergo vtræque duas propoſitiones confeſſas, ſed hæc quidem ſi oſteoſiua, ex quibus eſt, ſyllogiſmus, hæc eſt notas & veras, illa vero vnam quidem harum ſcilicet ducens ad impoſſibile, ſumit vnam quidem harum ſcilicet veram, alteram autem contradictionem concluſionis, hoc eſt hypotheſim falſam. Demonſtratio enim ducens ad impoſſibile conſtat ex hypotheſis, quæ eſt oppoſita principali concluſioni, & coaſſumpta, quæ eſt vera, & communiter conceſſa. Deinde aſſignat tertiam differẽtiam ex parte concluſionem, & dicit. {Et hinc quidem ſcilicet in demonſtratione oſtenſiua, non neceſſe eſt notam eſſe concluſionem neque neceſſe eſt prius opinari, qooniam eſt, ſcilicet vera, aut noo eſt ſcilicet falſa. Quoniam demonſtratio oſtenſiua ſimpliciter oſtendit verã eſſe concluſionẽ, & non ſupponit eam veram eſſe. antequã ſyllogizetur illioc vero. in demonſtratione docente ad impoſſibile, neceſſe eſt ſupponere ab aduerſario, qm̃ concluſio non eſt vera, aduerſarius. n. ſupponit principalem concluſionẽ falſã eſſe, opponens aũt probat eam veram eſſe ſumendo hypotheſim, cum altera coaſſumpta.

2. Differentia.

3. differentia.

Cap. 15. Omne oſtẽſiue mõſtratum, & per impoſſibile monſtrari, põt & econuerſo.

Differt autem nihil affirmatiuam uel negatiuã eſſe concluſionem ſed ſimiliter ſe habet in utriſque. Omnis enim quæ oſtenſiue concluditur, & per impoſſibile demonſtrabitur, & quæ per impoſſibile, oſtenſiue, & per eoſdem terminos, non autem in eiſdem figuris. Nam quando per impoſſibile ſyllogiſmus fit in prima figura, quod uerum eſt, in media erit, aut in poſtrema, priuatiuum quidem in media, prædicatiuum autem in poſtrema. Quando aũt ſyllogiſmus in media fit, quod uerũ eſt, erit in prima figura in oibus propoſitionibus, quando an

tem poſtremus ſyllogiſmus, quod uerum eſt, erit in prima, & media, affirmatiua, quidem in prima, priuatiua autem in media.

Cõm. 152. cõcluſio. 1 Nunc aſsignat conuenientiam, & dicit. {Differt autem nihil affirmatiuam vel negatiuam eſſe concluſionem, quoniam indifferenter tam ſyllogiſmi oſtenſiui, quàm ducentis ad impoſsibile concluſio. poteſt eſſe affirmatiua, & negatiua, ſed ſimiliter ſe habet in vtriſque. cuius cauſam dicit. Omnis enim quæ oſtenſiue concluditur, & per impoſsibile demonſtratur, & concluſio, quæ per impoſsibile oſtenditur oſtenſiue demonſtratur, & per eoſdem terminos, non tamen in eiſdem figuris, & quòd non in eiſdem figuris, probat, & dicit. {Nam quando per impoſsibile ſyllogiſmus fit in prima figura, per quem interimitur hypotheſis, quod verum eſt, & principaliter intentum, oſtenſiue erit demonſtratum in media, aut in poſtrema. priuatiuum quidem in media, prædicatiuum autem in poſtrema, vt ſtatim patebit. vult enim dicere, quòd hypotheſis deſtruitur per primam figuram. Concluſio vera & principalis. cui opponitur hypotheſis, demonſtratur in ſecunda, ſi fuerit negatiua, & in tertia, ſi fuerit affirmatiua.

cõcluſio. 2. Deinde tangit ſecundam partem, quaſi ſecundam concluſionem, & dicit. {Quando autem ſyllogiſmus per impoſsibile in media fit, per quem interimitur hypotheſis, quod verum eſt, hoc eſt concluſio vera & principaliter intenta, quæ opponitur hypotheſi, erit in prima figura in omnibus propoſitionibus, hoc eſt in vniuerſalibus. & particularibus affirmatiuis, & negatiuis hæc eſt ſecunda concluſio.

cõcluſio. 3 Deinde tangit tertiam & dicit. {Quando autem ſyllogiſmus per impoſsibile eſt in poſtrema. per quem interimitur hypotheſis, quod verum eſt, ſcilicet concluſio principaliter intenta, oſtenſiue demonſtrata erit in prima figura, & media, affirmatiua quidem in prima, priuatiua autem in media, hæc eſt tria concluſio. Has enim tres concluſiones Ariſtoteles affert, & eas probabit ordine ſuo. Quo autem ad verba attinet.

verborum conſideratio [illegible] Animaduertere duas eſſe concluſiones, alteram quam Ariſtoteles veram & intentam appellat, alteram quam hypotheſim vocat, modo cum ipſa hypotheſis interimitur in aliqua figura, non poteſt concluſio principalis cui opponitur hypotheſis, in eadem figura oſtenſiue demonſtrari, & propterea Ariſtoteles per tres concluſiones declarabit qua figura per impoſsibile hypotheſis, & qua principalis concluſio oſtenſiue ſyllogizetur.

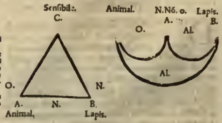
Alexand. Dubiũ. Dubitat autem Alexander, quia non videtur verum idem per impoſsibile, & oſtenſiue poſſe ſyllogizari, nam Barocco, & Broccardo per impoſsibile oſtenduntur, non autem oſtenſiue.

Solutio. Soluit ipſa non omnem modum: ſed omne problema quod per impoſsibile oſtenditur oſtendi recta oſtenſione, quoniam per impoſsibile ſyllogizatur vniuerſale & particulare, affirmatiuũ, & negatiuũ, & hæc eadẽ oſtenſione recta, non tamen in eiſdem figuris.

Prima figura.

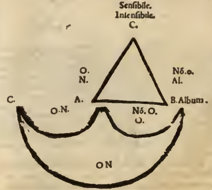
Prima figura. *SIt enim oſtenſum a nulli, aut non omni b per primam figuram, ergo hypotheſis quidem erat, alicui b ineſſe a c autem ſumebatur a quidem omni ineſſe, b autem nulli. Sic enim fiebat ſyllogiſmus ad impoſſibile, hoc autem in media figura ſi c, a quidem omni, b autem nulli ineſt, & manifeſtum quoniam nulli b, ineſt a.*

Ex his ſyllogiſmis mõſtratur negatiua uniuerſalis in prima figura per impoſsibile, & in ſecunda autem oſtenſiue.

Similiter autem & ſi non omni oſtenſum ſit ineſſe. nam hypotheſis quidem eſt omni b ineſſe a, ſi autem ſumebatur, a quidem omni, & ſi priuatiua ſit ſumpta c a, ſimiliter & enim ſic fit in media figura.

In his ſyllogiſmis, particularis negatiua per impoſsibile mõſtratur in ſecunda autem oſtẽſiue.

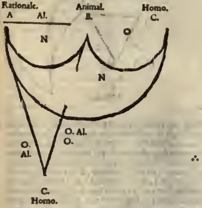
Cum accepiſſet tres concluſiones, nunc eas probat, & primo probat, quòd quando per impoſsibile demonſtratur problem. vniuerſale negatiuum, vel particulare negatiuum in prima figura, idem probetur per ſecundam oſtenſiue, nõ facit autem mentionem de problemate vniuerſali affirmatiuo, quoniã, (vt Philoponus ſubmemorat.) problema vniuerſale affirmatiuũ non probatur per impoſsibile in prima figura, Com. 252.

Nota. vt igitur veritas eluceſcat, animaduerte ſyllogiſmum per impoſsibile ſemper fieri ex hypotheſi, quæ eſt oppoſita concluſioni principaliter intentæ, & quadam vera coaſſumpta ſyllogizantibus manifeſte falſum, hæc.n.eſt deductio ad impoſsibile. atque primus proceſſus. Oſtenſiua vero demonſtratio fit ad eandem principalem concluſionem ex eadem coaſſumpta vera, & oppoſito concluſionis falſæ, quæ erat illata ex deductione ad impoſsibile per primam proceſſum, hunc enim ordinem, & has propoſitiones ſeruat in omnibus probationibus ſuis, nam ex ijs accipiatur has demonſtrationes fieri in eiſdem terminis, non autem in eadem figura. Probat ergo primam concluſionem, & dicit. {Si enim a oſtenſum, nulli, aut non omni b ſyllogiſmo deducente ad impoſsibile per primam figuram. Si quidem ſit oſtenſum a nulli b ineſſe per ſyllogiſmum deducentem ad impoſsibile per primam figuram, ergo hypotheſis quidem erat, alicui b ineſſe a, hæc enim illi opponitur, c autem ſumebatur a quidem omni ineſſe, tunc in Darij ſyllogizabatur, c alicui b ineſſe, hoc pacto, omne a c, quoddam b a, igitur quoddam b c. Et quoniam hæc concluſio eſt falſa. Syllogizabitur via oppoſiti huic oppoſita, videlicet c nulli b ineſſe ſic enim fiebat ſyllogiſmus ad oppoſitionis ſtatim ſequebatur illi contradictoriam eſſe veram, quare, ſi hæc eſt falſa, quoddam b eſt c, quæ concluſio eſt ſyllogiſmi deducentis ad impoſsibile, erit hæc vera, nullum b eſt c, quæ eſt illi contradictoria. Deinde docet ſyllogizare eandem concluſionem vniuerſalem, negatiuam principaliter intentam oſtenſiue in ſecunda figura, & dicit, hoc autem in media figura, nam, ſi c a, quidem omni hæc enim erat in deductione ad impoſsibile coaſſumpta vera, b autem nulli, hæc enim erat oppoſita concluſionis ſyllogiſmi deducentis ad impoſsibile, &, pro ergo in Cameſtres manifeſtum, quoniam nulli b ineſt a, & hoc per demonſtrationem oſtenſiuam, ac rectam, quæ eſt omne a eſt c nullum b eſt c, igitur, nullum b eſt b. Ecce, quòd hæc oſtenſiua demõſtratio fit ex eiſdem terminis, & ex eadem propoſitione, quoniam ex ea, quæ erat coaſſumpta in deductione

ctione ad impoſsibile, & ex oppoſita eius concluſionis, quæ ſyllogizabatur deductione ad impoſsibile. & ſic problema vniuerſale negatiuũ oſtenditur deductione ad impoſsibile in prima figura, & oſtenſiua demonſtratione in ſecunda ex eiſdem terminis & eadem propoſitione, ſcilicet eadem coaſſumpta. Deinde declarat, quòd problema particulare negatiuum probetur deductione ad impoſsibile in prima figora, & oſtenſiua demonſtratione in ſecunda ſimili ratione & ordine, & dicit. {Similiter autem, & ſi non omni b oſtenſum ſit ineſſe a, ita vt problema ſyllogizandũ deductione ad impoſsibile ſit, quoddam b non eſt a, nam hypotheſis quidem eſt, omni b ineſſe a, hæc enim eſt contradictoria concluſioni principali, c autẽ ſumebatur a quidem omni, hæc enim erat coaſſumpta vera, ex quibus deducebatur in Barbara, c ineſſe omni b, via autem oppoſitionis deducebatur b non omni, hoc eſt qooddam b non eſſe c, modo ex his in barocco ſyllogiſmus oſtenſiuus erit, omne a, c quoddam b non c, igitur quoddam b non a, ecce, q eadem concluſio particularis negatiua ſyllogizatur oſtenſiue, &
Cõm. 162. ſi priuatiua ſit ſumpta, c a ſimiliter, nam deductio ad impoſsibile erit in Cælarent hoc pacto, nullum c a, omne b c, igitur nullum b c, tunc oſtenſiue, nullum a c, hæc erat coaſſumpta, quoddam b c, hæc eſt oppoſita falſa concluſionis, quæ fuit in ſyllogiſmo deducente ad impoſsibile, igitur in Feſtioo quoddam b non a, quæ fuit principale problema, etenim, (vt inquit,) ſic oſtenſiue ſyllogizando ſit in media figura, ecce quomodo problema particulare negatiuum demonſtratur in prima figura per impoſsibile, & in ſecunda oſtenſiue ex eiſdem terminis, & ex altera eadem propoſitione.

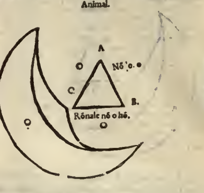
Rurſum ſit oſtenſum alicui b ineſſe a, ergo hypotheſis quidem eſt, nulli ineſſe, b autem ſumebatur omni c ineſſe, & a vel omni uel alicui c, ſic enim erit impoſubile. Hoc autem poſtrema figura, ſi a & b omni, c & manifeſtum ex ijs quoniam neceſſe eſt a alicui b ineſſe, ſimiliter autem, & ſi alicui c ſumatur ineſſe a.

Ex his mõ ſtratur per ipoſſibile in prima figura particularis affirmatiua, in tertia & duplicater oſtenſiue I Darapti, & diſamis.

Cõm. 153. prohõ concluſionis ſecundæ. Hic probat ſecundam concluſionem, & primo proponit eam & dicit. {Rorſum ſit oſtẽſum alicui b ineſſe a, ita vt problema ſit, quoddam b eſt a. deinde facit ſyllogiſmum per impoſsibile, & dicit, {ergo hypotheſis quidem eſt, nulli B ineſſe a, hæc eſt contradictoria concluſionis principalis, b autẽ ſumebatur omni c ineſſe, hæc eſt coaſſompta concluſio via ſyllogiſmi erit, a nulli c ineſſe tacuit autem cõcluſionem, quæ ſequitur via ſyllogiſmi, & ponit concluſionem, quæ ſequitur via oppoſitionis & dicit & a vel omni a vel alicui c inerit, ſic enim concluſio, quæ fuit illata erit impoſsibilis, quoniam hæc, quæ eſt ei cõtraria, vel contradictoria eſt vera, tunc ex coaſſumpta propoſitione in deductione ad impoſsibile, & hæc oppoſita ſyllogizatur in tertia figura oſtenſioe, & dicit. {hoc autem poſtrema figura ſyllogizabitur, ſi a ineſt omni c, hæc enim erat concluſio ſyllogizata via oppoſitionis, & b omni b, erat enim hæc coaſſumpta, & pro ergo, manifeſtum ex ijs, quoniam neceſſe eſt a alciui b ineſſe in Darapti, ſimiliter & ſi alicui c, ſumatur ineſſe a, hæc enim erat oppoſita concluſio, quæ ſequebatur via oppoſitionis, & erit ſyllogiſmus in diſamis, hoc pacto, quoddam c eſt a ecce quomodo idem problema oſtenſiue probatur in tertia figura.

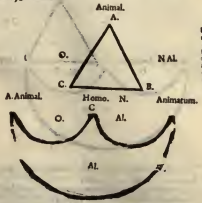
Secũda figura. *Rurſum in media figura oſtenſum ſit a omni b ineſſe, ergo hypotheſis quidem fuit non omni b ineſſe a, ſumptum eſt autem a, omni c, & c omni b ſic enim erit impoſsibile, hoc autem prima figura, ſi a omni c, & c omni b.*

Vniuerſalis affirmatiua per impoſsibile I ſcda monſtratur in prima aũt oſtenſiue.

Similiter autem, & ſi oſtenſum ſit alicui ineſſe. Nam hypotheſis quidem fuit, nulli b ineſſe a: ſumptum eſt autẽ a omni c, & c alicui b.

Particularis affirmatiua monſtratur per impoſsibile in ſecunda, in prima autem oſtenſiue.

Cõm. 154 Nunc declarat tertia concluſionem, quòd ſit in media figura ſit oſtenſom problema vniuerſale affirmatiuum per impoſsibile, idem & per primam oſtenſiue ſyllogizari poſsit, & dicit. {Rurſom in media figura ſit oſtenſum a omni b ineſſe, ergo in tali deductione ad impoſsibile hypotheſis fuit, non omni b ineſſe a, hoc eſt quoddam b non eſt a, ſumptom autẽ eſt, a omni c, concluſio debet eſſe, ergo quoddam b non eſt c, & concluſio, quæ hoic opponitur, erit, c omni b, ſic enim erit impoſsibile illud, quod in priori ſyllogiſmo fuit deductũ. Tunc docet probare illud met oſtenſiue in prima figura in eiſdem terminis & dicit {hoc aotem erit prima figura, videlicet, ſi a omni c, & c omni b, ſequitur enim ex ijs a ineſſe omni b, ex coaſſumpta, & oppoſita concluſionis deductæ.

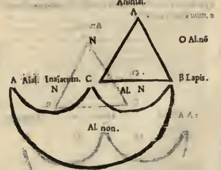
Idem declarat in problemate particulari affirmatioo, & di cit. §Similiter aũt, & ſi per impoſsibile oſtẽium ſit a alicui b ineſſe, nã in tali oſtenſione hypotheſis quidem fuit, nulli b ineſſe ſumptum aũt eſt a omni c, ergo cõcluſio debet eſſe nulli, b ineſſe c, & c alicui, b ineſſe erit cõcluſio huic oppoſita ex aſſumpta ergo, & hac oppoſita in Darij ſyllogizabitur ſic, omne c a, quoddam b c, igitur quoddam b a, eſt enim problema particulare affirmatiuum quod fuit deductione ad impoſsibile in ſecũda figura ſyllogizatum. Nunc in prima oſtenſiue probatum in eiſdem terminis.

Si autem priuatiuus ſit ſyllogiſmus, hypotheſis quidẽ a alicui b ineſſe, ſumptum eſt a nulli c, & c omni b, quare ſit prima figura.

Vniuerſalis negatiua mõſtratur per impoſsibile in ſecunda, in prima aũt oſtenſiue.

Et ſi nõ uniuerſalis ſit ſyllogiſmus, ſed a alicui b oſtenſum ſit nõ ineſſe, ſimiliter, nã hypotheſis quidẽ omni b ineſſe a ſumptũ eſt, aũt a nulli c, & c alicui b, ſic.n. prima fig.

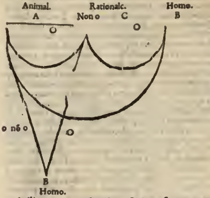

Monſtratur particularis per impoſſibile in ſecunda, in prima oſtẽſiue.

Com. 155 Rurſum oſtẽdit problema vniuerſale negatiuũ. vt nullum b a, quod demonſtrat in ſecunda per impoſsibile, idẽ in prima oſtenſiue ſyllogizatum in eiſdẽ terminis ex coaſſumpta, & oppoſita cõcluſionis deductæ, & dicit. §Si aũt priuatiuus ſit ſyllogiſmus, qui probat problema vniuerſale negatiuũ, videlicet nullum b a, in deductione ad impoſsibile hypotheſis quidẽ fuit, a alicui b ineſſe ſumptũ eſt aũt a nulli c, cõcluſio erit, c nõ omni b, & concluſio huic oppoſita erit, c omni b. Quare ex hac oppoſita, & coaſſumpta ſit prima figura, hoc pacto, nullum c a, omne b c, igitur nullum b a. Et ſic idem problema vniuerſale negatiuũ per impoſsibile in ſecunda, oſtẽſiue in prima in eiſdem terminis erit ſyllogizatum. Deinde declarat idem de particulari negatiuo, & dicit. Et ſi nõ vniuerſalis ſit ſyllogiſmus, ſed a alicui b oſtenſum ſit nõ ineſſe, ſimiliter probatur per impoſsibile in ſecũda, & oſtẽſiue in prima. Nã, (vt inquit,) hypotheſis quidẽ fuit omni b ineſſe a, ſumptũ eſt aũt a nulli c, cõcluſio debet eſſe, ergo c nulli b, & huic oppoſita, c alicui b, ſic.n. prima fig. Nã ſequitur oſtẽſiue, nullũ c a, quoddam b c, igitur quoddam b non eſt a, quod fuit problema.

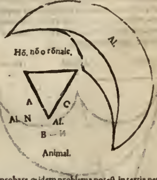
Cap. 17. Tertia figura.

R*Vrſum in tertia figura oſtenſum ſit a ineſſe omni b, ergo hypotheſis quidem fuit nõ omni b ineſſe a, ſumptum autem eſt c omni b, & a omni c, ſic enim erit impoſſibile, hoc autem prima figura.*

Ex his mõſtratur uniuerſalis affirmatiua in tertia per impoſsibile in pria autẽ oſtenſiue.

Similiter autem & ſi in aliqua ſit demonſtratum, nam hypotheſis quidem erit, nulli b ineſſe a, ſumptum autem eſt c alicui b, & a omni c.

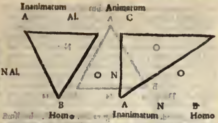
Ex his aſtruitur particularis affirmatiua per impoſsibile i tertia, oſtẽſiue aũt in prima.

Nunc vult probare ꝙ idem problema poteſt in tertia per impoſsibile, & in prima oſtenſiue demonſtrari. & primo hoc declarat de problemate vniuerſali affirmatiuo, & dicit. §Rurſum in tertia figu. oſtenſum ſit per impoſsibile a ineſſe omni b, ergo in tali oſtenſione hypotheſis quidẽ fuit, non omni b ineſſe a, ſumptũ autem eſt c omni b, & ſic concluſio erit alicui c non ineſſe a, & huic oppoſita erit, a omni c, ſic.n. erit impoſsibile, hoc autẽ erit prima figu. ſic ſyllogizando, omne b c, igitur omne b a. Hoc autem erat problema, ꝙ in tertia figu. per impoſsibile demonſtrabatur. Eodem modo declarat problema particulare affirmatiuũ poſſe in tertia per impoſsibile, & in prima oſtenſiue demonſtrari, & dicit. Similiter autem, & ſi in aliquo ſit demonſtratũ per impoſsibile in tertia poterit idem demõſtrari oſtenſiue in prima. vt ſi problema ſit, quoddam b a, nam hypotheſis quidẽ erit in tali demonſtratione per impoſsibile, nulli b ineſſe a, ſumptum autẽ eſt c alicui b, & erit concluſio, quoddã c non eſt a, & oppoſita huic concluſioni erit a omni c, modo põt fieri ſyllogiſmus oſtẽſiuus ſic in prima, omne c a, quoddam b c, Igitur quoddam b a, ꝙ eſt problema propoſitum. Com. 156.

Si autem priuatiuus ſit ſyllogiſmus, hypotheſis quidẽ a alicui b ineſſe, ſumptum eſt autem c a quidem nulli, b autem omni, hoc autem media figura.

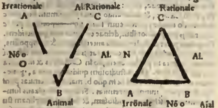
Ina-

Ex his mõſtratur per impoſsibile vniuerſale negatiua in tertia, in ſecunda aũt oſtẽſiue.

Similiter autem, & ſi non vniuerſalis ſit demonſtratio, nam hypotheſis quidẽ erit omni b ineſſe a, ſumptum eſt autem c; a quidem nulli; b autẽ alicui, hoc autẽ media figura.

Ex his in tertia concluditur per impoſsibile particularis negatiua, in ſecunda aũt oſtenſiue.

Cõm 157. Nunc docet in negatiuis, & declarat q vniuerſalis propoſitio negatiua demonſtratur per impoſsibile in tertia, & oſtenſiue in ſecunda. Quo tamen ad verba attinet, animaduertere, q Ariſt. vſque huc accepit tres propoſitiones duorum ſyllogiſmorũ, quia primo hypotheſim, ſecundo coaſſumptam: & tertio concluſionem oppoſitam eius, quæ per impoſsibile ſyllogizabatur, & hoc ſeruauit huc vſq;, nunc autem propter breuitatem mutat ordinem, ſumit.n. primo hypotheſim, ſecundo oppoſitam falſæ concluſionis per impoſsibile ſyllogizatæ, & tertio coaſſumptam. Amplius, (vt Philop. inquit,) non ſolum hæc quæ in tertia per impoſsibile oſtenduntur, poſſunt oſtendi oſtenſiue in ſecũda, ſed in prima, ſed qm̃ proprium eſt hoc ſecundæ fig. propter hoc in ſecunda concluditur magis illud, q in tertia concludebatur. Dicit, {ſi autem priuatiuus ſyllogiſmus ſit, ita vt problema ſit, nullum b, eſt a, hypotheſis quidem erit huic contradictoria, a quidem alicui b ineſſe, quæ ſumatur pro minore, & ſumpta ſit omni b c, cõcluſio erit, quoddam a c. In ſecunda vero figura probatur oſtenſiue ſic ex oppoſito concluſionis, videlicet, nullum a c, pro maiori, & coaſſumpta pro minori, videlicet omne b c, & ſequitur igitur nullum b, q erat problema, q nunc in ſecunda oſtenſiue eſt ſyllogizatum. Dicit, {hypotheſis quidem a alicui b ineſſe pro minori in oſtenſiuo, ſumptum autem eſt c, a quidem nulli, q eſt concluſionis oppoſita, quæ ſumatur pro maiore, quæ non dicitur coaſſumpta. Sed vocat ex licentia hanc coaſſumptam, b autem omni, hæc.n. eſt coaſſumpta primi ſyllogiſmi, qui erat per impoſsibile in tertia figu. Hoc autem media figura eſt hoc pacto, nullum a c, omne b c, igitur nullũ b a, q erat problema. Vnde per hypotheſim, & oppoſitam concluſionis per impoſſibile ſyllogizatæ innuitur oſtenſiuus ſyllogiſmus, per hypotheſim, & coaſſumptam quàm tertio loco ſumit. Innuitur deductio per impoſsibile, idem declarat in particulari nega & dicit. {Similiter autem, & ſi non vniuerſalis ſit demonſtratio, & problema ſit, quoddam b non eſt a, nam hypotheſis quidem erit omni b ineſſe a, pro minore, in ſyllogiſmo per impoſsibile, ſumptum autem, q eſt oppoſitum concluſionis deductæ, erit c a quidem nulli, pro maiori in oſtenſiuo, & b alicui erit veræ coaſſumpta, quæ ſit pro minore in oſtenſiuo, hoc autem media figura Hoc pacto, nullũ a c, quoddam b c, quoddam b igitur non eſt a.

Manifeſtum ergo, quoniam per eoſdem terminos, & oſtẽſiue eſt demonſtrare vnumquodq; problematum & per impoſſibile, ſimiliter autem erit, & cum ſint oſtenſiui ſyllogiſmi ad impoſſibile deducere in terminis ſumptis, quando oppoſita propoſitio concluſioni ſumpta fuerit, nam fiunt ijdẽ ſyllogiſmi ijs, qui ſunt per conuerſionem. Quare ſtatim habemus & figuras per quas vnumquodq; erit: palam ergo, quoniam omne problema oſtenditur per vtroſq; modos, & per impoſſibile, & oſtenſiue & non contingit ſeparari alterum ab altero.

Cõm 158. Ex dictis infert ea, quæ declarata ſunt. & primo quomodo problemata demonſtrentur oſtenſiue, & per impoſsibile, & dicit. {manifeſtum ergo, qm̃ per eoſdem terminos, & oſtenſiue & per impoſsibile eſt demonſtrare vnumquodq; problematũ, qm̃ & vniuerſale, & particulare, & affirmatiuum, & nega. non tamen per eãdem fig. neq; per omnes eaſdem propoſitiones, vt viſum eſt, hoc eſt primum. Deinde infert ſecundum, & dicit. {Similiter autem erit econtrario, cũ ſint oſtenſiui ſyllogiſmi, in eiſdem ſumptis terminis, ad impoſsibile deducere, quando oppoſita propoſitio concluſioni ſumpta fuerit ex conſenſu aduerſarij, cũ altera coaſſumpta vera, nam ſic ſyllogizando fiunt ijdem. i. ſimiles ſyllogiſmi ijs, qui ſunt per cõuerſionem. Dico ſimiles, qm̃ differentia eſt non parua inter ſyllogiſmos per impoſsibile, & ſyllogiſmos cõuerſiuos, vt patuit. {Tertio infert figuras, quibus hæc demonſtrantur, & dicit. Quare ſtatim habemus & figuras, per quas vnũquodq; erit problema demonſtratũ, qm̃ per omnes figuras, vltimo concludit {palam ergo, qm̃ omne problema oſtenditur per vtroſq; modos, & per impoſsibile & oſtenſiue, & non contingit ſeparari alterum ab altero, non.n. poteſt ſyllogizari problema oſtenſiue. cum & impoſsibile ſyllogizetur nec per impoſsibile, quin eſt oſtẽſiue, quamuis non in eadem figura, dixit per vtroſque modos non autem per omnes modos, qm̃ vt Philop. inquit, omne problema ſiue affirmatiuum, ſiue nega. oſtenditur per impoſsibile, & recte, hæc de ſyllogiſmo per impoſsibile.

Cap. 18. De ſyllogiſmo ex oppoſitis.

IN qua autem figura eſt ex oppoſitis ſyllogizare, & in qua non eſt, ſic erit manifeſtum. Dico autẽ oppoſitas eſſe propoſitiones ſecũdum locutionem quidem quatuor. vt omni nulli & omni & non omni: & alicui, & nulli: & alicui, & non alicui ineſſe. Secundum veritatem autẽ tres, nam alicui & nõ alicui ſecundum locutionem opponuntur ſolum, harum autem contrarias quidem vniuerſales, omni nulli ineſſe, vt omnem diſciplinam eſſe ſtudioſam, nullam diſciplinam eſſe ſtudioſam, alias vero oppoſitas.

Omnis diſciplina Eſt ſtudioſa	Oppoſitæ. ſecundũ veritatẽ.	Nulla diſciplina. Eſt ſtudioſa.
Oppo.		ſcdm verit.
Oppo.		ſcdm verit.
Quædã diſciplina. eſt ſtudioſa.	ſcdm locu. oppoſitæ.	Quædam diſciplina. nõ eſt ſtudioſa.

Cõm. 159. Nunc de ſyllogiſmo, qui fit ex oppoſitis, & primo præmittit intentionem, deinde declarat quæ ſint propoſitiones oppoſitæ, de prima dicit. {In qua autem figura eſt ex oppoſitis ſyllogizare, & in qua non eſt, ſic erit manifeſtum, hæc eſt intẽtio. Deinde declarat oppoſitiones, & dicit. {Dico autem oppoſitas eſſe propoſitiones ſecundum locutionem quidem quatuor, hoc eſt ſecundum vocem, & omni, nulli, & omni, & non omni, & alicui, & nulli, & alicui, & non alicui ineſſe. & per non alicui ineſſe, intelligit negatione poſtpoſita alicui non ineſſe. Secundum veritatem autem tres: nam alicui ineſſe, & alicui non ineſſe ſecundum locutionem, hoc eſt ſecundum vocem ſolum opponuntur, qm̃ ſecundum rem poſſunt eſſe ſimul veræ. Deinde reducit has duas oppoſitiones, & dicit. {Harum autem contrarias dico vniuerſales quidem, vt omni, nulli ineſſe, vt omnem diſciplinam eſſe ſtudioſam, & nullam diſciplinam eſſe ſtudioſam, alias vero oppoſitas, hoc

eſt alias duas, dico eſſe contradictorias vt omnis diſciplina eſt ſtudioſa, quædam diſciplina non eſt ſtudioſa, & nulla diſciplina eſt ſtudioſa, quædã diſciplina eſt ſtudioſa. Multæ aliæ poſſent eſſe oppõnes, vt priuatiuæ, & relatiuæ, quæ cum non ſint in propoſitionibus, ſed in terminis, non ſunt ad propoſitum.

Prima figura.

IN prima igitur figura non eſt ex oppoſitis propoſitionibus ſyllogiſmus, neq; affirmatiuus, neq; negatiuus. Affirmatiuus quidem, quoniã oportet vtraſq; affirmatiuas eſſe propoſitiones; oppoſita autem ſunt affirmatio, & negatio. Priuatiuus autem, quoniam oppoſitæ quidem idẽ de eodem prædicant et negant, in prima autem medium nõ dicitur de vtriſq;, ſed de illo quidem aliud negatur, idem autem de alio prædicatur, hæ vero non opponuntur.

Cõm. 160. Iis præmiſsis, nunc exequitur, & ponit hanc concluſionem videlicet in prima figu. non ex oppoſitis propoſitionibus ſyllogiſmos, neq; affirmatiuus, neq; negatiuus. Hæc eſt cõcluſio.

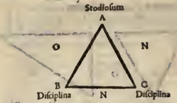
Quid ſit ſyllogiſmus ex oppoſitis. Sed antequàm declaretur concluſio, exponamus quid ſit ſyllogiſmus ex oppoſitis, ad q respondet Philop. q ſyllogiſmus ex oppoſitis eſt, in cuius concluſione idem negatur à ſe, vt omnis diſciplina eſt ſtudioſa, nulla diſciplina eſt ſtudioſa. Igitur nulla diſciplina eſt diſciplina. Ecce quomodo in concluſione huius ſyllogiſmi idem negatur à ſe vniuerſaliter, vel particulariter. Quare oportet, vt ſyllogiſmus ex oppoſitis ſit, qui ex propoſitionibus, quæ ſunt inuicem contrariæ, vel cõtradictoriæ, infert concluſionem in qua idem negatur à ſe ipſo. Amplius ſequitur, q nullus ſyllogiſmus affirmatiuus poſsit eſſe ex oppoſitis ad concluſionem affirmatiuam, qm̃ concluſio affirmatiua non poteſt ſyllogizari, niſi ex vtriſq; affirmatiuis, at duæ affirmatiuæ non opponuntur contrariæ, nec contradictoriæ. Rurſum ſequitur, q, ſi propoſitiones ſyllogiſmi opponantur contrariæ ſecundum vocem tantum, hoc eſt contrariæ, non erit ſyllogiſmus ex oppoſitis. Tum quia ambæ propoſitiones erũt particulares, ex quibus nihil ſequitur. Tum etiam, qm̃ ſubcontrariæ non opponuntur ſecundum veritatem. quia ambæ poſſunt eſſe ſimul veræ. Demum ſequitur, q ex oppoſitis prædicatis propriæ nõ ſit ſyllogiſmus ex oppoſitis, cuiuſmodi ſunt hæc prædicata bonum, & malum, qm̃ hæc non opponuntur ſecundum affirmationem, & negationem, ſed potius ſecundũ priuationem & habitum, de virtute ſyllogiſmi ex oppoſitis poſtea dicemus. His declaratis redeamus ad textum, & dicamus, q Ariſt. probat concluſionem, & dicit. {Affirmatiuus quidem ſyllogiſmus non poteſt eſſe in prima fig. ex oppoſitis, qm̃ in tali ſyllogiſmo affirmatiuo, oportet vtraſq; propoſitiones eſſe affirmatiuas, oppoſitæ autem ſunt affirmatio & negatio, quæ non poſſunt eſſe in ſyllogiſmo affirmatiuo, cum vtræque ſint affirmatiuæ. Deinde probat q nec priuatiuus, & dicit. Priuatiuus autem, ſubaudi minime, qm̃ oppoſitæ quidem, idẽ, ſcilicet prædicatum, de eodem ſubiecto prædicant hoc eſt affirmant, & negant in prima autem medium non de vtriſq; extremis, ſed de illo. ſ. medio aliud. ſ. maior negatur, & idem medium de alio prædicatur, hæ vero non opponuntur. Quare nec ſyllogiſmus negatiuus poteſt eſſe ex oppoſitis in prima figura, vnde ratio cõmunis eſſe põt q in prima fig. non fiat ex oppoſitis ſyllogiſmus, qm̃ propoſitiones nunquã opponũtur, niſi idem ſubijciatur in vtraq; & idem prædicetur in vtraque. Modo in pria fig. illud q ſubijcitur in vna prædicatur in alia.

Obiectio. Sed dices his ſyllogiſmus eſt ex oppoſitis nullũ ſtudioſum eſt diſciplina, omnis diſciplina eſt ſtudioſa, igitur nulla diſciplina

Reſpõſio. eſt diſciplina. Dicendum q hic ſyllogiſmus non eſt formaliter ex oppoſitis propter rationes aſsignatas, ſed eſt ex oppoſitis reductiue. Nam conuerſa maiore in terminis ſyllogiſmus fiet ex oppoſitis in ſecunda figura,

Cap: 10. De ſyllogiſmo ex oppoſitis i ſecũda fig.

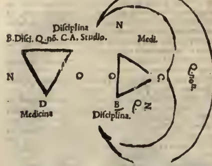
IN media autem figura, & ex oppoſitis, & ex contrarijs contingit fieri ſyllogiſmum. Sit .n. ſtudioſum quidẽ in quo a, diſciplina vero in quo b, & in quo b, & in quo c. Si ergo omnem diſciplina ſtudioſam ſumpſit, & nullam, a ineſt omni b, & nulli c, quare b nulli c: nulla ergo diſciplina, diſciplina eſt.

Ex oppoſitis contrarijs per ſe ſyllogizauit in Camestres vniuerſalis negatiuis.

Cõm. 160. Cum oſtenderit in prima figura fieri non poſſe ſyllogiſmũ ex oppoſitis propoſitionibus, nunc oſtendit ſyllogiſmum ex oppoſitis fieri in ſecunda, & primo oſtendit eum fieri poſſe in vniuerſalibus, ſecundo in particularibus, & declarando eum fieri poſſe in vniuerſalibus, primo hoc declarat fieri poſſe in ſecundo modo, ſcilicet Cameſtres, deinde in primo modo, vt in Cæſare, & declarando hunc ſyllogiſmum fieri poſſe in ſecundo modo, primo eum fieri, poſſe exponit ex per ſe contrarijs propoſitionibus, deinde ex contrarijs per accidens. De prima parte dicit, {in media autem figura, & ex oppoſitis, ſcilicet contradictorijs, & ex contrarijs contingit fieri ſyllogiſmum. Et q ita ſit probat exemplo in Cameſtres & in contrarijs per ſe, & dicit. {Sit, n. ſtudioſum quidem in quo a, q medium eſt. Diſciplina vero ſit in quo b, maior extremitas ponitur, & in quo c, minor extremitas. Si ergo ſyllogizans ſumpſit omnem diſciplinam ſtudioſam, & nullam diſciplinam ſtudioſam, tunc a ineſt omni b, qm̃ omnis diſciplina eſt ſtudioſa, & nulli c, qm̃ nulla diſciplina eſt ſtudioſa, quare, b nulli c, nulla ergo diſciplina eſt diſciplina, hic ergo ſyllogiſmus ex contrarijs propoſitionibus ſyllogizauit concluſionem, in qua diſciplina vniuerſaliter negatur à ſeipſa.

Similiter autem & ſi omnem ſumens ſtudioſam diſciplinam, medicinam autem non ſtudioſam ſumpſit: nam a, b quidem omni, c autem nulli, quare aliqua diſciplina non erit diſciplina.

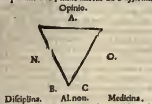
Cõm. 161. Hoc idem declarat in oppoſitis per accidens, & dicit. {Similiter autem, & ſi omnem ſumens ſtudioſam diſciplinam, medicinam autem non ſtudioſam ſumpſit, hoc eſt, & nullam medicinam eſſe ſtudioſam ſumpſit. nam a, b quidem omni, quoniam omnis diſciplina ſtudioſa: c autem nulli, quoniam nulla medicina ſtudioſa. ex iis ſequitur directè, igitur nulla medicina eſt diſciplina. per ſubacceptionem autem ſequitur etiã (vt quædam diſciplina non ſit diſciplina ſic arguendo in Ferio) nulla medicina eſt diſciplina, hæc fuit concluſio. Quædam diſciplina eſt medicina, igitur in Ferio, quædam diſciplina non eſt diſciplina, vel in tertia figura ſubaccipiendo ſic, nulla medicina eſt diſciplina, omnis medicina eſt diſciplina ergo in Felapton, quædam diſciplina non eſt diſciplina.

Quo vero ad ſyllogiſmos attinet, animaduertere, (vt philoponus

loponus inquit,) in his ſyllogiſmis ſemper minorem eſſe falſam, & maiorem veram, vt tamen ſyllogiſmus ſit apparens propoſitio falſa debet eſſe occulte falſa, ſed quomodo falſa propoſitio poſsit occultari, in Topicis declaratur. Amplius per hos ſyllogiſmos probari ſolet voluptatem non eſſe voluptatem, quoniam, omnis voluptas bona, nulla voluptas bona, igitur nulla voluptas eſt voluptas, & diuina non eſſe diuina, omne diuinum eſt iuſtum, nullum diuinum eſt iuſtum, igitur nullũ diuinũ eſt diuinũ. Et quoniam, (vt Philoponus inquit,) in talibus ſyllogiſmis, altera propoſitio vera eſt, altera occulte falſa, de modis occultãdi falſa in Topicis dictum eſt.

Et ſi a, c quidem omni, b autem nulli. Eſt autem b quidẽ diſciplina, c autem Medicina, A uero opinio. Nullam. n. diſciplinam opinionem ſumens, ſumpſit aliquam diſciplinã eſſe opinionem differt autem a priore in terminis conuerti, nam prius quidem ad b, nunc autem ad C affirmatiuum.

Vniuerſalis negatiua ex contrarijs cõcluditur ſicut in ſuperiori in Caeſtra.

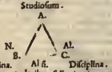
Cõm. 162. Nunc docet ſyllogizare ex contrarijs in Cæſare, & vtitur contrarijs per accidens, quia per ſubacceptionem poſſunt reduci ad cõtraria per ſe, & dicit. Et ſi a, c quidem omni, b autem

Dubitatio nulli, etiam ſyllogizari poteſt ex oppoſitis. Deinde diſponit terminos, & dicit. {Eſt autem b quidem diſciplina, c autem medicina, a vero opinio. Sed dices ex his non habetur concluſio, in qua negatur idem a ſeipſo, nam ex concluſio, nulla medici-

Solutio. na eſt diſciplina, vbi patet idem non negari a ſeipſo. Reſpondet, & dicit. § Nullam enim diſciplinam opinionem ſumens, ſumpſit aliquàm diſciplinam eſſe opinionem per ſubacceptionem, quoniam ſequitur, nulla Medicina eſt diſciplina, quædã diſciplina eſt medicina, igitur quædem diſciplina non eſt diſciplina, ergo ſumendo medicinam eſſe opinionem, ſumpſit, aliquàm diſciplinam eſſe opinionem, quoniam aliqua diſciplina eſt medicina, & medicina omnis eſt opinio, & ſic poteſtate ſequitur (vt quædam diſciplina non ſit diſciplina.) Deinde aſsignat differentiam inter hunc ſecundum modum, & primum modum, quem prius accepit, & dicit. Differt autem hic modus a priore io terminis conuerti ad oppoſitam qualitatem. Nam prius quidem ad b, maiorem, nunc autem ad c minorẽ affirmatiuom additur. Ergo differentia eſt, quoniam primus habet minorem negatiuam, maiorem vero affirmatiuam. Secunda autem econuerſo.

Et ſi non uniuerſalis altera propoſitio, ſimiliter. Semper enim medium eſt, quod ab altero quidem negatiue dicitur, ab altero uero affirmatiue.

Particularis negatiua ex contradictorijs in Feſtino cõſtruitur.

Cõm. 163. Nunc docet io particularibus ſyllogizari ex oppoſitis,) dicit. §Et ſi non vniuerſalis altera propoſitio ſit,) vt Feſtino & Boracco ſimiliter ſyllogizari poteſt ex oppoſitis cuius cauſam aſsignat, & dicit. Semper enim medium eſt, quòd ab altero quidem negatiue dicitur, ab altero, vero extremo dicitur, affirmatiue, & ſic ſyllogiſmus ex oppoſitis fieri poteſt in talibus, vt ſi idem ponatur in b, & in c. vt diſciplina, & in a, ſtudioſum. Verum hæc eſt differẽtia, (vt ex Philoponus colligitor) quòd in vniuerſalibus ſyllogiſmus ſit ex cõtrarijs propoſitionibus, in particularibus vero, ex contradictorijs.

Quare contingit oppoſita quidem perfici, non autem ſemper, neque omnino. Sed ſi ſic ſe habent, quæ ſub medio ſunt, ut uel eadem ſint, uel totum & pars, aliter autem impoſsibile, non enim erunt propoſitiones ullo modo neque contrariæ, neque oppoſitæ.

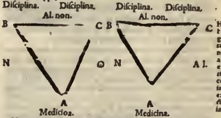
Ex his concludit ſyllogiſmum ex oppoſitis fieri poſſe. Et declarat quando fieri poteſt. & quando non fieri poteſt, & dicit. {Quare contingit oppoſita quidem perfici, hoc eſt concludi hoc eſt ex dictis patet ſyllogiſmum ex oppoſitis. in quo, idem negatur a ſe, fieri poſſe, non autem ſemper, & omnino hoc eſt quocunque modo ſumptis oppoſitis, ſed ſi ſic ſe habent extremitates, videlicet A & b, quæ ſunt ſub medio vel vt eadem ſint re & nomine, & tunc ſit ſyllogiſmus ex oppoſitis per ſe, vel ſe habent, (vt totum & pars,) ſi ne vt ſuperius, & ioferius, & tunc ſit ſyllogiſmus ex oppoſitis per accidens. Aliter autem ſumptis extremis, quæ ſunt ſub medio, impoſſibile eſt fieri ſyllogiſmum ex oppoſitis: non enim propoſitiones, ſi aliter extrema ſumantur ſub medio, erunt vllo modo neque contrariæ, neque oppoſitæ. Cõm. 164.

Cap. 20. De ſyllogiſmo ex oppoſitis in tertia fig.

IN tertia uero figura affirmatiuis quidem ſyllogiſmus nunquam erit ex oppoſitis propoſitionibus, propter cauſam dictam, & in prima figura. Negatiuus autem erit ſyllogiſmus, et uniuerſalibus, et nõ uniuerſalibus terminis.

Cõm. 165. Cum compleuerit de ſyllogiſmis ex oppoſitis in ſecunda figura nunc dicit & de tertia, & aſsignat duas concluſiones, & dicit. {In tertia vero figura affirmatiuis quidem ſyllogiſmus nunquàm erit ex oppoſitis propoſitionibus, propter cauſam dictam, & in prima figura. Quia, (vt dictum eſt,) in affirmatiuo ſyllogiſmo propoſitiones vtræque ſunt affirmatiuæ, & ſic non poſſunt eſſe nec contrariæ, nec cõtradictoriæ. Hæc eſt prima concluſio. Deinde aſsignat ſecundam, & dicit. {Negatiuus autem erit ſyllogiſmus ex oppoſitis, & vniuerſalibus & non vniuerſalibus terminis. 1. Conclu. 2. Cõclu.

Si. n. diſciplina in quo b, & in quo c. Medicina autẽ in quo a. Si ergo ſumat omnem medicinam diſciplinam, & nullam Medicinam diſciplinam b omni a ſumpſit, & c nulli a. Quare erit aliqua diſciplina non diſciplina. Similiter autem, & ſi non uniuerſaliter ſumpta ſit a c propoſitio. Nam ſi eſt aliqua Medicina diſciplina, & rurſum nulla Medicina diſciplina. Accidit diſciplinam aliquam non eſſe diſciplinam. Sunt autem uniuerſaliter quidem ſumptis terminis, contrariæ propoſitiones. Si autem particularis altera ſit, oppoſita.

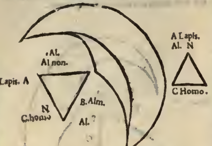

His duobus ſyllogiſmis particularis negatiua altruitur ex oppoſitis quidẽ contrarijs in Felaptõ ex cõtradictorijs aũt in Feriſon.

Cõm. 166. Nunc probat ſecondam concluſionem, & primo vniuerſalibus, (vt in Felapton) & dicit. {Sit enim diſciplina in quo b, & ſit etiam diſciplina in quo c, medicina autem ſit in quo a. Si ergo terminis ſic diſpoſitis, ſumat omnem medicinam, & nullam medicinam diſciplinam, b omni a ſumpſit ineſſe, & c nulli a ineſſe. quare erit aliqua diſciplina oon diſciplina. hæc de vniuerſalibus. Deinde declarat idem in particularibus, vt in Feriſoo, & dicit. Similiter autẽ, & ſi non vniuerſaliter ſumpta ſit a c propoſitio, hoc eſt minor. nam ſi eſt aliqua medicina diſciplina in minore, & rurſum in maiore nulla medicina diſciplina accidit diſciplinam aliquã non eſſe diſciplinam io Feriſon, idem fieri poteſt io Broccardo. Quo vero ad verba attinet, animaduerte reperiri duplicẽ ſcripturam. alteram, quæ eſt, & ſi non vniuerſaliter ſumpta ſit a c. & tunc innuit ſyllogiſmum ex oppoſitis eſſe faciendum in Feriſon, cuius minor eſt particularis affirmatiua. alteram quæ eſt, & ſi non vniuerſaliter

Si autem a alicui b, & b alicui c, non ſit ſyllogiſmus, neque ſi a alicui b, & nulli c, ſic ſit, quare illo quidē modo interimuntur, ſic autem non interimuntur propoſitiones.

Riuſ.ſi mo di ſi cōclu ſionis ſub-cōtrarium ſumatur, non licet ſyllogiza-re utriuſq; eius pro pōnis op-poſitū in prima, ſeu in ſecunda figura.

Cōm.120 Nunc declarat eandem ſecundam regulā in particularibus negatiuis exemplo duntaxat ſumpto a Feriſon, & primo repetit regulam, & dicit. {Similiter autem ex oppoſito concluſionis cum altera propoſitione demonſtratur oppoſitū alterius, & ſi non vniuerſales ſint propoſitiones, hæc eſt regula. Deinde probat hanc, & primo conficit ſyllogiſmum conuertendum in Feriſon, & dicit. Sit.n. a c, ſcilicet maior vniuerſalis, & priuatiua, altera autem, ſcilicet b c, minor particularis, & prædicatiua. vt ſit ſyllogiſmus in Feriſon hoc pacto, nullum c eſt a, quoddam c eſt b, igitur quoddam b non eſt a, tunc docet interimere maiorem ex oppoſito concluſionis cū minore, & dicit. {Ergo, ſi a quidem omni b ineſt, hoc eſt oppoſitum concluſionis, b autem alicui c, hæc fuit minor, a alicui c accidet, ſed nulli inerat patet igitur oppoſitum maioris per ſyllogiſmū in prima fig. Deinde docet deſtruere minorē ex oppoſito cōcluſionis cū maiore, per ſyllogiſmum in ſecunda fig. & dicit. {Rurſum, ſi a omni b, hoc eſt concluſionis oppoſitū, & a nulli c, hæc fuit maior, & b nulli c inerit, hoc eſt oppoſitū minoris. Deinde probat primā regulā etiam exemplo ſumpto ab eodē, & primo probat quod ex ſubcontrario concluſionis, cū minore nō licet interimere maiorē, & dicit. {Si autem a alicui b, hoc eſt concluſionis ſubcontrariū, & b alicui c, hæc fuit minor, non fuit ſyllogiſmus, & ſic nō interimitur maior. Deinde, q nec minor, & dicit. {Neque ſi a alicui b, hoc eſt concluſionis ſubcontrariū, & a nulli c, ſic ſyllogizando fit ſyllogiſmus, ex maiore.n particulari non fit ſyllogiſmus ſecūda figura. Tunc epilogando breuiter regulas, dicit. {Quare illo quidē mō interimuntur propōnes. ſ. ex oppoſito cōcluſionis, ſic autem, ſ. ex contrario, non interimuntur.

Manifeſtum eſt ergo ex iis, quæ dicta ſunt, quomodo cōuerſa concluſio in vnaquaque figura, fit ſyllogiſmus, & quando contrariæ propoſitioni, & quando oppoſita.

Cōm.121. Nunc vt Philop. inquit, breuē aſſumptionē facit eorū, quæ dixit in tribus figuris, & primo eorū quæ dixit generatim, & inquit. {Manifeſtum eſt ergo ex iis, quæ dicta ſunt, quo modo conuerſa concluſione in vnaquaque figura fit ſyllogiſmus, & hoc generatim in oibus, & etiam manifeſtū eſt ex dictis, quando contrariæ propōnū fit cōuerſio quādo oppoſitæ, nō.n.ſemper ex contrario cōcluſionis cū altera infertur cōtrariū alterius, nec ſemper ex oppoſito concluſionis cū altera interimitur altera, ſed ex dictis patet quando ſic, & quando non.

Et quoniā ī prima quidē figura, per mediā, et poſtremā fiūt ſyllogiſmi, et quæ quidē ad minorē extremitatē, ſēper per mediā interimitur, quæ uero ad maiorē, per poſtremā.

Cōm.122. Nunc reſumit quæ dixit de ſyllogiſmus i prima fig. Et primo ea, quæ dixit cōiter de ſyllogiſmis in prima fig. & dicit. {Et manifeſtū eſt etiā ex dictis, quoniā eorū ſyllogiſmorum, qui in prima quidē figura fiunt, per mediā & poſtremā fiunt cōuerſiui ſyllogiſmi interimentis propōnes, hæc cōiter dicta ſunt de ſyllogiſmis in prima fig. deinde reſumit, quæ ſpecialim & dicit. {& quæ quidē ad minorē extremitatē propoſitio eſt, ſemper per mediā figurā interimitur. quæ vero ad maiorē, per poſtremam. Hæc de iis, quæ ſpeciatim dicta ſunt.

In ſecunda autem, per primā, & poſtremam, quæ quidē ad minorem extremitatem, ſemper per primam figuram, quæ uero ad maiorem, per poſtremam.

Reſumit ea, quæ dicta ſunt de ſyllogiſmis in ſecunda figura, & primo ea, quæ de illis generatim dicta ſunt, & dicit. {In ſecunda autem manifeſtū eſt, q cōuerſiui ſyllogiſmi fiant per primā, & poſtremā Deinde ſpeciatim reſumit, & dicit. {Quæ quidē ad minorē extremitatē, ſemper per primā figurā interimitur, quæ vero ad maiorē interimitur per poſtremam. Cōm 123

In tertia uero, per primā & per mediā, quæ quidem ad maiorem per primā ſemper, quæ uero ad minorem, per mediam ſemper. Quid ergo eſt conuertere, & quo modo in unaquaque figura, & quis ſit ſyllogiſmus manifeſtum eſt. Cōm 124.

Reſumit etiam ea quæ dicta ſunt de ſyllogiſmis in tertia figura, & dicit. {In tertia vero, patet q propōnes interimātur per primā & mediā. Hæc de his, quæ generatim dicta ſunt. Quæ quidē ad maiorem interimitur, ſemper per primā, quæ vero ad minorē, interimitur per mediā ſemper. Tunc epilogat, & dicit. {quid ergo eſt conuertere quōniā eſt ſyllogizare ex contrario vel oppoſito cōcluſionis cū altera propōne oppoſitum vel contrariū alterius, & quo modo fiat cōuerſio in vnaquaque figura, & quis ſyllogiſmus fit per conuerſionē, manifeſtū eſt. Hæc de ſyllogiſmi conuerſione. Quæſtiones vero, quæ hic a Iunioribus diſputantur, prætermiſimus, ne tot cauillamentis mentē ſtudioſorum, iuuenum confundamus. ſatis n. nobis eſt dixiſſe, ea quæ ex Philoponi commentariis intelligere potuimus.

Rōnabilis dilucidatio nis excuſatio quam vtinā obſeruarent.

Cap 11. De per impoſsibile ſyllogiſmo. Cōm.125.

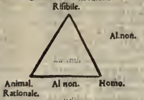
PEr impoſſibile aūt ſyllogiſmus oſtenditur quidem, quando contradictio ponitur concluſionis, & aſſumitur altera propoſitio.

Cum cōpleuerit de cōuerſione in ſyllogiſmo, nunc de deductione ad impoſsibile dicit. Et primo definit deductionē ad impoſsibile, & dicit. {per impoſsibile autē ſyllogiſmus oſtenditur} hoc eſt deſcribitur quidē. {quando ponitur contradictio concluſionis, & aſſumitur altera propoſitio nota reſpondenti, quā ipſe verā aſſerit, & ex his vtriſque deducitur aperte impoſsibile, vel aperte falſum, & per concluſionē, non concluſionem probatā, atque ſyllogizatā intelligit, ſed probandā ac ſyllogizandā. Quoties igitur ex oppoſita cōcluſionis probandæ, cum aliqua alia manifeſta vera, vel reſpondenti nota, deducitur quoddā manifeſte impoſsibile, aut manifeſte falſum, hæc deductio dicitur ad impoſsibile. Fit autem hæc deductio ad illud manifeſte impoſsibile, vel manifeſte falſum, vt regreſſus fiat, & interimatur illud oppoſitū cōcluſionis probandæ, q conceſſit reſpondens, & hoc, vt habeatur ab opponente veritas eius concluſionis probandæ, quàm propoſuit. Verbi cauſa, proponatur hæc, ois homo eſt riſibilis, quàm opponens probare intendat, & reſpondens neget eam, dicet ergo opponens. detur oppoſita, videlicet aliquis homo non eſt riſibilis. Si hanc dabit, opponens huic, addet hanc verā, & manifeſtam reſpondenti, omne animal rōnale eſt riſibile, & ſyllogizabit in Barocco aliquā concluſionē manifeſte falſam ex his hoc pacto, omne animal rationale eſt riſibile, hæc eſt manifeſte vera, quidā homo non eſt riſibilis, quæ erat data a reſpondente, igitur quidam hō non eſt animal rationale modo hæc concluſio eſt aperte falſa. Quare regrediendo aliqua propoſitio erit falſa, & impoſsibilis, non.n.pōt concluſio eſſe falſa, niſi aliqua propōnum aſſumptarum ſit falſa, & non eſt maior falſa, quoniā fuit aperte vera, & conceſſa, igitur minor erit falſa. Minor autē eſt, aliquis homo non eſt riſibilis, igitur hæc eſt falſa, & cum hæc ſit falſa, ſua contradictoria erit vera, videlicet, omnis homo eſt riſibilis, ſic habetur concluſio intenta.

Propoſitio

Propoſitio probanda.
Omnis homo eſt riſibilis.

Exempli. ſyllogiſmi ad impoſſibile.

Quare dedoctio ad impoſſibile fit quoties ex oppoſita concluſionis propoſitæ & probandæ, cum aliqua altera manifeſtæ vera, deducitur quoddam manifeſtæ impoſſibile, vt videlicet ex iſto regrediatur opponens ad falſitatem eius, q concefferat reſpondens. & hoc, vt relinquatur veritas cōcluſionis propoſitæ, quæ erat probanda. Ex ijs patet tam Ariſtote. quàm Philopoōum bene appellaſſe ſyllogiſmum hunc. Ariſt. quidē ſyllogiſmum ex impoſſibili, Philoponum vero deductionem ad impoſſibile. Dicitur.n.deductio ad impoſſibile, quatenus deducit ad impoſſibile aperte abſurdum. Quatenus vero ex illo abſurdo impoſſibili ſyllogizato deducitur regrediendo præpoſita concluſio, quæ erat probando, dicitur ſyllogiſmus ex impoſſibili. Vlterius patet in ſyllogiſmo per impoſſibile eſſe tria præcipue conſideranda, videlicet id, q dicitur propoſita concluſio, ſiue probanda, vt omnis homo eſt riſibilis, id etiam q dicitur hypotheſis, & eſt oppoſitum cōcluſionis propoſitæ, videlicet aliquis homo non eſt riſibilis, & id quoq; q dicitur coaſſumpta propoſitio, quæ coaſſumitur vt aperte vera, vt omne animal rationale eſt riſibile, ex his.n.duobus fit dedoctio ad impoſſibile. Amplius patet in ſyllogiſmo per impoſſibile eſſe duos proceſſus, alterum qui fit ex hypotheſi, & coaſſumpta propoſitione, alterum quo regredimur ad veritatem concluſionis propoſitæ. Et hic ſecundus conſtat ex tribus conſequentijs, prima eſt cum argumentamur, cōcluſio eſt impoſſibilis, igitur altera propoſitionum. Secunda, cum dicimus & non eſt impoſſibilis coaſſumpta, igitur hypotheſis. Tertia cum dicimus, hypotheſis eſt impoſſibilis, igitur concluſio propoſita, quæ erat ei cōtradictoria, ſic igitur duo proceſſus ſunt, alter qui dicitur deductio ad impoſſibile, alter, qui dicitur ſyllogiſmus ex impoſſibili, qui fit ex tribus conſequentijs. Totus autem ſyllogiſmus, qui continet ambos hos proceſſus, dicitur ſyllogiſmus per impoſſibile. De vtilitate vero licet Iuniores diſputent ſatis abunde, tamen videtur huiuſmodi ſyllogiſmus vtilis potiſſimum ſcientijs, vt propoſitiones, atq; earum prima principia probentur contra protervos. Quam rem ſeruauit Ariſt. Quarto Metaphy. cōtra eos, qui negarunt prima principia, ea.n.nō alio q̄ deductione ad impoſſibile probauit.

Fit autem in omnibus figuris, ſimile.n.eſt conuerſioni, verum tamen differt in tantum quoniam conuertitur quidem facto ſyllogiſmo, & ſumptis vtriſq; propoſitionibus, deducitur autem ad impoſſibile, non ex conceſſo oppoſito prius, ſed manifeſto, quoniam eſt verum.

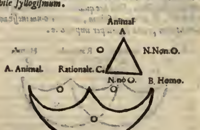
Cōmētum.

Cum deſcripſiſſet dedoctionem ad impoſſibile, nunc vult ponere conuenientiam & differentiam inter deductionem ad impoſſibile, & conuerſionem in ſyllogiſmo; & primo ponit conuenientiam, vt Philoponus exponit & dicit. {fit autem, ſcilicet deductio ad impoſſibile in omnibus figuris} ſimile.n. eſt quantum ad hoc conuerſioni, quæ fit in ſyllogiſmis, hæc igitur eſt conuenientia. Deinde aſſignat differentiam & dicit. {verumtamen differt in tantum, qm conuertitur quidem facto ſyllogiſmo} hoc eſt, quoniam in conuerſione ſupponitur factus ſyllogiſmus, & ſumptis vtriſq; propoſitionibus ſeorſum, ſubaudi illius facti ſyllogiſmi cum oppoſito vel contrario concluſionis, infertur nunc vnius propoſitionis, nunc alterius oppoſitum, vel contrarium Deducitur autem ad impoſſibile, non ex conceſſo oppoſito prius, ſubaudi ſyllogizatæ concluſionis, ſed ex manifeſto quoddam coaſſumpto cū oppoſito propoſitionis vel concluſionis probandæ, inferendo aperte impoſſibile, vt regreſſus fiat ad veritatem propoſitæ concluſionis. Eſt ergo differentia, vt Philop. colligit prima, q in conuerſione ſupponatur ſyllogiſmus, & poſtea conuertatur, in deductione ad impoſſibile abſq; ſyllogiſmo ſuppoſito oſtenditur abſurdum. Ponit & alias differentias Philoponus. Et ſic ſecunda differentia erit, q in conuerſione tam ad contrarium propoſitionis, quàm ad contradictorium conuertitur ſyllogiſmus, in deductione autem ad impoſſibile, nō niſi ad contradictorium dicitur, vt videbitur. Tertia differentia eſt, q in conuerſione oſtendit ex contrario, vel oppoſito concluſionis contrarium, vel oppoſitum alterius propoſitionis, in deductione vero ad impoſſibile, ſolum, ex oppoſito propoſitæ concluſionis probandæ cum altero quoddam aſſumpto, manifeſte vero deducit quoddam aperte impoſſibile, vel falſum, vt ex illo regreſſus fiat ad veritatem propoſitæ concluſionis, hæc Philoponus de differentijs. Iuniores vero addunt quartam differentiam, quòd ſyllogiſmi conuerſio fiat ad oſtendendam neceſſitatem ſyllogiſmi prius facti, deductio autem ad impoſſibile, ad oſtēdendam veritatem propoſitæ concluſionis. Quintam quoque, q conuerſio procedere poteſt ex vtriſq; veris, deductio autem ad impoſſibile non niſi ex altera falſa, & altera vera, hæc de differentijs.

Termini vero ſimiliter ſe habent, & vtrorumq; eadem eſt ſumptio. Vt ſi a ineſt omni b: medium autem C ſi ſupponitur aut non omni, vel nulli b ineſſe eſt, c vero omni quòd fuit verum, neceſſe eſt c, b autem nulli aut non omni ineſſe, hoc autem impoſſibile, quare falſum eſt quòd ſuppoſitum eſt, verum ergo oppoſitum. Similiter autem in alijs figuris, quare quæcunq; conuerſionem ſuſcipiunt & per impoſſibile ſyllogiſmum.

Quare rae cum

Cameſtres ſeu feſtino ſecūdæ fig. ad probandū per impoſſibile minorē in Barbara.

Nunc vult declarare, q ſyllogiſmus conuerſiuus aliquo pacto ſit ſyllogiſmus per impoſſibile. Et hoc ideo, quia ſyllogiſmus conuerſiuus eſt ſecundus ſyllogiſmus, qui ſumit oppoſitū vel contrarium concluſionis, & ex illo cum altera propoſitione deducit oppoſitum vel contrarium alterius, q oppoſitum vel contrarium eſt manifeſte impoſſibile, & ſic talis ſyllogiſmus conuerſiuus erit ſyllogiſmus per impoſſibile, quatenus per oppoſitum vel contrarium concluſionis, q eſt impoſſibile, ſyllogizat oppoſitum alterius propoſitionis, quòd eſt aperte impoſſibile, & hoc, vt fiat regreſſus ad veritatem prioris cōcluſionis, ex cuius oppoſito proceſſit, hæc exponit exemplo & dicit. {Termini autem ſyllogiſmi conuerſiui & deducentis ad impoſſibile ſimiliter ſe habent, quoniam amborum termini ſunt a c b, & vtrorumq; ſyllogiſmorū eadem vel conſimilis eſt ſumptio, qm̄ in vtroq; ſumitur oppoſitum cōcluſionis, non tamen eodem modo, vt dictum eſt, qm̄ in deductione ad impoſſibile ſumptio eſt [oppoſiti concluſionis] non ſyllogizatæ, ſed propoſitæ, in conuerſione autem ſumptio eſt oppoſiti concluſionis prius ſyllogizatæ. Declarat hæc exemplo, & dicit. {vt ſi a ineſt omni b per c medium in Barbara. Tunc ſi ſupponatur a nō omni vel nulli b ineſſe, q eſt oppoſitum vel contrarium concluſionis, c vero omni, quæ fuit maior, & fuit vera, neceſſe eſt c, b aut nulli, aut non omni ineſſe, q eſt oppoſitum minoris, hoc autem eſt impoſſibile: quare ſuppoſitū eſt. ſ. contrarium vel contradictorium cōcluſionis falſum eſt. addit. {ſimiliter aūt in alijs figuris qm̄ in omnibus ſyllogiſmus

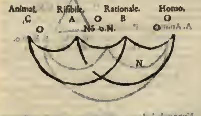
conuerſiuus

conuerſiuus eſt per impoſsibile, & deducens ad impoſsibile. Quatenus.n.ſumit oppoſitum concluſionis, q́ eſt impoſsibile, & ex illo ſyllogizat cum altera propoſitione vera, per impoſſibile ſyllogiſmus dicitur, quatenus autem deducit ad aperte impoſsibile, deductio ad impoſsibile dicitur. Tunc concludit propoſitum, & dicit. {quare quæcunq; conuerſionem ſuſcipiunt, & per impoſsibile ſyllogiſmum ſuſcipiunt. Vitum vero conſta, non apparet ex verbis Ariſt. ſolum.n.habemus quod omnis ſyllogiſmus conuerſiuus ſyllogiſmus per impoſſibile. Sed Ph.lop.dicit oppoſitum, qm̃, vt inquit, quæcũq; per impoſsibile oſtenduntur, & conuerſione oſtendũtur, quæcunque vero conuerſione nullo modo per impoſsibile. nã vt inquit, cõuerſio in plus eſt deductione ad impoſsibile. Fortaſſe communis Philoponus conuerſionem accepit, quàm Ariſt.

De prima figura.

ERgo alia quidem problemata omnia oſtenduntur per impoſſibile in omnibus figuris, vniuerſale autẽ prædicatiuum in media, & tertia demonſtratur. in prima autem non demonſtratur, Supponatur.n.a non omni b, aut nulli ineſſe, & aſſumatur alia propoſitio vtrolibet modo ſiue a omni inſit c ſiue b omni d. (ſic.n.erat prima figura.) Si ergo ſupponatur a non omni b ineſſe, non fiet ſyllogiſmus quomodolibet ſumpta propoſitione.

Si autẽ nulli, quando quæ eſt b d aſſumatur, ſyllogiſmus quidem erit falſi, non oſtenditur autem propoſitum: nam ſi a nulli b, b autem omni d, a nulli d inerit, hoc autem ſit impoſſibile. Falſum igitur eſt nulli b ineſſe a, ſed non ſit nulli falſum, omni verum erit, ſi autem, quæ eſt a c aſſumatur, non fit ſyllogiſmus, ſicut nec quando ſupponitur non omni b ineſſe. Quare manifeſtum, quoniam omni ineſſe non oſtenditur in prima figura per impoſſibile.

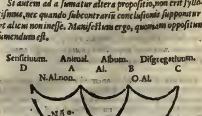
Oſtenſio quod non mõſtretur per impoſſibile vniuerſalis affirmatiua ĩ prima fig. ſumẽdo cõtradictoriũ propoſitæ cõcluſionis quia complicationes eſſent aut ex minori nega. aut ex maiori particulari, q in prima figu. inutiles ſunt ſi vero ſumat cõtrarium nec ſimiliter mõſtratur, cũ contraria ſimul falſa eſſe cõtingat. Cõm.118.

Cum accepiſſet conuenientiam & differentiam inter conuerſionem in ſyllogiſmo, & deductionem ad impoſsibile, nũc ad rem venit, & ponit trimembrem concluſionem, & dicit. Ergo alia quidem problemata omnia oſtenduntur per impoſſibile in omnibus figuris, & per alia omnia, intelligit omnia alia præter problema vniuerſale prædicatiuum, ideo ſubdit, vniuerſale autem prædicatiuum in media, & tertia demonſtratur, in prima autem nõ demonſtratur. hæc eſt concluſio. Tũc probat, q́ problema vniuerſale prædicatiuum non probetur in prima, qm̃ ſiue contrarium, ſiue contradictorium propoſitæ concluſionis aſſumatur, cum altera quauis propoſitione ſiue ſupra, ſiue infra aſſumpta, aut nõ fiet ſyllogiſmus aut ſi fiet non valebit ad demonſtrandum propoſitum. Et q́ ita ſit probat, & dicit. {Supponatur.n.a non omni b aut nulli ineſſe} quaſi dicat, ſit concluſio propoſita, omne b eſt a; quàm ſi negat reſpondens, ſumatur contrarium vel contradictoriũ, vt nullum b eſt a, aut quoddam b non eſt a, & aſſumatur poſtea alia propoſitio vtrolibet modo, ſiue ſumpta a ſumendo c, ita, vt c inſit omni a, ſiue ſumendo ſub b d, ita vt b ipſum inſit omni d: ſic.n.vt inquit, erat prima figura, ſi.n.ſupra a ſumitur c, erit ſyllogiſmus, quoddam b non eſt a, hæc.n.erat oppoſitum concluſionis propoſitæ, quæ nunc ſumitur vt minor, omne a eſt c, hæc eſt maior coaſſumpta, & aperte vera, at patet hoc pacto non eſſe ſyllogiſmum in prima figura, quia ex minore negatiua, nullus in prima figu. ſyllogiſmus fit, Sin autem ſub b accipiatur c erit ſyllogiſmus, omne d eſt b: hæc.n.erit coaſſumpta propoſitio, & minor aperte vera, quoddam b non eſt a: hæc eſt oppoſita concluſionis propoſitæ & maior. At cõſtat, q́ nec ſic eſt ſyllogiſmus in prima figura, quoniam ex maiore particulari nullus in prima figura ſyllogiſmus fit. Ex his concludit propoſitum & dicit. {Si ergo ſupponatur a non omni b ineſſe, ita vt detur a reſpondente contradictorium propoſitæ concluſionis, non fiet ſyllogiſmus quomodolibet ſumpta propoſitione, hoc eſt nec ſumendo ſupra a, nec ſumendo ſub b: patet igitur q́ conceſſo contradictorio concluſionis propoſitæ in prima figura non fiat ſyllogiſmus.

Nunc probat, q́ nec ſi detur contrarium propoſitæ concluſionis in prima figura, deductio ad impoſsibile fieri poterit, qm̃ coaſſumpta altera, vel non fiet ſyllogiſmus, vel ſi fiet, non erit ad propoſitum, & dicit. {Si autem ſumatur a nulli b ineſſe, quod eſt propoſitæ concluſionis contrarium, ſyllogiſmus quidem, qui fit per acceptionem ipſius d ſub b, erit falſi, atque deducens ad falſum, non oſtenditur autem propoſitum, qm̃ cum fit regreſſus, ſolum habebitur, q́ illud contrarium ſit falſum, non tamen habebitur, quòd propoſita concluſio illi falſo contraria ſit vera, quoniam contraria poſſunt eſſe ſimul falſa, & hoc probat, Primo accipiendo d ſub b: & dicit. {nam ſi a nulli b accipiatur ineſſe ab aduerſario, b autem omni d, & coaſſumatur hæc pro minore, omne d eſt b, a nulli d inerit hoc autem ſit impoſsibile, quaſi dicat, licet non ſit impoſsibile, ſumatur vt impoſsibile, & falſum, hoc autem tanquam falſo & impoſsibili ſumpto, regrediendo, igitur falſum erit a nulli b ineſſe, quod erat contrarium concluſionis propoſitæ, non tamen habetur intentum, quoniam licet hæc propoſitio, nullũ b eſt a ſit falſa, tamen non ſequitur, vt hæc, quæ eſt ei contraria, ſit vera, videlicet, omne b eſt a, quoniam poſſunt ſimul falſæ eſſe, & propterea dicit. {Sed non ſi a nulli b ineſſe falſum eſt a omni b ineſſe, verum erit, patet igitur, quòd accipiendo d ſub b, fit ſyllogiſmus, ſed non ad propoſitum. Deinde probat, quòd aſſumendo c ſupra a non fiat ſyllogiſmus & dicit. Si autem aſſumatur ea propoſitio, quæ eſt c a, videlicet, omne a eſt c non fit ſyllogiſmus, quoniam maior eſt affirmatiua, & minor negatiua, ex quibus nulla directa concluſio ſyllogizatur, in prima figura. Et quaſi epilogando dicit. {ſicut nec quando ſupponitur non omni b ineſſe a: quod eſt propoſitæ concluſionis contradictorium, fit ſyllogiſmus in prima figura. Quare manifeſtum, quoniam omni ineſſe non oſtenditur in prima figura per impoſsibile. Cõm.119.

Alicui autem, & nulli, & non omni oſtenditur. Supponatur enim a nulli b ineſſe, b autem ſumptum ſit omni aut alicui c, ergo neceſſe eſt a nulli aut non omni c ineſſe. Hoc autem impoſſibile ſit enim verum et manifeſtum, quoniam omni c ineſt a. Quare, ſi hoc falſum, neceſſe eſt a alicui b ineſſe.

Si autem ad a ſumatur altera propoſitio, non erit ſyllogiſmus, nec quando ſubcontrariũ concluſionis ſupponitur, vt alicui non ineſſe. Manifeſtum ergo, quoniam oppoſitum ſumendum eſt.

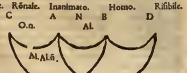
In his ſyllogiſmus aſſumpta ad minore extremitatem propoſitiõe, particularis affirmatiua in prima figura, per impoſsibile aſſũitur, aſſumpta non ad maius extremum minime, nã minor eſſet negatiua. Cõm.120.

Nunc proponit ſecundam regulam vniuerſalem, videlicet, q́ particularis affirmatiua, vniuerſalis negatiua, & particularis negatiua, deductione ad impoſsibile oſtenduntur in prima figura, & dicit. {alicui autem, ſubaudi b ineſſe a, & nulli b ineſſe a, & non omni b ineſſe a oſtẽditur ſcilicet in prima figura deductione

ductione ad impoſsibile. Et primo declarat, ꝙ particularis affirmatiua deductione ad impoſsibile oſtendatur in prima figura. Et primo ſumit hypotheſim, quæ eſt cõtradictoria particularis affirmatiuæ, videlicet vniuerſalis negatiua, & dicit. {ſupponatur.n.a nulli b ineſſe, hæc.n.eſt hypotheſis, eſt.n.contradictoria particularis probandæ, videlicet illius, quoddam b eſt a ſi ergo hæc non ſit vera, ſumatur oppoſita videlicet, nullum b eſt a pro hypotheſi vera. Deinde ſub b ſumatur c cui omni aut alicui b inſit, & dicit b autem ſumptum ſit omni, aut alicui c ineſſe quaſi dicat coaſſumpta vero ſit, omne c vel quoddam c eſt b ex his ergo neceſſe eſt a nulli.ſ.in cælarent, aut non omni c in Ferio ineſſe, tũc docet recurrere, & dicit, hoc autem impoſsibile, & quia poſſet eſſe controuerſia de veritate & impoſſibilitate huius, dicit. {ſit.n.verum & manifeſtum, quoniam omni c ineſt a, & ſic illatum illud erit impoſsibile, & falſum, tunc concludit propoſitum & dicit, quare ſi hoc falſum eſt & impoſsibile, neceſſe, eſt a alicui b ineſſe, quia ex illo infertur falſam eſſe hypotheſim, & ſic ſua contradictoria erit vera, quæ erat particularis affirmatiua.

Cõm.131. Deinde declarat inutiles deductiones ad impoſsibile, & dicit. {Si autem ad a ſumatur altera propoſitio, videlicet accipiẽdo d ſupra a non erit ſyllogiſmus quoniam minor erit negatiua, ex qua in prima figura nihil ſequitur neq; quando ſubcontrarium concluſionis ſupponitur, ſubaudi erit ſyllogiſmus, vt ſi ſumatur alicui b a non ineſſe, quoniam ex maiore particulari in prima figura non fit ſyllogiſmus. Propterea dicit, manifeſtum ergo, quoniam oppoſitum ſumendum eſt, hoc eſt contradictorium pro hypotheſi.

Rurſum ſupponatur a alicui b ineſſe, ſumptum autem ſit c omni a, neceſſe eſt igitur c alicui b ineſſe, hoc autem ſit impoſſibile, quare falſum quidem ſuppoſitum eſt, ſi autem ita verum eſt nulli ineſſe. Similiter autem & ſi priuatiua ſumpta ſit c a, ſi autem ad b ſumpta ſit propoſitio, non erit ſyllogiſmus.

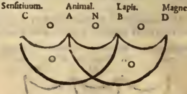

In his ſyllogiſmis vniuerſalis negatiua aſtruitur per impoſsibile in prima fig. ſi aſſumatur ad maius extremum propõ ſ. ad ipſum a ſi vero coaſſumatur ad minus extremũ ſub ipſum d nihil concluditur cum maior ſit particularis.

Secundo hic declarat, ꝙ vniuerſalis negatiua deductione ad impoſsibile ſyllogizatur, & primo docet ſumere hypotheſim, ꝙ dicit. {Rurſum ſupponatur a alicui b ineſſe, hoc eſt, ſumatur pro hypotheſi, aliquod b eſt a, quæ eſt oppoſita vniuerſalis negatiuæ. Deinde docet coaſſumere alteram, & dicit. {Sumptũ autem ſit c omne a ineſſe eſt ergo coaſſumpta ſupra prædicatom, videlicet ſupra a ſumendum c hoc pacto, & omne a eſt c ex his igitur, neceſſe eſt c alicui b ineſſe. Tunc docet recurrere, & dicit, hoc autem ſit impoſsibile, & ſequitur ex illis.

Cõm.132. Igitur altera earom erit impoſsibilis, non maior, quæ coaſſumebatur, igitur minor. Minor autem eſt hypotheſis, quæ eſt contradictoria propoſitæ concluſionis, quare falſum quidem ſuppoſitum eſt. Si autem ita ſit, ꝙ falſa ſit hypotheſis, verum eſt nulli ineſſe, & ſic illa erit vera nullum b eſt a, quod erat propoſitum. Deinde probat eandem coaſſumendo vniuerſalem negatiuam, & dicit. Similiter autẽ & ſi priuatiua ſumpta ſit a c etiam oſtenditur hypotheſis impoſsibilitas hoc pacto, nullũ a c, hæc eſt coaſſumpta, quoddam b eſt a igitur quoddam b nõ eſt c hæc eſt impoſsibilis, vt ſupponitur. Igitur aliqua propoſitio, & non ea, quæ aſsumebatur. Igitur impoſsibilis erit hypotheſis, & ſic concluſio oppoſita erit vera, quod eſt intentum. quando enim concluſio eſt impoſsibilis, & non ratione coaſſumptæ, erit impoſsibilis ratione hypotheſis, quare oppoſita hypotheſis erat vera, quæ eſt propoſita concluſio. Deinde tangit inutilem coaſſumptionem, & dicit. Si autem ad b ſumpta propoſitio ſit hoc eſt, ſi autem coaſſumpta ſit ſumendo ſub b d non erit ſyllogiſmus, quia ex maiore particulari nullus fit ſyllogiſmus in prima figura.

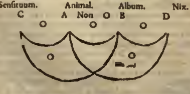
Si autem cõtrarium ſupponatur, ſyllogiſmus erit, & impoſſibile, non tamen oſtenditur, quod eſt propoſitum. Supponatur enim a omni b, & c ſumptum ſit omni a, ergo neceſſe eſt c omni b ineſſe, hoc autem impoſſibile, quare falſum eſt omni b ineſſe a, ſed nondum erit neceſſarium, ſi non omni, nulli ineſſe. Similiter autem, & ſi ad b ſumatur altera propoſitio. nam ſyllogiſmus quidem erit, & impoſſibile, non interimitur autem hypotheſis, quare oppoſitum ſupponendum.

In his coniugationibus ſuppoſita cõtraria, & non cõtradictoria ipſius concluſionis concluditur quidẽ, ſed nõ aſtruitur per impoſsibile propoſitum in prima figura, cum contraria contingat eſſe ſimul falſa.

Cõm.133. Nunc dat inutilem deductionem ad impoſsibile, & dicit. Si autem contrarium ſupponatur, eius videlicet concluſionis, quæ eſt vniuerſalis negatiua. ſyllogiſmus erit, & id quod concluditur erit impoſsibile, non tamen oſtenditur, quod eſt propoſitum, ſcilicet concluſio vniuerſalis negatiua, quoniam dato ꝙ habeatur hypotheſim eſſe falſam, non propterea ſequitur propoſitam cõcluſionem eſſe veram, quoniam ambæ contrariæ poſſunt eſſe ſimul falſæ, & ꝙ ita ſit, probat, & dicit. {Supponatur enim a omni b, quod eſt cõtrarium propoſitæ concluſionis, & c ſumptum ſit omni a ineſſe ita, vt coaſſumpta propoſitio ſit omne a eſt c ergo ex his neceſſe eſt c omni b ineſſe per ſyllogiſmum in Barbara, hoc autem, quod concluditur, eſt impoſsibile. Quare falſum eſt, omni b ineſſe a, & ſic habetur ꝙ hypotheſis falſa ſit. Sed nondum erit neceſſarium, ſi non omni, nulli ineſſe, hoc eſt, ſed non ſequitur, falſum eſt omne b eſſe a ergo verum eſt, nullum b eſſe a, quoniam ambæ contrariæ poſſunt eſſe ſimul falſæ & ſic per talem ſyllogiſmum bene interimitur hypotheſis, ſed ex interemptione illius non ſequitur propoſita concluſio. Deinde hoc idem probat accipiendo d ſub b, & dicit. {Similiter autem, & ſi ad b, ſumatur altera propoſitio, nequaquam propoſita concluſio habetur: Nam ſyllogiſmus deducẽs ad impoſsibile quidem erit, non interimitur autem hypotheſis, hoc pacto, videlicet, vt ex illius intentione inferaror propoſita concluſio.} Interimitur enim hypotheſis per talem ſyllogiſmum, quoniam ex hypotheſi, & coaſſumpta deducitur impoſsibile, ex quo interimitur hypotheſis, ſed non interimitur hypotheſis, hoc pacto, videlicet vt ex illius interemptione habeatur propoſita concluſio, quoniam contrariæ poſſunt eſſe ſimul falſæ. Quare, vt inquit oppoſitum, videlicet contradictorium ſupponendum pro tali ſyllogiſmo.

Ad oſtendendum autem non omni b ineſſe b ſupponendum omni ineſſe. nam ſi a omni b, & c omni a, omni b inerit c: ſi ergo hoc impoſſibile eſt, falſum erit quod ſuppoſitum eſt. Similiter autem & ſi ad b ſumpta ſit altera propoſitio.

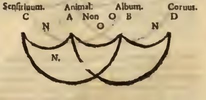
His ſyllogiſmis aſſumitur per impoſsibile in prima figura particularis negatiua ſiue coaſſũpta a c, ſiue b d.

Nunc

Cōm. 134 Nunc docet ſyllogizare particularem negatiuam per impoſsibile, & dicit. {ad oſtendendum autem non omni b ineſſe a, quæ eſt concluſio particularis negatiua, ſupponēdum omni ineſſe, hoc eſt ſupponendum eſt contradictorium, videlicet omne b eſt a, & accipiendum c ſupra a, nam ſi a omni b ineſt, & c omni a omni b inerit c per ſyllogiſmum in Barbara. Tunc docet recurrere, & dicit, ſi ergo hoc impoſsibile eſt, hoc eſt, ſi concluſio eſt impoſsibilis, falſum erit quod ſuppoſitum eſt, non enim erit falſa propoſitio coaſſumpta, erit ergo falſa hypotheſis, & ſic ſua contradictoria erit vera. Secundo eandem docet probare ſumendo ſub b & dicit. {Similiter autem & ſi ad b per acceptionē ipſius d ſumpta ſit altera propoſitio, videlicet b d: nam ſequitur, omne b eſt a, omne d eſt b. igitur omne d eſt a, concluſio eſt impoſsibilis, & non ratione coaſſumptæ, ergo propter hypotheſim, & ſic idem, vt prius.

Et ſi priuatiua ſit e a, ſimiliter: nam & ſic fit ſyllogiſmus. Si autem ad b ſumpta ſit priuatiua, nihil oſtenditur.

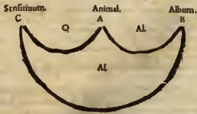
Coaſſumpta, in his cōiugationibus a c negatiua, non autem b d aſſumitur particularis negatiua.

Cōm. 135 Secundo principaliter probat eandem concluſionem accipiendo contradictorium, & ſupra a ſumendo c priuatiuæ, & dicit. Et ſi priuatiua ſit e a. Similiter oſtenditur concluſio dicta. Nam & ſic fit ſyllogiſmus. Sequitur enim nullum a eſt c, omne b eſt a, igitur nullum b eſt c, modo concluſio eſt impoſsibilis, ergo & hypotheſis, & ſic vt prius. Si autem (vt inquit) ad b ſumpta ſit priuatiua, nihil oſtenditur, quoniam ex minore negatiua in prima figura nihil ſequitur.

Si autē non omni, ſed alicui ineſſe ſupponatur, non oſtenditur, quoniam non omni, ſed quoniam nulli. nam ſi a alicui b ineſt, c autem omni a, alicui b inerit c: ſi ergo hoc eſt impoſſibile, falſum eſt alicui b ineſſe a: quare verum nulli, hoc autem oſtenſo, interimitur verum, nam a alicui quidē b inerat, alicui vero non inerat.

Ex hoc ſyllogiſmo aſſuitur nulli b ineſt, nō aūt non ineſſe, i. particularis negatiua nec oppoſitio aſtruitur, quia concluſio vera eſt. extremum minime, nā minor eſt negatiua.

Cōm. 136. Secundo declarat, ꝙ ſi accipiatur ſub contrarium concluſionis pro hypotheſi non erit ſyllogiſmus per impoſsibile deſtruens falſum, ſed deſtruens verum, & dicit. {Si autem non omni. i. ſi non ſumatur contradictorium, ſed alicui ineſſe ſupponatur, hoc eſt, ſed ſumatur ſubcontraria videlicet, quoddam b eſt a, non oſtenditur, quoniam non omni, hoc eſt concluſio particularis negatiua, ſed quoniam nulli, hoc eſt, ſed concluſio vniuerſalis negatiua, & ſic non interimitur hypotheſis falſa, ſed verū nam, vt inquit, ſi a alicui b ineſt, c autem omni a, alicui b inerit c: erit ergo ſyllogiſmus omne a eſt c, quoddam b eſt a igitur quoddam b eſt c ſi ergo hoc eſt impoſsibile, falſa erit hypotheſis. ſ. alicui b ineſſe a quare verum nulli b ineſſe a duarum enim contradictoriarum ſi altera eſt falſa, altera vera eſt quare, ſi hæc eſt falſa, quoddam b eſt a hæc erit vera, nullum b eſt a: hoc autem oſtenſo, interimitur verum, interimitur enim vtraq; ſubcontraria, quæ vtraque vera erat; nam a alicui quidem b inerat, alicui vero non inerat, & ſic deſtruitur vtraq; ſubcontraria, quæ erat ſimul vera, non ergo eſt ſyllogiſmus per impoſsibile, quoniam per eum non deſtruitur falſum, ſed deſtruūtur, ambæ ſubcōtrariæ, quæ ſunt ſimul veræ.

Amplius non iam propter hypotheſim accidit impoſſibile, falſi enim erat, ſiquidem ex veris non eſt falſum ſyllogizare, nunc autem eſt vera, ineſt enim a alicui b. Quare non ſupponendum alicui ineſſe, ſed omni. Similiter autem & ſi alicui b non ineſt, a oſtenderemus: ſi.n. idem eſt alicui non ineſſe, & non omni ineſſe, eadem in vtriſque demonſtratio eſt.

Secundo idem probat, & vis rationis eſt, in ſyllogiſmo per impoſsibile, falſum quod accidit. debet accidere propter hypotheſim falſam, nō enim poteſt ex veris accidere. Ergo oportet, vt ſaltem hypotheſis ſit falſa, vt ſaltē ex ea accidat falſum. At hypotheſis non eſt falſa, quoniam ſubcontrariæ in materia de ineſſe ſunt ſimul veræ, ergo non poteſt fieri ſyllogiſmus per impoſsibile, dicit. {Amplius non iam propter hypotheſim accidit impoſsibile, quoniam ſi in tali ſyllogiſmo propter hypotheſim acciderit impoſsibile, falſa erit hypotheſis, ſi quidē ex veris non eſt falſum ſyllogizare, oportet ergo, ſi falſum accidat, cum nō coaſſumpta ſit falſa, vt ſaltem hypotheſis ſit falſa nunc autem, vt inquit, hypotheſis eſt vera, ineſt enim a alicui b, ambæ enim ſubcontrariæ veræ ſunt in materia de ineſſe, & ſic ex hypotheſi non poterit ſequi talis concluſio falſa, cum hypotheſis non ſit falſa quare, vt inquit non ſupponendum alicui ineſſe, ſed omni ineſſe & ita per contradictorium, & non per ſubcontrarium erit ſyllogizandum. Sed dices, cum duplex ſit particularis negatiua, altera per negationem præpoſitam, vt non omne b eſt a, altera per negationem poſtpoſitam, vt quoddam b non eſt A, vtrum eodem modo probetur particularis negatiua per negationem poſtpoſitam, velut particularis negatiua per negationem præpoſitam. Reſpondet ꝙ eodem modo, & eadem demonſtratione, & dicit. {Similiter autem, & ſi alicui b non ineſt a, oſtenderemus, ſi enim idem eſt alicui non ineſſe, & non omni ineſſe, negatio.n. propoſita facit æquipollere ſuo contradictorio, eadem in vtriſque demonſtratio eſt.

Cōm. 137. Obiectio. Reſponſio.

Manifeſtum ergo. quoniam non contrarium, ſed oppoſitum ſupponendum in omnibus ſyllogiſmis, ſic enim neceſſarium erit Axioma probabile. nam ſi de omni affirmatio vel negatio, oſtenſo quoniam non negatio, neceſſe eſt affirmationem veram eſſe. Rurſum ſi non ponant veram eſſe affirmationem, conſtat veram eſſe negationem, contrarium autem neutro modo contingit ratum facere. Neque enim neceſſarium, ſi nulli falſum, omne verum neq; probabile, vt ſi alterum falſum quoniam alterum verum. Manifeſtum ergo, quoniam in prima figura alia quidem propoſita omnia oſtenduntur per impoſſibile. Vniuerſale autem affirmatiuum non oſtenditur.

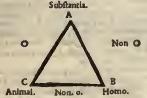
Ex iis deducit qualis debet eſſe hypotheſis in ſyllogiſmo per impoſsibile, & dicit. Manifeſtum ergo quoniam non contrarium, ſed oppoſitum, hoc eſt contradictorium ſupponendū pro hypotheſi in omnibus ſyllogiſmis, qui ſyllogizant per impoſsibile, & cauſam aſsignans dicit. {Sic enim id quod ſyllogizat hoc, eſt cōcluſio principalis principaliter propoſita, erit neceſſarium, & Axioma, hoc eſt dignitas, in qua firmatur, erit probabile, hoc eſt ab omnibus conceſſum, & ꝙ Axioma erit ab omnibus conceſſum probat, quoniam Axioma erit, ꝙ de omni ſit affirmatio vel negatio vera, & de nullo ſimul. nam ſi de omni, vt dicit, affirmatio vel negatio eſt vera, oſtenſo quoniam non negatio eſt vera, neceſſe eſt affirmationem veram eſſe. Rurſum ſi non ponant veram eſſe affirmationem, conſtat Cōm. 138.

ſtat veram eſſe negationem, contrarium, autem ne: tro modo contingit rat uni facere, neq;.n.neceſſarium ſi a nulli. b inesse ſit ſa..em, a omni b ineſſe ſit verum, neq; contingit hoc eſſe probabile, ac ab omnibus conceſſum, vt ſi alterum falſum, q̃ alterum verum. nam contraria contingit eſſe ſimul falſa, deinde concludit id, quod à principio propoſuit, & dicit. {Manifeſtũ ergo q̃n in prima figura alia quidem propoſita, atque problemata omnia oſtenduntur per impoſsibile, vniuerſale autem affirmatiuum non oſtenditur, per hanc figuram.

Cap. 12. De ſyllogiſmo per impoſsibile in ſecunda figura.

IN media autem figura & poſtrema, & hoc oſtenditur. Ponatur.n.a non omni b ineſſe, ſumptum autem ſit omni c ineſſe a: ergo ſi b quidem non omni b ineſt, a c autem omni, non omni b ineſt c: hoc autem impoſſibile. Sit enim manifeſtum, quoniam omni b ineſt c, quare falſum quod ſuppoſitum eſt, verum eſt ergo omni ineſſe.

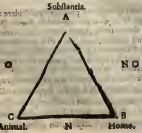
Oſtẽſio per impoſsibile in ſecunda figura ad vniuerſalem affirmatiuam.

Cõm. 139. Cum compleuerit oſtenſionem per impoſsibile in prima figura, nunc tranſit ad oſtendendum problemata in ſecunda, & tertia, & dicit. {In media autem figura, & poſtrema, & hoc.ſ. problema vniuerſale affirmatiuum oſtenditur, & dicit Philoponus, q̃ vniuerſale affirmatiuũ non primo oſtenditur in ſecunda vel tertia figura, non.n. in ſecunda figura. vel tertia primo ſyllogizatur problema vniuerſale affirmatiuum. Syllogizatur autem cum deſtructione hypotheſis. Si enim habetur hypotheſim eſſe impoſsibilem, quæ eſt oppoſita vniuerſali affirmatiuæ propoſitioni, habetur vniuerſalem affirmatiuã eſſe veram. Vnde dicit. {ponatur enim a non omni b ineſſe, & hoc pro minore, quæ ſit, quoddam b nõ eſt a, hoc.n. eſt contradictorium problematis vniuerſalis, quod erat, omne b eſt a, & ſumatur c ſub a, & hoc dicit. {Sumptum autem ſit omni c ineſſe a, & hæc pro maiore, tunc epilogat totum ſyllogiſmũ, & dicit. {Ergo, ſi b quidem non omni ineſt a, c autem omni, ita vt omne c ſit a, non omni b ineſt c, hæc eſt deductio ad impoſsibile, tunc recurrens dicit, hoc autem impoſsibile, hoc eſt, ſed concluſio eſt impoſsibilis, & quia hoc poſſet negari, ſubdit. {Sit.n. manifeſtum pro præſenti exemplo, q̃n omni b ineſt c, & ſi ita eſt, quare falſum quod ſuppoſitum, & ſic hypotheſis falſa eſt. Verum eſt ergo omni ineſſe, quoniam duarum contradictoriarum ſi altera falſa, altera vera erit.

Si autem contrarium ſupponatur, ſyllogiſmus quidem erit, & impoſſibile, non tamen oſtenditur quod propoſitum eſt. Si enim a nulli b: omni autem c: nulli b c, hoc autem impoſſibile quare falſum eſt nulli ineſſe. Sed non ſi hoc falſum, verum omni.

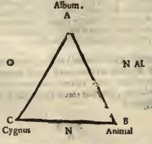
Non oſtenditur vniuerſalis affirmatiua ſumẽdo cõtrariũ nam contraria contingit eſſe ſimul falſa.

Nunc declarat problema vniuerſale affirmatiuum, nõ poſſe ſyllogizari per impoſsibile, ſumendo ſuum contrarium, q̃m licet primus proceſſus ſit bonus, & per ſecũdum habeatur impoſsibilitas hypotheſis, tamen non deducitur propoſitũ, quoniam vltima conſequentia, quæ ſit in recurſu, non eſt neceſſaria dicit. {Si autem contrarium ſupponatur, ſyllogiſmus quidem erit.ſ. qui deducit ad impoſsibile, & impoſsibile, & hypotheſis habebitur pro impoſsibili, non tamen oſtenditur, quod propoſitum eſt, quoniam vltima conſequẽtia, quæ ſit in recurſu, non valet, & q̃ primus ſyllogiſmus valeat, probat, & dicit. {Si enim a nulli b ineſt, quod eſt contrarium vniuerſalis affirmatiuæ, omni autem c, hoc eſt, & a ineſt omni c nulli b inerit ipſum c, hæc deductio ad impoſsibile vtilis eſt. Deinde declarat vſquequo recurſus ſit bonus, & dicit: {Hoc autem impoſſibile, & non pro aſſumpta propoſitione, quare falſum eſt a nulli b ineſſe, & ſic hypotheſis eſt falſa, & vſq; ad hanc licet recurrere. Sed non ſi hoc falſum eſt, verum erit a omni b, ineſſe, quoniam contrariæ poſſunt eſſe ſimul falſæ, & ſic vltima conſequentia in recurſu ſyllogiſtica non eſt, nec neceſſaria.

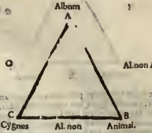
Quando autem alicui b ineſt a, ſupponatur a nulli b ineſſe c autem omni inſit, neceſſe eſt ergo c nulli b ineſſe, quare, ſi hoc impoſſibile, neceſſe eſt a alicui b ineſſe.

Ex hac cõiugatione aſtruit particularis affirmatiua p̃ impoſsibile ſumẽdo cõtradictoriũ nec alia nihil, q̃m ad verum nullũ ſequit̃ impoſsibile.

Si autem ſupponatur alicui non ineſſe, eadem erunt, quæ in prima figura.

In hac nihil aſtruitur ſi ſumatur ſubcontrariũ. nã ad veram ſuppõnem nullũ ſequitur impoſsibile.

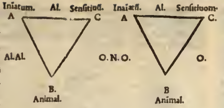

Com. 141. Nunc docet ſyllogizare per impoſsibile problema particulare affirmatiuum, iterum ſumendo contradictorium, & dicit. {Quando autem alicui b ineſt a, ſupponatur a nulli b, ineſſe pro hypotheſi, c autem omni inſit, coaſſumatur c ſub a, ita vt a inſit omni c, neceſſe eſt ergo in cameſtres, c nulli b ineſſe. Deinde docet recurrere, & dicit. {Quare, ſi hoc impoſsibile, neceſſe eſt a alicui b ineſſe, & ſic habetur propoſitum.

Deinde declarat quòd hæc deductio non poteſt fieri ſumendo ſubcontrarium, & dicit, ſi autem ſupponatur alicui nõ ineſſe, quod eſt ſyllogizare per ſubcontrarium, eadem erũt, quæ in prima figura, quoniam nec hypotheſis eſt neceſſario falſa, nec eſt incompoſsibilis concluſioni principali, quoniam ſubcõtrariæ poſſunt eſſe ſimul veræ in materia non neceſſaria, nec accidit falſum propter hypotheſim falſam.

Rurſum, ſupponatur a alicui b ineſſe, c autem nulli inſit, ne-

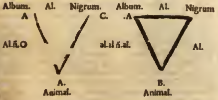
Per primū ſillogiſmū probatur per impoſſibile vniuerſalis negatiua ſumendo cō tradictoriū in infamis, ſi uero ſumatur contrarium, ſi cut in darapti, non aſtruitur propoſita, cū contingat contraria eſſe ſimul falſa.

Com. 146. Nunc docet ſyllogizare problemata negatiua, & primo vniuerſale, & dicit. {Quando autem. nulli b ineſt a & debent probari in tertia figura deductione ad impoſſibile, ſupponatur pro hypotheſi, a alicui b ineſſe, ſumptum ſit autem pro coaſſumpta, & c omni b ineſſe, ergo neceſſe eſt a alicui c ineſſe, ſed hoc falſum, quoniam nulli inerat, quare falſum eſt alicui b ineſſe a, & ſic verum erit, nulli b ineſſe a, quod erat propoſitum. Si autem pro hypotheſi ſupponatur omni b ineſſe a, quod eſt problemati contrarium, ſyllogiſmus erit in Darapti, non oſtenditur autem propoſitum, quoniam dato, quòd falſum ſit contrarium, non ſequitur alterum contrarium verum eſſe.

Sed ad oſtendendū non omni ineſſe, eadem ſumēda hypotheſis, nam ſi a omni b, & c alicui b, a ineſt alicui c, hoc autem non fuit, quare falſum eſt omni ineſſe, ſi autem ſic, uerum non omni. Si autem ſupponatur alicui ineſſe, eadem erunt, quæ & in ijs, quæ dicta ſunt.

Per primū ſillogiſmū in dandi & ſumptione contradictorij aſtruitur particularis negatiua, ſi aūt ſumatur ſub contrariū, non aſtruitur propoſitum tam & ſi concludatur.

Cōm. 147 Nunc docet ſyllogizare per impoſſibile in tertia figura particularem negatiuam, & dicit.{Sed ad oſtendendum non omni ineſſe, quod eſt problema particulare negatiuum, illud videlicet, quoddam b non eſt a, eadem ſumenda hypotheſis, videlicet vniuerſalis affirmatiua illa, videlicet omne b eſt a, nam ſi a omni b, & C alicui b ineſt, a ineſt alicui c, tunc docet recurrere, & dicit.{Hoc autem non fuit, hoc eſt, hæc autem concluſio fuit falſa, quare falſum eſt, A omni b ineſſe, quæ erat hypotheſis, ſi autem ſic eſt, quòd hypotheſis ſit falſa, verum eſt, a non omni b ineſſe, quod eſt problema principale. Deinde aſsignat inutilem probationem, & dicit. Si autem pro hypotheſi ſupponatur, a alicui b ineſſe, quæ eſt, ſubcontraria problemati, eadem erunt, quæ in ijs, quæ dicta ſunt. Hoc eſt, quia non erit ſyllogiſmus, cum ſit ex particularibus, & dato quod ſit ſyllogiſmus, non habebitur propoſitum.

Manifeſtum ergo, quoniam in omnibus per impoſsibile ſyllogiſmis, oppoſitum ſupponendum. Palam autem, & quoniam in media figura oſtenditur quam modo affirmatiuum, & in poſtrema uniuerſale.

Cōm. 148. 1. corolla. Ex ijs deducit duo excerpta vtilia, & primum infert, cum dixit.{Manifeſtum ergo, quoniam in omnibus per impoſsibile ſyllogiſmis, oppoſitum ſupponendo pro hypotheſi, non autem contrarium, nec ſubcontrarium, & hoc intelligas vniuerſaliter in omnibus figuris, (vt per multa exempla Ariſtotelis probauit. 2. corolla. Secundum vero infert, cum dicit.{Palam autem, & quoniam in media figura oſtenditur quodam modo affirmatiuum, ſcilicet affirmatiuum vniuerſale, & etiam oſtenditur vniuerſale, affirmatiuum in poſtrema, quaſi dicat eſſe manifeſtum ex dictis tam in ſecunda quàm in tertia figura per impoſsibile ſyllogizari vniuerſale affirmatiuum, nam licet problema vniuerſale affirmatiuum nec in media nec in tertia ſyllogizetur demonſtratione recta, demonſtratione autem deducente ad impoſsibile tam in media, quàm in vltima problema vniuerſale affirmatiuum, ſyllogizari poterit. Quo vero ad verba attinet, Ariſtotelis dixit, & quoniam in media figura oſtenditur quoddam modo affirmatiuum, dixit enim quoddam modo, (vt Philoponus animaduertit.) quoniā non per ſe concluditur, ſed interpretatione aliorū ſit. verborum conſideratio.

Cap. 14. De differētia, quæ ē intercedit demonſtratione ducentem ad impoſsibile, & oſtenſiuam.

Differt autem quæ ad impoſſibile demonſtratio ab ea, quæ eſt oſtenſiua, eo quod ponat quod uult interimere, deducentes ad confeſſe falſum, oſtenſiua autem incipit a confeſsis poſitionibus ueris. Sumunt ergo utraque duas propoſitiones confeſſas, ſed hæc quidem ex quibus eſt ſyllogiſmus, illa vero unam quidem harum, alteram uero contradictionem concluſionis, & hinc quidem non neceſſe eſt notam eſſe concluſionem, neque prius opinari, quoniam eſt, aut non eſt, illinc uero neceſſe eſt, quoniam non eſt.

Com. 150. Lege primū ſpoſte rionem dilucidato. rū de his duabus demōſtrationibus cap. pprio p. ma diſſe. rentia. Vult nunc oſtendere Ariſtotelis per hæc differentiam inter demonſtrationem deducentem ad impoſsibile, & demonſtrationem oſtenſiuam. &, vt Philoponus innoit, duas differentias aſsignat ex parte propoſitionum. Tertiam vero, (vt mihi videtur,) ex parte concluſionum. Ex parte propoſitionum quidem, primo, quia demonſtratio ad impoſsibile ſupponit, (vt interimat id, quod ſupponit,) ponit enim pro hypotheſis contradictorium eius concluſionis, quam probare intendit, poſtea ex interemptione illius deducitur principalis concluſio. Sic igitur demonſtratio per impoſsibile ſupponit, (vt interimat,) oſtenſiua ſumit propoſitiones, ſimpliciter, (vt oſtendat ſecundo,) quoniam in demonſtratione deducente ad impoſsibile, altera vera, & altera omnino falſa ſumitur, in oſtenſiua autem vtræque veræ. Dicit, {differt autem ad impoſsibile demonſtratio ab ea, quæ eſt oſtenſiua, eo quod demonſtrans per impoſsibile ponat quod vult interimere deducens ad confeſſe falſum, & ſic ponit, (vt interimat) oſtenſiua incipit a propoſitionibus confeſsis veris, & ſic non ponit propoſitiones, vt aliquam interimat, ſed vt ſimpliciter ex illis oſtendat, hæc eſt prima differentia. Deinde aſsignat ſecundam, & dicit, ſumunt ergo vtræque duas propoſitiones confeſſas, ſed hæc quidem ſi oſtenſiua, ex quibus eſt, ſyllogiſmus, hæc eſt notas & veras, illa vero vnam quidem harum ſcilicet ducens ad impoſsibile, ſumit vnam quidem harum ſcilicet veram, alteram autem contradictionem concluſionis, hoc eſt hypotheſim falſam. 2. Differentia. Demonſtratio enim ducens ad impoſsibile conſtat ex hypotheſi, quæ eſt oppoſita principali concluſioni, & coaſſumpta, quæ eſt vera, & communiter conceſſa. Deinde aſsignat tertiam differētiam ex parte concluſionum, & dicit.{Et hinc quidem ſcilicet in demonſtratione oſtenſiua, non neceſſe eſt notam eſſe concluſionem neque neceſſe eſt prius opinari, quoniam eſt, ſcilicet vera, aut non eſt ſcilicet falſa. 3. differentia. Quoniam demonſtratio oſtenſiua ſimpliciter oſtendit verā eſſe concluſionē, & non ſupponit eam veram eſſe. Canteqā ſyllogizetur illinc vero. Cin demonſtratione ducente ad impoſsibile, neceſſe eſt ſupponere ab aduerſario, qm concluſio non eſt vera, aduerſarius.n. ſupponit principalem concluſionē falsā eſſe, opponens aūt probat eam veram eſſe ſumendo hypotheſim, cum altera coaſſumpta.

Cap. 15. Omne oſtēſiue mōſtratum, & per impoſsibile monſtrari, pōt & econuerſo.

Differt autem nihil affirmatiuam uel negatiuā eſſe concluſionem ſed ſimiliter ſe habet in utriſque. Omnis enim quæ oſtenſiue concluditur, & per impoſſibile demonſtrabitur, & quæ per impoſſibile, oſtenſiue, & per eoſdem terminos, non autem in eiſdem figuris. Nam quando per impoſſibile ſyllogiſmus fit in prima figura, quod uerum eſt, in media erit, aut in poſtrema, priuatiuum quidem in media, prædicatiuum autem in poſtrema. Quando aūt ſyllogiſmus in media fit, quod uerū eſt, erit in prima figura in oībus propoſitionibus, quando au-

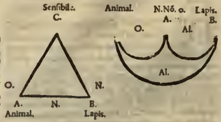
tem poſtremus ſyllogiſmut, quod uerum eſt, erit in prima, & media, affirmatiua, quidem in prima, priuatiua autem in media.

Cōm.112. cōcluſio. 1 Nunc aſsignat conuenientiam, & dicit. {Differt autem nihil affirmatiuam vel negatiuam eſſe concluſionem, quoniam indifferenter tam ſyllogiſmi oſtenſiui, quàm ducentis ad impoſsibile concluſio. poteſt eſſe affirmatiua, & negatiua, ſed ſimiliter ſe habet in vtriſque. cuius cauſam dicit. Omnis enim quæ oſtenſiue concluditur, & per impoſsibile demonſtratur, & concluſio, quæ per impoſsibile oſtenditur oſtenſiue demonſtratur, & per eoſdem terminos, non tamen in eiſdem figuris, & quòd non in eiſdem figuris, probat, & dicit. {Nam quando per impoſsibile ſyllogiſmus fit in prima figura, per quem interimitur hypotheſis, quod verum eſt, & principaliter intentum, oſtenſiue erit demonſtratum in media, aut in poſtrema. priuatiuum quidem in media, prædicatiuum autem in poſtrema, vt ſtatim patebit. vult enim dicere, quòd hypotheſis deſtruitur per primam figuram. Concluſio vera & principalis. cui opponitur hypotheſis, demonſtratur in ſecunda, ſi fuerit negatiua, & in tertia, ſi fue-
cōcluſio. 2. rit affirmatiua. Deinde tangit ſecundam partem, quaſi ſecundam concluſionem, & dicit. {Quando autem ſyllogiſmus per impoſsibile in media fit, per quem interimitur hypotheſis, quod verum eſt, hoc eſt concluſio vera & principaliter intenta, quæ opponitur hypotheſi, erit in prima figora in omnibus propoſitionibus, hoc eſt in vniuerſalibus. & particularibus affirmatiuis, & negatiuis hæc eſt ſecunda conclu-
cōcluſio. 3 ſio. Deinde tangit tertiam & dicit. {Quando autem ſyllogiſmus per impoſsibile eſt in poſtrema. per quem interimitur hypotheſis, quod verum eſt, ſcilicet concluſio principaliter intenta, oſtenſiue demonſtrata erit in prima figura, & media, affirmatiua quidem in prima, priuatiua autem in media, hæc eſt tria concluſio. Has enim tres concluſiones Ariſtoteles affert, & eas probabit ordine ſuo. Quo autem ad ver-
verborum conſideratio ⁊ aliis ba attinet. Animaduertere duas eſſe concluſiones, alteram quam Ariſtoteles veram & intentam appellat, alteram quam hypotheſim vocat, modo cum ipſa hypotheſis interimitur in aliqua figura, non poteſt concluſio principalis cui opponitur hypotheſis, in eadem figura oſtenſiue demonſtrari, & propterea Ariſtoteles per tres concluſiones declarabit qua figura per impoſsibile hypotheſis, & qua principalis conclu-
Alexand. Dubiū. ſio oſtenſiue ſyllogizetur. Dubitat autem Alexander, quia non videtur verum idem per impoſsibile, & oſtenſiue poſſe ſyllogizari, nam Barocco, & Broccardo per impoſsibile oſtenduntur, non autem oſtenſiue. Soluit ipſa non omnem modum: ſed omne problema quod per impoſsibile oſten-
Solutio. ditur oſtendi recta oſtenſione, quoniam per impoſsibile ſyllogizatur vniuerſale & particulare, affirmatiuū, & negatiuū, & hæc eadē oſtenſione recta, non tamen in eiſdem figuris.

Prima figura.

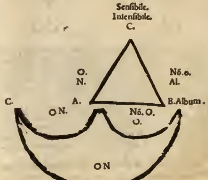
Prima figura. *SIt enim oſtenſum a nulli, aut non omni b per primam figuram, ergo hypotheſis quidem erat, alicui b ineſſe a c autem ſumebatur a quidem omni ineſſe, b autem nulli. Sic enim fiebat ſyllogiſmus ad impoſsibile, hoc autem in media figura, ſit c, a quidem omni, b autem nulli ineſt, & manifeſtum quoniam nulli b, ineſt a.*

Ex his ſyllogiſmis mōſtratur negatiua uniuerſalis in prima figura per impoſsibile, & in ſecunda autem oſtenſiue.

Similiter autem & ſi non omni oſtenſum ſit ineſſe. nam hypotheſis quidem eſt omni b ineſſe a, ſi autem ſumebatur, a quidem omni, & ſi priuatiua ſit ſumpta c a, ſimiliter & enim ſic fit in media figura.

In his ſyllogiſmis, particularis negatiua per impoſsibile mōſtratur in ſecunda autem oſtē ſiue.

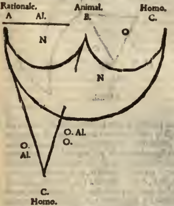

Cum accepiſſet tres concluſiones, nunc eas probat, & pri- Com. 152.
mo probat, quòd quando per impoſsibile demonſtratur problem. vniuerſale negatiuum, vel particulare negatiuum in prima figura, idem probetur per ſecundam oſtenſiue, nō facit autem mentionem de problemate vniuerſali affirmatiuo, quoniā, (vt Philoponus ſubmemorat.) problema vniuerſale affirmatiuū non probatur per impoſsibile in prima figura, Nota.
vt igitur veritas eluceſcat, animaduerte ſyllogiſmum per impoſsibile ſemper fieri ex hypotheſi, quæ eſt oppoſita concluſioni principaliter intentæ, & quadam vera coaſſumpta ſyllogizantibus manifeſte falſum, hæc. n. eſt deductio ad impoſsibile. atque primus proceſſus. Oſtenſiua vero demonſtratio fit ad eandem principalem concluſionem ex eadem coaſſumpta vera, & oppoſito concluſionis falſæ, quæ erat illata ex deductione ad impoſsibile per primam proceſſum, hunc enim ordinem, & has propoſitiones ſeruat in omnibus probationibus ſuis, nam ex ijs accipiatur has demonſtrationes fieri in eiſdem terminis, non autem in eadem figura. Probat ergo primam concluſionem, & dicit. { Si enim a oſtenſum, nulli, aut non omni b ſyllogiſmo deducente ad impoſsibile per primam figuram. Si quidem ſit oſtenſum a nulli b ineſſe per ſyllogiſmum deducentem ad impoſsibile per primam figuram, ergo hypotheſis quidem erat, alicui b ineſſe a, hæc enim illi opponitur, c autem ſumebatur a quidem omni ineſſe, tunc in Darij ſyllogizabatur, c alicui b ineſſe, hoc pacto, omne a c, quoddam b a, igitur quoddam b c. Et quoniam hæc concluſio eſt falſa. Syllogizabitur via oppoſiti huic oppoſita, videlicet c nulli b ineſſe ſic enim fiebat ſyllogiſmus ad oppoſitionis ſtatim ſequebatur illi contradictoriam eſſe veram, quare, ſi hæc eſt falſa, quoddam b eſt c, quæ concluſio eſt ſyllogiſmi deducentis ad impoſsibile, erit hæc vera, nullum b eſt c, quæ eſt illi contradictoria. Deinde docet ſyllogizare eandem concluſionem vniuerſalem, negatiuam principaliter intentam oſtenſiue in ſecunda figura, & dicit, hoc autem in media figura, nam, ſi c a, quidem omni hæc enim erat in deductione ad impoſsibile coaſſumpta vera, b autem nulli, hæc enim erat oppoſita concluſionis ſyllogiſmi deducentis ad impoſsibile, &, pro ergo in Cameſtres manifeſtum, quoniam nulli b ineſt a, & hoc per demonſtrationem oſtenſiuam, ac rectam, quæ eſt omne a eſt c nullum b eſt c, igitur, nullum b eſt b. Ecce, quòd hæc oſtenſiua demōſtratio fit ex eiſdem terminis, & ex eadem propoſitione, quoniam ex ea, quæ erat coaſſumpta in deductione

ctione ad impoſsibile, & ex oppoſita eius concluſionis, quæ ſyllogizabatur deductione ad impoſsibile. & ſic problema vniuerſale negatiuũ oſtenditur deductione ad impoſsibile in prima figura, & oſtenſiua demonſtratione in ſecunda ex eiſdem terminis & eadem propoſitione, ſcilicet eadem coaſſumpta. Deinde declarat, quòd problema particulare negatiuum probetur deductione ad impoſsibile in prima figura, & oſtenſiua demonſtratione in ſecunda ſimili ratione & ordine, & dicit. {Similiter autem, & ſi non omni b oſtenſum ſit ineſſe a, ita vt problema ſyllogizandũ deductione ad impoſsibile ſit, quoddam b non eſt a, nam hypotheſis quidem eſt, omni b ineſſe a, hæc enim eſt contradictoria concluſioni principali, c autẽ ſumebatur a quidem omni, hæc en m erat coaſſumpta vera, ex quibus deducebatur in Barbara, c ineſſe omni b, via autem oppoſitionis deducebatur b non omni, hoc eſt quoddam b non eſſe c, modo ex his in barocco ſyllogiſmus oſtenſiuus erit, omne a, c quoddam b non c, igitur quoddam b non a, ecce, quæ eadem concluſio particularis negatiua ſyllogizatur oſtenſiue, &
Cõm. 152. ſi priuatiua ſit ſumpta, c a ſimiliter, nam deductio ad impoſsibile erit in Cælarent hoc pacto, nullum c a, omne b c, igitur nullum b c, tunc oſtenſiue, nullum a c, hæc erat coaſſumpta, quoddam b c, hæc eſt oppoſita falſa concluſionis, quæ fuit in ſyllogiſmo deducente ad impoſsibile, igitur in Feſtino quoddam b non a, quæ fuit principale problema, etenim, (vt inquit,) ſic oſtenſiue ſyllogizando ſit in media figura, ecce quomodo problema particulare negatiuum demonſtratur in prima figura per impoſsibile, & in ſecunda oſtenſiue ex eiſdem terminis, & ex altera eadem propoſitione.

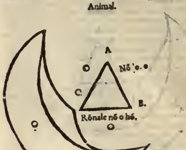
Rurſum ſit oſtenſum alicui b ineſſe a, ergo hypotheſis quidem eſt, nulli ineſſe, b autem ſumebatur omni c ineſſe, & a vel omni uel alicui c, ſic enim erit impoſsibile. Hoc autem poſtrema figura, ſi a & b omni, c & manifeſtum ex ijs quoniam neceſſe eſt a alicui b ineſſe, ſimiliter autem, & ſi alicui c ſumatur ineſſe a.

Ex his mõſtratur per Impoſsibile in prima figura particularis affirmatiua, in tertia ſi duplicitet oſtenſiue i Darapti, & diſamis.

Cõm. 153. probãt concluſionis ſecundæ. Hic probat ſecundam concluſionem, & primo proponit eam & dicit. {Rurſum ſit oſtẽſum alicui b ineſſe a, ita vt problema ſit, quoddam b eſt a. deinde facit ſyllogiſmum per impoſsibile, & dicit. {ergo hypotheſis quidem eſt, nulli B ineſſe a, hæc eſt contradictoria concluſionis principalis, b autẽ ſumebatur omni c ineſſe, hæc eſt coaſſumpta concluſio via ſyllogiſmi erit, a nulli c in erit tacuit autem cõcluſionem, quæ ſequitur via ſyllogiſmi, & ponit concluſionem, quæ ſequitur via oppoſitionis & dicit & a vel omni a vel alicui c inerit, ſic enim concluſio, quæ fuit illata erit impoſsibilis, quoniam hæc, quæ eſt ei cõtraria, vel contradictoria eſt vera, tunc ex coaſſumpta propoſitione in deductione ad impoſsibile, & hæc oppoſita ſyllogizat in tertia figura oſtenſiue, & dicit. {hoc autem poſtrema figura ſyllogizabitur, ſi a ineſt omni c, hæc enim erat concluſio ſyllogizata via oppoſitionis, & b omni b, erat enim hæc coaſſumpta, & pro ergo, manifeſtum ex ijs, quoniam neceſſe eſt a alciui b ineſſe in Darapti, ſimiliter & ſi alicui c, ſumatur ineſſe a, hæc enim erat oppoſita concluſio, quæ ſequebatur via oppoſitionis, & erit ſyllogiſmus in diſamis, hoc pacto, quoddam c eſt a ecce quomodo idem problema oſtenſiue probatur in tertia figura.

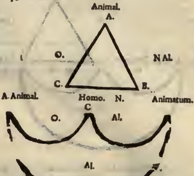
Rurſum in media figura oſtenſum ſit a omni b ineſſe, ergo hypotheſis quidem fuit non omni b ineſſe a, ſumptum eſt autem a, omni c, & c omni b ſic enim erit impoſsibile, hoc autem prima figura, ſi a omni c, & c omni b. Secũda figura.

Vniuerſale affirmatiuũ per impoſsibile i ſcda monſtratur in prima aũt oſtenſiue.

Similiter autem, & ſi oſtenſum ſit alicui ineſſe. Nam hypotheſis quidem fuit, nulli b ineſſe a: ſumptum eſt autẽ a omni c, & c alicui b.

Particularis affirmatiua monſtratur per impoſsibile in ſecunda, in prima autem oſtenſiue.

Cõm. 154. Nunc declarat tertia concluſionem, quòd ſit in media figura ſit oſtenſum problema vniuerſale affirmatiuum per impoſsibile, idem & per primam oſtenſiue ſyllogizari poſsit, & dicit. {Rurſum in media figura ſit oſtenſum a omni b ineſſe, ergo in tali deductione ad impoſsibile hypotheſis fuit, non omni b ineſſe a, hoc eſt quoddam b non eſt a, ſumptum autẽ eſt, a omni c, concluſio debet eſſe, ergo quoddam b non eſt c, & concluſio, quæ huic opponitur, erit, c omni b, ſic enim erit impoſsibile illud, quod in priori ſyllogiſmo fuit deductũ. Tunc docet probare illud met oſtenſiue in prima figura in eiſdem terminis & dicit {hoc autem erit prima figura, videlicet, ſi a omni c, & c omni b, ſequitur enim ex ijs a ineſſe omni b, ex coaſſumpta, & oppoſita concluſionis deductæ.

Idem declarat in problemate particulari affirmatiuo, & di cit. §Similiter aũt, & ſi per impoſsibile oſtẽſum ſit a alicui b ineſſe, nã in tali oſtenſione hypotheſis quidem fuit, nulli b ineſſe ſumptum aũt eſt a omni c, ergo cõcluſio debet eſſe nulli, b ineſſe c, & c alicui, b ineſſe erit cõcluſio huic oppoſita ex aſſumpta ergo, & hac oppoſita in Darij ſyllogizabitur ſic, omne c a, quoddam b c, igitur quoddam b a, eſt enim problema particulare affirmatiuum quod fuit deductione ad impoſsibile in ſecũda figura ſyllogizatum. Nunc in prima oſtenſiue probatum in eiſdem terminis.

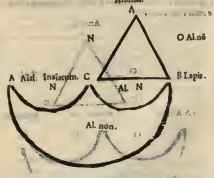
Si autem priuatiuus ſit ſyllogiſmus, hypotheſis quidẽ a alicui b ineſſe, ſumptum eſt a nulli c, & c omni b, quare ſit prima figura.

Vniuerſale negatiuum mõſtratur per impoſsibile in ſecunda, in prima autẽ oſtenſiue.

Et ſi nõ uniuerſalis ſit ſyllogiſmus, ſed a alicui b oſtenſum ſit nõ ineſſe, ſimiliter, nã hypotheſis quidẽ omni b ineſſe a ſumptũ eſt aũt a nulli c, & c alicui b, ſic.n. prima fig.

Monſtratur particularis per impoſsibile in ſecunda, in prima oſtenſiue.

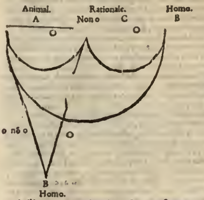

Cõm.155 Rurſum oſtẽdit problema vniuerſale negatiuũ. vt nullum b a, quod demonſtrat in ſecunda per impoſsibile, idẽ in prima oſtenſiue ſyllogizatum in eiſdẽ terminis ex coaſſumpta, & oppoſita cõcluſionis deducta, & dicit. §Si aũt priuatiuus ſit ſyllogiſmus, qui probat problema vniuerſale negatiuũ, videlicet nullum b a, in deductione ad impoſsibile hypotheſis quidẽ fuit, a alicui b ineſſe ſumptũ eſt aũt a nulli c, cõcluſio erit, c nõ omni b, & concluſio huic oppoſita erit, c omni b. Quare ex hac oppoſita, & coaſſumpta ſit prima figura, hoc pacto, nullum c a, omne b c, igitur nullum b a. Et ſic idem problema vniuerſale negatiuũ per impoſsibile in ſecunda, oſtẽſiue in prima in eiſdem terminis erit ſyllogizatum. Deinde declarat idem de particulari negatiuo, & dicit. Et ſi nõ vniuerſalis ſit ſyllogiſmus, ſed a alicui b oſtenſum ſit nõ ineſſe, ſimiliter probatur per impoſsibile in ſecũda, & oſtẽſiue in prima. Nã, (vt inquit,) hypotheſis quidẽ fuit omni b ineſſe a, ſumptũ eſt aũt a nulli c, cõcluſio debet eſſe, ergo c nulli b, & huic oppoſita, c alicui b, ſic.n. prima fig. Nã ſequitur oſtẽſiue, nullũ c a, quoddam b c, igitur quoddam b non eſt a, quod fuit problema.

Cap. 17. Tertia figura.

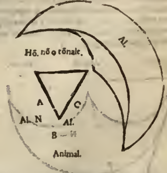
R*Vrſum in tertia figura oſtenſum ſit a ineſſe omni b, ergo hypotheſis quidem fuit nõ omni b ineſſe a, ſumptum autem eſt c omni b, & a omni c, ſic enim erit impoſsibile, hoc autem prima figura.*

Ex his mõſtratur uniuerſalis affirmatiua in tertia per impoſsibile in prĩa autẽ oſtenſiue.

Similiter autem & ſi in aliqua ſit demonſtratum, nam hypotheſis quidem erit, nulli b ineſſe a, ſumptum autem eſt c alicui b, & a omni c.

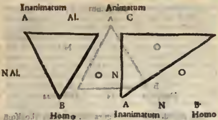
Ex iis aſtruitur particularis affirmatiua per impoſsibile in tertia, oſtẽſiue aũt in prima.

Nunc vult probare quod idem problema poteſt in tertia per impoſsibile, & in prima oſtenſiue demonſtrari. & primo hoc declarat de problemate vniuerſali affirmatiuo, & dicit. §Rurſum in tertia figu. oſtenſum ſit per impoſsibile a ineſſe omni b, ergo in tali oſtenſione hypotheſis quidẽ fuit, non omni b ineſſe a, ſumptũ autem eſt c omni b, & ſic concluſio erit alicui c non ineſſe a, & huic oppoſita erit, a omni c, ſic.n. erit impoſsibile, hoc autẽ erit prima figu. ſic ſyllogizando, omne b c, igitur omne b a. Hoc autem erat problema, quod in tertia figu. per impoſsibile demonſtrabatur. Eodem modo declarat problema particulare affirmatiuũ poſſe in tertia per impoſsibile, & in prima oſtenſiue demonſtrari, & dicit. Similiter autem, & ſi in aliquo ſit demonſtratũ per impoſsibile in tertia poterit idem demõſtrari oſtenſiue in prima, vt ſi problema ſit, quoddam b a, nam hypotheſis quidẽ erit in tali demonſtratione per impoſsibile, nulli b ineſſe a, ſumptum autẽ eſt c alicui b, & erit concluſio, quoddã c non eſt a, & oppoſita huic concluſioni erit a omni c, modo põt fieri ſyllogiſmus oſtẽſiuus ſic in prima, omne c a, quoddam b c, Igitur quoddam b a, quod eſt problema propoſitum. Cõm.156.

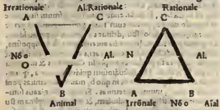
Si autem priuatiuus ſit ſyllogiſmus, hypotheſis quidẽ a alicui b ineſſe, ſumptum eſt autem c a quidem nulli, b autem omni, hoc autem media figura.

Ina-

Ex his mõſtratur per impoſsibile vniuerſale negatiuũ ĩ tertia, in ſecunda aũt oſtẽſiue.

Similiter autem, & ſi non vniuerſalis ſit demonſtratio, nam hypotheſis quidẽ erit omni b ineſſe a, ſumptum eſt autem c, a quidem nulli, b autẽ alicui, hoc autẽ media figura.

Ex his in tertia concluditur ꝑ impoſsibile particularis negatiua, in ſecunda aũt oſtẽſiue.

Cõm 257. Nunc docet in negatiuis, & declarat ꝙ vniuerſalis propoſitio negatiua demonſtratur per impoſsibile in tertia, & oſtenſiue in ſecunda. Quo tamen ad verba attinet, animaduertere. ꝙ Ariſt. vſque huc accepit tres propoſitiones duorum ſyllogiſmorũ, quia primo hypotheſim, ſecundo coaſſumptam: & tertio concluſionem oppoſitam eius, quæ per impoſsibile ſyllogizabatur, & hoc ſeruauit huc vſq;, nunc autem propter breuitatem mutat ordinem, ſumit.n. primo hypotheſim, ſecundo oppoſitam falſæ concluſionis per impoſsibile ſyllogizatæ, & tertio coaſſumptam. Amplius, (vt Philop. inquit,) non ſolum hæc quæ in tertia per impoſsibile oſtenduntur, poſſunt oſtendi oſtenſiue in ſecũda, ſed in prima, ſed qm̃ proprium eſt hoc ſecundæ fig. propter hoc in ſecunda concluditur magis illud, ꝙ in tertia concludebatur. Dicit, {ſi autem priuatiuus ſyllogiſmus ſit, ita vt problema ſit, nullum b, eſt a, hypotheſis quidem erit huic contradictoria, a quidem alicui b ineſſe, quæ ſumatur pro minore, & ſumpta ſit omni b c, cõcluſio erit, quoddam a c. In ſecunda vero figura probatur oſtenſiue ſic ex oppoſito concluſionis, videlicet, nullum a c, pro maiori, & coaſſumpta pro minori, videlicet omne b c, & ſequitur igitur nullum b, ꝙ erat problema, ꝙ nunc in ſecunda oſtenſiue eſt ſyllogizatum. Dicit, {hypotheſis quidem a alicui b ineſſe pro minori in oſtenſiuo, ſumptum autem eſt c, a quidem nulli, ꝙ eſt concluſionis oppoſita, quæ ſumatur pro maiore, quæ non dicitur coaſſumpta. Sed vocat ex licentia hanc coaſſumptam, b autem omni, hæc.n. eſt coaſſumpta primi ſyllogiſmi, qui erat per impoſsibile in tertia figu. Hoc autem media figura eſt hoc pacto, nullum a c, omne b c, igitur nullũ b a, ꝙ erat problema. Vnde per hypotheſim, & oppoſitam concluſionis per impoſſibile ſyllogizatæ innuitur oſtenſiuus ſyllogiſmus, per hypotheſim, & coaſſumptam quàm tertio loco ſumit. Innuitur deductio per impoſsibile, idem declarat in particulari nega & dicit. {Similiter autem, & ſi non vniuerſalis ſit demonſtratio, & problema ſit, quoddam b non eſt a, nam hypotheſis quidem erit omni b ineſſe a, pro minore, in ſyllogiſmo per impoſsibile, ſumptum autem, ꝙ eſt oppoſitum concluſionis deductæ, erit c a quidem nulli, pro maiori in oſtenſiuo, & b alicui erit veræ coaſſumpta, quæ ſit pro minore in oſtenſiuo, hoc autem media figura Hoc pacto, nullũ a c, quoddam b c, quoddam b igitur non eſt a.

Manifeſtum ergo, quoniam per eoſdem terminos, & oſtẽſiue eſt demonſtrare vnumquodq; problematum & per impoſsibile, ſimiliter autem erit, & cum ſint oſtenſiui ſyllogiſmi ad impoſsibile deducere in terminis ſumptis, quando oppoſita propoſitio concluſioni ſumpta fuerit, nam fiunt ijdẽ ſyllogiſmi ijs, qui ſunt per conuerſionem. Quare ſtatim habemus & figuras per quas vnumquodq; erit: palam ergo, quoniam omne problema oſtenditur per vtroſq; modos, & per impoſsibile, & oſtenſiue & non contingit ſeparari alterum ab altero.

Ex dictis infert ea, quæ declarata ſunt. & primo quomodo problemata demonſtrentur oſtenſiue, & per impoſsibile, & dicit. {manifeſtum ergo, qm̃ per eoſdem terminos, & oſtenſiue & per impoſsibile eſt demonſtrare vnumquodq; problematũ, qm̃ & vniuerſale, & particulare, & affirmatiuum, & nega. non tamen per eãdem fig. neq; per omnes eaſdem propoſitiones, vt viſum eſt, hoc eſt primum. Deinde infert ſecundum, & dicit. {Similiter autem erit econtrario, cũ ſint oſtenſiui ſyllogiſmi, in eiſdem ſumptis terminis, ad impoſsibile deducere, quando oppoſita propoſitio concluſioni ſumpta fuerit ex conſenſu aduerſarij, cũ altera coaſſumpta vera, nam ſic ſyllogizando fiunt ijdem.i. ſimiles ſyllogiſmi ijs, qui ſunt per cõuerſionem. Dico ſimiles, qm̃ differentia eſt non parua inter ſyllogiſmos ꝑ impoſsibile, & ſyllogiſmos cõuerſiuos, vt patuit. {Tertio infert figuras, quibus hæc demonſtrantur, & dicit. Quare ſtatim habemus & figuras, per quas vnũquodq; erit problema demonſtratũ, qm̃ per omnes figuras, vltimo concludit {palam ergo, qm̃ omne problema oſtenditur per vtroſq; modos, & ꝑ impoſsibile & oſtenſiue, & non contingit ſeparari alterum ab altero, non.n. poteſt ſyllogizari problema oſtenſiue. cum & impoſsibile ſyllogizetur nec per impoſsibile, quin eſt oſtẽſiue, quamuis non in eadem figura, dixit per vtroſque modos non autem per omnes modos, qm̃ vt Philop. inquit, omne problema ſiue affirmatiuum, ſiue nega. oſtenditur per impoſsibile, & rectè, hæc de ſyllogiſmo per impoſsibile. Cõm 258.

IN qua autem figura eſt ex oppoſitis ſyllogizare, & in qua non eſt, ſic erit manifeſtum. Dico autẽ oppoſitas eſſe propoſitiones ſecũdum locutionem quidem quatuor. vt omni nulli & omni & non omni: & alicui, & nulli: & alicui, & non alicui ineſſe. Secundum veritatem autẽ tres, nam alicui & nõ alicui ſecundum locutionem opponuntur ſolum, harum autem contrarias quidem vniuerſales, omni nulli ineſſe, vt omnem diſciplinam eſſe ſtudioſam, nullam diſciplinam eſſe ſtudioſam, alias vero oppoſitas. Cap. 18. De ſyllogiſmo ex oppoſitis.

Omnis diſciplina Eſt ſtudioſa — Oppoſitæ. ſecundũ veritatẽ. — Nulla diſciplina. Eſt ſtudioſa.

Oppo. — ſcdm verit.

Oppo. — ſcdm verit.

Quædã diſciplina. eſt ſtudioſa. — ſcdm locu. oppoſitæ. — Quædam diſciplina. nõ eſt ſtudioſa.

Nunc de ſyllogiſmo, qui fit ex oppoſitis, & primo præmittit intentionem, deinde declarat quæ ſint propoſitiones oppoſitæ, de prima dicit. {In qua autem figura eſt ex oppoſitis ſyllogizare, & in qua non eſt, ſic erit manifeſtum, hæc eſt intẽtio. Deinde declarat oppoſitiones, & dicit. {Dico autem oppoſitas eſſe propoſitiones ſecundum locutionem quidem quatuor, hoc eſt ſecundum vocem, & omni, nulli, & omni, & non omni, & alicui, & nulli, & alicui, & non alicui ineſſe. & per non alicui ineſſe, intelligit negatione poſtpoſita alicui non ineſſe. Secundum veritatem autem tres: nam alicui ineſſe, & alicui non ineſſe ſecundum locutionem, hoc eſt ſecundum vocem ſolum opponuntur, qm̃ ſecundum rem poſſunt eſſe ſimul veræ. Deinde reducit has duas oppoſitiones, & dicit. {Harum autem contrarias dico vniuerſales quidem, vt omni, nulli ineſſe, vt omnem diſciplinam eſſe ſtudioſam, & nullam diſciplinam eſſe ſtudioſam, alias vero oppoſitas, hoc Cõm. 259.

eſt alias duas, dico eſſe contradictorias vt omnis diſciplina eſt ſtudioſa, quædam diſciplina non eſt ſtudioſa, & nulla diſciplina eſt ſtudioſa, quædã diſciplina eſt ſtudioſa. Multæ aliæ poſſent eſſe oppõnes, vt priuatiuæ, & relatiuæ, quæ cum non ſint in propoſitionibus, ſed in terminis, non ſunt ad propoſitum.

Prima figura.

IN prima igitur figura non eſt ex oppoſitis propoſitionibus ſyllogiſmus, neq; affirmatiuus, neq; negatiuus. Affirmatiuus quidem, quoniã oportet vtraſq; affirmatiuas eſſe propoſitiones; oppoſitæ autem ſunt affirmatio, & negatio. Priuatiuus autem, quoniam oppoſitæ quidem idẽ de eodem prædicant et negant, in prima autem medium nõ dicitur de vtriſq;, ſed de illo quidem aliud negatur, idem autem de alio prædicatur, hæ vero non opponuntur.

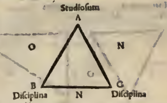
Cõm. 160. Iis præmiſſis, nunc exequitur, & ponit hanc concluſionem videlicet in prima figu. non ex oppoſitis propoſitionibus ſyllogiſmus, neq; affirmatiuus, neq; negatiuus. Hæc eſt cõcluſio. Sed antequàm declaretur concluſio, exponamus quid ſit ſyllogiſmus ex oppoſitis, ad q́ reſpondet Philop. q́ ſyllogiſmus ex oppoſitis eſt, in cuius concluſione idem negatur à ſe, vt omnis diſciplina eſt ſtudioſa, nulla diſciplina eſt ſtudioſa. Igitur nulla diſciplina eſt diſciplina. Ecce quomodo in concluſione huius ſyllogiſmi idem negatur à ſe vniuerſaliter, vel particulariter. Quare oportet, vt ſyllogiſmus ex oppoſitis ſit, qui ex propoſitionibus, quæ ſunt inuicem contrariæ, vel cõtradictoriæ, infert concluſionem in qua idem negatur à ſe ipſo. Amplius ſequitur, q́ nullus ſyllogiſmus affirmatiuus poſſit eſſe ex oppoſitis ad concluſionem affirmatiuam, q̃m concluſio affirmatiua non poteſt ſyllogizari, niſi ex vtriſq; affirmatiuis, at duæ affirmatiuæ non opponuntur contrariæ, nec contradictoriæ. Rurſum ſequitur, q́, ſi propoſitiones ſyllogiſmi opponantur contrariæ ſecundum vocem tantum, hoc eſt contrariæ, non erit ſyllogiſmus ex oppoſitis. Tum quia ambæ propoſitiones erũt particulares, ex quibus nihil ſequitur. Tum etiam, q̃m ſubcontrariæ non opponuntur ſecundum veritatem. quia ambæ poſſunt eſſe ſimul veræ. Demum ſequitur, q́ ex oppoſitis prædicatis propriæ nõ fit ſyllogiſmus ex oppoſitis, cuiuſmodi ſunt hæc prædicata bonum, & malum, q̃m hæc non opponuntur ſecundum affirmationem, & negationem, ſed potius ſecundũ priuationem & habitum, de vtilitate ſyllogiſmi ex oppoſitis poſtea dicemus. His declaratis redeamus ad textum, & dicamus, q́ Ariſt. probat concluſionem, & dicit. {Affirmatiuus quidem ſyllogiſmus non poteſt eſſe in prima fig. ex oppoſitis, q̃m in tali ſyllogiſmo affirmatiuo, oportet vtraſq; propoſitiones eſſe affirmatiuas, oppoſitæ autem ſunt affirmatio & negatio, quæ non poſſunt eſſe in ſyllogiſmo affirmatiuo, cum vtreque ſint affirmatiuæ. Deinde probat q́ nec priuatiuus, & dicit. Priuatiuus autem, ſubaudi minime, q̃m oppoſitæ quidem, idẽ, ſcilicet prædicatum, de eodem ſubiecto prædicant hoc eſt affirmant, & negant in prima autem medium non de vtriſq; extremis, ſed de illo. ſ. medio aliud. ſ. maior negatur, & idem medium de alio prædicatur, hæ vero non opponuntur. Quare nec ſyllogiſmus negatiuus poteſt eſſe ex oppoſitis in prima figura, vnde ratio cõmunis eſſe põt q́ in prima ſig. non fiat ex oppoſitis ſyllogiſmus, q̃m propoſitiones nunquã opponũtur, niſi idem ſubijciatur in vtraq; & idem prædicetur in vtraque. Modo in pria fig. illud q́ ſubijcitur in vna prædicatur in alia.

Obiectio. Sed dices his ſyllogiſmus eſt ex oppoſitis nullũ ſtudioſum eſt diſciplina, omnis diſciplina eſt ſtudioſa, igitur nulla diſciplina eſt diſciplina. Dicendum q́ hic ſyllogiſmus non eſt formaliter ex oppoſitis propter rationes aſsignatas, ſed eſt ex oppoſitis reductiue. Nam conuerſa maiore in terminis ſyllogiſmus fiet ex oppoſitis in ſecunda figura.

Reſpõſio.

Cap. 10. De ſyllogiſmo ex oppoſitis I ſecũda fig.

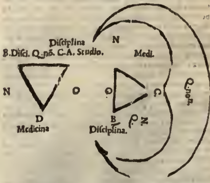
IN media autem figura, & ex oppoſitis, & ex contrarijs contingit fieri ſyllogiſmum. Sit. n. ſtudioſum quidẽ in quo a, diſciplina vero in quo b, & in quo b, & in quo c. Si ergo omnem diſciplina ſtudioſam ſumpſit, & nullam, a ineſt omni b, & nulli c, quare b nulli c: nulla ergo diſciplina, diſciplina eſt.

Ex oppoſitis contrarijs per ſe ſyllogizatur in Cameſtres vniuerſalis negatiuis.

Cõm. 160. Cum oſtenderit in prima figura fieri non poſſe ſyllogiſmũ ex oppoſitis propoſitionibus, nunc oſtendit ſyllogiſmum ex oppoſitis fieri in ſecunda, & primo oſtendit eum fieri poſſe in vniuerſalibus, ſecundo in particularibus, & declarando eum fieri poſſe in vniuerſalibus, primo hõc declarat fieri poſſe in ſecundo modo, ſcilicet Cameſtres, deinde in primo modo, vt in Cæſare, & declarando hunc ſyllogiſmum fieri poſſe in ſecundo modo, primo eum fieri, poſſe exponit ex per ſe contrarijs propoſitionibus, deinde ex contrarijs per accidens. De prima parte dicit, {in media autem figura, & ex oppoſitis, ſcilicet contradictorijs, & ex contrarijs contingit fieri ſyllogiſmum. Et q́ ita ſit probat exemplo in Cameſtres & in contrarijs per ſe, & dicit. {Sit, n. ſtudioſum quidem in quo a, q́ medium eſt. Diſciplina vero ſit in quo b, maior extremitas ponitur, & in quo c, minor extremitas. Si ergo ſyllogizans ſumpſit omnem diſciplinam ſtudioſam, & nullam diſciplinam ſtudioſam, tunc a ineſt omni b, q̃m omnis diſciplina eſt ſtudioſa, & nulli c, q̃m nulla diſciplina eſt ſtudioſa, quare, b nulli c, nulla ergo diſciplina eſt diſciplina, hic ergo ſyllogiſmus ex contrarijs propoſitionibus ſyllogizauit concluſionem, in qua diſciplina vniuerſaliter negatur à ſeipſa.

Similiter autem & ſi omnem ſumens ſtudioſam diſciplinam, medicinam autem non ſtudioſam ſumpſit: nam a, b quidem omni, c autem nulli, quare aliqua diſciplina non erit diſciplina.

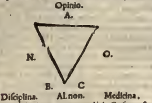
Hoc idem declarat in oppoſitis per accidens, & dicit. {Similiter autem, & ſi omnem ſumens ſtudioſam diſciplinam, medicinam autem non ſtudioſam ſumpſit, hoc eſt, & nullam medicinam eſſe ſtudioſam ſumpſit. nam a, b quidem omni, quoniam omnis diſciplina ſtudioſa: c autem nulli, quoniam nulla medicina ſtudioſa. ex ijs ſequitur directè, igitur nulla medicina eſt diſciplina. per ſubacceptionem autem ſequitur etiã (vt quædam diſciplina non ſit diſciplina ſic arguendo in Ferio) nulla medicina eſt diſciplina, hæc fuit concluſio. Quædam diſciplina eſt medicina, igitur in Ferio, quædam diſciplina non eſt diſciplina, vel in tertia figura ſubaccipiendo ſic, nulla medicina eſt diſciplina, omnis medicina eſt diſciplina ergo in Felapton, quædam diſciplina non eſt diſciplina. Cõm. 161.

Quo vero ad ſyllogiſmos attinet, animaduertere, (vt philoponus

lopenus inquit,) in his ſyllogiſmis ſemper minorem eſſe falſum, & maiorem veram, vt tamen ſyllogiſmus ſit apparens propoſitio falſa debet eſſe occulte falſa, ſed quomodo falſa propoſitio poſsit occultari, in Topicis declaratur. Amplius per hos ſyllogiſmos probari ſolet voluptatem non eſſe voluptatem, quoniam, omnis voluptas bona, nulla voluptas bona, igitur nulla voluptas eſt voluptas, & diuina non eſſe diuina, omne diuinum eſt iuſtum, nullum diuinum eſt iuſtum, igitur nullũ diuinũ eſt diuinũ. Et quoniam, (vt Philoponus inquit,) in talibus ſyllogiſmis, altera propoſitio vera eſt, altera occulte falſa, de modis occultãdi falſa in Topicis dictum eſt.

Et ſi a, c quidem omni, b autem nulli. Eſt autem b quidẽ diſciplina, c autem Medicina, A uero opinio. Nullam. n. diſciplinam opinionem ſumens, ſumpſit aliquam diſciplinã eſſe opinionem differt autem a priore in terminis conuerti, nam prius quidem ad b, nunc autem ad C affirmatiuum.

Vniuerſalis negatiua ex contrarijs concluditur ſicut in ſuperiori in Cameſtres.

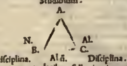
Cõm. 162. Nonc docet ſyllogizare ex contrarijs in Cæſare, & vtitur contrarijs per accidens, quia per ſubacceptionem poſſunt reduci ad cõtraria per ſe, & dicit. Et ſi a, e quidem omni, b autem

Dubitatio nulli, etiam ſyllogizari poteſt ex oppoſitis. Deinde diſponit terminos, & dicit. {Eſt autem b quidem diſciplina, c autem medicina, a vero opinio. Sed dices ex his non habetur concluſio, in qua negatur idem a ſeipſo, nam ex concluſio, nulla medici-

Solutio. na eſt diſciplina, vbi patet idem non negari a ſeipſo. Reſpondet, & dicit. } Nullam enim diſciplinam opinionem ſumens, ſnmpſit aliquàm diſciplinam eſſe opioionem per ſobacceptionem, quoniam ſequitor, nulla Medicina eſt diſciplina, quædã diſciplina eſt medicina, igitur quædem diſciplina non eſt diſciplina, ergo ſumendo medicinam eſſe opinionem, ſumpſit, aliquàm diſciplinam eſſe opinionem, quoniam aliqua diſciplina eſt medicina, & medicina omnis eſt opinio, & ſic poteſtate ſequitur (vt quædam diſciplina non ſit diſciplina.) Deinde aſsignat differentiam inter hunc ſecundum modum, & primum modum, quem prius accepit, & dicit. Differt autem hic modus a priore in terminis conuerti ad oppoſitam qualitatem. Nam prius quidem ad b, maiorem, nunc autem ad c minorẽ affirmatiuum additur. Ergo differentia eſt, quoniam primus habet minorem negatiuam, maiorem vero affirmatioam. Secunda autem econuerſo.

Et ſi non uniuerſalis altera propoſitio, ſimiliter. Semper enim medium eſt, quod ab altero quidem negatiue dicitur, ab altero uero affirmatiue.

Particularis negatiua ex contradictorijs in Feſtino aſſeritur.

Cõm. 163. Nonc docet io particularibus ſyllogizari ex oppoſitis,) dicit. {Et ſi non vniuerſalis altera propoſitio ſit,) vt Feſtino & Boracco ſimiliter ſyllogizari poteſt ex oppoſitis cuius cauſam aſsignat, & dicit. Semper enim medium eſt, quòd ab altero quidem negatiue dicitur, ab altero, vero extremo dicitur, affirmatiue, & ſic ſyllogiſmus ex oppoſitis fieri poteſt in talibus, vt ſi idem ponatur in b, & in c. vt diſciplina, & in a, ſtudioſum. Verum hæc eſt differẽtia, (vt ex Philoponus colligitor) quòd in vniuerſalibus ſyllogiſmus ſit ex cõtrarijs propoſitionibus, in particularibus vero, ex contradictorijs.

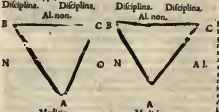
Quare contingit oppoſita quidem perfici, non autem ſemper, neque omnino. Sed ſi ſic ſe habent, quæ ſub medio ſunt, ut uel eadem ſint, uel totum & pars, aliter autem impoſsibile, non enim erunt propoſitiones ullo modo neque contrariæ, neque oppoſitæ.

Ex his concludit ſyllogiſmum ex oppoſitis fieri poſſe. Et declarat quando fieri poteſt. & quando non fieri poteſt, & dicit. {Quare contingit oppoſita quidem perfici, hoc eſt concludi hoc eſt ex dictis patet ſyllogiſmum ex oppoſitis. in quo, idem negatur a ſe, fieri poſſe, non autem ſemper, & omnino hoc eſt quocunque modo ſumptis oppoſitis, ſed ſi ſic ſe habent extremitates, videlicet A & b, quæ ſunt ſub medio vel vt eadem ſint re & nomine, & tunc ſit ſyllogiſmos ex oppoſitis per ſe, vel ſe habent, (vt totum & pars,) ſi ne vt ſuperius, & inferius, & tunc ſit ſyllogiſmus ex oppoſitis per accidens. Aliter autem ſumptis extremis, quæ ſunt ſub medio, impoſſibile eſt fieri ſyllogiſmum ex oppoſitis: non enim propoſitiones, ſi aliter extrema ſumantur ſub medio, erunt vllo modo neque contrarie, neque oppoſitæ. Cõm. 164.

IN tertia uero figura affirmatiuis quidem ſyllogiſmus nunquam erit ex oppoſitis propoſitionibus, propter cauſam dictam, & in prima figura. Negatiuus autem erit ſyllogiſmus, et uniuerſalibus, et nõ uniuerſalibus terminis. Cap. 20. De ſyllogiſmo ex oppoſitis I tertia fig.

Cõm. 165. Cum compleuerit de ſyllogiſmis ex oppoſitis in ſecunda figura nunc dicit & de tertia, & aſsignat duas concluſiones, & dicit. {In tertia vero figura affirmatiuis quidem ſyllogiſmus nunquàm erit ex oppoſitis propoſitionibus, propter cauſam dictam, & in prima figura. Quia, (vt dictum eſt,) in affirmatiuo ſyllogiſmo propoſitiones vtræque ſunt affirmatiuæ, & ſic non poſſunt eſſe nec contrariæ, nec cõtradictoriæ. Hæc eſt prima concluſio. Deinde aſsignat ſecundam, & dicit. {Negatiuus autem erit ſyllogiſmus ex oppoſitis, & vniuerſalibus & non vniuerſalibus terminis. a. Conclu. 2. Conclu.

Si. n. diſciplina in quo b, & in quo c. Medicina autẽ in quo a. Si ergo ſumat omnem medicinam diſciplinam, & nullam Medicinam diſciplinam b omni a ſumpſit, & c nulli a. Quare erit aliqua diſciplina non diſciplina. Similiter autem, & ſi non uniuerſaliter ſumpta ſit a c propoſitio. Nam ſi eſt aliqua Medicina diſciplina, & rurſum nulla Medicina diſciplina. Accidit diſciplinam aliquam non eſſe diſciplinam. Sunt autem uniuerſaliter quidem ſumptis terminis, contrariæ propoſitiones. Si autem particularis altera ſit, oppoſitæ.

His duobus ſyllogiſmis particularis negatiua aſtruitur ex oppoſitis quidẽ contrarijs in Felaptõ ex cõtradictorijs aũt in Feriſon.

Cõm. 166. Nunc probat ſecundam concluſionem, & primo vnioerſalibus, (vt in Felapton) & dicit. {Sit enim diſciplina in quo b, & ſit etiam diſciplina in quo c, medicina autem ſit in quo a. Si ergo terminis ſic diſpoſitis, ſumat omnem medicinam, & nullam medicinam diſciplinam, b omni a ſumpſit ineſſe, & c nulli a ineſſe. quare erit aliqua diſciplina non diſciplina. hæc de vniuerſalibus. Deinde declarat idem in particularibus, vt in Feriſoo, & dicit. Similiter autẽ, & ſi non vniuerſaliter ſumpta ſit a c propoſitio, hoc eſt minor. nam ſi eſt aliqua meditina diſciplina in minore, & rurſum in maiore nulla medicina diſciplina accidit diſciplinam aliquã non eſſe diſciplinam io Feriſon, idem fieri poteſt in Broccardo. Quo vero ad verba attinet, animaduerte reperiri duplicẽ ſcriptoram. alteram, quæ eſt, & ſi non vniuerſaliter ſumpta ſit a c. & tunc innuit ſyllogiſmum ex oppoſitis eſſe faciendum in Feriſon, cuius minor eſt particularis affirmatiua. alteram quæ eſt, & ſi non vniuerſaliter

ſaliter ſumpta ſit à b, & tunc innuit ſyllogiſmum eſſe conſiciendum in Brocardo, cuius a b Maior eſt particularis negatiua, verum prima ſcriptura eſt verior, quoniam exemplum ſuum eſt in Feriſon, vt patet conſideranti. Deinde ponit differentiam inter propoſitiones, quæ ſumuntur in vniuerſalibus, & quæ ſumuntur in particularibus, & dicit. Sunt autem vniuerſaliter quidem ſumptis terminis, contrariæ propoſitiones. ſi autem particularis, altera propoſitio ſit, altera vero vniuerſalis, propoſitiones erunt oppoſitæ, hoc eſt contradictoriæ, & forte Ariſtoteles hoc quòd hic aſſerit, non modo vult eſſe verū in modis tertiæ figuræ, ſed in modis cuiuſuis figuræ, quoniam ſyllogiſmi ex contrariis ſemper ſunt vniuerſales, ſyllogiſmi vero ex contradictoris ſemper ſunt particulares.

Oportet autem ſcire, quoniam contingit oppoſita ſic ſumere, quemadmodum diximus omnem diſciplinam ſtudioſam eſſe, & rurſum nullam, aut aliquam non eſſe ſtudioſam, quòd non ſolet latere, erit autem per alias interrogationes ſyllogizare alteram, quemadmodum in Topicis dictum eſt ſumere.

Com. 167. Secundo declarat ſecūdum quot oppoſitorum modos fiat ſyllogiſmus ex oppoſitis, & dicit. {Oportet autem ſcire, quoniam contingit oppoſita, hoc eſt oppoſitas propoſitiones ſic ſumere. vt diximus contrariæ, vt omnem diſciplinam ſtudioſam eſſe, & rurſum nullam diſciplinam eſſe ſtudioſam, aut contradictoriæ, vt aliquam non eſſe ſtudioſam, ſubaudi & omnem eſſe ſtudioſam, quod non ſolet latere, nam ſic ſumendo aperte propoſitiones, cum non lateant, ſyllogiſmus ex oppoſitis fere inutilis erit. Propterea addit, erit aut per alias interrogationes ſyllogizare alteram. In qua ſcilicet idem negatur

Quæ Phi. a ſe, quemadmodum in Topicis dictum eſt. Vnde (vt Philoponus inquit) methodus eſt, vt in talibus ſyllogiſmis ex oppoſitis abſcondere debeamus propoſitiones abſcondimus autem propoſitiones, quando per plures alias idem concluditur, quod concludebatur in ſyllogiſmo ex oppoſitis, aut per alia nomina ſic, omnis voluptas mala, nullum gaudium malum, igitur voluptas non eſt voluptas Hoc enim quia aliud nomen eſt, celat oppoſitionem propoſitionem. Verum de iſ[illegible], in Topicis.

Quoniam autem affirmationum oppoſitiones ſunt tres ſexies accidit oppoſita ſumere, aut omni & nulli, aut omni & non omni, aut alicui & nulli, & hoc conuerti in terminis: ut a omni b, & nulli c: aut omni c & nulli b: aut huic quidem omni, illi uero non omni & rurſum hoc conuerti ſecundum terminos. Similiter autem in tertia figura, quare manifeſtum eſt, & quoties & in quibus figuris contingit per oppoſitas propoſitiones fieri ſyllogiſmum.

Cōm 168. Sex modi ſyllogizandi ex oppoſitis. Nunc aſsignat numerum ſyllogiſmorum, qui fieri poſſunt ex oppoſitis, & vult modos ſyllogizandi ex oppoſitis eſſe, ſex nam tres ſunt modi oppoſitionum, & in quolibet oppoſitionis modo ſuo ſyllogizandi modi accipi poſſunt, prout contingit præponere affirmatiuam negatiuæ, & econuerſo, ergo ſex modi ſunt. Quoniam tres oppoſitiones ductæ in duas faciunt modos ſex, vnde dicit. {quoniam autem affirmationū oppoſitiones ſunt tres, ſexies accidit oppoſita ſumere, & per conſequens ſex erunt modi ſyllogizandi in prima & ſecunda figura. Et declarat oppoſitiones eſſe tres, & dicit. {Aut omni, & nulli, & hæc eſt prima. Aut omni, & non omni, hæc eſt ſecunda, quæ oppoſitio cōtradictorius eſt. Aut alicui & nulli, & hæc eſt tria, quæ etiam contradictionis eſt. Deinde docet multiplicare nunquamque harum per duas, & prout contingit præponere affirmatiuū negatiuo, & econuerſo, & dicit, & hoc, id eſt, & vnamquamque harum contingit conuerti in terminis, prout contingit affirmatiuum, addi ad b maiorem, & negatiuum ad c minore, & econuerſo. vt a contingit ineſſe omni b, & nulli c, aut econuerſo omni c, & nulli b, & ſic prima oppoſitio eſt ducta in duas. Similiter ſecunda duci poteſt in duas, & hoc ſubſcribit, aut a contingit huic quidem omni ineſſe, ſcilicet b illi vero, ſcilicet, c non omni, & rurſum hoc conuerti ſecundum terminos, quatenus contingit econuerſo A ineſſe b non omni, & c omni, & ſic iterum hæc duci poteſt in duas. Tertia quoque oppoſitio quàm propter breuitatem tacuit, etiam poteſt conuerti, in duaſque duci quoniam a contingit ineſſe alicui b, & nulli c, & contra, nulli b, & alicui c, & tres oppoſitiones ſunt, quæ cum poſsint duci in duas, omnes erunt ſex, & ſic ſyllogizandi modi in ſecunda figura ex oppoſitis erunt ſex. Similiter autem in tertia figura. poterunt intelligi ſex ex parte oppoſitionum, licet defectu modorū fortaſſe non ſint tot. Quare (vt inquit) manifeſtum eſt, & quoties quia ſexies, & in quibus figuris, quia in ſecunda, & tertia, contingit per oppoſitas propoſitiones fieri ſyllogiſmum.

Manifeſtum eſt autem, quoniam ex falſis eſt uerum ſyllogizare, quemadmodum dictum eſt prius, ex oppoſitis aūt non eſt. Semper .n. contrarius ſyllogiſmus fit rei, (ut ſi eſt bonū, non eſſe bonū, aut ſi animal, nō animal) quoniam ex contradictione eſt ſyllogiſmus, & ſubiecti termini aut ijdem ſunt, aut hic quidem totum, ille autem pars.

Quoniam ſyllogiſmus ex oppoſitis magnam videtur habere conuenientiam cum ſyllogiſmo, quia eſt ex falſis, ideo conſequenter inter eos differentiam affert, & dicit. {Manifeſtum eſt autem, quoniā ex falſis eſt verum ſyllogizare, quemadmodum dictum eſt prius per ſyllogiſmū autem ex oppoſitis, non eſt verum aliquando ſyllogizare, ſed ſemper falſum. Cuius rationem aſsignat, & dicit. {Semper enim contrarius ſyllogiſmus fit rei, hoc eſt contrarius illi modo, quo ſe habet res, vt ſi eſt bonum ſecundum rem, per ſyllogiſmum ex oppoſitis oſtenditur, non eſſe bonum. Aut ſi animal, non eſſe animal, & cauſam aſsignat, & dicit. Quoniam ex contradictione hoc eſt ex propoſitionibus contrariæ, vel contradictoriæ oppoſitis, quæ ſimul vere eſſe non poſſunt, eſt ſyllogiſmus, & ſubiecti termini, qui ponuntur pro extremitatibus in ſyllogiſmo ex oppoſitis, aut ijdem ſunt, vt in ſyllogiſmis, qui fiunt ex oppoſitis per ſe, aut hic quidem totum, ille autē pars, hoc eſt aut ſe habent, (vt ſuperius & inferius,) veluti in ſyllogiſmis, qui fiunt ex oppoſitis per accidens. Quare ſemper in talibus concluſio eſt propoſitio in qua idem negatur a ſe, & ita nunquàm eſt vera. Sed dubitatur contra hāc differentiam Dubitatio

quoniam videtur per ſyllogiſmum ex oppoſitis aliquando ſequi verum, vt ſi fiat hic ſyllogiſmus, omnis hyppocentaurus eſt homo, nullus hyppocentaurus ē homo, igitur nullus hyppocentaurus. eſt hyppoceo. hæc .n. concluſio eſt ſyllogiſmi, qui fit ex oppoſitis, quæ tamen vera eſt, quoniam eius contradictoria eſt propoſitio affir. cuius neuter terminus pro aliquo Solutio accipitur, ſiue ſupponitur, modo qualibet talis eſt falſa. Et propterea intelligenda eſt hæc differentia de concluſionibus, quarū termini pro aliquo, vel aliquot accipi, ac ſupponi poſsint.

Palam autem quoniam in paralogiſmis nihil probibet fieri bypotbeſeos contradictionem, ut ſi eſt impar, non eſſe impar. Nam ex oppoſitis propoſitionibus contrarius erit ſyllogiſmus ſi ergo ſumpſerit boc modo bypotbeſeos erit contradictio.

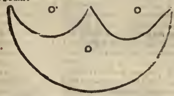
Nunc vel tangere vtilitatem ſyllogiſmi ex oppoſitis, & velle videtur, quòd ſit vtilis ea vtilitate, qua erat vtilis ſyllogiſmus per impoſsibile, erat enim ſyllogiſmus per impoſsibile vtilis ad deſtruendam hypoteſim, vt ex illius deſtructione haberetur concluſio principaliter intenta. cauſa autem quoniam reſpondens concedendo oppoſita per cauſam, nihil prohibet, vt ducatur ad maius abſurdum, vt quòd idem negetur a ſeipſo, quòd cum maximum ſit abſurdum, deducetur ad interimendum hypoteſim. quàm præconceſſerat, concedendo oppoſitas propoſitiones. Ergo ſyllogiſmus ex oppoſitis poteſt eſſe vtilis ad interimendum hypoteſim. Vnde dicit. Palam autem, quoniam in paralogiſmis, hoc eſt in ſyllogiſmis ex oppoſitis. (vt exponit Philop.) nihil prohibet fieri, hoc eſt deduci ad contradictionem hypotheſeos, hoc eſt nihil prohibet, vt per eos interimatur hypotheſis præcōceſſa, per hoc quòd per ipſum deducitur reſpondens ad maius abſurdum, vt ad concluſionem, in qua idem negatur a ſe, vt ſi duceretur ad hoc, quòd numerus impar non ſit impar. Nam ex oppoſitis propoſitionibus, quas forte conceſsit reſpondens, contrarius erit ſyllogiſmus hypoteſi. præconceſſe, ex eo, quia ad maius Cōm 170.

abſurdum

abſordum dedu xit. Tunc concludit vtilitatẽ, & dicit. { Quare ſi ſumpſerit reſpondens, & conceſſerit hoc modo talia oppoſita ſimul, ſyllogiſmus ex oppoſitis erit cõtradictio hypotheſeo, i. erit interimens præconceſſam hypoteſim. Sed dubitator, quoniam nõ videtur hunc ſyllogiſmũ valere ad interimendũ aliquàm propoſitionũ per modum ſyllogiſmi per impoſsibile, com. n. propoſitiones ſint oppoſite, notius eſt alterã propoſitionum eſſe poſsit primo principio, ꝙ ex oppoſitarũ alteram eſſe falſam, & ideo, ſi ex falſitate concluſionis interimeretur altera propoſitio, eſſet petitio principij. Dicendum, ꝙ Ariſt. intellexit in caſu, in quo explicite, vel implicite, reſpondẽs conceſſerit oppoſita, nam licet in oppoſitis explicite notius ſit alterã propoſitionem eſſe falſam. quàm concluſionẽ eſſe falſam, tamen in oppoſitis implicite conceſsis, non eſt notius alteram eſſe falſam ipſa cõcluſione, & quoniã poſſunt oppoſita implicite concedi, ideo tales ſyllogiſmos ex oppoſitis implicite conceſsis. Ariſt. appellauit Paraſolenos (vt Philop. expoſuit.) De vtilitate igitur Ariſ. non plura tetigit. Philoponus aũt dixit ſyllogiſmum ex oppoſitis ad demonſtrationes nihil penitus confert, quoniã in ſyllogiſmo ex oppoſitis ſemper eſt altera falſa, & altera vera. At in demonſtratione ambæ veræ, ſunt propterea vult ſyllogiſmum ex oppoſitis ſolũ vtilem eſſe ad ſophyſticas importonitates, vt cum reſpondens conceſſerit oppoſita implicite, nam tunc valet ad interimendũ hypotheſim Alij addunt aliã vtilitatem, dicũt. n. hunc ſyllogiſmum valere argumentando hoc pacto, hæc propoſitio poteſt eſſe concluſio ſyllogiſmi ex oppoſitis, igitur hæc propoſitio eſt falſa quia ſi probatur añs conſequentia eſt bona.

Oportet autem conſiderare, quoniam ſic quidem non eſt contraria concludere ex uno ſyllogiſmo, ut ſit cõcluſio, quoniam non eſt bonum & bonum aut aliud quiddam tale: niſi ſtatim huiuſmodi propoſitio ſumatur, omne animal eſt album, & non album, hominem autem animal.

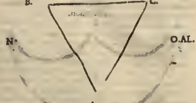
Album, & non album. Animal. Homo.

In hoc ſyllogiſmo cõcluduntur, contraria de eodem.

Sed uel ſumere oportet contradictionẽ: ut quoniam omnis diſciplina opinio, & non opinio. Deinde ſumere quoniã medicina diſciplina quidem eſt, nulla autem opinio. quemadmodum redargutiones fiunt, uel ex duobus ſyllogiſmis. Quare eſſe quidem contraria ſecundum ueritatem, quæ ſunt ſumpta, non eſt alio modo quam hoc, ut dictũ eſt prius.

Opinio. Al. non. Diſcipina.
B. C.

A.
Medicina.

Com. 171. Quærit hic Ariſto. vt Philoponus exponit quomodo contraria vel contradictoria poſsint ſyllogizari, vtrum vno ſyllogiſmo, aut pluribus, venit autem Ariſt. in hanc dubitationẽ quoniam, accipit in ſyllogiſmo ex oppoſitis accipi propoſitiones oppoſitas: ideo quærit an contingat accipere eas vno vel pluribus ſyllogiſmis. Reſpondet per vnum ſyllogiſmum non poſſe oppoſita ſyllogizari, niſi alterum oppoſitorum copulatum ſit, in maiore extremi lteri tate, vt in hoc ſyllogiſmo, omne animal eſt album, & non album: omnis homo eſt animal: ergo, omnis homo eſt albus, & non albus, & dicit. { Oportet autem conſiderare, quoniam ſic quidem contraria, quæ ſunt ſimul contraria, non eſt con- cõcludere ex vno ſyllogiſmo, vt ſcilicet ſit concluſio vnius, & eiuſdem ſyllogiſmi, quoniam bonum non eſt & bonum, vel quoniam homo eſt albus, & non albus, aut aliud quiddam tale, niſi ſtatim huiuſmodi propoſitio pro maiore ſumatur, omne animal eſt album, & non album, hominem autem animal. nam ſic ſumendo ſequitur hominem eſſe album, & non album. Secundo dicit, quòd ſi non accipiuntur atq; concludontur oppoſita per ſyllogiſmum vnum, oportet accipere illa hoc pacto, ꝙ alterum ſupponatur, & falſum ſyllogizetur, vt ſi ſupponatur ꝙ oīs diſciplina ſit opinio. Syllogizetur in Felapton, ꝙ aliqua diſciplina non ſit opinio ſic, nulla medicina eſt opinio: oīs medicina eſt diſciplina: igitur aliqua diſciplina non eſt opinio, & ſic habentur ambo oppoſita, ꝙ oīs diſciplina ſit, opinio, per ſoppoſitionẽ, & ꝙ aliqua diſciplina nõ ſit opinio, per ſyllogiſmum, & dicit { Sed uel ſumere, & ſupponere oporret contradictionem, hoc eſt alteram partẽ contradictionis, ut quoniam omnis diſciplina eſt opinio, hanc quæ vera eſt, ſupponere oportet: & deinde ſumere, ꝙ diſciplina quædam non ſit opinio, ſumere. ſ. per ſyllogiſmum in Felapton, qui eſt quoniam oīs medicina diſciplina quidẽ eſt, & nulla diſciplina eſt opinio quemadmodum redargutiones fiunt. Quæ ſunt primi conceſsi redargutiones. Cum. n. quis concedit aliquid, & per ſyllogiſmum cogitor concedere, oppoſitum dicitur redargutus. Tertio poſſumus accipere oppoſita per diuerſos ſyllogiſmos, ita ꝙ per vnum accipiatur vnum oppoſitorũ, & per alterum ſyllogiſmum accipiatur alterum, & hoc inquit, vel ex duobus ſyllogiſmis, per quos ſolligizẽtur oppoſita. Ex ijs concludit ſolutionem quaſi epilogando, & dicit. Quare eſſe atque accipi contraria ſecundũ veritatem quidẽ, quæ in ſyllogiſmis ex oppoſitis ſunt ſumpta, non eſt alio modo quàm hoc, vt dictum eſt prius accipere. Aut per vnũ ſyllogiſmũ, in cuius maiore alterum oppoſitorum ſit alteri copulatom, aut per vnũ ſyllogiſmum, qui probet partem falſam ſupponendo veram, aut per diuerſos ſyllogiſmos, qui contraria vel oppoſita ſyllogizãt. Ex hac ſolutione põt colligi tertia vtilitas ſyllogiſmi ex oppoſitis. Nam ſi rñdens ſophiſta concedat vnã propoſitionẽ & inde opponens per aliquas rõnes ſyllogizet propoſitionem oppoſitam, virtute quarũ rõnum rñdens cõcedat illam propoſitionem oppoſitã, itaq; ꝙ reſpondens non reputet abſurdum illas propoſitiones oppoſitas ſeparatim concedere, tunc valet ſyllogiſmus ex oppoſitis, ad ſyllogizandũ ex illis. Oppoſitis conceſsis ad concluſionẽ, in qua idẽ negatur a ſeipſo, vt per hoc forte reſpondens appareat maniſeſtius redargutus, quàm concedendo propoſitiones oppoſitas ſeorſum. Hæc de ſyllogiſmis ex oppoſitis.

IN principio autem petere, & accipere eſt quidem (ut genere ſumamus) in eo quod eſt non demonſtrare propoſitum. Cap. 21 De petitione. principij. Com 172.

Nũc vult agere de petitione principij, ſunt. n. tres errores, qui accidunt circa determinata. Primus quidẽ eſt petitio eius, quòd eſt in principio, & hic error accidit circa ſyllogiſmũ circularem. Secundus vero eſt falſum non propter hypotheſim accidere, & hic error accidit circa ſyllogiſmũ per impoſsibile. Tertius eſt fallacia cõpoſitionis, & hic error contingit circa ſyllogiſmum ex oppoſitis. Quo vero ad verba atinet. Ariſt. per principiũ concluſionẽ intelligit, quæ probanda eſt. Hæc. n. principium dicitur, qm̃ eſt finis intentus, modo finis intentus dicitur principium ex eo, quia eſt principiũ intentione, licet ſit vltimum in executione. Ariſt. ergo docet genus eius, ꝙ eſt petere principiũ, & dicit, ꝙ eius ꝙ eſt petere principiũ, hoc eſt concluſionẽ, genus eſt non demonſtrare eam, & inquit. { In principio aũt petere, & in principio accipere eſt quidẽ, vt in genere ſumere. i. eſt quidẽ, vt ſumã genus eius, in eo ꝙ nõ eſt demonſtrare propoſitum, hoc eſt, genus petitionis principij eſt nõ demõſtrare concluſionẽ probandã, ſiue propoſitã, & Phil. dicit, ꝙ eſt ſumere quæſitum, vt conceſſum.) Hæc de genere

Hoc.

Hoc autem accidit multipliciter. nam & ſi omnino nō ſyllogizetur, & ſi per ignotiora. Aut ſimiliter ignota, & ſi per poſteriora quòd prius eſt, demonſtratio enim ex prioribus, & notioribus eſt.

Cōm. 173. Nunc ſubdiuidit genus petitionis principij per tres differētias, vt proficiſcatur ad inueſtigandū veram definitionē petitionis principij, & dicit. {Hoc autē. ſ. non demonſtrare propoſitam concluſionē accidit multipliciter, hoc eſt tribus modis. Prima: Nam & concluſio proponatur, & omnino non ſyllogizetur, & ſumatur, vt probata, eſt non demonſtrare propoſitū. Secunda. Et ſi ſyllogizetur per ignotiora, aut per ſimiliter ignota, etiā eſt non demonſtrare propoſitū. Tertia. Et ſi ſyllogizetur per poſteriora, quod prius eſt, hoc eſt etiam tertio modo non demonſtrare propoſitū. Nam (vt inquit) demonſtratio ex prioribus, & notioribus eſt. Verū de re hac in libro poſteriorū, ſic igitur trifariam eſt non demonſtrare propoſitum, aut ſumere concluſionem ſine ſyllogiſmo, aut ſumere per ſyllogiſmū, qui eſt ex ignotioribus, aut æque notis, aut ſumere concluſionem per ſyllogiſmū, qui eſt ex poſterioribus, vt ſi demonſtretur hominem eſſe rationale, per hoc quod eſt riſibilis.

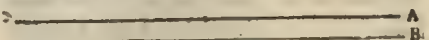
Horum ergo nullum eſt petere, quòd ex principio eſt, ſed quia hæc quidem nata ſunt per ſe cognoſci, illa uero per alia. nam principia quidem per ſe, quæ autem ſub principijs, per alia quando quod non per ſe notum eſt, per ſe aliquis conatur oſtendere, tunc petit, quod ex principio eſt.

Cōm. 174 Tunc inueſtigat veram definitionē petitionis principij, & primo dicit quod nullū horū ſine alio addito eſt petere, quod ex principio eſt, & tu intelligas ſecundū præſſam rationē petitionis principij, & de qua nunc loquimur, quoniā ſecundū fuſam acceptionē, quodlibet horū pōt dici petere principium, vt patet in Topicis. Deinde pro inueſtigatiōe petitionis principij (vt de ea nunc loquitur) præmittit quandā diſtinctionē eſt, quod propoſitionū quæ cognoſcuntur a nobis. Aliæ ſunt, quæ per ſe ipſas ſunt natæ cognoſci, vt dignitates, quæ terminis cognoſcuntur. Aliæ quæ non per ſe, ſed per alia ſunt natæ cognoſci, vt concluſiones quæ non patent ex terminis. Hanc diſtinctionem ponit, & lege ſuſpenſiue vſque ibi, quādo quod non per ſe, & dicit. {Sed quia eorū, quæ cognoſcuntur a nobis, hæc quidē nata ſunt per ſe cognoſci, vt dignitates, quæ ex terminis patent, illa vero per alia vt concluſiones, quæ nō ex terminis patent. (nam principia quidem per ſe,) concluſiones autem quæ ſunt ſub principijs, per alia concluſiones ſunt ſub poteſtate principiorum, vt cauſatū ſub poteſtate ſuæ cauſæ. Cum itaq; hæc propoſitionū diſtinctio vera ſit, quando ꝙ non per ſe notū eſt, hoc eſt concluſionē per ſe aliquis conatur oſtendere, non per alia principia, ſed ſumit eam, vt per ſe ipſam oſtenſam, tunc petit ꝙ ex principio eſt. Eſt igitur petere principium, cum id, ꝙ non per ſe natum eſt cognoſci quis conetur oſtendere, ſicut ſit natum cognoſci per ſe ipſum, & ad ſui oſtenſionē non aſſumat aliud, quo probetur, ſed ſine probatione petat illud concedi a reſpondente, ac ſi ſit principium hoc. n. eſt petere principium. Philoponus vero dicit, ꝙ eſt ſumere quæſitum, vt conceſſum.

Hoc autem eſt ſic facere quidem, ut ſtatim poſtulet id, quòd propoſitum eſt, contingit autem & tranſgredientes, & ad alia eorum quæ nata ſunt per illa oſtendi, per hæc demonſtrare, quòd ex principio eſt. Vt ſi a oſtendatur per b & per c, c autem natum ſit oſtendi per a, accidit. n. eos, qui ſic ſyllogizant, idem a b ſe demonſtrare.

Quoniam, vt Philoponus dixit, petere quòd eſt in principio
Cōm. 175. eſt ſumere quæſitum vt cōceſſum, & ſumere quæſitū, vt conceſſum, & ſumere quæſitū in ſui probatione, ideo Ariſtoteles diſtinguit quæſitū accipi in ſui oſtenſione bifariam contingere, aut ſtatim, vt dicendo homo eſt riſibilis, igitur homo eſt riſibilis, hic enim idem nomine, & reſumitur idē ſtatim ad probationē ſui, aut non ſtatim, ſed inferendo conſequentia, quæ ex ipſo ſequuntur, & dicit. Hoc autem eſt ſic facere quidem, vt ſtatim poſtulet id quod propoſitum eſt, hoc eſt, vt ſtatim ſumat id, quòd propoſitum eſt ad probationem ſui. Hic eſt primus modus. Deinde aſſignat ſecundum, & dicit. Contingit autem, & tranſgredientes, & ad alia, quæ via conſequentiæ ſunt nata per illa oſtendi, per hæc, quæ ſunt conſequentia demonſtrare, quod ex principio eſt, ſic enim idem aſſumetur in probatione ſui non ſtatim, vt ſi a oſtēdatur per b & b per c, c autem natum oſtendi per a accidit enim eos, qui ſic ſyllogizant, b per a, & c per b idem a per ſe demonſtrare. Nam a demonſtrat pluribus interpoſitis, & demonſtrat a igitur a demonſtrat ſeipſum. Demōſtratur enim a per b & b per c, & c per a. Igitur pluribus medijs a per a demonſtratur. Et ſic idem in probatione ſui aſſumitur non ſtatim.

Quod faciunt qui parallelas arbitrantur ſcribere latēt enim ipſi ſe ipſos talia ſumentes, quæ non ualeant demonſtrare, cum non ſint parallelæ.

Parallelæ

Quare accidit ſic ſyllogizantibus unumquodque eſſe, dicere ſi eſt unumquodque, ſic autem omne erit per ſe notum, quod eſt impoſſibile.

Cum dixiſſet idem aſſumi in probatione eſſe bifariam, & Cōm. 176 ſtatim, & per media, & exemplificaſſet in tranſcendentibus quomodo media, nunc ponit exemplum in mathematicis. nam ſunt qui probant a b eſſe parallelas, quia non concurrūt, modo in tali demonſtratione idē aſſumitur in ſui ipſius probatione, quoniam a b non concurrunt, quia ſunt parallelæ, quare idem aſſumitur in probatione ſui. nam eſſe parallelas aſſumitur in probatione eius, quod eſt non concurrere, & nō cōcurrere aſſumunt in probatione quod ſint parallelæ, igitur parallelæ aſſumuntur in probatione eius quod eſt eſſe parallelas. Vnde dicit. {quod faciunt illi Mathematici, qui arbitrantur parallelas ſcribere, & ſubaudi ex diſtantia æquali deſcripta probare eas eſſe parallelas. Hi. n. ꝓbāt ex hoc quod æquidiſtant ac non concurrant, ſint parallelæ. At hoc eſt idem aſſumi in probatione ſui Latent. n. ipſi ſe ipſos talia ſumentes, ea enim quæ ſumunt, non valent demōſtrare a b eſſe parallelas, cum non ſint parallelæ, hoc eſt niſi in virtute parallelarum. Quia. n. a b ſunt parallelæ æquidiſtant: ſi ergo quia æquidiſtant, ſunt parallelæ, tunc erunt parallelæ, quia ſunt parallelæ, & ſic idem aſſumitur in ſui probatione. Quare, vt inquit, accidit ſic ſyllogizantibus dicere vnumquodq; eſſe, ſi eſt vnumquodque, & hoc ſi idem aſſumitur in ſui ipſius probatione, ſiue ſtatim, ſiue per media. Et ſic omne erit per ſe notū, atque dignitas, quæ ex terminis patet, quod eſt impoſſibile. Ex his patet quid ſit petere principium, nam petere principium eſt aſſumere aliquam propoſitionem in ſui ipſius probatione, aut ſtatim, aut per medium vnum vel plura.

Si ergo aliquis dubitat aſſumpto dubio quoniam a ineſt c, ſimiliter, et quoniam a ipſi b, petat autem a ineſſe b, nōdum manifeſtum, ſi quod in principio eſt petat. Non. n. eſt principium demonſtrationis, quod ſimiliter eſt incertum.

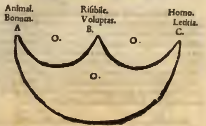
Cū maior ac concluſio æque dubitæ ſūt accidit incerta petitio principij in prima figura.

Nunc declarat quomodo fiat petitio principij in figuris Cōm. 177 ſyllogiſmorum, & primo hoc exponit in affirmatiuis primæ figuræ, & declarando hoc, primo declarat quomodo fiat petitio principij incerta, & dicit. Si ergo aliquis dubitat, aſſumpto

pto dubio, quoniam a ineſt c, hoc ſi aliquis dubitat de hac cõcluſione, omne c eſt a, & eam ſyllogizet hoc pacto omne b eſt a, omne c eſt b, igitur omne c eſt a, & in hoc ſyllogiſmo ſimiliter, quoniam a ineſt ipſi b, hoc eſt, & dubitet de maiore huius ſyllogiſmi. Petat autem a ineſſe b, quæ eſt maior, nondum manifeſtum eſt, ſi quod in principio eſt petat, & aſsignat cauſam, & dicit. {Non enim eſt principium demonſtrationis, quod eſt incertum ſimiliter, vt cõcluſio, eſt ergo petitio principij incerta, cum in ſyllogiſmo affirmatiuo primæ figuræ, maior & concluſio ſunt æque dubiæ.

Si autem b ad c ſic ſe habet, ut idem ſit, aut manifeſtum quòd conuertatur, aut ineſt alterum alteri, quod in principio eſt, petit etenim quòd a inſit b, per illa demonſtrabit ſi conuertantur.

Nunc autem hoc prohibet, ſed non modus, ſi autẽ hoc faciat quod dictum eſt faciet, & conuertet per tria.

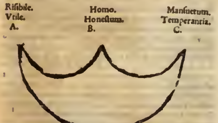

Cõm 178. Nunc declarat, quæ ſit petitio principi certa, & vult quòd petitio principij certa ſit, quando ex concluſione cum minore conuerſa ſyllogizatur ea propoſitio, quæ fuit maior in primo ſyllogiſmo recto ſupponendo quòd maior, & concluſio primi ſyllogiſmi fuerint æquæ dubiæ, ſi enim concluſio in cõuerſo ſyllogiſmo fuerint certior maiore, quæ erat in primo ſyllogiſmo, non erit petitio principij, dicit. {Si autem b ad c & ſic ſe habet, vt idem illi ſit, modo quo deffinitio eſt idem ei, quod deffinitur, aut manifeſtum ſit, quòd conuertantur, vt riſibile, & homo, aut ineſt alterum alteri, vt alterum accidẽs conuertibile ineſt alteri conuertibiliter, quod in principio eſt, demonſtrans ſyllogiſmo conuerſo petit. Quo igitur ad rem attinet Ariſtoteles vult ad hoc, vt in ſyllogiſmo conuerſo fiat petitio principij, vltra id quod dictum, ſcilicet quòd maior, & minor ſint æquæ ignotæ, minor recti ſyllogiſmi ſit conuertibilis, quod fieri poteſt trifariam. Aut quia medium & minor, hoc eſt b & c, ſe habent, vt deffinitio, & definitum aut quia ſe habent, vt proprium & ſubiectum, aut ut duo accidentia propria inuicem conuertibilia. Et hæc tria tangit, cum dicit. {Si autem b ad c, hoc eſt medium ad minorem extremitatem ſic ſe habet. vt idem ſint, hoc eſt, vt deffinitio & deffinitum, aut manifeſtum, quòd conuertatur, hoc eſt aut ſe habent, vt proprium & ſubiectum, aut ineſt alterum alteri, hoc eſt aut ſe habent, vt duo accidentia conuertibilia.) illæ, qui demonſtratur maiorem ex concluſione cum minore conuerſa petit, & hoc declarat. Etenim quòd a inſit b, per illa demonſtrabit ſi conuertantur. Nam ex concluſione, & minore conuerſa ſyllogizatur maior hoc pacto, omne c a, omne b c, igitur omne b a. Nunc autem hoc, ſcilicet minorem non conuerti prohibet ſyllogiſmum fieri conuerſiuum, & ſic prohibet fieri petitionem principij, modus autem ſumendi tales terminos conuertibiliter, non prohibet petitionem principij. Quaſi dicat, ſi minor non conuertitur, non fit petitio principij quoniam non fit ſyllogiſmus conuerſiuus. Modos autem ſumendi terminos non prohibet, immo facit, vt petatur principiũ. Philoponus autem, ſi recte qui dicit. Intellexi exponit aliter, & dicit. Nunc autem hoc prohibet, ſubaudi ſi non determinauerimus medium conuerti cum minore, prohibet enim fieri conuerſionem in ſyllogiſmo, & ſic prohibet fieri petitionem principij. Modus autem non prohibet, ideſt ſed modus quo conuertuntur medium, & minor non prohibet. Immo facit

Aliter ex poſuit Philoponus.

quòd in ſyllogiſmo conuerſiuo fiat petitio principij. Vel tertio exponi poteſt per hæc Ariſtotelem remouere quoddam dubium, verum videlicet petitio principij impediat rationem ſyllogiſmi ſimpliciter, & reſpondet, quòd petitio principij impediat rationem ſyllogiſmi probatiui, non autem rationem ſyllogiſmi ſimpliciter, & dicit. {Nunc autem, hoc ſcilicet principij, petitio prohibet, ſcilicet rationem ſyllogiſmi probatiui, ſed modus non prohibet petitionem principij, immo ſtat cum illa nam poteſt eſſe modus ſyllogiſticus, & ſtare cum petitione principij, & ſi videbitur aliter. aliter dicas, tũc quaſi repetendo dicit, ſi autem quod dictum eſt, hoc eſt b, & c conuerti hoc faciat, ſcilicet petitionem principij, faciet talẽ principij petitionem, & conuertet per tria, hoc eſt per tres terminos met, qui fuerunt in primo ſyllogiſmo. Eſt ergo ſententia Ariſtotelis, quòd cum maior & concluſio in primo, & recto ſyllogiſmo ſint æquæ ignotæ, ſi cõuerterimus a concluſione integra cum minore conuerſa ſyllogizando maiorem primi ſyllogiſmi, fiet petitio principij, quoniam a b maior ſyllogizabit per rectũ ſyllogiſmum a c concluſionem, & a c concluſio ſyllogizabit per rectum ſyllogiſmum a c concluſionem & a c concluſio ſyllogizabit per conuerſiuum ſyllogiſmum a b maiorem & ſic a b ſyllogizabit a b. Aſſumetur enim eadem propoſitio in probatione ſui nõ ſtatim, ſed per medium, quoniam ſi a b demonſtrat a c, & a c demonſtrat a b, igitur a b demonſtrat a b.

Similiter autem & ſi b ſumat ineſſe c, quod ſimiliter incertum ſit, ut & ſi a ineſt c, non quod ex principio petit, ſed neq; demonſtrat. Si autem idem ſit a & b, aut eo quòd conuertantur, aut eo quòd a ſequitur ad id quod eſt b: quod ex principio eſt petit, propter eandem cauſam. nam ex principio quid ualet, prius dictum eſt a nobis, quod eſt per ſe demonſtrare id, quod non eſt per ſe manifeſtum.

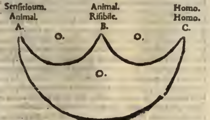

Cum declaraſſet quomodo ſit petitio principij in affirmatiuis primæ figuræ ex parte maioris, nunc idem declarat ex parte minoris, & exponendo hoc primo declarat quomodo fiat incerta petitio & poſtea quomodo fiat certa & vera petitio principij, de prima parte dicit. {Similiter autem demonſtrans, ſi ſumat b ineſſe c hoc eſt minorem, quod ſimiliter incertum ſit hoc eſt, quæ minor ſit ſimiliter incerta. vt & ſi a ineſt c hoc eſt, vt concluſio, ita vt minor, & concluſio vtraque ſit incerta, atque æque ignota, iſte demonſtrans non petit quod eſt ex principio, ſed neque demonſtrat per talem primum ſyllogiſmum, quoniam demonſtratio debet eſſe ex notioribus. Deinde declarat quòd, ſi maior ſit conuertibilis fit petitio principij in ſecundo ſyllogiſmo conuerſiuo ſyllogizando ex concluſione & conuerſa maiore ipſa minorem, & dicit. {Si autem idem ſit a & b, hoc eſt, ſi autem a b maior conuertatur, conuertatur dico, aut eo quòd a & b conuertuntur vt definitio, & definitum, aut vt proprium & ſubiectum, aut eo, quòd a ſequitur ad id quod eſt b, & econuerſo veluti alterum accidens conuertibile ſequitur ad alterum, quod ex principio eſt petit, propter eandem cauſam quæ eſt, quia fit ſyllogiſmus conuerſiuus ex maiore conuerſa, & concluſione ad minorem ſyllogiſmi prioris. nam ex principio, ſubaudi petere quid valet, & quid ſit, prius dictum eſt a nobis, quoniam per ſe demonſtrabitur quod eſt per ſe manifeſtum, hoc eſt, dictum eſt petere principium eſſe quoniam quod non eſt per ſe manifeſtum, demonſtrabitur per ſe hoc eſt accipitur in demonſtratione Cõm. 179.

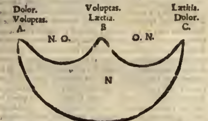
Petitionum in principio explicatio in cunctis trium figurarū modis ex caſtigatiſſimis exemplaribus ad vtilitatem ſtudioſorum excerpta.

Prima figura.

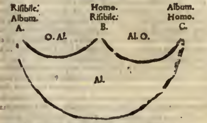
In primo mō ad mōſtrandum vniuerſalē affīr. aſſumē io eadē de eiſdē petit in mi nori, vt p primos appares terminos: aſſumēdo uero idem de eiſdem, in maiori, vt per ſecundos.

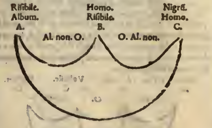
In ſecundo modo ad monſtrādū vniuerſalē neg p idē ab eiſdem petitur iuxta maiorē, per eadem ab eadem nihil mōſtratur qa minor eſt neg.

In tertio mō ad mōſtrādū particularem affirm. per eadem de eiſdē petitio eſt ſecūdū minorē per idē de eiſdē nihil mōſtratur qa maior particularis.

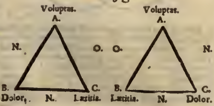

Ad ꝑticularē nega. mōſtrādū in quarto mō nō petit in principio quia per idē ab eiſdē, maior negatiua in parte, per eadem ab eodē, minor negatiua ī parte, quæ ēt nō conuertuntur.

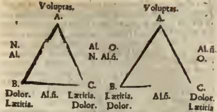

Secunda figura.

Ad monſtrandam vniuerſalē neg. in primo mō, aſſumendo, idē ab eiſdē petitur in maiori, in ſecūdo aſſumitur eadem ab eodem petitur in mi nori.

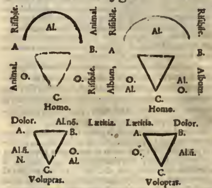
Ad ꝑticularē nega. ī tertio mō per idē ab eiſdē petit in maiori per eadem ab eodem nō mōſtratur, qa maior particularis. In quarto per eadem ab eodem petit in minori, p idē ab eiſdem nō mōſtratur, qa maior particularis.

Tertia figura.

In his cōiugationib⁹ ad mōſtrādū particularē affir. per eadem de eodē petitur in maiori, p idē de eiſdē, facta cōuerſione, petitur in minori. Fit ēt ſyllogiſm⁹ ad vniuerſalē affir. ī primo mō ſi aſſumūtur termini oēs conuertibiles.

In his cōplicationibus ad mōſtrādū particularem neg. idē ab eiſdē petitur in maiori, per eadē ab eodē nihil monſtrat, quia minor eſt negatiua ī parte, quæ etiā nō cōuertitur.

NOn propter hoc autem accidere falſum (quòd ſæpe in diſputationibus ſolemus dicere.) Primū quidem eſt in ijs, qui ad impoſſibile ſyllogiſmus, quando ad contradictionē eſt huius, quod demonſtratū eſt, ad impoſſibile. nam neque qui non contradicit, dicit non propter hoc, ſed quoniam falſum eſt aliquid poſitum priorum.

Cap. 14 De nō propter hoc accidere falſum. Cōm. 84.

Cum egiſſet de errore, qui accidit in ſyllogiſmo conuerſiuo hoc eſt de petitione principij, nūc agit de noo propter hoc accidere falſum, quòd eſt error, qui accidit in ſyllogiſmo deducente ad impoſſibile, eſt autem non propter hoc accidere falſum, vt Philop. exponit, propoſitio ſuperflua in ſyllogiſmo ad impoſſibile qua ablata, & loco eius nulla alia poſita, ex reſiduis nihil minus accidit impoſſibile. Vt ſi fieret hæc propoſitionū cōbinatio, omne album eſt color, omne volatile eſt albū, omnis coruus eſt volatilis, igitur omnis coruus eſt albus, concluſio eſt impoſſibilis atq; falſa, ideo dubitatur propter quām earum, quæ aſſumptæ ſunt, accidat, & quoniam prima propoſitione remota, adhuc accidit hoc impoſſibile, ideo illa propoſitio, videlicet, omne albū eſt color, eſt non propter hoc accidere falſum. Quare per oppoſitum propter hoc accidere falſum eſt propoſitio, qua poſita accidit impoſſibile, ſublata autē non accidat vt in combinatione aſsignata, hæc propoſitio omne volatile eſt album, eſt propter hoc accidere falſum: nam q̄ omnis coruus ſit volatilis, vera eſt, & ſic ex ea nō poteſt ſequi falſum, & cum, non propter illam, accidat falſum. Ergo propter Primam, quæ eſt omne volatile eſt album. His declaratis. Ariſtoteles aſsignat hanc concluſionem non propter hoc accidere falſum contingit in ſyllogiſmis per impoſsibile. Et dicit, nō propter hoc autē accidere falſum (q̄ ſæpe in diſputationibus, ſolemus dicere) primū quidem eſt in ijs ſyllogiſmis, qui ſunt ad impoſsibile, & hoc quando volumus contradicere dicendo falſum q̄ demonſtratum eſt, non propter hoc accidit. Si enim fiat ſyllogiſmus ex hypotheſi, & coaſſumpta, qui inferat falsū, vt ex illo deducamus falſam fuiſſe hypotheſim, ſolemus contradicere, dicendo nō eſt falſam hypotheſim, qm̄ nō propter eam ſequitur falſum. Propterea dicit Ariſt. tunc in ſyllogiſmis ad impoſsibile contingere pp hoc accidere falſum, qñ reſpon-

dens eſt ad contradictionẽ huius q̃ demonſtratũ eſt ad impoſſibile: nam tunc ſolet dicere non p̃p hoc accidit falſum tale. Deinde probat q̃ tunc accidat in ſyl'is ad impoſſibile nõ p̃p hoc accidere falſum, cũ r̃ndens contradicit, & hoc loco a contrario, & dicit. Nam neq; qui non contradicit, dicit non p̃pter hoc accidere falſum, ſed ſi id q̃ ſyllogizatum eſt, ſit falſum ſolum dicit, q̃m falſum eſt aliquid poſitum priorum, & non contendit accidat ne p̃p hoc, an non propter hoc. Quare non propter hoc accidere, accidit in ſyl'is ad impoſſibile, ſolum cum reſpondens contradicit ſyllogizanti per impoſſibile. Quam expoſitionem (vt mihi videtur) dedit Philoponus.

Com 185. Conclu. 2. *Neq; oſtenſiua non. n. aliquid ponit per cõtradictionem.*

Secunda hic aſsignat concluſionẽ, & dicit. {Neq; in oſtẽſiua ſubaudi accidit, non propter hoc accidere falſum, eſt ergo concluſio non p̃p hoc accidere nõ contingit in oſtenſiua demonſtratione, probat & dicit. {Non. n. qui oſtendit aliquid ponit p̃ contradictionem, hoc eſt cui ſit obijciendum non p̃p illud accidere falſum. Aut ſic, non enim qui oſtendit ponit aliquid, q̃ per contradictionem ſit interimendum, igitur in oſtenſiuis non eſt non propter hoc accidere falſum.

Amplius autem quando interimitur aliquid oſtenſiue, per a b c, non eſt dicere quoniam non propter id, quod poſitum eſt, factus eſt ſyllogiſmus. nã non propter hoc fieri tunc dicimus, quando interempto hoc, nihilominus perficitur ſyllogiſmus, quòd non eſt in oſtenſiuis. Interempta enim propoſitione nec qui ad hanc eſt, erit ſyllogiſmus.

Com 186. Hic ponit ſecundã rõnem, & primo repetit concluſionem, Deinde ibi, nam non p̃p hoc, affert ſecundam rõnem, de prima parte dicit. {Amplius autem q̃n interimitur aliquid oſtenſiue per a b c ſyll'm, vt ſi probaretur negatiuæ, q̃ nullum c ſit a per b oſtenſiuo ſyllogiſmo, nõ eſt dicere q̃m non propter id q̃ poſitum eſt, factus eſt ſyllogiſmus, eſt ergo cõcluſio, in oſtenſiuo ſyllogiſmo interemptiuo ſiue negatiuo non eſt propoſitio, quæ eſt non p̃p hoc accidere falſum, hæc eſt concluſio. Deinde aſsignat rõnem, quæ eſt ſecunda, & ratio componitur ſic nulla propoſitio, qua remota nihil minus perficitur ſyllogiſmus eſt in oſtenſiuis. nõ propter hoc accidere falſum eſt propoſitio, qua remota nihil minus perficitur ſyllogiſmus vt patebit per definitionem ſuã: igitur nõ propter hoc accidere falſum non eſt in oſtenſiuis. de rõne primo ponit minorẽ, & dicit. {nam non propter hoc fieri, tunc dicimus quãdo interempto hoc, nihil minus perficitur ſyll's, hæc eſt minor, & definitio eius, q̃ non eſt propter hoc accidere. Deinde tangit maiorem, & dicit. {q̃ nõ eſt in oſtenſiuis, cuius rõnem & dicit. {Interempta. n. propoſitione, nec erit ſyll's, qui de hac concluſionẽ, videlicet nullum c eſt a, & ſic in oſtenſiuis p̃poſitio, quæ eſt non propter hoc accidere, nullo pacto reperiri poteſt.

Manifeſtum igitur quoniam ijs, qui ad impoſſibile ſunt dicitur non propter hoc, & quando ſic ſe habet ad impoſſibile, quæ ex principio eſt hypotheſis, ut cum ſit uel non ſit

Com. 187. *hæc nihil minus accidit impoſſibile.*

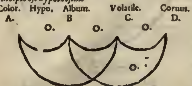
Nunc concludit concluſionem principalẽ, & declarat quid ſit non proper hoc, & dicit. {Manifeſtum igitur, q̃m in ijs ſyllogiſmis, qui ad impoſſibile ſunt, dicitur non propter hoc, declarando quando contingit in ſyllogiſmis nõ propter hoc, & dicit. {Et quando hypotheſis, quæ ex principio eſt, ſic ſe habet ad impoſſibile, quod in ſyllogiſmo eſt illatum, vt cum ſit vel non ſit hæc hypotheſis, nihil minus accidit impoſſibile. Eſt ergo non propter hoc oppoſitio ſuperflua in ſyllogiſmo ad impoſſibile, qua poſita, vel depoſita nihil minus accidit impoſſibile. Philop. aſſerit Ariſ. hoc q̃ hic dixit, vt corollariũ accipiſſe.

Ergo manifeſtiſſimus quidẽ modus eſt non propter ſuppoſitionem eſſe falſum, quando ab hypotheſi inconiunctus eſt a medijs ſyllogiſmus, quod dictũ eſt, & in topicis, quod enim eſt non cauſa, ut cauſam ponere hoc eſt, ut b uolens oſtendere quod a ſymmenter eſt. Diameter, conetur zenonis ratione, quoniam non eſt moueri, & ad hoc inducat impoſſibile nullo enim modo continuũ eſt falſum locutioni, quæ eſt ex principio.

Cum declaraſſet quid eſt ipſum non propter hoc. Nunc diſtinguit quod modis ipſum non propter hoc dicatur, & dicit. Com. 188.
Ergo manifeſtiſsimus quidem modus eſt non propter ſuppoſitionem eſſe falſam, quando ab hypotheſi in coniunctus eſt a medijs ſyllogiſmus, hoc eſt quando hypotheſis eſt ſeparata a terminis, per quos tanquam per medios concluditur impoſſibile. Hoc eſt quando in nullo termino communicat, cum ſyllogiſmo, qui contra hypotheſim inducitur quod dictum eſt in Topicis, quod enim eſt non cauſã ponere (vt cauſam) hoc eſt. Eſt tamen aliqua differentia, quoniam ipſum non propter hoc accidere falſum eſt minus commune quam non cauſa; quæ ſumitur vt cauſa Non cauſa enim (vt cauſa generatim ſit) quoties ex concluſione falſa interimitur aliqua propoſitio, qua poſita, vel depoſita nihil minus falſa concluſio ſequitur. Ipſum vero non propter hoc tantum cõtingit in ſyllogiſmis per impoſſibile, & quando ex concluſione falſa interimitur hypotheſis præcepta, qua poſita vel depoſita nihil minus ſequitur, falſa concluſio, & ita cum dicitur non propter hoc accidere, falſum, illud pronomen demonſtratiuum hoc demõſtrat tantum præceptam hypotheſim, vt ſit ſenſus non propter hoc, ideſt non propter hypotheſim datam accidit falſum. Deinde hoc exponit per exemplum, vt ſi cõcluſio probanda ſit hæc. Diameter eſt Aſymmenter coſtæ, & ſumatur hæc hypotheſis Diameter non eſt Aſymmeter coſtæ, & probetur ratione zenonis, qua deſtruebat motum, hoc pacto. Diameter non eſt Aſymmeter: non contingit infinita pertranſire, ſed in quolibet ſpatio ſunt infinitæ partes; Igitur non contingit ſpatium aliquod pertranſire, hæc concluſio eſt impoſſibilis, ergo & hypotheſis erit impoſſibilis, videlicet diameter non eſt Aſymmenter, quare concluſio probanda illi oppoſito. Diameter, eſt Aſymmenter, eſt vera. Patet in hoc ſyllogiſmo fieri ipſum nõ propter hoc accidere, quoniam hoc impoſſibile, quod accidit in ſyllogiſmo zenonis, non accidit propter illam hypotheſim cum ſyllogiſmus zenonis non poſsit communicare cum illa, non enim illa hypotheſis eſt maior, nec minor, in ſyllogiſmo zenonis. Vnde dicit, vt ſi volens oſtendere q̃m Diameter eſt Aſymmeter, ſubaudi ſumat oppoſitã, & conetur illã hypotheſim oppoſitã zenonis ratione probare, qua probat q̃m nõ eſt moueri, q̃m vel non contingit aliquid ſpatiũ pertrãſire. Et ad hoc impoſſibile ex tali hypotheſi inducat. Faciẽdo (vt nos facimus.) Hic enim qui ſi ſyllogizaret, acciperet ipſum nõ propter hoc accidere, manifeſtiſsime, quoniam falſum quod concludit zenonis ratio nullo modo continuũ eſt locutioni, hoc eſt hypotheſi, quæ eſt principio eſt. Cum illa in ſyllogiſmo zenonis nec maior eſſe poſsit, nec minor. Hic eſt eſt modus manifeſtiſsimus eius, quod eſt non propter hoc accidere falſum.

Alius autem modus, ſi continuum quidem ſit impoſſibile hypotheſi, non tamen propter illam accidat, hoc aũt ẽ poſſibile eſt fieri, & in hoc, quod ſuperius, & in hoc quod inferius ſumenti continuum. ut ſi a ponatur ineſſe b, b autem c, c uero d hoc autem falſum, b ineſſe d. Nam, ſi ablato a nihil minus b ineſt c, & c d, non erit falſum propter eam, quæ a principio eſt hypotheſim.

In hac rõne affirmatiua. continuũ i deeſt ſum accipiẽti nõ penes hoc accidit falſũ, quia exiſtente uel nõ exiſtente p̃ria ſuppoſitiõe. c. a b idẽ ſequit falſũ.

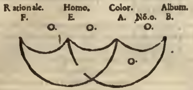
Nunc aſſignat ſecũdum modum, & dicit. {Alius autem modus, ſi ipſum impoſſibile illatum ſit continuum quidem hypotheſi, non tamen propter illam accidat. Hic autem modus nõ eſt ita apertus, ſicut primus propter copulationem hypotheſis cum ipſo impoſſibile illato. Tamen vt inquit, hoc poſſibile eſt fieri dupliciter, & in hoc quod eſt ſumenti ſuperius continuum ad prædicatum hypotheſis, & in hoc quod eſt ſumenti inferius continuum ſub ſubiecto hypotheſis, vt ſi a ponatur,

pro

pro hypotheſi ineſſe b, ita vt hypotheſis ſit omne b eſt a, & ſumatur ſub ſubiecto huius hypotheſis, videlicet ſub b, videlicet c, & hoc inquit, B autem ſumatur ineſſe c ita vt e ſit ſub b ſubiecto hypotheſis, c vero ſumatur rurſum ineſſe d: hoc autem ſit falſum, b ineſſe, d hoc caſu poſito, a b eſt non propter hoc accidere falſum, quod probat & dicit. nam ſi ablato a b nihil minus b ineſt c, & c ineſt d, non erit falſum propter eam hypotheſim, quæ eſt a principio, hoc eſt a b. nam ea poſita vel depoſita non minus accidit illud falſum, videlicet omne d eſt.

Aut rurſum ſiquis in ſuperiori ſumat continuum, ut ſi a quidem b, e autem a, f uero e, falſum autem ſi f ineſſe a. Nam & ſic nihilominus erit impoſſibile interempta, quæ eſt ex principio hypotheſi.

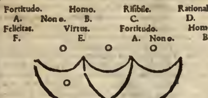
In hoc ſyllogiſmo in ſurſum continuũ accipienti propter ſuppoſitionẽ nõ accidit falſum, ſicut nec in ſuperiori.

Cõm. 190 Secundo modo fieri poteſt ipſum non propter hoc accidere falſum, ſumendo ſupra prædicatum dictæ hypotheſis, vt ſi hypotheſis ſit omne b eſt a, & ſumatur ſupra a e, & ſupra e f & dicit. {Aut rurſum ſi quis in ſuperiori ſumat continuum ad a prædicatum hypotheſis vt ſi a quidem b ineſt ſomatur pro hypotheſi, E autem ſupra a ſumatur ineſſe a, f vero ſupra e ſumatur ineſſe e, & ſit falſum, f ineſſe a caſu hoc poſito, hoc falſum accidit, & non propter y b. Nam & ſic nihilominus erit impoſſibile, interempta, hoc eſt ablata, vel poſita hypotheſi, quæ eſt ex principio. Et iterum hic modus occultus eſt, & non apertus ſicut primus, propter copulationem hypotheſis cum ipſo impoſſibile illato.

Sed oportet ad eos, qui ex principio terminos copulare impoſſibile, ſic.n. erit propter hypotheſim, ut inferiori quidem ſumenti continuum ad prædicatum terminum. nam, ſi impoſſibile eſt a ineſſe d, interempto a, non amplius erit falſum, in ſuperiori autem de quo prædicatur. nam, ſi f nõ poſſibile eſt ineſſe b interempto b, non amplius erit impoſſibile. Similiter autem, & cum priuatiui ſint ſyllogiſmi. Manifeſtum ergo, quòd cum impoſſibile nõ ad priores terminos fuerit non propter poſitionem accidit falſum.

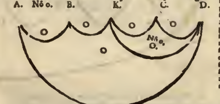
In his rõnibus ꝑpter ſuppõnem & penes hoc falſum accidit, ſuperiori in deorſum & inferiori ſurſum continuum accipientibus, nam ad priores terminos ipſum impoſſibile copulat

Cõm. 191. Nunc declarat quomodo falſum accidat propter hypotheſim, & vult q ad hoc vt falſum accidat propter hypotheſim oportet copulare impoſſibile illatum vſque ad terminos hypotheſis, aliter autem illud impoſſibile non dicetur accidere, propter hypotheſim, & dicit. {Sed oportet ad eos terminos, qui ex principio ſunt in hypotheſi, copulare ipſum impoſſibile, ſic enim erit propter hypotheſim, & ſi non copulantur nõ erit impoſſibile illud propter hypotheſim. Deinde docet quo modo fiat copulatio hæc vſq; ad terminos hypotheſis, & hoc bifariam exponit. Primo ponendo terminos ſub ſubiecto hypotheſis, vt ſub & ſubiecto ſumendo c, & ſub c ſumendo d, & fiat ſyllogiſmus hoc pacto, omne c b, omne d c, igitur omne d b: vltra, omne d b, & omne b eſt a, igitur omne d eſt a. Hæc cõcluſio eſt falſa, igitur hypotheſis quæ erat omne b eſt a. Et hoc dicit. {vt inferiori quidem ſummenti, hoc eſt, vt ſiquis ſub inferiori ſumendo ſumat continuum vſque ad terminum prædicatum in hypotheſis, nam ſi impoſſibile eſt a, ineſſe d, quod pro impoſſibili ſyllogizatum eſt, interempto a b quæ fuit hypotheſis, non Amplius erit falſum ſequens. Secundo etiam fit copulatio ſumendo ſupra prædicatum hypotheſis vt e ſupra a & f ſupra e, & fiat ſyllogiſmus, omne a e, omne e f, igitur omne a f, omne a f omne b a, igitur omne b f. Hæc concluſio eſt falſa. Igitur hypotheſis, quæ erat, omne b a. Dicit {in ſuperiori autem ſumatur continuum, de quo prædicatur, ſcilicet f vt ſumatur e de quo e prædicetur. nã ſi f non poſſibile eſt ineſſe b interempto a b, hoc eſt depoſito a b, noo amplius erit impoſſibile. Et ſic patet, q vno modo, a b eſt propter ipſum ſequi falſum, vt cum ſyllogiſmus fiat continuus vſq; ad eã hypotheſim, alio modo eſt non propter ipſum ſequi falſum, ſi ſyllogiſmus noo continuetur vſque ad talem hypotheſim. Deinde amplificat id, quod dixit non ſolum ad ſyllogiſmos affirmatiuos, ſed etiam ad negatiuos, & dicit. {Similiter autem & cum priuatiui ſunt ſyllogiſmi, ſubaudi ipſum non propter hoc accidere falſum, & ipſum propter hoc accidere falſum ſe habẽt. Tunc epilogat, & dicit. {Manifeſtum ergo q cum impoſſibile quod infertur, nõ ad priores terminos ſcilicet ſubiectum, vel prædicatum hypotheſis primæ copulatur, non propter poſitionem illam primum accidit falſum, & forte hoc non epilogus, ſed concluſio principaliter intenta eſt.

An nec ſic ſemper propter hypotheſim erit falſum. nam ſi non ei, quod eſt b, ſed ei, quod eſt K, poſitum eſt ineſſe a, K autem c, & hoc d, & ſi manet impoſſibile. Similiter autem ſurſum ſumenti terminos, quare (quoniam cum eſt, et cum nõ eſt hoc, accidit impoſſibile nõ erit propter propoſitionẽ.

In hac ratione eſt deorſum terminos accipienti falſum accidit at non propter primã ſuppoſitionem tantũ ſcilicet b a ea enim auferri poteſt ſed ꝑpter aliam ſcilicet K A.

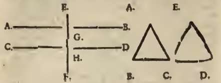

Com. 192. Dubium. Sed dubitat contra ea, quæ dicta ſunt, quoniam idem poſſibile, vt d eſſe a. poteſt ſequi ad duas hypotheſes, vt ad K eſſe a, & ad b eſſe A. Vt hominem eſſe irracionalem poteſt ſequi ad hominem eſſe æquum, & ad hominem eſſe bonum. Ergo vnaquæque earum erit ipſum nõ propter hoc accidere falſum, tenet argumentum, quoniam de quauis earum verum erit dicere, q ipſa poſita, vel remota, nihil minus accidit impoſſibile Igitur quælibet earum eſt ipſum non propter hoc accidere falſum, vnde dicit. {An nec ſic ſemper propter hypotheſim erit falſum. nam ſi non ei, quod eſt b, ſed ei quod eſt K, poſitum eſt ineſſe a, & K poſitum eſt ineſſe c, & hoc poſitum eſt ineſſe d, & ſic maneat idem impoſſibile ita vt ſequatur ad K eſſe a vt ſequabatur ad b eſſe a per continuationem vſque ad terminos, (vt dictum eſt) ſimiliter autem ſurſum ſumenti terminos, nã eodẽ modo & ſurſum & deorſum ſumi poſſunt termini. Tũc concludit dubitationẽ, & terminat ſuſpenſionẽ, & dicit. {Quare, (quoniam cum eſt, & cum nõ eſt hoc, accidit impoſſibile,) nõ erit propter poſitionem, & ſic qualibet earum erit ipſum non propter hoc accidere falſum Hæc eſt dubitatio.

An cum nõ eſt hoc nihil minus fieri falſum. Verum non ſic ſumendum vt alio poſito accidat impoſſibile, ſed quando ablato hoc, idem, per cæteras propoſitiones concluditur impoſſibile. Nam idem falſum accidere per plures hypotheſes, nihil fortaſſe inconueniens eſt, vt parallelas contin-

gere, & ſi maior eſt qui interius eſt, eo qui exterius, & ſi triangulus habet plures rectos duobus.

Per has ſiguras binis ſuppoſitionibus falſis coalternas non cidere mõſtratur.

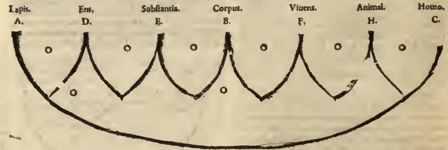

Cõm. 193 Nunc Ariſtotelis reſpondet ad dubitationem, & concedit quauis illarum ablata ſequi falſum, & cum, infertur, igitur quælibet earum eſt ipſum non propter hoc negat conſequentiam quoniam ad hoc, vt aliqua propoſitio ſit ipſum non propter hoc, duo requiruntur, & quòd ipſa ablata ſequatur illud falsũ, & ſequatur per cæteras propoſitiones, quæ remanſerunt ipſa ablata. Nam, ſi ſequitur non per cæteras propoſitiones quæ remanſerunt ſed propter aliam propoſitionem, quæ ſumitur loco primæ ex qua ſequebatur adhuc talis propoſitio erit propter hoc ſequi ſalſum, & ſic conceditur, vtranque earum eſſe hytotheſim, atque propter hoc accidere falſum vnde dicit. {An cum non eſt hoc, nihil minus erit falſum, & ſic concedit quauis earũ depoſita, ſequi falſum, modo ponatur loco illius altera, & cum infertur, igitur quælibet earum eſt ipſum non propter hoc, negam conſequentiam & dicit. {Verum non ſic ſumendum ipſum nõ propter hoc, vt alio poſito accidat impoſsibile, quoniam alio poſito poteſt accidere impoſsibile, & tamen nõ erit ipſum non propter hoc, ſed erit ipſum nõ propter hoc quando ablato hoc ipſo, idem impoſsibile concluditur per cæteras propoſitiones, & ſic oportet, vt ipſo ablato, per cæteras propoſitiones, quæ remanent, concludatur. Quando enim aliqua propoſitione ablata, adhuc ſequitur idem impoſsibile, & per cæteras propoſitiones quæ remanſerunt, tunc erit ipſum non propter hoc, & aſſignat cauſam, & dicit. Nam idem falſum accidere per plures hypotheſes, nulli fortaſſe inconueniens eſt, & ponit exemplum in geometricis, & dicit, {vt parallelas concurrere, quod eſt impoſsibile accidere poteſt, & ſi maior eſt angulus, qui interius eſt eo, qui exterius angulus eſt, & ſi triangulus habet plures rectos duobus. Declàrarunt enim Geometre ſequi parallelas concurrere ad duas hypotheſes, ad eam, quæ eſt, omnis angulus interior maior eſt angulo exteriori, & ad eam, quæ eſt, triangulus habet plures angulos quàm tres æquales duobus rectis.

Attendo,

Cap. 25. De oratione falſa.

F*Alſa autem oratio fit propter primum falſum. Aut enim ex duabus propoſitionibus, aut ex pluribus, omnis eſt ſyllogiſmus. Ergo ſi ex duabus quidem, harum neceſſe eſt alteram, aut etiam utraſque eſſe falſas, nam ex ueris non erat falſus ſyllogiſmus. Si vero ex pluribus, vt ſi c quidem per a b, hoc autem per d e f b, horum erit aliquid ſuperiorum falſum, & propter hoc oratio. Nam a, & b, per illa concluduntur, quare propter illorum aliquid, accidit concluſio, & falſum.*

Iſtud caput non ab omnibus eodem modo exponitur.
Cõm. 194. Quidam volunt Ariſtotelem remouere quoddam dubium, circa prædeterminata. dictum eſt enim in ſyllogiſmis per impoſsibile aliquando ſyllogizari falſum, & quidem non propter hypotheſim falſam datam, & propterea poſſet quis ambigere, ſequatur ne talis falſa concluſio propter propoſitiones veras. Ad quod, (vt dicunt,) Ariſtotele reſpondet in omni ſyllogiſmo, in quo eſt falſa concluſio, oportere propoſitionum aliquam eſſe falſam, quoniam in omni ſyllogiſmo aut duæ propoſitiones tantum ſunt, aut plures quàm duæ, ſi duæ tantum, neceſſe eſt vtranque aut alteram, eſſe falſam, non enim ex veris erit falſus ſyllogiſmus. Sin autem ex pluribus propoſitionibus ſit, quàm ex duabus, (quod euenit quando vtraque aut altera propoſitionum ſyllogizetur,) neceſſe eſt alteram ſaltem propoſitionem aſſumptam in proſyllogiſmo, falſam eſſe ſi concluſio principalis falſa ſit. Nos vero Ariſto-
Expoſitio propria. telem his de falſa ratiocinatione, agere diximus olim.) Inſeribitur enim cap. περὶ λογοψευδοῦς; hoc eſt de falſa oratione) credentes eum per orationem ratiocinationem ſumpſiſſe. Et tunc dicebamus, quòd cum Ariſtotele dixiſſet de ipſo non propter hoc accidere falſum, hic agit de falſa ratiocinatione. Eſt enim falſa ratiocinatio ſyllogiſmus qui falſum concludit. Nam
Cõ cnſt. iniuria de re hac hic agit: nam, cum ſyllogiſmus ducens ad impoſibile ſit ſyllogiſmus ſiue ratiocinatio falſi, erat ratiocinationi conſentaneum, cum dixiſſet de ſyllogiſmo ducente ad
In traductio noui capitis per Philop. impoſsibile, vt diceret de ſyllogiſmo falſo. Philoponus autem per longon concluſionem intelligens, ait Ariſtotelem velle hic declarare agereque de falſa concluſione, & hoc exponit de falſa concluſione, eſt, quòd ipſa ſequitur ex primo falſo, nam licet in ſyllogiſmis ex quibus ſequitur, eſſent, ordine quodam plura falſa, concluſio tamen ſemper intelligitur, ſequi ex primo falſo. Vnde dicit, {falſa autem oratio, hoc eſt falſa concluſio fit propter primum falſum, & quòd propter primum falſum, declarat, & dicit. {Aut enim ex duabus propoſitionibus, aut ex pluribus omnis ſyllogiſmus eſt. Eſt ſyllogiſmus ex pluribus duabus, quando eſt aggregatus ex ſyllogiſmo, & proſyllogiſmo, quando vero eſt ſyllogiſmus impermixtus ex proſyllogiſmo, ex duabus eſt tantum. Si quidem igitur ex duabus, harum neceſſe eſt alteram, aut vtraſque eſſe falſas. nam ex veris non erat falſus ſyllogiſmus, qui falſum ſyllogizat, & tunc concluſio falſa in tali ſimplici ſyllogiſmo erit propter primum falſum, quod in tali ſyllogiſmo eſt primum. Si vero ex pluribus propoſitionibus duabus, vt ſi eſſet ſyllogiſmus permixtus ex proſyllogiſmo, vt ſi c quidem concluſio, per a b propoſitiones ſyllogiſmum primi, hoc autem per d e, propoſitiones pro ſyllogiſmi, & d e, per e f, adhuc propoſitiones alterius proſyllogiſmi, ſi inquantum ita fuerit, erit horum aliquid ſuperiorum falſum, & primũ & propter hoc oratio, hoc eſt concluſio erit falſa, nam a & b propoſitiones principalis ſyllogiſmi per illa, quæ aſſumuntur in pro ſyllogiſmis concluduntur. Quare propter illorum aliquid accidit concluſio, & falſum bene igitur dictum eſt falſam concluſionem accidere propter primum falſum. Hæc Ariſtoteles,) vt Philoponus expoſuit,) de concluſione falſa.

Syllogiſmus ſimplex duabus conſtat, pſyllogiſmus vero pluribus

Vt autem

Cap. 241. De eo qđ eſt non corratiocinari.

VT autem non corratiocinetur quis, obſeruandum, quando ſine concluſionibus interrogat orationem, ut nō detur bis idem in propoſitionibus, eo quod ſci mus quòd ſine medio ſyllogiſmus non fit, medium autem eſt quod ſæpius dicitur. Quomodo autē oporteat ad unamquamque concluſionem obſeruare medium, manifeſtum eſt eo quòd ſcitur, quale in unaquaque figura oſtenditur. Hoc autem nos non latebit, eo quod uidemus quomodo ſubmittimus orationem.

Com. 195.

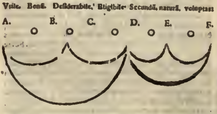
Iuniores dicunt Ariſtotelem hic velle docere reſpondentem, quomodo cauere poſsit, ne ex eis, quæ concedit ab opponente deducatur ad falſum, ſiue impoſsibile propter hypotheſim. Cauſa autem quoniam, cum declaraſſet falſum ſequi, propter hypotheſim, reſpondens autem eſt, qui aſſerit propter hypotheſim, quam concedit, non ſequi falſum, ideo Ariſtoteles vult præcepta afferre, quibus reſpondens poſsit hoc facere, & hoc de prima parte, & de ſecunda vero dat præcepta opponenti, quomodo poſsit hoc facere. Sed Ariſtoteles, quid velit facere, proponit in inſcriptione capitis. Aſſerit enim caput eſſe de eo, quod eſt non corratiocinari. Eſt enim differentia inter ratiocinari, & corratiocinari, nam ratiocinari eſt quando ſimpliciter fit a quouis homine. Corratiocinari vero, non niſi quod fit inter diſputens, videlicet opponentem, ad reſpondendum, & hoc Ariſtoteles vocat κατά-ολλογίζεσθαι. Hoc eſt corratiocinari, quoniam inter duos fit Ariſtoteles ergo agit nunc de non corratiocinari, hoc eſt quando reſpondens cogit opponentem non corratiocinari, & hæc eſt, expoſitio Phyloponi, cum dicit, vult per hæc docere Ariſtoteles quando non fit ſyllogiſmus a nobis, & ait tunc non fieri ſyllogiſmum a nobis cum non eundem terminum multoties acceperit condiſputans ſiue reſpondens. Nam ſi eundem terminum multoties acceperit, aut in hac quidē facit ipſum prædicatum, in altera vero ſubiectum, & ſic faciet primam figuram, aut in vtriſque accepit ipſum prædicatum, & faciet ſecundam figuram, aut in vtriſque ſubiectum, & faciet tertiam figuram, ſin autem non accepit bis eundem terminum, nullo modo poſsibile eſt ſyllogizare. Secundo docet non ſyllogizare ex parte propoſitionum, quoniam ſi acceperit ambas particulares propoſitiones, non poterit opponens ſyllogizare, ſi vniuerſales, & ambas negatiuas, minime, & ſi ambas, affirmatiuas non poterit ſyllogizare problema negatiuū. Vult igitur Philoponus Ariſtotelem docere primo quomodo poterimus euitare ſyllogiſmos, ſecondo quomodo poterimus, cogere ad ſyllogizandum. Sed cur Ariſtoteles hæc agat in hoc loco, iuniores non ab ratione dixerunt. Ariſtotelem hic agere de his, quoniam, cum declaraſſet falſum ſequi propter hypotheſim, erat ratione dignum, vt doceret quomodo reſpondens poteſt defendere falſum, quod ſequitur nō ſequi ex hypotheſi. Ariſtotele, ergo ponit duo præcepta pro defenſione reſpondentis, alterum ex parte medij alterum ex parte propoſitionum, (vt Philoponus annotauit.) Ex parte medij quidem, cum dicit, §vt autem non corratiocinetur quis, obſeruandum eſt quando opponens interrogat aliquam propoſitionem, ſiue orationem aliquam, ſine concluſionibus hoc eſt nullam faciendo noticiam de concluſionibus, quas vult inferre, cum enim opponens propoſitiones interrogat, nullam noticiam, faciendo de concluſione, obſeruare debet reſpondens, vt ab eo non detur bis idem in propoſitionibus, hoc eſt vt non concedat propoſitiones, in quibus ponatur bis idem terminus. Scimus enim quoniam ſine medio ſyllogiſmus non fit: & ſcimus quod medium eſt quod plerunque dicitur. Ad prohibendum ergo ſyllogiſmum, caueat concedere propoſitiones, in quibus eſt idem terminus, hoc eſt primum præceptum ex parte medij, & quidem cum concluſio ignorata fuerit ab eo. Deinde dat ſecundum præceptum ex parte propoſitionum, vbi fortaſſe fuerit in nota concluſio, & dicit, §quomodo autem, ſubaudi ſi concluſio fuerit nota, oporteat ad vnamquamque concluſionem obſeruare medium, vt prohibet opponentem ſyllogizare manifeſtū eſt, cum ſciтur quale problema in vnaquaque figura oſtenditur, nam ſcimus in prima problema ſyllogizari poſſe affirmatiuum, & negatiuū, vniuerſale & particulare, euitabit ergo ſyllogiſmum in prima ſi propoſitiones non vniuerſales, vel ambas negatiuas conceſſerit, quoniam in nulla figura ex talibus fit ſyllogiſmus. In ſecunda vero figura problema negatiuum tantum, & vniuerſale, & particulare, euitabit vero, ſi ſolum propoſitiones concedat affirmatiuas. In tertia denique problema ſolum particulare, & affirmatiuum, & negatiuum euitabit vero, ſi ſolū propoſitiones negatiuas, vel particulares concedat. Hoc autem, (vt inquit,) nos non latebit, cum viderimus quomodo ſubmittimus atque conſtituerimus orationem, hoc eſt concluſionem: nam ex qualitate, & quantitate concluſionis apprehenditur qualitas, & quantitas propoſitionum, hoc eſt ſecundum præceptum ſecūdum Philoponum ex parte propoſitionum, cum concluſio fuerit nota reſpondenti. Hæc de non corratiocinari ex parte reſpondentis.

Oportet autem, (quod cuſtodire præcepimus reſpondēs) ipſos argumentantes tentare latere, hoc autem erit, primū quidem, ſi concluſiones non prius ſyllogizent, ſed ſumptis neceſſarijs non manifeſtæ ſint.

Com. 196.

Nunc docet quomodo opponentes poſſunt complere reſpondentes ad ſyllogizandum, & hoc agit rationabiliter, quoniam ars eſt de oppoſitis, & primo præmittit præceptum cōmune, & dicit. §Oportet autem quod, hoc eſt illud præceptū quod cuſtodire præcepimus reſpondentes ad euitandum ſyllogiſmum, ipſos argumentantes, hoc eſt opponentes tentare latere. nam, ſi lateant, poterunt copellere reſpondentes ad ſyllogizandum. Deinde ponit præcepta in ſpecie, & dicit hoc autem erit primum quidem, ſi concluſiones non prius, ſyllogizent. hoc eſt primum præceptum erit, ſi opponentes concluſiones, quas ſyllogizare intendunt, non præmanifeſtent. Sed ſumptis neceſſarijs propoſitionibus ad ſyllogizandum, concluſiones non ſint manifeſtæ, niſi in fine, habito, videlicet conſenſu reſpondentis. Hoc eſt primum præceptum.

Amplius autem, ſi non propinqua interrogant, ſed quā maxime longa media: Vt ſi ſit oportunum concludere a de f, per media, b c d e, oportet ergo inquirere non ſi a b, & ruſum non ſi b c, ſed, ſi d e, deinde ſi b c, & ſic reliqua.

Que nam modo Ca[...]latio fieri dēat per hac e docetur figuram.

Com. 197. Secundum præceptū.

Nunc aſsignat ſecundum præceptum, & hoc cum cogitur, concluſionem præmanifeſtare, & dicit. §Amplius autem, dato, quòd concluſio fuerit manifeſta, latebit ſi non propinquā media, ſed quam maxime longe interrogat, propter enim longinquitatem, minus illa concedere cauebit reſpondens. Et declarat hæc exemplo, & dicit. Vt ſi ſit oportunum concludere a de f, per media b c d e, oportet ergo inquirere non ſi a ineſt b, quæ eſt medium ſiue maior propoſitio propinqua, rurſum non oportet interrogare, ſi b ineſt c, quæ eſt propoſitio maior remota ſiue medium remotum, ſed ſi d ineſt E, quod eſt medium remotiſsimum. Deinde interrogare, ſi b ineſt c, & ſic reliqua, vt ſi a ineſt B. Nam ſic latebit.

Et ſi per unum medium ſit ſyllogiſmus a medio incipere. Maxime enim ſic latebi reſpondentem.

Com. 198.

Hic aſsignat tertium præceptum, & hoc quando ad cōcluſionem non fuerit niſi vnum medium, & dicit. §Et ſi per vnū medium ſit ſyllogiſmus, opponens, (vt lateat,) debet incipere a medio, hoc eſt a minore, primo interrogare, (vt exponit, Philoponus) deinde a maiore, maxime enim ſic latebit reſpondendum.

Cap. 15. De elencho ac redargutione.

QVoniam ergo habemus quando, & quomodo ſe habentibus terminis fit ſyllogiſmus manifeſtum, & quando erit, & quando non erit, elenchus, nam omnibus affirmatiuis uel permutatim poſitis reſponſionibus, vt hac quidem affirmatiua, illa uero negatiua, contingit fieri elenchum. Erit enim ſyllogiſmus & ſic, & illo modo ſe habentibus terminis. ut ſi id, quod poſitum eſt, contrarium ſit cōcluſioni, neceſſe eſt fieri elenchum, nam elenchus, ſyllogiſmus contradictionis eſt.

Com 199. Secundum Philoponum, nunc agit de ſyllogiſmo elencho. Eſt autem elenchus ſyllogiſmus redargutionis, vt cum opponens per ſyllogiſmum redarguit reſpondentem, tunc ſyllogiſmo elencho Redarguit vero opponens reſpondentem, cū cogit eum negare hypotheſim ab eo datam, vel concedere hypotheſim, quam negauerat. Ariſtoteles ergo declarat quando erit elenchus, & non facit in prima parte. Deinde declarat quando non erit elenchus, & hoc facit in ſecunda. Venit autem Ariſtoteles ad agendum de elencho, (vt doceat reſpondentem vitare,) ne propter hypotheſim patiatur elenchiam, hoc eſt redargutionem, & vt doceat opponentem redarguere reſpondentem. Declarat ergo quando fieri poteſt elenchos ſyllogiſmus, & vult, quod quando ſciuerimus quando, & quo modo ſe habentibus terminis fit ſyllogiſmus, tunc poterimus ſcire quando fit elenchus, & quando non fit, & dicit. §Quoniam ergo habemus quando, & quomodo ſe habentibus terminis fit ſyllogiſmus, manifeſtum & quando, erit, & quando non erit elenchus. Hoc probat, quoniam, ſi omnes propoſitiones datæ a reſpondente fuerint affirmatiuæ, aut altera affirmatiua, altera negatiua, tunc contingit contra reſpondentem fieri elenchum. Si reſpondens vi elenchi cogitur concedere oppoſitum eius, quod conceſſerat vel negare. Nam elenchus eſt ſyllogiſmus contradictionis, concludens oppoſitum eius, quod dedit reſpondens, vnde dicit. {Nam omnibus affirmatiuis, vel priuatiis aut poſitis reſpōſionibus, hoc eſt propoſitionibus; quæ dantur in reſponſione, (vt hæc quidem affirmatiua, illa vero negatiua,)contingit fieri elenchum. Cuius cauſam aſsignat, & dicit. Erit enim ſyllogiſmus, & ſic ſcilicet altera affirmatiua, & altera negatiua exiſtentibus, & illo modo ſe habentibus terminis, ſcilicet vtriſque affirmatiuis, vtreque enim modo fit ſyllogiſmus. Sed dices non videtur

Obiectio. valere hæc conſequentia: fit ſyllogiſmus, igitur fit elenchus, & ita non ſequitur ſic vel illo modo ſe habentibus terminis fit ſyllogiſmus. Igitur ſic, vel illo modo fit elenchus. Forte

Solutio. propter hoc dixit, contingit fieri elenchum. Nam ſi contingit fieri ſyllogiſmum: contingit fieri elenchum, vt ſi contingit nauigare, contingit bene nauigare. Et forte ad tollendam hanc dubitationem, ſubdit. Dico fieri elenchum ſi contingit fieri ſyllogiſmum, vt ſi id quod poſitum eſt a reſpondente contrarium ſit concluſioni, quæ concluditur ab opponente, neceſſe eſt fieri elenchum, non aliter, nam elenchus ſyllogiſmus contradictionis eſt, qui concludit oppoſitum eius, quod reſpondens dedit. In quibus verbis annotatur definitio elenchi Nam, cum redarguere ſolemus concludendo contradictorium dati a reſpondente, ideo elenchus definiri ſolet, quod ſit contradictionis ſyllogiſmus Et quoniam redarguere ſolemus tam per contrarium, vtrunque enim interimit propoſitum, ideo elenchus habet duas ſpecies, qua redarguimus ſyllogizando contradictorium, alteram, qua redarguimus ſyllogizando contrarium, & ſic enim Ariſto. dicit, vt ſi id quod poſitum eſt, cōtrarium ſit per contrarium, oppoſitum intelligit.

Si uero nihil affirmetur, impoſſibile eſt fieri elenchum. Non enim erit ſyllogiſmus, cum omnes termini erant priuatiui, quare nec elenchus, nam ſi elenchus, eſt, neceſſe eſt ſyllogiſmum eſſe, cum autem eſt ſyllogiſmus, non neceſſe eſt elenchum eſſe. Similiter autem, ſi nihil poſitum ſit ſecundum reſponſionem uniuerſaliter, nam eadem erit definitio ſyllogiſmi, & elenchi.

Cōm. 200. De hoc lege ſecundo. Nunc docet reſpondendum euitare redargutionem. Euitat enim reprehenſionem, ſi impendit opponentem ſyllogizare. Docet autem impedire opponentem ſyllogizare per duo præcepta. (vt Philoponus annotauit,) per primum quidem, cum inquit, ſi vero ad reſpondente nihil affirmetur impoſsibile eſt fieri elenchum, non enim erat ſyllogiſmus, cum omnes termini erant priuatiui, quare nec elenchus. nam, ſi aliqua oratio eſt elenchus, neceſſe eſt ſyllogiſmum eſſe, cum autem eſt ſyllogiſmus, non neceſſe eſt elenchum eſſe. Eſt ergo primum præceptum ex parte qualitatum propoſitionum, vt videlicet reſpondens nullam propoſitionem affirmatiuā concedat. Deinde ponit ſecundum ex parte quantitatis propoſitionum, & dicit, ſimiliter autem, ſi nihil poſitum ſit ſecundum reſponſionem vniuerſaliter, nam eadem erit definitio ſyllogiſmi, & elenchi, non quidem ſimpliciter, ſed ſicuti eadem eſt diffinitio generis, & ſpeciei, & non econuerſo, quare, cum ſyllogiſmus eſſe non poſſit ex non vniuerſalibus, nec elenchus ex non vniuerſalibus eſſe poterit.

ACcidit autem quandoque: (quemadmodum in poſitione terminorum fallebamur, & ſecundum opinionem fieri fallaciam. Vt ſi contingat idem pluribus principaliter ineſſe, & hoc quidem latere aliquem, & putare nulli ineſſe, illud autem ſcire. Inſit enim ipſum a ipſi b, & ipſi c per ſe, & hæc omni d ſimiliter: ſi igitur b quidem putet ipſum a omni ineſſe, & hoc ipſi d: c autem nulli ipſum a, & hoc d omni eiuſdem Secundum idem habebit ſcientiam, & ignorantiam. Cap. 16. de fallacia ſecundū opinionem.

Primus locus deceptionis ſecundum opinionem per hos ſyllogiſmos, in quibus me dia non ſubalterna ſunt conſpicitur, in quibus sē contraria opinio oſtenditur.

Nunc agit de fallacia ſecundum opinionem, quam Philoponus deceptionem vocat, & ita Ariſtoteles declarat, quot modis contingit decepi, (vt Philoponus exponit)

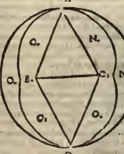
Agit autem Ariſtoteles de deceptione non ab ratione, quoniam eſt error, qui contingit in ſyllogiſmo ex oppoſitis, vel quo exoritur ſyllogiſmus ex oppoſitis. Et primo proponit intentū, & dicit. {Accidit autem quandoq;, & ſecundum opinionem fieri fallaciā, hoc eſt nos decipi, quemadmodū in poſitione terminorū fallebamur. Et mala. n. terminorū poſitione accidebat, & petitio principi, & accidebat ipſum nō propter hoc accidere falſum, ergo, ſicut ex mala terminorū poſitione accidebant, hæc, ita accidet deceptio in opinionibus. nam male terminis conſtitutis, ignorantur cauſæ, & cum ſcientificæ cauſæ ignorātur, tunc fit deceptio, (vt Philoponus inquit,) hæc eſt intentio. Deinde affert primum locum deceptionis, & vult, quod, ſi aliquod prædicatum (vt ſubſtantia ſecundum veritatem inſit duobus ſubiectis, vt animal, & ſenſibili, & illa duo ſubiecta, videlicet animal, & ſenſibile vni tertio ſubiecto, vt homini, inſunt, tunc, ſi aliquis opinaretur prædicatum, ſcilicet ſubſtantiam ineſſe primo ſubiecto, (vt animali,) & non ſecundo ſubiecto, (vt ſenſibili,) & opinaretur ambo illa ſubiecta, videlicet animal, & ſenſibile ſimul ineſſe eidem tertio ſubiecto, (vt homini,) hic ita opinans decipitur, quoniā opinabitur contraria, quoniam opinando illam, omne animal eſt ſubſtantia, ſimul opinabitur hanc, omnis homo eſt ſubſtantia,

ſtantia, quoniam omnis homo eſt animal. ſimiliter opinando iſtam, nullum ſenſibile eſt ſubſtantia, ſimul opinabitur, & hāc nullus homo eſt ſubſtantia, quoniam omnis homo eſt ſenſibilis, & ita ſiquis opinaretur has duas propoſitiones, omne animal eſt ſubſtantia, & nullum ſenſibile eſt ſubſtantia, ſub quibus poſſunt ſumi duæ minores, ſcilicet omnis homo eſt animal, & omnis homo eſt ſenſibilis, ſequitur, quod opinabitur ſimul duas contrarias, videlicet omnis homo eſt ſubſtantia, & nullus homo eſt ſubſtantia. Patet, quoniam qui opinabitur propoſitiones, ex quibus ſyllogiſticæ ſequuntur concluſiones, etiam opinatur concluſiones. Ariſtotelis autem accipit exemplum in terminis tranſcendentibus, & dicit, vt, ſi contingit idem pluribus principaliter ineſſe, vt ſubſtantiam animali, & ſenſibili quæ inſint tertio, & homini, & hoc quidem contingit latere aliquam, & putare nihil ineſſe, vt ſubſtantia nulli ſenſibili. illud autem ſcire, & putare omni ineſſe, vt ſubſtantiam omni animali. Tunc aſſignat terminos, & dicit {In ſit enim ipſum a ſcilicet ſubſtantia, ipſi b, ſcilicet animali, & ipſi c, ſcilicet ſenſibili per ſe & vniuerſaliter, & hæc ambo inſit omni d, ſcilicet homini ſimiliter. Si igitur aliquis putauerit aliquibus coniecturis ipſum a, ſcilicet ſubſtantiam ineſſe quidem omni b, ſcilicet Animali, & hoc ſcilicet animali ineſſe ipſi d, caſu putet nulli ineſſe: ipſum a, hoc eſt, & putet ſenſibili ineſſe ſubſtantiam quæ ponitur in quæſt, & hoc c putet ineſſe d omni, vt ſenſibile ineſſe omni homini, eiuſdem ſecundum idē habebit ſcientiam & ignorantiam, & ſic decipietur, quoniam opinabitur contraria, videlicet, quod omnis homo ſit ſubſtantia, quoniam omnis homo eſt animal, & omne animal eſt ſubſtantia, & quod nullus homo eſt ſubſtantia, quoniam omnis homo eſt ſenſibilis, & nullum ſenſibile eſt ſubſtantia, hic eſt primus locus deceptionis.

Rurſum, ſiquis decipiatur circa ea, quæ ſunt ex eadem coniugatione. Vt ſi ipſum a ineſt ipſi b, hoc autem ipſi c, & c ipſum ipſi d, opinetur autem ipſum a ineſſe omni b, & rurſum nulli c, ſimul enim ſciet, & non opinabitur ineſſe. Ergo nihil aliud exiſtimat ex iis, quam quod ſcit hoc non opinari, ſcit enim aliquo modo, quoniam ipſum a ineſt ipſi c per b, uelut in uniuerſali, hoc quod eſt particulare. Quare quod aliquo modo ſcit, hoc omnino exiſtimat non opinari, quod eſt impoſſibile.

Sobſtantia.

A

Ita ſit deceptio in terminis ſub alternis.

Corpus.

Animal.

D.

Homo.

Cōm. 203 Com aſſignaſſet primum exemplum per media non ſubalterna, nunc aſſignat ſecundum per media ſubalterna, & duo facit, quia primo aſsignat exemplum, ſecundo verificat illud. De prima parte dicit. {Rurſum ſiquis decipiatur circa ea, quæ ſunt ex eadem coniugatione, hoc eſt circa ſubalterna, accidet eum ſcire, & ignorare, atque contraria opinari. Tunc affert exemplum, & dicit {vt ſi ipſum a, ſubſtantia, ineſt ipſi b corpori, hoc autem ipſi c, animali: ita, (vt ſint ſubalterna;) & c ipſum, ipſi d homini, opinetur autem a, ſubſtantiam ineſſe omni b, corpori, vt in rei veritate ineſt, & rurſum opinetur ipſum a, nulli c ineſſe, vt per aliquam deceptionem, caſo hoc poſito, ſimul enim ſciet a ineſſe ipſi c, & non opinabitur ipſum a ineſſe ipſi c, quod ſciat ipſum a, ineſſe ipſum a, ineſſe ipſi c, aliquo modo, patet, quoniam, ſcit a ineſſe ipſi b, & ipſum b ineſt ipſi c, igitur ſcit ipſum a ineſſe ipſi c. ergo ſcit a ineſſe ipſi c per b, & tamen non opinatur a ineſſe ipſi c, per caſum poſitum. Ponebatur enim per caſum, quod non opinaretur a ineſſe c, & ſimili ratione fieri poteſt abſurdum de d vt de c. Vnde dicit. {Ergo nihil aliud exiſtimat ex iis caſu illo poſito quam quod ſcit, hoc non opinari eſſe, ſcit enim aliquo modo in vniuerſali quoniam ipſum a ineſt ipſi c per b, vnde ſyllogiſmus eſt, ſcit omne b eſſe a, c eſt b, ergo aliquo modo ſcit c eſſe a, dico aliquo modo, quoniam ſcit velut in vniuerſali, hoc quod eſt particulare, ſciendo enim omne corpus eſſe ſubſtantiam ſcit omne animal eſſe ſubſtantiam, inquantum ſcit omne corpus eſſe ſubſtantiam. Tunc concludit propoſitum, & dicit. {Quare quod aliquod modo ſcit, vt omne animal eſſe ſubſtantiam per corpus, hoc omnino exiſtimat non opinari, quoniam non eſt abſurdum aliquid ſcire aliquo modo, & illud non opinari aliquo modo, (vt Philoponus animaduertit.) ſcimus enim aliquo modo hoc, quod eſt in vtero eſſe ſterile, & non opinamur aliquo modo illud eſſe ſterile, ſed ſcire aliquo modo aliquid, & illud non opinari ſcire omnino, hoc eſt impoſsibile. Sic igitur probatum eſt, quod abſurdum ſit opinari contraria, & in iis, quæ ſunt ex eadem coniugatione, & in iis, quæ non ſunt ex eadem coniugatione.

In eo autem, quod prius dictum eſt, ſi non ex eadem coniugatione ſit medium, ſecundum utrunque quidem mediorum ambas propoſitiones non poſſibile eſt opinari: ut ſi a b quidem omni, c autem nulli, hæc autem utraque omni D. Accidit enim aut ſimpliciter, aut in aliquo contrarium ſumere primam propoſitionem. Si enim cui b ineſt omni, ipſum a putet ineſſe, b autem ipſi d nouit, & ipſum a ipſi d nouit. Quare, ſi rurſum cui c nulli putat ipſum a ineſſe, cui b alicui ineſt, huic non putat ipſum a ineſſe. Putare autem omni cui b rurſum alicui non putare cui b, aut ſimpliciter, aut in aliquo contrarium eſt, ſic igitur non contingit opinari.

Folio fluere.

A.

Succuſco deoſatus.

Latifoliū

per hoſ ſyllogiſmos oſtenditur ſecundum quas propoſitiones non ſtat, et ſecundum quas ſtat ſuſpitio deceptio,

D.

Vitis.

Cōm. 205. Cum declaraſſet loca deceptionis, nunc vult declarare quomodo contingit opinari contraria ſine abſurdo, & quomodo non & hæc exponit tantum in iis, quæ non ſunt ſubalterna.

Et primo exponit quomodo non contingit ea opinari ſine abſurdo, & ponit hanc concluſionem. Non eſt poſsibile ſine abſurdo opinari quatuor propoſitiones ſyllogiſticas ſyllogizantes duas propoſitiones contrarias, & hanc probat quoniam tunc aliquis opinaretur ſimul duas contrarias, vel contradictorias in propria forma. vt ſi quis ſimul opinaretur has quatuor propoſitiones, omne b eſt a, omne d eſt b, hæ ſunt duæ, & opinaretur has duas alias, videlicet nullum c eſt a, & omne d eſt c: tunc ſimul opinabitur has duas concluſiones omne b eſt a, & nullum b eſt a, vel has, omne b eſt, a & quoddam b non eſt a, vt deducetur in textu. Quare impoſſibile

lariam diſciplinam, uelut recognoſcentes. Nam quædam, ſcientes ſtatim ſcimus, vt quoniam duobus rectis, ſi ſcimus quoniam triangulus, ſimiliter autem & in alijs. Ergo uniuerſali quidem ſpeculamur particularia, propria autem nõ ſcimus. Quare contingit & falli circa ea, uerum non contraria, ſe habere quidem uniuerſalem, decepi autem particulari.

Com. 206. Cum declaraſſet fieri poſſe, vt idem vniuerſaliter ſciatur, et particulariter ignoretur, nunc declarat hoc idem ſoluendo cauillum Menonis apud Platonem in libro, qui Menon inſcribitur. Vbi probauit diſcere eſſe reminiſci, hoc modo qui diſcit id, quòd prius ſciebat, reminiſcitur, ſed omnis, qui diſcit, quòd prius ſciuit, igitur diſcens reminiſcitur. Quod autem quid diſcit, diſcat quod prius ſciuit, probatur in Menone, quoniam vel quòd diſcit, nullo modo præſciuit, & tunc eum inueniet, non conuertit, aut præſciuit, & ſic diſcit, quòd præſciuit. Ariſtoteles reſpondet, & dicit. {Similiter autem eſt, quæ in Menone eſt oratio, quæ probat, quoniam diſciplina eſt reminiſcentia. Tacuit autem cauillum, propter breuitatem, quoniam ad longum legitur in libro Platonis, & affert ſolutionem, & dicit. {Nunquam enim accidit præſcire quod ſingulare eſt, ſed accidit ſumere particularium diſciplinam ſimul inductione, hoc eſt ſumendo ipſa ſimul ſub vniuerſalibus, velut cognoſcentes. nam prius nouerunt illa in vniuerſalibus, deinde ſumendo ea ſub vniuerſalibus, videntur illa ſumere, vt recognoſcentes ea. nam quædam ſcientes ſtatim ſcimus, quoniam hic triangulus habet angulos æquales duobus rectis ſi ſcimus ipſum, quoniam eſt triangulus, ſimiliter autem, & in alijs. Tunc concludit propoſitum, & dicit. {Ergo vniuerſali quidem ſpeculamor particularia, propria autem, & particularia in propria ratione non ſcimus, quare contingit, & falli circa ea. Sed dices, igitur contraria opinabitur, quaſi reſpondens dicit, verum nõ contrarie, ſed habere quidem vniuerſalem ſcientiam eorum, decepi autem circa ea particulari notitia. Hæc autem nõ ſunt contraria. Philoponus in hoc loco ponit differentiam inter

De reminiſcentia. Platonem, & Ariſtote. nam Plato, vt in Menone inquit, diſciplinas reminiſcentias eſſe probat, Ariſtoteles autem vult diſciplinas non eſſe reminiſcentias. Nam diſcens non præſciens diſcit, ſed non ſciens, qui autem reminiſcitur, prius ſciens reminiſcitur. Menon ergo vniuerſale ſciens, per particularem indoctionem rei particularis ſub vniuerſali particulare diſcit, quòd non prius particulariter ſciuit. Hæc Philoponus de differentia inter Platonem, & Ariſtotelis. Ipſe tamen pro veritate aſſerit diſciplinam: eſſe reminiſcentiam. quoniam, (vt inquit,) anima ſciens omnia in corpore prius obliuiſcitur oblita autem diſcendo iterum reminiſcitur, veluti recognoſcens, quæ ſciuit. Sed an hæc Philoponi poſitio ſit peripatetica, non

Annotatio eſt præſentis ſpeculationis. Illud tamen annotatione dignum ſit Ariſtotelem vel animam præſcire vniuerſalia, & particularia in talibus vniuerſalibus, negat tamen diſciplinam eſſe reminiſcentiam, quoniam diſciplina eſt particularium ſub propria ratione, & ideo diſcere particularia non eſt reminiſci, licet ſit veluti quoddam recognoſcere, quoniam prius ſciebantur in vniuerſali, nunc in particulari cognoſcuntur. Sed de his in libris naturalibus.

Similiter igitur in prędictis: non enim deceptio quæ eſt ſecundum medium, contraria ei, quæ eſt ſecundum ſyllogiſmum diſciplinę.

Com. 207. Applicat quæ dixit in ſolutione ad cauillum Menonis ad propoſitum de ſciẽtia vniuerſali, & diſciplina particularium, & dicit {Similiter igitur in prædictis dicendum, vt diximus de ſolutione cauilli Menonis. Et exponit quomodo, & dicit. {Non enim deceptio, quæ eſt ſecundum medium, ideſt deceptio circa particulare, quæ eſt ſecundum ſenſum medium, contraria ei diſciplinæ eſt, quæ eſt ſecundum ſyllogiſmum, hoc eſt diſciplinæ vniuerſali, quæ eſt ſit per ſyllogiſmum, & noo per ſenſum medium & quia non ſunt contraria, ſtat ſcire in vniuerſali, & decepi in particulari.

Nec quæ eſt ſecũdum alterum mediorum opinatio. Nihil enim prohibet ſcientem, & quoniam a toti b ineſt, & rurſum hoc ipſi c, putare non ineſſe ipſi c a, ut quoniam omnis mula eſt ſterilis, & hæc eſt mula, putare hanc habere in utero, non enim ſcit, quoniam a ineſt ipſi c, qui non conſpicit, quod eſt ſecundum vtrunque.

Quo pacto ſcientiæ ſecundũ medium non ſit contraria ſcientia per ſyllogiſmum cũ non applicetur maior terminus minori.

Com. 208. Secundo declarat, quõd deceptio, quæ eſt ſecundum vnum medium non ſit cõtraria ſcientiæ, quæ eſt ſine medio. vt ſcientia de hac mula, quõd ſit ſterilis, per medium, quõd eſt mula & deceptio de hac mula, quòd non ſit ſterilis, per hoc, quõd ſenſu appareret ventræ prætumida, non ſint contrariæ. Nam ſcientia de hac mula, quõd ſit ſterilis, ſit per medium ſcientifica, & in vniuerſali, quatenus mula, deceptio vero eſt quatenus eſt hæc mula, ſine medio, & per ſenſum. Et dicit, nec quæ eſt ſecundum alterum mediorum opinatio contraria eſt deceptioni, quæ eſt ſine medio. Probat hoc, & dicit. {Nihil enim prohibet ſcientiam, & quoniam a toti b ineſt, & rurſum hoc, ſcilicet b ipſi c, & putare non ineſſe ipſi c a Et hoc exponit {in terminis, & dicit, 'vt quoniam omnis mula eſt ſterilis putare, & hæc eſt mula, & putare hac habere in vtero præ nimio ventris tumore, & ita ſcit per mediom ſcientificæ hanc mulam eſſe ſterilem, & ignorat hanc eſſe ſterilem, quoniam decipitur propter tumorem ventris. Non enim ſcit quoniam a ſterile ineſt c huic mulæ, qui non conſpicit, quòd eſt ſecundum vtrunque. Hoc eſt ſecundum maiorem, & minorem, hoc eſt, qui non accipiat hanc mulam ſub mula. Patet ergo quòd ſcientia quæ eſt per medium non eſt contraria deceptioni, quæ eſt ſine medio.

Quare manifeſtum, quoniã etſi hoc quidem nouit, illud uero non nouit, decipitur, quòd habent, uniuerſales ad particulares diſciplinas. nullum enim ſenſibilium cũ extra ſenſum ſit, ſcimus, nec ſi ſentientes fuerimus, ſcimus, niſi ut in uniuerſali, & in eo, quodque habet propriam diſciplinam, ſed non in eo, quòd eſt in actu.

Non concludit totam concluſionẽ oſtenſam, & dicit. {Quare manifeſtum, quoniam etſi hoc quidem nouit, ſcilicet maiorem propoſitionem, illud vero non nouit, ſcilicet minorem propoſitionem, decipitur vt ſi nouit omnem mulam eſſe ſterilẽ, & non nouit hanc eſſe mulam, hic decipitur, quoniam poteſt, credere hanc non eſſe ſterilem præ tumore ventris nimio, ꝙ habent ad vniuerſales ad particualres diſciplinas. Nam vniuerſales poſſunt ſciri, & ignorari, particulares. Cuius cauſam aſſignat, & dicit. {Nullum enim ſenſibilium cum extra ſenſum ſit, ſcimus nec ſi ſentientes fuerimus, ſcimus. Differt enim ſcia a ſenſu, quare nec cum ſuus in ſenſu, nec extra ſenſum, ſcimus ſenſibilia, niſi in vniuerſali, & in eo, quòd habet propriam diſciplinam, ideſt niſi complexi fuerimus vniuerſalẽ maiorem cum minore, quæ habet propiam diſciplinam. Sed non ſcimus aliquod ſenſibile, in eo, quõd eſt in actu ſenſibile, & actuali pertractione de ipſo, ſed vt accipitur ſub vniuerſali, nõ enim ſcimus hanc mulam eſſe ſterilem, inquantum hæc mula, ſed ut accipitur ſub mula. Sic enim habet vniuerſalem, & propriam ſcientiam, & dato, quod ſciamos in propria ratione poſſibile eſt vt actu ipſum non contemplemur, & ſic poterimus ignorare ipſum actu, vt ſi eſſemus dormientes.

Nam

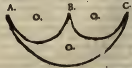
Scire & decipi æquare tripliciter contingit.

Nam ſcire tripliciter dicitur, aut ut uniuerſali, aut ut propria, aut in actu, quare & decipi totidem modis, & nihil ergo prohibet & ſcire, & deceptum eſſe circa idem. Veruntamen non contrariæ, quòd accidit & ei, qui ſecundum utranq; ſcit propoſitionem, & non pertractauit prius. Nã opinans in utero habere mulam, nõ habet ſecundum actum diſciplinam, neque oportet opinionem fallaciam contrariã diſciplinæ, ſyllogiſmus enim eſt, contraria fallacia in uniuerſali.

Com. 210. Ad manifeſtationẽ eorum quæ dixerat, aſsignat diuiſionẽ, ipſius ſcire, & ipſius decipi Quoniam ſcire aut eſt circa vniuerſale, hoc eſt circa maiorem propoſitionem, aut circa particulare, hoc eſt circa minorem propoſitionem, aut circa vtrunque. Quod Ariſto. appellat ſcire in actu, vel ſcire ſecundum agere. nam (vt Philop. inquit,) operamur ab vniuerſali in particulare referendo actu minorem ſub maiore, vt hanc mulam ſub mula, ſimiliter decipimur, aut non ſciendo vniuerſale, aut non ſciendo particulare, aut neutrum, ſcilicet non operari ab vniuerſali ad particulare, nec referre particulare ſub vniuerſali Propterea quis opinatur hanc mulam parere, quoniam non refert hanc mulam ad vniuerſalem, quæ eſt, mula parit dicit, nam ſcire tripliciter dicitur, aut vniuerſali, (vt circa maiorem quæ ex oĩs mula eſt ſterilis,) aut propria ratione, hoc eſt circa particulare, quod eſt minor, videlicet, hæc mula eſt mula. Aut vt actu, vt circa concluſionem, quando videlicet ſub vniuerſali accipitur particulare hoc eſt ſub maiore minor, & ſyllogizatur concluſio, quare & decepi totidem dicitur, vt non ſciendo vniuerſale, aut non ſciendo particulare, aut neutrum, vt cum non refertur minor ſub maiore, & infertur concluſio, tũc declarat quæ dixerat in præcedentibus, & dicit. {Nihil ergo prohibet, & ſcire, & deceptum eſſe circa idem, veruntamen nõ cõtrarie, & ſecundũ eandem rationem, ꝙ accidit & ei qui ſecundum vtranque ſcit propoſitionem, vt quieſcit, ꝙ omnis mula ſit ſterilis, & ꝙ hæc ſit mula, & non pertractauit prius, hoc eſt & non retulit minorem ſub minore, ſed ſeorſum illas ſcit nõ referendo alterã ſubaltera, & aſsignat cauſam, & dicit. {Nam opinans hanc mulam habere in vtero fetum, non habet ſecundum actum diſciplinam, cum nõ ſyllogizet nec deducat hanc ex propoſitionibus quarum altera actu ſit accepta ſub altera, neque habet fallaciam ſecũdum opinionem contrariam diſciplinæ, quoniam decepi ſecundum actum non eſt, contrarium diſciplinæ vniuerſali, nec particulari vtriſque illis ſimul, ſed eſt contrarium diſciplinæ ſecundũ actum. Syllogiſmus enim vniuerſalis eſt fallacia contraria ſcientiæ vniuerſali, & particularis particulari, & deceptio ſecũdum actum ſcientiæ ſecundum actum. Et per ſyllogiſmum intelligit deceptionem ſyllogiſticã & vniuerſalem, ſic igitur deceptio ſecundum actum, non eſt, contraria niſi ſcientiæ ſecundum actum, & ſic ſtat idem ſcire, & circa illud decepi, aliter atque aliter, ſcire in vniuerſali, & decipi in particulari, ſcire in vniuerſali, & particulari, & decepi in actu, vt ſi aliquis ſcit vniuerſaliter, & particulariter non referendo actu particulare ſub vniuerſali, hic ſcit vniuerſaliter, & particulariter, & decipitur circa idem actu.

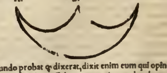
Quid autem opinatur quod bonum eſſe ſit malum eſſe, idem opinabitur bonum eſſe, & malum. Sit enim bonum eſſe in quo a, malum autem eſſe in quo b: rurſum bonum eſſe, in quo c, quoniam igitur idem opinatur & b & c eſſe c b opinabitur, Et rurſum b eſſe a ſimiliter, quare & c a.

Contraria idem eſſe ſine redargutione, nullus opinari poteſt

Cõm. 211. Sed quæret quiſpiam vtrum aliquis poſſit cõtra opinari eſſe eadem ſine redargutione, hoc eſt quin compellatur negare, ꝙ conceſſerat. Reſpondet quod vno modo nõ poteſt, vt cum dicit contraria eſſe eadem per ſe, & hoc proponit. Qui autem opinatur quod bonum eſſe ſit malum eſſe, hoc eſt ꝙ malum ſit per ſe bonum, idem opinabitur bonum eſſe, & malum, hoc eſt in opinans opinabitur malum per ſe eſſe idem ꝙ bonũ. Quod autẽ iſtud ſine redargutione nemo opinari poſſit probat conſtituendo terminos, & dicit, {Sit enim bonum eſſe in quo b & rurſum bonũ eſſe in quo c tunc argumentatur, & dicit. {Quoniam idem opinatur & b & c, & eſſe c b opinabitur, & hæc ſit minor videlicet c eſt b, & rurſum b eſſe a ſimiliter quoniã opinabitur b, eſſe idem ꝙ a, & hæc ſit minor, videlicet omne b eſt a: quare & c a Hoc eſt, ergo c eſt a, hoc eſt bonum eſt bonum. Modo hoc eſt oppoſitum, ſiue contrarium eius ꝙ conceſſerat nam conceſſerat omni malum eſſe bonum. Et nunc ſequitur, vt bonum ſit bonum, ꝙ eſt contrarium illi, non ergo poteſt, ſine redargutione opinari per ſe contraria eſſe eadem. Sed dices Ariſt. ſuperius probauit contraria non poſſe ſimul opinari. Igitur nunc fruſtra repetit idem. Dicendum ſuperius Ariſ. probaſſe propoſitiones contrarias non poſſe opinari ſine redargutione, hic probat album & nigrum & cætera contraria, quæ non ſunt propoſitiones, nõ poſſe ſine redargutione opinari eſſe eadem, & ſic differt hæc conſideratio a priori. Dubiũ. Solutio.

Nam quemadmodum ſi erat uerũ de quo c b & de quo b a, & de quo c a uerum erat, ſic in opinatione. Similiter autem & in eo, quod eſt eſſe: nam cum idem ſit c, & b, & rurſum b & a c & a idem erit. Quare & opinatione ſimiliter. Ergo hoc quidem neceſſarium ſi quis det primum.

Cõm. 212. Secundo probat ꝙ dixerat, dixit enim eum qui opinatur b eſſe a, hoc eſt malum eſſe bonum, cogi concedere bonum eſſe bonum, & ſic redargui, probat nunc hoc ſicut eſt de dicere, ita eſt de opinatione. Sed ſi verum eſt dicere de quo c prædicatur predicari b & de quo b etiam a, ergo verũ erit, a prædicari de c: quare & c opinari eſſe verum erit, & ſic bonum opinari eſſe bonum, dicit. {Nam quemadmodum ſi erat verã dicere prædicari, quæ de quo c b vt de quo prædicatur malum, prædicari bonum, & econuerſo, & de quo c a prædicari verum erat. Sic igitur in opinatione. Quare in opinatione bonum erit bonum, cuius oppoſitum dicebatur, dicebatur. n. malum eſſe bonum. Tertio idem probat ſicut in eſſe, ita in opinari, ſed in eſſe idem eſt c & a quoniam idem eſt b & a & c & b ergo & c & a. Quare in opinione idem erit bonum & bonum, cuius contrarium dicebatur, ꝙ malum eſt bonum. dicit. Similiter autem & in eo, ꝙ eſt eſſe, nam cũ idem ſit c & b & rurſum b & a c, & a idem erit. Et ſic idem erit bonum & bonum. Quare & in opinatione ſimiliter, Tunc concludit quomodo hæc opinans redarguitur & dicit. Ergo hoc quidem neceſſarium eſt, ſi quis det primum videlicet, ꝙ malum ſit bonum. Sequitur enim ſtatim ꝙ bonum ſit bonum, ꝙ non conceſſerat & ſic ſine redargutione non poteſt hæc concedere.

Sed fortaſſe illud falſum opinari aliquem quòd malũ eſſe ſit bonum eſſe, niſi ſecundum accidens, multipliciter enim poſſibile eſt hoc opinari, perſpiciendum autem hoc melius.

Declarat in quo ſenſu malum poſſit eſſe bonum, & vult, ꝙ malum per ſe poſſit eſſe bonum per accidens, vt peſtis eſt malum per ſe, per accidens autem bonũ, quoniam deleuit tyrannos. Propterea proicere merces in mari eſt per ſe malum per accidens bonum, & tempore tempeſtatis, & dicit. Sed fortaſſe illud falſum eſt opinari aliquem ꝙ malũ eſſe ſit bonũ eſſe, hoc eſt ꝙ per ſe malum ſit per ſe bonum, atq; ſimpliciter bonum, niſi ſecundũ accidens. Multipliciter enim eſt poſſibile hoc opinari, ſcilicet malum eſſe bonum quoniã per ſe, & per accidens ſecundum quid & ſimpliciter. Perſpiciendum autem hoc melius atque ſubtilius, & diſtinguendum in quo ſenſu malum ſit bonum

bonum,& in quo ſenſu, non. Vel dixit hoc,vt Philop.inquit, quia male ſumpſit terminos, nam accipit bonum eſſe pro bono,& malum eſſe pro malo, & non recte,quoniam differentia eſt inter eſſe bonum,& bonum, nam eſſe bonum eſt ratio,

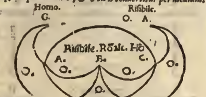
Aduerte de Rober. Caluer.

boni,ſiue quiditas boni. At bonū eſt indiuiduum, ſicut differt magnitudo & magnitudinis eſſe, vt patet tertio de anima. Propterea dicit. Perſpiciendum autem hoc melius, hoc ex ſubtilius. Robertus culuberinus,cuius liber ſub oomioe egidij editur multa ſcribit extra textum. Colligens ea omnia ab Alberto. In ſextum vero pauca,atque obſcura tradit,ideo quæ ipſe dicit,prætermittimus,cum nō faciant ad expoſitionē textus.

Cap.25. de conuerſionibus terminorū in prima figura.

Q Vando vero cōuertuntur extremitates, neceſſe eſt & mediū cōuerti ad utranq; .Si.n. A de C, per B eſt,ſi cōuertitur, & ineſt cui A ipſum omni C ipſum,& B cū ipſo A cōuertitur,& ineſt cui A ipſum omni B ipſum per mediū C, & C cū B conuertitur per medium.

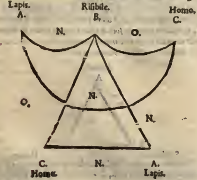
His tribus ſyllogiſmus unica cōcluſione mōſtratur ſi extrema cōuertuntur,mediū cum ipſorum utroque neceſſario conuertitur.

Cōm.224. Philoponus,ait quod Ariſ.hic velit dicere de cōuerſionibus quæ fiunt in prima figu. Sed cur hæc, Iuniores dicūt,qm̄ ſunt annexa his,quæ dixit de ſyllogiſmis cōuerſiuis. Alij dicūt,hæc Ariſt.hic præmittere,quia valent ad ea,quæ dicturus eſt de reductione imperfectarū argumentationū ad ſyllogiſmū. Non enim aliæ argumentationes videlicet inductio exemplū,& enthymema ad ſyllogiſmū reduci poſſunt. niſi prius ſciuerimus qūo mediū conuertatur cum extremis. Ariſ. ergo præmittit,

1. Regula. primā regulam & dicit. {Quādo vero conuertūtur extremitates,neceſſe eſt,& medium couuerti ad vtranq;, hæc eſt prima regula,quam primo declarat in ſyllogiſmo affirmatiuo,& dicit. {Si.n.a de c per b eſt,hoc pacto, omne b a,omne c b, igitur omne c a. Tunc explicat regulam,cū probatione,& dicit. {Si conuertitur,& ineſt cui a ipſum omni,c ipſum,ita vt conuerſio ſit hæc,oē a c,& b cum a ipſo conuertitur,& ineſt cui a ipſum omni,b ipſum per medium c ex minore & concluſione conuerſa hoc pacto,omne c b, hæc fuit minor, omne a c, concluſio conuerſa eſt hæc,ergo omne a b ecce,q̄ ſi maior, & minor extremitates conuertuntur,mediū neceſſe eſt conuerti cum maiore per ſyllogiſmum conuerſiuum ex minore, & concluſione conuerſa ſyllogizantibus maiorem cōuerſam. Et quod neceſſe ſit conuerti cum minore extremitate,probat,& dicit. {Et c cū b cōuertitur per mediū ex cōcluſione cōcluſione coouerſa,& minore, hoc pacto, oē a eſt c,cōcluſio cōuerſa, omne b eſt a minor propoſitio, igitur oē b eſt c,minor cōuerſa. Quare b cōuertitur cū c Patet ergo in affirmatiuis regula,

Eodem ſuperiori oſtenſio in vniuerſali negatiua.

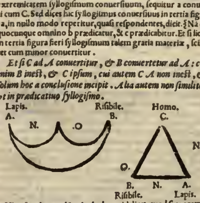
Et in non ineſſe itidem. Vt ſi B ineſt ipſi C, A vero non ineſt ipſi B, neque A inerit ipſi C, ſi ergo B conuertitur ad A & C ad A conuertetur. Si enim B nulli A in exiſtens, ergo nec C ipſum, omni enim C inerat B.

Hoc idē oſtendit in negatiuo ſyllogiſmo,& probando hanc regulam in negatiuo,Primo ponit eā,& dicit. Et non eſſe idē, eſt ergo regula in negatiuo,ſi extrema conuertuntur mediū, neceſſe eſt couuerti ad vtraq;. Deinde diſponit ſyllogiſmum in celarent,& dicit. Vt ſi b ineſt ipſi b,ſubaudi omni in minore propoſitione,a uero non ineſt ipſi in maiore, videlicet nulli,tunc neq; a inerit ipſi c,ſ nulli eſt ergo ſyllogiſmus, nullum b a,oē c b,igitur nullū c a. Deinde ꝑ declaratione regulæ præmitti ſuppōnes. Quarū prima eſt. {Si b medium conuertitur ad a maiorem c minor etiā conoertetur ad A. Probat qm̄ ex maiore conuerſa, & minore concluditur concluſio conuerſa, io qua c negatur ab a;ergo, ſi b ad a conuertitur c ad a cōuertetur, dicit. {Sit.n.b nulli a io exñs,poſtquā b medium cum a, maiore extremitate cōuertitur,ergo nec c ipſum inerit a probatur,omni.n.inerat b,quare totus ſyllogiſmus eſt,omne c b, quæ fuit minor,nullum a eſt b, quæ maior eſt conuerſa, ergo nullum a eſt c quæ eſt concluſio conuerſa,quare in Cameſtres, ſi b mediū cuoi a maiore extremit.te conuertitur in ſyllogiſmo qui fit in celarent,maior cū minore extremitate conuertetur, quoniā per ſyllogiſmum conuerſiuum ex minore propoſitione,& maior conuerſa ſequitur conuerſa cōcluſio, quæ nō poſſe ſequi niſi maior extremitas cū minore cōuerteretur. Cōm.225. 1. Suppō.

Et ſi B conuertitur ad C & A conuertitur ad C. Nam de quocunque omnino B & C.

Secūda ſuppoſitio, quā præmittit, eſt ſi b mediū cōuertitur ad c, minorem extremitatē, etiā a conuertitur ad c probat per ſyllogiſmum conuerſiuum in tertia figura qui non eſt in modo,ſic omne b c hæc eſt minor propoſitio conuerſa,nullum b a,hæc fuit maior ergo in tertia fig. nullū a c quæ eſt maior conuerſa. Quare, ſi b medium conuertitur ad c minorem extremitatem ſyllogiſmum conuerſiuum, ſequitur a conuerti cum C. Sed dices hic ſyllogiſmus conuerſiuus in tertia figura,in nullo modo reperitur,quaſi reſpondentes,dicit. {Nā de quocunque omnino b prædicatur,& c prædicabitur. Et ſi licet in tertia figura fieri ſyllogiſmum talem gratia materiæ, ſcilicet cum minor conuertitur. Cōm.226. 2. Suppō.

Et ſi C ad A conuertitur, & B conuertetur ad A: cui enim B ineſt, & C ipſum, cui autem C A non ineſt, & ſolum hoc a concluſione incipit. Alia autem non ſimiliter vt in prædicatiuo ſyllogiſmo.

Si mediū conuertatur cū minori extremo neceſſe eſt per tertiam figuram extrema inuicem conuerti.

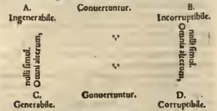
Hic oſtendit regulā principalem videlicet,quod ſi extrema ita ſe conuertantur,medium neceſſe eſt conuerti,cū extremis & primo declarat, quòd ſi extrema conuertantur neceſſe ſit, b medium conuerti cum a maiore extremitate, & proponit hoc,cum dicit. {Et ſi c ad a conuertitur,ſic quód extrema conuertantur inter ſe,& b medium coouertitur ad a maiorem extremitatem. Probat ex minore conuerſa,& concluſione conuerſa in Cam. mediū de maiore extremitate,& dicit. {Cui.n. b ineſt,& c ipſum ineſt omni,& ſic vult habere minorem conuerſam hoc pacto,omne b c,cui autem c a non ineſt. Hæc fuit concluſio,quæ conuerſa accipiatur hoc pacto,nullū a c, & concludetur,quòd nullum a b & ſic,c conuertitur ad a ſi extrema illa a c coouertentur. Animaduertendum tamē, quòd in rationibus hiſce hæc differentia eſt, qm̄ in affirmatiuo ſyllogiſmo, oſtenſum eſt quod ſi eſt extrema conuertantur,mediū cōuertatur cū utriſq; extremis. In hoc ſyllogiſmo negatiuo oſtenſum Com.227.

Attēſione dignum.

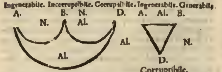
ſum eſt econuerſo quòd ſit medium cũ extremis cõuertitur, extrema conuertantur, & ideo dicit. Ex ſolũ hoc a cõcluſione, incipit, i. & hæc ſola vltima regula concluſione incipit, dicendo, q ſi in concluſione extrema conuertuntur, quòd medium conuertatur cũ eis, & in ſola hac regula cõuenit id quod dixit in affirmatiuis. Alia aũt quæ dicta ſunt in ſuppõnibus, nõ ſimiliter dicta ſunt, vt in ſyllo affirmatiuo, vt patet conſiderant. Quo vero ad verba attinet. Animaduerte Ariſt. hic per conuerſionẽ terminorũ intellexiſſe conuerſionẽ propõnũ in terminis, nec quantitate nec qualitate mutata, ſed qua fit de ſubiecto prædicatum, & econuerſo, per quæ patet hæc non amplificari ad particulares ſyllogiſmos, ſed ſolum ad vniuerſales.

Quid per conuerſionem intelligat Ariſt.

Rurſum, ſi A & B conuertantur, & C, & D ſimiliter, omni autem neceſſe eſt A aut C ineſſe, & B & D ſic ſe habebunt, vt omni alterum inſit, quoniam enim cui A & B & cui C D omni autem A aut C, & non ſimul, manifeſtũ, quoniam & B aut D omni, & non ſimul. Vt ſi ingenitum, incorruptibile, & incorruptibile, ingenitum neceſſe eſt, quòd factum eſt, corruptibile, & quod corruptibile, factum eſſe, duo enim ſyllogiſmi conſtituti ſunt.

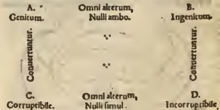
Ex maiore conuerſa, & concluſione maior conuerſa aſtruitur.

Com. 218.

Hic ponit ſecundã regulã, quòd ſi fuerint quatuor termini a b c d, & a b conuertitur, & c d ſimiliter cõuertantur. & omni ei quod eſt, neceſſe eſt a aut c ineſſe. Sic quod nulli vni poſſint ambo ineſſe. Tũc regulariter ſequitur, vt d & b ſimiliter ſe habeant, ita vt omni ei quod eſt. Alterũ inſit, & nulli vni ambo, vt quod ſit, b vel d dicit. {Rurſum, ſi d b conuertantur, & c & d ſimiliter, omni autem quod eſt, neceſſe eſt aut a aut c ineſſe, & b & d ſic ſe habebunt, vt omni alterũ inſit, ſ. aut b aut d hæc regula intelligitur in quatuor terminis, hic ſeruatis. Primum, quod a b couertantur, & c d ſimiliter. Secundum, quòd neceſſe ſit de quolibet dici a aut c, & de nullo ſimul. Tunc ſequitur d vel b ſimiliter de quolibet dici, & de nullo ſimul. Simili modo regula fieri poteſt econuerſo, quod G d conuertantur & a b ſimiliter, & qđ neceſſe eſt de quolibet dici d vel b, & de nullo ambo, igitur neceſſe eſt a vel c de quolibet dici, & de nullo ambo. Probat hanc regulã per hypotheſes conceſſas, qm̃ verum eſt generatim, quod cui conuenit a, illi conuenit eſſe b, datũ.n. eſt, quod a & b conuertantur, & cui conuenit c illi conuenit d cum datum ſit c & d conuerti, omni autẽ quod eſt, conuenit, a, vel c, & nulli eidẽ ambo, hoc .n. datum eſt. Ex jis tribus datis loco antecedentis, ſequitur, quod b aut d conuenit omni ei quod eſt, & nulli ambo. Dicit {Quoniam.n cui a & b datũ.n. eſt hæc inuicem conuerti, & cui c d. nam hoc etiam datum eſt videlicet c & d conuerti, omni autem a aut c & ſimul, hoc.n. ex hypotheſi datum eſt, manifeſtũ qm̃ & b aut d omni & non ſimul. Hæc eſt conſequentia, in qua añs eſt tria data, & conſequens eſt regula. Hæc quæ dixerat, exẽplo exponit, & dicit. {Vt ſi ingenium ſit corruptibile, & econuerſo incorruptibile ſit ingenium, neceſſe eſt quod factum eſt, ac genitum eſt, corruptibile eſſe, & econuerſo, quod corruptibile factũ eſſe, duo.n. ſyllogiſmi conſtituti. Primus probat primã partẽ conſequentiæ, hoc pacto, omne quod eſt a, aut c eſt b vel d: ſed oẽ quod ẽ, eſt a aut c per hypotheſim, igitur de omne quod eſt, erit b aut d. Secundus vero ſyllogiſmus, probat ſecundã partem conſequentiæ hoc pacto, omne quod eſt b, aut d eſt a, aut c, ſed nihil idem eſt, eſt c & a: ergo nihil idem eſt b & d. Propõnes omnes patent, quoniam ex hypotheſi ſumuntur. Fecit autem Ariſto. regulam hanc propter Platonem, qui Timeo aſſerit genitum & incorruptibile contra quod obijcit. nam ingenitum & incorruptibile conuertuntur, igitur genitũ & corruptibile.

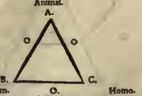
Rurſum, ſi omni quidem aut a vel b & c vel d, ſimul autem non inſint, ſi conuertitur a & c & b, & d conuertetur: nam, ſi alicui non ineſt b cui d: palam, quoniam a ineſt, ſi autem a, & c, conuertuntur enim quare ſimul c & d, hoc autem impoſſibile.

Hic ponit tertiam regulam. Verum intelligatur hæc regula non in eiſdem literis, ſed in a ponatur genitũ, in b ponatur ingenitum, in c ponatur corruptibile, in d vero, incorruptibile. Non.n. ſit cura de terminis. Tũc regula eſt, ſi ſunt quatuor termini, quorum primi inuicem contradicunt, veluti a b Genitum, & Ingenitum, & duo ſecundi etiam contradicunt, vt d c, Incorruptibile, & corruptibile: tunc, ſi primus conuertitur, cum tertio, vt a cum c ſecundus conuertitur cum quarto, videlicet b cum d, probatur, quoniam detur oppoſitum, & dicatur quod ingenitum & incorruptibile non conuertantur, tunc aliquid erit incorruptibile, quod non erit ingenitũ, & ſi non ſit ingenitum, tunc erit genitum, quoniam contradicunt, & de quolibet dicitur alterum. vt ſi ſit genitum, erit corruptibile, qm̃ per hypotheſim, genitũ, & corruptibile cõuertuntur. Quare a primo ad vltimũ, idẽ erit corruptibile, & incorru. q eſt abſurdũ, cum contradicũt. dicit. {Rurſum, ſi omni quidem aut a, vel b, vt genitũ, vel ingenitũ, & c vel d, vt corruptibile, vel incor. ſimul autem non ſint, regula eſt, quod ſi cõuertitur a & c, ſ. genitũ & corruptibile, & b, & d conuertentur, vt ingenitũ, & incorruptibile. Probat regulã, & dicit. Nã ſi a alicui nõ ineſt, & b, ſ. ingenitũ cui ineſt d, ſ. incorruptibile ineſt, palã qm̃ a ineſt, qm̃ a & b contradicunt per hypotheſim, & incorruptibile erit genitũ: ſi aũt ei ineſt a, & inerit, ſ. corruptibile. conuertuntur .n. a, & c ex hypotheſi, quare ſimul c d, & ſic idem erit incorruptibile, & incorruptibile, hoc autem impoſſibile, quoniam contradicunt, & ſic patet regula.

Com. 219. 3. Regula.

Quando autem a toti b, & c ineſt, & de nullo alio prædicatur, ineſt autem & b omni c neceſſe eſt a & b conuerti. Quoniam enim de ſolis b c dicitur a prædicatur autem b, & idem de ſe, & de c manifeſtum, quoniam de quibus a, & b dicetur, omnibus verum & a.

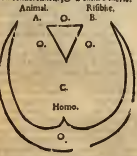

Hic ponitur quarta regula, videlicet quando idem prædicatum duobus ſubiectis ineſt, & nullis alijs, & alterũ ſubiectorũ de altero

Com. 220. 4 Regula.

de altero vniuerſaliter dicitur, prædicatorum cum ſubiecto, q vniuerſaliter dicitur, conuertitur, vt quando omni b ſenſitiuo ineſt a animal, & omni c homini ineſt a animal, & de nullo alio prædicetur a animal, & in ſuper omni c homini ineſt b ſenſitiuum, neceſſe eſt a & b inuicem conuerti, hoc eſt animal, & ſenſatiuum, dicit. (Qñ autem a animal toti, hoc eſt omni b & c etiam omni ineſt, vt b omni ſenſitiuo, & c omni homini, & de nullo alio ab his. ſ. ab homine, & ſenſitiuo prædicatur, neceſſe eſt a animal, & B ſenſitiuum conuerti Probat regulam, & dicit. Qm.n. de ſolis b c dicitur, & de nullis alijs per hypotheſim, prædicatur autem, b & idem de ſe, & de c, & ſic de quoc prædicatur a, de tot prædicatur b: a.n. prædicatur de b & de c & b etiam de totidem, quoniam de ſe, & de c, manifeſtum, quoniã de quibus, & q dicitur a de tot omnibus dicitur, & b Quare ſubaudi verum eſt b dici de etiam, quoniam de totidem de quibus a dicitur, prædicatur b, & ſic conuertuntur.

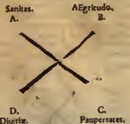
Rurſum quando a & b toti c inſunt, conuertuntur autẽ c b neceſſe eſt a omni b ineſſe. Quoniam enim omni c a autem b eo quòd conuertuntur, & a omni b inerit.

Cõm. 211. Quintam regulam ponit. Quod qñ duo prædicata eidem ſubiecto vniuerſaliter inſunt, & vnum prædicatorum cũ ſubiecto conuertitur, neceſſe eſt alterum prædicatum de illo prædicato vniuerſaliter prædicari. Verbi gratia, quando omni c

5. Regula. homini ineſt & a animal, b & riſibile, & c homo cum b riſibili conuertitur, neceſſe eſt omni b riſibili, ineſſe a animal. Dicit. {Rurſum, quando a & b a videlicet animal, & b riſibili toti c homini inſunt, conuertuntur autem c b, hoc eſt homo & riſibile, neceſſe eſt a omni b ineſſe, hoc eſt animal omni homini ineſſe. Probat per ſyllogiſmum in prima figura, & dicit quoniã enim omni c homini, a animal ineſt, c autem omni b, eo q cõuertuntur per hypotheſim, & a animal omni b riſibili inerit, hoc modo, omne c a per hypotheſim: omne b c iterum per conuerſionem, ergo omne b a, & ſic habetur regula.

Quando autem duo fuerunt oppoſita, ut a magis eligẽdum, quam ſit b cum ſint oppoſita. & d quã c ſimiliter, ſi magis eligenda ſunt a c quam b d, a magis eligendum eſt quam d.

Ex ſenten- prætibus. exemplũ hoc ſumptum eſt.

Cõm. 213. Hic Ariſtoteles aſſignat ſextam regulam moralem quæ pertinet ad electionem. Quæ talis eſt, ſi ſint duo oppoſita, quorum vnum ſit eligendum ſicut a, & aliud ſit fugiendum, ſicut b, & ex alia parte ſint duo alia oppoſita, ſcilicet c & d, quorum c eſt fugiendum, & d eligendum. Tunc ſi a iunctum cum ſit magis eligendum quàm b iunctum cum d, a erit magis eligendum quàm d. vnde dicit. {Quando autem duo fuerint oppoſita, vt a ſanitas, magis eligendum quam ſit b ægritudo, cum ſint oppoſita, quorum alterum altero ſemper eligibilius eſt, & d diuitiæ quam c ſimiliter eligibilius, regula erit hæc, ſi magis eligenda ſunt a c coniuncta, hoc eſt ſanitas, & paupertas, quã b d, hoc eſt ægritudo & diuitiæ, a magis eligendum eſt quã d, hoc ſanitas quam diuitiæ. Hæc eſt regula. 6. Regula

Similiter enim ſequendum a & fugiendum b: oppoſita enim, & c ei quòd eſt d, nam & hæc opponuntur.

Probat regulam, & videtur mihi quod in ſua probatione ſupponat duas ſuppoſitiones. Quarum prima talis eſt, magis eligendum magis fugiendo opponitur, & æque eligendum æque fugiendo, & minus eligendum minus fugiendo Hæc patet, quoniam eligendum fugiendo opponitur. Secunda vero eſt hæc, magis fugiendum additum æque eligendo non facit ipſum magis eligendum, hæc per ſe nota eſt. Has ſuppoſitiones explicat in proceſſu, accipit tamen hanc, quod a ſimiliter eſt ſequendum & fugiendum b, oppoſita enim ſunt, ergo per quantum a eligendum eſt, per tantum b fugiendum, & c, ei q eſt d. hoc eſt, q per quantum d eſt ſequendum per tantum c fugiendum. nam & hæc opponuntur. Cõm. 213. 1. Suppõ. 2. Suppõ.

Si ergo a ei quod eſt d ſimiliter eligendum, & b ei quod eſt c fugiendum, vtrunque enim vtrique ſimiliter fugiendũ eligendo: quare & hæc ambo a c ijs quæ ſunt b d. quoniam autem magis, non poſſibile ſimiliter. Nam & b d ſimul ter erunt. Si autem d magis quam a & b quam c minus fugiẽdum, nam quod minus eſt, minori opponitur. Magis autem eligendum eſt maius bonum, et minus malum quam minus bonum, & maius malum. Vniuerſum igitur b d magis eligendum quam a c, nunc autem non eſt. Ergo magis eligendum a quam d & c ergo minus fugiendum quàm b.

Concluſio probanda eſt hæc, ſcilicet a iunctum cum c magis eligendum eſt quam b iunctum cum d a magis eligẽdum eſt quam d. probat hanc Ariſtote. quoniam ſi a non ſit magis eligendum quam d hoc non poteſt eſſe, niſi duplici cauſa, aut quia a & d ſunt æque eligenda, aut quia a eſt minus eligẽdum quam d. Ariſtoteles deſtruit primam cauſam ducendo ad oppoſitum hypotheſis, hoc pbo, ſi a & d ſint æque eligenda, cũ æqualiter eligendo opponatur æqualiter fugiendum per ſuppoſitiones b c quæ his opponuntur erunt æqualiter fugiẽda. Quare aggregatum ex a & c erit ſimiliter eligendum, ſicut aggregatum ex b & d, cuius oppoſitum ſuppoſitum eſt quod aggregatum ex a & g ſit magis eligendum quam aggregatum ex b & d, dicit. Si ergo a ei quod eſt d ſimiliter eligendũ quod eſt prima cauſa, & b ei quod eſt c æqualiter fugiendum, nam (vt inquit, (vtrunque vtrique ſimiliter fugiendum eligendo ſubaudi contrarium eſt, & ſic ſi a & d ſunt æqualiter eligenda b & c ſunt æqualiter fugienda, quare & hæc ambo a c ſunt æqualiter fugienda, quare & hæc ambo a c ſunt æqualiter eligenda, ijs quæ ſunt b d hoc eſt contra hypotheſim, nam cum magis a c ſit eligendum quam b d vt ſuppoſuimus, non poſſibile ſimiliter: nam & b d ſimiliter erunt eligibilia cõtra hypotheſim. Eſt ergo breuis ratio, contra primam cauſam, ſi a non eſt magis eligendum quam d, tunc erit æqualiter eligendũ ſicut d: hæc. eſt cauſa, & ſi æqualiter, tunc b eſt æqualiter fugiendum, ſicut d eligendum, & ſimili ratione c æqualiter fugiendũ ſicut a eligendum. Quare a c æqualiter eligẽdum eſt ſicut b d contra ſuppoſitionẽ. Deinde deſtruit ſecũdam cauſam, & probat q non propterea a non eſt magis eligendũ quã d quia eſt minus eligendũ quã d. Nam ſi a ſit minus quã d eligendũ, cum minus eligendo opponatur minus fugiẽdum vt patuit, ſequitur q cum a ſit minus eligẽdũ b erit minus fugiendũ. Sed magis eligendum eſt aggregatũ ex magis eligendo, & minus fugiendo quã aggregatũ ex minus eligendo & magis fugiendo,

vt patet. Quare aggregatum ex B & D magis eligendum eſt quam aggregatum ex A & C, & hoc eſt contra hypotheſim dicit, Si autem D magis quam A eligendum eſt, quod ponebatur ſecunda cauſa, & ergo B quam C minus fugiendum. Nam quod minus eſt fugiendum minori eligendo opponitur. Magis autem eligendum eſt maius bonum & minus malum ſimul iuncta, & cum aggregatum ex B D ſit tale ſcilicet aggregatum ex D magis bono, & B minus malo Aggregatum vero ex A C ſit ex magis malo & minus bono. vt patet. Igitur vniuerſum B D magis eligendũ quam A C, qm̃ eſt aggregatum ex minus malo & magis bono. Nunc autem non eſt ita. Eſt enim contra hypotheſim. Ergo magis eligendum A quam D & C minus fugiendum, quam B quod fuit regula. Quo ad rationem hanc attinet. Animaduerte hypotheſim ſiue regulam hanc eſſe, ſi A C ſimul iunctum magis eligendum eſt, B D ſimul iunctum A. Scorſum magis eligendum eſt quam D. Seorſum. In qua regula hypotheſis eſt, quod A C ſit magis eligẽdum quàm B D, Ariſtoteles ergo probauit regulam ex oppoſito conſequentis inferendo oppoſitum huius hypotheſis, hoc pacto, detur ergo A non eſſe magis quam D eligendum. Hoc erit, vel quia a & d ex æquo eligenda ſunt vel quia A eſt minus quam D eligendum. Non enim alia cauſa excogitari poteſt. Ariſtoteles ergo deſtruit has ambas cauſas. Et primo primam. Nam ſi a & d ſunt ex æquo eligenda b ſuum oppoſitũ eſt ex æquo fugiendum per aliam hypotheſim, quæ fuit a eſſe ſimiliter eligendum ſicut b fugiendum. Si b eſt ex æquo fugiẽdum ſicut A eligendum C erit, ex æquo fugiendum ſicut d eligendum, qm̃ c opponitur ipſi d vt b opponitur a. Quare ſi d ex æquo eſt eligendum, vt a c eſt fugiendũ ex æquo, vt b. Nã c ipſi d, & b ipſi a opponuntur Quod ſi ita eſt, tunc a c non eſt magis eligendum, quàm b d, qm̃ d eſt æquale ipſi a, & c ipſi b, & ſic totum a c erit æquale toti b d. Quare a c non eſt magis quàm b d legendum contra hypotheſim. Si vero detur q̃ a ſit minus quàm D eligendum quod fuit ſecunda cauſa, tunc b ſuum oppoſitum eſt minus fugiendum, quam c quod eſt oppoſitum ipſi d: fuit enim alia ſuppoſitio q̃ minus eligẽdo minus fugiendum opponitur, & magis eligendo magis fugiendum, & æqualiter fugiendo æqualiter fugiendum. Quare ſi a minus quam d eligendum eſt b minus quam c fugiendum, cũ b ipſi a, & c ipſi d opponatur. Ex ijs ſequitur q̃ a c cõiunctum eſt minus eligendum quam b d coniunctum. quoniam aggregatum ex minus eligendo, & magis fugiendo eſt magis malũ, quam aggregatum ex magis eligendo & minus fugiendo. Vnde ſyllogiſmus eſt. Aggregatum ex minus eligendo, & magis fugiendo, minus eligendum eſt quam aggregatum ex magis eligendo, & minus fugiendo. Hoc patet quoniam eſt magis malum. Sed a c eſt aggregatum ex minus eligendo, & magis fugiendo, b d vero ex magis eligendo, & minus fugiendo, vt patuit. Eergo a c minus quam b d eligendum, quod eſt contra hypotheſim. Quare oportet dicere, ſi a c eſt magis eligendum quam b d, vs a etiam quam D ſit magis eligendum. Verba tamen Ariſtotelis ſunt obſcura, nec Philoponus ea exponit ſummatim, ſed verba conſiderat. Et probat exẽplum, quod Ariſt. ſupponit Supponit enim Ariſto. ſanitatem eſſe maius bonum quam ſint diuitiæ, quod probat Philoponus. Quoniam bonũ inter maius bonum, quam externum eſt. Eſt autem ſanitas ex ijs bonis, quæ in nobis interna ſunt. Diuitiæ autem ex ijs quæ externa. Quare ſanitas maius quã diuitiæ bonum eſt, & ægritudo magis malum quam paupertas.

Epilogus rationis.

Si ergo eligat omnis amans ſecundum amorem a ſic ſe habere, vt concedere. Et non concedere, in quo c. Aut concedere in quo d, & nõ tale eſſe, vt cõcedere in quo b. Manifeſtum quòd a huiuſmodi eſſe magis eligendũ eſt quam concedere ergo dilectio quam conuentio magis eligendum ſecundum amorem. Magis ergo amor eſt in amicitia quã conuenire. Si autem maxime huius, & finis huius. Ergo conuenire aut non eſt omnino, aut diligendi gratia. nam & aliæ concupiſcentiæ, & artes ſic fiunt. Quomodo ergo ſe habent termini ſecundum conuerſiones. Et in eo quod magis fugiendum vel magis eligendum ſit, manifeſtum eſt.

Velle concedere. Nolle concedere.

A. B.

D. C.

Concedere. Non concedere.

Ex ſexta atque vltima regula Ariſtoteles infert. Primo magis eligendum eſſe velle concedere, quam concedere vt velle amico gratificari, quam concedere atque gratificari, & velle amicis benefacere, quam facere, quod prima facie videtur, vt Philoponus inquit, contra hominum legem, & pro deductione huius diſponit terminos, & dicit. {Si ergo eligat omnis amans ſecundum amorem, hoc eſt ſi amicus eligat ſecundum amorem velle facere, ſiue concedere, ſi velit concedere, ſi velit concedere amicis a ſit ſic ſe habere, vt velit concedere, hoc eſt ſit a velle concedere, hoc eſt, velle benefacere amicis, per cõcedere enim velle benefacere amicis intelligit. Et non concedere, hoc eſt, & non bene facere amicis, ſit in quo g per non concedere enim intelligit de facto amicis nõ benefacere, Aut pro & concedere, hoc ẽſt & amicis benefacere ſit in quo d. Et non ſale vt concedere, hoc eſt & non tale eſſe, vs velit concedere, ſit in quo b, ideſt in quo b ſit nolle amicis benefacere. Nam per nolle concedere, intelligit nolle amicis benefacere. Ex ijs concludit propoſitum, & dicit. {Manifeſtum, quoniam a huiuſmodi, ſcilicet quod eſt velle concedere, atque amicis benefacere, magis eligendum eſt, quam d, quod eſt concedere, atque amicis benefacere tenet conſequentia per ſextam regulam quæ talis erat, ſi ſint duo oppoſita, quorum vnum eſt eligendum, ſicut a, & aliud fugiendum ſicut b, & ex alia parte ſint duo alia oppoſita, ſcilicet c & d quorum c fugiendum, & d eligendum tunc ſi a iunctum c, eſt magis eligendum quam b iunctum cũ d a ſeorſum eſt magis quam d eligendum. At ſic eſt in caſu, a quod eſt velle benefacere coniunctum cum c ipſo benefacere de facto, magis eligendum eſt quam b nolle benefacere coniũctum cum ipſo d, quod eſt benefacere de facto. vt omnibus patet. igitur a quod eſt velle benefacere, magis eligendũ eſt quã d quod eſt ipſum benefacere. Syllogiſmus eſt in prima figura, & propoſitiones patent. Ex ijs infert ſecundum corrollariũ, quòd in amore, quo diliguntur amatæ puellæ, magis eligendum ſit dilectio quam cõgreſsio cum puella amata, tenet per eandem ſextam regulam, quoniam a c dilectio ſine cõgreſsione magis eſt eligendum quam b d non dilectio cum congreſsione: igitur A dilectio magis quam d congreſsio eligendum. Dicit ergo dilectio quam conuentio, ſiue congreſsio magis eligendum eſt ſecundum amorem quo amantur puellæ, & vlterius concludit magis ergo amor puellarum eſt amicitia quæ eſt dilectionis ſpecies quam in conuentione atque congreſsione, & vlterius concludit, ſi autem amor puelle eſt maxime huius ſcilicet maxime propter amicitiam, & amicitia erit finis huius ſcilicet congreſsionis, cõgredimur ergo propter amicitiã. Tunc vlterius concludit, ergo conuenire aut non eſt omnino amor, aut eſt amor diligendi gratia. Nam & aliæ concupiſcentiæ, videlicet cibi, potus & artes factiue ſic fiunt, non gratia operis, ſed dilectionis operis. Agimus enim non propter opus, ſed propter amorem, quem erga opus habemus.

Com. pag.

2. corollar.

Dilectio. Non dilectio.

A. B.

D. C.

Congreſsio. Non congreſsio.

Tunc

Tunc epilogat & dicit, quomodo ergo ſe habent termini ſecundum conuerſiones, & in eo quod magis fugiendum vel magis eligendum ſit, ex his manifeſtum eſt.

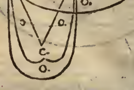
Cap. 229. De inductione.

*Q*VOD *autem non ſolum dialectici, & demonſtratiui ſyllogiſmi per prędictas fiant figuras, & rhetorici & ſimpliciter quæcunque fides eſt, & ſecundũ unamquanque artem, nunc eſt dicendum. Omnia enim credimus per ſyllogiſmum, aut per inductionem.*

Com. 226. Nunc vult agere de inductione, & præmittit intentionem & cauſam intentionis, & dicit. Quod autem non ſolum dialectici, & demonſtratiui ſyllogiſmi per prædictas fiant figuras, ſed & rhetorici, & ſimpliciter, hoc eſt vniuerſaliter quæcunq; fides eſt per argumentom, & ſecundum vnamquanq; artem. Nunc dicendum eſt per quæ inuenit intentionem primo. Secundo inuenit omnem rhetoricam rationem quæ eſt enthymema, & exemplum, & omnem fidem quæ eſt per quãuis artem reduci ad ſyllogiſmũ. Quod an ita ſit, eſt quæſtio non parua. Multæ.n. ſunt fides, quæ non poſſunt ad ſyllogiſmum reduci. vt fides, quæ eſt per conuerſionem, quæ per cõſequẽtias. Verum de his diximus libro primo. Nunc tantum ſit dictum, ꝙ Ariſt. per fidem intelligentiam, quæ fit vti argumẽti. Modo omne argumentũ poteſt reduci ad ſyllogiſmũ. Et reddit cauſam, & dicit. {omnia.n. credimus per ſyllogiſmum aut per inductionem, igitur omnis fides erit aut ſyllogiſmus, aut inductio. Syllogiſmus eſt enthymema, exemplũ inductio, & ſyllogiſmus. ſ aut in aliqua trium figurarum, quare omnis fides, poteſt eſſe in aliqua triũ figurarum. Hæc eſt cauſa intentionis.

Inductio igitur, & ſyllogiſmus, qui eſt ex inductione, eſt per alterum extremum, alterum de medio ſyllogizare, ut ſi eorum, que ſunt c a medium ſit, b per c oſtendere a ineſſe b: ſic enim facimus inductiones, ut ſi a longeum. in quo autem b choleram non habere, in quo uero c, ſingulare longæũ vt homo, equus & mulus: ergo toti b ineſt a omne.n. quod ſine cholera eſt, longæum eſt. ſed & b non habere choleram omni ineſt c. Si ergo conuertatur c ei quod eſt b, & non tranſcendat mediũ neceſſe eſt a ineſſe b. Oſtenſum enim eſt prius quoniam ſi duo aliqua eidem inſunt, & ad alterum eorum conuertatur extremum quoniam conuerſo, & alterum inerit prædicatorum. Oportet autem intelligere c ex ſingularibus omnibus compoſitum. Nam inductio per omnia.

Longæuum. Charens cholera. Homo, equus. Mulus.
A. B. C.

Prim° ſyllogiſmus ſ in primo primæ ipſius a de c ꝑ hypoſtea ipſius de b ꝗ in tertia ꝑ c, & ſ primæ demũ eſt minor fit ex conuertibilibus terminis.

Homo. Equus Mulus.

Com. 227. Propoſita intentione. Nunc exequitur, & primo deſcribit, Inductionem. Secundo eam exponit de prima parte dicit, inductio igitur & pro ideſt. Syllogiſmus qui ex inductione hoc eſt inductio ſyllogiſtica eſt per alterum extremum. ſ. minorẽ. Alterum extremum ſcilicet maiorem de medio ſyllogizare. Obiectio. Sed contra quoniam fieri poteſt inductio alicuius propoſitionis vniuerſalis, quæ non ſyllogizant maiorem extremitatem de medio. Syllogizat enim Ariſto. ſecundo phyſicorum hanc propoſitionem vniuerſalem, omne agens naturale agit propter finem per hoc, hirundo facit nidum propter finẽ, & araneus facit talem propoter finem, & apis facit ceram propter finem, & cætera omnia. Ergo omne agẽs naturale agit propter finem. Ecce quòd Ariſto. probat hanc vniuerſalem propoſitionem per inductionem. In qua non probat maiorem extremitatem de medio per minorem extremitatem, cum nullorum prius fecit ſyllogiſmum. Propter hãc rationem diximus olim duplicem eſſe inductionem ſyllogiſticam, & eã eſt primorum principiorum. Syllogiſtica quidem eſt. in qua maior extremitas de medio per minorem probatur, & de hac loquitur Ariſ. Inductio vero, primorum principiorum eſt per quam probatur vniuerſalis propoſitio, & per hanc non probatur maior extremitas de medio per minorem extremitatem. Cum nullus prius fuerit factus ſyllogiſmos. Et de hac nõ loquitur Ariſ. Nunc uero mihi uidetur aliter eſſe dicẽdum, quòd Ariſtoteles vniuerſaliter intelligat hanc definitionem de omni inductione, quoniam licet actu non præceſſit ſyllogiſmus potentia poteſt ſequi cum enim probatum ſit, quòd omne agens naturale agit propter finem poſſum conuertere ſyllogiſmum hoc pacto, omne agens naturale agit propter finẽ. Hirundo eſt agẽs naturale. Igitur hirundo agit propter finem. Vbi patet hirundinem in priori inductione fuiſſe medium. Nunc vero minorem extremitatem. Quare nũquam poteſt fieri inductio quin per aliquid, quod eſt actu vel potentia minor extremitas. Aut cõtentum ſub tali minore extrimitate, probetur aliquid quod eſt actu, vel potentia maior extremitas de aliquo quod eſt actu vel potentia mediom ad probandum illam maiorẽ de illa met minore extremitate. Quare recte Ariſt. vniuerſaliter dicit. Inductio igitur quæ ſyllogiſtica eſt, eſt ſyllogizare per minorem extremitatem maiorem de medio. Accipit enim maiorem, & minorem extremitas, & medium, quæ ſunt vel apta ſunt eſſe quoniam ſemper facta inductione propoſitionis vniuerſalis, poſſumos ſyllogizare prædicatum illius per ſubiectum illius, tanquam per medium de quolibet eorom, quæ aſſumebantur pro medio in ipſa inductione ſyllogiſtica. Inductio igitur inquantum eſt oratio concludens aliquid de aliquo per medium eſt ſyllogiſmus. Inquantum vero concludit maiorem de medio per minorem extremitatem non eſt ſyllogiſmus, qui principaliter intenditur. Deinde exponit difinitionem aſſignatam & primo in terminis tranſcendentibus, & dicit, vt ſi eorum quæ ſunt a c, medium ſit b inducere erit oſtendere per c a ineſſe ipſi b. Sic enim facimus inductiones ſcilicet. Syllogizando maiorem extremitatem de medio per minorem. Deinde declarat eãdem definitionem in terminis ſpecificis, & dicit, vt ſit a longæuum. In quo autem b ſit choleram nõ habere. In quo vero c ſingulare longeuũ, vt homo. Equus, & mulus Caſu hoc ſtante, atque terminis ſic conſtitutis, infert concluſionem, & dicit. Ergo toti b ineſt a: omne enim quod ſine cholera eſt, longæuum eſt. Vnde inductio ſyllogiſtica hæc eſt, omne quod eſt, æquus mulus, homo, & ſic de alijs eſt longæum, omne carens cholera eſt æquus mulus, homo, & ſic de alijs, Igitur omne carens cholera eſt longæuum. Deinde aſſignat cauſam. Quare ſequitur, vt a inſit omni b per talem inductionem, & dicit. Sed cum ſubaudi, & b quod eſt non habere choleram, ineſt omni c & etiam a ineſt omni c vt patet: ſi ergo conuertatur c ei quod eſt b, ita vt non tranſcendat & medium b vltra c ſed conuertibiliter ſe habeant, neceſſe eſt a ineſſe ipſi b, & ſic præcedens inductio rationabiliter valet. In qua probatur primum de medio per tertium. Si enim a ineſt omni c, & c ineſt omni c & nullius alijs, neceſſe eſt a ineſſe omni b ſic c conuertitor cum b quoniam per quintam regulam, ſi duo ſcilicet prædicata aliqua, vt longæuum, & carens cholera inſunt eidem ſubiecto vniuerſaliter, vt ſingulari longæuo, & ad alterum eorum alterum extremum conuertatur, vt charens cholera, cum ſingulari longæuo, quoniam conuerſa atque facta conuerſione & alterum prædicatorũ inerit alteri, ſic igitur inductio firmatur in quinta regula. Nam cum primum & medium vniuerſaliter inſit tertio, & medium conuertitor cum tertio, neceſſe eſt primum vniuerſaliter ineſſe medio, & hoc probat ſyllogiſtica inductio. Deinde remouet dubium. nam ſub ſingulari longæuo, nõ accepit oĩa indiuidua, ſed hoĩem. Equũ. Mulũ ſint plora alia, vt Ceruus, Coruus, Elephãtus, quaſi reſpondẽs dicit. Oportet aũt in-

Solutio. 1

2. Melior

telligere c ex ſingularibus omnibus compoſitum, hoc eſt copulatum. Nam inductio per omnia eſt ſingularia.

Syllogiſmus autem huiuſmodi eſt primæ & immediatæ propoſitionis, quarum enim eſt medium, per medium eſt ſyllogiſmus, quarum uero non eſt, per inductionem. Et quodã modo opponitur inductio ſyllogiſmo, nam hic quidem per medium extremum de tertio oſtendit, illa autem per tertiũ extremum de medio.

Com. 228. Nunc ponit differentias inter Inductionem, & ſyllogiſmũ. Primo ex parte concluſioonem, ſecundo ex parte propoſitionum. de prima parte dicit. {Syllogiſmus, autem huiuſmodi, ſcilicet inductiuus eſt primæ & immediatæ propoſitionis cum ſubaudi eget aliqua declaratione. Cuius cauſam affert, & dicit. Quarum enim propoſitionum eſt medium, earũ ſyllogiſmus eſt per medium. Quarum vero non eſt medium earum eſt inductio per quæ patet Ariſto. non poſuiſſe differentiam inter inductionem, & ſyllogiſmum ſimpliciter quoniam inductio eſt oratio, in qua aliquid de aliquo per aliquid concluditur, & ita eſt ſyllogiſmus, ſed inter ductionem, & ſyllogiſmum per medium nam ſyllogiſmus per medium eſt propoſitionum mediatarum, inductio vero propoſitionum immediatarom. Deinde ponit differentiam ex parte propoſitionũ, & dicit. {Et quodam modo opponitur inductio ſyllogiſmo, nam hic quidem, ſcilicet Syllogiſmus per medium extremum, ſcilicet maius de tertio oſtendit, illa autem per tertium maius extremum de medio, & intelligit per tertium, medium, & extremum, quæ ſunt, vel poſſunt eſſe.

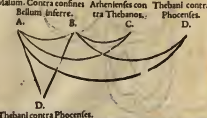
Ergo natura quidem prior, & notior per medium ſyllogiſmus, nobis autem manifeſtior qui eſt per inductionem.

Ex ijs infert corollarium, & dicit. {Ergo ſyllogiſmus per
Com. 229. medium eſt natura quidem prior, & notior quoniam per medium eſt ſyllogiſmus autem, qui eſt per inductionem, eſt nobis manifeſtior qooniam ex ſingularibus primo nobis notis, vt patet. Dubitatur in his quæ dicta ſunt, in inductione neceſ-
Dubũ 1. ſarium ſie ne omnia ſingularia inducere, & videtur prima facie, quòd non. Primo quidem quia ſingularia ſunt infinita, vt Porphyrius inquit, quæ pertranſiri non poſſunt. Deinde aut inducuntur omnia ſub propria forma, omnia ſingulatim enumerando, & hoc non, quoniam ſunt infinita. Aut omnia ſub
2. Obiectio. clauſula communi (vt dicendo) & ſic de ſingulis. Et hoc minime. quoniam hoc pacto inducere, non eſt aliud quàm ponere vniuerſalem poſitionem, aut quædã ſub propria forma, quædam ſub clauſula commoni, & hoc minime. Nam cum omnia ſingularia ſint eiſdem rationis, quæ ratione aliqua deberent induci ſub propria forma, eadem ratione omnia. Præterea ſi ali-
3. Obiectio. qua ſub propria forma, & aliqua ſub communi clauſula inducerentur peteretur principium, quoniam æque nota vniuerſalis eſt, quæ debet induci, & communis clauſula, per quam inducitur. Sed contrarium dicit Ariſtote. ait enim. Oportet aut intelligere ex ſingularibus omnibus compoſitum. Nam inductio per omnia. Dicendum, quòd inductio conſiderari po-
Solutio. teſt qoo ad neceſſitatem illatiuam & quo ad vim probatiuam. Si quo ad neceſſitatem illatiuam conſideretur, aut conſideratur abſolute quo ad neceſſitatem illatioam, & ſic oportet inducere omnia ſingularia, alioquin in tali conſequentia antecedens poſſet eſſe verum, & conſequens falſum, quod patet quoniam ſi inducerentur aliqua ſolum poſsibile, eſſet vt prædicatum inſit ijs, quæ inducuntur, cæteris vero ſingularibus, quæ noo inducuntur non ſit. Quare vniuerſales inducta, quæ eſt conſequẽs erit falſa, & tamen antecedens eſt verum, præterea tunc inductio non poſſet reduci ad figuram, quia nũquam poteſt eſſe vniuerſalis, per quam reducitur, niſi enumeratis omnibus ſingularibus. Aut conſideratur quo ad euidentem illatiuam neceſſitatem. Et tunc non valet inductio facta in omnibus ſingularibus niſi coaſſumatur vniuerſalis propoſitio, mediante qua ex ſingularibus fit ſyllogiſmus. Verbi cauſa, poſitis tribus hominibus tantũ in mundo, videlicet Socrate. Nipho & Platone, tunc neceſſitate conſequentiæ bene ſequitur Socrates currit, Niphus currit, & plato currit. Igitur omnis homo currit, non tamen euidenti neceſſitate, niſi addatur hæc vniuerſalis, omnis homo eſt Socrates, Niphus, & Plato. Hac enim appoſita neceſsitas euidens fit. Sin autem conſiderentur inductio quod a vim probatiuam vel ſumus in ijs quæ ſunt per ſe, vel in ijs, quæ ſunt per accidens, ſi in ijs quæ ſunt per ſe, inductio poteſt facere fidem genera opinionem probabilem, vel perſuadere propoſitionem, vniuerſalem, ſi quædam, & noo omnia ſingularia inducantur. Patet, quoniam multa principia vniuerſalia, ac naturalia nobis innoteſcunt propter ſenſum, memoriam, & experientiam. vt hæc, omnis ignis eſt calidus, omne graoe mouetur naturaliter deorſum, & cõſimilia, quæ nobis per inductionem innoteſcunt, & non per omnia ſingularia, vt patet. Sed per tot (vt materiæ ratio requirit) & vt intellectus qui diſcit atque vniuerſali propoſitioni aſſenit, eſt diſpoſitus. At ſi in prædicatis per accidens fit inductio, non ſufficit inducere aliqua ſinguiaria, ſed omnia inducere aliqua ſingularia, ſed omnia inducere oportet. Patet quoniã in talibus eſt, materia talis, quod ad habendam probabilem opinionem de vniuerſali. non ſufficit inducere aliqua, ſed oportet omnia ſingularia inducere. Per quæ ad rationes patet ſolutio. ad primã Solutio.
quidem, quoniam dictum eſt non oportet inducere in omnibus, niſi ſit per accidens prædicatum, & tunc ſatis eſt inducere quædam in propria forma, alia ſub communi clauſula. Ad Solutio 2.
ſecundam vero, quoniam patet non omnia ſingularia eſſe eiuſdem rationis, quoniam qoædam ſunt per ſenſum nota, & talia in propria forma debent induci. Alia vero induci debent Solutio 3.
ſub communi clauſula.

Ad tertiam dicendum, quòd ideo non committitur petitio principij, quoniam aliquæ ſingulares ſunt notæ, & in alij non apparet inſtantia, ideo ſine petitione principij poteſt concludi vniuerſalis.

Cap. 30. de exẽplo.

EXemplum autem eſt, quando medium extremum in eſſe oſtenditur per id, quod eſt ſimile tertio. Oportet autem & medium tertio, & primum ſimili notius eſſe exiſtens. Vt ſit a malum, b autem contra confines inferre bellum in quo autem c, Athenienſes contra Thebanos, in quo uero D. Thebanos contra Phocenſes. Si ergo uolumus oſtendere, quoniam Thebanis pugnare malum. Sumemus, quoniam contra confines pugnare eſt malum. Huius autem fidem eſt ex ſimilibus, ut quoniam Thebanis contra Phocenſes. Quoniam ergo contra confines malum, contra confines eſt, manifeſtum quoniam contra Thebanos pugnare malum. Quoniam ergo b ipſum, c ipſi, & d ipſi ineſt, manifeſtum, utrunque enim eſt contra confines inferre bellum, & quoniam ipſum a ipſi d Thebanis enim non fuit utile contra phocenſes bellum. Quoniam autem a ipſum ineſt ipſi b per d oſtendetur, eodem autem modo, & ſi per plura ſimilia fides fiat medij ad extremum.

A de c per b probatur, quod exẽplo ipſius d cõfirmatur a uero probatur de b per idem d.

Cum dixiſſet de inductiuo ſyllogiſmo, nunc dicit de exem- Cõm. 230.
plo, & primo declarat quid ſit exemplum. Deinde exponit definitionem. De prima parte dicit. {exemplũ aũt eſt quando extremum, ſ. prædicatum maius, oſtenditur ineſſe medio, nõ quidem per ipſum tertium, vt fiebat in ipſa inductione ſed per id quod eſt ſimile tertio, & tu intelligas per primum, mediũ tertiũ, quæ vt fiebat ipſa inductione ſed per id, quod eſt ſimile tertio, & to intelligas per primũ, mediũ criũ, quæ actu, vel aptitudine ſunt talia vt in ipſa inductione dictũ eſt. Et addit, oportet autẽ vt & mediũ inſit tertio & primũ inſit cuidã ſimili ipſi tertio, quod ſimile ſit notius illo tertio. Alioquin probatio nõ eſſet per notius.

tiuis. Quare oportet in ipſo exemplo eſſe quatuor terminos. primum, quod quæritur. Simile cui primum euidentius ineſt, quàm medio, & tertio. Medium, cui per tale ſimile ineſt, & tertium, cui ineſt per medium. In quibus quatuor terminis exemplum reducitur ad duos ſyllogiſmos. Primus ſyllogiſmus probat primum ineſſe medio, per illud ſimile tertiu. Secũdus probat primum ineſſe tertio per medium. Vt vero res omnis intelligatur, diſponit terminos & dicit, vt ſit a quod eſt primum quæſitum malum, b autem quod eſt medium, ſit contra confines inferre bellum. In quo autem c, quod eſt ſimile tertio per quod primum concluditur de medio, Sit Athenienſes contra Thebanus pugnare. In quo autem d quod eſt tertium de quo per b cõcluditur a ſit Thebanos cõtra phocenſes. Iſti ſunt quatuor termini, in quibus fieri poſſunt duo ſyllogiſmi, ad quos reducitur hoc exemplum. Athenienſes contra Thebanos pugnare malum: ergo Thebanos contra Phocenſes pugnare malum. Tunc docet reducere hoc exemplum ad duos ſyllogiſmos, & dicit. Si ergo volumus oſtẽdere Thebanis ſubaudi contra Phocenſes pugnare malum, quod eſt cõcluſio principalis exempli. In quo prædicatum, & primum eſt ipſum malũ, ſubiectum, & tertium eſt Thebanos pugnare contra Phocenſes, ſumendum pro medio, quoniam contra confines pugnare eſt malum, vbi medium eſt contra confines pugnare, ipſum malum eſt prædicatum primum, quod quæritur. Huius autem fides, hoc eſt, quod primum inſit, huic medio fides eſt ex ſimilibus huic, quod intendimus concludere, videlicet vt quoniam Thebanis contra Phocenſes pugnare malum. Eſt autem illud ſimile, quod poſitum eſt in quo c, videlicet Athenienſes cõtra. Thebanus pugnare. Tunc eligit principalem ſyllogiſmũ, qui eſt altera pars exempli, & dicit. quoniam ergo contra confines pugnare malum eſt, contra Thebanos autem hoc eſt Thebanos autẽ pugnare contra Phocenſes, ſed pugnare contra confines, Manifeſtum quoniam contra Thebanos, ideſt Thebanos contra Phocenſes pugnare malũ eſt. Totus ergo ſyllogiſmus eſt contra fines pugnare malum. Thebanos contra Phocenſes eſt pugnare contra confines Igitur Thebanis contra phocenſes pugnare malum. In quo patet quòd primum probatur de tertio per medium Tunc verificat ſyllogiſmum, & dicit. Quoniam ergo b medium ineſt ipſi c quod eſt ſimile tertio, & ipſi d tertio, manifeſtum eſt. Vtrunque enim ſcilicet & c & d eſt b, Hoc eſt contra fines inferre bellum, & etiam manifeſtum quoniam a primum ineſt ipſi d tertio. Thebanis enim nõ fuit vtile contra Phocenſes bellum, ſed malum. Hæc de principali ſyllogiſmo exempli. Deinde tangit ſyllogiſmum alium, qui eſt veluti proſyllogiſmus, quia probat eſſe primum ineſſe medio per quoddam ſimile tertio & dicit, quoniã autem a ineſt b, hoc eſt quoniam a primum ineſt ipſi b medio in hoc principali ſyllogiſmo per d oſtenderetur, hoc eſt per c quod eſt ſimile ipſi D. Intellexit enim per d c quod eſt ipſi d ſimile, & amplificans dictum ait, eodem autem modo & ſi per plura ſimilia fides fiat, erit ſemper medij ad extremum Probatio. hoc eſt ſemper talia ſimilia ad d poſſet probari extremum primum de b, & ſic primus ſyllogiſmus erit. Athenieſes contra Thebanos pugnare malum contra confines inferre bellum eſt Athenienſes contra Thebanos pugnare, ergo contra confines inferre bellum eſt malum. Vbi patet primum de medio, vt a de b, & ſic patet exemplũ eſſe quatuor terminis, & reduci ad duos ſyllogiſmos, quorum vnum eſt, vt Principalis, & alter, vt proſyllogiſmus.

Pri. ſyllogiſmus.

2. ſyllogiſmus.

Manifeſtum ergo, quòd exemplum eſt neque ut totum, ad partem, neque ut pars totum, ſed ut pars ad partẽ, quoniam ambo quidem ſunt ſub eodem, notum autem alterum.

Com. 231. Ex ijs quæ dixerat, concludit primo differentiã inter exemplum, & ſyllogiſmum & inductionem, & dicit. {Manifeſtum ergo, quòniam exemplum eſt argumẽtum in quo neque proceditur, vt totum ad partem, vt fit in ſyllogiſmo. In quo aliquando ſaltem in aliquibus proceditur ab vniuerſali ad particularem propoſitionem, neque vt pars ad totum, vt inductio veluti Philuponus exponit, In qua proceditur a parte ad totum, ſed vt pars ad partem, quoniam ab altera particulari ad alteram, quoniam ambo quidem particularia ſunt ſub eodem communi, veluti Athenienſes pugnare cum Thebanis & Thebanos pugnare cum Phocenſibus. Ambo ſunt ſub hoc communi medio, quod eſt confines contra confines pugnare, & quoniam hoc commune eſt malum, vtrunque illorum eſt malum. Et licet ambo ſub illo communi contineantur, tamen notum atque certius eſt alterum ſcilicet Athenienſes contra Thebanos pugnare eſt malum.

Et differt ab inductione, quoniam hæc quidem ex omnibus indiuiduis oſtendebat ineſſe extremum medio, & ad extremum non copulabat ſyllogiſmum, hoc autem & copulat non ex omnibus oſtendit.

Nunc ponit differentiam inter exemplum, & inductionem & dicit. {Et differt ab inductione quoniam hæc quidem ſcilicet inductio ex omnibus indiuiduis oſtendebat extremum ſcilicet primum ineſſe medio. Et ad extremum, ſcilicet primum, de tertio non copulabat ſyllogiſmum alium. non enim inductio, (vt Philoponus exponit,) eſt niſi vnus ſyllogiſmus, cui probat per omnia ſingularia primum de medio, & non vltra procedit ad probandum primum de tertio per illud medium. Si enim fieret hic ſecundus ſyllogiſmus non eſſet inductio. ſed ſyllogiſmus per medium vt patauit, qui differt ab inductione. Hoc autem ſcilicet exemplum, & copulat primum tertio per medium, & non ex omnibus ſingularibus oſtendit primũ ineſſe medio, ſed per vnum, quod eſt ſimile illi tertio. Dubitaret fortaſſe quiſpiã, quoniam ſyllogiſmi ad quos reducitur exemplum, ſunt ex particularibus ex quibus nihil ſequitur. Et dicendum (vt rectè iuniores dicũt) quod primus ſyllogiſmus oſtendit primum ineſſe medio vniuerſaliter per quoddam quod eſt ſimile tertio non quidem neceſſitate demonſtratiua. Sed pro cõceſſione perſuaſiua, vt ſi conceditur eſſe in omnibus, (vt in vno.) Quare cum reducitur ad duos ſyllogiſmos. Secundus qui principalis eſt, neceſſarius eſt. Primos vero, qui eſt proſyllogiſmus, eſt perſuaſiuus ex præconceſſione. Com. 232

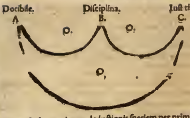
Dub.

Solutio.

Deductio autem, quando medio quidem primum palam eſt ineſſe, Poſtremo autem medium dubium quidem ſimiliter autem credibile, aut magis concluſione. Amplius ſi pauciora ſunt media poſtremo, & medio. Omnino enim propinquis eſſe accidit ſcientiæ. Cap. 31. De deductione.

Cum dixiſſet de exemplo, atque Inductione. Nunc dicit de ipſa deductione, quæ vt Philoponus dicit, ideo deductio dicitur, quoniam deducit nos a concluſione ad propoſitionẽ immediatam per demonſtrationem, & eſt duplex. Altera in qua maior propoſitio eſt per ſe nota, & minor dubia veruntamen eſt æque, aut magis credibilis quam concluſio, & hanc ſpeciem tangit. & dicit. Deductio autem eſt, quando medio quidem primum palam eſt ineſſe ideſt quando maior propoſitio eſt per ſe nota, in qua primum medio ineſt, poſtremo autem medium dubium ineſſe quidem hoc eſt minor propoſitio dubia, in qua medium ineſt poſtremo. Similiter autem credibile aut magis concluſione. Hoc eſt ſed minor propoſitio eſt æqualiter, aut magis credibilis quàm concluſio. Quando ergo aliquis ſyllogiſmus eſt, in quo maior eſt per ſe nota, minor autẽ aut æqualiter, aut credibilior concluſione hoc eſt prima ſpecies deductionis. Et per credibile (vt Philoponus inquit.) Manifeſtum accepit, & ſic per ſimiliter credibile, æque manifeſtum, & per magis credibile, manifeſtius intellexit. Altera deductio eſt ſyllogiſmus in quo minor licet fuerit dubia tamen paucioribus, medijs probari poteſt quam concluſio & dicit Amplius ſi pauciora ſint media poſtremo & medio hoc eſt ad probandum minorem, in qua medium ineſt poſtremo, quàm ad probandam concluſionem, in qua primum ineſt tertio. Com. 233.

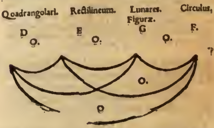
Vt ſit a docibile. In quo b diſciplina, c iuſtitia, Ergo diſciplina quoniam docibilis manifeſtum. Iuſtitia autem ſi diſciplina, dubium. Si igitur ſimiliter aut magis credibile ſit b c quàm a c deductio eſt. Propinquius enim ſcientia, per quod aſſumpſerit a c diſciplina in prius non habentes.

Primus deductionis modus, in quo maior eſt per ſe nota, minor autem credibilior ipſa concluſione, quæ aſſumitur illam inferendã ſiue deducendã.

Cõm. 234. Nunc declarat primam deductionis ſpeciem per primum, exemplum, & dicit, vt ſit. {A Docibile, in quo b Diſciplina, c ſcientia, ergo diſciplina, quoniam docibilis, quæ eſt maior propoſitio manifeſtum, atque per ſe nota eſt. Iuſtitia autẽ ſi ſit diſciplina, eſt dubium. Si igitur ſimiliter aut magis credibile ſit b c minor ipſa, quàm a c Concluſio, deductio eſt primo modo. cuius ratione aſsignat, & dicit quoniam diſciplinam prius non habentes. Sunt propinquius ſcientiæ per id quod aſſumpſerit, hoc eſt per medium per quod probant a c Concluſionẽ, quàm per concluſionem q. d. ideo minor eſt notior concluſione, vel æque nota, quoniam per eam appropinquant magis ſcientiæ, quam per concluſionem.

Aut rurſum, ſi pauciora media ſint ipſius b c, nam & ſic propinquius eſt ſcientiæ ut d ſit quadrangulari, in quo autem E rectilineum, in quo f circulus. Si ergo eius quod eſt e f unum ſolum ſit medium. per lunares figuras æqualem, fieri rectilineo circulum, propinquius erit ſcientia.

Cõm. 235. Nunc ponit exemplum ſecundæ ſpeciei, & dicit. {Aut rurſum ſi pauciora media ſint ipſius b c. Minoris quàm ipſius a c concluſionis, etiam dicitur deductio. Nam & ſic propinquius eſt ſcientiæ minor quàm concluſio, Tunc ponit exemplum in geometria, & dicit, vt ſi d ſit quadrangulari, & primum extremum: in quo autem e ſi rectilineum quod eſt medium, in quo f ſit circulus, qui eſt minor extremitas, tũc ſyllogiſmus erit rectilineum quadrangulari, circulus rectilineum, igitur circulus quadrãgulari. Si ergo (vt inquit) eius, quod eſt e f, Minor vnũ ſolum ſit medium, per lunares figuras æqualẽ fieri rectilineo circulum. Minor tunc propinquius erit ſcientiæ quam concluſio, quoniam per vnum medium ſolum.

Quando autem neque credibilius, eſt b c quã a c neque per pauca media, non dico deductionem. Neque quando immediata eſt b c diſciplina enim eſt, quod eſt huiuſmodi.

Cõm. 236. Nunc oſtendit quid non eſt deductio, & dicit. Quando antẽ neque credibilius eſt b c minor quàm a c concluſio, neque a c eſt per pauca media, non dico deductionem, neque dico deductionem Quando b c minor eſt propoſitio immediata. Diſciplina enim ineſt demonſtratio eſt, quod eſt huiuſmodi quoniã eſt ex maiore & minore propoſitionibus per ſe notis. Ergo deductio eſt ſyllogiſmus, in quo maior eſt per ſe nota. Minor vero non per ſe nota, ſed aut notior, Aut per pauciora media credibilior quam concluſio. Aut ſaltem æque nota (vt concluſio) qui ſyllogiſmus ideo dicitur deductio, quoniam ſufficit ad deducendum concluſionem.

Cap. 32. De inſtãtia

Inſtantia eſt propoſitio propoſitioni contraria.

Com. 237. Nunc de inſtantia Nam, cum cõpleuerit deductione, nunc de inſtantia loquitur, quæ & ſubiectio ad aliquibus dicitur. Accepere autem inſtantia bifariam ſecundum Ariſto. vno modo pro propoſitione ipſa oppoſita contrarie, vel contradictorie. Alio modo pro ſyllogiſmo per quam probatur talis inſtantia. Et licet iuniores velint Ariſto. in hac definitione intelligere de vtraque (vt conatur exponere) tamẽ Ariſto. (vt Philoponus exponit) de inſtantia, quæ eſt propoſitio Loquitur, poſtea de ſyllogiſmo, qui probat inſtantia, & dicit Inſtantia autẽ eſt propoſitio propoſitioni contraria vel ſubaudi contradictoria. Dupliciter inſtantiam

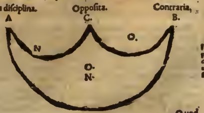
Differt autem a propoſitione, quoniam contingit quidem inſtantiam eſſe particularem propoſitionem vero ut omnino ut contingit, aut non in uniuerſalibus ſyllogiſmis.

Nunc aſsignat differentiam inter inſtantiam & propoſitionem, contra quam fit inſtantia, & dicit. {Differt autem inſtantia a propoſitione contra quam fit, quoniam cõtingit quidem inſtantia eſſe particularem, ſubaudi & aliquando vniuerſalem. Propoſitionem vero, aut omnino non contingit eſſe particularem, vt cum fuerit in demonſtrationibus, aut ſi cõtingit propoſitionem eſſe particularem, nõ contingit eſſe particularem in ſyllogiſmis vniuerſalibus qui ſyllogizant vniuerſalem concluſionem ſed in ſyllogiſmis particularibus, qui ſyllogizãt particularem concluſionem. Com. 238.

Fertur autem inſtantia duobus modis, & per duas figuras. Duobus modis quidem, quoniã aut uniuerſalis, aut particularis omnis inſtantia. Per duas autem figuras, quoniã oppoſite feruntur propoſitioni, oppoſita autem in prima, & in tertia figura ſolis. Nam quando poſtulatur omni ineſſe, inſtamus, quoniam nulli, aut quoniam alicui non ineſt. Horum autem nulli quidem, ex prima figura. Alicui autem non, ex poſtrema.

Nunc declarat per quas figuras ſyllogizentur inſtantiæ vt Philopo. exponit. Et primo repetit, quod dictum eſt, & dicit. {Fertur autem Inſtantia duobus modis, vt diximus, & oſtenditur ac ſyllogizatur illa inſtãtia per duas figuras. Duobus modis quidem, quoniam aut vniuerſalis, aut particularis, vt dictũ eſt. Syllogizatur autem inſtantia per duas figuras quoniam inſtantiæ feruntur oppoſitæ oppoſitioni, quæ ſunt aut vniuerſales, aut particulares. Oppoſita autem hoc eſt oppoſitæ autem propoſitiones, quæ feruntur inſtantiæ cum ſint aut vniuerſales aut particulares, in prima & tertia figura perficitur ſolis, & quod perficiantur in prima aut tertia ſolis probat, quoniã inſtantiæ quæ ſunt vniuerſales, vel particulares perficiuntur in prima aut tertia, & in nullis alijs figuris, igitur in ſolis prima aut tertia, ſic enim interpretatur excluſiua. Ariſto. ergo huius interpretationis primo probat primam, quæ eſt præiacens, videlicet, quod in prima & tertia probentur. Deinde probat ſecundam videlicet, quod in nulla alia figura, quoniam non in ſecunda. De prima parte dicit. {Nam quando poſtulatur primũ ineſſe omni tertio inſtamus, quoniam nulli tertio ineſt primũ. Aut quoniam alicui tertio non ineſt primum. Horum autem duorum nulli quidem tertio ineſſe primum ſyllogizamus per primam figuram, vt patebit exemplis alicui autem tertio non ineſſe primum. Syllogizamus ex poſtrema. Hæc forte cũ fuerint probata, patebit præiacens. Com. 239.

Vt ſit a unam eſſe diſciplinam, in quo b contraria propo nit ergo unam eſſe contrariorum diſciplina, aut quoniã omnino non eſt eadem oppoſitorum inſtant, contraria autem oppoſita. Quare ſit prima figura.

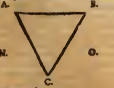

Inſtãtia in prima fig. contra vniuerſalẽ affirmatiuã.

Com. 140. Quod dixerat, oſtendit per exēplum, & primo quomodo inſtantia vniuerſales negatiua, ſyllogizetur in prima figura, & dicit, vt ſit a vnam eſſe diſciplinam, & primum extremum, in quo b contraria, & ſit Tertium proponit ergo quis vnam eſſe omnium contrarium diſciplinam. Inſtat ergo contra hanc propoſitionem, videlicet contrarium omnium vna diſciplina. Componendo inſtantiam hoc pacto, aut quoniā omnino non eſt eadem oppoſitorū. Hoc eſt aut inſtant probando quod nullorum contrariorum ſit diſciplina, ſumendo pro maiore nullorum oppoſitorum eſt diſciplina, contraria omnia ſunt oppoſita, quare ſit prima figura, per quam cōcluditur, quod nullorum contrariorum eſt diſciplina, & ſic habetur inſtantia per ſyllogiſmum in prima figura.

Aut quoniam noti & ignoti non una. Hac autem tertia Nam ſecundum tertiam notum & ignotum, contraria quidem eſſe eſt uerum. Vnam eſſe eorum diſciplinam falſum,

Vna diſciplina. Al. non. Contraria.

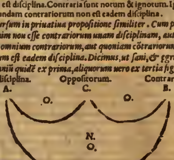
Libera eandem in tertio.

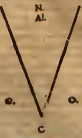
Notum & ignotum.

Com. 141. Hic dat exemplum, quando inſtamus per particularem negatiuam in tertia figura ſyllogizando. Nam ſic ſyllogizamus, nullius noti & ignoti eſt eadem diſciplina, ſed notum & ignotum ſunt contraria. Ergo aliquorum contrariorum nō eſt eadem diſciplina. Quare inſtantia patet contra illam omniū contrariorum eadem eſt diſciplina, dicit. {Aut inſtamus quoniā noti & ignoti non vna eſt diſciplina. Hæc autem tria figura eſt. Nam ſecundum tertiam minor erit, notum & ignotum contraria quidem eſſe verum eſt, vnam autem eſſe eorum diſciplinam falſum, & ſic totus ſyllogiſmus erit nullius noti & ignoti vna eſt diſciplina. Contraria ſunt notum & ignotum. Igitur quorundam contrariorum non eſt eadem diſciplina.

Rurſum in priuatiua propoſitione ſimiliter. Cum poſtulat enim non eſſe contrariorum unam diſciplinam, aut quoniam omnium contrariorum, aut quoniam cōtrariorum aliquorum eſt eadem diſciplina. Dicimus, ut ſani, & ægri, ergo omniū quidē ex prima, aliquorum uero ex tertia figura.

Vna diſciplina. Oppoſitorum. Contraria.

Sani & Aegri.

Fertur inſtantia ad negatiuā vniuerſalē a b vniuerſalis quidē in prima, particularis autē in tertia.

Cōm. 142. Ponit exempla in priuatiuis, & dicit. {Rurſum in priuatiua propoſitione ſimiliter inſtamus, per primam & tertiam figuram vniuerſaliter, & particulariter Et hoc declarat, & dicit. {Cum poſtulat enim non eſſe contrariorum vnam diſciplinā hoc eſt cum quis ſumit pro poſtulato, nullorum cōtrariorum eſſe vnam diſciplinam inſtamus aut quoniam omnium cōtrariorum eſt eadem diſciplina. Syllogizantes autem quoniam, contrariorum aliquorū eſt eadem diſciplina ſyllogizantes dicimus, vt ſani & ægri. Ergo omnium quidē ſyllogizamus ex prima, hoc pacto omnium oppoſitorum vna diſciplina, omnia contraria oppoſita, igitur omnium contrariorum eſt vna diſciplina. Aliquorum vero ex tertia figura, hoc pacto, omniū ſanorum & ægrorum vna diſciplina, ſanū & ægrum ſunt contraria. Ergo quorundam contrariorum eadem eſt diſciplina.

Simpliciter enim in omnibus uniuerſaliter quidē inſtantibus, neceſſe eſt ad id, quod uniuerſale eſt propoſitorū contradictionem dicere, ut ſi non unam exiſtimet contrariorū omnium, dicere oppoſitorum unam, ſic aut neceſſe eſt primā eſſe eſt primam eſſe figuram. Medium enim ſit uniuerſale, ad hoc quod ex principio. Particulariter autē, ad quod eſt vniuerſalem ſecundum quod dicitur propoſitio, ut noti, & ignoti non eadem. Nam contraria uniuerſale ad hæc, & ſit tertia, figura, medium enim particulariter ſumptum.

Com. 143. Nunc dat artem ſyllogizandi inſtantias, cum enim inſtantia eſt vniuerſalis affirmatiua contra vniuerſalem negatiuam, vt ſi propoſitio contra quam fertur inſtantia, ſit omniū contrariorum vna eſt diſciplina inſtantia vero ſit, nullorum contrariorum vna eſt diſciplina. Ars ſyllogizandi eam eſt ſumere aliquid ſupra ſubiectum inſtantiæ, vt oppoſita, & ſub prædicato eiuſdem, & hoc pacto fiet ſyllogiſmus in prima figura. Vnde dicit. {Simpliciter enim in omnibus vniuerſaliter quidem inſtantibus, neceſſe eſt ad illud propoſitorum, ideſt ad eā propoſitionem contradictionem dicere, quod vniuerſale eſt: nam inſtantia vniuerſalis debet eſſe contra propoſitionem vniuerſalem, atque illi contraria. Et affert exemplum, & dicit. {Vt ſi non vnam exiſtimet cōtrariorum omnium, hoc eſt, vt ſi propoſitio ſit nullorum cōtrariorum eſt vna diſciplina, dicere oppoſitorum omnium ſubaudi vnam. Sic autem neceſſe eſt primam eſſe figuram, medium enim ſit vniuerſale ad hoc ſubiectum propoſitionis quæ eſt ex principio, & ſub prædicato illius, & hoc modo eſt prima figura. Sic igitur volumus ſyllogizare vniuerſalem inſtantiam, oportet ſumere ſub illius prædicato, & ſupra ſubiecto autē pro ſed, ſi volumus inſtare particulare, oportet ſumere ſub ſubiecto, ad quod eſt vniuerſale, i. cui additur ſignum vniuerſale, ſecundum quod dicitur propoſitio vniuerſalis, & etiam ſub prædicato: nam ſic accipimus ſub ſubiecto, etiam ſub prædicato accipimus. Vt ſi volumus inſtare contra hanc propoſitionem, omnium contrariorum eſt vna diſciplina particulariter, inſtantia erit aliquorum contrariorum non eſt vna diſciplina. Syllogizabimus autem hanc inſtantiam ſumendo ſub ſubiecto propoſitionis, quia ſic ſumemus ſub prædicato, vt dicentes noti & ignoti non eandē, hoc eſt accipientes notum & ignotum ſub ipſis contrarijs, & hanc propoſitionem nullorum noti & ignoti vna eſt diſciplina.

Nam contraria vniuerſale ad hæc, omnia enim notum, & ignotum contraria, & ſic ſumendo fit tertia figura, medium enim in parte ſub ſubiecto ſumptum facit tertiam figuram. Patet ergo quod ſi vniuerſaliter inſtamus, ſyllogiſmus fit in prima, ſi particulariter, fit in tertia, hæc de arte inſtandi.

Nam ex quibus eſt ſyllogizare contrarium, ex ijs, & inſtantias conamur dicere. Quare ex his ſolis figuris ferimus: nam in his ſolis oppoſiti ſyllogiſmi, per mediam enim figuram non fuit affirmare.

Com 144. Nunc probat aliam propoſitionem, per quam interpraetabatur excluſiua, fuit enim ſecunda propoſitio, quod in nulla alia, quoniam non in ſecūda inſtantia poteſt ſyllogizari. Nunc probat hanc hoc pacto, in ea figura inſtantia ſyllogizatur, in qua poſſunt propoſitio, & propoſitioni oppoſita ſyllogizari, ſed in prima, & tertia poſſunt propoſitio, & propoſitionis oppoſita ſyllogizari, & non in ſecunda, in qua non niſi problema negatiuum

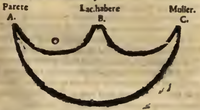
& diligere amantes. Si enim quis paſſus ſit inuidiam, plerunque verum eſt, quod quicunque patitur inuidiam odio habeat inuidentes, & etiam ſi amor præceſsit, plerunque quicunque amatur, diligit amantes. Dico plerunque, quoniam (vt Philoponus inquit) per hiſtoriam fertur. Amãtem interfeciſſe amatam. Deinde definit ſignum, & dicit. Signum autem vult eſſe, propoſitio demonſtratiua: nam (vt Philoponus inquit) qui oſtendunt per ſignum, per vnam propoſitionem oſtendunt vt hæc mulier lac habet in mammillis, ergo peperit. Et ſic propoſitio demonſtratiua dicitur ſignum primo modo, quod & indicium dicitur. τεκμήριον, vel eſt propoſitio neceſſaria, & ſic eſt coniectura, vel probabilis, & ſic eſt locos, & ſignum ergo (vt philoponus dicit.) Trifariam dicitur de inditio, quod eſt propoſitio demonſtratiua, de coniectura, quod eſt propoſitio probabilis.

Cap. 34 De enthymemate Com. 248.

ENthymema ergo ſyllogiſmus imperfectus eſt ex Icotibus, & ſignis.

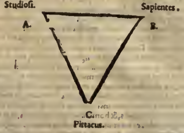
Nunc ex dictis concludit, quid ſit enthymema, & tangit genus loco formæ, & dicit. Enthymema ergo ſyllogiſmus imperfectus eſt, hic habetur genus. Deinde tangit differẽtiam, & materiam, & dicit. Ex Icotibus & ſignis, & tu non intelligas ſimul ſed quod interdum ſit ex Icotibus, interdum & ſignis. Enthymemate quidem, quod ſit ex Icotibus, vtitur rhetor, & rarenter philoſophus. Enthymemate vero, quod ex ſignis vtitur Philoſoph⁹ & rarẽtes rhetor, vt diximus in retoricis ludicris.

Accipitur autem ſignum tripliciter, quoties eſt mediũ in figuris. aut enim ut in prima, aut ut in media, aut ut in tertia, ut oſtendere quidem parientem eſſe eo quod lac habeat, ex prima figura. Medium enim lac habere in quo a, parere b, lac habere mulier in quo c.

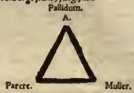
Enthymema in prima figura inſolubilis

Quoniam autem ſapientes ſtudioſi, nam pittacus eſt ſtudioſus, per poſtremam, in quo a, ſtudioſum in quo b ſapientes in quo c pittacus. Verum igitur a & b de c, prædicari, ſed hoc quidem non dicunt quia notum eſt, illud vero ſumunt.

Enthymema ſolubilis i tertia, quia eſt ex particularibus.

Peperiſſe autem quoniam pallida, per mediam figuram uult eſſe, quoniam enim ſequitur parientes pallor, ſequitur autem, & hanc, oſtenſum eſſe arbitramur, quoniam peperit. Pallor in quo a: parere in quo b, mulier in quo c, ergo ſi una quidem dicatur propoſitio, ſignum ſit ſolum, ſi autem & altera ſumitur, ſyllogiſmus. Vt pittacus liberalis, nam ambitioſi liberales pittacus autem ambitioſus. Aut rurſum quoniam ſapientes boni pittacus eſt bonus. Quoniam & ſapiens. Sic ergo fiunt ſyllogiſmi.

Enthymema omnino inſolubilis i ſecunda.

Nunc oſtendit in quibus figuris ſit enthymema, & dicit. Accipitur autem ſignum tripliciter, quoties & medium in figuris: ſed medium accipitur trifariam, ergo & ſignum, ſiue enthymema, aut enim accipitur medium, vt in prima, aut vt in media, aut vt in tertia, ergo & ſignum. hæc per exempla exponit, & dicit. {Vt oſtendere quidem parare eſſe, eo quod lac habeat ex prima figura. Medium enim quod eſt lac habere in quo a ponatur, parere b, mulier in quo c, ex ijs patet ſyllogiſmus in figura prima, hoc pacto, omne lac habens peperit, mulier lac habet, ergo mulier peperit. Deinde dat exemplum in tertia figura, & dicit. {Quoniam autem ſapiẽtes ſtudioſi: nam pittacus eſt ſtudioſus, per poſtremam, in quo a ergo ponatur ſtudioſum. in quo b ſapientes in quo c pittacus. Verum igitur a & b de c prædicari, vt ſtudioſum & ſapiens de pittaco: nam pittacus eſt ſtudioſus, & pittacus eſt ſapiens ergo ſapiens eſt ſtudioſum. Sed hoc quidem non dicunt, videlicet minorem, quia notum eſt, tenet eam in mente, cum ſit nota, illud vero ſcilicet maiorem, quæ forte non eſt nota ſumunt, quæ non eſt nota, alterã vero, ſeruat in mente, quæ nota eſt. Deinde affert exemplum in ſecunda figura, & dicit. Peperiſſe autem quoniam pallida, per mediam figuram vult eſſe. Quoniam enim ſequitur parientes pallor, ita vt hæc ſit vera, omnis pariens eſt pallida. Sequitur autem pallor & hanc ſcilicet Mulierem, ita vt ſit vera hæc, hæc mulier eſt pallida, iſtis ſic ſtantibus, oſtenſum eſſe, arbitramur quoniam peperit. Quare pallor ſit in quo a parere in quo b mulier in quo c. Ex ijs concludit, quid ſit enthymema, & quomodo differt a ſyllogiſmo, & dicit. Ergo ſi vna quidem dicatur propoſitio, altera ſeruata in mente, ſignum ſit ſolum & enthymema. Si autem ſimul cum ea & altera ſumitur, Syllogiſmus. Cuius exemplum repetit, vt pittacus liberalis, nam ambitioſi liberales, hic eſt enthymema, videlicet ambitioſi liberales, ergo pittacus, ſi vero addatur: pittacus autem ambitioſus. Syllogiſmus eſt. Aut rurſum, quoniam ſapientes boni, ergo pittacus bonus. Enthymema eſt, Sed ſi & ſapiens addatur pittacus: ſic ergo fiunt ſyllogiſmi. Patet ergo quid ſit enthymema, & quomodo differt a ſyllogiſmo.

Com. 247.

Verumquidem per primam figuram inſolubilis eſt, ſi uerus eſt, uniuerſalis enim eſt, qui autem per poſtremam, eſt ſolubilis, & ſi uera ſit concluſio, eo quod non vniuerſalis eſt in tertia, nec ad rem ſyllogiſmus. Non enim ſit pittacus eſt ſtudioſus, propter hoc, & alios neceſſe eſt eſſe ſapiẽtes. Qui uero per medium figuram eſt, ſemper & omnino ſolubilis. Nunquam enim ſyllogiſmus ſit. ſic ſe habentibus terminis, non enim ſit quæ peperit pallida. Pallida autem & hæc, neceſſe eſt parere hanc. Ergo uerum quidem eſt in omnibus figuris, differentias autem habent iam dicas.

Nunc comparat ſyllogiſmos, ad quos reducitur enthymemata inter ſe, & dicit. Verum quidem ſyllogiſmus per primã figuram inſolubilis eſt, ſi vero ſit, hoc eſt ſi ſit ex veris, & cauſam aſsignat, & dicit. Vniuerſalis enim eſt. Qui autem per poſtremam figuram eſt ſyllogiſmus, eſt ſolubilis, & ſi interdum vera ſit concluſio. Et eſt probabilis, non tamen inſolubilis, eo quod non vniuerſalis eſt in tertia ille ſyllogiſmus, nec eſt ſyllogiſmus ad rem, hoc eſt ad omne ſapientes, non enim ſi pittacus eſt ſtudioſus, propter hoc neceſſe eſt, & alios ſapientes eſſe ſtudioſus, & ſic ille ſyllogiſmus nõ eſt ad rem omnium ſapientum, ſed vnius. Sic igitur talis ſyllogiſmus in tertia eſt ſolubilis, &

Com. 250.

lis,& probabilis,licet non neceſſarius. Qui per mediam figuram eſt,ſemper & omnino ſolubilis, & nunquam probabilis, nunquam enim ſyllogiſmus fit ſic ſe habentibus terminis,non enim ſi quæ peperit,pallida Pallida autem hæc, neceſſe eſt pepere hanc,tunc concludit conuenientiam, & differentiam, & dicit. Ergo verum eſt quidem in omnibus figuris, differentias autem habent,iam dictas. Eſt ergo conuenientia,quod omnes poſſunt ſyllogizare verum Differentia vero eſt,quod ſyllogiſmus,qui in primo figura fit, & probabilis, & inſolubilis, qui in tertia ſolubilis,& probabilis,qui in ſecunda ſolubilis,& non probabilis.

An igitur ſic diuidendum ſignum, horum autem mediũ indicium ſumendum. Nam indicium dicitur eſſe quod ſcire facit,tale autem maxime medium. An uero, quæ quidẽ ab extremitatibus,ſigna dicenda,quæ autem ex medio indicium. Probabiliſſimum enim,& maxime uerum eſt,quod eſt per primam figuram.

Com.151. Nunc(vt Philoponus inquit)diuiſionem ſigni facit, & dicit. An igitur ſic diuidendum ſignum quaſi dicat ita igitur eſt diuidendum ſignum, vt dictum eſt per transfiguras,verũ horum idest harum trium figurarum, medium ideſt prima figura indicium eſt ſumendum, per medium enim intelligit primam figuram(vt Philoponus exponit)quoniam in prima figura medium habet veram rationem medij ad extrema, quoniã ſubijcitur maiori extremo,& prædicatur de minore.Reddit cauſam quare medium in prima figura dicitur indicium & dicit Nam indicio dicunt eſſe quod ſcire facit,medium autem in prima figura maximæ tale, ſcilicet ſcire faciens, ergo recte dicitur indicium. Et ideo concludit cæteros ſyllogiſmos dici ſigna,& dicit. An pro quare quæ quidem enthymemata ſumuntur ab extremitatibus, vt vel a prædicato, in vtraque vt in ſecũda figura,vel a ſubiecto in vtraque,vt in tertia figura ſigna, dicenda ſunt figura vero,quæ ex medio, hoc eſt prima,in qua medium eſt natura medium, indicium. Probabiliſsimũ enim & maxime verum eſt,quod eſt per primam figuram. Hæc de diuiſionem ſignorum penes nomẽclaturas. Quo vero ad verba attinet Animaduertere in prima figura medium vere dici medium,quoniam eſt ſubiectum,& prædicatũ ad diuerſa comparatum in cæteris figuris habet rationem extremi,quoniam vel prædicatum, eſt, vt in ſecunda,vel ſubiectum vt in tertia. Et ob hanc rem mediũ in prima figura debet græce, τεκμήριον hoc eſt indicium inſolubile. In cæteris autem figuris media dicuntur ſigna quia fallibilia. Multa poſſem dicere de enthymemate. Exemploque,ſed cum abunde diximus in rhetoricis iudicris,& in logicis iudicris, ſuperſedemus.

Cap.15. De ſyllogiſmo phyſiognomico. *NAturas autem cognoſcere poſſibile eſt, ſi quis concedat ſimiliter tranſmutare corpus & animam quæcũque ſunt naturales paſſiones. Diſcens enim aliquis fortaſſe muſicam tranſmutauit ſecundum quid animã, ſed nõ earum quæ natura nobis inſunt,hæc eſt paſſio ſed ut iræ & concupiſcentiæ,& naturalium motionum. Si igitur, & hoc det,& unũ unius ſignum eſſe, & poſſumus ſumere propriam uniuſcuiuſque generis paſſionem, & ſignum, poterimus naturas cognoſcere.*

Com.152. Cum dixiſſet quòd omnis oſtenſor oſtendit per vnã trium figurarum nunc vult etiam oſtendere quòd etiam Phyſiognomantes oſtendunt per vnam trium figurarum,& primo ſatis faciẽs ad quæſtionem ſi eſt, ponit hanc poſsibile eſt phyſiognomari. Hoc eſt naturas cognoſcere,& dicit. Naturas autem cognoſcere poſsibile eſt. Quod græci vocant φυσιογνωμονεῖν:hoc eſt cognoſcere naturales inclinationes ac paſsiones poſsibile eſt:hæc eſt concluſio: quam ideo probat quoniam multi negauerunt hanc poſsibilitatem(vt inter Iuniores Plinius)pro declaratione huius ſupponit nobis ineſſe aliquas paſsiones, quæ cum nobis inſunt, relinquunt in coniuncto aliquod ſignum, hanc ſuppoſitionem affert, & verba ſunt legenda ſuſpenſiue, vſque vbi. Sic igitur, & dicit. Si quis concedat quæcunque ſunt naturales paſsiones nobis inexiſtentes,ſimul tranſmutare corpus & animam, hoc eſt totum coniunctum derelinquendo in eo aliquod determinatum ſignum. Probat hanc ſuppoſitionẽ a contrario,& dicit Diſcens enim aliquis fortaſſe muſicã,tranſmutauit ſecundum animam ad eam qualitatem,quæ eſt muſica non tamen tranſmutauit corpus, derelinquendo in toto coniuncto ſignum quoddam illius, & ſic licet muſica ſit aliqua paſsio animæ,nõ tamen earum quæ natura nobis inſunt, hæc eſt paſsio. Sed paſsio naturalis,eſt vt iræ,& concupiſcentiæ,& de numero naturalium motionum. Eſt ergo ſuppoſitio naturalis, quæ nobis natura ineſt, relinquit in coniuncto ſignum, quoddam illius Deinde terminando ſuſpenſionem affert ſecundam ſuppoſitionem,& dicit. Si igitur & hoc det quis & vlterius det vnum ſignum eſſe vnius paſsionis,ita,vt ſecundam ſuppoſitio ſit, vnicuique paſsioni naturali ſecundum ſpeciem ſuam correſpõdet aliqua certa diſpoſitio corporis, quæ eſt ſignum talis paſsionis ita vt cuiuſq; naturalis paſsionis ſit vnũ quoddam proprium ſignum,per quod talis paſsio poteſt cognoſci,ijs ſtantibus concludit & pro ergo poſſumus propriã, vniuſcuiuſque generis,hoc eſt ſpeciei paſsionem & ſignum ſumere: quare,& poterimus naturas cognoſcere. eſt ergo enthymema,ſi paſſiones naturales tranſmutant cõiunctum derelinquendo ſignum in illo, & ſignum quod derelinquitur eſt, proprium ſuæ paſsioni,eſt naturas cognoſcere, ponatur antecedens, videlicet ſed paſsiones naturales tranſmutant coniunctum derelinquendo ſignum in illo,& ſignum quod relinquitur eſt proprium ſuæ paſsioni,ergo eſt naturas,hoc eſt paſſiones naturales per ſigna naturalia cognoſcere, quod eſt phyſiognomari. Hæc Ariſt. de ipſo quia eſt. Dixit, & vnum vnius ſignum, quoniam ſi non eſſet cuiuslibet paſsionis propriũ ſignum,nõ poſſemus per illud paſsionem tale cognoſcere, qua ratione fit vt eas duntaxat. paſsiones cognoſcamus quæ cum naturales ſint,in coniuncto ex anima & corpore derelinquſit proprium ſignum. Quare paſsiones,quæ animã mutant non derelinquendo ſignum in corpore,non poſſumus phyſiognomizare, vt ſcientias,& artes,& id genus.

Si igitur eſt propria alicui generi indiuiduo inexiſtens paſſio, vt leonibus fortitudo, neceſſe eſt & ſignum eſſe aliquod. Compati enim ſibi inuicem ſuppoſitum eſt. Et ſit hoc magnas ſummitas habere,quod & alijs generibus non omnibus ineſſe contingit. Nam ſignum ſic proprium eſt,quoniã totius generis propria paſſio eſt, & non ſolius proprium,ſicut ſolemus dicere:erit ergo & in alio genere hoc, & erit fortis homo,& aliquod aliud animal. Habebit ergo ſignũ, unum enim unius erat. Si ergo hæc ſunt,poterimus talia ſigna colligere in ijs animalibus,quæ ſolum unam paſſionem habere aliquam propriam. Vnaqueque autem habet ſignũ. Et quoniam unam habere neceſſe eſt,poterimus naturas cognoſcere. Igitur. γρ. ſignum.

Com.153. Ijs ſuppoſitionibus ſtantibus, ponit regulam inueniendi ſignum proprium paſsioni Et primo docet inuenire ſignũ vbi vnica ſit paſsio. In ſecunda, vbi plures. De prima parte ponit hanc regulam Si eſt aliqua paſsio,quæ alicui ſubiecto inſit vniuerſaliter,alicui alteri ſubiecto non vniuerſaliter,ad inueniendum ſignum illius paſsionis, quæ ineſt vniuerſaliter alicui ſubiecto,oportet conſiderare omnia illa ſubiecta,quibus nõ vniuerſaliter ineſt. Deinde inſpicere quid conſequitur eam paſsionem in omnibus illis,quibus competit talis paſsio, eorum ſubiectorum quibus non vniuerſaliter ineſt. Verbi cauſa: fortitudo ineſt leoni vniuerſaliter,homini autem & equo nõ vniuerſaliter,ſed aliquibus particulariter,ad inueniendũ ergo ſignũ, fortitudinis in leonibus,cõſiderandum eſt homines, & equos, quibus non vniuerſaliter ineſt. Deinde quid conſequitur fortitudinem in illis equis,& hominibus qui ſunt fortes,& ſi hoc ſit magnas habere extremitates, vt Armos magnos magnum pectus,magnos pedes,& extrema magna, tunc tale erit ſignũ proprium fortitudinis in leone. dicit, ſi igitur eſt propria alicui generi indiuiduo inexiſtens paſsio,& per genus indiuiduũ per ſpeciẽ, ſpecialiſſimam intelligit, vt leonibus fortitudo neceſſe eſt,& ſignũ eſſe aliquod in corpore derelictum: cuius cauſam reperit & dicit. Compati.n.ſignũ & paſſionem ſibi inuicem ſuppoſitum eſt,in eodem ſubiecto corpore, dictum eſt.n. paſsiones naturales quæ coniuncto competũt, mutare coniunctum

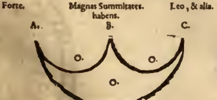
ctum derelinquendo in eo ſignum proprium ſuum. Et ſit hoc magnas ſumitates habere, quod & alijs generibus non totis, ineſſe contingit. Sed ſolum fortibus, ergo quia in cæteris fortibus animalibus, fortitudinem conſequitur magnas extremitates habere. Magnas extremitates habere, erit ſignum pro-
Obiectio. prium fortitudinis Sed dices: ſi ita eſt, tunc magnas extremitates habere competet omni ſoli & ſemper leonibus Reſpondet & dicit. Nam ſignum ſic proprium eſt, quoniam totius generis propria paſsio eſt, & non ſolius leonis proprium, ſicut ſolemus dicere omni, & nõ ſoli aliquod propriũ eſſe, erit ergo in alio genere hoc ſignum a leonibus, & erit fortis homo, & aliquod aliud animal vt equus: habebit ergo hõ vel equus ſignum tale, quoniam vnum vnius erat. Tunc colligit artem, & dicit. Si ergo hæc ſunt, poterimus talia ſigna colligere in ijs animalibus, quæ ſolum vnam aliquam propriam habent paſſionem per talem artem, & quis poſſet dicere non eſſe verum
Reſpõſio, omnem paſsionem habere ſignum ſibi proprium Reſpondendo dicit. Vnaquaque autem paſſio habet ſignum, vt ſuppoſuimus. Et quoniam vnam paſsionem vnum habere ſignum neceſſe eſt, poterimus per hanc artem naturas cognoſcere, ad inueniendum ergo ſignum proprium paſsioni, oportet reſpicere ſubiectum cui vniuerſaliter paſsio ineſt. & ſubiecta quibus non vniuerſaliter ineſt. Deinde cõſiderare quid eſt illud, quod conſequitur talem paſsionem, in ſubiectis, quibus ineſt, licet nõ vniuerſaliter, & tale erit ſignum proprium, verbi cauſa. Magnanimitas ineſt omnibus aquilis, & quibuſdam hominibus, & ijs hominibus quibus ineſt, competit habere naſum aquilũ, & omnibus hominibus, quibus ineſt competit habere naſum aquilum, Igitur aquilinitas eſt ſignum magnanimitas propriũ in aquilis, & falconibus, adhuc ſenſum proprium, quod omne aquilum ſit magnanimum, & econuerſo Sic etiam habere extrema magna eſt ſignum proprium fortitudinis ad hunc ſenſum, quando omne habens extrema magna ſit forte, & econuerſo. Ex ijs patet tres eſſe cõſiderationes faciendas pro ſigni proprij inuentione.

Primo vt conſideremus ſubiectum, cui vniuerſaliter ineſt paſsio. Secundo vt conſideremus ſubiecta, quibus non vniuerſaliter ineſt paſsio. Tertio vt cõſideremus quid conſequitur eã paſsionem in illis, quibus ineſt, quod non reperitur in eis, quibus non ineſt. Nam hoc eſt ſignum proprium paſſioni, cum ponatur in omnibus, quibus ineſt paſſio, & remoueatur ab ijs, quibus non eſt.

Si uero duo habet propria totum genus, vt Leo forte & communicatiuum, quomodo cognoſcimus utrum utrius ſit ſignum eorum ſignorum quæ propria ſequuntur. An ſi, & alteri alicui non toti ambo & in quibus non toti utrunque. Quando hoc quidem habet, illud autem non: nam ſi fortis quidem liberalis autem non, habet autem duorum hoc. Palam, quòd & in leone hoc ſignum fortitudinis.

Com 154. Nunc docet inuenire ſignum paſſionis, quando plures fuerint paſſiones in vno. Et primo mouet quæſtionem, & dicit,
Quæſtio, Si vero totum genus vniuerſaliter duo prorpia habet, vt leo forte, & communicatiuum hoc eſt liberale, vniuerſaliter enim toti leonũ generi inſunt hæ duæ paſſiones quomodo cognoſcimus verum verius ſit ſignum, eorum ſignorum, quæ pro-
Solutio, priæ hæc ſequuntur. Hoc eſt quomodo cognoſcimus ſignum, cuique earum proprium. Hæc eſt dubitatio. Reſpondet nos debere inſpicere ad aliud ſubiectum in quo inuenitur altera paſſio ſine altera & non vniuerſaliter. Deinde conſiderare qđ eſt illud, quod conſequitur talem paſſionem in ijs omnibus, in quibus inuenitur. Nam tale erit proprium ſignũ illius paſsionis in tali ſubiecto, cui ambæ paſſiones inſunt, verbi cauſa. Leoni inſunt fortitudo, & liberalitas, ſignum fortitudinis propriũ eſt habere magna extrema. Signum vero liberalitatis: eſt habere frontem quadratam. Si ergo velimus ſcire in leone ſignum fortitudinis proprium, reſpiciendum eſt ad ea ſubiecta, quibus competit, licet non vniuerſaliter. Deinde videre quid conſequatur ad eam in tali ſubiecto, vt ad hominem, æquum, & ad cætera ſubiecta, quibus inuenitur fortitudo & non liberalitas, non tamen vniuerſaliter, & videre ſi ad fortitudinem in ijs, quibus competit ineſt extremi magna habere nam tale erit ſignum propriũ fortitudinis in leone in quo inuenitur ambæ paſſiones, ad hunc ſenſum proprium, quòd quibuſcunque competit tale ſignum fortitudo competat, & econuerſo. Ex quibus patet propria ſigna talia paſſionum inueniri per artẽ prius dictam: nam ſiue habeat animal plura propria, ſiue vnũ, ars inueniendi eſt eadem, inuenitur enim conſiderando quamlibet earum ſeorſum in alijs ſubiectis, quibus non inuenitur vniuerſaliter, ſed in aliquibus ſic, in aliquibus nõ, & deinde quid eſt illud conſequens ad eam in ijs alijs omnibus, in quibus inuenitur: nam tale erit proprium ſignum paſſionis in eo ſubiecto, in quo plures reperiuntur, ecce quod ars eadem eſt. verbi cauſa, in leone ſunt fortitudo, & liberalitas, ſi volo inuenire ſignum proprium cuique primo conſiderabo ea ſubiecta alia a leone, in quibus inuenitur fortitudo ſine liberalitate. Deinde cõſiderabo quid eſt illud, quod eſt in talibus, in quibus inuenitur fortitudo ſine liberalitate cõmitator fortitudinẽ, & hoc eſt ſignũ propriũ fortitudini, ſimili modo faciam de liberalitate & ſic vna eſt ars, dicit An ſi & alteri alicui a leone non toti ambo inſunt & in quibus nõ totis vtrunq; quaſi dicat cõſiderandũ eſt ea ſubiecta ſeorſum, quibus non totis ineſt altera earũ, vt fortitudo, quando hoc quidem, ſcilicet fortitudinem habet, illud autem non ſcilicet liberalitatem, nam ſi homo fortis quidem, liberalis autem non, habet autem duorum ſignorem hoc, ſcilicet magna extrema, palam, quoniam in leone hoc ſignum eſt fortitudinis. Et ſic ars eſt eadem, nam conſiderando alteram paſſionem in alijs ſubiectis per priorem artem, inuenitur proprium ſignum illius. Animaduerte ad hanc artem eſſe neceſſarium hiſtoriam de animalibus, per quam intelligimus mores animalium, & figuras & corporum proportiones, ſine enim cognitione horum ars non poterit valere.

Eſt uero naturas cognoſcere in prima figura quidem, eo quod medium priori extremitati conuertitur. Tertiam autem tranſcendit, & nõ cõuertitur. ut ſit fortitudo a: ſumitates magnas habere in quo b: c autem leo: ergo cui c b omni ſed & alijs, cui autem b a, omni, & non pluribus, ſed conuertitur. Si autem non, non erit unum unius ſignum.

Syllogiſmus ad cognoſcendũ leonis, & aliorũ fortitudinem.

Nunc docet Ariſtote. per quam figuram poſſumos conclu- Com. 155.
dere has paſsiones de ſubiectis, quibus competunt per talia ſigna, & dicit. Eſt vero naturas cognoſcere, in prima figura quidem, eo quòd medium, videlicet ſignũ conuertitur priori extremitati, hoc eſt cum maiori extremitate. Tertiam autem ſcilicet minorem extremitatem tranſcendit, & cum ea non conuertitur. Declarat hoc per exemplum, & dicit. Vt ſi fortitudo a, ſumitates magnas habere in quo b, c autem leo, ergo cui c b omni ineſt, & nõ ſolum omni c, ſed & alijs, cum tranſcendat, cui autem b ineſt a omni ineſt, & non pluribus, quam contentis ſub b ſed conuertitur cum b, ergo a ineſt omni C. Si autem a non conuertitur cum b non erit vnum ſignum proprium, vnius paſsionis. Per eandem artem, & figuram, poſſumus ſyllogizare Alexandrũ Achillem Cæſarem eſſe fortes; nam omne ſummitates magnas habens, forte, Alexan. Achilles, Cæſar ſummitates magnas habent, ergo fortes. Sed circa hæc dubita- Dubitatio.
tur primo, nam cum duplex paſſio ſit, quædam quæ conuertitur cum ſigno, quædam quæ non conuertitur, quæritur cur docuit inuenire ſignum conuertibile, & non ſignum paſsionis cum qua non conuertitur Dicendum quod Ariſtote. in præ- Solutio.
ſenti loco ſolum tradit artem inueniendi ſignum, quod cum paſsione

paſsione conuertitur. Qoando vero paſsio vel non habet ſi-
Dubſ. 2. gnum conuertibile, vel ſi habet & non poteſt io inueniri. In
libro Phyſiognomicon dedit artem vniuerſalem phyſiogno-
zandi per ſigna non conuertibilia. Secundo dubitatur cũ paſ-
Solutio, ſiones ſint tres. Natoralis, moralis, & rationalis, cur non de-
dit artem inueniendi. Signa io omnibus. Reſpondet Ariſtoles
Dubo, 3. in libro Phyſiognomicon, quoniam moralis & rationalis paſ
ſio non motant corpus, cum nobis inſunt. Ideo de ſignis illa-
rum non pertinet ad logicum nec ad naturalem. Tertio dubi
ſolutio, tatur, quoniam Ariſtoteles voles demonſtrare habere magna
extrenia eſſe ſignum fortitudinis, videtur ſupponere tale eſſe
fortitudinis ſignum. Dicendum, quòd illud oſtenditur eſſe ſi-
gnum fortitodinis non per ipſos leones, quibus vniuerſaliter
competit fortitudo, ſed per cætera animalia, quibus non vni-
uerſaliter competit fortitudo, cum enim conſideremus ea ani
malia, quibus fortitudo competit, & ea quibus non competit,
& inuenimus omnia ea quibus cõpetit fortitudo, habere ma-
gna extrema, quibus vero nõ competit fortitudo, carere ma
gis extremis. Scimus habere magna extrema eſſe ſignum pro
prium fortitudinis cum ea conuertibile, & ſic noo præſuppo-
Dubſ. 4. nit illud eſſe ſignum fortitudinis, & ſi inſit ipſi leoni vniuerſa-
liter. Adhuc quarto dubitabis ꝑpter quid potius per ſubiecta
quibus paſsio non vniuerſaliter competit, inuenitur ſignum, Solutio.
quam per ſubiecta, quibus vniuerſaliter competit. Dicendum,
hoc eſſe, quoniam videntes ea, quibus competit paſsio, habere
ſignum tale, & ea quibus non competit paſsio, non habere ſi-
gnum tale, ſcimus huiuſmodi cõuerti cum paſsione quoniam Dubſ. 5.
ineſt quibus paſsio ineſt, & quibus paſsio non ineſt, ſignum nõ
ineſt. Adhuc quinto dubitatur, quoniam Ariſtoteles docet Solutio,
inuenire ſignum per paſsionem. Et deinde per ſignum ſyllogi
zare paſsionem de animalibus, ergo circulus. Dicẽdum, quòd
docet inuenire ſignum per paſsionem, & econuerſo, non ta-
ramen in eodem demonſtrationis genere. Amplius non per
idem genus ſubiecti, qm̃ per paſsionem docet inuenire ſignũ
in ſubiectis non proprijs per ſignum ſyllogizat paſſionem in
ſubiecto proprio. Ad hæc ſignum inuenitur per paſſionẽ via
ſenſus, & experientiæ, paſſio vero per ſignum via demonſtra
tionis. Hæc pauca de phyſiognomico ſyllogiſmo, & de arte
phyſiognomizandi: nam in libro Phyſiognomicon copioſe,
& dilucide ſcripſimus. Tandem Deo volente huic libro finem
imponimus Salerni. 1524. Die. xxvij. Martij, in quo per mul-
tos annos elaborauimus.

F I N I S.

SERIES CHARTARUM.

* A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V X Y Z.

Omnes ſunt terniones.

VENETIIS,
APVD HIERONYMVM SCOTVM.
M D L X I X.